SANCTI

EPHRAEM SYRI,

PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIÆ ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

Quotquot in inſignioribus Italiæ Bibliothecis, præcipuè Romanis Græcè inueniri potuerunt,

OPERVM OMNIVM

TOMVS TERTIVS, ET VLTIMVS,

Nunc recèns Latinitate donatus, Scholijsque illuſtratus, Interprete & Scholiaſte

Reuerendo D. Doct. GERARDO VOSSIO Borchlonio, Germ. Præpoſito Tungrenſi.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.

Editio Secunda, priore auctior & accuratior.

COLONIÆ,

Ex Officina Typographica Arnoldi Quentelij,

Anno Domini M. DCIII.

Cum gratia & Priuilegio Sac. Cæſareæ Maieſtat.

Digitized by Google

Digitized by Google

DEO OPTIMO
MAXIMO
Gerardus Voſsius.

ABSOLVI tandem, ac edidi ad nominis tui gloriam, SVMME DEVS, vnico tuo ſuffultus præſidio, omnia quæ inueniri à me potuerunt Opera Sãcti & electi tui EPHRÆM SYRI; quæ te Auctore aliquot ab hinc annis incepi, & te duce iam ad totius Eccleſiæ tuæ Sanctæ vtilitatem, vt potui rectius perfeci, ac in publicum produxi. De quo ſingulari tuo munere, vt te benefactorem ac directorem agnoſcam, tibique ſoli gratias agam, & ad te vnum labores hoſce meos referam, monet pietas, ſuadet ratio, vrget debitum, & ipſa efflagitat natura. Nam ſi à mari, vt inquit ille, cuncta flumina occultis quibuſdam Eccl.1 meatibus orta, iterum in mare, vnde ſuum duxerũt principium, reuertuntur, vt iterum fluant; meritò ſanè, donorum, ac gratiarum, atque ſcientiarum flumina ad Te fontem ſuum viuum refluere atque referri omni tempore debent, vt amplius per riuos diuinæ gratiæ tuæ ſcaturiant, & abundantius in alueum totius Eccleſiæ refluant: meritò & ego (ne ingratus videar) hæc tua dona, ſanctæ inquam religionis Opera, quæ excolenda ac publicanda pro tuo honore, ac vniuerſę Chriſtianitatis beneficio ſuſcepi, ad Te, à quo manârunt, referre, tibique dicare ac conſecrare debeo: vt à te in mundum feliciter exeant, per te vbertim fructificent; & in te, ſponſam tuam Eccleſiam vtiliter iuuent, iugiter ſubleuent, adornent, atque illuſtrent. Multos, & diuturnos in his labores ſubiui, fateor: ſed eos pro nominis tui glo-

Digitized by Google

ria,& publico Eccleſiæ bono lubēs pertuli. varias ſæpè difficultates expertus ſum: ſed eas vt deuorarem, ac facilius ſuperarē,Tu mihi robur dediſti,& auxilium tuliſti,atque vt ad finem vſque in ſuſcepto labore conſtanter perſeuerarem, effeciſti. Quid ergo retribuam tibi Domine,pro omnibus quæ cōtribuiſti mihi? quod grati animi ſignum dabo? Debitū,me ad gratiarum actionē tibi reddendā cōpellit: ſed beneficiorum tuorum me detinet magnitudo. Admirabilia magnificentiæ tuæ opera, me ad magnalia tua recenſenda, laudesque celebrandas inuitāt,& admonent: ſed timor me cohibet ſilentiumque indicit & ſi de Te ſermonē inſtituere voluero, ne ex aduerſo
Pſalm.49. Regius Propheta Dauid mihi obijciat,metuo: Dicit tibi per me Dominus,peccator: Quare tu enarras iuſtitias meas,& aſſumis teſtamentū meum per os tuū? Cuperem hic modò ineffabilem illam tuam bonitatem,& in me, totumque genus humanū munificentiam atque clementiam verbis prędicare: ſed voce te compellare timeo, quia bonorum operum præſidio careo. Immenſum laudum tuarum pelagus traijcere deſidero: ſed multis cogitationum fluctibus contrarijs me inuolui, atque impediri video; & inſtar ſtupidi ac imperiti alicuius naucleri anceps hæſito, & ne laudibus ego tuis celebrandis prorſus ſuccumbā, pertimeſco. De Te, adorande & tremende Deus, dum verba facere inſtituo, vertigine intellectus ac mentis laborare incipio, armis iuſtitiæ deſtitutus. Dum ſtupenda opera diuinæ Maieſtatis tuæ cōſidero, & mearū viriū imbecillitatem, peccatorumque grauitatem mecum perpendo, tentare, vt velim, non audeo: cùm debilis ſim, atque peccator, & indignus qui de Te, coram te ex impuris faucibus meis verba depromam. Sed quid? tacebo ne propterea? aut potius varijs tuis donis atque miſerationibus cōfiſus, dicere ſaltem aliquid ad laudem & gloriam nominis

tui

tui aggrediar, ne ingratitudinis arguar, & tua in me beneficia parũ recolere atque agnoſcere cenſear. Incipiam igitur, ſi mihi ita per te licebit, dicere ad Te, quomodo à cæleſtibus illis dictum eſt Poteſtatibus: Gloria tibi in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Luc. 2. Gloria tibi, qui in excelſis habitas, Pſalm. 112. & humilia reſpicis in cælo, & in terra. Gloria tibi, qui excelſus ſuper omnes gentes ac populos Ibidem. Dominus es, & ſuper cælos gloria tua. Gloria tibi Regi Regum, & Domino dominantium, ac Principi 1. Tim. 6. omnium principum: cui omnes omnino principatus ac poteſtates ſubiectæ ſunt, cæleſtes atq; terreſtres. Gloria tibi, Deus. Gloria tibi ſemper, iterumq; ac millies, gloria tibi Deus: qui ſuperlaudatus, & ſuperexaltatus es in ſecula. Dan. 3. Gloria tibi, qui cuncta gubernas ſapienter, & diſponis omnia ſuauiter. Sap. 8. Gloria tibi, virtutũ & ſcientiarũ Domino: in quo theſauri ſapientiæ & ſcientię cuncti ſunt abſconditi. 1 Reg. 2. Coloſſ. 2. Gloria tibi, omniũ bonorũ, atq; donorũ largitori liberaliſs. & diſpẽſatori fideliſſimo. Gloria tibi, qui cũctis cuncta prębes & vnũquemque quantũ expedit illuminas. Gloria tibi, qui mirabilis es in Sãctis tuis: & mirabilia opera tua in Sancto & electo tuo EPHRAEM declaraſti, eumq́ue gloria & honore mirabiliter coronaſti: qui ſolus in omnibus mirabilis es, & facis mirabilia ſolus. Gloria tibi Domine, qui per me, tametſi indignum, hæc ſanctæ Religionis Ephræm Syri monumenta nunc tandem in mundũ, totamq́; Eccleſiam ſecreto tuo conſilio prodire voluiſti; & bonorum mihi in his auſpiciorum Auctor fuiſti, conatum meum direxiſti, & ad optatum finem opus in me perduxiſti. Tibi ſoli laus, honor, & gloria. Tibi iubilatio, & adoratio, ac ſempiterna gratiarum 1. Tim. 1. actio. Tibi, ſi quæ in his laudabilia pręſtiti ac bona, cuncta accepta refero: qui potens es depoſitum meum 2. Tim. 1. ſeruare in illum diem, cautus atque ſecurus in

Digitized by Google

cuſtodiendo, & fidelis in reſtituendo, largus in promittendo, & liberaliſſimus in retribuendo. Tibi talentorum diſtributori optimo, talentum abs te acceptum, cum aliquo fœnore pro mea imbecillitate iam reddo, totamque ſummam ſimul & lucrum trado. meum in his ſudorem atque laborem, cenſum ac ſumptum offero; duplicemque decimam ac cenſum, ſpiritalem & temporalem ex mea tenuitate lubens cum paupere illa vidua Euangelica duos obolos in gazophylacium ac corbonam mittēte perſoluo, vt & cum illa mercedem abs te bonam referam: ac de oblatis hic largam benedictionem tuam, fructumque in horreo vitæ æternę poſtea percipiam.

Matth. 25.

Marc. 12. & Lucæ 21.

Sed fac tu iam BONE DEVS, vt ſemen multiplex doctrinæ huius S. PATRIS, quod in agro Eccleſiæ tuæ diſſeminatū atq; diſperſum eſt, fructū nobis vberrimum, trigeſimū, ſexageſimum, & centeſimū producat, fides orthodoxa illius præſidio conſeruetur, diuini verbi tui ſemen propagetur, ac hæreſis omnis extirpetur, Catholica religio defendatur ac manuteneatur, & pax tandem vniuerſę Eccleſię reſtituatur: fiatque aliquando (ſicut à te promiſſum eſt) cor credentium vnum, & anima vna, vnum ouile & vnus paſtor. Quod vt cum omniū pace ac gaudio diebus fiat noſtris, & quidem adhuc tempore deuoti famuli tui CLEMENTIS VIII. quem Paſtorem Eccleſiæ tuæ præeſſe voluiſti (cuius Pontificatus anno VI. meæ verò ætatis anno 50. hæc EPHRAEM SYRI Opera à me ROMAE abſoluta in lucem prodierunt) Diuina tua faxit bonitas atque clementia, faxit, inquam, ac citò faxit. Et erit nomen diuinę Maieſtatis tuæ ſemper glorioſum, & benedictum in omnia ſeculorum ſecula.

Matth. 13.

Ioann. 10.

Amen.

AD S. P.

AD S. P. EPHRAEM SYRVM GERARDI VOSSII APOSTROPHE.

*IAM tandem ſingulari Dei omnipotentis beneficio, S. Pater E-*PHRAEM*, omnia tua Opera, quæ ex Oriente in Occidentem aliquando allata, conquiri & inueniri à me potuerunt, è Græco Latina reddidi, Scholijs ac varijs lectionibus illuſtraui, & abſoluta ad Dei gloriam & totius Eccleſiæ ſuæ Sanctæ vtilitatem, tribus Tomis diſtincta, in ampliſſimo Orbis theatro, vrbe* ROMA *primùm in lucem edidi, & publica atque communia omnibus feci: vt ſicut olim in Oriente, ita & deinceps habeantur atque legantur etiam in Occidente. & ſicut priſcis illis temporibus Tu magnus es habitus in Syria, Græcia, ac Palæſtina: ita & ſeculo hoc noſtro in mirabilibus Dei donis, quibus reſplendes, celebreris quoque in ſancta* Eccleſia *Romana, gaudeasq́ magis in cælis, dum Opera illa tua vbique legi poſthac cernes in terris. Tubæ ductiles (vt alibi pulchrè ac verè dicis) ſonuerunt in caſtris filiorum Iſrael in deſerto; at prædicatio Apoſtolorum apud omnes gentes audita eſt: ego verò his addo, & dico, quòd ſcripta ac documenta* Sanctorum *Patrum per totum Chriſtianum orbem pro ſalute credẽtium diuulgata ſint; & tua, Ephræm, doctrina in omni deinceps audietur, celebrabiturq́* Sanctorum Eccleſia. *Ad eam olim claritudinem (*S. *Hieronymo teſte) perueniſti, vt poſt lectionem Scripturarũ publicè in Eccleſijs Orientis tua ſcripta recitarentur: at poſthac non ſolùm in Oriente, ſed & per totum Occidentem ea legi & intelligi commodè poterunt, & quidem lingua haudquaquam exotica ac peregrina, ſed Latina, & omnibus auditu pergrata, ac quaſi propria atque domeſtica. Nec amplius opera vllius indigebis Interpretis, per quem loquaris atque intelligaris: ſed ipſe per te Latinè loqueris, & optimè ab omnibus intelligeris; & inter Latinos Latinus habeberis, ac fructum maximum in vniuerſa Eccleſia doctis tuis ſcriptis, melliſluisq́ Sermonibus iam Latinis facies. O diem illam cunctis iucundiſſimam atque gratiſſimam, quando tua Ephræm Opera, quibus tot ſalutis noſtræ continentur traduntur que myſteria, primum in orbem, hancq́ lucem prodeunt. Te omnes pij boni, & docti, atque religioſi viri, deinceps & agnoſcent omnes, & prædicabunt ſemper, gratiasque tota aget poſteritas, quòd adeò magno Chriſtianæ reipublicæ vſui fueris & commodo. Et ſanè dum rem ipſam penitius mecum expendo, & rerum cauſſas perquiro, Te ob vberrimum, quem in Eccleſia Dei præſtaturus eras fructũ, non ſine aliquo occulto myſterio* EPHRAEM *nuncupatum comperio; nomine conuenienter ipſi rei accommodato: nam Ephraim Syris, Chaldæis, atque Hebræis idẽ ſonat quod* καρποφορῶν, *.i. frugifer, ſiue fructum ferens: quam etiam velut myſticam nominis tui interpretationem illa fructiferæ vitis viſio, quæ tibi adhuc puero, parentibusq́ tuis in ſomnis apparuit, optimè confirmauit, ipſeque rerum poſtea edocuit euentus. Tu enim Ephraim, fertilis es ille Eccleſiæ Euphrates, cuius Spiritalibus doctrinæ fluentis, non ſolùm Meſopotamia tua ac Syria, ſed tota deinceps ſancta irrigabitur Eccleſia. Tu fœcunda es illa Dei vitis, quæ dulcium inſtar racemorum, doctrinæ fructus vbertim Eccleſiæ affers, multos vbique filios Chriſto paries, eosque vtiliſſimis tuis Sermonibus atque Operibus, quæ nunc emanant, iugiter paſces, reficies, atque oblectabis; & ex perennibus gratiæ fontibus doctrinam tuam hauriens, potum vitæ ſalutarem cunctis fidelibus ſuggeres. Gaude igitur nobiſcũ modò, Sancte Pater Ephræm,*

S. Ephræm in Serm. de Pio. uebr. hoc Tõ 3.

S. Hieron. in Catalogo.

Interpretatiõ nominis E-PHRAEM.

quòd

Digitized by Google

quòd digniſsima illa laborum tuorum monumenta, quæ tot ſeculis magno cum Chriſtianitatis detrimento iacuerunt ſepulta, & quaſi neglecta, nunc tandem ſimul collecta, ac Latinè reddita, atque illuſtrata in lucem ad pios omnium Chriſtianorum vſus edantur, ac in publicum proferantur. Gaude Patrum optime, & Eccleſiæ Doctor (vt verbis Nyſſeni vtar) clariſsime, quòd ſalutaris illa tua doctrina, vitæque ſplendor non ſolùm iam toti Chriſtianitati illuceſcet: ſed & omnes, qui eam amplecti ac ſequi voluerint, ad ſalutem erudiet, ac in rectitudine fidei confirmabit, conſolidabitq́. Gaude ROMA, de cæleſti hoc Eccleſiæ reperto theſauro, qui apud te excultus atque illuſtratus, à te feliciter in omnem iam terram exit: vt omnibus proſit, & cuncto populo Chriſtiano tecum communis reddatur: Gaude denique Sancta mater ECCLESIA, de tot pulcherrimis optimorum ſeminum huius S. Patris fructibus, in fœcundiſsimo agro tuo nunc plantatis atque rigatis: quorum incrementum tempore opportuno ipſe dabit Dominus.

S Gregor. Nyſſen. in Vita S. Ephræm.

Sed ad te, EPHRAEM, meum reflecto ſermonem; te appello, & interpello, vt vices mihi pro tot vigilijs atque laboribus tuo nomine ſuſceptis reddas; meuſque aſſiduus apud Deum omnipotentem ſis interceſſor in cælis, qui pro te diu multumq́ laboraui in terris: Eccleſiæ quoque Dei cauſſam agas ac tuearis, ipſíque inter tot rerum perturbationes atque procellas, (quibus hodie exagitatur, hinc ab impijs hæreticis, iſthinc ab immaniſsimis Chriſtiani nominis hoſtibus Turcis, illinc ab improbæ vitæ Chriſtianis, qui nomen quidem habent, ſed factis, proh dolor, turpiter nimis abnegant) ſuccurras. Subueni, inquam, ac patrocinare iuſtiſsimis Eccleſiæ cauſsis; & ſicut olim te fortiter obieciſti impijs Arrianis, & furioſis Manichæis, improbis Apollinariſtis, ac perfidis Marcioniſtis, Catharis, Ophitis, Cauchitis, Euchitis, Paullianis, Eunomianis, Valentinianis, Vitalianis, & impuris Borborianis, alijſque nefarijs hæreticis tunc graſſantibus: ita quoque hoc noſtro calamitoſo ſeculo, te murum & antemurale opponas tot Eccleſiæ inimicis, & hæreticorum monſtris adeò paſsim ſæuientibus, & vniuerſam Religionem conturbantibus; eorumq́ue impios conatus, ac temerarios auſus ſtrenuè per arma virtutis potentiæ Dei, & propugnacula ſanctæ tuæ doctrinæ, retundas, obtundas, confundas: & pacem atque tranquillitatem tandem ECCLESIAE vniuerſæ concilies; quam nobis omnibus Auctor ac dator ipſe pacis concedat, qui eſt benedictus in ſecula.

De his hæreticorum monſtris inuenies apud S. Eohræm in ſuo Teſtamẽto, ac noſtris ibidẽ Scholijs, & alibi.

S. PATRIS

Digitized by Google

A

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI SERMO ASCETICVS, AD IMITATIONEM PROVERBIORVM.

B *Interprete, & Scholiaſte Doct. Gerardo Voſſio Borchlonio.*

PROLOGVS.

QVI credit in Filium Dei, habet vitam æternam. Iohan.3. & 1.Ioan.5.
Qui credit in Filium Dei, non concludentur greſ-
ſus eius: & ſi per ignem tranſierit, non ei flam- Eſa.43.
ma nocebit. Qui in Filium credit Dei, ſicut dicit
C Scriptura, flumina de ventre eius fluent, aquæ vi- Ioan.7.
uæ. Magna lignorum ſtrues, auget flammam: & ti-
mor Dei, ſcientiam in corde hominis multiplicat:
operis autem executio ſcientiam confirmat. Ad-
uerte diligenter, ne dum ſeminas verbum Domi- Matth.13.
ni tui, ſuperueniat inimicus, qui de ſuo commiſceat zizania: cùm moris
ſit ei, per bona operari mala. A Domino gratiam poſtulemus: vt nobis
ſcientiam præbeat, & intellectum vigilandi, ac temperatè agendi in omni-
bus. Fornax aurum probat, atque argentum: timor autem Dei, cogitatio- Prouerb.17.27. Sap. Sirac.2.
nes hominum. Vt faber apud incudem, vaſa vtilia perficit: ita timor Do-
D mini cor expiat, impuris cogitationibus eiectis; & cum prudentia atque
ſcientia, eloqui verba docet. Demus ergo gloriam & honorem ei, qui ti-
morem ſuum noſtris cordibus infundit: quoniam ipſe hominem docet
ſcientiam. Initium Sapientiæ, timor Domini, intellectus autem bonus Pſalm.93.
omnibus facientibus eum. Pietas autem in Deum, principium ſenſus. Prouer.1. 9. & Pſalm. 110.
Sapiens Chriſti precepta cuſtodiet; & qui ambulat in ijs, non confunde-
tur in æternũ: qui verò relinquit ea, inſipiens ac vana ſpes illius eſt: at qui Cuſtodia diui-
in veritate ſeruat ea, de morte ad vitam tranſlatus eſt; & in æternum non norum præce-
videbit tenebras, & in die obitus inueniet gratiã. Angeli fideles animam ptorum ſalu-
E illius deducent; & ſuper firmam ac ſtabilẽ petrã fundamentum eius erit, & berrima.
hereditatem vitæ æternæ capiet. Hic autem beatiſſimus: quia voluntatem
Creatoris ſui facere nouit. Tuba ſignum edente, exercitus præparatur ad
bellũ: at tempore certaminis, non omnes bellatores ac pugiles. Multi ha-
bitu Monachi; at pauci certatores: tempore autem tentationis, monachi
probatio apparet. Ante obitum, neminem prædicaueris beatum: & ante Alluſio ad cap.
mortem, ne deſperaueris quemquam. Neque iuſtum teipſum, & irrepre- 2. Sap. Sirach.
henſibilem coram Domino, dixeris: quę enim te latent, Deo aperta ſunt Sap. Sirach 7.
& manifeſta. Credere porrò oportet, quòd ſi ſuſtinuerimus ipſum, erit

tēpus operi noſtro. Volo Dei præcepta reipſa ſeruare, & inſignis eſſe inter fratres: aut præcepta tranſgredi, & illis eſſe abominabilis. Qui vniuerſam didicit ſcripturā, & Chriſti mandata deſpicit, vapulabit multis: at qui voluntatem Domini facit, hic perfectus vir æſtimabitur. Non locus viro perfecto: ſed diſcretio * ac iudicium appetendum: at infirmioribus, locus optimis regulis * directus conuenit. * Et quis perfectus eſt vir? qui Dominum in veritate diligit, & proximum ſuum ſicut ſeipſum. A

Lucæ 12.

* διάκρισις.

* ἱκανώτερος.

* al. Perfectus autem vir eſt, qui, &c. abſque interrog.

De Timore Dei.

DEVM time, & inuenies gratiam. Nam timor Domini, mores gignit, quibus conſtant virtutes. At timoris expers * ſecuritas, æmulationem amaram parit, atq; contentionem, & his ſimilia. Timor Domini, fons vitæ. Timor Domini, munitio animæ. Timor Domini mentem ſpiritalem dirigit. Timor Domini, animæ tutela. Timor Domini, gratiam * in omni præbet conuerſatione, timentibus Dominum. Timor Domini, gubernator eſt animæ. Timor Domini, animam illuminat. Timor Domini, malitiam tabefacit. Timor Domini, paſſiones imminuit. Timor Domini, dilectionem auget. Timor Domini, omnem concupiſcentiam malam exſiccat. Timor Domini, voluptatem præſcindit. Timor Dei, animę * ſchola eſt, & ſpem ei bonam adnuntiat. Timor Dei, pacem adminiſtrat. Timor Dei, animam ſpiritu ſanctæ intelligentiæ replebit, ſceptrumque cæleſtis regni tradet ipſi. Non eſt inter homines illo maior, qui timet Dominum. Qui Dominum timet, ſimilis eſt * viro multos ad viam ſalutis adducenti. Qui timet Dominum, ſimilis eſt ciuitati ſupra montem poſitæ, muriſque munitæ: à cuius conſpectu improbi cōtremiſcunt dæmones. Anima timens Dominū, feliciſſima eſt: quoniam ante ſe, ſemper iuſtum proſpicit iudicem. Si Dominum times; eius ſerua mandata, & non confunderis. Eſt qui locum relinquit propter Virtutem; & eſt qui deſerit locum propter otium atque inobedientiam: & eſt qui perſequitur, ob hæreditatem. Eſt qui multa indagat, cupiens addiſcere ſapientiam: & eſt qui multa inueſtigat, ob inanem gloriam. Eſt qui obedit, propter præceptum Chriſti: & eſt qui obedientem ſe præbet, ambitionis & turpis lucri gratia. Eſt qui currit, & certat ob charitatem Chriſti: & eſt qui currit ac decertat, cauſſa vanæ gloriæ. Eſt qui proximum collaudat, ob ſtudium complacendi hominibus: & eſt qui proximum commendat, ob præceptum Chriſti. eſtq; qui proximum deturbat ac deijcit, * propter ingluuiem vētris. Eſt qui ſeipſum humiliat, ob præceptū Chriſti: & eſt qui ſeipſum abijcit, ex inſipientia. Eſt qui vehemēter intentus eſt operi, cauſſa auaritię: & eſt qui plurimum operatur, propter * beneficentiā. Eſt qui operatur, quando nō oportet; & tēpore laboris non operatur. Eſt qui pſallit, & clamat dum non oportet: & tempore pſalmodiæ ſilet, aut de rebus inutilibus cum proximo loquitur. Eſt qui vigilijs intentus eſt, quando minimè oportet; & vigiliarum tempore obmurmurat. Scriptum eſt: Infernus, & perditio manifeſta * apud Dominum: & quomodo non corda hominum? Initium rectæ vitæ inſtituendæ, eſt lachrymas adhibere in oratione. Diuinas porrò audire ſcripturas, iuſtæ verǽque prudentiæ principium eſt. Infiniti autem libri, in auribus * imprudentū, pro nihilo putantur. Et quis imprudens atque inſipiens: niſi qui timorem ſpernit Domini? Nam ſcriptū eſt: Sapiens corde, ſuſcipiet mandata. Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit: notifica iuſto, & addet ad recipiendum. Filius eruditus, ſapiens erit: ſtulto autem, miniſtri loco vtetur. Segnes * indigebūt pecunia: ſtrenui verò diuitijs fulcientur. Sapiens timoratus, declinat à malo: at inſipiens ſibi ipſe confidens, admiſcetur iniquis. Iracundus citra conſiliū agit: at vir prudēs multa ſuffert. Honora Dominū, & viæ tuę proſperabūtur. Honora ſacerdotē atq; presbyterū: vt in te benedictio oris ipſorū veniat. Honora ſenes, tanquā qui diu multumq; Chriſto ſeruierūt. Honora fratres tuos, velut Chriſti ſeruos; vt ab ipſis diligaris. Si quietē atq; ſilentiū frater amaueris; nauigationē tuā in * tranquillitate perficies. Qui cellæ ſuæ quietē fugit, terrena imaginatur:

B C D E

* ἀφοβία

* al. gratiā omni præbet congregationi Dominum timēti.

* παιδευτήριον τῆς ψυχῆς

* al. luci multos illuminanti, & ad ſalutis viam deducenti.

Eccl. 12.

* al. ob gulam ac ventrem.

* περὶ φιλοπονίας.

Prouer. 15.

* vulg. coram Domino.

* al. inſipientiū.

Prouer. 10.

Prouer. 9. ſed aliter vulg.

Prouer. 10. 11.

* πλεονέκται ὀκνηροὶ ἐνδεεῖς γίνονται

Sacerdotes honorandi.

* al. tranquillè atque ſecurè peragas.

Digitized by Google

A gihatur: at qui internum opus curat, quæ ſanctis præparata ſunt in cælis, concupi-
ſcit. Perſpicit Dominus cogitationem monachi appetentis ſacerdotium: at ma-
gnus ſanè gradus eſt Sacerdotium, ſi immaculatū peragatur. Rex Chriſti amans, Sacerdotium, magnus gradus.
beatus eſt: nam in benedictionibus relinquet memoriā ſuam, & laudatio eius in
cælo erit & in terra. Rex infidelis, non nouit ſapientiam in vita ſua: & moriens, in
maledictionibus memoriā ſuam relinquet; & opprobrium eius in æternū non de-
lebitur. Ora iuſtorū benedicent * illū: at iniuſtus non miſerebitur animæ ſuæ; ne- *ſcilic iuſtum Regem.
quaquam enim iudiciū atq; iuſtitiam in terra faciet. Nam ſcriptum eſt: Qui calum- Prouerb. 22.
niatur pauperē, multa facit * quæ non oportet. Non facias violentiam pauperi; * al. ſua mala.
inops enim eſt. Neque inhonores imbecillum in portis: Dominus enim iudica- Ibidem.
bit eius iudicium. Scriptum quippe eſt: Libera eos, qui ducuntur ad mortem. Et Prouerb. 24.
non tradas famulum in manus Domini: ne fortè maledicat tibi, & extermineris.
B Nam ſcriptum habetur: Qui aliorum lætatur ruina, non erit * innocens: Ille au- Prouer. 17.
tem, cuius viſcera commouētur, * benedictionē conſequetur. Fidelis viri, omnes * al. impunitus, & ſic vulg.
mundi pecuniæ: at infidelis viri, ne obolus quidē. Deo dat mutuum, qui pauperis * al. miſericordiam, & ſic 70.
miſeretur: & ſecūdùm ipſius munus, retribuet ei. Scriptum eſt: Pondus magnum, Prouer. 20. iuxta LXX.
& puſillum, & menſuræ duplices, immunda ſunt apud Dominum, & vtraque, &
qui facit ea. Qui proximo fodit foueam, incidet in eam. Time igitur Dominum, Prouer. 26. & Eccl. 20.
& in die mala liberabit te. Rex impius, curabit portus & littora maris: at qui peri-
tus ac prudens eſt intellectu, munitiones opportunas non negliget. Hæc autē am-
bo, in corde Regis per multam experientiam, & humanitatem oriūtur. Rex fide-
lis, ſemper in memoria habet iudicium æternum: & qui iuſti meminit iudicis, non
obliuiſcetur liberationis animarum, quæ in neceſſitatibus conſtitutæ ſunt atque
C anguſtijs, quæque in carceribus, & exilijs detinentur. Beatus vir, qui in temporaria
ac momentanea ſua * poteſtate, permanentem gloriam poſſidet. Nam qui hodie * ἐξουσίᾳ
Rex, cras morietur: at qui facit voluntatem Domini, manet in æternum. Medicus Sapien. Sirac. cap. 10.
probatus, ex vulnerum experientia redditur. Multæ delitiæ varias paſſiones, & in-
firmitates generant: at laborioſa operatio, in præſenti quidem laborem ac defa-
tigationem continet, poſtea verò ſanitatem, & valetudinē proſperam. Ne carnis
eſum monache appetas; & ad ebrietatem, ne vinum bibas: vt ne craſſa ac ſtupida
reddatur mens tua: nam ſeculares alioquin curæ te non deficerent. Circumcirca
detonde palmam, & in altum excreſcet: ab anima autem mundanas ſollicitudi-
nes reſeca, & ad virtutem ſe conuertet. Qui maledicta atque conuitia, iniuriaſve
patienter ſuſtinet; ſimilis eſt illi qui in * cauea leonem concludit: at qui reſiſtit, ſi- * ἐν ζώγρῳ
D milis eſt perdenti ſeipſum. Ante omnes ad Synaxim contendere, bonum & lau- Synaxis debitè frequentanda, & non derelinquenda.
dabile eſt: ſynaxim autem abſque neceſſitate ante finem relinquere, malum eſt, &
nequaquam laudabile. Accipe frater, & diuinas ſcripturas auſculta; vt lucrum re-
feras. Nam quemadmodum in æſtu, hauſtus aquæ frigidæ propinatus viro itine-
ranti: ſic etiam diuini ſermones irrorant animæ. Si auſcultare volueris, excipe; &
ſi audieris, ſapiens eris. at * ſi etiam verbum audire grauaberis: quanto magis, id * al. ſin autem patienter verbum graue non tuleris: quanto minus actionē & opus.
teipſa præſtare? Hinc igitur teipſum agnoſce, quod negligens ſis; ſicut & ego. In-
gredientibus porrò nobis in domum Dei, ne mente euagemur ac diſtrahamur: ſed
contemplationi operā det interior noſter homo. Orātes autē dicamus: Pater no- Matth. 6.
ſter qui es in cælis: ne fortè alienę cogitationes, noſtrā mentē cōturbent. Cùm verò In oratione vt conſiſtendum.
in oratione cōſtiteris, corā quo aſſiſtas, cognoſce; ſitq; anima tua, & cor tuū totum
ad eum. Intellige quod dico: Si vir quiſpiā arrepto ſacculo argenti in manu ſua, ad AB EXEMPLO.
E nundinas cōceſſerit, volens coëmere boues; nūquid porcos cogitabit? ſin autem &
aſinos cōparare velit: nūquid canes attendet? nõne tota cogitatio ipſius in ijs ver-
ſabitur, quæ cupit? ne fortè irriſus, etiā quæ in manibus erāt, deperdat? Quòd ſi etiā
qui proximus aſſiſtit tibi frater corpore infirmus, inceperit tuſſire, aut multum ex-
ſpuere, ne * turberis propter eū: ſed memineris, multos ſeſe ægrotorū & mutilorū * μὴ θροοῦ.
obſequijs tradere. Si corpore ſanus ſis, ne extollaris: ſed time. Nam queādmodum
* multichordis cithara, in manu viri: ita omnis caro, in manu Ieſu Chriſti Salua- * πολύχορδον.
toris noſtri. Scriptū habetur: Omni tēpore oculi prauorū excipiūt mala: at boni, Prou. 15. iuxta LXX
in quiete ac trāquillitate erūt ſemper. Viæ vitæ, excogitationes intelligentis; vt de- Ibidem.
clinās ab inferno ſaluetur. Scriptum eſt: Non amabit indiſciplinatus corripientes Prouer. 15. iuxta LXX.
ipſum: & cum ſapiētibus non cōuerſabitur. Qui ignominia pauperē afficit, peccat: Prou. 14.

Proueb. 24. ſed aliter in vulg.
at qui pauperis miſeretur, beatiſſimus. Scriptum quoque eſt: Si ceciderit inimi A
* al. indignationem.
cus tuus, ne læteris malis illius: & in ſupplãtatione eius ne extollaris: quoniã vide-
bit Dominus, & non placebit ipſi, auertetq; * humeros ab ipſo Qui obſtruit aures
Prouerb. 21. 28.
ſuas, ne infirmũ ac pauperẽ audiat: ipſe quoq; implorabit, nec erit qui exaudiat.
Prouerb. 27.
Prouerb. 18.
Ne glorieris de craſtino; ignoras enim quid pariet proximè ſequens dies. Ne com-
* vulg. qui prius reſpõdet quàm audiat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignum.
mittas mala: vt non te comprehendant mala. Noli gaudere obtrectationibus, vt
non efferaris. Scriptum reperitur: Qui * verbo reſpondet, priuſquã audiat; teme-
ritas ipſi eſt, & improperiũ Nõ oblectatur pater filio indiſciplinato: at filius bonis
imbutus diſciplinis, ſapiẽs erit; non quidẽ in multifaria litterarũ ſapiẽtia, ſed ſicut
Prouerb. 1. 9.
ſcriptũ eſt: Initiũ ſapientiæ, timor Domini. Noſſe porrò legem Domini, mentis eſt
bonæ. Fides mentẽ bonã parit: mens autẽ bona fons aquæ viuæ exiſtit: & qui eam
Prouer. 12. 13.
* al. correptiones amat.
poſſidet, aquis eius implebitur. Abſq; oleo non ardebit lucerna: & ſine fide, nul-
lus poſſidet eam Scriptũ eſt: Qui repellit diſciplinam, odit ſeipſum: at qui * repre- B
Prouer. 22. &
henſiones obſeruat, ſuã diligit animã. Ne citò ad pugnã irruas; ne pœniteat te in
Eccle. 7.
nouiſſimis tuis. Melius eſt nomẽ bonũ, q̃ diuitiæ multæ; & ſuper argentũ & aurũ,
* al. excolitur.
gratia bona. Abſq; potẽtia, nõ ædificatur turris: & abſq; ſcientia, nõ rectè * attingi-
tur virtus. Non eſt menſura patientiæ, ſi humilitati admixta reperiatur. Donũ pa-
tientiæ à Domino eſt, & diligentibus ipſum donabit eam: & qui eam tenẽt, ex mul-
Prouer. 10. & Eccl. 10.
tis tribulationibus liberabuntur. Inſipiẽs multiplicat ſermones: at qui labijs tem-
perat, intelligens erit. Prudens monachus mittitur ad miniſteriũ: & qui vident eũ,
Domino dabunt gloriã. Inſipiens & temulentus, in pagis & vicis turpiter atq; in-
decorè ſe gerit: hic autẽ præfectũ ſimul & fratres pudore atq; dedecore afficit. Ex-
* ἀφοβία
pers * timoris Domini ſecuritas, cogitationẽ puerilẽ parit: at timor Domini, etiam
iuuenes, ſenes reddit. Dominũ honora, & ſecularẽ ne ſcandalizes. Prophetã imita- C
1. Reg. 2. 3. &c.
re Samuelẽ: quoniã & Deo gratus extitit, & homines ædificauit: filij autẽ timoris
Dei expertes, in framea ac iaculo ceciderũt. Iuueni temerario ne confidas; vt neq;
homini ſeni agenti quæ non decent. Qui autẽ timet Dominũ, curabit populũ ſuũ.
Pietas atq; religio in humilitate & charitate exaltat caput monachi; & in tempore
viſitationis ipſius reſplẽdebit. Abominatio atq; inuidia ſub pietatis velamine oc-
cultata, aqua eſt amara in aureis vaſis contenta; cui ſi vitæ lignũ immiſeris, etiam
dulceſcet. Nam ligno dulcis facta eſt aqua, & cũctæ doloſi hoſtis inſidiæ per crucẽ
Crucis Chriſti vis atque potentia
Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſublatæ & exterminatæ ſunt. Dilectio oculos mentis
illuminat: qui autẽ inimicitias & contentiones amat, ſimilis eſt ei, qui aſſiduè ma-
A SIMILI.
num ſuam in foramen aſpidũ immittit. Quemadmodũ vermis in ligno: ſic vana
gloria in monacho, ſic & auaritiæ deſideriũ in corde hominis. Ne teipſum exaltes;
vt nõ corruas, & animæ tuæ ignominiã adducas. Suſcipit enim manſuetos Domi-
Pſalm. 146.
nus: peccatores autẽ vſq; ad terrã deprimit. Qui ſeipſum extollit, dedecus ſibi ipſe D
cõciliat: at qui proximo in humilitate ſeruit, glorificabitur. Qui proximi cõmiſe-
ratione, in die tribulationis eius ducitur; etiã ipſius ſemper miſerebitur Dominus:
miſericordia enim viri, velut ſigillũ cum ipſo. Eſt vir etiã nihil in poteſtate ſua ha-
NOTA.
bens, mitis atq; miſericors: qui deinde facultatẽ cõſecutus, valde promptus ad iu-
* προστασία.
bendũ & imperandũ indiſcretè redditur: ſublata autẽ ab eo poteſtate ac * præfe-
* al. a ſeipſo latas leges ſeruare nequit.
ctura, etiã à ſeipſo imperata * ferre nequit: qui quidẽ tãquam inſipiẽs, ſuã ipſius im-
Sap. Sirach 7.
becillitatẽ non nouit. In cunctis frater operibus tuis memorare nouiſſima tua;
πλατύνου i. dilateris, dicit: nam qui inaniter per ſuperbiã efferuntur, illis quaſi cor dilatatur, &c.
& in æternũ nõ peccabis. Ne ſuperbias, neq; * dilateris; ſed teipſum humilia: vltio
quippe impiorũ, ignis eſt & vermis. Poſſide timorẽ Dei, vt & dæmones te reformi-
dent: nam quæ fucata ſunt atq; fictitia, ſemper vana. Si cũcti mandare & imperare
volucrimus: quis ſubditus erit, aut obediet? Si cuncti honorari deſideramus: quis E
honorẽ exhibebit? Vir ſapiens imperare recuſat, nõ autẽ obtẽperare; præcepto il-
Matth. 20. & Marc. 10.
lius ſatisfaciẽs, qui dixit: Si quis voluerit inter vos magnus fieri, erit veſter miniſter.
Et quicumq; voluerit inter vos primus eſſe, ſit veſter ſeruus: ſicut filius hominis nõ
venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & animam ſuam dare in redemptionẽ pro multis.
Il idem.
Sap. Sirac. 32. iuxta LXX.
Principem ſeu Ducem te conſtituerũt? ne extollaris animo: eſto autẽ inter illos,
ſicut vnus ex ipſis, menteq; reuolue labores tuos priores; & intellige illos, qui tibi
iam parent, in iiſdem verſari; eoſq; noli negligere, ſed ſedulò eorũ curã gere. Scri-
Prouerb. 14. iuxta LXX.
ptum habetur: In magna gente, gloria Regis: deficiente autem populo, contritio
& exitiũ principis. Vir longanimis, valet prudẽtia: at puſillanimis, imprudentia
* labo-

A *laborat. Optemus digni fieri acceptione donorũ, & digni effecti noſipſos patui faciamus. Qui fratris* ſui curã gerit in diſciplina & correptione Domini; grata & accepta Deo anima ipſius erit: qui autẽ deſpicit *vitã eius, in Deum peccat. Super ignorantia fratris* tui, ne extollaris: nõ enim eſt tibi gloria ad confuſionem. Promotioni fratrũ ne inuideas. ait enim Scriptura: Maius gaudiũ non habeo, q̃ vt audiam filios meos in veritate ambulãtes. Scriptumq́; reperitur: quibus deeſt gubernatio, vt folia decidunt: *ſalus porrò in multis cõſilijs. Si intelligentia atq; ſcientia frater polleat; ne cõtriſtes ſpiritũ eius ſiquidẽ piè ac ſanctè ambularit. Sicut enim Iacob egit cum Laban Syro: ita & tu vultum tuũ ad ipſum cõuertere debes. Scientẽ atq; intelligentem teipſum denominas? ex tuis te operibus cognoſce. Nam ſicut corpus ſine ſpiritu mortuũ eſt: Ita quoq; cognitio abſq; operatione, eſt otioſa atq; ſuperuacanea. Signũ bene inſtitutæ vitæ in nouitio monacho, eſt abſtinere à vino-

B lentia & loquacitate in humilitate: nam qui illis gaudet, vitam bonam atq; religioſam peragere non poterit. Ne fratrem tuũ ad ebrietatẽ bibere vinum cogas, etiãſi deguſtauerit: multo enim tempore extruitur nauis, quæ minimo ictu ac momẽto tẽporis cõteritur. Adoleſcentẽ manſuetũ tua diligat anima, & ſupra vires ne grauaueris eum: vt animã ipſius ſalues in Domino, referasq́; immarceſſibilẽ coronam gloriæ, cùm apparuerit paſtorũ princeps. Vndiq; circummunitã tene domum tuã; & ne patiaris perfodi præmunitionẽ tuam; ne fortè per *foſſurã, ingreſſus inimicus, domũ deprædetur ac ſpoliet; ſisq́; euerſionis ac ruinæ cauſſa & auctor. Præbe indigenti, & noli dicere: nõ opus habet: ne fortè indigentiæ nominẽ, recta diſciplina labefactetur. Ex quibus diſpenſauit tibi Dominus, cura illũ: ne fortè *tanquã amoris affectione carentes, atq; immiſericordes iudicemur: Audiamus, fratres, eum,

C qui ait: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationẽ & laqueum diaboli, & deſideria multa, & nocina, quæ mergunt homines in interitum & perditionẽ. Radix enim omnium malorum, eſt cupiditas. Totis viribus tuis honora patrẽ tuũ, & ne irritas facias leges eius, qui te genuit in Domino: eo enim modo nõ præualebũt aduerſum te improbi dæmones. Animã tuã valde coram Domino humilia, & gratiã inuenies. Domos quippe cõtumelioſorũ diſturbat, *diruitq́; Dominus: illorũ autẽ loco, plantat atq; producit mites. Hominẽ à peccato ſe *abſtrahentẽ, conuitijs ne excipias, neque virum in ſenectute ſua, dedecore afficias: etenim ex noſtra quoq; ætate ſeneſcunt. Infirmũ ne aſperneris, aut negligas; quoniã ſcriptum eſt: Qui obturat aures ſuas, ne infirmum audiat; & ipſe inuocabit, & non erit qui exaudiet. Odibilis

D in vicinia *atq; parœcia ſua reddetur, qui verba atq; ſermones *è domo in domũ transfert: vir autẽ prudens quietẽ amat. Ne cellã ingrediaris fratris tui, antequam ad oſtiũ pulſes: non enim quieti cõgruit perturbatio. Sagax atq; intelligens præfectus, animas iunget fratrũ ſuorum, in correptione & diſciplina Domini: qui autẽ cõtemnit, detrimentũ patietur. Honorẽ ſenibus defer, propter Dominũ: & ob peritiores quoſdam ex fratribus, ne ſenes ad opus compellas: nam carnes iuuentutis ſuę in exercitatione attriuerunt, & ſufficit recta cõſcientia timenti Dominum. Nõ bonũ eſt homini operari valenti, in otio panẽ comedere, cùm dicat Apoſtolus: Sine onere me vobis ſeruaui, & ſeruabo. Scriptũ enim eſt: Beati miſericordes: quoniam ipſi miſericordiã cõſequentur. Proximũ ne iniuria affeceris, loci prætextu: non enim in columnis conſiſtit Eccleſia, ſed in hominibus. quoniam ſcriptũ eſt: Væ ei, qui multiplicat ſibi, quæ non ſunt ſua: vſquequo & aggrauat torquem ſuam grauiter. Quia repentè cõſurgent, qui mordeãt eum; & vigilabũt inſidiatores tui,

E & eris in rapinã illis. Qui ędificat domũ ſuã ex *iniquitate, teſtimoniũ auaritiæ ædificat ſibi: nam omnẽ viã iniuſtã oderũt ſancti. Magnũ in cœnobio periculũ eſt, puerulus niſi rectè regatur atq; inſtituatur: Beatus autẽ ille, qui talẽ educat ex Dei præſcripto ac voluntate. Nõ exiguũ ſibi damnũ cõciliat paſtor, qui extra ouile dormit ouiũ: ſomnolentia enim paſtorũ, luporũ eſt gaudiũ. Si ſub tuis frater humiliatus ſit manibus; noueris non cauſa timoris tui id fieri: at Domini potius memineris, propter quẽ & ipſe ſuſtinet; & ne diuexes eum. Noli ſectari lucrum, quod animæ detrimentum in ſe continet: quid enim anima pretioſius? Melior eſt monachus pauper, vitam quietam degens cum humilitate: quàm diues monachus, ſuperbia & elatione animi tumens. Ne *iuramento te cum fratre obſtrinxeris: ſed chari-

Marginal notes:
*. al. valde inſipiens eſt.
* al. fratrum ſuorum.
* al. negligit ſalutem eius.
* al. fratrum ſuorum.
3 Iohan. cap. 1.
Prouer. 11.
* vulg. ſalus autem, vbi multa conſilia.
Geneſ. 29.
Contrà ebrietatem.
* al. foramen.
Sap. Sirach. 4.
* ὡς ἄστοργοι.
1. Timoth. 6.
Ibidem.
* καθαιρεῖ.
* al. auertentẽ.
Sapien. Sirac. 8.
Prou. 21. 28.
* ἐν παροικίᾳ.
* al. ex vna. domo in aliam defert.
2. Cor. 11.
Matth. 5.
Abac. 2. ſecund. LXX.
* al. iniuſtitia.
NOTENT PASTORES.
* al. Ne iureiurando te fratri

[obſtinxeris: ſed pacem cum eo in timore Dei retine.]

tatem ac pacem habeto in timore Dei. Vide monache, ne dum iis, qui mundana A
ſapiunt, placere cupis; rectũ monaſticæ vitæ inſtitutũ deperdas: ſed in timore Dei
tota die perſiſte. Monachus murmurator, in multis detrimentũ patietur: qui verò
viriliter ſuffert, hæreditabit gaudiũ. Ne ſimus puſillanimes, chariſſimi: non enim

[*al. nobis eſſe licebit. 1 Cor. 6.]

ſemper in hac vita eſſe * nos oportet. Quodcumq; quis propter Dominũ egerit,
hoc totũ ipſi lucro erit. nam eſca ventri, & venter eſcis: Deus autẽ & hũc, & has de-
ſtruet. Si tibi ipſi attẽdas ô monache; primũ quidẽ tui ipſius miſereris: poſtea verò

[Prouer. 9. ſed paullò aliter in vulg. & edit. 70. Matth. 23.]

& eos qui te diligũt, gaudio afficis. cùm dicat Sapientia: Fili, ſi ſapiens tibi fueris,
ſapiens eris & ꝓximo: ſin autẽ malus euaſeris, ſolus mala exãtlabis. Intellige quod
dico, monache: ne foris pietatẽ oſtendas, in cella verò te arrogantẽ atq; ſuperbum
præbeas: ne ſimiles reddamur ſepulchris dealbatis, quæ exterius quidẽ apparẽt al-

[* al. oſſibus mortuorum, & omni ſpurcitia.]

ba, intus verò plena ſunt oſſibus * humanis, & immũditia. In omni enim loco vnus
eſt Deus; cui ſit gloria, in ſecula. Amen. Reprime porrò cogitationẽ ſuperbiæ, pri- B
uſquã te ſuperbia deprimat. Deſtrue cogitationẽ arrogantiæ, antequã ipſa te ſub-
uertat. effringe atq; exclude concupiſcentiã, priuſquã te concupiſcentia elidat ac
cõterat. Ne fratri ſuã inſtabilitatẽ improperaueris: ne fortè & tu in idem vitiũ de-
cidas. Si apud magnũ aliquẽ ſenem reſederis; non ſolùm eius virtutes enarra, ſed

[* [illegible]]

& vitam imitare: hoc enim tibi vtile erit. Erga * nouitiũ patiens & lõganimis eſto:
omnia enim Domino ſunt poſſibilia. Nouitius autẽ humilitatẽ auerſans, ſcutũ cõ-
tra aduerſariũ nõ tenet; talisq; variè cõteretur. Qui carnalẽ requiem appetit, mul-
tos ſibi dolores acquirit: at qui lõganimus eſt, ſaluabitur. Prudens atq; intelligens
Præfectus, non contemnet audire ſermonẽ dubiũ nouitij, vnà cum ſeniore ipſius:

[* [illegible] *al. veritatem.]

& * peritus atq; diſcretus * certitudinem rei indagabit: ipſosque in timore Domini
coniunget atq; cõponet. Qui in cœnobio ſermones multiplicat; contentiones & C
odia ſibi accumulat: at qui ſeruat os ſuũ, diligetur. Bona obediẽtia, chariſſimi, quæ
propter Deum præſtatur. Et in hoc cognoſce obedientiã, quæ eſt grata & accepta
Deo: Obedientia quæ propter Deum ſuſcipitur, plena ſanctificationis eſt vſque ad
mortem. Pro anima tua decerta, & ne confundaris in caſu tuo: eſt enim confuſio

[Sap. Sirac. 4. * vulg. adducẽs gloriam & gratiam.]

adducens peccatum, & eſt confuſio * gloria & gratia. Si in ægritudinem aut tribu-
lationem aliquam incideris chariſſime; memineris dicti illius: Fili, noli negligere

[Pro. 3 ſecun. 70. ſed aliter in vulg.]

diſciplinam Domini: neq; fatigeris, dum ab eo argueris. Quem enim diligit Do-
minus, corripit: flagellat autem omnem filium, quem ſuſcipit. Qui carceris cuſto-
dia cõcluſus, videtur repugnare Regi, quid tandẽ proficere poterit? at qui procidit

[Exemplum fratris cuiuſdã delapſi, atq; relapſi in morbum.]

corã eo, & obſecrat, hic potius miſericordiã cõſequetur. Frater quidam aliquando
ægrotauit, & intra ſe dixit: Væ mihi peccatori; quoniam in hoc morbo inuetera-
ſcam. Et ſanitati cùm iam eſſet reſtitutus, inuaſit eum alius rurſum morbus priore
grauior atq; moleſtior, & denuò eundẽ ſermonem protulit: verumtamen homi- D
ni celeriter ſuũ nõ manifeſtauit dolorem: ſed à Domino cõmiſerationem requi-
rebat, qui ex morbo ſanitatem, & ex infirmitate robur ac vires præbet. Si ſpiritus
tædij atque ignauiæ frater te inuaſerit; domum tuam ne relinquas: at per patien-

[*al. commuta locum loco. Pſalm. 118. * al. corrigit. * al. vias ſuas. * alias inter fratres.]

tiam ei reſiſte. Ne tibi cogitatio perſuadeat, dicens: transfer * te ex vno loco ad ali-
um: nam ſi cogitationi iſti conſenſeris, numquã tolerabis. ſcriptum quippe eſt: In
quo * corriget adoleſcentior viam * ſuã? in cuſtodiẽdo ſermones tuos. In hoc ſal-
uatur, maximè qui vnà verſatur * cum fratribus. Poſſidere autem debet timorem
Domini, & temperantiã ſummã: ex quibus oritur charitas, gaudiũ, pax, obedientia,
& longanimitas, cõtinentia, patientia, & quæcunq; decent Chriſtianos: vt ſit velox

[Jacob. 1. * al. Erit autem etiã vidẽs, &c. * al. quæ non decent. Lucæ 14. 18. Matth. 23.]

ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram: ira enim viri, iuſti-
tiam Dei non operatur. Sit porrò etiam videns, tanquam non videns ea, quæ non E
conducũt; & audiens, tanquã non audiens, quæ * ad rem non pertinent: vt & po-
ſtremis ſe poſteriorem reddat, ac requiem inueniat. Qui enim ſeipſum humiliat,
exaltabitur: & qui ſeipſum exaltat, humiliabitur. Nam ſi iubere atque imperare
cœperit, & non adiuuat pro viribus laborantes, laborẽ atq; dolorẽ in nouiſſimis
ſubibit. Non enim ſemper idẽ ſpirat ventus: ſed ventorũ crebræ ſunt mutationes,

[Prouerb. 27. Matth. 7. & Lucæ 6.]

atq; viciſſitudines. Quare aſſueſacere ſe operi oportet: neſcim⁹ enim q̃d ſuperuẽtu-
ra pariet dies. Habeat porrò ob oculos ſemp eũ, q ait: Nolite iudicare, vt nõ iudice-
mini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua mẽſura emẽſi fue-

[Ibidem.]

ritis, remetietur vobis. Quid autẽ vides feſtucã in oculo fratris tui: & trabẽ in oculo
tuo

A tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: ſine eijciã feſtucam de oculo tuo,& ecce trabs eſt in oculo tuo? Hypocrita, eijce primũ trabẽ de oculo tuo,& tunc † videbis eijcere feſtucã de oculo fratris tui. Et ſic planè gratiã coram Deo inuenies, & hominibus. Ne tuos permittas euagari oculos;neq; pulchritudinẽ alienam perdiſcas:ne fortè per oculos tuos,tuus te deſtruat ſubuertatque inimicus. Noli imitari negligentiores:ſed eos,qui omni virtutũ genere exculti ſunt atq; ornati. Frater,ne perperã ac temerariè agas: quæ enim extra timorẽ Dei fiũt, aliud continent nihil præterquã damnationẽ & pœnitentiã. Beata illa anima, quæ in veritate ſeruit Domino:quoniam in nouiſſimis ſuam à Domino requiẽ obtinebit. Exigua negligentia magnũ peccatũ parit:& modica ſobrietas atq; vigilantia magnũ damnũ auertit. Satius eſt comedere in Domino,& gratias agere Deo: quàm nõ comedere,& con-

†al & tunc proſpicies,vt educas feſtucam de oculo fratris. &c. vt in vulg. Lucæ 6.

B dẽnare edentes,ac gratias Deo agentes. Aſſides menſæ? comede panẽ, & ne detrahas famæ proximi: vt nõ deuorare carnẽ fratris tui per detractionẽ cõperiaris. quia ſcriptũ eſt: Qui deuorant populũ meum in † eſca panis, Dominũ non inuocauerũt. Sanus eſto in fide,& comede omne quod appoſitũ eſt tibi in Domino. Si verò appoſitus vobis fuerit cibus quẽ tu edere non appetis;ne tamen illum auerſeris,cùm plures velint comedere,& Domino gratias agere. Accũbis menſæ? vt homo comede,& ne huc illucq; circũſpicias velut † immodeſtus ac inſolens. Frater dixit: nõ ex obſeruantia ſuperſtitioſa repudio eſum carnium:omnis enim creatura Dei bona eſt,& nihil reijciendum quod cum gratiarũ actione percipitur: ſanctificatur enim per verbum Dei,& † orationem. Sed quia ſcriptum eſt: Non conducunt imprudẽti atq; inſipienti delitiæ: inſolentia & immodeſtia eſt monacho, veſci velle animalibus. Vbi appoſita ſunt fragmenta:ne fragmenta contẽpſeris. Iuſſit enim Dominus diſcipulis ſuis, vt colligerent, quæ † ſuperfuerant fragmenta, ne quid ex illis pereat.

Pſalm. 13.
†al. tamquam eſcam panis.
al. ſicut panem.
In menſa vt quis ſe gerere debeat
†ἀπαίδευτος.
1. Tim. 4.
†ἐντεύξεως.
Prou. 9
Vbi vulg non decent ſtultum deliciæ.
Ioan. 6.

C Frater chariſſime, ſi tentatione victus frater, recedat è loco ſuo,& poſtea pœnitentia ductus cupiat poſtliminio reuerti:tu vide ne impedias, ſed potius ad id cohorteris:ignoras enim quid ſuperuentura pariet dies. Non oportet autem tales ſpernere,tamquam † illuſos:at potius cõuenit eos ſuſcipere quaſi ab infirmitate iam liberatos, ac ſanitati reſtitutos. Si inter fratres habitaueris, caue ne occaſionem alicui præbeas diſcedendi à fraternitate; vt non in mundo illo † iudiceris. Euita quoq; vehementer,ne cuiquam ſis offendiculo ac ſcandalo: vt non cum facientibus ſcãdala,à regno cęlorũ ſegregeris. Si debilitate aliqua laboret frater tuus, ſubleua & adiuua eũ: vt merearis audire à Domino in die illa: Quod vni feciſti ex his fratribus meis minimis,mihi feciſti. Qui negligit infirmum,exacerbat pręceptorẽ: & qui gaudet in lapſu fratris ſui,graui caſu corruet. Ne dixeris: hodie pecco,& cras pœnitentiã agam. quin potius hodie pœnitentiam agamus: neſcimus enim an ad

†vulg. ſuperauerunt.
Fratres poſtliminio reuertentes, vt recipiendi.
Prou. 27.
†al. tamquam qui ludibrio habeantur.
†al. altero.
Matth. 25.
Prou 17.
Prou. 27.

D craſtinũ peruenturi ſimus. Peccauimus fratres? etiã reſipiſcamus ac pœnitentiam faciamus:amplectitur enim Dominus eorum pœnitentiam, qui in veritate reſipiſcũnt. Caue dixeris monache,hic bellum eſt & anguſtia; ibi autem requies & ſecuritas. Quis enim eſt qui oppugnat nos, ſi noſti; nonne inimicus noſter diabolus? Audi igitur quid in † Iob dicatur: Et dixit Dominus diabolo: Vnde tu aduenis? Tũc dixit diabolus in conſpectu Domini: Poſtquam peragraui eam quæ ſub cælo, & obambulaui vniuerſam; adſum. Cogita igitur cælum ſupra te eſſe, quocumque abieris. Permane ergo in loco, quò vocatus es; & reſiſte diabolo, & fugiet à te; appropinqua Deo,& appropinquabit tibi. Qui amat aurum, non iuſtificabitur: at qui diligit Dominum,benedicetur ab eo. Qui confidit in auro, cadet: at qui in Domino confidit, ſaluabitur. Væ ei, cuius animum ingreditur per-

†al. apud Iob.
Iob 2.
at paullò aliter in vulg.
Iacob. 4.
Sap. Sirac. 31.

E fidia, temeritas, ignorantia, inſipientia,& imprudentia: quoniam pars vulpis erit: beata autem illa anima, in qua timor Dei inhabitat. Cui non placet miniſtrare Domino vni,ſeruiet multis: & qui non vult ſubeſſe præfecto vni, ſubijcietur multis per diuerſa loca. Et qui non inſiſtit vni manuali operi; in promiſcuis operibus contereretur. Qui nimio veſtium cultu delectatur, nocet animæ ſuæ. Nam ſumptuoſæ ac pretioſæ veſtes, animam monachi coarguunt atque vituperant: vilia autem veſtimenta, monacho conducunt. Dedecori monacho eſt ſuperbia, contumacia, † ſtupiditas atque inſulſitas, impudentia, indiſcretio, iracundia, & immodeſtia. Turpe eſt monacho oculus vagus atque diſtractus: oculus enim vagus, dolores multos conciliat ſequenti ipſum. Niſi ab oculorum te diſtractio-

NOTA.
†al. inſipientia & ineptia.
Oculus vagus taxatur in Religioſo.

Digitized by Google

ſtractione continueris: temperantiæ ac pudicitiæ ſulcos non rectos ages. Vituperi- A
um homini eſt, vino inebriari: & cùm multos viderim, neminē ſimilē monacho
temulento reperio. Qui in proprijs gloriatur vitibus: primus ipſe imprudēs eſt ac
demens. Confuſio & improperium eſt monacho, in propria gloriari potentia: nā
1. Cor. 1. qui gloriatur, in Domino glorietur. Immodeſtus atq; inſipiens, in riſu extollit vo-
cē ſuam: inſipientiſſimus verò, qui inambulans mouet ac ventilat inordinatè hu-
meros ſuos, ſimul & brachia. Inſolentiæ ſignum eſt in monacho, ſiniſtram partem
†τοῦ καμισίν. †al καμασίου †camiſij ſui indecenter aſſumere: at qui bene moratus eſt, in cunctis religioſè ve-
recundeq; aget. Pernitioſum homini vitium eſt, vſitata ſibi reddere iuramenta †in
†al. in lapſu ſue. ſed hic potius ἐν τῷ σώματι, quam πτώματι legendum ore ſuo. Noli aſſueſcere iuramentis: vt non multiplicentur ignorantiæ tuæ; & pro
iuſtitia tibi peccata coacerues. Gloria monacho, timere Dominum, & obſeruare
mandata eius. Gloria monacho, humiliare ſeipſum, & ſubmittere ſe paruis pariter B
†al modeſtia. ac magnis. Gloria monacho eſt diſcretio, & †humilitas animi. Gloria monacho,
eſt iniuriæ ac malorum obliuio; necnon patientia, & ſobrietas atq; vigilantia, ad
omne opus bonum. Ne ſenem deſpexeris, ſi ad labores ſolitariæ vitæ venire volu-
Matth. 20. erit: etenim Dominus eos, qui ad vndecimam horam acceſſerant, nō reiecit. igno-
ras enim, an fortè vas electionis ſit iſte. Nam ſi ſuperbiā amaueris, eris pars dæmo-
Antitheta ac commoda. num: ſin humilitatē dilexeris eris pars Domini Chriſti. Si auaritiam amaueris, va-
cuus & inanis hinc abibis: at ſi paupertatē voluntariam dilexeris, diuitijs cæleſtibus
†μνησικακίας. non priuaberis. Si paſſionē †memoriæ iniuriarum in corde tuo occultaueris; do-
micilium eris iracundiæ & ignorantiæ, triſtitiæ pariter atq; doloris; & aſpectus fa-
†τῶν μνησικακούντων ciei tuæ in te immutabitur. Viæ enim eorum †qui iniurias memoria tenēt, in mor-
tem ſunt. Vir altè ſapiens, plurimum contriſtabitur: at qui humiliter ſentit, in Do-
mino ſemper lætabitur. Superbia honorē omni tēpore requirit: at humilitas, neq; C
in gloria effertur, neq; in ignominia angitur; nam mercedem à Domino expectat.
Qui memoriā iniuriarū abſcondit in corde ſuo: ſimilis eſt ei qui in ſinu ſuo ſerpē-
tem nutrit. Ne cor tuum dolore atq; triſtitia afficias: nam ſeculi triſtitia mortem
2 Cor 7. operatur: quę autem ſecundùm Deū triſtitia eſt, vitā tibi æternā conciliabit. Quære
Dominū chariſſime, toto corde ac viribus tuis, vt ſaluetur anima tua; & malitia nō
Cataracta impetum aquarū impedit. demoretur in corde tuo. Nā ſicut cataracta impetū auertit aquarū: ita malitia cog-
nitionem atq; ſcientiam à corde remouet. Si quod iuſtum eſt, conſectatus fueris:
†ποδήρην. comprehendes, & indues illud, tamquam veſtem † talarem gloriæ. Monachus
ſecularibus rebus implicatus, multis damnis afficietur: qui verò laborum exer-
A diſſimili. citamenta ſuſtinet, detrimentum nullum patietur. Qui mentem ac cogitatio-
nem ſuam, poſt vitæ renuntiationem atque ſeceſſum, ad ſecularia conuertit: ni- D
†ἑαυτὸν ἀποκείροντι hil ab eo qui ſeipſum † detondet, differt. Qui putat ſe ludere in † vtraque re,: ſe-
†al. in vita ſeculari, & religioſa. ipſum ſeducit, ac decipit. Scriptum quippe eſt: Deus non irridetur. Quod enim
Galat. 6. quis ſeminauerit, hoc & metet. Noli circumſpicere monache, per vicos ciuita-
Sap. Sirach 9. tis; neque oberraueris in plateis eius: ne fortè † euentus tibi occurrat, & laba-
†al. caſu aliquid tibi occurrat. tur anima tua in perditionem. Elatio oculos mentis excæcat: at humilitas in
charitate eos illuminat: docebit enim mites, vias ſuas. In volutabrum luti,
frater, ne ingrediaris: & à viris timoris Dei expertibus, longius recede. Malum
& periculoſum eſt viro, confidere in ſeipſo: qui autem ſperat in Domino, ſalua-
bitur. Qui ſua exornat veſtimenta, ſuperbiæ obnoxius erit: Monachus verò ſu-
perbus, velut aquila eſt abſque pennis. Monachus modeſtus ac humilis, leuis
& celer eſt curſor, & tamquam ſagittarius iaculandi peritus. Nam ſicut omnia
ferrum attenuat, & domat: ita & quæ ſecundùm Deum eſt humilitas, conatus E
*βέναυλον τῷ βενάτορι. & machinas inimici reprimit. Quemadmodum enim † venabulum venatori; &
ſcutum militi: ſic etiam monacho eſt humilitas. Stude frater, ſponte in anguſta &
Matth. 7. arcta via Dei ambulare; antequam inuitus aliam ea anguſtiorem ingrediaris. Glo-
† ἐν τῷ προϊέναι. ria viro ſeculari eſt in † prodeundo: monacho autem, in non tranſgrediendo li-
†al. cellę ſuæ. men domus † ſuæ, mente ac cogitatione. Auſculta chariſſime: Athleta decertās, os
ſuum obſtruit: & tu à ſuperfluis os tuum occlude, & habebis requiem. Quàm ma-
gnus, dicet quiſpiam, qui nactus eſt ſapientiam: at non eſt maior eo, qui timet
Sap. Sirac. 25. Dominum. Quàm magnus, inquiunt, qui incepit: at non vt is, qui perſeue-
Antitheta apta rauit. Quàm magnus, qui eſt primus: ſed non vt is, qui perfecit. Noli carnalem
amare requiem: ne in ipſa damnum ſpiritale comperias. Noli curioſè ſectari
ea, quæ

Digitized by Google

A ea, quæ non ſunt tua: ne, quæ tua ſunt, deperdas. Ad opus immoderatum atque immenſum ne teipſum impellas: nam cuncta debito modo atque menſura, & ordine agere, præclarum eſt & † ſalutare. Qui ſuo corde timorem Dei non poſſidet: quãuis mel & lac quotidie comedat, quieſcere nõ poterit: vir autem fidelis, generoſè ac ſtrenuè omnia ſuffert. Permane in ſuaui iugo Domini, vt moleſtũ & graue mũdi huius iugũ † excutias. Cellam fratris tui caue frequentes: ne te, & illũ conturbes. Si librum vtilem habeas, & fratrẽ illo vti velle audias; candidè & ſine inuidia præbeto ei: Tu autẽ chariſſime, ſtudioſè re tibi cõmodata vtere, eamq́; ſuo in pace redde Domino. Quòd ſi cœnobij librum in tua cella teneas: ne proijcias † eũ per negligentiã; ſed ſtudioſè cõplicatũ ſerua atq; cuſtodi eum, tamquã Dei eſſet. Monachus temerarius præfectum, & fratres dedecorat: at ſapiẽs reuerebitur eos. Temperan-
B tia carnẽ macerat: at voracitas mentẽ craſſam reddit. Non præbet patientiã in cella monacho, quòd non grauarè ſuũ opus efficiat: ſed timor Dei, & mortis atq; tormentorũ recordatio, patientem illũ reddunt. Satius eſt inſiſtere operi, & orationi, diuinarumq́; ſcripturarum meditationi: quàm tempus deperdere, & verbis otioſis vacare, vnde detractio oritur. Noli fratrem † tuum, qui ridiculis circũfertur rebus, experiri ac prouocare ad agendũ: ne tu quoq; de rebus ridiculis agere cũ illo cogaris Scriptũ eſt enim: Qui irritat aliquẽ verbis, non ſaluabitur. Qui propria ſeipſum temeritate odibilem reddit, à quo amabitur? Et qui diligit eos, qui ipſum diligunt; quam mercedẽ habebit? cùm dicat Dominus: Nonne & † peccatores hoc faciunt? Vir audax ac præceps, turbabit animas fratrũ: at qui in charitate patiens eſt atque longanimis, timet Dominũ. Iuniorẽ † laborioſum, ne nimis oneres; & cũ ſene ſtulto ne incedas. Sapiẽtes verò ſenes, poſt Deũ, fratrum ſunt firmamentũ. Magnũ vir-
C tutis opus, eſt continentia oculorũ, ventris, & linguæ: at ſi cumuletur benignitate & miſericordia, vt lampas fulgebit. Quemadmodũ qui bonum aliquod, ſibi ipſi in theſaurũ recondit: ita vir qui celebrat ac laudat proximum in abſentia ſua. Dominum Deum time; & bona hæreditabis. Viam peccatorum ne ingreſſus fueris: iuſtorum verò ſemitas inueſtiga. Si iuſtitiæ vias amaueris; vitam æternam inuenies. Si amaueris quietem; nauigationem tuam in tranquillitate perficies. Si ſilentium amaueris; à pluribus diligeris. Si auerteris oculos tuos, ne videant vanitatem; mundas in te cogitationes inuenies. Si continentiam amaueris; fornicationis dæmonem refrænabis. Si amaueris paupertatem; auaritiæ dæmonem in fugam conuertes. Qui aurum in cella ſua recondit; theſaurizat ſibi paſſiones ſuperbiæ, & inobedientiæ: at qui orationes & eleemoſynas ſibi theſaurizat, in Deo ditabitur. Alij poſſeſſiones, & pecunias theſaurizant ſibi: at tu monache, preces & eleemoſynas theſauriza tibi. Alij in tibijs lætantur, & muſicis: at tu
D monache, in pſalmorum decantatione, & Domini celebratione lætare. Alij in delitijs lætantur, & ebrietate: at tu monache, in voluntate Domini perficienda lætare. Alij vana oblectantur gloria: at tu monache, in Deo lætare, qui tibi & omnibus diligentibus ipſum, coronam gloriæ præparauit. Alij voluptatibus gaudent: at tu monache, in † ſanctitate & continentia lætare. Vir qui Chriſtum amat, turris eſt inexpugnabilis: perfectus autem in charitate, murus qui frangi non poteſt. Si deambulando meditari velis; tacendo meditare, & inanem gloriam vitabis. Bonum eſt corrigere errantem, & non riſum mouere. Aquilo conturbat mare: & ſubita ira mentem commouet viri: at longanimitas ex-
E pellit iracundiam, impetumque efferueſcentis animi; & ſi ira non adſit, ceſſat quoque iracundia. Si ædificare frater nolis; ædificata ne deſtruas. Si plantare nolis; plantata ne euellas. Si frater quieſcere non velis; alios quieſcentes ne peruertas. Si hymnos Domino offerre, atque concinere nolis; alios decantantes, caue perturbes atque impedias. Loquitur diues, & cuncti ſilent, & verba eius ad † cælos vſque extollunt: loquitur autem Deus nobis per ſanctas Scripturas, & tacere, atque auſcultare nolumus; ſed alius garrit, alius dormitat, alius verò mente diſtractus euagatur. Sed quid dicit Scriptura? Qui auertit aures ſuas, ne audiat † ſermones Altiſſimi: etiam ipſe Deus precationem eius execratur. Monachus negligens ac piger, in oratione audire † cupit, Amen: at qui ſedulò & vigilanter orationi intentus eſt, non conturbatur. Longè porrò à nobis ſit, quod per Prophetam eſt dictum: Propinquus es labijs eorum, & procul à renibus eorum.

Ne

† al. perutilẽ:

† al. effugias.

NOTA.

† al. ne contemptim proijcias illum; ſed, &c.

† al. noli fratrẽ tuum irriſionibus tentare: ne forte in neceſſitates atque anguſtias ipſe cõijciaris.

Matth. 5

† vulg. publicani.

† al. iuniorem monachũ ne laboribus nimiũ graues, & à ſene inſipiente ſẽ ſeduci ne patiaris.

Pſalm. 118.

† al. in abſtinentia & ſanctificatione gaude.

Iræ, & iracũdiæ differentia.

Paræmiæ elegãtes & accõmodæ, cum antitheſi.

† al. vſque ad nubes.

NOTA.

Prou. 28

† vulg. ne audiat legẽ, oratio eius erit execrabilis.

† al. expectat.

Eſa. 29.

ſed alit. vulg.
Ne ſcandalo & offendiculo ſis fratri, neque concurras cum eo ad peccandum: vt A
†al. impiorum.
nõ iraſcatur tibi Dominus, & in manus te tradat †malorum. Beatus vir, qui in nul-
†al. qui verò facilè offenditur, offendet multos.
la re ſcandalizarit proximum: quoniã merces eius magna eſt in cælis; qui † autem
indiſcretè ac temerè ſcandalizatur, † ſcãdalizabit multos. Niſi priùs ob oculos ſibi
homo conſtituerit ſua peccata, in quocumq; loco, quieſcere non poterit. Beatus
qui bonam auſpicatus fuerit vitam, atq; ita perfecerit, vt Deo placeat. Scriptum eſt:
Sap. Sirach. 3.
†al. à filijs.
qui honorat patrem ſuum, iocundabitur † in filijs; & in die orationis ſuæ exaudi-
Ibidem.
etur. Qui honorificat patrem, vita viuet longiore, & in die obitus ſui inueniet gra-
Ibidem.
†vulg. à Deo.
tiam. In verbis & factis honora patrem tuũ: vt ſuperueniat tibi benedictio ab † eo.
Ne glorieris in contumelia patris tui: non eſt enim tibi gloria, patris confuſio.
†vulg. & dedecus filij, pater ſine honore.
Gloria enim hominis, ex honore patris ſui: & dedecus † filijs, mater ſine honore.
Pro parentibus carnalibus, monache, eos habes qui ſecundùm ſpiritum te gene- B
Ibi. Sap. Sir. 3.
rant in Domino; deducuntq; ad vitam te æternam. Audi frater eum, qui dicit: Fi-
Ibidem.
li, in manſuetudine opera tua perfice, & ab homine acceptabili diligeris. Quanto
maior es, tanto magis te humilia: & coram Deo inuenies gratiam. Quoniam ma-
†vulg. Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas.
gna eſt potentia Domini, & ab humilibus honorificatur. † Obductioni autem ſu-
perbiæ, non eſt ſanatio: frutex enim peccati radicauit in illo. Tria ſunt genera, quę
NOTA.
augent vanitatem, & quartum non bonum: inobedientia iuniorum; & ſenes inui-
†al impia.
dia, ſuper iuniorum profectu laborantes; & religioſus, ſi ad † iniqua declinet; &
Quattuor quæ gloriam & exiſtimationem augent.
præfectus, ſi imprudenter fratrum animas premat. Quattuor genera gloriam atq;
exiſtimationẽ augent, & quartũ coram Deo & hominibus bonũ: concordia fratrũ
in manſuetudine & iuſtitia; & frater fratrem in timore Domini commonefaciẽs;
NOTA.
& iuniores, morem ſenioribus, vt Dominis proprijs gerentes; & præfectus ſuos fra- C
tres, vt ſeipſum diligens, ſalutemque animarum ipſorum in veritate curans. Res
mala atque periculoſa viro eſt ſuperbia, per omnem modum. Noli amare ſuper-
biam chariſſime: non enim in ea quid eſt conducibile. Omnis morbus rectè cura-
tus ſanitatem conſequitur: at ſuperbiæ morbus, malum eſt immedicabile; nam
ſanitatis remedium à ſe repellit, & mortiferum ſibi ipſi pharmacum effingit: abſit
igitur, vt in ſeruis Chriſti Domini reperiatur. Gloria monacho eſt ſermo fidelis,
& modeſtus: qui verò ſcurrilibus delectatur, demens eſt ac ſtultus. Feſtiuitas mo-
nacho eſt, obſeruatio mandatorum Chriſti: conſolatio verò ipſius, non agere
malum. Lætitia & oblectatio monacho eſt, accedere ad Dominum: gloria au-
†al mundana præditus eſſe philoſophia nequiui. &c.
tem eius, timor Domini. Mundanam † participare philoſophiam non potui:
gratiam verò cum remiſſione peccatorum à Domino depoſco. Supra ſmarag-
Cõfeſſio atque precatio ad Deum.
dum, & hyacinthum, & ſupra dolia auro plena, omnemque ſcientiam mundi hu-
ius, confiteor tibi Domine pater: quoniam poſtulatis meis non fraudaſti me, & D
non deſpexiſti deprecationem inutilis ſerui tui. Tu enim deſperatorum ſpes es
vnica, & auxilio deſtitutorum adiutorium atque præſidium tutiſſimum. Sit no-
men maieſtatis tuæ benedictum in ſecula. Amen.

Poſtulaſti à Domino, monache, quæ decent profeſſionem tuam: & infinitè mul-
tiplicata largietur tibi. Sine aqua non ædificatur turris: & abſq; cognitione nõ ex-
colitur virtus. Vidi iuuenẽ prudenter conſolantem atq; hortantẽ ſenem: & in hoc
Sap. Sir. 18.
demus gloriã Deo. Poſt concupiſcentias tuas, monache, ne ambules; & à deſiderijs
†al. præbeas beneplacitum tuę bonitatis, &c.
tuis prauis cohibearis. Nã ſi animæ tuæ † præſtes propenſam concupiſcentiæ affe-
ctionẽ; riſum concitabis inimico tuo. Qui corporis ſui carnes delicatè nutrit, con-
cupiſcẽtias malas paſcit; & turpes ei cogitationes non deerũt. Caſtiga carnẽ tuam
monache, & in ſeruitutẽ redige: ne reprobus efficiaris. Quod bonum eſt, in tua car- E
ne exerceas: & citò fructificabis. In fratrũ cõuerſatione quietã agere vis vitam, mo-
nache? cõmuni fratrũ contentus ſis mẽſa; & erit ſanitas carni tuæ, & cura oſſibus
tuis: & anima tua detrimentũ nõ patietur. Sin autẽ in phialas, & pocula inflexeris
oculos tuos: nouiſſimè dolore affligeris, velut à ſerpẽte ictus. Si piũ ac religioſum
virũ manu cibaria tenentẽ conſpexeris; ne ipſum mente tua dãnes, ac iudices: non
enim noſti, cui iſta apponere velit. Cura monache internum opus; & ne inutiles
muros exornes: ſiquidem venuſtas & elegantia cellæ monacho patientiam non
præbet. Quæ neceſſitatis ſunt, quæramus: nam ſuperflua, & diſtractionem no-
bis præbentia, non proſunt. Piger & ignauus monachus, excuſat ſe, & dicit;
Hodie hic habito, & craſtino die hinc diſcedo: cur ergo laboribus me fatigo atque
con-

Digitized by Google

A conficio? Componaris monache, inſtar mallei & incudis, in mente tua: & affer cogitationes cordis tui, & reprobas atq; inutiles à te repelle. Qui de pij atq; religioſi lapſu lætatur, hic dupliciter cadet: at qui conuertit hominē ab errore viæ ſuæ, ſaluabitur. *Iacob. 5.* Si peccauerit frater, libenter accuſamus eū: at ſi nos peccauerimus, reprehenſiónē non libenter recipimus. Ne frater pro diabolo: at potius contra ipſum decerta. A iuuentute tua frater, excipe doctrinā: & vſq; ad canos, inuenies ſapientiam. *Sap. Sirach 6.* Monachus obuenientia mala prōptè fortiterq; ſuſtinere valens, ex parte dolorē percipiet: at qui tentationē † expectat, abundantiore dolore afficietur. *† al. non expectat.* Propria proditio, eſt negligentia; negligentia autē grauis ac dira eſt captiuitas: at vigilantia, etiam captiuam ducentes captiuitatē, capit & apprehendit. In pigritia manuū ſtillabit domus: & quando † voluerit, in ea manens, ab ipſa fugiet. *Eccl. 10. at aliter vulg. † al. noluerit.* Monachus

B piger, ne ianuam quidem ſuæ cellæ occludet, donec à vento iactata, confracta fuerit: at ſobrius ac vigilans, irreprehenſibilis erit. Qui ſuos refrænat oculos, leuior atque expeditior erit: at qui huc illucq; retorquet illos, graue ſibi ipſi onus imponet: *Oculorum cuſtodia commēdatur.* diſtractio enim concupiſcentiæ, puram ac ſimplicem mentē transfigurat, atq; immutat. Si abreptus, oculos tuos in vanitatem conieceris; celeriter reprime illos: ne fortè in turpē commixtionē incidas. Dum tua vritur caro caue contingas partes pudoris: ne vehementiùs inflammationē in te accendas. Beatus qui omnē carnalem concupiſcentiam vicerit. Malum eſt † cum anima excreſcere cogitationem improbā quemadmodū & gramen in holerum areola. *† al. in anima augeri cogitationem peruerſam, &c.* Numquid inſula in medio mari ſita fluctus abſcindere poteſt, quo minus ipſi allidantur? verumtamen inſula fluctibus reſiſtit. Ita etiam nos, cogitationes amputare noxias non poſſumus: attamē cogitationibus eiuſmodi obſiſtere poſſumus, ſi volumus. *A ſimili.* Cæterùm dicat for-

C taſſe quiſpiam: & quo pacto interdum per cogitationes ſuperatur anima? ſuperatur, quia non ſe opponit cogitationibus: ſed permittit eas introire: pabuloq; deinde reperto, paullatim animā diſſoluūt atq; euertunt. Quattuor ſunt mala, quæ difficulter curationem admittunt, videlicet, amor ſui ipſius, auaritia, vana gloria, & ambitio ſiue cupiditas dominandi, quæ dicere non nouit, ſufficit: ſed nullum eorū curatu impoſſibile eſt Deo. *Quattuor mala quæ difficulter curantur.* Antequam malū radices in te agere incipiat, euelle illud; & priuſquā ſurculos ſuos emittat, ex imis foueis radicem ipſius extrahe: nam ſi radices illud in te agere permiſeris, dominium ſibi vſurpabit in te. Qui vigilanter attenteq; orat, adurit dæmones: at qui mente vagatur, illudetur ab ipſis. Qui ſuis abducitur concupiſcentijs, & cogitationum oblectamentis, facilè capietur: at qui temperans eſt ac continens, ſaluabitur. Incredulitas duplicitatem animi generat; duplicitas autem negligentiam, negligentia verò obliuionem, & obliuio deſperationem; at deſperatio mortem. *Gradatio verborum efficax.* Vnde mala in nobis dominantur; nonne per no-

D ſtram negligentiam? Non ſubijciaris membris tuis: vt non dominentur in te membra tua. Quod bonum eſt, in ijs operare, & nō quod malum ſit: & eris poſſeſſio pretioſa † Domino tuo. *† al. Domini tui.* Signum animæ pigræ ac negligentis eſt, non libenter ſacras audire ſcripturas: anima verò ſobria & vigilans, diuinos lubens ſermones ſuſcipit. Quemadmodum terra ſitit pluuiam: ita lectus bonus ac mollis nutrit ſomnū, & carentia † timoris Dei auget illum. *† ἀφοβία Θεοῦ.* Ouis tibi eſt? ne ſimul cum ea lupū recludas. Et ſi qua in re oppugnat te inimicus; ne intromittas eum in domum tuam: quòd ſi etiam introduxeris, ne mente ac cogitatione relaxeris: ſed timorem Dei ob oculos tibi cōſtitue: ne fortè inimici tui derideant te. Domus ſuper arenam ædificata, non erit ſtabilis; *Matth. 7. & Lucæ 6.* & exercitatio vitæ monaſticæ ſtudio placendi hominibus ad-

E mixta, non permanebit: at qui in timore Dei operatur, iacturam mercedis non patietur. Tempore orationis, peregrinum † atque extraneum colloquium non proferas: & à precatione, mens tua non obſcurabitur. *† al. à peregrina confabulatione abſtine.* Frater, ad pſallendum Deo conſiſtis? aperi os tuum eloquio Dei, ſecundùm eum qui dicit: Pſallam Deo meo, quamdiu † fuero. *Pſal. 103. 145. † al. ſum.* ne fortè, interea dum negligenter agis, alienæ cogitationes tuam mentem obturbent. Sed dum pſallis ſpiritu, pſalle etiam mente. Magnum in oratione donum eſt lachryma: abſtrahi autem dæmoniacis cogitationibus, morti eſt ſimile. Cor à cæleſtibus degenerans cogitationibus, dæmones rebus terrenis conſtringent atque implicabunt: quando autem corruptibilia contemnet; tunc ea, quæ corruptioni non ſunt obnoxia, comprehendet. In morticinio adducentur ac cogentur vultures: & in anima ſeipſam deſperante, congregabuntur

Digitized by Google

ſed alit. vulg.
†al. impiorum.
†al. qui verò facilè offenditur, offendet multos.
Sap. Sirach. 3.
†al. à filijs.
Ibidem.
Ibidem.
†vulg. à Deo.
†vulg. & dedecus filij, pater ſine honore.
Ibi. Sap. Sir. 3.
Ibidem.
†vulg. Synagogæ ſuperborum non erit ſanitas.
NOTA.
†al. impia.
Quattuor quæ gloriam & exiſtimationem augent.
NOTA.

Ne ſcandalo & offendiculo ſis fratri, neque concurras cum eo ad peccandum: vt nō iraſcatur tibi Dominus, & in manus te tradat† malorum. Beatus vir, qui in nulla re ſcandalizarit proximum: quoniã merces eius magna eſt in cælis; qui † autem indiſcretè ac temerè ſcandalizatur, † ſcãdalizabit multos. Niſi priùs ob oculos ſibi homo conſtituerit ſua peccata, in quocumq; loco, quieſcere non poterit. Beatus qui bonam auſpicatus fuerit vitam, atq; ita perfecerit, vt Deo placeat. Scriptum eſt: qui honorat patrem ſuum, iocundabitur † in filijs; & in die orationis ſuæ exaudietur. Qui honorificat patrem, vita viuet longiore, & in die obitus ſui inueniet gratiam. In verbis & factis honora patrem tuũ: vt ſuperueniat tibi benedictio ab † eo. Ne glorieris in contumelia patris tui: non eſt enim tibi gloria, patris confuſio. Gloria enim hominis, ex honore patris ſui: & dedecus † filijs, mater ſine honore. Pro parentibus carnalibus, monache, eos habes qui ſecundùm ſpiritum te generant in Domino; deducuntq; ad vitam te æternam. Audi frater eum, qui dicit: Fili, in manſuetudine opera tua perfice, & ab homine acceptabili diligeris. Quanto maior es, tanto magis te humilia: & coram Deo inuenies gratiam. Quoniam magna eſt potentia Domini, & ab humilibus honorificatur. † Obductioni autem ſuperbiæ, non eſt ſanatio: frutex enim peccati radicauit in illo. Tria ſunt genera, quę augent vanitatem, & quartum non bonum: inobedientia iuniorum; & ſenes inuidia, ſuper iuniorum profectu laborantes; & religioſus, ſi ad † iniqua declinet; & præfectus, ſi imprudenter fratrum animas premat. Quattuor genera gloriam atq; exiſtimationẽ augent, & quartũ coram Deo & hominibus bonũ: concordia fratrũ in manſuetudine & iuſtitia; & frater fratrem in timore Domini commonefaciẽs; & iuniores, morem ſenioribus, vt Dominis proprijs gerentes; & præfectus ſuos fratres, vt ſeipſum diligens, ſalutemque animarum ipſorum in veritate curans. Res mala atque periculoſa viro eſt ſuperbia, per omnem modum. Noli amare ſuperbiam chariſſime: non enim in ea quid eſt conducibile. Omnis morbus rectè curatus ſanitatem conſequitur: at ſuperbiæ morbus, malum eſt immedicabile: nam ſanitatis remedium à ſe repellit, & mortiferum ſibi ipſi pharmacum effingit: abſit igitur, vt in ſeruis Chriſti Domini reperiatur. Gloria monacho eſt ſermo fidelis, & modeſtus: qui verò ſcurrilibus delectatur, demens eſt ac ſtultus. Feſtiuitas monacho eſt, obſeruatio mandatorum Chriſti: conſolatio verò ipſius, non agere malum. Lætitia & oblectatio monacho eſt, accedere ad Dominum: gloria autem eius, timor Domini. Mundanam † participare philoſophiam non potui: gratiam verò cum remiſſione peccatorum à Domino depoſco. Supra ſmaragdum, & hyacinthum, & ſupra dolia auro plena, omnemq́ue ſcientiam mundi huius, confiteor tibi Domine pater: quoniam poſtulatis meis non fraudaſti me, & non deſpexiſti deprecationem inutilis ſerui tui. Tu enim deſperatorum ſpes es vnica, & auxilio deſtitutorum adiutorium atque præſidium tutiſſimum. Sit nomen maieſtatis tuæ benedictum in ſecula. Amen.

†al. mundana præditus eſſe philoſophia nequiui, &c.
Cõfeſſio atque precatio ad Deum.

Poſtulaſti à Domino, monache, quæ decent profeſſionem tuam: & infinitè multiplicata largietur tibi. Sine aqua non ædificatur turris: & abſq; cognitione nõ excolitur virtus. Vidi iuuenẽ prudenter conſolantem atq; hortantẽ ſenem: & in hoc demus gloriã Deo. Poſt concupiſcentias tuas, monache, ne ambules; & à deſiderijs tuis prauis cohibearis. Nã ſi animæ tuæ † præſtes propenſam concupiſcentiæ affectionẽ; riſum concitabis inimico tuo. Qui corporis ſui carnes delicatè nutrit, concupiſcẽtias malas paſcit; & turpes ei cogitationes non deerũt. Caſtiga carnẽ tuam monache, & in ſeruitutẽ redige: ne reprobus efficiaris. Quod bonum eſt, in tua carne exerceas: & citò fructificabis. In fratrũ cõuerſatione quietã agere vis vitam, monache? cõmuni fratrũ contentus ſis mẽſa; & erit ſanitas carni tuæ, & cura oſſibus tuis: & anima tua detrimentũ nõ patietur. Sin autẽ in phialas, & pocula inflexeris oculos tuos: nouiſſimè dolore affligeris, velut à ſerpẽte ictus. Si piũ ac religioſum virũ manu cibaria tenentẽ conſpexeris; ne ipſum mente tua dãnes, ac iudices: non enim noſti, cui iſta apponere velit. Cura monache internum opus; & ne inutiles muros exornes: ſiquidem venuſtas & elegantia cellæ monacho patientiam non præbet. Quæ neceſſitatis ſunt, quæramus: nam ſuperflua, & distractionem nobis præbentia, non proſunt. Piger & ignauus monachus, excuſat ſe, & dicit; Hodie hic habito, & craſtino die hinc diſcedo: cur ergo laboribus me fatigo atque con-

Sap. Sir. 18.
†al. præbeas beneplacitum tuę bonitatis, &c.

A conficio? Componaris monache, inſtar mallei & incudis, in mente tua: & affer cogitationes cordis tui, & reprobas atq; inutiles à te repelle. Qui de pij atq; religioſi lapſu lætatur, hic dupliciter cadet: at qui conuertit hominē ab errore viæ ſuæ, ſaluabitur. Iacob. 5. Si peccauerit frater, libenter accuſamus eū: at ſi nos peccauerimus, reprehenſiónē non libenter recipimus. Ne fraier pro diabolo: at potius contra ipſum decerta. A iuuentute tua frater, excipe doctrinā: & vſq; ad canos, inuenies ſapientiam. Sap. Sirach 6. Monachus obuenientia mala prōptè fortiterq; ſuſtinere valens, ex parte dolorē percipiet: at qui tentationē † expectat, abundantiore dolore afficietur. †al. non expectat. Propria proditio, eſt negligentia; negligentia autē grauis ac dira eſt captiuitas: at vigilantia, etiam captiuam ducentes captiuitatē, capit & apprehendit. In pigritia manuū ſtillabit domus: Eccl. 10. at aliter vulg. & quando † voluerit, in ea manens, ab ipſa fugiet. †al. noluerit. Monachus

B piger, ne ianuam quidem ſuæ cellæ occludet, donec à vento iactata, confracta fuerit: at ſobrius ac vigilans, irreprehenſibilis erit. Qui ſuos refrænat oculos, leuior atque expeditior erit: at qui huc illucq; retorquet illos, graue ſibi ipſi onus imponet: Oculorum cuſtodia commēdatur. diſtractio enim concupiſcentiæ, puram ac ſimplicem mentē transfigurat, atq; immutat. Si abreptus, oculos tuos in vanitatem conieceris; celeriter reprime illos: ne fortè in turpē commixtionē incidas. Dum tua vritur caro caue contingas partes pudoris: ne vehementiùs inflammationē in te accendas. Beatus qui omnē carnalem concupiſcentiam vicerit. Malum eſt † cum anima excreſcere cogitationem improbā quemadmodū & gramen in holerum areola. †al. in animâ augeri cogitationem peruerſam, &c. Numquid inſula in medio mari ſita fluctus abſcindere poteſt, quo minus ipſi allidantur? verumtamen inſula fluctibus reſiſtit. Ita etiam nos, cogitationes amputare noxias non poſſumus: attamē cogitationibus eiuſmodi obſiſtere poſſumus, ſi volumus. A ſimili. Cæterùm dicat fortaſſe quiſpiam: & quo pacto interdum per cogitationes ſuperatur anima? ſupera-

C tur, quia non ſe opponit cogitationibus: ſed permittit eas introire: pabuloq; deinde reperto, paullatim animā diſſoluūt atq; euertunt. Quattuor ſunt mala, quæ difficulter curationem admittunt, videlicet, amor ſui ipſius, auaritia, vana gloria, & ambitio ſiue cupiditas dominandi, quæ dicere non nouit, ſufficit: ſed nullum eorū curatu impoſſibile eſt Deo. Quattuor mala quæ difficulter curantur. Antequam malū radices in te agere incipiat, euelle illud; & priuſquā ſurculos ſuos emittat, ex imis foueis radicem ipſius extrahe: nam ſi radices illud in te agere permiſeris, dominium ſibi vſurpabit in te. Qui vigilanter attenteq; orat, adurit dæmones: at qui mente vagatur, illudetur ab ipſis. Qui ſuis abducitur concupiſcentijs, & cogitationum oblectamentis, facilè capietur: at qui temperans eſt ac continens, ſaluabitur. Incredulitas duplicitatem animi generat; Gradatio verborum efficax. duplicitas autem negligentiam, negligentia verò obliuionem, & obliuio deſperationem; at deſperatio mortem. Vnde mala in nobis dominantur; nonne per no-

D ſtram negligentiam? Non ſubijciaris membris tuis: vt non dominentur in te membra tua. Quod bonum eſt, in ijs operare, & nō quod malum ſit: & eris poſſeſſio pretioſa † Domino tuo. †al. Domini tui. Signum animæ pigræ ac negligentis eſt, non libenter ſacras audire ſcripturas: anima verò ſobria & vigilans, diuinos lubens ſermones ſuſcipit. Quemadmodum terra ſitit pluuiam; ita lectus bonus ac mollis nutrit ſomnū, & carentia † timoris Dei auget illum. †εὐσέβεια Θεοῦ. Ouis tibi eſt? ne ſimul cum ea lupū recludas. Et ſi qua in re oppugnat te inimicus; ne intromittas eum in domum tuam: quòd ſi etiam introduxeris, ne mente ac cogitatione relaxeris: ſed timorem Dei ob oculos tibi cōſtitue: ne forte inimici tui derideant te. Domus ſuper arenam ædificata, non erit ſtabilis; Matth. 7. & Lucæ 6. & exercitatio vitæ monaſticæ ſtudio placendi hominibus ad-

E mixta, non permanebit: at qui in timore Dei operatur, iacturam mercedis non patietur. Tempore orationis, peregrinum † atque extraneum colloquium non proferas: †al. à peregrina confabulatione abſtine. & à precatione, mens tua non obſcurabitur. Frater, ad pſallendum Deo conſiſtis? aperi os tuum eloquio Dei. ſecundùm eum qui dicit: Pſallam Deo meo, quamdiu † fuero. Pſal. 103. 145. †al. ſum. ne fortè, interea dum negligenter agis, alienæ cogitationes tuam mentem obturbent. Sed dum pſallis ſpiritu, pſalle etiam mente. Magnum in oratione donum eſt lachryma: abſtrahi autem dæmoniacis cogitationibus, morti eſt ſimile. Cor à cæleſtibus degenerans cogitationibus, dæmones rebus terrenis conſtringent atque implicabunt: quando autem corruptibilia contemnet; tunc ea, quæ corruptioni non ſunt obnoxia, comprehendet. In morticinio adducentur ac cogentur vultures; & in anima ſeipſam deſperante, congregabuntur

Digitized by Google

Matth.24.& Lucæ 17. gabuntur dæmones. Vbi enim cadauer, ibi congregabuntur & vultures. Sur- A
ſum habeamus mentem, chariſſime: adhuc enim modicum reſtat temporis, &
Luc.12. hinc abibimus: & quæ congregaſti, cuius erunt? Sicut fumus expellit apes: ita ma-
litia cognitionem atque ſcientiam repellit à corde. Nemo delectatur iuſtitia: ſed
†al. iniuſtitia. auaritia detinentur multi. Nemo gaudet quòd † iniuria non affecerit proximũ:
Sap. Sirac. 35. iuxta 70. ſed ſi parùo magna emerit. Ante faciem tonitrui, coruſcat fulgur: & à facie nu-
bis duræ ac denſæ, alas contrahit omnis auis. Comminatio apri, in necem ipſum
tradet: & iracundia viri, ruinam ipſi præparabit. Leo capitur propter ventrem
ſuum: & guloſus ob ventris voluptatem conteritur. Equus duri oris, in malorum
manus ſeſſorem ſuum præcipitabit: & homo duræ ceruicis, in mala incidet. Tem-
pore niuis, perueſtigatur fera: & tempore tentationis, inueſtigat Satanas mona-
chum: probatio autem monachi, in tentationibus apparet. Contende chariſſime, B
†al. theſauri virtutum ſolitariæ vitæ, ſunt repoſiti, &c. vt diſcretionem poſſideas, in qua † virtutes ſolitariæ vitæ ſunt reconditæ. Diſcreti-
onis porrò interpretatio, quid aliud eſt, quàm abſque ſcandalo & offendiculo cu-
ſtodire ſodalem; & meliora, magiſque ad ſalutem pertinentia deligere. Cupis
Sap. Sir. 3. & Matth. 20. magnus eſſe? ſis omnium nouiſſimus. Cupis bonum poſſidere nomen? in lenita-
Pſal. 14. te ac manſuetudine, opera tua temperato atque peragito. Time autem Domi-
num in veritate: vt bene tibi ſit in nouiſſimis tuis: quia timentes ipſum, glorifi-
cat. Noli monache obſequi inuidiæ; neque inſidiari fratri tuo, & probroſum ei
nomen imponere, volens eum ignominia eum ſuo loco expellere: vt non quæ in
Eccl. 10. Pſalm. 140. alterum moliebaris, ipſe ſuſtineas. qui enim foueam fodit proximo ſuo, incidet in
illam. audiaſque quod ſcriptum habetur: Cadent in retiaculo eius peccatores. im-
2. Tim. 3. pleaturque in illo, quod dictum eſt: Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu,
perſecutionem patientur. Ne excuſationem prætexas frater, dicens, te cum alijs C
Pſalm. 7. non facere mala, neque communicare malè agentibus: ſcrutatur enim corda &
renes Deus. Si frater tuus chariſſime è cœnobio egreſſus ſit: ne mente aduerſus
Prou. 27. ipſum efferaris, neque ſit infamia notatus in oculis tuis: Ignoras enim, quid ſuper-
1. Cor. 10. 2. Cor. 10. uentura pariet dies. Dicentem audi: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Et rur-
†al. Dominus. ſus: Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem † Deus com-
mendat. Nam multi cùm putarent ſe alios viciſſe, ac dominari illis; hi externis ma-
gis externi euaſerunt: Illi autem, quorum deſperata ſalutis ſpes fuerat, gratiam à
Iacob. 4. Domino acceperunt. Nam Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Si
virum conſpexeris immorigerum & intemperantem, ſuperbum & ſibi ſapientem;
huius radix ſemimortua eſt, eò quòd non ſuſcipiat ipſa pinguedinem ortam à ti-
more Dei. Sin autem quietum atque tranquillum, & humilem virum videris; hu-
ius radicem permanere noueris: quia à pinguedine timoris Dei irrigatur. Tametſi D
fratres accidat præfectos noſtros nobis præſentes non aſſiduè adeſſe: Magnus ta-
Matth. 18. men ſemper inter nos paſtor præſens eſt. Verax quippe eſt qui dixit: Vbi ſunt
duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum ego in medio ipſorum. Attenda-
†ἀσχήμων μετα χεὶς. mus ergo nobis ipſis chariſſimi. Monachus † indecenter ſe gerens, manus ſuas † in
†al. in hominẽ iniicit. homines temere conijcit: qui autem aliorum miſeretur, miſericordiam cõſeque-
Matth 5. tur. Opere aliquo fratrem oneras? bonum opus præſtas, ſi tamen laboris ei merce-
†al. Vetat enim pietas atque religio, damnum inferre alteri. dem in charitate Dei reddideris: non † enim pium atq; religioſum eſt, nocere & ad-
uerſari alteri. Qui patientiæ & longanimitatis, atq; clementiæ viam inuenit, is vitę
viam inuenit. Homo diſtractus, inſigni die ſe exercet; & in opificio, ſe verſat huc at-
que illuc, & concutit. Paſſer paſſerem in rete ac laqueum allicit: & peccator ſui ſi-
miles in profunda malorum adducit. Deuita eos monache, qui otium amant, & E
quieſcere nolunt. Fuge monache eos, qui conuiuijs gaudent, & dicunt: Hodie ego
faciam, at tu craſtino die ages. ſi enim eiuſmodi ſermonibus conſenſeris: vitam re-
ligioſam non perages. Cæterùm imitare eos, qui feruent ſpiritu, quiq; per anguſtã
Matth. 7. & arctam viam ambulant: vt vitam ęternam aſſequaris: nam lata & ſpatioſa via, in
†al. ſequentes eam. perditionẽ ambulantes † in ea deducit. Monachus piger ac negligens, ingruẽte co-
†al. gubernatore. gitatione aliqua, recluſus in cella ſua huc illucq; circumfertur, inſtar nauis † guber-
naculo deſtitutæ: qui verò cũ patiẽtia vitã quietam degit, inanibus cogitationibus
non abſtrahitur. Qui fratris ſui profectui inuidet, ſeipſum à vita æterna ſegregat: at
Rom. 1 qui ei auxilio eſt, particeps eius erit. Si enim qui † mala agentibus conſentiũt, vtroſ-
†al malè. Pſalm. 33. que iuſtitia punit: nonne multo magis Dominus mercedẽ cooperanti cum volun-
tate

Digitized by Google

A tate ſua præbebit? Scriptum reperitur: Multæ tribulationes iuſtorum: & ex omni- Pſalm. 31.
bus illis liberabit eos Dominus. atque etiã multa flagella peccatoris: & mors pec- Pſalm. 33.
catoris peſſima. Non eſt virtus, contumelia accepta ſtupere: ſed potius animaduer-
tere, & aſpernari eam, propter pietatem. Ignauus enim, inquit Sapiens, etiam con- Prou. 26.
uitijs exceptus, non confunditur. Satius eſt ſubridendo, iracundiam atq; furorem iuxta 70.
præcidere; quàm aſpere & crudeliter efferari: Viro autem prudenti, planctus riſu Sap Sirach 22.
ſuauior eſt ac gratior. Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculũ iuxta 70.
†verſutum: vt non cadam† per ipſa: & lingua mea perdat me? Domine Pater, & † vulg. certum.
Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in concilio eorum; & ne permittas me cadere † vulg. ab ipſis.
in illa. Dixiſti enim Domine: Ex verbis tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis con- Sap. Sirach 23.
demnaberis. Nam ſi Propheta dixit: velut pannus† menſtruatæ, omnis iuſtitia Matth 10.
B noſtra: quid dicam ego, qui in peccatis natus ſum? Et nunc Domine, ex tuis miſe- Eſai. 64.
rationibus tota ſpes mea dependet. Propitius eſto mihi peccatori, Domine.† Ela- † al. ſedentis mẽſtruatæ.
tionem oculorum ne dederis mihi: & concupiſcentiam malam auerte à me. Ne Sap. Sirach 23.
fidem fallacibus attribuas inſomnijs, chariſſime: nam multos† deceperunt ſom- † vulg. Extollẽtiam.
nia, in ijsque ſpem ponentes exciderunt. Ad quas enim nos deuenimus menſuras, † al. ſeduxerunt.
vt viſiones Angelorum adſpiciamus? Magna felicitas, & gloria, eſt humilitas: &
non eſt in ea lapſus atque ruina. Signum porrò humilitatis eſt, ambabus manibus
omni tempore ac loco ſubuenire fratri neceſſitatem patienti, non ſecus ac reci-
pere. Monachus hæreditatem parentum carnalium requirens, in varias diſtra-
ctiones incidet: qui autem Chriſtum exquirit, ſaluabitur. Caue dixeris: Si con-
ſenuero, vnde ſuſtentabor? De craſtino non eſt permiſſum nobis ſollicitos eſſe: Matth. 6.
& de ſenectute tua nunc anxiè atque ſolicitè cogitas? Regnum Dei, & iuſtitiam Ibidem.
C eius quæramus: & omnia hæc adijcientur nobis. Ipſe enim dixit: Nouit Pater Ibidem.
veſter cæleſtis, quid opus ſit vobis, antequam rogetis eum. Si verò iſta pri-
mùm non quæſierimus: iam perſpicuum eſt, nos de his minimè laborare. In
Dominum igitur curam & ſollicitudinem tuam proijce: & ipſe te enutriet. Si Pſalm. 54.
Dominus aliquid in manibus tuis proſperauerit: quaſi ipſe rationes tecum ſub-
ducturus ſit, ſatage. Qui pauperum miſeretur, bonis replebitur: at qui miſeri- Prouer. 14 &
cordiæ viſcera claudit, à cæleſti quoque ſponſo excludetur. Qui confidit in ho- Matth. 5. 25.
mine, non aſpiciet bona: at qui in Domino ſperat, ſaluabitur. Ne ſis aſper in Pſalm. 117.
lingua tua: quoniam os iuſti diſtillat gratias. Cibi multi craſſam ac ſtupidam
reddunt mentem: bona autem temperantia purgat eam. Attende monache, at-
tende tibi, à conuerſatione mulierum. Vide chariſſime, ne fortè prætextu atque
occaſione cuculli, aut analabi, aliove amictu capiatur anima tua: multæ enim Cucullus.
D ſunt inſidiæ fraudulenti inimici. Satius eſt veteres ferre veſtes, & curam habere Analabum. NOTA.
animæ, in timore Domini: quàm ſplendidè veſtiri, & turpiter, atque inhoneſtè
incedere. Qui Dei cuſtodit mandata, ſeipſum diligit: at qui ea contemnit, ani-
mæ ſuæ detrimentum adfert. Vir ebrioſus, & iracundus, conturbat animas
fratrum: & dedecus eius perpetuò cum ipſo eſt. Impone vlceri malagma: & iu-
niori monacho pietatem non fictam. Ad † interitum ruit monachus nouitius, †[illegible]
propriam ſequens cogitationem, & expertorum admonitionem non recipiens.
Error prauus nouitio monacho, eſt inobedientia: ſubmiſſio autem atque obe-
dientia in Domino, munit protegitque fortia. Vir ſuperbus & immorigerus, dies
adſpiciet amaros: at humilis & patiens, omni tempore lætabitur in Domino.
Magna res eſt, virum inuenire patientem, & humilem: & pulchritudo eius im-
E menſa. Non contradicas veritati: & te tuæ inurbanitatis atque immodeſtiæ Sap. Sirac. 4.
pudeat. Non confundaris confiteri peccata tua. Et, ne dixeris: peccaui, & Sap. Sirach 5.
quid† noui mihi accidit? Dominus enim patiens eſt, & longanimis. Ne tardes † al. quid mihi accidit triſte?
conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Memineris non tardare Sap. Sirach 5.
iram eius. Non ſit exporrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandum Sap. Sirach 4.
collecta. Monachus prudens, in charitate ſeipſum circummuniet: at inſipiens,
odium ſibi accumulabit. Qui extollitur aduerſus fratrem ſuum, à dæmonibus il-
ludetur. Noli perpetuò contemnere fratrem tuum. quoniam ſcriptum habetur:
Multi tyranni ſederunt in throno ac ſolio: & inſuſpicabilis portauit diadema. Sap. Sirac. 11.
Sis hilaris in iuſtitia: ad peccatum verò potius triſtis. Ægritudo animæ, eſt am-
bitio: vana autem gloria,† morbus malus. Egreſſus es cella tua monache, ad mi- † al. paſſio mala.

niſterium ⟨cuſtodi ſenſus tuos: vt non concilies tibi ipſi bella & perturbationes, A
[Sap. Sirach 36 ſed aliter in ſacro cod.] per cogitationes improbas. Vbi non eſt, inquit, ſepes, diripietur poſſeſſio: & vbi non eſt patientia, ingemiſcet errans. Multas excuſationes ſibi piger coaceruabit monachus: & ſomnolentus, in mala decidet. Monachus auarus, inſtar palmæ eſt infructuoſæ: at inops ac pauper, velut palma detonſa eſt in altum aſcendens. Monachus qui rerum terrenarum † amore capitur, ſimilis eſt accipitri extenſo, † & loros ac vincula ſuis pedibus capienti, qui vbicunque conſederit, implicatur: at quià rebus materialibus † eſt alienus, viatori accincto & expedito eſt ſimilis. Multi apud ſe videntur eſſe prudentes: ſed intelligere nequeunt, eam quam putant prudentiam, detrimento animæ ſibi futuram. Non eſt ſapientia, B non eſt prudentia, non eſt conſilium bonum in anima † timorem Dei reſpuente: Sapientia autem vera eſt, cuncta ſecundùm Deum agere. Guttur dulce multiplicabit amicos: &, qui diligit Dominum, conſeruabit vias eius. Honora fratrem coram notis atque familiaribus ipſius: & coram Domino, in pretio atque honore eris. Oeconomus fidelis, lucrabitur animas fratrum ſuorum: mens autem atque animus eius, qui memoria conſeruat iniurias, diſperget illos. Prudens œconomus, iuſtè partietur: imprudens autem atque inſipiens, pugnas præparabit. Monacho inſatiabili, non ſufficiet quod æquum ac iuſtum eſt. Et loquax, turbas concitabit: qui verò timet Dominum, quietam vitam ducet. Oeconomus ebrietati deditus, deijcietur à gloria: at temperans, & † modeſtus ac humilis proficiet in gloria. Ne tibi ægritudinem prætexas monache, cùm ſanus ſis, quoniam ſcriptum eſt: Et deſiderium eorum, dedit ipſis. Ne aſpernemur, fra- C tres, gratiam Domini præbentis nobis fortitudinem ad operandum bonum: ſed hoc in ea operantes, gratias ſemper agamus Domino. Qui proximum deridet, velut detractor habetur: detractio autem, apud Deum, & homines, eſt odioſa. Qui exacerbat proximum, ſuſcitat iracundiam: at qui pacificat, perbeatus eſt; quoniam filius Dei vocabitur. Senes honora propter Dominum: & iuueni egenti compatere: & mercedem à Domino accipies Scriptum reperitur: Nolite operari cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Manus tuæ, quod bonum ſit, operentur: vt & neceſſitatem patienti diſtribuas. & cor tuum ſemper directum ſit ad Dominum: & cibum permanentem operaberis, & non pereuntem. Operare frater, & ne obambules: magnam enim improbitatem docet ſegnities. Monachus murmurator, multa parietur damna: at qui ſtrenuè † tolerat, in nouiſſimis diuitias ſuas reperiet. Miniſter prudens, non negliget opus ſuum: & qui timet Dominum, non erit ſcandalo fratribus ſuis. Fugis chariſſi- D me eos qui iaculis petunt corpus? at fuge potius illos, qui in animam ſagittas iaculant. Fugis ſerpentem mordentem corpus? at fuge magis mulierem, quę animam mordet. Qui pulchritudinem explorat mulieris; concupiſcentiam venuſtatis ipſius ſuæ inſerit animæ: & qui aſſiduè præ foribus domus eius verſatur, ſimilis eſt ei qui in glacie deambulat: quia non longè ab eo abeſt lapſus atque ruina. Ignem fugis chariſſime, vt non comburat corpus tuum? fuge quoque peccatum; ne corpus tuum ſimul cum anima comburat in igne inextinguibili. Sicut duo pugiles: ita monachus, qui cum muliere verſatur: at qui ſobrius eſt & vigilans, ſpoliabit, & non deſpoliabitur. Ianitor fidelis, poſt Deum, eſt cuſtos animarum: at infidelis, etiam ſuam ipſius animam abijciet. Tempus quod in ſolitaria tranſegimus vita, computamus: ob negligentiam verò in ipſa à nobis E admiſſam, ignorantes extollimur. Laus eſt viro non tempus dumtaxat, ſed in bono profectus: profectus autem, non canicies; ſed vitam rectè & cum virtute traducere. Magiſtratus † & honorem militi, ſcutum, framea, & galea pariunt: at monacho nouitio, fides, pœnitentia, & charitas. Fides generat caſtitatem, & humilitatem, obedientiam, & longanimitatem, atque temperantiam: pœnitentia autem lachrymas: at charitas patientiam, & ſpem. Qui aſſiduè ex vna in aliam cellam tranſit atque digreditur, inanes ſibi cogitationes acquirit: at qui vno in loco ſuſtinet, magis quietè viuit. A iuuentute tua chariſſime, diſciplinam tibi elige: & vſque ad canos, prudentiam inuenies. Ab initio iuuentutis tuæ, ſemina agrum tuum, & cura eum: ne fortè ſpinæ in ipſo, tamquam in terra inculta, ſuccreſcant. Fructum in eo bonum facito: & ei, qui vires tibi ſuppeditat, da gloriam.

Marginal notes: † φιλόϋλος. — † al. qui loris ac vinculis pedes implicat. — † ἄϋλος. — † al. quæ ſecundum Deum nō agit. — Eccl. 6. — † al. manſuetus. — Pſal. 9. 77. 80. — Prou. 15. 16. — Matth. 5. — Ioan. 6. — Epheſ. 4. — † al. iugum obedientiæ ſuffert. — Sap. 4. — † τὰς ἄρχω. — Sap. Sirach 6.

Digitized by Google

A riam. Aquæ augent fœnum; & conuerſatio ſecularium, paſſionem ſuperbiæ:
qui autem timet Dominum, non effertur. Si gratiarum donis effectus ſis dignus,
ne propterea ſuperbias: nihil enim habes boni, quod à Deo non acceperis: & ſi 1.Cor.4.
ſecundùm eius voluntatem non ambulaueris, proprium à te auferet, & meliori Matth.13. & Lucæ 8.
atque vtiliori illud donabit: & tunc ſimilis efficieris ei, qui propulſat & abijcit
calamum qui lituræ cuiuſpiam cauſſa fuerit. Quemadmodum duo in eodem
loco galli: ita duæ ſimul cogitationes in corde monachi. Recede ab alienis,
& quieſcet anima tua. Vir ſapiens cuſtodiet mandata: & qui obſeruat ea, paradi-
ſum æternarum deliciarum poſſidebit. Melius eſt nomen bonum, quàm diui- Prou.22. & Eccl.7.
tiæ multæ: ſuper aurum verò & argentum, gratia bona. Animam torpentem
conſolare ac cohortare: & Dominus cor tuum confirmabit. Si poculum vini
B poſt orationem opportunè acceperis; ſtudioſè ad cellam tuam vade, & clauſo
oſtio gratias age Domino, qui iugiter tibi diſpenſauit, & diſpenſat. Nam ſer-
mones à prandio multiplicare, ſpectra & peccata generat. Vir ebrius agit & lo-
quitur veſperi, quæ non oportet; & quorum diluculo pœnitet: qui ſi rurſus vinũ
inuenerit, ad eadem relabitur. Si ſemel malum expertus ſis, obſerua te in poſte-
rum. ſcriptum quippe eſt: Omnis qui natus eſt ex Deo, conſeruat ſeipſum; & 1 Ioan.5. at aliter vulg.
malignus non tangit ipſum. Noli vinum bibere ad ebrietatem chariſſime, etiamſi
vehementer te orent, qui adſunt amici. Nam ſi te vinum ſuperauerit: præ cun- Contra ebrioſos.
ctis, qui hortatores tibi fuerant, in te ſcandalizabuntur. Attende porrò, ne ab obli-
uione † occuperis. Laborat & angitur ventri deditus, conteriturque dum ventrem †al. vincaris.
ſuum cibis replere ſtudet; & vbi comedit, circa digeſtionem torquetur: Tem-
perantiam verò ſanitas ſequitur, & ſobrietas, atque vigilantia. Monachus va-
gus non erit inuulneratus, niſi animo excubauerit: qui autem patienter in quo
C vocatus eſt loco permanet, maiorem requiem inueniet. Qui paruipendit exi-
gua, paullatim cadet: & pigritia ſenſim, inuitam atque odioſam paupertatem
generat. Noli recuſare ſanctorum virorum admonitiones, quantumuis in-
telligens ſis ac prudens: nam in eo, cognitionis atque ſcientiæ fructus cernitur.
Indignum eſt monacho, in conuenticulis verſari: & merces eius, dolor, & pœ-
nitentia. Scriptum quippe eſt: Dum laudantur iuſti, lætantur populi: nomen Prou.10.29. iuxta 70.
autem impiorum extinguitur. Et rurſus: Laudet te † vicinus, & non os tuum: Prou.27.
alienus, & non labia tua. Et iterum: Probatio auri & argenti, ignitio. homo †al. proximus.
autem probatur, per os laudantium ipſum. Filius intelligens, cuſtodit legem: Prou.28.
qui autem paſcitur luxu, dedecorat patrem. Honora cunctos propter Dominum,
honorem tibi non repetens: & gratiam à Domino inuenies. Scriptum habetur: Prou.28. at aliter vulg.
Qui non reueretur facies iuſtorum, non bonus: & qui talis eſt, buccella panis
D vendet virum. Et rurſus: Beatus vir, qui † veretur omnia per metum: durus †vulg. qui ſemper eſt pauidus.
autem corde, incidet in mala. Viri amantis ſapientiam, lætatur pater eius: qui Prou.29.
autem paſcit meretrices, diſperdet diuitias. Satius eſt paſci diligenter, quàm
paſcere negligenter. Et, melius eſt ſtudioſè addiſcere; quàm docere, & agere quæ
non oportet. Qui ſeipſum inſtituit, etiam alios inſtituit: & qui ſeipſe docet,
etiam proximum docet. Noli nimium onerare fratrem tuum: nam ſi onus iu-
mento tuo impoſueris, quod vires ſuperet, in medio viæ deficiet, atque ſuccum-
bet. In omnibus, quæ acciderint tibi, prudenter te gere: & auxilij memineris tibi
allati à Domino. Ne turpibus locutionibus aures tuas præbeas: vt mens tua non
inquinetur. Sicut enim oculis obeſt fumus: ita turpis ſermo nocet animæ. Si
fornicationis te ſpiritus turbet: increpa eum, dicens: Dominus te † deſtruet, qui †al. perdat.
E peſſimo fœtore plenus es, dæmon immunditiæ. Nouimus quippe eum, qui ait:
Sapientia carnis, † inimicitia eſt in Deum. Non eſt ſapientia, non prudentia, vbi Rom.8. †Vulg. inimica eſt Deo.
Dei timor non eſt: nam ſatietas ſapientiæ, eſt timere Dominum. Scriptumque re-
peritur: Lux iuſtis aſſiduè: lux verò impiorum extinguitur. Arbor vitæ, deſide- Prou.13.
rium iuſti: qui autem reprehenſiones odit, demens eſt. A multiloquio non effu- Prou.11.12. Prou.10.
giet peccatum: parcens autem labijs, ſenſatus erit. Cogitationes iuſtorum, iu-
dicia: gubernant autem impij dolos. Qui honore præuenit proximum ſuum, ho- Prou.12.
norem inueniet: at qui non reueretur faciem fratris ſui, cum labore atque mo-
leſtia corripietur. Si cum fratribus comedis; ſecundùm canonem ac regulam,
demitte te in patinam. Nam & turtur, & hirundo, & agri paſſeres, cuſtodierunt Hierem.8.

tempora ingreſſuum ſuorum. Demitte te, neque iuueniliter agas, propter mi- A
nores & iuniores te. At tu chariſſime, cùm totum diem ieiunus tranſigas, etiam
in momento temporis commoueris? Suaue tibi eſt otium: ſed vltima eius ama-
Prou. 12. ra. Cum labore opus tuum exerces: ſed poſterius lætaberis. Scriptum eſt: Abo-
†Vulg. qui autem fideliter agunt, placent ei. minatio Domino, labia mendacia: qui † autem facit fidem, acceptus ei erit.
Qui multiplicat verba ſua, abominabilis erit: qui verò os ſuum tenet ac repri-
mit, diligetur. Si virum aliquem negligentem, conſpexeris ad virtutem reſipi-
ſcentem: tu caue, cogitatione relaxeris; imò magis viriliter agas, & tentationis
tempore amplius decertes. Monachi, caueamus excedere humilitatis menſuras:
ne fortè dum videmur conſentanea facere, noſtram ipſi religionem obſeruanti-
amque corrumpamus. Quapropter etiam damna, pœnasque illatas pro nihilo du-
2. Tim. 2. camus, propter eum, qui dicit: Seruum Domini non oportet contendere ac liti- B
Prou. 28. gare; ſed manſuetum eſſe ad omnes. Et iterum: Beatus qui in omnibus ſemper eſt
Eccl. 7. iuxta 70. pauidus. Et: ne feſtines in ſpiritu tuo iraſci: quia furor in ſinu impiorũ requieſcit.
Prou. 13. Scriptumque habetur: Filius aſtutus, obediens patri: filius autem inobediens, in
†al. in perditione. † ignominia. Qui cuſtodit os ſuum, ſeruat animam ſuam: at qui immodeſtus
Prou. 14. 2. ac petulans eſt labijs, perterrefaciet ſeipſum. Filio doloſo nullum erit bonum:
qui autem conſeruat mandata, perbeatus. Lex ſapientis, fons vitæ: qui verò
demens eſt, laqueo morietur. Qui incedit rectè, timet Dominum: at qui per-
uertit vias ſuas, ignominia afficietur. Quæres ſapientiam apud malos, & non
†al. intellectus. inuenies: gratus autem † ſenſus, apud prudentes. Paradiſus † ſepimento carens,
†al. Hortus. dum calcatur, deſolatur: & qui non cuſtodit os ſuum, deperdit fructus ſuos.
Prou. 11. Qui confidit in diuitijs, corruet: at qui ſuccurrit iuſtis, hic † exorietur. Qui diſ-
†al. germinabit ſipat ſubſtantiam ſuam inſipienter, egenus efficietur: qui verò in fide Domini C
†al. non deficiet. eam diſpergit, non † deſeretur in æternum. Scriptum quippe eſt: Diſperſit,
Pſal. 111. dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi: cornu eius exaltabitur
Prou. 28. in gloria. Qui multiplicat diuitias ſuas cum vſuris, & excreſcentijs; ei qui miſe-
retur inopum, congregat eas. Quantum elatus eſt homo in ſuperbia cordis
ſui, tantum calcat terram ex qua ſumptus eſt: quodque rurſus eſt admirabi-
Luc. 1. 14. le, & in terram reuertetur: exaltat autem Dominus humiles. Fumus fugat apes:
& memoria iniuriarum, cognitionem à corde depellit. Roga Dominum, & la-
chrymas coram bonitate eius effunde: & recordatio iniuriæ non demoretur in
anima tua: eritque oratio tua ſicut incenſum in conſpectu eius. Scriptum eſt: Im-
Prou. 15. 29. mundus apud Dominum eſt, omnis elato corde: humiles autem ſpiritu excipiet
Prou. 18. gloria. Et rurſum: Occaſiones quærit vir, qui vult recedere ab † amicis: in om- D
†al. à fraternitate. ni autem tempore erit ignominioſus. Sic quoque monachus, volens à manſione
Prou. 14. 16. ſua ſegregari, præfectum & fratres accuſat ac culpat. Scriptum legitur: Eſt via
quæ videtur apud homines recta eſſe: nouiſſima autem eius vadunt in fundum
Ibid. 14. inferni. Et denuò: Suis itineribus ſaturabitur temerarius; & de cogitationibus
ſuis vir bonus. Nos, inter nos adhortemur & conſolemur, chariſſimi: inuicem
ſeruiamus: inuicem nos admoneamus, & reprehendamus in timore Domini,
†al. ad portum vitæ. donec in † portu vitæ nobis mutuo occurramus. Monachus ventri deditus, mul-
†al. in multis erit ſollicitus. ta † anxiè & ſollicitè cogitat: at qui temperans eſt, capreæ in agro ſimilis reddi-
tur. Sicut piſcibus aqua: ita monacho vita quieta, in humilitate & charitate. Co-
meatus monacho in via, pietas & religio in timore Dei. Timor autem Domini,
aurum probatum: cuius poſſeſſor numquam deſeretur. Conantur inimici deti-
nere cogitationem tuam monache, dum in peregrinatione hoſpitiove quid au- E
dire de parentibus tuis carnalibus atque propinquis contingit: ſuperabundabit
autem tibi gaudium & conſolatio in regno cælorum, ſi ad finem vſque perſeuera-
ueris in miniſterio Domini. Qui pacificè viuere cupit in omni loco, non pro-
priam requirat requiem: ſed eam quæ alterius, in Domino; & requiem inueniet:
at qui irritator eſt & malignus, numquam quieſcet. Non ante peccabit quiſpi-
am, quàm Dei timorem contempſerit. Cupis non peccare? Timorem Dei ſerua.
Puta autem peccatum eſſe inſtar montium ſublimium, aut pelagi maris flucti-
bus ac tempeſtatibus pleni; aut tamquam flammam ignis, quæ incidentes in
†al. extenuat ac deprimit. ipſam, comburit atque abſumit. Solertia quippe inimici † imminuit peccatum
in oculis tuis, donec in illud incideris. Noli peccare, & patrem tuum ne cauſ-

ſeris

Digitized by Google

A ſeris atque prætexas: nam Samuel apud Heli permanſit: & Giezi, apud Eliſæum. Paſtorem te conſtituerunt? caue, in ouile tuum lupos introduxeris corrumpentes ac diſcerpentes: ne deſolatum tuum ouile reddant: cumque princeps Paſtorum venerit, non placebit ei. Repelle ab ouibus tuis quamcumque rem ipſis contrariam ac noxiam: & nequaquam voceris operarius fraudulentus. In medio fratrum, Præfectus honorabilis: & qui timent Dominum, in oculis eius. Priuſquam rem aliquam aggrediaris, exitum eius cognoſcas: & tamquam anteſignanus, oppugna Satanam. Scriptum eſt enim: Omnis † qui natus eſt ex Deo, non peccat: ſed generatio Dei conſeruat eum, & malignus non tangit eum.

1. Reg. 2. 3. 4. Reg. 4. 5.

1. Ioan. 5. † al. quia omnis qui natus eſt ex Deo, ſeruat ſeipſum, & malignus non tangit eum.) ita ad verbum hic S. Ephræm.

B Non quidem graue ac difficile eſt, incidere: ſed graue & periculoſum eſt, in eodem peccato perſeuerare. Si contentio ac pugna inter duos fratres acciderit; qui prior eorum reſipuerit, coronam victoriæ accipiet: coronabitur autem & ſecundus, ſi pœnitentiam non reſpuerit; ſed promptè quæ pacis ſunt, curauerit. Signum immodeſtiæ in monacho conſidente in medio fratrum eſt, nudare ſuas tibias: at qui verecundus eſt, honeſtè decenterque † ſedebit. De multiloquio id noueris monache, quòd infinitorum verborum atque ſermonum tandem finis ſit taciturnitas. Occupato igitur lucro, fuge damna. Contemne monache, quæ ventris tui ſunt, & inuenies requiem. Deijcit ac deturbat ſuperbia: at humilitas aſſequitur brauium. Si quempiam, chariſſime, in tuam introduxeris cellam, contende abſque ſcandalo eumdem emittere, hoc eſt, quòd nihil præter timorem Dei agatur: vt non ſis ipſi † forma & exemplum impijalicuius operis. Ait enim Apoſtolus: Sine offenſione eſtote Iudæis, & gentibus, & Eccleſiæ Dei.

† al. ſe componet.

Lucæ 1. 14.

† al. auctor ac cauſſa nefarii alicuius operis. 1. Cor. 10.

C Honora omnes Monache, non propter remunerationem, ſed propter Dominum. Sine putrefactione non reuireſcit vermis: & abſque diligentia, non contabeſcet. Sine negligentia non renaſcitur contemptio: & ſine diligentia non euelletur. Time igitur Dominum, & inuenies gratiam. Non te comperiat inimicus monache aliquid agentem, quod profeſſioni tuæ repugnet. Neque vmquam deterreat te vir, qui ſtudio placendi hominibus deditus, multis placere atque gratificari conatur, ſed non propter Dominum: at qui Dominum timet, ſeruat mandata eius. Qui timet Dominum, non offendet: quoniam in lumine mandatorum ipſius ambulat. Ira & furor viri, fouea eſt ipſi: & qui vincit iram, etiam foueam tranſgreditur. Qui in officio continet populum ſuum, pacem cum externis habet: at qui in † illo confidit, inimicitias ſibi multiplicat. Beatus vir, qui in ſpiritu manſuetudinis, iugum Chriſti traxerit vſque ad finem: grauis quippe

Sap. Sirach 27.

† al. qui ſibi ipſi nimium fidit.

D & periculoſa eſt ſuperbia. In pace & charitate fratrum, Dominus inhabitat: † fraudulentum verò, oblectat inimicitia eorum. Quouſque terra ſparſum in ea ſemen abſcondet? donec † odorem aquæ perceperit. Mandata Domini, chariſsime, occultè exerceas: & palam atque manifeſtè reddet tibi. Monachus piger & ſui amans, viſo opere abſcondit ſeipſum; & in prandio ſeſe inter primos refert. Non ſeipſum humilibus anteponit fratribus prudens monachus: ſed typus ac forma ſit fidelium. Crudelis & abſque miſericordia eſt, qui infirmis non compatitur. Beati enim miſericordes: quoniam miſericordiam ipſi conſequentur. Oeconomus fidelis non locupletabit fratres ſuos: & qui vitam virtutibus ornatam ducit, cuncta ſecundùm Deum agit. Ne vexes locantem operam ſuam: &

† al. inimicum.

† al. rore atque humorem aquæ ſenſerit.

Matth. 5.

E mercedem operarij caue retardaueris, detinuerisve. Memineris quòd ſeruierint tibi: quare redde eis mercedem in tempore, & mercedem in tempore recipies. Qui reprehenditur, & tacet in nequitia ſua, iniuriarum memoriam abſcondit in corde ſuo: at qui cum pace & manſuetudine reſpondet, immemor erit iniuriæ. Immorigeratus ſubſannat ſenes: at morigerus diligetur. & qui amat diſciplinam, diligit vitam. Quemadmodum pruinæ, & niues tabefaciunt herbas ac gramina: ita peccatum cor eius corrumpit, qui operatur illud. Et, ſicut vireſcit ac germinat ſemen, ſuperueniente pluuia: ita refloreſcit cor hominis in operibus bonis. Vir iracundus & vociferabundus, ad iuramenta procliuis eſt: qui verò quietem ſectatur, intelligens eſt ac prudens. Quid porrò eſt iracundia? Iracundia, perturbatio eſt impudens & inuerecunda, cui dolor ſuccedit & pœnitentia. Triſtitia cor deuorat incidentis in eam. Non afficias mœrore cor tuum: ſed conſolare teipſum in Domino. Perfidia duplicitatem cordis generat: duplicitas

Iacob. 5. & 1. Tim. 5.

Iracundia quid ſit.

Climax oratoria elegans.

autem cordis hæreſim introducit: hæreſim verò error ſequitur. Qui igitur in A erorem impegit; magna proclamet voce ad Principem paſtorum, & Saluatorem animarum noſtrarum: vt conuertens, congreget ipſum in caulam ouium ſuarum. Ne ſis curioſus chariſſime, dicens: quomodo iſtud, vel illud? ſed crede † Domino, & ipſe mentem tuam illuminabit. Secundùm enim analogiam ac proportionem fidei, etiam gratia habitat in anima. Nam fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis: & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Tubæ ductiles ſonuerunt in caſtris filiorum Iſrael in deſerto: at prædicatio Apoſtolorum apud omnes gentes audita eſt. Sicut tuba ſignificationis: ita vir fidelis. Palmes Chriſti, vir qui agit ea, quæ fides docet. Quemadmodum racemus in terram detractus, inutilis redditur: ſic etiam mens atque cogitatio hominis, rebus diſtracta terrenis, ad virtutem inepta efficitur. Qui turbationes ſectatur atque tumultus, ſubitò adueniet eius perditio, ſciſſura, & contritio incurabilis: quoniam in omnibus ijs lætatur, quæ odit Dominus: at qui pacem amat, poſſidebit pacem. B manſuetudo autem viri, auerſatur iracundiam. Si calumniam in te torqueri contigerit, & poſtea puritas conſcientiæ tuæ apparuerit; ne ideo altè ſapias, atque ſuperbias; ſed Domino in humilitate ſeruias, qui te ab hominum liberauit calumnia: vt non ingenti † ruina corruas. Sicut glandes nutriunt porcos: ita malæ cogitationes, prauas nutriunt concupiſcentias. Sicut venenum aſpidum: ita ſe habet iracundia, & iniuriarum recordatio: quoniam & formam atque aſpectum immutat, & mentem conturbat, & neruos diſſoluit; & ad operandum imbecillitatem affert: at manſuetudo animi, & charitas, hæc cuncta à ſe proijcit. Quanam re iniuriarum memoria delebitur? commemoratione timoris Domini, ac diei mortis. Memorare chariſſime nouiſſima tua: & iraſci deſine. Mortem C dum tecum cogitas atque expendis, ne elato ſis animo: adhuc enim modicum, & ad ſepulturam defereris: & hæc improba actio quid tibi proderit? Infirmum chariſſime ſuſtine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam ſcriptum eſt: Non egent qui ſani ſunt medico: ſed qui malè habent. Et vos, qui firmiores eſtis, imbecillitates infirmorum ſuſtinere. Si virum magna potitum dignitate ſuper terram conſpexeris; de hoc ne admireris: at magis illum ſuſpicias, qui terrenam gloriam odit ac deteſtatur. Si in oculis tuorum fratrum, inſtar auri purus apparueris; tu teipſum vt vas inutile exiſtima: & ſuperbiam, Deo & hominibus deteſtabilem, vitabis. Monachus iunior per cellas fratrum oberrans, non ſolùm otium addiſcit; ſed etiam vt nugator & curioſus, multa loquitur quæ non oportet: at qui vitam quietam in humilitate ſectatur, diligetur. Cum fratre malam famam habente noli vinum ſimul bibere: neque inſolẽti homini applaudas, atque immorigero: neque cum quoquam improperijs agas. Teipſum caſtum ſerua. fuge autem conuiuia: ne dolore affligaris in nouiſſimis tuis. Si in- D firmus ſis moribus; ne teipſum alteri coniungas, mentis atque cogitationis infirmitate detento. hoc autem dico, non vt quempiam tamquam peccatorem abominer: ſed ne fortè vtraque parte laborante ac malè habente, accipias tu detrimentum propter illum, ille propter te. Si autem vales exhortari ac conſolari alterum in Domino; accede, & mercedem inuenies. Si fratrem peccantem aſpexeris; & poſtero die eumdem videris: ne ipſum vt peccatorem, tecum reputes: ignoras enim an te abſente, poſt lapſum bene operatus ſit; & cum ſuſpirijs, atque gemitibus, amariſq; lachrymis Dominum placauerit. Quare oportet ab alijs iudicandis nos abſtinere: decet autem vnumquemque noſtrum humiliare ſeipſum. ſecundùm eum qui dicit: Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput E meum, & ſicut onus graue, grauatæ ſunt ſuper me. Omnia ligna ſyluæ condenſæ non ſufficient igni: & caro non ſaturatur requie. Timor Domini, paradiſus delitiarum: vbi verò non eſt timor Domini, ibi vulpes habitabunt. Si frater tuus oppugnatus, monache, profugerit ex monaſterio, exierisque ad requirendum ipſum; illo reperto, pacificè reſponde ei: vt non dolorem addas ſuper dolorem animæ ipſius; conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Si chariſſime, artis medendi peritus ſis, & morbis remedia adhibes; prudentem ac vigilantem te præbe, ne fortè dum alios curas, teipſum malè affectum demonſtres. cùm dicat Apoſtolus; non blaſphemetur bonum † noſtrum. Bona, frater, iecisti principia? bene

† al. Deo.
Pſalm. 144.
Ioſue 6. & Iudic. 7.
† ἰσχάτῳ πτώματι.
Iniuriarum memoria, vt deleatur.
NOTA.
Matth. 9. & Marc. 2. Luc. 5
Rom. 15.
Pſalm. 37.
Galat. 6.
Rom. 14.
† al. veſtrum.

Digitized by Google

A bene perficere contende: vt mercedem plenam recipias. Domine vniuerſorum,
corà ſubiectione & diſciplina patris alienum ne dederis mihi; & cogitationes ſu-
perbiæ repelle à me: Tu enim Domine increpaſti ſuperbos. Scriptum eſt: Con- Pſalm. 118. Sap. Sirac. 4.
gregationi amabilem te facito: & magnati humilia caput tuum. Et de anima tua Ibidem.
ne confundaris: eſt enim confuſio adducens peccatum: & eſt confuſio * gloria, & * vulg. adducẽs gloriam & gratiam.
gratia. Ne commoueas fratrem aduerſus fratrem eius, per calũniam; non enim
charitatis eſt, concitare proximum ad perditionem animæ. Pacificus eſto: vt filius
Dei vocari promerearis. Cupis diligi chariſſime, dilectione Saluatoris noſtri I E-
S V Chriſti? omnem * amicitiam deteſtare & auerſare carnalẽ, quæ hæc in ſe con- * al. amorem & affectionem.
tinet: gaſtrimargiam ſiue gulæ concupiſcentiam, vinolentiã * atq; ebrietatem, lu- * οἰνοφλυγίαν.
xuriam, inuidiam, nequitiam, petulantiam atq; laſciuiam, paſſionem ac perturba-
B tionem, oppreſſionem, triſtitiam, & his ſimilia: horum autem omniũ finis, mors
eſt. At quæ in Chriſto eſt dilectio, iſta complectitur: benignitatem, doctrinam ac Rom. 6.
diſciplinam, ſcientiam atq; cognitionem: finis verò iſtorum, eſt vita æterna. Ad- Ibidem.
hæreas chariſſime viro timenti Dominum: vt te * timere Dominũ edoceat: cum * al. timorem Domini.
contemptoribus autem conuerſari non ames. Suſtine dilecte Dominum; vt ipſe
te exaltet: nam gloria huius mundi non * perſeuerat. Semper Dominũ præ oculis * non permanebit.
habe: quoniam ſaluat ſperantes in ipſum. Vir armatus, formidabilis in bello eſt:
& qui fide indutus eſt, inuiſibilibus inimicis tremendus. Vir demens ac ſtultus di-
cet: quis me terrebit? at qui modeſtus eſt ac humilis: inuenitur prudens. Materia
ignis, ligna ſunt: materia verò iræ atque furoris, ſuperbia. Vis mitigare atque le-
nire iracundiam? apprehende humilitatẽ, & in via manſuetorum atque humili-
um ambula. Si irritamenta atque exacerbationes inter fratres acciderint; ibi pa-
C cificator beatus: at qui eos ad contentiones accendit, haud impunis euadet. Lapis
arenoſus, & anima infidelis, paullatim diſſoluentur: in * viro autem fideli, cogi- † al. viri autem fidelis.
tatio atq; conſideratio erit immobilis. In viro manſueto & humili * requieſcet ſpi- Eſai. 66.
ritus ſapientiæ: diligit autẽ Dominus eos qui in ſapientia ambulant. Vide chariſ- * al. requieſcit.
ſime, ne dum ampliores conſequi honores appetis, ignominiæ notam tibi cõtra-
has. Honor verè eſt homini, cuncta ſecundùm Deum agere: at magna infamia,
præcepta eius tranſgredi. Paſtor temulentus, non * ſaluabit oues ſuæ fidei com- * al. cõſeruabit.
miſſas: & ſomnolentus, facilè & ipſe à beſtijs capietur. Nam in manibus ebrij, ſpi-
næ creſcũt: anima verò cõtinentis ac temperantis, aſſiduè procidit Deo. Aurũ non
præbet patientiã: at fides eũ firmat, qui poſſidet illã. Error viro, neſcire ſcripturas:
dupliciter verò errat atq; decipitur, qui nouit eas, & contemnit. Teipſum cohorta-
re ac cõſolare chariſſime, & patientẽ in omni tribulatione te præbe: ne fortè dum
D ſæpius te alij hortantur ac conſolantur, ſuperbus efficiaris. Dicit enim Apoſtolus: Alludit ad 1. Theſſ. 4.
Conſolamini inuicem quotidie, donec conceditur appellari hodie: ne quis veſtrũ
fraude atque impoſtura peccati obdureſcat. Participes enim Chriſti euaſimus, ſi
principiũ obtineamus. Initiũ porrò omnis virtutis, eſt fides. Vitã virtutibus orna-
tam poſſidet monachus, qui patris admonitionẽ auſcultat, eiq; morem gerit. Nu-
dus efficitur monachus, qui inobedientiam, viamque latam diligit. Diabolicum
* conſilium eſt monacho, alienum appetere gradũ. Captu facilis redditur mona- * al. inuentum ac cogitatio.
chus, rebus ſecularibus implicatus. Vitam æternã manſuetus & tranquillus mona-
chus poſſidebit. Sol, & luna, & omnia aſtra ſuper illis gaudent, qui rectè Domino
Chriſto ſeruiunt. Theſaurũ ſibi ipſi in cælis comparat omnis, qui vitam ſectatur
quietam in charitate. Medicus paſſionum ac perturbationum efficitur, qui in veri-
E tate timet Dominum. Tamquam è ſpecula proſpicit, & ſuperat prauas animi af-
fectiones, monachus mitis atque manſuetus. Populi laudabũt Dominũ, in homi-
ne qui ſuam ipſius ſalutem non negligit. ſed de ſuo ex hac vita exitu ſollicitè co-
gitat, & de hora illa quando coram formidabili illo Chriſti tribunali aſſiſtere de-
bebit. Manſio & habitaculũ fit ſancti Spiritus, quicumq; ſuam ſalutem amat. Tem-
plum efficitur Dei, omnis qui continentiam, & caſtitatem diligit. Gladius contra
dæmonem acediæ ac tædij, eſt mortis & æternorũ tormentorũ memoria. Nõ con-
demnat proximũ ſuum prudens monachus atque intelligens. Multa experiri vult
loca, monachus otioſus & pigritiæ deditus. Verbũ vitæ æternæ concredetur viro
Chriſtum diligenti. Frumentũ mundum, eſt vir hoſpitalis. Accuſatio ſui ipſius, in
omni tempore, purgatio eſt peccatorũ. Patientiæ neruus eſt, temperantia & abſti-

Digitized by Google

nentia. Suam ipſius occidit animam, qui à mandatis Domini recedit: gaudiũ ve- A
rò ineffabile poſſidebit, omnis qui ea in veritate obſeruat. Pſalle chariſſime ſpi-
Pſal 18. 118. ritu, pſalle & mente atque intellectu: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſu-
per mel & fauum ori meo. Principium & finis fidelium, eſt fides, ſpes, & charitas.
Omnibus autem rebus grauibus atque moleſtis, grauior ac moleſtior eſt pigritia
* al. infidelitatem. & tædium; maximè verò ſi ſociam habeat * perfidiã: nam pleni ſunt fructus eius
veneno mortifero. Recordare chariſſime, ſemper tremendi tribunalis Dei: & erit
tibi firmamentũ: & reſiſtes eis, qui inſidias parant animæ tuæ. Prudens monachus
ad miniſterium emiſſus, pro pace ſuam ipſius ponet animam: at qui demens eſt
* al. execrationis ac contumeliæ. ac inſolens, pugnas atque contentiones pręparabit. Spiritũ otij * atque negligen-
tiæ, curioſitatis ac ſuperfluæ anxietatis, ambitionis & dominandi cupiditatis, ne
mihi dederis Domine Deus vitæ meæ: ſed temperantiæ, atque abſtinentiæ, humi- B
* al. viarum. litatis, & patientiæ ſpiritum largire famulo tuo. Meliores ſunt ſordes * pedum,
in corde mundo propter virtutẽ; quàm puritatẽ prætexere, & corpus ablui affe-
ctu inordinato. Qui ſanctè ac caſtè conſeruat membra Chriſti, ſanctificabitur: at
2. Cor. 3. 6. 2. Cor. 6. qui corrumpit templũ Dei, deſtruet illũ Deus, ait diuina ſcriptura. Tamquã cani,
acriter ſpiritui fornicationis reſiſte: & planè nõ patiaris te abripi cogitatione eiuſ-
Sap. Sirac. 11. iuxta LXX. modi. nam à ſcintilla ignis augetur pruna: & à cogitatione improba, multiplica-
buntur concupiſcentiæ prauæ. Excute memoriam earũ, magis quàm grauẽ odorẽ
cœni atque cloacæ. Quemadmodum incenſum oblectat odoratum: ſic & in ca-
2 Pet. 2. ſtitate lætatur Spiritus ſanctus, & in homine demoratur. Sicut ſus delectatur volu-
tabro luti: ita quoq; dæmones in fornicatione gaudent, & immũditia. Lux magna,
& gaudium, pax, & patientia, in caſtitate cõmorantur: at dolor, & tœdiũ, & ſom- C
nus inſatiabilis, & tenebræ denſiſſimæ in fornicatione habitant. Dilige monache
caſtitatẽ in charitate Chriſti: nam tuo viuendi inſtituto congruit, ſicut aſcia atque
Exemplũ Fratris, ſpiritu fornicationis tentati. ſecuris fabro. Frater quidã à fornicatione oppugnatus, increpãs dæmonem, dice-
bat: Ad tenebras vade Satana. an neſcis, me quamuis indignũ, geſtare in me mem-
bra Chriſti? Et ſubitò ac è veſtigio ceſſauit in eo ardor libidinis, quomodo ſi quis
flans extingueret lucernam: ita vt ipſe ſecũ de hoc miraretur, glorificaretque Do-
minum. Magnus honor, eſt caſtitas in charitate Chriſti: magna verò ignominia
ac dedecus eſt fornicatio, & inuidia. Ita ne teipſum frater audacter comptum &
ornatũ reddere ſtudes? Apoſtolum dicentem auſculta: Iuuenilia autem deſide-
2. Tim. 2. ria fuge. An ignoras, quali cum hoſte * confligas? An neſcis, graue & periculo-
* al. tibi ſit colluctatio. ſum eſſe, alterius animæ aliquem * laqueos nectere? Nũquid animo tecũ perpen-
* al. laqueum fieri. dis, qualẽ putredinem atq; corruptionem poſſidebunt, qui talia agunt? Et iſtud te D
NOT. noſſe volo, quòd, tametſi externus homo ad pelliciendum comptus ſit & elegãs,
habitaculũ autem animæ ſordibus contaminatum fuerit; non diu ea in illo dura-
bit pulchritudo, quin corrũpatur: at ſi animæ pulchritudinẽ poſſederis, aliquid in
* al. ex ſplendore eius. exteriorẽ etiam hominẽ * inde deriuabit, eaq; tecũ pulchritudo permanebit. Qui
ornatu veſtimentorum ſuorũ delectatur, & repletioni ventris ſui ſtudet, variè op-
pugnabitur: at qui ſobrium ſe præbet ac vigilantem, tremendus erit ſuis aduerſa-
rijs. Anima improba, aſſentationibus effertur, atq; ſuperbit; & contumelijs affe-
cta, furioſè mouetur & inſanit: at bona, etiamſi blanditijs demulcetur, non læta-
tur; & contumelioſè excepta, non iraſcitur. Taciturnitas iuueni, ſicut equo fræ-
num: at qui effrænatus eſt, incidet in mala. Sit timor Dei in corde tuo chariſſime,
ſicut ſcutum in manu militis, excipiens in eo atq; repellens in humilitate tentati-
ones, quæ aduerſum te inferuntur à diabolo: vt inſtar pulueris, comminuantur à E
facie tua, inimici tui. Confide: non enim ſuperari poteris, dum ſcutũ atq; arma-
turam eiuſmodi tenes. Qui non amat Dominũ, exagitat œconomũ, & exacerbat
præfectũ ſuũ: at qui Dominũ diligit, mandata eius obſeruat. Ianitor ſapiens, nouit
reſpondere pauperi, ac puſillanimi: inſipiens verò, ſuperbus erit. Tametſi frater
nihil præbemus: at ſaltẽ bona verba des; cõſiderans teipſum, ne tu quoq; in eadem
Sap. Sirac. 7. incidas. In omnibus enim, inquit Sapiẽs, operibus tuis, memorare nouiſſima tua:
& in æternũ non peccabis. Ianitor piger, magna damna patietur: qui autẽ ſpiritu
feruet, ſibi ipſi coronã cõparabit. Fratres in ſynaxi atq; conuentu cõſtituti, ô mo-
nache, benedicunt & laudãt Dominum: at tu foris mente vagaris atq; diſtraheris,
* al. Dic cogitatione tecum. ignorans ꝙ damno teipſum afficias. Dicito * cogitationi tuæ: Nũquid, ſi nobis ali-
quid

Digitized by Google

A quid donandum eſſet ab aliquo, ſtuderemus ante omnes occurrere, ac præuenire?
Et ſi in mundanis atque carnalibus tantum ſtudium: quanto magis adhibendũ in
ſpiritalibus? Eſto feruens ſpiritu, ſanctorum inſtar: vt vnà cum eis in regno cælo-
rum cohabitare ac conuerſari poſſis. Qui verbis otioſis intentus operatur, ſubtra-
hetur operi: at qui ſanctos meditatur ſermones, amplius proficiet. Si inter ope-
randum conturbet atque moleſtet te ſpiritus fornicationis; ne cuncteris ad ora-
tionem manus tuas extendere: ſin autem & vehementius in te irruat, etiam ge-
nibus flexis ora: & oratio fidei, pro te decertabit atque intercedet. Ne obdormi-
as, habens aliquid aduerſus aliquem: vt non terrant te phantaſmata ac ſomnia noctu
exagitent. Non ſolùm deprimẽdus eſt aſpectus: ſed etiã cor, ne extollatur aduer-
ſus * alterũ. Fratrem tuũ à peccato libera: & te Dominus in die iræ liberabit. Qui — * al. ſodalem atque amicum.
Dei cauſſa, in cœnobio elaborat; neque ſeceſſum purgare aſpernabitur: non eſt
B enim quod ægrè ferri à pijs oporteat. Noli detrectare laborem, dicẽs: ne fortè in-
de infirmitatem contraham. potius autem mẽte tecum perpende, quo pacto San-
cti omnes perpeſſionibus atq; ærumnis grati acceptiq; euaſerint Deo. Monachus
piger, nec ſibi eſt vtilis, neque proximo: impiger verò, ſeniores ad virtutem exci-
tat. Qui contemnit præfectum, peccat: at qui morem ei gerit in Domino, gloriã
poſſidebit. Noli peruertere nouitium, & animam ſitientem ad Dominum: quo-
niam videbit Dominus, & non placebit ei. Filius improbus, maledicet parenti-
bus ſuis: & qui audiunt eum, * condemnabunt ipſum. Immitis & abſque miſeri- — * al. vituperabunt.
cordia eſt, qui malum reddit pro malo: at qui mala pro bonis retribuit, quid pati-
etur? Ne gaudeas aliena audire errata: vt non & tuum peccatum * apud cunctos — * ad omnium aures deferatur, ac diuulgetur.
audiatur, atque innoteſcat. Qui ſilentium in menſa ſeruat, ſimilis eſt ei qui cum
C melle panem ſuum comedit: at qui ſermones multiplicat, etiam quieti deditum
perturbat. Cum tranquillitate piſcem comede: & potus tuus imperturbatus ſit.
Monacho otioſo, non placebit ianitor fidelis: & qui * perſequitur quod iuſtũ eſt, — *al. expetit.
non offendet proximum. Comprime * cogitationem ac concupiſcentiam tuam, — *al. Cohibe cogitationem ſuperbiæ, frater, priuſquam ipſe per eam in anguſtias redigaris, &c.
chariſſime, antequam ipſe per eam comprimaris: deducit enim ad profunda in-
ferni eos, qui ſequuntur ipſam: quoniam non eſt menſura patientiæ, ſi cum cha-
ritate coniuncta eſt atque permixta. Domine rex, concede mihi, vt videam pec-
cata mea: & non condemnem fratrem meum. Si duo monachi nouitij cum Sene
habitauerint, quis iſtorũ duorũ maior erit apud Dominũ? qui ſeipſum fratri ſuo
humiliarit, in timore Dei. Verax quippe eſt, qui ait: Qui ſeipſum humiliat, exal- — Matth. 23. & Lucæ 14. 18.
tabitur. Qui duos habet nouitios, magna ſobrietate atque vigilantia indiget: ne
fortè locum inueniens aduerſarius, aliquid de proprio in eis operetur, atque per-
D ficiat. Cæterùm nouitius riſum, & licentiam atque impunitatem amans, pernici-
em & calamitatem ſibi ipſi conciliat. Ne delecteris ſcurrilibus, quæ non decent:
ſed potius gratiarũ velis actionem. Ne ſis inobediens, durus, & cõtemptor: vt non
& tibi ipſe noceas, & illis qui te audiunt. Si verè pius atque religioſus, & humilis
effectus ſis: profundet in te Dominus miſerationes ſuas. Audi chariſſime eũ, qui
te corripit, admonetq; in Domino: vt fructũ Domino Deo tuo pferas. Time Do-
minũ, & erit tibi murus: & in die obitus inuenies gratiam. Ne ſecularem hominẽ
mẽte tua ſpernas, monache: ſolus enim Dominus occulta cordis cognoſcit. Om- — 1. Pet. 2.
nes honora propter Dominũ: vt & te cunctorũ honoret Dominus. Qui dimouere
atq; trãsferre voluerit petram; ſubtus ſubmittet ei vectem, non ſupra: * tunc enim — *al. vt ſic facilius eam reuoluat.
facilè reuoluet ipſam: quod quidem humilitatis exemplũ eſt. Cellã reliquiſti mo-
nache, & ad ſeculum iterum vadis? non reformidas iniquitatem, & contradictio-
E nem atque obiectionem, quæ aduerſum te * in ciuitate fiet? Qui perfectè munda- — * al. inter ciues
nam ſapientiã exuit, inuulneratus permanebit: at qui non exuit, continuas plagas
ſuſcipit. Si acciderit anguſtijs premi monaſteriũ vbi habitas, in ijs quæ ad corpo-
ris neceſſitatẽ pertinent: ne ideo locũ deſeras: quia tunc multũ operis in loco in-
uenies. Non placet impijs præfectus ſanctus: nec iuſto quodcumq; iniuſtũ. Igno- — Matth. 6. 18.
ſce fratri tuo, ſi in te peccauerit: & Dominus indulgebit tibi errata tua, condo-
nabitq; peccata. Anteuerte in cella fratrem à quo triſtitia atque moleſtia affectus
es: & condole ei in puro corde, propter eum qui ait: non ſolùm vſq; ſepties dimit- — Matth. 18.
tendum eſſe fratri: ſed vſque ſeptuagies ſepties. Suſcipe pœnitentiã fratris, chariſſi-
me, tamquã à Deo miſſi: vt nõ aſpernari videaris eum, qui miſit. * Et ſi ad iracundiã — *al. Et ſi aliu[?] ad iracundiam
prouo-

Digitized by Google

Irritaſti; pacem ama, & cũ illo reconciliare.

prouocaueris ipſum; pacem ama, & ſanctificationem: vt dignus conſpectu Do- A
mini Dei efficiaris. Ne irruas in fratrem tempore tribulationis ipſius: & non adii-
cias dolorem ſuper dolorem animæ eius. Laborioſus ac diligens præfectus, eſt fra-
trum recta & ordinata diſpoſitio: & ſenes prudentes, iuuenum ſunt conſolatio &
cohortatio. Maledicentibus & obtrectantibus nõ eſt habenda fides: nam frequen-
ter ex inuidia, calumnia ſtruitur: quare potius quæ veritatis ſunt, indagare opor-
*al. inſolentes. tet. Temerarios atq; *rebelles refrænare cõuenit, & reprimere eos qui ſeditiones
*al. conſentientes, ac conſpirantes in malo. moliũtur: vt fraternitas pacata & imperturbata remaneat. Si fratres aliquos vide-
ris in malo *concordes; ne ipſorum cõmunices inordinatæ ac diſſolutæ vitæ: ſed
euitans eos, ingredere cellã tuã, memor illius qui dixit: Seruũ Domini non opor-
2.Tim.2. tet litigare. At ſi fratrem conſpexeris puſillanimitate aut infirmitate aliqua deti-
neri; huic cõpati expedierit. Iuſtitia exhilarabit cor exercentis eam: & qui diligũt
Dominum, hæreditate poſſidebunt illã. A ſcurrilibus frater caueas: ne fortè im- B
pudentem te efficiant: impudentia autem mater eſt intemperantiæ atq; laſciuiæ.
Ne per cellas fratrum oberres, vino æſtuans: ne fortè tuas ſubitò diuitias perdas
Sap. Sirach 10. Leuit. 19. temperantiæ atq; continentiæ. Ne ſis memor iniuriarũ apud fratrem tuum. nam
*Prouer. 12. ſecund. 70. ſcriptum eſt: *Viæ eorum, qui reminiſcuntur iniuriarum, in morte ſunt. Non va-
les ferre iniuriam, atq; contumeliam? ſile, & quieſce. Non potes videre quempiã,
te reſpicientem? neq; tu quemquã reſpexeris. Ne conſenſeris ei, qui talia tibi ſug-
gerit: Quouſque patieris, te inſeruire atq; obſequi ſingulis fratribus? Dicamus au-
Math. 6. tem ad eum: Hodie ſtudeo liber fieri; & die craſtino, Domino curæ erit. Ipſe enim
*συνοδίαν. dixit: Nolite ſolliciti eſſe in craſtinum. Beatus qui bonũ reperit *comitatũ, & pro-
priam odit voluntatẽ. Opus tuum citra fucum perage, frater; ſic enim decet fide-
Contra Ebrios. les: vt & gratiam in tuis laboribus inuenias. Ne vinum ad ebrietatem bibas, erube- C
ſcens facie; tunc enim magna tibi erit ignominia ac pudor, quando vt ebrius du-
ctus fueris. Quemadmodum torques aureus in collo viri: ſic monachũ pietas de-
cet atque religio. Quemadmodum mel, dulceſcens in ore viri: ita diuini ſermo-
nes, in anima timente Dominum. Senes ſapientes, firmamentum ſunt fratrum: at
inſipientes, contentioſi erunt. Coram Deo & hominibus exoſa eſt ſuperbia: eos
verò qui humilitatẽ amant, exaltat Dominus. Portus ſerenus ac tranquillus, eſt lo-
*ἱκανότητος. cus bonis *regulis directus: quibus autẽ deeſt gubernatio, vt folia decidũt. Opor-
Epheſ. 6. & Coloſſ. 3. tet miniſtrũ obſequi & ſeruire ei, cui miniſtrat, ſicut Domino, & nõ hominibus; à
quo etiã mercedẽ accipiet; eumq;, cui miniſtratur, humiliter ferre oportet, tamquã
ſi ei à Domino miniſtraretur. Comediſti panẽ, & repletus es? da gloriã ei, qui te ſa-
turauit, Deo. Si verò paulliſper expectare ventrẽ velis; etiam da gloriam ei, qui te
*al. ne tantillũ quidem panis adhuc comedi. confortauit, Deo. & ne dixeris corã omnibus: non *comedi, niſi tantillum panis.
Quid igitur arrogas tibi ipſi; vel eos, qui comedunt, & gratias agunt, condemnas? D
Suſtine Dominũ, in die tribulationis: vt te protegat in die iræ. Non rideas ſuper
afflicto; neq; gaudeas de peruerſo: ne fortè iraſcatur tibi Dominus; & nõ inuenias
*ἀντίληψιν. *auxilium in die tribulationis. Ne fratres perſequaris, cauſſa ambitionis: nam niſi
1. Reg. 10. ex Deo ſit conſilium iſtud, non ſubſiſtet: at ſi ex Deo eſt, etiam ſi in vaſis occulta-
Vbi de Saule legitur, quòd abſconditus fuerit in vaſis, vt etiã eſt apud 70. at in vulg. quòd domi abſconditus erat, &c. tus fueris ſicut Saul, inde te aſſumet Dominus; & ducem atq; præfectũ te cõſtituet
in populo ſuo. Quis nõ ingemiſcat ſuper hiſce? quippe qui, cùm ne vnã quidẽ ad-
huc ſolitariæ vitæ virtutẽ demõſtrare poſſimus, præfecturas ſectamur: quare & nos
etiã in cõtinenti cõſtituti, naufragiũ cõfeſtim patimur. Et hoc, numquid ex inobe-
dientia noſtra, atq; inſolentia? remigare enim antequã ſciamus, gubernare ten-
tamus. Quis deterior eo, qui cùm aquam dulcem habeat, animã ſitientem nõ po-
tat? aut quis inuidentior eo, qui cùm librum vtilem teneat, fratri ſuo ad ædifica- E
tionem cõmodare eum recuſat? Quis porrò ſegnior eo, qui cùm ſitibundus pro-
pe fontem ſedeat, manus tamen non extendit, vt ſumpta aqua ſitim reſtinguat?
*al. rogauit. Aut quis negligentior eo, qui librũ vtendũ *accepit, & legere illũ omittit? Adiuua
illũ, q rogat vt diſcat litteras, legensq; magnalia Dei, benedicat ac laudet admira-
bile nomẽ eius: & ipſe tibi mercedis erit retributor. Segni ac pigro monacho neg-
ligentiã obſiſtit: habẽti autem patientiã, ſuperbia repugnat: at qui in veritate amat
Dominũ, vtrumq; repudiat. Monachus piger, multa patietur damna: at qui ſobrius
*al. nullam tẽporis partem negliget. eſt & vigilãs, nullã *horã contemnet. Monachus piger & contẽtioſus, nullo erit in
pretio: quoniã exacerbator eſt. Monachus inobediẽs, multa explorabit loca, at qui
humilis

Digitized by Google

A humilis eſt corde, ſubmittet ſe in Domino. Nouitius prudens atq; intelligens ſuis obediēs eſt ſuperioribus in Domino: at inobediens, ignominia notabitur. Qui corporis ſui caſtitatē ſeruat, ſuſpicietur à multis: at qui eam contemnit, à pluribus coarguetur. Conſidera chariſſime, menſuras cuiuſq; corū qui ſub obedientia viuunt, propter illū qui ait: Qui * autē fructū fert, & facit, alius quidem centeſimum, alius ſexageſimum, alius verò triceſimū. Monachus ventri deditus, ieiuniū, malum atq; infauſtum diem denominat: at temperantię ſtudioſus, non ægrè fert, neq; triſtatur. Caue, re aliqua proximum offendas: ſed in omni conuerſatione tua bene compoſitum atq; inſtructū te præbeas. Vir inſolens, * explorat vicinum ſuum: at qui in luce ambulat, malum non cogitat. Qui diligit * Dominum, nō exacerbat proximū: ſed obſeruat ſeipſum. propter eum, qui dixit: & quæcumq; vultis vt vobis faciant B homines, & vos ſimiliter facite illis. hæc eſt enim lex, & Prophetæ. Laboribus te exerce, & labora in hyeme ac tempeſtate monache: vt in vitæ portum ingreſſus, exhilareris. Fratres negligentiores, aduerſus diligentiores armat inimicus: qui autem ſeduli magis ſunt atq; induſtrij, per negligentiores opificiū inueniunt, perferentes eorum * infirmitatem, propter Dominum. Qui miſericordiam exhibet proximo ſuo, etiam miſericordiam * à Domino inueniet. Iudiciū enim ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. Ne conſentias fratri tuo in peccato; quin potius eum ab illo eripe ac libera: vt ſaluetur anima veſtra in Domino. Timor Dei præ oculis tuis ſit omni tempore: & peccatum in te non dominetur. Caue dixeris, hodie pecco, & cras pœnitentiam agam: non enim ſecurus es de craſtino: at hodie pœnitētiam agamus; & de craſtino curæ erit Domino. Eſt aliquis obambulans, qui dum audit vocem ac ſignum ad orationem, aſſumit opus manuum: C at tu chariſſime, vide ne ſynaxim negligas; vt oculus mentis tuæ illuminetur. Dedecus eſt ei, qui os impudens poſſidet: at qui timet Dominum in veneratione erit. Toto corde tuo, in Domino confidito: & omni tempore gratiam inuenies. Si expectaueris ac ſuſtinueris ipſum; gratiam inuenies, & non perdes mercedem tuā. Siphones adhibentur in die incendij: & lachrymæ, tētationis tempore. Aqua extinguit flammam in domo accenſam; & lachrymæ in oratione concupiſcentias prauas. Sicut * palma in ripis germinans: ita charitas atq; concordia fratrum, in Domino. Qui maiores honorat, à minoribꝰ exhilarabitur: & in die orationis eius exaudietur. Si fratri tuo aliquid vtendū dederis, & ille differat reſtitutionem; poteris ei ſemel in memoriam reducere: nam ſæpè obliuio accidit. Sin autē tu quidpiam à fratre tuo commodato acceperis; & ille verecundia ductus, nō te commonefacit: tu tamen tamquam Deum timens, ne ſuis eum priuaueris. quoniam ſcri- D ptum eſt: Nemini quidquam debeatis: niſi vt inuicem diligatis. Cunctas res corruptibiles pro nihilo ducere oportet, fratres: ſolam autem vitam æternā ſibi vindicare, & magnifacere conuenit. Si quæ tibi procuratio commiſſa ſit; caue ſalutem tuam neglexeris, excuſationes prætexens in peccatis. Nam & Ioſeph patriarcha curauit * negotia in Aegypto: & non vnius duntaxat domus ac familiæ curam ſuſcepit, ſed tòtius etiā * terræ Aegypti: & nō declinauit à via veritatis; & Dominus gloria & honore decorauit illū. Si anima tua ſana & integra fuerit ad Dominum; in omnibus fructū atq; vtilitatem capies. Si negotiatorem videris; dic intra teipſum: ô anima, iſte temporariarum rerum cupidus, tanta ſuffert, vt caduca ac momentanea ſibi cōgreget: tu verò æterna, & numquam pertranſitura negligis? Si viros aliquos * litigātes adſpexeris; dic intra teipſum: Anima, iſti ob rem nul- E lius pretij atq; vtilitatis tantopere inter ſe cōtendunt, ac litigāt: at tu decem millium talentorū cùm ſis debitrix, non procidis Deo ſicut oportet, vt peccatorum remiſſionem conſequaris? Si aliquos fabricantes domos ex luto cōſpexeris; tacitus tecū dicito: & hi, ô anima, in luteis domibus extruendis magnū ſtudium adhibent, vt opus perficiant: tu verò æterna tabernacula cōtemnis? Et ne ſigillatim multa percenſentes, protrahamus ſermonem: ſi quid eiuſmodi perſpexerimus in vita; mūdanas cogitationes, & ſecularia conſilia in ſpiritualia cōmutemus: & planè vtilitatem aliquā conſequemur, diuina nos adiuuante gratia. Quid porrò eſt monachus? Similis eſt monachus viro ex alto demiſſo, qui funē excelſo interuallo pendentē arripit, & ſe illi appendit; & indeſinēter pro auxilio ad Dominū clamat, ſciēs ſe, ſi defecerit, vſumq; vtriuſq; manus perdiderit, præcipitē illicò ruiturū, & mo-

Matth. 13.
* al. Quod autē fructu profert, facitque, aliud quidem cētum; aliud ſexaginta, aliud triginta, &c.
* al. reſpicit.
* al. Deum.
Matth. 7.
* al. imperfectionem.
* al. apud Dominum.
Iacob. 2.
Prouerb. 27.
* al. Vt phœnix in littoribus canens: ita, &c: ſed altera lectio verior, & accōmodatior.
Rom. 13.
Gene. 41. 42. &c.
* πράγματα ᾠκονόμησεν.
* al. regionis.
Ab Exemplis.
* δικαζομένους.
NOTA.
NOTA.
Monachus quid ſit, & cui ſimilis.

Digitized by Google

& moriturum. Apprehĕde vitam æternam monache, ad quam vocatus es: & bonam, quam profeſſus es confeſſionem, ac pactum coram multis teſtibus, ſerua. adhuc enim modicum reſtat temporis, & veniens veniet, & non tardabit. Propterea enim quòd exiguam tribulationem ſuſtinere propter Dominum nolumus, ſæpe vel inuiti in varias, grauesque tribulationes incidimus. Et quia propriam voluntatem, amore Domini relinquere nolumus; nobis ipſi detrimentum animæ conciliamus. Et quoniā ægre ferimus, nos in obedientia, & contemptione verſari propter Dominum; nos ipſos iuſtorū conſolatione priuamus. Et quia morem gerere recuſamus admonitionibus, atque conſilijs eorum qui nos monent, propter Dominum; nos ipſos improbis dæmonibus deridendos præbemus. Et quoniam in virga diſciplinam non recipimus: lebes nos excipiet, vbi non erit qui conſoletur. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & vultum hilarem ad eos qui extra ſunt? & plorabo die ac nocte, peccata mea. Dixi riſui: longè recede à me. & lachrymis: accedite ad me. quoniam multa peccata mea valde, coram Domino: & delictorum meorum non eſt numerus. Noſtis tres eſſe lachrymarum differentias in hominibus: ſunt enim lachrymæ quædam rerum apparentium; & eæ amaræ valde ſunt, & vanæ. & ſunt lachrymæ, doloris ac pœnitĕtiæ: quando anima æternis perfrui bonis deſiderat: & illæ ſunt dulces, & vtiles vehementer. & ſunt lachrymæ quædam impœnitentiæ; vbi fletus eſt, & ſtridor dentium: & hæ acerbæ valde ſunt, & inutiles: nihil enim proficiunt tunc, quando nō eſt amplius tempus pœnitentiæ. Sobrius & vigilans eſto chariſſime: vigilantem, nquam, te præbe in iuuentute tua: vt probatus inueniaris etiam in nouiſſimis tuis. Et non cōfidas teipſum improbo hoſti, ſuggerenti fraudulentas tibi cogitationes, dum dicit: Adhuc iuuenis es, & plures alij vitæ tuæ ſuperſunt anni: quare nunc lætare, & animam tuam mœrore ne affeceris: ſenectutis autĕ tuæ tempore, pœnitentiam agere * oportebit. Nonne adhuc cognoſcis, frater; (neque enim, tametſi velut inſipiens eſſes, ignorare deberes) quòd ipſe te in hiſce ſeducat atq; decipiat? Si enim dū adhuc iuuenis es, & in ipſo flore & feruore ætatis verſaris, quando omnem ſufferre laborem atque exercitationem potes, pœnitentiam nō agis; nonne, ſi conſenueris, imbecillitatem ſenectutis prætexes? Sin verò, & in ipſo iuuentutis tuæ flore anticipatus ſis; quid facies? Relinque igitur viam inimici, chariſſime: & vocem audi veri Domini, dicentis: Vigilate ergo, & orate: quia neſcitis diem neque horam.

Domine IESV Chriſte, Rex regū, & Dominus dominantiū, qui habes poteſtatem vitæ & mortis, qui incerta & occulta cognoſcis, quĕ nulla latet cogitatio atq; ſermocinatio, ab occultis meis munda me: quoniā malū coram te feci. Ecce enim dies mei deficiūt, dies inquam, & dies; & peccata mea multiplicantur. Tu Domine Deus * ſpirituū, & omnis carnis, qui exploratā magnā corporis & animæ meæ infirmitatem habes, præbe robur * imbecillitati meæ: & ſuccurre mihi miſero. Tu enim noſti, ꝙ tamquam prodigium factus ſum multis: ſed tu adiutor meus fortis. Da mihi Domine cor gratū, quo ſemper memoria recolam cuncta beneficia tua, optime Domine. Et ne memineris multorū peccatorum meorū: verùm obliuioni ſcelera mea atque delicta trade. Ne deſpexeris Domine, preces mei peccatoris: ſed quemadmodū hucuſq; tua me * protexit gratia; ita in finem vſque, eam à me ne abſtuleris. Ipſa enim ſapienter me edocuit intelligere iſta: & beati qui cuſtodiunt vias eius: quoniam erit ipſis in coronam gloriæ. Confiteor tibi Domine, & collaudo indignus ego te, qui miſerationū tuarum in me multitudinem demonſtraſti: quoniam protector & auxiliator factus es mihi, in nomine magnificentiæ tuæ benedicto, in ſecula. Tu enim ſolus es Dominus: Tibiq; maieſtas conuenit & gloria, optimo & miſericordiſſimo Domino Deo noſtro. Doce chariſſime fratrĕ tuum viam, non quæ abducat in ſeculū; ſed quæ in regnum introducat cælorum. Dominum autem time omnibus viribus tuis: & noli æmulari opera impiorum: quoniam ignis eorum non extinguetur; & vermis ipſorum non morietur. Beati enim omnes qui timent Dominum, & ambulant in vijs eius: quoniā in regno cælorum commorabuntur, in ſeculum ſeculi: & ineffabilium atque inenarrabilium bonorum delitijs perfruentur, cum omnibus Sanctis qui à ſeculo complacuerunt Patri principij experti, & Filio, & Spiritui ſancto. Amen.

SCHO-

Margin notes: Abac. 2. — Hierem. 9. — Eccle. 2. — Tria lachrymarum in hominibus genera. — Lucæ 13. 16. — NOT. — *al. licebit. — NOT. — Matth. 24. 25. Marc. 13. — PRECATIO. Pſalm. 18. 43. 50. Iob 42. — *al. Patrum. — *al. in languore meo. — Pſalm. 70. — Pſalm. 24. 70. — Pſalm. 21. — *al. protexiſti. — Pſalm. 118. — Sap. Sirac. 51. — Pſalm. 82. 85. — Eſai 66. — Pſalm. 127.

Section letters (right margin): A, B, C, D, E

Digitized by Google

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES
Doctoris Gerardi Voſſij.

SERMO Aſceticus ad imitationem Prouerbiorum.] *Cùm hîc de Prouerbijs agat Auctor, & aſceticum hunc ſuum Sermonem benè longum in ijs ferè conſumat, aut potius ex ijs eum contexat, videndum hîc obiter quænam dicantur Prouerbia, & vnde dicta: ac deinde cur ad imitationem Prouerbiorum, hunc ſuum ſermonem inſcripſerit: & denique quare aſceticum eum appellet. De primo, vide S. Athanaſium Alexandrinum in Synop. lib. 14. in Prouerbia Salomon. in princip. vbi de Prouerbijs agit, & cur ſic dicantur: & parœmia quid ſit, & vnde dicta, &c. ac poſt med. ibi:* Dicuntur autem Parabolæ, ſermones, qui velut imagines ſunt eorum quæ dicuntur: ex ipſis namque propter ſimili-

B tudinem, quod dicitur, intelligitur, &c.] *De quibus, & S. Baſilium lege, in pulcherrima Homilia in principium Prouerbiorum, quam habuit cùm adhuc eſſet Diaconus: vbi inter alia, Parœmia ſiue prouerbium vnde dicatur, & quid ſit, ac quis illius vſus, pulchrè docteq́; oſtendit, multaq́; inſtituto hîc noſtri Auctoris ſeruientia in medium adducit. Cuius quoque nominis vim atque acceptionem S. Chryſoſtomus expoſuit in Homilia (quæ habetur tomo 1.) in Pſalm. 48. ſuper illa verba:* Inclinabo in parabolam aurem meam &c. *in Homilia 45. in cap. Matth. 12. & in Homilia 48. in cap. Matth. 13. Tomo 2. & in Homil. 65. in cap. Matth. 19. ac alibi. Quò etiam ſpectant, quæ de parœmijs atque parabolis adducit S. Ambroſius in tract. ſuper Pſalm. 43. & 68. tom. 4. & in libro de incarnatione Domini, cap. 7. tomo 2. & in Epiſt. ad Rom cap. 8. De quibus etiam inuenies apud S. Auguſtinum in Pſalm. 68. ac in Præfatione Pſal. 77. in illud:* Aperiã in Parabolis os meum, *&c.] ac pluribus alijs apud eum locis. Et apud S. Hieronymum, in Præfatione ſuper Prouerbia Salomonis. & in deſcriptione librorum Veteris & Noui Teſtamenti, vbi inter alia ſic de his ſcriptum reperitur:* Sunt autem Prouerbia, ſub verbis alijs res

C alias explicantia: quæ aliter quàm dicuntur, intelliguntur; plus in virtute ſcientiarum, quàm in ſono verborum, &c.] *De quibus plura qui volet, in noſtris Ephræmiticis ſcholijs ſupra inueniet, Tom. 2. ſuper illud:* Attende tibi.] *cap. 2. in voc.* Parabola. *quò lectorem remittimus, ad reliqua interim pergentes. Quod ergo ſecundo hîc loco dicendum reſtat, eſt, cur ad imitationem Prouerbiorum, inſcripſerit hunc ſuum Sermonem Auctor: cuius cauſſa ac ratio hæc eſſe videtur, partim quòd in modum Prouerbiorum, præcipuas huius ſui Sermonis res atque ſententias formarit: partim etiam quòd Prouerbijs Salomonis ſeſe quantum fieri potuit per omnia hîc accommodare ſtuduerit, & ad illorum imitationem ipſe ſua quoque Prouerbia compoſuerit; varijsq́; rebus, Eccleſiaſticis ac politicis, ſacris & prophanis, monaſticis atque ſecularibus illa conuenienter adaptarit, applicueritq́;. Tertiò, Aſceticus verò iſte ſermo dicitur, ſiue (quod idẽ valet) exercitatorius, vel reſpectu ipſius Auctoris, in Prouerbiorũ imitatione ſeſe hîc exercentis: aut potius reſpectu aliorum, quos ad Timorem Dei prouerbialibus multis locutionibus, ſalutaribusq́; monitis ac diſciplinis exercet. Et quia à potiore & nobiliore parte fieri ſolet denominatio, etiam de Timore Dei, eamdem ſuam orationẽ ſecundariò inſcripſit, pro ſubiecta materia, quòd ſcilicet ipſa potiſſimum*

D *in eo occupetur, termineturq́;. Viſum porrò fuit hunc de Prouerbijs Sermonem vel ideo reliquis hoc Tom. tractatis præmittere, tum vt in eo Salomonis ordinem ſequamur, qui Prouerbiorum ſuorum librum reliquis præmiſit; tum vt à facilioribus, magisq́; moralibus incipiamus. & denique, vt à timore Domini, qui eſt initium ſapientiæ, noſtrum quoque hîc in diſtributione Argumentorum ac materiarum, principiũ feliciter ad gloriam Dei, ſalutemq́; animarum, ducamus, &c.*

Initium ſapientiæ, timor Domini: intellectus autem bonus omnibus facientibus eum. Pietas autem in Deum, principium ſenſus.] *Locus eſt Prouerb. 1. quem pariformiter etiam alibi citat, legitq́; Auctor, ac præſertim tom. 1. in tract. de Virtutibus & vitijs, in cap. de Timore Dei, ſub fin. conſentitq́; hîc etiam lectio LXX. interpretum: ſed diſcordat vulgata, vbi Prouerb. 1. ſic habetur:* Timor Domini, principium ſapientiæ. Sapientiam atque doctrinam ſtulti deſpiciunt.] *deeſtq́; ibi illud:* [intellectus autem bonus omnibus facientibus eum, &c.] *quod tamen à LXX. & ab Ephræm adiungitur, reperiturq́; ſimiliter in Pſalm. 110. in verſiculo:* Sanctum & terribile nomen eius. Initium ſapi-

E entiæ, Timor Domini: intellectus bonus omnibus facientibus eum.] *& ſicut S. Hieronymus iſtum Pſalmi locum iuxta Hebraicam veritatem vertit, ac legit:* Principium ſapientiæ, timor Domini: doctrina bona cunctis qui faciunt eam, &c.] *Quò etiam ſpectat, quod eſt Iob 28.* Ecce timor Domini, ipſa eſt ſapientia: & recedere à malo, intelligentia, &c.] *Quare & S. Hieronymus illum Pſalmi illuſtrans locum,* qui non timet Dominum *(inquit)* non eſt in eis ſapientia: aut qui non habet ſapientiam, non habent timorem.] *ita in commentar. ſuper Pſalm. De quo, & S. Gregorium Papam lege in Ezechielem, lib. 2. in homil. 19. ibi:* Et cùm ſcriptum ſit: Initium ſapientiæ timor Domini, conſtat proculdubio, quia à timore ad ſapientiam aſcenditur, &c.] *ac paullò ibidem poſt:* In mente etenim noſtra primus aſcenſionis gradus eſt timor Domini; ſecundus, pietas, &c.] *de quibus ibi fuſius. & apud S. Gregorium Nazianzen. in oratione Panegyrica, in ſancta lumina, paullò ante med. ibi:* Vnde Salomon nobis legem ſtatuit: Principium ſapientiæ, collige ſapientiam, &c.] *quem locum pulchrè ibidem & Nicetas eruditus Scholiaſtes Nazianzeni, pro noſtro inſtituto explanat, accommodatq́;*

Ante obitum neminem prædicaueris beatum,&c.] *Auctor aliquando verba Scripturæ citat, aliquando ſenſum dumtaxat refert, & aliquando adludit, vt hoc loco, vbi adluſio fit ad verba quæ habentur in Sap. Sirach. cap. 11. ibi:* Non laudes virum in ſpecie ſua: (*& al.* in vita ſua.) neque ſpernas hominem in viſu ſuo, &c.] *quæq; clarius eodem referuntur capite, poſtea, vbi dicitur:* Ante mortem ne laudes hominem quemquã: quoniam in filijs ſuis agnoſcitur vir.] *Et vt LXX. ibi habent: (quibuſcum magis Auctoris noſtri lectio coincidit)* Ante mortem ne beatifices quemquam, &c. *Quod quidem dictum, ſic à S. Ambroſio alibi expreſſum, explicatumq; reperimus:* Lauda poſt vitam, magnifica poſt conſummationem: tunc enim nec illi qui laudat, nocere vlla poterit adulatio; neque etiam laudatum vlla tentare poterit elatio, &c.] *Cui etiam S. Bernardi conſonant verba, ſic ſermone 5. in Feſto omnium Sanctorum, inter alia dicentis:* Quòmodo namque ſecura laudatio, vbi nec ipſa vita ſecura? Illorum lauda virtutem, quorũ iam certa victoria eſt: illos deuotis extolle præconijs, quorum ſecurè potes adaugere coronis, &c.] *nonnullisq; interiectis poſtea, ibi:* Inde eſt quòd ſecurè laudantur homines, qui non ſua iam viuunt vita, ſed Dei: nam hominum vtique vita, ten- B
tatio eſt. Eſt autem gemina quædam ſecuritas laudis huius, niſi quòd fortè videbitur, ſi diligenter attendimus, intra alteram, alteram comprehendi. Siquidem non eſt quod laudare vereamur, veriſſimè certiſſimeque laudabiles: non eſt quod glorificare cunctemur, ſic abſorptos in gloria; vt noſtra omnino nequeãt laudatione moueri. non enim eſt quò vanitas intret, vbi veritas iam totum occupauit, &c.] *Et vt apertius idem alibi in Epiſt. 23. ad Attonem Trecenſem Epiſcopum, ad eundem Eccleſiaſtici locum reſpiciens, ſcribit:* Laudarem (*inquit*) vos, & [illegible] laudarem, ſi non me reuocaret illa ſententia: neminem laudaueris in vita ſua. ſiquidem rem laude dignam egiſtis, ſed ei laus adſcribenda eſt, à quo accepiſtis & velle & perficere, quod meritò laudaretur, &c.] *Quod ipſum, & in eumdem quaſi ſenſum ex celebrata Solonis ſententia expreſſit Ethnicus Poeta, dum ait:* Diciq́ue beatus, ante obitum nemo, ſupremaque funera debet, &c.] *de quo & Caſſianum lege collat. 6. de nece Sanctorum cap. 16. vbi optimè hunc Eccleſ. 11. locum explicat.*

DE TIMORE DEI.] *Hic Titulus poſt Prologum ſeparatim in medio interpoſitus, non dicit ſequentia hoc loco à præcedentibus diuerſa, aut nouo Argumento ac capite diſtincta; ſed à nobiliore* C
parte rem hic contentam atque tractatam indicat, quæ eſt, de Timore Dei, cuius potiſſimum vim atque præſtantiam laudesq; luculenter deinceps, & quidem κατὰ μίμησιν τῶν Παροιμιῶν *i. ad imitationem Prouerbiorum, Auctor perſequitur ac celebrat. Cuius argumenti plura qui volet, apud ipſum Ephræm alibi reperiet Tomo 1. in tract. de Virtutibus & Vitijs, cap.* De Timore Dei, *ac in noſtris ibidem Scholijs, vbi plures alios Doctores Græcos & Latinos citauimus, idem hoc argumentum tractantes. De quo, etiam videre apud eumdem licebit, tomo 2. in Parænesi ſiue admonit. 39. quæ eſt de Inobedientibus, & de Timore Dei. Et ibidem in Parænes. 40. De pietate, ac de Timore Dei, cuius initium eſt:* Chariſſime frater, attende, ne deperdas viam rectã, &c.] *ac Parænesi ſiue admonit. 44. quæ inſcribitur:* De Timore Dei, *incipitq;:* Attende tibi ipſi chariſſime, &c.] *& Parænes. 46. ad Eulogium monachum. quem cumprimis ad Timorem Domini hortatur, &c. alibiq; ſparſim ſæpius: ſed nuſquam de hoc Argumento felicius ac copioſius, quàm in præſent. hoc Tractatu.*

Honora ſacerdotem atque presbyterum, vt in te benedictio oris ipſorum veniat, &c.] *Sa-* D
cerdotij dignitas quæ ac quanta ſit, ex profeſſo luculentiſſimè oſtendit alibi ipſe Ephræm in pulcherrimo ſuo Sermone de Sacerdotio: quem vel ideo reliquis eius Sermonibus atque capitibus primo tomo operum contentis, in diſtributione materiarum antepoſuimus, vt omnes quid quantumq́ue Sacerdotali ordini, ac dignitati tribuendum ſit, & quo loco atque honore Sacerdotes haberi conueniat, inde optimè perdiſcere poſſint; ipſiq; Sacerdotes ſtatum atque conditionem ſuam agnoſcant, ac vitam ſacerdotio congruentem, dignamq; ducant, ſicut ibi Sanctus ab ijs quoque ſerio requirit. De quo, etiam Chryſoſtomum in ſex ſermonibus, aliosq; Patres (quos in Ephræmiticis noſtris ibi Scholijs citauimus) de ſacerdotio tractantes, videre ac legere ſtudioſius Lector poterit. Quibus accedũt, quæ & S. Gregorius Papa cognomine Magnus de Sacerdotio, ac ſacerdotibus, non vno in loco in medium adducit, ac præſertim in ſuo Paſtorali, part. 2. cap. 2. ac 3. vbi etiam, quanta Sacerdos virtutum varietate clareſcere debeat, deſcribitur. Et lib. 1. Epiſtolarum, epiſt. 24. quæ eſt ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopol. & alios, incipitq;: Conſideranti mihi, quòd impar meritis, &c.] *vbi ab eodem S. Gregorio dignitas Sacerdotalis, vita, & officium declaratur. Quòd porrò debita reuerentia Sacerdotes honorandi ſint, luculenter idem oſtendit Gregorius li-* E
bro 5. Epiſtolarum, epiſt. 31. ad Mauritium Auguſt. cuius initium eſt: Sereniſſimis iuſſionibus, &c.] *confirmatq; illudipſum ibi exemplo Conſtantini Imperat. ex Eccleſiaſtica hiſtoria adducto; & habetur in hiſtoria Eccleſ. lib. 10. cap. 2. auct. Ruf. vnde quid quantumq; reuerentiæ atque honoris Sacerdotali ordini ac dignitati tribuendum ſit, abundè eluceſcit, vt non immeritò noſter hic dixerit Auctor:* Honora Sacerdotes atque presbyteros, vt in te benedictio oris ipſorum veniat. *Et ſicut alibi in eamdem quaſi ſententiam ab eodem in primo operum tomo pulchrè refertur:* Honora Sacerdotem, vt in nouiſſimis tuis benedictionem ab eo accipias: nam qui Sacerdotem dehonorauerit, neque benedictionem ab eo accipere in nouiſſimis promerebitur, &c.] *De quo & S. Ignatium vide in Epiſt. ad Smyrnenſes, ac ad Heronem, aliosq; alibi.*

Scriptum eſt: Pondus magnum, & puſillum, & menſuræ duplices, immunda ſunt apud Dominum,

Digitized by Google

A minutum, & vtraque, & qui facit ea.] *Locus eſt Prouerb.20. concordatq́ue lectio LXX. quamquam tamen illud* (& qui facit ea) *etiam al. deſit apud Ephram, ſicut & in vulg. vbi paullo aliter ſic legitur:* Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum.] *quomodo etiam legit Sanctus Gregorius libro primo in Ezechielem, Homil. quarta poſt medium. Sed variat ſanctus Hieronymus in Ezechielem, 45. ſic legens:* Statera grandis, & minor, abominabile eſt vtrumque in conſpectu Dei.] *Caſſiani autem lectio propius ad hanc S. Ephram accedit, & ad edition. LXX. quæ apud eum talis eſt:* Pondus magnum & puſillum, & menſuræ duplices, immunda ſunt apud Dominum, & vtraque: & qui facit ea, in adinuentionibus ſuis compedietur &c.] *Ita ille in collat. 21. cap. 22. ſed interpunctura alia eſt ab edition. LXX. De quo loco, & S. Bernardus in ſerm. 42. ſuper Cantica canticorum, & alibi.*

Sequitur hic apud Auctorem poſtea: Ante omnes ad Synaxim contendere, bonum & laudabi-
B le eſt: Synaxim autem abſque neceſsitate relinquere, malum eſt, &c.] *De varia ſignificatione atque acceptione nominis Synaxis, abundè egimus in noſtris Ephramiticis Scholijs, Tomo 2. ac præſertim in Epiſtola ad Ioannem monachum, quæ incipit:* Varijs licet adhortationibus cum religioſiſsimo Theodoro egerimus, &c. *ſuper illud ibi:* Neque corporalium neceſsitatum prætextu, Synaxim veſtrã neglexeritis, &c.] *ac poſtea eodem tomo 2 inter decem capita de Virtute cap. 5. in illud quod habetur in principio:* Si ante cunctos in Synaxim prodeas, & perſiſtas donec abſoluatur, &c.] *Et poſtea inter Paræneſes, paræneſ. 19. quæ eſt de exercitatione animæ, ac bono ſeruando ordine, incipitq́ue:* Frater, quando fores tuas noctu frater pulſauerit, &c.] *ſuper illud, non longè à principio:* Quòd ſi contigerit altiore te obdormiſcere ſomno, poſtea autem euigilaueris, ne pigeat ſurgere, atque ad Synaxim fratrum pergere, &c. *ac denique Paræneſ. 20. in illud:* Quomodo porrò audent quidam relinquere Synaxim, & exire ante finem, abſque magna neceſsitate, &c.] *Quibus omnibus in locis, inter varias huius vocis ſignificationes, oſtendimus nomen* (Synaxis) *ibi ſumi atque vſurpari pro conuentu ſiue congregatione fratrum, ſeu monachorum ad orandum, diuinasq́ue laudes decantandas ac cele-*
C *brandas; ſicut etiam hoc præſenti loco accipi, dubitandũ non eſt. Quòd porrò hic dicit,* ante omnes ad Synaxim contendere, bonum eſſe atque laudabile: eam verò abſque neceſsitate ante finem relinquere, malum eſſe ac nequaquam laudabile; *etiam in iam citatis locis conformiter ab Auctore dicitur & confirmatur, ſicut & alibi apud eum ſæpius: ac apud alios SS. Patres, Baſilium Magnum, Gregorium Nazianzenum ac Niſſenum, & Chryſoſtomum, eodem modo ac ſenſu hanc vocem vſurpantes & applicantes.*

Cùm autem in oratione conſtiteris, coram quo adſiſtas, cognoſce: ſitq́ue anima tua, & cor tuum totum ad eum, &c.] *Monet quo pacto quis inter diuinas preces conſiſtere ac ſe gerere debeat, & hoc ipſum exemplo hîc valde accommodato demonſtrat atque illuſtrat. Similiaq́; adducit non vno in loco alibi, tomo 2. quale eſt inter alia iſtud:* Cùm ad orandum te compoſueris; noli vaga atque diſtracta mente eſſe: ne quaſi contemnens inueniaris, &c.] *vt eſt in cap. 10. ſuper illud:* Attende tibi. *De quo & in Paræneſ. 50. cuius principium eſt:* Venite dilecti mei, venite Patres, fratresq́ue
D mei, grex Saluatoris electe, &c.] *ſub finem ibi:* Intelligamus igitur, ac conſideremus dilectiſsimi, coram quo conſtituti ſimus. Nam quemadmodum Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Dominum, coram eo adſiſtunt: ita & nos puro corde, & cum reuerentia atque timore coram Deo inter orationes atque pſalmodias conſiſtere oportet, &c.] *Cui etiam conformia ſunt quæ adferuntur primo eiuſdem tomo, in tractatu de vera atque perfecta Renuntiatione: & quo pacto Anima inuenire poſſit Deum, circa med. ibi:* Quando igitur coram Deo in oratione conſiſtis, caue ne pulchra tua vaſa, in quibus Deo miniſtras, hoc eſt, cogitationes tuæ, ab hoſtibus tuis rapiantur, &c.] *De quo plura in noſtris ibi Scholijs: vbi varios quoque alios Auctores in hanc materiam citauimus.*

Scriptum quoque eſt: Si ceciderit inimicus tuus, ne læteris malis illius, & in ſupplãtatione eius ne extollaris: quoniam videbit Dominus, & non placebit ipſi, auertetq́ue humeros ab ipſo.] *vbi in vulg. aliter ſic:* Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, & in ruina eius ne exultet cor tuum:
E ne fortè videat Dominus, & diſpliceat ei, & auferat ab eo iram ſuam.] *At in edit. LXX. hic legitur:* Si ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas ſuper eum; & in ſupplantatione eius ne extollaris: quoniam videbit Dominus, & non placebit ei: & auertet indignationem ſuam ab eo.] *quæ quidem lectio partim cum illa Auctoris noſtri hic conſentit, & partim ab ea ſaltem verbis diſſentit, ſicut videre atque decernere ex vtriuſque collatione licet: ſed in re ac ſenſu vix eſt differentia. Locus porrò Scripturæ, eſt Prouerb. 24. quem Caſſianus alibi ſic legit & explicat:* Si ceciderit inimicus tuus, noli gratulari; in ſupplantatione autem eius noli extolli: ne videat Dominus, & non placeat, & auertat irã ſuam ab eo: id eſt, ne perſpiciens elationem cordis tui, ab eius impugnatione diſcedat; & incipias derelictus ab eo, rurſus ab illa, quam per Dei gratiam ante ſuperaueras, paſsione vexari, &c.] *ita Ioannes Caſſ. collat. 5. cap. 15. De quo loco plures videre licebit varias lectiones in Scholijs nouiſſimæ editionis Romanæ 70. in dictum cap. 24.*

Poſtea vbi habetur: Vir ſapiens imperare recuſat, non autem obtemperare, &c.] *in vno aut al-*

tero manuſcripto cod. Græco mendoſè videtur legi: παραιτεῖται τοῦ κελεύειν, ἢ τὸ κελεύεσθαι. *Aut enim* A
hoc verbum (κελεύεσθαι) *hic redundat, aut ſubaudiendum* (μᾶλλον ἢ τοῦ κελεύεσθαι) *vt ſit ſenſus: Vir ſapiens recuſat imperare potius, quàm vt ſibi imperetur. Si enim abſque ſubauditione* (τοῦ μᾶλλον) *verbũ verbo hic reddas ac dicas: Sapiens recuſat imperare, aut vt ſibi imperetur. vel, recuſat imperare, imperiumve detrectat, aut quid in eam ſententiam ſimile; dico id ſtare non poſſe, nam repugnat Auctoris ſententiæ, ac bonis moribus. ſapiens enim vir non detrectat imperium alterius, niſi aduerſetur Deo, ac ſaluti animæ: quod etiam patet ex his quæ ſequuntur, ac præſertim Scripturæ locis immediatè ſubiectis. quare potius hic legendum:* Ἀνὴρ σοφὸς παραιτεῖται τοῦ κελεύειν, οὐ κελεύεσθαι, *id eſt, Vir ſapiens imperare recuſat, non autem obtemperare, præcepto illius ſatisfaciens, qui dixit:* Si quis voluerit inter vos magnus fieri, erit veſtet miniſter, &c.] *vt etiam hic tranſtulimus, ac in orationis contextu repoſuimus. Locus porrò Scripturæ, qui indicatur, eſt Matth. 20.*

Sequitur poſtea: Principem ſeu ducem te conſtituerunt? ne extollaris animo: Eſto autem inter illos ſicut vnus ex ipſis.] *Locus eſt Sap. Sirach. ſiue Eccleſ. 32. vbi in vulg. paullo aliter ſic:* Rectorem te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis, &c.] *variatq́; S. Hieronym. in Ezech. 45. ſic legens:* Ducem te conſtituerunt? ne eleueris: ſed eſto inter eos, quaſi vnus ex ipſis, &c.] *Eſt autem hic Scripturæ locus in vulg. cap. 32. at in poſtrema Romana editione LXX. eſt cap. 35. quod ibi inſcribitur,* De Rectoribus: *& rectè, cùm de iis præcipuè ibi agatur: quare & illis hic locum illum Auctor accommodat, eumdemquè conuenienter quoque his qui præſunt, & Antiſtitum perſonam in Eccleſia gerunt, alibi S. Bernardus applicat, ſic in quadam Epiſtola ſcribens:* Curemus ergo in alto poſiti, non altum ſapere; ſed timere, ſed humilibus conſentire. Principem, *inquit Scriptura,* te conſtituerunt: eſto in illis, tamquam vnus ex illis, &c.] *ita S. Bernardus in Epiſtola nona ad Archiepiſcopum Colonienſ. cuius principium eſt:* Dignationis veſtræ ſuſcepi ſcripta deuotus, &c.] *vbi hunc locum citat, pulchrequè accommodat, & aliis Scripturæ locis, ſententiiſquè illuſtrat. ſicut etiam alibi idem noſter facit Auctor. De quo, & in collationibus SS. Patrum, ex doctrina eiuſdem S. Patris noſtri Ephræm, in principio 2. Tomi operum eiuſdem, cap. 1. vbi de Prælatis agitur.* B

Circa illud poſterius, vbi habetur quoniã ſcriptũ eſt: Væ ei, qui multiplicat ſibi, quæ non ſunt ſua: vſquequo & aggrauat torquem ſuam grauiter, &c.] *Locus Scripturæ eſt Abac. 2. vbi concordat lectio LXX. ſed in vulg. paullo aliter ſic:* Væ ei, qui multiplicat non ſua: vſquequo & aggrauat contra ſe denſum & lutum?] *Cæterùm apud S. Hieronymum, & Theodoritum legitur hic:* vſquequo aggrauat, &c.] *abſque* (&) *quomodo etiam alibi apud S. Ephræm, ac S. Baſilium; nec non S. Gregorium Papam cognomine Magnum, qui alibi hunc locum Abacuc citans atque illuſtrans, legit:* Væ ei, qui multiplicat non ſua, vſquequo aggrauat contra ſe denſum lutum?] *vt in vulg. ſed omiſſo* (&). *Quid porrò ſibi hæc ſententia velit, ipſe tertia parte curæ Paſtoralis explicat, in Admonit. 21. poſt medium, ibi:* Cùm aliena rapere intendunt, audiant quod ſcriptum eſt: Væ ei, qui multiplicat non ſua, vſquequo aggrauat contra ſe denſum lutum? Auaro quippe contra ſe denſum lutum aggrauare, eſt terrena lucra cum pondere peccati cumulare, &c.] *Idem in expoſitione moral. libro trigeſimoquarto in 41. cap. B. Iob cap. decimotertio ante med. vbi habet:* Per lutum quippe terrenarum rerum multiplicitas figuratur, ſicut per Abacuc Prophetam dicitur: Væ ei, qui multiplicat non ſua, vſquequo aggrauat contra ſe denſum luru̅? Denſo enim ſe luto aggrauat, qui per auaritiam terrena multiplicans, peccati ſui ſe oppreſſione coanguſtat, &c. *ita ibi doctè, pulchrè, & accommodatè ſanctus Gregorius Magnus.* C D

Poſtea vbi habetur: Si in ægritudinem, aut tribulationem aliquam incideris; memineris dicti illius: Fili, noli negligere diſciplinam Domini; neque fatigeris dum ab eo argueris: quem enim diligit Dominus, corripit, &c.] *Scripturæ locus eſt Prouerb. 3. concordatquè per omnia hic lectio in Græca editione LXX. cum hac noſtri Auctoris: ſed variat vulgata, in qua ſic legitur:* Diſciplinam Domini, fili mi, ne abijcias: nec deficias cum ab eo corriperis. quem enim diligit Dominus, corripit; & quaſi pater in filio complacet ſibi.] *Sic apud Apoſtolum Hebr. duodecimo.* Fili mi, noli negligere diſciplinam Domini: neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, caſtigat: flagellat autem omnem filium quem recipit, &c.] *at ibi ſolum illud* (Fili mi) *eſt vt in vulg. reliqua autem leguntur vt hic apud Ephræm, & apud LXX. Prouerbior. tertio, vbi tamen ſanctus Hieronymus in Ezechiel. cap. vigeſim. paullò aliter hunc Prouerb. locum ſic legit:* Fili, ne contriſteris ad diſciplinam Domini: neque deficias, quando ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, &c. *ac S. Cyprianus de habitu Virg.* Fili, ne neglexeris diſciplinam Domini: nec defeceris ab eo correptus, &c.] *ſicquè apud eumdem in 3. libro ad Quirinum. Et hæc de variis huius loci lectionibus. Applicat porrò dictum illud Scripturæ hic Auctor potiſſimum afflictis ac tribulatis; quemadmodum & S. Chryſoſtomus in Epiſt. ad Philipp. cap. 4. Serm. 15. in morali digreſſione, vbi in commendationem Tribulationum, eumdem ex Prouerbiis locum, vnà cum aliis Scripturæ locis in eamdem ſententiam opportunè citat, accommodatquè.* E

Varia quoque lectio notanda eſt in ſequentibus: Frater dixit: Non ex obſeruantiâ ſuperſtitioſa repudio

pudio

A pudio eſum carnium : omnis enim creatura Dei bona eſt, &c.] quæ ex alio Græco MS. aliter ſic in-
terpunguntur, atque redduntur : Non ex obſeruantia aliqua ſuperſtitioſâ repudio eſum carnium:(omnis
enim creatura Dei bona eſt,& nihil reijciendum,quod cum gratiarum actione percipitur.) ſed quia ſcri-
ptum eſt : Non decent ſtultum delitiæ. Inſolentiæ enim ſignum eſt in monacho, comedere animalia, vbi
appoſita ſunt fragmenta. Ne fragmenta contempſeris: iuſſit enim Dominus colligi fragmenta, ne pereant,
&c. Vbi vtraque lectio cum ſua interpunctura bonum ſenſum admittit, & probatur : quare & Lectori
per me ſit liberum hic alterutram ſequi, quam maluerit.

Poſtea vbi continetur : Si tentatione victus Frater, receſſerit è loco ſuo, & poſtea pœnitentia
ductus cupiat poſtliminio reuerti; tu vide ne impedias,&c.] De hoc extat integra Parænesis apud S.
Ephræm. tom.2. quæ eſt vigeſimaſeptima in ordine reliquarum. cuius ibi Titulus eſt : Oportere reuer-
tentem fratrem, ſine præteritorum malorum recordatione, & cum gaudio ſuſcipere.] & al. Pa-
B rænesis 27. quòd Præfectum oporteat compatientem eſſe,& aliorum malitiæ immemorem.] ac al. De com-
paſſione atque indulgentia erga eos qui pœnitentiam agunt,&c.] incipitq́; ibi ſic: Si contigerit fratrem
à cœnobio quocumque prætextu recedere; eumque acciderit in morbum labi, aut etiam ſponte
reſipiſcentem redire; non oportet talem fratrem deſpicere: ſed potius ipſum in Domino velut
proprium membrum conuenerit amplecti, etiamſi peccarit; cùm id non homini præſtetur, ſed
Domino dicenti : Quod vni horum ex minimis feciſtis,mihi feciſtis, &c.] Locus ſanè Præfectis
lectu vtilis : de quo & alibi ſparſim apud noſtrum Auctorem ſæpius; nec non apud S.Baſilium Magnum
in conſtitutionibus monaſticis, & Caſſianum, Climacum, Nilum, & Marcum,atque Eſaiam, Abba-
tes : vt etiam apud S.Dorotheum, Iſaacum, vtrumque Macarium, Abſalonem, aliosque de inſtitutis
Renuntiantium, ac Monachorum tractantes; apud quos plura in eamdem ſententiam inuenire licebit.

Poſtea vbi habetur : Qui mentem ſuam poſt vitæ renuntiationem ad ſecularia conuertit,nihil
ab eo qui ſeipſum detondet, differt,&c.] Vis ſimilitudinis in eo conſiſtit: Nam ſicut τῷ ἑαυτὸν ἀνα-
C κείροντι, id eſt, ei, qui ſeipſum detondet, iterum creſcit capillus : ita qui denuò ad ſeculum, ſiue ad res ſe-
culares ſeſe conuertit, non videtur euelliſſe, ſed totondiſſe dumtaxat capillum : nempe ſuperflua vitæ hu-
ius, ac vanitates, & ſtudia ſeculi inania. atque ideo mox ſubdit: ὁ δοκῶν ἐμπαίζειν ἐν ἀμφοτέροις, &c. hoc
eſt, qui putat ſe ludere in vtraque re (id eſt, in vita ſeculari, & religioſa) ſe ipſe decipit, &c. Qualia in
eamdem ſententiam plura, non vno in loco alibi apud Ephræm, tam primo, quàm ſecundo Tomo re-
perires.

Pleriſque interiectis poſtea, vbi dicitur : Aquilo conturbat mare, & ſubita ira mentem commo-
uet viri : at longanimitas expellit iracundiam, impetumque efferueſcentis animi : & ſi ira non
adſit, ceſſat quoque iracundia, &c.] Differentia indicatur, quæ eſt inter θυμὸν, atque ὀξυχολίαν, &
ὀργὴν : vt θυμὸς ſit furor quidam ſubitus, ſiue quædam excandeſcentia, ſiue ſubita ac repentina ira, quam
ὀξυχολίαν ideo vocamus : ὀργὴ verò iracundia dicitur, quæ non citò tranſit, ſed durat ac permanet. Quod
etiam diſcrimen ponit S. Baſilius Magnus in Homilia κατὰ τῶν ὀργιζομένων, id eſt, cōtra iraſcentes. cu-
ius initium eſt : ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν παραγγελμάτων, id eſt, ſicut in medicorum conſilijs atque præ-
D ceptis, &c. ibi : ἐστὶ γὰρ θυμὸς μὲν, οἷον ἔξαψίς τις, &c. id eſt, eſt enim ſubita ira, ſiue indignatio velut
quædam excandeſcentia, ac furor breuis ac ſubitus, acutusq́; paſſionis vapor. Iracundia verò permanēs
ac diuturna triſtitia, ad vlciſcendum parata, &c. de quibus ibi pluribus Baſilius, docens inter alia quo-
modo ſimilibus animi perturbationibus occurrere atque mederi poſſimus : idque ad finem vſque homiliæ.
Et huc faciunt, quæ adducuntur à S.Dorotheo Abbate, in Sermone 8. de Ira, & iniuriarum memoria nō
habenda, haud longè à principio, ibi: Aliud namque eſt μνησικακία, id eſt, memoria iniuriarum. ali-
ud verò ὀργὴ, id eſt, iracundia. aliud θυμὸς, id eſt, ſubita ira, vel furor, ſiue impetus animi.
aliud ταραχὴ, id eſt, perturbatio. Subijcitq́;, quod ad rem noſtram facit, nonnullis interiectis poſtea, vbi
habet : Eſt enim θυμὸς, id eſt, furor ſanguinis, circa cor feruor accenſus, vt ait S.Baſilius. Et hęc
quidem perturbatio eſt, quæ dicitur ὀξυχολία, id eſt, ſubita ac repentina ira, ſeu bilis acuta : quam
quoque ſi volueris, extinguere poteris, antequam fiat ὀργὴ, id eſt, ira perfecta. Si verò turbatus,
turbare perſtiteris; idem facies, quod qui ligna in focum congerit,& magis ac magis incēdium
E excitat : atque ita demum complures fient carbones: quæ quidem abſoluta eſt ira, &c. quæ omnia
ibi latius deducuntur, & exemplis illuſtrantur : quare plura qui volet, inde deſumat.

Paullo poſtea, vbi reperitur : Scriptum eſt: qui honorat patrem ſuum, iocundabitur in filijs, &
in die orationis ſuę exaudietur,&c.] Locus citatus, eſt Sap. Sirach. ſiue Eccleſ.3. circa quē aliqua lecti-
onis notanda hic occurrit varietas in ſequentib. qui honorificat patrem, vita viuet longiore, & in die
obitus ſui inueniet gratiam.] vbi in vulg. legitur: Qui honorat patrem ſuum, vita viuet longiore:
& qui obedit patri, refrigerabit matrem, &c.] at in Roman. edition. LXX. paullò aliter ſic : Qui ho-
norificat patrem, vita viuet longiore : & qui obedit Domino, refrigerabit matrem ſuam, & qua-
ſi dominis ſeruiet his qui ſe genuerunt.] Et vbi in ſequentibus hic apud Auctorem habetur : In ver-
bis & factis honora patrem tuum, vt ſuperueniat tibi benedictio ab eo,&c.] in edit. LXX. eſt: In
opere & ſermone honora patrem tuum, &c.] reliqua autem vt hic apud Ephræm. at in vulg. addi-
tur (& omni patientia.) legiturque : In opere & ſermone, & omni patientia honora patrem tuū,

Digitized by Google

vt ſuperueniat tibi benedictio à Deo, & benedictio illius in nouiſſimo maneat.] *reliqua hic vt* A
in edit. LXX. Sapient. Sirach, ſiue Eccleſ 3.

Multo poſtea, vbi apud Auctorem hic habetur : Vide, ne fortè prætextu cuculli, aut analabi,
aliove amictu capiatur anima tua, &c.] *De Cuculli & Analabi vſu, eorumq́; ſymbolo ac ſignificatio-*
ne, pluribus idem S. Dorotheus agit in Sermone de Obedientia, & ſubmiſſione propria voluntatis, cuius
principium eſt : In ipſo ſtatim orbis primordio, cùm Deus hominem creaſſet, in paradiſo illum
voluptatis locauit, &c.] *poſt medium, vbi de vario habitu monaſtico tractat, & dicit:* Habitus ſeu ve-
ſtitus noſter, is eſt : Colobium id eſt, curta, & truncata veſtis abſque manicis. Zona pellicea. Ana-
labus, id eſt, ſuccinctorium, ſeu bracchiatorium, & cucullus &c.] *Illis autem quid innuatur, ipſe*
conſequenter de ſingulis oſtendit. ac de Analabo quidem, ibi: Habemus & analabũ. Analabus autem
in modum crucis ponitur ſuper humeros noſtros · ſignificat enim ſymbolum crucis, quam no-
ſtris humeris iugiter geſtare debemus. iuxta id, quod dicitur : Tolle crucem tuam, & ſequere me, B
&c.] *ac pleriſque interiectis poſtea, vbi habetur :* Ecce zonam habemus circa lũbos pelliceam ; quæ
irrationalis appetitus, & concupiſcentiæ mortificationem ſignificat : nec non Analabum, id eſt,
ſcapulare, quod ab humeris dependet, & crucem ipſam deſignat, &c.] *De cucullo autem, paullo*
ibi antea hæc adducit : Geſtamus & cucullum, quod ſymbolum quidem eſt innocentis animi, pu-
ri, & verè humiliati. Pueri enim infantuli, & innocentes cucullum geſtare ſolent, non viri per-
fecti: nos verò præterea illum geſtamus, vt malitia ſimus paruuli, ſicut ait Apoſtolus: nolite pu-
eri eſſe mente & ſenſu ; ſed malitia eſtote paruuli, &c.] *paucisq́; interiectis de eodem poſtea, vbi ait:*
Eſt igitur cucullus, ſignum gratiæ Saluatoris noſtri Dei, mentem noſtram tuentis ac protegen-
tis ; nec non ſimplicitatem noſtram atque innocentiam, quæ in Chriſto eſt, circumfouentis, prò-
pter eos, qui nos quotidie vulnerare ac deuorare conantur, &c.] *quæ vel ideo adducere viſum eſt,*
vt quilibet ſymbola eorum cognoſcat, & quid varius habitus monaſticus, ſeu veſtimentorum forma ſi-
gnificet, atque præmonſtret, intelligat ; deſinantq́; horum vſum tamquam otioſum, & velut nuper no-
uiterque inuentum ſuggillare hæretici, monaſtici habitus atque inſtituti hoſtes : cùm antiquitas ſacra
valde frequens illorum meminerit ; & non vno in loco ſparſim alibi noſter Ephræm Syrus, vna cum Baſi- C
lio Magno, qui fuerunt σύγχρονοι, & ante 1300. annos floruerunt in Eccleſia : ſicut & alibi ex inſtitu-
to magis, in noſtris Ephræmiticis notationibus demonſtrauimus, & alios ex priſcis Auctores celebres in
hanc rem plures allegauimus.

Longè deinde poſterius, vbi dicitur : Portus ſerenus ac tranquillus eſt, locus bonis regulis dire-
ctus : quibus autem deeſt gubernatio, vt folia decidunt.] *Hæc tamquam vna ex memorabilibus S.*
Ephræm ſententijs, inter alias reperitur in Collationibus SS. antiquorum Græcorum Patrum : quas ex ve-
tuſto Græco MS. Cod. Vatic. tranſcriptas Latinè reddidimus, & in principio Tomi 2. S. Ephræm repoſu-
imus, vbi ea quarto Sententiarum artic. (qui eſt de bono regimine ſeruando) habetur. adluſioque haud ob-
ſcurè ſit ad illum Prouerb. 11. locum: Quibus non eſt gubernatio, cadunt vt folia : ſalus autem eſt in
multo conſilio.] *vt eſt in edition. LXX. at in vulg.* Vbi non eſt gubernator, populus corruet : ſalus
autem, vbi multa conſilia.] *qui idẽ locus & ſupra ab Auctore, hoc eodem Tractatu citatur, & diſcre-*
tæ gubernationi applicatur : ſicut & a Caſſiano, collat. 2. de Diſcretione, cap. 4. &c. D

Denique vbi habetur : Etiamſi in vaſis occultatus fueris ſicut Saul, inde te aſſumet Domi-
nus ; & Ducem atque præfectum te conſtituet in populo ſuo, &c.] *in vno aut altero MS. Græc.*
reperitur : etiamſi in vaſis occultatus ſis, ſicut Samuel, &c.] *at in alijs Græcis manuſcrip. per nos col-*
latis, hic conformiter habetur (Saul) *& ſic legendum eſſe hoc loco, & non* (Samuel) *ipſa etiam ſacra*
teſtatur Hiſtoria, quæ refertur 1. Reg. 10. vbi apertè de Saule legitur, quòd ἐν τοῖς σκεύεσι, id eſt, in vaſis
abſconditus fuerit. *vt etiam eſt in edit. LXX. licet in vulg.* quòd domi abſconditus erat, *ſimpliciter.*
additurq́; ibidem de Saule, in ſacro Codic iuxta LXX. quòd ſumptus fuerit inde, & conſtitutus in
medio populi, & exaltatus ſuper omnem populum ab humero, & ſupra, &c.] *atque hoc eſt, quod*
hic adluſiuè dixit Auctor : tametſi in vaſis abſconditus fueris ſicut Saul, inde te aſſumet Domi-
nus, & Ducem atque præfectum te in populo ſuo conſtituet, &c.] *Atque hic locus, facit pro vo-*
catione vniuſcuiuſque, & ſeruit contra ambitioſos, qui ſe temerè in Prælaturas ingerunt : contra quos,
alibi ſæpè Ephræm, & S. Bernardus libro 1 de Conſiderat. cap. 10. ac lib. 3. cap. 3. &c. iuxta noſtrã eorum- E
dem de conſid. librorum, per capita diſtinctionem, atque poſtremam Romanam editionem cum Argu-
mentis & Scholijs, quibus iam dictos quinque S. Bernardi Libros recognitos illuſtrauimus.

EIVS.

Digitized by Google

A

EIVSDEM †

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Sermo Aſceticus, de vita Religioſa, atque Monaſtica.

† al. Eiuſdem Sermo, de vera atque perfecta vita hominis Religioſi. al. Sermo eiuſdem, de cõpunctione cordis.

Eodem Interprete & Scholiaſte Doct. Gerardo Voſſio.

B

LABOR & dolor me ad loquendum atque dicendum compellunt: verùm † indignitas mea ſilentium mihi imperat. Cordis mei dolores loqui vehementer vrgent: ſed peccata mea potius vt taceam, ſuadent. Cùm igitur vtrimque coarcter, loqui magis mihi expedit, quàm ſilere: vt vel ſic à dolore cordis mei reſpirem, atque quieſcam. Anima quippe mea dolore plena eſt, & oculi mei lachrymas concupiſcunt. Quis ergo dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum: vt deplorem indeſinenter diu noctuque vulnera animæ meæ, magnamque relaxationem inſtituti noſtri monaſtici, hac noſtra ætate (proh dolor) nimis inualeſcentem? Eſt enim anima mea mille † confoſſa vulneri-
C bus, & ignorat: ſiquidem elatio eius atque arrogantia, ipſam ſua conſiderare vulnera non ſinit, vt curentur. Sola autem inſtitutio, quæ Patrum noſtrorum temporibus vigebat, rectè ſeruabatur: quippe qui fulſerunt vt luminaria per totum mundum, piam atque religioſam in eo vitam ducentes, inter tribulos & ſpinas, hæreticos inquam, ac homines impios; & veluti lapides quidam pretioſi, ac margaritæ illuſtres enituerunt: quorum & ipſi inimici atque aduerſarij, ob ſummam caſtiſſimamque illorum conuerſationem, imitatores facti ſunt. Quis enim admirandam illorum cernens humilitatem, animo non eſt compunctus? aut quis eorum manſuetudinem & quietem adſpiciens, ſtupore non eſt correptus? Quis ita pecuniæ atque auaritiæ deditus; vt voluntaria illorum paupertate, ac rerum omnium inopia perſpecta, non illicò mundi odium conceperit?
D Quis ita rapinis inhians, & ſuperbus; vt cùm vitæ illorum honeſtatem, integritatemque exploratam habuerit, in æquitatem non ſit mutatus? Quis † fornicator, aut prophanus, illos precibus intentos conſpexit; & non continuò pudicus & caſtus eſt effectus? Quis adeò ira aut furore feruidus; vt ex illorum conuerſatione atque colloquio, in manſuetudinem non tranſierit? Hi igitur illi olim decertantes, nunc illic gloriantur atque exultant: quoniam & Deus glorificatus eſt in eis, & homines exemplo illorum ſunt ædificati. Noſtra porrò inſtitutio, relictis vijs rectis, per præcipitia fertur, aſperaſque per vias incedit. Non enim reperitur hoc tempore, qui propter Deum, pecunias ac facultates deſerat: neque eſt, qui ob vitam æternam ſeculo renuntiet. Non eſt mitis, non humilis, non quietus, non † diſciplinatus. Non eſt inquam, qui contumelijs iniurijſque affectus, patienter ferat: non eſt, qui maledictis atque conuitijs vices referre non velit. At cun-
E cti † contradictores ſunt: cuncti iracundi ac furibundi: cuncti indignabundi; cuncti ſegnes ac deſides. cuncti veſtium ornamenta ſectantur: cuncti vani ſunt, & inanis gloriæ cupidi; cunctique † ſui ipſius amantes. Nam is quidem, qui vt inſtituatur accedit; antequam ſe inſtrui patiatur, alios inſtruere cupit: & priuſquam doceatur, docere vult alios: & antequam didicerit, alijs leges dictare ambit. antequam ſyllabas connectere nouerit, philoſophatur: & antequam ſubdatur, ſubijcere alios ſibi appetit. antequam ſuperiorum imperatis morem gerat, ipſe iubet & imperat: & priuſquam corripi atque admoneri velit, ipſe alijs leges præſcribere nititur. Et ſiquidem ſenior ſit atque prouectior; cum audacia & ſuperbia imperat: at ſi iunior, contradicit atque repugnat ſenioribus. Quòd ſi fortè diues eſt; honorem ſibi confeſtim deferri poſtulat: ſi verò pauper; de re-

† al. infirmitas mea.

Hierem. 9.

† al. confecta.

Monaſtica viuendi ratio antiquorum exẽplariſſima.

† al. pro (πόρνος) hic eſt πονηρὸς .i. improbus: ſed altera hic lectio accommodatior.

† ἄτακτος.

† al. contentioſi.

† al. proprio amore capti.

Similia ſunt in eiuſdem Serm. in eorum correctionem, qui vitioſè viuunt, & honores appetunt. tom. 2.

Digitized by Google

quie protinus eſt ſollicitus. ſin autem operarius; digitos mox delicatos atque A
† al. noſtri.
elegantes habere ſtudet. Quis igitur non deplangat, chariſſimi, maximam † noſtrã religioſi inſtituti cladem? Nos enim qui ſeculo abrenuntiauimus, terrena adhuc ſapimus. Agricolæ ac ruſtici deſpiciunt terram: & nos qui videbamur eſſe ſpi-
† al. An ignoramus, ad quid vocati ſumus, ô fratres? an neſcimus, quorſum veneſſimus, dilectiſſimi?
ritales, terrenis curis diſtringimur. Ignoramus † ad quid vocati ſimus, fratres. neſcimus ad quid venerimus, dilectiſſimi. Ad temperantiam & abſtinentiam vocati ſumus: & ciborum varias exquiſitasque delitias expetimus. Ad nuditatem perſequendam venimus: & de veſtium cultu contendimus. Ad obedientiam, & manſuetudinem ſumus vocati: & cum aſperitate reſiſtimus. Humilitati, & quieti atque ſilentio dare operam profeſſi ſumus: & contrariam omnes viam in-
† al. intelligimus.
† al. attẽdimus.
NOTA.
cedimus. Legentes, non † cognoſcimus: & audientes ea, quæ dicuntur, non † percipimus, chariſſimi. Si quis fortè per iter, repentè iugulatum hominem offendat; mutatur atque expalleſcit facie, & corde perhorreſcit: nos verò occiſos B dum legimus Apoſtolos, & Prophetas lapidibus obrutos, adhuc ridemus. Et quid de Prophetis dico, & Apoſtolis? Ipſum Deum, Verbum carnem factum, in ligno ſuſpenſum, occiſumque propter peccata ac ſcelera noſtra, audientes atque legen-
Matth. 27. Marc. 15. Lucæ 23.
tes, mente vaga diſtrahimur, & ad riſum conuertimur. Sol non ferens iniuriam ac contumeliam Domini, ſubductis radijs ſplendorem ſuum in tenebras conuertit: & nos ex malitiæ noſtræ tenebris, ad iuſtitiæ lumen conuerti nolumus. Ve-
Ibidem.
lum templi cùm nihil peccaſſet, à ſeipſo diſciſſum eſt: & nos propter peccata noſtra, corde compungi recuſamus. Terra contremiſcens à facie Domini, ad noſtrum terrorem ſub pedibus noſtris commouetur: & nos ne ſic quidem ob noſtram duritiem timore concutimur. † Vrbes terræ motibus abſorptæ ſunt; & loca C
† al. naues.
à facie iræ Domini deſolata ſunt plurima: & ne ſic terrore corripimur. Sol iam
† al. media die.
ſemel, & iterum ſuper nos † meridianis horis obſcuratus eſt: & nec ſic corde expaueſcimus. Perſarum bella, ac diuerſarum gentium barbararum, commota
SYRIA A PERSIS VASTATA.
ſunt, noſtramque prouinciam deuaſtârunt: vt nos Deum, vel per flagella timere diſcamus, ac pœnitentiam agamus: cùm & magna profectò nobis opus ſit pœnitentia, non paucorum dumtaxat dierum, aut menſium; ſed annorum, ac temporum plurimorum: & ne ſic quidem conuerti adhuc volumus. Reſipiſcamus igitur ad pœnitentiam, fratres: vt Deum peccatis noſtris propitium habere valeamus. Deprecemur ipſum: quia iram eius prouocauimus. Humiliemus nos coram ipſo: vt nos exaltet. Ploremus modò: vt poſtea in futura nos vita læti-
† al. omnẽ conſuetudinẽ malam.
ficet. Lugeamus hic: vt illic conſolemur. Proijciamus à nobis omnem † curam, ſollicitudinemque carnalem: & virtute quaſi veſtimento induamur, maximè nos, qui ad hoc angelicum vitæ inſtitutum peruenire promeruimus. Ita chariſſimi D mei, ita (quæſo) modum, ac normam, quam illuſtres perfectique illi noſtri olim Patres tradiderunt, omni conatu ac ſtudio amplectamur: ne ſcilicet hodie, per abſtinentiam maceremur; cras autem epulis diſtendamur. Ne hodie aquam bi-
† al. diuerſa calceamenta adhibeamus.
bamus: & cras vini potationi nos demus. Ne hodie nudis pedibus incedamus: & cras calceos, † caligasque aſſumamus. Ne hodie cilicio vtamur: & craſtina mollibus delicatisque veſtimentis operiamur. Ne hodie ſimplicem amictum geramus: & cras ornatum requiramus. Ne modò mites ac humiles appareamus: paullò autem poſtea arrogantes atque ſuperbi ſimus. Ne hodie modeſtos & obedientes nos præbeamus: & cras diſſolutos, atque inobedientes. Ne hodie in nobis ploratus ac eiulatus audiatur: & cras riſus, atque contemptio. Ne hodie humi cubemus: & craſtina in lecto molli dormiamus. Ne hodie pœnitentiam aga- E
Regula vna certa, ac ſalutaris eligenda.
mus: & cras otio atque negligentia diffluamus. Cæterùm vnam nobis regulam, chariſſimi, deligamus: per quam Deo grati acceptique eſſe poſsimus, nobisq; ipſi ac proximis noſtris prodeſſe valeamus. Quòd ſi in vita ſolitaria per abſtinentiam
† al. à deſpicientia abſtine.
teipſum maceras, atque mortificas; dum tibi à pluribus miniſtratur, † offenſam caueto. At ſi in multitudine vitam degas; Dominum tuum dicentem auſculta:
Matth. 7. & Lucæ 6.
Quæcumque vultis vt vobis faciant homines, & vos illis facite ſimiliter. Quod ſi tibi ob perpetuam corporis infirmitatem, aſſiduè ab alijs miniſtrari oportuerit; vide, & ſollicitè attende, ne proximo damnum iniuriamve inferas. Propterea verò & ſancti, probatiſſimique olim Patres, iactis firmiter vnius viuendi regulæ fundamentis, perfecti euaſerunt; ſiquidem illum canonem, ac regulam, quam
ſemel

Digitized by Google

A ſemel arripuerant, ad finem vſque vitæ, ſine impedimento aliquo retinuerunt. Nam alij quinquaginta annis, alij pluribus, vno continentiæ atque abſtinentiæ ſuæ gradu indefeſſi cucurrerunt, numquam vitæ ordinem immutantes; continenterque ſummam, præclaram, atque irreprehenſibilem ciborum & linguæ temperantiam, † lecti duritiem, humilitatem, manſuetudinem, fidem, & charitatem (quæ † perfecti atque ſpiritalis ædificij culmen eſt) voluntariamque paupertatem ſtrictè ſeruantes; & ab omnibus caducis, ac fragilibus terrenisque rebus ſe abſtrahentes, ac vitam virtutibus decoratam agentes: & in vigilias, orationesque aſſiduas lachrymis ac compunctione irrigatas, ſalubriter incumbentes; cæleſtia contemplantes, & Deo iugiter ſeruientes. Riſum illi vltra vultus ſerenitatem erumpere numquam ſinebant. ſuperbiam autem prorſus conculcabant. Iræ atque

Priſcorum monachorum vitæ rigor, & perfectio.

†al. humi cubationem.

†al. & charitatem perfectam, quę ſpiritalis ædificij vinculum eſt.

B indignationi locum planè non tribuebant. Aurum & argentum pro nihilo reputabant: ſeque ipſos ab omni penitus ſorde peccati mundos, nitidosque † reddebant. Et ideo Deus quoque in illis habitauit, atque in eis eſt glorificatus; & quicunque illos videre vel audire meruerunt, Deo gloriam dederunt. † Niſi enim quis ſeipſum ab omni re iniqua, ſordidisque cogitationibus, ac prauis affectionibus, ira quoque, & indignatione, inuidia, atque ſuperbia, & vana gloria, odio & detractione, contentione, & auaritia, alijsque inordinatis actibus; & cunctis denique (ne per ſingula recenſeam) quæ odit Deus, expurgauerit, atque emendauerit: † nequaquam in illo habitabit Dominus. At ſi quis ab his omnibus ſe purum, immaculatumque cuſtodierit: in illo, tamquam in domo ac ſede gratiſſima, libentiſſimè inhabitabit. Dicito enim mihi, obſecro: ſi quis te in † lutum proijceret, & in eo ſemper te manere vellet; libenter ne hoc faceres, talemque in-

†al. ſeruabant.

†al. Propterea niſi vnuſquisque ſe ab omni opere malo, immũdisque cogitationibus, &c.

†al. longè ab illo aberit Deus.

†al. in lacum cœni.

C iuriam patienter ferres? Quòd ſi tu, qui cinis es, & vermis, iſtud ſuſtinere nequeas; quomodo vis ipſum Deum (qui immaculatus & incontaminatus eſt, ſoluſque ſanctus, & in ſanctis requieſcit) in te, qui totus fœtidus es, & cœnoſo † horrore plenus, inhabitare? Emundemus igitur noſmetipſos ab omni fece peccati, dilectiſſimi: vt Deus in nobis inhabitet, & promiſſa eius cæleſtia conſequi mereamur. Ne, quæſo, nomini eius ſancto, quod inuocatum eſt ſuper nos, iniuriam inferamus: vt non propter nos, nomen Dei noſtri à perfidis & impijs blaſphemetur. Parcamus nobis ipſis, & intelligamus nomen noſtrum, † ipſius nomini conſonare: Chriſtus enim ipſe, & nos Chriſtiani vocamur. Deus noſter, ſpiritus eſt: quare & nos efficiamur ſpiritales. Vbi enim Spiritus Domini, ibi libertas. Demus igitur operam, vt hac libertate perfruamur. Conſideremus, qua nos conuerſatione dignatus eſt, & quanta nobilitate donarit. Agnoſcamus,

A Minore.

†al. fœtore.

Hierem. 14.
Rom. 2.

†al. ex Chriſti nomine eſſe deriuatum.

Ioan. 4. & 2. Cor. 3.

D quòd ad magnas ſuas nos nuptias inuitauerit: nosque † ipſos ſic diligamus, quemadmodum ipſe nos dilexit. Deſideremus eum omni hora: vt nos ipſe glorificet. Attendamus nobis ipſis: ne duplici pœna in die iudicij mulctemur; maximè ſi poſt ſeculi abdicationem, adhuc ea quæ mundi ſunt ſapiamus: ſi poſt pecuniarum opumque contemptionem, de ijs adhuc ſolliciti ſimus: ſi poſt carnalium abrenuntiationem, iterum quæ carnis ſunt, perſequamur. Quamobrem metuo, ne repentè nobis dies illa ſuperueniat: nudique tunc inuenti, ac miſeri, & imparati, nos ipſos accuſemus. Idem enim & in diebus Noe paſſi ſunt, quando edebant & bibebant, vxores ducebant & dabantur ad nuptias, vendebant & emebant, donec repente ſuperueniens diluuium perdidit omnes. Res quippe admiratio-

Matth. 22.
†al. inuicem.
Nota.

Geneſ. 6. 7.
Matth. 24. & Lucæ 17.

E ne digniſſima tunc erat, fratres, intueri fera animantia in vnum cogi: ac elephantes quidem ex India, & Perſide aduentare: leones autem & pardos ouibus, capriſque miſceri, & nihil eis nocere: ſerpentes & volucres, nemine impellente accedere, & † circumcirca arcam degere atque excubare, idque per dies plurimos: ipſumque Noe ſtudioſè arcam fabricari, ac magnis illos vocibus ad pœnitentiam hortari: & nec ſic tamen illi reſipiſcere voluerunt; neque tot mirabilibus inſpectis, tantoque variorum animalium atque immanium ferarum conuentu, compuncti ſunt, vt ſaluari mererentur. Timeamus igitur, chariſſimi, ne eadem & nos patiamur. Nam quæ fuerant ſcripta, iam completa ſunt; & quæ prædicta erant ſigna, finem acceperunt: nihilque reſtat deinceps, niſi vt inimici noſtri Antichriſti aduentus reueletur; quod & breui futurum expectatur. Nam vbi Romanorum Imperium fuerit impletum, omnia conſummari oportebit.

NOTA.

† ἐν κύκλῳ αὐλίζόμενα

ARCA NOE.

Gen. 6. 7.
Matth. 24. & Lucæ 21.
2 Theſſ. 2.

ROMANO

Qui

IMPERIO IMPLETO, FINIS MVNDI ADERIT.

Qui ergo ſaluari cupit, ſtudioſè contendat: & qui in cæleſte regnum intrare deſiderat, negligentiam atque torporem omnem a ſe depellat. Qui à gehenna ignis liberari expetit, legitimè nunc decertet, neceſſe eſt: & qui immortali vermi pabulum eſſe noluerit, vigilem ac ſobrium ſe præbeat. Qui exaltari optat, penitus ſeſe humiliet: & qui vult ibi conſolari, hic iam lugeat ac fleat. Qui thalamum Domini ingredi concupiſcit, & gloriari atque exultare in eo; lucidam lampadem præferat, & oleum ſecum in vaſis ſumat: & qui ad illas nuptias inuitari expectat, veſtem ſibi ſplendidam comparet. Eſt enim ciuitas illa † magni Regis, plena lætitiæ & iubilationis, plena decoris & luminis, plena dulcedinis atque ſuauitatis: quæ æternæ coniuncta vitæ, omnibus in ea habitantibus iugiter manant. Si quis ergo æterni Regis appetit ciuis atque familiaris fieri; celeriter eò pergat, oportet: nam dies ſe iam inclinat ad veſperam; nullusque quid ſibi in itinere occurſurum ſit, nouit. Quemadmodum enim ſi quis viator ſciens itineris ſui longinquitatem, fatigatus in via obdormiat vſque ad veſperam; ac deinde ſomno experrectus, videt iam diem inclinatam: cumque vlterius pergere tentet, repente in ipſo itineris initio † nubes illum ac grandines, tonitrua & fulgura, tribulationesque atque anguſtiæ vndique obruant & exagitent; vt neque domum retrogredi, neque ad deſtinatum locum vltra progredi poſſit: ita etiam nos, ſi pœnitentiam hic agere neglexerimus, dum congruum nobis pœnitētiæ tempus adhuc ſuppetit, grauiter ſanè illic pœnas luemus. Aduenæ enim & peregrini hic ſumus. Quare ſtudeamus in ciuitatem ac patriam noſtram, cumulati atque ornati bonorum operum diuitijs † introire. Negotiatores ſpiritales ſumus, fratres, pretioſam quærentes margaritam, quæ eſt Chriſtus Saluator noſter, gloriatio & exultatio noſtra, † ſecurusque theſaurus noſter, quem auferre nemo nobis poterit. Quāobrem magna diligentia, ſtudeamus illum acquirere atque poſſidere. Felix ſanè, imò feliciſſimus, qui illum ſibi acquirere ac vindicare ſtuduit; ſicut contra, miſerrimus atque infeliciſſimus eſt, qui Conditorem illum omnium poſſidere neglexit: nam talis ſeipſum perditioni, æternæque morti expoſuit, dum noluit illum poſſidere, atque ab eo poſſideri. An neſcitis, fratres, nos vitis veræ, quæ Chriſtus eſt, palmites eſſe? † Videte igitur, ne quis infructuoſus reperiatur. Nam veritatis Pater, agricola eſt, qui hanc veram vitem excolit; illosque, qui fructuoſi ſunt, maiore ſtudio † atque amore colit, vt copioſiorem fructum referant: eos verò qui fructum non faciunt, excidit, & extra vineam proijcit, vt igne comburantur. Sollicitè ergo vobis ipſis attendite: ne infructuoſi inueniamini, exciſique † æterno igni tradamini. Similiter ſemen bonum ſumus, chariſſimi, quod † ſeminauit † cæli terræque creator, Chriſtus pater familias. Nunc tempus meſſis aduenit, & meſſores paratas manibus tenent falces, ſolumque domini ſui nutum expectant. Videte igitur, ne quis veſtrum inueniatur eſſe zizania, & † in faſciculos colligatus, comburatur igne ſempiterno. Non intelligitis, fratres mei, quàm formidabile pelagus nobis ſit transfretandum? Perfecti quoque, ac ſapientiſſimi mercatores, paratas ſuas tenent merces; expectantque cum gaudio, donec illis ſecundus aſpiret ventus: vt traiecto pelago, ad portum vitæ applicent. Ego verò, meique ſimiles, & qui negligentia & otio diffluimus, varijsque vitæ diſtractionibus tenemur, nullam prorſus animo ſollicitudinem gerimus, quo infeſtiſſimum hoc mundi pelagus feliciter traijcere poſſimus. Quare metuo, ne, quando repentè ventus afflauerit, imparati reperiamur, ac minimè inſtructi: ligatisque manibus & pedibus, in nauem nos proijciant, vbi dies negligentiæ atque ſocordiæ noſtræ deploremus: dum interim alios exultantes lætosque conſpiciemus, nosipſos verò in ſumma afflictione atque dolore conſtitutos. In illo enim portu, vnuſquiſque cum ſuis opibus ac mercibus quibus ditatus intrauit, gloriatur & exultat. An ignoratis, fratres, quòd ad nuptias vocati ſumus, in quibus Rex regum, ſponſus immortalis ſerenus accumbit? Cur ergo negligimus? cur hic non tota animi intentione curamus nobis ſplendidam parare veſtem; lampademque lucentem, vnà cum oleo in manibus ſumere? An non perpenditis vobiſcum, neminem illuc nudum ingredi? Quòd ſi quis impudenter ac temere, abſque veſte nuptiali introierit; ſcitis quid pati debeat eiuſmodi: iuſſu enim Regis, ligatis manibus ac pedibus, proijcitur in tenebras exteriores, vbi erit

Margin notes:

Matth.22.[illegible]

†al. ciuitas illa Regia.

PVLCHRVM A SIMILI EXEMPLVM

†al pluuia.

Pſal.38.
Heb.11.13.

†al. cū feſtinatione pergere.
Matth 13.
†ἄσυλος.

Ioan 15.
†al. Caueamus ergo, ne quis.
Ioan.15.
†φιλοκαλῶ.
Ibidem.

†al. foco ignis.
Matth.13.
†al. Paterfamilias Chriſtus, cæli & terræ creator, ac Dominus.
Matth.13.
†al. & vinculis conſtrictus, æterno igni tradatus.

Matth.22.25.
Matth.22.25.
Matth.25.
Matth.22.25.

A B C D E

Digitized by Google

A erit fletus, & ſtridor dentium. Quocirca ſobrij ſimus atque vigilemus, dilectiſſimi: vereor equidem ne nos ab illo thalamo † paſſiones affectionesq́ue noſtræ carnales expellant. cùm & ſolo exteriore habitu ornati ſimus: exteriorq́ue cultus ac habitus, ſæpe cordis noſtri & mentis indicium eſt. Siquidem ornatus veſtium, nos terrena ſapere indicat: veſtisq́; accuratè nimis compoſita, vera illa nos gloria nudos demonſtrat. Et amor gloriæ, nos vanitati deditos eſſe deſignat: ciborumq́ue delitiæ, gulæ concupiſcentiam arguunt. Negligentia, pigros atque inertes nos eſſe declarat. Nimius amor plura acquirendi, ac poſſidendi; quòd Chriſtum non amemus atque deſideremus, nos accuſat. Inuidiæ lues, charitatem in nobis non eſſe, denuntiat. Frequens † pedum, facieiq́ue ablutio; nos noſtris ſeruire paſſionibus, ſignificat. Per linguam, quid cor noſtrum appetat, declaratur: quæ

†al vitia noſtra, paſſionesq́ue prauæ repellant.

Exteriora acta, vt mẽtis noſtræ affectionem, inclinationemq́; deſignent.

† al. manuum noſtrarum, pedumq́; ac faciei curioſa ablutio, &c.

B enim animus deſiderat, lingua proferre conſueuit; motuq́ue labiorum, cordis noſtri arcana depromuntur: nam vbi os noſtrum aperitur, amoto iam oſtio atque cuſtode, ſermo etiam noſter citra delectum, temereq́; progreditur: per verba autem, cordis occulta produntur. Os ſiquidem quod animi ſecreta non ſeruat, ſuas illi cogitationes furatur: & dum intra ſe mens continere ſe exiſtimat, oris temeritate atque effrænatione euulgatur: cumq́ue ſe minimè videri arbitratur, † verbis proditur. Blandum detractionis vitium dum libenter auditur, † animæ odio laborantis certum indicium eſt. Ne igitur quis erret, vt exteriore religionis habitu ſe aliquid eſſe exiſtimet: nam qui ſe putat eiuſmodi apparenti ſpecie religioſum eſſe, ſeipſum potius fallit ac decipit. Et illa ſimulata religio quàm ſit falſa, ex ipſa protinus conuerſatione eius, facile cuiuis conſtare poterit. Si enim cogitationes cordis ipſius addiſcere velis; aures tuas ori eius admoue, ſtatimq́; ex illo cognoſces, de quibus ſollicitus ſit, ac cogitet: vtrum de terrenis, an-

Lingua, & oris ſigna, atque effectus.

†al. per os publicatur.

† al nos odio plenos nos eſſe indicat.

Iacob. 1,

C de cæleſtibus; de ſpiritalibus, an de carnalibus; de voluptatibus, an de continentia ac pudicitia; de opibus accumulandis, an de voluntaria paupertate, & nuditate rerum omnium; de humilitate, an de ſuperbia; de charitate, an de odio. Nam de theſauro cordis, os depromit; eſcasq́; ad ſe accedentibus profert. Et linguæ vſus, quibus cor pertrui deſideret, Chriſto ne, ân rebus præſentis ſeculi, oſtendit. Inuiſibiliſque anima, per actus proprij corporis cernitur, cuiuſmodi ſit, bona ne, an mala: bona quidem per naturam eſt, at voluntate liberi arbitrij mutatur in malam. Cæterùm dixerit fortaſſe quiſpiam, paſſiones eiuſmodi naturales eſſe; eoſque, qui illis indulgent, culpa ac crimine vacare. Attende tibi ipſi miſer, ac caue, ne † pulchrum optimi Dei opificium, in crimen ac culpam adducas: fecit enim ipſe cuncta valde bona, & naturam noſtram omnibus exor-

Ἐναντιότης.

Matth. 12. & Lucæ 6.

† al. ne bonum optimi Dei opus inculpes.

Gen. 1.

D nauit bonis. Exempli gratia: Eſurit aliquis per naturam; non culpatur ſi moderatè comedat: at ſi immoderatè cibum capiat, reprehenditur: eſt enim naturalis eſuries. Sitit quiſpiam ſimiliter ſecundùm naturam; non redditur obnoxius reprehenſioni, ſi quantum naturæ ſatis ſit, bibat: eſt enim ſitis naturalis: at ſi vltra modum biberit, reprehenſionis notam incurret. Sic ſi quis dormiat ſecundùm naturam; non trahitur in culpam ſi moderatè dormierit: at ſi neceſſitatis menſuram exceſſerit, culpa non vacabit: quippe qui ſeipſum nimium relaxarit, negligentiæq́ue ac ſomno tradiderit; ita vt naturam, immodici ſomni conſuetudine captiuari, vincique permiſerit. Natura enim & conſuetudo, vtrarumq́; partium teſtes ſunt, atque præcones. Natura † ſeruitium oſtendit, & conſuetu-

AB EXEMPLIS.

Naturæ & conſuetudinis effectus.

E do propoſitum voluntatis indicat: ex vtriſque enim conſiſtit homo. Voluntas verò cùm libera ſit, ac ſui iuris, tamquam agricola quidam eſt, naturæ noſtræ conſuetudines prauas inſerens, & † bonas, ſicut ipſa voluerit. Malas quidem conſuetudines hac inſerit ratione: Per famem, gulam; per ſitim, immodicam potationem; per ſomnum, negligentiam atque torporem; per aſpectum, cogitationem improbam; & per veritatem, mendacium inſerit. Similiter virtutes bonas hoc inſerit modo: Cibo inſerit temperantiam, ſiti tolerantiam, ſomno vigilias, veritatem mendacio, & aſpectui pudicitiam. In ictu enim oculi, voluntas noſtra inſtar agricolæ (vt dixi) conſuetudines malas radicitus euellit: & vt ſibi libitum fuerit, virtutes bonas inſerit, naturam vincens. Nam veluti terra quædam actionis noſtræ natura eſt; cuius agricola, voluntas eſt: conſiliarij verò atque magiſtri, diuinæ ſunt ſcripturæ. Docent enim noſtrum agricolam, quas quidem

† δουλαγωγίαν.

†al. & virtutes bonas.

Malę conſuetudines, vt nobis à voluntate inſerantur.

Virtutes bonæ vt nobis inſerantur.

Voluntas, vt agricolæ ſimilis.

Conſiliarij voluntatis noſtræ, diuinæ ſunt Scripturæ.

Digitized by Google

IMPERIO IMPLETO, FINIS MVNDI ADERIT.

Qui ergo ſaluari cupit, ſtudioſè contendat: & qui in cæleſte regnum intrare deſiderat, negligentiam atque torporem omnem a ſe depellat. Qui à gehenna ignis liberari expetit, legitimè nunc decertet, neceſſe eſt: & qui immortali vermi pabulum eſſe noluerit, vigilem ac ſobrium ſe prabeat. Qui exaltari optat, penitus ſeſe humiliet: & qui vult ibi conſolari, hic iam lugeat ac fleat. Qui thalamum Domini ingredi concupiſcit, & gloriari atque exultare in eo; lucidam lampadem præferat, & oleum ſecum in vaſis ſumat: & qui ad illas nuptias inuitari expectat, veſtem ſibi ſplendidam comparet. Eſt enim ciuitas illa † magni Regis, plena lætitiæ & iubilationis, plena decoris & luminis, plena dulcedinis atque ſuauitatis: quæ æternæ coniuncta vitæ, omnibus in ea habitantibus iugiter manant. Si quis ergo æterni Regis appetit ciuis atque familiaris fieri; celeriter eò pergat, oportet: nam diês ſe iam inclinat ad veſperam; nullusque quid ſibi in itinere occurſurum ſit, nouit.

Matth. 22. 25. — † al. ciuitas illa Regia.

PVLCHRVM A SIMILI EXEMPLVM

Quemadmodum enim ſi quis viator ſciens itineris ſui longinquitatem, fatigatus in via obdormiat vſque ad veſperam; ac deinde ſomno experrectus, videt iam diem inclinatam: cumque vlterius pergere tentet, repente in ipſo itineris initio † nubes illum ac grandines, tonitrua & fulgura, tribulationesque atque anguſtiæ vndique obruant & exagitent; vt neque domum retrogredi, neque ad deſtinatum locum vltra progredi poſſit: ita etiam nos, ſi pœnitentiam hic agere neglexerimus, dum congruum nobis pœnitētiæ tempus adhuc ſuppetit, grauiter ſanè illic pœnas luemus. Aduenæ enim & peregrini hic ſumus. Quare ſtudeamus in ciuitatem ac patriam noſtram, cumulati atque ornati bonorum operum diuitijs † introire. Negotiatores ſpiritales ſumus, fratres, pretioſam quærentes margaritam, quæ eſt Chriſtus Saluator noſter, gloriatio & exultatio noſtra, † ſecurusque theſaurus noſter, quem auferre nemo nobis poterit. Quāobrem magna diligentia, ſtudeamus illum acquirere atque poſſidere. Felix ſanè, imò feliciſſimus, qui illum ſibi acquirere ac vindicare ſtuduit; ſicut contra, miſerrimus atque infeliciſſimus eſt, qui Conditorem illum omnium poſſidere neglexit: nam talis ſeipſum perditioni, æternæque morti expoſuit, dum noluit illum poſſidere, atque ab eo poſſideri. An neſcitis, fratres, nos vitis veræ, quæ Chriſtus eſt, palmites eſſe? † Videte igitur, ne quis infructuoſus reperiatur. Nam veritatis Pater, agricola eſt, qui hanc veram vitem excolit; illosque, qui fructuoſi ſunt, maiore ſtudio † atque amore colit, vt copioſiorem fructum referant: eos verò qui fructum non faciunt, excidit, & extra vineam proijcit, vt igne comburantur. Sollicitè ergo vobis ipſis attendite: ne infructuoſi inueniamini, exciſique † æterno igni tradamini. Similiter ſemen bonum ſumus, chariſſimi, quod ſeminauit † cæli terræque creator, Chriſtus pater familias. Nunc tempus meſſis aduenit, & meſſores paratas manibus tenent falces, ſolumque domini ſui nutum expectant. Videte igitur, ne quis veſtrum inueniatur eſſe zizania, & † in faſciculos colligatus, comburatur igne ſempiterno. Non intelligitis, fratres mei, quàm formidabile pelagus nobis ſit transfretandum? Perfecti quoque, ac ſapientiſſimi mercatores, paratas ſuas tenent merces; expectantque cum gaudio, donec illis ſecundus aſpiret ventus: vt traiecto pelago, ad portum vitæ applicent. Ego verò, meique ſimiles, & qui negligentia & otio diffluimus, varijsque vitæ diſtractionibus tenemur, nullam prorſus animo ſollicitudinem gerimus, quo infeſtiſſimum hoc mundi pelagus feliciter traijcere poſſimus. Quare metuo, ne, quando repentè ventus afflauerit, imparati reperiamur, ac minimè inſtructi: ligatiſque manibus & pedibus, in nauem nos proijciant, vbi dies negligentiæ atque ſocordiæ noſtræ deploremus: dum interim alios exultantes lætosque conſpiciemus, nos ipſos verò in ſumma afflictione atque dolore conſtitutos. In illo enim portu, vnuſquiſque cum ſuis opibus ac mercibus quibus ditatus intrauit, gloriatur & exultat. An ignoratis, fratres, quòd ad nuptias vocati ſumus, in quibus Rex regum, ſponſus immortalis ſerenus accumbit? Cur ergo negligimus? cur hic non tota animi intentione curamus nobis ſplendidam parare veſtem; lampademque lucentem, vnà cum oleo in manibus ſumere? An non perpenditis vobiſcum, neminem illuc nudum ingredi? Quòd ſi quis impudenter ac temere, abſque veſte nuptiali introierit; ſcitis quid pati debeat eiuſmodi: iuſſu enim Regis, ligatis manibus ac pedibus, proijcitur in tenebras exteriores, vbi erit

Marginal notes: † al. pluuia. — Pſal. 38. Heb. 11. 13. — † al. cū feſtinatione pergere. — Matth. 13. — † ἄσυλος. — Ioan. 15. — † al. Caueamus ergo, ne quis. — Ioan. 15. — † φιλοκαλῶ. — Ibidem. — † al. foco ignis. — Matth. 13. — † al. Paterfamilias Chriſtus, cæli & terræ creator, ac Dominus. — Matth. 13. — † al. & vinculis conſtrictus, æterno igni tradatur. — Matth. 22. 25. — Matth. 22. 25. — Matth. 25. — Matth. 22. 25.

A erit fletus, & ſtridor dentium. Quocirca ſobrij ſimus atque vigilemus, dilectiſſimi: vereor equidem ne nos ab illo thalamo † paſſiones affectionesque noſtræ carnales expellant. cùm & ſolo exteriore habitu ornati ſimus: exteriorque cultus ac habitus, ſæpe cordis noſtri & mentis indicium eſt. Siquidem ornatus veſtium, nos terrena ſapere indicat: veſtisq; accuratè nimis compoſita, vera illa nos gloria nudos demonſtrat. Et amor gloriæ, nos vanitati deditos eſſe deſignat: ciborumque delitiæ, gulæ concupiſcentiam arguunt. Negligentia, pigros atque inertes nos eſſe declarat. Nimius amor plura acquirendi, ac poſſidendi; quòd Chriſtum non amemus atque deſideremus, nos accuſat. Inuidiæ lues, charitatem in nobis non eſſe, denuntiat. Frequens † pedum, facieique ablutio; nos noſtris ſeruire paſſionibus, ſignificat. Per linguam, quid cor noſtrum appetat, declaratur: quæ
B enim animus deſiderat, lingua proferre conſueuit; motuque labiorum, cordis noſtri arcana depromuntur: nam vbi os noſtrum aperitur, amoto iam oſtio atque cuſtode, ſermo etiam noſter citra delectum, temereq; progreditur: per verba autem, cordis occulta produntur. Os ſiquidem quod animi ſecreta non ſeruat, ſuas illi cogitationes furatur: & dum intra ſe mens continere ſe exiſtimat, oris temeritate atque effrænatione euulgatur: cumque ſe minimè videri arbitratur, † verbis proditur. Blandum detractionis vitium dum libenter auditur, † animæ odio laborantis certum indicium eſt. Ne igitur quis erret, vt exteriore religionis habitu ſe aliquid eſſe exiſtimet: nam qui ſe putat eiuſmodi apparenti ſpecie religioſum eſſe, ſeipſum potius fallit ac decipit. Et illa ſimulata religio quàm ſit falſa, ex ipſa protinus conuerſatione eius, facile cuiuis conſtare poterit. Si enim cogitationes cordis ipſius addiſcere velis; aures tuas ori eius admoue, ſta-
C timq; ex illo cognoſces, de quibus ſollicitus ſit, ac cogitet: vtrum de terrenis, an de cæleſtibus; de ſpiritalibus, an de carnalibus; de voluptatibus, an de continentia ac pudicitia; de opibus accumulandis, an de voluntaria paupertate, & nuditate rerum omnium; de humilitate, an de ſuperbia; de charitate, an de odio. Nam de theſauro cordis, os depromit; eſcasq; ad ſe accedentibus profert. Et linguæ vſus, quibus cor perfrui deſideret, Chriſto ne, an rebus præſentis ſeculi, oſtendit. Inuiſibiliſque anima, per actus proprij corporis cernitur, cuiuſmodi ſit, bona ne, an mala: bona quidem per naturam eſt, at voluntate liberi arbitrij mutatur in malam. Cæterùm dixerit fortaſſe quiſpiam, paſſiones eiuſmodi naturales eſſe; eoſque, qui illis indulgent, culpa ac crimine vacare. Attende tibi ipſi miſer, ac caue, ne † pulchrum optimi Dei opificium, in crimen ac culpam adducas: fecit enim ipſe cuncta valde bona, & naturam noſtram omnibus exor-
D nauit bonis. Exempligratia: Eſurit aliquis per naturam; non culpatur ſi moderatè comedat: at ſi immoderatè cibum capiat, reprehenditur: eſt enim naturalis eſuries. Sitit quiſpiam ſimiliter ſecundùm naturam; non redditur obnoxius reprehenſioni, ſi quantum naturæ ſatis ſit, bibat: eſt enim ſitis naturalis: at ſi vltra modum biberit, reprehenſionis notam incurret. Sic ſi quis dormiat ſecundùm naturam; non trahitur in culpam ſi moderatè dormierit: at ſi neceſſitatis menſuram exceſſerit, culpa non vacabit: quippe qui ſeipſum nimium relaxarit, negligentiæque ac ſomno tradiderit, ita vt naturam, immodici ſomni conſuetudine captiuari, vincique permiſerit. Natura enim & conſuetudo, vtrarumq; partium teſtes ſunt, atque præcones. Natura † ſeruitium oſtendit, & conſuetu-
E do propoſitum voluntatis indicat: ex vtriſque enim conſiſtit homo. Voluntas verò cùm libera ſit, ac ſui iuris, tamquam agricola quidam eſt, naturæ noſtræ conſuetudines prauas inſerens, & † bonas, ſicut ipſa voluerit. Malas quidem conſuetudines hac inſerit ratione: Per famem, gulam; per ſitim, immodicam potationem; per ſomnum, negligentiam atque torporem; per aſpectum, cogitationem improbam; & per veritatem, mendacium inſerit. Similiter virtutes bonas hoc inſerit modo: Cibo inſerit temperantiam, ſiti tolerantiam, ſomno vigilias, veritatem mendacio, & aſpectui pudicitiam. In ictu enim oculi, voluntas noſtra inſtar agricolæ (vt dixi) conſuetudines malas radicitus euellit: & vt ſibi libitum fuerit, virtutes bonas inſerit, naturam vincens. Nam veluti terra quædam actionis noſtræ natura eſt: cuius agricola, voluntas eſt: conſiliarij verò atque magiſtri, diuinæ ſunt ſcripturæ. Docent enim noſtrum agricolam, quas quidem

† al. vitia noſtra, paſſioneſque prauæ repellant.

Exteriora acta, vt mẽtis noſtræ affectionem, inclinationemq; deſignent.

† al. manuum noſtrarum, pedumq; ac faciei curioſa ablutio, &c.

Lingua, & oris ſigna, atque effectus.

† al. per os publicatur.

† al. nos odio plenos nos eſſe indicat.

Iacob. 1.

Ἐναντιώσεις.

Matth. 12. & Lucæ 6.

† al. ne bonum optimi Dei opus inculpes.

Gen. 1.

AB EXEMPLIS.

Naturæ & conſuetudinis effectus.

† δουλαγωγίαν.

† al. & virtutes bonas.

Malę conſuetudines, vt nobis à voluntate inſerantur.

Virtutes bonæ vt nobis inſerantur.

Voluntas, vt agricolæ ſimilis.

Conſiliarii voluntatis noſtræ, diuinæ ſunt Scripturæ.

Digitized by Google

quidem conſuetudines prauas euellere, & quas virtutes bonas inſerere debeat. A
Nam quantumuis ingenioſus ac vigilans, diligenſque noſter agricola fuerit; abſq;
Sacræ Scripturę quanti fructus.
diuinarum Scripturarum doctrina obtuſus eſt & infirmus, prorſuſque rudis. Si-
quidem ſacratum litterarum inſtitutio atque doctrina, intelligentiam ipſi, vi-
reſque præbet: & virtutes bonas ex proprijs ramis ac ſurculis illi adminiſtrat, vt
eas naturæ ſuæ ligno inſerat. Fidem quippe bonam illi præſtat, quam infideli-
A contrarijs.
tati ſuæ innectat: & ſpem, quam deſperationi; charitatem, quam odio; ſcientiam,
quam ignorantiæ; diligentiam, quam negligentiæ; laudem ac gloriam, quam
probro atque ignominiæ; & immortalitatem denique, quam mortalitati; diui-
† al. humilitati.
nitatemque † humanitati ſuæ inſerat. Cæterùm ſi contumacia atque arrogantia
ſua ductus agricola ille noſter, magiſtrum atque conſiliarium ſuum relinquere
voluerit, diuinas dico ſcripturas; errabit vagus, & in cogitationes malas, & af- B
fectiones noxias incidet: congerenſque conſuetudines abſurdas atque peruerſas,
Ἐναντιότητας.
inſeret naturæ ſuæ, quæ maximè ei ſunt contraria: puta, infidelitatem, & igno-
rantiam, odium & inuidiam, ſuperbiam, inanem gloriam, ambitionem, gu-
lam, contentionem & contradictionem, aliaque plura his ſimilia. Vbi enim
præceptorem ac legiſlatorem ſuum dereliquerit: & ipſe derelinquetur ab illo.
Sin verò pœnitentia ductus, ſeipſum agnouerit ac reprehenderit; procidenſq; le-
giſlatori dicat: peccaui, quòd te Dominum ac magiſtrum meum deſeruerim:
illicò legifer ad miſericordiam flexus, eum clementiſſimè ſuſcipit, illiq; denuò
vires, atque intellectum bonum præbet, quo iterum valeat naturæ ſuæ terram
operari. euellenſque ex ea cōſuetudines prauas, inſerit in illam virtutes optimas:
coroniſq; præterea ac laudibus illum donat & ornat: nempe, vt dum naturaliter C
eſurit, abſtineat; ſitiens, toleret; concupiſcentijs ſtimulatus, pudicitiam teneat;
ſomno grauatus, ad vigilias ſe conuertat: pigritia atque ſegnitie ſiâ diuinis lau-
dibus torpeſcat; os ſuum ad confitendum & glorificandum Deum aperiat. Sicque
in certamine perſeuerans, laudem promerebitur, & coronam: Coronam quidem,
quia vicit naturam: laudem verò, quia virtutes ſibi bonas acquiſiuit. Gloria igi-
tur benignitati ac clementiæ eius, & confeſſio bonitati eius, & honor atque adora-
Beneficia Domini quanta.
tio miſerationibus eius. Quis enim pater ita miſericordem ſe præbuit, ſicut Deus
noſter? Quis pater ſic ſuos diligit filios, quemadmodum nos ſeruos ſuos Domi-
† al. pulcherrimè diſponit.
nus noſter dilexit? Omnia quippe nobis liberaliſſimè donat, omniaque † affluen-
ter diſpenſat. Animarum noſtrarum vulnera ſanat, ſpretuſque à nobis, longani-
miter ſuffert. omnes enim nos ſaluari cupit: & omnes regni ſui hæredes ac poſ-
ſeſſores fieri deſiderat. Vult etiam voluntatem noſtram atque propoſitum, à ſe
laudari. Ipſe morbos omnes noſtros, graues atque incurabiles ſanat: cuncta au- D
tem quæ facilè in nobis ſanitatem recipiunt, ea vult noſtræ voluntatis arbitrio
curari, vt gloriam à bonitate ipſius promereamur. Et pigri quidem ac deſidis
vulnera curat: vt os ſuum, ad glorificandam eius bonitatem, aperiat. Peccatori
quoque peccata ſua dimittit, vt eum ad promptitudinem & alacritatem bonæ
voluntatis excitet. Infirmum citò exaudit, ne in puſillanimitatem incidat. Cæ-
terùm magnanimis, & eis qui conſtanter ac perſeueranter ianuam eius pulſant,
† al. vtrumque largitur, & ſanitatem, & mercedem.
† tam ſanitatis, quàm etiam mercedis præmia largitur, pro eo quòd non defe-
cerint poſtulando. Poterat ille quidem cuncta animarum noſtrarum ſanare
vulnera, noſque etiam inuitos ad bonitatem adducere: ſed id facere non vult, ne
voluntas noſtra, arbitrijque libertas, diuinis ipſius laudibus priuetur. Nos ve-
† al. inuocare cunctamur, negligimuſq;, cùm interim ipſe dilexit nos, &c.
rò ipſum requirere, & in adiutorium atque patrocinium noſtrum † inuocare E
negligimus. Ipſe autem dilexit nos: ipſe miſertus eſt noſtri: ipſe nos liberauit,
Christi erga nos dignatio atque clementia.
redemit, atque ſuſcepit. Ipſe mentis noſtræ oculos illuminauit. Ipſe nobis ſuæ
cognitionis gratiam præbuit. Ipſe dulcedinem ſuæ charitatis nobis guſtandam
indulſit: vt ea deguſtata, ipſum iugiter ſine intermiſſione requiramus. Felix
ille ac beatus, qui percepto dilectionis eius guſtu, protinus in ipſius deſiderium
exarſit, ſeque ipſum ad charitatis eius plenitudinem iugiter ſuſcipiendam, præ-
† al. illius charitate.
parauit. nam qui † eiuſmodi charitate repletus fuerit, amorem alterius cuiuſ-
cumq; rei in ſeipſo nequaquam ſuſcipiet. Miſer autem ille, & verè infelix, qui cùm
charitatis eius dulcedinē deguſtauerit; per vanas ſeculi occupationes, perfrui ea,
ſatiarique neglexerit. Quis ergo, dilectiſſimi, talem non diligat Dominum?
Quis

A Quis bonitatem eius non adoret, confiteaturque, ac prædicet? Quam verò ex- Deum ſuper
cuſationem in die iudicij habituri ſumus, ſi noſtram hic ſalutem neglexerimus? omnia diligẽdum, prædicandum,
aut quidnam ad eum dicemus; fortè, quia non audiuimus? aut quia non cognoui- & adorãdum.
mus? vel quia non didicimus? Quid obſecro ille potuit nobis facere, & non fecit?
Ex immenſa illa celſitudine, & benedicto ſinu Patris, nonne ſe humiliando ad nos
deſcendit? Nonne cùm inuiſibilis eſſet, ſeipſum nobis ad vidẽdum exhibuit? Et qui
erat immortalis ignis, nonne propter nos incarnatus eſt? Nonne, vt liberaret nos, Matth.26.
palmis in faciem verberatus eſt? O miraculum timore ac tremore plenum. Ma- Marc.14.
nus lutea, ex puluere terræ formata, alapam dedit Conditori cæli & terræ. Nos Lucæ 22 & Ioan.18.
verò miſeri, nos infelices, qui terreni ſumus & mortales, puluis & cinis, ne vſque
ad verbum quidem ſufferre inuicem poſſumus. Et Deus quidem noſter, ac Do-
B minus cùm eſſet immortalis, beatus, atque æternus, ignominioſam propter
nos mortem in tempore pertulit, vt nos ad vitam reuocaret: ſepultusque eſt, vt
ſecum nos pariter reſuſcitaret. Ex inimici nos vinculis † abſoluit; vinctumque †al. redemit.
eum tradidit nobis, conculcandum ſub pedibus noſtris. Inuocauimus aliquando Rom.16.
ipſum, & non exaudiuit nos. pulſauimus ad eius oſtium, & non aperuit nobis.
Etſi verò audire interdum diſtulit; ideo moram fecit, vt merces † noſtra copio- †al nobis.
ſior redderetur. Cur autem abrenuntiaſti ſeculo, chariſſime? an quia adhuc
ſeculi oblectamenta perſequereris? Ad tribulationem vocatus es; & tu requiem *ἀναντιάσεις.
quæris? Ad vitæ auſteritatem, ſeueritatemque inſtituti, ac nuditatem vocatus es;
& tu † commoditates tuas, cultumque veſtium requiris? Ad ſitim; & tu vini po- †al. delitias.
tatione delectaris? Ad prælium inuitatus es; & tu ſine armis ſpiritalibus in aciem
aduerſus hoſtes deſcendere cupis? Ad vigilias vocatus es; & † inertia atque tor- †al. & ſomno
C pore ſomni reſolueris? Ad luctum, ac planctum; & tu in riſum effunderis? Ad deprimeris?
charitatem ſectandam; & tu odium in fratrem exerces? Ad obediendum ſuperio-
ribus; & ſubijci recuſas? Ad ſilentium vocatus es; & tu vano multiloquio delecta-
ris? Ad hæreditatem regni ipſius inuitatus es; & tu terrena ſapere non ceſſas? Ad
humilitatem & manſuetudinem vocaris: & tu ſuperbia atque arrogantia intume-
ſcis? Et quid (quæſo) illi in die illa tremenda dicturus es? numquid, quia propter
te humiliatus ſum? quia pauper effectus ſum? quia nudus inceſſi? quia eſuriui, &
ſitiui propter te? &: dilexi te ex toto corde ac anima mea, & proximum meum Matth.22.
ſicut meipſum? &: poſui ori meo cuſtodiam, vt non detraherem fratri meo: &, Pſal.38.
non exiuit otioſus ſermo per os meum? An ignoras, ô miſer, quia illic omnes co- Matth.12.
gitationes tuæ, atque ſermones conſcripti erunt; & ſi mentiri volueris, arguet te
D conſcientia tua, adiutrix † ac ſocia? Aut neſcis, quoniam omnis creatura cum me- †συνήγορος.
tu ac tremore ante horrendum illius tribunal adſtabit; & mille millia, & centies f. teſtis hoc loco.
millies millena millia Angelorum atque Archangelorum, Virtutumque cæleſti-
um in conſpectu eius circumſtabunt? & tu mentiri cogitas, & dicere, quia prop-
pter te hęc omnia ſuſtinui, cùm nihil omninò eius cauſſa perferre volueris? Vide
ergo, ne duplicem luas pœnam, peſſimorum ſcilicet actuum tuorum, & men- ATTENDENDA.
dacij. Verùm expergiſcere, & ſurge à ſomno; reuolue mente cogitationes tuas,
& redi in teipſum, ac conſidera, quia iam clauditur dies, & nox adeſt. Sed &
hoc iam frater intellige, quòd qui heri nobiſcum erant fratres noſtri, & nobis
loquebantur, hodie nobiſcum eſſe deſierunt. Euocati enim ſunt ad † ſuum, no- †al. ad noſtrũ,
ſtrumque Dominum: vt vnuſquiſque eorum, negotiationis ſuæ quæſtum oſten- ſuumque Dominum.
dat. Ecce cognoſce atque perpende frater, quæ heſterni atque hodierni ſunt
E diei: & vide quomodo heſternus quidem dies, quaſi flos matutinus præterijt:
hodiernus autem velut vmbra † pomeridiana. Contemplare quoque quæſtum †al ſerotina ac
negotiationis tuæ, an ſecundùm Deum procedat atque proficiat. Sicut enim veſpertina.
† curſus velociſſimus, dies noſtri pertranſeunt. Beatus igitur, qui quotidie quæ- †al. curſor.
ſtum huiuſcemodi negotiationis ſuæ acquirit, eumque in vitam æternam congre-
gat, vt illum ibi percipiat. Cæterùm tu dilectiſſime, cur negligis? cur torpore
atque ignauia deprimeris? cur pigritia ac tœdio, tamquam vino inebriaris?
cur inanibus diſtractus, exacerbas teipſum? Manſionemne in hoc ſeculo factu-
rus es? Quemadmodum autem, ſi duo aliqui viatores in itinere ſibi mutuo oc- A Simili.
currant, & in ſuum ſinguli hoſpitium pergant; veſperi autem facto, in vna, quæ
ſe fortè illis obtulerit, manſione ſimul remanſerint; & illuceſcente iam die, ab

inuicem ſeparantur; nouitque quilibet eorum quid habeat in domo ſua, diuitias A an paupertatem; requiem, an tribulationem: ita & nos ſumus in hoc ſeculo. Mā-

Manſioni ſimilis eſt hæc vita.

ſioni namque ſimilis eſt hæc vita: quippe ex qua ſeparantur ab inuicem, quilibet in ſuum locum, intelligitque vnuſquiſque quid ante reconditum habuit. Nullus enim ex nobis ignorat, quidnam ante ſe in cælum præmiſerit: verbi gratia, an preces cum lachrymis; an mundas, ſanctaſque vigilias; an pſalmodiā † compunctioni coniunctam; an continentiam, & abſtinentiam humilitati admiſtam; an abrenuntiationem cunctarum terrenarum rerum; an charitatem non fictam, & magnum deſiderium Chriſti; an obedientiam, & ſubiectionem erga ſuperiores, ad imitationem Chriſti obedientis vſque ad mortem. Hæc, & ſimilia ſi præmiſiſti; bono animo eſto, quoniam ad requiem pergis: at ſi nihil eiuſmodi præmiſeris; quid miſer in huius vitæ manſione proximum exacerbas? manè B enim ab illo ſeparandus eris. Quid ſuperbis? aut quid inſoleſcis? quidve mœrore deprimeris? an quia † nec ipſam quidem manſionem ſeparatim ferre potes? Quid verò tunicæ, aut pallij cura angeris; ſollicitudineve eſcarum? Qui dat iumentis eſcam ipſorum, non te nutriet laudibus ipſius inſiſtentem? Qui cæleſtis eius regni hæres fieri expectas; de † tunica & pallio, victuque es ſollicitus? Qui teipſum mundo † crucifixiſti, adhuc terrena ſapis? Cur teipſum fallis, ac decipis? Cur medicum exaſperas, nolens ſanitatem recipere? Tempore, quo curari poſſes, tua vulnera occultas; & medicum, quòd non ſis ab eo curatus, incuſas? Tempus emendationis, ac pœnitentiæ indultum eſt tibi: & pœnitentiam agere negligis? Cur ergo culpas medicum, & arguis legiſlatorem? an quia tibi, dum negligis & paruipendis, mortem inuexit? Numquid morti in illa hora neceſſitatis dices: permitte me pœnitentiam agere? Vigila igitur chariſſime, vigila: quaſi enim laqueus, hora illa repente ſuperueniet tibi. Et tunc ſtu- C pore atque pauore mens tua corripietur; tuncque ad conſcientiam tuam recurres, & ſuſpirando dices: Væ mihi, væ mihi: quomodo me in ſuperbiam elato, & ſine timore ambulante, in vanum tranſierunt omnes dies mei? quo pacto inter prauas, inutileſque cogitationes, mihi tempus præterijt? Me miſerum, qui tempus pœnitentiæ meæ perdidi. Et quid nobis proderit, hæc in hora mortis cogitare; quando iam vlterius non concedetur nobis † in hoc mundo remorari? Imprime igitur animo tuo hæc, quæ dicuntur. Introeant in aures tuas, quæ pronuntiata ſunt à Domino: ſi tamen vel ipſi credis. ait enim: De omni verbo otioſo reddituri ſumus rationem in die † illa tremenda. Sufficeret autem nobis ad incutiendum terrorem, vel ſolus hic ſermo, ſi tamen † conſcientia mentis noſtræ eſſet ſobria. Qui verò neque ea, quæ ſunt ſcripta intelligit; neque ea, quæ dicuntur auſcultat: ſimilis eſt talis homo canali ſeu fiſtulæ aquam quidem recipienti, D ſed quod tranſeat per ipſam minimè ſentienti. Quis igitur non fleat? quis non contriſtetur ac lugeat? & quis non obſtupeſcat? Ecce enim orbis terræ Dominus tam per ſeipſum, quàm etiam per ſeruos ſuos Prophetas, & Apoſtolos, prædicat & clamat: nec eſt qui audire curet. Quænam verò illa ſunt, quæ ab illis prædicantur? Nuptiæ, inquit Dominus, paratæ ſunt: tauri mei, & altilia occiſa ſunt. Sponſus in thalamo ſuo cum gloria & magnificentia reſidet, & cum gaudio recipit intrò euntes. Fores patent, miniſtri feſtinant, prædicatores vndique conuocant, & clamant: Priuſquam ianuæ claudantur, celeriter intrare properate: ne fortè foris remanere cogamini, & vltra iam non ſit, qui † vos introducat. Væ autem; quia non eſt qui iſta intelligat. non eſt qui curet, ſtudiumve adhibeat: verùm ignauia & ſollicitudo ſeculi huius, catenæ inſtar vinctam tenent mentē noſtram. E Diuinas ſanè ſcripturas rectè quidem ſcribimus, & rectè legimus: at rectè illas audire † nolumus; quia quæ nobis præcipiunt, opere implere recuſamus. Quis obſecro, aliquando ſine viatico, longinquæ peregrinationis iter arripuit? aut quis vnquam abſque † viatore perito, magnas itinerum difficultates ingredi tentauit? ſicut nos citra ſumptum bonorum operum, & ſine ſpiritali duce facere volumus: qui relicto hic noſtro viatico, nihil nobiſcum hinc peregrè profecturi deferimus. Felix ſanè ac beatus, qui cum fiducia proficiſcitur ad Dominum; & indeficiens ſecum viaticum iugiter defert, vt nullam patiatur inediā. Ecce etiam decem virgines † dormiunt; & ſerui negotiantur, expectantes Dominum ſuum, quando

Marginal notes: † al. cum ſpiritali lumine. — Opera bona in cælum pigmittenda. — Philip. 2. — † al. an quia ab illo ſepararis? — Pſalm. 146. — † al. de eſca & operimento ſatagis? — † al. mortificaſti. — Vigilandū, donec tempus eſt. — † al. ad hoc ſeculum redire? — Matth. 12. — * al. in die iudicij. — † al. mens noſtra. — Comparatio accommoda. — Matth. 22. Lucæ 14. — † al. qui vobis pulſantibus aperiat. — NOTA. — † al. audire atque intelligere contemnimus. — † al. viæ duce ſcientiſſimo. — Matth. 25. — † al. lampades accipiunt.

A quando accepto regno, cùm poteſtate & maieſtate magna veniet coronaturus Ibidem.
ſeruos ſuos, qui accepta ab eo pecunia optimè in ea mercati ſunt; perdatque cun-
ctos inimicos ſuos, qui ipſum ſuper ſe regnare noluerunt. Quemadmodum ſi
media nocte, graui ſomno hominibus depreſſis, repentè magnus è cælo ſonus Signa vltimum iudicium præcedentia.
efficiatur, tonitruaque horribilia, & coruſcationes ac fulgura dira, vnà cum terræ
motibus: exterritique ſubitò dormientes, reuoluat vnuſquiſque apud ſe ſua ope-
ra, ſiue illa bona fuerint, ſiue mala. Qui verò mala geſſerint, in cubili ſuo ia-
centes percutient pectora ſua: quia nullus iam illis erit, aut euadendi, aut ſe ab-
ſcondendi, aut reſipiſcendi ab his quæ malè egerint, locus reliquus. Terra nam-
que concutietur, tonitrua fragore ingenti terrebunt, fulguraque † conſterna- † al. pauorem incutient.
bunt, & profundæ eos tenebræ occupabunt. Sic quoque in hora illa metuenda, in-
B ſtar fulguris velociſſimi, repentè iudex adueniens † commouebit vniuerſam ter- † al. exterrebit. 1 Cor. 15.
ram. Tuba enim cum timore ex cælo reſonans excitabit defunctos, omneſque qui 1 Theſſ. 4.
à ſeculo obdormierunt reſuſcitabit. Cæli cum virtutibus ſuis mouebuntur: & ter- Matth 24.
ra omnis, vt aqua maris, à facie maieſtatis eius contremiſcet. Ignis enim horribi- Marc 13. Lucæ 17.21.
lis ante faciem ipſius præcurret, emundans eam ab iniquitatibus, quibus fuerat Pſal. 96.
contaminata. Infernus æternas ſuas portas aperiet, mors euacuabitur, ac de-
ſtruetur. Puluis autem, qui † computruerat naturæ humanæ, audita voce tubæ, † al. qui putrue-
ſpiritum vitamque recipiet. Erit enim verè tunc mirabile, fratres, hora illa, quaſi tat, id eſt, huma-
in ictu oculi, in inferno multitudinem innumerabilem cernere, inſtar piſcium na caro, audiens
maris agitari: & oſſa infinita humanæ naturæ, circumcurrendo, ſuas vnumquod- vocem tubæ, viuificabitur.
que compages atque iuncturas requirere. Surgenteſque clamabunt omnes, & di- Reſurgentium
cent: Gloria omnipotenti Deo, qui congregauit nos, & per immenſam clemen- voces.
C tiam ſuam reſuſcitauit nos. Tunc exultabunt iuſti, & lætabuntur ſancti: quique
veri ac perfecti monachi fuerint, † conſolatione perfruentur; & à laboribus fe- † al. cum Mar-
licis exercitationis ſuæ atque abſtinentiæ, requieſcent. Martyres coronabuntur; tyrū choro con-
Apoſtoli, & Prophetæ gloria & honore decorabuntur. Beatus, qui meruerit † ho- ſolationem ac-
ram illam videre, quando cum gloria rapientur in nubibus † obuiam immortali cipient.
ſponſo omnes qui dilexerunt eum, & cunctas voluntates ipſius perficere ſtudue- † al. in illa hora videre, quomodo cum gloria, &c.
runt. Nam ſicut vnuſquiſque hic perfectioni operam dedit: ita illuc ad excelſa † 1. Theſſ. 4.
præmiorum faſtigia peruolabit. & quemadmodum hic quiſque cor ſuum emun-
dauerit: ſic eius quoque gloriam tunc intuebitur. & quomodo quiſque eum deſi-
derauit: ita etiam dilectione ipſius ſatiabitur. Admirabitur quoque in illa hora
primus parens Adam, magna illa & terribilia cernens, quomodo nimirum ex ſe PVLCHRA
ſolo, & coniuge ſua gentes immenſæ atque innumerabiles, infinitæque nationes IN ADAM
D proceſſerint. Magis autem admirabitur, gloriam referens Creatori Deo, quomo- CONSIDERATIO, ET
do ab vna natura, & ex vna creatura procreati, alij in regno cælorum ac paradiſo, ADMIRATIO.
alij in inferno ſortem pro meritis ſuorum operum acceperint. Gloria ſoli ſapien- Matth 16.25.
ti Deo. Chariſſimi, recordatus ſum horæ illius, & contremui: conſideraui horren- Rom. 2.
dum illud iudicium, & totus expaui. Paradiſi quoque delitias atque oblectamenta
perluſtraui animo, & ingemiſcens fleui acerbè, ita vt non remaneret in me vis, vt
amplius flere poſſem: quoniam in negligentia, & elatione atque diſtractione per-
tranſiui dies meos, & in cogitationibus ſordidis tranſegi annos meos: & quomo-
do mihi furtim ſublati ſunt, non animaduerti; neque quo pacto præterierint, ſen-
ſi. Hei mihi, dies mei defecerunt; & iniquitates meæ multiplicatæ ſunt. Hei mihi, Iob 7.13.17.
E dilectiſſimi: quid faciam in confuſione horæ illius, quando per circuitum adſta- Pſalm 77.89.
bunt mihi noti mei, qui me in hoc religionis habitu conſpicientes, beatum prædi-
cabant: cùm interim eſſem intus iniquitate & immunditia plenus, obliuiſcerer-
que Domini, qui corda ſcrutatur, & renes? Verè magna illic erit confuſio; & infe- Pſal. 7. &
lix ac miſer valde, qui illa ibi confuſione notabitur atque excipietur. Hier. 17.

DEVS pie & miſericors, per miſerationes ego tuas te adiuro, & deprecor, PRECATIO
ne me cum hœdis à ſiniſtris tuis tunc ſtatuas inter illos, qui hic te exacerbârunt. Matth. 25.
neque ibi dixeris mihi: Neſcio te. ſed per ineffabilem illam tuam clementiam, & Ibidem.
per viſcera miſericordiæ tuæ, indeſinenter mihi planctum, compunctionemque †
largire: & humilia cor meum Domine, atque † purifica, vt templum ſanctum gra- al. ſanctifica
tiæ tuæ effici † mereatur. Nam licet peccator ego ſim, impieque egerim; aſſi- me.
duè tamen ad ianuam tuam pulſo; & ſi ignauus ac negligens, viam tamen tuam † al. effici mereat.

Digitized by Google

†al. curro.
ego ſemper † incedo. Obſecro charitatem veſtram, fratres mei chariſſimi, omni A
ſtudio contendite placere Deo, dum tempus vobis hic ſuppetit. Coram illo plo-
Pſal. 94.
rate dies noctesque; & in orationibus atque pſalmodijs veſtris aſſiduè deprecemi-
†al. gehennæ ignibus.
ni, vt nos à ſempiterno illo planctu, ac luctu, à ſtridore dentium, à † gehenna ignis,
Eſa. 66.
& ab immortali illo verme ſemper rodente, & numquam quieſcente eripere ac
†al lætitia ſempiterna repleat.
liberare dignetur: noſque in ſuo regno, † in vita æterna. gaudio ſemper repleat;
Eſaiæ 49 60.
vbi exulat omnis dolor, triſtitia, & gemitus: vbi nec lachrymis, neque pœnitentia
Apoc. 7. 21.
opus erit: vbi nec metus eſt, nec tremor; vnde mors extirpata eſt, atque corruptio:
vbi nulla eſt differentia; vbi non eſt aduerſarius, neque impugnator: vbi non eſt
exacerbatio, nec ira. vbi locum non habet odium, neque inimicitiæ: ſed ſemper B
ibi adeſt gaudium, lætitia, & exultatio, menſaque cibis ſpiritalibus atque cæle-
†al. qui ea perfrui meruit: infeliciſſimus autem qui illa priuabitur.
ſtibus plena, quam præparauit Deus cunctis diligentibus ſe: & beatus, qui † ad
eam meruerit accedere: miſer autem & infelix, qui per ſuam negligentiam ieiu-
nus ab ea reiectus fuerit. Deprecor vos, dilectiſſimi, effundite ſuper me viſcera
pietatis veſtræ: & orate pro me, procidentes benigniſſimo amatori hominum,
vnigenito Filio Dei; vt faciat mecum ſecundùm miſericordiam ſuam, & liberet
†al. in tabernaculo ſuo, vna vobiſcum, &c.
me à multitudine iniquitatum mearum, collocetque me † in circuitu tabernacu-
lorum veſtrorum, inter macerias benedicti paradiſi: vt prope vos ibi aſſiſtere me-
rear, qui illius promiſſiones hæreditate percipitis. Vos namque filij eſtis dilecti
Deo: ego verò quaſi canis ſum abiectus, ac vilis. Vtinam vel micas veſtræ men-
Matth. 15.
ſæ proijciatis; vt impleatur in me, quod ſcriptum habetur: Quoniam & catelli co-
medunt de micis, quæ cadunt de menſa dominorum ſuorum. Ita ſanè, chariſſi- C
mi mei, effundite ſuper me, obſecro, preces veſtras: & venite, ſolliciti ſimus de
Sap. 2. 5.
vita, atque ſalute noſtra. omnia enim inſtar vmbræ prætereunt. Auerſemur
1. Ioan. 2.
igitur mundum, & cuncta quæ in eo ſunt; ſollicitudinem quoque ſecularem,
& affectionem carnalem: nullaque omninò nobis alia ſit cura, niſi dumtaxat no-
Matth 16. & Lucæ 9.
ſtræ ſalutis. quemadmodum & Dominus noſter præcepit, dicens: Quid enim
proderit homini, ſi vniuerſum lucretur mundum; animæ verò ſuæ detrimentum
Chriſtiani negotiatores ſpiritales.
patiatur? aut, quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Negotiato-
res ſpiritales ſumus, dilectiſſimi mei, ſecularibus negotiatoribus ſimiles. Per-
pendite quæ dico, fratres. Negotiator ſecularis, damna & lucra quotidie compu-
tat: & ſiquidem damna perpeſſus fuerit, ea reſarcire ſollicitè ſtudet. Sic etiam
Veſperi & manè examinanda quotidie Conſcientia.
tu chariſſime, ſeriò facias, ac cures. Diebus ſingulis, veſperi & manè diligen-
ter conſidera, quo pacto ſeſe habeat negotiatio tua, ac mercimonij ratio. Et ve-
ſpere quidem ingreſſus cubiculum cordis tui, examina temetipſum, ac dicito: D
Putasne, hodie in aliquo Deum exacerbaui? Numquid verba otioſa protuli? num
Examinis conſcientiæ forma.
per contemptum, negligentiamve peccaui? Num in re aliqua fratrem irritaui?
Num alicuius famam detractionibus laceraui? Num quando ore pſallebam, res
ſeculares mente verſabam? Num quando carnalis in me concupiſcentia irruit,
blandum virus ego lubens ſuſcepi? Numquid à curis, atque ſollicitudinibus ter-
NOTANDA.
renis aliquando ſuperatus ſum? Quòd ſi in iſtis compereris te detrimenta perpeſ-
ſum; futuris lucris præterita damna ſedulò reſarcire cura. Ingemiſce ex intimo
corde, & plange, ac lachrymas funde; ne eadem rurſus detrimenta atque incom-
moda ſuſtineas. Nam niſi de ſingulis negligentiæ peccatis ex animo doluerimus:
†al. emendari.
diabolum haudquaquam à nobis repellere, vel etiam † emundari poterimus. Et E
†al. denuò meditare, & dic.
facto iam diluculo, † rurſus eadem tecum meditare, & dicito: Quomodo, putas,
iſta mihi nox præterijt? lucratusne ſum in ea mercimonium meum? Numquid
NOTA.
mens mea, vnà cum corpore vigilauit? Numquid oculi mei lachrymas fuderunt?
Numquid cùm genua noctu ad orationem flecterē, ſomno depreſſus ſum? Num-
quid improbæ ac ſordidæ cogitationes inuaſerunt me; atque illis libenter immo-
ratus ſum? Et ſi te in eiuſmodi victum eſſe ſenſeris, ſollicitè curari ſtude, cordique
†al. cuſtodes.
tuo † cuſtodiam ſtatue, ne eadem rurſus patiaris. Quod ſi curaueris, & pro ſa-
lute animæ tuæ ſollicitus fueris; negotiationemque tuam cum lucro hic exercu-
eris: gratus atque acceptus tuo eris Domino, & tibi ipſi magnopere profueris.
†al. eſt negligentiæ dominatio Imitare igitur apē, &c.
Attende porrò tibiipſi ſolerter, nequando teipſum torpori atque negligentiæ
tradas. initium enim perditionis, eſt † negligentia, & omnis inobedientia: quæ
quidem per modicas occaſiones irrepit; ſed poſtea totum hominem obſidens,
omne

Digitized by Google

A omne ſtudium religionis relaxare, iugumque eius excutere cogitat. Imitare au- APIS PVLCHRA CONSIDERATIO.
tem apem chariſſime, & admirabile eius cerne myſterium, quo pacto illa ex varijs
ſparſiſque terræ floribus ſuum colligit opificium. In hoc ergo paruo ac vili ani-
mante ſolertiã magnam conſidera Si enim omnes ſapientes terræ, cunctique or-
bis philoſophi congregati fuerint, ſapientiam illius ediſſerere haud quaquam va-
lebunt: quomodo nimirum illa, ex floribus quaſi quædam monumenta ædificet,
in quibus & ſoboles ſuas ſepelit: cumque iam eas viuificauerit, tum demum velut
dux quidam militiæ, ſua illas voce excitat: qua audita, illæ pariter ex ſuis † ſedibus †al. locis.
ac tumulis euolare incipiunt: poſtquam autem euolauerint, operatur ac replet
eadem monumenta mirabili eſcarum dulcedine, diſtenditque nectare cellas; ita
vt omnis, qui opus ac laborem illius prudenter conſiderat, glorificet Creatorem
B Deum, admirans ſecum, quòd ex tam vili atque † abiecto animante, tanta pro- †al. minuto.
cedat ſapientia. Et tu ergo chariſſime, eſto ſicut & illa: atque ex diuinis Scriptu- NOTA.
ris diuitias tibi congrega, & theſauros qui numquam eripi tibi poterunt, illoſque
in cælum præmittere ſatagito. Nam & terreni Principes, ſi quiſquam illorum Principum peregrinantium
in regionem longinquam proficiſci voluerit, præmittunt ſeruos cum rebus ac mos.
opibus ſuis, vt cùm in † præparatam iam manſionem peruenerint, habeant vbi †al. deſtinatam.
requieſcant. Ita & tu dilectiſſime facito: & in cælum tuas diuitias præmittito,
vt in Sanctorum tabernacula recipi merearis. Noli breue hoc vitæ tempus in
negligentia atque deſidia tranſigere: ne poſtea in ſecula infinita pœnitere atque
dolere cogaris. Numquid dicentem Dominum noſtrum audiſti: In hoc mun- Ioan. 16.
do preſſuram habebitis? Et iterum: In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras? Lucæ 21.
Quòd ſi tu negligentia atque torpore relaxatus, tribulationes huius ſeculi oderis,
C patientiamque ſubterfugeris, voluptates verò carnales appetas; cur iugum Chri- Matth. 11. & 1. Ioan. 5.
ſti leue atque ſuaue, propter tuam ignauiam, quaſi durum & graue, importa-
bileque, maledictis inſectaris? Væ tibi miſer: quid agis? Teipſum in perditio-
nem præcipitas, dum iſta cauſſaris. Et quis tui miſerebitur, ſi tu teipſum occi-
das? Sumptis enim armis Chriſti, quibus hoſtem debellare debueras, † gladium †al. telum.
in tuum ipſius cor infixiſti. Euigila, obſecro, dilectiſſime; & ne hic in negligen-
tia atque otio vitam conteras: ne poſtmodum fruſtra illic te pœniteat, vbi nulla
pœnitentiæ erit vtilitas. Si in hac dumtaxat vita, miſer, gloriaris; vana eſt pla-
nè oratio tua, vana quoque ſpes tua, & inanis expectatio tua. Quid eſt, quod os
tuum orat Deum; & cuiuſmodi ſunt, quæ ab illo depoſcis? num ſeculi huius vi-
tam, ac requiem: an vitam immortalem, & nunquam ſeneſcentem? Quòd ſi hæc
momentanea, & tranſitoria tantummodò requiris: meliores te iam ſunt † fur, & †al. fornicator
D fornicator. Illi enim, vt ſaluentur, orant: & te, qui fallaciter in hoc bono & an- & latro.
gelico vitæ inſtituto viuis, beatum prædicant. Lucem enim odiſti, & tenebras Ioan. 3.
dilexiſti: poſtpoſitoque cæleſti regno, terrena ac temporalia appetiuiſti. Veritus
ne es miſer, ne fortè clemens & benigniſſimus Deus tuos labores ſperneret, atque
reijceret? † At ipſe certè ſua gratia tibi ad eos perferendos virtutem præſtitit: †al. cùm ipſe
ipſe cor tuum compunxit, & mercedem tibi attribuit. Omnia ab ipſo accepiſti: & vt ad ſtadium
tu ſuperbia elatus contemnis, & de eius bonitate diffidis? Mercedem mercena- accurreres, tibi ſuam gratiam
rij exquiret ab his, qui defraudant illum: & te lachrymarum tuarum, atque labo- præſtiterit, &c. Leuit. 19. &
rum mercede priuabit? Abſit. Qui ait: Quærite, & inuenietis: pulſate, & aperie- Iacob 5.
tur vobis; ille ne mendax propter te efficietur? Nequaquam hæc te ſuſpicio, mi- Matth. 7 & Lucæ 11.
ſer, decipiat: procul à te talis cogitatio recedat. Et quis tam ſæuus, & inuidus
E tibi fuit, vt eiuſmodi ſuggereret? Ille ſanè aduerſarius, & bonorum omnium
hoſtis, Diabolus: illius quippe hoc † propriè eſt ſtudium, illius hic † eſt conatus, †al. vnum.
vt ſi fieri poſſit, nemo hominum ſaluetur. Redi igitur nunc ad teipſum, & ne †al. iſtud ipſius eſt opus.
animam tuam oderis. Aperi oculos mentis tuæ: & cerne illos, qui tecum ver-
ſantur, quomodo in communi decertant; quàm ſollicitè aduigilant, lampadeſq;
ſuas ardentes manibus tenent: & os ipſorum laudat atque glorificat immortalem Matth. 25.
† ſponſum; oculique eorum pulchritudinem illius contemplantur: & anima ip- †al. Deum.
ſorum vireſcit ac floret, lætatur & exultat. Conſidera quoque chariſſime, quia
dies Domini appropinquat, & venire non tardabit. Adueniet autem, vt expe- Abac. 2.
ctantes ſe repentè lætificet. Erit † enim, vt perſonet vox, dicens: Ecce ſponſus †al. audieturque
venit, exite obuiam ei. Tum hi, qui tecum ſunt, cum gaudio procedent obuiam, repente vox dicens: Ecce, &c.

Matth 25. Lucæ 12. Matth 21.25. †al. dicentis. Matth 25.

A habentes ſecum lampades ſuas claras ac pellucentes, veſtemque nuptialem ſplendidam. audientque vocem Sponſi immortalis, ad eos † dicentem: Venite benedicti Patris mei, hæreditate poſſidete præparatum vobis Regnum, à conſtitutione mundi. Tu autem, cùm vox illa clamoris inſonuerit, prorſus dicturus es ad eos: Fratres mei, donate mihi modicum olei: ecce enim lampas mea extinguitur. Audieſque ab eis reſponſum: ne fortè non ſufficiat nobis, & tibi: vade potius ad vendentes, & eme tibi. Et tunc perges pœnitentia ductus, & dolore afflictus: † & nuſquam vbi oleum tibi emere poſſis, inuenies. Omnis enim tunc terra timore concutietur, velut aqua maris, à facie gloriæ eius. Tuncque mœſtus, cum planctu ac vlulatu dices: Vadam, & pulſabo ianuam; & quis nouit, ſi fortè aperiatur mihi. Reuerſuſque pulſabis: & nemo erit, qui tibi reſpondeat. Et iterum inſiſtens, pulſabis. & reſpondebitur tibi ab eis, qui intus ſunt: B Amen amen dico tibi: Neſcio te, quis ſis: diſcede à me, operarie iniquitatis. Te autem ad oſtium perſiſtente, introibit in aures tuas vox lætitiæ & exultationis; dinoſceſque vniuſcuiuſque familiarium atque ſodalium tuorum vocem, & amarè flens atque ſuſpirans, dices: Hei mihi, hei mihi miſero & infelici: † quomodo tanta fratrum meorum claritate ac gloria priuatus ſum; & à contubernalibus ſocijſque meis ſeparatus? Totum vitæ meæ tempus cum illis tranſegi: at nũc ab eis ſegregatus ſum. Iuſtè ſanè ac meritò hæc iam patior. Illi namque continenter ac temperanter vixerunt: ego verò indifferenter atque negligenter. Illi compuncti corde, pſallebant: ego autem mente diſtractus, ſilebam. Illi genuum flexionibus ſedulò vacabant: ego verò dormiebam. Illi precibus intenti erant: ego autem mente diſtracta, euagabar. Illi ſeipſos humiliabant: ego verò ſuperbia intumeſcebam. Illi ſeipſos contemnebant: ego autem exteriore cultu atque ornatu delectabar. C Illi nec in minimo quidem Patribus contradicebant: ego verò & in maioribus inobedientem me præbebam. Illi citra Patrum iuſſionem ne cogitare quidem aliquid audebãt: ego autem propria voluntate in perditionem ſum præcipitatus. Illi omnem ſeculi cogitationem atque affectum inimicum ſibi ducebant: ego verò † cum his conuerſari haudquaquam recuſabam. Propterea illi nunc lætantur: ego autem triſtitia atque dolore plenus ſum. Illi exultant: ego verò acerbè fleo. Illi conſolatione fruuntur: & ego in luctu ac planctu nunc verſor. Euigila igitur, ac reſipiſce paullulum, ô miſer; & immenſam Domini Dei tui benignitatem conſiderans, toto corde ad eum reuertere: & noli, quæſo, tuam ſalutem negligere. Inquire illum ex animo, & citò erit tibi in ſalutem: inuoca illum, & te proteget atque defendet. D Da illi: vt centuplum ab eo recipias. Si enim charta inanimata per litterarum apices clamans, reſtituit omne debitum quod in ea ſcriptum continetur: quanto magis benigniſſimus Deus largietur gratiam, exquirentibus † ſe? Charta quidem per litteras, vſuram vſuræ addit: at theſaurus diuinæ gratiæ, multiplicabit in Chriſto mercedem orationum atque deprecationum † noſtrarum. Noli ergo negligere, & torpore atque ignauia deprimi. neque terrenarum rerum in te curæ dominentur. neque in deſperationis laqueum teipſum conijcias. Nam Deus viſceribus pietatis atque miſericordiæ ſuæ ſuſcipiet ac proteget te; omneſque, qui illum toto cordis affectu requiſierint. Accede igitur ad ipſum ſecurus, & ne dubites. procide coram eo, ſuſpira, plora, ora, & dic ipſi: Domine meus & Saluator meus, quare dereliquiſti me? Miſerere mei, quoniam tu ſolus benignus, ac miſericors es. Salua me peccatorem; quia tu ſolus abſque E peccato es. Euelle me ex fece ac cœno iniquitatum mearum: vt non infixus ibi hæream in ſecula ſeculorum. Libera me ex faucibus inimici: nam ecce tamquam leo rugit, me deuorare cupiens. Excita potentiam tuam Domine, & veni, vt ſaluum me facias. Fulgura coruſcationem tuam, & diſſipa vires eius. Terreatur, ac † diſſipetur à facie tua: infirmus quippe eſt, neque vim † obſiſtendi tibi habet; vt neque eis, qui verè diligunt te. Cernens enim ſignum gratiæ tuæ, deterritus fugit, confuſuſque recedit ab ipſis. Et nunc dominator Domine, ſalua me obſecro; quoniam ad te confugi. Si hoc modo ad Chriſtum acceſſeris, eumque ex toto corde inuocaueris; confeſtim tamquam benignus & miſericors pater, ſuam in auxilium tuum gratiam emittet, implebitque cunctas voluntates tuas in bonum. Ita chariſſime mi, ita age, & ad illum accede: & ne negligas in-

Ibidem.

†al. & tempus pœnitentię atque emendationis iam non inuenies.

Lucæ 13 & Matth 7.25.

†al quomodo tantam gloriã perdidi, & à fratribus, amiciſque ſeparatus inuenior?

Antitheſes grauiſſimæ.

†al. in his verſari atque occupari volebam.

A MINORE AD MAIVS.

†al. ipſam ſcilicet gratiam.

†al. veſtrarum.

PRECATIO.

Pſalm. 68.

1. Pet. 5.

Pſalm. 79.

Pſalm. 143.

Pſalm. 43.

†al. obſcuretur.

†al. ſtandi ante conſpectum tuũ habet, vt neque ante faciem diligentium te.

A gas inuocare eum. Et ne otio atque deſidia obtorpeſcas: neque ad me pigrum ac
ſegnem attendas. Mihi enim ſufficit confuſio vultus mei, qui dico, & non fa-
cio; moneo, & non intelligo. Cæterùm imitator eſto perfectorum, ac ſpiri- Sanctorũ Patrũ
tualium Patrum: & regulam illorum exquire ac ſequere, eorumque decretis in- veſtigiis, vt inſiſt ndum.
ſiſte. Neque ſupra modum tentes grandia atque excelſa, quæ perficere nequeas: ne- DISCRETIO.
que rurſus nimium ſecteris vilia atque abiecta, vt multiplicetur merces tua. Ne-
que delicatè nimis corpus tuum enutrias, ne fortè oppugnare te incipiat: neque
illud ipſum carnis voluptatibus adſueſcas; ne prægrauetur anima tua, & in infima
terræ depreſſa, deducatur ad vitia. Nam ſi illius concupiſcentias explere volue-
ris; * derelinquet viam planam ac rectam, & per aſpera atque prærupta * incedet, *al. derelinques.
cogitationes quaſcumque ſordidas facilè libenterque admittens, & pudicitiæ *al. incedes.
B iam bellum in tuam perniciem indicens. Quòd ſi illud rurſus vltra modum la-
boribus maceras, atque affligis; etiam ſic grauitate * oneris opprimitur anima *al. duro onere.
tua, dum triſtitiæ atque puſillanimitati ſubditur, & à torpore ac tædio vincta de-
tinetur, iracundiaque concitatur; & ad laudes Deo referẽdas, precesque funden-
das, necnon ad bonum obedientiæ, atque humilitatis, pigra * ac ſegnis efficitur. *al. pigrum ſegnemque reddit monachum.
Bono igitur teipſum modo ac via, ſub diſcreta Patrum regula cuſtodi, atque gu-
berna: & ne quid nimis, vt perfectus in cunctis reddaris. Numquamne (dicito
mihi) * in ſtadio pugilum, equis currentibus ſpectator adſtitiſti? aut num ſca- *al. circi ſpectator fuiſti?
pham rurſus in pelago non conſpexiſti? Etenim equos ſi quis immoderatius ad AB EXEMPLIS.
curſum concitarit, ſolo poſtmodum ſtrepitu terrentur: contra verò, ſi nimium
relaxati fuerint, ipſum etiam aurigam deijciunt, deiectumque per diuerſa ſæpe
trahunt. Similiter & nauis in mari, ſi pondere nimio grauata fuerit, facilè flucti-
C bus concutitur, atque ſubmergitur: at ſi leuis, & ſine onere nauiget, citius vento-
rum vi ſubuertitur. Similiter quoque & anima, & corpus, ſi ſupra modum one-
rentur; citò ſuccumbunt, & in ea, quæ ante diximus, incidunt. Atque ideo bo-
num eſt, ita vnumquemque incipere, vt perficiat, Deoque placere queat; & ſibi
ipſi vtilis ſit, ac proximo. Vos eſtis benedictus grex Chriſti: qui vocem eius au-
diſtis, ipſumque ſequimini. Vos eſtis luminaria mundi, & ſal terræ, * columnæq; Matth. 5.
ſub cælo. Vos, inquam, qui perfecti ac veri monachi eſtis; qui Angelicam con- *al. & columnæ cælorum.
uerſationem diligentes, ſuper terram vita Angelorum viuitis: corpus ſiquidem
humanum geſtantes, opus atque miniſterium Angelicum perficitis. Certamen Certamen breue, ſed præmiũ æternum.
quidem veſtrum, dilectiſſimi, temporarium ac momentaneum eſt: at retributio,
& laus æterna. Et labor quidem exercitationis, atque abſtinentiæ veſtræ, breuis
eſt: verùm requies ac merces, immortalis & infinita. Quanto vos alacrius religi-
D onis regulam obſeruatis, & virtutem * cum dilectione excolitis: tanto aduerſa- *al. ex charitate comparatis.
rius veſter diabolus magis furore, atque inſania accenditur; diuerſoſque in per-
niciem veſtram laqueos occultè tendit, vt ſuis vos laqueis conſtrictos, à recto cal-
le, ſemitaque detorqueat. Attendite ergo vobiſipſis, chariſſimi, ab inſidijs eius. 2. Tim. 2.
Nemo enim abſque certamine coronatur: & gratia Dei numquam vllum * deſe- *al. derelinquit.
ret, qui promptè alacriterque pugnauerit. Si quis verò per ignauiam ſeipſum re-
laxans, os ſuum aperire, & gratiam ipſius in auxilium ſuum inuocare neglexerit; COMPARATIONES PVLCHRÆ, ET APTAE.
ſeipſum iam incuſet, & non gratiam, ſi ab ea deſeratur. Quemadmodum enim ſi
quis manibus ac pedibus ſanus ſit, habeatque ante ſe eſcas plurimas appoſitas, &
ſegnitie torpens, noluerit ori ſuo eas admouere, iiſque veſci, vt animam corpusq;
reficiat, talis ſibi ipſi necis ſuæ auctor eſt: ita quoque monachus, qui ſuauiſſimos
E diuinæ gratiæ cibos expertus eſt, ſi neglexerit ipſam inuocare, haudquaquam dul-
cedine eius ſatiari, recrearique poterit; ſed velut fame conſumptus, auxilioque
deſtitutus, tabeſcet. Quis ergo illius miſerebitur, qui cùm gratiæ cæleſtis eſcam, ſi
manus extenderet, guſtare poſſet; ſponte ſe illius ſuauitatis epulis per deſidiam
priuat? Aut quo pacto miſericordiã ſperet monachus, qui ſalutis ſuæ immemor;
ſolùm ea quæ terrena ſunt, curat? Similis porrò eſt monachus militi * ad bellum *al. in prælium ingredien.ti.
proficiſcenti, qui corpus ſuum armis vndique munit, armatuſque perſiſtit, vigi-
lat, cautè agit, & anxius eſt, donec belli finis aduenerit: ne fortè dum parum ſibi
cauet, aduerſarius repentè in eum irruat, incautumq; deijciat, & apprehendat.
Eodem modo & monachus, ſi ſomno atque inertia ſeipſum relaxarit; facillimè
ab inimico diabolo * capietur, ac proſternetur. Immittit ſiquidem ille in cor eius *al. deijcietur, & perimetur.

 cogita-

cogitationes turpes ac ſordidas, quas hic libenter in ſe admittit ac recipit; ſuperbiam præterea, ac vanam gloriam, inuidiam, detractionem, odium, gulam, libidinem, inſatiabilemque ſomnum: & inter hæc omnia, in deſperationem ſeipſum miſer præcipitat, & in reprobationem malorum. Cæterùm ſi ſollicitus ſemper vigilauerit, diuinamq; gratiã aſſiduè in ſuũ præſidium quæſierit, atq; implorarit; ſuccurretur ei ab illa iugiter, & edocebitur ab ea, quomodo placere debeat Deo: fitq; in eo ipſa gratia * laus, atq; laudator. Nam quemadmodùm qui ſeipſum intuetur in ſpeculo, idem ipſe eſt qui videt, & qui videtur: ad eumdem modum & diuina gratia, vbi inuenerit requiem, ibidem inhabitat, & inhabitatur: efficiturq;, vt iam dixi, & laus, & qui laudẽ exhibeat. Abſq; enim illius adminiculo, nõ præualet cor placere ei viribus ſuis: verùm vt ipſi placeat, ab ea accipit; & ex eius vino, potum eidem offert. Ita, exempli gratia, ex compunctione, quæ inſigne gratiæ donum eſt, retribuit ei lachrymas; & ex dulcedine vini illius, humilitatẽ profert cordis; atq; ex ipſius virtute, quam ſumpſit, diuinas ei pſallit laudes. Sine faciei quippe aſpectu ſpeculũ inefficax eſt, atq; inutile: at cùm perſonæ cuiuſlibet aſpectũ acceperit, ex eo quod accipit, ſimul reddit: & ſi ornata ipſi facies admoueatur, idem etiam ex ipſo ſpeculo ornatus exprimitur. Sic quoq; homo ſine gratiæ diuinæ adiutorio, pauper eſt, & bonorum inops. Si verò ipſam gratiam promeruerit, poterit illius ope virtutes exercere, atque perficere. At ſi illam rurſus ſua negligentia, atque ſegnitie à ſe fugauerit; deſolatus planè * inuenietur ac nudus: inhabitabuntque in eo cogitationes turpes, & execrandæ, ſicut nicticorax in domicilio. Hominis igitur eſt gratiam inuocare, vt illa adueniens mentem ac cor ei illuminet: purificanſque ſeipſum homo, eam in domicilio pectoris ſui inhabitatricem, & auxiliatricem ſibi acquirat; & per eam, quaſcumque virtutes exerceat; illuminatuſque ab ipſa, varium ac multiplicem omnino futuri ſeculi decorem contemplari valeat: efficiturq; * in ipſo murus & antemurale, & cuſtodit ipſum ab omni malo, donec ab hoc ſeculo, in vitam futuri ſeculi transferat. Inclina ergo ad me aurem tuam, chariſſime, & ero tibi bonorum conſiliator, ſi ad vitam cupis æternam peruenire, & beatitudinem Domini tui conſequi. Dic mihi frater, cur aqua abluis faciem tuam? numquid vt proximo tuo magis placeas? Necdum ergo, vt videtur, reſpuiſti paſſiones carnis tuæ: ſed eis adhuc ſeruis, & delectaris. Quòd ſi faciem tuam lauare deſideras; lachrymis eam abluito, & ſuſpirijs ac fletibus eam lauato: vt in conſpectu Dei, & ſanctorum Angelorum eius, cum gloria ac claritate reſplendeat: nam facies, quæ lachrymis abluitur, immarceſſibilem pulchritudinem acquiret. Sed fortaſſe dicturus es mihi: Pudet me, turpem atque deformem faciem præferre. At ego dico tibi, quòd ſordes illæ vultus tui, pedumque tuorum, ſi cor mundum ac caſtum habueris, ſuper claritatem ſolis coram * Deo & Angelis eius refulgebunt. Quorſum etiam temere, ac paſſim rides? Nonne plangere, atque lugere potius ex Domini præcepto deberes? Tu verò his omiſſis, quæ tibi ille facienda mandauit, riſibus inconditis delectaris. Et hoc vnde; niſi quòd non appetas beatitudinem eius: neq; ſupplicia, quæ ipſe comminatur, pertimeſcas? Qui igitur varias tentationes expertus eſt, commonere eos poterit, qui necdum eas ſunt experti: & qui in latrones incidit mercator, viatores poterit cautos atque ſollicitos, ne in eorumdem manus veniant, reddere. Quoniam verò & ego ob meam ignauiam ex parte tentatus ſum, (quod commemoro prudentiæ veſtræ) & ad horam dumtaxat cautelam adhibui, rurſuſque per meam inertiam atque pigritiam in eadem recidi: ideo cupio vobis, dilectiſſimi, conſilium præbere, & vos (qui eſtis electus grex Chriſti) obſecrare, vt diligenter caueatis, ac vigilanter attendatis, ne propter carnales paſſiones, & huius vitæ ac ſeculi voluptates, diuina claritate ac gloria priuemini; & à thalamo illo immortalis ſponſi, pleno exultationis atque lætitiæ, cum dedecore reijciamini. Labor exercitationis & abſtinentiæ veſtræ, chariſſimi, tamquam ſomnus præterit: at retributionis merces, & laboris requies æterna eſt, & ineffabilis. Attendite igitur vobis ipſis, ne * ab vtriſque excidatis: & pro vtriſque, vltionem ac pœnam exſoluatis. Date autem potius operam, vt perfectam virtutem conſequamini, quæ omnibus adornata ſit atque inſignita, quibus diligitur Deus. Hanc enim ſi poſſederitis; neque Deum vmquam exacerbabitis, neque proximo veſtro

Margin notes:

Gratia diuina ſemper imploranda.

* ἐπαίνεσις, καὶ ἐπαινέτης.

DIVINAE GRATIAE VIS ATQVE PRAESTANTIA.

SPECVLVM.

* al. efficietur.

Pſalm. 101.

* al. ei murus firmiſſimus, & inexpugnabilis.

Facies lachrymis abluenda.

NOTANDA.

* al. in conſpectu Dei, & ſanctarum Poteſtatum eius, &c.

* al. inter Angelos Dei rutilabunt.

* al. ne vtrumque pariter deperdatis, dum neutrum planè perſequimini, præſentem ſcilicet, & æternã læturam.

Section letters in right margin: A, B, C, D, E

Digitized by Google

A veſtro mali quid facietis. Hæc porrò virtus, vnica ac ſingularis dicitur, continens in ſe pulchritudinem, ac varietatem omnium aliarum virtutum. Quemadmodũ enim regale diadema abſque pretioſis lapidibus, ſelectiſque margaritis componi texique nequit: ita & hæc vnica ac ſingularis virtus ſine aliarum fulgore virtutum, perfecta conſiſtere non poteſt. Eſt enim reuera quàm ſimillima Regio diademati: nam ſicut in eo, ſi vel vnus pretioſus lapis, aut margarita defuerit, refulgere ſuper caput Regis decenter nequit: ita & hæc ſingularis virtus, niſi reliquarum virtutum ornamento conſeratur, perfecta virtus appellari non poterit. Similis quoque eſt copioſis dapibus, exquiſitiſſimis condimentis præparatis, ſed ſalis ſapore carentibus: nam ſicut pretioſæ illæ epulæ ac dapes abſque ſale inutiles ſunt: ita & iſta vnica virtus, variarum licet virtutum gloria & honore decorata, niſi charitatem erga Deum & proximum adiunctam habuerit, contemptibilis prorſus atque inutilis habebitur. Similis item eſt perfecto pulchroque corpori; cui ſi membrum aliquod inſigne tollatur, inutile penitus deformeque videbitur: ſic & huic ſingulari virtuti ſi aliqua ex reliquis deſit, plena atq; perfecta haudquaquam erit. Alphabeto itidem pulchrè ſuis litteris formato, ac perpolito iſta ſimilis eſt: vt enim, ſi vel vna ex illo demat ur littera, totum illicò mancum & imperfectum redditur: ita & huic ſi vel vna cæterarum defuerit virtutum, tota inutilis abiectaque reperietur. Similis rurſum illa eſt Aquilæ ingenti, in altũ volitanti: quæ eſcam in laqueo alligatam cernens, tota ſe alarum vehementia, è ſublimi in eã demittit; volensq; prædam inde abripere, comprehẽſa repente vngulæ illius ſummitas laqueo detinetur: atq; ex hoc paruo licet impedimento, omnis

Heroica virtus regio diademati ſimilis.

B (at "rata, niſi charitatem")

Alphabeti cõparatio.

Virtus vt Aquilæ comparetur.

C * vis ac fortitudo eius deuincta imminuitur, totum quamtumuis corpus liberum & extra laqueum habere videatur. Eumdem ſanè in modum & hæc virtus, ſi vel in vno aliquo negotiorum terrenorum vincta hæreat, tota mox mortificatur, debilitatur, & exſtinguitur. Et ſicut Aquila compeditis vngulis, in aëris ſublimitatem, niſi liberata fuerit, volare nequit: ita & iſta virtus, niſi à terrenis negotijs liberetur, * cæleſtia perfectè contemplari non valebit. Quiſquis igitur lachrymas habet, veniat, & deploret mecum: & cui ſalutaris non ſuppetit compunctio, hoc ipſum conſiderans lugeat, & ingemiſcat; intelligatque quomodo nonnulli, quidum ea clari eſſent virtute, atq; ad cælum vſq; illa duce peruenissent, cæleſtis tamen Regni portas ingredi nequiuerunt. Eſt verò eiuſmodi, quod dicere volo chariſſimi: conſecuti ſunt infinitis laboribus quidam hanc, quam prædiximus, virtutem, ipſamque Regij diadematis inſtar exornârunt: at poſtmodũ pro-

** al. omnis virtus ac gloria eius humiliatur.*

** al. perfecta eſſe non poterit.*

NOT.

D pter res exiguas ac viles, virtutem adeò illuſtrem perdiderunt; & terrenis rebus illaqueati, * eam à cæleſtis regni ingreſſu impedierunt, atq; excluſerunt. Conſidera igitur diligenter teipſum, dilectiſſime: & caue, ne hiſce laqueis capiaris, & inimico ad prædam tradaris: neque admirabilem illam virtutem, quam tantis laboribus acquiſiuiſti, deſtruas ac perdas. neq; eam in cælum aſcendere, cæleſteſque ianuas ingredi prohibeas: & ne ipſam rubore confuſam, coram ſponſi thalamo conſtituas; neque vel vno aliquo capillo humi affigi permittas: cæterùm liberam illi tribue fiduciam, vocemque excelſam; vt exultans, in thalamum introeat, ac ſublimi ſua voce præmia laborum repetat. O miraculum ingens, & obſtupeſcendum. Sicut namque leo animal generoſiſſimum atque fortiſſimum, vnico ſaltem capillo in terra vinctum tenetur, atque humiliatur: ita profectò & iſta virtus (quæ leoni comparatur) terrena qualibet cura, veluti capillo vno colliga-

** al. ſeipſos à cæleſti regno ſequeſtrârunt.*

Leoni virtutem heroicam, conſummatamque comparat.

E tur, & in terra marceſcit, atque vileſcit. Quamobrem ſobrium ac vigilem, chariſſime, te præbe; & teipſum vincens, manuſque admouens, capillum in te illum exiguum ac vilem abſcinde: vt non in deriſum venias. quemadmodum Sampſon ille fortiſſimus, qui in vno momento & ictu oculi, ſola aſini maxilla armatus, mille viros occidit; & quaſi vnum capillum, ſeptenos validiſſimos funes amputauit; & ſeipſum à vinculis liberans, inimicos occidit, & Deo victoriam dedicauit: oratioque eius maxillam aſini in fontem aquæ conuertit. Hic autem licet tantus ac talis eſſet, adeoque multa præclara præſtitiſſet, ſemetipſum tamen per imprudentiam hoſtibus vinctum tradidit: humiliatuſq; valde eſt, poſtquam crines ei ablati ſunt, terribileſque illas ſuas, & admirabiles vires * colligauit, ac perdidit. Quare & tu tibi ipſi attende, ne vlla ratione ſingularem hanc virtutem noxijs

Iudic. 15. 16.

Sampſonis potentia, & poſtea impotentia.

Ibidem.

Ibidem.

** al. deuinctas ac colligatas perdidit.*

noxijs aliquibus rebus terrenis colligando humilies: ſed liberā eam à cunctis, qui A
bus lædi ac violari poteſt, reddens, adornatam & bene compoſitam in cælum præ-
mitte. Sic porrò illam libera, quemadmodum facere ſolet natator aliquis, qui vt margaritam pretioſam inueniat, ſeſe in profundum pelagi nando demittit, qua reperta, protinus in altum * conſcendit, totumque corpus eius ab aquis liberatur: aqua ſiquidem ſuo remanſit loco, ipſe verò cum diuitijs aſcendit, aridamque occupauit. Ad eumdem ergo & tu modum, omnibus rebus terrenis, ſeculique inquinamentis nudari ac liberari feſtina: virtuteque hac perfectè illuſtratus, induere ea ſicut veſtimento; & die noctuque vigilanter excuba, ne ipſa exſpolieris. Nam quæ illam poſſederit anima, à nullo malo euerti poterit; neque à fame, aut nuditate, deſidia, vel morbo, paupertate, vel perſecutione, aut alia quapiam tentatione diabolica violari vel lædi. Si enim ſobriam, ac vigilem ſe præbuerit; per B
eiuſmodi magis augebitur & coronabitur, ſemper ſecundùm Deum proficiens, illuſtriorque euadens. Neq; etiam ipſa mors eam affligere aut opprimere valebit: ſed cùm ex corpore migrabit, Angeli in cælis ipſam lætantem & exultantem excipient, & Patri luminum offerent. Exultabit quoque Pater in ea, & Filius, cum Spiritu ſancto. Exultabit quidem in illa Pater: quia ipſa eum dilexit, & * præter illum diligere alium noluit. Exultabit autem in ea vnigenitus Filius: quoniā ipſa ſemper concupiuit illum, & præter eum nihil videre, vel poſſidere optauit. Exultabit & Spiritus ſanctus ſuper ipſam: quia templum illius ſanctum fuit, & inhabitauit in ea. Exultabunt quoque ſuper illam cæli, cum virtutibus ſuis: & pariter procidentes, glorificabunt Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, cernentes eam omni Angelica virtute compoſitam, & omni iuſtitiæ ſplendore decoratam. Exultabit etiam in ea Paradiſus: quoniam hæreditatem in ipſo acquiſiuit. Gloria C
& magnificentia ſoli bono, & amatori hominum Deo: qui ineffabili ſua gratia regnum immortalitatis ſuæ nobis conſtituit, præſtititque. Per Ieſum Chriſtū Dominum noſtrum. Amen.

A Natatore exemplum.

*al. in altum ex aquis emergit nudus, & cum theſauro in terram pergit, &c.

*al. & voluntati eius nullam aliam voluntatem prætulit.

PRECATIO.

Supplico bonitati tuæ Domine, ſana vulnera animæ meæ; & oculos mentis meæ illumina, vt * diſpenſationem tuam in me factam iugiter cōſiderem. Et quoniam mens mea infatuata eſt, ſale gratiæ tuæ condias eam. Sed quid dicam tibi, ô futurorū præcognitor, qui corda ſcrutaris, & renes? Tu ſolus quippe noſti, quòd ſicut terra ſine aqua, ſitit vehementer te anima mea, & concupiſcit te cor meum: diligentes autem te, aſſiduè diuina tua gratia replentur. Quemadmodum igitur ſemper exaudiſti me: ita nunc quoque deprecationem meam ne deſpexeris. Ecce enim velut captiua detinetur mens mea, te ſolum Saluatorem verum requirens. Mitte ergo celeriter gratiam tuam, in auxilium meum: vt veniens, famem meam expleat, & ſitim mihi reſtinguat. Nam te Domine, qui abſque ſatieta- D
te delectas, concupiſco: & te lumen verum, datoremque ſalutis ſitio. Concede igitur mihi poſtulata mea: & inſtilla in cor meum, vel vnam guttam * dilectionis tuæ; quæ ſicut ignis in ſilua condenſa, conſumat ſpinas ac tribulos eius, cogitationes, inquam, peſſimas. Da autem mihi opulenter, & ſine menſura, vt Deus homini: & dona gratiæ tuæ mihi multiplica, vt Rex regum, & * vt bonus ac pius boni pijque patris vnicus filius. Quòd ſi te fortaſſe vt terrenus, vel terreni filius, repuli aut repello, irritaui & irrito: at tu, qui hydrias tua impleſti benedictione, imple quoque ſitim meam, atque gratia tua eam reſtingue. Et qui de quinque panibus ſatiaſti quinque millia hominum: de tua etiam benignitate famem mihi Domine, exſatia. Qui duo minuta viduæ illius pauperculæ ſuſce- E
piſti, atque probaſti: ſuſcipe quoque deprecationem ſerui tui. & da, quod peto: vt templum diuinæ gratiæ tuæ efficiar, quæ in me inhabitet: ipſaque quomodo placere tibi debeam, me doceat; & mentem meam quaſi quodam fræno conſtringat, ne aberrans peccem tibi, & * lumine illo tuo priuer. Exaudi me Domine, & præſta, vt * hæres regni tui in regno tuo vocari merear: manipuloſque compunctione & confeſſione plenos, precibus & interceſſionibus omnium Sanctorum tuorum, tibi gratos acceptoſque offeram. Exaudi, inquam, & ſuſcipe orationem meam, qui es ſuper omnia, & in omnibus benedictus, in ſempiterna ſecula ſeculorum, Amen.

*al. redemptionem.

Hiere. 11. 17.

Pſalm. 41. 142.

*al. diuinæ gratiæ tuæ.

*al. ſicut boni filij bonus pater.

Ioan. 2.

Math. 14. & Ioan. 6.

Lucæ 21.

Marc. 12.

*al. à claritate luminis illius excidam.

*al. vt vocer in hæreditatem regni tui.

Sobrij igitur ſimus & vigilemus, obſecro fratres dilectiſſimi, in hoc breui

vitæ

Digitized by Google

A vitæ noſtræ tempore: & in hac vndecima hora viriliter decertemus. Appropinquauit enim iam veſpera, & mercedis retributor Chriſtus cum gloria venit: vt reddat vnicuique ſecundùm opera ſua. Attendite itaque vobis ipſis, fratres, ne quis veſtrum de bono opere præſumens, negligenterq; viuens, immenſa illa Saluatoris præmia deperdat. Similis namq; eſt monachus agro alicui ſeminato, qui pluuia ac rore rigatus incrementum capit, & fructum lætitiæ producit: ſed cùm iam ad frugum tempus peruenerit, maiorem curam bono agricolæ ingerit: ſollicitus enim tunc aduigilat, metuens, ne vel repentina grandine, aut à camporum iumentis ſegetes ipſius vaſtentur: Ita etiã monachus, quamdiu in hoc viuit corpore, die noctuq; de immortali æternaq; vita ſollicitus ſit oportet; ne per negligentiam in vanum cucurriſſe deprehendatur. Gaudet exultatq; agricola, ac Deo gratias agit, quando meſſem iam ſuam in horrea congregauit, & compenſationem laborũ ſuorum perceperit: Eodem modo lætantur & exultãt in cælis B Angeli Dei, cùm quis timens Deum rectè hîc curſum ſuum conſummauerit. Agricola cùm ſua impleuit horrea, tunc in ſecuritate conſtitutus epulatur, atque lætatur: & monachus in ſuo poſitus horreo, hoc eſt, monumento, confeſtim diuitiæ illius in manſionem vitæ æternæ aſcendunt: vbi tunc in tuto ipſe erit, & bonis Dei lætus perfruetur. Nemo igitur hîc, chariſſimi, ſit ſegnis, metuve tentationum aut periculorum frangatur: cæterũ qui fortis eſt, infirmiores ſuſtentet, ac adiuuet: qui promptitudine atq; alacritate valet, puſillanimes conſoletur: qui vigil eſt & experrectus, ſomno depreſſos ſuſcitet: qui *firmus eſt ac ſtabilis, inconſtantes corripiat, atq; confirmet: & qui continens ac temperans eſt, inordinatos atq; intemperantes increpet. Sic namque ſimul conſpirantes, pariterque victoriam C de aduerſario noſtro referentes; illum confundemus, & cæleſtem Deum noſtrum glorificabimus, ſanctoſque Angelos exhilarabimus: & eos, qui nos vident, quique de nobis audiunt, in Chriſto Saluatore noſtro mirificè ædificabimus. Sicut enim ſanctorum Angelorum acies: ita eſt & multitudo monachorum vnanimiter viuentium, & mentem ſuam ad Deum ſemper eleuatam habentium. Et quemadmodum * mel, & fauus in ore: ſic reſponſio fratris ad proximum ſuum, cum charitate atque humilitate. Sicut aqua frigida, in magnis caloribus ſitienti: ita conſolatorius ſermo fratri, in tribulationibus & anguſtijs ipſius. Quemadmodum qui manũ porrigit cadenti, & erigit eum: ita *admonitionis, & veritatis ſermo animam ſegnem atq; puſillanimem excitat. Quemadmodum ſemen bonum, & electum in terra bona ac pingui: ſic cogitationes bonæ in mente monachi. Quemadmodum connexio firma ac fortis in ædificio: ita & longanimitas, D atque alacritas in corde monachi. Sicut *pondus ſalis, viro infirmo ac debili: ita ſomnolentia monachi, tempore ſuæ pſalmodiæ. Sicut vincula & catenæ, Aquilæ: ita & monacho, curæ atque ſollicitudines ſeculi. Vt ſpinæ & tribuli, inter ſata optima: ita ſordidæ cogitationes in anima monachi. Sicut cancer, qui putreſcit & curatur, ſed numquam ſanitatis finem *recipit: ita & iniuriarum recordatio in mente monachi. Sicut vermis corrumpit lignũ: ita etiã inimicitia cor monachi deſtruit. Vt à tinea corrũpitur veſtimentũ: ſic à detractione inquinatur anima monachi. Sicut arbor excelſa & ſpecioſa, ſed infructuoſa: ita ſuperbus & inſolens monachus. Vt fructus pulcher, & delectabilis quidem exterius, ſed putridus interius: ſic inuidus & liuidus monachus. Sicut, qui lapidem iactat in limpidum fontem, conturbat eum: ita iracunda monachi reſponſio commouet mentem proximi ſui. Quemadmodum ſi quis radicitus arborem fructibus plenam euel- E lat, & in alium eam locũ tranſplantet; fructus eius marceſcunt, & folia areſcunt: ſic & monachus proprium deſerens locum, & aliò ſe transferens. Sicut ædificium fundamento carens, ſuper petram: ita & monachus, qui non habet patientiam in preſſuris ac tribulationibus ſuis. Sicut quiſpiam Regi aſtans, & cum eo colloquẽs; à cõſeruo aurẽ vocatus, ſuſpiciendũ & glorioſum Regis colloquium relinquat, & ad confabulationes cum ſeruo ſe conuertat: ita quoque monachus, qui tẽpore ſuæ pſalmodiæ, mentẽ à Deo reflectit, & ſe ad fabulas nugaſq; cum alijs conuertit. Intelligamus ergo, chariſſimi, coram quo conſtituti ſimus. Sicut enim Angeli magno cum metu atque tremore adſtant Creatori, hymnum ei decantantes, ita & nos debemus, dilectiſſimi mei, tempore orationis atque pſalmodiæ, puro corde,

Matth. 20. Matth. 16. 25. Rom. 2. COMPARATIONES PULCHERRIMÆ. NOTA. *al. qui per ſe modeſtus eſt, immodeſtos admoneat. *al. fauus mellis in ore. *al. conſolationis, & vitæ ſermo. Matth. 13. *al. onus graue & intolerabile. *al. admittit. Iob 13. & Prouerb. 25. Prouerb. 15. A SIMILI. NOTA.

corde, & cum reuerentia atque timore coram Deo conſiſtere; ne corpore dumtaxat videamur adſiſtere, atq; in orationes incumbere, mente autem in negotijs interim terrenis occupemur. Quemadmodum enim * ſcapha, quæ fluctibus maris circumfertur: ita & monachus, cuius mens ſeculi negotijs, curiſque diſtrahitur. Quare colligamus cogitationes noſtras, ſegregemuſque eas à terrenis negotijs, fratres: vt gloriam apud Deum noſtrum obtineamus. Suſtineamus fortiter aduerſarij noſtri tentationes: vt cum Angelis glorificari mereamur. Gloria quippe eſt monacho, patientia in tribulationibus. Gloria monacho, longanimitas charitati coniuncta. Gloria monacho eſt, cùm nullas res præſentis ſeculi poſſidere cupit. Gloria monacho, & laus coram * Deo & Angelis eius, eſt humilitas & ſimplicitas cordis. Gloria monacho eſt, quieti atq; vigilijs inſiſtere, & corde compungi, ac flere in orationibus ſuis. Gloria monacho eſt, diligere Deum ex toto corde, & proximum ſicut ſeipſum. Gloria monacho eſt, temperantia ab eſcis, & à multiloquio linguæ. Gloria monacho eſt, quando verba eius operibus conſonant. Gloria monacho eſt, dum ſe in loco ſuo ac cella continet, neque huc illucque inſtar * ſtipulæ à vento raptatæ, tranſportatur, atque vagatur. Hei mihi dilectiſſimi mei, quia factus ſum ſicut machina ſeu follis fabri ferrarij, quæ repletur & euacuatur, nihilque ex vento, quo diſtenditur, retinet. Sic & ego virtutes * gregis Chriſti enarrans, ab his omnibus quàm longiſſimè receſſi. Gloria, & magnificentia infinitæ bonitati ipſius: qui nos quantumuis indignos, ſua dignos gratia efficit. Amen.

A

* al. feſtuca, ac ſtipula.

* al. coram Angelis & hominibus.

Matth. 22. & Lucæ 10.

B

* al. ſicut foliū quod à vento rapitur, circumfertur.

* al. virtutes quidem gregis Chriſti enarro, ſed nullius mihi cōſcius ſum.

Fratres mei chariſſimi, ſi quis veſtrum ſordidis ac turpibus cogitationibus præoccupatus fuerit, non deſidia aliqua atque ſegnitie obtorpeſcens ſeipſum in deſperationem tradat; ſed cor ſuum coram Deo effundat, & ingemiſcens cum lachrymis dicat: Exurge Domine, & intende iudicio meo, Deus meus, & Dominus meus, in cauſſam meam. Iudica me Domine, ſecundùm iuſtitiam tuam: opus manuum tuarum ſum ego, cur dereliquiſti, & deſpexiſti me? Cur faciem tuam auertis à me; & humilitatis meæ obliuiſceris? Quia perſecutus eſt inimicus animam meam, humiliauit in terra vitam meam. Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia. apprehendat me * manus tua Domine, ne peream. Si ita oratione perſtiteris, & Deum inuocaueris; confeſtim benignus ac miſericors Dominus mittēs * gratiam ſuam in cor tuum, conſolabitur te: & requiem à laboribus atque doloribus tuis, & ab omni impugnatione inimici, quam ſuſtines, tibi conferet. Cùm ergo talem habeamus Dominum, tam pium, tamque miſericordem; non ſegniter agamus, neq; negligamus noſtram ſalutem. Quamdiu enim hic adhuc ſumus, miſeretur, ſaluat, ac reficit nos; & in iniquitatibus noſtris ignoſcit, ſi ipſi voluerimus, & ex corde ipſum requiſiuerimus. Quis igitur non admiretur? Ecce enim per lachrymas breuiſſimi huius temporis, infinita peccata dimittit nobis: & ipſa quidem vndecima hora, innumerabilium nos vulnerum labe ſauciatos, per lachrymas ſanat; rurſuſque cùm ſanauerit, mercedem lachrymarum nobis confert. Iſtud quippe conſuetum gratiæ ipſius munus eſt, vt poſtquam ſanauit, etiam præmia ſanitatis liberaliter exſoluat. Non ergo negligamus, fratres: ſed operam demus, vt curemur atque ſanemur. Hîc enim per ſuam gratiam miſeretur, & ignoſcit Deus: illic autem non item: ſed iuſtum ibi iudicium, & vltio deſeruiet, & factorum omnium retributio. Illic miſericordiſſimus ille Abraham, immitis atq; immiſericors reperietur. Et qui pro Sodomitis, vt ſaluarentur, fuerat deprecatus; illic vel pro vno peccatore non ſupplicabit, vt miſericordiam obtineat. Non ergo ſinamus mentem noſtram terrenorū negotiorum vinculis conſtringi, fratres: ſed imitatores, & conſortes fieri ſtudeamũs ſanctorum Patrum. Non recedamus ab illorum viuendi inſtituto: ne (quod abſit) & eorum priuemur gloria. Adnitamur ſedulò, vt cum perfectis viris coronemur: ſin minus, ſaltem inter extremos, qui Domino placuerunt, laudari mereamur. Beatus ille profectò eſt, qui inter perfectos contendit coronari: ſicut contra miſer & infelix, qui hoc tempus vitæ ſuæ negligenter tranſegerit, vt indignus ſit etiam * cum minimis collaudari. Beatus, qui corona & hæreditate dignus inuenietur Sanctorum, vocemq; illam benedictam audire merebitur, dicentem: Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi. Quam illic, obſecro, tunc fratres,

C

PRECATIO.

Pſalm. 34.

Pſalm 7.

Iob 13. 14.

Pſalm. 43.

Pſalm. 142.

Pſalm. 68.

* al. gratia tua.

* al. auxilium.

Miſeratio Dei quanta.

D

Matth. 20.

Lucæ 16.

Geneſ. 18.

E

* al. inter minimos commendari.

Matth. 25.

A fratres, excuſationẽ habebimus, ſi nunc hîc neglexerimus? Secularis quidẽ aliquẽ
fortaſſe prætextum inuenire poterit, quo ſuam negligentiam excuſet, vtpote va-
rijs ſeculi rebus diſtractus: nos verò quid dicemus, aut quæ impedimẽta prætexe-
mus? Vereor ſanè, ac pertimeſco, ne fortè hi, qui modò hîc nos laudant & cele-
brant, illic tunc nos irrideant: & qui beatos hîc nos prædicant, illic nobis illud
ipſum exprobrent, atque inſultent. Ne ergo chariſſimi mei, dulceſcat nobis hîc
negligentia, & mundi ſollicitudo; vt non poſtea illic nobis amareſcat æternus
ignis, & vermis numquam dormiens. Quare reſipiſcamus, ac pœnitentiam hîc [Eſai.66.&]
paullulum agamus, dilectiſſimi, dum tempus adhuc ſuppetit; vt ab æterno illo [Matth.22.]
igne liberemur. Ploremus in hac vita modicum: vt luctum ac planctum illum [Marc.9.]
ſempiternum euadamus. An non creditis Saluatoris noſtri ſermoni, quòd repen- [Matth.24.]
tè ſicut fulgur coruſcans, ita erit & aduentus eius? Non intelligitis, quia fama [Marc.13.&]
B præit: ecce hîc, ecce illic? Timeamus igitur, & attendamus nobis ipſis, ne ſubitò [Lucæ 17.]
nos imparatos extrema illa præoccupet neceſſitas; incipiamusque tunc noſipſos [Matth.20.]
culpare ac reprehẽdere, nihil proficientes. Credite mihi, chariſſimi, quia * poſtre- [* al. vndecima]
ma iam hora eſt: credite quia conſummatio iſtius ſeculi nunc appropinquat. Vi-
dete igitur, ne fortè impleatur in vobis Prophetæ ſermo, qui dicit: Væ his, qui de-
ſiderant diem Domini. Attendamus nobis, & totis viribus adlaboremus, ne inue- [Amos 5.]
niamur ſicut ſeruus ille, quem, adueniens dominus eius, inuenit delitijs vacantẽ, [Matth.24.]
& negligentia torpentem; partemque eius cum * infidelibus ponens, diuiſit eum: [* al. hypocritis, vt in vulg.]
ſed importunè potius, atque aſſiduè Dominum noſtrum IESVM Chriſtum glo-
rificemus, ac deprecemur, vt à tenebris illis, & à ſtridore dentium nos liberet, ſu-
oque regno dignos efficiat.

C Obſecro te Saluator mundi Chriſte IESV, reſpice in me, & miſerere mei, & [PRECATIO pia, efficax, ſalubris, & neceſſaria.]
eripe me à multitudine iniquitatum mearum. Irritaui enim ac ſpreui omnia bo-
na, quæ feciſti mecum à iuuentute mea; irritaui, inquam, & irrito. Me etenim ru-
dem atque imprudentem, feciſti vas plenum ſcientia ac ſapientia: & multipli-
cata eſt ſuper me gratia tua, quæ etiam meam ſatiauit * famem, & refrigerauit ſi- [* al. humiliatẽ]
tim; mentemque meam tenebris plenam illuminauit, & cogitationes meas ab er-
rore * reuocauit. Et nunc Domine Deus meus, adoro & imploro ineffabilem be- [* al. collegit, atq; reduxit.]
nignitatem tuam, infirmitatem meam confitens, remitte paullulum vndas gra-
tiæ tuæ, illamque mihi in theſaurum tuum adſerua, vt rurſus * ipſa mihi lux ſit [* al. eam mihi tribuas in die illa.]
in die illa tremenda. Ne igitur iraſcaris mihi, benigniſſime Domine: quia enim
inundationis illius fluctus ferre non ſuſtineo, ideo audacter ac temerè depoſco;
nam ſupra modum multiplicata eſt in me, meaque infirmata eſt lingua, illã elo-
D qui atque explicare nequiens. Figura, ac ſplendor infinitæ gloriæ benedicti Pa- [Heb.1.]
tris, aliquid iam mihi ex eius inundatione remitte: nam ignis inſtar, renes meos
& cor meum adurit. Dona autem eam illic mihi rurſus, & in Regno tuo me ſal-
ua: neque iniquitatum mearum memineris. Quia verò etiam poſtulare audeo,
concede mihi, obſecro, poſtulata mea: & fac mecum manſionem vnà cum bene- [Ioan.14.]
dicto Patre tuo, in die * reuelationis tuæ; quia tu ſolus vitæ meæ dator, ac Salua- [* al. aduentus tui.]
tor & protector es. A cunctis notis meis iniquitates meas operi, & lachrymas me-
as ſuſcipe, planctusque ad te meus appropinquet. Recordare quoque lachryma-
rum mearum, quas coram ſanctis tuis * Martyribus effudi: vt in hora illa expaue- [* al. teſtibus.]
ſcenda miſericordiam conſequar, & ſub alis gratiæ tuæ protegar. Nam ſi mecum
ſecundùm iniquitatum mearum merita facere volueris, ſuſtinere nequibo. Oſten- [Pſal.129. 142.]
de igitur in me indignum peccatorem, Domine, * ineffabiles diuinæ clementiæ [* al. ineffabilem benignitatem atq; miſericordiam tuam.]
E tuæ diuitias: meque latronis illius fac conſortem ac ſocium, qui per vnum verbũ,
iucunda paradiſi virentia conſecutus eſt; idque obtinuit, quod perfectis quibuſq; [Matth.27.&]
repromiſſum eſt. Illuc, quæſo, benignitate tua introducas me: abſcondarq; ibi in [Lucæ 23.]
medio arborum eius; ac locum videam, vbi Adam occultatus eſt, cum * alacri- [* al. claritate.]
tate atque lætitia. Vbi ei dictum eſt: Adam, vbi es? Illicque benignitati tuæ glo- [Geneſ 3.]
riam & honorem offeram, quia preces ac lachrymas meas exaudiſti, & cunctas ini-
quitates meas deleuiſti. * Ponam in cõſpectu tuo lachrymas meas Domine, vt con- [* al. Pone lachrymas meas in conſpectu tuo, ò Domine, &c.]
ſolationem accipiam in repromiſſione tua: vt retrorſum auertatur inimicus me-
us, territusque * conturbetur, dum in loco me conſpexerit, quem præpararunt
miſerationes tuæ. Confundatur verò inimicus, qui in loco me iudicij videre ex- [* al. confundatur.]

Digitized by Google

* al. & conuerſus in tenebras conturbetur.

peccauerat,* confuſuſq; diffugiat: quia voluntas eius in me non fuit, neque impu- A
ra atq; polluta eius cogitatio perfecta in me eſt. Ita deprecor, benigniſſime ac miſericordiſſime Domine, qui ſolus abſq; peccato es, immaculatus, & incontaminatus; ineffabilē ſuper me tuā bonitatē ac miſericordiam effunde, & præſta, vt ego & omnes diligentes te, hæredes regni tui *effecti, tuamq; gloriā contemplantes, bonitatem tuam ſemper adoremus, dicamuſq; cum iucūditate, vno pariter ore cuncti, qui immēſam atq; ineffabilem illam tuam promeruimus cernere *pulchritudinem. Gloria Patri, qui creauit nos. Gloria Filio, qui ſaluauit nos. Gloria Spiritui ſancto, qui *reparauit nos, in infinita ac ſempiterna ſecula ſeculorum. Amen.

* al. efficiamur.

* al. claritatem ac maieſtatem.

* al. renouauit nos.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES B
eiuſdem Doctoris Gerardi Voſſij.

De vita Religioſa atque Monaſtica, ſiue de vera atque perfecta forma hominis Religioſi potiſſimū hoc ſuo ſatis longo Sermone agit Auctor: & quæ ac qualis antiquorum SS. Patrum inſtitutio fuerit, quantumq; ab ea dilapſi ſint poſteriores, deſcribit, atque deplangit. tum quæ ad Deum via reuertendum ſit, & quomodo Sanctorum Patrum veſtigijs inhærendum, exponit: & quæ vero monacho, omniq; Chriſtiano facienda, quæq; omittenda ac fugienda ſint, demonſtrat. Horribilem diem Iudicij cunctis ob oculos ponit; & finem mundi breui adfuturum oſtendit: quare omnes ad vigilandum, ac piè rectèq; in hoc breui vitæ curriculo viuendum, ſeriò hortatur ac monet. Multa exempla, ac documenta ſalutaria in medium adducit: & quo pacto diuina nobis ſemper imploranda ſit gratia; quodq; omniū virtutum noſtrarum merita in diuinæ gratiæ auxilium referenda ſint, pulchrè declarat. Heroicam quoque ac conſummatam virtutem nobis proponit, eiuſq; eximiam formam delineat: & quomodo ea varias complectatur virtutes; tum quibus eadem præcipuè ſit ſimilis, commonſtrat, exempliſq; ac ſimilitudinibus & comparationibus aptiſſimis rem omnem patefacit, ornat, atque illuſtrat. precandi modum docet, & pia efficaciq; precatione ſuum denique Sermonem concludit. C

Sola autem inſtitutio, quæ Patrum noſtrorum temporibus vigebat, rectè ſeruabatur: quippe qui fulſerunt vt luminaria per totum mundum, &c.] *Vbi alia lectio habet: Quàm diſſimilis eſt hæc inſtitutio atque viuendi ratio illi, quæ Patrum noſtrorum memoria floruit: quippe quando refulſerunt in omnem terram vt luminaria quædam, &c.] alia verò, aliquibus cōmutatis ſic: Nam inſtitutio illa, quæ Patrum noſtrorum temporibus fuit, longè ab hac eſt alia, magiſq; exemplaris: quippe in qua perſeuerantes inter ſpinas, ac tribulos, hæreticos nimirum, atque impios homines, effulſerunt tamquam luminaria in mundo, & velut pretioſi lapides, ac margaritæ clariſſimæ reſplenduerunt, &c.] Quod ipſum quoque hîc pluribus Auctor demonſtrat poſtea: vt etiam hoc eodem Tomo in Serm. duplici, in Patres qui temporibus ſuis in Chriſto obdormierunt. nec non in alio ſequenti poſt Sermone, in eos qui antea in Chriſto obdormierant, cuius initium eſt: Quid ita chariſſimi hodie ſeriò ſeduloq; congregati ſumus, &c.] vbi de his* D *plura: de quibus & alibi ſparſim, incidenterq; ſæpius.*

Sancti probatiſsimique olim Patres, iactis firmiter vnius regulæ fundamentis, canonem quē ſemel arripuerāt, ad finem vſq; vitæ retinuerūt: nam alij quinquaginta annis, alij pluribus, &c.] *Priſcorum monachorum vitæ rigorem, & perfectionem, conſtantiamq; ac perſeuerantiam indicat, illorumq; exempla imitanda etiam alijs proponit. Et ſunt hæc ſimillima illis, quæ alibi in eandem adducit ſententiam Auctor, vbi habet: Canonem vnum retine, ſicut etiam ſancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta & vltra annos non mutârunt canonem ac regulam, &c.] vt habetur in Sermone parænet. de ſecundo aduentu Domini, & de Pœnitentia, in fine Tomi ſecundi: vbi de his quoque plura in noſtris Scholijs. Quò etiam faciunt, quæ ab eodem hic adducuntur poſtea: ac alibi non vno in loco, & præſertim in Sermon. de ſanctis quibuſdam Patribus, qui eius tempore obdormierunt: vbi Patrum antiquorum vitam perfectam in exemplum adducens, deprauatos ſeculi præſentis mores valde deplangit; viamque* E *cum Deo in gratiam redeūdi ſaluberrimam, vt etiam hoc loco, proponit. Quòd porrò hîc dicit, quoſdam ad quinquaginta & amplius annos firmiter ſuum obſeruaſſe canonem ac regulam monaſticam, exemplo hoc ipſum alibi comprobat S. Abramij Eremitæ: de quo, in Sermone eiuſd. in vitam B. Abramij, hoc eod. tomo tertio. vbi inter alia ſic enarrat: Toto porrò tempore renuntiationis ſuæ, canonem ſeu regulam ſemel arreptam numquam mutauit; ſed quinquaginta annorum ſpatio in vitæ religioſæ inſtituto ſe exercuit: omneq; temporis illius annum quaſi dies paucos reputabat, nullaq; ſatietate religioſi inſtituti ſui capi vmquam poterat, &c.] ita de S. Abramio monacho ibid.*

Poſtea vbi habetur: Nam vbi Romanorum imperium fuerit impletum, omnia conſummari oportebit, &c.] *alia lectio habet:* Completo ſiquidem Romano regno, ſeculum conſummari neceſſe eſt.] & *al.* Romano quippe imperio completo, finis mundi aderit, &c. *Idemq; affir-*

mare

Digitized by Google

A m.ere videtur alibi quoque Lactantius Firmianus, ac præſertim lib.7. de Diuino præm. cap.14. ſed magis
poſtea cap 25. vbi de poſtremis temporibus, deq; vrbe Roma agit, &c.] necnon S. Hieronymus in Epiſtol.
151. quæ eſt ad Algaſiam nobilem fœminam, quæſt.11. Quid ſit, quod Apoſtolus ad Theſſalonic. ſcri-
bit: Niſi diſceſsio venerit primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, &c.] ad quod ibidem re-
ſpondens poſterius, ſic ait: Niſi, inquit, venerit diſceſſio primùm, quod Græcè dicitur ἀποστασία, vt
omnes gentes, quæ Romano imperio ſubiacent, recedant ab eis: & reuelatus fuerit, id eſt, oſtenſus homo
peccati, in quo fons omnium peccatorum eſt; & filius perditionis, id eſt, diaboli, qui vniuerſorum perdi-
tio eſt, &c.] paucisq; ibi interiectis poſtea: Niſi, inquit, fuerit Romanum imperium ante deſolatum,
& Antichriſtus præceſſerit, Chriſtus non veniet: qui ideo venturus eſt, vt Antichriſtum deſtruat, &c.]
ex quibus, aliisq; ibi ſequentibus, quomodo in fine mundi inclinabit, ac deſolabitur Romanum imperium,
colligitur ſatis. In cuius quoque confirmationem S. Ioannes Chryſoſtomus in 2. Epiſt. ad Theſſal. cap.2.
B homil.4. ſic ſcribit: Et nunc quid detineat ſcitis, ad hoc, vt reueletur ipſe in ſuo tempore, &c.] paulloq;
ibidem poſt: Quid ergo eſt, quod detinet ad reuelandum ipſum, hoc eſt, quod prohibet ne reueletur? Alij
quidem dicunt, ſpiritus eſſe gratiam: alij verò Romanum imperium, quibus ego potiſſimum adſtipulor,
&c. De quo, ibidem paucis interpoſitis, poſtea paullò clarius ſic infert, ac dicit: Tantum qui tenet in
præſentia, donec è medio fiat: hoc eſt, quando è medio ſublatum fuerit Romanum imperium, tunc veniet
ille. Et non abs re. Donec enim Imperij illius timor fuerit, nemo Antichriſto ſtatim ſubdetur: quando ve-
rò iſtud deſtructum fuerit imperium, vacantem imperij principatum inuadet; & tentabit ad ſe rapere,
& hominum & Dei imperium. Nam quemadmodum regna illa deſtructa ſunt, quæ ante Romanum im-
perium fuerunt, vtpote regnum Medorum à Babylonijs, Babyloniorum à Perſis, Perſarum à Macedoni-
bus, Macedonum à Romanis: ita & regnum Romanorum ab Antichriſto, & ille à Chriſto, &c.] hæc
ita ibi Chryſoſtomus.

Variat poſtea apud Auctorem lectio, vbi reperitur: In illo enim portu vnuſquiſque cum ſuis
C opibus ac mercibus, quibus ditatus intrauit, gloriatur & exultat, &c.] Cuius loco al. eſt: Portus
enim ille negotiantium eſt, in quem vnuſquiſque cum proprijs diuitijs ingreditur, ſuisq; illic ditatus mer-
cibus gloriatur atque exultat, &c.] ac al. Portus ſiquidem ille, ſtrenuè laborantium atque negotiãtium
eſt, vt quiſque in ſuo ibi patrimonio glorietur, & in mercimonio proprio exultet ac iubilet, &c.] agit
autem de portu vitæ æternæ, in quo ſecurus lætusq; conſiſtet, qui hic bene operatus negotiatusquè fuerit.
Quod porrò immediatè hic poſt additur: An ignoratis, fratres, quòd ad nuptias vocati ſumus, in qui-
bus Rex regum, ſponſus immortalis, ſerenus accumbit, &c.] in alio Cod. legitur: Neſcitis, chariſ-
ſimi, quòd Rex regum ad nuptias Filij ſui nos inuitarit? cur obtorpeſcimus igitur atque negligimus, & nõ
feſtinamus, &c.] in alio autem Græco MS. iſta vſque ad locum: (Quocirca ſobrij ſimus atque vigilemus,
dilectiſſimi, &c.) hic deſunt: ſed quòd ad rem faciant, & in alijs reperiantur exemplaribus etiam im-
preſſis, planè addenda hoc loco, & nullatenus omittenda cenſuimus.

Et quid, quæſo, illi in die illa tremenda dicturus es? nũquid quia propter te humiliatus ſum?
quia pauper effectus ſum? &c.] al. iſta ſine ὑποφορᾷ, leguntur hoc modo: Quidnam, obſecro, in die illa
D formidabili ad illum dicturus es; ſi tibi tua vitia hic expurgare ex corde neglexeris? Obſecro, dilectiſſi-
mi, ſic agite, vt cum fiducia tunc coram throno expaueſcendo magni Regis, ac tot millibus Angelorum,
dicere poſſitis: Humiliatus ſum propter te, Domine, & egenus propter te effectus ſum, &c.] ſed priori
lectioni, quæ per ὑποφορὰν, id eſt, ſubiectionem, figuram oratoriam, interrogando & reſpondendo effertur,
potius hic inſiſtendum videtur: tum quòd plus in ſe acrimoniæ habeat, magisq; ad commouendum faci-
at; tum quòd in pluribus per nos collatis exemplaribus reperiatur, pluraq; in ſe membra contineat, ſicut
legenti etiam ac conferenti patebit.

Diebus ſingulis, veſperi & manè diligenter conſidera, quo pacto ſeſe habeat negotiatio tua: &
veſperi quidem ingreſſus cubiculum cordis tui, examina temetipſum, &c.] Veſperi & manè Con-
ſcientiam quotidie examinandam docet, pulchramq; ac perutilem omnibus hic formam examinis con-
ſcientiæ ponit, lectu obſeruatuq; ſanè digniſſimam. Cui haud diſſimilem quoque examinandæ conſcientiæ
rationem, alibi Magnus adfert Baſilius in hæc verba: Completo iam die, omniq́ue opere cùm
E corporis, tum ſpiritus etiam abſoluto, præclarè fiet, ſi diligenter vnuſquiſque antequam cubitũ
eat, cùm animo ſuo conſcientiam ſuam exquirat: ac ſi quid quis vel cogitauerit, vel etiam locu-
tus fuerit eorum quæ non decent: vel ſi inter orandum minus attẽtus, aut in pſalmorum decan-
tatione tædio anxius fuerit: aut communis vitæ deſiderio ſe ſenſerit titillatum, &c.] ita Baſili-
us in ſermone de Inſtitutionibus Monachorum. cuius initium eſt: Homo ad imaginem & ſimilitudinem
Dei fuerat factus, &c. quod dogma memorabile in fine Serm. ibi ponitur.] De quo etiam apud Chryſo-
ſtomum pluribus in locis habes, ac præſertim in Homilia 43. in cap. Matth.12. poſt med. ibi: Sedeat mẽs,
atque cogitatio tua, iudex in animam, atque conſcientiam tuam: adducas omnia delicta tua in
medium: ſcrutare, quæ anima commiſiſti, & pone dignas ſingulorum pœnas. dicasq́ue tecum aſ-
ſiduè: quare hoc, atque hoc auſus es? quare illud, & illud perpetraſti? &c.] Sed de hoc clarius ac
particularius apud eum tomo 5. in Serm. de Pœnitentia & confeſſ. cuius initium eſt: Obſecro, flagito, ac
ſupplico, vt hic peccata noſtra deploremus, &c. circa med. ibi: Statim cùm ſurrexerimus à lecto, priuſ-

Digitized by Google

quam nos conferamus in forum, vel priuſquam aggrediamur opus aliquod, vocato miniſtro A
rationem ſumptuum petimus, vt ſciamus quidnam malè, vel quid bene expenderit, &c. *paulloqúe ibidem poſt:* Faciamus igitur hoc & in operibus noſtris, vocata conſcientia noſtra. Faciamus ſimiliter rationem verborum, operum, atque cogitationum; & ſcrutemur quid vtiliter inſumptum ſit, & quid in perniciem noſtram: quis ſermo malus expenſus in conuicia, in ſales, in turpiloquia: quæ concupiſcentia oculum in intemperantiam prouocarit; quæ cogitatio cum damno noſtro in opus prodierit, vel per manus, vel per linguam, vel per cogitationes ipſas, &c.] *Plura huc facientia, conſequenter ibidem ſparſimqúe alibi apud Chryſoſt. reperias. Quò etiam ſpectant, quæ habentur apud S. Dorotheum Abbat. in Serm. de conſcientia. qui incipit: Cùm hominem Deus formaret, neſcio quid illi diuinum inſeruit, nempe conſiderationem, &c.] & in Sermon. vt paſſiones, & morboſos affectus excidamus, antequam in malum animæ habitum tranſeant. vbi inter alia, de Examine conſcientiæ veſperi & manè faciendo, multa Dorotheus adducit, hiſce noſtri Auctoris, de examinanda conſcientia, monitis ac documentis, valde conformia.* B

Imitare apem chariſsime, & admirabile eius cerne myſterium: quo pacto illa ex varijs, ſparſisque terræ floribus ſuum colligit opificium, &c.] *Similia de Apis natura, admirabiliqúe eius myſterio atque opificio refert ſanctus Gregorius Nazianzen. in oration. in nouam Dominic. ſub fin. ibi:* Nunc ſedulæ apes relictis aluearibus, ſapientiæ ſuæ documentum præbent, atque ad prata conuolant, floresque diripiunt, &c. *ac Nicetas pulchrè ac copioſè ibidem de iiſdem.] De quibus & Magnus Baſilius in Hexameron diuini opificij Homil. 8. vbi habet:* Pulchra decoraque laude à Prouerbiorum auctore prædicata eſt apis, ſapiens operatrix nuncupata, adeò pabulum diligenter elaborateque congerens; adeò ſapienter, adeoque accurata, mirabiliqúe arte apothecas mellis extruens ac fingens. In tenuem enim extenſa cera membranam, frequentes cellulas, denſas, ſibique continuas alias ſuper alias extruit, vt ipſarum adeò minutarum inter ſe vinculi denſitas vniuerſo ſit operi munimentum, ac firmitudo, &c.] *vbi operoſiſſima & ſolertis Apiculæ œconomiam pluribus deſcribit, ac celebrat. De qua apud eumdem habes & alibi, vt in Homilia in Gordium Martyrem, in ipſo mox initio, vbi dicit:* Naturæ lex eſt apibus innata, fratres dilectiſsimi, vt niſi Rex C
prius agmen præcedat, ab aluearibus nuſquam diſcedant, &c.] *ac paullò poſt:* Quoniam igitur & nos, infirmitatis noſtræ oblitos, celebritas Martyris excitauit; age, & ipſi quoque quantum voce contendere licet, veluti bombantes apes vernantibus floribus circumfuſæ, præclara ipſius geſta perſonemus, &c.] *De Apum quoque natura, reperies apud ſanctum Chryſoſtomum in homil. decimaquinta in epiſt. ad Epheſ. cap. quarto, nonnulliſque alijs in locis apud eumdem. nec non apud Philoſophum, lib. tertio animal. cap. decimo. ſed plenius adhuc apud Plinium in natural. hiſtor. lib. vndecimo cap. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 16. 17. 18. &c. vbi de Apibus, admirabiliqúe earum natura atque conditione, ex inſtituto magis agitur. de qua & Virgil. libro quarto Georgicon. aliiſque alibi.*

Longius poſtea vbi habetur: Sobrij igitur ſimus & vigilemus, fratres dilectiſsimi, in hoc breui vitæ noſtræ tempore, &c.] *al. hæc nouo à præcedentibus capite, ac Titulo diſtinguuntur, atque ſeparantur, multoqúe hic plura in verſione Camald. & alia antiquiore incerti Interpretis adduntur: quæ cùm alibi apud Ephræm reperiantur in Paræneſ. quinquageſima tomo ſecundo, iuxta noſtram editionem, conſultò iis hic prætermiſſis, nos Græcis Romanis exemplaribus (vbi illa hoc etiam loco deſunt) conformauimus; & hæc, vt ibi coniunctim, abſque nouo Titulo, ac capite repoſuimus.* D

Denique ſub finem totius longi huius Sermonis, vbi eſt: Ponam in conſpectu tuo lachrymas meas Domine, &c.] *In vno aut altero MS. Græco legitur: Pone ô Domine lachrymas meas in conſpectu tuo, ſicut & in repromiſſione tua: vt confundatur inimicus meus, quando me conſpexerit in loco vitæ, quem mihi præpararunt miſerationes tuæ: & confuſus fruſtratusqúe in tenebras conuertatur, non cernens me in loco, quem mihi ob peccata mea ipſe præpararat, &c.] Quæ cùm deprecatoria ſit lectio, bona & accommoda hoc quoque loco videtur, & probatur: quamquam tamen prior in pluribus mmſs. reperiatur.*

E

EIVS-

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, DE POENITENTIA.

al. Eiuſdem, De Pænitentia, & confeſſione.

Eodem Interprete & Scholiaſte Doct. Gerard. Voſſio.

POENITENTIA fertilis eſt fructus: quia omni ex parte præclarum Deo opus affert. frugifer eſt ager: quia tempore quocumque exco- — Vtilis ac neceſſarius hic eſt Sermo ſiue Tractatus, ad Pænitentiam ſtudioſos eiuſdẽ Lectores inuitans, atque deducens.
B litur. Salutis eſt arbor: proptereà quòd multos in peccatis mortuos
reſuſcitat. Inſeritur in ipſa omnis cæleſtis conditio ác ſtatus: quia
diuinitatis eſt conſors. Gaudet namque eâ Deus: quia quos pecca-
tum moliebatur perimere, ipſa ad Dei reparat gloriam. Indemne
hæc Dei eſt marſupium: quia hominum animas, ne pereant, tuetur. Copioſus eſt
hic Dei redditus atque prouentus: eò quòd homines afferat, & peccatores cumu-
latim congreget. Spiritales in eâ conſiſtere vſuras exiſtimo: metit enim Pœniten- — Matth. 13. 25.
tia, quæ non ſeminauit: nam corpus ſeminat corruptionem, & pœnitentia metẽs — Galat. 6.
eam, ad caſtitatem eleuat. Peccatum ſeminat paſſiones ac perturbationes: & pœ-
nitentia illas demetens, ſuperſeminat vitæ rationem laudabilem. Accipit ea, quæ
non dedit pia vſuraria, repetens quæ non mutuata eſt. Dicit peccatoribus: date
C mihi peccatorum pondus, id mihi operis ſit vſura. Fidem habes? da pœnitentiæ,
vſuram fidei: in ipſa enim fides tua * indemnata redditur. Peccatum habes? hoc — * ἀκατάκριτος
mihi, inquit, ô homo, præbe: & exterminans illud, te ſiſtam Deo. Quid Euange- — al. ἀκατάχρεος
lium dicat, noſce: Pœnitentiam, ait, opus atque negotiationẽ eſſe Dei: & qui be- — .i. debito libera.
ne negotiati ſunt, duplicarunt ſummam. Boni quippe operatores, in ipſa venuſtè — Matth. 4. 13. 25.
affabreque fecerunt Dei agriculturam. per ipſam, fructibus eccleſiam impleue- — Marc. 1. 4.
runt: in ipſa, Dei horrea referſerũt. Quin & per ipſam, terra facta eſt cælum: quia — Lucæ 3. 8. 19.
ſanctis Angelis, qui ſunt in terra, repleta eſt. Laudantur boni famuli, qui per Pœ-
nitentiam ſemen multiplicârunt. Remunerantur boni diſpenſatores, magno lu- — Matth. 13 25.
cro Dei pecuniam fœnori dantes. Ex mercede, negotiationem diſcamus. A col- — Marc. 4. &
laudationibus, cognoſcamus ſemen: & à fœnore, ſummam exploremus. Quoniã — Lucæ 8. 19.
enim (inquit) operati eſtis in eis, & quinq; talentis alia quinq; adieciſtis; habebitis — Matth. 25.
poteſtatem ſuper decem ciuitates. Domine, argentum accipis, & ciuitates donas? — Lucæ 19.
D talenta * dediſti, & ciuitates tradis? Etiam, inquit, ciuitates ſunt pænitentiæ agri- — * al. dederunt.
cultura. Quia enim vobis veſtram comparaſtis ſalutem: & ego vos principes po-
pulorum conſtituo, ad laudem & gloriam. Bene ergo dixerimus, quòd marſu-
pium Dei, ſit pænitentia: quia in ipſa recta piaq; vitæ ratio conſiſtit. Nouit Deus,
genus humanum conturbari ab inimico: & pænitentiam ipſi ad euerſionem eius
oppoſuit. Ille ſuadet peccatũ: at pænitentia parata eſt ad peccantem ſuſcipiendũ,
Inimicus * leges violare compellit: ſed pœnitentia ad conuerſionem hortatur. — * ἀναγκάζει παρανομεῖν.
Ille in deſperationem impellit: iſta ſpem ſalutis promittit. Peccatum, conſcien-
tiam diuellit: pænitentia verò, baculus eius ad requiem efficitur. nam Dominus — Antitheta pœnitentiæ, & peccati.
erigit eliſos: verùm per pænitentiam id facit. Quando enim à Dauide dici audie-
ris: Virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt. intellige quòd per pæniten- — Pſalm. 144.
E tiam iſtud fieri dixerit. Draco impietatem ſuadet, & mœrorem parat: at pæniten- — Pſalm. 22.
tia hortatur, non eſſe angendum, neque deſperandum de iis quæ ad ſalutem per-
tinent. Excœcat malitia mentem: ſed pænitentia lucernam accendẽs, Deum ipſi
à longè oſtendit. Lucerna pedibus pænitentis, lex efficitur: ſed non ſine pæniten- — Pſalm. 118.
tia. Quid ais Propheta? Lucerna non oculis lucet? Numquid pedes oculos habẽt?
Quo igitur pacto omiſſis oculis, viſum pedibus attribuis? Pedes animæ, ſunt in- — Pedes animæ, ſunt Intellectuales oculi.
tellectuales oculi. Caro graditur, vt aliquem videat: verùm anima intelligens,
hunc licet immota contuetur. Igitur Propheta lucernam animæ accendit: non
enim materia indigent intellectuales oculi. In pænitentia, lucerna fit lex: quo- — Pſalm. 118.
niam per eam, peccatores denuò cum Deo congrediuntur, ac colloquuntur.

Digitized by Google

Tenebris obducta eſt mens iniquè agentis, nec cernit bonitatem: quia deſperati- A
one ipſam impleuit inimicus: at pænitentia velut bonus medicus, labores atque
* ἐνάντιον. moleſtias, nebulamque animæ adimens, lumen ipſi benignitatis oſtendit. * Reſi-
piſcentiam impijs præcidit diabolus, aſperitatem proponens pænitentiæ: at pæni-
tentia ſubdolam eius cernens vafritiem, maiori ſuauitate accedit, dicitque: So-
lùm Dei memineritis: & ego pro vobis decertabo. Mente complectimini miſe-
ricordiam eius: & ego cum ſuſpirijs intercedam pro vobis. Solùm leuiter inge-
miſcite peccatores, reſipiſcentes: & faciam vos domeſticos Dei. Dixit quoque
Eſa. 45. Propheta Eſaias: Quandocumq; conuerſus fueris, & ingemueris: tunc ſaluaberis.
Ezech. 18. 33. Ecce & teſtimoniũ tibi adduco, inquit, ſolùm reſipiſce. Si ergo ingemuerit pecca-
tor, cõfeſtim ſuſpirando; & graue onus Draconis euadit, & mente ſubleuata nebu-
lam ignorantiæ depellit, & in tranquillitate oculus animæ erit: ſubitoq; ipſam B
pænitentia ad ſalutẽ manuducet. Tuncq; non tantùm anima ſuſpirabit; verùm eti-
* διὰ χρόνου. * al. poſt longũ tempus. am lachrymas fundet maximo cum dolore: longo * quippe interuallo cernens
Deũ vt Patrẽ mouetur ad lachrymas; quia ex interuallo vidit parentem: atq; ideo
erũpit in lachrymas, Deoq; perſuadet, ꝙ patris beneuolentiam amet; & ſic à ſtatu
Pſalm. 6. ſerpentino purgatur. Nũquid audiſti, quod dixit Dauid: Lauabo per ſingulas no-
A NATVRA. ctes lectũ meũ? Sed primũ ſuſpiria edidit, & ſic illachrymatus eſt. Oſtendam etiam
tibi hoc ipſum à maxima natura: quia primùm ventus oritur, & ſic pluuia ſucce-
dit: primũ tonitru cum fragore perſtrepit, & ſic nubes diſtillat. Eſt gemitus abſque
Gemitus ſine voce. voce, ſicut S. Paulus ait: quoniã ſpiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabi-
Rom. 8. libus Recordatio Dei, peccatoribus cauſſa fit gemitus. Rurſusq; Dauid ait: Memor
Pſalm. 76. fui Dei, & delectatus ſum. Nã qui reſipiſcũt, gaudẽt quòd à vinculis draconis liberati C
ſint. Non enim peius eſt vinculũ quàm quæ ex peccato fit excæcatio: neq; funis, ad
* al. Quia enim in peccati caligine verſatur anima, &c. viſus læſionem, pernicioſior. * Donec enim in peccati tenebris verſatur anima,
vinculorum cuſtodia detinetur: & in carcere omnis luminis experte degẽs, igno-
* al. aitque alibi Pſalmus. rat ſe in ignorantia ambulare. Ait * quippe Pſalmiſta: neſcierunt, neq; intellexe-
Pſalm. 81. runt, in tenebris ambulant. quoniã ignorantia locus eſt cuſtodiæ, animam facilè
Coloſſ. 1. colligans atque impediens Dicit enim & Apoſtolus Paulus, quòd Deus nos ex po-
teſtate tenebrarum in regnum Filij ſui tranſtulerit. Erat quippe humanum genus,
quaſi tenebris concluſum, propter ignorantiam diuinitatis. Dauid quoque ſuſpi-
Pſalm. 6. rans, lachrymis lauit lectum ſuum: nam adulterio contaminatus erat: ideo & la-
chrymis ſtratũ ſuum rigauit, quod nefario complexu polluerat. Idem enim de ſe
Ibidem. ait: Laboraui in gemitu meo. Labor autem ipſius gemitus, lachrymarum eſt co-
pia: labor gemitus, labor eſt cordis. Cõſtat igitur & lachrymas multiplicari, præ- D
cedentibus gemitibus. Nam cùm aduerſarius ſe vinci conſpicit, dum impijs de-
* al. inducit. ſperationem ſuggerit; alium modũ * aggreditur, aſſentationibusque agit ac ſua-
det manendum in paſſionibus improbis, deducitque peccatorem in actiones tur-
piſſimas. At rurſus ipſi pænitentia ſe opponit; & à conſcientia aſſentationẽ exter-
Conſcientiæ ſtimulus. minans, pungit conſcientiã, ferit cogitationẽ, vt dormitantem animã excitet. nam
aſſentatio cõſcientiam turbat, nubeſq; aduerſus eam efficitur, & acceſſum ad Deũ
ipſi præcludit. Habet autẽ cõſcientia proprietatẽ naturalẽ, vt ineptias quaſcumq;
repellat, atq; illecebras. Et quando ſæpe impudenter peccatũ ſeſe obtulerit; tunc,
temporis progreſſu, conſcientia ſuperat, ſiue enim in tenebris, timore correptum
reprehendit ꝙ propter peccatũ iſta ſuſtineat, atq; ſuſcipiat. (ait enim Scriptura:
Prouer. 28. Fugit impius nemine perſequente. ac rurſus: Iuſtus autem quaſi leo cõfidens, abſq;
Ibidem. terrore erit: fugiet verò impius etiã vmbrã ſuam. Et lex dicit: Immittam pauorem
Leuit. 26. Iob 15. in corda veſtra; & fugietis, nemine perſequente: terrebitq; vos ſonitus folij, quod E
Remorſus conſcientiæ. à vento rapitur.) ſiue in naue, maris ventis, fluctibusque turbatũ, ſuæ admonet
impietatis: ſiue in terræ motu, in memoriã reuocat violatas leges: ſiue in via, dum
ſolus eſt, reducit illi in mentem paſſiones ac vitia: demum niſi conuertatur, vbi
in morbum inciderit, eum conuincit atq; redarguit: ita vt ipſe ob amorem vitæ,
Deo polliceatur quæ ad peccatum tollendum & euertendũ pertinent. Is porrò
mortẽ timens, patitur ſe à cõſcientia ſtimulari: & ad Dei, hominumq; mediatricẽ,
pænitentiam confugit. Quare niſi iucunda illi præſens vita videretur, venerabi-
lem pænitentiæ aſpectum eluderet: at quia vult adhuc viuere, ærumnasq; ac pon-
Lucæ 15. dus metuit; conuertitur ad Deum, vt plures adhuc annos viuat. Sic iuuenis ille in
Euan-

A Euangelio affectus fuit: quippe qui primus ſublata hæreditate paterna, in lon-
ginquam regionem profectus, ſubſtantiam cum meretricibus abſumpſit: & in de-
litijs ac epulis cùm turpiter verſaretur, conſumpſit omnes facultates. & non po- Ibidem.
tuit ferre, ne ad modicum quidem, ſolitudinem: nam pœnitentia ſuauitatem pri-
oris eius percipiens vitæ, ad reprehenſionem conuerſa eſt, quòd non caſu aliquo
illud iter ſuſceptum eſſet, ſed inimici alicuius dolo atque deceptione. Vnde vitam
optabat, quam dixi deſideratam: & cùm non ferret afflictiones, reprehenſionem
tulit conſcientiæ. Mollis igitur eius educatio, conuerſionis cauſſa extitit, ipſum-
que vel inuitum perduxit ad pietatem. Quid ergo dicit adoleſcens? Ibo, inquit, ad
patrem meum, & dicam ei: Pater, peccaui in cælum, & coram te. O pœnitentiæ ſa- Ibid. Lucæ 15.
pientiam. O artificioſam diſpenſationem: quia nullam prorſus iacturam fieri à
B Deo ſinit pœnitentia: nam aut longanimiter expectando, aut diſſimulando, aut
hortando, indemnitatem poſſeſſori tuetur. Suſtinuit pœnitentia adoleſcentem Ibidem.
decipi atque ſeduci: inſultauit ipſi Diabolus: fecit in eo quod voluit. pœnitentia
quieuit, reprehenſio conſcientiæ ſubticuit. iuſſus eſt à pœnitentia, tandem non
†in fraudem ac perniciem inducere: & vbi tempus opportunum reperit, tãquam †al. iuſtitia.
mater, ſua viſcera expandit, ipſumque amplectitur medium, & è gremio nouercæ,
id eſt, voluptatis, auellit eum, vt matri pietati reſtituat. Siliquas draco præbet obe- Lucæ 15.
dientibus ſibi: vitricus enim cùm ſit, alienis filijs non parcit. ſuadet paterna bona
malè abligurire. dormientibus, variarum curarũ offert ſimulacra: expergefactoſ-
que illudit, cernens ipſos nudos, ac pauperes. O vafritiem atque calliditatem Dra-
conis Sic quoque † primos parentes, Adam & Euam nudauit: Cùm enim diuinita- Geneſ. 3.
tem eis promiſiſſet, inſtar vermium eos in terra verſari effecit, denudãs † ipſos. Ni- † [illegible] †al. eijciens at-
ſi eſſet pœnitentia, iamdudum humanum perijſſet genus. Niſi citò manum defen- que repellens
C ſionis porrexiſſet: non ſanè iam mundus conſiſteret. Dicit igitur adoleſcens: Pa- eos. Lucæ 15.
ter, peccaui in cælum, & coram te. Agnouit patrem, qui peccauerat filius, conuin-
cens eſſe vitricum & inſidiatorem, qui eum ſeduxerat. vidit dolum, cognouit im-
poſturam; accurrit ad pœnitentiam, velut ad matrem. eſuriuit diu, ſiliquis victi-
tans; ſitiuit diu, in cœno ſe cum porcis volutans: verùm pœnitentia, inſtar matris
benignæ, mammillas admouens, rurſus adoleſcentem tamquam adhuc infantem Allegoriæ pul-
lactabat. pane eum per fidem enutriebat, & iuueneſcentem paſcebat; quia pecca- cherrimę.
tum vires eius abſumpſerat: & niſi lac adhibuiſſet, ſanitatẽ recuperare nequiuiſſet:
planè enim ex turpitudine debilitatus erat, ſenſu mentis naturali conſumpto. Et
cùm præ infirmitate exurgere non poſſet, pœnitentia eum lactans, excitauit atque
erexit: valdè ægrotantem curauit, & patri ſuo reddidit; aberrantemque ouem ſuo
paſtori exhibuit. Cernis quo pacto pœnitentia reſtituit quodammodo Deo, quod
D amiſerat? Cernis eam non primùm, quod auſterum eſt, offerre peccãtibus: verùm
quod gratum ac placidum eſt, ſimulque ſuaue, & facile. Non mox ieiunium impo-
ſuit, non abſtinentiam ac temperantiam popoſcit; non vigilias demonſtrauit: ſed
à confeſſione ipſum† appellauit. à leuioribus ducit principia, ſciens gratam & can- †al. prædicauit.
didam eſſe conſcientiam. Hæc namque animam recipit, ac ſeruat: ſtuderque eius
debitum exigere. Hæc pœnitentiæ à ſecretis eſt, feſtinatque purgare eam; parit CONSCIEN-
enim ſollicitudinem, & ſolùm in cognitionem cupit mentem adducere, nouit- TIÆ BONÆ
que illam in poſterum ſibi fore obedientem. Nouit naturæ coniunctionem; hæc PARTES.
quippe eam enutriuit. Nouit animæ tractabilitatem ac facilitatem, quòd in ea in-
ſtar ſeſſoris atque equitis confidat. perſuadet pœnitentię, vt à leuioribus ad ipſam
accedat, compenſationem eius exſpectans. Solùm, dicit,† ingemiſce: & anima ti- †al. gemitum
E bi ancilla erit Solum intellige, quod imperes ipſi: & ex ſemine exiguo arborem require.
vitæ producet. Solùm cupit † pœnitentiam ſibi ſociam, & vult hanc in peccatori- †al. mẽtem bo-
bus firmare; vt facilius eos ad Deum adducat. Subintrare cupit pœnitentia inſtar nam ſuſcipere.
ſolis. & totam vult illuſtrare mentem. Nititur partem in nobis poſſidere: & non
multo poſt, †poſſeſſiones nos eſſe facit Dei. & quemadmodum fermentum, vbi in- †al. hæredes
cepit, totam maſſam fermentat: ideoque leuia atque facilia proponens, aſpera ac nos atque poſ-
dura occultat. Artificioſa, prudenſque eſt & † draconis vafritiem nouit. inſtar ca- ſeſſores. 1 Cor. 5.
nis cicatrices delingit, & non vult dentes in profundum peccatorum defigere. †al. & quia no-
Nouit eos inſtar porcorum, cœno gaudere: neque vult eos reijcere, qui ipſam cu- uit verſutiam
piditatibus & paſſionibus inquinant. Si velut ſtercus impios abiecerit; improbus draconis, inci-
pit delingere ci-
catrices, &c.

Digitized by Google

eos c-nſumet porcus. ſi ipſos tamquam cadauera repulerit; ſæuus eos deuorabit canis. Ait enim in Pſalmis Propheta: Exterminauit eos aper de ſylua, & ſingularis ferus depaſtus eſt ipſos: quia omnibus modis † inſidiatur immundis. At pænitentia tantoperè humano parcit generi, vt etiam beſtias† captas tandem ſaluet. quod in Dauide oſtenditur: quia arietem de ore vrſi eruit, vt diuina in eo demonſtretur bonitas. At quiſnam hic vrſus? iniquitas. & quis aries? Latro in cruce, propter iniquitatem affixus: qui ex iniquo conuerſus eſt; quique ſtimulatus à conſcientia confeſſus eſt impietatem: agnouit Regem gloriæ, & credidit ipſius diuinitati. qui cùm ſolum verbum loqueretur: ſicut Dauid arietem, ita & Chriſtus ex mortis faucibus latronem exemit, atque liberauit. Non ergo fas eſt, fratres, ſalutem deſperare, quibus mater adeſt pœnitentia. Non licet, chariſſimi, deſperatam ſpem ſalutis habere, ſub eiuſmodi matre nos adhortante ac conſolante. A † beſtijs captos, in paradiſum ad Deum adduxit: & nos auerſabitur? Illorum, cùm extra Eccleſiam eſſent, miſericordia ductus eſt: & noſtri non miſerebitur? Illos licet nondum credentes hortatur, atque inuitat: & nos iam credentes repellet? Nemo volens ſumere quod non habet, id quod habet libenter deperdit: & quo pacto Deus & Pater, quos ſanguine acquiſiuit Filij ſui, facilè reijciet? Nemo quod cum labore congregat, facilè † diſſipat: & quomodo Deus eos, qui ex gentibus in ipſum labore Apoſtolorum crediderunt, facilè repellet? Numquid fruſtra Filij ſui decreuit aduentum? aut ſanguinis ipſius effuſionem, pro nihilo reputauit? aut diſpenſationem mortis eius, vult abolere? aut gloriam reſurrectionis ipſius, rem nihili duxit: vt nos, qui hiſce ſaluati ſumus myſterijs, facilè auerſetur? Ipſe Spiritum ſuum ſanctum miſit, & Eccleſiam ſanctificauit, Apoſtoloſque ad Euangelizandum gentibus ablegauit: niſi igitur nos vellet ſaluari; fruſtra ac ſine cauſſa, tot tantaque præſtitiſſet. Aut enim ignoraſſet, quæ ad nos pertinent; aut gentibus illuſiſſet: at vtrumque etiam cogitatu nefarium eſt: neque enim ignorauit, neque etiam ſuperfluum fecit. Habet autem nos ſibi gregem: & ipſe paſtor noſter eſt, & nunc, & in paradiſo, deditque pœnitentiam, tamquam aquam purificatiuam. Quare ſi peccatis delictiſque abundamus: in ipſa abluamur: habemus eam pro lauacro non ſolùm regenerationis, verùm etiam reparationis. Si quid peccauerimus; per ipſam abluti, mundi euadimus. Habuit lex vitulæ cineres in aſperginem: at nos pœnitentiæ mortificationem habemus. Ibi per cineres purgabantur: nos autem panem tamquam cinerem comedentes, culpis atque criminibus liberamur. Lex etiam hyſopum ad purgationem dabat: Euãgelium verò, herbarum eſcam ad veniam, per pœnitentiam adnuntiat. Herbis veſcens Baptiſta, ſeipſum virum perfectum reddidit: quia de pœnitentia prædicans, ipſe pœnitentibus ſcopus euaſit. Continebat & aſperſio aquam purgationis: quia & apud nos, menſura, pænitentes, aquam bibunt. Dei † altare eſt pænitentia: nam per ipſam, peccantes, eum placant. Quin & ſumptu liberum reddit accedentem: vt, quantum ſit inter legem & Euangelium diſcrimen, intelligamus. Frequenter propter ſumptus, aliqui in lege recuſabant ſua enuntiare peccata: fiebatq́; occaſio mali, parſimonia ſacrificij, victimæque inopia: ſed ademit hoc Chriſtus aduenicns, dans pænitentiam, quæ ſacrificium eſt † ſine ſumptu. Arbitror ſerpentem gaudere ſolitum, ob raritatem ſacrificantium: crimen enim reperiebat violatæ legis. Duplici arguebantur malo, abſtinentes: & quia non confitebantur peccata, & quia legem deſpiciebant. Vides, quanta in nos beneficia contulerit Saluator? nam per pænitentiam, vtrumque radicitus exterminauit. Multi etiam non auari, non parſimoniæ dediti: verùm pauperes, non ſacrificabant: at pænitentia etiam pauperum prætextum anticipat; quia abſque impendijs placat, atque conciliat. Aliqui ex pigritia & negligentia, aut ſi facilè victimam non inuenirent, non immolabant: at pænitentia, omnium prætextum, cauſſamque compeſcit ac reprimit, conſcientiæ ſacrificium afferens. non enim quærit arietem, ſed confeſſionem. non ouem poſtulat in ſacrificium: ſed de conſcientia confeſſionem. Non habes turturem, peccator? ingemiſce: & Deus ſupra turturem, hoc tibi computabit. Non habes ouem? lachrymas funde: & pro ſacrificio æſtimabitur tibi. Non habes columbam? adnuntia Deo peccata tua, & fient tibi holocauſtomata. Si oraueris; ſuſcipiet Deus, tamquam vitulum, precationem tuam. Si verè atque legitimè procideris ei; ſuper tauri victimam, computabit

Marginal notes: Pſal 79. — †al. obſidet immundos. — †al à beſtijs captos. — 2.Reg.17. — Nota. — Matth 27. & Lucæ 23. — 2 Reg.17. Lucæ 23. — †al. Beſtias captas. — †al. amittet. — Leuit 16. Hebr.9. — Pſal.101. Leuit.14 & Num.19. Matth.3. Marc.1. — †θυσιαστήριον. — Comparat pœnitentiã Euangelicam, cum Moſaica. — †ἀδάπανον. Contra rarò ſacrificantes. — De ſacrificijs hæc veteris legis accipienda.

Section letters in right margin: A, B, C, D, E

Digitized by Google

A putabit ſtudium tuum. O maximam pænitentiam. O res admirabiles in ea reconditas: quia vna cùm ſit, omnia poteſt. Terra fructus præbet, & armenta lanam: at pænitentia, tanquam terra eſt, & ſicut firmamentum: quia loco fructuum ac volucrum, fit peccatoribus. Cur opus tibi eſt comparare ouem? pœnitentia Eccleſiæ armentum eſt. Quorſum opus habes, emere auem? hominibus † pænitentia eſt, pro volucribus, Deum placans. Cur neceſſe tibi eſt, coquere ſimilam? pænitentia citra fumigatum laborem, intercedit pro te apud Deum. O maximam Euangelij gratiam: quoniam totam legem correxit. Ipſe ſibi populus, in Eccleſia ſacerdos quodammodo efficitur: quia conſciẽtiam habet, pro ſeſe ſacrificium offerentem. Ex corde orat: & ipſe pro ſeipſo Dominum placat. Non igitur in lege impletur oraculum Moyſis: ſed in Euangelio conſiſtit. Ait enim ad Iſrael:

†al. hominibus cælum eſt pænitentia, quæ pro volucribus Deũ placat, & mouet.

De hoc in Scholijs.

Exod. 19.

B Regale ſacerdotium, gens ſancta. Similiterque Eſaias: Vos autem, inquit, vocabimini Sacerdotes † Chriſti, miniſtri Dei omnes. Cæterùm nullus ex Iudæorum populo ſeipſum Deo offert: at in Eccleſia, etiam peccatores pænitentiam agentes, ſacerdotes fiunt: quia ſeipſos Deo, tamquam victimam offerunt. O efficacem pænitentiæ gratiam: quoniam peccatores ſacerdotes creat. O maximam in ea conſolationem: quoniam ſacerdotalem pænitentibus dignitatem tribuit. Nondũ peccator liberatus eſt debito: & debitum iam per pænitentiam ſuperat. nondum onus depoſuit: & per gratiam, ſubleuatus eſt. propitiationem atque remiſſionem non promittit, ſed largitur. Non ſpe lactat peccatorem: ſed † ſuadet ei, vt ſola voce liberetur. Dicit ad eum; agnoſce quod habes, & non exſpectes. ſed beneficium adhuc maius. Intellige quod tenes: † & perſuaſum ſit tibi de futuris, ex conceſſa tibi gratia. Agnoſce diuinam miſericordiam: quia libenter te amplectetur accedẽtem

1. Pet. 2. Eſai 61.

†al Domini.

Similia etiam ſupra apud Ephræm: de quibus, & in noſtris hic Scholijs.

†al. ſed ſola eũ voce tenet, perſuadetq; quòd liberabitur.

†al & noſce quòd iã tibi ipſe patrocineris.

C ad ipſam; & oſtendet tibi benignitatem: quia te ante remiſſionem, ſacerdotem conſtituit. O diuinam gratiam: quia antequam accipiat, prior concedit; & cùm exiguum quidpiam cernat, magna donat. Nondum peccator ingemuit, & iam ipſi libertatem loquendi donauit. nondum lachrymas fudit: & præueniens, aditum ad ipſum patefecit. Magna pænitentia, & Deo longè dilectiſſima: quoniã voluntatem ipſius verè efficit, & pontificis partes coram eo agit. nam ecce & ſacerdotes ipſi quotidie creat. Hæc menſa eſt Domini: quippe per quam hominum † eſt ſalus. Dicitque Saluator: meus cibus eſt, vt faciam voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt. Reuera igitur pænitentia, Dei eſt panis admirabilis: comedit enim per ipſam, confeſſionem conſcientiæ: bibitque per pænitentiam, lachrymarum affectionem. Fructum boni odoris capit ex ea, verum ſuſpiriorum ſenſum velut

De futuris confide, ob gratiam tibi datam, &c.

†hominum ſalus paſcitur.

Ioan. 4.

D vinum fragrantiſſimum accipiens. Varia atque diſtincta Dei fercula ſunt iſta: continentia atque temperantia, ieiunium, vigilia, & precatio prolixa, ac renuntiatio cum humilitate: his quippe lætatur Deus, † pluſquàm alijs victimis. Ait enim in Pſalmis: Numquid manducabo carnes taurorum? aut ſanguinem hircorum potabo? Quid ergo Deus comedit, ô Propheta: & quonam potu delectatur? Reſpondet Dauid, & ait: Cupis, vt comedat Deus? Si vis paſcere Deum; immola Deo ſacrificium laudis: & omnem eiuſmodi victimam ſuſcipiet. & redde Altiſſimo vota tua: offereſque ipſi potum optimum. Dicit quoque Paulus Apoſtolus, bonorum operum actionem, panem eſſe Domini: rationabile (inquit) obſequium veſtrum exhibentes. nam omnes in vno pane Chriſti, vnum corpus ſumus: in Chriſto enim, inſtar panis offerimur. Nam Chriſtus eſt Agnus Dei, qui tollit peccata mundi: & peccatorum pænitentia, immundam † amputat conſcientiam. Quare pænitentiam agamus, qui peccauimus: vt vincamus diabolum. Agamus pæ-

†al. & alij. ſed eſt phraſis Hebr. & Syriaca.

Pſalm. 49.

Ibidem.

Rom. 12.

Ibidem.

Ioan. 1.

†al. tollit.

E nitentiam aſſiduè: vt quæ grata ac placita ſunt Deo, præſtemus. Multiformis † & copioſa eſt pęnitentia, ideoq; varia ferculorum genera Deo apponit: Deum quippe per laudes paſcit, vt diximus. & rurſus, per confeſſionem eum paſcit, per temperantiã ac continentiam: per pietatem, & exercitationẽ. Paſcit quoq; eum eleemoſynis variè: nam abſurdũ foret, homines varijs vti prandijs, ciborumq; generibus, Deum autem vnico apparatu eſſe contentum. Ait ergo Chriſtus ad miſericordes: Quã diu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Sed quomodo, qui præſens nõ eſt, beneficium accipit? qui mutuo nobiſcũ non vtitur colloquio, quo pacto apud nos comedit? qui non cõuocatur, quomodo ſimul accumbit? Ait Propheta, quòd cælum & terram impleat Dominus. ergo vbique adeſt; & gloriam recipit,

†πολυμερὴς.

Deus, vt variè per hominem paſcatur pænitentia.

Matth. 25.

Hierem. 23.

cipit, dum glorificatur. Quid ergo; nonne & apud improbos præſens eſt? Imò verò adeſt: ſed vt reprehendat quæ ab ijs fiunt: non autem vt peccato adſentiatur. Nam beneplacitum Dei, in ſanctis eſt; at minarum animaduerſio, inter iniquos. Et
A

Pſal. 118.

quo pacto dices, ait Propheta: longè abeſt Deus à peccatoribus? Docebunt id te cæci: nam ſol oritur, & ab ipſis non cernitur. ſic & propè adeſt ijs Deus, & lōgè: propè, ad reprehenſionem: ſed longè, ad beneplacitum.

Matth. 10. Lucæ 8

Si quis in occulto quid agat, dicit Dominus, & ego ipſum non cernam? Propè igitur eſt, vt redarguat: at longè, quòd peccatores eum non videant. Quid ergo; iuſti ne eum vident, quando bona

Ioan. 14.

agunt? Euangelium te docebit, dicens: qui recipit ſermones meos, manifeſtabo

Ibidem. Matth. 10. Lucæ 10. & Ioan. 13.

ei meipſum: veniemuſque ego, & Pater meus, & manſionem apud eum faciemus. Quomodo erunt iſta? Dicit diſcipulis ſuis: Qui vos recipit, me recipit: & qui me recipit, recipit eum qui miſit me. Quando ergo peregrinos propter Chriſtum recipis, vides Chriſtum. quando infirmos propter ipſum reficis, cernis eum. quando quiduis propter ipſum agis, ſub aſpectu tuo eſt, & Deum aſpicis. Deus,
B

1 Ioan. 4.

inquit Ioannes, charitas eſt: ſi charitatem habeas, vides quem in te habes. Quo autē pacto vides? Rurſus auſculta: quando de bono gaudes opere; etiā placet tibi cha-

CHARITATIS EFFECTVS.

ritatis exercitium, & opere obedientiæ oblectaris. Charitas ergo eſt gaudium, & exultatio: eaque tibi cooperatrix erit in operibus bonis. Vides Deum cooperantem tibi: nullus enim ignorat eum, qui ſecum operatur. Charitas non repræſentatur oculis carnis, neque videt iuſtitiam, nec alteri ſuam demonſtrat ſanctitatem: ſed manifeſtatur oculis animæ, gaudens atque exultans in bonis operibus,

1. Ioan 4.

quæ facis. Vides Deum; & noli negare quin adſpicias eum: Deus enim charitas eſt. An quia non vides temperantiam ac pudicitiam, ideo non cernis eam per operationes? Sic quamuis non videas Deum ſenſibilibus oculis, tamen per charitatem ipſum intueris. Omnis enim qui facit bonum, gaudet. Ideoque Paulus dixit:
C

1 Theſſ. 5. 1. Ioan. 4. † τὸ μέγεθος. Exod. 3. & Actor 7. Iob 38. Actor. 9. &c.

Semper gaudete, ſine intermiſſione orate. Et quo pacto, inquis, ait Euangelium, quòd Deum nemo vidit vmquam? Non, inquam, vidit quiſquam eius † magnitudinem, aut naturam. verùm per ſigna viderunt Sancti: per ignis rubum, Moyſes: per turbinem, Iob: per nubem, Eſaias: per lucem, Paulus; per vocem, omnis Iſrael: & nunc ſancti per operationes, dum ſcilicet quaſi per quædam media manu ducuntur. Reges qui non ſunt noti, pictorum artificio innoteſcunt. Non vidiſti Regem: ſed ipſum in imaginibus cernis. Non aſpexiſti artificis perſonam: ſed in artificio cernis hominem; & ſic ipſum vides, eumque velut præſentem lau-

† ἀπὸ τῆς γλυφῆς.

das, & ſuſpicis. Non noſti fabrum ſtatuarium: ſed ex † ſculptura cernis ipſum, & apud alios eum prædicas. Vides ab aliquo iugulatum eſſe leonem: & licet non

1. Reg. 17. † al. Philiſtæum. Pſalm. 129.

conſpexeris eum, admiraris tamen propter fortitudinem. Cùm de Dauide audimus, quòd lapide occiderit † Goliath: cernere videmur ipſummet iuſtum, & à fide virum ſuſpicimus. Ait & in Pſalmis: Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ. Vnde diſcimus, etiam per auditum, nos poſſe videre: atque ita & nos ſi velimus, per bonas operationes videmus. At Prophetæ clarius perſpica-
D

† ἐβιάζοντο, fort. ἐθεάζοντο, ſpectabant.

ciuſque cernebant: quia euidentiore efficacitate † impellebantur. Atqui in rebus ſub adſpectum non cadentibus, licet plus minuſve videre: ſicut & inter benè agentes, alij minus, alij magis in bono ſe occupant. Et ſunt qui amplius adnituntur, & qui minus laborant: alijque qui minus ſatagunt, & qui plus efficiunt: ſicut iuſti, qui paruis actionibus, magis Deum flectunt ac placant, præ nonnullis qui

Similia habes in Tract. De vitio linguæ, Tomo 1. Marc. 12 & Lucæ 21. Exod. 25. 35. 36. Ibidem. NOTA.

multa faciunt. Non enim ad actionem reſpicit Deus, ſed ad propoſitum voluntatis: & non intuetur quod fit, ſed quo quid ſtudio ac propenſione peragatur. Vidua paupercula ſoluet dubij iam dicti quæſtionem: quoniam duobus obolis ſuperauit diuites auro abundantes. Et in tabernaculo teſtimonij, qui caprarum pilos obtulerunt, ſimul cum opulentis benedictionem acceperunt: & qui byſſum cum auro nebant, ſimiles ijs erant qui pilos ad operimentum tabernaculi texebant. Cernunt ergo ſancti Deum multifariam: quemadmodum multis etiam
E

† al. per actionis differentiam, & gratiæ. † al. cum etiam Euangelium dicat.

eum modis paſcunt, per † operationem, & gratiam. Eſt verò & differentia operationis, & gratiæ. Omnes ſiquidem paſcunt: ſed plus cunctis, pænitentia feſtum Deo agit. † quoniam & in Euangelio dicitur, quòd magis gaudeat Deus ſuper vno peccatore pænitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis. Feſtum excitat Deo pænitentia: quoniam & cælum mouet ad epulas; & Angeli lætantur

dum

Digitized by Google

A dum pœnitentia ipſos inuitat ad prandium: cunctique cæleſtes Ordines epulantur, per pœnitentiam † ſeſe recreantes. Non ijs vitulos immolat, non oues: ſed hominum peccatorum ſalutem in exultationem apponit. Peccatores pœnitentia immolat, ſed rurſus eos viuificat. Mortificat ipſos: at denuò à mortuis eos reſuſcitat: & quo pacto? audi: Peccatores accipit, & iuſtos eos efficit. Heri mortui erant: hodie Chriſto per pœnitentiam viuunt. Heri alieni & inimici: hodie domeſtici, & amici Deo. Heri iniqui, & hodie ſancti. Magna fornax eſt pænitentia, chariſſimi: æs accipit, & illud in aurum commutat. plumbum tollit, & argentum reddit. O quantum ad Deum præbet aditum

Lucæ 15.
†al. lætitiæ ſigna exhibentes.
A contrarijs.

B pænitentia: quantam negotiationis ſuæ affert vtilitatem. † conflat: & ſtipendia à poſſeſſore non reperit. conflat: & lignis, igneque non indiget. conflat, & operarijs non opus habet. Quæ ars? quod inuentum? quæve commutationis potentia? Ipſum ſeſe adurit plumbum: quonam pacto? quoniam ipſi ſibi peccatores efficiuntur † fornax. ligna comburit ignis: & mercenarij, à peccatorum recordatione, igneſcunt. Vſqueadeò verò ſuſpiria animam incendunt, ſpirantia aduerſum corpus; vt in ſeipſis liqueſieri, ac ſolui dolore videantur: tanta in ipſis reperitur dulcedo, atque † leuatio. Tunc enim ſolui incipiunt malitiæ vincula, quando ingemiſcendo fleuerimus; & omiſſum priorem vitæ ſtatum purgauerit pænitentia: quæ, etiam antequam menti permiſta ſit gratia, ex plumbo aurum facit. Vidiſti vitrum, quomodo hyacinthini reddatur coloris, & ſmaragdini, atq; ſapphyrini? non etiam ambiges, quin pænitentia ex plumbo argentum, & ex ære aurum faciat.

†χωνεία.
†χωνεία.
†κουφισμός.

C Si porrò ars humana nouit naturam commiſcere naturæ, & commutare quæ prius erant: quanto magis gratia Dei etiam amplius efficere poterit? Vitro aurea addidit folia homo: & aſpectu factum videtur aurum, quod antea vitrum. Sic & gratia eum, qui heri iniquus erat, & tranſgreſſor legis, hodie ſeruum Dei efficit; non ſolùm † ſuperficietenus, ſed etiam quoad conſcientiam, ſecundùm Deum. Si enim aurum admiſcere voluiſſet homo, vitrum aureum effectum fuiſſet; ſed damnum vitans, excogitauit ſtructuram † atque immiſſionem tenuiſſimi folij: at pænitentia benignitati confiſa Dei, reſipiſcentem gratia Spiritus ſancti temperat, totumque omni ex parte hominem, filium Dei efficit, vt aliquam non habeat † iniectionem. Sancta lex docuit vniuerſa ſanctuaria ex auro formare: nec locum reliquit vacuum in theſauris legiſlator: vt diſcamus Sanctos Dei perfectam habere ſanctitatem. Non reliquit leuitatem in ſanctis vaſis: vt non habeat quidquam inane, aut quod non aliquid agat miniſter Dei. Non

DIVINAE GRATIAE EFFECTVS.
†ἐπιπολαίως.
†ἐπιβολήν.
†ἐπίθεσιν.
†al. immiſſionem.

D reliquit vacuum locum in ſanctis ſuis vaſis: vt ne clam irrepens ac ſeſe inſinuans inimicus, vbi abſcondatur, inueniat. Dixit & quidam Sapientum: Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te; locum tuum ne dimiſeris. Audi qui pænitentiam agis: & ex toto corde ac anima ad Deum accede. Audi peccator, & integram perfectamq; pietatem retribue: tu teipſum † conflas, tu teipſum examinas, tu teipſum mutas. Non erit tibi vllus alius, cuius tu miniſter ſis. Nulla tibi excuſatio erit, cur minus integer eſſe debeas. Quòd ſi exterius dumtaxat pietatem oſtentes; fucatus es † & ſimulatus. Si leuitatem habes, aut locum vacuum; non poteris eſſe vas ſanctum. nam vacuus locus † imperfectum te demonſtrat: oblatio autem perfectas hoſtias ſacrificat. Agnum enim, inquit, abſque macula, maſculum anni-

Eccl. 10.
†χωνεύεις.
†ἐπίπλαστος.
†al. imperfectior oſtendit.
Exod. 12.

E culum offeres Domino Deo tuo. Dicam tibi, quomodo quis in pænitentia reddatur perfectus: vt ratione percepta, excuſationem non habeas. quare auſculta: De veneficio atque incantatione te pænitet? omne eius veſtigium extermina. Ne deſeras † clara, & in occultis verſeris. Deſiſti occidere homines? etiam linguam tuam cohibe, ne calumnietur quempiam; nec maledictis inceſſat, neque ſeſe implicet. De idololatria pænitentiam agis? fuge diuinationes, auguria, obſeruationes, atque vaticinationes: cùm & iſtæ ſint partes idololatriæ, quippe in quibus coniecturaliter vaticinia, atque diuinationes exercentur. Caue attendas aſtrologicis, mathematicis, ac prodigiorum † interpretibus. De fornicatione doles? totam eam contemne, ac damna: quoniam omnem ea laſciuiam generat. Abſtine à riſu, à ſcurrilitate, à turpiloquio, à gula ac crapula: nam iſta viam ad fornicationem ſternunt. De iniuſtitia pænitentiam agis? omnem eam repelle, atque propulſa; nam omnem hæc auaritiæ exceſſum ac ſuperfluitatem

Leuit. 23.
†al. ne claritatem deſeras, vt in obſcuris verſeris.
Idololatriç partes quænam.
†al. interpretationibus.

produ-

Digitized by Google

produeit. De periurio te pœnitet? penitus à mendacio fraudeque recede: nam ba- A
rathrum, atque veſtibulum periurij, eſt mendacium. De improbitate atque ma-
litia te pœnitet? fuge iracundiam, odium, atque inuidiam: reſiſte timiditati &
ignauiæ, omnique peruerſitati. De ſtultitia doles? non ſolùm ſpectacula deuita;
Redire ad vomitum.
ſed etiam domi, & vbique locorum, riſum, omnemq; oblectationem mundanam
† περὶ κακοδοξίας.
repelle: nam reuerti ad vomitum iſta omnia cogunt. De praua in † fide ſententia
† περὶ ἀπιστίας.
doles? cum hæreticis ne verſeris. De ſuperſtitione † atque infidelitate doles? om-
ne conuiuium fuge plebeium. De contentione pœnitentiam agis? adſueſce lin-
guam tuam reſponſionibus placidis. Tu teipſum per pœnitentiam cõflas ac lique-
facis, qui peccaſti. tu teipſum ex mortuis reſuſcitas. Si ergo ex dimidio quid egeris,
teipſum iniuria afficis: nam ſi quod propemodũ, & paullò minùs fit, habetur mu-
tilum & imperfectum: quanto magis dimidium? Niſi enim integrè atque perfectè B
reſipiſcas; ex dimidietate tantùm es iuſtus. Nihil verò profuerit porcum pro di-
midio dumtaxat mundum eſſe; cùm vngulas non ſolidas, ſed ſciſſas habeat: nam
† ὡς ὗς, καὶ ὡς δασύπους.
omnem abiecit munditiem. Et tu, niſi perfectè conuerſus fueris; inſtar † ſuis, &
leporis eris: nam is quoque dimidia ex parte mundus eſt. ipſe enim ruminat qui-
dem, ſed vngulas fiſſas non habet: ſus verò ſciſſas quidem habet vngulas, ve-
Matth. 7.
rùm non ruminat. & ambo ſunt ſimiliter immundi. Ait porrò Saluator: Noli-
te ſancta proijcere canibus, neque margaritas ante porcos: vt oſtendat ex dimi-
NOTA.
dietate accedentes, velut porcos eſſe: & ad peccatum reuertentes, tamquam ca-
2. Pet. 2.
nes: quippe qui ad proprium reuerti ſolent vomitum. Plenè igitur & perfectè
Num. 21. Ioan. 3.
omnem abs te repelle malitiam. Moyſes Propheta, quando peccauit populus,
imperabat ijs, vt ſerpentem crucifigerent, hoc eſt, peccatum deſtruerent: & non
fecit illum inanem ac vacuũ, ſed fuſilem ſtatuam ære ſolidam. Quid ita? vt oſten- C
Pulchra explicatio.
dat tibi, quòd perfectè ac prorſus malitiam auerſari debeas. Totumque eum æne-
1 Tim. 6.
um effecit: quoniam radix omnium malorum, eſt auaritia. Fuſilem igitur eum ex
fornace ſumpſit: vt flammam tuam in mentis corruptionem effuſam reprime-
NOTA.
ret. Tria autem iſta crucifixit: quòd per ea mors animæ occaſionem habeat.
Num. 21.
Serpens erat, quod cernebatur: quia & in ſerpentibus correpti fuerant. Et qua-
re in ſerpentibus? quoniam primorum parentum ſenſum, conſiliumque reſump-
Geneſ. 3.
ſerant. Illi in eſca duplicis fructus præuaricati ſunt: iſti in cibis murmurârunt.
Num. 14. 17. 21.
Illudque in abſentia de aliquo mala loqui, murmur obtrectationis eſt. Propterea
Pſalm. 77.
& Pſalmus dixit: Et locuti ſunt contra Deum, in ſolitudine. Quare etiam in pa-
Num. 20.
radiſo, quod factum eſt per ſerpentem, murmuratio fuit. Dixit & Malachias
Malach. 2. 3.
Propheta, † quòd Iſrael obtrectâſſet Chriſto Domino. At iſti dixerunt: In quo-
† al. Obiecit & Malachias Propheta Iſraelitis, quòd oblocuti eſſent Domino, &c.
nam detraximus ei? an non propter ſimilem actionem, ob quam cauſſam ſub D
ſtrati ſunt ſerpentibus? vt diſcant Draconem, qui Adamo mortem conciliarat,
etiam ipſis mortem intuliſſe. propterea enim in ligno ſerpentem ſuſpendit; vt † &
† al. vt arborem oſtendens, ſimilitudinem perſuadeat.
arborem per ſimilitudinem demonſtraret: & qui in eum aciem oculorum inten-
derent, ſaluarentur: non per ſerpentem, ſed propter pœnitentiam. Cernebant
quippe ipſum, & peccatum in memoriam reducebant; ad conuerſionem verò
ſtimulabantur, & rurſus ſaluabantur. Etenim pœnitentia, etiam eremum, do-
mum Dei efficiebat: nam populus qui peccauerat, per pœnitentiam congrega-
tio Eccleſiæ fiebat. Quin & inuiti Crucem adorabant Iudæi: nam & Deus ipſe
Num. 21.
duritiem cordis eorum prædixit. O impietatem Iudæorum: quoniam ſerpen-
tem adorant, & Chriſtum auerſantur. O temulentiam, & contumeliam ipſo- E
rum: quoniam propter ſerpentem, Crucem colunt: & crucifixum Chriſtum
non adorant. O inſanam eorum conditionem: quoniam malitiam quidem ve-
nerantur: pietatem verò impugnant. Hæc autem Deus in ſerpente ante demon-
Num. 21.
ſtrauit, Iudæorum impietatem damnans. Hæc prædixit: quòd ſerpentem potius
quàm Chriſtum eſſe adoraturi. Oſtendit, quòd idola colant: non enim Deo
obediunt. Prædixit futurum, & finem ſignificauit: mortuum ſerpentem iuſtis
Ibidem.
in Chriſto futurum; at Iudæis viuum & operantem creditum iri. Aeneus draco:
quid ita? quia nouerat Deus, Iſraelem, vitium ac ſcelus idola colendo, eſſe ado-
NOTA.
raturum. Atque ideo Deus ſerpentem crucifixit: vt oſtenderet malitiam mor-
tuam eſſe obedientibus Deo. Mortificauit peccatum: & Iudæi ſuis operibus ex
mortuis ipſum ſuſcitârunt. Ecce impiorum potentiam: quoniam & ipſi ex mor-
tuis

Digitized by Google

A tuis excitant. verùm maledicta atque execranda talis eſt à mortuis reſuſcitatio:
nam paullò poſt, inſtar monſtri alicuius recedet. & quoniam vanitatis ſigniferi
ſunt Iudæi: ideo & ipſi euaneſcent cum operibus ſuis. Dixit ergo Deus Iudæis: Ad-
orate Crucem, quoniam in ea ſaluabimini: at ipſi illa relicta, ſe ipſi diabolo ſub-
iecerunt. Deus draconem ligauit: & Iudæi ipſum ſoluunt. Deus † Chriſtum † al. peccatum.
in propria Cruce crucifixit: & Iſrael non credidit. Aſcendit in crucem, non Coloſſ. 2. & 1 Pet 2.
tamquam condemnatus; ſed vt draconem crucifigeret: & Iſrael ipſum crucifi-
xum non recepit. Vultis vobis oſtendam, quòd duæ erant † Chriſti tempore † al. ſub Chriſto cruces.
cruces? A latronibus diſcite. Vultis videre, quòd Draconem dimiſerint Iudæi; Matth. 27.
vt Chriſtum non ſuſciperent? Permittentes enim innocentem crucifigi Chri- Marc 15. Lucæ 23.
ſtum, Barabban inſtanter petierunt donari ipſis. Quem Deus condemnauit, di- Ioan. 18. 19.
B miſerunt: & Chriſtum inſontem condemnârunt. Cernis, quomodo Draconem
Deus mortificauit: Iudæi verò ipſum ſuſcitârunt? Ait Dominus: Dedi vobis po- Lucæ 10.
teſtatem calcandi ſuper ſerpentes. vt demonſtret ſe in cruce ſua crucifixiſſe ma-
litiam: ſicut & pater eius in eremo fecerat. Duplex verò ineſt Cruci myſterium, Duplex Crucis myſterium.
vniuerſum verò vtiliſſimum, remiſſionem peccatorum continens, malitiæ inte-
remptionem, Dei cum hominibus reconciliationem, mortis deſtructionem, &
ſalutem in acquiſitionem regni: mortemque draconis indicans. Propterea
dicit Saluator: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari opor- Ioan 3.
tet filium hominis à Iudæis. Exaltationem, appellat crucem: declarans ſuam
aduerſus draconem victoriam. Exaltationem, vocat crucem: ſuam denuntians Exaltatio, crux dicitur.
reſurrectionem. Exaltationem, crucem nuncupat: ſignificans ſuam poſtea in
cælos aſcenſionem. Attende porrò, non dixiſſe Deum, occidi ſerpentem debe-
C re ab obtemperantibus ligno. Omnia enim vanitas è corruptione in corruptio- Vanitatis effectus mali.
nem tradit: vanitatis autem ſoror, perditio eſt, atque interitus. Nam inimici, ſua
ſunt germina, ac fœtus: ex quibus & ſatorem cognoſcamus, cuius ſit naturæ:
cognoſcentesque fugiamus improbitatis eius conditionem. Attende igitur; ne
te draco cogitatione Aegypti decipiat: vt non ſicut Iudæi, in ſolitudine moria-
ris. Nam ecce & rebus abſentibus, peccatum committitur: quare malitiæ iniqui-
tatem atque verſutiam depelle. Non habebat Aegyptum Iſrael in ſolitudine: ve- Exod. 16.
rùm per recordationem, menti eam exhibuit. vidit hoſtem, & ſibi Aegyptum
animo finxit: ad illamque regionem concupiſcendam, mentem excitauit. lebetes Exod. 16. & Num. 11.
ollaſque reduxit in memoriam: & voluntatem inflammauit. cogitationi carnes
obiecit: & carnis concupiſcentiam renouauit. alliorum, & cucumerum amorem
accendit: vt animum impelleret, ad panem, quem Deus dederat, condemnan-
D dum. Intellige quod dico, & clarè auſculta: quoniam ſi locum habeas vacuum,
habet † quo irrepat impietas. Ita etiam cum Eua fecit, per concupiſcentiam id † al. per quem.
agens: ipſamque ad inobedientiam erga Deum traduxit, & præuaricationem Geneſ. 3.
mandati. Quòd ſi ergo de gulæ vitiò pœnitentiam feceris; de toto eo, plenè te
pœniteat: nam per minima rurſus irrepit, & per contemptibilia decipit mentem.
Scio malum non eſſe, Dei creaturis frui: malum autem committitur, dum quis
non cum diſcretione † comedit. Multi graue eſſe dicunt Euangelium, quod in ſo- † al. participat.
la quoque cogitatione peccatum conſtituit. Sed ecce, etiam lex hoc facit: concu- Matth. 5.
piuit quippe Iſrael Aegyptum, & tamquam ibi eſſet, condemnatus eſt. concupi- Exod. 16 & Num. 11.
uit carnes Aegyptias: & quaſi eas comediſſet, repulſus eſt. Rectè igitur dixit
Euangelium: Si quis viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœcha- Matth. 5.
E tus eſt eam in corde ſuo. Iſraelem metus cohibuit Pharaonis, ne remearet in
Aegyptum: & re infecta, adulterum murus impediuit, ne alienam coniugem
corrumperet. Illos viæ tædium remorabatur, ne irruerent in Aegyptum: &
hunc ſeptus locus atque munitus † retinuit, ne ſcelus perpetraret. Bene ergo con- † al. impediuit.
cupiſcentiam operis damnauit Deus: quoniam corda intuetur, nouitque ſi pote-
ſtas affuiſſet, eum ſanè peccatum admiſſurum fuiſſe. Rurſus quidam dicunt: Matth. 4. & Lucæ 4.
Quo pacto omnia regna terræ, Chriſto in ictu oculi, diabolus oſtendit? Ab Iſraele
addiſcant; quoniam totam ei Aegyptum inimicus tanquam præſentem exhibuit. Exod. 16. Nu. 11.
Illi per concupiſcentiam adſpiciebant: at Chriſtus per † ſuggeſtionem illa videbat. † διὰ ὑποβολῆς.
Cernebat ille quod agebat, putans ſe decipere Dominum; & licet longè ſit diuer- Matth. 4. & Lucæ 6.
ſum, non tamen magnum eſt & incredibile quod dicitur. propterea & omnem

Digitized by Google

ſuum impetum atque conatum inimicus euacuauit:cunctaq; terræ regna ideo ipſi A
Ibidem.
exhibuit:ſtudebat quippe falſis eum præſtringere phantaſmatis atque imaginatio-
nibus,verùm nihilo ſecius irriſus eſt.ſtudebat eum ſupplantare atque decipere:ſed
APOSTROPHE AD POENITENTEM.
euerti ac deturbari ipſemet properabat. Ad te porrò ſermonem dirigo, qui pœni-
tentiam agis: ne locum vacuum retineas. Te alloquor: vt propter petram,firmus
Matth.4.10. Marc.13. Pſalm.111. Matth.26.
ſis ac ſolidus. Propterea enim & Petrum vocat Apoſtolū, qui prius Simon appel-
labatur,vt fidei ſuę nobis firmitatem proponat,atque deſcribat. Ait etiam Prophe-
ta,confirmatum eſſe cor pij ac iuſti, ne commoueatur. Debes ergo & tu firmiter
pœnitentiam agere,vt Petrus:quoniam firmiter peccaſti. Dic mihi: quando for-
nicationem committebas,nonne anima ſimul cum corpore ad actionē concurre-
bat? & quomodo nunc corpore dumtaxat vis reſipiſcere,& caſtè te gerere? Quan-
do furabaris,mens tua cum carne adnitebatur: & quo pacto nunc dicis,ac vis ſolo
†al.conſtans haberi.
habitu conſtantiam † probare? Leges non iudicant, niſi opus coarguatur & con- B
uincatur: neque puniunt eos, qui habitu ſolo ſint & figura homicidæ: Sic & Deus
non amplectitur pœnitentiam: niſi ea opus firmum ſolidumque demonſtret.
†βαδίσματα
Multi Regum greſſus † atque inceſſus imitantur; alij Tyrannorum actiones: &
non tamen ob id tamquam tyranni cenſentur ac iudicantur, aut illi velut Reges
adorantur. & pœnitentes niſi firmiter atque conſtanter pœnitentiā egerint, tam-
†ἐπιμιμούμενοι: †& al. ἀπομιμούμενοι.
quàm † ſimulatores æſtimabuntur. Eſto vas firmum, & ad omne opus bonum per-
fectus atque aptatus: vt inter ſanctos theſauros recondaris. Eſto petra: vt in funda-
Admonitio ſaluberrima.
mento vtilis exiſtas. Eſto lapis pretioſus: vt non inter ſuppoſititios,& falſos iu-
diceris. Non ſolùm vnum perpetrant peccatum, qui fictè ac ſimulatè reſipi-
Contra fictè reſipiſcentes.
ſcunt, ſed multa: nam & alijs auctores ſunt, vt pro forma dumtaxat pœniten-
tiam faciant. atque hi ſunt illuſores, multoque deteriores ijs qui in homines pec-
cant, quòd ipſum quoque Deum irridere nitantur: non ſolùm enim non remit- C
titur talibus peccatum, ſed etiam adijcitur. Simulator enim talis factus eſt pie-
tatis,& non cultor. pietatem deridet, & impietatem adijcit. bonos mores effin-
git atque prætexit, & potius ſpectaculum riſus excitat. Iudæi damnant, & gen-
†al.Chriſtianos in Eccleſia vitam improbā ducentes.
tiles pro infamia notant, videntes † eccleſiam à virtute ac probitate alienam: &
Deum in huiuſmodi hominibus irrideri. Strennè igitur reſipiſce, qui peccaſti:
vt remiſſionem quoque conſequaris. Verè dixit Paulus, quòd qui ſuperædificat
1.Cor.3.
ſuper fundamentum ligna, fœnum, ſtipulam, detrimentum patietur: & non
Pulchra verborum Apoſtoli expoſitio,eorumdemque applicatio.
ſolùm de prædicatione hæc ait Paulus; ſed etiam de actionibus: neque ſolùm de
doctrina, verùm etiam de pænitentia. Fænum vacuum eſt, & inane. Si quis
igitur non firmiter pænitentiam egerit, ſtipula eſt. Ligna ſunt, quæ in aquis flui-
tant, & in ſuperficie manent. Si quis ergo non firmiter ad pænitentiam acceſ-
1.Cor.3.
ſerit, lignum exiſtit. & non ſolùm abijcitur talis: ſed etiam in igne (inquit) com- D
buretur. quid ita? quia & multos impediuit, & Deum illudere cogitauit. Se-
ipſum autem & ex ferro aurum facit, qui verè pænitentiā agit; rurſuſque ex ligno
petram. & quando legitimè reſipuerit, ſeipſum ex mortuis excitat,& è tenebris
†δημιουργεῖν
lux efficitur. Ergo etiam † creare nouit vir pius. Pænitentia enim ei cauſſa diui-
Pœnitentiæ vis atque efficacia
næ virtutis redditur: ipſum è mortuis ſuſcitat, atque Apoſtolicam dignitatem
largitur. Nouit quippe pænitentia etiam Apoſtolos conſtituere: hæc Petrum
†ὀλισθήσαντα.
propriæ dignitati reſtituit, ſua negatione † collapſum. Hæc Apoſtolos Apoſto-
Actor.9.& 1.Tim.1.
lico exornauit gradu,aliquando ſcandalizatos,& retrorſum conuerſos. hæc Pau-
lum Apoſtolum creauit: quoniam ipſum perſecutorem, vt Chriſti ſeruus fieret, E
compunxit. O artificioſam pænitentiæ gratiam: quoniam obedientibus mox
dignitates præbet. Non ſolùm autem Apoſtolos facit, ſed etiam Reges conſtituit.
Dauidi enim pænitentiam agenti, etiam vt regnum penes eum permaneret, effe-
cit. Quin & propheriæ eſt conciliatrix: nam cùm omnis Iſrael ad Deum iam
conuerteretur, victoriam ſibi aduerſus hoſtes comparauit. Prophetauit olim
Iudic.6.7.8. Pſalm.82.
Gedeon, & Madian euicit. Tranſit vlterius pænitentiæ gratia, etiam inter gen-
†al.dominata eſt.
tes beneficia conferens: non ſolùm enim nunc, ſed & in lege apud omnem car-
Ion.3.4.
nem † viguit,ſuoque functa eſt munere. Excitauit vrbes pænitentia, & gentes con-
Matth.26.27.
cidentes erexit: vnicoque impetu Niniuen ciuitatem permagnam reſtaurauit. Per
Ioan.2. Marc.15.
ipſam dominici illius dicti benignitatem addiſco: Soluite templum hoc, & in
triduo ſuſcitabo ipſum. Quas enim vrbes ſoluebant per peccatum dæmones: has
per

Digitized by Google

A per pænitentiam reparauit Chriſtus. Soluite, inquit, templum iſtud, & in tri- Ibidem.
bus diebus ſuſcitabo illud. Et pænitentia dicit Nineuitis: Adhuc tres † dies, & †Ion.3.ſed in vulg adhuc 40. dies, legitur.
Niniue ſubuertetur. Oppone ſermonem ſermoni, ac verbum verbo: & in Chri-
ſto comperies explicata pænitentiæ verba. Ille ſuſcitare promittebat: & hæc
† euerſionem comminabatur, niſi pænitentiam egiſſet. Non miniſterruiſſet pæni- † al. deſtructionem pollicebatur.
tentia: niſi futurum fuiſſet, vt ſanaretur. Non excitaſſet Chriſtus ciuitatem pec-
cantium: niſi reſipiſcentiæ eorum ſpes fuiſſet. Chriſtus reſuſcitat, ad pæniten-
tiam inuitans: & à propria reſurrectione, oſtendit pænitentiam cuiuis homini
cauſſam ad reſurrectionem exiſtere, in pietate. Tres dies lex, & Euangelium pec- Trium dierum ſpatium, variè varijs applicatum
catoribus ad pænitentiam prædicant. quid ita? quoniam gratia Trinitatis, re-
miſſionem ex nimia benignitate ſua præbet. Tres dies ex † præſcripto concedun-
tur pænitentibus: quoniam per conſubſtantialem Trinitatem, humanitas mor- † προθεσμίαν.
B tis † reatum exuit, atque abiecit. Tres habet dies pænitentia, ad conſequendam † ἔγκλημα.
veniam: quoniam nouit Trinitatem, vinculum peccati ſoluentem. Per tres dies, Matth 16.27.
mors ſoluta eſt. per tres, remiſſio datur: quoniam & per tres dies reſurrectio fa- Lucæ 18 24.
cta eſt. Poterant in momento & ictu oculi omnia fieri: ſed ob myſterium Tri- TRINITATIS MYSTERIVM.
nitatis, intra triduum, hoſtem gratia ligauit: non quòd impotens eſſet citra eos
(nimirum tres dies) agere, quæ oportebat: ſed vt myſterium oſtenderetur diui-
nitatis, neque detraxit, neque addidit tribus diebus. Vera enim religio, rectaque
ſententia eſt, Trinitatem neque minui ſiue deficere, neque augeri: neque enim
ſola vnitas, neque trinitas eſt diuinitas; ſed vtrumque ſimul. Propterea & in 1.Cor.15.& Heb.2.
tribus diebus mors deſtructa eſt, & draco deturbatus eſt, & peccatum deletum.
Intra triduum, cælum & terra, & mare conſtituta ſunt: vt etiam in eo Trinitatis Ex loco Gen. 1. adluſio clara fit.
demonſtraretur myſterium, & triduanæ reſurrectionis, & propitiationis huma-
C næ fructus, ac commodum. Tribus diebus Ionas prædicauit, & per nullam no- Ion 3.
ctem: quoniam in Trinitate non eſt mutationis obumbratio. Tres dies Salua- Idem notatur à S Hieronymo ſuper Ionam, cap.3.
tor in ſepulchro egit, & tres noctes: vt oſtenderet etiam peccatores, qui tenebris
obducti erant, reſurrecturos. O pænitentiæ gratiam: quoniam mundum tri-
bus diebus † inſtruxit. O magnam in ea potentiam: quoniam Deum placauit, Matth.27.& Lucæ 24.
& quidem iam ſententiam ferentem. Acceſſit ad ipſum bona fide: admonuit vt † κατέχειν.
ſuam aſpiceret bonitatem: & effecit, vt † ſententiam mutaret in remiſſionem. O † ἀπόφασιν.
magnum pænitentiæ gaudium: quoniam Deo perſuadet, vt punitionem poſt
ſententiam datam † relinquat. Obuiam enim iuit pænitentia Angelis iræ: & va- † al. remittat.
luit ſuperare eos, ne perniciem atque exitium inferrent. Tenuit enſes, tenuit
falces; ne humanum ipſi genus demetant: quod quidem † vltores ac vindices † οἱ τιμωροί.
D cernẽtes Angeli, exhorruerunt. Illa verò ad ipſos: ego (inquit) recepi iniquos: ego
fideiuſſi pro humano genere; † ſatis datrix apud Dominum exiſto. Cur modò † ἱκανοδότις. al. fideiuſſor.
venitis † dirimere pacta? Habeo præſcriptum ac definitum ex lege diem: con- † al. inuertere.
uentio mihi cum Deo facta eſt, quando ſint à me ſiſtendi Deo, qui nondum con-
uerſi ſunt. Cur venitis, vt vos contra meum ius opponamini? cõtendam vobiſcum
in iudicio. Multos habeo teſtes, qui Domino meo perſuadeant. Sunt mihi euiden-
tes demonſtrationes atq; probationes, quibus diem † ſtatutum nanciſcar, quo hu- † Intelligit ſupremum vitæ diem, vel iudicij, vt infra patet.
manam ſiſtam naturam. Nuntios igitur ad Deum adducit, & concionari de huma-
na natura incipit: iuraq; ſua defendens, dicit: Noſti Domine eum, quem formaſti
hominem, ex luto factum eſſe; & naturam habere debilem, ac vires fragiles: nam Geneſ.2. &
niſi de nocte dormierit, non amplius viuere poterit: niſi de dĩe comederit, non 1.Cor.15.
E ſupererit. Hieme, riget frigore; æſtate, calore exæſtuat. veſperi non videt, no- Humana natura, quàm varijs miſerijs, atque imperfectionibus ſit ſubiecta.
ctu incedere non audet: ſi ambulat, langueſcit: ſi quieſcit, vertigine vexatur: ſi
ſedet, angitur: ſi loquitur, laborat: ſi recumbat, affligitur: ſi diutius ſteterit, de-
bilitatur. Et cupis Domine, vt tanta infirmitas peccatum facilè vincat? Multis
cogitationibus inuolutus eſt homo, & inſtabilibus animæ conſilijs, actionibus du-
bijs, operibus varijs: rebusq; infinitis ſub aſpectum cadentibus impeditus, in occul-
tis impręmeditatus, in inſidijs imparatus. ad repellenda ea, quę mentẽ conturbant,
anceps atque perplexus. aduerſus eos, qui animæ inſidias ſtruunt, impotens. er-
ga corporis curam ſollicitus. in vxore, ac filijs nutriendis anxius: & vis Domine,
naturam eiuſmodi, ita facilè ſuperare peccatum? Quid poterit rurſum infirma
hæc natura, aduerſus diabolum, ô Domine? quid carnis contentio, Domine,

† ἐξάλειπτρον. Iob 41. iuxta 70. Interpret.
† ὡς περίπατον.
† al. obueniunt.
† ἀντιπάλων.
Ad Deum ſupplex recurſus.
† ὑπέρθου.
POENITENTIAE APOSTROPHE.

contra talem valebit Draconem? Tu dixiſti, quòd abyſſum velut † vas vnguentarium reputet. & quid eſt homo, aduerſus ipſius impetum? Tu dixiſti, quòd mare poſſideat, tamquam † deambulatorium. & quid ad eum eſt anima, minimo admixta corpori? Magnæ draconis ſunt vires, impoſtura ipſius profunda: peccatum per voluptatem latum: paſſiones inordinatæ, corpori per cibum atque nutrimentum † admouentur. Peccatum carni per concupiſcentias, negotium faceſſit. malitia animam, per vanam gloriam, oppugnat. mentem, ad ſeſe nequitia pertrahit. Et quid miſer atque infelix poteſt, aduerſus tantas † hoſtium turbas? quid valet terra ac cinis, aduerſus tantam aciem? quid eſt homo ſolus, aduerſus tanta malorum caſtra? Miſerere igitur Domine, parce plaſmati tuo. Miſerere luti, quod gloria & honore cumulare voluiſti. remitte minas: acre ſupplicium reprime: mortis ſententiam, propter me pœnitentiam, † differ. Terminum miſerationum tuarum dilata. miſericordiæ tuæ menſuram exalta. pietatis tuæ viſcera aperi. Mirifica miſericordias tuas: & gratiam tuam in longa tempora extende. Ego ſum, quæ intercedo, & fideiubeo. Ego humanum genus in me recipio: illudque ad te, cuius ſuſcepiſti naturam, adducere conor. Cernens igitur Deus pœnitentiam, conceſſit rogationi, annuitque poſtulatis eius. Conſtituit omni tempore cum genere humano conuerſari. Cenſet pœnitentiam fragili naturæ præfici debere, & poteſtatem ei attribuit infirmitatis humanæ. Terminum ſtatuit iudicij, præcipitque pœnitentiæ, ne terminos tranſiliat in die iudicij, neque ampliùs tueatur: ſed accuſet potiùs, quòd tantam tolerantiam homo contempſerit. Ne poſtulet ampliùs prorogari præſtitutum tempus: verùm indignetur ad vindictam. neque parcat ſupra modum ijs, qui peccauerint: at contra potius, eorum coarguat inſtitutum ac voluntatem: auerſetur ignauiam, accuſet negligentiam: repudiet amentes, eorumque dementiam omninò conuincat. criminetur mentis affectibus deditum inſtitutum: atque animæ erga virtutem deſidiam execretur. Recipit quoque illa, ſe imperata facturam: & Angelorum impetum, in remiſſionem conuertit. Deus remiſit minas: & Niniuitæ tandem ſaluati ſunt. Interceſſorias partes egit pœnitentia: & ciuitas quietem atque tranquillitatem recuperauit. In Niniue ciuitate, totus terrarum intelligitur orbis: & in Niniuitis, omnis humana natura. Cui etiam conſonat intellectui Propheta Eſaias, dum ſuper Babylone vaticinans, ſic adducit: Verbum, inquit, quod locutus eſt Dominus, ſuper vniuerſum orbem terrarum, ſoli Adam dixit: Terra es, & in terram redibis: & ecce cuncti morimur. Sic & remiſſio ſuper Niniuen facta, in omnes tranſijt. Chriſtus reſurrexit: & humanum genus lætum reſurrectionis † nuntium accepit. Dei ſententia definita, ab vno, in omne genus reſpicit. Duo Adam efficiuntur: vnus, pater noſter, in mortem: quia mortalis factus eſt, peccans: ſecundus, pater noſter, in reſurrectionem: quoniam immortalis cùm eſſet, per mortem, deuicit mortem atque peccatum. Primus Adam, hic, pater: poſterior illic, etiam primi Adam, eſt pater. Non ego hoc ſolus dico: ſed & Eſaias magnus inter Prophetas, de Chriſto ait: quia puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. & reliqua: Deus fortis, pater futuri ſeculi; quemadmodum & Euangelium dicit. Sed qui in carne, propter præſentem ſtatum filius cernitur patris, hic pater efficitur ob ſtatum futurum. quid ita? quoniam mors regenerat, & in vitam æternam humanam naturam parit. O maximum myſterium. O diſpenſationem ineffabilem. Filius Adæ, pater ipſius efficitur. nam regeneratio expellit naturam, eius † loco gratiam diuinitatis inducens. Coercet ac reprimit gratia naturam, quando mortem delet immortalitas: reſurrectio generationem, quando corruptionem è medio ſuſtulit incorruptio, ſicut & dixit Paulus. Nouum quoque ac inauditum, viſum eſt hoc Nicodemo myſterium; quando à Chriſto ſibi enarrari audiuit: quòd niſi quis renatus fuerit deſuper, non poſſit videre regnum cælorum. Et dicit: quomodo poteſt homo renaſci, cùm ſit ſenex? Iſta reſurrectio, imago eſt reſurrectionis: vtramque autem Chriſtus conſtituit. Ait Paulus: in Chriſto IESV ego vos genui. Etenim quicumque in Chriſto, inquit, baptizati ſumus, conſepulti cum ipſo ſumus per baptiſmum: vt in ipſo ex mortuis reſurgamus. Cernis, quòd principium reſurrectionis ab inferis, ſit baptiſma? Vides quòd Dominus, pater ſit reſurrectionis?

Ion. 2. 3. 4. Matth. 12. Lucæ 11.
Eſai. 13. 14.
Geneſ. 3.
† εὐαγγέλιον.
Duo Adam, quo pacto.
Eſai. 9. & Lucæ 2.
Alludit ad 1. Cor. 15.
Alluſio ex 1. Cor. 15. clara.
† ἀντεισάγουσα.
1. Cor. 15.
Ioan. 3.
Ibidem.
1. Cor. 4.
Rom. 6.

Filius

Digitized by Google

A Filius genitus, & puer natus nobis, tantam habet virtutem, vt cunctos homines ipſe in reſurrectione regeneret. Quid ais Eſaia? verane loquimur, hæc dicentes: aut ex ſimilibus iſta referimus? Vera, inquit, refertis: nam & ego audiui, quòd ipſe ſit filius, Deus fortis, magni conſilij Angelus, pater futuri ſeculi. cuius myſterium, incorruptibilitas eſt: & generatio carnis ipſius, immortalitas. Vno itaque termino, id eſt, vnius Vrbis appellatione, vniuerſum genus comprehenſum eſt: vt credas pœnitentiam etiam ex vrbe Niniue, pro quacumque ciuitate, & quibuſcumque incolis deprecari, quæ ad ſalutem ſpectant: & mediatricem ſe interponere in ijs, quæ ad inſtaurationem, rectamque conſtitutionem ſpectant. Magna reuera hominibus efficitur pœnitentia: quia vt Prophetæ atque videntes, Deum † per ipſam placamus. Magna ſuper terram eſt pœnitentia: quoniam ſcala animabus fit, eò aſcendendi, vnde per peccatum deturbatæ ſunt. naturam B recuperat, propriamque dignitatem reddit. Pœnitentiam igitur etiam nos agamus, fratres, ſicut Niniuitæ: vt nos quoque ſalutem conſequamur. Verè, ac minimè fucatè, illi pœnitentiam egerunt: & verè ſaluati ſunt. Vt peccârunt: etiam pœnitentiam fecerunt, & † aſſumpti ſunt. Non ex medietate conuerſi ſunt: quoniam Reges, & homines priuati, æqualiter lachrymas fuderunt. Non ex parte reſipuerunt: quoniam Domini, & ſerui ſimul luxerunt. Non modico tempore pœnitentiam egerunt: quoniam per totos † tres dies, viri cum mulieribus, pueri & ſenes, confiteri † non ceſſabant: crediderunt ſententiæ, & tamquam morientes, ad inuicem acerbas emittebant voces. Ego per Niniuen, vnumquemlibet intelligo hominem: & per multitudinem, partes animæ, & mentis motiones cogito. Quemadmodum autem publicè illi pœnitentiam aggreſſi ſunt: eodem C modo & nos, totis viribus omnique † conſtitutione noſtra pœnitentiam agere debemus. In lege, non idola ſolùm demoliri præcepit Deus, & aras atque delubra: verùm etiam cineres incenſorum lapidum atque lignorum, extra caſtra eijci iuſſit. Conſidera tu quoque qui pœnitentiam agis, quòd omne malitiæ veſtigium debeas remouere. Nam cinis malitiæ ſi in te permanſerit; feræ ſordidæ, & reptilia vilia allicientur: ſi verò eam abieceris; non iam te conturbabunt malitiæ † caries, & culices. Si eam expuleris; non iam in te diaboli ſtabilientur vermes. Expurga mentem tuam à peccati morticinijs: & ipſa odoris malitia à te exterminabitur. Morticinia peccati, ſunt paſſionum atque affectionum recordationes: quæ ſi in te firmatæ fuerint, † cogitationem tuam obſcurabunt. Aduerſus peccatum, fit reprehenſio: quoniam crebrò talia mentem circumuertunt, & in errorem impellunt. faciuntque † viciſſim mentem in tenebris, vertigine laD borare: quoniam animæ oculis inſident; & tamquam copioſa malitiæ lippitudo, habentem atque laborantem inficiunt. Attende ne ſupernates aquis, velut aues † piſcibus gaudentes: duplici enim cùm ſint natura, impuræ cenſentur. Si in anxietate permanſeris; continget vt in tenebris oberres, ſiſque tamquam piſcis, dæmonum præda. Ait enim Iob, draconem dominari omnibus, quæ in aquis ſunt. Et Moyſes, animalia quæ in aquis verſantur, in tenebris eſſe affirmauit: quoniam non apparet ijs lux diei, & ſol. Dixit ea ſub terra eſſe: quia regionem minimè illuſtratam inhabitant. Meritò ergo Deus dicit, quòd draco cunctis quæ in aquis ſunt, dominetur: declarans homines in tenebris conſtitutos, ſub illius eſſe poteſtate. Deus autem (inquit Apoſtolus Paulus) nos tranſtulit de poE teſtate tenebrarum, in regnum Filij ſui, in lumine. ſic ergo, vt in die honeſtè ambulemus, & pœnitentiam agamus eorum † in quibus peccauimus: vt non amplius ſimus miſeri, in ea incidentes. Conſtringamus nos ipſos pœnitentes; vt veniæ gratiam, tamquam veram tincturam, non reſpuamus: (cõſtrictio † autem eſt accurata contrariorũ reiectio.) ſic enim innatus nobis flos, mentibuſq; noſtris inuſtus, non amplius recedet. Lachrymis diligenter teipſum ablue, ſicut tinctores lanam. Teipſum humilitati, & angori, atque mœrori trade: ſic enim Deo teipſum adſtringens, paratus accedes ad ſuſceptionem gratiæ. Idcirco aliqui ex pœnitentibus reuertuntur ad peccatum: quoniam ſerpentem in ſeipſis † delitescentem ignorant; aut etiam ſi agnoſcant, non tamen illum penitus expellunt. nam formæ ipſius veſtigium ibi permiſerunt: & paullatim is velut in vtero conformatus, rurſus imaginem nequitiæ ſuæ excitat. Cùm videris aliquem pœnitentem,

Eſai. 9.
Eſai. 9.
Vnius vrbis appellatione, totũ genus comprehenditur.
Pœnitentiæ præſtantia.
† al. qui tamquã videntes Deum, per ipſam recõciliamur.
† al. & in gratiã admiſſi ſunt.
Ion 3.
† al. per 40. dies vt in vulg. l
† ὁμολογοῦντες οὐκ ἐπαύοντο.
Per Niniuen, & multitudinem, qui intelligẽdi.
† καταστάσει.
Deut. 12.
Adludit ad 4. Reg. cap. 23.
† σκνῖφ:
Morticinia peccati.
† ὑπόληψιν.
† ἐκ παραλλάξ.
† al. piſciuora.
Iob 41. in fine iuxta 70.
Gen. 1.
Iob 41.
Coloſſ. 1.
† ἐφ' οἷς ἡμάρτομεν.
† τρίψις.
† ἐν ἑαυτοῖς κρυπτόμενον.

Non enim erit tunc ſolis lunæque defectio: neque viciſſim erit lunæ conforma- A
tio, ac ſemiplenilunij: cùm non ſit opus circuitione menſium, ad mutationum
conſtitutionem. Non amplius ſol curſus ſuos alternabit, ortusq; ſuos viciſſim
2. Pet. 3. commutabit: quia neque hyeme, neq; æſtate opus erit in reſurrectione. Vna enim
* εἰς τροπήν. dies erit, omne ſeculũ futurũ: nihilq; ibi in * conuerſionem & immutationẽ mo-
Heb 12 & Aggæ. 2. uebitur. Dixitque Apoſtolus, quòd adhuc ſemel concutietur non ſolùm terra, ſed
& cælum. hoc eſt, immutabuntur in conſummatione, vt maneant non concuſſa
* al. quis vſus. atq; cõmota. Quæ ergo ibi * neceſſitas erit ſeminis; & pluuiarũ, & augmenti æſta-
tis, ac meſſis; & diminutionis autumni, & defectionis annuæ, ac noui principij?
Rom. 2. 14. & Hac creaturæ libertas erit, quòd ibi non amplius ipſa vanitati ſeruiet: nam Sancti,
Heb. 9 10. cùm æternis perfruantur, ſeruitute temporali non indigent. Statuit Deus diem, B
Matth. 8. 22. 25. 2. Pet. 3. qua iudicaturus eſt orbem terrarum in iuſtitia: non dies multos, ſed vnũ. nam hu-
ius nox, tenebræ exteriores ſunt. Sanctis vna dies eſt, æterna lucis fruitio: & pec-
Matth. 25. catoribus vna nox, æterna cuſtodia & carcer. Ideoq; Chriſtus dicit: Ibunt hi in vi-
tam æternã: iniqui autẽ in ſuppliciũ æternũ. Sol & Luna, cum aſtris in vnum con-
Geneſ. 1. & gregabũtur paradiſi locũ: fientq; iterũ tenebræ, nox. Nam propter homines, ele-
Pſalm. 135. ac Sap. 7 &c. menta lucis in firmamento conſtituta ſunt: vt ſecuritatem fruitionis haberent, dũ
verſarentur in terris. Elementa tempus faciebant, & illuminabant, vtiliaq; fructi-
* ἐνεργείας. bus conferebant: vt Dei prouidentiam deſignarent, quæ tres continet * operatio-
nes, ſanctiſſimæ Trinitatis virtutem, & diuinitatem declarantes. Ignis, lux, & po-
lus, vnam conſubſtantialis Trinitatis naturam ingenitã ſignificant. Si igitur gene-
ratio, & corruptio ceſſent: non amplius tempora, nec breuiſſimi numeri, neque
hebdomadarum circulus, qui ijſdem variatur diebus, ac rotæ inſtar in eũdem vol- C
Matth 8 & Lucæ 2 uitur locum. Paradiſus, regio eſt quietis Sanctorum, quẽadmodum & Dominus
* ἐναχυθήσονται. ait in Euangelio. quomodo ergo iuſti relicto paradiſo, in terra conuiuijs * indul-
Matth. 24. 29. Lucæ 21. gebunt? Saluator primũ dixit conſummationem fore, & ſic deinde reſurrectio-
Apoc. 6. nem. Quoniam ſicut folia (inquit) ficus, aſtra ex firmamento decident. Quo ergo
2. Pet 3. pacto mille adhuc annis ſuper terram erunt? Ait quoque beatus Apoſtolus Pe-
trus, quòd cuncta quæ in terra & in cælo ſunt, igne conſummabuntur. Quo pacto
Eſai. 65. 66. & igitur terrenæ fruitionis erit vſus? Nouos nobis cælos promiſit, & terrã nouam.
2. Pet. 3. Heb. 8. vtrum igitur nihil amplius Sancti Dei reſurgentes habebunt? Paulus ait, quod
antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt. an ergo interibunt promiſſiones iu-
ſtorum, ſi iterum temporalibus abutentur? Non dixit Dominus, duas ſeculi con-
ſummationes; quaſi poſt mille rurſus annos, alia futura ſit conſummatio. Non
dixit in Apocalypſi ſua Ioannes vſum diuinorum fructuum temporáneum; vt D
CONTRA MILLENARIOS. oſtendat fruitionem æternam. Et quomodo exiſtimant quidam, poſt annos mil-
le rurſus comſummationẽ terrenæ conſtitutionis eſſe futuram? Non ſic: verũ vt
Ioanni concinit, concordatque Dauid; ita Ioannes cum Moyſe conſentit. Dicit
Apoc. 22. enim Ioannes: Arbores in folijs ſanitatẽ portãtes, & in fructibus ſuis vitã æternã.
PARADISVS CAELESTIS. Eſt igitur intellectualis, & ſpiritalis paradiſus, æternæ fruitionis locus: non enim
conſummabitur paradiſus ille. nam in eo manent, quæ non agitantur. quoniam
* ἐπεὶ γάρ * videlicet, ſic cæli noui in incorruptione * explicãtur, & terra noua æternæ con-
* ἐφαπλοῦνται. * al. adſimilatur ſtitutioni atq; beatitudini * adaptatur. Dicitque Moyſes ſignificanter, quòd De-
Geneſ. 2. 3. &c. us ibi æternæ vitæ lignum plantauit. Et Dauid cum Ioanne ait, quòd folium eius
Pſalm. 1. non defluet. Quare non annis dumtaxat mille durabit Sanctorum fruitio, ſi cun-
Apoc 20. cta per parabolam & ænigma locutus eſt in Apocal. Ioannes, annosq; mille para-
* ἱστορίαν. bolicè & ænigmaticè poſuit. At verò tu à me mille annorũ * explicationẽ requiris? E
Apoc. 1. 2. 3. & ego abs te candelabrũ, & calculũ candidũ, & potionem tepidam, & vomitũ re-
* συμβολικῶς. petam: quæ quidem ſcribens ſeptem Eccleſijs, * myſticè in medium attulit. Quòd
Apoc. 6. ſi primam mille annorum reſurrectionem exquiris? & ego abs te, equum album,
Apoc. 8. & pallentem Angelum; & intellectuale animal, quod abſinthium dicitur, natu-
ramque amaram habet inſtar abſinthij, depoſco. Da mihi ſeptem phialas: & ac-
Apoc. 5. 15. 16 17. &c. cipe annos mille. Oſtende mulierem eſſe ciuitatem: & ego tibi de mille annis de-
* al ab ipſa. monſtrationẽ præbebo. Declara mihi, quòd mulier * à terra exaltata, fiat Hieru-
Apoc. 17. 21. ſalem: & nõ amplius ſit mulier? & ego tibi mille annorũ myſteriũ declarabo. Num
* γεννήσασα. ciuitas generat? Num quæ * genuit, efficitur Hieruſalem? Num beſtia, eſt homo ini-
quitatis? Nũquid in beſtia, decem conglutinata ſunt capita, vt regnent? Nũquid ex
ſeptem,

Digitized by Google

A ſeptem, octauus eſt: & non eſt octauus numerus? ſeptem enim ſunt: quoniã tria capita interierunt. Anne beſtiæ nomen inenarrabile eſt: & ſicut Dei, innominabile? Abſit. An non nouerat beſtiæ nomen, qui numerum dicebat nominis? Primum, cognouit nomen; & ſic computauit numerum. primum cognouit ſyllabas, & ſic in elementa * diuiſit nomen. Primum, appellauit nomẽ, apud ſeipſum: & ſic deinde ex elementis conijciens numerum, dixit, quòd ſexcenta ſexaginta ſex elementa complementum atque perfectionem habeant. Sic ergo & in mille annis, incomprehenſibilitas vitæ æternæ ſignificata eſt. Nam ſi dies vna apud Dominum, ſicut mille anni; quis poterit enumerare, quot ſint dies mille annorum, & tantorum dierum millia millium; & decies millena millia? Propter infinitatẽ igitur annorum, mille annos * dixit in reſurrectionis Sanctorũ requie. Scio, quòd dixerit, iterum ſoluendũ draconem: verùm in ænigmate id dixit. Scio rurſus dixiſ-

B ſe, quòd mulier aurea erit ciuitas, muroſq; ex pretioſis habebit lapidibus. Intelligimus autem Eclesiam mulierem eam eſſe, & ciuitatem ſimiliter eccleſiã. Intelligimus auream eam eſſe, propter excellentiam atque præſtantiam: & ex lapidibus pretioſis, propter incorruptibilitatem. Eodem quoque modo, ſerpens demonſtratur eſſe diabolus: & catena eius, Dei increpatio, & vinculum, quòd non amplius poteſtatem aduerſus humanum genus habeat. Diſſoluetur igitur, quãdo in Antichriſto veniet: vt oſtendat Deus illum premere humanum genus, vel ab ipſo recedere, non dans ei poteſtatem aduerſus illud. Sed quod paullò ante dicitur, videtur tibi admirationem afferre, quod nõ oporteret. nam de duplici aduentu locutus eſt, in quorum altero ligatur Draco, in altero ſoluitur. Ligatur in priore aduentu, dicente Chriſto: Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſer-

C pentes & ſcorpiones, & ſuper omnẽ virtutem inimici. Rurſusq; ſoluitur ad breue tempus, dicẽte Paulo: eo ꝙ non crediderunt veritati, impij: mittet illis Deus operationẽ erroris, vt credant mendacio: vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati. Ideo & Saluator dixit ſolutionem ſerpentis: quoniam vſqueadeò erit efficax, vt ſi fieri (inquit) poſſit, etiam ſcandalizentur electi mei. Sed numquid catena ligabitur ſpiritus aliquando? numquid in abyſſo tradetur carceribus? * Numquid intellectuale animal, palpabile & tangibile erit? Verùm vt ex carceribus, atque tormentis, quæ apud nos ſunt, diſcamus inuiſibilia: ideo nominibus apud nos vſitatis, & inſtrumentis ad vlciſcendum ac puniendum aptis, locisq; cuſtodiæ atq; incarcerationi deputatis, enarrationis gratia eſt vſus. Primam porrò reſurrectionem, & ſecundam dixit: quoniã duo ſanctorum ſunt ordines, duorum nimirum teſtamentorum. oſtendere volens, eos qui noui ſunt teſtamenti, in priori reſurre-

D cturos dignitate; & in poſteriori, qui veteris ſunt teſtamenti: cùm ſit vna reſurrectio, ſub eodem tempore cõſtituta. quemadmodum & Paulus ait: Canet enim tuba, & omnes mortui reſurgent incorrupti. Et quòd duos ordines dixerit, priorem, & poſteriorem reſurrectionem, affirmat Apoſtolus, dicens: Primitiæ Chriſtus: deinde hi qui ſunt Chriſti, poſtea finis. Quòd verò vna rurſus ſit, & in vno tẽpore futura cunctorũ reſurrectio, iterum Apoſtolus ait Paulus: quoniã ipſe Dominus in iuſſione & in voce Archangeli è cælis deſcendet, & in ſono tubæ: canet enim tuba, & qui mortui ſunt in Chriſto reſurgent * primi. Deinde nos qui viuimus, in nubibus obuiam rapiemur. Ecce etiam nunc, ordine prioris * ac poſterioris explicatur reſurrectio: non vt in Apocalypſi exponitur, ſed commutat: nam ibi primam reſurrectionem iuſtorum ponit, deinde cunctorum: hic verò, primã

E omniũ; deinde iuſtorum. Quocirca nihil obeſt ordo * prioris ac poſterioris. explicatio enim quæſtionem diſſoluit: cùm ſanctificationem iuſtos appellet, ac ſeipſum. Dixit etiã Moyſes: Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus Iacob, Deus viuorum eſt, & non mortuorum: vt in duabus rebus iſtis, cõſtet dici duas reſurrectiones, nõ quidẽ tẽpore, ſed ordine ac dignitate: quare ideo & Chriſtum dixit iudicẽ viuorum eſſe & mortuorum. Quin & Euangelium conſule; & duarum reſurrectionum * vnionem videbis, atque diuiſionem: cùm eodem tempore, & * practica ſententia fieri dicatur; ex eo, quod dicit: Statuet oues à dextris, hœdos autem à ſiniſtris. Ecce igitur, in eodem * vtrumq; dixit Sed quia primũ iuſtis Chriſtus dixit, quòd ipſi ibunt in vitam æternam: propterea & Ioannes dixit, iuſtos primũ reſurrecturos. Et mille annos poſuit, pro * incircũſcripto & innumerabili atq; immẽſo tem-

* ἄυλ ἀπεριγράπ]ου.

Marginalia: Add. ad Apoc. 17. — Apocal. 17. — * λέξιν. — Alludit ad ca. 13. Apocal. — 2 Pet. 3. — * al. conſtituit. Apoc. 20. — Apoc 17. 21. — Eccleſia, nomine mulieris intelligitur. — NOT. — Apoc. 20. — Draco in Apoc. vt ligetur, & ſoluatur. — Lucæ 10. — 2. Theſſ. 2. — Matth. 24. Marc. 13. — * al. ſine interrog. τὸ νοερὸν ζῶον ἐψηλαφητὸν ἐστι, id eſt, intellectuale animal palpari non poteſt. — PRIMA ET SECVNDA RESVRRECTIO QVAE SIT. — 1. Cor. 15. — Ibidem. — 1. Theſſ. 4. — * al. primum. Ibidem. — * πρωθύστερον. — Apoc. 20. — * τὸ πρωθύστερον — Exod 3. & Matt. 22. ac Mar. 12. & Lucæ 20. — * ἕνωσιν. — * διὰ πρακτικὴν ἀπόφασιν. — Matth. 25. — * al. in eodem dixit, ſtatuet; non nunc & poſtea, ſed &c. — Apoc. 20. — Ibidem.

cipit,dum glorificatur. Quid ergo; nonne & apud improbos præſens eſt? Imò ve- A
rò adeſt: ſed vt reprehendat quæ ab ijs fiunt: non autem vt peccato adſentiatur.
Nam beneplacitum Dei,in ſanctis eſt; at minarum animaduerſio,inter iniquos. Et
Pſal.118. quo pacto dices, ait Propheta: longè abeſt Deus à peccatoribus? Docebunt id te
cæci: nam ſol oritur,& ab ipſis non cernitur. ſic & propè adeſt ijs Deus,& lõgè: pro-
Matth.10. pè,ad reprehenſionem: ſed longè,ad beneplacitum. Si quis in occulto quid agat,
Lucæ 8. dicit Dominus,& ego ipſum non cernam? Propè igitur eſt,vt redarguat: at longè,
quòd peccatores eum non videant. Quid ergo: iuſti ne eum vident,quando bona
Ioan.14. agunt? Euangelium te docebit, dicens: qui recipit ſermones meos, manifeſtabo
Ibidem. ei meipſum: veniemuſque ego,& Pater meus,& manſionem apud eum faciemus.
Matth.10. Lucæ 10.& Quomodo erunt iſta? Dicit diſcipulis ſuis: Qui vos recipit,me recipit: & qui me
Ioan.13. recipit, recipit eum qui miſit me. Quando ergo peregrinos propter Chriſtum B
recipis, vides Chriſtum. quando infirmos propter ipſum reficis, cernis eum.
quando quiduis propter ipſum agis, ſub aſpectu tuo eſt, & Deum aſpicis. Deus,
1 Ioan.4. inquit Ioannes,charitas eſt: ſi charitatem habeas,vides quem in te habes. Quo autẽ
pacto vides? Rurſus auſculta: quando de bono gaudes opere; etiã placet tibi cha-
CHARITATIS EFFECTVS. ritatis exercitium,& opere obedientiæ oblectaris. Charitas ergo eſt gaudium, &
exultatio: eaque tibi cooperatrix erit in operibus bonis. Vides Deum cooperan-
tem tibi: nullus enim ignorat eum, qui ſecum operatur. Charitas non repræſen-
tatur oculis carnis, neque videt iuſtitiam, nec alteri ſuam demonſtrat ſanctita-
tem: ſed manifeſtatur oculis animæ, gaudens atque exultans in bonis operibus,
1.Ioan 4. quæ facis. Vides Deum; & noli negare quin adſpicias eum: Deus enim charitas
eſt. An quia non vides temperantiam ac pudicitiam,ideo non cernis eam per ope- C
rationes? Sic quamuis non videas Deum ſenſibilibus oculis,tamen per charita-
tem ipſum intueris. Omnis enim qui facit bonum,gaudet. Ideoque Paulus dixit:
1 Theſſ.5. Semper gaudete,ſine intermiſſione orate. Et quo pacto, inquis, ait Euangelium,
1.Ioan.4. † τὸ μέγεθος. quòd Deum nemo vidit vmquam? Non, inquam, vidit quiſquam eius † magni-
Exod. 3. & tudinem,aut naturam. verùm per ſigna viderunt Sancti: per ignis rubum, Moy-
Actor 7. Iob 38. ſes: per turbinem,Iob: per nubem, Eſaias: per lucem,Paulus; per vocem, om-
Actor. 9. &c. nis Iſrael: & nunc ſancti per operationes, dum ſcilicet quaſi per quædam media
manu ducuntur. Reges qui non ſunt noti, pictorum artificio innoteſcunt. Non
vidiſti Regem: ſed ipſum in imaginibus cernis. Non aſpexiſti artificis perſonam:
ſed in artificio cernis hominem; & ſic ipſum vides, eumque velut præſentem lau-
† ἐκ τῆς γλυφῆς. das, & ſuſpicis. Non noſti fabrum ſtatuarium: ſed ex † ſculptura cernis ipſum,
& apud alios eum prædicas. Vides ab aliquo iugulatum eſſe leonem: & licet non
1.Reg.17. conſpexeris eum, admiraris tamen propter fortitudinem. Cùm de Dauide audi- D
† al. Philiſtęum. mus,quòd lapide occiderit † Goliath: cernere videmur ipſummet iuſtum,& à fide
Pſalm. 129. virum ſuſpicimus. Ait & in Pſalmis: Fiant aures tuæ intendentes, in vocem de-
precationis meæ. Vnde diſcimus, etiam per auditum,nos poſſe videre: atque ita
& nos ſi velimus, per bonas operationes videmus. At Prophetæ clarius perſpica-
† ἠλαύνοντο, fort. ἐθεώρουν, ſpectabant. ciuſque cernebant: quia euidentiore efficacitate † impellebantur. Atqui in rebus
ſub adſpectum non cadentibus,licet plus minuſve videre: ſicut & inter benè agen-
tes, alij minus, alij magis in bono ſe occupant. Et ſunt qui amplius adnituntur,
& qui minus laborant: alijque qui minus ſatagunt, & qui plus efficiunt: ſicut iu-
ſti, qui paruis actionibus, magis Deum flectunt ac placant, præ nonnullis qui
Similia habes in Tract. De vitio linguæ, Tomo 1. multa faciunt. Non enim ad actionem reſpicit Deus, ſed ad propoſitum volun-
tatis: & non intuetur quod fit, ſed quo quid ſtudio ac propenſione peragatur. E
Marc.12.& Lucæ 21. Vidua paupercula ſoluet dubij iam dicti quæſtionem: quoniam duobus obolis
ſuperauit diuites auro abundantes. Et in tabernaculo teſtimonij, qui caprarum
Exod.25.35.36. pilos obtulerunt, ſimul cum opulentis benedictionem acceperunt: & qui byſſum
Ibidem. NOTA. cum auro nebant, ſimiles ijs erant qui pilos ad operimentum tabernaculi texe-
bant. Cernunt ergo ſancti Deum multifariam: quemadmodum multis etiam
† al. per actionis differentiam, & gratię. cum modis paſcunt, per † operationem, & gratiam. Eſt verò & differentia ope-
rationis, & gratiæ. Omnes ſiquidem paſcunt: ſed plus cunctis, pænitentia feſtum
† al. cum etiam Euangelium dicat. Deo agit. † quoniam & in Euangelio dicitur, quòd magis gaudeat Deus ſuper
vno peccatore pænitentiam agente,quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis. Feſtum
excitat Deo pænitentia: quoniam & cælum mouet ad epulas; & Angeli lætantur
dum

A dum pœnitentia ipſos inuitat ad prandium: cunctique cæleſtes Ordines epulan- Lucæ 15.
tur, per pœnitentiam † ſeſe recreantes. Non ijs vitulos immolat, non oues: ſed †al lætitiæ ſigna exhibentes.
hominum peccatorum ſalutem in exultationem apponit. Peccatores pœni-
tentia immolat, ſed rurſus eos viuificat. Mortificat ipſos: at denuò à mor-
tuis eos reſuſcitat: & quo pacto? audi: Peccatores accipit, & iuſtos eos effi-
cit. Heri mortui erant: hodie Chriſto per pœnitentiam viuunt. Heri alieni A contrarijs.
& inimici: hodie domeſtici, & amici Deo. Heri iniqui, & hodie ſancti. Magna
fornax eſt pœnitentia, chariſſimi: æs accipit, & illud in aurum commutat.
plumbum tollit, & argentum reddit. O quantum ad Deum præbet aditum
B pœnitentia: quantam negotiationis ſuæ affert vtilitatem. † conflat: & ſtipen- †χωνεύει.
dia à poſſeſſore non repetit. conflat: & lignis, igneque non indiget. conflat, &
operarijs non opus habet. Quæ ars? quod inuentum? quæve commutationis po-
tentia? Ipſum ſeſe adurit plumbum: quonam pacto? quoniam ipſi ſibi peccato-
res efficiuntur † fornax. ligna comburit ignis: & mercenarij, à peccatorum recor- †χωνεία.
datione, igneſcunt. Vſqueadeò verò ſuſpiria animam incendunt, ſpirantia ad-
uerſum corpus; vt in ſeipſis liquefieri, ac ſolui dolore videantur: tanta in ipſis re-
peritur dulcedo, atque † leuatio. Tunc enim ſolui incipiunt malitiæ vincula, quā- †κουφισμός.
do ingemiſcendo fleuerimus; & omiſſum priorem vitæ ſtatum purgauerit pæni-
tentia: quæ, etiam antequam menti permiſta ſit gratia, ex plumbo aurum facit. Vi-
diſti vitrum, quomodo hyacinthini reddatur coloris, & ſmaragdini, atq; ſapphy-
rini? non etiam ambiges, quin pænitentia ex plumbo argentum, & ex ære au-
C rum faciat. Si porrò ars humana nouit naturam commiſcere naturæ, & commu-
tare quæ prius erant: quanto magis gratia Dei etiam amplius efficere poterit? DIVINAE GRATIAE EFFECTVS.
Vitro aurea addidit folia homo: & aſpectu factum videtur aurum, quod antea
vitrum. Sic & gratia eum, qui heri iniquus erat, & tranſgreſſor legis, hodie ſer-
uum Dei efficit; non ſolùm † ſuperficietenus, ſed etiam quoad conſcientiam, ſe- †ἐπιπολαίως.
cundùm Deum. Si enim aurum admiſcere voluiſſet homo, vitrum aureum effe-
ctum fuiſſet; ſed damnum vitans, excogitauit ſtructuram † atque immiſſionem †ἐπιβολήν.
tenuiſſimi folij: at pænitentia benignitati confiſa Dei, reſipiſcentem gratia Spi-
ritus ſancti temperat, totumque omni ex parte hominem, filium Dei efficit, vt †ἐπίθεσιν
aliquam non habeat † iniectionem. Sancta lex docuit vniuerſa ſanctuaria ex au- †al. immiſſionem.
ro formare: nec locum reliquit vacuum in theſauris legiſlator: vt diſcamus San-
ctos Dei perfectam habere ſanctitatem. Non reliquit leuitatem in ſanctis vaſis:
vt non habeat quidquam inane, aut quod non aliquid agat miniſter Dei. Non
D reliquit vacuum locum in ſanctis ſuis vaſis: vt ne clam irrepens ac ſeſe inſinuans
inimicus, vbi abſcondatur, inueniat. Dixit & quidam Sapientum: Si ſpiritus pote- Eccl. 10.
ſtatem habentis aſcenderit ſuper te; locum tuum ne dimiſeris. Audi qui pæniten-
tiam agis: & ex toto corde ac anima ad Deum accede. Audi peccator, & integram
perfectamq; pietatem retribue: tu teipſum † conflas, tu teipſum examinas, tu teip- †χωνεύεις.
ſum mutas. Non erit tibi vllus alius, cuius tu miniſter ſis. Nulla tibi excuſatio erit,
cur minus integer eſſe debeas. Quòd ſi exterius dumtaxat pietatem oſtentes; fu-
catus es † & ſimulatus. Si leuitatem habes, aut locum vacuum; non poteris eſſe vas †ἐπίπλαστος.
ſanctum. nam vacuus locus † imperfectum te demonſtrat: oblatio autem perfe- †al. imperfectior oſtendit.
ctas hoſtias ſacrificat. Agnum enim, inquit, abſque macula, maſculum anni- Exod. 12.
E culum offeres Domino Deo tuo. Dicam tibi, quomodo quis in pænitentia Leuit. 23.
reddatur perfectus: vt ratione percepta, excuſationem non habeas. quare auſ-
culta: De veneficio atque incantatione te pænitet? omne eius veſtigium exter-
mina. Ne deſeras † clara, & in occultis verſeris. Deſijſti occidere homines? etiam †al. ne claritatem deſeras, vt in obſcuris verſeris.
linguam tuam cohibe, ne calumnietur quempiam; nec maledictis inceſſat, ne-
que ſeſe implicet. De idololatria pænitentiam agis? fuge diuinationes, augu-
ria, obſeruationes, atque vaticinationes: cùm & iſtæ ſint partes idololatriæ, quip- Idololatriç partes quænam.
pe in quibus coniecturaliter vaticinia, atque diuinationes exercentur. Caue at-
tendas aſtrologicis, mathematicis, ac prodigiorum † interpretibus. De forni- †al. interpretationibus.
catione doles? totam eam contemne, ac damna: quoniam omnem ea laſciuiam
generat. Abſtine à riſu, à ſcurrilitate, à turpiloquio, à gula ac crapula: nam iſta
viam ad fornicationem ſternunt. De iniuſtitia pænitentiam agis? omnem eam
repelle, atque propulſa; nam omnem hæc auaritiæ exceſſum ac ſuperfluitatem
produ-

Digitized by Google

produceit. De periurio te pœnitet? penitus à mendacio fraudeque recede: nam ba- A
rathrum, atque veſtibulum periurij, eſt mendacium. De improbitate atque ma-
litia te pœnitet? fuge iracundiam, odium, atque inuidiam: reſiſte timiditati &
ignauiæ, omnique peruerſitati. De ſtultitia doles? non ſolùm ſpectacula deuita;
Redire ad vomitum. ſed etiam domi, & vbique locorum, riſum, omnemq; oblectationem mundanam
† περὶ κακοδοξίας. repelle: nam reuerti ad vomitum iſta omnia cogunt. De praua in † fide ſententia
† περὶ ἀπιστίας. doles? cum hæreticis ne verſeris. De ſuperſtitione † atque infidelitate doles? om-
ne conuiuium fuge plebeium. De contentione pœnitentiam agis? adſueſce lin-
guam tuam reſponſionibus placidis. Tu teipſum per pœnitentiam cõflas ac lique-
facis, qui peccaſti. tu teipſum ex mortuis reſuſcitas. Si ergò ex dimidio quid egeris,
teipſum iniuria afficis: nam ſi quod propemodũ, & paullò minùs fit, habetur mu-
tilum & imperfectum: quanto magis dimidium? Niſi enim integrè atque perfectè B
reſipiſcas; ex dimidietate tantùm es iuſtus. Nihil verò profuerit porcum pro di-
midio dumtaxat mundum eſſe; cùm vngulas non ſolidas, ſed ſciſſas habeat: nam
† ὡς ὗς, καὶ ὡς δασύπους. omnem abiecit munditiem. Et tu, niſi perfectè conuerſus fueris; inſtar † ſuis, &
leporis eris: nam is quoque dimidia ex parte mundus eſt. ipſe enim ruminat qui-
dem, ſed vngulas fiſſas non habet: ſus verò ſciſſas quidem habet vngulas, ve-
Matth. 7. rùm non ruminat. & ambo ſunt ſimiliter immundi. Ait porrò Saluator: Noli-
te ſancta proijcere canibus, neque margaritas ante porcos: vt oſtendat ex dimi-
NOTA. dietate accedentes, velut porcos eſſe: & ad peccatum reuertentes, tamquam ca-
2. Pet. 2. nes: quippe qui ad proprium reuerti ſolent vomitum. Plenè igitur & perfectè
Num 21. Ioan. 3. omnem abs te repelle malitiam. Moyſes Propheta, quando peccauit populus,
imperabat ijs, vt ſerpentem crucifigerent, hoc eſt, peccatum deſtruerent: & non
fecit illum inanem ac vacuũ, ſed fuſilem ſtatuam ære ſolidam. Quid ita? vt oſten- C
Pulchra explicatio. dat tibi, quòd perfectè ac prorſus malitiam auerſari debeas. Totumque eum æne-
1. Tim. 6. um effecit: quoniam radix omnium malorum, eſt auaritia. Fuſilem igitur eum ex
fornace ſumpſit: vt flammam tuam in mentis corruptionem effuſam reprime-
NOTA. ret. Tria autem iſta crucifixit: quòd per ea mors animæ occaſionem habeat.
Num. 21. Serpens erat, quod cernebatur: quia & in ſerpentibus correpti fuerant. Et qua-
re in ſerpentibus? quoniam primorum parentum ſenſum, conſiliumque reſump-
Geneſ. 3. ſerant. Illi in eſca duplicis fructus præuaricati ſunt: iſti in cibis murmurârunt.
Num. 14. 17. 21. Illudque in abſentia de aliquo mala loqui, murmur obtrectationis eſt. Propterea
Pſalm. 77. & Pſalmus dixit: Et locuti ſunt contra Deum, in ſolitudine. Quare etiam in pa-
Num 20. radiſo, quod factum eſt per ſerpentem, murmuratio fuit. Dixit & Malachias
Malach. 2. 3. Propheta, † quòd Iſrael obtrectâſſet Chriſto Domino. At iſti dixerunt: In quo-
† al. Obiecit & Malachias Propheta Iſraelitis, quòd oblocuti eſſent Domino, &c. nam detraximus ei? an non propter ſimilem actionem, ob quam cauſſam ſub D
ſtrati ſunt ſerpentibus? vt diſcant Draconem, qui Adamo mortem conciliarat,
etiam ipſis mortem intuliſſe. propterea enim in ligno ſerpentem ſuſpendit; vt † &
† al. vt arborem oſtendens, ſimilitudinem perſuadeat. arborem per ſimilitudinem demonſtraret: & qui in eum aciem oculorum inten-
derent, ſaluarentur: non per ſerpentem, ſed propter pœnitentiam. Cernebant
quippe ipſum, & peccatum in memoriam reducebant; ad conuerſionem verò
ſtimulabantur, & rurſus ſaluabantur. Etenim pœnitentia, etiam eremum, do-
mum Dei efficiebat: nam populus qui peccauerat, per pœnitentiam congrega-
tio Eccleſiæ fiebat. Quin & inuiti Crucem adorabant Iudæi: nam & Deus ipſe
Num. 21. duritiem cordis eorum prædixit. O impietatem Iudæorum: quoniam ſerpen-
tem adorant, & Chriſtum auerſantur. O temulentiam, & contumeliam ipſo- E
rum: quoniam propter ſerpentem, Crucem colunt: & crucifixum Chriſtum
non adorant. O inſanam eorum conditionem: quoniam malitiam quidem ve-
nerantur: pietatem verò impugnant. Hæc autem Deus in ſerpente ante demon-
Num. 21. ſtrauit, Iudæorum impietatem damnans. Hæc prædixit: quòd ſerpentem potius
quàm Chriſtum eſſe adoraturi. Oſtendit, quòd idola colant: non enim Deo
obediunt. Prædixit futurum, & finem ſignificauit: mortuum ſerpentem iuſtis
Ibidem. in Chriſto futurum; at Iudæis viuum & operantem creditum iri. Aeneus draco:
quid ita? quia nouerat Deus, Iſraelem, vitium ac ſcelus idola colendo, eſſe ado-
NOTA. raturum. Atque ideo Deus ſerpentem crucifixit: vt oſtenderet malitiam mor-
tuam eſſe obedientibus Deo. Mortificauit peccatum: & Iudæi ſuis operibus ex
mortuis ipſum ſuſcitârunt. Ecce impiorum potentiam: quoniam & ipſi ex mor-
tuis

Digitized by Google

A tuis excitant. verùm maledicta atque execranda talis eſt à mortuis reſuſcitatio: nam paullò poſt, inſtar monſtri alicuius recedet. & quoniam vanitatis ſigniferi ſunt Iudæi: ideo & ipſi euaneſcent cum operibus ſuis. Dixit ergo Deus Iudæis: Adorate Crucem, quoniam in ea ſaluabimini: at ipſi illa relicta, ſe ipſi diabolo ſubiecerunt. Deus draconem ligauit: & Iudæi ipſum ſoluunt. Deus † Chriſtum in propria Cruce crucifixit: & Iſrael non credidit. Aſcendit in crucem, non tamquam condemnatus; ſed vt draconem crucifigeret: & Iſrael ipſum crucifixum non recepit. Vultis vobis oſtendam, quòd duæ erant † Chriſti tempore cruces? A latronibus diſcite. Vultis videre, quòd Draconem dimiſerint Iudæi; vt Chriſtum non ſuſciperent? Permittentes enim innocentem crucifigi Chriſtum, Barabban inſtanter petierunt donari ipſis. Quem Deus condemnauit, dimiſerunt: & Chriſtum inſontem condemnârunt. Cernis, quomodo Draconem

† al. peccatum. *Coloſſ. 2. & 1 Pet. 2.* *† al. ſub Chriſto cruces.* *Matth. 27. Marc 15. Lucæ 23. Ioan. 18. 19.*

B Deus mortificauit: Iudæi verò ipſum ſuſcitârunt? Ait Dominus: Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes. vt demonſtret ſe in cruce ſua crucifixiſſe malitiam: ſicut & pater eius in eremo fecerat. Duplex verò ineſt Cruci myſterium, vniuerſum verò vtiliſſimum, remiſſionem peccatorum continens, malitiæ interemptionem, Dei cum hominibus reconciliationem, mortis deſtructionem, & ſalutem in acquiſitionem regni: mortemque draconis indicans. Propterea dicit Saluator: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet filium hominis à Iudæis. Exaltationem, appellat crucem: declarans ſuam aduerſus draconem victoriam. Exaltationem, vocat crucem: ſuam denuntians reſurrectionem. Exaltationem, crucem nuncupat; ſignificans ſuam poſtea in cælos aſcenſionem. Attende porrò, non dixiſſe Deum, occidi ſerpentem debere ab obtemperantibus ligno. Omnia enim vanitas è corruptione in corruptio-

Lucæ 10. *Duplex Crucis myſterium.* *Ioan. 3.* *Exaltatio, crux dicitur.*

C nem tradit: vanitatis autem ſoror, perditio eſt, atque interitus. Nam inimici, ſua ſunt germina, ac fœtus: ex quibus & ſatorem cognoſcamus, cuius ſit naturæ: cognoſcenteſque fugiamus improbitatis eius conditionem. Attende igitur; ne te draco cogitatione Aegypti decipiat: vt non ſicut Iudæi, in ſolitudine moriaris. Nam ecce & rebus abſentibus, peccatum committitur: quare malitiæ iniquitatem atque verſutiam depelle. Non habebat Aegyptum Iſrael in ſolitudine: verùm per recordationem, menti eam exhibuit. vidit hoſtem, & ſibi Aegyptum animo finxit: ad illamque regionem concupiſcendam, mentem excitauit. lebetes ollaſque reduxit in memoriam: & voluntatem inflammauit. cogitationi carnes obiecit: & carnis concupiſcentiam renouauit. alliorum, & cucumerum amorem

Vanitatis effectus mali. *Exod. 16.* *Exod. 16. & Num. 11.*

D accendit: vt animum impelleret, ad panem, quem Deus dederat, condemnandum. Intellige quod dico, & clarè auſculta: quoniam ſi locum habeas vacuum, habet † quo irrepat impietas. Ita etiam cum Eua fecit, per concupiſcentiam id agens: ipſamque ad inobedientiam erga Deum traduxit, & præuaricationem mandati. Quòd ſi ergo de gulæ vitiò pœnitentiam feceris; de toto eo, plenè te pœniteat: nam per minima rurſus irrepit, & per contemptibilia decipit mentem. Scio malum non eſſe, Dei creaturis frui: malum autem committitur, dum quis non cum diſcretione † comedit. Multi graue eſſe dicunt Euangelium, quod in ſola quoque cogitatione peccatum conſtituit. Sed ecce, etiam lex hoc facit: concupiuit quippe Iſrael Aegyptum, & tamquam ibi eſſet, condemnatus eſt. concupiuit carnes Aegyptias: & quaſi eas comediſſet, repulſus eſt. Rectè igitur dixit Euangelium: Si quis viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœcha-

† al. per quem. Geneſ. 3. *† al. participat. Matth. 5.* *Exod. 16 & Num. 11.* *Matth. 5.*

E tus eſt eam in corde ſuo. Iſraelem metus cohibuit Pharaonis, ne remearet in Aegyptum: & re infecta, adulterum murus impediuit, ne alienam coniugem corrumperet. Illos viæ tædium remorabatur, ne irruerent in Aegyptum: & hunc ſeptus locus atque munitus † retinuit, ne ſcelus perpetraret. Bene ergo concupiſcentiam operis damnauit Deus: quoniam corda intuetur, nouitque ſi poteſtas affuiſſet, eum ſanè peccatum admiſſurum fuiſſe. Rurſus quidam dicunt: Quo pacto omnia regna terræ, Chriſto in ictu oculi, diabolus oſtendit? Ab Iſraele addiſcant; quoniam totam ei Aegyptum inimicus tanquam præſentem exhibuit. Illi per concupiſcentiam adſpiciebant: at Chriſtus per † ſuggeſtionem illa videbat. Cernebat ille quod agebat, putans ſe decipere Dominum; & licet longè ſit diuerſum, non tamen magnum eſt & incredibile quod dicitur. propterea & omnem

† al. impediuit. *Matth. 4. & Lucæ 4.* *Exod. 16. Nu. 11.* *† Ad ὑποβολῆς.* *Matth. 4. & Lucæ 6.*

ſuum impetum atque conatum inimicus euacuauit; cunctaq; terræ regna ideo ipſi A
Ibidem.
exhibuit: ſtudebat quippe falſis eum præſtringere phantaſmatis atque imaginationibus, verùm nihilo ſecius irriſus eſt. ſtudebat eum ſupplantare atque decipere: ſed

APOSTROPHE AD POENITENTEM.

euerti ac deturbari ipſemet properabat. Ad te porrò ſermonem dirigo, qui pœnitentiam agis: ne locum vacuum retineas. Te alloquor: vt propter petram, firmus ſis ac ſolidus. Propterea enim & Petrum vocat Apoſtolũ, qui prius Simon appellabatur, vt fidei ſuę nobis firmitatem proponat, atque deſcribat. Ait etiam Propheta, confirmatum eſſe cor pij ac iuſti, ne commoueatur. Debes ergo & tu firmiter pœnitentiam agere, vt Petrus: quoniam firmiter peccaſti. Dic mihi: quando fornicationem committebas, nonne anima ſimul cum corpore ad actionẽ concurrebat? & quomodo nunc corpore dumtaxat vis reſipiſcere, & caſtè te gerere? Quando furabaris, mens tua cum carne adnitebatur: & quo pacto nunc dicis, ac vis ſolo B
habitu conſtantiam † probare? Leges non iudicant, niſi opus coarguatur & conuincatur: neque puniunt eos, qui habitu ſolo ſint & figura homicidæ: Sic & Deus non amplectitur pœnitentiam: niſi ea opus firmum ſolidumque demonſtret. Multi Regum greſſus † atque inceſſus imitantur; alij Tyrannorum actiones: & non tamen ob id tamquam tyranni cenſentur ac iudicantur, aut illi velut Reges adorantur. & pœnitentes niſi firmiter atque conſtanter pœnitentiã egerint, tamquam † ſimulatores æſtimabuntur. Eſto vas firmum, & ad omne opus bonum perfectus atque aptatus: vt inter ſanctos theſauros recondaris. Eſto petra: vt in fundamento vtilis exiſtas. Eſto lapis pretioſus: vt non inter ſuppoſititios, & falſos iudiceris. Non ſolùm vnum perpetrant peccatum, qui fictè ac ſimulatè reſipiſcunt, ſed multa: nam & alijs auctores ſunt, vt pro forma dumtaxat pœnitentiam faciant. atque hi ſunt illuſores, multoque deteriores ijs qui in homines peccant, quòd ipſum quoque Deum irridere nitantur: non ſolùm enim non remittitur talibus peccatum, ſed etiam adijcitur. Simulator enim talis factus eſt pietatis, & non cultor. pietatem deridet, & impietatem adijcit. bonos mores effingit atque prætexit, & potius ſpectaculum riſus excitat. Iudæi damnant, & gentiles pro infamia notant, videntes † eccleſiam à virtute ac probitate alienam: & Deum in huiuſmodi hominibus irrideri. Strenuè igitur reſipiſce, qui peccaſti: vt remiſſionem quoque conſequaris. Verè dixit Paulus, quòd qui ſuperædificat ſuper fundamentum ligna, fœnum, ſtipulam, detrimentum patietur: & non ſolùm de prædicatione hæc ait Paulus; ſed etiam de actionibus: neque ſolùm de doctrina, verùm etiam de pænitentia. Fænum vacuum eſt, & inane. Si quis igitur non firmiter pænitentiam egerit, ſtipula eſt. Ligna ſunt, quæ in aquis fluitant, & in ſuperficie manent. Si quis ergo non firmiter ad pænitentiam acceſſerit, lignum exiſtit. & non ſolùm abijcitur talis: ſed etiam in igne (inquit) comburetur. quid ita? quia & multos impediuit, & Deum illudere cogitauit. Seipſum autem & ex ferro aurum facit, qui verè pænitentiã agit; rurſuſque ex ligno petram. & quando legitimè reſipuerit, ſeipſum ex mortuis excitat, & è tenebris lux efficitur. Ergo etiam † creare nouit vir pius. Pænitentia enim ei cauſſa diuinæ virtutis redditur: ipſum è mortuis ſuſcitat, atque Apoſtolicam dignitatem largitur. Nouit quippe pænitentia etiam Apoſtolos conſtituere: hæc Petrum propriæ dignitati reſtituit, ſua negatione † collapſum. Hæc Apoſtolos Apoſtolico exornauit gradu, aliquando ſcandalizatos, & retrorſum conuerſos. hæc Paulum Apoſtolum creauit: quoniam ipſum perſecutorem, vt Chriſti ſeruus fieret, compunxit. O artificioſam pænitentiæ gratiam: quoniam obedientibus mox dignitates præbet. Non ſolùm autem Apoſtolos facit, ſed etiam Reges conſtituit. Dauidi enim pænitentiam agenti, etiam vt regnum penes eum permaneret, effecit. Quin & prophetiæ eſt conciliatrix: nam cùm omnis Iſrael ad Deum iam conuerteretur, victoriam ſibi aduerſus hoſtes comparauit. Prophetauit olim Gedeon, & Madian euicit. Tranſit vlterius pænitentiæ gratia, etiam inter gentes beneficia conferens: non ſolùm enim nunc, ſed & in lege apud omnem carnem † viguit, ſuoque functa eſt munere. Excitauit vrbes pænitentia, & gentes concidentes erexit: vnicoque impetu Niniuen ciuitatem permagnam reſtaurauit. Per ipſam dominici illius dicti benignitatem addiſco: Soluite templum hoc, & in triduo ſuſcitabo ipſum. Quas enim vrbes ſoluebant per peccatum dæmones: has per

Marginal notes: Matth. 4. 10. Marc. 1. 3. Pſalm. 111. Matth. 26. — † al. conſtans haberi. — † διαβήματα — † ὑπομιμούμενοι: † & al. ἀπομιμούμενοι. — Admonitio ſaluberrima. — Contra fictè reſipiſcentes. (C) — † al. Chriſtianos in Eccleſia vitam improbã ducentes. — 1. Cor. 3. Pulchra verborum Apoſtoli expoſitio, eorumdemque applicatio. — 1. Cor. 3. (D) — † δημιουργεῖν — Pœnitentiæ vis atque efficacia — † ὀλισθήσαντα. — Actor. 9. & 1. Tim. 1. (E) — Iudic. 6. 7. 8. Pſalm. 82. — † al. dominata eſt. — Ion. 3. 4. — Matth. 26. 27. Ioan. 2. Marc. 15.

Digitized by Google

A per pænitentiam reparauit Chriſtus. Soluite, inquit, templum iſtud, & in tribus diebus ſuſcitabo illud. Et pænitentia dicit Nineuitis: Adhuc tres † dies, & Niniue ſubuertetur. Oppone ſermonem ſermoni, ac verbum verbo: & in Chriſto comperies explicata pænitentiæ verba. Ille ſuſcitare promittebat: & hæc † euerſionem comminabatur, niſi pænitentiam egiſſet. Non minis terruiſſet pænitentia: niſi futurum fuiſſet, vt ſanaretur. Non excitaſſet Chriſtus ciuitatem peccantium: niſi reſipiſcentiæ eorum ſpes fuiſſet. Chriſtus reſuſcitat, ad pænitentiam inuitans: & à propria reſurrectione, oſtendit pænitentiam cuiuis homini cauſſam ad reſurrectionem exiſtere, in pietate. Tres dies lex, & Euangelium peccatoribus ad pænitentiam prædicant. quid ita? quoniam gratia Trinitatis, remiſſionem ex nimia benignitate ſua præbet. Tres dies ex † præſcripto conceduntur pænitentibus: quoniam per conſubſtantialem Trinitatem, humanitas mortis † reatum exuit, atque abiecit. Tres habet dies pænitentia, ad conſequendam veniam: quoniam nouit Trinitatem, vinculum peccati ſoluentem. Per tres dies, mors ſoluta eſt. per tres, remiſſio datur: quoniam & per tres dies reſurrectio facta eſt. Poterant in momento & ictu oculi omnia fieri: ſed ob myſterium Trinitatis, intra triduum, hoſtem gratia ligauit: non quòd impotens eſſet citra eos (nimirum tres dies) agere, quæ oportebat: ſed vt myſterium oſtenderetur diuinitatis, neque detraxit, neque addidit tribus diebus. Vera enim religio, rectaque ſententia eſt, Trinitatem neque minui ſiue deficere, neque augeri: neque enim ſola vnitas, neque trinitas eſt diuinitas; ſed vtrumque ſimul. Propterea & in tribus diebus mors deſtructa eſt, & draco deturbatus eſt, & peccatum deletum. Intra triduum, cælum & terra, & mare conſtituta ſunt: vt etiam in eo Trinitatis demonſtraretur myſterium, & triduanæ reſurrectionis, & propitiationis humanæ fructus, ac commodum. Tribus diebus Ionas prædicauit, & per nullam noctem: quoniam in Trinitate non eſt mutationis obumbratio. Tres dies Saluator in ſepulchro egit, & tres noctes: vt oſtenderet etiam peccatores, qui tenebris obducti erant, reſurrecturos. O pænitentiæ gratiam: quoniam mundum tribus diebus † inſtruxit. O magnam in ea potentiam: quoniam Deum placauit, & quidem iam ſententiam ferentem. Acceſſit ad ipſum bona fide: admonuit vt ſuam aſpiceret bonitatem; & effecit, vt † ſententiam mutaret in remiſſionem. O magnum pænitentiæ gaudium: quoniam Deo perſuadet, vt punitionem poſt ſententiam datam † relinquat. Obuiam enim iuit pænitentia Angelis iræ: & valuit ſuperare eos, ne perniciem atque exitium inferrent. Tenuit enſes, tenuit falces; ne humanum ipſi genus demetant: quod quidem † vltores ac vindices cernētes Angeli, exhorruerunt. Illa verò ad ipſos: ego (inquit) recepi iniquos: ego fideiuſſi pro humano genere; † ſatis datrix apud Dominum exiſto. Cur modò venitis † dirimere pacta? Habeo præſcriptum ac definitum ex lege diem: conuentio mihi cum Deo facta eſt, quando ſint à me ſiſtendi Deo, qui nondum conuerſi ſunt. Cur venitis, vt vos contra meum ius opponamini? cōtendam vobiſcum in iudicio. Multos habeo teſtes, qui Domino meo perſuadeant. Sunt mihi euidentes demonſtrationes atq; probationes, quibus diem † ſtatutum nanciſcar, quo humanam ſiſtam naturam. Nuntios igitur ad Deum adducit, & concionari de humana natura incipit: itaq; ſua defendens, dicit: Noſti Domine eum, quem formaſti hominem, ex luto factum eſſe; & naturam habere debilem, ac vires fragiles: nam niſi de nocte dormierit, non amplius viuere poterit: niſi de die comederit, non ſupererit. Hieme, riget frigore; æſtate, calore exæſtuat. veſperi non videt, noctu incedere non audet: ſi ambulat, langueſcit: ſi quieſcit, vertigine vexatur: ſi ſedet, angitur: ſi loquitur, laborat: ſi recumbat, affligitur: ſi diutius ſteterit, debilitatur. Et cupis Domine, vt tanta infirmitas peccatum facilè vincat? Multis cogitationibus inuolutus eſt homo, & inſtabilibus animæ conſilijs, actionibus dubijs, operibus varijs: rebusq; infinitis ſub aſpectum cadentibus impeditus, in occultis imprœmeditatus, in inſidijs imparatus. ad repellenda ea, quę mentē conturbant, anceps atque perplexus. aduerſus eos, qui animæ inſidias ſtruunt, impotens. erga corporis curam ſollicitus. in vxore, ac filijs nutriendis anxius: & vis Domine, naturam eiuſmodi, ita facilè ſuperare peccatum? Quid poterit rurſum infirma hæc natura, aduerſus diabolum, ô Domine? quid carnis contentio, Domine,

(Section letters B, C, D, E stand in the left margin beside the lines beginning "tur pænitentibus", "næ fructus", "cernētes Angeli", "ſupererit".)

Marginal notes:
Ibidem.
† Ion. 3. ſed id vulg. adhuc 40. dies, legitur.
† al. deſtructionem pollicebatur.
Trium dierum ſpatium, variè varijs applicatum
† προθεσμίας.
† ἔγκλημα.
Matth. 16. 27. Lucæ 18. 24.
TRINITATIS MYSTERIVM.
1. Cor. 15. & Heb. 2.
Ex loco Gen. 1. adluſio clara fit.
Ion. 3.
Idem notatur à S. Hieronymo ſuper Ionam, cap. 3.
Matth. 27. & Lucæ 24.
† κατηχεῖν.
† ἀπόφασιν.
† al. remittat.
† οἱ τιμωροί.
† ἱκανοδότις.
al. ſi teruſſior.
† al. intercere.
† Intelligit ſupremum vitæ diem, vel Iudicij, vt infra patet.
Geneſ. 2. & 1. Cor. 15.
Humana natura, quàm varijs miſerijs, atque imperfectionibus ſit ſubiecta.

† ἀλάβαστρον. Iob 41. iuxta 70. Interpret. contra talem valebit Draconem? Tu dixiſti, quòd abyſſum velut † vas vnguen- A
tarium reputet. & quid eſt homo, aduerſus ipſius impetum? Tu dixiſti, quòd
† ὡς περίπατον. mare poſſideat, tamquam † deambulatorium. & quid ad eum eſt anima, mi-
nimo admixta corpori? Magnæ draconis ſunt vires, impoſtura ipſius profunda:
peccatum per voluptatem latum: paſſiones inordinatæ, corpori per cibum atque
† al. obueniunt. nutrimentum † admouentur. Peccatum, carni per concupiſcentias, negotium fa-
ceſſit. malitia animam, per vanam gloriam, oppugnat. mentem, ad ſeſe nequi-
† ἀντιπάλων. tia pertrahit. Et quid miſer atque infelix poteſt, aduerſus tantas † hoſtium tur-
bas? quid valet terra ac cinis, aduerſus tantam aciem? quid eſt homo ſolus, ad-
Ad Deum ſupplex recurſus. uerſus tanta malorum caſtra? Miſerere igitur Domine, parce plaſmati tuo. Mi-
ſerere luti, quod gloria & honore cumulare voluiſti. remitte minas: acre ſup-
† ὑπέρθες. plicium reprime: mortis ſententiam, propter me pœnitentiam, † differ. Termi- B
POENITENTIAE APOSTROPHE. num miſerationum tuarum dilata. miſericordiæ tuæ menſuram exalta. pieta-
tis tuæ viſcera aperi. Mirifica miſericordias tuas: & gratiam tuam in longa tem-
pora extende. Ego ſum, quæ intercedo, & fideiubeo. Ego humanum genus
in me recipio: illudque ad te, cuius ſuſcepiſti naturam, adducere conor. Cernens
igitur Deus pœnitentiam, conceſſit rogationi, annuitque poſtulatis eius. Con-
ſtituit omni tempore cum genere humano conuerſari. Cenſet pœnitentiam
fragili naturæ præfici debere, & poteſtatem ei attribuit infirmitatis humanæ.
Terminum ſtatuit iudicij, præcipitque pœnitentiæ, ne terminos tranſiliat in die
iudicij, neque ampliùs tueatur: ſed accuſet potiùs, quòd tantam tolerantiam
homo contempſerit. Ne poſtulet ampliùs prorogari præſtitutum tempus: verùm
indignetur ad vindictam. neque parcat ſupra modum ijs, qui peccauerint: at con-
tra potius, eorum coarguat inſtitutum ac voluntatem: auerſetur ignauiam, ac-
cuſet negligentiam: repudiet amentes, eorumque dementiam omninò conuin- C
cat. criminetur mentis affectibus deditum inſtitutum: atque animæ erga virtu-
tem deſidiam execretur. Recipit quoque illa, ſe imperata facturam: & Angelorum
Ion. 2. 3. 4. Matth. 12. impetum, in remiſſionem conuertit. Deus remiſit minas: & Niniuitæ tandem
Lucæ 11. ſaluati ſunt. Interceſſorias partes egit pœnitentia: & ciuitas quietem atque
tranquillitatem recuperauit. In Niniue ciuitate, totus terrarum intelligitur
orbis: & in Niniuitis, omnis humana natura. Cui etiam conſonat intellectui Pro-
Eſai. 13. 14. pheta Eſaias, dum ſuper Babylone vaticinans, ſic adducit: Verbum, inquit, quod
Geneſ. 3. locutus eſt Dominus, ſuper vniuerſum orbem terrarum, ſoli Adam dixit: Terra
es, & in terram redibis: & ecce cuncti morimur. Sic & remiſſio ſuper Niniuen
facta, in omnes tranſijt. Chriſtus reſurrexit: & humanum genus lætum reſur-
† εὐαγγέλιον. rectionis † nuntium accepit. Dei ſententia definita, ab vno, in omne genus
Duo Adam, quo pacto. reſpicit. Duo Adam efficiuntur: vnus, pater noſter, in mortem: quia mortalis D
factus eſt, peccans: ſecundus, pater noſter, in reſurrectionem: quoniam immor-
talis cùm eſſet, per mortem, deuicit mortem atque peccatum. Primus Adam,
hic, pater: poſterior illic, etiam primi Adam, eſt pater. Non ego hoc ſolus di-
Eſai. 9. & Lucæ 2. co: ſed & Eſaias magnus inter Prophetas, de Chriſto ait: quia puer natus eſt
nobis, & filius datus eſt nobis. & reliqua: Deus fortis, pater futuri ſeculi; quem-
Adludit ad 1. Cor. 15. admodum & Euangelium dicit. Sed qui in carne, propter præſentem ſtatum
filius cernitur patris, hic pater efficitur ob ſtatum futurum. quid ita? quoniam
mors regenerat, & in vitam æternam humanam naturam parit. O maximum
Adluſio ex 1. Cor. 15. clara. myſterium. O diſpenſationem ineffabilem. Filius Adæ, pater ipſius efficitur.
† ἀντεισάγει. nam regeneratio expellit naturam, eius † loco gratiam diuinitatis inducens.
Coercet ac reprimit gratia naturam, quando mortem delet immortalitas: re- E
1. Cor. 15. ſurrectio generationem, quando corruptionem è medio ſuſtulit incorruptio, ſi-
cut & dixit Paulus. Nouum quoque ac inauditum, viſum eſt hoc Nicodemo my-
Ioan. 3. ſterium; quando à Chriſto ſibi enarrari audiuit: quòd niſi quis renatus fuerit
Ibidem. deſuper, non poſſit videre regnum cælorum. Et dicit: quomodo poteſt homo
renaſci, cùm ſit ſenex? Iſta reſurrectio, imago eſt reſurrectionis: vtramque au-
1. Cor 4 tem Chriſtus conſtituit. Ait Paulus: in Chriſto IESV ego vos genui. Etenim
Rom. 6. quicumque in Chriſto, inquit, baptizati ſumus, conſepulti cum ipſo ſumus per
baptiſmum: vt in ipſo ex mortuis reſurgamus. Cernis, quòd principium reſur-
rectionis ab inferis, ſit baptiſma? Vides quòd Dominus, pater ſit reſurrectionis?

Filius

Digitized by Google

A Filius genitus, & puer natus nobis, tantam habet virtutem, vt cunctos homines ipſe in reſurrectione regeneret. Quid ais Eſaia? verane loquimur, hæc dicentes? aut ex ſimilibus iſta referimus? Vera, inquit, refertis: nam & ego audiui, quòd ipſe ſit filius, Deus fortis, magni conſilij Angelus, pater futuri ſeculi. cuius myſterium, incorruptibilitas eſt: & generatio carnis ipſius, immortalitas. Vno itaque termino, id eſt, vnius Vrbis appellatione, vniuerſum genus comprehenſum eſt: vt credas pœnitentiam etiam ex vrbe Niniue, pro quacumque ciuitate, & quibuſcumque incolis deprecari, quæ ad ſalutem ſpectant: & mediatricem ſe interponere in ijs, quæ ad inſtaurationem, rectamque conſtitutionem ſpectant. Magna reuera hominibus efficitur pœnitentia: quia vt Prophetæ atque videntes, Deum † per ipſam placamus. Magna ſuper terram eſt pœnitentia: quoniam ſcala animabus fit, eò aſcendendi, vnde per peccatum deturbatæ ſunt. naturam
B recuperat, propriamque dignitatem reddit. Pœnitentiam igitur etiam nos agamus, fratres, ſicut Niniuitæ: vt nos quoque ſalutem conſequamur. Verè, ac minimè fucatè, illi pœnitentiam egerunt: & verè ſaluati ſunt. Vt peccârunt: etiam pœnitentiam fecerunt, & † aſſumpti ſunt. Non ex medietate conuerſi ſunt: quoniam Reges, & homines priuati, æqualiter lachrymas fuderunt. Non ex parte reſipuerunt: quoniam Domini, & ſerui ſimul luxerunt. Non modico tempore pœnitentiam egerunt: quoniam per totos † tres dies, viri cum mulieribus, pueri & ſenes, confiteri † non ceſſabant: crediderunt ſententiæ, & tamquam morientes, ad inuicem acerbas emittebant voces. Ego per Niniuen, vnumquemlibet intelligo hominem: & per multitudinem, partes animæ, & mentis motiones cogito. Quemadmodum autem publicè illi pœnitentiam aggreſſi ſunt: eodem
C modo & nos, totis viribus omnique † conſtitutione noſtra pœnitentiam agere debemus. In lege, non idola ſolùm demoliti præcepit Deus, & aras atque delubra: verùm etiam cineres incenſorum lapidum atque lignorum, extra caſtra eijci iuſſit. Conſidera tu quoque qui pœnitentiam agis, quòd omne malitiæ veſtigium debeas remouere. Nam cinis malitiæ ſi in te permanſerit; feræ ſordidæ, & reptilia vilia allicientur: ſi verò eam abieceris; non iam te conturbabunt malitiæ † caries, & culices. Si eam expuleris; non iam in te diaboli ſtabilientur vermes. Expurga mentem tuam à peccati morticinijs: & ipſa odoris malitia à te exterminabitur. Morticinia peccati, ſunt paſſionum atque affectionum recordationes: quæ ſi in te firmatæ fuerint, † cogitationem tuam obſcurabunt. Aduerſus peccatum, fit reprehenſio: quoniam crebrò talia mentem circumuertunt, & in errorem impellunt. faciuntque † viciſſim mentem in tenebris, vertigine la-
D borare: quoniam animæ oculis inſident; & tamquam copioſa malitiæ lippitudo, habentem atque laborantem inficiunt. Attende ne ſupernates aquis, velut aues † piſcibus gaudentes: duplici enim cùm ſint natura, impuræ cenſentur. Si in anxietate permanſeris; continget vt in tenebris oberres, ſiſque tamquam piſcis, dæmonum præda. Ait enim Iob, draconem dominari omnibus, quæ in aquis ſunt. Et Moyſes, animalia quæ in aquis verſantur, in tenebris eſſe affirmauit: quoniam non apparet ijs lux diei, & ſol. Dixit ea ſub terra eſſe: quia regionem minimè illuſtratam inhabitant. Meritò ergo Deus dicit, quòd draco cunctis quæ in aquis ſunt, dominetur: declarans homines in tenebris conſtitutos, ſub illius eſſe poteſtate. Deus autem (inquit Apoſtolus Paulus) nos tranſtulit de po-
E teſtate tenebrarum, in regnum Filij ſui, in lumine. ſic ergo, vt in die honeſtè ambulemus, & pœnitentiam agamus eorum † in quibus peccauimus: vt non amplius ſimus miſeri, in ea incidentes. Conſtringamus nos ipſos pœnitentes; vt veniæ gratiam, tamquam veram tincturam, non reſpuamus: (cõſtrictio † autem eſt accurata contrariorũ reiectio.) ſic enim innatus nobis flos, mentibuſq; noſtris inuſtus, non amplius recedet. Lachrymis diligenter teipſum ablue, ſicut tinctores lanam. Teipſum humilitati, & angori, atque mœrori trade: ſic enim Deo teipſum adſtringens, paratus accedes ad ſuſceptionem gratiæ. Idcirco aliqui ex pœnitentibus reuertuntur ad peccatum: quoniam ſerpentem in ſeipſis † deliteſcentem ignorant; aut etiam ſi agnoſcant, non tamen illum penitus expellunt. nam formæ ipſius veſtigium ibi permiſerunt: & paullatim is velut in vtero conformatus, rurſus imaginem nequitiæ ſuæ excitat. Cùm videris aliquem pœni-

Margin notes: Eſai 9. — Eſai. 9. — Vnius vrbis appellatione, totũ genus comprehenditur. — Pœnitentię pręſtantia. — † al. qui tamquã videntes Deum, per ipſam recõciliamur. — † al. & in gratiã admiſſi ſunt. — Ion 3. — † al. per 40. dies vt in vulg. l — † ὁμολογούμενοι οὐκ ἐπαύοντο. — Per Niniuen, & multitudinem, qui intelligẽdi. — † κατασκευῇ. — Deut. 12. — Adludit ad 4. Reg. cap. 23. — † σκνίψ: — Morticinia peccati. — † ὑπόληψιν. — † ἐκ παραλλάξ. — † al. piſciuora. — Iob 41. in fine iuxta 70. — Gen. 1. — Iob 41. — Coloſſ. 1. — † ἐφ' οἷς ἡμάρτομεν. — † τρίψις. — † ἐν ἑαυτοῖς κρυπτόμενον.

† al. necdum à propoſito peccandi receſſerit. Indicium ſeriò pœnitentis.

tentem, iterumque peccantem: intellige quòd talis † nondum ſuam mentem at- A
que ingenium mutârit, remanentibus in eo cunctis malitiæ ſerpentibus. Indici-
um porrò firmiter ac ſeriò pœnitentis, eſt ſtrictus auſteruſque vitæ ſtatus, & ſuper-
biæ atque elationis, ac ſtultæ exiſtimationis ſui depreſſio: quas res oſtendunt ocu-
† συνηρεφὴς διάνοια.
li, ac mens † obumbrata, quæ aſſiduè ad amatum IESVM Chriſtum tendat. Tu
ergo virtutum contrarietates arce, atque propulſa: nam qui ægrius fert pœniten-
tiam, eum ſtultitia comitatur. Si quis ieiunat, & tamen ſtultè ridet; celeriter
ſupplantatur. Si quis in precibus lachrymas fundit, in conuictu tamen & con-
ſuetudine vult vrbanus ac facetus haberi; citò deturbatur. Si is, qui continen-
tiam profitetur, indifferenter velit & ſine delectu agere, ac viuere; non procul
à ruina abeſt. Toto corde debet reſipiſcens pœnitentiam agere, ſemperque
eumdem ſeſe exhibere, vt inceperat: nam ſi defecerit, indicium imperfectæ con- B
uerſionis præbet. Si mutetur; apertè oſtendit ſe inconſtantiæ eſſe ſubiectum, ſeque
ita reſipiſcere, vt puer dum diſcit: & ſicut qui ſtimulis pungitur, coactus lachry-
matur, non ſponte. Mundanæ leges, metu ſæpe aliquem conuertunt, & non vo-
luntate; ſic planè & tu reſipiſcis. tamquam diceres: ſi tempus dederit, iterum ma-
† περιπλέκομαι
litiam † complectar. Non volo te penitus lachrymari: & modico temporis inter-
† περπερεύεσθαι † ἐκστατικὸν θυμῷ
uallo † perperam ac nequiter iterum agere. non volo te ſemper in Eccleſia eſſe: &
ſicut in foro, turbulentum † atque impotentem animi. Ne exiſtimes tempora eſſe
NOTA.
Dei, quibus te oporteat bene agere: & horas ſiue tempora diaboli, quibus te
deceat luxu diffluere, & turpiter laſciuire. Ne putes tempus pietati, & tempus
iniquitati ſtatutum eſſe. Talia enim faciunt, qui in ſcenis verſantur: quoniam
† ἀκατάστατοι.
in conuerſationibus atque colloquijs ſunt † turbulenti atque immodeſti, & in
theatris ridiculi, & inhoneſti. in progreſſu atque inceſſu graues videntur ac fi- C
NOTA.
dei pleni: in ſpectaculis verò nequiſſimi. Cæterùm tu talis in foro eſto, qualis
& in eccleſijs. talis in rebus, talis in cogitationibus, talis in operibus, talis in
verbis: qualis & in confeſſionibus, accuratus atque perfectus. Dixit etiam qui-
† q. d. ne fictis lachrymis vituperetis religionem Dei, ac pœnitentiam, &c. Ioel. 2.
dam ex Prophetis in Eccleſia Dei: ne † lachrymis vituperetis. Non pœnitentiæ
detrectetis, & confeſſioni, quæ humili ex corde fit ad Dominum: ſed flebilem
precationem reſpuatis, malo propoſito formatam: quæ cùm ſit inſtabilis &
immodeſta, obtrectationem Domini dicit. Et rurſus: Nolite ſcindere veſtimen-
ta veſtra: ſed corda veſtra ſcindite. non enim vult nos Deus inanem gloriam
Pſalm. 6.
captare: ſed reuera pœnitere. cùm & Dauid dicat: Lachrymis meis ſtratum
meum rigabo. Non ergo in Eccleſijs ſolùm lachrymas fundam, ſpeciem homini-
bus exhibens, & eam gloriam inde captans quæ in eo verſatur, vt iuſtus exiſtimer:
Ibidem.
verùm in ſtrato meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum. vt cum Chriſto D
Matth. 6.
concordem, qui ait: occluſo cubiculo tuo ora: & Pater tuus, qui videt in abſcon-
dito, reddet tibi in aperto: quippe propter quem facis in occulto, Deumque pla-
Pſalm. 6.
cas in manifeſto. Idemque rurſus ait Propheta: laboraui in gemitu meo, cur ita?
vt nullus planè audiat: nam gemitum prodeuntem retinere, laborem faceſſit.
Pſalm. 4.
Rurſuſque dicit: Quæ dicitis in cordibus veſtris, & in cubilibus veſtris compun-
gimini. Non igitur inter homines adnuntiate: nam multi ſunt qui confeſſionem
mercantur. Alij gloriam mediante confeſſione ſibi comparant: alij in ſuperbiam
† δάνειον κατασκευάζοντες.
pœnitentiam vertunt; & pro venia, aliud † debitum contrahunt. Nondum
priori liberatus es debito, frater, & aliud ſuperinducis? acceſſiſti ſoluturus debi-
tum: & aliud debitum concilias? Studes liberari debito: & duplicem tibi ipſe
Pſalm. 108.
ſeruitutem comparas. atque hoc illud eſt: oratio eius fiat in peccatum. Quomo- E
do enim talis non reuertetur ad peccatum? quomodo non rurſus perturbationes
† al. tranquillũ.
complectetur atque fouebit? quomodo cum ſerpens † imperturbatum relinquet?
quomodo reptilia ipſum non conturbabunt? Hei mihi: quoniam quod ait Chri-
Lucæ 11. Geneſ. 4.
ſtus, in tali complebitur atque confirmabitur: quia ſeptem alios ſpiritus ne-
† δῆθεν ἀπολογούμενος.
quiores aſſumit, qui in eum ingreſſi, habitent ibi. Subſannabat Caim Deum, ſe
ſcilicet † excuſans: ideo & iudicium ſubijt, ac pœnas luit, ſeptemque ſupplicijs
plectitur. hoc quippe dominicus ſermo explicat. Non indiget pœnitentia ſer-
NOT.
monis iactantia; nec pompa: ſed ſola confeſſione opus habet. Tu verò quod ſa-
tis ſit, in vtroque perſequere: neque nimis prolixus ſis, neque contra nimis bre-
† al. aggredientem.
uis. vtrumque enim † perſequentem, efficientemque damnat. Ne ſis in Eccleſia
deie-

Digitized by Google

A deiectus * ac triſtis: neque viciſſim in foro, vultu ſeuero ac tetrico incedas: ſed moderatam rationem ſerua. Ne ſis domi moroſus * atque difficilis: & in plateis demiſſus atque abiectus. Non tamquam calamitoſus, pertriſtem te exhibeas; neq; quaſi nimis lætus coarguaris: verùm omnia honeſtè, & ſecundùm ordinem fiãt, vt ait Apoſtolus. Non iniuriam Danieli intulit Babylon: neque tibi ciuitatis viuendi ratio obeſſe poterit, ſi verè pium ac religioſum te geſſeris. Non combuſſit tres pueros caminus ignis: neque ille nocebit tibi, ſi cauſſa præcepti, aut miniſterij ad communem vtilitatem pertinentis, in ciuitate, & in pago, ac caſtello verſaturus es; ſi cum temperantia ac fide teipſum componas * & compares. Non lapſus eſt Tobias cum Nineuitis: neq; ex iuuenum conſuetudine * factus eſt vlla ex parte remiſſior. Non contaminauit inculpatam atque irreprehenſibilem vitam iuſti Loth, iniquitas Sodomitarũ: neque firmam ipſius immutauit fidẽ effrænata ipſorum laſciuia atque incontinentia. Et tu ſi frugi fueris, ac ſedulus: non tibi obfuerit ad forum acceſſiſſe, propter Deum. Ne quietem prætexueris, ad * inhumanita-

*κατηφής.
*μοχθηρός.
1. Cor. 14.
Dan. 1. 2. 3. 5. 6. &c.
Dan. 3.
*ἐπιβάλλῃ.
Tob. 14.
*al. ad amentiã deductus eſt.
Gene 19.
2. Pet. 2.

B tem: neque exercitationem pro damno hoſpitalitatis adhibeas. Ne volũtariam paupertatem, ad * inhumanitatem tibi vendices: neque ob præceptum, te infructuoſum atq; inutilem præbeas. Ait Saluator: neſciat tua ſiniſtra quid faciat dextera tua: vt inanem animæ gloriam exterminet. Et rurſus: Sic luceant, inquit, opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt: vt ſcilicet, te participem regni ſui efficiat. Mutuum * da tu illi, ante in hoc ſeculo: vt reddat tibi, & in iſto centuplum; & in futuro vitam æternam. Præbe illi non tua, vt tibi det quæ ſunt ſua. Perfidum ac fraudulentum præſens eſt ſeculum, chariſſimi: quoniam habentem omnibus nudat: aduerſis affligitur in ipſo, laborat in ipſo, & ex eo lucratur nihil. Qui verò negligit & aſpernatur illud: ad futurum non fictè præcedit, omne rerum præſentium depoſitum ad illud præmittens,

*al. ſæuitiam.
*εἰς ἀπάνθρωπ.
al. ad ſæuitiam.
Matth. 6.
Matth. 5.
*πρόχρησον.
NOTA.

C & indigentibus alienos vanitatis labores diſtribuens. Cur ergo nõ te prudentem exhibes ô homo? & rerum huius vitæ conſenſionem atq; amicitiam non exterminas? Cur non * aſtutè atque ſolerter vanitati reſiſtis: & cum pœnitentia conſentis? Vanitas, rerum humanarum eſt hæres: quoniã ipſius eſt diſtractio * & occupatio varia. Filiam genuit diſtractionem auaritia, & voluptas atque luxuria, & ambitio; beneuolamq; ſe præbet matri, ſupra vires. Vince ſerpentis aſtutiam: & beneuolentiam ſerua Domino. Sume ea, quæ vanitatis ſunt, & tribue illa Deo: vt tu, tuorum euadas hæres in futuro ſeculo. Facultates tuas atque pecunias Deo * appone: & vanitas hæreditatis depulſa erit. In ipſum, teſtamentum conde: quia mortalis cùm ſis, mori debebis Et ſi fidelis fueris, tua omnino recipies. Pro hærede, mortem * curatorem facito: vt cùm reſurrectionis tempus aduenerit, tamquam legitimæ ætatis factus, iſta recipias. & tanquam infans, poteſtatem ſuorũ non habens, in morte * abſcõdas: vt in reſurrectione, velut * laborum tuorum auctor ac

*ἀντιπαταγ.
NOTA.
*περισπασμός.
*al. offer.
NOT.
*ἐπίτροπον.

D Dominus appareas, reddatque tibi depoſita tua Deus. Si per pœnitentiam miſertus fueris pauperis; ne timeas: habebis enim gratum & benignum mediatorem, pœnitentiam, quæ tui memoriam apud Deum renouabit. Erit hæc tibi loco chirographi. per quod cum fœnore exigas quæ dediſti: & tamquã * ratiocinator aptiſſimus aſſiſtet tibi, vt ad copias tuas parãdas dijudicet, ac rationes ineat: & quaſi etiam fideiuſſor, curabit tibi par pari referri. Summæ * totius vſuræ, maiores comparatione tibi reddentur: quoniam æterna commoda atque oblectamenta præbebunt tibi. Scio te ſummam ipſam aſpernaturum. Nullus enim ſic eſt fatuus ac ſtupidus, vt lucernam accendat, ad cernendam lucem, orto iam ſole. Nullus vſque adeò demens eſt atque imprudens, vt cùm fontem ſibi propinquum habe-

*al. reponas.
*ὡς αὐθέντης τῶν πόνων σου.
*ἐπιτροπεύς.
*τόκοι τῶν κεφαλαίων.
Parœmiæ pulcherrimæ & aptiſſimæ.

E at, longinquo ex lacu inutilem aquam hauriat. Nullus prudentum ſic ager, vt areas frumenti, cõtinentes aceruos quamplurimos relinquat; ac frumento relicto, zizanijs inſideat. Ait enim ſacra Scriptura, quòd loca ſanctorũ nec oculus aſpexit, nec auris audiuit, neque cor coniectura aſſequi poteſt Quis igitur vſus amplius rerum temporalium, in ſtatu illo ſempiterno? quis annorũ numerus, in æternitate temporis erit? Quomodo porrò erunt anni: quando nullæ erunt noctes? aut hebdomadarum numerus, cùm menſes non fuerint? Nam vnum habet diem, ſeculum futurum. Aitque Propheta: non erit nox, neque dies: ſed veſperi erit lux. Et Eſaias Propheta dixit, lucẽ ſolis eſſe ſeptemplicem: & lucem lunæ, ſicut lucẽ ſolis.

Eſai. 64. & 1. Cor. 2.
2. Pet. 3.
Zach. 14.
Eſai. 30.

Non enim erit tunc ſolis lunæque defectio: neque viciſſim erit lunæ conforma- A
tio, ac ſemiplenilunij: cùm non ſit opus circuitione menſium, ad mutationum
conſtitutionem. Non amplius ſol curſus ſuos alternabit, ortusq; ſuos viciſſim
2. Pet. 3. commutabit: quia neque hyeme, neq; æſtate opus erit in reſurrectione. Vna enim
* ἐν τροπῇ. dies erit, omne ſeculū futurū: nihilq; ibi in * conuerſionem & immutationē mo-
Heb 12 & Aggæ. 2. uebitur. Dixitque Apoſtolus, quòd adhuc ſemel concutietur non ſolùm terra, ſed
& cælum. hoc eſt, immutabuntur in conſummatione, vt maneant non concuſſa
* al. quis vſus. atq; cōmota. Quæ ergo ibi * neceſſitas erit ſeminis; & pluuiarū, & augmenti æſta-
tis, ac meſſis; & diminutionis autumni, & defectionis annuæ, ac noui principij?
Rom. 8. 14. & Hæc creaturæ libertas erit, quòd ibi non amplius ipſa vanitati ſeruiet: nam Sancti,
Heb. 9 10. cùm æternis perfruantur, ſeruitute temporali non indigent. Statuit Deus diem, B
Matth. 8. 22. 25. qua iudicaturus eſt orbem terrarum in iuſtitia: non dies multos, ſed vnū. nam hu-
2. Pet. 3. ius nox, tenebræ exteriores ſunt. Sanctis vna dies eſt, æterna lucis fruitio: & pec-
Matth. 25. catoribus vna nox, æterna cuſtodia & carcer. Ideoq; Chriſtus dicit: Ibunt hi in vi-
tam æternā: iniqui autē in ſuppliciū æternū. Sol & Luna, cum aſtris in vnum con-
Geneſ. 1. & gregabūtur paradiſi locū: fientq; iterū tenebræ, nox. Nam propter homines, ele-
Pſalm. 135. ac menta lucis in firmamento conſtituta ſunt: vt ſecuritatem fruitionis haberent, dū
Sap. 7 &c. verſarentur in terris. Elementa tempus faciebant, & illuminabant, vtiliaq; fructi-
* ἐνεργείας. bus conferebant: vt Dei prouidentiam deſignarent, quæ tres continet * operatio-
nes, ſanctiſſimæ Trinitatis virtutem, & diuinitatem declarantes. Ignis, lux, & po-
lus, vnam conſubſtantialis Trinitatis naturam ingenitā ſignificant. Si igitur gene-
ratio, & corruptio ceſſent: non amplius tempora, nec breuiſſimi numeri, neque
hebdomadarum circulus, qui ijſdem variatur diebus, ac rotæ inſtar in eūdem vol- C
Matth 8 & Lucæ 2. uitur locum. Paradiſus, regio eſt quietis Sanctorum, quēadmodum & Dominus
* ἐνευχαριστήσονται; ait in Euangelio. quomodo ergo iuſti relicto paradiſo, in terra conuiuijs * indul-
Matth. 24. 29. Lucæ 21. gebunt? Saluator primū dixit conſummationem fore, & ſic deinde reſurrectio-
Apoc. 6. nem. Quoniam ſicut folia (inquit) ficus, aſtra ex firmamento decident. Quo ergo
2. Pet 3. pacto mille adhuc annis ſuper terram erunt? Ait quoque beatus Apoſtolus Pe-
trus, quòd cuncta quæ in terra & in cælo ſunt, igne conſummabuntur. Quo pacto
Eſai. 65. 66. & igitur terrenæ fruitionis erit vſus? Nouos nobis cælos promiſit, & terrā nouam.
2. Pet. 3. Heb. 8. vtrum igitur nihil amplius Sancti Dei reſurgentes habebunt? Paulus ait, quod
antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt. an ergo interibunt promiſſiones iu-
ſtorum, ſi iterum temporalibus abutentur? Non dixit Dominus, duas ſeculi con-
ſummationes; quaſi poſt mille rurſus annos, alia futura ſit cōnſummatio. Non
dixit in Apocalypſi ſua Ioannes vſum diuinorum fructuum temporáneum; vt D
CONTRA MILLENARIOS. oſtendat fruitionem æternam. Et quomodo exiſtimant quidam, poſt annos mil-
le rurſus comſummationē terrenæ conſtitutionis eſſe futuram? Non ſic: verū vt
Ioanni concinit, concordatque Dauid; ita Ioannes cum Moyſe conſentit. Dicit
Apoc. 22. enim Ioannes: Arbores in folijs ſanitatē portātes, & in fructibus ſuis vitā æternā.
PARADISVS CAELESTIS. Eſt igitur intellectualis, & ſpiritalis paradiſus, æternæ fruitionis locus: non enim
conſummabitur paradiſus ille. nam in eo manent, quæ non agitantur. quoniam
* ἐπεὶ γάρ * videlicet, ſic cæli noui in incorruptione * explicātur, & terra noua æternæ con-
* ἐφαπλοῦνται. * al. adſimilatur ſtitutioni atq; beatitudini * adaptatur. Dicitque Moyſes ſignificanter, quòd De-
Geneſ. 2. 3. &c. us ibi æternæ vitæ lignum plantauit. Et Dauid cum Ioanne ait, quòd folium eius
Pſalm. 1. non defluet. Quare non annis dumtaxat mille durabit Sanctorum fruitio, ſi cun-
Apoc 20. * ἱστορίαν. cta per parabolam & ænigma locutus eſt in Apocal. Ioannes, annosq; mille para-
bolicè & ænigmaticè poſuit. At verò tu à me mille annorū * explicationē requiris? E
Apoc. 1. 2. 3. & ego abs te candelabrū, & calculū candidū, & potionem tepidam, & vomitū re-
* συμβολικῶς. petam: quæ quidem ſcribens ſeptem Eccleſijs, * myſticè in medium attulit. Quòd
Apoc. 6. ſi primam mille annorum reſurrectionem exquiris? & ego abs te, equum album,
Apoc. 8. & pallentem Angelum; & intellectuale animal, quod abſinthium dicitur, natu-
ramque amaram habet inſtar abſinthij, depoſco. Da mihi ſeptem phialas: & ac-
Apoc. 5. 15. 16 17. &c. cipe annos mille. Oſtende mulierem eſſe ciuitatem: & ego tibi de mille annis de-
* al ab ipſa. monſtrationē præbebo. Declara mihi, quòd mulier * à terra exaltata, fiat Hieru-
Apoc. 17 21. ſalem: & nō amplius ſit mulier? & ego tibi mille annorū myſteriū declarabo. Num
* γεννήσασα. ciuitas generat? Num quæ * genuit, efficitur Hieruſalem? Num beſtia, eſt homo ini-
quitatis? Nūquid in beſtia, decem conglutinata ſunt capita, vt regnent? Nūquid ex
ſeptem,

A ſeptem, octauus eſt: & non eſt octauus numerus? ſeptem enim ſunt: quoniã tria — Add. ad Apo. 17.
capita interierunt. Anne beſtiæ nomen inenarrabile eſt: & ſicut Dei, innomina-
bile? Abſit. An non nouerat beſtiæ nomen, qui numerum dicebat nominis? Pri- — Apocal. 17.
mum, cognouit nomen; & ſic computauit numerum. primum cognouit ſylla-
bas, & ſic in elementa * diuiſit nomen. Primum, appellauit nomẽ, apud ſeipſum: — * λέξει.
& ſic deinde ex elementis conijciens numerum, dixit, quòd ſexcenta ſexaginta — Alludit ad ca. 13 Apocal.
ſex elementa complementum atque perfectionem habeant. Sic ergo & in mille
annis, incomprehenſibilitas vitæ æternæ ſignificata eſt. Nam ſi dies vna apud Do- — 2 Pet 3.
minum, ſicut mille anni; quis poterit enumerare, quot ſint dies mille annorum,
& tantorum dierum millia millium; & decies millena millia? Propter infinitatẽ
igitur annorum, mille annos * dixit in reſurrectionis Sanctorũ requie. Scio, quòd — * al. conſtituit. Apoc. 20.
dixerit, iterum ſoluendũ draconem: verùm in ænigmate id dixit. Scio rurſus dixiſ — Apoc 17. 21.
B ſe, quòd mulier aurea erit ciuitas, muroſq; ex pretioſis habebit lapidibus. Intelli- — Eccleſia, nomine mulieris intelligitur.
gimus autem Eccleſiam mulierem eam eſſe, & ciuitatem ſimiliter eccleſiã. Intelli-
gimus autem eam eſſe, propter excellentiam atque præſtantiam: & ex lapidi-
bus pretioſis, propter incorruptibilitatem. Eodem quoque modo, ſerpens de- — NOT.
monſtratur eſſe diabolus: & catena eius, Dei increpatio, & vinculum, quòd non
amplius poteſtatem aduerſus humanum genus habeat. Diſſoluetur igitur, quãdo — Apoc. 20.
in Antichriſto veniet: vt oſtendat Deus illum premere humanum genus, vel ab
ipſo recedere, non dans ei poteſtatem aduerſus illud. Sed quod paullò ante di-
citur, videtur tibi admirationem afferre, quod nõ oporteret. nam de duplici ad- — Draco in Apoc. vt ligetur, & ſoluatur.
uentu locutus eſt, in quorum altero ligatur Draco, in altero ſoluitur. Ligatur in
priore aduentu, dicente Chriſto: Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſer- — Lucæ 10.
C pentes & ſcorpiones, & ſuper omnẽ virtutem inimici. Rurſusq; ſoluitur ad breue
tempus, dicẽte Paulo: eo q̃ non crediderunt veritati, impij: mittet illis Deus ope- — 2. Theſſ. 2.
rationẽ erroris, vt credant mendacio: vt iudicentur omnes, qui non crediderunt
veritati. Ideo & Saluator dixit ſolutionem ſerpentis: quoniam vſque adeò erit ef- — Matth. 24. Marc. 13.
ficax, vt ſi fieri (inquit) poſſit, etiam ſcandalizentur electi mei. Sed numquid cate-
na ligabitur ſpiritus aliquando? numquid in abyſſo tradetur carceribus? * Num- — * al. ſine interro. τὸ νοερὸν ζῶον ἀψηλάφητον ἐστιν, id eſt, intellectuale animal palpari non poteſt.
quid intellectuale animal, palpabile & tangibile erit? Verùm vt ex carceribus, at-
que tormentis, quæ apud nos ſunt, diſcamus inuiſibilia: ideo nominibus apud nos
vſitatis, & inſtrumentis ad vlciſcendum ac puniendum aptis, locisq; cuſtodiæ atq;
incarcerationi deputatis, enarrationis gratia eſt vſus. Primam porrò reſurrectio-
nem, & ſecundam dixit: quoniã duo ſanctorum ſunt ordines, duorum nimirum — PRIMA ET SECVNDA RESVRRECTIO QVAE SIT.
teſtamentorum. oſtendere volens, eos qui noui ſunt teſtamenti, in priori reſurre-
D cturos dignitate; & in poſteriori, qui veteris ſunt teſtamenti: cùm ſit vna reſur-
rectio, ſub eodem tempore cõſtitura. quemadmodum & Paulus ait: Canet enim — 1. Cor. 15.
tuba, & omnes mortui reſurgent incorrupti. Et quòd duos ordines dixerit, prio-
rem, & poſteriorem reſurrectionem, affirmat Apoſtolus, dicens: Primitiæ Chri- — Ibidem.
ſtus: deinde hi qui ſunt Chriſti, poſtea finis. Quòd verò vna rurſus ſit, & in vno tẽ-
pore futura cunctorũ reſurrectio, iterum Apoſtolus ait Paulus: quoniã ipſe Do- — 1. Theſſ. 4.
minus in iuſſione & in voce Archangeli è cælis deſcendet, & in ſono tubæ: canet
enim tuba, & qui mortui ſunt in Chriſto reſurgent * primi. Deinde nos qui viui- — * al. primum. Ibidem.
mus, in nubibus obuiam rapiemur. Ecce etiam nunc, ordine prioris * ac poſteri- — * πρωθύστερον.
oris explicatur reſurrectio: non vt in Apocalypſi exponitur, ſed commutat: nam — Apoc. 20.
ibi primam reſurrectionem iuſtorum ponit, deinde cunctorum: hic verò, primã
E omniũ; deinde iuſtorum. Quocirca nihil obeſt ordo * prioris ac poſterioris. ex- — * τὸ πρωθύστερον
plicatio enim quæſtionem diſſoluit: cùm ſanctificationem iuſtos appellet, ac ſe-
ipſum. Dixit etiã Moyſes: Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus Iacob, Deus viuo- — Exod 3. & Matt. 22. ac Mar. 12. & Lucæ 20.
rum eſt, & non mortuorum: vt in duabus rebus iſtis, cõſtet dici duas reſurrectio-
nes, nõ quidẽ tẽpore, ſed ordine ac dignitate: quare ideo & Chriſtum dixit iudicẽ
viuorum eſſe & mortuorum. Quin & Euangelium conſule; & duarum reſurre- — * ἕνωσιν.
ctionum * vnionem videbis, atque diuiſionem: cùm eodem tempore, & * practica — * διὰ βραχυτάτην ὑπόληψιν.
ſententia fieri dicatur; ex eo, quod dicit: Statuet oues à dextris, hœdos autem à — Matth. 25.
ſiniſtris. Ecce igitur, in eodem * vtrumq; dixit Sed quia primũ iuſtis Chriſtus dixit, — * al. in eodem dixit, ſtatuet; non nunc & poſtea, ſed &c.
quòd ipſi ibunt in vitam æternam: propterea & Ioannes dixit, iuſtos primũ reſur-
recturos. Et mille annos poſuit, pro * incircũſcripto & innumerabili atq; immẽſo — Apoc. 20.
tem- — Ibidem.

* ἀντὶ ἀπεριγράπτου.

tempore, vt ante dixi. Etenim Chriſtus, ex quo, ad peccatores dixit, quòd in ſup- A
Matth. 25.
plicium ibunt æternum: numquid iuſti poſtquam cum Chriſto mille regnauerint
Apoc. 20.
annos, iterum ad iudicium ſunt venturi? abſit. Quid enim? morienturne denuò,
1.Theſſ.4.
vt tertia propter eos reſurrectio fiat? Et quomodo dicit Paulus: quòd pòſt reſur-
rectionem à mortuis, omnes nos qui viuimus, qui reſidui ſumus, non præuenie-
mus eos qui dormierunt? perſpicuũ eſt igitur fore, vt cùm reſurrexerimus, omnes
nos ſimul, iuſti & iniuſti, hoc eſt, viui ac mortui, tũc non præueniemus (inquit) nos
* vulg. eos, qui obdormierunt.
qui viuimus, * mori: ſed in nubibus obuiam rapiemur. Vide igitur, quòd iuſti re-
ſurgentes non amplius morientur, vt tertia reſurrectio fiat. Quòd verò Chriſti
prima ſit facta reſurrectio: deinde iuſtorum in lege, poſtea cunctorum peccato-
rum: quodque omnia ſimul momento temporis, non temporum decurſu tranſi-
* al. quãdo iam dicta a Chriſto ſeparatio fiet.
gentur * à Chriſto in ſeparatione illa, ipſe Paulus etiam ſeipſum adiunxit, dicens: B
Nos qui viuimus. oſtendens ſimul vtriuſque teſtamenti, reſurrecturos iuſtos cum
1.Theſſ.4.
peccatoribus. Et non eſt ſeparata iuſtorum veteris teſtamenti reſurrectio, ab illa,
Matt. 13. 24. 25. 1 Theſſal.4.
quæ peccatorum erit: nec alia illorum, ab ea, quæ in Euangelio iuſtorum recenſe-
* S.Paulus ſub Nerone mortuus, & Romæ in ſuburbijs ſepultus. de quo, in noſtris Schol.
tur. Et non dixit: Vos qui viuitis: ſed nos qui viuimus. At Paulus, ſub Nerone mor-
tuus eſt, & in ſuburbijs * Romanæ vrbis ſepultus. Quomodo ergo quiſpiam poſ-
ſit opinari, tunc à Chriſto iudicium factum iri, ac ſeparationem illam vltimam,
cùm adhuc hominum frequentia in terris commorabitur? Quòd verò rurſum,
non quaſi iam aliquibus iuſtis reſurgentibus, & mille annos ſuper terrã regnanti-
bus, dixerit: nos qui viuimus; exinde perſpicuũ eſt, quòd Chriſtus non eſſet cum
1 Theſſal.4.
ipſis in terra. Si enim cum ipſis non eſſet, ne ſimul quidem cum illo regnaſſent:
quòd ſi non regnaſſent; quorſum reſurrexiſſent? Quo pacto igitur Apocalypſis
Apoc 20. * ἠγάπηται τῶν δικαίων
conſummabitur ſermo? cùm dicat Ioannes, quòd Chriſtus regnãs præerit * iuſtis? C
quod ſanè etiam fiet. Si verò dixit, quòd tunc ex cælo deſcendet, iuſſurus Angelo,
1.Cor.15 & 1.Theſſ.4.
vt clangore tubæ ſonet reſurrectionem mortuorũ: (hoc quippe eſt illud, deſcen-
det in voce Archangeli, præcurſoris atque præconis, & in iuſſione, ac ſono tubæ)
conſtat, non fuiſſe in terra ante mille annos, ſed quando illuc acceſſit: quomo-
do igitur antea quidam iuſti ſurrexerant, vt annis mille regnarent; cùm Chriſtus
* al. ſed neque in hac conditione ac ſtatu Chriſtus in terram veniet humiliter.
cum ijs in terra non eſſet? Verùm * neque ſic humiliter, Chriſtus in terram veni-
et, in ſuo aduentu: ſed in gloria atque honore. Ipſe enim dixit, quòd ſicut fulgur
exit ab Oriente, & paret vſque in Occidentem: ita erit & aduentus filij hominis.
Verè igitur ciuitatem Hieruſalem, eam quæ de cælo in paradiſum deſcendit, dixit
Matth 24.
fore Apocalypſis. Hæc enim terra erit noua, quæ immortalitatis ſtatũ ac condi-
Apoc.3. 21.
tionem continet. Valde ergo errant, qui dicunt localem fore ſecundum Chri-
NOT.
ſti aduentũ; cùm palam ac manifeſtè ipſe dicat Chriſtus: Si audieritis dici: Ecce hîc D
Matth.24.
eſt Chriſtus, aut illic: ne crediderітis. ecce in deſerto eſt, nolite exire. Hoc enim
Marc.13.
(ex cælo deſcendet) non dicit eum præconis voce non præeunte venturum: ſed
Lucæ 21.
in voce Archangeli, id eſt, Angeli proclamantis aduentum ipſius futurum: & per
Angelum publicantem, ꝙ Chriſtus ſecundum ſuum velit aduentum peragere, ad
Matth.25.
ſeparationem iuſtorum, & iniuſtorum in terris. Quamobrem dicit, iuſſu Chriſti,
1.Cor 15. & 1.Theſſ. 4.
Angelum è cælo deſcenſurum, & per mandatum ipſius quod Angelo datũ erit,
Matt.24. 25.
Chriſti deſcenſum futurũ, vt diuina impleatur ſcriptura, de ſecundo aduentu ipſi-
Lucæ 21.
us. Nam ſi & ſuper terrã paradiſus eſt, oporteatq; in eo iuſtos cum Chriſto regnare:
at certè ita quoq; cum ipſis Chriſtus erit, ſicut ſol lucens, & à Patre non ſeparatus;
atq; à cælis nouis ſempiternè, efficaciterq; reſplendens: vt facilis ſit iuſtis ad ipſum
aſcenſus, & ipſius ad eos deſcenſus, cùm gloriæ nube ſimul extollantur. Quemad- E
1.Theſſ.4.
modum & Paulus ait: quoniam in nubibus obuiam rapiemur, & ſic ſemper cum
Chriſto erimus: ſiue in terra noua paradiſi, ſiue in cælis nouis, vbi cæleſtis Hieru-
Ibidem.
ſalem, quæ eſt Regnum Chriſti. Quin & aliud quiddam Paulus ſignificare volẽs,
dixit Chriſtum in ſola iuſſione facturum eſſe reſurrectionem: vt cuncti homines
* al. primi.
ipſius aduentum conſpiciant. Propterea enim ait, quòd mortui reſurgent * pri-
Matth 25.
mùm. quid ita? vt Chriſtum videant. Rurſus autem diuiſionem adduxit, quam
1 Theſſal 4.
Chriſtus dixit, in agnis & hœdis. Vnde tamquam inter iuſtos connumeratus & ipſe
* ὡς χρηματίζοντες
Paulus, iſtud adiecit: nos qui viuimus; ſancti nimirum, qui * appellantur. Nam &
Matth.25.
Chriſtus dixit: ibunt hi in vitam æternam: quodq; iuſtorum dignitas ſit & ampli-
* al. nõ autem dices.
tudo, audire ſeſe viuentes. Si * autem dixeris: ecce & iniqui æternis cruciatibus
addicti,

Digitized by Google

A addicti, non ſunt vocati viuentes, & tamen viuunt: nam ſi in vita non eſſent, quo pacto cruciarentur? *audies quòd vitam peccatorum, mortuam eſſe indicauerit. Ait enim Chriſtus: & ibunt hi in ſupplicium æternum. Bene ergo dixit Paulus, quòd vidua quæ in delitijs eſt, viuens mortua ſit. Et Chriſtus iuſtorum iudex eſt, & iniuſtorum. Quoniam non omnis vita eſt ſimilis: viuunt enim & animalia ratio nis expertia; ſed à mortuis nihil differunt; ideo etiam qui iugulant ea, non* condemnantur. Et peccatorum vita mors eſt: quoniam corruptioni & morti adlaborant viuentes, vt ſupplicio moriantur æterno. Saluator dicit: Ego ſum vita. Rectè igitur iuſti, viuentes appellantur: quoniam Deo perfrui, in continua præſentis vitæ contemplatione, & nihil mali facere aut pati; illud eſt verè vita. Caput porrò ac ſumma eorum, quæ de reſurrectione ſunt dicta, eſt, quòd ſit vna: quodq; omnes in momento & ictu oculi citiſſimè reſurgemus. At quinam immutabũtur?
B ſancti. qua in re? quia viui ſunt; ſecundùm ſenſum atque intelligentiam, * quam antea diximus. Vnde ipſe Ioannes oſtendit, quid ſit reſurgere: quoniam tranſiuimus (inquit) à morte ad vitam. Sic igitur primitiæ, Chriſtus: quoniam ipſe eſt vita. deinde hi, qui ſunt Chriſti: quoniam & ipſi immutati ſunt, ex mortuis facti viuentes. Deinde, inquit, finis: id eſt, peccatorum * condemnatio. Vitam porrò in eo poſitam eſſe, vt bene afficiantur & gaudeant, non iudicentur; cõtra verò mortem, teſtatur Chriſtus, cùm ait: Qui non credit ſermonibus meis, iam iudicatus eſt: qui autem credit in me, non morietur in æternum; & ſi mortuus fuerit, viuet. At vtraque res, naturæ carnis ineſt in vita: nimirũ, vt & mortẽ videat, & mortua non viuat. Alij autem pauciſſimi, ipſam vitam vilem, ac mortis participem faciunt. Illa ergo verè eſt vita, non iudicari & condemnari perpetuò, Quemadmo-
C dum enim mors eſt, ſupplicijs deputari æternis: ſic vita, requiem obtinere æternam. Primitiæ, Chriſtus. Non dixit: prima reſurrectio Chriſtus: ſed tamquam ex manipulorum area, primitiæ. vt non dicas ſecundam reſurrectionem, dum audis: deinde hi, qui ſunt Chriſti. Non enim propter tempus aliquod, dixit hoc: deinde hi, qui ſunt Chriſti: verùm ob * prælectionem Dei. Poſtea, inquit, finis: non quòd poſt reſurrectionem conſummatio: verùm quia poſt ſanctorum plenitudinem, cùm non amplius futurus eſt ſanctus, humanum genus tamquam Deo inutile conſummabitur. Dicit enim Paulus, non iniquum eſſe Deum, qui infert iram ſuam, aduerſum homines. Si porrò primitiæ, Chriſtus; cur ſeparationem * atque diuiſionem dixit: deinde hi qui ſunt Chriſti? Non ſanè propter duas reſurrectiones, primam & ſecundam, dixit hoc: deinde hi, qui ſunt Chriſti: & tunc finis. Nam ſi ita eſt; etiam infidelium primitiæ, Chriſtus in-
D uenietur. Sed abſit hæc à nobis cogitatio. Non enim impiorum primitiæ, Chriſtus: ſed piorum ac iuſtorum dumtaxat. Quomodo verò reſurrectio ante * conſummationem erit; quando Chriſtus veniet in ſecundo aduentu ſuo? Quòd ſi veniet, vt cum iuſtis regnet; & iterum reuertitur, ac denuò iudex * fit; tres aduentus faciet. Et quo pacto in nulla iſtud Scriptura conſcriptũ reperitur? quin & impoſſibile id eſt. Nam ſi ante cõſummationẽ venerit; mũdus adhuc corruptibilis exiſtens, etiam iuſtos corruptioni obnoxios reddet: rurſusq; moriẽtur. At non ita ſe res habet. Statutum enim eſt, inquit Apoſtolus, omnibus hominibus ſemel mori: poſt hoc autẽ, iudiciũ. Sic & Chriſtus ſemel mortuus eſt: & mors vltra in illũ non dominabitur. Vna ergo erit reſurrectio, iuſtorũ & iniquorũ, in momẽto & in ictu oculi * inuadens. Ad te porrò pænitentiæ filium meus dirigitur ſermo; vt diſcas quantorũ ac qualiũ te bonorũ participem efficiat pænitentia. A ſanctis locis facta
E eſt præteritio atque tranſgreſſio: vt intelligas, bonũ eſſe * fœnori dare Deo pręſentia: & vanitatibus non illudi. Si Deo dederis, quæ tibi in exercitiũ tradidit; confundes ac dedecorabis ſerpentẽ: quoniã inane & momentaneũ oblectamẽtum ſpreuiſti, per quod primos * parentes ſupplãtauit. Si gloriam corruptibilẽ cõtempſeris; Deo * ſoli perſpicuũ teipſum reddes, & draconẽ deuaſtabis: nam primis parẽtibus, gloriæ diuinitatis deſiderium ſuggeſſit. Si nolis videri ſapiens ac prudens in vita, & circumſpectus; perterrefacies inimicũ: quia per ſcientiam, & cunctarũ rerum * experientiam, conatus eſt primos decipere parentes: comede, inquit, fructũ * duplicem; & eris ſicut Deus, habens ſcientiam atq; experientiam boni, & mali: neque amplius opus tibi erit aliquo alio. Perſuaſa eſt mulier, oblectata eſt dulcedine,

*al. ſed vitam peccatorum mortuam indicauit.
1. Tim. 5
Matth. 25.
*ἀκατάκριτοι.
Ioan. 14.
1. Cor. 15.
Ibidem.
*al. quemadmodum prius diximus.
Ioan 5. 11.
1. Cor. 15.
*ἀπόφασις.
*al. ſententia, ſitque alluſio ad illa: neſcio vos, &c.
Ioan. 3.
Ioan. 11.
Verè vita quænam ſit.
1. Cor. 15.
Ibidem.
*προχείρισιν.
Rom. 3.
1. Cor. 15.
*διαίρεσιν.
Ibidem.
*πρὸ τῆς συντελείας.
*al. iudex aduenit.
Hebr. 9.
Rom. 6.
*ἐνστασιν.
Apoſtrophe ad reſipiſcentes.
*κιχρᾶν Θεῷ.
*πρωτοπλάστους
Geneſ. 23.
*al. ſolum.
Geneſ. 2 3.
Eccl. 25.
*al. intelligentiam.
Geneſ. 2. 3.
*Fructum duplicem dicit, ob geminam ſcientiam, boni ſcilicet, & mali.

Digitized by Google

Geneſ 3. Eccle. 25. Ibidem. Vide Scholia. cedine, multarum rerum appetijt experientiam atque ſcientiam, de qua ſecum A
animo cogitabat, vt ne vlla re indigeret. Extendit manum, & opere tranſgreſſionem perfecit. Non ſerpens fructum accepit, & mulieri tradidit: non enim volebat hominem fructus malitiæ eſſe expertem. Eua itaque eum accipiens, comedit. Nam Deus vitio obnoxium * ac ſubditũ hominem non damnat, niſi re ipſa & opere perfecerit. Efficitur autẽ etiam cogitatione opus: nam conſenſus, mẽtis ac cogitationis eſt manus. Exempli gratia: inuidia manu non fit: verùm animo perficitur. Conſidera igitur & pænitentiã in ſimilibus fieri delictis: ac propterea ſermonem de primis longiorem feci parentibus, vt te pænitentiæ terminos ſcire doceam. Sermone * perficitur diffamatio: nihil enim hic manus iniuriæ infert. Sic ergo pænitentiam age, vt creditorem inducere queas ad remittendũ tibi debitũ. Quinquaginta denarios, & quingentos tibi remittit Deus: vide, ne vltra addas: vt B
non ſicut Eſau, pænitẽs reproberis. Duo debitores, peccatores deſcripti ſunt: quoniam duo ſunt charitatis præcepta, in Deũ nimirũ, & in proximũ. Si in hominem peccaueris; quinquaginta denarios debes: at ſi in Deũ impius fueris, quingentos. Duo ergo debita, animæ ſunt & corporis. Quinquaginta denariorũ debitũ, corporis eſt: at quingentorum, animæ & intellectus. Qui negat, ab anima facit malum: vel extrinſecus * appetitus, & oppugnatus; vel à memoria, aut ab excandeſcentia, vel à contemptu. At qui fornicatur, ab vtroq; malum committit, ab anima & corpore: aut per inflammationem, aut per inflationem, aut per delitias; aut ob aliquam * domus, & hoſtiũ euerſionẽ. Adhibet anima linguam, in negatione: & corpus mentis operatione vtitur, ad perficiendã fornicationẽ: & propterea tamquam * ſeſe adiuuantia, pariter condemnantur: quare & ſimul pænitentiam facere debent. Ad impietatem homicidij, anima cor adhibet: ad * lucrũ auaritiæ, artificio C
& aſtutia vtitur: ſimul ambo malũ faciunt, quare & ſimul pænitentiam agere debent. Quoniam igitur Eſau non legittimè pænitentiã fecit, reprobatus eſt. Quamobrem non pænitentia imbecillior fuit, ad reconciliandum peccatorem: ſed leuitas actionis, radicẽ acerbitatis continebat in mente, quemadmodum ait Apoſtolus Paulus. Herbam detondit, at radicẽ reliquit: & videbatur pænitentia, at nõ erat pænitentia, ſed * impoſtura. Lachrymatus eſt, non quia peccauit, ſed quòd Deum non illuſerit. plangebat, poſtulans benedictionem: non vt Deo gratias ageret, verùm vt carnalibus frueretur. intus radix erat amaritudinis: at folia, id eſt, verba in ore. mente impietatem cogitabat: & ore benedictionẽ curabat. occupabat mentẽ malitia: & per ſolam linguam, voluit benedictionem * lucrari. Sed iſta cur dico? vt tu, ſi amaritudinem in anima habeas; primùm eam radicitus euellas, ac D
poſtea ſic ad Deũ accedas. Non nouit medicus dolorẽ ac morbũ ægrotantis: verũ non ſic Deus. Ideo pænitentẽ noſſe oportet, vbi vulneratus ſit. Dicit igitur Deus, velut medicus: Dic tu * primùm peccata tua, vt iuſtificeris. & ne alia pro alijs dixeris: nam tibi ipſe iniuriam facis. Luges inſtar Eſau? & interius excandeſcis tamquam ſerpens? non te * admittit Deus, ſic pænitentem; ſi ipſum de venia obſecras, & iram aduerſus aliquem foues: efficeriſq; inſtar Eſau, contra Iacob, qui optabat benedictionem accipere, & ſperabat Deum ipſi in necem fratris auxiliaturum: factusque eſt fletus eius execrabilis: quoniam luctum parentibus conciliauit. Quem rogabat, vt ipſi benedictionem impertiretur; hunc mori optabat, dicens: quando morietur pater meus, & occidam Iacob fratrem meũ? Non ſolùm, fratricidã eum iracundia atque indignatio effecit; ſed etiam parricidam: nam ſemper malitia occultata, ſcelus adauget. vndẽ progreſſu temporis, ipſum etiam Deo odibilem excandeſcentia reddidit. Noſti an peccaueris; & num ſpiritale ſit peccatum, an carnale? quemadmodum noſti, ita & pænitentiam facito. Nam pænitentiæ non eſt impoſſibile neq; difficile, etiam mortuam animam, viuam exhibere Deo. Peccatum ſpiritale, ad mortem reſpicit, ait Ioannes. Sic ergo pænitentiam age, quaſi de vita deſperares: vt per mortem corporis, animæ mortẽ extermines. Dixit quoq; ad ſuos diſcipulos Saluator: qui perdit animam ſuam, inueniet eam. quo pacto? quoniam qui mori per pænitentiam eligit: per gratiam in ipſo viuet. Incurabilia medici non ſanant, inquit: neque cuncta peccata Sacerdotes placant atq; conciliant. Et quomodo quidam putant, ſe in Eccleſia quoduis peccatum iure ligare, ac ſoluere? Nam & impius Sacerdos ille, qui ſoluere conabitur, quæ ligauit Deus.

Solius

Margin notes:
* ὑπείκον.
* al. Verbo infamant homines, nullam enim hinc manus iniuriam infert.
Lucæ 7. 16. Gen. 25. 27. Deut 6. & Matth. 22. Lucæ 10. &c.
* ἐμβληθείς. de his, in Schol.
* al οἴνου vini, ſed rectius οἴκου
* al. velut ſimul ad opus cõcurrentia, condemnantur.
* ἐρανισμόν
Geneſ 25. 27. Heb. 12.
Heb 12. & Deut 29.
* ἐπίδειξις.
Geneſ. 27. & Heb. 12.
* ἐμπορεύσασθαι
NOT.
Eſai. 43.
* al. primus.
* al. non tuam eiuſmodi pœnitentiam accipit Deus.
Geneſ 27. Abd 1.
NOT.
Ioan. 5. Matth. 10. 16 Ioan 12.
ἀποφορὰ hæc videtur eſſe hæreticorum Nouatianorum: contra quos, hic Ephræm.

Digitized by Google

A Solius quippe Dei eſt, fratres, à mortuis ſuſcitare: at pænitentiam etiam conceſ- Pœnitentia
ſit hominibus, in malis incurabilibus. Dauid inſanabile habebat vulnus: at ita il- David.
lum ſanauit pœnitentia, vt neque * cicatricem retinuerit vulneris. per pænitentiã * ὡς μηδὲ οὐλήν.
quippe eius adductus eſt Deus, vt exterminaret adulterij & homicidij maculam. Locus Gregorij Naziãz. in orat. in ſanctũ Baptiſma contrarius
Non per ſacerdotes, & vitulos: verùm pænitentia, omnem Manaſſes impietatẽ de- videtur: ſed bene examinatus, non reperitur contrarius.
leuit. Moyſi præcepit Deus, vt cunctas gentes Chanaan diſperderet, atq; extermi-
naret: & abſq; ſacrificijs ac ſacerdotibus, confeſſio Gabaonitas non ſolùm conſer-
uauit, verùm etiã vt Iſraëlitis aggregarentur, effecit. Fides, per conuerſionem ad
Deum, meretricem Rhaab, ſanctis adnumerauit; cùm & meretrix eſſet, & Chana- Heb. 11.
næa: quam conditionẽ vtramq; lex capitalem eſſe decreuerat. Ammanitas, & Mo- Deut. 24.
abitas in æternũ cùm exhæredaſſet, abdicaſſetq; Deus; Ruth licet Moabitidem, in-
B ter pias mulieres admiſit: quippe ex qua ſanctiſſimũ Dauid produxit: cuius reue-
ra iniquitatis vera pænitẽtia effecit, vt ne veſtigiũ quidem in illo remaneret: quip-
pe quæ ita adulterij cicatricẽ * deleuit, vt etiam à conſtuprata Berſabee, Salomonẽ * ἐξαλείψασα.
Regem conſtituerit. Sicut etiã ipſe pænitens precatus erat, dicens: Secundùm mul- 2. Reg 11. Pſalm. 50.
titudinem miſerationum tuarum, dele iniquitatem meam. Exauditusque eſt vir,
non per ſacerdotem ac legem: ſed per pænitentiã, quæ in Eccleſia prædicatur: quia
eximia * & admirabilis eſt pænitentia, quoniã etiã legem ſuperabat. Rectè quoq; * ὑπερφυής.
ait: in pænitentia, & in Deo meo tranſgrediar murũ. nam lex veluti murus, impiũ Pſalm. 17.
vetat ad Deum accedere: at pænitentia alas ei præbens, efficit vt altius euolet vſq;
ad conſpectũ Dei. Superat ſententiam: & per pænitentiam, ſubijciẽs ſe Deo, oſten-
dit Sacerdotibus legis, quæ ipſi placare ac conciliare nequeunt, pænitentiã facili
negotio efficere. propinqua Saluatori eſt eius potentia: quoniã quos lex non iu-
C ſtificat, pænitentia perficit. Non erat perfectus Dauid, quoad legem: at certè Ec-
cleſiæ * prædicatione iuſtificatus eſt. Pænitentia multos conſeruat: at legis gladi- * al. præconio.
us cõtra eos eſt: quippe * quæ eos tenet vt de medio tollat, niſi legitimè reſipiſcãt. * al. qui.
Væ hæreticis, dicentibus non eſſe pænitentiam. ex his enim inſipientes ſunt, qui di- Contra Hæreticos pœnitentiã negantes.
cunt, non eſt Deus. Nam ſi in hominibus infirmis, & medela indigentibus, non eſt
pænitentia: ſimile erit dicere, non eſt Dominus Deus. In lege veteri, pænitentia
viguit, vbi ſupplicij metus in tranſgreſſores exacuebatur: & in Eccleſia non erit
pænitẽtia; vbi gratia, & dignis & indignis, ſicut ſol exoritur? Elegit Deus propri-
as ſententias in Synagoga mutare, vt pænitẽtiæ gratificaretur: & in Eccleſia ipſam
repudiabit? Non eſt ſanè, ſicut hæretici dicunt: nam pænitentia Eccleſiæ vnita eſt;
nouitq; eos, qui non permanent in impietate, Deo adducere, atq; reconciliare in Hæreticorum
vitam æternam. Ipſe dixit, ſeptuagies ſepties remittendum eſſe in nos peccãtibus: errores confutantur.
D & non vincet homines, benignè cum iјs agens? Publicanus ſua humilitate vicit Matth. 18.
Phariſæum: & tu dicis Deum benignum non eſſe? In iuſtificationibus legis, ſeſe Lucæ 18.
iactabat Phariſæus: at Publicanus ſua adnuntiabat peccata; & ſine opere, pæni- Ibidem.
tentia confitentem iuſtificauit. cur ita? vt multi ad pænitentiam conuertantur. Et
tu negas Deum benignum eſſe; negaſque peccatorem ab eo ad pænitentiam re-
cipi? Dic * primus peccata tua, vt iuſtificeris, ait Deus. Tantam indulgentiam in Eſai. 43.
crudelitatem conuertis, ô hæretice? A verbis inchoat pænitentiæ principium: * al. primũ. ſed apud LXX. eſt
quoniam quæ verbo fit confeſſio, initium pænitentiæ eſt; propterea & ſalutis in- primus, vt hic.
itia dantur Publicano. nec perfectè ipſum debitis liberarunt: quia nondum per-
fectè pænitentiam fecerat. Diſce Dei rigorem & * accuratam exactionem; & in- * ἀκρίβειαν.
tellige pænitentiæ vtilitatem. Pro actionis ratione, mercedem tribuit. Verbo
E confeſſus eſt: & ad efficacis pænitentiæ profectum receptus eſt. Nam quid Publi-
canus ait? Domine, inquit, propitius eſto mihi peccatori. Quid verò ad ea Chri- Lucæ 18.
ſtus? Amen dico vobis, quia iuſtificatus deſcendit Publicanus ſupra Phariſæum. Ibidem.
Non dixit, quòd à * condemnatione liberatus, iuſtificatus ſit; vt formam tribuat, * καταδίκης.
quo pacto ſtrenuè pænitere oporteat: ſed pluſquã Phariſæum, iuſtificauit ipſum;
vt à comparatione diſcamus, reſipiſcendum eſſe non ſolo verbo, ſed etiã opere.
Iuſtificata eſt Sodoma à Hieruſalem, ſicut ait Propheta Ezechiel: non ob virtu- Ezech. 16.
tem, ſed propter exceſſum impietatis Iudæorum; ſi cum Sodomitis conferantur.
Sic quoque Publicanus eſt iuſtificatus, in comparatione ad Phariſæum. Latro, Lucæ 18.
cõfeſſus verbo, ſaluatur: non enim ſupererat ei tẽpus, vt etiam opere pænitentiam Matth. 27. &
ageret. Ex mutatione, animi propoſitũ, & voluntatem efficacem oſtendit: quia ſi Lucæ 23.

Digitized by Google

ſpatium temporis habuiſſet, ſtrenuè reſipuiſſet. Quemadmodum igitur verbo po- A
teſt impius condemnari: ita etiam verbo pius effici poteſt. Moyſes etiam tacens
Num. 12. clamabat ad Dominum: ergo etiam cogitatione conſequi licet remiſſionem.
1. Cor. 14. Orabo ſpiritu, inquit Apoſtolus Paulus, orabo & mente: vt ſignificet vtrumque
vtile eſſe: & vnumquodq; quando fuerit tempus, poſſe fieri. ſin verò & alterutrū è
duobus ſolū; ſpiritali attendendū eſt contemplationi. Ad te ſermonem cōuerto,
qui pænitentiā obliteras, ac reijcis: quoniam & in Eccleſia mos eius ſeruatur, ac ra-
tio. Noui, te dicere, poſt baptiſma non eſſe pænitentiam: verùm non rectè dicis.
Qui enim adoptionis nobis gratiā per baptiſma donauit, nonne etiā remiſſionis
peccatorū gratiā præbebit? Qui magna donat, in paruis non ſe benignū exhibe-
bit? Qui mortuis reſurrectionē concedit, infirmis ſanitatem nō dabit? Qui cæcis
oculos donat ad videndū; eos diſtillatione laborantes ac lippientes non extergeret
atq; deterget? Qui vibices ac cicatrices purgat: ſcabie laborantes non curabit? Qui B
libertatē ex ſeruitute tribuit; defenſionis colloquiū auerſabitur? Qui adoptionē
præſtat; confitentem filium non ſuſcipiet? Ex ſeruo filium effecit: & aberrantem
filium non aſſumet? Magnum, & quod cuncta * ſuperat, non ægre fert Deus, ſe ni-
mirum hominū vocari patrem: & puſillum renuet, vt filiorū confitentiū * pro-
pitiator fiat? Non aſſentimur tibi, ô hæretice, volenti diuinam damnare benignita-
tem. Habeo fontem, & tua non indigeo ſiccitate. Habeo Chriſtum & tuam redar-
guo iniquitatē. Pro nobis mortuus eſt: & non intercedet pro nobis? Pro nobis di-
gnatus eſt crucifigi: & miſereri recuſabit? Si tantopere dilexit nos, vt etiam alapis
propter nos cæſus ſit; & cùm fontē habeat miſericordiæ, eſurientes deſpiciet? Si
quis diuitijs abundans, ſeruum aut filium redimere velit; proponatur autē ipſi,
vt pretium redemptionis pendat, vel moriatur: nonne pretium perſoluere mallit? C
Si Chriſtus fontē miſericordiæ non haberet; fortaſſe quis diceret, eum ideo mor-
tuum eſſe, quod non haberet vnde dilectum redimeret. Rem ſummam * & eximiam
fecit: & vilem atq; abiectam ipſi non præſtabit? Nos, cùm impij eſſemus, non repu-
diauit: & reſipiſcentes non ſuſcipiet? Peccantes ad ſe inuitat, & allicit: & conuer-
ſos auertet? Maledicorum miſertus eſt: * & obſecrantibus miſericordiæ viſcera
non præbebit? Verùm ſemel, inquies, miſeretur, & poſterius punit. Quid? hodie
ne pater eſt; & cras inimicus efficitur? hodie amat atque deſiderat: & cras, ob pau-
pertatem odit? Hodie benignus eſt: & cras inhumanus, atq; crudelis? hodie adu-
lationibus atque blanditijs inductus, facit ac præbet: & cras, prudentior factus, ſe
illudi * non ſinet? Apage, non eſt id, * quod dicis, ô homo. non eſt, inquam: inua-
Rom. 11. riabilis enim Deus eſt, & incommutabilis. Idcirco etiam Paulus ait, ſine pœniten-
Matth. 6. tia eſſe dona Dei. Et quomodo, qui orare iuſſit, ac dicere: Dimitte nobis debita D
noſtra; dimittere pænitet? Numquid ad catechumenos dixit, vt orarent? Nonne
Chriſtianorum eſt oratio? Quo pacto ergo dicis, poſt baptiſma non eſſe pæniten-
Heb. 6. tiam? Imò, inquit, Paulus ait, impoſſibile eſſe, eos qui ſemel illuminati ſunt, rur-
ſus renouari ad pænitentiam; rurſumque crucifigere ſibimetipſis Chriſtū, & tranſ-
greſſores recipi. Breuiter ergo tibi ſenſum * dicti exponā, ne in longam narratio-
nem oratio protrahatur: non de pænitentia id dixit Paulus; verùm de ſecūdo ba-
ptiſmate, quòd iterū baptizari eū ſit impoſſibile, qui ſemel in Chriſto baptizatus
Rom. 6. eſt. quoniam idem ait Apoſtolus: quicumque in Chriſto baptizati * ſunt, in morte
ipſius baptizati ſunt. Propter baptiſma igitur, dixit impoſſibile eſſe, eos qui prola-
pſi ſunt, rurſus crucifigere Chriſtum, id eſt, rurſum baptizari. Vna eſt Crux: vnum
Epheſ. 4. eſt (inquit) etiam baptiſma. Si ſecunda crux eſt, erit & ſecundum baptiſma. Ad E
Heb. 6. Hebræos quippe ſcribens, volebat oſtendere, Chriſti baptiſma non eſſe commu-
ne. de baptiſmate igitur loquitur: putabant enim id * legali eſſe ſimile. Vt er-
Heb. 6. go perſuaderet ijs, diuinum illud eſſe; dicit, apud nos impoſſibile eſſe, eos qui
prolapſi ſunt, iterum baptizari. nam diuerſa ipſi faciunt baptiſmata. Quemadmo-
dum etiam antea, de purificatione verba faciens, reprehēderat: & Chriſtus quoq;
oſtenderat, legale baptiſma eſſe cōmune; cùm diceret, Phariſæos aſſiduè baptizari
Matth. 23. ac lauari, cùm eſſent immundi. Ait enim: ne quod foris eſt calicis, & paropſidis la-
Heb. 6. ues: ſed quod intus eſt, plenum rapina & * amaritudine. Non ergo dixit Paulus de
pænitentia, impoſſibile eſſe ſemel illuminatos reſipiſcere: ſed, de non rebaptizan-
do. Tu quidem cogitationibus, ac ſolis verbis perperam vſurpatis vteris: at ego
tibi,

Marginal notes:

Apoſtrophe ad pænitentiæ cōtemptores, atq; hæreticos.

A MAIORE AD MINVS, EXEMPLA.

* τὸ πάντων ἐπέκεινα.
* al. propitiatio.

CONTRA HAERETICOS.

* ἐνεργοῦς.

* al. & in ôrantes miſericors non erit?

ἐκ μεταπείσεως;
* al. non eſt ita vt dicis, ô homo.

* al. mentem ac ſenſum hæreſis.

Sententia Apoſtoli explicatur.

* al. baptizati ſumus, in morte eius baptizati ſumus.

* τῷ νομικῷ.

* al. immūditię.

Digitized by Google

A tibi, re ipſa, ac ſenſu verò, teſtimonium Apoſtoli proferam. Oſtendo tibi verba tua calumniari, falſoq; accuſare Apoſtolũ; teq; ad pænitentiam cohortor. Galatis à fide diſſidentibus, quid dicit? Filioli, inquit, mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis quoniam geniti erant * parturitionibus Pauli, id eſt, tentationibus & ærumnis ipſius. Et cur dixit, quos iterum parturio: niſi quòd iam in Chriſto baptizati eſſent? Si autem ciuitatis Eccleſiam totam fidelium hominũ; qui à fide receſſerant, non abiecit; perſpicuũ eſt, & in ea quæ ad Hebræos eſt, ipſum pœnitentiam non repudiaſſe; verùm ſecundò, aut ſæpius baptizari, labefactaſſe ac refutaſſe. Numquid dicebat ad non baptizatos: Currebatis bene; quis vos faſcinauit veritati non obedire? Numquid dicebat non baptizatis: Tanta paſſi eſtis ſine cauſſa? ſi tamen ſine cauſſa. Nonne ad non baptizatos aiebat: qui ergo tribuit

*Galat 4. — * al. doloribus Pauli. — Heb. 12. — Galat. 3. 5. — Galat. 3. — Ibid. Galat. 3.*

B vobis ſpiritum, & operatur virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex auditu fidei? Quòd ſi Apoſtolus credentibus non præcidit pænitentiam; tu dicere audebis, poſt baptiſma pænitentiam non eſſe? Dauid dicit: Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me: & quomodo qui poſt gratiam Spiritus ſancti peccant, non habent pænitentiam? Propheta erat: at poſt peccatum pænitentiam egit, & Deus ipſi veniam conceſſit: mihi autẽ legitimè pænitenti non indulgebit? Dicit ille: Redde mihi lætitiam ſalutaris tui: ablata quippe ab eo per adulteriũ erat, verùm per pænitentiam reddita eſt: quoniam deinde ad mortem vſque prophetauit. Petrus Apoſtolus, poſt acceptum Apoſtolatum, cùm virtutes feciſſet & ſigna per gratiam Spiritus ſancti, & baptizaſſet in Hieruſalem, negauit Chriſtum; & facta pænitentia, nõ eſt repudiatus: fleuit enim amarè, & dulcedinem gratiæ cõſecutus eſt: nam Chri-

Pſalm. 50. — Ibidem. — Matth. 26. Lucæ 22.

C ſtus ipſi condonauit. non enim remittere poterat homo. Scandalizatus autẽ erat præſenti comprehenſione: & non Deum negauit, ſed ſcandalum crucis; pro excuſatione adducens comprehenſionem Chriſti: quare & Deus ipſi, præter opinionem ac voluntatem neganti, citius ignouit. Deus erat Chriſtus, etiam ante crucẽ: verùm diuinitas cunctis ſuper terram occultabatur. Non videbat Petrus id, quod inuiſibile erat: ſed in id, quod cernebatur, tunc raptus, cecidit: veruntamen cùm pænitentiam egiſſet, admiſſus eſt. Ne pro contemptionis prætextu, adducas Petri negationem: ille quippe imprudens abreptus eſt: at tu fidem conſtanter, & imperturbato animo habere, atq; tueri debes. Diuturna cõfirmatus doctrina, mox Chriſtum obtinuit, & veniam conſecutus eſt: ignoras autem tu, an dimiſerit, aut non? Neque enim licet hominibus iſta concedere, quamuis fuerint vt Noë, & Iob, ac Daniel. Neceſſitas reſpondet pro Petro: & comminationes mortis, iis qui ſine ne-

De hoc vide Scholia. — Similia ſunt apud Theodorit. in Oration. de Charitate. — De hoc, in Scholijs.

D ceſſitate quid tale committũt. Tenebræ enim ſunt dies Domini, & non lux. Eſt ergo pænitentia, ô homo: nam nihil Deo impoſſibile. Illis porrò non eſt pænitẽtia, qui ad peccandum pænitentia abutuntur, tamquam ad lucrum & quæſtum. Qui perſeuerat in peccato, ſpe pænitentiæ; non obtinet pænitentiam. & in talibus dictum eſt, non valere pænitentiam: quia Deum illuſoribus oblectari arbitrantur. Qui Deum deſpicit, vt Deo placeat; quo pacto pænitentiam poſſidet? Qui nouit peccatum perniciosum eſſe, & ab eo non abſtinet; indignus venia poſt mortem erit: quoniam nequitiæ ſeruum ſe reddidit. In iudicio non eſt pænitentia: quia Iudex non ad ignoſcendum conſiſtit, verùm ad dijudicandum ex actionum confeſſionibus. Sententia in iudicio ſequitur: & quomodo poſſibile erit, pænitentiam in reſurrectione agere? Si * tamen reſurgeremus ad liberorum propagationem, & alium vitæ ſtatum; ſpes nobis eſſet pænitentiæ, tamquam rurſus vitæ ex-

*Amos 5. — Iſtud explicatur in Schol. — * al. ſi enim reſurgeremus.*

E ercitium habentibus, & voluntatem liberam, & mentem atque cogitationem in noſtra poteſtate. Nemo vidit latronem coram * tribunali vinculis liberum, neq; adulterum, neque ſepulchrorum depopulatorem ſecurè incedentem: ſic igitur & in iudicio, pro vinculo habemus reprehenſionem, & pro cuſtodia increpatoriam * exhibitionem, ac pro ſeruitute conſcientiam; & voluntatis impetũ otiantem atq; ceſſantẽ, ob iudicis inquiſitionem. Non prædico pænitẽtiam, vt non contemnas: ſed neque reijcio eam, vt non deſperes. Non dico, vt nũc deſpicias; & tũc pænitentiam agas. Non doceo in vita peccare, & in iudicio reſipiſcere. Ait etiam Propheta, in inferno confeſſionem non eſſe. Licet quoq; peccantibus nobis poſt baptiſmũ pænitentiam agere; non licet autem in pænitentia ſpem ponentes contemnere. Si ſcienti bonum & non facienti, peccatum eſt illi; multò magis malum

** al. coram Iudice. — A SIMILI. — * ἐμφάνισιν παράστασιν. — Pſalm. 6. Eſai. 38. — Iacob. 4.*

* Locus in Græco, d. mendo ſuſpectus, videtur.

ſcienti; & illud facienti. Si porrò res bona ſit pænitentia; qui eam differt, malum A facit: & hæc aduerſus eum indignabitur, & conqueretur; quòd putarit ipſam * reformidare malum, ita vt iuuare te nequeat. Quòd ſi vitio, & malitia gaudens, in ijs perſeueras; etiam te auerſabitur: quoniam cùm eius bonitatem noſſes, nequitiam illi prætuliſti. Pænitentia remiſſionem prædicat: non libens autem admittit ſpernentes ipſam. permanet verò cum ijs qui conuertuntur: & in malitia perdurantes deteſtatur. Audi quid dicat Deus: Impius cùm in profundum malorum ceciderit, cõtemnit. Proinde ait: Clamabũt ad me, & non exaudiã eos. Dicis poſt baptiſma non eſſe pænitẽtiam? Et quomodo ait Euangeliſta Ioannes, quòd Chriſtũ aduocatũ habeamus apud Patrem: & quòd ipſe propitiatio pro peccatis noſtris ſit; non pro noſtris autẽ tantùm: ſed etiam pro vniuerſo mũdo? Et ſeipſum comprehendit Sanctus; vt oſtendat tranſire etiã pænitentiam ad eos, qui poſt tantam talemque gratiam peccarunt: & tu dicis, poſt baptiſma pænitentiam non eſſe? Tu ſeruus ille es nequam, qui talentũ fodit in terra. non enim pænitentiam præ- B dicaſti; vt ſermo per eam, animas peccatorũ in ſalutis acquiſitionem, à condemnatione lucrifaciat. Diſcite igitur impium ac nefarium eſſe, non parere pænitentiæ. Cùm ergo à talento hic ſermonem auſpicati ſimus, in talenta * terminemus, Deo ſalutem noſtram multiplicantes: vt in reſurrectione vniuerſali nos recipiat, miſericordia ac commiſerationibus, & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti: Cui gloria, & potentia, in ſempiterna ſecula ſeculorum. Amen.

Prouer. 18. Prouerb. 1. 21. Mich. 3. & Zech. 7. 1. Ioan. 2. Matth. 18. 25. * καλαθίσωμεν.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

C

IN longiſſimo hoc ſuo de Pœnitentia Sermone, aut potius Tractatu, mira ingenij acrimonia, doctrina, atque iudicio Auctor ex fontibus ſacrarum Scripturarum veteris & noui Teſtamenti, preclarè, eruditè, ac plenè vniuerſam naturam atque conditionem veræ Pœnitentiæ perſequitur, tractat, & explanat, varioſq́; eius effectus & vtilitates eximias proponit; & quæcumque ad eam illuſtrandam pertinent, in medium adducit. Ad hæc, falſas hæreticorum ſententias acerrimè confutat, & veritatem vbique tuetur, plurimaq́; Scripturæ loca huc facientia citat, conciliat, & explicat, ſicut Lector ſingula diligenter peruoluendo, reipſa comperiet. Cui, ſi & alios huiuſce Argumenti, tam Græcos quàm Latinos, placebit videre Auctores, eos alibi à nobis copiosè, ſigillatimq́; citatos inueniet in Scholio 4. Sermonis S. Patris noſtri Ephræm de Pœnitentia, tomo 1. cuius ibi initium eſt: Quis obſecro, ſecum cogitans, expendensque, &c.] *quò lectorem diligentem remittimus.*

Ipſe ſibi populus in Eccleſia, Sacerdos quodammodo efficitur, &c.] *Hic ne quis hæreticus impoſtor anſam cauillandi, & verba Auctoris noſtri in prauum ſenſum detorquendi, capiat; dicimus Sacerdotium ſecundùm doctrinam Catechiſmi Concilij Tridentini, in ſacris litteris reperiri duplex: vnum externum, alterum verò internum. Externum quidem Sacerdotium eſt, quod non omnium fidelium competit multitudini, ſed certis dumtaxat, ijs ſcilicet, qui legitima manuum Epiſcopi impoſitione, ſollennibuſq́; ſanctæ Eccleſiæ cerimonijs instituti, & Deo conſecrati, ad aliquod proprium ſacrumq́; miniſterium adſcribuntur; quodq́; ſolùm ad ordinis Sacramentum pertinet. At interiori Sacerdotio omnes fideles, præſertim verò iuſti, poſt Baptiſmum Sacerdotes dicuntur. de quo ita in Apocal. cap. 1. habemus:* Chriſtus lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo, & fecit nos regnum, & Sacerdotes Deo & Patri. *Et in priori Petri Epiſtola, cap. 2.* Et ipſi tamquam lapides viui, ſuperædificamini in domos ſpiritales, ſacerdotium ſanctum, &c.] *ac paullò ibidem poſtea:* Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis, &c.] *Et apud Eſaiam, cap. 61. ſic:* Vos autem vocabimini Sacerdotes Domini, miniſtri Dei omnes, &c.] *Et de hoc interno Sacerdotio, hic verba S. Patris noſtri Ephram ſunt intelligenda, dum dicit:* Ipſe ſibi populus in Eccleſia efficitur Sacerdos, &c.] E *quod ipſum etiam conſequenter Scripturæ locis à ſe citatis ibidem demonſtrat, ſubiectiſq́; verbis apertè declarat, atque confirmat, nimirum iſtis:* At in Eccleſia etiam peccatores pœnitentiam agentes, Sacerdotes fiunt: quia ſeipſos Deo tamquam victimam offerunt, &c.] *De quo plura videre licet in varijs apud SS. Patres locis, ac præſertim apud S. Baſilium, lib. 2. de Baptiſmo, cap. 8. & S. Auguſtin. lib. 20. de ciuit. Dei, cap. 10. & S. Leonem Pap. ſerm. 3. in anniuerſario ſuæ aſſumpt. ad ſummum Pontificatum. ſiue vt antiqua Leonina magiſq́; probam ibi habet lectio: in anniuerſario ſuæ ordinationis, ſiue conſecrationis. cùm & tres illi Sermones (vt ex ijs colligitur) potius in anniuerſario conſecrationis die, quàm electionis ſiue aſſumptionis ſuæ, cenſeantur habiti: ſicut & in noſtris ibi obſeruationibus oſtendimus.*

Adhuc

Digitized by Google

A Adhuc tres dies, & Niniue ſubuertetur.] *Locus eſt Ionæ 3. & ſic cum Auctore noſtro legunt 70. pro quo in vulgata eſt:* Adhuc quadraginta dies, & Niniue ſubuertetur.] *quomodo etiam conformiter habent, Aquila, Symmachus, Theodotio, Syrus, Hebræi, & cæteri. ſuſpicaturq́ Theodoritus, etiam LXX. legiſſe atque vertiſſe* (quadraginta) *& librariorum vitio factum eſſe* (tres). *Sed contra hoc alij dicunt, non eſſe veriſimile omnes codices eſſe corruptos, verùm Septuaginta reuera ſic vertiſſe,* (adhuc tres dies) *quia poſt factum verterunt, & Niniuitæ triduo per pœnitentiam commutati ſunt. cùm & verbum Hebræum* (ſubuertetur) *poſſit etiam ſignificare* (conuertetur.) *vt ſit: Adhuc tres dies, & Niniue remedio Pœnitentiæ conuertetur. & huic Ternario numero hic noſter inhæret Ephram, cuius etiam pulchrè conſequenter myſterium exponit, varijsque applicat.*

Poſtea vbi eſt: O pœnitentiæ gratiam, quoniam mundum tribus diebus inſtruxit, &c.] *al.* εἰς
B τὴν σωτηρίαν κατήχησεν *.i.* ad ſalutẽ inſtruxit *&c.*] *vt referatur ad tempus trium dierum, quibus Ionas prædicauit Niniuitis, eosq́ ad ſalutem reduxit; & per mundum intelligatur Niniue, per quam & hic poſtea totum intelligi mundum clarè oſtendit, ac in Niniuitis omnem humanam naturam, &c.*

Tu dixiſti Domine, quòd abyſſum velut vas vnguentarium reputet, &c.] *Alludit ad verba Iob 41. vbi pariter apud LXX. ſic legitur:* Feruere facit abyſſum tamquam officinam ærariã: putat autem mare, tanquam vas vnguentarium, &c. *Græcè* ἐξάλειπτρον] *quomodo etiam cum pleriſque alijs legit Olympiodorus. Aquila autem & Symmachus, ille quidem æquiualente ac clariore vocabulo reddit* (μυρεψητήριον)*: hic verò,* ὡς ἀναβρασσομένην ἄρτυσιν, *id eſt, vt ebulliẽs condimentum) cui ferè vulgata lectio conſonat iſta:* & ponet quaſi cùm vnguenta bulliunt, &c. *Iob 41.*

In lege non ſolùm idola demoliri fecit Deus, & aras atque delubra: ſed & cineres incẽſorum lapidum atque lignorum extra caſtra eijci, &c.] *De ſubuerſione idolorum, & ararum ac delubrorũ, clarus eſt locus Deuter. 12. At de incenſorum lapidum atque lignorum cineribus extra caſtra eijci ſo-*
C *litis, nihil expreſsè inueniri arbitror in lege: ſed 4. Reg. 23. ſic Ioſiam feciſſe, apertè habemus, quo reſpexiſſe Auctorem hic noſtrum veriſimile eſt. Colligitur tamen ſatis etiam ex lege, omnia eiuſmodi prophana, nefanda, & anathematizata, neceſſariò extra caſtra debuiſſe proijci. Nam ſicut poſtea extra templum & Vrbem: ita tunc cùm in tentorijs ac tabernaculis adhuc populus verſaretur, omnia immunda & prophanata extra caſtra proijciebantur. ſicut Leuit. 14. & alibi etiam patet in leproſis, ac ſimilibus; vt in Maria ſorore Aaronis, Num. 12. Et ad id alludens ſanctus Paulus Heb. 13. ait Chriſtũ extra portam paſſum, veluti anathema factum pro peccatis noſtris. ſubditq́ ibidem ſic Apoſtolus: Exeamus igitur ad eum extra caſtra, improperium eius portantes, &c.] Vt mirum hic videri non debeat, quòd S. Ephram dicat cineres abominandos extra caſtra legis tempore, ac præcepto etiam Dei proijciendos. Nam cùm expreſſis verbis iubeat idololatrica omnia comminui, confringi, comburi, diſſipari, ac de locis fidelium diſperdi. (ſicut ex varijs Scripturæ conſtat locis, nimirum Deut. 12. & Leuit. 26. ac 4. Reg. 23. &c.) ſequitur neceſſariò etiam cineres ipſos in prophanum locum proijciendos; quem Auctor noſter ad Scripturæ veteris loquendi & agendi normam, appellat hic extra caſtra, ſicq́ de morticinijs Nadab*
D *& Abiu calitus combuſtis, iuſſit Moyſes in Leuitico cap. 10. extra caſtra efferri, & quod ibidem dicitur, foras eijci, &c. Ex quibus omnibus, & ſententia, & frequens citandi conſuetudo Auctoris innoteſcit, qui in hoc de Pœnitentia tractatu, ſicut & interdum alibi, rarò allegat certi alicuius ſacræ Scripturæ loci propria verba: ſed vel alludit ad aliquem certum locum, non citatis Scripturæ verbis; vel exprimit veritatem ac ſenſum Spiritus ſancti, ex varijs Scripturæ locis deſumptum.*

Attende, ne ſupernates aquis, veluti aues piſcibus gaudentes: duplici enim cùm ſint natura, impuræ cenſentur, &c.] *Amphibia ſupponuntur vt impura in lege, tamquam duplici natura conſtantia. Et eiuſmodi videntur aues ſupernatantes aquis ad piſces capiendos (de quibus hic Auctor) quia & aërem, & mare incolunt: & quamuis ſe aquis non mergant, illis tamen ſupernatantes, madent & humectantur. Talis quoque eſt, qui quamuis præterita delicta opere nolit exequi, in eorum tamen recordatione cunctatur ac hæret; non mergitur illorum aquis; illis tamen humectatur, ac ſi ſupernataret: quare eſt velut in aëre, dum ab opere abſtinet; eſt in aquarum ſuperficie, dum ſiſtit in affectu, & memoria pecca-*
E *torum, &c.*] *Quamquam tamen etiam illud de auibus immundis hic ab Auctore adductum, poſſumus rectè conuenienterq́ intelligere & explicare non de immunditie legali: ſed quòd tales ferè omnes ſint natura impuriores alijs auibus, quæ in aëre aut terra victitant; vtpote carniuora, piſciuora, rapaces, nigræ ſubſtantiæ, fœtidæ, & comeſtu inſuaues, atque inſalubres: & propterea in dæmonum, & peccatorum ſimilitudinem, illas hoc loco noſter adduxit Auctor.*

Dixit etiam quidam ex Prophetis in Eccleſia Dei: Ne lachrymis vituperetis, &c. *Iſtud cum alia interpunctura, in alio Græco MS. ſic legitur:* Dixit quoque quidam prophetarum: In eccleſia Dei, ne vituperetis lachrymis, &c.] *Vbi prior lectio mihi magis probatur: cùm illud:* (In eccleſia Dei) *planè exiſtimem non eſſe de Scriptura ſacra; ſed coniungi debere cum ſuperiore verbo,* (dixit in Eccleſia Dei:) *quare & prior hic retinenda lectio. neque enim videtur voluiſſe aliquem ex antiquis Prophetis citare, ſed quempiam magnum tunc in Eccleſia virum, qui donum habebat Prophetiæ, cuiuſmodi plurimos temporibus illis Apoſtolicis fuiſſe legimus: qualem inter alios extitiſſe Ioannem Mona-*

chum, ſiue Eremitam Ægyptiũ, habemus in primis ex Romano Martyrologio, vbi ſexto Calend. April. A *de eo ſic reperitur :* In Aegypto, S. Ioannis Eremitæ, magnæ ſanctitatis viri, qui inter cætera virtutum inſignia, etiam prophetico ſpiritu plenus, Theodoſio Imperatori victorias de Tyrannis Maximo & Eugenio, prædixit. *De quo eodem etiam locupletiſſimum teſtimonium prabent inter Græcos, Theodoritus hiſtor. libro quinto cap. vigeſimoquarto. Sozomen. lib. ſeptimo cap. vigeſimoſecundo. Euagrius in vit. Patrum. Palladius in Lauſiacis, cap. vigeſimo ſecundo. Nicephorus lib. 12. cap. vigeſimo nono &c. ac inter Latinos, S. Auguſtinus de ciuit. Dei, lib. 5. cap. vigeſimoſexto. & de cura pro mortuis agend. cap. decimoſeptimo. S. Hieronymus ad Cteſiphont. contra Pelagianos. & Ruffinus hiſtor. libro 2. cap. trigeſimoſecundo &c. Fuiſſe quippe ſemper à temporibus Apoſtolorum in Eccleſia ſpiritũ ac donum prophetiæ, nulli ambigendum eſt: quod & Iuſtinus Martyr in dialog. cum Triphon. confirmat, ſic ſcribens :* Apud nos enim hucuſque prophetica extant dona: vnde & vos intelligere debetis, quæ olim in genere veſtro (*de Iudæis intelligit*) fuere, ea in nos eſſe tranſlata, &c.] *longeque ibid. poſtea :* Eſt (*inquit*) apud nos videre, & fæminas & maſculos dona à ſpiritu Dei habentes, &c. *ſecundùm illud Ioel. 2.* B Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem, & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, &c.] *Ex quibus ſatis patet, prophetiæ donum ſemper à temporibus Apoſtolicis fuiſſe & perſeueraſſe in Eccleſia, vt mirum non ſit tales quoque viros à ſancto Patre noſtro Ephræm hic & alibi haud infrequenter nominibus etiam non expreſſis citari, ac celebrari. Senſus porrò verborum eius, ex loci circumſtantijs hic colligitur talis : Dixit quidam ex prophetis in Eccleſia Dei : Ne fictis lachrymis vituperetis religionem Dei, ac pœnitentiam, &c. illudquè ex hic conſequentibus certius ac verius, clariusquè euadit.*

Summæ totius vſuræ, maiores comparatione reddentur tibi, &c.] *Vbi per* (ſummam) *intelligit Auctor res & bona huius vitæ; ſicut etiam dum ibidem in hac conſequenter ſubdit verba :* Scio te ſummam ipſam aſpernaturum, &c.] *Fænus verò & vſuram, hic bona appellat ſempiterna, quæ ſi conferantur (inquit) cum temporalibus, videbuntur inſtar Solis, quo exorto nemo lucernam accendit, &c. Sicquè in altera vita (vt infra dicit, atque amplificat) nullus erit vſus rerum humanarum ac temporalium, &c. oſtenditquè poſtea iuſtos ac ſanctos longè plura, multoquè maiora bona ibi habituros,* C *quàm in terris acceperint, &c. Ex quibus, quid diſtinctè hic per (τὸ κεφάλαιον, id eſt, ſummam) & (τὸν τόκον, id eſt, fænus, ſiue vſuram) intelligendum, ſit cunctis ſatis liqueſcit atque innoteſcit.*

Paradiſus regio eſt quietis Sanctorum, ſicut & Dominus ait in Euangelio, &c.] *Locum huius certum non inuenio expreſſum in quattuor Euangel. niſi forte illud Matthæi octauo alluſiuè indicare voluerit :* recumbent cum Abraam, Iſaac, & Iacob, in regno cælorum, &c.] *aut ſanè ad illud Saluatoris in paſſione adludit, quod Latroni in cruce dixit :* Hodie mecum eris in paradiſo. *nam cùm iſtud illi dixit, promiſit ei requiem Sanctorum, ſicut & plures Doctores iſtum locum Lucæ 23. intelligere, atque exponere aptè congruenterq́; videntur.*

Dicit enim Ioannes : Arbores in folijs ſanitatem portantes, & in folijs ſuis vitam æternam, &c.] *Quàm frequens in ſuis ſit adluſionibus Auctor, etiam hinc, & ex alijs poſtea ſequentibus patet :* D *non enim hic præcisè citat verba Ioannis, ſed adludit dumtaxat ad illud, quod in Apocal. vigeſimo ſecundo habetur :* ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim; & folia ligni ad ſanitatem Gentium, &c.] *Et ſic de potione tepida, quæ non multo hic poſtea commemorat Auctor, clarum eſt, quòd reſpiciat ad id quod Angelus ſcribit eccleſiæ Laodiciæ :* Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus : ſed quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo, &c.] *atqui hæc citra controuerſiam eſt tepida potio, de qua Ioannes loquitur, Apocalyp. cap. tertio, & ſic de alijs.*

Sanctus Paulus ſub Nerone mortuus eſt, & in ſuburbijs Romanę vrbis ſepultus.] *Vbi fort. per μνημονικὸν ἁμάρτημα, locum ſepulturæ pro martyrij poſuit loco, qui in ſuburbanis fuit in via Oſtienſi ad aquas Saluias, vbi hodie Eccleſia ſiue memoria eſt Trium fontium. aut ſanè hic loquitur Auctor de prima Pauli ſepultura ſub Nerone (quæ fuit ad Catacumbas, teſte ſancto Gregorio in libro* E *tertio epiſtola trigeſima ad Conſtantinam Auguſtam.) ſicut & ipſius hæc de eo verba haud obſcurè inſinuant ;* Paulus ſub Nerone mortuus eſt, & in ſuburbijs Romæ ſepultus.] *Quæ autem ſub Silueſtro Papa fuerat ſepultura, nondum fortè ad aures peruenerat ipſius Ephræm, adeò procul ab Vrbe Romæ diſtantis; aut ſi peruenerat, non conſentit hic tempus martyrij Pauli ſub Nerone, & ſepulturæ eius ſecundariæ multo poſterioris; cùm vtrumque hic ad idem referre videatur tempus, quo ſcilicet ſub Nerone martyrium fuit paſſus, & tunc etiam Romæ in ſuburbijs ſepultus, &c. Vt vt ſit, ſiue de ſepultura eius, quæ fuit ad Catacumbas, id intelligamus, ſiue de ea quæ poſterius fuit in via Oſtienſi, ſeu in Eccleſia ſancti Pauli, dico iſta loca eſſe, & ſemper fuiſſe in ſuburbijs, & non intra ambitum Vrbis, rectèq́; ſuburbana loca hic ab Auctore ſuburbia dici.*

Dicit longè poſtea Auctor : Nam Deus vitio obnoxium ac ſubditum hominem non damnat, niſi reipſa & opere perfecerit, &c.] *Vbi accepit propriè vitium, nimirum pro vitioſo habitu, ſeu habituali inclinatione ad malum; non autem pro cõſenſu in vitium: nam conſenſum infra docet eſſe quoddam*

opus ;

A opus;& de ipſo etiã intelligit illud: niſi opere perfecerit,&c. habitus autẽ vitioſus remanet etiã quandoque in iuſtificatis,ſicut & pulchrè ſacra Tridentina œcumenica tradit Synodus. Seipſum igitur Auctor explicat,cùm immediatè ſubdit: efficitur autem etiam cogitatione opus. non enim loquitur de operè externo, cùm ait:niſi reipſa,& opere perficerit:verùm ad complementum peccati interni, ſufficit (inquit) conſenſus interior.de qua re ſic Iacobus in ſua catholica ſcribit Epiſtola: Concupiſcẽtia cũ conceperit,parit peccatũ:peccatũ verò cùm conſummatum fuerit,generat mortem,&c.Senſus igitur hic eſſe videtur,quòd vitioſitas (vt ita dicam) mali habitus, aut diſpoſitiones,ſeu ad peccandum inclinationes non conſtituunt peccatum coram Deo, donec in opus,vel executionem veniant:id autem fieri dicit,non ſolo exteriore opere,ſed & animi conſenſione,&c. atque iſta pro mente Auctoris,hic adduxiſſe ſat ſit.

Qui negat,ab anima facit malum,&c.] Dicere vult (vt clarũ eſt ex circumſtantijs verborum) aliqua eſſe peccata,quæ propriè & originaliter procedũt ex mente ac intellectu,ſicut peccata ſpiritualia: alia autẽ ex corporis cõſtitutione ac diſpoſitione,cooperãte etiam anima. Diſtinguit enim hic peccatũ,quod fit
B anima dũtaxat,vt Chriſtũ negare,&c.à peccato,quod fit anima ſimul & corpore,vt fornicari,&c. Vel, ἀπὸ ψυχῆς ποιεῖ τὸ κακὸν ὁ ἀρνούμενος,id eſt,qui negat,ab anima facit malum,dicit, quòd primã peccati originẽ habeat animã,quæ deinde ad efficiendã negationẽ vtitur (inquit) corporis lingua,&c. At fornicatio,& animam & corpus originem habet:vel (vt hic ait) quòd anima inflata ac ſuperbia tumens,in illud probrum inciderit; vel corpus nimio cibo ac potu repletum,animam ad peccandum extimulauerit. ſecundùm illud Apoſtoli Rom.13, Non in comeſſationibus, & ebrietatibus,&c.] cui tamquam origini, cognata deinde adnectit vitia,dicens: non incubilibus,& impudicitijs, &c.] ex quibus,alijsq́, verborum circumſtantijs,& exemplis ab Auctore hic adductis, Lector intelligat reliqua.

Poſtea vbi habetur: τὰ ἀνίατα οἱ ἰατροὶ οὐ θεραπεύουσι, φησὶ, id eſt, incurabilia medici non ſanant, inquit: neque cuncta peccata ſacerdotes placant, &c.] ὑποφορὰ ſiue obiectio hæc eſſe videtur hæreticorum Nouatianorum: non enim ex ſua hæc (vt apparet) dicit ſententia, ſed hæreticorum ſententiam ſuæ opponit,ſicut etiam hic liquet ex adiecto verbo (φησι, inquit) & ſic ſolent ὑποφορὰς Græci
C Auctores eloqui: cui reſpondet hic paullo poſt Auctor,partim concedens,Dei ſolius eſſe ex mortuis excitare; & partim negans, incurabilibus morbis nullam eſſe medicinam: cùm medicinæ loco dederit ipſam pœnitentiam Deus,quæ in remiſſione peccatorum primas partes tenet, ſine qua (inquit) fruſtra Sacerdotes remittunt,cùm impœnitentem nec Sacerdos,nec Deus ipſe abſoluat. 2.oſtendit pœnitentiam veram, eam in veteri lege habuiſſe vim,vt multos ſaluauerit, quos nec Sacerdotium,neque ſacrificium, neque vllum aliud legis remediũ à peccatis ſanare potuerat. 3.loco docere hic Auctor videtur,etiam eos qui viuebant ſub lege, tempore veteris teſtamenti, non per Sacerdotes legales,aut vlla legis virtute,ſed per eam pœnitentiam quam gratia noui Teſtamenti prædicat,& per fidem in Chriſtum ſaluatos eſſe, ac remiſſionem peccatorum accepiſſe, &c. atque iſta dixit reſpectu Sacerdotum veteris legis. Sed addit quoque de Sacerdotibus nouæ legis, dum ait: & quomodo quidam putant ſe in Eccleſia quoduis peccatum iure ligare ac ſoluere. Nam & impius ille Sacerdos, qui ſoluere conabitur, quæ ligauit Deus,&c.] Quorum quidem verborum (ne perperam ab hæreticis detorqueantur) ſenſum
D apertum hunc damus: quòd Sacerdotes non debeant præſumere impœnitentes ſoluere, cùm Deus ipſe tales non ſoluat, nec talibus peccata remittat; neque maior ſit ſeruus, quàm Dominus,&c. De qualibus etiam presbyteris alibi grauiter conqueritur S.Hieronymus, quòd faſtu Phariſaico præſumunt,& audent varia quæ non oportet, &c. tuieſque non vno in loco notat,coarguitq́, S. Cyprianus, & cum illo plures alij,quorum loca nunc non occurrunt. In ſumma voluit noſter hic Auctor Sacerdotes ſeſe gerere, non vt abſolutos animarum Dominos,ſed vt miniſtros ac diſpenſatores miniſteriorum Dei, qui pro cuiuſque meritis ac pœnitentia, vel ligent, vel ſoluant,&c. Quibus omnibus denique, pro pleniore explicatione atque intelligentia verborum Auctoris hic adductorum,accedit, quòd etiam imperfecta pœnitentia, quæ dicitur attritio, ſit donum Dei,& præuia diſpoſitio ad gratiam, vt rectè declarat Concilium Tridentin, ſeſſ.14.c.4. Non quoduis igitur peccatum poteſt ſoluere Sacerdos,ſed quod Deus incipit ſoluere per donum præuiæ huius diſpoſitionis, quo qui caret, videtur hic dici mortuus ab Ephrem, quia non ſolum caret vita,ſed motu ad vitam præparante. Illum autem mortuum non poteſt Sacerdos ſuſcitare,ſed Deus, qui dat ei pœnitentiæ donum: quæ ſi perfecta eſt, (inquit) ſine ſacrificijs iuſtificat, vt oſtendit exemplis antiquæ legis; quamuis in noua lege requiratur etiam propoſitum Sacramenti. Et propterea non dicit
E Ephrem à Sacerdote nullum peccatum poſſe ſolui: ſed non quoduis, vbi videlicet debita deeſt præparatio,&c.Sed de ijs hic hactenus.

Dauid inſanabile habebat vulnus: at ita illum ſanauit pœnitentia, vt neque cicatricem retinuerit vulneris,&c.] Vbi in hæc Auctoris verba,ſic à Græco quodam Scholiaſte ad marginem in antiquiſſimo Græco MS.Volum. operum S. Patris noſtri Ephrem (quod Romæ in Bibliotheca Cardin. S.Floræ adſeruatur) Græcè adnotatũ reperi: καὶ πῶς ὁ θεολόγος φησὶ ὁ Γρηγόριος. ὅτι ἔρχεται μὲν συνούλωσις, καὶ τοῦτο πιστεύομεν.hoc eſt,& quomodo Greg.ait Theologus: obducitur quidẽ cicatrix,& hoc credimus,&c.] additq́, poſtea. δοκεῖ δὲ τοῦτο ἐναντιοῦσθαι τῷ ἁγίῳ Ἐφραὶμ, ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο. ὁ γὰρ ὀρθῶς σκοπήσας, συνίσει τὴν ἐν ἑκατέροις ἀλήθειαν. videtur,inquit,id ſancto Ephrem hic contrariari,ſed non eſt repugnãtia: & qui rectè conſiderauerit,in vtroque veritatem intelliget. Locus autem Gregorij Nazianzeni (qui à Scholiaſte inſinuatur) eſt in Oratione εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα, id eſt, in ſanctum Baptiſma, non longè à principio, ibi:

A *hic peccatorum remanere cicatrices, cum hac noſtri Auctoris, quòd ſcilicet, ita Danidem ſanauit pœni-*
tentia, ὡς μηδὲ οὐλὴν ἔχειν τοῦ τραύματος, *id eſt, vt neque cicatricem quidem, veſtigiumve vulneris in ſe*
peccati retinuerit, &c. verùm de iſtis hic ſatis.

Longinuſq; hic poſtea, ne difficultatem aliquã aut dubium, ſcrupulumue alicui pariat, vbi dicitur:
Non enim remittere poterat (& al. poteſt) homo, *&c. ac paullo poſt ibi:* Neque enim licet homini-
bus iſta concedere, quamuis fuerint vt Noe, Iob ac Daniel, *&c.*] *Ad primum, dicimus hic, vt etiam*
in præcedentibus diſputare Auctorem contra Nouatianos, qui negabant pœnitentiam poſt Baptiſmum,
abutentes illis Apoſtoli verbis, Heb. 6. Impoſsibile eſt, eos qui ſemel illuminati ſunt, iterum reno-
uari ad pœnitentiam, *&c. reſpondetq; Auctor dupliciter: primùm, intelligi id de Sacramento Bapti-*
ſmi, quod nunquam poteſt iterari, vt illo modo quiſquam renouetur ad pœnitentiam: ſed Deum habere
B *aliud remedium in Eccleſia ad hominem lapſum reconciliandum; atque hoc eſſe, per pœnitentiam. Se-*
cundo reſpondet, Paulum quidem Heb. 6. dicere, impoſſibile eſſe vt renouetur quis ad pœnitentiam; ſed
id quoad homines dixiſſe, non autem quoad Deum, cui nihil eſt impoſſibile. hoc autem eſſe opus Dei
oſtendit, vt conuertatur peccator, ac pœnitentiam agat, & non hominis vllius opus. Sic ſiue in Baptima-
te, ſiue in Sacramento pœnitentiæ, eſt Deus, qui remittit tanquam principalis cauſſa: homo autem vt
miniſter, &c. Vbi porro in ſecunda parte eiuſdem Dubij hic poſtea additur: neque enim licet homi-
nibus iſta concedere, licet fuerint vt Noe, & Iob, ac Daniel, *&c.*] *ſolùm ſignificare videtur his verbis*
Auctor (ſicut ex locis eius collatis conijcere licet) remiſſionem peccatorum non fieri ex vi ſanctitatis eo-
rum qui remittunt, ſed præeunte pœnitentia, virtute clauiũ. Sanctitas enim hominũ licet impetrare poſ-
ſit Dei miſericordiam, quæ pœnitentiam largiatur; non poteſt tamen ex condigno mereri veniam, & mul-
to minus ex opere operato, vt fit in Sacramento per abſolutionem. In Sacramento quippe confeſſionis non
operatur propriè & formaliter ſanctitas Sacerdotis, ſed poteſtas clauium, quæ eſt Chriſti poteſtas: quare
Sacerdos non vt ſanctus abſoluit, ſed vt Dei miniſter, & inſtrumentum. Secundo ideo dico, non loqui Au-
C *ctorem hiſce verbis de poteſtate remittendi peccata, ſicut prima fronte apparet: ſed monet, ne homines*
licet alioquin perfecti, ac ſancti, & Deo chari, ſicut prænominati, Noe, Iob, & Daniel, præſumant de fa-
cili indulgentia, exemplo Petri, cuius hic meminit, &c. Quamquam & illud fortaſſe inſinuare hic volu-
erit, quòd licet Chriſtus citò ac ſubitò Petro condonauerit, tamen hominibus id non tam facilè ab homini-
bus concedendum, niſi iuſta perfectaq; pœnitentia, atque ſatisfactione. Verùm iſta pro mente Auctoris hic
dicta ſuffecerint.

Poſtremum dubium in verbis S. Ephram poſtea ſequentibus conſiſtit, nimirum illis: Qui Deum
deſpicit, vt Deo placeat, quo pacto pœnitentiam poſsidet?] *In quibus ne quis dubius hæreat,*
dicimus verborum Auctoris hunc eſſe ſenſum: Qui Deum præcipientem pœnitentiam, in ea agenda de-
ſpicit, ſpe ſeu præſumptione illum in futurum placandi, numquam fortaſſe aſſequetur pœnitentiam: ſed
pro præſenti contemptu, in futurum fruſtrabitur, &c. quod ipſum etiam Auctor alibi varijs in locis tam
primo & ſecundo Tomo, quàm etiam hoc 3. ſæpè affirmat, repetit, & inculcat. Secundo hic dico, non poſſe
Deo placere, qui Deum deſpicit, volens ſcilicet in peccato perſeuerare, & non ab eo reſipiſcere ac pœni-
tentiam obtinere, &c. qui etiam tamquam bonus & accommodus ſenſus, clare ex præcedentibus & ſe-
D *quentibus hic colligitur, ac cum ſuperiore etiam noſtra explicatione ſatis quadrat; coinciditq; cum ver-*
bis hic immediatè ſubiectis: Qui nouit peccatum pernitioſum eſſe, & ab eo non abſtinet, indignus
venia poſt mortem erit, *&c.*] *hæc enim clarè intelliguntur, quamdiu in peccato quis permanet ſpe pœni-*
tentiæ futuræ, illum non eſſe dignum venia, donec peccatum illi diſpliceat, ac ab eo recedat, pœnitentiamq;
agat, &c. Sed de his ſatis.

Denique vbi habetur: Et ſeipſum comprehendit Sanctus, vt oſtendat tranſire etiam pœni-
tentiam ad eos qui poſt tantam gratiam peccârunt: & tu dicis, *&c.*] *alia ibi nonnullis mutatis & ad-*
ditis ſic habet lectio: Quin & ſeipſum complectitur Sanctus, vt demonſtret etiam ad eos pertinere pœni-
tentiam, qui poſt tantam talemq; gratiam peccauerunt, ad quantam ac qualem ſanctiſſimus Ioannes Eu-
angeliſta peruenit: & tu dicis, &c.] *ac al. Vbi ſeipſum quoque comprehendit, atque intelligit Sanctus Eu-*
angeliſta, vt oſtendat etiam ad illos tranſire pœnitentiam, qui peccarunt poſt tam magnam acceptam gra-
E *tiam, ad quantam qualemq; ipſe peruenit: & tu dicis poſt Baptiſma pœnitentiam non eſſe?*] *Sed nos ad*
vitandam hic ταυτολογίαν *&* κακοφωνίαν, *in priori libentius lectione, quam in textum inſeruimus, conſi-*
ſtimus. reſpicit autem Auctor ad paullo ante à ſe citata Euangeliſtæ verba, quæ in ſacro Codic. 1. Ioan. 2.
paullo aliter ſic leguntur: Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chri-
ſtum iuſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem tantùm, ſed etiam
pro totius mundi, *&c.*] *Quod porrò vltimò hic addit:* Et tu dicis poſt Baptiſma pœnitentiam
non eſſe? *&c.*] *contra hæreticos, & præſertim Nouatianos adduxit, negantes poſt baptiſma pœ-*
nitentiam eſſe, ac in prauum ſenſum illa Apoſtoli verba (Hebr. 6.) detorquentes: Impoſsibile eſt eos qui
ſemel ſunt illuminati, & relapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam, &c.] *ſicut latius pleniusq;*
ſupra tam ab Auctore, quàm in noſtris hiſce Scholijs oſtenſum eſt. Atque hæc ſunt, quæ ſaluo meliore iudi-
cio, hic circa difficiliora Auctoris loca in hoc de Pœnitentia tractatu ſatis arduo atque difficili, dicenda
explicandaq; occurrerunt: pro quorum veriore intelligentia, & varios Græcos manuſcrip. Ephræm codi-
ces eiuſdem argumenti inter ſe contulimus, & eruditiorum nonnullorum ſententias in hiſce exquiſiuimus:
quæ & Sanctæ matris Eccleſiæ auctoritati atque correctioni, cum omnibus alijs elucubrationibus meis
ſemper ſubiecta eſſe declaro, profiteorque.

EIVSDEM

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Sermo, de Compunctione animi.

Sermo hic terrore plenus, & lectu neceſſarius.

Eodem Gerardo Voßio Interprete & Scholiaſte.

†al. Saluatoris.

VENITE dilectiſſimi. Venite patres, & fratres mei, grex † Patris electe, ſignati milites Chriſti. Venite filij: & ſermonem B animabus veſtris ſalutarem audite. Venite negotiemur, donec hæc duret celebritas. Venite, apprehendamus vitam æternam. Venite, mercemur † ſalutem animarum noſtrarum. Implete oculos veſtros lachrymis: & confeſtim oculi mentis veſtræ aperientur. Venite cuncti pariter, diuites & pauperes, principes & ſubditi, ſenes cum iunioribus, filij ac filiæ, & omnis ætas: qui cupitis ab æterno liberari ſupplicio, & regni cæleſtis hæredes fieri. Cum ſancto Dauid imploremus miſericordem, & benigniſſimum Dominum, dicentes: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte. Clamemus, vt clamauit cæcus ille iuxta viam ſedens: Miſerere mei, fili Dei altiſſimi. Et ſi aliqui prohibuerint, aut increpando ſilere iuſſerint; nos magis clamemus, & non defatigemur clamando, donec oculos cordis noſtri ape- C ruerit dator luminum Chriſtus IESVS. Quare accedite ad eum, & illuminamini: & facies veſtræ non confundentur. Aſſumamus bonam † mentem, atque deſiderium de regno & paradiſo cæleſti: & illicò cunctæ res ſeculi nobis vileſcent. Contendite ad vndecimam hanc horam: accelerate, ne excludamini. Ecce enim veſpera appropinquat: & mercedis diſtributor venit cum gloria ac maieſtate magna, vt reddat vnicuique ſecundùm opera ſua. Reſipiſcamus ac pœnitentiam agamus, fratres, dum tempus habemus. Audite, quid dicat Dominus: Gaudium erit in cælo, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Cur negligentia obtorpeſcis, peccator? cur animum deſpondes, atque deſperas? Si in cælo gaudium erit, te pœnitentiam agente; quid times? Angeli gaudent: & tu deſidioſè ac ſegniter viuis? Archangelus prædicat pænitentiam: & tu timore concuteris? Immaculata, & † indiuiſa, ac adoranda Trinitas ad pænitentiam te inuitat: & tu ſuſpi- D ras? Ne dulceſcat nobis hic cura atque ſollicitudo huius ſeculi: vt non amareſcat nobis illic æternus ignis, & vermis numquam dormiens. Ploremus hic paullulum: vt non plangamus illic in æternum, tormentis cruciati. Videte, & nemo negligenter hic agat: quia repentè inſtar fulguris horribilis, aduentus Chriſti erit. Non metuitis; quia vnuſquiſque pro ratione ſuorum meritorum, in illa hora accipiet? Singuli proprium tunc onus portabunt: ſinguliſque metent ibi, quæ hic ſeminârunt. Omnes illic nudi adſtabimus coram Chriſti tribunali: & vnuſquiſque noſtrum pro ſeipſo rationem tunc reddet iudici. In illa hora, nemo alteri auxiliari ibi poterit: non frater fratri, non parentes filijs, neque filij parentibus, non amici amicis, non maritus ſuæ coniugi: ſed vnuſquiſque cum metu & tremore tũc ibi adſtabit, expectans, vt ſententiam quæ à Deo feretur, audiat. Cur ergo negligentes E ac deſidioſi nunc ſumus: & non parati potius atque inſtructi? Cur de ijs, quæ noſtræ tunc defenſionis atque excuſationis eſſe poſſent, modò non magis ſumus ſolliciti, dum tempus adhuc nobis ſuppetit? Cur adeò paruipendimus, atque deſpicimus ſacras Scripturas, & verba Chriſti? An non putatis, quòd ſermones ipſius, & ſanctorum Apoſtolorum, ac Prophetarum, condemnabunt nos in illa die, coram tremendo illo tribunali: ſi non ſeruauerimus, & egerimus, ſicut ipſi præcipiunt nobis? Audite, quid Dominus ad ſuos dicat diſcipulos: Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit, & Patrem meum. Et rurſus alibi ait: Qui ſpernit me, & non accipit verba mea, ego non iudico ipſum; ſed habet, qui iudicet eum; ſermo quem locutus ſum, ille iudicabit eum in nouiſſimo die. Sed quiſ-

Margin notes:

†al. cõparemus nobis ſalutem noſtram per lachrymas, & ſtatim oculi mentis noſtræ aperientur.

Pſal. 118.

Pſalm. 12.

Marc. 10. & Lucæ 18.

Pſal. 33.

†al. cogitationem.

Matth 20.

Matth. 16. 20. 25.

Lucæ 15.

Ibidem.

†ἀχώριστος.

Eſaiæ 66.

Matth. 22. & Marc. 9.

Matth. 24.

Matth. 16. & Rom. 2.

Galat. 6.

Rom. 14. & 2. Cor. 5.

NOTA.

Lucæ 10.

Ioan. 12. ſed paullò aliter in vulg.

Digitized by Google

A quiſnam nos ſermo in nouiſſimo iudicaturus eſt die? Sanctum eius Euangelium,
& reliquæ ſanctorum Prophetarum,& Apoſtolorum ſacræ Scripturæ. Propter-
ea obſecro vos, ô fratres, ne contemnamus ea, quæ ſcripta habentur: Cælum Matth. 24. &
& terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt. Venite chariſſimi, ante- Marc. 13.
quam adueniat dies illa tremenda,atque expaueſcenda. Proijciamus noſipſos in
pelagus miſerationum Dei. Ipſe quippe Deus omnes cohortatur atque inuitat,
dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Matth. 11.
Quibus verbis,non proprios ac particulares aliquos hortatur, & vocat: ſed om-
nes. Venite, inquit, ad me omnes, ſiue diuites, ſiue pauperes: quia venientem
B ad me, non eijciam foras. Quis porrò eſt, qui ad me venit? qui habet mandata Ioan. 6.8.
Dei, & ſeruat ea: qui ſermones meos audit, & credit in eum qui miſit me. Ibidem.
Beatus ſanè,qui verbum ipſius audit, & cuſtodit: infelix autem, qui audire atque
obedire contemnit: quia eum in nouiſſimo die verbum illud iudicabit. ſicut ſcri-
ptum eſt: Horrendum eſt, incidere in manus Dei viuentis. Reſipiſce frater, & Hebr. 10.
noli timere. Pœnitentiam age peccator, confidens & reſpiciens in immenſam
benignitatem Chriſti,dicentis: Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœni- Matth. 9. &
tentiam. Reſipiſce igitur,ac pœnitentiam age: vt non confundaris † in horren- Marc. 2. †al. coram.
do illo tribunali, vbi cum tremore millia millium Angelorum, & Archange- Dan. 7. &
lorum adſtabunt:quando occulta reddentur manifeſta,& libri aperientur: quan- Apoc. 5. 6. Matth. 25.
do ſegregabuntur ab inuicem, ſicut oues ſeparantur ab hœdis. Verè tremenda Lucæ 13.
atque expaueſcenda illa erit hora. Quando enim iuſtus iudex cum horrore in-
C crepabit: quis non contremiſcet; aut quis non pertimeſcet horam illam? Ideò
& iudex fortis ac potens,& iudicium inexorabile erit: noſtraque opera ob oculos Dan. 7.
conſtituentur; & fluuius igneus ante tribunal. hymnusque † Angelorum,& iuſto- †al. iuſtorum cum Angelis.
rum,abſque† ſilentio fiet; & planctus peccatorum intolerabilis,lachrymæque in- †[illegible].
utiles. Tunc quoque theſauri aperientur; & iuſti fructum bonorum operum acci-
pient,æternaque requie perfruentur. Beati,qui hic eſurierint atque ſitiuerint: quo- Matth. 5. &
niam ibi ſaturabuntur. væ autem his, qui ſaturati hic ſunt: quoniam illic eſu- Lucæ 6.
rient, & ſitient. Et beati, qui hic luxerint, ac fleuerint: quoniam ibi ridebunt, Ibidem.
& conſolabuntur. væ autem ijs, qui nunc rident: quoniam ibi lugebunt atque Ibidem.
plorabunt,ſine vlla † intermiſſione. Et beati, qui miſericordes hic fuerint: quo- †[illegible].
niam miſericordiam illic conſequentur. væ autem ijs,qui viſcera pietatis atque Ibidem.
miſericordiæ hic proximo ſuo clauſerint: quoniam nec ibi miſericordiam inue-
nient. Audiſtis, quo pacto qui legitimè hic decertauerint, beati prædicentur: & 2. Tim. 2.
D contra, quomodo lugebunt ibi,atque affligentur negligentes. Hæc omnia con- Lucæ 6.
ſidera ac perpende tecum chariſſime,& feſtina ac ſtude vt ſalueris; non attendens
eos qui negligentia & delitijs hic aſſiduè relaxantur: quoniam ſicut fœnum ve- Pſal. 36. 102.
lociter exareſcent. Noli amare ſeculum hoc præſens: nam ſupplantat amatores
ſuos; & dum ad horam delectat, nudos eos hinc in æternum illud ſeculum emit-
tit. Auſculta, & attende ſacris Scripturis: & non errabis, neque decipieris à va-
no & maligno ſeculo iſto. Audi quid dicat Theologus Ioannes: Nolite diligere 1. Ioan. 2.
mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: quoniam omne quod eſt in mundo, Ibidem.
aut concupiſcentia carnis eſt, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ:
& mundus tranſit, & concupiſcentia eius. qui autem facit voluntatem Dei, Ibidem.
E manet in æternum. Audi dicentem Dominum: Quid profuerit homini, ſi vni- Marc. 8.
uerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur? Attendite Lucæ 9. & Ioan. 16.
diligenter, & cum timore ſermonem eius conſiderate: quoniam ſermo quem
locutus eſt, & edocuit, ille nos in nouiſſimo illo die iudicabit. Non eſt mendax
Dominus; abſit: Ipſe enim veritas eſt. Et ſi [illegible]ò compertoque noſti ipſum eſſe Ioan. 14.
veritatem, & ſermones ipſius veros; cur negligis atque contemnis, miſer? quid
expectas, & cogitationibus diſtraheris? quis pro te rationem redditurus eſt? An Rom. 2. 14.
non noſti, quòd vnuſquiſque pro ſeipſo rationem Deo reddet? Nonne noſti, 2. Cor. 5.
quòd vnuſquiſque metet, quæ ſeminauit? & quilibet proprium onus porta- Galat. 6.
bit? Dum tempus habes, onus peccatorum tuorum diſcute ac diſſipa; inuitat
enim te amator hominum Deus, dicens: Venite ad me omnes, qui onerati eſtis. Matth. 11.
Ecce omnes adhortatur; nemo renuat, aut deſperet. nemo dicere audeat; non
peccaui. Qui dicit ſe non peccaſſe, cæcus eſt ac manu † palpans, & miſerabilior †[illegible].
omnibus

1.Ioan.1. omnibus hominibus. Ait enim Ioannes Euangeliſta: Si dixerimus quia pecca- A
tum non habemus, mentimur, & veritatem non facimus: & ipſi nos ſeducimus,
Iob 15.25.26. & Deum mendacem facimus. nemo enim mundus eſt à ſorde.. Atque eò ſpectat
lachrymarum vſus, vt ſordes peccatorum abluamus, cantantes cum ſancto Pro-
Pſal.5. pheta Dauid: Lauabis me, & ſuper niuem dealbabor. Et rurſus: Lauabo per
Pſal 6. ſingulas noctes lectum meum: & lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Ille vna
nocte peccauit, & quotidie lachrymatus eſt; atque ideo etiam beatus effectus eſt:
Math.5.& proſpiciebat enim planè in illum Propheta, qui ait: Beati qui lugent: quoniam
Lucæ 6. ipſi conſolabuntur. Nihil igitur huius ſeculi rerum prætereuntium lugeas. Non
oblectamentis vitæ præſentis capiaris: neque diuitias iſtius mundi appetieris.
†κόσμοι. καὶ πε- Auerſare veſtimenta mollia, ornamenta † quoque ac coronamenta. deteſtare va-
ριθέματα. ria tincturarum genera, ſtibia, venuſtates, faſtum, atque ſuperbiam: dæmo- B
niaca item ipſorum cantica; citharas, ac tibias, manuumque plauſus, & inordi-
†[illegible]. natas atque indecoras voces. An ignoras miſer, iſta omnia diaboli † ſata eſſe? Hæc
Math 6.& enim cuncta gentes mundanæ faciunt, quibus nulla ſalutis ſpes eſt. Ne igitur ſi-
Lucæ 12. miles reddamur gentibus; vt non & aggregemur ipſis. Audite dicentem Apo-
Epheſ.4. ſtolum: Hoc igitur dico, & teſtificor in Domino: vt iam non ambuletis, ſicut &
gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui, tenebris obſcuratum habentes intelle-
ctum. Quapropter relictis gentilium operibus, non conuertamur iterum re-
trorſum, eademque agamus. Semel abrenuntiaſti Satanæ & angelis eius; pactus
autē es Chriſto coram multis teſtibus: at vide cuinam pactus ſis, & ne paruipen-
NOTA. das. Id porrò noueris, quòd Angeli in hora illa voces tuas, & pacta tua, abrenun-
tiationemque tuam deſcripſerint: & in cælis, vſque ad horribilem illum iudicij
diem conſeruant. Non pertimeſcis? non exhorreſcis? In die iudicij proferent An-
Dan.7.& geli chirographum tuum, & verba oris tui coram formidabili tribunali: vbi etiam C
Apoc.5.20. Angeli cum tremore adſiſtent. tuncque lugubrem illam auditurus es vocem: Ex
Lucæ 19. ore tuo te iudico, ſerue nequam. Reuera enim amarè tunc ingemiſces, & lachry-
mas effundes in hora illa, & nihil proficies. Miſerere igitur nunc tui ipſius: &
NOTA. animam tuam ne oderis. Aperi oculos tuos, & vide quo pacto multi decertant:
quomodo omni ſtudio ſaluari contendunt; quomodo ſeipſos ad omne opus bo-
num impellunt; quomodo ſeipſos ab omni inuidia, à maledicentia, ab odio, à
riſu, à fornicatione, à delitijs, à pugnis atque contentionibus cuſtodiunt: &
Matth.7.& quo pacto anguſtam amplexi ſunt viam, ieiunantes, vigilantes, afflictiones at-
Lucæ 13. que aduerſa ſuſtinentes, gementes & flentes. quo pacto lampades lucidas præ-
Matth.25. parârunt. quo pacto os eorum omni tempore immortalem Sponſum laudabat, D
& glorificabat: oculique ipſorum in eius pulchritudinem intuebantur, & anima
Abac.2. eorum exultabat. Conſidera, ac vide: quoniam appropinquat, & non tardabit.
Veniet enim, vt diligentes ipſum lætos reddat. Veniet, vt conſoletur lugentes
hic ac flentes, non quidem mortuum, vel temporarium aliquod pecuniarum
†al. ob cladem ex peccato acceptam. detrimentum: at propter † damnum peccati; & propter deperditum regnum,
cuius non erit finis: & ob beatas illas paradiſi delitias, vnde eiecti ſumus, tranſ-
gredientes præceptum Dei; quò iterum redeunt, qui hic lugent ac plorant.
2.Tim.2. Veniet, vt coronet eos, qui legitimè hic certauerint; & anguſtam arctamque viam
Math 7.& Luc.13 amauerint. Veniet, vt miſericordium miſereatur. Veniet, vt eos, qui propter
Matth.5.25. ipſum hic voluntariam paupertatem ſubierunt, beatificet. Veniet, vt bonis eos re-
1.Cor.4. pleat, qui propter ipſum eſurierunt & ſitierunt. Veniet, illuminaturus abſcon-
dita tenebrarum, & manifeſtaturus conſilia cordium. Et vt breuiter dicam; E
Rom 2.14. veniet, redditurus vnicuique ſecundùm opera ſua. Veniet, ſed non ampliùs à
Matth 24. Matth 24.& terra, ſicut antea: verùm ex cælis cum poteſtate & gloria ingenti. Tunc tubæ
Lucæ 21. reſonabunt è cælis, & virtutes eorum commouebuntur. Terra tota inſtar aquæ
Dan.7. maris, à facie gloriæ ipſius contremiſcet. Fluuius igneus coram ipſo præcur-
ret, qui terram ab iniquitatibus expurget. Deinde clamor repentè fiet: Ecce
Matth.25. ſponſus venit. Ecce iam gaudium expectatum adeſt. Ecce nunc iuſtorum glo-
ria, ſol iuſtitiæ aduentat. Ecce venit Rex Regum: cuius regni non erit finis. Ec-
Ibidem. ce iuſtus iudex venit. Ecce venit, exite obuiam ei. Tuncque cum gaudio pro-
dibunt, habentes lampades ſuas lucidas, & veſtes ſplendidas, audientque vocem
Ibidem. ſponſi, ad ipſos dicentis: Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis
regnum

Digitized by Google

A regnum à conſtitutione mundi. Planè igitur ad illum clamorem, in occurſum
ei procedent, portantes manibus ſuis lampades lucidas, alacres ac læti magna Ibidem.
cum fiducia, exultantes, beneque ſperantes, quòd lampades ipſorum non ſint ex-
tinctæ. Tunc autem tu teipſum, in magna tribulatione atque anguſtia, & graui
calamitate, neceſſitateque intolerabili conſtitutum videns, lampademque tuam
extinctã cernens, valdè confuſus dices: † Commodato mihi præbete, fratres mei, Ibidem.
modicum olei; quia lampas mea extincta eſt. Illique reſpondentes, dicent tibi: † Vulgat. Date nobis de oleo
Ne fortè non ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. veſtro, quia lãpades noſtræ ex-
Et tunc abibis cum magna afflictione, & dolore, ac gemitu, amarè illachrymans tinguuntur.
ac plorans, & nuſquam inueniens vbi oleum tibi compares: eo quòd ſoluta iam Ibidem.
ſit, atque finita vitæ præſentis celebritas: omniſque vita ipſorum timore concuti-
B etur ac trepidabit, velut aqua maris. Præterierunt & qui præ foribus Eccleſiarum
ſedere ſolebant pauperes, oleumque † illic vendebant. Vndiq; igitur in ſummam †al. illud.
anguſtiam anxietatemq; tunc coniectus, plorans ac lugens, dices: Vadam, & pul-
ſabo ad oſtium miſericordiæ Chriſti Domini: quis ſcit, an aperiet mihi? Et acce-
dens, pulſas; reſpondetque interius tibi Sponſus: Amen dico tibi, neſcio te; di- Lucæ 13. &
ſcede à me operarie iniquitatis. Non es miſertus aliorum: nec à me modò miſeri- Matth. 7.
cordiam obtinebis. Noluiſti voces audire pauperum: neque ego iam tuam au- Matth. 25.
dire volo. Sacras meas ſcripturas audiebas, & deridebas: atque ideo huc introi-
re tibi non concedam. Prophetas & Apoſtolos meos non recepiſti: ideo ver- Lucæ 19.
bum quod locutus es, illud te iudicabit in die iſto nouiſſimo. Diſcede à me: non Matth. 7. &
recipit te anguſta porta. Carnem tuam pauiſti, animam verò tuam occidiſti: Lucæ 13.
quomodo ergo vis huc intrare, & regnum meum contaminare? Carnis tuæ ſto-
C lam † polluiſti; os tuum conuitijs ac maledictis repleuiſti, & proximum tuum † [illegible]
odiſti: voluntatem diaboli perfeciſti, meam verò abieciſti: & nunc introire huc
poſtulas; † vbi nihil habes repoſitum, non lachrymas, non ploratum ac eiula- *al. quò nihil
tum, non ieiunia, non vigilias, non pſalmodias, non virginitatem, non patien- præmiſiſti.
tiam, non eleemoſynam. cumque ex his nihil huc præmiſeris, quid quæris?
Iſtud quippe domicilium inhabitant, qui propter me voluntariam paupertatem
ſectati ſunt. Hoc regnum, miſericordium eſt. Hæc lætitia, eorum, qui in mun-
do luxerunt atque planxerunt, eſt. Iſtud gaudium, eorum, qui † à peccatis re- †al. qui pœnitentiam egerũt, &
ſipuerunt, eaque defleuerunt, eſt. Hæc requies, vigilantium eſt, & ieiunantium. ſua peccata de-
Hæc vita, viduarum & pupillorum eſt. Hic, qui in mundo eſurierunt ac ſitie- planxerunt, eſt.
runt, lætantur exultantque in ſecula. At tu recepiſti bona tua, in vita tua: diſce- Luc. 16.
de à me in ignem æternum. Iſta porrò audiens, ſtabis confuſione plenus: con-
D ſiſtente autem ſic te ibi, reſonabit ad aures tuas vox lætitiæ & exultationis; &
agnoſces vniuſcuiuſque ſodalium atque amicorum tuorum voces. Et tunc acer- Similia ſunt apud eundẽ ſu-
bè ingemiſcens ac plangens, dices: Hei mihi miſero ac infelici: quomodo hac pra in Serm. a-
ſum priuatus gloria, & à ſocijs amiciſque meis ſeparatus? Toto tempore vitæ ſcetic. de vita re
meæ cum ipſis eram, & nunc ab eis ſegregatus ſum. Reuera iuſtum eſt Dei iu- ligioſa, atque
dicium, & meritò iam patior. Nam illi in ſumma abſtinentia viuebant: ego monaſt.
autem conuiuia ac prandia ſectabar. Illi diuinas laudes canebant: ego autem ta-
cebam. Illi precibus intenti erant: ego verò mente vaga diſtrahebar. Illi ſeip- ANTITHESES GRA-
ſos deſpiciebant: ego verò ſuperbiebam. Illi lachrymas profundebant; ego verò VES, ET PA-
ridebam. Ideo nunc illi gaudent atque exultant: ego autem in luctu ac dolore THETICAE.
verſor. Illi lętantur: ego verò plango. Illi cum Chriſto in ſempiterna regnant
E ſecula: ego autem cum Antichriſto in ignem æternum mittor. Væ mihi infelici
ac miſerabili: quid mihi accidit? Quantorum bonorum iacturam feci, vt mo-
dico hic tempore voluntatem diaboli peragerem. Nunc cognoſco, vnumquem- Matth. 16. 25.
que ſecundùm opera ſua, recipere bona vel mala. nunc agnoſco me, à vaniſſi- Rom. 2. 14.
mo mundo illuſum ac ſupplantatum eſſe. O quibus quantiſque me bonis pri-
uaui: & quanta mihi ipſi mala conciliaui. Hæc & ſimilia cum planctu ac dolo-
re dices, & nihil omnino proficies: nullus enim ibi pœnitentiæ locus erit, vel
vtilitas. Propterea denuntiant, teſtanturque nobis per Apoſtolos & Prophetas, Eſa. 64. &
ſacræ Scripturæ, quòd bona quæ præparauit Deus diligentibus ſe, nec oculus 1. Cor. 2.
vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis † peccatoris aſcenderunt. Audiſti † Illud (peccatoris) deeſt in
rurſus dicentem Dominum: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam ſacro Cod.

Matth.10. Matth.5. Galat.6. †vulg. Quæ. †vulg. hæc. Ibidem.

autem non poſſunt occidere: ſed potius timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam. Et alibi rurſum: Beati qui perſecutionem patiuntur, propter me. Atque ideo dicit etiam Apoſtolus: Nolite errare: Deus non irridetur. Quod † enim ſeminauerit homo, † hoc & metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua, de carne & metet corruptionem; qui autem ſeminat in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. A

Pſal.125.

Nam qui hic ſeminant in lachrymis: in exultatione illic metent. Attendite, ô fratres mei, & mementote eorum quæ ſcripta habentur:

Matth.13. & Lucæ 8.

Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum. Et quis exijt, ac ſeminat? Bonus paterfamilias, Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Cæterùm quid ſeminauit? Verbum Euangelij, & ſancta ſua præcepta. At vbi ſeminauit, & in qua terra? In cordibus hominum, per omnes fines mundi.

Rom.10. Matth.13. & Lucæ 8.

ſed non omnes obediunt Euangelio: neque omnes faciunt noualia, vt vbi ceciderit ſemen Domini, ibi fructificet: verùm in terra inculta, & inter ſpinas decepti ſuſcipiunt verbum: atque inter curas, & diuitias, ac voluptates ſeculi ambulantes, ſuffocant illud, & † non producunt fructum. B

†al. non producit. Matth.6. Lucæ 12.

Vos autem dilectiſſimi, cor veſtrum ad ſuſceptionem Euangelij præparate: & nequaquam mentem veſtram ſollicitudo nimia vani ſeculi huius ſuffocabit. Non ob delicias: ſed neceſſitatis ergò curramus. Si enim quæ ſunt ſatis, tantummodò perſequimini; non erit quòd multum laboretis: ſin verò delicias atque diuitias conſectamini; hic iam labor varius, & curſus inſtabilis, tribulatio † inſatiabilis, & vita curis atque anxietatibus plena.

†al. infinita.

Vnum porrò eſt neceſſarium, ſicut ait Dominus: verumtamen fratres mei, & iſta aliquatenus oportebat curare ac facere, propter neceſſitatem corporis; & illa aſſiduè, ob ſalutem veſtræ animæ, cùm nihil nobilius, ſublimiuſque ſit anima; cuius cauſſa, fratres, curramus, ſatagamus, ac prompti paratique ſimus quotidie. C

Anima nihil nobilius ac pretioſius.

NOTA.

Ne in corporis cura, vniuerſum tempus noſtrum inſumamus: ſed quandocumque corpus eſurit, & nutrimentum appetit; cogita & animam tuam ſuo tunc cibo neceſſario refocillari velle. Et quemadmodum corpus niſi pane ſuſtentetur, viuere nequit: ſic & anima niſi ſpiritalis ſapientiæ alimento reficiatur, mortua eſt. Ex duplici ſiquidem parte conſiſtit homo, ex anima videlicet, & corpore:

Matth.4. & Lucæ 4. †al. ſolo pane.

atque ideo dicebat Saluator: Non in pane † ſolùm viuit homo. Quocirca tu tamquam bonus diſpenſator, animæ cibum ipſi præbens animæ, & corporis eſcam ipſi corpori; non modò corpus enutries, verùm & animam fouebis, eamque haud quaquam deſolatam, famelicamve relinques.

1.Tim.5. Epheſ.5.

De qua quidem anima, rectè ait Apoſtolus: quæ in delicijs eſt, viuens mortua eſt. Caue igitur, tuam à gula animam interfici permiſeris: at paſce ac foue illam per verba diuina, in pſalmis & hymnis, & canticis ſpiritalibus, in lectionibus ſacrarum ſcripturarum, in ieiunijs, in vigilijs, in orationibus, in lachrymis, in ſpe atque meditatione futurorum bonorum. D

Animę nutrimentum.

Hæc, & talia ac his ſimilia, nutrimentum & vita ſunt animæ. Attendite, fratres chariſſimi, ne quis infructuoſus reperiatur.

Galat.6.

Qui enim in carne ſua ſeminat oblectamenta mundi, delicias, prandia atque conuiuia; de carne etiam metet corruptionem: qui autem in ſpiritu ſeminat orationes, ieiunia, & vigilias; de ſpiritu vitam metet æternam. Conſideratis & videtis, nuſquam eos laudari qui delicijs indulgent, qui elationibus atque diſtractionibus mundanis ſunt dediti, quique riſibus & ineptijs gaudent: nam iſta omnia gentilium ac paganorum ſunt facta.

Matth.5. & Lucæ 6. Beatitudo in quibus conſiſtat. ἐγκρατευόμενοι. 1.Cor.7.

Noſtra porrò lex, hæc eſt: Beati pauperes ſpiritu. Beati qui lugent. Beati miſericordes. Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Beati, qui maledicta & opprobria ſuſtinent. Beati mundo corde. Beati continentes † & abſtinentes. Beati, qui baptiſma ſanctum conſeruârunt. Beati, qui propter Chriſtum huic ſeculo renuntiârunt. Beati, qui corpore & mente virginitatem ſeruant. Beati, qui habent vxores, tamquam non habentes. Beati, qui vigilijs, & orationibus planè intenti ſunt. Beati, qui præuident venturum, vt iudicet viuos & mortuos. Beati, qui lachrymas in ſuis precationibus effundunt. E

Hæc ſacræ Scripturæ ſunt monumenta, & orthodoxorum documenta. Sed quæ obſecro Scriptura beatos prædicat eos, qui tibijs, citharisve ludunt, vel cymbala pulſant, aut riſibus vacant; vel delicijs atque ebrietatibus, tripudijſque ſe dedunt; aut mundum, & quæ in mundo ſunt, diligunt? Hæc omnia lex noſtra non ſuadet. iſta Dominus noſter non docuit: verùm miſerabilia

Digitized by Google

A ſerabilia atque infelicia illa cenſuit, luxit, ac planxit, dicens: Væ his, qui nunc Matth.5.&
rident: quoniam lugebunt, & flebunt. Væ, qui ſaturati eſtis: quoniam eſurietis. Lucæ 6.
Væ vobis diuitibus. Et rurſus per Prophetam ait: Væ his, qui dicunt malum Eſai.5.
bonum, & bonum malum: qui ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem:
qui ponunt amarum dulce, & dulce amarum. Væ, qui iuſtificant impium pro Ibidem.
muneribus, & ius iuſti tollunt. Væ his, qui conſurgunt manè, & ſiceram ſe- Ibid. at in vulg.
quuntur, qui expectant veſperam: vinum enim comburet eos. Nam cum ci- paullò aliter.
tharis, & tympanis, ac tibijs vinum bibunt: opera autem † Dei non reſpiciunt, † al. Domini.
& opera manuum eius non conſiderant. Hæc, & iſtis ſimilia, hominum mun-
danorum ſunt, & carnalium: non autem Chriſti dilectorum. Vis porrò etiam
pauca Chriſti deuotorum, & eorum qui anguſtam incedunt viam, audire? Apo- Matt.7. Luc.13.
B ſtolum auſculta dicentem: In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei mi- 2.Cor.6.
niſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in
plagis, in carceribus, in † ſeditionibus, in laboribus, in ieiunijs, in vigilijs, & alijs † ἀκαταστασίαις.
quæ ibidem ſequuntur. Rurſumque Dominus: Surgite & orate, vt non intretis in Matth.26. &
tentationem. Quorſum ergo debito obſtricti manetis, fratres mei dilectiſſimi? Lucæ 22.
Ecce audiſtis, quomodo beati prædicantur, qui per anguſtam incedunt viam: Matth.7. &
& quo pacto miſeri atque infelices habeantur, qui latam & ſpatioſam viam in- Luc.13.
ambulant. Venite igitur, & relicta via lata, quæ in perditionem deducit, la-
boremus hic exiguo tempore, vt poſtmodum in omnem æternitatem regnemus;
ſemper præ oculis habentes eum, qui ad iudicandum viuos & mortuos veniet:
ſemperque memoria recolentes vitam æternam, ac regnum immortale; man-
ſionem cum Angelis, & conuerſationem cum Chriſto. Cogita atque perpende Vita præſens,
C tecum chariſſime, quomodo hæc vita nihil contineat, niſi lachrymas, imprope- quænam in ſe
ria, maledicta, atque conuitia, relaxationes atque negligentias; labores, morbos, contineat.
ſenectutem, peccatum, & mortem: quare noli diligere hunc mundum, & NOTA.
vide ne eius capiaris oblectamentis; teque ſupplantet, ac nudum in alterum
illud ſeculum mittat. Memineris dicti illius: Sine intermiſſione orate. hoc eſt, 1.Theſſ.5.
die noctuque, & quacumque hora. Ne oblecteris ijs, quæ in hac vita iucunda vi-
dentur. Pſalmus in ore tuo ſit aſſiduè. Deus enim cùm nominatur, dæmones Pſalmodiæ cō-
fugat. Et ſi manum operi admoueris; lingua pſallat, & mens oret. Ipſeque Do- mendatio.
minus per ſeipſum hortatur, & admonet, vt iam hinc paremus noſipſos: &
ſi in aliquo peccauimus, atque offendimus; dum tempus pœnitentiæ habemus,
per lachrymas nobis remedium adhibeamus. Tempus pœnitentiæ, perbreue eſt:
D at regni cælorum nullus erit finis. Sanctos quidem beatos ac felices prædicamus, Luc.1.
& coronas eorum concupiſcimus: verùm certamina ipſorum imitari nolumus.
An putatis eos abſque laboribus, ac tribulationibus, ſic coronatos; quemadmo- SANCTO-
dum & vos cupitis? Vultis audire, qualem in hac vita requiem habuerint San- RVM CER-
cti? Alij quidem diſtenti ſunt: alij verò ludibria & verbera experti ſunt, inſu- TAMINA.
per & vincula, & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione Hebr.11.
gladij mortui ſunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, Ibidem.
anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus, in ſolitudinibus erran-
tes, in montibus, & ſpeluncis, & cauernis terræ. Ecce audiſtis pauca ex
multis, Sanctorum nimirum victum † & amictum, ac requiem in hac vi- † al. conuerſa-
ta: & quo pacto læti ac hilares iſta omnia ſuſtinuerint: quoniam in æter- tionem, atque trophæa.
E na illa bona reſpiciebant in cælis repoſita: quæ oculus non vidit, & auris Eſa.64. &
non audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt. Si ab æterno liberari ve- 1.Cor.2.
lis ſupplicio; neminem vmquam maledictis ac contumelijs proſcindas, iniu-
riave quacumque afficias. Væ homini impio atque iniquo: quoniam dum om- Cōminationes
nes illuminabuntur, ille tenebrarum caligine obſcurabitur. Væ blaſphemo: in impios, blaſ-
nam lingua eius colligabitur, & Iudici reſpondere non poterit. Væ diuiti aua- phemos, aua-
ro: quoniam diuitiæ eius effugient, & ignis æternus ipſum excipiet. Væ pigro ros, negligētes,
ac negligenti: requiret enim tempus, quod malè conſumpſit, & quærens non in fornicarios,
inueniet. Væ fornicatori, atque adultero: nam quia veſtem nuptialem con- maledicos, & o-
ſpurcauit, ex regalibus nuptijs cum ignominia eijcietur. Væ maledico atque tioſos, delicijs
contumelioſo, & cum eo ſimul ebrietati dedito; quoniam inter homicidas re- & voluptatibus
ferentur, & cum adulteris cruciabuntur. Væ indulgenti delicijs ac voluptatibus deditos, hypo-
critas, &c.

Digitized by Google

hocbreui tempore: quoniam inſtar agni, in cædem quæretur. Væ hypocritæ: A
[Matth.7.& Luc.13.] quoniam cum paſtor negabit, & lupus rapiet. Felix verò atque beatus, qui per
anguſtam hic viam ambulat: nam coronam ferens, in cælum intrabit. Beatus
[† al. humiliter autem de ſe ſentit.] qui vitam ſublimem atque cæleſtem ducit,† humilem autem ſenſum habet: nam
Chriſtum imitatur, & cum ipſo reſidebit. Beatus qui multis hic benefecerit pau-
[Matth.5.25. Luc.6.16.] peribus: nam multos ibi, cùm iudicabitur, patronos inueniet. Beatus qui ad cun-
[† Matth. 11.] cta bona ſeipſum impellit: nam † violenti regnum cælorum rapiunt. Quare
compellamus nosipſos ad omne opus bonum, fratres: adhortemur ac commo-
[1.Theſſ.5.] nefaciamus, & ædificemus alter alterum, ſicut & ſemper facitis. De extre-
[De extremo Iudicio ſemper loquendum, ac cogitandum.] mo Iudicio, ſit ſermo atque colloquium noſtrum: & de excuſatione atque
defenſione illic noſtra. Et ſiue in via ambulatis, ſiue in prandio ac conuiuio ver- B
ſamini, ſiue in veſtris eſtis cubilibus, ſiue quid aliud agitis; ſemper de futuro iudi-
cio, & aduentu iuſti Iudicis ſolliciti ſitis: atque de eo aſsiduè in cordibus veſtris
[Matth.8.22. Marc.9.& Eſa.66. &c.] cogitate, & ad inuicem ſic dicite: Sed qualeſnam ſunt tenebræ illæ exteriores?
qualis eſt ignis ille inextinguibilis, & vermis numquam dormiens? qualiſnam
ſtridor ille dentium? Hæc ad inuicem omni tempore, die noctuq́ue colloquami-
[Dan.7. Eſa.34. & Apoc.6.] ni: & quomodo tunc præcurret fluuius igneus, ac terram expurgabit ab iniquita-
tibus eius. quomodo vt liber, complicabitur cælum. quomodo aſtra, vt folia à
[Matth.24.& Luc.17.21.] ficu, decident. quomodo ſol & luna deficient. quomodo cæli ad nutum ac iuſ-
ſionem Domini diſcindentur. quomodo Iudex, fulguris inſtar relucens, è cælo
[Ibidem. Ibid.] deſcendet. quo pacto turbatæ atque commotæ virtutes cælorum præcedent.
[1.Cor.15.] quo pacto formidabilis thronus ac ſedes præparabitur. quo pacto pauimentum
[1.Theſſ.4.& Ioan.5.] terræ concutietur, aduentum Iudicis expectans. quo pacto reſonabunt tubæ. C
quo pacto monumenta aperientur. quo pacto tumuli excutientur. quo pacto
[1.Theſſ.4. 1.Cor.15.] qui à ſæculo obdormierunt, tamquam à ſomno excitabuntur. quomodo rur-
ſum animæ ad ſua corpora recurrent. quomodo obuiam Sancti occurrent. quo-
[Matth.25.] modo digni introitu habebuntur parati. quomodo à Sponſi thalamo excluden-
[MORTIS RECORDATIO SALVBERRIMA.] tur negligentes atque ignaui. Hæc meditari, bonum eſt ac vtile. Iſta curare, &
anxiè atque ſollicitè dies noctesq́ue cogitare, neceſſarium. Qui enim ſemper
mortis recordatur, rarò aut nunquam peccabit. Ne totum vitæ noſtræ tempus
[Matth.6.] pro ventre curando, & his quibus operiamur, decurramus. Hæc enim omnia gen-
[† vulg. inquirũt. Matth.6.] tes † faciunt, quibus nulla vitæ æternæ ſpes eſt. Ne igitur ſimiles reddamur eis: ſed
Dominum noſtrum audiamus dicentem: Quærite primùm regnum Dei, & iu-
ſtitiam eius: & hæc omnia adijcientur vobis. Quæramus, ô fratres, regnum il-
[Luc.1.] lud, cuius non erit finis. Quæramus illud gaudium, quod in omnem æternita-
[† al. nos deducet.] tem † durabit. Satagamus, atque oremus, chariſſimi, cum labore atque dolore D
cordis, lachrymis atque ſuſpirijs: ne beata illa fruſtremur voce. Faceſſant à no-
[Matth.5. & Luc.6.] bis hic deliciæ mundanæ: vt illic, paradiſi delicias lucremur. Ploremus hic mo-
dicum: vt illic rideamus. Eſuriamus hic: vt ibi ſatiemur. Ingrediamur hic per an-
[Matth.7.& Luc.13.] guſtam portam, & arctam viam: vt ibi latam ac ſpatioſam viam incedamus. Ite-
rumq́ue dico: Videte ne decipiat vos hæc vita, atque illudat; & nudos ac miſera-
biles, in illud futurum ſeculum tranſmittat. Multos enim ſupplantauit, multos
illuſit, multos excæcauit fraus atque fallacia mundi iſtius. Cæterùm nos, fratres
dilectiſſimi, attendamus nobis ipſis. Dominum dicentem audiamus: Venite poſt
[Matth.4.17.19.] me, omnes. Cuncta relinquamus: & ipſum ſolum ſequamur. Reſpuamus † ac
[† καταπτύσωμεν] contemnamus omne gaudium mundi huius: ſubſannat enim cunctos ipſum di-
ligentes. Demus autem operam, vt vitam æternam apprehendamus: & chorum, E
[† al. & chorum inter Angelos, & manſionem cum Chriſto obtineamus.] ac locum † cum Angelis, conuerſationemq́ue cum Chriſto obtineamus: Quoni-
am ipſi gloria, & potentia, cum Patre, & ſancto Spiritu, in infinita ſecula ſeculo-
rum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

Sermo hic κατανυκτικὸς, id eſt, Compunctorius, ſiue de compunctione animi inſcribitur, quòd ad cordis, ſiue animi compunctionem acquirendam valdè ſit vtilis, & efficax, deq́ue ea potiſſimum in illo

Digitized by Google

A *in illo agatur. Eſt autem terrore plenus, & lectu vtilis, planeq́; neceſſarius: multa quippe de morte, & de ſecundo Chriſti aduentu, extremoq́; iudicio continet: quare etiam ad ſedulò vigilandum, pœnitentiamq́; agendam, ac vitam in melius commutandam ſeriò cunctos hortatur & admonet. Bona opera commendat. Propter animæ ſalutem, ſtudioſè adlaborandum docet: illiusque, ac corporis nutrimentum, cuiuſmodi ſit, oſtendit. Vita præſens qualia in ſe contineat, demonſtrat. Pſalmodiæ commendationem ponit. Sanctorum Chriſti athletarum certamina deſcribit, imitandaque proponit. Comminationes varias in homines impios, blaſphemos, auaros, deſides, maledicos, fornicarios, & delicijs ac voluptatibus deditos, hypocritas, alioſque ſimiles ſtatuit. De formidabili illo vltimo Iudicio, ſemper & vbique loquendum, ac cogitandum dicit: mortisque frequentem recordationem omnibus ſaluberrimam oſtendit.*

B Audi quid dicat Theologus Ioannes: Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: quoniam omne quod eſt in mundo, aut concupiſcentia carnis eſt, aut concupiſcentia oculorum, aut ſuperbia vitæ, &c.] *Hic duo notanda occurrunt: prius, cur Auctor S. Ioannem Euangeliſtam ferè vbique Theologum nominet. poſterius eſt circa verba Ioannis hic citata, & variam eorum lectionem. Ad primum dicimus, S. Ioannem Euangeliſtam ſolum ex omnibus Euangelij ſcriptoribus, Theologi cognomento inſignitum eſſe, eo quòd alijs in exponenda Chriſti humanitate, rebusq́; ad eam pertinentibus, magna ex parte occupatis, ipſe altius ſe erexerit, ac diuinitatem eius litteris ac ſcriptis ſuis complexus ſit. Quare & eadem hac nomenclatura vſi ſunt & alij ex antiquis Patribus, ac præſertim Græci, vt Ioannem Euangeliſtam, Theologum cognomento appellarent: ita Dionyſius Areopagita ad eum per Epiſtolam ſcribens. ita S. Athanaſius in Synopſi. ita Hyppolitus Martyr de conſummatione mundi, vbi ait:* Secũdùm hanc conſonat Ioannes Theologus, dilectus Chriſto, &c.] *ita Cyrillus Hieroſolymitanus, catecheſi 12. Epiphanius hæreſi 51. Ioannes Chryſoſtomus in proœm. in Pſal. 37. & in Sermone iam primùm à nobis edito, de pſeudoprophetis, & falſis doctoribus. & Cyrillus Alexandrinus libro 3. de Trinitate, alijq́; alibi, qui communiter omnes cum noſtro Auctore S. Ioannem Euangeli-* C *ſtam cognomento Theologum nuncupare ſolent. Ad locum porrò Scripturæ hic ex Ioanne allegatum, quod attinet, legitur ille paullo aliter, & quidem plenius in ſacro Codice ſic:* Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo: quoniam omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt: & mundus tranſit, & concupiſcentia eius, &c.] *ita vulg. Græc. & Lat. 1. Ioan. 2. cui per omnia lectioni alibi quoque conſonat Ephram in Sermone Tomo 1. contra eos qui dicunt Reſurrectionem mortuorum non eſſe. vt veriſimile ſit, eum quibuſdã prætermiſſis hic ſtudio ita legiſſe: ſicut & alibi variat, aliterq́; de induſtria credo hũc ipſum Scripturæ locum legit in tractatu de Beatitudinibus. Tomo 1. cuius initium eſt: Beatus qui à cunctis rebus terrenis huius vitæ totus eſt liber, &c. de quo & ibi in Schol. Vbi & S. Bernardus conformiter in Sermone 1. in Octaua Paſchæ, iiſdem prætermiſſis, vt hic apud Auctorem legit, paullò poſt medium ibi: Siquidem & hoc ipſum beatus Ioannes indicat dicens: Chariſſimi, nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Omne enim quod in mundo eſt, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſeculi, &c.] Et in Sermone de diligendo Deo, vbi ſic legendo exorditur:* Nolite di- D ligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, omnia enim quæ in mundo ſunt, concupiſcentia carnis, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſpiritus, qui non ſunt ex Patre, &c.] *Quem quoque S. Ioannis Theologi locum alibi citans Ioannes Chryſoſtomus, paullò aliter eum ſic legit, & explicat: Et in iſto (inquiens) tranſgreſſionis peccato, in lumbis eius totus vitiatus eſt mundus; & in illo peccato primi hominis facta eſt de vna cupiditate, trina cupiditas: ita, vt omne quod eſt in mundo, vt ait Apoſtolus, concupiſcentia ſit ventris, quod eſt lignum ſuaue ad eſcam; concupiſcentia oculorum, quod eſt ſpecioſum oculis ad videndum; & ambitio ſeculi, quod eſt eſſe, vt Deus, &c. ſic Tomo primo Chryſoſtomus in Homilia de lapſu primi hominis, quæ ibi inchoatur: Deus ſine initio ſempiternus, ſine fine perpetuus, &c. circa medium, ex quibus hic varietatem collige, expende, & concilia.*

E Auerſare veſtimenta mollia, ornamenta ac coronamenta, varia tincturárum genera, ſtibia, venuſtates, faſtum, &c.] *De his vide quæ alibi S. Pater Ephram recenſet, ac præſertim Tomo 1. in Sermone quòd ludicris rebus abſtinendum ſit Chriſtianis, & in noſtris ibi Scholijs, & Sermone de abſtinendo à cũpiditatibus carnalibus. cuius ibi principium eſt: Qui in medicorum curantur officinis, &c. ac potiſſimum ibi:* Ne veſtis mollis, ne odoramenta in veſtibus, fœminarum more, &c.] *de quibus & ibi plura in Scholijs. Et eodem Tomo 1. in Tract. de abrenuntiatione in ſacro Baptiſmo facta. ac poſtea in Tractatu de varijs Tormentorum locis inferni. & in noſtris ibidem copioſis Scholijs. De his quoque Magnus Baſilius in Commentarijs ſuper caput 3. Eſaiæ Prophetæ, ac præſertim pòſt medium. & Homilia in Pſalmum 45. qui incipit: Deus noſter refugium, &c. & in Oratione de Temperantia ſiue continentia, & incontinentia. cuius initium eſt: Alexander ille rex Macedonum, cùm filias Darij in ſuam redegiſſet poteſtatem, &c. alibiq́; ſæpius. necnon S. Gregorius Nazianzenus in Tractatu aduerſus mulieres ambitioſius ſeſe ornantes & excolentes. cuius principium eſt:* Cauete, ô mulieres, ne caput veſtrum nothis & adulterinis crinibus, tamquam tur-

ribus quibuſdam muniatis. &c.] *& in Oratione in ſanctum Baptiſma, poſt medium, vbi ait :* nihil A
tibi amuletis, nec incantamentis opus eſt, *&c.*] *ac Nicetas ibidem, alibiq́; ſparſim ſæpius. & S.
Chryſoſtomus ad populum Antiochenum, Homilia 21. in Catech. ad illuminandos. & in Oratione ipſis
Calendis habita, contra nouiluniorum obſeruatores, & alibi crebrius. ac S. Hieronymus in Epiſtola 27.
ad Euſtochium virginem. in Epitaphio Paulæ matris, ante medium ibi :* Turpanda eſt facies, quam
contra Dei præceptum purpuriſſo, & ceruſſa, & ſtibio ſæpe depinxi, &c.] *pluribuſq́; alijs apud
eum locis.*

Longius poſtea. vbi habetur : Atque ideo dicit etiam Apoſtolus : Nolite errare : Deus non
irridetur. Quod enim ſeminauerit homo, hoc & metet, *&c.*] *Iſta hinc vſque ad verba, quæ
multis interiectis leguntur poſterius :* Attendite, fratres chariſsimi, ne quis infructuoſus repe-
riatur, &c.] *omnia ferè continentur alibi apud Ephræm in Sermone de Compunctione & ſalute ani-
mæ, Tomo 1. cuius ibi initium eſt : Venite cuncti fratres, bonum à me peccatore conſilium accipite,
&c. quibuſdam tamen illic explicationis gratia ad verba Scripturæ adiectis, quæ hic deſunt. Et hinc
videre licet, eadem ſæpe verbis atque ſententijs adduci ac repeti ab Auctore alijs atque alijs in lo-* B
*cis : quod idem & ab alijs Patribus, S. Baſilio, Chryſoſtomo, Leone Magno, alijsq́ue pluribus ſer-
uari deprehendet, quiſquis eorum Opera diligenter legerit, locaq́ue varia contulerit. De ratio-
ne porrò Noualium (quorum hic paullo poſt facit mentionem, vbi dicit :* Sed non omnes faci-
unt noualia, *&c. habes in noſtris Scholijs, in iam allegato Sermone, Tomo 1. de Compunctione, & ſalute
animæ.*

Et rurſus per Prophetam ait : Væ his, qui dicunt malum bonum, & bonum malum : qui
ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem : qui ponunt amarum dulce, & dulce amarum,
&c.] *Locus eſt Eſaiæ 5. conſonatq́; lectio iuxta Septuaginta, etiam alibi apud Auct. at paullo aliter hic
in vulg. vbi legitur : Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum ; ponentes tenebras lucem, & lu-
cem tenebras ; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum, &c. Quem etiam locum pulchrè illu-
ſtrans, atque accommodans alibi S. Baſilius, ſic legit : Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum malum :
qui ponitis tenebras lucem, & lucem tenebras : qui ponitis dulce amarum, & amarum dulce, &c. ita
Baſilius in Commentarijs ſuper caput 5. Eſaiæ Prophetæ. Quod porrò ex eodem Scripturæ loco Auctor* C
hic poſtea ſubijcit, in ſacro codice præcedit, nimirum iſtud : Væ his, qui conſurgunt manè, & ſiceram
ſequuntur, qui expectant veſperam : vinum autem comburet eos, *&c.*] *legiturq́; hic Locus quaſi
per omnia vt in editione Septuaginta, at aliter in vulg. hoc modo : Væ, qui conſurgitis manè ad ebrietatem
ſectandam, & potandum vſque ad veſperam, vt vino æſtuetis. Cithara, & lyra, & tympanum, & tibia, &
vinum in conuiuijs veſtris : & opus Domini non reſpicitis, & opera manuum eius non conſideratis, &c.
vnde, quæ inter hanc, & illam Auctoris noſtri lectionem varietas ſit, quæue conuenientia, colligat, decer-
natq́; ſecum eruditus Lector, vt etiam in reliquis.*

Cogita atque perpende tecum, quomodo hæc vita nihil contineat, niſi lachrymas, impro-
peria, maledicta atque conuitia, labores, morbos, ſenectutem, peccatum, & mortem, *&c.*] *Iſta
ad præſentis vitæ miſerias demonſtrandas, & vnicuique eas ob oculos ponendas faciunt : de quibus alibi
latius apud S. Ephræm, in principio quaſi primi Tomi, de his, quæ præſens hæc noſtra vita in ſe continet,* D
vbi inter alia habetur : Quamobrem cogita, ô homo, quid præſens hæc vita in ſe habeat ; habet fœ-
torem, tribulationem, laborem, dolorem, curſum continuum : *& reliqua quæ ibi enumerantur. De
quibus & poſtea eodem Tomo Ephræm, in Sermone de non ſuſpiciendis rebus hiſce momentaneis :
& ne patiamur nos decipi huius vitæ oblectamentis. Et apud S. Baſilium in Sermone quòd non oporteat
rebus huius vitæ adhærere. & in eiuſdem Baſilij Oratione de Morte, quam aliâs traduximus, & ad finem
primi noſtri Tomi Ephræmitici adiecimus : vbi inter alia, vitæ præſentis deſcriptionem ponit, & inſtabili-
tatem vitæ humanæ, humanarumq́; rerum mutationes oſtendit ; necnon vitæ breuitatem, atque incertitu-
dinem, periculaq́; varia omnibus proponit. In quod argumentum, & S. Gregorij Nazianzeni extat car-
men, de vitæ vanitate, atque incertitudine, & communi omnium fine. ac aliud eiuſdem de externi homi-
nis vilitate, & præſentium rerum vanitate. cuius initium eſt :* Quis prius ipſe fui ? quis ſum, quis mox
ero ? *&c.*] *Quò facit & S. Ioannis Chryſoſtomi Sermo, de vanitate & breuitate præſentis vitæ, &c. qui eſt
inter didact. & parænet. poſtrema edit. Pariſienſ. aliiq́; eiuſdem Sermones plurimi, etiam nondum
in lucem editi : quales non paucos diuerſorum Argumentorum Græcè ma-* E
*nuſcriptos adhuc habeo, ſuo tempore diuina fauente gra-
tia, à me vel alijs publican-
dos.*

EIVSDEM

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Confeſſio, * & ſui ipſius reprehenſio.

Eodem Scholiaſte & Interprete Doct. Gerard. Voſſio.

CVM in multis, fratres dilectiſſimi, prodeſſe vobis videar, animæ
quoque propriæ vtiliter conſulere debeo. Abſurdum quippe eſt,
B fame illum confici, qui cibum alijs impertitur: turpeque eſt ſiti
perire me, qui reliquis potum ſubminiſtro; quod ſanè fiet, niſi me-
am ipſe conſcientiam reprehendero: noui enim quantum mihi
illud feciſſe, in futuro profuturum ſit iudicio. Nam quando ad-
huc in * ſeculo verſabar, inimicus oppugnauit me in iuuentute, * quæ mihi ferè
perſuaſerat, illa quæ in hac accidunt vita, fortuitò * caſuq; fieri. Contigitq; mi-
hi, quod naui alicui gubernaculis deſtitutę, gubernatore in prora conſiſtente:
quippe quæ vel retrocedit, vel non procedit, vel etiam euertitur: niſi aliqua vel
per Angelum, vel per hominem viſitatione, vel prouidentia ſubleuetur. Quod
ipſum & in me accidit, qui procellarum errore agitabar, nec pericula imminen-
tia præſentiebam: quando diuina benignitas me in * interioris Meſopotamiæ re-
gione peragrantem, fecit in paſtorem quemdam ouium incidere: qui cùm ex
C me quonam tenderem percontaretur; egoque quò me pedes ferrent, reſponde-
rem, ad me ille: Si me, inquit, audieris adoleſcens, huc ad nos diuerte: quoniam
ad veſperum inclinat iam dies. Quibus ego permotus verbis, remanſi apud eum.
Media autem nocte lupi gregem adorti, oues diſſipârunt: cùm interim paſtor
graui ſomno propter ebrietatem * correptus iaceret. At Domini ſuperuenien-
tes, me quoque tamquam reum in iudicium abripuerunt. Conſtitutus autem an-
te iudicium, me defendebam, & rem vti acciderat enarrabam. Interea verò poſt
me adductus eſt quidam in adulterio (vt aiebant) deprehenſus: ſed mulier * pro-
fugerat. Iudex autem re dilata, vtrumque noſtrum in eundem detrudi iuſſit car-
cerem: in quo agricolam quemdam propter homicidium detentum reperimus.
Sed neque qui mecum ducebatur, adulter erat: neque hic agricola, homicida;
ſicut neque ego ouium fur, atque abactor fueram: cadauer autem propter agri-
D colam, & paſtor propter me, & maritus propter adulterum in alia ſeruabantur
domo, atque cuſtodia. Peractis igitur * ſeptem illic diebus, aſpexi * octauo die
quemdam ſecundùm quietem ſic me compellantem: Pietatem cole, & diuinam
prouidentiam intelliges. Expende tecum quæ cogitaueris, ac feceris; & ex teipſo
cognoſces, nihil vos iniuſtè pati: ſed neque ipſi ſcelerum auctores impunè eua-
dent. Somno igitur ſolutus, quæ in viſione adſpexeram, memoria mecum repe-
tebam. Perueſtigatoque lapſu & errore meo, comperi me, in agro regionis illius
vbi captus fueram, pauperis cuiuſdam peregrini iuuencam quadam malitia cōci-
tatum, * media nocte è ſuo loco atque cubili exegiſſe: quam frigore languentē,
atque vterum gerentem bellua illuc aduentans dilacerauit. Cùm igitur ſomniū
meum, eiuſque cauſſam ijs qui mecum erant, recenſuiſſem: ipſi quoque permo-
E ti * atq; admoniti, narrare cœperunt quæ ſibi acciderant. Et agricola quidem an-
te alios incipiens: ego, inquit, dum quendam in flumine ſuffocari conſpicerem,
* cui auxilio eſſe poteram, manus auxiliatrices præbere neglexi. Ciuis autem mu-
lierem, quæ per calumniam accuſabatur, teſtimonio ſuo falsò inſimulauit: vidua
enim (inquit) hæc erat, & fratres eius, hoc illi crimen inferētes, paterna eam hæ-
reditate ſpoliârunt: & * mihi mercedem, de qua conuenerat, perſoluerunt. Qui-
bus ego dictis atque relationibus, cœpi compungi, atque reſipiſcere; & nos me-
ritò pœnas luere, intelligere. Quòd ſi ſolus fuiſſem, cenſuiſſem fortaſſe, id caſu
fortuitoque accidiſſe: at tres eramus pariter detenti. Accedebat & quartus qui-
dam * iniuſtus, qui nec genere cum illis qui iniuria affecti fuerant, coniunctus
erat; neque conſcius quidem eorum extiterat: cùm nec mihi, nec ſocijs quibus

* al. Reprehenſio in ſeipſum, & de ſeſe confeſſio.
* [illegible] al. in ſecularis multitudine.
* al. qui.
* [illegible]
* al. in interiore
* al. oppreſſus eſſet.
* al. ſe ſubduxerat.
* al. 40.
* al. quadrageſimo die, vt eſt in ſua Cōuerſ.
* al. ſub noctē. vt in conuerſ. vbi hæc paullò aliter.
* [illegible]
* al. cùm ſuccurrere poſsē, ſpreui ac recuſaui.
* al. & ipſi, ſcilic. ciui.
* al. vindex.

ſpeciem ac formam eius deſcripſeram, antea vmquam viſus eſſet. Rurſus autem A
ſomno captus, eumdem adſpicio ſic dicentem: Cras cōſpicietis & illos, qui à vobis iniuria affecti ſunt; & calumniæ falſæque accuſationis veſtræ remuneratione͂. Experrectus, cogitabundus hærebam. Socij verò ad me: quid, inquiunt, ita triſtis es? quibus ego cauſſam quidem exponebam, ſed exitum rei metuebam, & iam illas de caſu & fortuna cogitationes obliuioni tradideram. Illi autem magna mecum ſollicitudine angebantur. Tranſacta igitur nocte illa, ſiſtimur iudici: & ſubitò adducuntur * quinque vincti coram eo. Itaque qui mecum erant, multis exceptis verberibus, iterum in cuſtodiam retruſi ſunt, me illic relicto. Deinde duo in primis in iudiciū adducti ſunt: atque iſti, fratres illius erant viduæ, quæ per calumniam ab ijs paterna hæreditate fuerat ſpoliata: vnus autem eorum in homicidio, alter in adulterio deprehenſus erat. Quæ dum ipſi crimina cōfeſſi eſſent, B
per tormenta coacti ſunt & alia quæ patrarant ſcelera confiteri. Homicida ergo confeſſus eſt, ſe quodam tempore dum negotiaretur in ciuitate, cū muliere quadam cōſuetudinem habuiſſe: hæc verò illa erat, cuius cauſſa vnus ex illis, qui mecum detinebantur, in cuſtodia ſeruabatur. Interrogatusque quo pacto effugiſſet? accidit, inquit, vt, dum * obſeruaremur, vicinus quidam adulteræ, alia ad eam accederet via, quaſi aliquid ab ipſa vtendum poſtulaturus: quod cùm dediſſet illa, me iam per feneſtram demiſſo, rogauit illum, vt ſe quoque per eamdem feneſtram demitteret, prætexens fœneratores ad ſe capiendam aduentare. Quod cùm ille iam niteretur facere, mox à marito eiuſce mulieris comprehenſus eſt: * nobis interea aufugientibus. Adhæc autem Iudex: vbi, inquit, eſt mulier? Ille C
autem cùm locum indicaſſet, iuſſus eſt ad mulieris vſque aduentum cuſtodiri. Alter verò præter adulterium, cuius damnatus fuerat, etiam ſe hominem interfeciſſe confeſſus eſt, illum ſcilicet, quem agricola, qui mecum detinebatur, occidiſſe accuſabatur. Aiebat autem maritum mortuum illius eſſe fœminæ, quæ ipſius * amore capta fuerat. Nam cùm, inquit, pomeridiano tempore agrum ſuum inuiſeret, fictæ ſalutationis prætextu propius accedens, confeſtim illum occidi, & aufugi. Affines autem, cùm ad clamorem occiſi eſſent egreſſi, nullū inuenerunt aut viderunt præter hominem quemdam agreſtem, quem magno labore feſſum ſomnoque correptum, tamquam homicidam comprehenderunt, & in vincula coniecerunt. Quæ * cùm ille retuliſſet, locumq; pariter ac nomen mulieris indicaſſet; mox in carcerem abductus eſt. Adducti autem ſunt & tres reliqui, quorum vnus quòd ſegetes combuſſiſſet accuſabatur: alij verò duo, quòd conſcij & ſocij cœdis D
fuiſſent; ſed paucis excepti verberibus, quia nihil confitebantur, in carcere͂ perducti ſunt. Audierat enim Iudex ſuum aduentare ſucceſſorem: & ego, nulla de me facta quæſtione, cum ipſis receſſi. Eramus igitur in eadem omnes cuſtodia detenti. Iudex verò qui adueniebat & ſuccedebat, è noſtra erat patria: ſed multo ego tempore, quis & vnde eſſet, ignorabam. Interea aute͂ dum pluſculum nobis temporis atque opportunitatis interquieſcendi tribueretur, amicitiam contraximus. Cumque priores iam facti alacriores eſſent, & reliquis quæ acciderant, recenſuiſſent; in me omnes tanquam in hominem pium atque religioſum intendebant. Fratres autem viduæ illius, cognito homine qui contra eam * patrocinatus erat, admirati ſunt. Cuncti verò rogabant me, vt ſi qua ratione poſſem, aliquid fauſti ac boni adnuntiarem ipſis. Cæterùm multis diebus commoratus ibi, non amplius eum qui in ſomnis mihi apparuerat, vidi. Quem in fine tamen dierum iterum conſpexi, me ſic compellantem: Ecce hi tres, aliorum etiam ſcelerum rei, nunc E
iuſtas pœnas luent. Quod ipſis cùm dixiſſem, confeſſi ſunt duo ex eis ſe flagitij cuiuſdam furis conſcios fuiſſe; qui cùm quemdam interfeciſſet propter vineam adiacentem ſuæ poſſeſſioni, ei nos teſtimonium dedimus hanc ipſius fuiſſe vineam; cumque non ab illo necatum, ſed è rupe præcipitem corruiſſe mortuum. Alius autem tertius retulit ſe ira concitatum, è tecto quemdam præter voluntatem deturbaſſe, quo ex caſu ille interijſſet. Poſtea rurſus conſpexi in ſomnis hæc mihi referentem: Tu cras liberaberis; reliqui autem iuſtum ſubituri ſunt iudicium. Fidelis igitur eſto, & diuinam prouidentiam enarrato. Altera ergo die Iudex pro tribunali ſedens, quæſtionem de omnibus nobis habuit. Et exploratis quæ iam acta fuerant, ac fœminis quæ * paratæ aderant, interrogatis, æquiſque teſtibus adhibitis, Iudex

* ἀπαγορά, vide quærendus hic ille numerus quinque captorum.

* al. cuſtodiremur.

* al. nos verò elapſi ſumus.

* τοῦ ἐρῶντ᾽ αὐτοῦ.

* al. interrogatiuè ſic: Quis verò hæc indicauit? mulier, inquit. At ille: vbi hæc? Ipſe verò & nomen, & locum oſte͂dit, in alia regione non procul ab altera, &c.) vt eſt in alio MS. Græco.

* συνηγορήσαντα

Iſta, de vinea, & de illo ex rupe præcipitato, illoque è tecto deturbato, &c. al. deſunt, nec ponuntur in Narrat. de ſua Conuerſione.

* ἑτοιμασθεῖσαι

Digitized by Google

A Iudex innocentes abſoluit, agricolam inquam, & eum qui falſò adulterij accuſatus fuerat: fœminas autem torturæ ſubiecit, vt conſtaret an alijs etiam facinoribus reperirentur obnoxiæ. Comperit igitur vnam earum, odio illius, qui ſuum adulterum prodiderat, incitatam, bona ipſius incendiſſe: ex quo quidem incendio, agrique depopulatione, cùm quidam propius fugeret, tamquam illius auctor comprehenſus eſt: & hic nobiſcum erat; quem etiam Iudex quæſtione habita, quia innoxiũ reperit, abſoluit atque dimiſit. Altera verò adultera, cùm in eodem eſſet vico, vbi duo illi comprehenſi fuerant, qui in homicidio perpetrãdo dicebantur extitiſſe ſocij, rem omnẽ vti cõtigerat, apertè confeſſa eſt. Qui necatus
B eſt, inquit, cùm domi meæ ab altero viduæ illius fratre (qui meus erat amator) mecum concũbere deprehẽſus eſſet, occiſus ab illo eſt, & in *biuium proiectus. Concurſuq; hominũ facto, cùm duo viri quemdam perſequerentur, à quo ſibi hœdus ſurreptus erat; eos alij cõſpicati, arbitranteſq; ideo fugere, quòd cædẽ patrâſſent, cõprehenderunt, ac carceri tradiderũt. Iudex verò cùm diligenter, & nomen eorum, & genus, & quinam, ac quales eſſent, explorâſſet, & rem omnẽ apertius cognouiſſet, illos innoxios liberauit. Erant autẽ hi quinque, agricola nimirum, & qui falsò adulterij fuerat accuſatus, & tres poſtremi. Porrò duos fratres, & ſceleſtas illas cum ipſis mulierculas, à feris dilaniari iuſſit. Tunc verò & me Iudex in medium adducendum curabat, qui licet beneuolentia coniũctus mihi eſſet, ſcire tamen ex me ordine voluit, quo pacto res illa ouiũ ſucceſſiſſet. Cui dum ego id quod verè geſtum erat, retuliſſem, meque ex voce & nomine ille cognouiſſet,
C (familiaritas enim ipſi cum meis interceſſerat parentibus) quæſtione de paſtore habita, eoque flagris excepto, ac veritate comperta, poſt dies plus minus *ſeptuaginta, ab accuſatione & crimine obiecto me abſoluit & liberauit. Nocte deinde ſequenti, in ſomnis conſpexi virum mihi dicentem: Reuertere ad *locum tuũ, & de iniquitate tua age pœnitentiam, certoque ſcias vnum eſſe oculum cuncta perluſtrantem: & grauiter ille mihi comminatus, receſſit; quem ad hunc vſq; diem non amplius vidi. Anxius igitur, & multis lachrymis perfuſus inde abij, ignorans vtrum Deo ſatisfecerim. Quapropter omniũ me precibus adiuuari depoſco: nam vulnus mihi grauiſſimum accidit, atq; incurabile. Viſionibus ego non efferor, ſed impijs cogitationibus meis diuexor * & angor. Apparuit & Pharaoni Angelus futura prænuntians: ſed mentem atque ſententiam eius, prophetia non mutauit. Dicit & Chriſtus illis qui nomine ſuo prophetauerant: non noui vos, operarij iniquitatis. Scio me vera vidiſſe, & reipſa expertus ſum: ſed excruciat me
D ſupra modum ingens mea in Deum iniuria. Nam qui dicit omnia * caſu fortuitoque fieri, is diuinitatem è medio tollit. Iſtud cogitaui, non inficior: reſipui, ſed an Deum mihi placauerim, neſcio. De ipſo prædicaui: ſed vtrum verba mea ipſi grata fuerint atque accepta, me latet. De prouidentia ſcripſi: ſed *an Deo placuerint mea ſcripta, ignoro. Domum vidi: & œconomum adeſſe cognoui. Mundum intuitus ſum; & prouidentiam intellexi. Nauem abſque gubernatore ſubmergi aſpexi; & inanes hominum labores ſine Dei gubernatione eſſe, animaduerti. Ciuitates, & reſpublicas diuerſas bene conſtitutas vidi; & Dei ordinatione atque præſcripto cuncta conſiſtere, intellexi. Ex paſtore, grex viget; & ex Deo cuncta quæ ſuper terram ſunt, creſcunt & coaleſcunt. Per agricolam, inter triticum & ſpinas diſcernitur: & à Deo, omnis quæ in terris eſt prudentia & intelligentia adhibetur. Ab Imperatore, militaris exercitus dependet ordo: & à Deo,
E vera cunctarum rerum conſtitutio atque diſpoſitio. Nihil in terra abſque capite atque origine: quoniam cunctarum rerum principiũ eſt Deus. Flumina ex fontibus ſcaturiunt: & à diuina ſapientia leges. Fructus producit terra, ſi tamen ex cælo ipſa fuerit irrigata: adeò ex ſeipſo fieri nihil poteſt. Dies, lucis copiam ſuggerit; ſed tamen ſolaribus radijs ad ſui perfectionẽ indiget: ſic & bona ab hominibus efficiuntur, ſed diuina gratia perficiuntur. Sol lumen continet; at cælo in quo requieſcat indiget: ſimiliter & Deo pij ac ſancti homines opus habent, à quo * reparentur. Neque lumen ſine igne, neq; nox abſque tenebris. Mutuo enim cũcta auxilio indigent, vt * eum qui ipſos coniunxit, repræſentent. Hoc illius ope indiget, & illud alterius: ſolus autẽ Deus nullius eget. Nihil ſua ſpõte, in rerũ natura exiſtit; quoniã ſeipſum facere nemo poteſt. Nam ſi quis ſeipſum faceret; is eſſet,

priuſ-

* ἐμφόδιον
* al. octoginta.
* al. in regionem tuam.
κατατρύχομαι.
Ezech. 29. 30. &c.
Lucæ 13. & Matth. 7. 25.
* αὐτόματα πάντα
* al. ſed an accepta Deo illa fuerint, neſcio.
εἰς τὴν ἀποκατάστασιν.
* al. vt ita ſuũ moderatorem indicent.

Digitized by Google

priuſquam fieret: & quo pacto poſtea talis factus eſſet? nam quod exiſtit ante- A
quam fiat, non indiget vt id fiat, quod eſt: neque alieno opus habet adminiculo
ad illius, quod eſt, conſtitutionem. Solus igitur Deus nō factus. A ratione quip-
αὐτόματον. pe alienum eſt, vt aliquid ſponte * & à ſeipſo fiat. Neque ignorat Deus ſe factum
non eſſe: neque vt nos, principium infantiæ habuit. Non eſt ignarus ſubſtantiæ
atque eſſentiæ ſuæ: neque enim eam quiſquam ipſi conceſſit. Nouit id quod eſt,
omnemq; humanā cogitationem excedit. Non inuidet: ſed parcit nobis. Neque
enim audire valemus principiū rei non factæ: quia nec dici quidem poteſt. Rei
principio carentis initium intelligere nequimus: cùm neque tantam intelligen-
di facultatem habeamus. Terrena Deus ex monte Sina locutus eſt; & populi per-
Exod. 20. territa eſt multitudo: quid igitur ſi cæleſtia loquatur, agemus? E terra locutus eſt,
* al. contabuerunt. & homines infiniti * cohorruerunt: quid ergo faciemus, ſi nos è cælo alloqua- B
tur? Rogauit populus, ne Dei vocem audiret: & Deus illi quod petebat, cōceſſit.
Ibid. Exod. 20. Moyſes Deum, vt cum populo permaneret, orauit: & mortui ſunt multi, quia ad
diuinam naturam appropinquare non poterant. Oſtēdit igitur Deus fieri propter
iuſtitiam ſuam, vt hominibus iuſtis appropinquet: ſicut cōtra, immedicabilis fit
plaga iniuſtis. Parcit itaq; nobis, & ſubducit ſe, vt viuamus. ſic quoque arcana te-
git, quæ capere nequimus. Acceſſit ad Aaron: & quòd filios ipſius comperiret re-
Leuit. 10. & Num. 3. 26. os, interemit eos. Acceſſit ad populum: & multos peccatores occidit. Si igitur
diuina nobis dixerit, & non crediderimus; omnes nos interficiet: ideo autem ea
nobis non dicit, quia præuidet nos credituros nō eſſe. Rectè igitur agit, proſpici-
ens ac conſulens nobis, ne moriamur. Non tantam nobis intelligentiā præbet: ne
liberæ voluntatis propoſitum extinguat. non maiores vires nobis tribuit: ne na-
* al. confundat. turam * obruat. Benignitatem nō exhaurit: ne à malitia atq; improbitate ſupere- C
tur. Non facit homines Angelos: ne poteſtates cōfundat. neque Angelos efficit
δημιουργίαν. Cherubim: ne * opificiū peruertat. Tantum autem cuiq; tribuit, quantum creata
quælibet natura capere potuit. Naturas conſtituit; & ipſas vtpote mutabiles, mi-
ſericordiæ indigere reperit: nouerat quippe maiori eas gratia corroborari am-
μετουσίαν. plius, atque ſubſiſtere. Ipſis * participationem ſuam impertiuit: ſed quod eſt am-
* al. ſuperbiēdi. plius, pro cuiuſque viribus tribuit intelligēdi facultatem, ne * ſuperbiæ illis oc-
caſio eſſet. ſicut qui pueros ad malum exercent, ipſi magis tamquam mali aucto-
res, ſunt reprehendendi. Quod capere poterant, dedit eis: & quod non poterant,
ignouit: cùm à nemine quod vires ſuperet, exigat. Ne igitur ô mortales, eius po-
* al. quòd. tentiam incuſaueritis, * quaſi capaciorem efficere naturam veſtram non potue-
rit: non enim opifex in cauſſa eſt: ſed ipſa creatura atque natura. Artem habet D
* al. ſed ei tantū tribuit, quantū capit, & nō amplius, licet ipſi multū auri ſuperſit: Sic etiam Deus, &c. aurifex, qua opus ſuū dirigit; ſed * ei non plus tribuere vult, quàm capere poſ-
ſit: ſic quoque Deus, quamuis omnia poſſit; non tamen amplius tribuit, quàm
rei cuiuſq; natura patiatur. Et artifex congruentem volens operi ſuo attribuere
venuſtatē, tantam auri materiam adhibet, quantā capit, & non amplius; licet mul-
tum illi adhuc auri ſuperſit. Nullus enim opifex intelligens adeſſe plus materiæ
ἀφ' ἑαυτοῦ. auri, de * ſuo ſubijcit materiam, vt imago perficiatur. Et Deus cùm norit omnia
admiranda, nouit etiam ſuæ naturæ ſimilem materiam eſſe non poſſe. Maximas,
* al. at quod fieri nō poteſt, vt fiat, neque cogitat, neq; inuenit, neque facit. in res creatas, diuitias effudit: ſed * quòd factum fieret infectū, nec quidē cogita-
uit, nec inuenit, neq; fecit. Nam ſi rem factā, efficeret infectā; ſuā naturā accuſaret,
quaſi ipſa quoq; facta eſſet; & quæcunq; volens fecit, non ex ſua ſubſtantia produ-
ἀπίληπτος. *μείζω γὰρ δυνάμενος.* xiſſet. Nō eſt * cōprehenſibilis Dei poteſtas, ô mortales: cùm enim maiora * poſ-
ſit in rebus creatis, egit quantū capaces erant. Noui mercatores multos poſſe etiā E
ſupra q̄ poſſideant; nam propter illa quæ habent, fides eis habetur: at non niſi ijs,
quæ poſſident, facilè negotiātur. Deus quoq; niſi res quæ ſunt, facilè feciſſet; iure
* al. exiſtimate.) vt ſit Conceſſio, figura oratoria. * exiſtimaretis q̄ vultis reprehēdere, eū plura nō potuiſſe. Vultis ineffabilē poteſta-
tis eius cernere facultatē? Cælos, & quæcumq; in eis ſunt, verbo perfecit. ex quib⁹
cōſtat, multò maiora ac plura eū poſſe ſed natura ꝓcreata amplius nō capit. Noui
artifices plura q̄ materia ferat excogitare, & ex ijs q̄ promptè & expeditè elaborāt,
* al: quāto magis credere oportet, Deum longè plura poſſe, &c. ſuæ artis præſtantiā declarare: * quāto ergo magis Deus credendus eſt in rebus à ſe
creatis tantū decorē atq; pulchritudinē exprimere poſſe. Quanto autē verbis præ-
ſtantiora ſunt opera: tanto citra vllā cōparationem rebus procreatis diuina præ-
cellit virtus atq; potentia. Fecit igitur cuncta ad vniuſcuiuſq; vtilitatem ac neceſ-
ſitatem.

Digitized by Google

A ſitatem. Non tamen vlla ipſe coactus neceſſitate, tot differentias inuenit, ac fecit: quoniam de primis, experimentum dedit in ſecundis. Non neceſſitas tantæ pulchritudinis cauſſa extitit: alioquin enim opus alterius * inueniretur, & non ipſius Dei. Neceſſitas quippe liberam excludit voluntatem. Et cuncta quæ voluit, fecit in cælis & in terra, ſicut diuina Scriptura teſtatur. Si rerum ordo, Dei laudẽ celebrat; non ſanè malum, cauſſa boni eſt, neque ad pietatem adducit. Si malum prius extitiſſet; bonum vtique fieri non permiſiſſet: nam aliâs non malum fuiſſet, ſed bonum. Si materia aduerſus Deum conſtitiſſet; magnus eſt error putare rem inanimam poſſe pugnare. Quòd * ſi materia animam confuſionis actionem habuiſſet; perabſurdum eſſet, arbitrari, animam actionis eſſe motum: cùm nihil B eorum, quod quiſquam noſtrum facit, anima ſit. At ſi dicas materiæ efficacitatẽ ex quodam intus * coexiſtente ortam eſſe: valde ſanè ſtultum eſt, exiſtimare in materia quæ ſemper in mutatione verſatur, aliquid ineſſe perpetuum. Nam quidquid mutatur, temporarium, & caducum eſt. Quomodo ergo æternum eſſe poteſt, quod eſt mutabile? Nihil igitur eorum, quæ facta ſunt, erat quando nõ erat: ſed ſolus Deus ſemper fuit, & propterea illo indigent omnia. Ipſe enim ſuapte voluntate fecit illa, non autem aliqua coactus neceſſitate. Et ſingula fecit, ſicut voluit. propriam * autem habet voluntatem, quæ nulli neceſſitati ſubiecta eſt: atque ideo non ſunt illi coæterna, quæ fecit. Nam ſi voluntas * ipſius neceſſitati coniuncta eſſet; coæterna quoque forent ei, quæ ab ipſo ſunt procreata: & operatio atque creatio voluntati congrueret. At procreatio ipſius non fuit neceſſitati ſubiecta: alioquin enim coæterna illi fuiſſent, quæ ſunt ab ipſo procreata: & C ſic paſſionis fuiſſent expertia, vt voluntas eius, & maieſtas veneratione atque adoratione digniſſima. Ideo non ex neceſſitate ſibi adorationem conſtituit: nam aliâs, vt adoraretur, ea quæ procreauit, ſibi coæterna feciſſet. Neque enim ex eo quid patitur, quòd non adoretur à gentilibus. Neque adorationum diuerſitate commouetur. Neque quòd imperfectè à Iudæis adoretur, indignatur. Neque propter * hæreſes, quòd ſibi ex parte dumtaxat adorationem exhibeant, perturbatur. In omnibus enim abſque perturbatione idem ipſe permanet, qui erat ante * quaſcumque res creatas, & ad hunc vſque diem, & deinceps in æternum. Cunctarum rerum cauſſa eſt, bonitas ipſius: & naturæ terminus, iuſtitia eius. Sapiẽtia autem ipſius, varietate rerum demonſtratur. Præbuit igitur nobis mortalibus, quod capere poſſumus, vt dixi, habita ratione virium noſtrarum. Et quoniam præuidit, nihil eorum, quæ fecit, ipſum capere poſſe; produxit Filium ſine principio D ex ſubſtantia ſua, & Spiritum ſanctum; non ex neceſſitate, vel cauſſa aliqua, ſicut * diximus, cùm de Verbo ageremus, vt bonitatis ipſius plenitudinem acciperet: quia naturaliter ipſum ex ſubſtantia ſua genuit. Omnis autem natura eius, à neceſſitate & cauſſa, eſt aliena ac libera; & maximè, quia voluntati naturam admiſcuit, & vtramque bonitati coniunxit. Nam bonitas plenitudinem oſtendit; quia genuit, à quo * eſſentialiter caperetur. Natura verò dignitatem; quia non indignus, qui capit, nempe filius, vtpote non factus. At voluntas neceſſitatem exterminauit: quia non propter aliquid eſt genitus; ſed vt ſemper perfectum eſſet æternitatis myſteriũ. & vt non aſſeramus, volũtate neceſſitati ſubiecta naturaliter genitum eſſe Dei filium. Cæterùm Spiritus ſanctus non genitus eſt: ſed proceſſit ex ſubſtantia Patris, non imperfectus, neque promiſcuus. Nõ enim modò Pater eſt, modò Filius: ſed Spiritus ſanctus plenitudinẽ habẽs bonitatis, & in teſtimoniũ diE uinitatis ꝓcedens. quia nõ vlla perturbatione, aut tẽpore, aut neceſſitate, aut * mutatione, aut alia quacumq; cauſſa Pater Filiũ genuit; ſed natura ab omni neceſſitate remota ac libera, quã per ſuã cõſtituit hypoſtaſin. aliumq; Pater cõſortem volens, nõ quem genuit, ſed produxit, Spiritũ ſanctũ ex ſubſtantia ſua; nõ ante Filiũ, ne dicamus neceſſitati voluntatẽ eius ſubiectã eſſe. Neq; hominũ de ipſo formidauit dubitationem, quomodo nimirum cùm impaſſibilis ſit, genuit, habens demonſtrationẽ Spiritũ ſanctũ; quoniã non generans, ſecundùm ſeipſum produxit; ſic & Filiũ generans, ſecundùm ſeipſum ſine perturbatione genuit. Neq; enim imminutus eſt, procedente Spiritu ſancto, vt & * paſſibilẽ Filij generationẽ arbitremur. Quòd porrò poſt Filiũ, Spiritum ſanctũ dicimus: id nõ temporis, ſed perſonæ eſt ſignificatiuũ: cùm Spiritus, & Verbi vna & eadẽ ſit principij expers * eſſentia atque

* al. eſſet.
Pſalm. 142.
Geneſ. 1.
* al. Sin dixeris materiæ animã eſſe cõfuſionis actionem, &c.
* συνυπάρχοντος.
al. συνυπάρχοντος.
CONTRA HAERETICOS.
* al. Voluntas autẽ eius nulli ſubiecta eſt neceſſitati.
* al. hæreticos.
* πρὸ τῶν γενητῶν ἁπάντων.
NOT.
* al. ante diximus, cùm verbum adumbraremus.
* al. naturaliter
* τροπῆς.
Dubitatio quæ poſſit exiſtere, talis: Quomodo cùm ſit impaſſibilis, genuit? &c.
* παθητὴν.
* συνάναρχος οὐσία.

atque ſubſtantia. Nam & nos in pronuntiando verbo, ſpiritum noſtrum moue- A
mus, & cum verbo ſpiritum producimus. Pater ergo neque tempore indiguit in
generatione Verbi: neque vllo temporis interuallo, poſt Verbum produxit Spi-
ritum ſanctũ. Quapropter & coæterna Sanctiſſimæ Trinitati eſt diuinitas. Pater,
& Filius, & Spiritus ſanctus, tres quidẽ ſunt perſonæ: ſed vna ſubſtantia, & vna di-
uinitas. Quamobrem & vnus Deus eſt ſancta & conſubſtãtialis Trinitas. Et quòd
Pſal. 32. 118. ſit verbum in ſpiritu, affirmat de nobis Dauid: quia ſpiritus eſt in ore noſtro. non
quòd ſimilem dicere velit in diuinitate compoſitionem: ſed vt ſimilitudine atq;
exemplo quæ ante dicta ſunt, demonſtrentur, & intelligantur. Quantum ergo ca-
pimus, tantũ de Deo intelligimus: & quantum ferre poſſumus, tantũ ab ipſo acci-
pimus. Plenitudinẽ igitur cognitionis eius nemo habet, niſi Filius, & Spiritus ſan- B
* al. plus. ctus. Nam ſi * plura audiuerimus, non credemus: & ſi plura acceperimus, extolle-
mur, & ſuperbiemus. Meritò igitur plura nec dicit, neq; præbet. Ideo autem iam
* al. recenſui. dicta * percurri: vt & in ipſa cognitionis eius diſtributione, diuinã eius prouiden-
Ioan. 3. tiam oſtenderẽ. Ait enim & ipſe Chriſtus: Si terrena dixi vobis, & non creditis:
* καταβαίνω. quomodo ſi cæleſtia vobis dixero, credetis? Ego verò ita ſermonem * conuerto,
* al. capere. & dico: Si cæleſtia * audire nequimus: quo pacto quæ ad diuinam pertinent na-
Deut. 17. turam, audientes, percipiemus atque credemus? Quòd ſi Iudæi temporaria trãſ-
Hebr. 10. gredientes præcepta, morte ſunt mulctati: quanto magis qui non obſeruãt, quæ
* al. à Deo. de * Deó audiuerũt, peribunt? Et vtinam hæc mors illorũ eſſet ſimilis: verùm iſta,
Hebr. 10. vt puto, horrida animæ mors eſt. Quin & Apoſtolus de eo teſtimoniũ perhibẽs:
* al. qui ſpreuerit, atque reiecerit. quantò, inquit, magis putatis, deteriora mereri ſupplicia, qui * conculcauerit fi- C
lium Dei? Intelligite fratres, hæc omnia, quæ antedicta ſunt, propter meipſum à
me conſcripta eſſe: ſiquidem vereor, ne deteriore illa morte afficiar. De cogniti-
one quippe differui: vt me in Dei cognitione deliquiſſe commonſtrarem. Et po-
Sap. 6. tentes, inquit quidã in Sapientia, potenter tormenta patientur. Cognitio, virtus
* περὶ αὐτομάτου. ac donũ eſt diuinæ gratiæ. Et ego cùm noſſem Chriſtũ, in cogitationibus de * for-
tuna ac caſu occupatus ſum. Metuo igitur, ne mea pœnitẽtia, ſicut illa Eſau, repu-
Hebr. 12. dietur. Noui Eſau, quòd in malitia remanſerit fuiſſe reiectum: at vereor ne mea
pœnitentia peccato iudicetur ſimilis. Audiui infinitam eſſe diuinitatis magni-
tudinem: & iſtud me terret, ne & ego ab illa reijciar. Audiſtis immenſam diuinę
potentię multitudinem? atq; illucuſque ego dicendo progreſſus ſum, vt quibus
conſtrictus ſim miſerijs, intelligatis. Audiuiſtis diuinæ ſapientiæ pelagus? cur igi-
* al. inexhauſtã tur pro me fontes apud Deum effundere lacrymarum differtis? Audiſtis * innu- D
* ἀνέκαστον; merabilem diuinæ iuſtitiæ * vim? cur ergo veſtra pietatis viſcera, pro me non de-
monſtratis? Scio Deũ, multorum qui pœnitentiã egerunt, miſertũ eſſe, ijſq; igno-
uiſſe: ſed maior illorũ pars per ignorãtiam peccauerat. Scio eum multis veniam
Num. 16. 26. conceſſiſſe: ſed multos apud ipſum interceſſores habebant. Quæ de Core & Da-
* al. perſequor. than ſcripta reperiuntur, * perlego, & exhorreſco: quoniã propter Moyſen Deus
Num. 12. & Exod. 15. puniuit illos. Quæ Mariæ ſorori Moyſis acciderũt, conſidero, ac refero: propter
verbũ enim ſolum quod in eum protulerat, tota eſt lepra infecta. Si tãta propter
* al. virum ſanctum. ſanctũ * hominem exarſit vltio: quanta ſcrutatio fiet atque diſcuſſio, propter De-
um æternum? Si Cain, quòd fratrem occiderit, tanto tempore tormentis affici-
Gene. 4. tur: quid igitur de illis futurum eſt, qui * Deũ offenderint? Magnam in generali
* al. Deo reſtiterint? diluuio homines diuinæ vltionis ſubiêre ſententiam: & valde * vereor, ne poti-
Gene. 6. 7. &c. onis illorũ reddar particeps. De ædificio turris, quę non potuit perfici, indigna- E
* ἡμῶν tus eſt Deus: & de * propria noſtra ſubuerſione quidnam facturus eſt? Concur-
Gen. 11. Luc. 14. * al. de mea ſubuerſione. rite fratres, & veniam mihi depoſcenti impetrate: vt & vobis Sancti, ſi quibus cõ-
preſſi eſtis peccatis, ſuccurrant. Qui enim affirmat caſu * fortuitoq; cuncta acci-
* αὐτομάτως. al αὐτομάτι dere, is diuinitatis negat eſſentiam. Ita ego arbitratus ſum, non mentior. Pœni-
tentiam egi: ſed an Deum mihi placauerim, ignoro. Etiam Sanctos, vt pro me in-
tercedant, imploro: ſed an eorum pro me preces ſuſcipiantur, dubito. Audiui
Ezech. 14. enim Ezechielem dicentem, neque Noẽ, neque Iob, neque Danielem, ſi orauerint, impetraturos. Interpello cunctos Prophetas: at ne inſtar impiorũ * illorum
* al. ſicut impius Iſrael. Iſraëlitarum reijciar, metuo. Ait enim ad Hieremiam Deus: Noli orare pro po-
Hierem. 7. 14. pulo iſto. Quid igitur? Donisne atq; muneribus placabo Dominũ? Sed vereor,
Matth. 6. & Luc. 14. 16. ne & mihi idẽ quod Phariſæis dicat, me propriæ vtilitatis cauſſa * rogare. Si ieiu-
* al. id agere. nauero,

A nauero;fortè mihi dicet, hoc nõ eſſe ieiuniũ quod ipſe elegit.Si pauperũ miſertus Eſa.58.
fuero;fortaſſe ad me dicet: Oleũ peccatoris nõ impinguet caput meũ. Si Sacerdo- Pſalm.140.
tes eius ſuſcepero; forſitan etiã mihi dicet: quia Nazaræis meis vinum propinaſti, Amos 2.
deteſtabilis eris. Quòd ſi dona ipſi obtulero; metùo, ne & mihi dicat: ſi obtuleris Leui.1.2.&c. Oſeæ 4.8.9.
ſimilaginem, inane ſacrificium tuum, inuiſum eſt mihi. Quin & in Eccleſijs aſſide-
re vereor: ne me inde quoque * excindat atque expellat: aulam, inquiens, meam *ἐκτίλῃ.
calcare ne audeas. Vndique igitur, fratres, anguſtijs premor: & ad meam ipſius Thren.1.
conſcientiam reuertor. Si impiè rurſus egero; væ mihi. Si impudentem atq; ar-
rogantem me geſſero; ne caligine me opprimat, vereor. Scio & Nabuchodono- Dan.4.
ſor, poſt actam pœnitentiam, ſuſceptum eſſe: ſed eum defendit atque excuſauit
B tum ignoratio, tum potentia: vtraque autem hac ego excuſatione careo. Eram
iam gratiæ particeps factus: eram de Chriſto à patribus * inſtitutus. Qui me ſecun- *al. à parentibus antea edoctus.
dùm carnem genuerant, timorem Domini tradiderunt mihi. Conſpexeram vi-
cinos pietatis ſtudioſos. Audieram multos varia pro Chriſto perpeſſos. Parentes
mei in iudicio Chriſtũ profeſſi fuerant. Martyribus ſanguine ſum cõiunctus. Nõ Ephræm vt Martyribus ſanguine iunctus.
habeo defenſionem vllam, quæ mihi patrocinari poſſit. Si commune carnis ge-
nus dixero; nihil ijs, quos B. Iob commemorauit, præſtabo. Maiores mei peregri-
ni erant, arte & manu victũ quærẽtes, & ex * collationibus victitantes. Aui * mei ſe- * ἐξ ἐρανῶν. * ἐν πάντῃ μοι
cũdis rebus vtẽtes, in vita agricolæ erant: & parẽtes mei, cùm in his verſarentur,
humili cõditione erãt ac genere. Qua igitur iactãtia, me Nabuchodonoſor ſimilẽ
eſſe putabo? quaue rerũ copia, atq; magnificẽtia? Numquid vires gigãteas habeo? Ephræm, ſubmiſſionis cauſſa, ſuum genus extenuat, & ſeipſum reprehendit.
Nũquid naturã pulchritudine gaudentẽ? Nollem hîc cõmemorare, quæ in pueri-
C tia geſſerim: vt ne me abominandum vobis proponam. Quoniam cùm adhuc iu-
uenis eſſem, me Chriſtianum profeſſus ſum: verumtamen paucis illis annis con-
tumelioſus fui, & percuſſor, atque ſeditioſus; & cum vicinis contentioſus, ac in-
uidus in aduenas & peregrinos inhumanus, in amicos durus, in pauperes acer-
bus; ob res viles ac leues occurrentes pugnax, & immodeſtus: improbis quoq;
cogitationibus vacans, atq; laſciuis, etiam præter tempus * incitamenti. At de his * τῆς κινήσεως.
omnibus ſcio me veniam conſecutum eſſe in * tribunali. Sed non ita de ijs, quæ * ἐπὶ βήματος.
poſtea geſſi; quæque poſt veritatis cognitionem admiſi. Ideo auxilio veſtro, ô al. ad tribunal.
amici, valde indigeo. Succurrite mihi; & me vel quaſi mortuum deflete: vel tam-
quam adhuc * viuentem, ſed ſemiuiuũ cõmiſeramini. In me, veluti ſuper capti- *al. ſpirantem.
uum, veſtram miſericordiam effundite: mihique tamquam putridis vulneribus
ſcatenti auxilium præbete. Nam plenus cicatricibus ac plagis ſum. Ipſos ego Iu- Iudæis vt ſeipſum comparet, deterioréque ex humilitate reputet.
D dæos ſupero; quippe quibus non erat locus ad vincula: mihi autem & anima ipſa
corrupta eſt. Illi à capite vſque ad pedes miſerijs compreſſi erant: at mihi etiam
viſcera ad vnum * vſque computruerunt. Illi aſſentatorũ errore ſeducti ſunt: me
autem nemo ſeduxit. A meipſo contumeliam aduerſus Deum cogitaui: & ſolũ * ἐφ' ἕν.
Diabolum, qui mentem excœcauit meam, ſocium habeo. Vereor, viri fratres, ne
ſicut * illi: ita & mihi adſit impœnitentia. Vnam hanc excuſationem habeo, quòd * al. illis.
tentationem ille mihi ſuggeſſerit. Sed neque Adamo hæc profuit excuſatio, dum
illi ſuggerenti credidit, moremque geſſit: neque Eua ſententiã effugit. Cui & Eſau Gen.3.
obnoxius, ſe inexcuſabilem reddidit. Vt diſcamus, diabolũ ſibi ſociũ habere ſimi- Gen.25.27.
les, quos Paulus vaſa iræ dixit, qui ſunt ex parte eius. Timeo, ne & me ex ipſis vnũ Rom.9.
Deus eſſe permittat. Illos, ob contemptum, in paſſiones tradidit ignominiæ: ve-
reor itaque, ne in me quoq; talem ipſe ferat ſententiam. Quin & nũc adhuc mul- Rom.1.
E tum in ſordidis verſor cogitationibus, in liuore atque inuidia, in maleuolentia, in
iracundia, in amore * proprio, in gula, in malitia, in odio paupertatis, & in egen- * φιλαυτίας.
tium improperijs atque conuitijs. Et cùm ipſe nihil ſim, me tamen aliquid eſſe re-
puto. Cumque * in hiſce deprehendar, ſanctitatis tamen nomen aucupor. cùm * al. cumq; tot ego malis ſim obnoxius.
tot ſim diſtrictus peccatis, pro iuſto tamen exiſtimari volo. Mendax ſum, & men-
daces reprehendo. mente ipſe ſordidus, libidinoſos inſector. Fures redarguo, &
pauperes iniuria afficio. Contumelioſos accuſo, & damno: cùm ipſe eidem ob-
noxius ſim vitio. Splendidè incedo, cùm totus ſim immundus. In Eccleſia primũ
* locum occupo: cùm ne poſtremum quidem merear. Honorẽ appeto, ipſe potius * πρῶτος ἵσταμαι.
ignominia dignus. Salutationes capto, cùm ab alijs ſim conſpuendus. Homines
ſeculares adſpicio: & grauem me gero, ac glorior: Monachos video: & inſolentia Similia ſunt in eius Orat. contra

Digitized by Google

efferor. Fœminis videri volo gratioſus, diuitibus pius, hoſpitibus grauis, domeſti A
cis * cordatus ac prudens, propinquis honorabilis, & perfectus prudentibus. In-
ter homines pios ac religioſos, vt ſapientior verſor. Simpliciores, veluti pecu-
des deſpicio. Si contumelia ab aliquo afficiar, vlciſcor. Si à quoquã redarguar,
ſuccenſeo. Si quis iuſtè quid à me repetat: cum illo * litigo. Vera mihi dicentes,
vt inimicos æſtimo. Reprehenſus, ægrefero. Non adulantibus, iraſcor. Laborare
ſimul cum alijs nolo. Et ſi quis miniſtrare mihi recuſauerit, in eum ſtomachor.
Operantibus auxilium denego: & ſi quis ſuam mihi operam detrectauerit, illi ve-
luti ſuperbo maledico. In neceſſitate, fratrem * ignoro: at ſi valuerit ac proſperè
egerit, ad eum accurro. Aegrotantẽ odi: & ſi ipſe ægrotauero, ab omnibus amari
ac viſitari volo. Maiores contemno: & in congreſſibus * fictè ac ſimulatè ago. Ab- B
ſentibus detraho: & præſentibus adulor. Honorare eos, qui honore digni ſunt,
nolo: & indignus cùm ſim, honores ab alijs exigo. Omitto recenſere cogitatio-
nes mentis meæ, de lege, de prophetis, de Euangelio (quibus premor * atq; cor-
ripior) & de Apoſtolis, de Eccleſiæ doctoribus, de prædicatoribus, de * Sacerdo-
tibus, de lectoribus, de diſpenſatoribus, & de Epiſcopis. Prætereo quas quotidie
nouas curarum cogitationes inuenio, vanitatis meæ ſollicitudines; in precibus
negligentiam atq; deſidiam, & in obtrectationibus * vigorem. Si quis fortè nar-
ret fabulas; oblector. Si de temperantia loquatur ac continentia; contriſtor. Si
diuinam quis Scripturam legat, * conturbor. De quæſtionibus concertantes au-
dire, mihi iucundum eſt. Omitto fictas aſſentationes, vt ad preces non ſurgam:
triuiales * item ac minus religioſos in Eccleſiã ingreſſus, conquiſitas de induſtria C
tarditates, futiles in * congregationibus ſermones, nimiam in apparandis epulis
curam, prauas in locis ſacris obtrectationes, in orando pigritiã, in pſallendo ne-
gligentiam, in decipiendo ſtudium, in lucrando artificiũ, ſimulata cum pijs mu-
lierculis colloquia, compellationesq; crebras, indigentiũ contemptionem, diui-
tum obſeruantiam, mutui accepti defraudationẽ, in non rectè miniſtrãtes iram,
promiſſorum immutationes; & quomodo amicorũ beneficia * quæ precibus im-
petranda ſunt, quaſi debita repopoſcerim: taceo inexplebilẽ accipiendorũ mune-
rum auiditatem, cum alienis peccatis communicationẽ, inutilia conſilia, ſpe ma-
ioris captandi lucri adulationes, diſſenſiones, ſupplicationes, varias commemo-
rationes, pernicioſas contentiones, inutiles pugnas, & ineptas collocutiones at-
que * conſuetudines. Hæc mea eſt vita, fratres, iſta mea ſunt delicta * atque infir-
mitates. Si aduerſus tantam peccatorum * turbam ſuccurrere mihi poteſtis; me- D
ritò miſeramini. Si vobis fuerint vires, quibus tantam improbarum cogitationũ
mearũ phalangem * reprimere queatis; quæſo ne me confligantem deſeratis. Sed
non oportebat fortè dicetis, ita anxiè & accuratè hîc de cogitationibus diſſerere.
Quorſum enim de fortuna & caſu ſermonem inſtituenti, tam prolixa hîc de iſtis
oratio, atq; indagatio? Ex diuina Scriptura, de talibus demonſtrationes quas vo-
bis producam, habeo. Offerebat * ſacrificia Iob pro filijs ſuis, ne quid fortè, in-
quiens, mali cogitauerint in cordibus ſuis. Si diligens cogitationum non ſit faci-
endum examen; cur vitulũ vnum pro peccatis cogitatione commiſſis offerebat?
Damnati quoque fuerunt illi, qui in congregatione Core, malè cogitantes com-
buſti ſunt. Quando igitur audimus illud: Veſtri autem & capilli capitis numera-
ti ſunt: intelligamus, capillos capitis eſſe cogitationes; caput verò * earum, men- E
tem, in qua eſt vis cogitandi. Ex conſenſu, adulteriũ iudicat Dominus: & ex cõ-
cupiſcentia mulieris, factũ ipſum metitur: & ex iracundia cædem; odiumq;, ho-
micidium reputat: Omnis enim, inquit, qui * temerè iraſcitur fratri ſuo, reus erit
iudicio. &, qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Quin & Paulus de cogitationũ
teſtatur exploratione, dicens: Illuminabit Dominus abſcondita tenebrarum, &
manifeſtabit conſilia cordium. Rurſusque cogitationibus, inquiens, accuſanti-
bus: aut etiã defendentibus in hora illa. Ne ergo mihi dixeritis, nihil eſſe cogita-
tiones, quando aſſenſiones earum pro factis cenſentur. Neq; tamen primus co-
gitationũ iudicatur impetus: ſed cùm ita mens cogitationi inhæret atq; indulget,
vt voluptatẽ ex ea percipiat. Semina in terra ſpargit agricola; ſed non omnia co-
aleſcunt: ſic * & mens multiplicia in voluntate ſeminat, quæ tamen non omnia
ſuſcipit. Eorũ, quæ terra decerpſit, fructũ exigit agricola: ſic omniũ, quæ volũtas
admit-

tra eos qui honores appetunt, & vitiosè viuunt tom 1.
* εὔνους.
* δικάζομαι.
* al. non agnoſco.
* συντυγχάνων ὑποκρίνομαι.
* ὅσα ἐπιλαμβάνομαι
* περὶ τῶν λειτουργούντων. al. de miniſtrantibus.
* ἰσχύν.
* ἀναστρέφομαι.
* βαναύσους ἐλεύσ.
* al in congreſſibus.
* τὰς προτρεπομένας χάριτας. ὡς ὀφειλομένας
* συντυχίας.
* πλεονάσματα.
* al. multitudinem.
* al. lenire ac mitigare.
CONTRA COGITATIONES IMPROBAS.
Iob 1.
* al. ſacrificabat Iob.
Ibidem.
Num. 16. 26 & Iudic 1.
Matth 10.
* al. earum, ſcilic cogitationũ.
Matth 5.
* in vulg. deeſt (temerè.)
1. Ioan. 3.
1. Cor 4.
Rom. 2.
NOT.
* al. ſic neque omnia mẽtis cogitata, in volũtate inhærent.

Digitized by Google

A admittit, Deus rationem repetit. Pater meus, ait Saluator, agricola eſt. Et Paulus: Dei agricultura, inquit, eſtis. Ne igitur à ſollicitudine me remoueritis: ſed contra potius, etiam vos pro me ſolliciti ſitis. Idemque alio in loco Paulus: Viuus eſt, inquit, ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoq; ac medullarũ; & diſcretor cogitationum, atque intentionum cordis. Quòd ſi diſcernit cogitationes; cur mihi velut reo in defenſionem non ſuccurritis? Cupitis animam & ſpiritum cognoſcere? Ex * agricultura, illud rurſus intelligetis. Probè norunt Agricolæ naturas agrorum, & pro cuiuſq; terræ conditione etiam ſemina iaciunt: nam ſua agricolandi peritia, quid cuique magis conueniat ſolo, diſcernunt. Sic & Deus noſter inter naturales cogitationes, & voluntarias, optimè diſcernere nouit. Pro-B pterea, omnia vanitas, inquit Eccleſiaſtes, & * præſumptio ſpiritus. In vanitate autem, naturam conſtituit: & in præſumptione, actiones naturæ contrarias. Ideo vanitas, inquit, præteribit: quæ verò quiſque geſſerit, in iudiciũ Deus adducet. Ex natura quoque homines Apoſtolus animales vocat: at * præter naturam agẽtes, carnales denominat. Nam qui ſpiritales ſunt, etiã naturã ad ſpiritũ accommodant atque coaptant. Nouit quippe agricola Deus naturam cuiuſque, & propoſitum, ac facultatẽ: verbumque ſuum pro ratione virium noſtrarum ſerit, operiſque fructum repetit. Non patitur ſe vinci ab agricolis, qui ſingulos agros conſerunt: imò verò ſupra naturam illos ſuperat; ac ſupra modũ, diſcrimen animæ ac ſpiritus, naturæ & liberi arbitrij penetrat atque diſcernit. Et ſiquidem naturalibus ratio contenta ſit, nihil ſolet exigere: modum enim naturæ definiuit, ac terminum ipſi ad ſubſiſtendũ cõſtituit. At ſi etiam libera voluntas ſuccumbat naturæ, atque C vincatur; exigitur ab ipſa ratio, vt quæ non ſatietur vmquam, & Dei terminos violet. Ita fratres, conſenſus ipſi pro factis iudicantur: quoniam actionis vis, & caput in ipſo conſenſu & propoſito cõſiſtit. Ideoq; Dominus malis cogitationibus hominem coinquinari dixit: * nouit enim animam eſſe, quæ operatur in corpore. Quin & ex lege depromptis exemplis, hoc ipſum cõprobare vobis poſſum: vt, ſi immundus aliquid tetigerit quod mundum eſt, hoc ipſum coinquinat: & expiatione aduerſus illud indiget. At fornicatio, & inuidia, & iniuſtitia, meritò ſunt immunda. Si quid igitur mali agas; etiam alios tuo exẽplo coinquinas. At ſi animo & cogitatione, malo operi conſenſeris; coinquinaris ab ipſa immũditia. Obſeruaſti ergo, eum qui coinquinatur, non dici alios coinquinare: at qui communicat, omnino etiam quæcumq; tetigerit, ab eo coinquinari. Cerniturq; hæc ipſa apud nos quoque differentia: nam ſi quis fornicationem aut ſcandalum admiſe-D rit, aliiſue malo exemplo fuerit; multos coinquinatos reddit: ſin autem in ſolas inciderit cogitationes; alios quidem non coinquinat, quia non videtũ: ipſe verò coinquinatur, & iudicatur. Quæ igitur * iudicij, in vtriſque eſt differentia? Magna profectò: nam qui opere malum exercet, omnes coinquinat quibus offendiculo fuit, & qui ipſum imitabuntur. At qui cogitatione dumtaxat malo conſenſum præbet; ſolus coinquinatur, & de ſe ſolo rationẽ reddet. Quin * & gẽtium leges, ſimiliter quoque conſentientes, agenteſq; iudicant & condemnant. Conſenſus enim pro auxilio reputatur, & iudicatur. Lex quoq; in ædibus, ac lapidibus, aliud proponit exemplum: Si Sacerdos, inquiens, ingreſſus fuerit, & viderit lepram domus; omnia, quæ in ipſa ſunt, immunda erũt. Vbi per Sacerdotem, mea quidem ſententia, lex & cognitio intelligenda eſt. Si quis igitur antequam legem E cognouerit, peccator exiſtat: pro aliis rationem non reddet, quia ignorans egit: ipſe tamen turpiter contaminatus, immundusque erit. Admittit porrò propoſita ſpeculatio, etiam aliam vim atque expoſitionem, quam quidem ſecurè vobis * ex mea ſententia in medium proferam, & enarrabo: vt, me multis obnoxiũ eſſe peccatis, cognoſcatis. Sunt aliqui nondum immundi, & tamen propter communicationẽ atq; ſocietatem inquinati; illi nimirũ, qui per ignorantiam alicui rei conſenſum adhibent: at ſi celeriter ab ea receſſerint, atque deſierint; ne conſenſus quidem tunc rationem reddent. Etenim nec leges ac iura * teſtes cõdemnant prætereuntes: ſed eos tantummodò, qui ſimul verſantur, & coeunt * ad idem ſcelus patrandum, ſocietatem. Quando igitur lex & magiſtra noſtra, vt dico, accedens * ſententia; quempiam cum iniquè agentibus ſponte verſantem, conſenti-

Ioann. 15. 1. Cor. 3. Hebr. 4. Ibidem. * al. agricolis. A SIMILI. Eccl. 1. * al. libera electio, ſiue voluntas. Eccl. 12. 1 Corinth. 2. * al. actionem verò præter naturam, appellat carnalem. Conſenſus iudicantur pro factis. Matth. 15. * al. Anima enim eſt, quæ agit in corpore. Numer. 19. NOT. Ab Exemplo. * al. condemnationis. * al. interrog. Quid gentium leges? nonne agentes, conſentienteſq; ſimiliter puniunt? Leuit. 14. NOT. Aliã expoſitio * al. quantum in me eſt, perſequi debeo. * al. conſcios. * [illegible] * [illegible]

entemq́ue deprehenderit: illum vt crimini obnoxium ac reum condemnat. No- A
uit & Apoſtolus legibus eiuſmodi vti: Digni enim ſunt morte, inquit, non ſolũ
qui * mala faciũt: ſed etiam qui cõſentiunt facientibus. Huc ea ſpectant, quæ in
orationis principio adduximus: quoniã qui teſtes, malorũ dumtaxat ſpectatores
extiterant, ideo quòd morte nihil dignũ cõmiſerant, fuerũt liberati; * licet tamẽ
cuncta flagella atq; tormenta prius tolerarint. Nemo ergo veſtrum me conſole-
tur, affirmans, nihil eſſe cõſenſum, qui cogitationibus præſtatur: at potius perſpe-
cta rei veritate mihi condoleat, ſuisq; precibus auxilietur. Siquidem hoc ipſum,
quod loquor, non emendans vitam meam, peccatum eſt mihi. Ait enim Scriptu-
ra: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatũ eſt illi. Et qui reprehenſus, non
erubeſcit; graui ſupplicio mulctabitur: quoniam ad iracundiam * præceptorem B
prouocat. Ego quidem meipſum redarguo: ſed in peccatis perſiſto. Peccata mea
confiteor: at peccare non ceſſo. Iſtud vnum pro mea excuſatione arripere noui,
quòd videns non videam: quoniam pœnitentiam agens, iterũ peccata cõmitto.
Neq; poſt cognitionem peccati, cõſideratè me gero * ac verè reſipiſco: ſed meam
pœnitentiã accuſo, quòd ſim veluti ſeruus peccati, & malũ nolẽs faciam; quodq́;
tamquam peccato militans, ei ſubijciar, moremq́; geram: & * licet nequeam; ve-
ctigal tamen pendo propter conſuetudinem, quæ in mentẽ ac cogitationẽ meam
dominatur. Stipendia carnis accipio, prauis affectibus indulgens, A corruptione
me anteuerti & occupari video, & tamen eius iuſſa facio. Laborem atque mole-
ſtiam impendentem fugio: & inſtar canis alicuius catenis deuincti, aduerſus im-
perantes inſurgo. Peccatum quidem odi: ſed in paſſione & affectione eius perſi-
ſto. Iniquitatem fugio; atque etiam nolens à voluptate ſuperor. Peccati iugo na- C
turam ſubieci: & inde * neceſſitas aduerſum me dimanat. Quæ pro conſuetudine
ſequutus & amplexus ſum, ea paſſiones in me prauas excitant. Mentẽ enim carni
ſic vniui atq; obſtrinxi, vt ab ea ſeparari non velit. Mutare propoſitũ ſtudeo: ſed
inueterata mihi repugnat conſuetudo. Ab * ære alieno animam liberare conten-
do: ſed debiti me impedit magnitudo. Peſſimus fœnerator eſt diabolus; nõ enim
debitum repetit: liberaliter mutuò dat, nec vult vnquam * recuperare. Nullum
aliud fœnus, præter vnam ſeruitutem depoſcit. ſuppeditat abundanter ea, quibus
cupiditates noſtræ magis augeãtur: nec debitũ exigit. Cupio ego quæ debeo red-
dere: at ille alia * proponit. Quando autem ipſum, vt accipiat, cogo; maiora ſug-
gerit, vt ex eius pecunijs videar ipſi fœnus perſoluere. Debita aduerſum me re-
nouat: quoniam nouis cupiditatibus, priores interrumpit. Cùm vetera me per-
ſoluiſſe debita exiſtimo; nouis me iterum cupiditatum chirographis obſtrin- D
git. Videt me debiti continuatione adduci, vt lubẽs in peccatis perſiſtam; nouasq́;
mihi cupiditates inijcit. Veterũ cupiditatũ vt obliuiſcar, curat, ne illas confitear: &
vt ad nouas tamquã minimè obfuturas accedam, ſuadet. Nouis igitur cupiditati-
bus adſueſco ac vaco, & temerè priores obliuioni trado. Cum ingruentibus pa-
ciſcor atq; conuenio: & debitorem me rurſus conſtituo. Ad illas tamquam mihi
familiares accedo; & * fœnerantes mihi rurſus inueniũtur, vt Domini: dum ve-
rò ab illis liberari cupio, per eas veluti ſeruus multis * venalis efficior. Cùm ea-
rum præcidere vincula conor, alijs mox catenis detineor: & dum à bello paſſio-
num recedere ſtudeo, per progreſſiones atq; * largitiones quaſi œconomus ipſa-
rum inuenior O improbũ igitur draconis dominiũ: quoniam ſeruiens imperat.
O fallacem paſſionum licentiã, quæ adulationibus homines in ſeruitutẽ redigit.
O miſeram peccati conſuetudinem, quæ in naturam cõuertitur. Hæc arras dedit, E
vt mentem ſibi coëmeret. Carni aſſentata eſt, vt animam ſuo obſequio ſubijceret.
Adoleſcentiam meam * præoccupauit: vt mens, quid fieret, ignoraret. Imperfe-
ctum ſibi ſenſum coniũxit: vt eo tamquam * funiculo ferreo perfectam intelli-
gentiam retineret. Volentem autem fugere, non ſinit; vinculoq́; cohibet: & à
carne deficere cupientem, vt ſtultam * atque ingratã redarguit. Peccatũ mẽtem
munit, & fores cognitionis occludit: ſemperq́; animũ * malitia obſeruat, ne ſup-
plex ad Deum confugiens, * vendi carnem prohibeat. Iureiurando affirmat non
eſſe malũ indulgere carni; neque de re adeò parui momenti rationem exactum
iri. Confuſum plurimarũ cogitationũ aceruum adducit, negatq́; fieri poſſe vt de
ijs * quæſtio habeatur. Earum profert tenuitatem atque ſubtilitatem, ipſasque
* obli-

Rom. 1.
* vulg. qui ea faciunt.
* al. ſed authores ſcelerum, omnes pœnas dederunt.
Iacob. 4.
* al. monitorem ac correctorem.
* γνωσιμαχῶ. Alludit ad illud Rom. 7. non enim quod volo bonum, hoc ago. &c.
* καὶ μὴ αὐτὰ μισῶ.
al. etiam impotens, vectigal pendo, &c.
* al. neceſſitate contraria coarctor.
* al. Animã meam liberare ſtudeo: ſed æris me alieni detinet magnitudo
* al. exigere.
* al. alia prioribus adijcit. & al. at ille debitũ aliud addit, atq; auget.
* κεχρεῶται.
* πολύπρατος.
* παροχῶν
Peccati conſuetudo periculoſa.
* al. oppreſſit.
* al. catena.
* ἀγνώμονα.
* f. malignus.
* πραθῆναι .i. vendi. venditur autẽ caro, cùm ſubijcitur peccato, &c.
* al. in iudicio cognoſcatur.

A *obliuione delendas aſſerit. Si iudicium futurum portendero: ego, inquit, pœnas pro te dabo. Si dixero peccatum eſſe: ego, inquit, rationem reddam, ac te purgabo. Quòd ſi pœnam inde mihi imminere demonſtrauero: qua ratione, inquit, tibi; ſi ego ſuggeſſi? Si dixero me quòd paruerim, condemnandum: minimè verò, inquit; nam ego te compuli. Et quo pacto morem geſſiſti, in eo quod propoſito non egiſti? Securus igitur eſto. His me rationibus conuincit. hiſce me vinculis conſtringit. hiſce me vendit, & coëmit. His me fallit, & in errorem impellit. hiſce mihi aſſentatur, & ſuæ me ſeruituti ſubijcit. Peccatorem mei ſimilem, Paulus carnalem appellat. Peccatum conſenſu perficitur: mores autem, inter naturam & peccatum, ſunt medij. Perturbationes * atque cupiditates peccatum fouent, & naturam exagitant, animum affligunt, & mentem in ſeruitutem redigunt. Nam peccatum cùm eſt in carne, dominatur in mentem, & vincit animum, per ipſam carnẽ illum ſubijciẽs: iuſſa quippe eius, velut miniſtra ſedula promptè exequitur: quin & animam miniſterio illius opprimit, * eiuſque quaſi œconomũ agit, dum præbet, & opus exigit. Et ſi verberare voluerit animam; id per carnem efficit, eiuſque opera illam affligit & diuexat. Nam caro eſt veluti quædam animę catena, qua illam tãquam ouem capit, ac trahit ad occiſionem; & tamquam ſublime petentem volucrem, hac eam conſtringit atque deuincit; hacque, tamquã fortis alicuius gigantis pedes manuſque gladio concidit. Fugere nec valeo, nec ipſe mihi ſuccurrere. Sum enim veluti mortuus, viuens, & tamquam cæcus adſpiciens: & licet ſim homo, factus ſum veluti canis: cumque ratione atque intellectu ſim præditus, inſtar iumenti effectus ſum. Miſeremini ergo mei, ô amici mei. Me humi iacentem, corde & animo excitate ac ſubleuate; quicumque naturam C corporis, natura ſpiritus contemperaſtis. Non ſinatis me terrena ſapere, qui peccatum vt vulpem eſtis perſecuti; & prauas concupiſcentias tamquam feras beſtias ſuperaſtis. Feſtinate, obſecro, priuſquam ſententia pronuntietur, & antequam ego moriar: ne vnà cum fatuis excludar virginibus. antequam in terram abeam, vbi mortalium vitam intueri non licet; nec de iuſtitia, iniuſtitiave ratiocinari. Vbi non eſt corpus, per quod vita aut mors ad animam accedat: neque caro, per quam* inimicus ab eius infirmitate deuictus, ſubſannetur confundaturq;. Nam ſi Dominus mihi auxiliatus fuerit; à miſerabili cupiditatum affectione liberari cupio. ſique mei miſertus fuerit; parere illi planè deſidero. Si mecum ſecundùm multitudinem miſericordiæ ſuæ egerit; à peccato me liberabit. & ſi ſuam in me benignitatem effuderit; ſaluus ero. Credo illum poſſe: & non deſpero ſalutem meam. Scio miſericordiæ ipſius magnitudine, peccatorum meorum multitudinem ſuperari. Neque ignoro, eum, cùm factus eſt homo, omnium eſſe miſertum; D mihique in baptiſmate peccata cõdonaſſe fateor: nam & ego gratiæ huius factus ſum particeps. Cæterùm illorũ, quæ poſt baptiſma admiſi, medicina indigeo: ſed is qui mortuos ſuſcitat, etiam me curare poteſt. Cœcus ſum natus: ſed & cœcũ à natiuitate ipſe curauit, atque illuminauit. Ouis ſum Leoni * ad deuorãdum propoſita: ſed ex ore ſerpentis ipſe Adamum liberauit. Canis ob peccata mea factus ſum: at ſanabor, & inſtar illius Syrophœniſſæ, filius efficiar. Velut leproſus, reiectus ſum: at ſi voluerit, mundabor. Poſt cognitionẽ veritatis, me * peccaſſe ſcio: ſed ſanctũ habeo Dauid pro me deprecantẽ. Ille diuino adiutus auxilio reſipuit: & ego ab ipſo viſitatus ſanabor. Magnis me peccatis obſtrinxi, ſcio: ſed maior tamen eſt Dei benignitas atque clementia. Qui publicanum prouexit ad Apoſtolatum; etiam mihi licet pluribus peccatis obnoxio condonabit. Qui Zachæi, vt digni, miſertus eſt; mei quoq; quantũuis indigni, miſerebitur. Lupus erat Paulus, E Chriſti gregẽ perſequens: ſed crudelitate depoſita, factus eſt ouis. Qui inſtar immanis feræ, oues prius diſſipabat; idem tanquam bonus paſtor, oues poſtea curabat. Noui ipſum ignoranter feciſſe, ſed ego ſciens peccaui: verùm ego dũ ea, quæ prudens admiſi peccata, cum excellẽti eius gratia cõfero; veniam dumtaxat peto: ipſe verò qui per imprudentiam peccauerat, & veniam, & maiorẽ gratiã eſt conſecutus. Hic * fratres, anxius hæreo: hic operã & opem veſtrã imploro. Neq; enim iudiciũ ſolũ atq; damnationẽ reformido: ſed & irriſionẽ atq; ignominiã pertimeſco. Eos, qui nunc me reuerentur, vehementer vereor; metuens, ne in eorũ tunc cõſpectu propter occulta peccata mea, pudore ſuffundar. Vereor & eos, qui genuerunt

*al. ſub examen non venturas: ſed perpetuã obliuione delendas affirmat.

Rom. 7.

*al. affectiones.

*al. & tamquã procuratoris adminiculo, peccatũ carnis opera vtitur.

Matth. 25.

*al. per quam inimicus probris affectus ſubſannetur, &c.

Ioann. 9.

*, λιοντι βορᾷ.

Marc. 7.

*al. erraſſe.

2. Reg. 11. 12.

Pſalm. 6.

Matth. 9.

Lucæ 19.

Actor. 9. 22.

1. Corint. 15.

1. Timoth. 1.

Ibidem.

*al. Oro vos fratres, vt huic rei ſtudioſè operam detis, &c.

tunt me; nequando in beata illa degentes vita condemnẽt me: quippe qui ea, quę A
ſupra hanc vitam ſunt, profeſſus fuerim. Si vobis denuò moleſtus eſſe videor, fra-
tres, ignoſcite: & neceſſitati hanc meam moleſtiam, culpamque adſcribite. Illam
imitari volo viduam, quæ ſua importunitate, quod voluit, à iudice impetrauit. Et
impudentis illius inſtar amici videri vobis cupio: vt è lecto ſurgentes, pro me ad
Deum preces fundatis. Ille panis ſolatium depoſcebat: ego autem ſalutis auxili-
um. Ille carnis cibum: ego verò animæ * refectionem. Si volueritis, impetrabo
quod cupio: facilè enim mihi benignum & miſericordem Dominum concili-
abitis. Pro me igitur, tamquam pro amico deprecemini: & opera atque interceſ-
ſione veſtra, Deus mihi propitius reddetur. Cupit namque ille * miſericordiam
impertiri: ſed fructum bonæ affectionis animi veſtri requirit. Paratiſſimus eſt ad
ignoſcẽdum: ſed vt vos benignitatis ſuæ participes ſitis, expectat. Miſerẽdo enim B
vult docere, & ignoſcẽdo ſocios acquirere. In omnibus ſemper bonitas eius * ob-
ſequitur. Qui peccata ſua quæ ſcienter commiſit, * deplangit; ſibique ne alijs ſcã-
dalum præbeat, cauet; neq; ad peccandum, alios ſuo exemplo excitat: is facilli-
mè * iudicem placare poterit. Conſcientiam vniuſcuiuſque nouit Deus: & pecca-
torum non ſolùm iudicat quantitatem, ſed etiam qualitatem. Eſau, pœnitentiæ
locum non reperit: quoniam * inuerecundè peccauit, non inuitus, ſed ſpontè: nõ
enim errore atq; ignorantia, ſed ſciens ac volens peccatum admiſit: nam & pa-
rentes exacerbauit, & Deum non eſt veritus. Iudas quoq; proditor, pœnitentiæ
locum non inuenit: quia cum Domino verſans, peccauit; & ſpreto Deo, iuſtum
tradidit. Multum igitur intereſt inter peccata, quæ ſcienter committuntur, vtrũ
quis ea ſenſu, an cogitatione faciat: cùm vtrobiq; conſenſum adhibeat. Et graui- C
us, peiuſq; interdum vnus cogitatione, quàm alius opere peccat: cùm & hîc pœ-
nitentiæ reperiat locum, ille verò minimè. Exemplis porrò ſunt ea, quæ propo-
ſuimus ac diximus, confirmanda: ne inania vobis adduxiſſe cõmenta videamur.
Cham, cùm ſolùm de irridendo patre cogitaſſet, repudiatus eſt: & Dauid, qui reip-
ſa peccatum expleuerat, ab eo abſolutus. Qui * Chore conſenſerant, cùm nihil o-
mnino dixiſſent, aut egiſſent, à terra abſorpti ſunt, viuique in infernũ deciderũt.
Idemq; ferè vtrique accidit Quinquagenario, cum quinquagenis eorũ militibus,
qui ad accerſendum Heliam acceſſerant. Totam verò ſynagogam, quæ conflatũ
adorauerat vitulum, poſt correptionem ac diſciplinam Dominus liberauit. Et
Saul cogitationibus idololatriæ conſentiens, reiectus eſt: Manaſſes autem de ido-
lolatria à ſe admiſſa pœnitentiam agens, in gratiam receptus eſt. Peccauit ſcienter
conſuetudine Achab, & ſuſceptus eſt: peccauit Achitophel dumtaxat conſilio, &
in peccato mortuus eſt. Alia quoque ad hanc rem comprobandam exempla ſup- D
petunt, quæ ſi attenderitis cognoſcetis. Ruben, quòd patrẽ offenderet, non igno-
rabat: & cùm eſſet reiectus, poſt ipſius mortem à crimine liberatus eſt. Symeon
& Leui, quòd grauiter ſcienterque peccaſſent, ad tempus ſunt damnati: ſed no-
uiſſimè veniam conſecuti ſunt. Ipſeque Aaron vitulo conflatili ſacrificans, ad-
huc excuſationem & gratiam inuenit; & per * ſacerdotiũ ab illa neceſſitatis ma-
cula expurgatus eſt: filij verò eius Nadab & Abiro, contra præceptum Domini
delinquentes, ignemq; alienum offerentes mortui ſunt: cùm illis ne ſpatiũ qui-
dem pœnitentiæ, ac ſeſe defendendi conceſſum ſit. Ophni quoq; ac Phinees hos
imitati, quia in inſolentia & arrogantia perſtiterũt, eidem iudicio ſubiecti ſunt.
Quin & in Euangelio Simon Petrus, cùm iniquè ſe geſſiſſet, ac prudens aberraſſet,
ſine dubio venia dignus habetur. Elymas verò prædicationi reſiſtebat, & ad tẽpus E
cæcitate percuſſus liberatur. Ananias & Sapphira ſacerdotibus ſimiles, quippe qui
& ipſi nullũ defenſionis inuenerũt locũ; quoniã in occulta quadam contẽptione
verſabantur. Quemadmodũ autẽ in cogitationibus peccatũ eſſe diximus per con-
ſenſum: tales quoq; in antedictis cogitationes inuenire licebit. Qui Satanæ tradi-
tus à Paulo fuit, Ruben ſimilis reperitur: quoniam caſtigatus, dilectionẽ & veniã
impetrauit. Illud tamen in his intereſt, quòd vnus viuẽte adhuc patre, alter autem
defuncto eo peccauit: ideoq; Ruben maiori pœnæ ſubijcitur. Et Iudas traditor, ſi-
milis Eſau extitit: quia ſicut hic primogenita; ita ille gratiã ſuam vendidit: quare
& ambo reiecti ſunt. Nouerat Iudas id, quod agebat: quoniam gratiæ experimen-
tum habebat. Nam & Dominus ad eum: oſculo, inquit, * me tradis? Et licet diui-
nitatem

Margin notes: Matth. 18. Luc. 11. Ibidem. * ψυχῆς λυτ... * al. veniamus à moleſtijs & angoribus liberetur. * μακροθυμία * ... * al. excuſat ac purgat. * al. veniam impetrabit. Gen. 25. 27. & Heb. 12 * ... Ibidem. Matth. 26. & Marc 14. ac Lucæ 22. NOT. EXEMPLA. Geneſ. 9. 2. Reg. 12. Num. 16. * al. Qui Chore, Dathan, & Abiron conſenſerant. 4. Reg. 1. Exod. 32. 1. Reg. 13. 15. 2. Para. 33. 3. Reg. 18. 21. 2. Reg. 15. 17. Gen. 35. 49. 50. Gen. 34. 49. 50. Exod. 32. * al. eleemoſynam. Exod. 28. 29. 40. &c. Leuit. 10. 16. Num. 3. 26. & 1. Paralip. 24. 1. Reg. 2. Matth. 26. & Ioan. 18. Actor. 13. Actor. 5. 1. Cor. 5. Geneſ. 25. 27. Matth. 26. & Marc. 14. & Lucæ 22. Ibidem. * vulg. filiũ hominis tradis?

A nitatem cognouiſſet, ab auaritia tamen eſt deuictus. Et Eſau, quamuis admo- Geneſ.25.27.
nitus, parentes tamen exacerbauit. Magna ſanè differentia eſt, fratres, & in ipſa
peccati cognitione magnum diſcrimen: quin & in ipſa potentia, cernitur diffe-
rentia ſententiæ. Actionem conſidera, & diſcrepantiam cognoſces. conſenſum
reſpice, & iuſtitiæ † vim atque grauitatem intelliges. Tempus actionis expen- †al.iuſtitię momentum, ac vim
de: & ſupplicium planè iuſtum eſſe dices. Ne autem perſonæ nos ſpecies fal- cognoſces.
lat, quòd ea quæ fiunt, non videamus. Ex me diſcite, quàm rectè Phariſæi re-
prehenſi fuerint, cùm Chriſtus ſimulatum ipſorum taxauit habitum † ac figu- †σχῆμα.
ram, dicens eos ſepulchris dealbatis eſſe ſimiles: illique malè ſibi conſcij, ad in- Matth.23.
ſidias mox ſe conuerterunt. Mihi quoque frequenter eiuſmodi † mœſtitia accidit †al. blaſphemia.
atque moroſitas: nam dum à conſcientia reprehendor, contriſtor & moleſtè fe-
B ro. Acerbus quippe apud illos, qui latere cupiunt, eſt veritatis ſtimulus. Duraque NOTA.
videtur reprehenſio eſſe hominibus, præſertim ambitioſis † & qui populo pla- †ἀντιχαρισμ.
cere ſtudent. Aperite † ſepulchrum meum, & vermes apparebunt. Auferte fi- †al. Detegite figuram hanc
ctionis operculum: & quid in ſepulchro ſit, perſpicietis. Adſpicite actionis meæ meam, ac habitũ. Tollite per-
virtutem: & Phariſaicam agnoſceris ſimilitudinem. Hac ſola re ab illis differo, ſonam dealba-
quòd & vobis ego, quid ſim, confitear. Quapropter & veſtris precibus, me tam, &c.
procul à ſupplicio æterno abfuturum confido. Permagni enim refert, vt in tem-
pore quis iniquitatem confiteatur; & confitendo, legiſlatoris iracundiam euitet.
Neque parui momenti res eſt, vt Iudicem quis ſibi, culpam non negando, bene-
uolum propitiumque reddat. Phariſæi itaque in ſua pertinacia perſiſtentes, cùm
ipſa Hieruſalem capti ſunt: & ſimulatam iuſtitiam venditantes, pecc toribus
confitentibus † inferiores fuerunt. Quare & ab initio Chriſtus aiebat eos in ſto- †ἥττονες. al. deteriores.
C lis ambulare, ſimulatè nimirum, & fictè. Quin etiam per Sophoniam prædixe- Marc.12. &
rat eorum fraudem, & calliditatem inuadendi; ſeque venturum ac reprehenſu- Lucæ 20.
rum illos: Viſitabo, inquiens, eos, qui † veſtes gerunt alienas, ſemperque ab illo Sophon.1. †al. qui veſtimentis induti
redarguebantur, quòd iuſtitiam ſimularent. Si porrò aliena ipſi veſtimenta ge- ſunt peregrinis.
ſtabant; quorum ergo illa Phariſæorum indumenta erant? Ego quidem † cre- †al ſentio.
derem ea fuiſſe Prophetarum: quoniam in illis populus erudiebatur. Sed etiam
Apoſtolus referens quoſdam in melotis, ac pellibus caprinis verſatos eſſe, conſe- Heb.11.
quenter dixit, in ſolitudine ſic ipſos facere ſolitos. Nam in ciuitatibus habitum NOT.
mutabant: neque enim ſcire volebant homines, quidnam ipſi agerent. † Alienus †ἀλλότριον σχῆμα.
igitur ac peregrinus Phariſæorum erat habitus: quippe qui cùm eſſent inſipien-
tes, ſapientum doctorum more veſtiebantur. Pelliceæ quidem veſtes illis † erant †ſcilic. in Eremo degentibus.
D pro amictu: neque enim populo cupiebant eſſe conſpicui. Pelliceas verò habe-
bant, atque gerebant, tamquam ad exercitationem accommodatas. Temperan-
tia enim calore indiget. veſtimẽtique illud genus erat congruens, tum domi, tum
etiam foris: nam temperantiæ inopia conducit. Planè † autem ſapientia atque in- †al. Planè autẽ oratio exercita-
telligentia per meditationem atque exercitationem; & prudentia per temperan- tione ac medi-
tiam augetur, ac proficit. Quarum vtraque tam ſapiẽtibus, quàm Prophetis neceſ- tatione fit me-
ſaria erat. Illis quidem, quia docebant: his autem, quia reprehendebant. Quam- lior, &c.
obrem etiam habitu indigebant vtrique. Cæterùm Phariſæi neutram vitæ ratio-
nem ſeruabant: neque enim ſapientes erant, neque etiam † futura proſpiciebant. †al. neque prophetæ erant.
Proinde & meritò eos Dominus reprehendit, quòd negotiationi & auaritiæ, non Ioan.2.
autem veritati vacarent. Ego verò meam vobis, fratres, reprehenſionem pro-
pono: ne repentè, cùm Deus cauſſam meam cognouerit, rideatis. Opus enim
E cuiuſque, inquit Apoſtolus, ignis probabit. Quòd ſi opus diſcernere nouit: 1.Cor.3.
quanto magis habitum dijudicabit? Nam ſi quis iuſtorum habitu indutus fue-
rit tamquam iuſtus; non reijcietur. Sin autem quis, indignus cùm ſit, illum aſ-
ſumpſerit; nudabitur ac ſpoliabitur eo. Hic porrò eſt ille, de quo dicit Euan- Matth.24. & Lucæ 12.
gelium: quia diuidet eum, partemque eius cum † hypocritis ponet. Diſtinctione †al. cum infidelibus, vt eſt
enim habitus, etiam honoris ac dignitatis gradus indicatur. Epiſcopus quippe, apud Luc.
& Presbyter, ac Diaconus, & reliqui, † vt habitu, ita etiam dignitate diſtin- †al vt dignitate, ita & habitu
guuntur. Qui autem reperti fuerint indigni, ſpoliabuntur. Non dicit de operi- diſtinguuntur.
bus, diuidet: (nam ignis, opera mala ſimul cum eorum auctoribus comburet:) al. habitu, & dignitate diſtin-
verùm de nomine, & habitu, ac dignitate illud dictum intelligitur. Decorem guuntur.
enim ac gloriam perdent, & ignominiam atque confuſionem induent. Sicut

ſpeciem ac formam eius deſcripſeram, antea vmquam viſus eſſet. Rurſus autem A
ſomno captus, eumdem adſpicio ſic dicentem: Cras cōſpicietis & illos, qui à vobis iniuria affecti ſunt; & calumniæ falſæque accuſationis veſtræ remunerationē. Experrectus, cogitabundus hærebam. Socij verò ad me: quid, inquiunt, ita triſtis es? quibus ego cauſſam quidem exponebam, ſed exitum rei metuebam, & iam illas de caſu & fortuna cogitationes obliuioni tradideram. Illi autem magna mecum ſollicitudine angebantur. Tranſacta igitur nocte illa, ſiſtimur iudici: & ſubitò adducuntur * quinque vincti coram eo. Itaque qui mecum erant, multis exceptis verberibus, iterum in cuſtodiam retruſi ſunt, me illic relicto. Deinde duo in primis in iudiciū adducti ſunt: atque iſti, fratres illius erant viduæ, quæ per ca- B
lumniam ab ijs paterna hæreditate fuerat ſpoliata: vnus autem eorum in homicidio, alter in adulterio deprehenſus erat. Quæ dum ipſi crimina cōfeſſi eſſent, per tormenta coacti ſunt & alia quæ patrarant ſcelera confiteri. Homicida ergo confeſſus eſt, ſe quodam tempore dum negotiaretur in ciuitate, cū muliere quadam cōſuetudinem habuiſſe: hæc verò illa erat, cuius cauſſa vnus ex illis, qui mecum detinebantur, in cuſtodia ſeruabatur. Interrogatusque quo pacto effugiſſet? accidit, inquit, vt, dum * obſeruaremur, vicinus quidam adulteræ, alia ad eam accederet via, quaſi aliquid ab ipſa vtendum poſtulaturus: quod cùm dediſſet illa, me iam per feneſtram demiſſo, rogauit illum, vt ſe quoque per eamdem feneſtram demitteret, prætexens fœneratores ad ſe capiendam aduentare. Quod cùm ille iam niteretur facere, mox à marito eiuſce mulieris comprehenſus eſt: * nobis interea aufugientibus. Adhæc autem Iudex: vbi, inquit, eſt mulier? Ille C
autem cùm locum indicaſſet, iuſſus eſt ad mulieris vſque aduentum cuſtodiri. Alter verò præter adulterium, cuius damnatus fuerat, etiam ſe hominem interfeciſſe confeſſus eſt, illum ſcilicet, quem agricola, qui mecum detinebatur, occidiſſe accuſabatur. Aiebat autem maritum mortuum illius eſſe fœminæ, quæ ipſius * amore capta fuerat. Nam cùm, inquit, pomeridiano tempore agrum ſuum inuiſeret, fictæ ſalutationis prætextu propius accedens, confeſtim illum occidi, & aufugi. Affines autem, cùm ad clamorem occiſi eſſent egreſſi, nullū inuenerunt aut viderunt præter hominem quemdam agreſtem, quem magno labore feſſum ſomnoque correptum, tamquam homicidam comprehenderunt, & in vincula coniecerunt. Quæ * cùm ille retuliſſet, locumq; pariter ac nomen mulieris indicaſſet; mox in carcerem abductus eſt. Adducti autem ſunt & tres reliqui, quorum vnus quòd ſegetes combuſſiſſet accuſabatur: alij verò duo, quòd conſcij & ſocij cœdis D
fuiſſent; ſed paucis excepti verberibus, quia nihil confitebantur, in carcerē perducti ſunt. Audierat enim Iudex ſuum aduentare ſucceſſorem: & ego, nulla de me facta quæſtione, cum ipſis receſſi. Eramus igitur in eadem omnes cuſtodia detenti. Iudex verò qui adueniebat & ſuccedebat, è noſtra erat patria: ſed multo ego tempore, quis & vnde eſſet, ignorabam. Interea autē dum pluſculum nobis temporis atque opportunitatis interquieſcendi tribueretur, amicitiam contraximus. Cumque priores iam facti alacriores eſſent, & reliquis quæ acciderant, recenſuiſſent; in me omnes tanquam in hominem pium atque religioſum intendebant. Fratres autem viduæ illius, cognito homine qui contra eam * patrocinatus erat, admirati ſunt. Cuncti verò rogabant me, vt ſi qua ratione poſſem, aliquid fauſti ac boni adnuntiarem ipſis. Cæterùm multis diebus commoratus ibi, non amplius eum qui in ſomnis mihi apparuerat, vidi. Quem in fine tamen dierum iterum conſpexi, me ſic compellantem: Ecce hi tres, aliorum etiam ſcelerum rei, nunc E
iuſtas pœnas luent. Quod ipſis cùm dixiſſem, confeſſi ſunt duo ex eis ſe flagitij cuiuſdam furis conſcios fuiſſe; qui cùm quemdam interfeciſſet propter vineam adiacentem ſuæ poſſeſſioni, ei nos teſtimonium dedimus hanc ipſius fuiſſe vineam; eumque non ab illo necatum, ſed è rupe præcipitem corruiſſe mortuum. Alius autem tertius retulit ſe ira concitatum, è tecto quemdam præter voluntatem deturbaſſe, quo ex caſu ille interijſſet. Poſtea rurſus conſpexi in ſomnis hæc mihi referentem: Tu cras liberaberis; reliqui autem iuſtum ſubituri ſunt iudicium. Fidelis igitur eſto, & diuinam prouidentiam enarrato. Altera ergo die Iudex pro tribunali ſedens, queſtionem de omnibus nobis habuit. Et exploratis quæ iam acta fuerant, ac fœminis quæ * paratæ aderant, interrogatis, æquiſque teſtibus adhibitis, Iudex

* ἀναφορά, videtur eſſe hic ille numerus quinque captorum.

* al. cuſtodiremur.

* al. nos verò elapſi ſumus.

* τοῦ ἐρῶντος αὐτοῦ.

* al. interrogatiuè ſic: Quis verò hæc indicauit? mulier, inquit. At ille: vbi hæc? Ipſe verò & nomen, & locum oſtēdit, in alia regione non procul ab altera, &c.) vt eſt in alio MS. Græco.

* συνηγόρησαν τα

Iſta, de vinea, & de illo ex rupe præcipitato, illoque è tecto deturbato, &c. al. deſunt, nec ponuntur in Narrat. de ſua Conuerſione.

* ἑτοιμασθεῖσαι

A Iudex innocentes abſoluit, agricolam inquam, & eum qui falsò adulterij accuſa-
tus fuerat: fœminas autem torturæ ſubiecit, vt conſtaret an alijs etiam facinori-
bus reperirentur obnoxiæ. Comperit igitur vnam earum, odio illius, qui ſuum
adulterum prodiderat, incitatam, bona ipſius incendiſſe: ex quo quidem incen-
dio, agrique depopulatione, cùm quidam propius fugeret, tamquam illius au-
ctor comprehenſus eſt: & hic nobiſcum erat; quem etiam Iudex quæſtione habi-
ta, quia innoxiũ reperit, abſoluit atque dimiſit. Altera verò adultera, cùm in eo-
dem eſſet vico, vbi duo illi comprehenſi fuerant, qui in homicidio perpetrãdo
dicebantur extitiſſe ſocij, rem omnẽ vti cõtigerat, apertè confeſſa eſt. Qui necatus
B eſt, inquit, cùm domi meæ ab altero viduæ illius fratre (qui meus erat amator) me-
cum concũbere deprehẽſus eſſet, occiſus ab illo eſt, & in *biuium proiectus. Con- * ἐκτρίοδον
curſuq; hominũ facto, cùm duo viri quemdam perſequerentur, à quo ſibi hœdus
ſurreptus erat; eos alij cõſpicati, arbitranteſq; ideo fugere, quòd cædẽ patrâſſent,
cõprehenderunt, ac carceri tradiderũt. Iudex verò cùm diligenter, & nomen eo-
rum, & genus, & quinam, ac quales eſſent, explorâſſet, & rem omnẽ apertius co-
gnouiſſet, illos innoxios liberauit. Erant autẽ hi quinque, agricola nimirum, &
qui falsò adulterij fuerat accuſatus, & tres poſtremi. Porrò duos fratres, & ſcele-
ſtas illas cum ipſis mulierculas, à feris dilaniari iuſſit. Tunc verò & me Iudex in
medium adducendum curabat, qui licet beneuolentia coniũctus mihi eſſet, ſci-
re tamen ex me ordine voluit, quo pacto res illa omniũ ſucceſſiſſet. Cui dum ego
id quod verè geſtum erat, retuliſſem, meque ex voce & nomine ille cognouiſſet,
C (familiaritas enim ipſi cum meis interceſſerat parentibus) quæſtione de paſtore
habita, eoque flagris excepto, ac veritate comperta, poſt dies plus minus * ſeptu- * al. octoginta.
aginta, ab accuſatione & crimine obiecto me abſoluit & liberauit. Nocte deinde
ſequenti, in ſomnis conſpexi virum mihi dicentem: Reuertere ad * locum tuũ, * al. in regionem tuam.
& de iniquitate tua age pœnitentiam, certoque ſcias vnum eſſe oculum cuncta
perluſtrantem: & grauiter ille mihi comminatus, receſſit; quem ad hunc vſq; di-
em non amplius vidi. Anxius igitur, & multis lachrymis perfuſus inde abij, igno-
rans vtrum Deo ſatisfecerim. Quapropter omniũ me precibus adiuuari depo-
ſco: nam vulnus mihi grauiſſimum accidit, atq; incurabile. Viſionibus ego non
efferor, ſed impijs cogitationibus meis diuexor * & angor. Apparuit & Pharaoni κατατρύχομαι.
Angelus futura prænuntians: ſed mentem atque ſententiam eius, prophetia non Ezech. 29. 30. &c.
mutauit. Dicit & Chriſtus illis qui nomine ſuo prophetauerant: non noui vos, Lucæ 13. &
operarij iniquitatis. Scio me vera vidiſſe, & reipſa expertus ſum: ſed excruciat me Matth. 7. 25.
D ſupra modum ingens mea in Deum iniuria. Nam qui dicit omnia * caſu fortui- * αὐτόματα πάντα
toque fieri, is diuinitatem è medio tollit. Iſtud cogitaui, non inficior: reſipui, ſed
an Deum mihi placauerim, neſcio. De ipſo prædicaui: ſed vtrum verba mea ipſi
grata fuerint atque accepta, me latet. De prouidentia ſcripſi: ſed *an Deo placu- *al. ſed an accepta Deo illa fuerint, neſcio.
erint mea ſcripta, ignoro. Domum vidi: & œconomum adeſſe cognoui. Mun-
dum intuitus ſum; & prouidentiam intellexi. Nauem abſque gubernatore ſub-
mergi aſpexi; & inanes hominum labores ſine Dei gubernatione eſſe, animad-
uerti. Ciuitates, & reſpublicas diuerſas bene conſtitutas vidi; & Dei ordinatio-
ne atque præſcripto cuncta conſiſtere, intellexi. Ex paſtore, grex viget; & ex Deo
cuncta quæ ſuper terram ſunt, creſcunt & coaleſcunt. Per agricolam, inter tri-
ticum & ſpinas diſcernitur: & à Deo, omnis quæ in terris eſt prudentia & intelli-
gentia adhibetur. Ab Imperatore, militaris exercitus dependet ordo: & à Deo,
E vera cunctarum rerum conſtitutio atque diſpoſitio. Nihil in terra abſque capite
atque origine: quoniam cunctarum rerum principiũ eſt Deus. Flumina ex fonti-
bus ſcaturiunt: & à diuina ſapientia leges. Fructus producit terra, ſi tamen ex cæ-
lo ipſa fuerit irrigata: adeò ex ſeipſo fieri nihil poteſt. Dies, lucis copiam ſugge-
rit; ſed tamen ſolaribus radijs ad ſui perfectionẽ indiget: ſic & bona ab hominibus
efficiuntur, ſed diuina gratia perficiuntur. Sol lumen continet; at cælo in quo re-
quieſcat indiget: ſimiliter & Deo pij ac ſancti homines opus habent, à quo * re- εἰς τὴν ἀποκατάστασιν.
parentur. Neque lumen ſine igne, neq; nox abſque tenebris. Mutuo enim cũcta
auxilio indigent, vt * eum qui ipſos coniunxit, repræſentent. Hoc illius ope in- * al. vt ita ſuũ moderatorem indicent.
diget, & illud alterius: ſolus autẽ Deus nullius eget. Nihil ſua ſpõte, in rerũ natu-
ra exiſtit; quoniã ſeipſum facere nemo poteſt. Nam ſi quis ſeipſum faceret; is eſſet,
priuſ-

Digitized by Google

priuſquam fieret: & quo pacto poſtea talis factus eſſet? nam quod exiſtit ante- A
quam fiat, non indiget vt id fiat, quod eſt: neque alieno opus habet adminiculo
ad illius, quod eſt, conſtitutionem. Solus igitur Deus nō factus. A ratione quip-
*αὐτόματον. pe alienum eſt, vt aliquid ſponte * & à ſeipſo fiat. Neque ignorat Deus ſe factum
non eſſe: neque vt nos, principium infantiæ habuit. Non eſt ignarus ſubſtantiæ
atque eſſentiæ ſuæ: neque enim eam quiſquam ipſi conceſſit. Nouit id quod eſt,
omnemq; humanā cogitationem excedit. Non inuidet: ſed parcit nobis. Neque
enim audire valemus principiū rei non factæ: quia nec dici quidem poteſt. Rei
principio carentis initium intelligere nequimus: cùm neque tantam intelligen-
di facultatem habeamus. Terrena Deus ex monte Sina locutus eſt; & populi per-
Exod. 20. territa eſt multitudo: quid igitur ſi cæleſtia loquatur, agemus? E terra locutus eſt,
* al. contabuerunt. & homines infiniti * cohorruerunt: quid ergo faciemus, ſi nos è cælo alloqua- B
tur? Rogauit populus, ne Dei vocem audiret: & Deus illi quod petebat, cōceſſit.
Ibid. Exod. 20. Moyſes Deum, vt cum populo permaneret, orauit: & mortui ſunt multi, quia ad
diuinam naturam appropinquare non poterant. Oſtēdit igitur Deus fieri propter
iuſtitiam ſuam, vt hominibus iuſtis appropinquet: ſicut cōtra, immedicabilis fit
plaga iniuſtis. Parcit itaq; nobis, & ſubducit ſe, vt viuamus. ſic quoque arcana te-
git, quæ capere nequimus. Acceſſit ad Aaron: & quòd filios ipſius comperiret re-
Leuit. 10. & Num. 3. 26. os, interemit eos. Acceſſit ad populum: & multos peccatores occidit. Si igitur
diuina nobis dixerit, & non crediderimus; omnes nos interficiet: ideo autem ea
nobis non dicit, quia præuidet nos credituros nō eſſe. Rectè igitur agit, proſpici-
ens ac conſulens nobis, ne moriamur. Non tantam nobis intelligentiā præbet: ne
liberæ voluntatis propoſitum extinguat. non maiores vires nobis tribuit: ne na-
* al. confundat. turam * obruat. Benignitatem nō exhaurit: ne à malitia atq; improbitate ſupere- C
tur. Non facit homines Angelos: ne poteſtates cōfundat. neque Angelos efficit
*δημιουργίαν. Cherubim: ne * opificiū peruertat. Tantum autem cuiq; tribuit, quantum creata
quælibet natura capere potuit. Naturas conſtituit; & ipſas vtpote mutabiles, mi-
ſericordiæ indigere reperit: nouerat quippe maiori eas gratia corroborari am-
*μετουσίαν. plius, atque ſubſiſtere. Ipſis * participationem ſuam impertiuit: ſed quod eſt am-
* al. ſuperbiēdi. plius, pro cuiuſque viribus tribuit intelligēdi facultatem, ne * ſuperbiæ illis oc-
caſio eſſet. ſicut qui pueros ad malum exercent, ipſi magis tamquam mali auctо-
res, ſunt reprehendendi. Quod capere poterant, dedit eis: & quod non poterant,
ignouit: cùm à nemine quod vires ſuperet, exigat. Ne igitur ô mortales, eius po-
* al. quòd. tentiam incuſaueritis, * quaſi capaciorem efficere naturam veſtram non potue-
* al. ſed ei tantū tribuit, quantū capit, & nō amplius, licet ipſi multū auri ſuperſit: Sic etiam Deus, &c. rit: non enim opifex in cauſſa eſt: ſed ipſa creatura atque natura. Artem habet D
aurifex, qua opus ſuū dirigit; ſed * ei non plus tribuere vult, quàm capere poſ-
ſit: ſic quoque Deus, quamuis omnia poſſit; non tamen amplius tribuit, quàm
rei cuiuſq; natura patiatur. Et artifex congruentem volens operi ſuo attribuere
venuſtatē, tantam auri materiam adhibet, quantā capit, & non amplius; licet mul-
*ἀφ' ἑαυτοῦ. tum illi adhuc auri ſuperſit. Nullus enim opifex intelligens adeſſe plus materiæ
auri, de * ſuo ſubijcit materiam, vt imago perficiatur. Et Deus cùm norit omnia
admiranda, nouit etiam ſuæ naturæ ſimilem materiam eſſe non poſſe. Maximas,
* al. at quod fieri nō poteſt, vt fiat, neque cogitat, neq; inuenit, neque facit. in res creatas, diuitias effudit: ſed * quòd factum fieret infectū, nec quidē cogita-
uit, nec inuenit, neq; fecit. Nam ſi rem factā, efficeret infectā; ſuā naturā accuſaret,
quaſi ipſa quoq; facta eſſet; & quæcunq; volens fecit, non ex ſua ſubſtantia produ-
*ἀκατάληπτος. xiſſet. Nō eſt * cōprehenſibilis Dei poteſtas, ô mortales: cùm enim maiora * poſ-
*μείζω γὰρ δυνάμενος. ſit in rebus creatis, egit quantū capaces erant. Noui mercatores multos poſſe etiā E
ſupra q̃ poſſideant; nam propter illa quæ habent, fides eis habetur: at non niſi ijs,
quæ poſſident, facilè negotiātur. Deus quoq; niſi res quæ ſunt, facilè feciſſet; iure
* al. exiſtimate.) vt ſit Conceſſio, figura oratoria. * exiſtimaretis q vultis reprehēdere, eū plura nō potuiſſe. Vultis ineffabilē poteſta-
tis eius cernere facultatē? Cælos, & quæcumq; in eis ſunt, verbo perfecit. ex quib9
cōſtat, multò maiora ac plura eū poſſe ſed natura ꝑcreata amplius nō capit. Noui
artifices plura q̃ materia ferat excogitare, & ex ijs q̃ promptè & expeditè elaborāt,
* al. quāto magis credere oportet, Deum longè plura poſſe, &c. ſuæ artis præſtantiā declarare: * quāto ergo magis Deus credendus eſt in rebus à ſe
creatis tantū decorē atq; pulchritudinē exprimere poſſe. Quanto autē verbis præ-
ſtantiora ſunt opera: tanto citra vllā cōparationem rebus procreatis diuina præ-
cellit virtus atq; potentia. Fecit igitur cuncta ad vniuſcuiuſq; vtilitatem ac neceſ-
ſitatem.

Digitized by Google

A ſitatem. Non tamen vlla ipſe coactus neceſſitate, tot differentias inuenit, ac fecit: quoniam de primis, experimentum dedit in ſecundis. Non neceſſitas tantæ pulchritudinis cauſſa extitit: alioquin enim opus alterius * inueniretur, & non ipſius Dei. Neceſſitas quippe liberam excludit voluntatem. Et cuncta quæ voluit, fecit in cælis & in terra, ſicut diuina Scriptura teſtatur. Si rerum ordo, Dei laudē celebrat; non ſanè malum, cauſſa boni eſt, neque ad pietatem adducit. Si malum prius extitiſſet; bonum vtique fieri non permiſiſſet: nam aliâs non malum fuiſſet, ſed bonum. Si materia aduerſus Deum conſtitiſſet; magnus eſt error putare rem inanimam poſſe pugnare. Quòd * ſi materia animam confuſionis actionem habuiſſet; perabſurdum eſſet, arbitrari, animam actionis eſſe motum: cùm nihil
B eorum, quod quiſquam noſtrum facit, anima ſit. At ſi dicas materiæ efficacitatē ex quodam intus * coexiſtente ortam eſſe: valde ſanè ſtultum eſt, exiſtimare in materia quæ ſemper in mutatione verſatur, aliquid ineſſe perpetuum. Nam quidquid mutatur, temporarium, & caducum eſt. Quomodo ergo æternum eſſe poteſt, quod eſt mutabile? Nihil igitur eorum, quæ facta ſunt, erat quando nō erat: ſed ſolus Deus ſemper fuit, & propterea illo indigent omnia. Ipſe enim ſuapte voluntate fecit illa, non autem aliqua coactus neceſſitate. Et ſingula fecit, ſicut voluit. propriam * autem habet voluntatem, quæ nulli neceſſitati ſubiecta eſt: atque ideo non ſunt illi coæterna, quæ fecit. Nam ſi voluntas ipſius neceſſitati coniuncta eſſet; coæterna quoque forent ei, quæ ab ipſo ſunt procreata: & operatio atque creatio voluntati congrueret. At procreatio ipſius non fuit neceſſitati ſubiecta: alioquin enim coæterna illi fuiſſent, quæ ſunt ab ipſo procreata: &
C ſic paſſionis fuiſſent expertia, vt voluntas eius, & maieſtas veneratione atque adoratione digniſſima. Ideo non ex neceſſitate ſibi adorationem conſtituit: nam aliâs, vt adoraretur, ea quæ procreauit, ſibi coæterna feciſſet. Neque enim ex eo quid patitur, quòd non adoretur à gentilibus. Neque adorationum diuerſitate commouetur. Neque quòd imperfectè à Iudæis adoretur, indignatur. Neque propter * hæreſes, quòd ſibi ex parte dumtaxat adorationem exhibeant, perturbatur. In omnibus enim abſque perturbatione idem ipſe permanet, qui erat ante * quaſcumque res creatas, & ad hunc vſque diem, & deinceps in æternum. Cunctarum rerum cauſſa eſt, bonitas ipſius: & naturæ terminus, iuſtitia eius. Sapiētia autem ipſius, varietate rerum demonſtratur. Præbuit igitur nobis mortalibus, quod capere poſſumus, vt dixi, habita ratione virium noſtrarum. Et quoniam præuidit, nihil eorum, quæ fecit, ipſum capere poſſe; produxit Filium ſine principio
D ex ſubſtantia ſua, & Spiritum ſanctum; non ex neceſſitate, vel cauſſa aliqua, ſicut * diximus, cùm de Verbo ageremus, vt bonitatis ipſius plenitudinem acciperet: quia naturaliter ipſum ex ſubſtantia ſua genuit. Omnis autem natura eius, à neceſſitate & cauſſa, eſt aliena ac libera; & maximè, quia voluntati naturam admiſcuit, & vtramque bonitati coniunxit. Nam bonitas plenitudinem oſtendit; quia genuit, à quo * eſſentialiter caperetur. Natura verò dignitatem; quia non indignus, qui capit, nempe filius, vtpote non factus. At voluntas neceſſitatem exterminauit: quia non propter aliquid eſt genitus; ſed vt ſemper perfectum eſſet æternitatis myſteriū. & vt non aſſeramus, volūtate neceſſitati ſubiecta naturaliter genitum eſſe Dei filium. Cæterùm Spiritus ſanctus non genitus eſt: ſed proceſſit ex ſubſtantia Patris, non imperfectus, neque promiſcuus. Nō enim modò Pater eſt, modò Filius: ſed Spiritus ſanctus plenitudinē habēs bonitatis, & in teſtimoniū di-
E uinitatis pcedens. quia nō vlla perturbatione, aut tēpore, aut neceſſitate, aut * mutatione, aut alia quacumq; cauſſa Pater Filiū genuit; ſed natura ab omni neceſſitate remota ac libera, quā per ſuā cōſtituit hypoſtaſin. aliumq; Pater cōſortem volens, nō quem genuit, ſed produxit, Spiritū ſanctū ex ſubſtantia ſua; nō ante Filiū, ne dicamus neceſſitati voluntatē eius ſubiectā eſſe. Neq; hominū de ipſo formidauit dubitationem, quomodo nimirum cùm impaſſibilis ſit, genuit, habens demonſtrationē Spiritū ſanctū; quoniā non generans, ſecundùm ſeipſum produxit; ſic & Filiū generans, ſecundùm ſeipſum ſine perturbatione genuit. Neq; enim imminutus eſt, procedente Spiritu ſancto, vt & * paſſibilē Filij generationē arbitremur. Quòd porrò poſt Filiū, Spiritum ſanctū dicimus: id nō temporis, ſed perſonæ eſt ſignificatiuū: cùm Spiritus, & Verbi vna & eadē ſit principij expers * eſſentia atque

---

* al. eſſet.
Pſalm. 142.
Geneſ. 1.
* al. Sin dixeris materiæ animā eſſe cōfuſionis actionem, &c.
* ſυνυπὸν]Θ-. al. ſυνυπάρχον]Θ-.
CONTRA HAERETICOS.
* al. Voluntas autē eius nulli ſubiecta eſt neceſſitati.
* al. hæreticos.
* πρὸ τῶν γεννητῶν.
ΝΟΥ.
* al. ante diximus, cùm verbum adumbraremus.
* al. naturaliter
* τροπῆ.
Dubitatio quæ poſſit exiſtere, talis: Quomodo cùm ſit impaſſibilis, genuit? &c.
* ἐμπαθῆ.
* συνάναρχΘ- ὕπαρξις.

atque ſubſtantia. Nam & nos in pronuntiando verbo, ſpiritum noſtrum mouemus, & cum verbo ſpiritum producimus. Pater ergo neque tempore indiguit in generatione Verbi: neque vllo temporis interuallo, poſt Verbum produxit Spiritum ſanctũ. Quapropter & coæterna Sanctiſſimæ Trinitati eſt diuinitas. Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, tres quidẽ ſunt perſonæ: ſed vna ſubſtantia, & vna diuinitas. Quamobrem & vnus Deus eſt ſancta & conſubſtãtialis Trinitas. Et quòd ſit verbum in ſpiritu, affirmat de nobis Dauid: quia ſpiritus eſt in ore noſtro. non quòd ſimilem dicere velit in diuinitate compoſitionem: ſed vt ſimilitudine atq; exemplo quæ ante dicta ſunt, demonſtrentur, & intelligantur. Quantum ergo capimus, tantũ de Deo intelligimus: & quantum ferre poſſumus, tantũ ab ipſo accipimus. Plenitudinẽ igitur cognitionis eius nemo habet, niſi Filius, & Spiritus ſanctus. Nam ſi * plura audiuerimus, non credemus: & ſi plura acceperimus, extollemur, & ſuperbiemus. Meritò igitur plura nec dicit, neq; præbet. Ideo autem iam dicta * percurri: vt & in ipſa cognitionis eius diſtributione, diuinã eius prouidentiam oſtenderẽ. Ait enim & ipſe Chriſtus: Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi cæleſtia vobis dixero, credetis? Ego verò ita ſermonem * conuerto, & dico: Si cæleſtia * audire nequimus: quo pacto quæ ad diuinam pertinent naturam, audientes, percipiemus atque credemus? Quòd ſi Iudæi temporaria trãſgredientes præcepta, morte ſunt mulctati: quanto magis qui non obſeruãt, quæ de * Deo audiuerũt, peribunt? Et vtinam hæc mors illorũ eſſet ſimilis: verùm iſta, vt puto, horrida animæ mors eſt. Quin & Apoſtolus de eo teſtimoniũ perhibẽs: quantò, inquit, magis putatis, deteriora mereri ſupplicia, qui * conculcauerit filium Dei? Intelligite fratres, hæc omnia, quæ antedicta ſunt, propter meipſum à me conſcripta eſſe: ſiquidem vereor, ne deteriore illa morte afficiar. De cognitione quippe diſſerui: vt me in Dei cognitione deliquiſſe commonſtrarem. Et potentes, inquit quidã in Sapientia, potenter tormenta patientur. Cognitio, virtus ac donũ eſt diuinæ gratiæ. Et ego cùm noſſem Chriſtũ, in cogitationibus de * fortuna ac caſu occupatus ſum. Metuo igitur, ne mea pœnitẽtia, ſicut illa Eſau, repudietur. Noui Eſau, quòd in malitia remanſerit fuiſſe reiectum: at vereor ne mea pœnitentia peccato iudicetur ſimilis. Audiui infinitam eſſe diuinitatis magnitudinem: & iſtud me terret, ne & ego ab illa reijciar. Audiſtis immenſam diuinę potentię multitudinem? atq; illucuſque ego dicendo progreſſus ſum, vt quibus conſtrictus ſim miſerijs, intelligatis. Audiuiſtis diuinæ ſapientiæ pelagus? cur igitur pro me fontes apud Deum effundere lacrymarum differtis? Audiſtis * innumerabilem diuinæ iuſtitiæ * vim? cur ergo veſtra pietatis viſcera, pro me non demonſtratis? Scio Deũ, multorum qui pœnitentiã egerunt, miſertũ eſſe, iiſq; ignouiſſe: ſed maior illorũ pars per ignorãtiam peccauerat. Scio eum multis veniam conceſſiſſe: ſed multos apud ipſum interceſſores habebant. Quæ de Core & Dathan ſcripta reperiuntur, * perlego, & exhorreſco: quoniã propter Moyſen Deus puniuit illos. Quæ Mariæ ſorori Moyſis acciderũt, conſidero, ac refero: propter verbũ enim ſolum quod in eum protulerat, tota eſt lepra infecta. Si tãta propter ſanctũ * hominem exarſit vltio: quanta ſcrutatio fiet atque diſcuſſio, propter Deum æternum? Si Cain, quòd fratrem occiderit, tanto tempore tormentis afficitur: quid igitur de illis futurum eſt, qui * Deũ offenderint? Magnam in generali diluuio homines diuinæ vltionis ſubiêre ſententiam: & valde * vereor, ne potionis illorũ reddar particeps. De ædificio turris, quę non potuit perfici, indignatus eſt Deus: & de * propria noſtra ſubuerſione quidnam facturus eſt? Concurrite fratres, & veniam mihi depoſcenti impetrate: vt & vobis Sancti, ſi quibus cõpreſſi eſtis peccatis, ſuccurrant. Qui enim affirmat caſu * fortuitoq; cuncta accidere, is diuinitatis negat eſſentiam. Ita ego arbitratus ſum, non mentior. Pœnitentiam egi: ſed an Deum mihi placauerim, ignoro. Etiam Sanctos, vt pro me intercedant, imploro: ſed an eorum pro me preces ſuſcipiantur, dubito. Audiui enim Ezechielem dicentem, neque Noẽ, neque Iob, neque Danielem, ſi orauerint, impetraturos. Interpello cunctos Prophetas: at ne inſtar impiorũ * illorum Iſraëlitarum reijciar, metuo. Ait enim ad Hieremiam Deus: Noli orare pro populo iſto. Quid igitur? Donisne atq; muneribus placabo Dominũ? Sed vereor, ne & mihi idẽ quod Phariſæis dicat, me propriæ vtilitatis cauſſa * rogare. Si ieiunauero,

Margin: A · B · C · D · E

Psal. 32. 118. · * al. plus. · * al. recenſui. · Ioan. 3. · * ὑπερβαίνω. · * al. capere. · Deut. 17. · Hebr. 10. · * al. à Deo. · Hebr. 10. · * al. qui ſpreuerit, atque reiecerit. · Sap. 6. · * περὶ αὐτοματισμοῦ. · Hebr. 12. · * al. inexhauſtã · * ἀνέσπαστ; · Num. 16. 26. · * al. perſequor. · Num. 12. & Exod. 15. · * al. virum ſanctum. · Gene. 4. · * al. Deo reſtiterint? · Gene. 6. 7. &c. · * κυρίου · Gen. 11. Luc. 14. · * al. de mea ſubuerſione. · * αὐτομάτως. al αὐτομάτῳ · Ezech. 14. · * al. ſicut impius Iſrael. · Hierem. 7. 14. · Matth. 6. & Luc. 14. 16. · * al. id agere.

A nauero; fortè mihi dicet, hoc nō eſſe ieiuniū quod ipſe elegit. Si pauperū miſertus Eſa.58.
fuero; fortaſſe ad me dicet: Oleū peccatoris nō impinguet caput meū. Si Sacerdo- Pſalm.140. Amos 2.
tes eius ſuſcepero; forſitan etiā mihi dicet: quia Nazaræis meis vinum propinaſti, Leui.1.2. &c.
deteſtabilis eris. Quòd ſi dona ipſi obtulero; metuo, ne & mihi dicat: ſi obtuleris Oſeæ 4.8.9.
ſimilaginem, inane ſacrificium tuum, inuiſum eſt mihi. Quin & in Eccleſijs aſſide-
re vereor: ne me inde quoque * excindat atque expellat: aulam, inquiens, meam * ἐκτίλῃ.
calcare ne audeas. Vndique igitur, fratres, anguſtijs premor: & ad meam ipſius Thren.1.
conſcientiam reuertor. Si impiè rurſus egero; væ mihi. Si impudentem atq; ar-
rogantem me geſſero; ne caligine me opprimat, vereor. Scio & Nabuchodono- Dan.4.
ſor, poſt actam pœnitentiam, ſuſceptum eſſe: ſed eum defendit atque excuſauit
B tum ignoratio, tum potentia: vtraque autem hac ego excuſatione careo. Eram
iam gratiæ particeps factus: eram de Chriſto à patribus * inſtitutus. Qui me ſecun- *al. à parentibus antea edoctus.
dùm carnem genuerant, timorem Domini tradiderunt mihi. Conſpexeram vi-
cinos pietatis ſtudioſos. Audieram multos varia pro Chriſto perpeſſos. Parentes
mei in iudicio Chriſtū profeſſi fuerant. Martyribus ſanguine ſum cōiunctus. Nō Ephræm vt Martyribus ſanguine iunctus.
habeo defenſionem vllam, quæ mihi patrocinari poſſit. Si commune carnis ge-
nus dixero; nihil ijs, quos B. Iob commemorauit, præſtabo. Maiores mei peregri-
ni erant, arte & manu victū quærētes, & ex * collationibus victitantes. Aui * mei ſe- * ἐξ ἐρανῶν.
cūdis rebus vtētes, in vita agricolæ erant: & parētes mei, cùm in his verſarentur, * οἱ πάπποι μου
humili cōditione erāt ac genere. Qua igitur iactātia, me Nabuchodonoſor ſimilē
eſſe putabo? quaue rerū copia, atq; magnificētia? Numquid vires gigāteas habeo? Ephræm, ſubmiſſionis cauſſa, ſuum genus extenuat, & ſeipſum reprehendit.
Nūquid naturā pulchritudine gaudentē? Nollem hîc cōmemorare, quæ in pueri-
C tia geſſerim: vt ne me abominandum vobis proponam. Quoniam cùm adhuc iu-
uenis eſſem, me Chriſtianum profeſſus ſum: verumtamen paucis illis annis con-
tumelioſus fui, & percuſſor, atque ſeditioſus; & cum vicinis contentioſus, ac in-
uidus in aduenas & peregrinos inhumanus, in amicos durus, in pauperes acer-
bus; ob res viles ac leues occurrentes pugnax, & immodeſtus: improbis quoq;
cogitationibus vacans, atq; laſciuis, etiam præter tempus * incitamenti. At de his * τῆς κινήσεως.
omnibus ſcio me veniam conſecutum eſſe in * tribunali. Sed non ita de ijs, quæ * ἐπὶ βήματος.
poſtea geſſi; quæque poſt veritatis cognitionem admiſi. Ideo auxilio veſtro, ô al. ad tribunal.
amici, valde indigeo. Succurrite mihi; & me vel quaſi mortuum deflete: vel tam-
quam adhuc * viuentem, ſed ſemiuiuū cōmiſeramini. In me, veluti ſuper capti- *al. ſpirantem.
uum, veſtram miſericordiam effundite: mihique tamquam putridis vulneribus
ſcatenti auxilium præbete. Nam plenus cicatricibus ac plagis ſum. Ipſos ego Iu- Iudæis vt ſeipſum compararet, deterioremque ex humilitate reputet.
D dæos ſupero; quippe quibus non erat locus ad vincula: mihi autem & anima ipſa
corrupta eſt. Illi à capite vſque ad pedes miſerijs compreſſi erant: at mihi etiam
viſcera ad vnum * vſque computruerunt. Illi aſſentatorū errore ſeducti ſunt: me * ἐφ' ἕν.
autem nemo ſeduxit. A meipſo contumeliam aduerſus Deum cogitaui: & ſolū
Diabolum, qui mentem excœcauit meam, ſocium habeo. Vereor, viri fratres, ne
ſicut * illi: ita & mihi adſit impœnitentia. Vnam hanc excuſationem habeo, quòd * al. illis.
tentationem ille mihi ſuggeſſerit. Sed neque Adamo hæc profuit excuſatio, dum
illi ſuggerenti credidit, moremque geſſit: neque Eua ſententiā effugit. Cui & Eſau Gen.3.
obnoxius, ſe inexcuſabilem reddidit. Vt diſcamus, diabolū ſibi ſociū habere ſimi- Gen.25.27.
les, quos Paulus vaſa iræ dixit, qui ſunt ex parte eius. Timeo, ne & me ex ipſis vnū Rom.9.
Deus eſſe permittat. Illos, ob contemptum, in paſſiones tradidit ignominiæ: ve-
reor itaque, ne in me quoq; talem ipſe ferat ſententiam. Quin & nūc adhuc mul- Rom.1.
E tum in ſordidis verſor cogitationibus, in liuore atque inuidia, in maleuolentia, in
iracundia, in amore * proprio, in gula, in malitia, in odio paupertatis, & in egen- * φιλαυτίᾳ.
tium improperijs atque conuitijs. Et cùm ipſe nihil ſim, me tamen aliquid eſſe re-
puto. Cumque * in hiſce deprehendar, ſanctitatis tamen nomen aucupor. cùm * al. cumq; tot ego malis ſim obnoxius.
tot ſim diſtrictus peccatis, pro iuſto tamen exiſtimari volo. Mendax ſum, & men-
daces reprehendo. mente ipſe ſordidus, libidinoſos inſector. Fures redarguo, &
pauperes iniuria afficio. Contumelioſos accuſo, & damno: cùm ipſe eidem ob-
noxius ſim vitio. Splendidè incedo, cùm totus ſim immundus. In Eccleſia primū
* locum occupo: cùm ne poſtremum quidem merear. Honorē appeto, ipſe potius * πρῶτος ἵσαμαι.
ignominia dignus. Salutationes capto, cùm ab alijs ſim conſpuendus. Homines
ſeculares adſpicio: & grauem me gero, ac glorior: Monachos video: & inſolentia Similia ſunt in eius Orat. cont.

efferor. Fœminis videri volo gratioſus, diuitibus pius, hoſpitibus grauis, domeſticis * cordatus ac prudens, propinquis honorabilis, & perfectus prudentibus. Inter homines pios ac religioſos, vt ſapientior verſor. Simpliciores, veluti pecudes deſpicio. Si contumelia ab aliquo afficiar, vlciſcor. Si à quoquã redarguar, ſuccenſeo. Si quis iuſtè quid à me repetat: cum illo * litigo. Vera mihi dicentes, vt inimicos æſtimo. Reprehenſus, ægrefero. Non adulantibus, iraſcor. Laborare ſimul cum alijs nolo. Et ſi quis miniſtrare mihi recuſauerit, in eum ſtomachor. Operantibus auxilium denego: & ſi quis ſuam mihi operam detrectauerit, illi veluti ſuperbo maledico. In neceſſitate, fratrem * ignoro: at ſi valuerit ac proſperè egerit, ad eum accurro. Aegrotantẽ odi: & ſi ipſe ægrotauero, ab omnibus amari ac viſitari volo. Maiores contemno: & in congreſſibus * fictè ac ſimulatè ago. Abſentibus detraho: & præſentibus adulor. Honorare eos, qui honore digni ſunt, nolo: & indignus cùm ſim, honores ab alijs exigo. Omitto recenſere cogitationes mentis meæ, de lege, de prophetis, de Euangelio (quibus premor * atq; corripior) & de Apoſtolis, de Eccleſiæ doctoribus, de prædicatoribus, de * Sacerdotibus, de lectoribus, de diſpenſatoribus, & de Epiſcopis. Prætereo quas quotidie nouas curarum cogitationes inuenio, vanitatis meæ ſollicitudines; in precibus negligentiam atq; deſidiam, & in obtrectationibus * vigorem. Si quis fortè narret fabulas; oblector. Si de temperantia loquatur ac continentia; contriſtor. Si diuinam quis Scripturam legat, * conturbor. De quæſtionibus concertantes audire, mihi iucundum eſt. Omitto fictas aſſentationes, vt ad preces non ſurgam: triuiales * item ac minus religioſos in Eccleſiã ingreſſus, conquiſitas de induſtria tarditates, futiles in * congregationibus ſermones, nimiam in apparandis epulis curam, prauas in locis ſacris obtrectationes, in orando pigritiã, in pſallendo negligentiam, in decipiendo ſtudium, in lucrando artificiũ, ſimulata cum pijs mulierculis colloquia, compellationesq; crebras, indigentiũ contemptionem, diuitum obſeruantiam, mutui accepti defraudationẽ, in non rectè miniſtrãtes iram, promiſſorum immutationes; & quomodo amicorũ beneficia * quæ precibus impetranda ſunt, quaſi debita repopoſcerim: taceo inexplebilẽ accipiendorũ munerum auiditatem, cum alienis peccatis communicationẽ, inutilia conſilia, ſpe maioris captandi lucri adulationes, diſſenſiones, ſupplicationes, varias commemorationes, pernicioſas contentiones, inutiles pugnas, & ineptas collocutiones atque * conſuetudines. Hæc mea eſt vita, fratres, iſta mea ſunt delicta * atque infirmitates. Si aduerſus tantam peccatorum * turbam ſuccurrere mihi poteſtis; meritò miſeramini. Si vobis fuerint vires, quibus tantam improbarum cogitationũ mearũ phalangem * reprimere queatis; quæſo ne me confligantem deſeratis. Sed non oportebat fortè dicetis, ita anxiè & accuratè hîc de cogitationibus diſſerere. Quorſum enim de fortuna & caſu ſermonem inſtituenti, tam prolixa hîc de iſtis oratio, atq; indagatio? Ex diuina Scriptura, de talibus demonſtrationes quas vobis producam, habeo. Offerebat * ſacrificia Iob pro filijs ſuis, ne quid fortè, inquiens, mali cogitauerint in cordibus ſuis. Si diligens cogitationum non ſit faciendum examen; cur vitulũ vnum pro peccatis cogitatione commiſſis offerebat? Damnati quoque fuerunt illi, qui in congregatione Core, malè cogitantes combuſti ſunt. Quando igitur audimus illud: Veſtri autem & capilli capitis numerati ſunt: intelligamus, capillos capitis eſſe cogitationes; caput verò * earum, mentem, in qua eſt vis cogitandi. Ex conſenſu, adulteriũ iudicat Dominus: & ex cõcupiſcentia mulieris, factũ ipſum metitur: & ex iracundia cædem; odiumq;, homicidium reputat: Omnis enim, inquit, qui * temerè iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. &, qui odit fratrem ſuum, homicida eſt. Quin & Paulus de cogitationũ teſtatur exploratione, dicens: Illuminabit Dominus abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Rurſusque cogitationibus, inquiens, accuſantibus: aut etiã defendentibus in hora illa. Ne ergo mihi dixeritis, nihil eſſe cogitationes, quando aſſenſiones earum pro factis cenſentur. Neq; tamen primus cogitationũ iudicatur impetus: ſed cùm ita mens cogitationi inhæret atq; indulget, vt voluptatẽ ex ea percipiat. Semina in terra ſpargit agricola; ſed non omnia coaleſcunt: ſic * & mens multiplicia in voluntate ſeminat, quæ tamen non omnia ſuſcipit. Eorũ, quæ terra decerpſit, fructũ exigit agricola: ſic omniũ, quæ volũtas admit-

tra eos qui honores appetunt, & vitioſè viuunt tom 1.
* σύννους.
* Δικάζομαι.
* al. non agnoſco.
* συντυγχάνων ὑποκρίνομαι.
* ὅσα ἐπιλαμβάνομαι
* περὶ τῶν λειτουργούντων. al. de miniſtrantibus.
* ἰσχύν.
* ἀναστρέφομαι.
* βαναύσους δόλους.
* al. in congreſſibus.
* τὰς προτρεπομένας χάριτας. ὡς ὀφειλομένας
* συντυχίας.
* ἀμαρτημάτων.
* al. multitudinem.
* al. lenire ac mitigare.
CONTRA COGITATIONES IMPROBAS.
Iob 1.
* al. ſacrificabat Iob.
Ibidem.
Num. 16. 26 & Iudic 1.
Matth 10.
* al. earum, ſcilic cogitationũ.
Matth 5.
* in vulg. deeſt (temerè.)
1. Ioan. 3.
1. Cor 4.
Rom. 2.
NOT.
* al. ſic neque omnia mẽtis cogitata, in volũtate inhærent.

A admittit, Deus rationem repetit. Pater meus, ait Saluator, agricola eſt. Et Paulus: Ioann. 15. 1. Cor 3.
Dei agricultura, inquit, eſtis. Ne igitur à ſollicitudine me remoueritis: ſed contra
potius, etiam vos pro me ſolliciti ſitis. Idemque alio in loco Paulus: Viuus eſt, Hebr. 4.
inquit, ſermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens
vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus, compagum quoq; ac medullarũ; & diſcre- Ibidem.
tor cogitationum, atque intentionum cordis. Quòd ſi diſcernit cogitationes;
cur mihi velut reo in defenſionem non ſuccurritis? Cupitis animam & ſpiritum
cognoſcere? Ex * agricultura, illud rurſus intelligetis. Probè norunt Agricolæ * al. agricolis.
naturas agrorum, & pro cuiuſq; terræ conditione etiam ſemina iaciunt: nam ſua A SIMILI.
agricolandi peritia, quid cuique magis conueniat ſolo, diſcernunt. Sic & Deus
noſter inter naturales cogitationes, & volũtarias, optimè diſcernere nouit. Pro- Eccl. 1.
B pterea, omnia vanitas, inquit Eccleſiaſtes, & * præſumptio ſpiritus. In vanitate au- * al. libera electio, ſiue voluntas.
tem, naturam conſtituit: & in præſumptione, actiones naturæ contrarias. Ideo Eccl. 12.
vanitas, inquit, præteribit: quæ verò quiſque geſſerit, in iudiciũ Deus adducet. Ex 1. Corint. 2.
natura quoque homines Apoſtolus animales vocat: at * præter naturam agẽtes, * al. actionem verò præter naturam, appellat carnalem.
carnales denominat. Nam qui ſpiritales ſunt, etiã naturã ad ſpiritũ accommodant
atque coaptant. Nouit quippe agricola Deus naturam cuiuſque, & propoſitum,
ac facultatẽ: verbumque ſuum pro ratione virium noſtrarum ſerit, operiſque
fructum repetit. Non patitur ſe vinci ab agricolis, qui ſingulos agros conſerunt:
imò verò ſupra naturam illos ſuperat; ac ſupra modũ, diſcrimen animæ ac ſpiri-
tus, naturæ & liberi arbitrij penetrat atque diſcernit. Et ſiquidem naturalibus ra-
tio contenta ſit, nihil ſolet exigere: modum enim naturæ definiuit, ac terminum
ipſi ad ſubſiſtendũ cõſtituit. At ſi etiam libera voluntas ſuccumbat naturæ, atque
C vincatur; exigitur ab ipſa ratio, vt quæ non ſatietur vnquam, & Dei terminos vi-
olet. Ita fratres, conſenſus ipſi pro factis iudicantur: quoniam actionis vis, & ca- Conſenſus iudicantur pro factis.
put in ipſo conſenſu & propoſito cõſiſtit. Ideoq; Dominus malis cogitationibus
hominem coinquinari dixit: * nouit enim animam eſſe, quæ operatur in corpo- Matth. 15.
re. Quin & ex lege depromptis exemplis, hoc ipſum cõprobare vobis poſſum: vt, * al. Anima enim eſt, quæ agit in corpore.
ſi immundus aliquid tetigerit quod mundum eſt, hoc ipſum coinquinat: & expi-
atione aduerſus illud indiget. At fornicatio, & inuidia, & iniuſtitia, meritò ſunt Numer. 19.
immunda. Si quid igitur mali agas; etiam alios tuo exẽplo coinquinas. At ſi ani- NOT.
mo & cogitatione, malo operi conſenſeris; coinquinaris ab ipſa immũditia. Ob-
ſeruaſti ergo, eum qui coinquinatur, non dici alios coinquinare: at qui commu-
nicat, omnino etiam quæcumq; tetigerit, ab eo coinquinari. Cerniturq; hæc ipſa
apud nos quoque differentia: nam ſi quis fornicationem aut ſcandalum admiſe-
D rit, alijſue malo exemplo fuerit; multos coinquinatos reddit: ſin autem in ſolas Ab Exemplo.
inciderit cogitationes; alios quidem non coinquinat, quia non videtũr: ipſe ve-
rò coinquinatur, & iudicatur. Quæ igitur * iudicij, in vtriſque eſt differentia? Ma- * al. condemnationis.
gna profectò: nam qui opere malum exercet, omnes coinquinat quibus offendi-
culo fuit, & qui ipſum imitabuntur. At qui cogitatione dumtaxat malo conſen-
ſum præbet; ſolus coinquinatur, & de ſe ſolo rationẽ reddet. Quin * & gẽtium le- * al. interrog.
ges, ſimiliter quoque conſentientes, agenteſq; iudicant & condemnant. Conſen- Quid gentium leges? none agẽtes, conſentiẽteſq; ſimiliter puniunt?
ſus enim pro auxilio reputatur, & iudicatur. Lex quoq; in ædibus, ac lapidibus,
aliud proponit exemplum: Si Sacerdos, inquiens, ingreſſus fuerit, & viderit le-
pram domus; omnia, quæ in ipſa ſunt, immunda erũt. Vbi per Sacerdotem, mea Leuit. 14.
quidem ſententia, lex & cognitio intelligenda eſt. Si quis igitur antequam legem NOT.
E cognouerit, peccator exiſtat: pro alijs rationem non reddet, quia ignorans egit:
ipſe tamen turpiter contaminatus, immundusque erit. Admittit porrò propo-
ſita ſpeculatio, etiam aliam vim atque expoſitionem, quam quidem ſecurè vobis
* ex mea ſententia in medium proferam, & enarrabo: vt, me multis obnoxiũ eſſe Alia expoſitio. * al. quantum in me eſt, perſequi debeo.
peccatis, cognoſcatis. Sunt aliqui nondum immundi, & tamen propter commu-
nicationẽ atq; ſocietatem inquinati; illi nimirũ, qui per ignorantiam alicui rei
conſenſum adhibent: at ſi celeriter ab ea receſſerint, atque deſierint; ne conſen-
ſus quidem tunc rationem reddent. Etenim nec leges ac iura * teſtes cõdemnant * al. conſcios.
prætereuntes: ſed eos tantummodò, qui ſimul verſantur, & coeunt * ad idem ſce-
lus patrandum, ſocietatem. Quando igitur lex & magiſtra noſtra, vt dico, acce- * contribuimus.
dens * ſententia; quempiam cum iniquè agentibus ſponte verſantem, conſenti- * [illegible]

entemq́ue deprehenderit: illum vt crimini obnoxium acreum condemnat. Nouit & Apoſtolus legibus eiuſmodi vti: Digni enim ſunt morte, inquit, non ſolũ qui * mala faciũt: ſed etiam qui cõſentiunt facientibus. Huc ea ſpectant, quæ in orationis principio adduximus: quoniã qui teſtes, malorũ dumtaxat ſpectatores extiterant, ideo quòd morte nihil dignũ cõmiſerant, fuerũt liberati; * licet tamẽ cuncta flagella atq; tormenta prius tolerarint. Nemo ergo veſtrum me conſoletur, affirmans, nihil eſſe cõſenſum, qui cogitationibus præſtatur: at potius perſpecta rei veritate mihi condoleat, ſuisq́; precibus auxilietur. Siquidem hoc ipſum, quod loquor, non emendans vitam meam, peccatum eſt mihi. Ait enim Scriptura: Scienti bonum facere, & non facienti, peccatũ eſt illi. Et qui reprehenſus, non erubeſcit; graui ſupplicio mulctabitur: quoniam ad iracundiam * præceptorem prouocat. Ego quidem meipſum redarguo: ſed in peccatis perſiſto. Peccata mea confiteor: at peccare non ceſſo. Iſtud vnum pro mea excuſatione arripere noui, quòd videns non videam: quoniam pœnitentiam agens, iterũ peccata cõmitto. Neq; poſt cognitionem peccati, cõſideratè me gero * ac verè reſipiſco: ſed meam pœnitentiã accuſo, quòd ſim veluti ſeruus peccati, & malũ nolẽs faciam; quodq́; tamquam peccato militans, ei ſubijciar, moremq́; geram: & * licet nequeam; vectigal tamen pendo propter conſuetudinem, quæ in mentẽ ac cogitationẽ meam dominatur. Stipendia carnis accipio, prauis affectibus indulgens. A corruptione me anteuerti & occupari video, & tamen eius iuſſa facio. Laborem atque moleſtiam impendentem fugio: & inſtar canis alicuius catenis deuincti, aduerſus imperantes inſurgo. Peccatum quidem odi: ſed in paſſione & affectione eius perſiſto. Iniquitatem fugio; atque etiam nolens à voluptate ſuperor. Peccati iugo naturam ſubieci: & inde * neceſſitas aduerſum me dimanat. Quæ pro conſuetudine ſequutus & amplexus ſum, ea paſſiones in me prauas excitant. Mentẽ enim carni ſic vniui atq; obſtrinxi, vt ab ea ſeparari non velit. Mutare propoſitũ ſtudeo: ſed inueterata mihi repugnat conſuetudo. Ab * ære alieno animam liberare contendo: ſed debiti me impedit magnitudo. Peſſimus fœnerator eſt diabolus; nõ enim debitum repetit: liberaliter mutuò dat, nec vult vnquam * recuperare. Nullum aliud fœnus, præter vnam ſeruitutem depoſcit. ſuppeditat abundanter ea, quibus cupiditates noſtræ magis augeãtur: nec debitũ exigit. Cupio ego quæ debeo reddere: at ille alia * proponit. Quando autem ipſum, vt accipiat, cogo; maiora ſuggerit, vt ex eius pecunijs videar ipſi fœnus perſoluere. Debita aduerſum me renouat: quoniam nouis cupiditatibus, priores interrumpit. Cùm vetera me perſoluiſſe debita exiſtimo; nouis me iterum cupiditatum chirographis obſtringit. Videt me debiti continuatione adduci, vt lubẽs in peccatis perſiſtam; nouasq́; mihi cupiditates inijcit. Veterũ cupiditatũ vt obliuiſcar, curat, ne illas confitear: & vt ad nouas tamquã minimè obfuturas accedam, ſuadet. Nouis igitur cupiditatibus adſueſco ac vaco, & temerè priores obliuioni trado. Cum ingruentibus paciſcor atq; conuenio: & debitorem me rurſus conſtituo. Ad illas tamquam mihi familiares accedo; & * fœnerantes mihi rurſus inueniũtur, vt Domini: dum verò ab illis liberari cupio, per eas veluti ſeruus multis * venalis efficior. Cùm earum præcidere vincula conor, alijs mox catenis detineor: & dum à bello paſſionum recedere ſtudeo, per progreſſiones atq; * largitiones quaſi œconomus ipſarum inuenior. O improbũ igitur draconis dominiũ: quoniam ſeruiens imperat. O fallacem paſſionum licentiã, quæ adulationibus homines in ſeruitutẽ redigit. O miſeram peccati conſuetudinem, quæ in naturam cõuertitur. Hæc arras dedit, vt mentem ſibi coẽmeret. Carni aſſentata eſt, vt animam ſuo obſequio ſubijceret. Adoleſcentiam meam * præoccupauit: vt mens, quid fieret, ignoraret. Imperfectum ſibi ſenſum coniũxit: vt eo tamquam * funiculo ferreo perfectam intelligentiam retineret. Volentem autem fugere, non ſinit; vinculoq́; cohibet: & à carne deficere cupientem, vt ſtultam * atque ingratã redarguit. Peccatũ mẽtem munit, & fores cognitionis occludit: ſemperq́; animũ * malitia obſeruat, ne ſupplex ad Deum confugiens, * vendi carnem prohibeat. Iureiurando affirmat non eſſe malũ indulgere carni; neque de re adeò parui momenti rationem exactum iri. Confuſum plurimarũ cogitationũ aceruum adducit, negatq́; fieri poſſe vt de ijs * quæſtio habeatur. Earum profert tenuitatem atque ſubtilitatem, ipſasque

*obli-

Rom. 1.
* vulg. qui ea faciunt.
* al. ſed auctores ſcelerum, omnes pœnas dederunt.
Iacob. 4.
* al. monitorem ac correctorem.
* γνωσιμαχῶ. Adludit ad illud Rom. 7. non enim quod volo bonum, hoc ago. &c.
* καὶ μὴ αὐτὸ ματ(ος). al. etiam impotens, vectigal pendo, &c.
* al. neceſſitate contraria coarctor.
* al. Animã meam liberare ſtudeo: ſed æris me alieni detinet magnitudo
* al. exigere.
* al. alia prioribus adijcit. & al. at ille debitũ aliud addit, atq; auget.
* κεχρῶνται.
* πολύπρατος.
* παρέχειν
Peccati conſuetudo pericuLoſa.
* al. oppreſſit.
* al. catena.
* ἀγνώμονα.
* f. malignus.
* πραθῆναι. i. vendi. venditur autẽ caro, cùm ſubijcitur peccato, &c.
* al. in iudicio cognoſcatur.

A
B
C
D
E

A *obliuione delendas aſſerit. Si iudicium futurum portendero: ego, inquit, pœnas pro te dabo. Si dixero peccatum eſſe: ego, inquit, rationem reddam, ac te purgabo. Quòd ſi pœnam inde mihi imminere demonſtrauero: qua ratione, inquit, tibi, ſi ego ſuggeſſi? Si dixero me quòd paruerim, condemnandum: minimè verò, inquit; nam ego te compuli. Et quo pacto morem geſſiſti, in eo quod propoſito non egiſti? Securus igitur eſto. His me rationibus conuincit. hiſce me vinculis conſtringit. hiſce me vendit, & coëmit. His me fallit, & in errorem impellit. hiſce mihi aſſentatur, & ſuæ me ſeruituti ſubijcit. Peccatorem mei ſimilem, Paulus carnalem appellat. Peccatum conſenſu perficitur: mores autem, inter naturam & peccatum, ſunt medij. Perturbationes * atque cupiditates peccatum fouent, & naturam exagitant, animum affligunt, & mentem in ſeruitutem redigunt. Nam peccatum cùm eſt in carne, dominatur in mentem, & vincit animum, per ipſam carnẽ illum ſubijciẽs: iuſſa quippe eius, velut miniſtra ſedula promptè exequitur: quin & animam miniſterio illius opprimit, * eiuſque quaſi œconomũ agit, dum præbet, & opus exigit. Et ſi verberare voluerit animam; id per carnem efficit, eiuſque opera illam affligit & diuexat. Nam caro eſt veluti quædam animę catena, qua illam tãquam ouem capit, ac trahit ad occiſionem; & tamquam ſublime petentem volucrem, hac eam conſtringit atque deuincit; hacque, tamquã fortis alicuius gigantis pedes manuſque gladio concidit. Fugere nec valeo, nec ipſe mihi ſuccurrere. Sum enim veluti mortuus, viuens, & tamquam cæcus adſpiciens: & licet ſim homo, factus ſum veluti canis: cumque ratione atque intellectu ſim præditus, inſtar iumenti effectus ſum. Miſeremini ergo mei, ô amici mei. Me humi iacentem, corde & animo excitate ac ſubleuate; quicumque naturam

C corporis, natura ſpiritus contemperaſtis. Non ſinatis me terrena ſapere, qui peccatum vt vulpem eſtis perſecuti; & prauas concupiſcentias tamquam feras beſtias ſuperaſtis. Feſtinate, obſecro, priuſquam ſententia pronuntietur, & antequam ego moriar: ne vnà cum fatuis excludar virginibus. antequam in terram abeam, vbi mortalium vitam intueri non licet; nec de iuſtitia, iniuſtitiave ratiocinari. Vbi non eſt corpus, per quod vita aut mors ad animam accedat: neque caro, per quam* inimicus ab eius infirmitate deuictus, ſubſannetur confundaturq;. Nam ſi Dominus mihi auxiliatus fuerit; à miſerabili cupiditatum affectione liberari cupio. ſique mei miſertus fuerit; parere illi planè deſidero. Si mecum ſecundùm multitudinem miſericordiæ ſuæ egerit; à peccato me liberabit. & ſi ſuam in me benignitatem effuderit; ſaluus ero. Credo illum poſſe: & non deſpero ſalutem meam. Scio miſericordiæ ipſius magnitudine, peccatorum meorum multitudinem ſuperari. Neque ignoro, eum, cùm factus eſt homo, omnium eſſe miſertum;

D mihique in baptiſmate peccata cõdonaſſe fateor: nam & ego gratiæ huius factus ſum particeps. Cæterùm illorũ, quæ poſt baptiſma admiſi, medicina indigeo: ſed is qui mortuos ſuſcitat, etiam me curare poteſt. Cœcus ſum natus: ſed & cœcũ à natiuitate ipſe curauit, atque illuminauit. Ouis ſum Leoni * ad deuorãdum propoſita: ſed ex ore ſerpentis ipſe Adamum liberauit. Canis ob peccata mea factus ſum: at ſanabor; & inſtar illius Syrophœniſſæ, filius efficiar. Velut leproſus, reiectus ſum: at ſi voluerit, mundabor. Poſt cognitionẽ veritatis, me * peccaſſe ſcio: ſed ſanctũ habeo Dauid pro me deprecantẽ. Ille diuino adiutus auxilio reſipuit: & ego ab ipſo viſitatus ſanabor. Magnis me peccatis obſtrinxi, ſcio: ſed maior tamen eſt Dei benignitas atque clementia. Qui publicanum prouexit ad Apoſtolatum; etiam mihi licet pluribus peccatis obnoxio condonabit. Qui Zachæi, vt digni, miſertus eſt; mei quoq; quantũuis indigni, miſerebitur. Lupus erat Paulus,

E Chriſti gregẽ perſequens: ſed crudelitate depoſita, factus eſt ouis. Qui inſtar immanis feræ, oues prius diſſipabat; idem tanquam bonus paſtor, oues poſtea curabat. Noui ipſum ignoranter feciſſe, ſed ego ſciens peccaui: verùm ego dũ ea, quæ prudens admiſi peccata, cum excellẽti eius gratia cõfero; veniam dumtaxat peto: ipſe verò qui per imprudentiam peccauerat, & veniam, & maiorẽ gratiã eſt conſecutus. Hic * fratres, anxius hæreo: hic operã & opem veſtrã imploro. Neq; enim iudiciũ ſolũ atq; damnationẽ reformido: ſed & irriſionẽ atq; ignominiã pertimeſco. Eos, qui nunc me reuerentur, vehementer vereor; metuens, ne in eorũ tunc cõſpectu propter occulta peccata mea, pudore ſuffundar. Vereor & eos, qui genu-

* al. ſub examen non venturas: ſed perpetuâ obliuione delendas affirmat.

Rom. 7.

* al. affectiones.

* al. & tamquã procuratoris adminiculo, peccatũ carnis opera vtitur.

Matth. 25.

* al. per quam inimicus probris affectus ſubſannetur, &c.

Ioann. 9.

* λέοντι βορὰ.

Marc. 7.

* al. erraſſe.

2. Reg. 11. 12.

Pſalm. 6.

Matth. 9.

Lucæ 19.

Actor. 9. 22.

1. Corint. 15.

1. Timoth. 1.

Ibidem.

* al. Oro vos fratres, vt huic rei ſtudioſè operam detis, &c.

A nitatem cognouiſſet, ab auaritia tamen eſt deuictus. Et Eſau, quamuis admo- Geneſ.25.27.
nitus, parentes tamen exacerbauit. Magna ſanè differentia eſt, fratres, & in ipſa
peccati cognitione magnum diſcrimen: quin & in ipſa potentia, cernitur diffe-
rentia ſententiæ. Actionem conſidera, & diſcrepantiam cognoſces. conſenſum
reſpice, & iuſtitiæ † vim atque grauitatem intelliges. Tempus actionis expen- †al.iuſtitię momentum, ac vim
de: & ſupplicium planè iuſtum eſſe dices. Ne autem perſonæ nos ſpecies fal- cognoſces.
lat, quòd ea quæ fiunt, non videamus. Ex me diſcite, quàm rectè Phariſæi re-
prehenſi fuerint, cùm Chriſtus ſimulatum ipſorum taxauit habitum † ac figu- †σχῆμα.
ram, dicens eos ſepulchris dealbatis eſſe ſimiles: illique malè ſibi conſcij, ad in- Matth.23.
ſidias mox ſe conuerterunt. Mihi quoque frequenter eiuſmodi † mœſtitia accidit †al.blaſphemia.
atque moroſitas: nam dum à conſcientia reprehendor, contriſtor & moleſtè fe-
B ro. Acerbus quippe apud illos, qui latere cupiunt, eſt veritatis ſtimulus. Duraque NOTA.
videtur reprehenſio eſſe hominibus, præſertim ambitioſis † & qui populo pla- †ἀνθρωπαρέσκοις.
cere ſtudent. Aperite † ſepulchrum meum, & vermes apparebunt. Auferte fi- †al. Detegite figuram hanc
ctionis operculum: & quid in ſepulchro ſit, perſpicietis. Adſpicite actionis meæ meam, ac habi-
virtutem: & Phariſaicam agnoſcetis ſimilitudinem. Hac ſola re ab illis differo, tũ. Tollite perſonam dealba-
quòd & vobis ego, quid ſim, confitear. Quapropter & veſtris precibus, me tam, &c.
procul à ſupplicio æterno abſuturum confido. Permagni enim refert, vt in tem-
pore quis iniquitatem confiteatur; & confitendo, legiſlatoris iracundiam euitet.
Neque parui momenti res eſt, vt Iudicem quis ſibi, culpam non negando, bene-
uolum propitiumque reddat. Phariſæi itaque in ſua pertinacia perſiſtentes, cùm
ipſa Hieruſalem capti ſunt: & ſimulatam iuſtitiam venditantes, pecc toribus
confitentibus † inferiores fuerunt. Quare & ab initio Chriſtus aiebat eos in ſto- †ἥττονες. al. deteriores.
C lis ambulare, ſimulatè nimirum, & fictè. Quin etiam per Sophoniam prædixe- Marc.12. &
rat eorum fraudem, & calliditatem inuadendi; ſeque venturum ac reprehenſu- Lucæ 20.
rum illos: Viſitabo, inquiens, eos, qui † veſtes gerunt alienas, ſemperque ab illo Sophon.1. †al. qui veſti-
redarguebantur, quòd iuſtitiam ſimularent. Si porrò aliena ipſi veſtimenta ge- mentis induti
ſtabant; quorum ergo illa Phariſæorum indumenta erant? Ego quidem † cre- ſunt peregrinis. †al ſentio.
derem ea fuiſſe Prophetarum: quoniam in illis populus erudiebatur. Sed etiam
Apoſtolus referens quoſdam in melotis, ac pellibus caprinis verſatos eſſe, conſe- Heb.11.
quenter dixit, in ſolitudine ſic ipſos facere ſolitos. Nam in ciuitatibus habitum NOT.
mutabant: neque enim ſcire volebant homines, quidnam ipſi agerent. † Alienus †ἀλλότριον
igitur ac peregrinus Phariſæorum erat habitus: quippe qui cùm eſſent inſipien- σχῆμα.
tes, ſapientum doctorum more veſtiebantur. Pelliceæ quidem veſtes illis † erant †ſcilic. in Ere-
D pro amictu: neque enim populo cupiebant eſſe conſpicui. Pelliceas verò habe- mo degentibus.
bant, atque gerebant, tamquam ad exercitationem accommodatas. Temperan-
tia enim calore indiget. veſtimẽtique illud genus erat congruens, tum domi, tum
etiam foris: nam temperantiæ inopia conducit. Planè † autem ſapientia atque in- †al. Planè autẽ
telligentia per meditationem atque exercitationem; & prudentia per temperan- oratio exercitatione ac medi-
tiam augetur, ac proficit. Quarum vtraque tam ſapiẽtibus, quàm Prophetis neceſ- tatione fit me-
ſaria erat. Illis quidem, quia docebant: his autem, quia reprehendebant. Quam- lior, &c.
obrem etiam habitu indigebant vtrique. Cæterùm Phariſæi neutram vitæ ratio-
nem ſeruabant: neque enim ſapientes erant, neque etiam † futura proſpiciebant. †al. neque pro-
Proinde & meritò eos Dominus reprehendit, quòd negotiationi & auaritiæ, non phetæ erant. Ioan.2.
autem veritati vacarent. Ego verò meam vobis, fratres, reprehenſionem pro-
pono: ne repentè, cùm Deus cauſſam meam cognouerit, rideatis. Opus enim
E cuiuſque, inquit Apoſtolus, ignis probabit. Quòd ſi opus diſcernere nouit: 1.Cor.3.
quanto magis habitum dijudicabit? Nam ſi quis iuſtorum habitu indutus fue-
rit tamquam iuſtus; non reijcietur. Sin autem quis, indignus cùm ſit, illum aſ-
ſumpſerit; nudabitur ac ſpoliabitur eo. Hic porrò eſt ille, de quo dicit Euan- Matth.24. &
gelium: quia diuidet eum, partemque eius cum † hypocritis ponet. Diſtinctione Lucæ 12. †al. cum infi-
enim habitus, etiam honoris ac dignitatis gradus indicatur. Epiſcopus quippe, delibus, vt eſt apud Luc.
& Presbyter, ac Diaconus, & reliqui, † vt habitu, ita etiam dignitate diſtin- †al vt dignita-
guuntur. Qui autem reperti fuerint indigni, ſpoliabuntur. Non dicit de operi- te, ita & habitu
bus, diuidet: (nam ignis, opera mala ſimul cum eorum auctoribus comburet:) diſtinguuntur. al. habitu, & di-
verùm de nomine, & habitu, ac dignitate illud dictum intelligitur. Decorem gnitate diſtin-
enim ac gloriam perdent, & ignominiam atque confuſionem induent. Sicut guuntur.

Digitized by Google

† al. qui capite damnati ad vltimum ſupplicium rapiuntur.
Matth. 25.

igitur eſt veſtimentum ignominiæ, ita eſt & gloriæ. Quod etiam in hoc mundo A
cernere licet. Nam alio induti ſunt habitu, † qui ad mortem ducuntur: & alio, qui in aliqua dignitate conſtituti, procedunt. Ex rebus terrenis, etiam cæleſtia diſcamus: & ex talentis illis inter Chriſti miniſtros diſtributis, habitus & dignitates intelligamus. Non omnibus talenta impertitus eſt Deus: ſed miniſtrantibus ipſi ſeruis. Itaque & monachi talenta, vt mihi quidem videtur, acceperunt: nam † inſtituto præuenti à Deo, & ornati ſunt. Quamobrem & habitu ab illis, qui in mundo degunt, diſtincti reperiuntur: quo quidem habitu modeſtiam & propoſitum ſuum deſignant, teſtanturque. Quocirca iudicium etiam fit de habitu: nam habitus, profeſſionis vim indicat. Si quis igitur non id agit, quod profeſſus eſt; alienum is ſibi habitum lucratur † ac vindicat. Cuius autem eſt iſte habitus alienus; niſi eorum qui peregrinum illum faciunt, atque alienum? Siquidem & de ſermone quoque otioſo iudicamur. Et quis eſt ſermo otioſus? Profeſſio fidei, quæ eſt abſque operibus. Credit enim, & Chriſtum profitetur: ſed otioſè agit, cùm ea minimè præſtet, quæ à Chriſto præcepta ſunt. Eſt & in alio poſitus otioſus ſermo, quando quis confitetur, ſed non emendatur. quando ſe pœnitere affirmat, & peccare non ceſſat. Quin & detrahentis otioſus eſt ſermo: quia dum præſentem eum videt, cui detraxit, obmuteſcit. Et qui timidè reprehendit ac corripit, etiam † otioſè loquitur: quoniam robore ac firmitate ſermo eius caret. Et qui ex ſeipſo mendacia fingit, eodem vitio laborat: quia ea, quæ nec facta, nec viſa ſunt, enarrat. His autem cunctis obſtricti ſumus criminibus, fratres. neque enim hæc temerè ac fruſtra inſtituta eſt à me indagatio. Expono autem vobis, tamquam medicis, mala quæ patior: vt curandis C
meis vulneribus, orationis veſtræ medicamenta adhibeatis. Conor vobis ſingulas actiones meas aperire: nam ſi veritatem tacuero, meipſum iniuria afficiam. Multi ſunt, qui præ pudore occultando morbum, inſanabilem eum reddũt, quem nouiſſimè dolent ſe medico non † expoſuiſſe. Ego verò, niſi mea peccata propter eorum multitudinem me effugerint, non † cælabo confuſionem meam. Melius eſt enim, opem depoſcendo, viuere: quàm præ verecundia ſilendo, fame miſerabiliter perire. Conducitque magis, dolorem tolerando, † vitam retinere: quàm ad breue tempus quieſcendo, morbum planè incurabilem efficere. Lætalem igitur in me locum quemdam otioſus ſermo tenet, totuſque (ni fallor) in me abditus eſt. Quis † eſt ergo ſermo otioſus? qui in ſolo habitu verſatur; qui poſt boni cognitionem, in malis perſiſtit. qui, quæ bona ſunt, docet: & opere non perficit. Scio quidem me multa, fratres, ad vos, & ad alios plures conſcripſiſſe: ſed ea ſcribendo, ſententiam in me ipſe tuli. Cumque malè agerem, cognoſcebam; & in malè agendo perſeuerabam. Et † ſimulaui, fingens iuſtum, quod erat iniuſtum. Monachoſque iudicabam, cùm ipſe monachi dumtaxat habitum in me circumferrem. Verùm ea mihi ſola tantis in malis reliqua eſt † excuſatio atque defenſio, quòd nemini offendiculum aut ſcandalum præbuerim. Malum quidem commiſi: ſed illius teſtes non ſunt homines. Alios ſcriptis redargui: at nemini grauis aut moleſtus fui. Veritatem † iniuria affeci, ad miſericordiam inclinans: ſed in me ipſo tale quid non præſtiti. Fratribus cibos malè diſtribui: ſed non eos propinquis meis attribui. Ventrem repleui: ſed non epulis ſumptuoſis. Ieiunium ſolui: ſed non contempſi. † Temperantiam accuratè celebraui: ſed interdum ad tempus ipſe eam remiſi. Mendacio attrahebar quidem certè, verùm non oblectabar. Preces atque orationes neglexi: non tamen ex † contemptu aliquo, & impietate. In pſalmodia negligenter me geſſi: ſed non alijs mundanis rebus diſtrahebar. In manuum opus non incubui: nec tamen alicui grauis fui. Multis in locis veritatem parui feci: ſed nulli omninò offendiculum ac ſcandalum præbui. Peto igitur & obſecro, vt mihi in pauimento voluntati, manum auxiliumque præbeatis. Surgere enim dum volo, nequeo: quia peccatorum pondere grauor. Surgere quidem † cupio: ſed mala me humi detinet conſuetudo. Oculis quidem adſpicio: ſed tamquam in caligine, tenebriſque magnis incedo. Manum meam moueo: ſed tamen veluti paralyticus exiſto. Bono † quidem ſum animo: verùm iniucundo. Oro, liberari cupiens: at licet ieiunans, retineor. Bonum animi propoſitum habeo: ſed vi quadam impedi-

Margin notes:

† τῇ προαιρέσει κατηλειφθῆναι.

DE HABITV MONASTICO.

† πλεονεκτεῖ.

SERMO OTIOSVS QVISNAM.

† al. etiam obloquitur.

† al. oſtendiſſe.

† al. non abſcõdam turpitudinem illorum.

† al. à morbo liberari, quàm, &c.

† al. Quid eſt igitur, &c.

SERMO OTIOSVS IN QVIBVS SIT.

† κεχωρισμένην.

† al. conſolatio.

† al. Iuſtitiam violaui.

CONSIDERATIONE DIGNA.

† al. Continentiam accuratè ſum profeſſus: ſed ad tempus immutaui.

† al. non vlla tamen adductus impietate.

Magnæ humilitatis verba.

† al. conor ac ſtudeo.

† ἀθύμῳ.

Margin letters: B, D, E

Digitized by Google

A impedior. Amicos, & hoſpites diligo: at non ſicut debeo. Pietatis cultor ſum: verùm tepidus. A quibus ſum beneficijs affectus, illis, in amore officijsque reſpondeo. Inimicos, & iniuria me aliqua afficientes, ſi minus vlciſcar: non tamen amore, ac beneuolentia proſequor. Ijs, qui oderunt me, infenſus ſum: ſed tamen vindictam, inſidiaſque non molior. Peccandi occaſiones ſi minus quæro; non tamen debita diligentia vito atque declino. † Gloriam & ſi non aucupor, non tamen auerſor. In cunctis denique operibus meis, ſupinus quidam ſum ac negligens: atque ideo velut paralyticus, ac neruorum diſſolutione laborans, opem miſericordiamque imploro. Cùm enim bene habere poſſim, à bono ſtatu longè recedo. Et cùm profutura deſidero, iuxta illa non ambulo. † Cumque breui ac facilè curari queam, curantis manum fugio ac reformido. Quocirca B fratres, cùm abundè quibus quantiſque in malis verſer perſpexeritis; omni ſtudio atque diligentia mihi ſuccurrite, ac ſubuenite. Quod ſi ſedulò, celeriterque præſtiteritis, de Dei benignitate haud quaquam diffido. Liberauit & olim Moyſes ſororem ſuam Mariam à lepra. Et Dauid, genus Ionathan à iudicio Dei, propter affectionem. Et Elias, filium viduæ à morte. Et Eliſeus, viduam ab inedia ac fame: & Sunamitidem à luctu. Quin & in Euangelio plurimi, aliorum precibus à varijs calamitatibus fuerunt liberati. Nam de Saluatore quid attinet dicere: quippe qui ea quæ videntur fieri non poſſe, reddidit poſſibilia atque facilia. Animas ſiquidem eorum, qui alijs conſolationem præbebant, ſe autem propter tranſgreſſionem liberare nequibant, ipſe liberauit atque redemit. Omnia, quæ audiſtis, partim à vobis præſtari poſſunt, & partim nequeunt. In quibus igitur o- C pitulari nobis poteſtis, quemadmodum illi ſubuenite. Atque illa etiam, quæ à vobis præſtari non poſſunt, concedentur & donabuntur à Deo, qui infinitæ pelagus eſt miſericordiæ, ac gratiæ: ſi mihi per vos placabitur atque conciliabitur. Quanto enim ipſe hominibus antecellit; tanto † etiam vos digni reddemini, rogantes ne ſuccumbatis. Nam omnem humanæ creaturæ liberalitatem, ſua benignitate atque clementia, facilè ſuperabit. Veſtrum † enim eſt, pro peccatoribus deprecari, cùm ſancti ſitis: Dei verò munus eſt, deſperatis miſericordiam impertiri, & oues quæ aberrauerunt ad vnionem ouilis ſui reducere, in Chriſto IESV Domino noſtro: per quem, & cum quo, Patri gloria, honor, & imperium, cum ſanctiſſimo Spiritu; nunc, & ſemper, & in æterna ſecula ſeculorum. Amen.

† al. Gloriam & ſi aucupor, non tamen exigo.

† al. & dum breuem animaduerſionem deuito, procul nō conſiſto.

Num. 12. 2. Reg. 9. 3 Reg. 17. 4. Reg. 6. 4. Reg. 4. 8. Matth. 9 12. 17. Mar. 1. 2 5. 7. 9. Lucæ 7. 8. &c. Matth. 19. Marc. 10. & Luc. 18. &c.

† al. tanto etiam vos, ne vincamini rogantes.

† al. Sanctorum enim officiũ eſt, pro peccatoribus intercedere: Dei autem miſereri, &c.

D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SEipſum hac Oratione reprehendit atque accuſat Auctor, ſuaq; peccata confitetur. Quæ de fortuna & caſu iuuenis ſenſerat, hic reuocat, & cuncta Diuinæ prouidentiæ adſcribit. Quid ſibi adhuc puero in interiore Meſopotamia regione, ac ſilua cum Paſtore ouium (ad quem ingruente iam nocte diuertit) acciderit: & quomodo propter oues noctu diſperſas, falsò accuſatus, & in carcerem detruſus fuerit, enarrat: iudiciumq; de ſe, & de alijs ibidem incarceratis factum exponit: & quo pacto in his, ob quæ iſthic detinebantur, culpa vacabant: in alijs autem quæ ignorabantur, & non obijciebantur, rei deprehendebantur: iuſtoq; Dei iudicio (cui nullum latet ſecretum) vt cuncti ibi detenti, & in diſcrimen adducti erant, vt ſæpè multis accidere ſolet, commemorat: ac deinde poſt iteratam Angeli apparitionem ſibi in ſomnijs factam, vt cognita ſua innocentia liberatus atque dimiſſus è carcere ſit, recenſet: quare E *& Diuinam deinceps prouidentiam in cunctis confitetur ac prædicat. De Dei cognitione inter alia, eiuſq; bonitate ac ſapientia, eſſentia & omnipotentia, ac multiplici gratia multis diſſerit; ſeq; cùm noſſet Chriſtum, in cogitationibus de fortuna & caſu occupatum fuiſſe, & non in diuinis ſemper præceptis ambulaſſe, deplangit. Submiſſionis cauſſa ſuam ipſe perſonam, vitam & mores redarguit, ſuumque genus extenuat: & peccata quæ adhuc iuuenis, quæque adulta ætate admiſit, ſigillatim percenſet, ac inter ſe confert: quæ tamen omnia per magnam humilitatem ab eo dicta accipi debent: & in vnumquemque potius noſtrum, qui illis omnibus obnoxij ſæpe ſumus, retorquenda, quàm Sancto illi viro attribuenda (quippe qui ab eiuſmodi peccatis alieniſſimus erat) videntur. De cogitationibus quoque improbis, ac peccatis ex cogitatione reſultantibus agit: & quomodo conſenſus pro factis reputentur, rationibus exemplisq; pluribus demonſtrat. Peccati conſuetudinem periculoſiſſimam eſſe docet: doloſq; atque inſidias cacodæmonis, carniſque pugnam patefacit atque deſcribit. De monaſtico inſtituto, ac habitu haud pauca in medium adducit. De omni verbo otioſo, vt ratio reddenda erit: tum etiam ſermo otioſus quis ſit, &*

Digitized by Google

ſit,& in quibus conſiſtat, oſtendit: multaq́; alia conſideratione digniſſima ponit: ac nonnulla etiam Scri- A *ptura loca doctiſſimè exponit. Et in finè, poſt variam accuſationem atque reprehenſionem ſui, peccatorumque confeſſionem, ſibi à fratribus ſubueniri, & pro ſe orari, vt veniam & miſericordiam à Deo obtineat, flagitat atque depoſcit.*

S. PATRIS EPHRAEM CONFESSIO, ET SVI IPSIVS REPREHENSIO.] *Hic Titulus ſiue Inſcriptio eſt huius Orationis; loco cuius, al. reperitur:* Reprehenſio in ſeipſum, & de ſeſe confeſsio. *& al.* accuſatio ſui ipſius, & peccatorum confeſsio. *Et al.* ſeipſum reprehendit, & peccata ſua confitetur.] *Verùm quomodocunque hic legatur, parum refert: cùm omnes hæ Inſcriptiones æquiualeant, & ex æquo eamdem rem contentam deſignent (quæ eſt peccatorum confeſſio, & ſui reprehenſio,) ex quibus tamen eam, quam in pluribus Græcis mmſſ. inuenimus, hic ſelegimus, repoſuimusqúe. Cæterùm ne planè eadem hæc videatur Exomologeſis ſiue confeſſio, cum illa quæ in ſua Conuerſione in principio ſecundi Tomi ponitur: ſciendum eſt, ibi de peccatis adoleſcentiæ agi, in quæ, ante ſuam ad monachiſmum conuerſionem, inciderat: hic verò de peccatis quibus-* B *cumque per totam vitam admiſſis dolenter ſeipſum reprehendit, & humiliter ea confitetur: quæ tamen vt accipienda ſint, iam aperuimus: cùm de innocentia, & ſancta huius Viri vita, nemini obſcurum ſit, vel dubium.*

Anxius igitur, & multis lachrymis perfuſus inde abij, ignorans vtrum Deo ſatisfecerim, &c.] *vbi alia lectio ſic: In magnam ergo anxietatem coniectus, ac mœrore plenus ex illa incarcerali cuſtodia liberatus receſſi, ignarus an Deo pro peccatis meis ſatisfecerim: quare omnes vt ſuis me precibus iuuent, Deumqúe mihi placatum reddant, obſecro: nam vulnus mihi graue inflictum ſentio, &c.] Eſt porrò tota Oratio ab hoc loco vſque ad finem docta, grauis, ac elegans, & ſententijs atque Prouerbijs, ſciteq́; dictis plurimis plena: quam vel ideò à capite ad calcem ex variorum Græc. manuſcript. Codicum collatione, de nouo traducere viſum eſt, quòd in his haud pauca reperiantur, quæ in priore Zini tranſlatione ob defectum fortè exemplarium deſunt: tum etiam quòd nonnulla hic aliter quàm ibi habeantur atque legantur: ſicut ex mutua etiam collatione, diligenter conferenti facilè patebit.*

Plæriſque interiectis poſtea, vbi habetur: Artem habet aurifex, qua opus ſuum dirigit: ſed C ei non plus tribuere vult, quàm capere poſsit: ſic quoque Deus, &c.] *alia ibi ſic habet lectio: Arte præditus eſt aurifex, qua ſuum dirigere nouit opus: ſed ei tantum tribuit, quantum capit, & non amplius, licet multum adhuc illi auri ſuperſit. Sic etiam Deus, quamuis poſſit, ceſſat, quia non eſt qui illum capiat. Præbe (al. præbes) tu materiam, pluſculum auri continentem: etiam artifex peritus venuſtatem inſeret ſuam, &c.] Vbi Lectori ſit liberum, quam hic maluerit amplecti lectionem: cùm vtraque ſatis ſit clara, & in alijs atque alijs mmſſ. Græc. reperiatur. Cuiuſmodi quoque notatur varietas, aliquot lineis interpoſitis, poſtea, ibi:* Non tamen vlla ipſe coactus neceſsitate, tot differentias inuenit ac fecit: quoniam de primis, experimentum in ſecundis dedit, &c.] *vbi in vno aut altero Græco MS. cum alia adiunctione ſic legitur: Non aliqua tamen compulſus neceſſitate differentias inuenit, naturas coarguens: nam & naturas ipſe procreauit: quoniam de primis experimentum præbuit in ſecundis, &c.] at de his eruditus* D *iudicet Lector.*

Poſtea vbi continetur: At ſi dicas materiæ efficacitatem ex quodam intus coexiſtente ortam eſſe: valde ſtultum eſt, exiſtimare in materia, quæ ſemper in mutatione verſatur, aliquid ineſſe perpetuum, &c.] *ita ex pluribus correctioribus Græcis exemplaribus manuſcript. tranſtulimus, in quibus legitur, ἡ ἐνέργεια τῆς ὕλης ἐκ τινὸς συνόντος, &c. quomodo & legendum hic omninò arbitror, & non (ἐκ τινὸς συναινοῦντος,) vt in aliquibus eſt Codicibus, niſi tamen illud fortè* (ex quodam intus cohabitante) *vertamus, vt idem deſignetur, quod priori lect. ἐκ τινὸς συνόντος: cum & σύναινος, interdum pro cohabitatore accipiatur: nullo autem modo illud (συναινοῦντος,) hoc ſaltem loco in ſimplici ſignificatione, pro* (collaudante) *ſumendum videtur, vt hic accepit, vertitq́; Zinus in hæc verba:* Materiæ actio, inquiens, ex quodam collaudante conſiſtit, &c.] *quod neque ſenſus permittit, neque interpunctura ſequens reſpondet.*

De ædificio turris, quæ non potuit perfici, indignatus eſt Deus: at de propria noſtra ſub- E uerſione quidnam facturus eſt? &c.] *Iſtud de turre, quæ non potuit conſummari, exemplum in omnibus Romanis mmſſ. Græcis per nos collatis hic reperitur: ſed deeſt in verſione Zini: quod tamen quia ad rem facit, & in alijs exemplaribus ponitur, omittendum hoc loco non videtur. Loquitur autem hic Auctor vel de turre illa Euangelica (Lucæ 14.) quam non potuit ille conſummare, qui non prius ſedens, computauerat omnes ſumptus neceſſarios, &c. vel loquitur hic (quod magis puto) de turre Babel, quæ quamuis non ſit ad culmen vſque producta: tamen indignatus Deus illam impediuit atque deſtruxit, vt eſt Geneſis 11. Cuius quoque Flauius meminit Ioſephus, alibi de ea ſic ſcribens:* De hac verò turre, diuerſiſque vocibus hominum, hoc meminit Sybilla dicens: Cùm omnes homines vnius vocis eſſent, quidam turrim ædificarunt excelſam, tamquam per eam in cælum aſcenſuri. Dij verò immittentes ventos, euerterunt turrim, & vocem propriam vnicuique partiti ſunt: & ideo Babyloniam vocari ciuitatem contigit, &c.] *ita Ioſephus antiquitatum Iudaicarum libro 1. cap. 9. ſub finem.*

Longius

A *Longius poſtea, ibi :* Si vobis fuerint vires, quibus tantam improbarum cogitationum
phalangem reprimere queatis ; quæſo ne me conflictantem deſeratis, *&c.*] *De improbis co-
gitationibus ſeipſum reprehendit atque accuſat : & vt ab ijs liberari poſſit, optat, opemque fratrum
interpellat. leguturq; hac pars etiam paullo aliter al. ſic :* Si poteſtis tot malorum affectionibus,
fratres, aduerſari : neque opitulari mihi conamini, malè facitis. Si vires vobis ſunt, qui-
bus tantum cogitationum agmen mitigare queatis : vos videritis, ſi opem non tuleritis.
At fortè dicetis : non oportuit ità exquiſitè hic de cogitationibus diſputare. & ſanè quor-
ſum de caſu & fortuna me cogitante, tam ſeuerum examen de illis factum eſt ? *&c.*] *ita
ad verbum magis in vno aut altero Græco MS. vbi tamen Lectori per nos ſit liberum, hic ſequi
quam maluerit lectionem : cùm vtraque lectio clara ſit, & probata. Seruit porrò hic locus aduerſus
malas quaſcumque cogitationes : de quibus, & pulchra Auctor ex Scripturis exempla conſequenter
ſubijcit.*

B Offerebat Iob ſacrificia pro filijs ſuis : ne quid fortè (inquiens) mali cogitauerint in
cordibus ſuis, *&c.*] *Locus Scripturæ qui inſinuatur, eſt Iob capite 1. vbi de eo habetur, quòd offerebat
pro filijs victimas ſecundùm numerum eorum : & vitulum vnum pro peccato, pro animabus eorum.
Dicebat enim Iob :* ne fortè filij mei in mente ſua cogitauerint mala erga Deum, *&c.*] *vt eſt
in editione LXX. at in vulg. hic legitur : Cumque in orbem tranſiſſent dies conuiuij, mittebat ad eos
Iob, & ſanctificabat illos : conſurgensq; diluculo offerebat holocauſta per ſingulos. Dicebat enim : ne
fortè peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus ſuis, &c.*] *Quem locum etiam alibi citans
atque illuſtrans S. Ioannes Chryſoſtomus, Iob (inquit) pro filijs ſacrificia faciebat, & ipſos à peccatis li-
berabat : [ne quid fortè, inquit, mali cogitauerint in cordibus ſuis.] Hoc modo conſulitur liberis. Non
dicebat, quod plerique homines ſolent : opes illis relinquam. non dicebat : gloriam illis comparabo. Non
dicebat : mercabor illis principatum. non dicebat : agros emam : ſed quid? ne quid cogitauerint in
cordibus ſuis, &c. ita Chryſoſtomus Sermone 3. in Epiſtol. ad Philipp. in morali Digreſſ. eodem modo hunc
locum cum Ephram legens.*

C *Poſtea, ibi :* Neque tamen primus cogitationum iudicatur impetus : ſed cùm ita mens co-
gitationi indulget, vt voluptatem ex ea percipiat, *&c.*] *ex alio MS. Græco hæc paullo aliter ſic
redduntur atque leguntur : Non tamen cogitationum multitudinem in vna intelligentia examinari ac
puniri nobis eſt exiſtimandum : ſed animaduerſionem ac diſcretionem, in qua cogitans quis cenſuit acqui-
eſcendum. Agricola ſemina in terram ſpargit, at non omnia carpit : ita etiam mens in libero arbitrio ſe-
minat : at non omnia ſuſcipit. Eorum quæ in terra ſeminauerit, repetitur ab Agricola fructus : & eo-
rum quæ libera voluntas exceperit, exigitur à Deo ratio. Pater meus, inquit Saluator, agricola eſt, &c.*]
*ita quaſi ad verbum alia hic habet lectio ex antiq. Codice Græco Romano ac Vaticano tranſlata, quam
Lectori docto expendendam, conferendamque, relinquo.*

Propterea, omnia vanitas, inquit Eccleſiaſtes, & præſumptio ſpiritus, *&c.*] *Locus qui cita-
tur, eſt Eccleſ. 1. vbi Lectio apud Septuaginta cum hac noſtri Auctoris per omnia conſonat : at diſſen-
tit vulg. vbi legitur : Vidi cuncta quæ fiunt ſub Sole : & ecce vniuerſa vanitas, & afflictio ſpiritus, &c.*]
Septuaginta verò Interpretes hic non Hebræum Sermonem, ſed Syrum cum noſtro Ephræm expreſ-
D *ſerunt, dicentes* (προαίρεσις) *προαίρεσις autem nunquam ſignificare putatur afflictionem, ſed vel præ-
ſumptionem, vt hic conuerſum eſt : vel voluntatem, cogitationemve liberam, ſiue liberam electionem :
quomodo & hic ab Auctore accipi, applicarique videtur : meliusque adhuc eo loco Eccleſiaſtes, voluntatem,
quàm præſumptionem illud vocabulum ſonare, adnotatur in Scholijs Romanæ editionis Septuaginta, vbi
de hoc plura.*

Poſtea vbi habetur : Neque poſt cognitionem peccati conſideratè me gero : ac verè reſipi-
ſco : ſed meam pœnitentiam accuſo, quòd ſim veluti ſeruus peccati, & malum nolens faciam,
&c.] *alia ibi lectio cum alia interpunctura ſic ſe habet : Neque enim in ijs quæ facio, conſideratè me ge-
ro. Pœnitentiam meam accuſo, quòd ſim tamquam ſeruus peccati effectus, malumque inuitus faci-
am, &c.*] *ſed prior, quòd perſpicua magis ſit lectio, ac plena, & vim verbi* (γνωσιμαχεῖν) *melius ex-
plicet, amplius probatur. In hoc porrò quod hic dicit :* & malum nolens facio, *&c. alludit haud ob-
ſcurè ad iſtud Pauli : Non enim quod volo bonum, hoc ago : ſed quod odi malum, illud facio, &c. vt eſt*
E *Rom. 7. quò etiam referri videtur, quod mox hic ſequitur :* καὶ μὴ δυνάμενος, *& licet nequeam, ve-
ctigal tamen pendo, &c.*] *ac al. etiam impotens, vectigal ob conſuetudinem pendo, quæ in mente mihi
dominatur, &c. per quod etiam videtur inſinuare, ſe tunc temporis ſenem fuiſſe : cùm & ſermo videa-
tur fieri de ijs peccatis, quæ non niſi à iuuenibus reipſa patrari ſolent, à ſenibus verò tantùm cogitatio-
ne, &c.*

Poſtea ibi : Si iudicium futurum portendero : ego (*inquit*) pœnas pro te dabo. Si di-
xero peccatum eſſe, ego rationem, inquit, reddam, & te purgabo, *&c.*] *alia lectio ſic : Si iu-
dicium futurum obtendero ac prætexuero : ego culpam, inquit, præſtabo. Si peccatum eſſe dixe-
ro : ego, inquit, defenſionem ſuſcipiam, &c. In alio autem Græco MS. eſt :* ὅταν νικήσω τὴν νί-
κην, προβαλλόμενος ἀναδέχεται τὴν κόλασιν, *&c. quæ ad verbum magis ſic redduntur : Cùm victoriam
reportauero, obijciens, recipit in ſeipſa ſupplicium. & cùm dico : peccatum eſt ; ait, ego rationem reddam,
ac te excuſabo. cùm dico : mihi luendæ erunt pœnæ ; dicit, qua ratione? cùm ego ſuggeſſerim, &c.*]

in quibus

in quibus doctus Lector quam maluerit lectionem ſequi poterit: nobis, varietatem illi propoſuiſſe, ſuffe- A
cerit.

Sequitur deinde : Peccatorem mei ſimilem Paulus carnalem appellat. Peccatum conſen-
ſu perficitur, *&c.*] *vbi pro* διαπέπρακται, *al. hic eſt,* διαπιπρᾶται. *legiturque & quidem etiam re-
ctè:* ὁ σαρκικὸς τοῖς συμφώνοις διαπιπρᾶται, *id eſt, carnalis concordibus diuenditus eſt, &c. Et ſic
S.Paulus Rom.7.* ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, *id eſt, ego autem carnalis ſum ven-
ditus ſub peccato, &c. peccatum verò S.Ephræm appellat hic* τὰ σύμφωνα, *quòd nimirum cum carnali
concordet, &c.*

Multoque poſterius, ibi : Et Saul cogitationibus idololatriæ conſentiens, reiectus eſt. Ma-
naſſes autem de idololatria à ſe admiſſa pœnitentiã agens, in gratiam receptus eſt.] *Vbi alia lectio
habet* : Et Saul contra præceptum Domini offerens holocauſtum, reiectus eſt : Manaſſes verò poſt-
quam de idololatriæ peccato admiſſo pœnitentiam egit, gratiam inuenit, *&c.*] *refertur què illud de
Saule partim 1.Reg.13. vbi legitur is contra præceptum Domini holocauſtũ obtuliſſe, &c. & partim 1.Reg.
15. vbi Samuel illum de cogitatione ac peccato idololatriæ reprehendit, quòd non iuſſus, neque ſacerdos ſa-* B
*crificauerat : ideoq́, factum eius coarguens, dixit ad ipſum : Numquid vult Dominus holocauſta & vi-
ctimas, & non potius vt obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia quàm victimæ, &c. De Ma-
naſſe porrò quòd poſt pœnitentiam, gratiam inuenit; ſiue (vt alia habet lectio) in gratiam receptus eſt,
planè habetur 2.Paralip.33. atque iſtud de vtroque iſtorum, exemplum, vnum eſt ex illis, quibus oſtendi-
tur, quòd vnus interdum grauius cogitatione peccet, quàm alius opere, &c. De quo hic apud Auctorem
copioſius.*

Et pluribus interiectis poſtea, vbi habetur : Pelliceæ quidem veſtes illis erant pro amictu. ne-
que enim populo cupiebant eſſe conſpicui, *&c.*] *Quo loco, Zinus vertit ac legit : Pellicea quidem ve-
ſtes erant illis ad comparationem. nam populo volebant eſſe conſpicui, &c. vbi nos illud (* εἰς περιβολήν, *)
non (ad comparationem) ſed (ad amictum, vel pro amictu) hic conuertimus; & ſequens membrum, per
particulam neg. (* οὐδὲ, *id eſt, neque) hoc modo legimus :* οὐδὲ γὰρ ἤθελον τῷ λαῷ εἶναι καταφανεῖς, *id eſt,
neque enim volebant populo eſſe conſpicui, &c. quomodo conformiter in omnibus antiquis Græc. mmſs.
Codicibus Romanis per nos collatis reperitur, & rectè; vt id referatur non ad Phariſæos (ſicut in Zini* C
*traductione) ſed ad eos qui in ſolitudine vitam Eremiticam degunt; quod etiam ex immediatè
hic ſequentibus confirmatur : & hanc veram ac germanam hoc loco lectionem eſſe, conuincitur quo-
que ex præcedentibus in Eremitas quadrantibus. niſi fortè aliàs ſic disiungendo, atque ſupplen-
do legere hic velimus : Pellicea quidem veſtes illis (ſcilicet Phariſæis) erant pro cultu atque ami-
ctu; nam populo cupiebant eſſe conſpicui. Pelliceas verò hi (nimirum Eremitæ) habebant : quia
nolebant populo conſpicui eſſe : illisque amicti erant, tamquam ad exercitationem magis accommoda-
tis, &c.*

Sequitur haud ita longè poſtea : Quamobrem & habitu ab illis qui in mundo degunt, diſtin-
cti reperiuntur : quo quidem habitu modeſtiam deſignant, *&c.*] *vbi al. per interrogationem ſic :*
τί οὖν καὶ τῷ σχήματι διαφέρονται, *&c. Cur igitur habitu quoque ab iis differunt, qui in mundo verſantur?
Modeſtiam nimirum illo ſignificant, & ſuum vitæ inſtitutum teſtantur, &c.*] *agitur autem de habitu
Monaſtico, & de differentia illius, & habitus ſecularis. de quo plura vide apud S. Ephræm Tomo 2. in* D
decem capitibus de Virtute. cap.6. quod incipit : Conſidera habitum, quo indutus es, ô monache, &
cerne quantum ſit inter hunc & ſecularem diſcrimen, *&c. ac ibidem in noſtris Scholiis. & apud S.
Chryſoſtomum in Sermone de comparatione Regis, & monachi. qui habetur Tomo 5. operum, incipitque:
Ego cùm intuear complures ex hominibus ea, quæ bona eſſe videntur, maiori & amore, & admiratione ſe-
ctari, quàm quæ natura ac verè bona ſunt, &c. vbi haud pauca in hanc rem adducuntur lectu digniſſi-
ma : ſicut & apud Baſilium Magnum in libro Regularum fuſius diſputatarum. quæſt.22. & in Epiſtola 1.
ad Gregorium Theologum, quæ eſt de Vita in ſolitudine agenda, &c. necnon apud alios SS. Patres, quorum
plures in noſtris Scholiis loco iam Ephræm ex 2.Tomo citato, allegauimus, ad quos ſtudioſum Lectorem re-
mittimus.*

Veritatem iniuria affeci, ad miſericordiam inclinans : ſed in meipſo tale quid non præſtiti,
&c.] *Vbi in omnibus antiquis mmſs. pariformiter Græcè eſt :* τὴν ἀλήθειαν ἠδίκησα, εἰς ἔλεον προσκλινό-
μενος, *&c.*] *& à verbis hic in verſione non recedo, nihilq́, muto, dicendo ac reponendo pro (* Veritatem *)* E
*iuſtitiam violans, (ſicut in alia eſt verſione) vel quid ſimile, quod non ſit in Græco : nam loquitur hoc loco
Auctor more Scripturæ, & Hebræorum, qui veritatem pro fide in promiſſis ſeruandis accipiunt, quæ eſt
pars iuſtitiæ, & per Synecdochen pro ipſa iuſtitia : quomodo ſumitur & in illis : Miſericordia tua, & ve-
ritas tua ſemper ſuſceperunt me, &c. Pſalm. 39. item : Miſericordiam & veritatem diligit Deus, &c.
vt eſt Pſalm 83. item : Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, &c. Pſalm. 84. & in illo : Miſeri-
cordia & veritas præcedent faciem tuam, &c. ac ibidem poſtea : Veritas mea, & miſericordia mea cum
ipſo, &c. & paullò poſt : Miſericordiam meam non diſpergam ab eo, neque nocebo in veritate mea,
&c. Pſalm. 88.*] *item apud Eſaiam cap.26. vbi eſt : Aperite portas, & ingrediatur gens iuſta, cu-
ſtodiens veritatem, &c. & ſicut ibidem paullò clarius, & ad litteram magis apud Septuaginta legitur :
Aperite portas : ingrediatur populus cuſtodiens iuſtitiam, & cuſtodiens veritatem : apprehendens veri-
tatem, & cuſtodiens pacem, &c. ac Zachar. 8. vbi habetur : Veritatem & iudicium pacis iudicate in
portis*

Digitized by Google

A *portis veſtris, &c. ſiue vt ibi Septuaginta habent: Veritatem & iudicium pacificum iudicate, &c. ſiue, vt alij cum S. Hieronymo ibi legunt: Veritatem & iudicium pacificum, ac iuſtum iudicate in portis veſtris, &c. paulloq́ ibidem apud Zachariam poſtea: Veritatem tantùm & pacem diligite, &c. infinitisq́ alijs Scripturæ locis: quomodo & ſæpè alibi Auctor noſter Ephræm, cum alijs SS. Patribus voc. τὴν ἀλήθειαν, id eſt, veritatem pro iuſtitia ſumunt, atque exponunt.*

Denique ibi: Amicos (*al. fratres*) & hoſpites diligo: at non ſicut debeo. Pietatis cultor ſum, verùm tepidus, *&c.*] *vbi al. ad verbum magis ſic: φιλάδελφος εἰμὶ ἐπαισχυνόμενος, καὶ φιλόξενος οὐδίκαιος, &c. id eſt, ſum quidem fratrum ſtudioſus, ſed non vaco pudore: & hoſpitum amicus, non iuſtus. Pius ſum cùm ſuneor: & dum beneficijs afficior, charitatis gratiam rependo. Erga inimicos ſum laxior, at non miſericors. erga iniurias acerbus, at non inſidiator. Erga eos qui mihi ſunt infenſi, aſperior: ſed mali nihil molior. ad querelas ſum indifferens, at non vlciſcor. Gloria cauſſa, laboris quidem ſum patiens, at non exigo, &c. ac al. Gloriam & ſi non aucupor, non tamen recuſo. ſiue al.* B *non tamen auerſor, &c. Sicque etiam variat lectio in ſequent.* Cùm enim bene habere poſsim, à bono ſtatu recedo, *&c. vbi al.* τὸ γὰρ καλὸν ἔχων, *id eſt, ad verb.* cùm enim bonum habeam, longè ab illo recedo, *&c. & al.* τὸ γὰρ κακόν, *ac al.* κακῶς ἔχων, *id eſt, cùm enim malum, ſiue al. malè habeam, indigeo medicina, quam tamen ſedulo non requiro. morbum meum exploratum vtcumque habeo, & curantis manum depoſco: ſed reformido, &c. vbi tamen altera lectio, vbi eſt,* τὸ γὰρ καλὸν ἔχων, *in pluribus reperitur, magisq́ hic quadrare, ac ſeruire videtur. ceterùm de his, alijsq́ liberum æquo ac perito Lectori iudicium libenter relinquimus: qui in ſimilibus quod magis videbitur aptum, mentiq́ Auctoris accommodum ſequi poterit.*

EIVSDEM

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM Syri, De Vniuerſali Reſurrectione, & extremo Iudicio.

C

De Regno cælorum, præmijsque Iuſtorum, & pœnis impiorum.

GLORIA omnipotenti Deo, qui os noſtrum ſuperno nutu aperuit ad enarrandum de terribilibus illis ſignis atque miraculis, de quibus omnes Sancti à ſeculo cecinerunt: quæ ignorare,
D vel obliuioni tradere impræſentiarum magnum diſcrimen eſt, & non ſæpè animo complecti, quanta poſt exceſſum ex hac vita peccatoribus ſupplicia, quantaque iuſtis promiſſa ſint præmia. Idcirco præparare mentem noſtram, ac mundare cor debemus, chariſſimi, omnique virtuti inſiſtere, ac operam nauare ſemper vt cæleſtia ſapiamus, & ſublimia atque æterna ſectemur, contemnentes temporalia deſideria, & Coloſſ. 3.
ad illas promiſſiones contendentes, de quibus omnes Sancti ſuſpirantes, & longè eas proſpicientes, per fidem ac patientiam, tribulationum longitudinem æquo animo pertulerunt, fidelem exiſtimantes eum qui repromiſit. Nam omni Heb. 11.
E carcere triſtiorem hanc corporis commorationem arbitrantes, expectabant illam beatam Domini diem, ac ſplendidam, in qua fulgebunt iuſti vt Sol, &
in qua filius Dei cum gloria & Sanctis copijs ſuis, deſcendet in nubibus cæli. Veniet enim in virtute brachij ſui, & opera vniuſcuiuſque coram ipſo; & colli- Matth. 13. 24. 25.
get Sanctos ſuos à ſummo † cæli, vſque ad ſummum eius, cuius eſt intolerabilis potentia: quando cæli reſoluentur vt liber, & terra producet omnes qui à † al. cęlo.
ſeculo obdormierunt. Montes, & petræ, & omnis arida obſtupeſcent à facie Apo c. 6. Pſal 96.
eius, cùm venerit iudicare viuos & mortuos. Vniuerſos tunc tremor apprehendet, & virtutes cælorum contabeſcent, eo quòd multa nimis erunt caſtra eius,
ac fortia opera ſermonum eius, vſqueadeò vt etiam puluis pedum ipſius Luc. 21. Ioel. 2.
comminans mari, exſiccet illud. Veniet enim Dominus cum indignatione

Tal. curſus. Pſal. 95. ac ira, & tamquam procella † curſus eius: & ignis præibit ante faciem eius. Au- A
dient verò qui in monumentis ſunt vocem eius; & procedent qui bona fece-
Ioan. 5. runt in reſurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in reſurrectionem iudicij.
Dan. 7. Tunc apparebit illud horribile Chriſti Iudicium, in quo Throni appoſiti cer-
nentur, & multa millia Angelorum adſtabunt. Fluuius igneus decurret ante
eum, & Libri aperientur, in quibus ſingulorum opera conſcripta erunt.

Matth. 24. 25. & 1 Theſſ. 4. Propterea mente reuoluentes diem illum, in quo hæc omnia reuela-
bit Dominus; cùm venerit glorificari in Sanctis ſuis, non negligamus, fra-
tres dilectiſſimi, neque præſentibus atque caducis rebus tamquam æternis ac
perennibus delectemur. Non obdormiamus peſſimo ſomno: Somnum autem
hic dico, peccatum & mortem. Non obliuiſcamur Sanctorum Patrum, qui hu-
ius vitæ noſtræ duces optimi fuerunt: quorum contemplantes conuerſationem, B
Heb. 11. imitemur fidem; qui circuierunt in melotis & pellibus caprinis, egentes, an-
guſtiati, afflicti: & quotidie pro Chriſti nomine morientes. Scio enim quàm
plurimos obdormiuiſſe, & nunquam de formidabili illa die cogitaſſe: qui ſi-
ne dubio, cùm venerit Sponſus, excludentur à thalamo. Nos ergo omni cuſto-
dia ſeruemus cor noſtrum, expectantes patrem familiâs, Chriſtum Dominum
2. Cor. 8. ac Deum noſtrum: qui cùm diues eſſet, ob noſtram ſalutem factus eſt pauper, &
infirmitatem noſtram voluntariè in ſemetipſum ſuſcepit. Nam ideo pauper fa-
ctus eſt, vt nos diuitiarum ſuarum ſocios efficeret, & ineffabilis futuræ gloriæ
participes redderet. Idcirco crucifixus eſt, vt à cruciatibus & poteſtate diaboli
nos liberaret. Ipſum ergo diligere ſine intermiſſione debemus; vt ab ipſo quo-
que diligi mereamur, & cum eo in manſionem illam quæ apud Patrem præpa-
Apoc. 6. rata eſt, introire valeamus, ac lumen in lumine conſpiciamus. Terribilis enim C
dies illa erit, & aduentus eius magnus ac præclarus valdè: & quis aptus atque
idoneus ei erit? Propter quod, haſce promiſſiones habentes ineffabiles ac tre-
mendas, exultemus exultatione inenarrabili & glorioſa. Abluamus lachry-
Heb. 12. mis frequenter animas noſtras, ne qua radix amaritudinis ſurſum germinans
impediat, & per illam inquinentur multi: vt in illo puriſſimo ac ſplendidiſ-
ſimo lumine conſtituti, in quo non eſt ruga vel macula, contemplemur in-
effabilem atque inæſtimabilem, ac beatam illam Chriſti Saluatoris noſtri na-
turam: vbi Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus. Ibi omnem contemplabimur na-
turam Angelorum & Archangelorum, Virtutum & Poteſtatum. Ibi, fratres,
videbitis, quæ à ſeculo nobis conſpicienda reſeruata ſunt, ineffabilia bona.
Apoc. 21. Galat. 4. Ibi contuebimini ſanctam ciuitatem, quæ eſt omnium in præſenti lugentium D
mater. Illic ex vberibus eius, conſolationis lac potabitis. Illic, de torrente
epulationis bibetis. Illic, filij Dei vocabimini. Illic, regni vobis portæ aperi-
entur, & in penetralia Patris introibitis. Illic, vobis omnes oſtendet San-
ctos. Illic, vobis apparebit Sol iuſtitiæ. illic ingrediemini, & lætabimini tam-
quam vituli ſoluti à vinculis. Illic transformabit Deus corpus humilitatis ve-
Philip. 3. Pſal. 102. ſtræ, conforme corpori claritatis ſuæ. Illic renouabitur ſicut aquilæ iuuentus
veſtra. Illic, terram repromiſſionis conſpicietis. Illic, ſub alis eius protegemi-
ni, quemadmodum ſi mater ſuum protegat filium. Illic videbitis & lætabi-
mini, de quibus in hoc ſeculo citra ceſſationem planxiſtis. Illic percipietis
coronam pulchritudinis, & veſtem iucunditatis de manu Domini, & dicetis:
Eſai. 61. Lætetur anima mea in Domino: induit enim me indumento ſalutis & iuſti- E
tiæ, & circumdedit me veſte lætitiæ. tamquam Sponſo circumpoſuit mihi mi-
tram, & tamquam ſponſam ornauit me ornamento. Illic ſaturabimini, qui-
Matth. 5. Matth. 24. cunque eſuritis ac ſititis iuſtitiam. Illic fulgebitis ſicut Sol, in regno ac throno Pa-
tris veſtri. Illic immortalia ſecula, & in æternum permanentia reperietis. illic in
immortalia ſecula viuetis. Illic donabitur vobis vita ſine perturbationibus ac flu-
ctibus, & longitudo dierum. Illic vox lætantium & exultantium. Illic præparatus
Eccl. 36. eſt vobis locus in domo Domini, & in muris eius, & nomen ſempiternum, quod
non delebitur: ipſe enim Dominus, nomen eſt veſtrum. Neque erit veſtri ſimilis
Tal. ſi conuerſi fueritis, & feceritis in cælis gaudium, &c. quiſquam, ſi conuerſi † fueritis in cæleſte gaudium, in die illa, qua iudicabit Deus
occulta hominum.

Præparemus ergo nos, & demus operam, chariſſimi, vt ſine macula inue-
niamur

Digitized by Google

A niamur in illo terribili Chriſti examine, in quo omnes actus noſtri, & cogitatio-
nes, atque eloquia diſcutientur. Nam & pro operibus, ac pro ſermonibus otio-
ſis, & pro turpibus & inhoneſtis aſpectibus, & pro omnibus vel manifeſtis vel oc- Rom.2.
cultis, quæ ab origine mundi cogitata vel geſta ſunt, rationem ſinguli reddent, &
pro meritis ſuis iudicium iuſtiſſimum ſument. Quapropter ne gloriam no- Rom.13.
ſtram in terrenis quæramus, nec carnis curam in deſiderijs faciamus, neque tem- Matth.25.
poralia ac caduca iſta diligamus, ne talentum noſtrum in terram diffodiamus, 1.Cor.7.
vt non fatuis illis connumeremur virginibus, & hoc mundo vtamur tamquam 2.Cor.5.
non vtentes: præterit enim figura mundi huius. Et quia domus noſtra huius ha-
bitationis diſſoluetur, domum non manufactam æternam in cælis inueniemus. Heb.13.
Hic igitur patriam non quæramus, ſed futuram deſideremus. Adſpectum quo-
B que noſtrum ad Sanctos reflectamus: & inueniemus eos tam mente quàm cogi- Heb.11.
tatione ad ſeculum illud immortale eſſe translatos. Qui circuierunt, vt antè di-
ximus, in melotis, & in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus di-
gnus non erat mundus, in ſolitudinibus errantes, in montibus, & in ſpeluncis, &
in cauernis terræ: lapidati ac verberati, & omnium tentationum ac tribulatio- †al. Dominum.
num opprobrijs excepri, laborauerunt ſequentes poſt † Deum: neque aliquid
horum, quæ recenſuimus, bonum eorum propoſitum, mentemque turbauit. Nam
ſicut adamantinus murus non patet inſidijs: ita eorum mens inconcuſſa, & con-
uerſatio permanſit immobilis. Nihil iſti hic requirebant, ſed ibi iugiter theſau- Heb.10.
rizabant, fidelem exiſtimantes eum qui repromiſit: & inuiſibilem tanquam vi-
dens vnuſquiſque eorum ſuſtinuit ſola intelligentia ſpiritali. Et puro cordis ocu- Eſaiæ 64. &
lo contemplabantur illa, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho- 1.Cor.2.
C minis aſcenderunt: pro quibus conſtituti in terris, velocem depoſitionem taber-
naculi ſui requirebant, & de ſuperna illa manſione, quam tardè ſe adipiſci ſentie-
bant, ſuſpirantes atque gementes proclamabant, dicentes: Quando veniemus,
& apparebimus ante conſpectum Dei? Et alius: Bonum eſt mihi mori magis Philip.1.
quàm viuere. Et idem beatus Apoſtolus, omnia mundi oblectamenta velut ſter- Philip.3.
cora computabat, propter quod & dicebat: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Philip.1.
Et Simeon quoque ille iuſtus, qualem emiſit vocem, cùm Dominum in vlnas ſu- Lucæ 2.
as ſuſcepit? Nunc dimittis (inquit) ſeruum tuum Domine, ſecundùm verbum
tuum in pace: quia viderunt oculi mei, ſalutare tuum. Tamquam enim in vin-
culis, vel carceribus conſtituti, ſic omnes Sancti vſque ad tempus reſolutionis
ſuæ in corporibus degunt, donec ad tranquilliſſimum perueniant portum, &
vitam quæ eſt ſine fluctibus conſequantur. Ideò & nos fratres dilectiſſimi, reſpi-
D cientes ad hos viros mirabiles, & beatiſſima eorum ſequentes veſtigia, paſſio-
nibuſque ipſorum communicantes, ad nihil aliud noſtrum dirigamus inſtitu-
tum, quàm vt Domino placere ſtudeamus. Nec propter humanam aliquam glo-
riam, noſtrum retardemus curſum; cur minus ad menſuram patrum noſtrorum
pertingere valeamus: ſed omni virtute æquiparantes merita eorum, cum ipſis in
cæleſtibus regnis gaudeamus: quia ſi fuerimus ſocij paſſionum, ſimul & conſola- 2.Cor.1.
tionis erimus: & ſi ſuſtinebimus, etiam conregnabimus. Quia non ſunt condi- 2.Tim.2.
gnæ paſſiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Rom.8.
Non enim ignoratis, quia qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent.
Euntes, inquit, ibant & flebant, mittentes ſemina ſua: venientes autem venient Pſal.125.
E cum exultatione, portantes manipulos ſuos. Et, beati qui lugent: quoniam ipſi Matth.5.
conſolabuntur. Et, beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam nunc: quoniam ipſi ſa-
turabuntur, ex menſa ſcilicet illa regali, in qua Abraham, & Iſaac, & Iacob, & om-
nes Sancti à ſeculo requieſcunt. Beatus ergo eſt, qui in Sanctis operibus iugiter Matth.8.
conuerſatur, & immaculatam ſuam ſeruat animam, de qua magnum nobis certa-
men eſt. Quid enim proderit homini, ſi mundum vniuerſum lucretur; animæ Marc.8.
autem ſuæ detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem Lucæ 9.
pro anima ſua? Feſtinemus igitur chariſſimi, ne excludamur à promiſſis illis æ-
ternis, & à thalamo immortalis ſponſi: nequando incipiamus foris conſiſtentes
clamare, & dicere: Domine Domine, aperi nobis, quia tunc pœnitentia nobis Matth.25.
nihil proderit. Sed ex aduerſo audiemus: Neſcio vos, vndè ſitis. Ibi erit fletus & Matth.13.24.
ſtridor dentium. De anima noſtra certamen agitur, pro qua ſi negligentiores 25.

Digitized by Google

fuerimus,& periculum immenſum eſt,& ſupplicium ſempiternum. Non eſt enim in inferno confeſſio: non ſunt lachrymæ ibi: non gemitus atque ſuſpiria, quæ Iudicis ſententiam auertant. Non eſt dilatio vlla temporis ad agendam pœnitentiam. non eſt regreſſus poſt exitum,ad hanc vitam: ſed omnia dura & aſpera atque amara occurrent eis, qui tempus pœnitentiæ hic perdiderunt. Obuiabit eis ibi horrenda illa facies ſuorum delictorum, quæ omni tormento acerbior erit ac durior: quin & conſcientiæ ſuæ vulneribus cruciati, infelicia illa verba ſæpè proloquentur, ac dicent: Væ væ miſeris nobis, quibus hanc videre contigit diem. Quocunque enim peccator ſuos tunc oculos conuerterit, imagines ſuorum delictorum contemplabitur. ¶Tunc videre licebit Angelos & Archangelos per vniuerſum mundum diſcurrentes, & omnes Sanctos atque electos Dei congregantes,qui obuiam Domino rapientur in aëra, & ſic ſemper cum Domino erunt. quia vbicunque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ. Peccatorum verò,ac negligentium nunc vitam atque ſalutem ſuam, exitus tunc cernetur triſtis & execrabilis. Sol enim tunc obſcurabitur, & cælum complicabitur ſicut liber. Stellæ de cælo cadent, & elementa conturbabuntur, virtutes & poteſtates adſiſtent: & ignis velut fluuius currens, omnia prorſus replebit. Ignis enim ille comburet montes, & colles, ac maria: & vniuerſa Deus per ignem iudicabit. Tunc videbitis vniuerſum orbem, tamquam pomorum cuſtodiam, & tubas illas Angelicas terribilia atque horrenda concrepantes. Refulgebunt etiam iuſti inſtar claritatis firmamenti. Tunc lamentabuntur, & deplangent ſe omnes peccatores, illudque amariſſimum proclamabunt: Væ, væ nobis: cùm aſpexerint claritatem, lætitiamque Sanctorum. cùm viderint Abraham, Iſaac, & Iacob, omneſque † Sanctos percipientes immarceſſibiles coronas de manu Domini, ſe autem ab eorum conſortio ſegregari. Tunc enim exibunt Angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtorum. Tuncque audient infelices illi vocem illam Chriſti horribilem atque potentem: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis eius. In illa neceſſitatis hora, amarè valdè ac lachrymosè ſuſpirabunt, cùm traditi fuerint morti, & inextinguibili igni, tenebris exterioribus, & vermibus immortalibus. cùm in profundum inferni mancipati fuerint, vbi erit fletus & ſtridor dentium, vbi eſt tartarus & crudelis gehenna. Hæc quippe vniuerſa tormenta manent eos, qui non viriliter hic pro animabus ſuis decertauerint: qui talentum ſibi creditum non multiplicauerint: qui caſtitatem cum fraterna charitate non ſeruauerint.

NOTA. | Matth. 24. 1. Theſſ. 4. Matth. 24. & Lucæ 17. | Apoc. 6. Dan. 7. | Ignis conflagratio. | † al. Iuſtos. | Matth. 25. | Matth 13. Marc. 9. | Matth. 25.

Feſtinemus igitur reconciliari proximis noſtris, dilectiſſimi: vt ſol non occidat ſuper iracundiam noſtram: neque malitiæ aut vindictæ reminiſcamur in cordibus noſtris. Infirmum etiam in operibus confortemus, & in ægrotis ac languidis Dominum viſitemus. Et cùm viderimus eum in pauperibus eſurientem, ſaturemus: ſitientem, & potemus; nudum, & veſtiamus; infirmum, & viſitemus; hoſpitem, & colligamus; in carcere poſitum, & ad eum accedamus: vt & ipſe in glorioſo illo ſuo aduentu nos vocet ad ſe, & dicat nobis: Venite benedicti Patris mei, percipire regnum, quod paratum eſt vobis ab origine mundi. Quia propter vos pauper factus ſum, & mihi in ipſis pauperibus miniſtraſtis. Hæc porrò fratres chariſſimi, ego vobis ſcribens, ac prædicans, vehementer deploro: neque à luctu ac lachrymis temperare mihi valeo: quia ab his bonis alienus exiſto. & in me impletum eſt dictum illud Apoſtoli: Ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. Spero autem me precibus veſtris tempus pœnitentiæ promeriturum, vt ſtare poſſim aduerſus inſidias diaboli. quia non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem: ſed aduerſus principes & poteſtates, contra ſpiritalia nequitiæ, in cæleſtibus. Orate ergo ſemper pro nobis fratres dilectiſſimi, & orantes non deficiatis: vt hoc medium profundum, quod eſt inimicus & diabolus, totum prætermeare abſque periculo poſſimus; & effugiamus illa, quæ obuentura ſunt mala: adueniantque tempora refrigerij in aduentu Chriſti, quæ ſuis temporibus † oſtendet beatus & ſolus potens: & transferat nos, ſi digni fuerimus, in illam ſpem beatam, & lætitiam ineffabilem, manſionemque ſempiternam. De quibus nunc ex parte narrantes, tantùm vobis euangelizauimus, † tamquam ſi quis ex pelago huius maris vnam aquæ guttam ſuo digito auferret. Sit autem nomen

Aegrotorum viſitatio. | Matth 25. 2. Cor. 8. | 1. Cor. 9. | Ephes. 6. | † al. prædixit. 1. Tim. 6. Tit. 2. | † al. quantū quis aquę ex pelago huius maris ſuo digito auferret.

A men Domini benedictum, qui creauit cælos in prudentia ſua, & præparauit Sanctis ſuis regnum ac gaudium ante conſtitutionem mundi. de quo ſuſpirant & lugent nunc, qui illum deſiderant, vt tunc audiant: Venite omnes qui ploratis, & intrate in gaudium meum, ac videte me: & lætetur cor veſtrum, & oſſa veſtra tamquam herba floreant. Ibi laudatio & exultatio, & iucunditas ſempiterna erit, dilectiſſimi fratres. Ibi fulgebitis ſicut Sol, ibi lætabimini lætitia inenarrabili. Illic quoque ipſum Deum videbitis, quod eſt bonorum omnium potiſſimum. illic vobis Chriſtus demonſtrabit omnem gloriam Patris, & Sanctorum officia Angelorum. Illic adorabimus Patrem in atrijs ſanctis. illic ſine fluctibus, ac perturbationibus vitæ, viuemus. illic choros iungemus cum choris Sanctorum. illic auferetur ab oculis noſtris omnis lachryma, quæ pupillas oculorum noſtrorum obnubilat. Illic pſallemus & dicemus: Mirabilis es Deus in Sanctis tuis. Illic confitebimur Domino, quia repleti ſumus miſericordia eius: exultabimus & lætabimur omnibus diebus noſtris. delectati ſumus pro cunctis diebus, quibus nos humiliauit, & annis quibus vidimus mala. Quàm magnificata ſunt opera tua Domine? omnia in ſapientia feciſti: repleta eſt terra, poſſeſſione tua. Benedic ergo anima mea Domino: & noli obliuiſci omnes retributiones eius: qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas: qui redimit de corruptione vitam tuam: qui coronat te in miſericordia & miſerationibus in ſecula. Gloria tibi Chriſte, gloria tibi: quia iudicia tua abyſſus multa: & promiſſiones tuæ imperſcrutabiles, & imperueſtigabiles diuitiæ tuæ. Quis ſapiens, & intelliget hæc? Quia rectæ viæ Domini, & iuſti ambulabunt per eas: impij autem infirmabuntur in eis. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: & nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

[Margin: B, C; Eſaiæ 64. Matth. 13. Pſal. 95. Pſalm. 67. Pſalm. 89. Pſal. 91. & 104. Pſal. 102. Ibidem. Pſal. 35. Rom. 11. Oſeæ 14.]

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI PIA, ET HVMILIS AD DEum Oratio.

Ex antiquo MS. Vaticano Cod.

HEI mihi, hei mihi Domine, tanta ſunt vitia atque peccata mea, vt vix elabi† poſſint. Vltra modum, me miſerum vitijs conſputcaui: ſpontaneo me ſtudio coinquinaui, ſponte me maculaui, proprio me arbitrio perdidi; infelix ego grauiter deliqui, vſu malo diſtrictus detineor: volo agere bona, ſed deſiderijs carnis aggrauor, & ad peccandum conſuetudo me praua conſtringit. Hei mihi, hei mihi miſero & infelici, in tantis peccatis, in tantis criminibus, in tam multis iniquitatibus conſtituto, atque inuoluto: quid primùm plangam, quid primùm lugeam, pro quibus delictis lachrymas fundam, equidem ignoro. Memorare Domine, non ſufficio tantorum criminum geſta. Succurre mihi Deus meus, antequam moriar, antequam mors me præueniat, antequam tartara me rapiant, antequam tenebræ me inuoluant; priuſquam ad tormenta properem, antequam flamma ignis me comburat, priuſquam ſine fine crucier: reus terreor pauore peccati; metuo diem iudicij, vbi ſi iuſtus vix ſaluabitur, ego peccator, & impius vbi parebo? quid dicturus ſum, cùm ante tribunal tuum fuero præſentatus? Quid faciam, cùm ante conſpectum tuum venero? Quid reſpondebo? væ mihi, quia peccaui, quia tranſgreſſus ſum mandatum tuum. Nullum enim inuenitur peccatum, cuius ſordibus non ſim coinquinatus. Nullus eſt vitiorum morbus, quo ego miſer non ſim pollutus. Vt bene viuerem promiſi, ſed quod pollicitus ſum non ſeruaui: ſemper ad peccandum redij, ſemper delicta mea iteraui; numquam in melius mores mutaui, numquam à malefactis receſſi: plurimos etiam coinquinaui, meipſum perdens; plurimos prauis moribus ad iniquitatem peruerti; ſcelere meo multæ animæ perierunt; exemplis vitæ meæ multi ſubuerſi ſunt; iniquitate mea, multis cauſſa malorum

[Margin: D, E; †al. poſſint. Rom. 7. 1. Pet. 4.]

rum fui. Orate pro me ad Dominum, viri ac fratres ſancti: obſecrate pro me, omnis plebs ſanctorum; ſi fortè miſereatur mei Deus; ſi fortè auferat à me iniquitatem meam, & miſericordiam mihi præſtet. Reuertere iam Deus meus; reuertere, & non me deſpicias: neque me perdendum in poteſtate dæmonum derelinquas. Et licet delicta mea ſint grauia, Tu tamen clemens, tu pius, tu multæ miſerationis; nullumque à miſericordia tua repellis: ſed vltrò clementiam tuam profers, & peccatores expectas, vt redeant. Quàm multi enim ſcelerati, quàm multi luxurijs dediti, quàm multi concupiſcentijs ſeculi detenti, bonitate tua Domine, ad indulgentiam peruenerunt? multis verò redeuntibus, gratis veniam donaſti. Oſtende igitur in me, pijſſime Pater, clementiam tuam, pateat mihi venia, pateat indulgentia: non abneges, obſecro, vni, quod plurimis contuliſti. Scelera mea non defendo: peccatum meum coram te confiteor; diſplicet mihi quod feci, diſplicet quòd erraui, diſplicet quòd maieſtatem tuam offendi: peccatum meum accuſo, culpam meam agnoſco; confeſſionis reus appareo. Suſcipe quæſo, omnipotens Deus, clamorem pœnitentis: audi vocem precantis; exaudi vocem peccatoris ad te clamantis: Peccaui, Deus, miſerere mei: peccaui, Deus, propitius eſto mihi peccatori. Si iniquitates meas, ô Domine, † recordatus fueris; quomodo ſuſtinebo? Memorare quæ mea ſubſtantia: memento Domine, quia terra ſum: memorare, quia puluis & cinis ſum. Aperi mihi manum tuam: porrige dexteram tuam: parce malis meis: parce criminibus: indulge ſceleribus. Sana animam meam, quia peccaui tibi; Tibi inquam, quem decet omnis honor, & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſalm. 129. † vulg. obſeruaueris. Pſalm. 88. Iob 7.10.25. Gen. 3.18. &c. Iob 14. Pſalm. 40.

A B C

Prioris Partis Tertij huius S. Ephræm Tomi, & omnium Argumentorum atque materiarum moralium finis.

D

E

Sequitur altera Pars tertij ac poſtremi huius operum S. Patris Ephræm Tomi, complectens inter alia Vitam, ac geſta, atque encomia aliquot SS. Patrum veteris & noui Teſtamenti: ex quibus, quàm magnus Sanctorum encomiaſtes Ephræm hic noſter Syrus fuerit, cunctis abundè patebit.

S. PA-

Digitized by Google

A

S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI IN NOE.

Et de Continentia, ac de non æmulandis peccatoribus, qui ſe temporis prætextu defendunt atque excuſant.

B *Eodem Interprete ac Scholiaſte Doct. Gerard. Voſſio.*

NONNVLLOS à maligno dracone capi errãtes, quòd Scripturas aut non intelligant, aut ad intelligentiæ earũdem ſplendorem non accedant, teſtatum reliquit nobis Dominus dicens: Erratis neſcientes Scripturas, neque virtutem Dei: * Atqui nouimus, quali tempore Noë placuerit Deo, ſicut ſcriptum eſt: Videns autem Dominus Deus, quòd multa malitia hominum eſſet in terra, & vnuſquiſque cogitaret diligenter in corde ſuo ſuper maligna cunctis diebus, * pœnituit eum C quòd hominem feciſſet in terra. Et poſt alia dicit: Noë verò inuenit gratiam coram Domino Deo. Ruſuſque ait: Deo placuit Noë. & quaſi in tempore placuerit, deſignat: Corrupta, inquit, terra coram Deo, & repleta eſt terra iniquitate. Cumque vidiſſet Deus terram eſſe corruptã, (omnis quippe caro corruperat viam ſuam, ſuper terram) dixit ad Noë: Finis vniuerſæ * carnis, venit coram me: repleta eſt terra iniquitate ab ipſis: & ecce ego diſperdã eos cum terra. Cæterùm iuſtus hic mala illa contemplãs, peccatores quidem luxit, ſe autem magis in voluntate Creatoris confirmauit. Vnde & à diuina laudatur Scriptura, de eo ſic perhibente: Noë autem vir iuſtus, perfectus exiſtens in generatione ſua; Deo placuit Noë. D Hinc etiam diluuio ſuperueniente, iuſtus ſaluatus eſt, impij verò demerſi.

Matth. 22. Marc. 12.

* al. ipſarum, & ſic vulg.

Geneſ. 6.

* [illegible] al. [illegible] i. recogitauit.

Ibidem.

Ibidem.

* al. omnis hominis.

Ibid. Geneſ. 6. iuxta LXX.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

NOE, quòd in tanta peccantium multitudine perſeuerauerit in cultu & amore Dei, hîc commendatur: contra verò reprehenduntur illi, qui in ſuis peccatis ſeſe temporis aliorumq́; prætextu defendunt atque excuſant. In peccatis enim excuſationem peccatores prætendere conſueuerunt, propter peccandi conſuetudinem, vel peccantium multitudinem. Aduerſus quorum errorem, ac falſam, impiamq́; ſententiam, inter alios Orthodoxos Patres etiam egregiè conſcripſit, ac declamauit S. Ioannes Chryſoſtomus, homil. 56. in Gene. & 22. in Geneſ. de Noe. nec non homil. 7. in 1. ad Corinth. ac in E *fine Libri primi, contra Vituperatores vitæ monaſt. vbi habet:* Miſera planè conſolatio &c.] *Neque enim ſociorum in peccando multitudo, peccantes liberabit, ſicut eleganter homil. 6. ad Epheſ. inter alia idem oſtendit Chryſoſtomus. De Noë, multa etiam lectu digna habes apud S. Ambroſiũ, in lib. de Noë, & arca, cap. 20. tom. 4. ac apud alios Sanctos Patres alibi.*

In Noe, ac de continentia, & de nõ æmulãdis peccatoribus, &c.] *Hanc Inſcriptionẽ, in vno aut altero Græco manuſcrip. cod. aliter ſic poſitam inuenio:* De continentia, & de non æmulandis peccatoribus, temporis excuſatione ſe defendentibus. & in Noe.] *& ſic in vno Vaticano, & altero Cretenſi MS. ſed quomodocumque hic legatur, parum refert, cùm vtraque lectio bona ſit & æquiualens: ex quibus tamen priorem, tamquam magis hic pro ſubiecta materia accommodam, & à potiore parte rei (de qua agitur) deſumptam, ſequi, & pro Titulo hic reponere viſum eſt: cùm de Noe potiſſimum agatur;*

de alijs verò implicitè ſatis,& imperfectè: vnde etiam iſtud potius fragmentum, quàm integrum Aucto- A
ris ſcriptum cenſeri poteſt: quod tamen vti in varijs Græcis mſſ. conformiter inuenimus, ita damus, plura libenter & abſolutiora ſuo tempore daturi, ſi ſe obtulerint.

Videns autem Dominus Deus, quòd multa malitia hominum eſſet in terra, & vnuſquiſq; cogitaret diligenter in corde ſuo ſuper maligna cunctis diebus, *&c.] Vbi S. Cyprianus ad Nouatianum, iſtu ſic refert, ac legit: Et vidit Dominus Deus redundare nequitias hominum ſuper terram: & quòd omnes in malum recordarentur à principio dierum ſuorum, &c.] Chryſoſtomus autem, ad literam magis ſic: Vt vidit (inquit) Dominus Deus quòd multiplicatæ ſunt malitiæ hominum ſuper terram, & quòd vnuſquiſque cogitat in corde ſuo diligenter ad mala omnibus diebus, &c.] ſicq; ad litteram etiam Auctoris noſtri verba hoc loco ſonarent, ſi verbatim omnia reddenda forent; ſed nos in his partim lectioni ſeptuaginta, & partim vulgatæ, verſionem noſtram accommodauimus, ad lectionis conſenſionem demonſtrandam. De vi porrò & emphaſi, quæ in nonnullis hiſce verbis poni notariq; ſolet, in-* B
ter alios vide Chryſoſtomum in cap. Geneſ.6 homil.22. ſuper verba allegata, aliosq; Patres in locū eundem. de alijs verò varijs huius loci lectionibus, etiam vide Scholia editionis Rom.70.

Noë autem vir iuſtus, perfectus exiſtens in generatione ſua, Deo placuit Noe.] *Ita hoc loco Ephrem, cum edit. LXX pro quo, ſic in vulg.* Noe autem vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis. Deo placuit Noe, *&c.] Chryſoſtomus autem loco citato ſic:* Noe homo iuſtus, perfectus in generatione ſua, Deo placuit.] *ſicq; nonnulli alij Patres legunt atque interpungũt, nec (Noe) hic geminant ac ſecundò repetunt.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI
in Abraham & Iſaac. C

Argumentum Interpretis.

MAGNVM & rarum fidei, obedientiæ, & patientiæ, atque conſtantiæ exemplum in Abraham erga diuinæ iuſſionis præceptum; & viciſſim Iſaac, in patrē ſuum Abraham, timoris, reuerentiæ, atque obedientiæ ſpeculum omnibus hic à S. Patre Ephræm ſpectandum proponitur, & luculenter declaratur: Illius quidem, dum patria atque cognatione ſua relicta, ad alienigenas ſe tranſtulit, & grauia quæque conſtanter, fortiterque ibi pertulit: Huius autem, dum patri in cunctis quantumuis difficilibus & arduis, morē abſque vllo reluctationis ſigno metuve, gerit. Illius, dum iubetur filium ſuum vnigenitum, quem tenerrimè diligebat, tollere, & eum in victimam ſuper vnum montium offerre, atque occidere: Huius
verò, dum adeò promptè alacriterque cum Patre in montem pergit, lignaque holocauſti ipſe immo- D
landus defert, & ſeipſum promptiſſimè offert. vbi quæ & quanta recluſa ſint myſteria, Auctor hic noſter latè ac copioſè, efficaciterque demonſtrat, & res ipſa declarat: ſicut etiam ex pulcherrima hac eius Oratione, plenius Lector diligens cognoſcet, quæ & elegantia & doctrina, pijsque affectibus, & hiſtorijs è Scripturarum penuario depromptis, varijsque comparationibus ac ſimilitudinibus pleniſſima eſt, & fæcundiſſima; vt vel ideo omnibus meritò quàm commendatiſſima, & gratiſſima eſſe debeat.

Geneſ.12. Actor.7. & Hebr.11.
MANDAVERAT Deus iuſto Abraham, vt migraret ex cognatione ſua, ac omnibus proprijs. Eratque inter alienigenas grauia perferens, & ſpem promiſſionis exſpectans. Magno experimento Patriarcha probatur, per quod & conſtantia ipſius de-
monſtrata eſt. Multum effluxerat temporis; & iuuentus ei ſic- E
ut flos deinceps emarceſcebat, & ſenectus præ foribus erat. Natura proprijs ſubiecta paſſionibus ſuccumbebat, ad ſenectutem
Gene.17.18.
vergens. Extincta in eo ſimul & coniuge, præ ſenio erat vis atque potentia generandi. Corpus vtriuſque ſuccumbebat naturæ; nam iuuentus eorū ante conſumpta fuerat; at ſpes in Deum vigens in eis non modò ſenio libera erat, ſed etiā in-
Gen.17.18.21.
ſuperabilis: quare etiam præter ſpem, Sarra Iſaac peperit, qui in cunctis typum
*al. vt præmortuus conciperet vterus.
atque figuram Domini gerebat. Non naturæ opus erat, vt præmortua * conciperet in vtero, & mamillæ in ea exſiccatæ lac Iſaac præberent. Nō erat naturæ opus, vt ſine viro Maria virgo conciperet, ac ſine corruptione Saluatorem vniuerſo-
Gen.17.18.21.
rum pareret. Sarram in ſenectute, Deus matrem effecit: & Mariam etiam poſt
par-

Digitized by Google

A partum, Virginem reddidit. Angelus in tabernaculo ad Patriarcham dixit : iſto Geneſ.18.
iam tempore naſcetur Sarræ filius: Angelus autem in * Nazareth, dixit ad Ma- Luc. 1. 2. *al. in Bethlee.
riam: Ecce filium paries, gratia plena. Riſit Sarra, ſuam conſiderans ſterilita- Gene.17.18.
tem; mortificationemque cernens, verbis minus credebat. quomodo fiet, inquit, iſtud: cùm ego & Abraham inertes ſimus, atque inepti ad fructum producẽdum? Dubitabat Maria, ſuam reſpiciens virginitatem, eiusque ſignacula indiſſolubilia retinens: quomodo enim, inquit, iſtud fiet mihi, cùm virum non cognoſcam? Lucæ 1.
Noua quippe, & inaudita erat promiſſio: ſed qui præter ſpem Sarræ conceſſerat Iſaac, ipſe ſecundùm carnem ex virgine natus eſt. Supra modum erant læti Abra- Gen.17.18.21.
B ham & Sarra, nato Iſaac, ſicut dixerat Deus. Gaudio quoque perfundebantur Maria & Ioſeph, ob natum filium, ſicut dixerat Gabriel. Largiter fontes lactei, ex ea Lucæ 1. 2.
quæ ætatẽ exceſſerat, in os Iſaac influebant: Abundanter etiam Virginis mamillę, lac ei qui vniuerſa paſcit, ſubminiſtrabant. Quis dixiſſet Abrahæ, quòd filium Sarra in ſenectute lactatura eſſet? (clamauit ſterilis.) Quis dixiſſet hominibus: Virgo ſum, & partum edo ac lacto? (dicebat Maria.) Non propter Iſaac, riſit Sarra: ſed propter natum ex Maria Virgine. Et ſicut Ioannes præ lætitia exultauit in vtero: Lucæ 1.
ita ſuo riſu Sarra gaudium ſignificauit. Adoleuit puer, & aliorum adoleſcentulorum ætatem ſuo iuuenili ætatis flore ſuperauit. Specioſus atque decorus erat, virtutes animæ pulchritudine corporis adaugens, & in quacumque re parentibus ſuis iucundus. Quicumque liberos habetis, hunc imitari ſtudete. Quàm gaudet pa- NOT.
ter cernens ludentem puerum: aut potius quomodo gaudet cõſpiciens puerum proficientem, ſtudioſumq; eſſe diſciplinarum? Sed dum hæc cernebat Abraham, lætabatur. Interim verò grauis ipſi illata eſt tentatio atque probatio: vt pateret,
C cui plus tribueret, naturæ inclinationi, aut diuino amori. Huius ego tentationis rigorem, chariſſimi, dum enarro, planè cõtremiſco & obſtupeſco. Cõpellat enim Geneſ.22.
rurſus Abraham Deus, eumq; ſuo vocat nomine, dicens: Tolle filium tuũ * vnigenitum, quem diligis Iſaac, & offer eum in holocauſtum, tu ipſe, ſuper vnũ mon- *al. dilectiſſimũ
tium, * quem dixero tibi. Cùm primum autẽ dixit ipſi: Abraham, Abrahã; promptiſſimè obtemperauit, meliorem atque vtiliorem gratiæ acceſſionem ſperans, * vulg. quem monſtrauero tibi.
prorſuſq; exſpectans, vt vel nuptijs eum copularet, aut thalamũ conſtabiliret: vt Ibidem.
tandem benedictio in ſemine eius multiplicetur, ſicut promiſſum erat ipſi. Cæterùm perdiſcamus, quæ ſermoni ſunt appoſita: Tolle filium tuum vnigenitum, di- Ibidem.
lectiſſimum tuũ. Vides ſtimulos ſermonis; quo pacto patrem compũgat, & quomodo naturæ flammam refoueat ac ſubleuet: tum etiam quo pacto patris amorem erga filium excitet; vnigenitum ſimul & chariſſimum eum appellans: vt huiuſmodi nominibus amor in illum refluens, voluntatem tentaret, & offerret illũ
D in holocauſtum, ſuper vnum montiũ, quem (inquit) dixero tibi. Num qua ratio- Geneſ. 22.
ne affecti eſtis his auditis? quomodo non hac narratione doletis, quicumq; patres eſtis, & indulgentiam erga filios apertè à natura didiciſtis? Noſtis enim, noſtis in- Ibidem.
quam, quomodo pater auribus exceperit, vt filium ſuum mactaret vnigenitum. Quis non eiuſmodi conſternatus fuiſſet voce? Quis non ſubitò faciem retraxiſſet? Quis non illicò, ad huiuſmodi mandatum * reſilijſſet? aut mori potius, quàm *al. cohorruiſſet?
ſermonem eiuſmodi ſuſcipere, maluiſſet? Aut quis in eum ius naturæ non allegaſſet, patrociniumque ſui non ſuſcepiſſet, ſic contra prætendens: Cur iſta imperas, ô Domine? Cur hanc adeò atrocem emittis vocem? Ideone patrem voluiſti me facere; vt me filij repentè interfectorem efficeres? Ideo dulcedinem guſtare feciſti doni; vt me fabulam toti mundo redderes? Proprijſne manibus ego meũ iugulabo filium? & ſanguinis cõiunctione dexterã contaminans, filij necator euadam? Siccine iſta iubes? Itane talibus oblectaris ſacrificijs? Mandas chariſſimũ
E occidere filium; à quo ſperabam ſepeliendam Sarram. Talemne in ipſo conſtruã thalamum; dic mihi? Talem nuptijs parabo lætitiam: vt in ipſo accendam non lampadem ſponſalitiam; non lumen riſus ac gaudij; ſed parentationis ignẽ? Anne coronam capiti imponam? Anne thalamum nuptialem ædificabo? Numquid Gene.12.17. 21.22. & Rom.4. &c.
pater, ſicut dixiſti, ero gentiũ? aũt ne vno quidem dignus habebor filio? At nihil eiuſmodi contra protulit vir iuſtus: ſed obediens factus, quouis igne * vehemen- *al. ardentiorẽ.
tiorem excitauit charitatẽ, acutioremq; gladio amorẽ reddidit; nam in ipſo vincula præſcidit naturæ. Et ſicut quid terrenum, moleſtiam condolentis animi reliquit,

Digitized by Google

quit, atque depoſuit: totumque ſe promptè, & alacriter tradidit. Et mandatum A quidem acceperat, de mactando filio: verùm ne vxori quidem de hac re quippiam dixit; neque cum ea rem communicauit, valde vtiliter agens: neque enim tutum, neque vtile ſibi eſſe putauit, fœminam in conſilium adhibere. Nihil enim Adæ profuit, imò obfuit conſilium ab Eua ſuſceptũ. Ne ergo muliebrem aliquam ſubiret paſſionem Sarra: & ne (vt matrem veriſimile eſt flentem eſſe facturam) vim ac ſinceritatem dilectionis erga Deum infringeret, ipſam cælare contendit. Quibus enim Sarra lamentis non eſſet vſa, vel erga ipſum filium, vel erga eius patrem? Quid verò non feciſſet, ſi proprium adſpexiſſet filium ad internecionem trahi? Quomodo non ſuis vlnis eum arctè complexa, ad ſeipſam retraxiſſet? Quibus ad Abraham vſa non fuiſſet verbis? doloreque plena lamentabiliter exclamaſſet: Parce, parce naturæ: parce filio tuo, ô Abraham. parce inquam: & noli B eſſe vitæ improbum documentũ. Vnigenitus mihi primus eſt; ipſe prior * & poſterior, in dolore partus Iſaac. Ne vnicũ abſcindas racemum, quem ſimul produximus, quando iam præ ſenio ſteriles & effœti eramus. Ne vnam illam demetas ſpicam, quam fructificauimus, ſeueritatis falce; quæque ex nobis, præmortua iam & effœta ſenectute, nata erat. Ne baculum confringas, quo ſuſtentamur. Ne noſtram frangas virgam, qua interquieſcimus. Ne oculũ excœces, quem ambo poſſedimus. Ne noſtram tollas memoriam ex orbe terrarum. Ne agnum, quem habemus, velut ouem iugules. Ne noſtrum auferas gaudiũ, & luctu nos repleas. Quem in menſa nobiſcum, poſt hunc videbimus? Quis nominabit matrem? Quis ſenectutem noſtram curabit? Quis morientes nos obuoluet, atque componet? Quis corpus noſtrum ſepulturæ tradet? Quis noſtram memoriam ſeruabit, cùm C deinceps filijs orbati erimus? Vides pulchritudinem iuuenis, ac florem iuuentutis: quam etiam ſi hoſtili animo *reſpiceres, omnino miſerareris. Hic, longæ meæ precationis fructus declaratus extitit. Hic, ſucceſſionis in hæreditatem ramus relictus eſt. Hic, familiæ ac generis ſui relliquiæ. Hic ſenectutis baculus. Hic ſolus, deſperationis noſtræ ſpes eſt. Si gladiũ, in guttur amantiſſimi adacturus es; me primùm interfice: maximamque mihi gratiã præſtabis. Sit communis nobis tumulus, atque etiam commune monumentum. Communis puluis, corpus vtriuſque contegat. Communis mors ſit ſterilis Sarræ, & eius, qui ex ea natus eſt. communis inſcriptio calamitates vtriuſque enarret. Non adſpiciat Sarrę oculus, Abraham occiſorem filij: neque occidi Iſaac, patris manibus. Hæc & eiuſmodi perſuaſionis verba vſurpaſſet Sarra, ſi dilectiſſimum filium neci tradendum cognouiſſet. Ideoque Abraham nihil taliũ recenſuit ipſi: vt in nullo impediret opus, quod pręma- D nibus habebat. Impoſuit filio ſtruem lignorũ: quoniã & Saluator ſuam portauit crucẽ. Cùm Iſaac ad occiſionẽ abiret, ſequutus eſt eum aſinus, ac pueri eius: & dũ Chriſtus ad paſſionẽ venturus eſſet, aſcendit ſuper pullũ, gentiũ vocationem declarans. Sequebãtur verò ipſum etiã diſcipuli eius, * brauia tenentes, & Oſanna clamantes. Iſaac, ligna deferens, in montẽ aſcendebat, vt immolaretur inſtar innocentis agni: Et Saluator crucem portans, in Caluariæ montẽ exibat, vt pro nobis tamquã agnus immolaretur. Cùm gladiũ hîc contemplaris, lanceã mihi cõſidera. Dum aram cogitas, caluariã mihi perpende. Dum lignorũ cõgeriem cernis, Crucem mihi animaduerte. Dum ignem ſpecularis, amorem ac deſideriũ mihi cogitatione complectere. Et dum * arietẽ duobus hærentem cornibus, in plãta Sabec dicta, contueris; Chriſtũ agnum Dei, duabus in Cruce manibus * hærentẽ atq; pendentem reſpice. Plantam Sabec, remiſſionẽ ſeu liberationẽ interpretãtur. Dimiſit E enim ac liberauit à cæde filiũ ſenis, Crucem deſignans quæ mũdo remittit peccata, eiq; vitam præbet. Aries in virgulto Sabec ſuſpenſus, myſticè ſolum liberauit Iſaac; at agnus Dei in cruce ſuſpẽſus, mundũ à morte & ab inferno liberauit. Auulſus eſt Iſaac à pueris ſuis; & Chriſtus à ſuis diſcipulis, noſtra cauſſa ad internecionẽ vẽturus. Reliquit pueros Abrahã iuſtus, ne quis eorũ filiũ abriperet à ſacrificio: aſſumptumq; Iſaac, ſolũ ſolus deducit, ignem, gladiũ, & ligna ſecũ ferentes. At Iſaac, dulciſſima voce patrẽ appellat, & ait: Cædo, inquit, pater: ecce ignis, & ligna; vbi eſt ouis in holocauſtum? Rurſus vox pueri acriter afficit viſcera patris. Rurſus alia ipſum tentatio horribilis inuadit. Rurſus aliud tormentum, virum iuſtũ corripit non priore minus, nec minus indulgentiæ plenũ. Quomodo enim nõ conſter-

Fœmina vt in conſilium non adhibenda. Geneſ. 3 & Eccleſiaſt. 25.

* al. ipſe primus & poſtremus in dolore ac partu, Iſaac.

* al. reſpiceret aliquis, plane commiſeraretur.

Geneſ. 22.

Matt. 21. Mar. 11.

* al. palmas manibus tenentes. Geneſ. 22.

Matth. 27. Lucæ 23. & Ioan. 19. &c.

* al. ouem, quæ duobus tenebatur cornibus in virgulto Sabec, &c.

Gene. 22. Matth 27.

Ibid. Gene. 22.

Ibidem. Abraham admirabilem animi ſui fortitudinem oſtendit.

Digitized by Google

A ſternaretur Abrahā lachrymis, non amplius patris nuncupationem deinceps ex-
pectans? Non aliquid acerbum dicit; aut quid lugubre ac flebile eloquitur: verū
intrepida mente, ac cogitatione immota dulciſſimam pueri vocem excepit. Et
viciſſim reſpondet, verbaque miſcet: Deus * prouidebit ſibi ouem ad victimam — Ibid. Geneſ.22. *al.videbit.
holocauſti, fili. Aut enim puerum confirmans, hoc dixit Abraham; aut futurum
prænuntians. Cùm perueniſſent ſtudioſè ad præſtitutum locum, aram * ædificat — *al.altare ædificat, abſq; (arā.)
& altare, gladium parat, ignem adornat, & ligna pater apponit filio. Apprehen-
dit deinde filium pater, & nullum natura impedimentum obijcit. Tradidit ſeip- — Ibidem.
ſum patri Iſaac, vt ipſo quemadmodum vellet, vteretur. Sed quemnam primum
admirabor: aut quem cum ſtupore magis ſuſpiciam? Quem primum præconio- — Similia ſunt in Chryſo. Hom. 47. in cap. 22. Geneſ.
rum corona ornabo? cum ne, qui manum ſuam in cariſſimum extēdit filium, ob
B magnam in Deum dilectionem, atque beneuolentiam; an illum, qui ad mortem — Philipp.2.
vſque patri factus eſt obediens, cæleſtemque iugulationē ab eo ſuſcipere paratus
erat? Ille enim ſe ipſe ſupra naturam ſuſtulit atq; euexit, nihil prius antiquiuſq;
diuino ducens præcepto. Ille autē, vſque ad mortē patri ſe obedientem præbuit;
morte peius eſſe ſciens, triſtitiam atq; moleſtiam patri inferre. Deinde Abraham,
accepto filio vincto, non obtorpeſcit ei manus, non obſtupeſcit mens. Quotieſ-
cumque ſanè pueri iſtius contemplatus ſum imaginem, nunquam ſine lachrymis
præterire potui; præſertim dum efficax picturæ artificium demulceret animū, &
perſpicuam huic hiſtoriæ afferret cognitionem. Iuxta altare procumbebat Iſa-
ac, coram patre in genua prouolutus, ac manus retro circumactas habens; Abra-
ham interim à tergo, genuum * curuaturam calcante. Deinde vna manu comam — * al. cubitorum curuaturam.
C pueri ad ſeſe retorquens, intuetur ipſum, aſpicitque faciem Iſaac, in eum miſerabi-
liter reſpicientis, ictumque iam exſpectantis. Armatam autē gladio habēs dexte-
ram, intentat necem, corpus contingit, & iam gutturi acies gladij imminebat, en-
ſemq; in ſua ipſius adigit viſcera. Porrò tunc diuinitus audita vox eſt, quæ impetū
retinebat, & opus impediebat: Abraham Abraham, dicens: ne * inijcias manum — * al. extendas.
tuam in Iſaac: neque * malū quid in filiū tuum committas. Nunc enim cognoui, — * al. Neque facias ei quidquā. ita Græc. & Lat.
quòd timeas Deum, & non peperciſti dilecto filio tuo propter me. Ecce aries col-
ligatus eſt in planta Sabec, accipe & offer illum, inquit, pro Iſaac: vt certior fias, — Geneſ.22. Ibid. Gene.22.
quòd ſuſceperim ego ſacrificium tuū. Ardentem voluntatē admirati ſunt Ange- — Ardens voluntas Abrahæ.
li, principatus, & poteſtates, throni, dominationes, omneſque exercitus: obſtu-
puerunt cæli, ſol, luna, & aſtrorum * choreæ, ſuper re adeò admirabili atque ſtu- — * al. regiones.
penda. Deus porrò ſola contentus fuit voluntate fideliſſimi reuera, ſanctique — Ibid. Gene.22.
Abraham, & dixit ad eum: Benedicens benedicam tibi, & multiplicans multipli-
D cabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli; quia promptè obediſti voci meæ, & ſtudioſè
curaſti adimplere mandatū meum. Deditque ex rupe ouem Deus, pro puerulo, — Ibidem.
ad perficiendum ſacrificium. Non enim gaudet Deus occiſis victimis, quæ cultro
& fumo offeruntur ipſi: ſed hoſtiam requirit viuentem, ſanctam, beneplacentem, — Rom.12 & Philip 4.
ac rationabile obſequiū: quemadmodum cunctos apertè admonet Apoſtolus,
ſciens quid Deo acceptum ſit. Neque enim Deus volens naticidam efficere Abra-
ham, iubebat vt filium offerret: verùm vt cunctis habitatoribus terræ oſtenderet,
quòd vehementer Abraham diligeret Deum: quia non pepercit propter eum — Abrahæ ſumma in Deum dilectio.
Iſaac; licet illum vnigenitum paruulum duntaxat haberet. Ideoque myſterium
Deus magnum & admirabile oſtendit Abrahæ: nam per ſacrificium iſtud, Sacer-
dos factus eſt: & in figura, prophetam ipſum fecit: indicauitq; ei Deus altiſſimus, — Abraham, vt Sacerdos, & Propheta.
quòd & ipſe filium ſuum vnigenitū pro mundo daturus eſſet; vt ab erroribus ge-
E nus ſaluet humanum, in deitate humanam carnem aſſumens. Illud quippe ſigni-
ficabat, cùm ouem pro Iſaac dedit, vt offerretur in ſacrificium. Nam cùm futuri
eſſent homines increduli, qui fidē non præberent partui ſanctiſſimæ Virginis, qua — Contra hæreticos partū Virgineum impugnantes.
ratione potuerit ſine virili cōtactu concipere; quaſi fieri nō poſſet: iccirco ex rupe
arietē produxit, vt quod admirabile erat, ex hoc fidem acciperet; & cùm quidquid
volūtate ipſius diuinitatis imperatur, ſubſiſtit protinus. Sicut ergo ibi ſolo verbo
diuinæ voluntatis, ouis in rerū naturam prodijt: ita & in Virgine, Verbum caro fa- — Ioan.1.
ctum eſt. Et quemadmodū ouis in plāta ſeu virgulto Sabec ligata hærebat: ſic etiā — Geneſ.22.
vnigenitus Filius in cruce clauis confixus pendebat. Propterea clamat Eſaias, di- — Matth 27. Eſai.53.
cens: Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt, ſine voce. Rurſus autem Dominus di-
cebat

Digitized by Google

Ioan.8. Abraham, vt diem vidit Domini.

A cebat ad Iudæos: Deſiderabat Abraham videre diem meũ; & vidit, & gauiſus eſt: diem ſcilicet paſſionis, in figura Iſaac, ſuper montem ſanctum. Benedictus Deus, qui cuncta nobis ad ſalutem præfigurat in Scripturis ſanctis; veniensque ſermones impleuit Prophetarum, & in maieſtate ad eumdem aſcendit Patrem: vt omni in loco adoremus Patrem, cum Filio, & Spiritu ſancto, in infinita ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

B *DE Abraham & Iſaac, qui plures legere volet Auctores, videat in primis Ioſephum de antiquitatibus Iudaic. lib.1.cap.22. vbi de obedientia, & fiducia Abrahæ in Deum, eiusq́; ad filium Iſaac allocutione, ac prompta illius immolatione, ſummaq́; animi fortitudine; nec non conſtantia Iſaac, & propria voluntatis in vtroque (vt Deo placerent) abdicatione, plena eſt hiſtoria, ac loco Gene. 22. conformiſſima. Succedunt his luculenta SS. Patrum teſtimonia, Chryſoſtomi in cap. Geneſ.22. homil. 47. cuius initium eſt: Grande lucrum, ingensq́; theſaurus in verbis, &c. Item eiuſdem Chryſoſtomi in Serm. De fide Abraham, & de immolatione Iſaac. cuius initium eſt:* Fides eſt religionis fundamentum, *&c. nec non in eiuſdem Serm. de Iob & Abraham, eodem tom.1. Item Gregorij Nyſſeni Epiſcopi, in Abraham & Iſaac Oratione, quæ incipit: Abrahã facultate dicendi, mea vtpote maiorem, idem & fugio, & amo, atque complector: quippe quo nihil ad narrandum iucundius, &c. Sozomen. hiſto. lib. 2. cap.3. S. Ambroſ. in lib. de Abraham Patriarcha. S. Auguſt. Serm. 68. inter Sermones de tempore. S. Hieronym. in Epitaphio Paulæ, epiſt.27. Iſido. Epiſc. Hiſpalen. in lib. de patribus vet. teſtam. Beda de locis ſanctis. S. Zeno Epiſcop. Veronen. ſerm.5. in libro 2. Sermonum eius. Fulgentius in Sermone, qui incipit: Gratum eſt ſpectaculum, &c.* C

Angelus autem in Nazareth, dixit ad Mariam, *&c.] Hic pro* (in Bethleem) *vt in alio Græco textu poſitum inuenitur, reponendum atque legendum cenſuimus,* in Nazareth. *nam manifeſtum μνημονικὸν ἁμάρτημα videtur hoc loco eſſe* (in Bethleem) *pro,* in Nazareth. *ſicut etiam clariſſimè ex verbis Euangel. Luc. 1. demonſtratur:* Miſſus eſt Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth, ad virginem deſponſatam viro, *&c.] vbi quoque poſtea ponuntur verba hic ab Ephrem adducta, quibus Angelus compellauit ac ſalutauit Mariam, dicens:* Ecce filium paries, gratia plena, &c.

Quis dixiſſet Abrahæ, quòd filium Sarra in ſenectute lactatura eſſet? (clamauit ſterilis.) *Hic ne quid deeſſe putetur, ſicut prima fronte apparet; ſubaudiri debet (Sarra) quæ illa protulit verba, Gene. 21. quamquam ea hoc loco nonnihil ab Ephrem immutata ſint: fortè quòd ita legerit, vel memoria lapſu, vel de induſtria; cùm & ſententia ferè ſit eadem. Videntur autem verba illa* (clamauit ſterilis) *ac poſtea* D (dicebat Maria) *vt res ac ſenſus euadat clarior, parentheſi apud Ephrem claudẽda, vt hic fecimus. Pro quibus, vulg. Gene.21. hoc modo:* Quis auditurus crederet Abrahæ, quòd Sarra lactaret filium, quẽ peperit ei iam ſeni? *] at in editione LXX. ſic:* Quis adnuntiabit Abrahæ, quòd lactet puerũ Sarra, quia peperi filium in ſenectute mea? *] quam eandem lectionem etiam ſequitur, ponitq́; Chryſoſtomus, ſic illum locum illuſtrans atque declarans: Quoniam (inquit) ſupra naturam erat hoc factum, propterea quis adnuntiabit? Quis mente concipiet? Quæ mens comprehendere poterit? Quæ ratio ſufficiet, vt facti huius inueniat euidentiam?] ac paucis ibidem apud eum interiectis poſtea:* Quis adnuntiabit Abrahæ: quòd lactet puerum Sarra? *] Quia hoc nouum & admirabile, ac præter exſpectationem mihi conceſſum, quòd peperi filium in ſenectute mea, quòd præter ſterilitatem ſufficiebat ſenecta tempus, ne mihi prolem pollicerer: attamen impedimenta hæc omnia è medio ſuſtulit Dominus, qui & pueri partum, & lactifluos mihi fontes conceſſit, &c. ita S. Chryſoſtomus in cap. Gene.21. homil. 46. quæ incipit:* Agite & hodie, dilecti, *&c.*

Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Iſaac, & offer eum, *&c.] Vbi varia quoque occurrit notanda lectio: nam in vulg. Gene.22. eſt:* Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Iſaac, & vade in terram viſionis, atque ibi offeres eum, *&c.] At in edit. LXX. ſic:* Tolle filium tuum dilectum, quem dilexiſti Iſaac, & vade in terram excelſam, & offer illum ibi in holocauſtum, ſuper vnum de montibus, quos dixero tibi, *&c.] Concordatq́; Chryſoſtomiana lectio cum illa LXX. vt & aliorum plerorumq́; Græcorum Patrum. cæterùm Symmachus, Aquila, Ambroſius, Cyprianus, & Hieronymus, in aliquibus hic variant. Ephræm autem partim cum LXX. & partim cum vulg. conſonat. Quod verò hic addidit (διὰ σαυτοῦ, id eſt, per teipſum, vel tu ipſe) id in Codice ſacro non reperitur, ſed de ſuo explicationis gratia, ad magis concitandum affectum adiecisse videtur Auctor. Illum porrò locum ſi voles, egregiè copioſeq́; expoſitum, illuſtratumq́; inuenies apud S. Ioannem Chryſoſtomum, in cap. Geneſ.22. homil.47. vbi ſingula verba iam allegata examinantur, & ponderantur, moraliq́; pulchra expoſitione efficaciter, pleneq́; declarantur.*

Neque enim tutum, neque vtile ſibi eſſe putauit, fœminam in conſiliũ adhibere, &c.] *Non eſſe tutum, neque expediens, fœminam ſeu vxorem in rebus præſertim arduis in conſilium adhibere, luculenter*

Digitized by Google

A *culenter ac copioſè exemplo Abraha & Sarræ, hîc oſtendit Auctor, confirmantq; alij orthodoxi Patres, in illud Gen. 3. ſcribentes: Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi, &c. ad quem etiam locum reſpiciens Ephram, hic dicit:* nihil enim profuit Adæ, imò obfuit conſilium ab Eua ſuſceptum, *&c.*

Diuinitus audita vox eſt, Abraham Abraham, dicens: ne inijcias manum tuam in Iſaac; neque malum quid in filium tuum committas, *&c.*] *Ita hoc loco legit Ephram. at in edit. LXX. ſic:* Et vocauit illum Angelus Domini de cælo, & dixit: Abraham Abraham: ne inijcias manum tuam ſuper puerum, neque facias ei quidquam, *&c.*] *In vulg. autem:* Et ecce Angelus Domini de cælo clamauit, dicens: Abraham Abraham: non extendas manum tuam ſuper puerum, neque facias illi quidquam, *&c.*] *Concordatq; ferè per omnia, præſertim verò cum LXX. Chryſoſtomiana loco ante citato lectio, quæ ſic habet:* Et vocauit Angelus Domini de cælo, dixitque: Abraham Abra-
B ham: ne inijcias manus tuas in puerum; neque facias illi quidquam. nunc enim cognoui quia times Deum tu, *&c.*] *Vbi præterea idem Chryſoſtomus hunc ipſum illuſtrans locum, rationem cur eum de cælo vocauerit Angelus; & cur nomen Abraham geminarit; manumq; in puerum injiciendas vetuerit, reddit, dum dicit: Quia enim iuſtum iam accinctum videbat, & ad immolationem paratum, volentemq; mandatum implere Domini, ideo inquit, de cælo eum vocat, ac dicit: Abraham Abraham. Qua etiam nominis geminatione rectè eſt vſus, vt ſuperetur impetus iuſti, & quaſi per vocem detineatur iuſti dextera ad pueri iam tendens cædem, &c. quod idem & à noſtro hic adnotatum eſt Auctore. Præterea* (ne inijcias manus tuas in puerum) *adiecit: non enim hoc præcepi (inquiens) vt opus perficiatur; neque vt puer tuus occidatur volo: verùm vt tua obedientia innoteſcat omnibus. Igitur ne feceris ei quidquam. ſola tua contentus ſum voluntate, & ex ea te corono ac prædico. nunc enim cognoui, quia times Deum tu, &c.*

Sequitur in ſacro codice, & hic apud Ephram: Ecce aries colligatus eſt in planta Sabec, accipe & offer illum pro Iſaac, *&c.*] *Et ſi nomen Σαβὲκ, cùm dictio ſit Hebraica, in aliam linguam non conuer-*
C *tatur, multis tamen conuenit, & varias fert interpretationes: ex quibus, vnam potiſſimum in hoc ſuo ſermone apertè Auctor noſter Ephram amplectitur, vt per τὸ φυτὸν τοῦ Σαβὲκ, ἄφεσιν ἑρμηνεύῃ, id eſt, remiſſionem ſeu liberationem, per plantam ſeu virgultum Sabec, interpretetur. Dimiſit enim ac liberauit (vt pulchrè antea dixit) filium Senis à cæde, Crucem deſignans, quæ mundo remittit peccata, vitamq; præbet, &c. Alij etiam idem quod ὄρθιος, voluerunt, id eſt, rectus ſiue erectus. vt idem valeat, ac ſi diceretur: aries ſiue hircus erectus, qui in plantam ſeu virgultum conſcenderat, & cornibus in frutice, ſiue inter condenſa, & inter ſe implexa virgulta tenebatur: vt per Arietem in planta rectum ſiue erectum cornibus, typus ſeu figura Crucis Chriſti intelligatur. nam ſicut aries ille duobus hærebat ac tenebatur cornibus in virgulto Sabec: (vt exemplo à ſimili per ipſum Ephram ſuperius adducto vtar) ita Chriſtus agnus Dei duabus in Cruce manibus hærebat, atque pendebat, vt non obſcurè etiam alteram interpretationem pro (ὀρθίου) noſter hic Auctor inſinuet atque recipiat: quamquam tamen in priore ſignificatione vt ἄφεσιν, id eſt, dimiſſionem ſiue remiſſionem, liberationemq; vox Σαβὲκ denotet, magis ſeſe hæc Auctoris extendat oratio. Verùm de his etiam vide Scholia Græca & Lat. in 22. cap. Geneſ. nou. Roma-*
D *næ editionis ſecundùm LXX. De quibus & in noſtris in Serm. 1. De Sacerdotio Scholijs, tom. 1. vbi plantæ Sabec fit mentio, eiuſq; ponitur interpretatio ac declaratio.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI IN LOTH.

Et de tranquillitate ac * ſecuritate. *al. de ſecuritate nimia.

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerardo Voſſio.

E CVM homines voluptatibus dediti, cor ſuum in omni auaritia exercitatum habeant, oculoſque adulterij, & inceſſabilis delicti plenos; cùm ipſi ſerui ſint corruptionis, eiuſmodi verba vſurpant, dicuntque: Non etenim nos ſoli cupiditatibus hiſce ſubiecti ſumus; ad multos res ea pertinet, non ſolùm ad ingloriios, ſed & gloria conſpicuos: quo ſuppoſito, ipſi ſe excuſatos exiſtimant. Cæterùm nos timeamus eum, qui ſecundùm vniuſcuiuſque iudicat opus. Oportet enim nos, vbi hinc exceſſerimus, de * omnibus quæ geſſerimus in vita, iudicari. Ecce, & dies quoque noſtri, inſtar vmbræ meridianæ, currunt. Habentes ergo pro ſcopo, vitam Sanctorum; eo ſcapham no-

2. Pet. 2. Ibidem. 1. Pet. 1. Rom. 2. & 2. Tim. 4. *al. περὶ πάντος τοῦ βίου .i. de tota vita. Iob 8. & 14. Sec.

Epheſ.4. * al. gloria immortali. ſtram dirigamus oportet: vt cùm ad tranquillum appulerimus portum, ſempi- A
ternè fruamur * vita incorruptibili. Tales enim ſermones hominum ſunt men-
2.Tim.3. Rom.1.& Tit.1. te corruptorum, & reproborum circa fidem: ſed vltra non proficient. Quocir-
ca diuinam audiamus ſcripturam, quæ ſic habet: Num cælare potero Abraham
Geneſ.18. puerum meum, quæ ego faciam? Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multipli-
Ibid.in fin c.18. catus eſt, & peccata eorum magna valde nimis. Abijtque Dominus poſtquã ceſ-
Gene.19. ſauit loqui ad Abraham: & Abraham reuerſus eſt in locum ſuum. Veneruntque
duo Angeli Sodomam veſperi, & ſuſcepit eos Loth. Et viri ciuitatis Sodomitæ,
circundederunt domum à puero vſque ad ſenem, omnis populus ſimul. Euoca-
Ibidem. ueruntque Loth, & dixerunt ei: Vbi ſunt viri, qui introierunt ad te nocte? educ
illos ad nos, vt cognoſcamus eos. Cæterùm iuſtus eorum videns multitudinem,
* al. ἐπτόηθη, exarſit, excanduit. animo nequaquam * perterrefactus eſt: neque illos vt aduenas & peregrinos tra- B
didit in manus impiorum, aduerſus ipſum, canum inſtar adlatrantium: quin &
mortem ſibi potius ab illis inferri optauit in foribus ſuis, quàm ipſorũ commu-
Ephe 5. 1.Tim.5. Epheſ 6. Sap.5. nicare iniquitati. Hinc quoque fidei thorace amictus, pietatis ſe propugnatorem
præbuit: Illi verò peruerſa conſuetudine deprauati, vim faciebant Loth vehe-
Geneſ.19. mentiſſimè: iamq; propè erat, vt effringerent fores. Et ecce miſerunt manum vi-
Ibid. Gen.19. ri, & introduxerunt ad ſe Loth in domum, clauſeruntq; oſtium: & eos qui foris
Ibidem. erant, percuſſerunt cæcitate, à minimo vſque ad maximum, ita vt oſtium inueni-
re non poſſent. Quis ergo dixerit in abominando hoc opere, nullũ ſubfuiſſe pec-
Geneſ.19. catum? Quòd ſi pro nihilo illud reputauerimus, iniuſtitiæ Deum ipſum argui-
mus, tamquam qui pro re nihili ciuitates Sodomorum ſubuerterit. Ipſa ergo ve-
ritate perſuaſi, nos ipſos ab omni peccato, maximè verò ab immũda, & execran- C
da hac concupiſcentia, conſeruemus oportet. Dixerũt autem viri ad Loth: Habes
Ibidem. hîc quempiam tuorum? generum, aut filium, aut filias? omnes qui tui ſunt, educ
de vrbe hac: delebimus enim locum iſtum, eo quòd increuerit clamor eorum,
* al. illam. coram Domino, qui miſit nos, vt perdamus * illos. Egreſſus itaque Loth, locu-
* al. qui acceperant filias eius. tus eſt ad generos ſuos, qui accepturi * erant filias eius, & dixit: Surgite, & egredi-
mini de loco iſto: quia delebit Dominus ciuitatem hanc. Et viſus eſt eis quaſi lu-
Ibidem. dens loqui. Cumque eſſet manè, cogebant eum Angeli, dicentes: Surge, tolle
vxorem tuam, & duas filias quas habes, & egredere: ne & tu pariter pereas, in ſce-
* vulg. Latin. ſic: Diſſimulante illo, apprehenderũt, &c. lere ciuitatis. Et * turbati ſunt, & apprehenderũt Angeli manum eius, & manum
vxoris eius, ac manum duarum filiarũ eius, eo quòd parceret Dominus illi. Edu-
* vulg. Græc. αὐτοὺς, ipſos. xeruntque * eum, & poſuerunt extra ciuitatem. Ibique locuti ſunt ad eum, dicen- D
* al. regione. tes: Salua animam tuam, & noli reſpicere poſt tergum, nec ſtes in omni circa * re-
Ibid. Gene.19. gionem: ſed in monte ſaluum te fac, ne & tu ſimul pereas. Qui cùm depoſceret ci-
Deut.29. uitatem Segor, vt ad eam ſibi liceret fugere, & in ea ſaluari; ecce etiam in hoc ſuſ-
ceptæ ſunt preces eius, & Loth ingreſſus eſt Segor. Ait enim: Ecce faciem tuam
ſuſpexi, & admiratus ſum verbum iſtud: vt non ſubuertam Vrbem, pro qua locu-
Geneſ.19. & Sap.10. tus es. Feſtina igitur & ſaluare ibi: quia non potero facere quidquam, donec in-
grediaris illuc. Vides Dei benignitatem in ſeruos ſuos? vides viſcera miſericor-
diæ ipſius? vides quoque vim & efficaciam orationis iuſti? non enim potero, in-
NOTANDA AC PENSITANDA ISTA. quit, facere quidquam, donec ingrediaris illuc. Sententia contra libidinoſos pro-
lata erat: ignis ad diſtillãdum ſuper ciuitates ipſorum erat paratus. Angeli nutum
exequendi mandatum Domini ſui exſpectabant. Creator ſupercæleſtibus virtu-
tibus iuſſit, vt tantiſper intentatas contineant minas, donec ex medio ipſorum iu- E
ſtus ſaluetur. Sed numquid & chorus Angelorum, ad hanc tantam amatoris ho-
minum longanimitatem, contremuit? Et quis non perhorreſcat iuſtum hunc iu-
Pſal.102. dicem? Quis non amet tam dulcem Dominum? Vt enim miſeretur pater filiorũ,
* al. miſertus eſt. miſerebitur * Dominus timentium ſe. At qui ſubſannabant iuſtum, repentè con-
Prou.17. ſumpti ſunt: non enim morem geſſerunt admonitionibus iuſti. Videbant enim
illi ſolem conſueto & ordinario ſuo curſu vtentẽ, lunamq; proprio ordine con-
ſtitutam, aërem ſerenum, & terram viridem. non fulgura, non tonitrua erant, nul-
1.Theſſ.5. Lucæ 17. lus terræmotus apparuerat; ſed dum in omni tranquillitate & ſecuritate ſibi vide-
bantur feliciſſimi, tunc repentinus eis ſuperuenit interitus. vti ſcriptum eſt: Sicut
factum eſt in diebus Loth: edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabãt
Geneſ.19. & ædificabant: qua die autem exijt Loth à Sodomis, pluit ignem & ſulphur de cæ-

lo,

Digitized by Google

A lo, & omnes perdidit. Poſt iuſti enim ab ijs receſſum, omnipotēs manus ſuper eos de cælo pluit ignem & ſulphur,& perdidit omnes. Quemadmodum enim ciuitas munita, ſubuerſis muris facilè capitur: eumdem in modum & hi, præſidio orationum iuſti huius deſtituti, pariter omnes deleti ſunt. Idcirco chariſſimi, timeamus Dominum Deum patrum noſtrorum,& vniuerſæ carnis: vt, & nos ſecūdùm ſuam clementiam protegat,in die iræ. Siquidem ſcriptum habemus: Hæc in figura contigerunt illis: ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram; in quos fines ſeculorum deuenerunt. Submittamus ergo fortiter ſenſus noſtros Deo, diuineq; voluntati eius, propter inſidiatores vitæ noſtræ. Quoniam in lapſu ac ruina noſtra deambulamus,& in medio laqueorum multorum incedimus. Sed ſi nos ipſos concrediderimus,ac commiſerimus Domino; ſaluabimur per ipſum,ab ira ven-
B tura. Ipſi honor & gloria, in ſempiterna ſecula ſeculorum. Amen.

A SIMILI. 1.Cor.10. 2.Pet.2.3. Eccl.9. Eſa.8. Matth 3. Luc.3.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE LOTH, & alijs huc ſpectātibus,multa ſparſim varijs in locis reperies apud eumdē Auctorē noſtrum Ephram, præſertim in tractat.tom.1.de ijs qui animas ad impudicitiā pelliciūt, cùm dicāt nihil mali eſſe, vbi multa grauiter contra eiuſmodi adducuntur, nec non tom.2.in Epiſt.ad Ioann. monachum,cuius initiū eſt: Varijs licet adhortationibus cum religioſiſſimo Theodoro egerimus,&c.item Paræneſi 9.quæ incipit: De ſcandalis porrò occurrentibus,&c. ac Paræneſ.47.ad Monachum acediæ deditum, quæ incipit: Dixit Dominus gloriæ: Intrate per anguſtā portā,&c. circa finem,& alibi. De quibus etiā Chryſoſt.vide in cap.Geneſ.19. homil.43.per tot.item S.Ambroſiū lib.1. de Abrahā,cap.6. & S.Auguſtinum,lib.16.de ciuit.Dei,cap.30. Iſidorū Hiſpalenſem de Patribus veteris teſtamenti, &c.

C *Adducitur hic primò apud Ephram locus Geneſ.18.[Num celare potero Abraham puerum meum, quæ ego facio? Clamor Sodomorū & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccata eorum magna valde.] Vbi in edit.LXX.ad verbū ſic: Dominus dixit: non abſcondā ego ab Abrahā puero meo,quæ ego facio,&c. ac non multo poſt [Clamor Sodomorū & Gomorrhæ impletus eſt erga me; & peccata eorum magna valde,&c. At in vulg. Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum?] paucisq; interiectis ibidem poſtea: Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum grauatum eſt nimis, &c.]Chryſoſtomus autem in cap. Geneſ.18.homil.42.ſic: Num celabo ab Abraham puero meo,quæ ego faciam?] ac poſtea: Clamor, inquit, Sodomorum & Gomorrhæ apud me multiplicatus eſt, & peccata eorum magna valde, &c.] Vbi (apud me,vel, erga me) abeſt à vulg.& à lectione S. Ephram, hoc loco; necnon à SS. Ambroſio, & Auguſtino, & ab Interpret. Origenis.*

Et peccata eorum magna valde, *&c.] Aquila & Symm.hic legunt,ἐβαρύνθησαν, aggrauata ſunt.: & vulg.peccatum eorum grauatum eſt nimis.vt ita oſtendatur enormitas, abominatio, & grauitas ſcele-*
D *ris id genus hominum,ſicut rectè Ephram hoc in loco, & in tract. contra impudicos, eorumq; laqueos, &c.tom.1. Vnde & Chryſoſt.loco ante citato, non ſolùm,inquit, magnus erat planctus clamoris,ſed & peccata eorum non vulgaria fuēre, ſed magna atque valde magna: nam inſolitum iniquitatis modum excogitauerunt, & alienas illicitasq; planè coeundi leges inuenerunt; & tanta erat malitiæ procliuitas, vt omnes omni malo replerentur, nullamq; poſtea correctionem admitterent, &c. Vt non immeritò hic clamor dicatur Sodomorum: nam ſecundum Auguſtinum, in locutione clamorem ſolet vſurpare Scriptura, pro tanta impudentia & licentia iniquitatis,vt nec verecundia nec timore abſcondatur,&c. De quo & apud alios Sanctos Patres.*

Veneruntque duo Angeli Sodomam veſperi, & ſuſcepit eos Loth;& viri ciuitatis Sodomitæ circundederunt domum à puero vſque ad ſenem, omnis populus ſimul,*&c.] Iſta deinceps ex cap. 19. Geneſ.adducit, illuſtratq; non ſine accommoda per amplificationē,expoſitione auctor noſter Ephram, carptim quæ ad ſuum hic magis ſeruiunt inſtitutum ex Scriptura ſacra allegando,ac nōnulla etiam omit-*
E *tendo. Vbi inter alia circa illud: [Et viri ciuitatis Sodomitæ circundederunt domum à puero vſque ad ſenem, &c.] primò aliam atque aliā lectionē, & ſecundariò vim ac grauitatē rei conſidera. Nam pro eo; in edit.LXX.ſic habes: Circundederūt domū ab adoleſcente vſque ad ſeniorē totus populus ſimul.] Chryſoſtomus autem vbi ſupra: à iuuenē vſque ad ſenē,&c. S.Ambroſius, ab infante vſque ad ſenem, totus populus pariter.Pro cuius etiā confirmatione, S.Hieron.in tradit.apud Hebræos notat omnem filium ad cōparationem parentū, vocari infantem ac paruulū.Porrò in vulg.[Prius antē quàm cubitū irent, viri ciuitatis vallauerunt domū à puero vſque ad ſenem, omnis populus ſimul,&c.] Vbi S.Chryſoſtomus vim rei,& enormitatem peccati expendens, ſummā in ijs,à iuuene vſque ad ſenem, malitiæ conſpirationem,ac vehemens malè agendi ſtudium; necnon ineuitabilem peruerſitatis magnitudinem,conatumq; nulla venia dignum notat atque reprehendit. Non ſolùm enim (inquit) iuuentus hæc mala inquirebat: ſed etiam prouecta ætatis erant, & omnis populus ſimul. Neque erubeſcebant tam turpe, tamque impudens flagitium: neque infallibilem oculum cogitabant. neque iuſtum reuerebantur, neque hoſpitibus parcebant: ſed abſque rubore & verecundia,ac nudo (vt aiunt) capite, libidinis ſua verba dicentes, acceſſerūt, &c.*

Egreſſus itaque Loth, locutus eſt ad generos ſuos, qui acceperant filias eius, &c.] *Sic quoque in edit. LXX. ac apud Chryſoſtomum. at in vulg.* [*Egreſſus Loth, locutus eſt ad generos ſuos, qui accepturi erant filias eius, &c.*] *Vbi etſi videatur eſſe contradictio, in (acceperant, & accepturi erant) non tamen eſt in his diuerſitas. ſicut neque in ijs quibus antea dixerat iuſtus:* [*Ecce duas filias habeo, quæ nondum cognouerunt viros, &c.*] *& quæ hic dicit:* [*ad generos ſuos, qui acceperant filias ſuas,*] *mos enim ille veteribus erat (vt optimè hîc adnotauit Chryſoſtomus) ante multum tempus ſponſalia facere, ac ſæpè etiam deſponſatis cohabitare, & ſimul cum parentibus conuerſari: id quod & nunc ſæpe fieri ſolet. Quia igitur iam deſponſatio facta erat, ideo vocat eos generos. & dixit, qui acceperant filias ſuas, propoſito ſcilicet ac compromiſſione: nondum enim reipſa acceperant, vt ſic quoque verificetur lectio, quæ eſt in vulg. qui accepturi erant filias eius, &c. De quo, & S. Hieronymus in quæſtionibus ſeu traditionibus Hebraicis, in Geneſ. cap. 19.* A

Sed dum in omni tranquillitate ac ſecuritate ſibi videbantur feliciſsimi, tunc repentinus eis ſuperuenit interitus, &c.] *Inſignis locus communis, aduerſus eos qui ſuæ ſalutis immemores, in vtrãuis (vt aiunt) aurem dormiunt, & ſuis interea vitijs ac concupiſcentijs, delitijsq́; indulgent, &c. De quo, & ſi alibi ſæpiſſimè Ephræm noſter ſparſim agat, hoc tamen loco pro argumenti occaſione commodiſſimè & accuratiſſimè. Quò etiam ſpectant, quæ S. Chryſoſtomus habet, in homil. 52. in caput Matth. 25. & hom. 24. in Epiſt. ad Rom. cap. 13. per tot. ac hom. 9. in Epiſt. ad Theſſalon. 1. cap. 5. alijsq́; in locis plurimis. item S. Ambroſ. in lib. de bono mortis. S. Auguſt. lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 30. S. Hieron. de cohab. cleric. & mulierum. Hugo lib. 3. de anima, ac alibi ſæpè, & S. Bernard. de Donis Spiritus ſancti, in Sermone ſeptem capitulorum, cap. 1. vbi inter alia eſt: Sicut enim ſecuritas vel deſidia, cauſſa eſt & mater omnium delictorum, &c. ac alibi apud eumdem, de confeſſione peccatorum, & pœnitentia, ſerm. 27. Alia hic apud ipſum Ephræm vide, & Chryſoſtomum in cap. Geneſ. 19. homil. 44.* B

EIVSDEM* C

*al. Encomium S. P. Ephræm Syri, in Patriarcham Ioſeph. & al. Sermo in venditionem pulcherrimi Ioſeph.

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De laudibus Ioſeph Patriarchæ.

Eodem Scholiaſte & Interprete Doct. Gerard. Voſſio.

Exod 3. & Matth. 22.

DEVS Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob, Deus magne, atque benedicte, qui etiam elegiſti ſemen ſanctum propriorum ſeruorum diligentium te; concede benigniſſime, vt ſcaturiant in me largiſſima fluenta gratiæ tuæ, quo dignè poſſim præclarum atque illuſtre, & maximum *referre ſpectaculũ pulcherrimi ac caſtiſſimi Ioſeph: qui ſemper baculus extitit, cui veneranda profundiſſimaque Patriarchæ Iacob ſenectus inniteretur. Hic enim, hic inquam ſanctus puer, à prima ſua mox ætate duplicem Chriſti deſcripſit aduentum: primum quidem, quando ex beatiſſima Virgine Maria ad nos prodijt: ſecundum verò, quando iterum repentè venturus eſt, vt commoueat vniuerſa. Proinde nũc chariſſimi mei à Chriſto dilecti, conſtantes & alacres animo ſimus: vt citra vllam mentis diſtractionẽ, tam grandia *ornatiſſimi pueri facta videre atq; audire queamus. Equidem fratres, non ſolùm hunc adoleſcentulum, pulcherrimum ac honeſtiſſimum dixerim: ſed & omni admiratione digniſſimũ pudicitiæ fontem, victoremq́; omnis incontinentiæ præſtantiſſimum, & *triumphatorem hoſtis mirabiliſſimũ. Quapropter etiam vel maximè typus atque figura futuri illius Domini aduentus, ipſe *effectus eſt. Depellat igitur vnuſquiſq; ex proprio animo omnẽ rerũ terrenarũ curã, & cum amore atq; deſiderio dulcia laudis cantica ſuſcipiat: ſunt enim illa ſpiritalia, quæ animã mentemq́; lætificant. Nam ſicut Dominus noſter ad nos de ſinu Patris, vt nos omnes ſaluaret, miſſus eſt: ita & puer Ioſeph ex ſinu Iacob, ad proprios reuiſendos fratres ablegatus eſt. Et quemadmodum ſæui fratres illi Ioſeph, ſimulatq; ipſum conſpexerunt appropinquantem, cœperunt aduerſus eum excogitare nequitiam, cùm tamen ipſe pacem à patre eis deferret: ſic quoq; Iudæi, duro ſemper corde cùm eſſent, mox vt Saluatorem viderunt, dicebant intra ſe: Hic eſt *reuera hæres: venite, occidamus eum, & noſtra erunt omnia. Et ſicut fratres Ioſeph aiebant: Interficiamus eum, & liberabimur à ſomnijs ipſius: ita & Iudæi: Venite, inquiunt, occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius. Fratres Ioſeph

*al. commemorare exemplũ. Geneſ 37. 39. 45. D

NOT.

*[illegible]

*τρόπαιον θαυμάσιον. *al. ipſe præceſſit. E

Gene. 37.

Matth. 21. *Illud (ὄντως .i. reuera) deeſt in ſacro Cod. Geneſ 37. Matth. 21. 26.

A Ioſeph, comedentes ſimul vendiderunt eum, quem propoſito * ac voluntate iu- Geneſ.37. *τῇ προθέσει.
gulauerant: eodem quoq; modo execrabiles Iudæi paſcha manducantes, occide- Matth.26.27.
runt Saluatorem. Deſcenſus Ioſeph in Aegyptum, Saluatoris noſtri deſignat de- Geneſ.39.
ſcenſum ſuper terram. Et quemadmodum Ioſeph intra thalamum incluſus, om-
nem peccati vim proculcauit; ac præclaras aduerſus Aegyptiam dominam ſuam, Ibidem.
victoriæ coronas retulit: ſic & Dominus ac Saluator animarum noſtrarũ, ad clau- Coloſſ.2.3. 1.Tim.2.&
ſtra deſcendens inferni, omnem illic dextera ſua potentiam diræ mortis, inuictiq; 2.Tim.1.3. &c.
tyranni ſubuertit atque deſtruxit. Quoniam peccatũ deuicerat Ioſeph, in carcere Gen.39.40.41.
concluſus detinetur, donec tempus percipiẽdæ coronæ adueniret: ita etiam Do- Matt.27. Mar.15.
minus, vt omnia mundi peccata tolleret, in monumento reponitur. Ioſeph bien- Luc.23. Ioan.19. Gene.41.
nij tempus in carcere tranſegit, magna illic animi tranquillitate atque ſecuritate Matt.27. Mar.9.
B verſatus: Dominus autem noſter triduũ in inferno manſit, vt potens, & nulli cor- Lucæ 9.18.24. Gene.41. & Pſal.104.
ruptioni obnoxius. Ioſeph ex carcere, iuſſu Pharaonis *placidè educitur, tamquã * al. fortiter.
verus typus, & facilis fideliſq; ſomniorum interpres, ac futuræ frugum vbertatis
vaticinator: At Dominus noſter propria virtute ex mortuis ſurrexit; direptiſque Actor.2.13. 2.Cor.5.
inferni ſpolijs, noſtram Patri ſuo reconciliationem offerebat, reſurrectionem & Gene.41.
vitam æternam prædicans. Ioſeph, accepta poteſtate ſuper omnem Aegyptũ, in Actor.1. Matt.16.
curru Pharaonis ſedebat: Rex verò noſter ante ſecula, & Saluator, in nube lucida Coloſ.3.
in cælum aſcendens, ſedet ad dexterã Patris cum maieſtate ac gloria ſuper Cheru- Heb.1.12.
bim, vt filius vnigenitus. Cùm autem in Aegypto iam regnaret Ioſeph, accepta Gene.41.43.
auctoritate ac poteſtate aduerſus inimicos ſuos, adducuntur ſponte fratres ipſius, Geneſ.ibid.
corã tribunali ac ſolio eius, quẽ morti addixerãt; ingrediũturq; cũ timore, ac tre-
C more, vt adorent in cõſpectu eius, qui in mortẽ venditus ab ijs fuerat: procidũtq; Geneſ.37.
tremebundi ante Ioſeph, quem regnare ſuper ipſos noluerant. Agnitis autẽ fratri- Geneſ.42.43.
bus ſuis, vno ille verbo ſuo demõſtrauit ipſos homicidas. Quod illi percipiẽtes, at- Ibidem.
toniti & timore perculſi, planeq; confuſi ſteterunt, loqui non audentes, neque
prorſus quidquam quod in excuſationẽ ſui delicti proferrent, habẽtes; ſed apertè
peccatũ ſuum recognoſcentes. Exiſtimarant infelices illi, qua cum hora vendide- Geneſ.37.42.
rant, ipſum iam fuiſſe mortuũ: at qui ab eis putatus eſt neci traditus apud * infe- * ᾅδης.
ros, repentè ſuper ipſos regnare deprehenſus eſt: ita & in die illa tremenda, quan-
do venerit Dominus in nubibus aëris ſedens ſuper thronum regni ſui, adducẽtur Matt.25.
vincti ab Angelis illis horribilibus corã ipſius tribunali, omnes inimici eius, qui-
cumq; ipſum regnare ſuper ſe noluerunt. Putârant enim tunc impij Iudæi, illum, ſi Matt.26.27.
crucifixus eſſet, tamquam hominem fore moriturũ; non credẽtes atq; intelligen-
D tes miſeri, ipſum eſſe Deũ, qui * ob ſalutẽ generis humani, vt noſtras ſaluaret ani- * al. propter nos homines, & noſtram ſalutem è cælis deſcenderat.
mas, aduenerat. Et ſicut Ioſeph liberè ac palam dicebat fratribus ſuis, perterrefa-
ciens, atq; pudore ſuffundens eos: Ego ſum Ioſeph, quem vos vendidiſtis; ecce nũc
regno etiam vobis nolentibus: ita quoque Dominus noſter crucem ſuam * in for- Geneſ.45.
ma reſplendente oſtendet crucifixoribus ſuis: agnoſcentque ipſam crucem, & Matth.24.
filium Dei à ſe crucifixum. Cernitis quàm accuratè Ioſeph veram Domini ſui fi- * al. crucem ſuã reſplendentem oſtendet, &c.
guram in ſe expreſſerit? Quoniam verò ab ipſa pueritia effloruit in eo virtus, cõ-
ſultò hinc initium ducentes, * pergemus deinceps geſta atque virtutes ſancti illi- * al. incipiemus
us pueri enarrare. Hic quippe beatus, per decem & ſeptem annorum tẽpus, virtu- Gen.37.
te eniteſcẽs, verſatus eſt in domo paterna, proficiẽs quotidie in timore Dei, in bo-
no vitæ ſtatu, & reuerentia atque honeſtate parentum. Cùm autẽ indecentia quã- Ibid. vbi vulg. accuſauitq; fratres ſuos apud patrem crimine peſſimo, &c.
dam in fratribus ſuis animaduerteret, aliqua ex his breuiter ſuo patri renuntia-
E uit: reuera enim virtus ab iniquitate ſemper diſſentit, neq; cum illa cõuenire po-
teſt. Cuius quoq; rei cauſſa, illi oderant * Ioſeph, quòd ab eorũ nequitia alienior * al. ipſum.
eſſet, & virtuti puer ſedulò operam daret: cumq; habitantem in ſe Deũ ſanctũ ha-
beret, præuidebat in ſomnijs ea, quæ ex diſpoſitione ſummi Dei in * ſe euentura * al. ſibi ipſi.
erant. Cæterùm pater Iacob, ignorans occultam illorum ſimultatem, ac odiũ ad-
uerſus Ioſeph, * ſimplici animo diligebat Ioſeph, ob virtutis florẽ à iuuenili ætate al. in ſimplicitate cordis diligebat Ioſeph, virtutum flore ab ineunte ætate ſemper vernãtem.
ſemper in ipſo reſplendentem. Paſcentibus porrò illis oues in Sychem, accidit
Ioſeph verſari cum patre domi: Pater autẽ Iacob, velut pater indulgens, & de fi-
lijs in Sychem abſentibus ſollicitus, aiebat ad Ioſeph dilectiſſimum filium ſuum:
Veni fili, vade ad fratres tuos; & diligenter de eorũ valetudine, pariter & de gre-
gibus inquire, citoque huc reuertens de omnibus renũtia mihi. Ioſeph autẽ acce- Geneſ.37.

pto patris mandato, gaudẽs pergebat ad fratres ſuos, pacẽ ex perſona patris ipſis A
deferens, ſimul & ſollicitudinẽ, quã de ipſis habebat. Inter proficiſcendũ verò, oberrabat in ſolitudine, non inuentis fratribus ſuis, eorumq; paſtoribus. Cùm autẽ propter eos triſtis atq; ſuſpirãs ambularet, incidit in eum homo, qui viã ipſi ad fratres ducentẽ cõmonſtrauit. Quos dum iam procul conſpexit Ioſeph, lætior ad eos properabat, omnes amplecti magno amore deſiderans. At illi, ſimulatq; appropinquantẽ eum viderũt, quaſi feroces atq; immanes quædã beſtiæ, de interficiendo ipſo deliberare cœperũt. Pergebat igitur Ioſeph, tamquã agnus innocẽs, diſcerpendus manibus ſæuiſſimorũ luporũ. Vbi autẽ ad eos iam appulit, blandè atq; benignè illos ſalutauit; * quæ ad pacem ſunt, eos ex perſona patris interrogãs. Illi verò, è veſtigio ferarũ inſtar inſurgẽtes, tunica * illũ, qua erat indutus, exuerũt; ſinguliq; dentibus in eum ſtridebant, viuũ deuorare cupientes: trucesq; atq; immites, vt odio ſuo ſatisfacerent, caſtũ ac ſanctũ illum puerũ præ inſania varijs verberibus exceperunt. B

* al. vt ſeſe haberent.
Ibidem.
* vulg. tunica talari nudauerunt eum, &c.

Conſiderans autem Ioſeph in tantis ſe conſtitutũ malis, (nullus enim planè erat, qui illius mſereretur) ad preces deinceps & lachrymas, atq; ſuſpiria ſeſe cõuertit; extollensq; vocem ſuam, rogabat eos, dicens: Quorſum, fratres mei, ſi ciraſcimini? obſecro vos cunctos, ſuſtinete me modicũ, dum orem ac loquar: Mater mea mortua eſt, & pater Iacob hucuſq; quotidie luget illam, & alium afferre luctum patri noſtro vultis, priore adhuc durante, & necdum ceſſante? Quare omnes vos deprecor, ne me à patre Iacob ſeparetis; ne ſenectus ipſius cum dolore ad Infernum deſcendat. Adiuro vos cunctos, per Deũ patrem noſtrorum, Abraham, Iſaac, & Iacob, qui ab initio vocauit Abraham, & dixit illi: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patri tui; & veni in terram bonã, quam ego oſtendã, & donabo tibi: & multiplicans multiplicabo ſemen tuũ ſicut ſtellas C
cæli, & ſicut arenam maris, quæ eſt innumerabilis. Per Deum altiſſimum, qui conceſſit Abrahæ tolerantiam promptè in ſacrificiũ offerendi vnigenitum filium ſuũ Iſaac; vt reputaretur Abrahæ patientia illa in gloriã. Per Deum, qui eripuit Iſaac de morte, deditque arietem pro ipſo in holocauſtum acceptabile. Per Deũ ſanctum, qui benedictionem dedit Iacob, ex ore Iſaac patris ſui. Per Deum, qui cum Iacob deſcendit in Charam in Meſopotamiam, vnde exierat Abraham. Per Deũ, qui eruit Iacob ex omni tribulatione atq; anguſtia, dixitq; ſe largiturum illi benedictionem: ne (obſecro) deſtituar patre Iacob, ſicut ipſe orbatus eſt Rachele; nec me ita ipſe lugeat, vt luxit Rachelem: neque rurſus caligine obducãtur oculi Iacob, qui ſingulis horis meum ad ſe reditum, introitumque expectat. Dimittite me ad Iacob patrem meum: ſuſcipite lachrymas meas, & me * ad eum præmittite.

Oratio Ioſeph ad fratres, iam iam in eum irruere volentes.
Geneſ. 12.
a. paullò aliter in vulg. & edit. LXX.
Geneſ. 16. 26.
Gene. 22. & Hebr. 11.
Geneſ. 27.
Gene. 27. 28. 46.
Actor. 7.
Gen. 31. 32. 48.
Gene. 35. 48.

Iſta ipſo per Deum patrem adiurante, ſubitò truculentæ illæ beluæ in lacũ coniecerunt eum, nec Deum timentes, neque eius adiurationem * reuerẽtes, & ſi ipſe ſingulorum eorum deoſcularetur veſtigia, fratrumq; pedes ſuis affatim rigaret lachrymis, clamans, & dicẽs: Fratres mei dilecti, miſericordia in me cõmoueamini. D

* al. & me ei reſtituite.
* al. curantes.

* Iniecto autẽ Ioſeph in lacũ ſolitudinis, amariſſimis lachrymis, miſerabilibusque ſuſpirijs atq; lamentis deplangebat ſeipſum, & Iacob patrẽ; illachrymansque cum inenarrabilibus dicebat gemitibus: Intuere pater Iacob, quæ tuo acciderũt filio; quia ecce in lacũ immiſſus ſum, tamquã mortuus: en ipſe meum ad te præſtolaris reditũ pater, & nũc in lacu ego veluti homicida aliquis iaceo. Ipſe mihi dixiſti pater: Vade viſitatũ fratres tuos cũ paſtoribus, & q̃ citiſſimè ad me reuertere: & ecce ipſi quaſi crudeliſſimi lupi effecti ſunt, & cum * iracundia me abs te ſepararũt, optime pater. Non amplius enim faciẽ meã contẽplaris, neq; vocẽ meã audis, neq; vltra ſuper me tua innititur venerãda ſenectus: neq; iam ego viciſſim ſanctã canitiẽ E
tuã adſpicio; quoniam mortuo ſepulto nõ eſt melior nunc mea cõditio. Plange pater filiũ tuũ, & te viciſſim filius defleat: quoniam ſic puer ſeparatus ſum à facie tua. Quis mihi dabit loquentẽ * columbã: vt hinc profecta, ſenectuti tuę meũ planctum adnunciet, ac gemitũ? Defecerũt deinceps, dulcis pater, & lachrymæ & gemitus, voxq; ipſa mea planè elanguit, nec eſt qui auxilietur. O terra, ô terra, quæ exclamaſti ad Deũ ſanctũ pro Abel iuſto iniuſtè occiſo, ſicut à maioribus noſtris ac patribus traditũ accepimus, quòd nimirũ terra ad Deũ clamauerit propter ſanguinem iuſti; ipſa etiã modò proclama ad Iacob patrem meũ, clarè atq; apertè illi indicans quæ à fratribus mihi euenerunt. Vt verò iniqui & feroces illi in lacum inie-

Gen. 37.
* al. Coniecto autem iam eo in lacum, &c.
Ibidem.
Gene. 37.
* al. rabie.
* al. lingua atq; ſermone loquẽtem columbã?
Gene. 4.
Ibidem.
Gene. 37.

A iniecerunt Ioſeph, ſederunt vt ouantes comederent ac biberent: & ſicut exultare ſolent victores ſuperatis atq; fugatis hoſtibus, ac capta præda: ita quoq; illi magno cordis ſui gaudio diſcubuerunt. Dum igitur læti ac hilares ſimul comederent & biberent, repentè ſublatis oculis conſpexerunt aduentantes negotiatores Iſmaelitas, qui pergebant in Aegyptum, camelos † habentes, qui ferebant aromata; dicebantq; ad inuicem: Multo nobis melius fuerit, venundare Ioſeph peregrinis negotiatoribus iſtis: vt hinc † profectus, in terra ac regione moriatur aliena, nec ſit manus noſtra ſuper fratrem noſtrum. Extraxeruntque è lacu fratrem ſuum Ioſeph, quaſi immanes ac feræ beſtiæ; acceptoq; pretio eius, vendiderunt ipſum mercatoribus, haud patris ſui memores, cui curam doloremq; augebant. Illis autem iter facientibus, accidit vt † inciderent in via in locum Hippodromi, vbi ſepulta eſt
B Rachel: illic enim mortua erat, cùm rediret Iacob ex Meſopotamia. Poſtquam autem vidit Ioſeph ſepulchrum Rachel matris ſuæ, accurrens cecidit ſupra monumentum; extollenſque vocem ſuam, cum eiulatu in lachrymas prorupit, & in amaritudine animæ ſuæ exclamauit, ſic dicens: O Rachel, Rachel mater mea, exurge de puluere, & intuere Ioſeph filium tuum, quem amaſti, quid ei contigerit. Ecce ipſe ſic captiuus abducitur in Aegyptum, tamquam maleficus, in manus alienorum traditus. Fratres mei planè nudatum me vendiderunt in † ſeruum: & pater Iacob, quomodo proditus ego ſim, ignorat. Aperi mihi mater mea, & in ſepulchro tuo me ſuſcipe: fiat tumulus ille tuus, vnus mihi & tibi lectus. Suſcipe Rachel filium tuum, ne violenta nece pereat. Suſcipe me mater, qui ita repentè patre Iacob deſtitutus ſum; ſicut † & tuo adhuc puer contubernio ſum orbatus. Audi mater mea, cordis mei gemitum, amarumque eiulatum; & me in tuo tecum
C monumento ſuſcipe. Non enim amplius ſuſtinent mei oculi tot lachrymas: neque anima mea eiuſmodi vlulatibus ſufficit, atque gemitibus. O Rachel, Rachel, non iam audis vocem filij tui Ioſeph? Ecce violenter abripior, & non vis me ſuſcipere? Iacob vocaui, & vocem meam non audiuit: en rurſus etiam te voco, & nec tu quidem vocem meam audis. Hic, hic ſupra ſepulchrum tuũ iam moriar, ne tamquam malefactor quiſpiam in regionem abducar alienam. Vbi verò cuncti pariter conſpexerunt viri Iſmaelitæ, qui † acceperant Ioſeph, eum ſic cucurriſſe, & in faciem ſuper tumulum matris ſuæ Rachel corruiſſe, aiebant ad inuicem: Adoleſcens hic præſtigias artis magicæ in nos vult exercere, vt à nobis profugere poſſit, nobiſque inſcijs euaneſcere. Quare comprehendamus eum, & † firmis nexibus conſtringamus; ne cunctis nobis per incantationes ſuas, viſum præſtrin-
D gat. Accedentes igitur ad ipſum, velut fremebundi dixerunt: Exurge modò, & tuis nos præſtigijs incantare deſine; ne te ſupra monumentum hoc percutientes, auri, quod pro te numerauimus, detrimentum patiamur. Vbi autem ſurrexit, conſpexerunt omnes faciem eius præ amaritudine fletus, nimijſque lachrymis inflammatam; & cœperunt ſinguli interrogare illum modeſtè, ac dicere: Cur adeò fles, & lachrymis mades? graui quippe mœrore angeris, ex quo ſepulchrum iſtud, cùm eſſes in via hippodromi huius, vidiſti. Confidenter itaque, omni depoſito timore nobis edicito, quod ſit opus atque officium tuum, & quamobrem ſis venditus? Paſtores enim illi quando te vendebant, ſic nobis dicebant: Cautè tenete ac obſeruate illum, ne fortè effugiat manus veſtras in via: inſontes nos ſumus; prædiximus enim vobis. Expone igitur accuratè, cuiuſnam ſeruus ſis, illorum ne paſtorum; an † liberi cuiuſpiam? Et cauſſam nobis indica, cur tan-
E to cum dolore atque affectu ſupra monumentum iſtud corruiſti? Nos quippe te emimus, & domini tui ſumus: quare vt ſeruus noſter, cuncta nobis tua recenſe; nam ſi nobis ea occultaueris, cui indicare voles? Et noſtri iuris cùm ſis, diffugere tentas, obtorpeſcentibus ac negligentibus nobis, ſicut & paſtores illi prædixerunt? Verùm bono ſis animo, & dic nobis apertè, quiſnam ſis, & † quod tuum opus? appares enim nobis liber, & ideo non te vtemur vt ſeruo; ſed tamquam fratre, & filio chariſſimo. Summam ſiquidem in te cernimus animi liberalitatem, & in conditione bona ac honeſta magnam diſciplinam † atque ſcientiam: dignuſque reuera es, ô iuuenis, qui etiam Regi adſtes, & cum magnatibus honoreris. Hic quippe decor tuus ac pulchritudo, te & ab honeſtate magna nobis commendat, & breui † liberum ac tui iuris te eſſe faciet; eriſque noſter amicus, & familiaris in

Ibidem.
†al. adducentes.
†al. hinc diſcedens.
Ibidem.
†al. occurrerent ad locum Hippodromi, vbi ſepulta erat Rachel, &c.
Gen. 35. 48.
Oratio Ioſeph venditi, apud ſepulchrũ matris ſuæ Rachel.
Gen. 37.
†al. in ſeruitutem Aegyptijs.
†al. ſicut & te à pueritia orbatus ſum.
†al. emerant.
†al. firmiter eũ ligemus.
Iſmaelitarũ ad Ioſeph interpellatio.
Gen. 35. 48.
†al. an alterius alicuius viri liberi?
Gen. 27.
†al. quæ tua conditio?
* ἐπιστήμην.
†al. in magna te auctoritate atque honore conſtituens.

†terra, ad quam te abducimus, vt gaudere poſſis atque lætari. Quis enim eiuſ- A modi non deſideret puerum, adeò oculorum venuſtate inſignem, & morum ingenuitate, atque ſapientia præſtantem? Reſpondens autem Ioſeph, inter gemitus atque ſuſpiria dixit eis: Neque ſeruus vmquam fui, neque fur, neque præſtigiator vel incantator; neque etiam tamquam ſceleri alicui obnoxius, in veſtris ſum venundatus manibus: ſed filius vnicè dilectus meo fui patri, ſimiliterque matri longè chariſſimus: cæterùm paſtores illi, fratres mei ſunt; miſitque me pater ad videndum eos, & cognoſcendum vt ſe haberent, velut † indulgentiſſimus pater, & de ijs haud parum ſollicitus. paullo enim diutius illi inter montes iſthic morati erant: cuius rei gratia, me ad videndum ipſos pater miſerat: illi verò, graui contra me inuidia concitati, me arreptum vendiderunt vobis in †ſeruitutem, abſtractum ac ſeparatum à patre, non ferentes tantam patris in me B affectionem atque amorem. Sepulchrum porrò iſtud, matris meæ eſt: cùm enim ex Charan † migraret pater meus, vt pergeret in locum quem modò inhabitat, hac tranſiuit; & in ſuo huc aduentu defuncta eſt hic mater mea, & in hoc loco ac tumulo, quem vos videtis, ſepulta iacet. Quod cùm illi audiſſent illachrymati ſunt, vicem illius dolentes, & ſic ad eum dicentes: Noli timere adoleſcens: ad ſummum enim honorem prouehendus, iam pergis in Aegyptum. Tua quippe † effigies, ingenuitatis tuæ nobis indicium eſt. Immò nunc alacriore eſto animo, fratrum † inuidia, odioque liberatus, qui te nobis vendiderũt. Porrò fratres Ioſeph, poſtquam illum vendiderunt, allato † hirco, eoque expeditè mactato, Ioſeph ſancti tunicam eius contaminantes ſanguine, confeſtim patri ſuo miſerunt, dicentes: Hanc nos veſtem in montibus proiectam reperimus, C ſtatimque illam Ioſeph fratris noſtri eſſe veſtem cognouimus, cuius cauſſa omnes magno dolore affecti ſumus. Quapropter eam ad te, pater, miſimus tunicam Ioſeph † variam, cùm fratrem noſtrum minimè repererimus: agnoſce igitur & ipſe, num filij hæc tui ſit: omnibus quippe nobis viſum eſt, eam eſſe Ioſeph. Vt autem conſpexit Iacob tunicam Ioſeph, magno cum gemitu, planctuque amariſſimo exclamauit, dicens: Filij mei Ioſeph hæc eſt tunica: fera peſſima deuorauit filium meum. Eiulanſque inter luctus, intolerabileſque gemitus, dicebat: Cur non potius ego, loco tuo deuoratus ſum, fili? Cur non protinus mihi occurrit illa fera, vt † meis ſaturata carnibus, te illæſum reliquiſſet, mi fili? Cur non me potius diſcerpſit ac dilaniauit illa belua, cibuſque illi ad ſatietatem non ſum factus miſer? Hei mihi, hei mihi: † dilacerantur viſcera mea, propter te, fili mi Ioſeph. † Hei mihi, hei mihi: vbinam meus trucidatus eſt filius; vt illuc profe- D ctus, canos meos ſuper decorem ac pulchritudinem eius euellam? Vita enim mihi grauis eſt, dum amplius Ioſeph non conſpicio. Ego tuæ mortis auctor & cauſſa ſum, mi fili. Ego ſum, qui lucidos tuos excæcaui oculos. Ego fili, te neci tradidi, dum te in ſolitudinem, ad videndum fratres tuos, cum paſtoribus, ablegaui. Plangam igitur deinceps, fili mi, & lugebo omni hora, donec in infernum deſcendam ad te fili; & pro tuo corpore, tunicam tuam mihi ante oculos ponam, lachrymaſque effundam ſine intermiſſione. Ecce rurſus in alium magnum luctum atque dolorem tunica tua me conijcit, mi fili, cùm adhuc ſit integra. Itaque non te (vt puto) deuorauit fera, † dilectiſſime fili: verùm humanis potius manibus & exutus, & necatus es: nam ſi (vt tui affirmant fratres) à beſtia abſorptus eſſes, veſtis vtique tua in partes diſciſſa fuiſſet: neque enim fera, vt prius exuereris, expectaſſet, ac tunc demum tuis exſatiaretur carnibus, E fili. Rurſumque ſi prius exuiſſet, ac poſtea deuoraſſet, minimè fœdata ſanguine tunica tua eſſet. Non vnguium apparent ſciſſuræ in tunica, non dentium beſtiæ in ea ſunt vlla veſtigia † ac machinæ. Vnde igitur ſanguis? at ſi rurſum fera, quæ comedit Ioſeph, ita ſola fuit, quomodo hæc omnia peragere potuit? Hic igitur mihi deſolato vel ſolus remanet luctus ac planctus, vt Ioſeph lugeam, & tunicam ipſius deplorem. Duo † hi luctus, & duo gemitus, acerbiſſimique ploratus, Ioſeph ſcilicet, ac tunicæ. quo pacto enim ipſe illa exutus eſt? Moriar potius Ioſeph, mi fili, meaque lux, ac firmamentum; tuaque me cum tunica nunc ad infernum vſque deſcendat: neque enim iam lucem abſque te intueri volo, fili mi Ioſeph. Deficiat anima mea cum tua anima, Ioſeph † fili dulciſſime. Cæterùm

† al. illic, quò te nunc deducimus.
IOSEPH RESPONSIO AD ISMAELITAS.
Gen. 37.
† φιλόστοργος.
Ibidem.
† al. in ſeruum.
Ibidem.
Gen. 35.
† al. aſcenderet.
Gen. 35. 48.
† χαρακτήρ.
† al. inſidijs atque inuidia liberatus.
Gen. 37.
† al. hœdo.
Ibidem.
† ποικίλην.
Ibid. & 44.
Gen. 37. 44.
Ibid.
† al. ex me ſatiata.
† al. diſrumpuntur. al. conturbātur.
† Plura hic ex Græco MS. Vatican. repoſuimus, quæ in priore verſione deſunt.
Gen. 37.
† al. dulciſſime fili.
† τρίμματα
† al. Duplex hic luctus, & duplex gemitus, atque amariſſimus planctus.
† l. Ioſeph lux

Digitized by Google

A rùm Iſmaelitæ aſſumentes Ioſeph, magno cùm ſtudio deduxerunt in Aegyptum, Ibidem.
arbitrantes ſe ob inſignem adoleſcentis pulchritudinem, magnam vim pecuniarum à quouis ex primatibus conſecuturos. Ipſis autem per medium ciuitatis prætereuntibus, ecce illis † Pentephres quàmprimum occurrit, viſoque Ioſeph, Gen. 37. 39. † al. Petephres, vt apud 70. & al. Phutiphar, vt in vulg.
ſciſcitatus eſt, dicens: Dicite iam mihi, negotiatores, cuias eſt hic adoleſcens? non enim vobis eſt ſimilis: omnes ſiquidem vos Iſmaelitæ eſtis, hic verò formæ elegantia antecellit. Qui reſponderunt, nobiliſſimum planè illum eſſe, & ſcientia atque prudentia plenum. Dato igitur illis pretio, quantum ipſi voluerant, ſummo amore ac deſiderio coëmit ab eis Ioſeph: cumque introduxiſſet eum in domum ſuam, percontabatur, quænam eius fuiſſet educatio, atque conuerſatio? At ille à ſancto ſemine iuſti Abraham, & Iſaac, & Iacob, haudquaquam degenerans, proficiebat virtute, & † optimo vitæ ſtatu in domo Pentephres, ac de † al. & magna conſtantia.
B die in diem pudicitiæ gradum magis magiſque aſpectu ac verbo tuebatur, habens aſſiduè ante oculos ſuos Deum ſanctum cuncta ſupernè intuentem, Deum patrum ſuorum, qui ipſum ex lacu, & morte, ac fratrum inſidijs, odioque eripuerat: verumtamen cor ipſius continenter mœrebat atque dolebat ob ſanctum patrem ſuum Iacob. Cernens verò Pentephres † conditionem iuuenis, magnamque prudentiam, & candorem atque probitatem eius; omnia quæ poſſidebat, per manus pulcherrimi Ioſeph, tamquam veri ſui filij, tradebat: planeque ignorabat quid faceret Ioſeph in cunctis rebus ſuis, ne verbo quidem tenus; ſolum autem ſciebat panem, quem comedebat tempore prandij: nouerat quippe fideliſſimum eſſe Ioſeph, eoque magis, quòd expertus eſſet rem ſuam, cunctamque ſubſtantiam indies ſub illius manibus augeri; gaudioque magno afficiebantur ſerui & ancil-

(Margin: Gen. 37. — † al. conſtantiâ. — Gen. 39. — Ibid.)

C læ in cunctis bonis, quæ ab ipſo quotidie fiebant. Porrò domina ipſius, cùm adſpexiſſet Ioſeph eximia pulchritudine atque † diſciplina ornatum, corde vulnerata eſt amore & furore ſatanico, vehementiq; cupidine † dormire cum eo optabat; honeſtiſſimumque illum adoleſcentem, ac pudicitiæ fontem in laſciuiæ atque impudicitiæ foueam impellere nitebatur, infinitas artes, diuerſaq; ornamenta indeſinenter excogitans, quibus illum decipere poſſet: ſingulisque horis veſtitum mutabat, & faciem ſtibio, fucisque varijs pingebat, & crinibus aurum intertexebat, † nutibusque ſatanicis ac ſubriſionibus turpibus ineſcare conabatur ſanctos iuſti oculos infelix aſpis: credebat enim illa hiſce ſe modis atque illecebris ſancti iuuenis animum facilè illaqueare poſſe. Cæterùm Ioſeph timore Dei vndique munitus, ne ſimplici quidem aſpectu intuebatur in illam. Vbi verò ipſa animaduertit artes ſuas, & varios ornatus nihil apud iuſtum valere atque præſtare,

(Margin: Ibid. — † al. decore. — † al. coire. — † al. ineſcationibusque inhoneſtis illaqueare ſtudebat ſancta iuſti verba infelix illa aſpis.)

D maiore concupiſcentiæ ardore flagrabat; ſollicitudineque anxia, quid amplius cum eô agendum foret, ignorabat. Demum autem procacibus illũ verbis ad opus ignominioſum atque illicitum inuitare cogitabat, ſimul obſeruans tempus opportunum, quo in illum (tamquam aſpis inſaniens) impudicitiæ ſuæ virus effundere poſſet. impudentique vultu dicebat ad caſtiſſimũ Ioſeph: Dormi mecum, nihil prorſus reformidans; atque audacter ad me accede, vt & ego affatim tua fruar pulchritudine, & tu viciſſim formæ meæ venuſtate ſatieris. † Cubilia nobis ad id multa præſto ſunt † & auxiliantur. In tua poteſtate eſt tota domus; nullusque omnino ingredi ad nos audebit, neque quiſquam audire vel impedire noſtrum † opus poterit. Quòd ſi virum meum timeas, ego illum dato veneno perimam:

(Margin: Gen. 39. — † al. cubicula. — † χεῖρα δίδωσιν. — † al. ſecretum.)

E quare mecum congredere, meumque deſiderium adimple: valdè enim concupiſcentia tui vror. Ad hæc ille † lapidis adamantini inſtar, animo & corpore fortis atque inuictus perſtitit, & in tanta procella haud quaquam mente ſuccubuit; ſed timore Dei præſeruatus, cuncta eius dicta laſciua ac facta repellebat, & qua decebat honeſtate atque modeſtia eam per ſancta ac diuina verba à ſe arcebat, ſic illi dicens: O mulier, nullo modo licet mihi iſtud tecum peragere peccatum, quæ domina mea es: nam Deum ego timeo. Ecce enim cuncta dominus meus mihi tradidit, quæ & domi, & in agris poſſidet; neque eſt quidquam aliud, quod non ſit ſub manu ac poteſtate mea, præter te dominam meam: quare valdè abſurdum & iniquum foret, tantam dilectionem talis domini repudiare, qui me ita honorauit, ac charum habuit. & quomodo poſſem atque auderem eiuſmodi ſcelus coram Deo cordium ac renum ſcrutatore, exequi? Hæc & ſimilia ſancta

(Margin: † al. ad me accede. — † al. animo & corpore cù eſſet adamantinus, nequaquam in tantis fluctibus ſubmerſus eſt. — IOSEPH AD HERAM RESPONSIO. — Ibidem. — Pſal. 7. 43. & Hier. 11. 17. 20.)

ſancta verba dicebat Ioſeph ſingulis horis ad dominam ſuam, admonens, obſecrans, increpans, & reprehendens illam. At nihil diuinum admittebat auris, ac cor mulieris, inſtar aſpidis obturantis aures ſuas: quinimò vehementiore adhuc libidinis flagrabat ardore, inani voluptate ac peſſima concupiſcentia, quæ in ipſa vigebat, ſtimulata: obſeruabatque ſingulis momentis, vt tempus inueniret commodum, quo † impudicè caſtiſſimum iuuenem violare poſſet. Cernens verò Ioſeph, quòd mulier adeò impudenter atque immaniter feræ alicuius inſtar in ipſum, ad animum corpuſque eius corrumpendum, irrueret; leuauit oculos ſuos ad Deum patrum ſuorum, & aſſiduè deprecabatur Altiſſimum, ſic dicens: Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, Deus magne atque terribilis, à fera hac peſſima libera me. Ecce enim ipſe vides, Domine, huius mulieris inſaniam: quo pacto me in occulto per opus nefarium occidere velit, vt vnà ſecum in peccatis moriar, prorſuſque à Iacob patre meo ſeparer. Liberaſti me Domine, ab † iniquis fratribus meis, & ab iniuſta nece eorum: libera nunc rurſus me ab inſaniente fera iſta, ne operibus prauis alienus efficiar à patribus meis, qui vehementer pieque dilexerunt te, Domine. Et longa ex imo pectore ducens ſuſpiria, Iacob iterum interpellabat cum deſiderio ac lachrymis, ita dicens: Ora pro me obſecro, pater mi Iacob, ex animo Deum: ora, inquam, ô pater; quoniam vehemens aduerſum me inſurrexit bellum, quod etiam à Deo ſeparare me poſſet. Iſtud quippe mulieris bellum longè formidabilius & † atrocius eſt, quàm mors, quam mihi fratres mei antea intentabant. Hæc ſiquidem mors, ſolùm corpus poterat occidere: at illa animam à Deo ſeparat, perimitque. Noui equidem pater mi dulciſſime, quòd orationes tuę pro me ad Deum ſanctum aſcenderint, ac propterea ex lacu mortis ereptus ſum: quare & nunc denuò Deum altiſſimum exora, vt ab hac me fera liberet, quæ filium tuum conatur perdere, cuique nec verecundia eſt in oculis, neque rurſus timor Dei in corde: vt non, ſicuti ſinu tuo deſtitutus ſum corporaliter, ita etiam † ab animo alienus reddar. Ad fratres meos abieram, & ipſi tamquam feræ immanes, & lupi ſæuiſſimi effecti, me abs te, optime pater, auulſerunt; & in Aegyptum in † manibus alienorum deductus ſum: & ecce iterum alia hic nunc fera occurrit mihi. Fratres quidem in eremo occidere me volebant: at hæc in cubiculo diſcerpere me nititur. Deprecare, pater † ſanctiſſime, pro me filio tuo Ioſeph: ne † coram Deo meo, & patribus moriar. Cùm autem verbis dominæ ſuæ Ioſeph obtemperare noluiſſet, (quæ illum ſingulis horis ad turpem concubitum vrgebat, & quaſi aſpis immitis illi abſque vlla verecundia imminebat) obſeruauit illa tempus idoneum, quo eum in thalamo ſolum inueniret, ac ſic peccatum cum eo expleret. Vbi autem iam illum in ſuo deprehendit † cubili, ſicut deſiderabat, impudenter accedens, ipſum ad ſe conabatur attrahere, & nefarium cum eo ſcelus perpetrare. At ille nimiam illam mulieris cernens impudentiam, confeſtim curſu extra domum in † biuium exilijt. & ſicut aquila cùm aucupes aſpexerit, expanſis alis, cæli ſublimitatem petit: ita etiam Ioſeph ex periculoſa hac venatione profugit, ne omninò vel dictis vel factis lætiferum aliquod vulnus acciperet: proprioque pallio in manibus illius relicto, cunctos diaboli laqueos conculcauit, & ſe ijs explicuit. Cernens autem mulier illum ſic effugiſſe, obſtupuit, magnoque dolore affecta eſt; ac iam de † plectendo iuſto cogitabat, per verba acerbiſſima, accuſare illum turpitudinis volens apud maritum ſuum; vt eo audito, vir eius zelotypiæ furore accenſus, occideret Ioſeph. ſic enim ſecum reputans, dicebat: Multò mihi melius fuerit, Ioſeph mori, vt vel ſic requiem conſequar: non enim fero tantam in domo mea pulchritudinem per momenta intueri; cùm frui atque expleri eximia illa iuuenis † ſpecie, clam vel palam nequeam. Quare vocatis ad ſe ſeruis & ancillis ſuis, dixit eis: Scitis quid in me admiſerit puer iſte Hebræus, quem conſtituit vir meus ſuper vniuerſam domum ſuam? Voluit quippe omni abiecto pudore mecum congredi. neque ſuffecit illi auctoritas atque poteſtas totius domus meæ: quin & à viro meo ſeparare me conatus eſt. arreptamque Ioſeph tunicam, oſtendit viro ſuo, cum † probro, illi dicens: Ecce ipſe adduxiſti puerum iſtum Hebræum, vt contumeliam inferret, illuderetque mihi vxori tuæ. noſti tu mi Domine, quòd pudica ego ſim, ac proba; atque ideo iſtud indicaui tibi. Quibus calumnijs auditis, vir eius ſubitò credidit verbis vxoris, rem

Marginal notes: A; † al. quò turpiter iuſtum violaret. PRECATIO IOSEPH AD DEVM. B; Gen 37. † al. ab internecione fratrum meorum. IOSEPH IMPLORAT PATREM ABSENTEM. † al. periculoſius. C; † al. à tuo abaliener anima. Gen 37. † al. inter manus alienas. Gen 37. 39. † al. optime. † al. ne anima moriar. Gen 39. D; Ibidem. † al. cubiculo. Ibid. † ἐν ἀμφόδῳ. A SIMILI. Gen. 39. † καταδίκῃ. E; † al. venuſtate, atque ſcientia, &c. † al. ἐγκαλοῦσα id eſt, expoſtulans. Ibid.

A ris, rem ita ſe habere adſerentis: protinuſque ira percitus, iuſſit vinctum Ioſeph detrudi in carcerem, maximas ei minas intentans, ac verborum illius, & Dei benedictionum, quæ illi tum domi, tum in agris ſuis propter Ioſeph obuenerant, prorſus immemor. neque rurſus crimen obiectum debita diligentia inquirens: verùm illico iniuſtam † aduerſus eum ſententiam pronuntiauit, dicens: Ioſeph in domum carceris mitti iubeo, nullaque penitus requie frui. Cæterùm benigniſſimus Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, qui omnium hominum corda ſcrutatur, cum ipſo erat, præſtititque illi miſericordiam in oculis præfecti carceris, vt liber à vinculis in carcere degere, ac requie frui poſſet: numquam enim miſericors Deus noſter recedit ab eis, qui illum in corde perfecto timent. Poſt hæc, peccauerunt Regi Pharaoni præpoſitus pincernarum, & præpoſitus piſtorum: iuſſitque

Gen. 39 & Pſal. 104.

† al. Iniuſtam in eum hanc tribulationem, oppreſſionemque cenſuit, dicens, &c.

Gen. 39.

Gen. 40.

B † eos Rex iratus in carcerem conijci, ac in eo recludi: porrò Ioſeph miniſtrabat ipſis. Cùm autem ambo ibi concluſi detinerentur, poſt aliquot dies conſpexerunt quadam nocte pariter ſomnia, quid eis primo quoquo tempore obuenturum eſſet præſignificantia. Ioſeph verò ſanctus ſeruiebat eis, eoque maximè quòd optimates ac † honorabiles illi eſſent. Cumque pro ſolito, ad eos viſendos ingreſſus eſſet, reperit eos magno dolore affectos: erant enim ambo triſtes, atque remiſſi propter ſomnia. Cernens autem eos Ioſeph ſic contriſtatos, cauſſam mœſtitiæ atque afflictionis ipſorum ſciſcitatus eſt. Cui illi dixerunt: † Somnia vidimus, & ideo in mœrore conſtituti ſumus, quia non eſt, qui ea interpretari nobis poſſit.

† al. vtrumque.

Ibidem.

† Irrupit.

Gen. 40.

† al. ambo hodie ſomnia vidimus.

C Ad quos ipſe ait: Iſtud quidem ſolius Dei eſt, indicare atque exponere ſomnia timentibus ipſum, & ſimul reſerare ſignificationem eorum, ſicut ipſe vult, cùm futurorum ſit præcognitor: at dicite mihi ſinguli ſomnia veſtra, vt ea vobis per me Deus meus exponat, ac patefaciat. His auditis, pincernarum & piſtorum præpoſiti dixerunt ſomnia ſua Ioſeph, † ſicut viderant ambo. Ioſeph porrò paucis verbis expoſuit illis accuratiſſimè omnia, quæ à Rege euentura eis erant, quemadmodum & reuera acciderunt: ſiquidem † pincernarum præfectum priſtino ſuo honori, officioque reſtituit; piſtorum autem magiſtrum morti tradidit. Cumque pincernæ † futura prædiceret, rogabat eum, dicens: Recordare mei coram Rege Pharaone, quando bene tibi fuerit; eique de me celeriter ſuggere, vt me hinc educat: nihil † enim peccaui, neque mali quid egi, quia in domum carceris iniectus ſum. O ſemen electum, ac beatiſſimum, cur à mortali homine auxilium quæris; & omiſſo Deo, hominem interpellas? Et quidem planè in cunctis neceſſitatibus tuis, diuinum expertus es auxilium; vt etiam quando pudicitiæ † tuæ tunicam intactam atque immaculatam conſeruaſti: cur ergo, ô beate, iam deſpondes ani-

Ibid. Gen. 40.

† al. quę viderāt.

† al. vinariorum.

Ibid.

† al. obuentura ipſi bona.

Ibid.

† al. innocens enim in hunc carcerem miſſus ſum.

† al. tuam caſtitatis tunicam.

D mum; cùm Deus tibi regnum, & gloriam prouidere atque donare velit? Quanto autem fortius, tentationes toleras: tanto illuſtriores tibi victoriæ coronæ texuntur. Vt verò ſomniorum vtriuſque adimpleretur † ſolutio, iuxta quod prædixerat Ioſeph ſeruis Pharaonis; poſt triduum fecit conuiuium opiparum Rex Pharao cunctis optimatibus ſuis, recordatuſque inter epulas eſt ſeruorum ſuorum, piſtorum magiſtri, & pincernarum præpoſiti: de quibus ſententiam ferens, hunc quidem in priorem ſuum locum ac gradum reſtituit, alterum verò morti tradidit. Cùm autem oblitus eſſet princeps † pincernarum interpretis ſui Ioſeph, planeque ipſius non recordaretur amplius; poſt duos annos per Dei prouidentiam † ſomniauit Pharao ſomnia magna ac terribilia, quorum interpretatio omnem mentem atque intelligentiam cunctorum ſapientum Aegypti, omniumque magorum

† al. ſignificatio atque interpretatio.

Ibid. Gen. 40.

Ibidem.

† ἀρχιοινοχόος.

Gen. 41.

† al. vidit.

E artem, ſubtilitatemque tranſcendebat: vtrorumque verò iſtorum vna erat † ſignificatio, & vna explicatio, ſicut declarabat Ioſeph. Expergefactus autem Pharao, accerſendos curauit quoſcumque ſapientes ac magos; quibus cùm ſomnia ſua adnuntiaſſet, vt ipſi ea liquidè explanarent, nemo inter omnes inuentus eſt qui vim ſomniorum interpretari valuerit: quo enim pacto † potuiſſent incantatores & venefici, dęmonum opera vtentes, comprehendere aut edicere incerta & occulta myſteria cæleſtis Dei, ſancti creatoris? Cernens igitur rex Pharao † obſcuritatem & ignorantiam ipſorum, magno animi dolore atque triſtitia affectus eſt: verùm pincernarum præpoſitus tunc ſecundùm Dei voluntatem recordatus ſancti Ioſeph, nuntiauit Regi omnia quæ de eo, ipſiuſque intelligentia ac ſapientia, ſciebat. De quo, cùm Pharao audiret, gauiſus eſt gaudio magno, cumque protinus

† σύγκρισις.

† al. poſſent.

† ἀσάφειαν.

Ibid. Gen. 41.

magna

Digitized by Google

Ibidem. & Pſal.104. magna diligentia ad ſe accerſendum curat. Et cùm ex carcere iam aduenïſſet, di- A
xit illi Pharao coram cunctis optimatibus ſuis. Audiui de te, quòd vir ſapiens ſis
Gen.41. ac prudens, & qui ſomnia obſcura atque profunda conijcere & explicare valeas.
† al. Indultoris ſapientiæ Dei ſolius eſt explicare ſomnia, &c. Reſpondit autem Ioſeph regi Pharaoni: Dei ſolius, inquit, ſunt † ſomniorum
interpretationes, & abſque Deo prorſus nequeunt explanari illa. Recenſuit er-
go ſomnia ſua Pharao coram Ioſeph, & cunctis magnatibus ſuis: confeſtimque
Ibid. facilem ſomniorum interpretationem ex ore Ioſeph audiuit, velut ex ore Dei.
† al. iſta paullò aliter leguntur, vt in Schol. Obſtupefactus † autem Pharao ad tantam adoleſcentis ſapientiam, præſtantiſſi-
mumque eius conſilium, (conſuluerat enim ipſi, vt virum vnum ſapientem at-
Gen.41. & Pſal.104. que intelligentem conſtitueret, qui frumenta Aegypti colligeret, futuram quip-
pe ingentem famem, vt plurimas fruges haberent in tempus preſſuræ reſeruatas)
Ibidem. dixit ad illum: Teipſum hodie conſtituam ſuper omnem Aegyptum, qui tale B
mihi conſilium aperuiſti; & ad tui oris imperium Aegyptus, & tota domus mea
Ibidem. diſponetur. Tunc induit illum byſſo & purpura, & aſcendere eum fecit ſuper
currum ſuum: cunctique magnates partim antecedebant currum, & partim cir-
cumdabant ipſum, ſimul pergentes, & maximè cùm iam ex ore Pharaonis au-
† al. Putiphar. Gen.39. & Pſal.104. diſſent, illum ſecundum Regem eſſe Aegypti. Videns porrò † Pentephres, qui
Ioſeph antea in domum carceris miſerat, admirandum ſpectaculum, quòd ſe-
diſſet Ioſeph magna cum gloria in curru Pharaonis, vehementer timuit; ſenſim-
que ſe ex medio magnatum ſubducens, curſu in domum ſuam abijt, & iam in-
trogreſſus, metu maximo aperire cœpit os ſuum, & ad vxorem dicere; Vidiſti, ô
mulier, ſignũ admirabile & inopinatũ, ex quo tam ingens nobis timor obortus
eſt? Ioſeph enim ille quondam noſter ſeruus, iam dominus noſter, totiuſque
† al. vehitur. Gen.41. Aegypti effectus eſt: & ecce cum gloria † ſedet in curru Pharaonis, & tamquam C
rex ab omnibus honoratur: ego verò cùm præ timore atque tremore ferre illius
nequirem aſpectum, paullatim me ſubduxi, clancuiumque diſceſſi. Quæ dum
† [illegible] al. metus ſperare iuſſit. Gen.39. vxor Pentephres audiret, illum † metu releuabat, ſic ad eum dicens: Notum ſit
tibi hodie peccatum meum, quòd ego commiſi: ego quippe ſum, quæ pulcher-
rimum Ioſeph, caſtiſſimumque illum adamaui: & cùm per ſingula momenta
† al. dormire. al. vt frui illo poſſem. multis blanditijs, varijſque ornamentis illi callidè inſidiarer, vt † congredi cum
eo poſſem, & pulchritudine decoris ac præcellentis formæ ipſius ſatiari: neque
prorſus optato meo fine potiri quirem, aut vllatenus efficere vt vel verbo ſuam
pudicitiam proderet; vl tandem illum tenere conabar, vt me vel modicè tolera-
Ibidem. ret: verùm ipſe dimiſſo in manibus meis palllo, aufugit. ego enim eram, quæ
vim illi inferre cogitaueram, quando tibi pallium eius oſtendi. Ecce igitur ego
ſum, quę regnum ipſi, maximamque gloriam acquiſiui: nam ſi non ita ego Io- D
Ibidem. ſeph adamaſſem, in domum carceris coniectus non fuiſſet: quin & gratias habe-
re mihi debet, quæ gloriæ ipſius cauſſa fui. Iuſtus, & pius, ac ſanctus eſt Ioſeph,
qui etiam calumniam immeritò paſſus, nemini patefecit. Exurge igitur, ac
vade gaudens, eumque vnà cum alijs magnatibus ſecurus adora. Surgens itaque
† al. Putiphar. Gen.42.43. † Pentephres, ſtudioſè abijt, & ſanctum Ioſeph reuerenter cum omnibus pri-
matibus adorauit. Inter hæc autem omnia, impletis iam ſeptem annis fertilita-
Gen.42. & Actor.7. tis illius maximæ, inualuit fames in vniuerſa terra Chanaan, triſtiſque erat Iacob
cum filijs ſuis. Audiens autem, in Aegypto fruges eſſe in magna abundantia, di-
xit ad filios ſuos: Ecce audiui, plurimum frumenti in Aegypto reperiri: pergi-
te igitur illuc, & coemite nobis, ne omnes fame moriamur. Acceptis ergo mã-
† al. docent filij Iacob. datis patris, † filij Iacob deſcenderunt in Aegyptum, vt alimenta ſibi compara- E
† al. vt triticum. rent, quò cùm iam perueniſſent, acceſſerunt ad Ioſeph cum reliquis, vt † cibos
emerent; non autem agnoſcebant eum, quòd frater ipſorum eſſet. Vt verò aſpe-
† al. non agnouerunt ipſum. Gen.42. xit Ioſeph fratres ſuos, illicò agnouit illos omnes: illi autem † non intellexerunt.
Confeſtim autem Ioſeph dixit quaſi fremens: Hi decem viri, exploratores ſunt
peſſimi, & ideo venerunt in Aegyptum: quare comprehendite illos, & cautè vin-
ctos tenete; ad explorandam enim terram, huc venerunt. Quod cùm illi cerne-
rent, contremuerunt, & maximo cum metu reſponderunt ei, dicentes: Abſit
Ibidem. hoc à nobis, Domine; omnes quippe fratres vnanimes ſumus, filijque dilecti vni-
us Patris iuſti viri. Duodecim eramus omnes numero, & vnus quidem ex his pul-
Gen.37.42.44. cherrimus & dilectiſſimus patri ſuo, à fera peſſima interemptus eſt, lugetque ip-
ſum

A ſum pater in hanc vſque horam. Alius autem frater cum patre noſtro eſt in
terra Chanaan, relictus in ſolatium illius. Reſponditque ipſis Ioſeph cum ira- Gen. 42.
cundia, dicens: Quandoquidem ego Deum ſanctum timeo, & colo, hoc vobis
indulgeo: ſumite igitur eſcas, & celeriter ad patrem veſtrum pergite, ſi veri-
dici ſitis; ac fratrem veſtrum, quem iuniorem dicitis, huc ad me adducite: & Ibidem.
ſic tamdem credam vobis. Sumentes ergo frumentum, ad patrem ſuum in
terram Chanaan mœſti abierunt, adnuntiaruntque ei ſuſpiciones peſſimas, &
iracundiam viri, domini Aegypti. Contriſtatus autem valde hac illorum rela- Gen. 42.
tione eſt pater, dixitque ſuſpirans ac ingemiſcens ad eos: Cur iſtud feciſtis? cur
Domino Aegypti, vos alium adhuc fratrem hic habere, dixiſtis? Qui reſpon- Ibidem.
dentes ei dixerunt: Ipſe interrogauit nos, & noſtram cognationem accuratiſſi-
B mè noſſe voluit. Aitque ad eos Iacob: Moriar potiùs, quàm Beniamin ex meo
tollatis ſinu. Fame autem inualeſcente atque vrgente, dixit rurſum eis Iacob: Gen. 43.
Si ego filijs ex Rachel orbatus ſum, & dilectiſſimis liberis meis priuatus, ſicut
dicitis,† omniaque iſta repentè in me mala completa ſunt; exurgentes, tollite mu- †vulg. & in me
nera in manibus veſtris, & pergite ſimul cum fratre veſtro. Feceruntque ſicut præ- hæc omnia ma-
ceperat eis Iacob: & cùm iam in Aegyptum perueniſſent, cum timore atque tre- la reciderunt.
more magno omnes coram Ioſeph † adorauerunt. Qui vt conſpexit fratrem ſu- †al. procideruñt.
um Beniamin magno cum metu atque pauore adſtantem, commota ſunt viſcera Ibidem.
eius propter †ipſum valdè, cupiebatque hunc fratrem ſuum complecti, ac deoſcu- †al. ſuper ip-
lari; & interrogabat illum ſummo amoris affectu, dicens: Viuit pater tuus? Qui ſum.
reſpondit: Viuit ſeruus tuus, pater noſter. Dicit ei denuò: Numquid adhuc Io- Ibidem.
C ſeph habet in corde ſuo? Cui ille: planè, inquit, illum fixum in corde ſuo reti-
net, flagratque amore ac deſiderio ipſius. Cùm autem amplecti illum nequiret, Ibidem.
vel vltra interrogare; ingreſſus in ſuum cubiculum, copioſas profudit lachrymas.
Qua enim hora ſuum conſpexit fratrem, illicò bonæ ſenectutis Iacob patris ſui
recordatus eſt, dicebatque cum lachrymis, plorans: Beati qui vident ſanctam ſe-
nectutis tuæ effigiem, † optime pater. Neque enim, vt arbitror, totum meum †al. dulciſſime.
regnum, omniſque gloria mea comparari poteſt ſenectuti tuæ, ô nimium Deo
dilecte. optabam ex ore Beniamin intelligere, an me in corde haberes, ac me
diligeres, ſicut & ego te: atque ideo fratres meos† aſtu coëgi ſecum adducere †al. arte.
fratrem meum Beniamin. Non enim illis credidi referentibus mihi de te, quòd
patrem haberent, & † iuniorem fratrem: ſed opinabar illos inuidia ductos, etiam †al. minimum.
D dilectiſſimum filium tuum minorem Beniamin interemiſſe, atque in maiorem
mœſtitiam animum tuum conieciſſe; quemadmodum & me, improbæ volunta-
tis ſuæ propoſito occiderunt. Oderant enim nos duos, quòd vterini eſſemus,
ego & Beniamin. Noui pater, te noſtri gratia vehementer angi, ac ſollicitum
eſſe; & nunc quidem vel maximè affligi ſenectutem tuam, propter Beniamin
fratrem meum: maximoque & ego dolore afficior, dum conſidero tuam anxie-
tatem, neminemque noſtrum tuæ modò ſenectuti adſiſtere. Non tibi ſufficiebat
luctus† meus prior: ſed & alius ſuper alium dolor adiectus eſt, ô Pater. Ego †al. luctus de
ſuſpiriorum tuorum, atque dolorum cauſſa ſum & auctor. Durè nimis ac ſeuerè me prior: ſed
egi, dum Beniamin ad me adducendum curaui: verùm ſermo, atque memoria adhuc alius ti-
quæ mihi eſt de te, iſtud me facere coegit, dum addiſcere cuperem, an verè ad- bi Pater acceſ-
huc viueres, dulciſſime pater. Quis dabit mihi rurſus tuam ſanctam † faciem ſit.
cernere, & ad ſatietatem intendere in angelicam imaginem tuam? Deinde cùm †al. effigiem in-
E amariſſimè, copioſiſſimeque in cubiculo fleuiſſet, lota iterum facie egreditur hi- tueri, & angeli-
laris, omneſque pariter in domum ſuam introduci iubet, vt ſimul cum ipſo ci- co aſpectu tuo
bum ſumerent. Audite porrò, fratres, ſagacitatem atque prudentiam Ioſeph: quo ſatiari?
pacto occultè illos vndique in timorem impellat. Illos enim iubet accumbere, Ibid. Gen. 43.
ſingulos nominatim appellans, & per ordinem † ſicut fuerant geniti, conſti- al. ſecundum
tuens: vtebaturque pro quolibet, quadam quaſi diuinationis forma, in ſcypho iura ætatis ſuæ,
quem tenebat, † ſcyphus autem ille, poculum erat argenteum, quod ſua te- vt in edit. 70.
nens ipſe manu, atque in læuam transferens, dexteræ manus ſuæ digito pulſa- †κόνδυ.
bat: cumque ſcyphus pulſaretur, magnum edebat ſonitum in auribus omnium SCYPHI RA-
adſtantium in domo. Semel itaque pulſans, ait: † Horum omnium primus Ru- TIO, ET V-
ben eſt, ipſe primus in honore diſcumbat. Pulſans autem iterum, ſecundi no- SVS.
†al. Quia Ruben primogenitus eſt, ipſe quoque primus ante alios accumbat, &c.

Digitized by Google

men deſignauit, dicens: Symeon ſecundus natu eſt, ipſe quoque ſecundo ac- A
cumbat loco. Tertiò rurſus pulſans, ac tinnitum digito exprimens, Leui, inquit,
ſuo ordine accumbat, & tertio honoretur loco. Sicque omnes accumbere iuſſit,
nomine ſingulos per ordinem, ſicut geniti fuerant, vocans: quamobrem eos
in ſtuporem rapuit, maiorique timore affecit, adeò vt ipſum omnia noſſe exiſti-
marent, dicerentque inter ſeſe: Putasne eum ex ſcypho cognouiſſe, nos antea
Gen. 37. ſibi eſſe mentitos, dum à fera peſſima Ioſeph diceremus eſſe occiſum? maximiſ-
que ideo cogitationum fluctibus agitabantur. Vt verò hanc eorum ſuſpicionem
Gen. 43. tolleret, ex propria menſa partes ipſis dedit; ampliorémque fratri ſuo Beniamin
portionem, & quidem maiorem decuplo, quàm cæteris tradidit. Iſtud porrò
† al. edixit. fecit Ioſeph fratribus ſuis, & ex ſcypho † oſtendit ſingulorum nomina: vt nimi-
Gen. 44. rum, crimen eorum augeret. Tuncque iuſſit diſpenſatori ſuo, vt frumentum in B
† al. in ſacco. copia daret ipſis abſque pretio, & in † marſupio Beniamin clam ſcyphum depo-
neret, eoſque gaudentes quàmprimùm à ſe dimitteret. Qui cùm haud longè à ciui-
tate iam hilares diſceſſiſſent, illos curſu inſecutus diſpenſator ipſius Ioſeph, duris
verbis coarguere cœpit, & contumelioſè inſectari, minaſque intentare, fures ip-
ſos appellans, & collati ſibi honoris indignos. Cui reſpondentes Ioſeph fratres,
Ibidem. dixerunt: Aurum quoque quod prius in marſupijs noſtris inuenimus, iterum
Domino noſtro retulimus: nunc autem ſcyphum Domini tui, quomodo furati
† al. marſupia. eſſemus? Abſit id à nobis. Ille verò ad eos: † Saccos (inquit) veſtros deponite,
† al. ſaccos. vt perſcruter illos. Feſtinatoque deponentes ex iumentis † marſupia, inuentus eſt
† al. marſupio. ſcyphus in † ſacco Beniamin. Quod illi cernentes, ſciderunt veſtimenta ſua; cœ-
peruntque ſinguli eorum varijs minis, & probris, atque iniurijs onerare Beniamin:
neque verò ipſum ſolum, ſed etiam Rachel ſimul, & Ioſeph cum patre inſimu- C
Gen. 37. † al. noſtro. labant, dicentes: Vos ſcandalum extitiſtis patri † veſtro, tu, & Ioſeph, filij Ra-
chel. Ioſeph quippe regnare ſuper nos volebat, ideoque meritò à fera deuoratus
eſt. Tu verò rurſus frater ipſius, in ignominia & probro nos conſtituiſti. Non-
Gen. 31. ne vos eſtis filij Rachel, quæ cùm patris ſui idola furata eſſet, ſe illa furatam ne-
gauit? Extollenſque vocem ſuam Beniamin cum ſuſpirijs, ac lachrymis, plenè
ſatisfacere ſingulis eorum incepit, ac dicere: Ecce Deus ipſe patrum noſtrorum
† al. ipſi bene placuit. nouit, qui aſſumpſit Rachel, ſicut † ipſe voluit: qui mortem pulcherrimi Ioſeph
† al. ſicut dixit, qui cuncta intuetur. minimè ignorat: qui ſeruat ac confirmat Iacob conſolationibus in ſeparatione
Ioſeph, ipſumque modò conſolatur inuiſibiliter; ſicut † nouit, qui videt omnia
Pſal. 7. & Hier. 11 17. 20. noſtra, quique ſcrutatur corda & renes: ipſe (inquam) ſcit, quòd nequaquam
ſcyphum hunc furatus ſim, vt dicitis; neque enim tale quid vmquam de eo co- D
gitaui: ita videam ſanctam, venerandamque patris Iacob canitiem, vt cum gau-
dio ſancta ipſius oſculer genua, vt ſcyphum iſtum minimè ſum furatus. Hei
Gen. 37. mihi, hei mihi, ô Rachel: quid accidit filijs tuis? Ioſeph pulcherrimus, à fera
† al. interfectus eſt. (vt aiunt) † conſumptus eſt: ecce rurſus ego, ô mater, fur repentè, cùm ne-
ſciam, effectus ſum; & quomodo in terra aliena ſeruus detinear, ignoro. Io-
ſeph in eremo cùm deuoraretur à beſtia, clamauit, vt inueniret qui ipſum adiu-
uaret ac liberaret, & non reperit. Ecce ego rurſus, ô benigna mater, fratribus
meis ſatisfacere conor: & non eſt qui me audiat, credatque mihi filio tuo. Aſſum-
pto itaque Beniamin, reuerſi ſunt in ciuitatem ad Ioſeph, non habentes quod
ſuper eo reſpondere poſſent. Reſpondens autem Ioſeph, quaſi ira concitatus,
† al. recordatio ac cōpenſatio? dixit eis; Iſtane eſt beneficiorum meorum † remuneratio? Ideone honoraui vos, E
vt mihi ſcyphum meum, in quo vaticinari ſoleo, auferretis? Numquid dixi vobis:
non eſtis pacifici, ſed exploratores? Propter timorem Dei, hoc tamen ego agam
† al. ſeruū meū eſſe iubeò: vos autem ſalui hinc abite. vobiſcum: Eum, qui furatus meum eſt ſcyphum, in † ſeruum mihi vendico: vos
autem cum ſalute hinc abite. Accedenſque vnus ex eis Iudas nomine, genu poſito
orabat ipſum, dicens: Ne, obſecro, iraſcaris domine, ſi loquar. Ipſe nos in-
Gen. 44. terrogaſti ſeruos tuos, dicens: Habetis ne patrem, aut fratrem? diximuſque tibi
domino noſtro: Eſt nobis pater ſeruus tuus, duos filios habens, quos ſummo-
Gen. 37. pere ſuper omnes nos diligit: & alterum quidem ex his fera peſſima in mon-
tibus diſcerpſit, lugetque ipſum ſingulis horis pater meus, & in dolore ac gemi-
† al. vt ferè terram ipſam ad voces ipſius lu- tu huc uſque perſeuerat; atque adeò, vt † terra (ferè dixerim) ad vocem eius lu-
gere videatur: alterum verò eorum ſecum domi ſemper detinet pro ſua conſo-
latione,

Digitized by Google

A latione, locò prioris filij. At nunc, vt iuſſiſti, adduximus fratrem hunc noſtrum, gere dixerim; alterum autem
& comperti ſumus ſerui tui in grauiſſima iniquitate, atque animi anguſtia. Sup- ſecum domi cō-
plico autem, vt ego ſeruus tibi ſim, pro puero iſto; modò puer cum fratribus tinenter detinet
abeat, redeatque ad patrem. Nam ipſum ego à patre noſtro ſuſcepi, & abſque in ſolatium ſi-
eo ad patrem remeare non poſſum, nè amariſſimam patris mei mortem con- bi, &c.
ſpiciam. Cùm porrò audiſſet Ioſeph commiſeranda verba Iudæ, cerneretque ip-
ſos omnes quaſi dedecoratos adſiſtentes; videret item Beniamin, ſciſſa tunica ſuâ
cum fletu ac planctu procidentem adſtantium genibus, vt ipſi Ioſeph pro ſe exo-
rarent, eumque cum fratribus ad patrem † deſcendere fineret: ad iſta ſupra mo- †al. redire.
dum planè turbatus eſt, commotiſque viſceribus ſuis, ſubitò omnes adſtantes iuſ-
ſit abſcedere. Quibus iam inde digredientibus, extollens vocem ſuam cum gemitu Gen. 45.
B Ioſeph, dixit cum libertate ad eos † idiomate Hebraico: Ego ſum Ioſeph frater † τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ.
veſter: non ſum conſumptus à beſtia, vt modò dicebatis. Ego ſum, qui nudus
à vobis in lacum ſum proiectus. Ego ſum, quem vos Iſmaelitis vendidiſtis; qui Gen. 37.
dum omnium veſtrum genibus atque veſtigijs prouoluerer, nemo ex vobis tunc
erat, qui mei in eiuſmodi preſſura miſereretur: verùm vt immanes & feræ beſtiæ Ibidem.
in me irruiſtis, meq́; perperam & indignè tractaſtis. Cæterùm fratres mei, nemo
veſtrum timore commoueatur: ſed potius gaudete & exultate mecum, quia
ego iam regno. Et quemadmodum prius noſtrò dixiſtis patri, quòd ego in Ibidem.
montibus à fera peſſima occiſus, & deuoratus eſſem: ita nunc rurſus abeuntes
læti renuntiate eidem, dicentes: Ioſeph filius † tuus viuit, & ecce ſedet in curru †al. frater noſter.
† regni, ſceptrum manu ſua tenens Regis Aegypti. Cùm autem vocem Ioſeph †al. in curru
audiſſent fratres ipſius, præ timore atque tremore manſerunt velut mortui, regni Aegypti,
C cogitantes intra ſeſe quantis eum affeciſſent malis atque iniurijs, immittentes ſceptrum manu tenens regni.
ipſum in lacum, ac poſtea vendentes. Accedensque ad eos Ioſeph, verus † ſanctæ Gen. 37.
propaginis Iacob palmes, magno amoris affectu oſculabatur ſingulos ipſorum, †al. verum germen Iacob.
abſque vlla prioris iniuriæ recordatione, ſicut ipſum decebat: eoſque tum do- Gen. 45.
nis, tum honoribus valde lætos effecit, magnoque cum gaudio cunctos ad Iacob
patrem ſuum remiſit, dicens ipſis: Nolite contendere omninò in via; at potius
feſtinanter pergite ad patrem noſtrum, & dicite ipſi: Hæc dicit Ioſeph filius tuus: Ibidem.
Fecit me Deus regem totius Aegypti: veni pater cum gaudio, & vide filium
tuum. Accede pater in lætitia cordis tui, vt angelicam venerandæ ſenectutis
tuæ faciem adſpiciam. Et abeuntes cum feſtinatione, renuntiârunt Iacob omnia Ibidem.
verba Ioſeph, quæ ipſis mandauerat. Iacob verò, vt audiuit † nominari Ioſeph, †al. nomen.
ſuſpirauit amarè, & illachrymans ait cum dolore ad eos: Quamobrem vos ite-
rum conturbatis ſpiritum meum, vt denuò memoria recolam effigiem pul-
D cherrimi, & dulciſſimi filij mei Ioſeph; dolorisque flammam, quam penè extin-
ctam in corde meo ſenſi, rurſum vultis accendere? Et accedens Beniamin, oſcu-
latus eſt ipſius genua, & mentum, dicens: Vera ſunt iſta, quæ audiſti, pater opti-
me, atque honeſtiſſime. † oſtenderuntque ei omnia, quæ à Ioſeph miſſa fuerant. †al. V.C. oſtenditque.
Et tunc credidit verbis Beniamin; ſurgensque cum tota domo, feſtinus, ac gau-
dens † deſcendit in Aegyptum, ad Ioſeph filium ſuum. Vt verò audiuit Ioſeph †al. perrexit.
aduenifſe patrem ſuum Iacob, proceſſit extra ciuitatem vnà cum magnatibus Gen. 46.
Pharaonis, magnoque † decore ac gloria illic occurrit ipſi. Cùm autem iam con- †al. honore.
ſpexiſſet Iacob filium ſuum Ioſeph, cecidit ſuper collum eius, magno cum affe- Gen. 46.
E ctu, & gemitu dicens ad ipſum: Iam nunc lætus moriar, ex quo faciem tuam intui- †al. Et fleuerunt ambo pariter,
tus ſum, dulciſſime fili: adhuc enim tu verè viuis. Et † glorificârunt ambo Deum. glorificâruntque Deum.
Quare & nos ſuper hiſce omnibus, gloriam referamus Patri, & Filio, & Spiritui
ſancto: nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

Plura ad hiſtoriam Patriarchæ Ioſeph pertinentia qui volet, in varijs apud S. Ioannem Chryſoſtomum Homilijs reperiet, videlicet in caput Geneſ. 37. Homilia 61. & Hom. 62. in cap. Gen. 39: ac Ho-

mil. 63. in cap. Geneſ. 42. & in caput 42. Homilia 64. quæ incipit: Vultis vt & hodie hiſtoriam Ioſeph tractemus, *&c. item Homilia 65. in cap. Geneſ. 46. quæ inchoatur:* Vidiſtis ex his, quæ heri dicta ſunt, dilectionem Ioſeph, & inexplicabilem clementiam, quam erga fratres ſuos declarauit, *&c. necnon Sermon. eiuſdem, de Ioſeph à fratribus vendito. cuius initium eſt:* Filij autem Iacob paſcebant oues patris ſui in Sychem, *&c. Cui ſuccedit eodem Tomo 1. & alius eiuſdem Sermo de continentia Ioſeph, qui incipit:* Mihi quidem ſemper vtiliſsimus videtur ſermo, *&c. Cuius quoque hiſtoria tangitur à Chryſoſtomo in libro 2. de prouidentia Dei, Tomo quinto, ac alibi ſparſim ſæpius. reperiturque etiam alius eiuſdem Chryſoſtomi Sermo Græcè in Vaticano de Ioſeph, & caſtitate, & in Ægyptiam, lectu digniſſimus, ſed nondum quod conſtet Latinè editus. item Baſilij Epiſcopi Seleuciæ Sermo elegans in eumdem Ioſeph. De quo, & inter Latinos videre licet S. Ambroſium Epiſcopum in libro de Ioſeph Patriarcha, ac præſertim cap. 1. vbi habetur:* Sanctorum vita cæteris norma viuendi eſt, *&c. & S. Auguſtin. in Sermone, qui primus eſt, Sabbato poſt ſecundam Dominicam in Quadrageſima. nec non S. Fulgentium Epiſcopum in Sermone de Ioſeph. vbi exorditur:* Omnes præclari ſunt qui Dei myſterium gerunt; ſed illi potiſsimum clariores, qui venturum prædicauerunt Chriſtum: ſed inter omnes magnificentior Ioſeph, quòd claritatis eius imaginem, & paſsionem plena figuratione demonſtrat, *&c.*] *De cuius quoque vita, agit S. Gregorius Papa Magnus in Ezechielem libro 2. Homilia 22. vbi habet: Ecce dum loquor, Ioſeph animum pulſat, &c. vbi pulchram Ioſeph hiſtoriæ expoſitionem adducit. Et S. Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis, in libro de Patribus veteris Teſtamenti, vbi ſic de eò narrare incipit:* Ioſeph princeps Aegypti, filius Iacob, ex Rachel ortus in terra Chanaan, *&c. ac S. Zeno Epiſcopus Veronenſis libro 1. Sermone 7. ſic de eo ſcribens:* Ioſeph Hebræus adoleſcens, clarus genere, clarior pulchritudine, morum quoque clariſsimus probitate: fuit inter filios Iacob ætate minor, ſed ſpiritu maior, *&c.*] *& S. Bernardus in Homilia 2. ſuper Miſſus eſt. de eodem alijque plures. Sed de eo hic omnium copioſiſſimè atque pleniſſimè noſter ſcripſit S. Ephræm, & accuratiſſimè ſanctam hiſtoriam Geneſis perſequitur atque explanat: & nonnulla quæ ibi prætermiſſa videntur, inter alia recenſet, nimirum, quomodo beatus adoleſcens in via Hippodromi captiuus tranſiens, ſuper matris Rachelis tumulum amariſſimè fleuit, ac pleraque alia; de quibus ex progreſſu hiſtoriæ, ac huius ſui pulcherrimi Sermonis legenti ac conferenti melius conſtabit: quin & haud pauca, quæ paullo ibi obſcurius referuntur, hic apertius enarrat, exprimitque, ſicut ſuis quoque locis patebit.* A B C

SANCTI PATRIS noſtri Ephræm Syri, de laudibus Ioſeph Patriarchæ.] *Hic Titulus ſiue inſcriptio Sermonis, variat in alijs atque alijs Græcis mmſs. nam in vno atque altero Vaticano habetur:* Beati Patris noſtri Ephræm Sermo, in Venditionem pulcherrimi Ioſeph. *vt etiam eſt in MS. Cryptaferrat. ac alijs. at in antiquo Cretenſi ſiue Candiano Codice hic reperitur:* Eiuſdem oratio Encomiaſtica in pulcherrimum Ioſeph. *Et al.* Eiuſdem S. Patris Ephræm Encomium, in Patriarcham Ioſeph. *ſiue, vt reperitur alibi:* Eiuſdem S. Patris Ephræm Sermo in laudationem caſtiſsimi Ioſeph Patriarchæ.] *Quas lectionum varietates ex varijs Codicibus adducere hic viſum eſt, vt Lector delectum habeat: è quibus interim eam, quam in pluribus inuenimus, hic repoſuimus.* D

Cùm autem in Aegypto regnaret Ioſeph accepta auctoritate aduerſum inimicos ſuos; adducuntur ſponte fratres coram tribunali ac ſolio eius, quem morti addixerant, *&c.*] *Vbi alia paullo aliter ſic ſe hic habet lectio:* Cùm verò in Aegypto iam Ioſeph regnaret, & poteſtatem ſuper inimicos accepiſſet, ecce adducuntur fratres ipſius ante ſolium eius, qui antea ab eis in mortem venditus fuerat: & cum timore procidunt, adorantque coram eo, quem regnare ſuper ipſos noluerant, *&c.*] *fitque adluſio partim ad Geneſ. 42. 43. 44. 45. & partim ad caput Geneſ. 37. vbi à fratribus venditus, & in mortem traditus legitur, odijque in eum cauſſa exprimitur: & quo pacto fratres, ipſum ſuper eos regnare noluerint, indicatur.*

Cùm autem indecentia quædam in fratribus ſuis animaduerteret, patri renuntiauit: reuera enim virtus ab iniquitate ſemper diſſentit, neque cum illa conuenire poteſt, *&c.*] *Vbi in alio Codice ad verbum magis ſic:* Cùm autem in fratribus ſuis nequitiam atque iniquitatem deprehenderet, modicè illam adnuntiauit patri, *&c. adluſio porrò fit ad illud Geneſis 37.* accuſauitque fratres ſuos apud patrem crimine peſsimo, *&c.*] *vbi tamen in edit. Septuaginta legitur κατήνεγκαν, id eſt, detulerunt, ſcilicet ipſi fratres Ioſeph, &c. ſicut etiã in hunc locum Chryſoſtomus, & Theodoritus. at Syrus, & Hebræus hic pro (κατήνεγκαν) legunt κατήνεγκεν, id eſt, Ioſeph criminatus eſt fratres apud patrem, tamquam non modeſtos, neque bene compoſitos: quare etiam ab illis odio habebatur, &c. conſentitque in hac lectione Symmachus, Aquila, & hoc loco Ephræm. de quibus plura in Schol. edit. LXX.* E

Poſtea vbi habetur: Illis autem iter facientibus, accidit vt inciderent in via in locum Hippodromi, vbi ſepultura eſt Rachel: illic enim mortua erat, cùm rediret Iacob ex Meſopotamia, *&c.*] *alia ſic habet lectio: Iſmaelitis verò iter proſequentibus, contigit vt occurrerent ac deuenirent in locum Hippodromi, vbi ſepulta eſt Rachel, &c.*] *fit autem adluſio ad Geneſ. 35. vbi iuxta LXX. reperitur: Mortua eſt autem Rachel, & ſepulta eſt in via Hippodromi Ephrata: hæc eſt*

Digitized by Google

A *Bethleem, &c. ac Gen. 48. vbi eſt: Ego autem, quando veni de Meſopotamia Syriæ, mortua eſt Rachel mater tua in terra Chanaan, appropinquante me ad Hippodromum Chabracha terræ, ad veniendum in Ephrata; & defodi eam in via hippodromi: hac eſt Bethleem, &c.] vt legitur ibi in editione Septuaginta, licet paullò aliter ſit in vulgata, vbi neque Hippodromi ſit mentio. De quo etiam ſepulturæ loco, non multo poſt hic agit Auctor, vbi habet:* Cur adeò fles, & lachrymis mades? graui quippe mœrore angeris, ex quo ſepulchrum iſtud, cùm eſſes in via Hippodromi huius, vidiſti, *&c.] ſiue vt alia ibi habet lectio:* Quid ita grauiter lachrymaris atque contriſtaris, ex quo ſepulturæ locum vidiſti, cùm eſſes in via Hippodromi huius: *&c.] Vbi notandum porrò occurrit, plura hic ab Auctore exprimi, quàm in ſacra Geneſ. hiſtoria referri videantur: cuiuſmodi inter alia ſunt, quomodo beatus Ioſeph adoleſcens in via Hippodromi captiuus ductus, ſuper matris Rachelis tumulum ceciderit, atque ita amarè fleuerit, &c. nam quæ diuinus ibi Scriptor de planctu Ioſeph ſuper ſepulchrum*
B *matris ſuæ ſtudio reticuit, hic ab Auctore minimè omittuntur: ſicut & in pleriſq; alijs conſiderare apud eum licebit poſtea.*

Cæterùm Iſmaelitæ aſſumentes Ioſeph, magno eum ſtudio deduxerunt in Aegyptum: ipſiſque per medium ciuitatis prætereuntibus, ecce illis Pentephres quamprimùm occurrit, qui dato eis pretio quantum voluerant, coemit ab ipſis Ioſeph, *&c.] vbi alluſio partim fieri videtur ad verba Geneſ. 37. in fine cap. vbi in vulg. ſic:* Et illo perſeuerante in fletu, Madianitæ vendiderunt Ioſeph in Aegypto Phutiphari eunucho Pharaonis magiſtro militum, *] ſiue vt eſt in editione Septuaginta:* Madianæi autem vendiderunt Ioſeph in Aegypto, Petephræ ſpadoni Pharaonis archimagiro. *] & partim hic Auctor reſpexit ad illa, quæ ſunt in principio cap. Gen. 39. in hæc verba:* Igitur Ioſeph ductus eſt in Aegyptum, emitque eum Phutiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus ſui, vir Aegyptius de manu Iſmaelitarum, à quibus perductus erat, *&c. vt ibi legitur in vulg. at apud Septuaginta paullò aliter ſic:* Ioſeph autem depoſitus eſt in Aegyptum, & acquiſiuit eum Petephres eunuchus Pharaonis archimagirus, vir Aegyptius de manibus Iſmaelitarũ, qui deduxe-
C runt eum illuc, *&c.] vbi varietas quoque lectionis conſideranda, & maximè in voc.* (Pentephres) *quomodo nunc Phutiphar, nũc Petephres, & nunc Pentephres (vt hic apud Auctorem, ac alibi) legatur: de quo plura in Scholijs edit. 70.*

Poſtea vbi habetur: Cernens porrò Pentephres conditionem iuuenis, omnia quæ poſſidebat, per manus pulcherrimi Ioſeph, tamquam veri ſui filij, tradebat, *&c.] alia lectio habet:* Conſiderans autem dominus ipſius conſtantiam iuuenis, ac grauitatem morum, ſummamque diſciplinam: omnia quæ poſſidebat, per manus ſuas pulcherrimo Ioſeph, tamquam chariſſimo filio tradidit, *&c.] ſed magis hic placet (διὰ χειρὸς, ſiue χειρῶν τοῦ παγκάλλου Ἰωσὴφ, id eſt,* per manum, ſiue per manus pulcherrimi Ioſeph, tamquam chariſſimi filij, *&c.] vt eſt in priore. quæ etiam lectio conformior videtur Scripturæ, quæ eſt Geneſis 39. vbi eſt:* Et conſtituit eum ſuper domum ſuam, & omnia, quæcumque ſibi erant, dedit per manum Ioſeph, *&c.] ac paullò poſt:* Et commiſit omnia, quæcumque ſibi erant, in manus Ioſeph: neque cognoſcebat quidquam eorum, quæ circa ſe erant, præter panem, quem ipſe edebat, *&c. ita ibi iuxta Septuaginta: ad quem haud dubiè locum hic reſpexit Auctor: licet tamen in vulg. paullò ibi*
D *legatur aliter.*

Porrò domina ipſius cùm adſpexiſſet Ioſeph eximia pulchritudine ornatum, corde vulnerata eſt amore & furore ſatanico, *&c.] ac paullò ibidem poſt:* Singuliſque horis veſtitum mutabat, & faciem ſtibio, fuciſque varijs pingebat, *&c.] Iſta, de varijs laſciuæ mulieris inſidijs, ac machinamentis, fallacijs atque artificijs Satanicis, quibus pulcherrimum ac caſtiſſimum Ioſeph inneſcare, & ad turpem ſui amorem pertrahere conabatur, hic adducit, amplificatq; Auctor: vt à ſimilibus immunditiæ baratris, improbiſq; mulieribus, cauere ſibi, exemplo caſtiſſimi Ioſeph, diſcant homines, cunctaq; pericula euitent, ac curã ſemper ſalutis ſuæ habere ſatagant, &c. Quòd porrò hic dicit eam ſtibio, fuciſq; varijs faciem depinxiſſe, magis ad oſtendendam procacitatem & laſciuum animum impudicæ atque inhoneſtæ mulieris facit. Eſt enim ſtibium, ſiue ſtibi, quod & σίμμι, & γυναικεῖον appellatur, quo ad venuſtandam faciem, ſed potiſſimum oculos vtebantur. nam eius vis præcipua eſt circa oculos, quos dilatat, quorumq; etiam fluxiones, exulceratioueſq; inhibere ſolet. vnde factũ eſt, vt & Græci illud (πλατυόφθαλμον) nuncuparint, ab oculorum nimirum dilatatione. quomodo & Hieremias Propheta eo vſus videtur vocabulo, vbi dixit:* Cùm pinxeris ſtibio oculos tuos, fruſtra componeris, *&c. ac apud Septuaginta:* Si vnxeris ſtibio oculos tuos, in vanum pulchritudo tua. *Ita Hierem. cap. 4. & S. Hieronymus ad Furiam, vbi ait:* Non habuit criſpantes mitras, nec ſtridentes calceos, nec orbes ſtibio fuliginatos, *&c.] De quo, etiam lege S. Chryſoſtomum in Epiſtola 8. ad Olympiam, non longè à fine, Tomo 5. necnon Pedacium Dioſc. capite 90. libro 5. & Plinium in hiſt. mundi, ac alios alibi. Refertur tamen etiam ad faciem illo indecenter depingi ſolitam, vt hic, & alibi apud S. Ephrem: ac apud S. Hieronymum, qui de ſtibio faciei alibi ſic loquitur:* Turpanda eſt facies, quam contra Dei præceptum purpuriſſo, & ceruſſa, & ſtibio ſæpe depinxi, *&c.] ita ille ad Euſtochium virginem in Epitaphio Paulæ matris, epiſtola 27. ante medium, ac alibi. De quo etiam, ac in illius deteſtationem, videre licebit quæ adducuntur à noſtro Auctore ſupra, in Sermone de Compunctione animi in hæc verba:* Deteſtare varia tincturarum genera, ſtibia quoque, ac venuſtates, *&c.] Sermo hic ſupra, hoc eodem tertio Tomo in-*

Digitized by Google

ter morales habetur, incipitq́ : Venite dilectiſsimi: Venite patres, & fratres mei, *&c. de quibus, & il-* A
lic in noſtris Scholijs.

Ioſeph autem nimiam illam mulieris cernens impudentiam, confeſtim curſu extra do-
mum in biuium exilijt; proprioque pallio in manibus eius relicto, cunctos diaboli laqueos con-
culcauit, & ſe ijs explicuit, *&c.*] *vbi alia lectio habet:* Ille verò nimiam mulieris admiratus in-
uerecundiam, illicò extra domum curſu proſilijt, atque effugit, *&c. abſque illo* (εἰς τὴν ἄμφο-
δον ἐπήδησεν, *ſiue* ἐξεπήδησεν, *id eſt, in biuium exilijt, &c.*) *quod & in loco Geneſis 39. ad quem*
hic fit alluſio, deeſt, vbi apud Septuaginta ſic habetur: Et attraxit eum veſtimentis, dicens: Dor-
mi mecum. Et relinquens veſtimenta ſua in manibus eius, fugit, & exiuit foras, *&c.*] *at in*
vulgata paullo aliter ſic: Accidit autem quadam die, vt intraret Ioſeph domum, & ope-
ris quippiam abſque arbitris faceret: Et illa, apprehenſa lacinia veſtimenti eius, diceret:
Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio, fugit, & egreſſus eſt foras, *&c.*] *vbi quo-* B
que illud (εἰς τὴν ἄμφοδον, *id eſt, in biuium*) *deeſt, quod tamen hic in duplici Vaticano antiq. Græc. MS.*
apud Ephræm reperitur, vt verisimile ſit ipſum ſic legiſſe, vel alias id de ſuo explicationis gratia addi-
diſſe. Et de hoc facto Ioſeph, quomodo nimirum impudicæ mulieris blandimenta aſpernatus, relictis ve-
ſtibus aufugerit, pulchrè tractatur à S. Chryſoſtomo in Sermone de Ioſeph à fratribus vendito. cuius ini-
tium eſt: Filij autem Iacob paſcebant oues patris ſui in Sichem; & dixit Iacob ad Ioſeph filium
ſuum minorem: Vade fili, & vide quomodo ſe habeant fratres, *&c. vbi inter alia de illo ſic habet:*
Fruſtra, inquit Ioſeph, fruſtra mentis inimica tentatio: fruſtra me innocentem appetis: fruſtra
mihi caſtiſsimo laſciuiæ verba immittis. Ego enim quod loqueris, fugio: quod quæris, nolo:
quod deſideras, perhorreſco: ſolum metuo in cæleſtibus Deum, cuius diſciplinam ſeruo, integri-
tatem diligo, caſtitatem cuſtodio, *&c. ac paullo ibidem poſt:* Igitur poſtquam Ioſeph mulieris
blandientis illecebras, ac ſerpentini oris colloquia aſpernatus, reſpuit: detentus ab eadem, reli-
ctis veſtibus fugit, *&c. paulloque poſtea:* Fugit itaque Ioſeph, inquam, nudus, pudicitia & caſtitate
veſtitus: fugit relictis veſtibus, innocentia, qua vicerat, tectus. Et cui impudica mulier indumen- C
ta detraxerat, eum ſanctitas ipſa tegebat, *&c.*] *Reliqua huc facientia ex eodem petere licebit Sermo-*
ne, vt & alio immediatè ibi ſequente, qui eſt in Ioſeph, ac de Continentia. quorum vterque primo Tomo
Operum S. Chryſoſtomi habetur.

Poſthæc, peccauerunt Regi Pharaoni præpoſitus pincernarum, & præpoſitus piſtorum:
iuſsitque eos Rex iratus in carcerem conijci, ac in eo recludi: porrò Ioſeph miniſtrabat ip-
ſis, *&c.*] *ita legitur in vno Græco MS. Vaticano, & altero Cryptæfer. Cuius tamen vice, in alio an-*
tiquo Vaticano MS. ad verbum magis ſic reperitur: Tempore autem illo dum caſtus Ioſeph in cu-
ſtodia eſſet, peccârunt Pharaoni Regi Aegypti, duo quidam eius miniſterij, præfectus panis, &
præfectus vini: iratusque eſt Rex valde ſeruis ſuis, & in ira iubet eos vinculis conſtrictos in
domo carceris detineri, vbi erat Ioſeph. Et cùm vterque illic degeret, poſt aliquot dies, vi-
derunt ambo ſomnium, ea, quæ ſingulis ipſorum breui obuentura eſſent, portendens, *&c.*
Locus porrò Scripturæ notatur Geneſis 40. in principio capitis, vbi iuxta vulg. ſic eſt: His itaque
geſtis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna Regis Aegypti, & piſtor, domino ſuo. D
Iratusque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter piſtoribus) miſit eos in car-
cerem principis militum, in quo erat vinctus & Ioſeph, *&c.*] *at in editio. Septuaginta ad ver-*
bum paullo aliter ſic: Factum eſt autem poſt verba hæc: peccauit princeps vinariorum Re-
gis Aegypti, & princeps piſtorum domino ſuo Regi Aegypti. Et iratus eſt Pharao ſuper duos
eunuchos ſuos, ſuper principem vinariorum, & ſuper principem piſtorum: & poſuit eos in
cuſtodia in carcerem, in locum, in quem Ioſeph erat abductus illuc. Fuerunt autem aliquot di-
es in cuſtodia; & viderunt vtrique ſomnium in vna nocte, *&c.*] *vbi inter alia, pro* (principe vi-
nariorum) *vt etiam apud S. Hieronymum in quæſtionibus, ſeu tradit. Hebraicis in Geneſim legitur,*
Græcè hic apud Ephræm, & in ſacro Codice (ὁ ἀρχιοινοχοός) *eſt, poſſetque Latinè verti, præpoſitus pin-*
cernarum. S. Ambroſius capite 6. legit, præpoſitus vini, & præpoſitus piſtorum, *&c. Aquila verò,*
ὁ ποτιστὴς, καὶ ὁ πέσσων, *id eſt,* pocillator, & panificus. *De quibus & alijs huc pertinentibus, vide Schol.*
edit. LXX. E

Recenſuit ergo ſomnia ſua Pharao coram Ioſeph, & cunctis magnatibus ſuis: confeſtim-
que facilem ſomniorum interpretationem ex ore Ioſeph audiuit, velut ex ore Dei. Obſtupefa-
ctus autem Pharao, *&c.*] *Hæc in alio MS. Vaticano paullo aliter ſic:* Dixit autem Pharao ſomnia
ſua coram Ioſeph, cunctisque magnatibus ſuis: & facilem confeſtim audiuit expoſitionem ex
ore Ioſeph, tamquam ex ore Dei. Aiebat enim ad ipſum: Sciat Pharao virum ſapientem atque
potentem: & conſtituat eum vt congreget fruges plurimas, quæ ſint aduerſus ſterilitatem in
tempore penuriæ. Obſtupefactus autem rex Pharao ad tantam adoleſcentis ſapientiam, excel-
lentiſsimumque eius conſilium, quod dederat, continuò dixit ad ipſum: Teipſum ita rectè con-
ſulentem, hodie conſtituo ſuper totam Aegyptum: vt in verbo oris tui accipiat iudicium, ac di-
ſponatur Aegyptus, & omnis domus mea, *&c. ita ibi. Lector eruditus varietatem conſideret atque*
expendat, delectumq́ lectionis habeat.

Poſtea

Digitized by Google

A *Poſtea ibi:* Quæ dum vxor Pentephres audiret, illum metu releuabat, ſic ad eum dicens: Notum ſit tibi hodie peccatum meum, quod commiſi, &c.] *alia lectio ad longum habet:* Quibus compertis, mulier virum metu releuabat, meliusque ſperare iubebat, ita dicens: Patefaciam tibi hodie peccatum meum, quod admiſi: Ego ſum, quæ pulcherrimum, caſtiſsimumq; Ioſeph adamaui: cumque per ſingula momenta varijs blandimentis, ac pluribus ornatibus caſtiſsimo iuueni inſidias ſtruerem, vt dormire cum eo poſſem, eiusque præcellenti pulchritudine ſatiari; prorſus nequiui compos voti mei fieri, & ne verbum quidem conſenſionis ab eo obtinere: quin & vi ipſum tenere contendi, vt vel parumper me toleraret, ipſe verò foras aufugit. Quando enim tibi pallium eius oſtendi, ego eram quæ vim illi inferre volueram, & meis ex manibus in biuium proſilijt, atque effugit, ſuo mihi relicto pallio. Ego itaque auctrix ac conciliatrix ipſi ſum regni, & maximę gloriæ, &c.] *ita quaſi ad verbum in ſupra citato MS. Vaticano Codice, vbi etiam quo pacto εἰς τὴν ἄμφοδον ἐξεπήδησεν, id eſt, in biuium exilierit, habetur, quod aliâs in ſacro Cod. deeſt, ſicut & ibi demonſtrauimus. Sunt porrò hæc verba vxoris Pentephres, ſiue al. Phutipharis, ad ipſum Pentephren metu perculſum, animoq; conſternatum, poſtquam audiuit Ioſephum iam dominari in*
B *Ægypto, quem antea incarcerandum iuſſerat: quæ hic, quaſi ſic geſta interlocutoriè introducit, enarratq; Auctor; licet non ita in ſacra Geneſis ſit hiſtoria, vbi iſtud mulieris cum marito colloquium non recenſetur.*

Acceptis ergo mandatis patris, filij Iacob deſcenderunt in Aegyptum, vt alimenta ſibi compararent: quò cùm perueniſſent, acceſſerunt ad Ioſeph, vt cibos emerent; non autem agnoſcebant eum, quòd frater ipſorum eſſet, &c.] *Vbi alia in antiquo Cod. MS. Cryptaferrat. lectio habet:* Acceptis itaque mandatis, decem filij Iacob deſcenderunt pariter in Aegyptum, ad coëmenda ſibi alimenta, *&c. at in priore Latina verſione Camaldul. hic legitur:* Acceptis mandatis patris filij Iacob, deſcenderunt omnes emere ſibi cibos, &c.] *ſed quomodo omnes, ſi Beniamin deerat? ergo vel omittendum hic (πάντες, id eſt, omnes) aut ſanè legendum:* Acceptis mandatis patris, decem filij Iacob deſcenderunt omnes in Aegyptum, vt emerent ſibi alimenta, *&c. vt eſt in alio Græco Cryptafer. MS. Hi-*
C *ſtoria porrò hæc refertur in Gen. cap. 42. vbi in vulg.* Deſcendentes igitur fratres Ioſeph decem, vt emerent frumenta in Aegypto, Beniamin domi retento à Iacob, *&c. at iuxta edit. LXX. ſic:* Deſcenderunt autem decem fratres Ioſeph, emere frumentum ex Aegypto. Beniamin autem fratrem Ioſeph, non miſit cum fratribus ſuis, &c.] *ex quibus etiam quæ hic Auctoris lectio potius ſit tenenda, ſatis liqueſcit.*

Duodecim eramus omnes numero, & vnus quidem ex his à fera peſsima interemptus eſt, lugetque ipſum pater in hanc vſque horam: alius autem frater cum patre noſtro eſt relictus in ſolatium illius. Reſponditque ipſis rurſus Ioſeph cum iracundia dicens, &c.] *vbi alia ſic habet lectio:* Fuimus aliquando duodecim numero: ex quibus vnus pulcherrimus, ac chariſsimus Patri, à mala ac ſæua beſtia peremptus eſt, lugetq; e illum pater in hunc vſq; diē. Frater verò alius, Patri noſtro adeſt in terra Chanaan, relictus in ſolatium Patris. Adhuc autem cum iracundia reſpondit eis Ioſeph, tollensque Symeonem vinculis tradidit, & dixit: Quoniam ego quidem Deum ſanctum timeo, & reuerenter colo; accipite eſcas, & continuò ad patrem veſtrum pergite, ſi vera
D dicitis, ac fratrem veſtrum minimum, quem ipſe amat, huc ad me adducite, ſicque tandem credam vobis, &c.] *vt ad verbum quaſi eſt in alio MS. Vat. Lector vtramque lectionem conferat, ſecumq; examinet, ac quam maluerit ſibi deligat. Locus hiſtoriæ ſacræ, eſt Geneſ. 42. vbi iuxta LXX. habetur:* Duodecim ſumus pueri tui, fratres in terra Chanaan: & ecce iunior cum patre noſtro hodie; alter autem non eſt, *&c. at in vulg.* Duodecim ſerui tui fratres ſumus, filij viri vnius in terra Chanaan: minimus cum patre noſtro eſt, alius non eſt ſuper, &c.] *De Symeone porrò in vinculis detento, donec Beniamin ad Ioſeph adduceretur, etiam ibidem clarè habetur, & enarratur.*

Ioſeph, vt conſpexit fratrem ſuum Beniamin magno cum metu adſtantem, commota ſunt viſcera eius propter ipſum, cupiebatque hunc fratrem ſuum complecti ac deoſculari, &c.] *Hæc in alio Cod. paullo aliter ſic leguntur:* Qui poſtquam iam intuitus eſt fratrem ſuum Beniamin magno cum timore atque pauore adſtātem, commota ſunt vniuerſa viſcera eius ſuper ipſum; quærebatque illum complecti atque exoſculari, & cum intimo affectu interrogare, numquid verè adhuc viueret Pater; & num Ioſeph in ſuo adhuc corde teneret? Quem cùm amplecti, vel vltra interrogare non poſſet, introiuit in cubiculum ſuum, & fleuit affatim, &c.] *Locus eſt Gen. 43. vbi*
E *in edit. LXX. legitur:* Turbatus eſt autem Ioſeph: conuoluebantur enim inteſtina eius ſuper fratrem ſuum; & quærebat flere. Ingreſſus autem cubiculum, fleuit illic, &c.] *Ceterùm pro (τὰ ἔγκατα, id eſt, inteſtina) vt ibi eſt, alij Codices τὰ ἔντερα habent, quod idem valet: alij verò (τὰ σπλάγχνα, id eſt, viſcera) vt hic legitur apud S. Ephræm, & in vulg. Gen. 43.*

Denique vbi apud Auctorem habetur: Quibus iam digredientibus, extollens vocē ſuam Ioſeph, dixit ad eos idiomate Hebraico: Ego ſum Ioſeph frater veſter, &c.] *notandum occurrit, illud (τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, id eſt, Hebraico idiomate, ſeu lingua) eſſe quidem in MS. Codic. Vatic. ſed deeſſe in alijs: quod tamen haudquaquam ſupernacaneè, ac fruſtra etiam addi videtur: nam cùm antea per Interpretem cum fratribus ſuis locutus ſit, vt eſt Gene. 42. non eſt mirandum, ſi propria eos lingua poſtea alloquatur, volens paullo familiarius atque liberius cum illis agere, ac ſe ipſis patefacere, &c.*

 A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI in S. Danielem Proph. & in SS. Tres pueros.

Et in eos, qui dicunt: quia tempora mala ſunt, ideo ſaluari * nequimus.

al. nequeo.

Dan. 1. 2. 3. Hier. 32. 33. 34. 35. &c.

AGITE, iam contemplemur DANIELIS Prophetæ, & Sanctorũ B
TRIVM PVERORVM geſta, quales hi Sancti extiterint in diebus
illis, quando tradidit Dominus ciuitatem Hieruſalem, propter
peccata populi, in manus Nabuchodonoſor Regis Babyloniç.
Attenderunt autem hi ſibi ab ineunte ætate, tutò: quare & in
*al. probati. tantis, adeoque varijs periculis, atque vexationibus * probi ſunt
reperti. Cuiuſmodi enim non exantlarunt labores in confuſi-
one facta, in illa captiuitate, pueri illi adeò pij, ac Deũ amantes?
Thren. 4. & primùm quidẽ ſpectantes electum populum ab Aſſyrijs ita crudeliter diuexari.
*al. non ſunt veriti. al. non erubuerunt. ait quippe Hieremias: Facies ſacerdotum non * ſuſceperunt, neque ſenum miſer-
ti ſunt. Principes manu ſuſpenſi ſunt, & pueri in ligno infirmati ſunt, & quæ ſe-
Thren. 5. Hier. 34. 35. quuntur. Cernentesque ſanctam ciuitatem ab iniquis vaſtatam, & Dei templum C
igne combuſtum; & vaſa ſancta iniquorum manibus contrectata, ac in idolorum
templis repoſita, Prophetasque vinculis ferreis conſtrictos: non tamen ob hæc,
cor eorum conuerſum eſt retrorſum, nec ſunt obloquuti Deo, neq; vacillârunt.
4. Reg. 6. ſicut quidam alibi ait: Ecce hoc malum à Domino eſt: quid amplius exſpectabo
à Domino? Poſtea adhuc captiui ducti, immenſum, per viam, cogũtur ſubire la-
borem: dum ærumnas in ea varias cum nuditate patiuntur, famemque tolerant,
eo quòd ſe ab illicitis prorſus pollui nollent. Sub hæc in Babylonem ducti, aliud
eos certamen manet. Fit electio ſelectiſſimorum puerorum, vt habet Scriptura:
Dan. 1. inter quos, connumerati ſunt Daniel, Ananias, Azarias, & Miſael. Cæterùm ho-
neſtatis inimicus, conſpiciens nihil in obſidione ſanctæ ciuitatis, eos valuiſſe abſ-
trahere à Domino: neque in via, vt eſcis ſe contaminatent, illos inducere potu-
Ibidem. it. Quare in cor impij Regis ſeſe immittit, ſuadetque vt per ſingulos dies, rex cõ- D
ſtituat eis annonam de cibis ſuis, & de vino vnde bibebat ipſe: ſicque eos enu-
triat annis tribus, vt ſcilicet & per tyrannidem illos compelleret veſci cibis illi-
Ibidem. citis. Et vide hîc malignitatem Draconis: quandoquidem non ad diem vnum,
neque ad menſem dierum, conſtituit præfinitum tempus: verùm ad tres vſque
annos prorogauit certamen, vt partim timore, partim temporis diuturnitate,
*al. ἐργάτας. i. operarios, ſiue operatores pietatis. tandem ſubſterneret * amatores diuini cultus. Verùm hi, neque in illo virilem
ſuum animum depoſuerunt, neque patriam legem * erubuerunt, rogantes clan-
culum eunuchorum præfectum, vt ipſis legumina dentur ad veſcendũ, ne pol-
*al. προδόντες .i. prodiderunt. luantur de menſa regis: non timentes periculum, quod, niſi paruiſſent, aut ſi re-
Dan. 1. pugnaſſent, imminebat. Deinde licet princeps eunuchorum adduci nequiret, vt
Ibid. legumina ad veſcendũ ſuppeditaret; non tamen ideo à pietatis ſcopo receſſerũt.
Dominus enim glorificantes ipſum glorificat, & magnificat. volensque ad illu- E
1. Reg. 2. Dan. 1. ſtriora adhuc certamina eos reſeruare, diſponit ac præparat * Amelſad, quem
*in vulg. Latin. (Malaſar.) at in Greçò legitur, Ἀμελσάδ, & ἀμελσάδ conſtituerat princeps eunuchorum ſuper Danielem, Ananiam, Miſaelem, &
Azariam, vt daret ijs ſicut poſtulauerant. Et vt cognoſcas Dei illud opus fuiſſe,
quod fiebat: comperti ſunt & illuſtriores exteriori corporis forma atque aſpe-
Ibid. Dan. 1. ctu, & in omni diſciplina ac ſapientia magis inſtructi, præ omnibus pueris qui
*al. dubij animi veſcebantur cibo regio. Quòd ſi meticuloſi, aut impotentes * animi fuiſſent, nõ-
ne huiuſmodi vſurpaſſent verba: Quid agendum fratres? regia nos conſtringit
neceſſitas, comminationes mortis intentantur, quid nobis per inobedientiam
*al pro παραβαίνουσιν, c. παραπεσοῦσιν i. iniquè & con- tormenta comparamus? Deo ſic viſum eſt, qui dum contuetur vim nobis illa-
tam, etiam nobis * tranſgredientibus propter neceſſitatem, ignoſcet. Extra patriã
ver-

A verſamur, in ſeruitutem redacti ſumus; regionem noſtram perdidimus, proprijs eiecti ſedibus: quòd ſi ex dura hac educatione, morbo aliquo corripiamur; quis noſtri curam geret, aut nos viſitabit? Non præſto nobis erit pater, non mater, nõ fratres, non propinqui; nec quiſquam alius, à quo ſolatium accipiamus in noſtris anguſtijs: omnes ad egeſtatem, & in ſeruitutem redacti, apud gentem premimur alienam. Nullum planè ſecundis rebus vtentem videmus, præter eos duntaxat qui ſunt regiæ menſæ participes: quin & nos mortuos ne ſepultura quidem dignabuntur; ſed canibus deuoranda noſtra corpora proijcientur. Verùm nihil horum apud ſe cogitârunt Dei ſerui; neque etiam quòd tantopere eſcam leguminum appeterent, hanc ſibi delegerunt diætam: ſed quòd pro veritate certamen ſubirent. Tu igitur diſcerne mihi gloriam eorum, qui regio cibo ac pretioſo vino ſatiati ſunt, & pro veritate laborare noluerunt; B ab his, qui delicias vitæ huius à ſe propulſarunt, & labores pro veritate ſubierunt: Quibuſcum partem dignetur largiri nobis Dominus, vnà cum omnibus Sanctis ſuis. Amen.

[Margin: tra legem agellibus. — Carnaliũ mentium cogitationes atque anxiæ ſolicitudines. — NOT.]

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE DANIELE, & TRIBVS PVERIS, *poſt plurima in diuinis Scripturis adducta, etiam non pauca lectu digniſſima inuenies apud Ioſephum, antiquit. lib. 10. cap. 12. vbi horum hiſtoria plenè recenſetur. necnon apud S. Chryſoſtomum in Homilia de Tribus pueris, circa finem tomi 1. cuius initium eſt: Trium puerorum ſermo tractabitur, &c.*] C *aliíq; plures eiuſdem Chryſoſt. de iiſdem Sermones Græcè reperiuntur nondum editi. De quibus etiam lectu digna habet S. Athanaſius, in Sermone ad virgines, ſiue de Virginitate, ac meditatione, poſt initium, vbi multa in laudem Danielis & Trium puerorum in medium adfert. Et S. Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis in lib. de Patribus veteris teſtamen. ac S. Fulgentius, in Serm. de Tribus pueris, qui incipit: Vicina eſt liberatio redemptorum, quia iam triumphat libera captiuitas puerorum, &c. Item S. Zeno Epiſcop. Veronen. lib. 2. ſuorum Sermonum, Serm. 30. 31. 32. 33. 34. 35. & 36. Quibus denique accedit & Commẽtarius Simeonis Metaphraſt. de Propheta Daniele, & de ſanctis Tribus pueris. qui incipit: Cùm Nabuchodonoſor Rex Aſſyriorum ciuitatem Hieruſalem bello cepiſſet, &c. vbi copioſè de his agitur.*

Ait enim Hieremias: Facies Sacerdotum non ſuſceperunt, neque ſenum miſerti ſunt. Principes manu ſuſpenſi ſunt, & pueri in ligno, &c.] *Vbi in edit. 70. Thren. 4. ſic: Facies Sacerdotum non acceperunt, & prophetarum non ſunt miſerti, &c.*] *In pleriſq; tamen loco (prophetarum) legitur (ſenum) ac pro (ſuſceperunt, vel acceperunt) non erubuerunt, vel non ſunt veriti.*] *vt hic quoque apud S. Ephrem, & in vulg. vbi eſt: Facies ſacerdotum non erubuerunt, neque ſenum miſerti ſunt.*] *Sequitur ex Thren. 5. poſtea: Principes manu ſuſpenſi ſunt, &c. paucíſq; in ſacro Cod. interiectis:* [*& pueri in* D *ligno infirmati ſunt, &c.*] *quomodo in edit. LXX. ac hic apud Ephram. At in vulg. ſic: Principes manu ſuſpenſi ſunt, facies ſenum non erubuerunt, adoleſcentibus impudicè abuſi ſunt; & pueri in ligno corruerunt, &c.*] *Reſpicit autem hic Auctor partim ad verba Hierem. Thren. 4. & partim Thren. 5. vt in ſimilibus ſæpe alibi. De quibus, & in Scholijs edit. LXX.*

Sequitur paullo poſtea hic apud Auctorem: Ecce hoc malum à Domino, quid amplius expectabo à Domino? [*Locus eſt 4. Reg. 6. concordatq; lectio Ephram, cum LXX. Pro quo, vulg. ſic:* Ecce tantum malum à Domino eſt quid amplius expectabo, *&c.*] *vbi editio Complut. habet:* quid orabo Dominum amplius? *& iuxta Hebræ.* quid expectabo Domino vltra? *per ſubauditionem præpoſitionis (à) & ſic in Græco textu Ephram, & LXX. vbi etiam ea abeſt, quam ideo ex vulgat. hic adiecimus, atque ſuppleuimus, & (*à Domino*) repoſuimus.*

Diſponit ac præparat Amelſad, quem conſtituerat Princeps eunuchorum ſuper Danielem, Ananiam, Miſaelem, & Aſariam.] *Vbi pro (*Amelſad, *ſiue* Amelſal, *vt in alio eſt Codi. legitur in vulg.* E Malaſar. *ſed editio LXX. cum lectione Ephram in hoc conſentit, vbi iſte locus Dan. 1. ſic legitur:* [*Et dixit Daniel ad Amelſad, quem conſtituerat Princeps eunuchorum ſuper Danielem, Ananiam, Miſael, Aſariam, &c.*] *ac paulo ibidem poſt: Et fuit Amelſad tollens cibum eorum, & vinum potus eorũ, & dabat eis ſemina, &c.*] *ſicq; ferè apud alios etiam antiquos Patres, præſertim Græcos.*

Comperti ſunt & illuſtriores exteriori corporis forma atque aſpectu, & in omni diſciplina ac ſapientia magis inſtructi, *&c.*] *Alluſio clara eſt ex verbis Dan. 1. ſed ad verbum, apud Ephram hic eſt Græcè:* ἐν τῇ γραμματικῇ σοφίᾳ. *i. in Grammatica ſiue litterata ſapientia. notatq; S. Hieron. pro hoc, Symmachum interpretatum eſſe hic artem Grammaticam; vt videri poſſit hæc eadem cum lectiõe Symmachi. Vbi tamen in editione LXX.* ἐν πάσῃ γραμματικῇ, καὶ σοφίᾳ. *i. in omni litteratura ſiue diſciplina, & ſapientia.*] *quomodo etiam hic textum Græcum Ephram, ex ſacro Cod. tranſtulimus. Cæterùm in vulg. hic Lat. eſt: Pueris autem his dedit ſcientiam & diſciplinam in omni libro & ſapientia.*] *ſicq; in Schol.*

Græc.

Digitized by Google

Grat. ἐν παντὶ τῷ βιβλίῳ. i. in omni libro, &c. Sed iſta ac ſimilia eruditis plenius examinanda, conciliandaq; relinquimus: nobis lectionum varietatem, & in pleriſque concordantiam oſtendiſſe ſat ſit. A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI SERMO, IN IONAM PROPHET.

Et, de Pœnitentia Niniuitarum.

Ionæ 1. 2. 3. IONAS Hebræus, ex mari reuerſus, inter incircunciſos prædicat B
in Niniue, ciuitate ſuperba & inſoleſcenti: quam quidem ingreſſus
Propheta, formidabili ſua voce turbatam, & attonitam reddidit.
Ionæ 1. 3. Ciuitasque gentilium, confeſtim prædicatione filij Amathi, deterrita
eſt: & velut mare, vndique turbabatur eius voce, qui ex pro-
fundo reuerterat. Et cùm deſcendiſſet in mare, conturbauit illud:
Ionæ 2. 3. & reuerſus in aridam, illam confeſtim exagitat. Concuſſum eſt mare per oratio-
nem eius: & terra prædicatione ipſius conſternata eſt. Agitatum atque deterritũ
eſt mare, precatione eius: & terra, ob magnam pietatem & miſericordiam Dei,
obſtupuit. In vẽtre ceti ingentis orabat: ſimiliter & Niniuitæ, in ciuitate magna.
Ibidem. * τοῦ πλάνου. Oratio Ionam ex ventre ceti liberauit: & deprecatio Niniuen à lapſu * atque rui-
* al. Niniuitæ. na præſeruauit. Fugit Ionas à facie Dei: eodem etiam modo * Niniue, à lætitia & C
* δικαιοκρισία obleċtatione. concluſitque duos iuſtum * iudicium, tamquam debitores quoſ-
dam: & protulerunt ei ambo pœnitentiam, vt partes ambæ liberarentur. Ionam
* μεταξὺ τοῦ καιροῦ. intra * continentem conſeruat: & à ſeipſo didicit propheta Ionas, æquum eſſe vt
viuant, qui pœnitentiam agunt. formam quippe & exemplum ipſi dedit diuina
* al. aſcendit. gratia. Ionas pœnitentiam faciens, * reuertitur ex mari, vt ciuitatem * demerſam
* βυθισθεῖσαν. Ion. 2. 3. reduceret. Perturbata eſt tota ciuitas, ſicut & mare, per vocem Ionæ. Ex profun-
do aſcendens iuſtus Ionas, os ſuum aperuit: & Niniue audiens, illicò turbata eſt.
Iudæus prædicans, magnum ciuitati terrorem incuſſit, mortem diuulgans apud
auditores ſuos. Conſtitutus eſt prædicator medicus, inter gigantes: & ex profun-
* ἔκλασε ditate, velut pueri perterrefacti ſunt. Fregit * atque inflexit ſua voce corda Re-
* al. euerſum iri dicebat. gum: quia illorum vrbem ſuper ipſos * euertebat, vna voce omnem eorum ſpem D
præcidens. nam poculo iracundiæ atque excandeſcentiæ potabat eam. Audierũt
Ionæ 3. Reges, & humiliati ſunt, proieċtisq; coronis ſuis, luxerunt: & pro ſplendido ami-
ċtu, ſaccis induti ſunt. Audierunt ſeniores multo honore digni: & ſua capita
* al. corã pauperibus. cinere contexerunt. Audierunt diuites: & ſubitò theſauros ſuos * pauperibus
* γραμματεῖα. aperuerunt. Audierunt creditores: & mox tabulas * ac ſyngraphas quas habe-
* al. debitoribus commodantes. bant ſciderunt, adhuc * iis præterea largientes. Audierunt debitores: & ſecum
cogitabant, iuſtum id eſſe, vt quæ debebant, redderent. nam quiſque ſtudebat,
quæ ſalutis ſuæ eſſent, curare, & Deum placare. Non erat ibi homo, qui ſubdola
* κερδῆσαι. al. piſcari. aliqua vafritie vellet quidpiam * lucrari: quoniam omnes vna iuſta voluntate
atque propoſito in animum induxerant, qua ratione animam ſuam lucrari poſ-
* τὰ σῦλα. ſent. Vocem Ionæ audientes fures, dominis * ſpolia quæ abſtulerant, reſtituerũt:
* μωρομανοῦντες. & inſanorum * more, quià furibus erant ſpoliati, ne vllo quidem modo ſume- E
bant; ſed illis remittebant, & concedebant: ſe enim quiſque iuſtè diiudicans,
humaniter ac benignè in proximum ſe gerebat. Audientes homicidæ, confite-
bantur ſe iudicum timorem deſpexiſſe. Audierunt iudices, & condonârunt:
quia in tremenda illa ira, non erat qui iudicaret. nam quilibet benignitatem ſe-
minare ſtudebat, vt & ipſe indulgentiam ac veniam ex ea metere poſſet. Audie-
runt peccatores vocem Ionæ: & ſuas ipſi actiones confitebantur. Audierunt
quoque ſerui: & ampliorem ſuis dominis honorem detulerunt. Ad vocem Io-
* ἀλαζονείας, καὶ ὕβρεως. næ, opulentæ * ac ſuperbæ fœminæ elationem ſuam ac faſtum in ſacco humilia-
Pœnitentia noſtra, in comparatione Niniuitarum, nulla. bant. At noſtra pœnitentia, ſi cum Niniuitarum pœnitentia comparetur, velut
ſomnium quoddam eſt, & tamquam vmbra meridiana. Niniuitæ multas elee-
moſynas contribuerunt: & nos non ceſſamus iniuria afficere alios. Niniuitæ, cum
honore

A honore ſeruos libertate donabant: vos autē liberos nolite iniuſtè in ſeruitutem redigere. Cùm enim Ionas in Niniuēn ciuitatē illam magnam eſt miſſus, vt eam peccatorum debitis liberaret; non ſe armis atque haſtis, ſed * præconio armauit. Medicus erat miſſus, ad incidenda illorum vulnera: & acribus * atque adſtringentibus medicamentis mundare volens morbos, aperiendo oſtendebat ipſis * eorum vulnera. Miſit Ionam diuina gratia in ciuitatem, non vt illam ſubuerteret, ſed vt curaret. Non dixit ad * eam Ionas: Reſipiſce. oſtendens ægrotantem confugere debere ad medicum. Excluſit eos ſpei foribus: vt quantitatem ac magnitudinem morbi ipſis declararet. Pulſarunt, veriti ſuam ipſorum damnationis ſententiam; eamque ieiunijs & orationibus reſciderunt, vt quantum pœnitentia valeret, demonſtraretur: nam ſententiam * iſta Dei immutauit, atque diſſoluit.

Locus in Græcō mendoſus.
* κηρύγματι.
* στυπτικοῖς.
* τὰ αὐτῶν τραύματα.
* al. non dixit ipſis, vel, ad ipſos Ionas: reſipiſcite.
* al. Sententiam enim, qua illos Deus damnauerat, iſta diſſoluit.

B Peccatorum ægritudine detinebantur: & ſicut enſe, formidabili voce ſua Ionas perſuaſit ipſis. non quidem vt eos concideret, atque vaſtaret: verùm vt eo viſo, à malis, quæ morbos pariūt, deſiſterent. Medicus erat, qui morbos curaturus aduenerat: nudatumq; enſem ſuum infirmis exhibuit. Adſpexit eum ciuitas inſtar lictoris conſiſtentem, ac gladium iræ tenentem: & ſtatim conturbata eſt. Ex lecto, ægroti diligenter ac feſtinanter præ timore ad pœnitentiam currebant: & vox Ionæ, gladij inſtar, diuturnas putredines, atq; incurabilia vlcera incidebat: medicus enim erat, infirmos curans in virga comminationis. Plus quàm * cæteris pharmacis, medici erga ægrotos blanditijs vtuntur: at Ionas multa auſteritate ac minis. & populus ille velut ægrotus ex ſuo fugit lecto: cernebat enim virgā iracundia atq; furore plenam, quæ ſanabat laborantes morbis concupiſcentiæ; ſingulique timore ſanabantur. Varia regū opſonia prætermittebantur * atq; ceſſabant; ſimiliterque ſumptuoſa principū prandia.

* ὑπὲρ ἄλλων φαρμάκων.
* ἐργμῶν.

C Quòd ſi matres tunc ſuos infantes non lactabant; quis inter ipſos, delicias requireret? Pecora ab aquis cohibebantur: quis igitur inter eos eſſet, qui vinum omninò biberet? Et ſi Rex ſeipſum ſacco induebat; quis ex ijs foret, qui ſplendido ſe amictu veſtiret? Et ſi meretrices tunc modeſtæ, ac continentes cernebantur: quis eſſet, qui ſe fornicationi * atque libidini emanciparet; vel etiam nuptui * ſe traderet? Si diſſoluti ac immodeſti, metu perculſi, reſipiſcebant, modeſtosque ſe exhibebant; quis eſſet inter illos, qui prorſus rideret? Si hilares, tunc cuncti flebant, atque lugebāt; cui, obſecro, res ludicræ placerent, iucundæq; viderentur? Si fures * iuſtitiam colebant; quis auaritiæ indulgeret? Et ſi ciuitas metu concidebat; quis ibi domum conſeruaret? Aurū in terrā proiectū iacebat, & nemo erat qui furto illud auferret. Aperuerant theſauros, & non erat qui raperet.

Ionæ 3.
* συνουσιαζόμενος.
* ἐγγαμίζων.
* κλέπται ἐδικαιοῦντο.

D Cohibebant luxurioſi ſuos oculos, ne laſciuè atq; impudicè mulierum pulchritudinem conſpicerent. Studebant fœminæ ſuam obſcurare venuſtatem; ne aſpicientes, in * ijs aliquod ſcādalum paterentur. Vnuſquiſq; enim de proximo pariter curando, ſollicitus erat: vt omnes ſaluarentur. Vnuſquiſq; proximū ad preces, & confeſſiones hortabatur: & effecta eſt tota ciuitas, velut corpus vnū. Vnuſquiſq; enim obſeruabat, ne quis laberetur inter ipſos. Nullus ibi precabatur, vt ſolus redimeretur: verùm vt membra, ſinguli pro ſe mutuò deprecabantur. Nam tota ciuitas, ſicut homo vnus, erat appellata; vt euerſioni & interitui traderetur. Rogabant iuſti pro peccatoribus, vt etiam illi ſaluari ſecū poſſent: viciſſim autē peccatores ad Deū clamabant, vt iuſtorum voces exaudiret. Animum tuū diligenter intende chariſſime, & conſidera quomodo in tam vehementi pariter degebant planctu: nam infantium eiulatus cùm valde eſſet

* al. ex ipſis.
Ciuitas tota, velut corpus vnum.
Tota ciuitas, ſicut homo vnus.

E miſerabilis, totam ciuitatē ad fletū ac luctum excitabat. Ploratus filiorū cum lachrymis * aſcendens, corda & viſcera parentum turbabat. Senes, lamētationibus ſeipſos * obruebāt; euulſiſq; ſibi canis crinibus, in terrā eos proijciebant. Iuuenes autem dum in tantis cernerent lamentis ſenes poſitos, amplius ſuas ipſi voces extollentes, cum eiulatu atque ploratu pariter clamabant: quia concorditer vnico temporis momento moriebantur, ſepeliebant & ſepeliebantur. Apprehendebāt filij matres, & vtrimque trahebant eas, vt ipſos à morte eriperēt. Infantes & pueri præ horrenda illa voce, in ſinum matrum cum eiulatu ſeſe * condebant. Veſperi & manè dies enumerabant, quibus prædicauerat Ionas; & quot adhuc ſupereſſent, vſque ad ſtatutum diem. Eiulabant cum lachrymis, patresq; ſuos interrogabant: O patres, veſtris amantiſſimis enarrate filijs, quot iam dies tranſierint; &

* ἐν δάκρυσι ἀναβαίνων.
* κατέχωσαν.
* ἀπεδύοντο, al. ἐνεδύοντο. i. ſeſe abdebant, vel condebant.

quot

quot adhuc reſtent, ex quibus Hebræorũ hic prædicauit filius: & quænã ſit hora: A
qua nos ad inferos deſcendamus omnes? & quando læta atque iucunda olim ci-
uitas exterminabitur? Quæque ſit illa dies, quando fama perditionis noſtræ per
vniuerſum terrarũ orbem diuulgabitur: & videbunt ſæuum atque acerbum ſpe-
ctaculum cuncti prætereuntes? Vbi verò iſta patres à ſuis filijs audierunt, amaras
* ἀνεχύθη. ſuper eos lachrymas * compreſſi eduxerunt, & reſponſum ijs dare nequiuerunt:
quia ora ipſorum dolor obſtruxerat, ne filiorum tribulationem augerent, & an-
* id eſt, filios ſuos. te præfinitũ tempus morerentur. Cohibebant lachrymas, complectẽtes * viſcera
ſua, vt chariſſimos ſuos conſolarentur filios. Verebantur, quod verum erat, pa-
A SIMILI. tres dicere, quodq; propinquus eſſet dies, quem Propheta prædixerat. Et quem-
Gene 22. admodum Abrahã, ſuum cupiens conſolari filiũ Iſaac, inuitus prophetabat: ſic
quoq; Niniuitæ, inulti vaticinabantur, dum ipſi proprios cõſolari ſtudebãt filios. B
* τὸ πρόβατον λογικόν. Iſaac, quæ * ouis erat rationis compos, ſciſcitatur de victima irrationali patrem:
Ibidem. Pater mi, (inquiens) vbi eſt victima holocauſti? Non myſteriũ reuelauit Abrahã:
ne illo triſtitia affecto, ipſius donum inquinaretur. Studebat Abraham immola-
re filium ſuum: atq; vt ex obſcuris incertiſq; ſtudebat, ita incerta & obſcura præ-
NOTANDVM MYSTERIVM. dicabat. Nam lingua Abrahæ, plus nouerat quàm cor; manebatq; mens eius otio-
ſa: at lingua vaticinabatur. Os cùm ſoleat à corde addiſcere, hic cor edocetur ab
Ibid. Gen. 22. ore myſteria futura. Ego & Iſaac, dixit Abraham pueris ſuis, poſtquã in montem
aſcenderimus, reuertemur ad vos. Conſultò enim Abraham ad pueros dixit: vbi
in montem aſcenderimus, ad vos reuertemur: nam Abrahã, cùm putaretur men-
NINIVITARVM COMPARATIO. tiri, prophetauit. non tamen mendax erat: quoniã veritatis patrociniũ gerebat.
Sic quoque Niniuitæ mentientes, vera loquebantur: mentiri enim ſe exiſtiman-
tes, Prophetas ſe veritatis præbebant. Nam illachrymantes, ſuis dicebãt filijs: No- C
lite timere, filij mei chariſſimi; at potius valde cõfidite: Dominus enim benignus
eſt, & miſericors; & nullo modo delere ſuam ipſius vult imaginem. Nam ſi pictor
A MAIORE. propriam ſuam, quam depingit imaginem, omni cautela atque diligẽtia ſeruare
ſtudet: quantò magis Dominus ſuam ipſe imaginem mente & ratione præditã, à
malis & periculis cuſtodiet? Nequaquam ſubuertere atque delere veſtrã vult ci-
uitatem: ſed per minas, ad pœnitentiam vos inuitat. Quoties etiam vos à nobis vt
chariſſimi cæſi eſtis; & minas intentatas noſtis? ex diſciplina autem atque cor-
reptione, prudentes, & hæredes euaſiſtis; verberumq; dolor gaudio vobis ex-
ſtitit. Sic ergo & de hominum amatore Deo cogitate: quippe qui patris inſtar
* ἐν παιδείᾳ. caſtigat, & rurſus miſeretur: virgam ſuam attollit, vt terreat, & in * officio conti-
neat: corripit, & non occidit; imò potius conuertit. Nam ſicut nos patres, viſce- D
ribus miſericordiæ vos corripimus, verberũ comminatione vos poſſidere cupi-
entes: ita quoq; Dominus, qui & ſi corripiat, vt pater; gratia tamẽ ſua cuncta nos
redimit ac liberat: & dum ſua comminatur virga, charitatem declarat; omni-
buſq; miſerationum ſuarum theſaurum aperit. Neque enim tantum diligere vos
poſſumus: quantum Deus per viſcera miſericordiæ ſuæ, filios hominum amat.
* al. lachrymari deſinite. Conſolamini vos ipſi filij, & lachrymas * ſiſtite: non corruet ciuitas, ſed ira præ-
teribit. Hæc porrò Niniuitæ, ad ſuos, loquentes, filios, conſolabãtur eos; nec opi-
nantes prophetabant, & quidem prophetæ erant veritatis: nam prophetas pœ-
nitentia eos effecerat. Talia autem loquentes, à lachrymis non ceſſabant; licetq;
conſolationem acciperent, fletibus tamen indulgebant, minarum enim timor
* τὴν νηστείαν ἐπέτεινεν. ieiunium * augebat, præſcriptoque die angebat ac cruciabat; ipſi autem precibus E
operam dabant. Egreſſus eſt Rex, & ſeipſum populo exhibuit: conſternataque eſt
ciuitas, cernens eum ſacco amictum. Vidit etiam Rex totam lugentem ciuitatẽ,
& ab inſpectione eorum, lachrymis oppletus eſt. Lachrymata eſt ciuitas ſuper ſu-
um Regem, cernens ſuper caput eius terram & cinerem. Plorauit Rex ſuper to-
tam ciuitatem, adſpiciens eam in luctu, ſacco amictam. Omnes pariter flebant, at-
* συγκινεῖν αὐτούς. que lugebant; ita vt etiam lapides eius, ad * lugendũ cum ipſis, prouocarent. Quis
ſic orauit? Quis ita deprecatus eſt? aut quis ſic coram Deo humiliatus eſt? aut
* al. exuit? quis ita repentè ſuas & manifeſtas & occultas actiones * detexit? Quis tenui, nu-
daq; voce permotus, cor ſuum ob ſcelera diſrumpere ſtuduit? Quis audito verbo,
* θανάτῳ συνεσχέθη; mox mente concuſſus, ac vulneratus eſt? Quis à miſerabili voce, morte * corre-
* al. morti addictus eſt? ptus eſt? Aut quis ante oculos ſuos, amatorem hominũ Deum, per pœnitentiam
con-

Digitized by Google

A contemplatus eſt? Quis iuſtum vidit extrahentem gladium; & totam ciuitatem clamantem, atque plorantem? Quis tolerare poſſet lugubres ſenum, ac iuuenum voces? Cuncti enim audiebant ſuos impletos eſſe dies, omneſq; vno die deſcenſuros ad inferos, ciuitate ſubuerſa: quando non erit qui mortuos ſepeliat, neque qui ſepeliatur: propterea quòd ad omnes* ſententia pertineret. Iuuenes matrimonio iam coniungendi, repentè ſuam mortem exſpectabant. Quis ergo ſponſarum eiulatus tuliſſet? nam cùm adhuc in nuptiali thalamo, pro oblectamento atque lætitia accumberent, ſubitò vnà cum ſponſis ſuis, in mortis caſum atque ruinã vocatæ ſunt. Quis igitur poterat non lachrymari, ipſum tunc flentem Regem adſpiciens; quia repentè relicta regia ad inferos eſſet migraturus: & qui viuorũ motus rexerat inter eos, iam vnà cum eis moriens, in terram eſſet ac cinerem recaſurus? Pro vehiculo, & magno ſuo honore, audiebat ſuam ciuitatem mox ſubuertendam. Pro delicijs ſuis, varijsq; obſonijs, audiebat mortẽ ſubitò deuoraturam ipſum: nam viui vocabantur totius ciuitatis incolæ, vt ad inferos deſcenderent. Vocabat Rex ſuas copias, ac flebat ſuper illas; atque etiam illæ ſuper eum. cœpitq; illachrymari, ac dicere coram ipſis: Quàm* multis in prælijs, victor fui? atque etiam vos, quoties aduerſus hoſtes ſtrenuè decertantes, vbiq; celebrati eſtis? Non eſt amplius conſueti belli tempus, vt egreſſi rurſus vincamus. Multarũ nationum, ac populorum victores fuimus: & nunc ab vno Hebræo ſuperari debemus? Sola noſtra vox Reges exterruit: & iam *miſerandi iſtius vox omnes nos perturbat? Nos frequenter quocumque tẽpore ciuitates depopulati ſumus: & in noſtra ciuitate nos modò peregrinus ſuperat? Viliſſimi hominis voce deterrita eſt ciuitas noſtra Niniue, mater gigantum, formidabilis leæna: ipſa inquam, in propria caula* atq; ſpelunca vehementer ab Hebræo turbata eſt. In omnem terrarũ orbem infremebat Niniue: & nunc vox Ionæ fremit ſuper ipſam? Siccine debilitatũ eſt ſemen Nembrod ſtrenui gigantis, qui* condidit eam? Optimum conſiliũ Rex dedit copijs ſuis, ſic ſuadens: ne quæſo iam relaxemur; vt non pereamus velut miſeri quidam. Nam quando quis tentationem aliquam viriliter ſuſtinet; ſi nõ ſuccubuerit, lucrum ſibi duplicabit: ſiue enim viuat, glorificabitur; ſiue etiam mortem obierit, laudibus celebrabitur. Inſtar igitur magnanimi ac ſtrenui pugilis, confortemur & viriliter agamus, armiſque muniti fortiter decertemus. Quamuis enim victores non fuerimus, ſed tamen fortiter mortem oppetierimus; præclarũ ſanè omnibus nomen relinquemus. Notũ quippe eſt nobis rectũ Domini iudiciũ; atque benignitas. Metuamus *eius iuſtum iudiciũ, & honorẽ ipſius* miſericordiæ duplicatũ deferamus. Quòd ſi placatũ fuerit iudicium; multitudo miſerationum ipſius nobiſcũ erit: nam inter miſericordiam & iuſtitiam, noſtra pœnitentia nequaquam infructuoſa remanebit. Armaturam nobis ipſi iam iamq; ad nouum imminens bellum paremus. Nolite deſpicere Ionam: non enim ſimpliciter ad prædicationem eius attendere oportet. In maximam nos ſollicitudinem atq; *mœſtitiam, ſua qua prædicat voce, coniecit. Siquidem aſpectus eius vilis eſt, ac minimus: at vox ipſius ſonora eſt, & terrore plena. Coram omnibus vobis interpellaui eum: vt tamquam *in fornace, illius verba probarentur. Non eſt territus à nobis, neque commotus: ſed neque in verbis quæ protulerat, mutatus eſt. prorſus, inquam, non eſt commutatus: quia veritati *conſentiebant. Blanditijs cum ipſo egi: ſed non perſuaſi. Terrorẽ incuſſi ei: ſed non eſt remiſſior effectus. Oſtendebam ei diuitias: & irriſit me. Exhibebam ipſi gladium: & ſubſannauit eum. Enſem *neglexit, & munera contempſit: in nullo enim iſtorum hic remiſſior euaſit. Sunt qui munerum blanditijs flectuntur: alij gladium cernentes expaueſcunt: at hunc Hebræũ inter aſſentationes & minas conſtitutum, vtraq; *in re inuenio fortem. Vidit hic gladium, & irriſit eum. Auaritiamq; tamquam rem nihili ſuperauit. Omnis ſermo ex eius ore fluens, ſuo acumine verba ſcindit. Non terretur omnino auſteritate mea. neque oblatis honoribus, perſonam *cuiuſquã reſpicit. Cunctas noſtras diuitias, vt ſtercus quod peſſundatur, æſtimauit. Numquid ergo faciem ſuam æream reddens, ſic ad nos è Hieruſalem aduenit? Sermo ipſius factus eſt nobis loco ſpeculi, in quo Deum habitantem, & malis noſtris actionibus comminantem vidimus: in ipſo autem, rectam* iuſtitiam prauis noſtris iraſcentem debitis, aſpeximus. Propterea ſentẽtia peruenit ad ciuitatem, ex ore Dei con-

* διὰ τὸ κατὰ πάντων φθάσαι τὴν ἀπόφασιν.

* ἐν πόσοις πολέμοις.

† τοῦ οἰκτροῦ;

* μάνδρᾳ.

* τοῦ κτίσαντος. al. τοῦ κτήσαντος. i. qui poſſedit eam. ſed altera lectio melior & certior, hoc loco.

* Αἰδεσώμεθα αὐτοῦ τὴν δικαιοκρισίαν.

* εὐσπλαγχνίας.

* al. moleſtiam.

* ὡς ἐν χώνῃ.

* τῇ ἀληθείᾳ καταδέδεντο. i. cum veritate erant colligata.

* ξίφους γινομένου καὶ δώρων ἀμέτρων.

* κατὰ ἑκάτερον.

* ἐπροσωποληπτεῖτο.

* δικαιοκρισίαν.

cõtra nos egreſſa. Quòd ſi aduentans, pacẽ prædicaſſet; ſuſpicari potuiſſemus, ipſum velut aliquẽ turpis lucri cupidũ, præclaris ſcilicet ac fauſtis, quæ nobis * vaticinaretur, munera à nobis pro mercede ſuorum ſermonũ captare. Medicus veritatis ad ægrotantem ingrediens, veritatem prædicat. Chirurgia vtendũ, ignisq; acerba eſſe cauteria adhibenda prædicit. Non veretur molarium * dentiũ enarrare euulſiones. Non pertimeſcit ad Regem properare, & ei ſuos morbos aperire. Non veretur vel ipſi auſteritatis pharmacũ propinare. Quis ergo mendacem eum appellet, qui iram prædicat? Si enim mendax eſſet, etiam verbis adulatorẽ agere deberet. Superat * atque excellit, vt video, quoſcumque medicos: neq; tantillum quidem panis vult à nobis porrectum comedere. Si iuſtus cùm ſit, Ionas ieiunat: ſtudeamus & nos ieiunare, quoniam peccauimus. Si ſanctus cùm ſit, rogat & obſecrat: ſeriò ac diligenter etiam nobis, ipſi ſaccos ſubſternamus. Ieiunat, & orat: ne inſtar mendacis videatur. fortaſſe enim idcirco ita contendit, vt ciuitas conuertatur. Nam fidem haberi vult prædicationi, quã ipſe palam promulgauit nobis: & nos per eam * oppugnemus ipſum. Non peccauit Propheta: ſed peccata nos morte mulctant. Neq; verò Hebræus noſtrã ſubuertit ciuitatem: ſed eam noſtra delet malitia. Aliũ quippe inuiſibilẽ habemus inimicum, ô amici, cuĩ fortiter reſiſtere par eſt. Certamina iuſti Iob audiuimus, cuius cognita eſt fortitudo & ſermo tentatioq; eius, inſtar tubæ victoriã * quæ ad illũ pertinet, toto terrarũ orbe prædicauit. Si ergo ſic inimicus aduerſus iuſtos decertat; quid nobis faceret peccatoribus? Ipſe eſt, qui egreſſus erat, & conuiuij tempore domum ſuper filios Iob euertit, vinũ ſanguine miſcens; & qui eos, vnà cum poculis, nemini parcẽdo, contriuit. Vos in bello Reges viciſtis: at precibus Satanam nunc vincere ſtudete. Egrediamur deinceps caſtra * noſtra: & forte cum ipſo bellum committamus. Exuite thoraces; & induite ſaccos. Pharetras abijcite: & ad preces confugite. Relinquite enſes: & quærite fidem. Tela confringite: & ieiunium ſuſcipite. Nullius momenti eſt victoria, qua ſuperiores eramus, cum hoſtibus pugnantes, ac Regibus terræ. Si hunc vicerimus; maius * quid erit victorijs, ac trophæis, quæ quondam ereximus. Et quemadmodũ primus ſemper ego eram, qui in acie conſiſtebam, & me opponebam; ita in hoc quoque primus futurus ſum bello. Surgens itaque Rex, feſtinanter veſtem ſuam abiecit purpureã, ac ſacco ſe veſtiuit. Abiecerunt & illi ſua indumenta, ſaccosq; geſtârunt, ac cum eo lugebant. Niniuitæ, qui antea ſemper ſplendidè veſtiti incedebãt, tunc velut * Indi apparebant, metu futurorũ malorũ. Rex ſuis aſſumptis copijs, egreſſus, totam luſtrauit ciuitatem. Emiſit concionatores, qui vbiq; prædicarẽt, vt vnanimiter pœnitentiã agerent. Relinquat vnuſquiſque improbitatem ſuam; vt non lædatur in bello. Rapax, elargiatur. Luxurioſus, caſtum ſe gerat. iracundus, mitem ſe præbeat. delitijs indulgens, ieiunio ſe dedat. Nemo iniuriarum memoriam retineat. Nemo quippiam ſurripiat alienum. Nemo aliquem affligat * ac opprimat: neq; verò maledictis inceſſat. Si remiſerimus deinceps conſeruis noſtris; & Deus nobis dimittet noſtras in ipſum offenſas. Hæc noſtri ſit agminis * prælijq; ratio: & accipiemus victoriã, ſaluabiturq; ciuitas noſtra. Hæc atque alia eiuſmodi, in magna ciuitate clamabant * præcones; atque vt cum iumentis ieiunarent. Subſtitit Rex, inſtar medici morbos curans. Sanctificauit ieiunio ſua * caſtra: & glorioſum thoracem, ieiunij beneficio, ſuis militibus dedit. Vocans, adduxit omnem ſuũ exercitum ad orationem: & illius adminiculo, ſcutũ * liberationis conceſſit. Feſtinauit, vt in ea prædicaret manſuetudinis * pharetram: cuius ſagittæ ad cælos perueniunt, & dum mittũtur, vincũt. Exertum adduxit enſem, gaudio perfundens qui tenuit illũ. Vbi ſuũ Rex ita armauit exercitũ ieiunijs, & orationibus; incepit deinceps multitudinem viſitare, viros & mulieres, omnes * vnanimiter. dicebatq; ad illos: Omnes pro noſtra iam decertemus ſalute, viriliter ac fortiter: in ſuoq; ipſe ſacco exemplũ illis præbebat, vt tota ſic armaretur ciuitas. Filius Nemrod ſtrenui gigantis, à ferarum * cæde deſiſtens, prauas affectiones vulnerabat: & pro beſtijs, turpia iugulabat peccata, externisq; * feris relictis, interna perimere ſtudebat improbitatẽ. Pro gloria & honore currus, pedibus per vrbem * incedebat: omnesq; ad pœnitentiam ſtudioſè impellebat. Accedebat Rex ad vicos ciuitatis: vt ex ipſis peccati ſordes ablueret. Humiliter incedebat: & præſidiũ ipſemet ciuitatis ſibi * ſubiectæ, ne corrueret, fiebat.

A B C D E

* al. προφητεύῃ

* τῶν γομφίων.

* ὑπέρκειται.

* al. oppugnamus, ſed per cõiunctiuum hic legendum.

* al. victoriam illius aduerſus hoſtem inuiſibilem, per totũ orbem prædicauit.
Iob 1.

* q.d. egrediamur deinceps nos e caſtris noſtris contra Satanam, &c.

* al. maius quiddã eſt trophæis per nos aliquãdo erectis, &c.

* ὡς Ἰνδοί.

PRAECONVM VOCES

* θλιβέτω
Matth. 6. 18.

* τρόπος τῆς παρατάξεως
* κήρυκες.

* παρεμβολάς.

* θυρεὸν λυτρώσεως
* al. proclamaret in ea manſuetudinem pro pharetra.
* ὁμοθυμαδόν

* al. omiſſa ferarum venatione, ac cæde.
* λιπὼν τοὺς ἔξω θῆρας
* ἐπέζευε.

* al. ciuitatis, in qua ipſe regnabat.

Digitized by Google

A ſiebat. Videbat iſta Ionas, & vehemẽter obſtupuit: cœpitq́; admirari allenigena-
rum filios. Videbat bona Niniuitarum opera, atque virtutes: & illachrymans lu-
gebat ſuper Abrahæ ſemen in fide iuſtificatum, & ſuper ſemen Iacob, quod forni-
catum * erat à Domino. Cernebat incircumciſos corda ſcindẽtes, & circumciſos * ἐκπορνεύσαντα
in duritie cordis perſeuerantes. Cognoſcebat Niniuitarum Rex cauſſam prædi ἐκ τοῦ θῦ.
catæ iræ, ob eorum eueniſſe peccata: præſcidit cauſſam, & mala depulit. Medi-
cus erat, ſciens morbum ciuitatis: adhibitoq́; ieiunij pharmaco, ciuitatem curauit,
in ſacco & cinere peccatum ex ea profligans. At Ionas, tamquam iudex, pœnas
* ſibi pendi poſcebat: & ieiuniũ ipſis peccata condonabat. Congregati erant Ni- * al. rationem ab ijs exigebat.
niuitæ, modumq́; inquirebant placandi Dominum, & effugiẽdi mortem: cogno-
ueruntq́; ieiuniũ potens eſſe & efficax, ad ſedandam mortis ſententiã, & donandã
B ipſis vitam. Ionas ieiunat, metuens ne fortè illius beneficio ſaluentur, ipſeque
mendax reddatur. Sententiam Ionæ, pœnitentia irritam * reddidit: & vt ſapien- * κατήργησε.
tes, cognouerunt Deum benignum & miſericordem eſſe. Videbant Prophetam
durum * ac ſæuum, benigniſſimumq́; Deum: relictoque duro, ad miſericordem * σκληρόν.
confugerunt. Ionas ſpem eorum, comminationibus præcidebat: quam tamen ie- Ludit in iiſdem
iunium augebat, ac vitam promittebat. Vir autem, qui paullò ante, auſterum ſe vocibus, & an-
illis oſtenderat, illorum pœnitentia & magna humilitate poſtea exhilaratus eſt. titheсis.
Vrbs labefactabatur: ſed eam, ipſius eleemoſynæ confirmabant. Infantes in ma-
trum cõſeruati ſunt vlnis: quia tentationis tempore, ieiunare ſunt edocti. Senes
in ſuis clamabant ſaccis: & vita ipſis prorogata eſt, quemadmodũ etiam Ezechiæ. Eſai. 38.
Et quia in cordis compunctione, adoleſcentuli lachrymas profuderant; ſeruauit
eos Deus ipſorum coronis. Et quia ſponſæ, triſtitia circumdatæ erãt in thalamis
C ſuis; iterum cum gaudio reuerſæ ſunt. Clamabant quoq́; animalia, quòd aquam
non biberent: eratq́; omnium vox horrenda, hominum ac iumentorum. Iudiciũ
* rectum audiebat vocem eorum: & gratia confeſtim ciuitatem ſaluauit. Ex quo * δικαιοκρισία.
die Ionas ipſis comminatus erat, aſſiduè ieiunabant, & ſine intermiſſione orabãt.
Non ſiccabat * eorum oculus pœnitentiæ lachrymam: nec lingua ceſſauit effla- * al. non exſiccabatur eorũ oculus lachrymis pœnitentiæ.
gitare miſericordiã. neque auditus aliud audiuit argumentũ: ſemper enim lamẽ-
tationes audiebantur, & planctus, atque dolores. Non cernebatur ibi quiſquam
penitus hilaritati, aut riſui, vel ludicris rebus deditus: quia omnes, pectus tũden-
do * plangebant: nam lachrymarum vim quamdam inauditam aſſiduè * profun- * ἐκόπτοντο.
debant, & miſericordiam per pœnitentiam comparabant. Per ieiunium autem, * κατέχεον.
cum puritate continentiam abſque impedimento viri ſimul cum mulieribus ac-
quirebant. Quæ dum diuina cerneret gratia, miſericordiæ affectu tacta eſt; & vitæ
rorem, atq; commiſerationem ſuper eos effudit. Non enim vult mortem pec-
D catoris: ſed pœnitentiam, & ſalutem, amator hominum benigniſſimus, miſera- Ezech. 18. 31.
tor & miſericors ſemper Dominus, Pater, cum Filio, & Spiritu ſancto. Nam inter
iracundos, reconciliatio & pax orta eſt. Adoleſcentes, temperatè ac modeſtè ſe
gerebant. virgines, in caſtitate degebant. feroces ac temerarij, mites euadebant. * al. & Rex, & ſeruus nudis
Vnus erat aſpectus omniũ, & vnus amictus. Rex & * ſeruus, nudis pedibus ince- erãt pedibus, q.
debant. Vnus diuitibus & pauperibus erat cibus. Vnus ex æquo erat potus, domi- d. in hoc quippe ſimiles erãt,
nis & ſeruis. Sub vno cuncti pœnitentiæ iugo currebant, vt Dei miſerationes ac- Rex & ſeruus,
ciperent: & in vno ſimul opificio concorditer operabantur, vt etiam remiſſionẽ quòd neuter
vnam à Deo referrent. Nam ciuitas, vt arundo à vento agitabatur; & inſtar paſſer- calceos tunc geſtaret.
culi in ſpinis conſtituti. Non exiſtimabant manè ipſis appariturum diem. In fau-
cibus mortis tota tunc conſtitit ciuitas: & ad portas inferni * iactata pulſauit. Io- * σαλευομένη.
nas, dies numerabat, & noctes: at Niniuitæ, ſua enumerabant peccata. In tugurio
E Ionas precabatur, vt * vera locutus videretur: & in ciuitate orabãt Niniuitæ, ne Ioan. 4.
morerentur. Timebat Ionas, inſpiciens ipſorum lachrymas: vnde quod ciuitati * ἀληθεῦσαι.
euenturum erat, animaduertebat. Vmbram * habebat cucurbitæ, quam ipſe non * σκιὰν τῆς κολοκύνθης.
plantauerat: at illi, æſtu diei exſiccabantur. Tugurium Ionæ, ab imo exaruit: at Ibidem.
illis obumbrauit dextera altiſſimi. Videbat illos inſtar aquæ contremiſcentes, à
conſpectu Dei. Cernebat puſiones, in ieiunio & cinere ad Dominum vociferan-
tes. Adſpiciebat infantes in lachrymas prorumpẽtes, vitulos * mugiẽtes, & * agnos * al. vitulos & oues boantes.
balantes. Contuebatur viſcera matrũ, omnesq́; vna voce miſericordiam Domini * al. agnas.
implorantes. Conſpiciebat ſenes lugentes, & ad Deum confugientes: ſenes verò Ibidem.

 Iſraël

Iſrael ſeditioſos atq; diſſolutos. Contemplabatur Niniuen valde pœnitentem: & Sion fornicantem, ſuiſq; idolis inſanientem. Reſpiciens Niniuen, reprehenſionem aduerſus Hieruſalē ſemper ſeditioſam* ingeminabat. Vidit meretrices Niniuitas reſipiſcentes, ac pudicitiā ſectantes: filias verò Sion furioſè * atq; inſanè ſcortantes. Vidit mendaces, in Niniue veritatem meditantes: & falſos prophetas, ſemper in Sion dolo ac fraude plenos. In Niniue palam idola confringebant: & in Hieruſalem occultè illa adorabant. Idoneum * experimentum Ionas accepit à gentibus: quia Moyſen ſuſcepit Rex idolorum, & vidua Eliā, & alienigenæ Dauidem, quando ipſum perſecutus eſt Saul Rex Iſrael. Vidit Ionas tamquam Eccleſiam congregatam Niniuen; & vt non * mendax ſua efficeretur prædicatio, ſtudebat: Dei autem templum, quod eſt in Hieruſalem, Iudæi ſpeluncam fecerunt latronum. Rex Niniuitarum, ſuppliciter Dominū obſecrabat: at Ieroboam, coram ſculptili vitulo adorabat. Viui, ſuos deflere ſolent mortuos: at Niniuitæ, viuos omnes filios ſuos, & affines plangebāt. Ingens atque horribilis illic tunc erat luctus: quia cuncti ſe viuos putabant in terram deſcenſuros. Quantò enim magis ingeminabantur dies, qui præſcripti erant: tantò lachrymæ atque gemitus amplius abundabant, quaſi deinceps ſuperſtites futuri non eſſent. Inſtabat iam dies ſubuerſioni proximus: & ciuitas planctu atque eiulatu repleta erat. Lamētationibus atq; doloribus, aggeres terræ reſonabant. Lutum ex lachrymatum abundantia fiebat, quas ipſi * fundebant. Excitabant patres coram ſe filios ſuos: vt ſimul acerbam cum ipſis mortem lugerent; ſponſoſq; ac ſponſas in medium adducebant. Et quis ex ſæuo hoc ſpectaculo animū retineret? Spectabant pa..es pulchritudinem filiorum ſuorum: & præ magna triſtitia, offundebantur ipſis tenebræ. putabantq; terræmotum fieri, & exaltârunt voces ſuas lamentabiles vſque ad cælum. Viri ſenes & anniculæ, ad ſepulcha abeuntes plorabant: quia qui ſepeliret, ipſiſq; oculos * clauderet, inter ipſos non erat. Singuli ante oculos, mortem amarā adſpiciebant; eiulatuſq; emittebant, neſcij ad quod genus mortis peruenirēt. Dirumpebant corda ſua, audientes diſrumpi terram. Mutatæ ſunt ſpecies ac formæ omnium facierū: cùm ſimul * putarent fore, vt terra euerteretur. Rex ſaccum ferens, grauiter doluit; dum ſecum cogitaret, poſtero ſe die ſuperſtitem non futurum. Omnes cineribus veſcebantur, & Deo ſupplicabant. Omnes precatione os ſuum ſtudioſè replebant. Cuncti ſuos amicos conuocabant: vt eorum ſatiarērur aſpectu, priuſquā ad inferos ipſi deſcenderent. Impleto iam die, conſiſtebant pariter in gradu mortis: apprehenſiſq; inuicem manibus, ſe mutuò deplorabant. Aduenit nox vltima, ipſiq; cum planctu differebant, qua hora vox ruinæ eorū audiri deberet. Arbitrabantur veſperi ciuitatem ruiturā: ſuperuenit veſpera, & planè nihil ciuitas paſſa eſt. Exiſtimabant ſe noctu * funditus perituros: aduenit nox, & non interierunt. Putabant in tenebris ſe morti tradendos: præterierunt tenebræ, & nihil prorſus ſunt perpeſſi. Cenſebant manè ciuitatem euertendam: aduenit matutinum tempus, & illorum ſpem atque exſpectationem * expleuit. Qua hora putabant illi ſe non fore ſuperſtites, eadem ipſorum completū eſt gaudiū. Amicis, & cognatis omnes gratulabantur; Deumq; glorificabant, qui ipſorū miſertus erat. At Ionas à longè ſtetit, proſpiciens, ac metuens ne fortè mendax deprehenderetur: & eadem hora, qua ipſe id ſperabat, ciuitas à morte liberata eſt. Nam Deus pro infinita ſua bonitate, reſpiciens ipſorū lachrymas, miſericordia in eos motus eſt. Et licet non fuerint mortui: malæ tamen mortis exſpectatione, iam antea mortui erant. Et reuera iam mortem aliqui obierant, mortuiq; inſepulti remanebant. Nam timor rerum * grauiſſimarum, etiam viuentes enecabat: adeò enim emarceſcere fecit eos periculorū comminatio, vt velut vmbra viderentur. Hæc porrò Ionas ſecum * non reputabat: verùm quæ ad ſe pertinerēt ſpectans, omnes occidere ſtudebat. Cæterùm Deus ipſorum miſertus eſt: & qui metu contabuerant, metū depoſuerūr; & mortua * reuixit ciuitas. omneſq; ſimul gaudio perfuſi, ſpem bonā ceperūt, cernentes iram in miſericordiā eſſe conuerſam. In precibus ſuis genua flectebant, manus autem extendebant; & Deo gratias agebant, quòd præter exſpectationem ipſos à morte ſaluaſſet, & vitam miſericorditer donaſſet. Ionas autē cernens ſe mendacē videri, Niniuitis ſaluatis, vehementer contriſtatus eſt: at Niniuitæ ipſum obteſtari cœperunt, & blanditijs cum eo agere, ſic ipſum alloquen-

Marginal notes: * ἐπάλθους * ἐμμανῶς | * ἱκανὴν πεῖραν Exod 2. 3 Reg. 17. 1. Reg. 27. * al. & ne ſi ſiia ſua videretur prædicatio, cni tebatur. 2. Reg. 12 & Tob 1. | * καθίχυον. al. καθέφερον | * καμμύειν | * ἅμα ἐννοήσωσι pariter cogitarent. | * χωσθῆναι, ab ſorptum iri. | * ἐπλήρωσε Hoc ideo dicit, quia ſpem aliquam ſemper habuerant cum timore coniūctam. | * al. acerbiſſimarum. * ἐπὶ νοῦν οὐκ ἐλάμβανε | * al. & mortui reuixerūt ciues, qui metu contabuerant. | Ion. 3. 4. | Margin letters: A, B, C, D, E

A loquentes: Noli contriſtari, ô Iona; ſed gaude, quia nouam vitam agimus: per tè enim bona inuenimus. per te, vniuerſorũ Deũ agnouimus. Non es mentitus, nè timeas: *ſubuerſa enim noſtra eſt malitia, & exaltata fides in manu tua. reperimus præſidia pœnitentiæ: & ex Domini theſauris ea accepimus. Dic nobis, Iona: quid tibi acceſſiſſet commodi, ſi noſtra euerſa fuiſſet ciuitas; & omnes mortẽ obijſſemus? aut quid lucratus eſſes, ô Propheta: ſi cuncti in infernum demerſi eſſemus? Cur animũ deijcis: cùm nos ex malis ſanando curaueris? Tota *hominum multitudo, tibi vt benefactori ſuo gratias agit: cur ergo ſuſpiras; quia cum ciuitate non ad interitum, ſed ad Dei cognitionem negotiatus es* ac trãſegiſti? At cur etiam doles de ſaluatis, per pœnitentiam? Nunc *coronatus es: illudq; quod accidit, te gaudio afficiat. Nam Angelos in excelſis gaudio perfundens, meritò B ipſe ſuper terram in eo gloriari & exultare debes: quia Deus de nobis gaudet in cælis. *Magnificari ne amplius tua mens potuit, quàm in eo, quòd cuncti cultũ atq; reuerentiam Deo adſcribunt? Conſolare teipſum, quòd tota ciuitas vnà cum Rege, in gaudio te adoret, cernens infantes à morte liberatos. Quare confirmatus pro eorum vita precare; rurſusq; conſeruatos intuere infantes, ac manus tuas eorũ capitibus impone. Benedic ciuitati præter ſpem ſaluatæ: vt memoria tui in ea augeatur. Luctum depelle; & relicto ieiunio nobiſcum gaude, ô propheta Dei. Hæc, & his plura cum eo loquebantur, vt importunam eius triſtitiam mitigarent. Extra ciuitatem reſidebat Ionas: & ad eum tota egreſſa eſt ciuitas, videbantque aſpectu formidabili Ionam conſiſtentem, & in ipſius ore duos * diſceptantes audiebant, quomodo ſcilicet Ionas cum Deo *quæſtionem agebat, & quo C pacto ipſe ex perſona Dei reſpondebat. Spiritus quippe ſanctus, quem in ore ſuo iudicem *cauſſæ habebat, in ipſo loquebatur. Duas autem in ipſo diſceptantes oſtendit perſonas, Dei nimirum, & Prophetæ. Audiebat totus populus eum patrocinantem ſibi ſuper cucurbita, imò pro ſeipſo, ac Domino, & ciuitate eius. Si enim lingua Ionæ duobus inſeruiebat: ex ipſo profectò duæ diſtinctæ voces duarum audiebantur perſonarum: nam & ipſe loquebatur cum Deo, & ipſi Deus viciſſim per eius linguam reſpondebat. O formidabilem patronum. O quomodo ipſius lingua *patrocinabatur duobus, Deo ſcilicet, & ſibi ipſi. Veluti chori diſpoſiti, Niniuitæ exaudiebant, quo pacto Ionas ſua loquela cum Deo ageret *ac diſputaret. Domine, inquit, cur me vndique in anguſtũ redigis; & cur me prodidiſti, ac mendacem effeciſti? Deinde qua paullulũ fruebar cucurbita, vt me à malis protegeret, eam tu areſeciſti, æſtuque me exſiccas? ideo mortem expeto; ac-D cipe animam meam: magnum enim ſuper *cucurbita dolorem concepi. At confeſtim ſanctiſſimus Spiritus reſpondebat, & ex ore ipſius condemnabat eum. Lingua illius ſtatim impugnabat ipſum, & os redarguebat eum, tamquã Deũ iuſtificans. Audierat enim multitudo populi ex ore Ionæ, quomodo pro ciuitate ad eum diceret Deus: Si tu, inquit, parcis cucurbitæ, in qua non laboraſti, neq; feciſti vt creſceret, quæ ſub *matutinum tempus nata ſimiliter exaruit: quantò magis parcam Niniuæ ciuitati meæ. Figuram & vmbram tibi viuæ ciuitatis præbeo, in cucurbita areſacta. Cucurbita tibi nunc loco magiſtri efficitur; ex qua ſapientiam & prudentiam addiſce. debeſque in vili ac miſeranda cucurbita, quaſi per experientiam addiſcere, quanta ſit vis diuinæ *clementiæ. Tu parcis cucurbitæ: & ego ciuitati. Tugurium tuum ſit ſpeculum ciuitatis. Tugurium abiectũ quæris: & vrbem funditus *euertis? Vbi rectum tuũ iudiciũ ô Iona? Cur cucur-E bitam ciuitate potiorem ducis? Super vili cucurbita, commiſerationis affectum oſtendis: & in ciuitatem, duriſſimum ac ſeueriſſimum te exhibes? ita ne in oculis tuis magnificata eſt cucurbita, in cibũ cõceſſa edentibus eam? Siccine rem corruptibilem, reſipiſcentibus Niniuitis prætuliſti? & folia maioris æſtimas, homine ratione prædito? Hæc cuncta Niniuitæ tãquam vno ex ore audientes, gloriã dederunt Deo, quòd pro ipſis ipſemet cauſſam ageret, ac diſceptaret: Creator cum *creatura, Dominus cum ſeruo: ipſamq; linguam Ionæ ex aduerſo contendentis, iuſtam ferre ſententiam faceret. Et præter voluntatem, Ionas victoriam attribuebat ei, quo cum diſceptabat: ac iure iuſtum ipſum cenſebat iudicem. Deus ob multas miſerationes ſuas, recuſabat comminatoriã *ſuam iterare vocem; vt ciuitas ſaluaretur: & Ionas ſummo iure cũ Deo agere conabatur, vt ciuitatẽ euerteret;

*κατεστράφη.
*al. totus populus.
ἐπραγματεύσω.
*ἐστεφάνωσαι.
Lucæ 15.
*al. ſine Interrogatione ſic: Magnificetur tua mens amplius in hoc, quòd, &c.
Ion. 4.
*δικαζομένους
*al. diſceptabat
*δικαζόμενος. al. diſceptantem habebat.
Ibidem. Modus hic loquendi videtur Syriacus.
*al. duorum agebat cauſſam, Dei nimirum, & ſuam.
*ἐνέτυχεν.
*ὑπὲρ κολοκύνθης.
*al. quæ ſub vna nocte nata eſt, & ſub vna nocte præterijt. ita Ion. 4. in vulg.
*al. miſerationum Dei.
† ἐκπορθεῖς
*Sententia eſt aperta, Deum cum Iona pro Niniuitis diſceptaſſe. Appellat autem Ionam creaturam, & ſeruum hic, &c.
*τὴν ἀπειλὴν ἀναλαβεῖν φωνήν.

Digitized by Google

ret; ne ipſe mendax videretur. Gauiſus eſt vniuerſus populus, dum iſta audirent, & A
Ionam à Deo ſuperatum eſſe cernerent. Cognoſcenteſq; quo pacto ipſum conſolaretur Deus, ſtuduerunt maiorem ei deferre honorem: quare & eum inter vlnas ſuas rapuerũt; ac inſtar Regis, cum gloria ciuitatẽ ingreſſus eſt, & reſedit ibi. Congregatiq; * reſipiſcẽtes, adorabant ipſum: ac munera cum decimis ſuis offerebant ei, & quęcunq; inter tribulationes deſtinauerant. Aperuit Rex theſauros, qui * erãt apud ipſum, obtulitq; ipſi dona valde honorifica. Vno omniũ ore, laudibus celebratus eſt Ionas; ingreſſuſque in curru regio conſedit. In mari, ipſum portabat cetus: & in * cõtinenti, currus regius. In mari, cetus Ionam coarguebat: & in terra, cum ciuitas magnificabat. In mari, piſces * venabãtur ac captabant ipſum: & dum ipſe ſubuerſionem moliretur * principibus; Rex Niniue legatos emittebat, qui vbique appararent ei. Deus cetum deducebat, quò pergeret: & Rex Prophetæ B
viam commonſtrabat, obuiamque ei cum honore aſcendebat. Principes vnà cum Rege perterriti, obuiam proceſſerunt ei, ob timorem ex prædicatione ipſius conceptũ. Omnis * ciuitas conſcia eorum quæ in Niniue geſta erãt, ſibi ab ipſo metuebat, ne fortè ab eo ſubuerteretur. Quando autẽ iam ipſe finibus appropinquauit Hieruſalem, commonebat eos qui cum ipſo venerant, vt in Niniuen redirent: verebatur enim ne fortè illuc ingreſſi, gentilitatem cernerent, & magnam impietatem; & qui iam reſipuerant, & colebant Deum, iterum ex ipſis diſcerent idolis ſacrificare. metuebat quoque ne vulnus ab eo curatum atque ſanatum, iterum renouaretur. Admiſit * beneficium, oſtenditq; gratũ ſibi fuiſſe, quòd eouſq; cum proſecuti eſſent: oſculo atque complexu ſalutauit eos de more, & benedixit ipſis. Conſilium dedit, vt reuerterentur: & non obediebant ei; ſed dicebant: ne C
nos perſequaris, ô Propheta. Tecum, ſine vt ingrediamur in terram Iſrael: vt illius conſpiciamus virtutes ac regulas, actiones bonas, & rectas viuendi formas, ſermones & mores. Ingreſſique cernamus terram, in qua prorſus gentilitas non viget: ſed fides, & rectitudo, ac veritas. Permitte nos bonam contemplari radicẽ, ex qua tu prodijſti, * ſurculus Hebræus. Loco mercedis, pro qua in itinere laborabãmus, indulge nobis vt tecum iſthuc queamus ire. Quæ dum ipſi dicerent, Ionas caput in terram inclinabat: nam valde eum pudebat filiorum Iſrael, propter eorum impietatem atque malitiam. Et hoc longè peius ac grauius ei erat, cucurbita areſacta: quando animæ ſuæ mortem expoſcebat. Cœpit autem Ionas occaſiones quærere, & allegare hominibus illis prætextus * rerum quæ non ſunt. Nunc in terra noſtra, inquit, magnum celebratur feſtum, & non licet alienigenis, illuc ingredi. Et licet fideles ſitis; non tamen introire poteritis ad magnum feſtum Dei, cùm ſitis incircumciſi: propterea in pace, & gaudio reuertimini in patriam veſtram, ad eum qui miſit vos: & quando feſtum Dei præterierit, ſi volueritis, huc redite. Propter quæ verba, vehementer contriſtati ſunt, plorantesque * amplectebantur ipſum: & deinde magno animi dolore reuertebantur, auditis Prophetæ Ionæ verbis. Poſt Prophetæ verò diſceſſum ab ipſis, conſpiciebant dum * adhuc ibi eſſent, montem excelſum valde; cogitabantque conſcendere illum, vt ſaltem è longinquo terram deſideratam proſpicerent. Ad cuius montis verticem dum perueniſſent, vniuerſam terram conſpexerunt: & obſtupefacti ſunt, animoque valde conſternati, cùm illos dæmonibus ſacrificantes D
cernerent, & ſub nemore libamina, ac ſub * collibus idola, ante ianuas ſimulacra; & eos, qui ingrediebantur, reuerentiam ijs exhibentes. Alius idolum adorabat, alius vitulũ ſacrificabat, alius rurſus dæmonibus libamina offerebat. Quid multa? omnem quippe * impoſturam ac fraudulentiam ſathanicam ibi contemplabantur. Quamobrem & inceperunt dicere: Numquid ſomnium eſt, quod conſpicimus? Hieruſalem ne terram cernimus, an Sodomorum? Hoccine eſt ſemẽ Abrahæ? an dæmones fortè ſuis nos præſtigijs faſcinant, atque illudunt? Numquid * ſuperſtitiones patriæ noſtræ diffugerunt, & hic domiciliũ ſuum ſumpſerũt? Idola ibi diligenter ac ſeriò confregimus: ſed numquid huc venerunt, & ſedem firmârunt? Non ſolùm autem illa, verùm etiam quæ vſquam alibi ſunt, hic reperiuntur idola; & plurima, quæ nos in noſtra ciuitate non habebamus: quippe in qua ſerpentem adorare non licebat; at hi ſerpentẽ adorant. In patria noſtra, mactabamus animalia: at iſti filias ſuas, & filios iugulant. Populus, qui legẽ Dei E
per

* μετανοήσαντες al. qui iam reſipuerant.

* τοὺς ἐν αὐτῷ θησαυρούς.

* ἐπὶ τῆς ἠπείρου.

* ἐθήρευον.

* al. & du ipſe ſubuerſioné moliretur: principes & Rex legatos miſerũt, qui, &c.

* f. omnes ciuitates, ad quas notitia eorum deuenerat, quæ in Niniue geſta erant, cum horrore ipſum verebantur, ne forte ipſas euerteret, &c.

* ἐδέξατο τὴν χάριν. ſ. ἐδέξατο χάριν .i. gratias egit, ſcilicet ijs qui cũ ipſo venerant, &c.

* ῥάδαμνος ὁ ἑβραῖος.

Ion. 4.

* προφάσεις τὰ μὴ ὄντα.

* al. complexu ſalutabant ipſum.

* ἔτι ὄντες αὐτοῦ.

* βουνοῖς.

* al. incantationem.

* σεβάσματα.

Digitized by Google

A per Moyſen acceperat, idololatriam committit? Surgentes, profugiamus à po-
pulo illo peſſimo: vt non abſorbeamur in operibus eorum. Nam pro Niniuè,
quæ non eſt ſubuerſa, fortaſſe Iſrael ſubuertendus erit. His verò dictis, timore
perculſi, in ſuam reuerſi ſunt patriam, glorificantes Deum. Et † primùm qui- † καὶ τὸ μὲν πρῶτον.
dem, qui pœnitentiam egerunt per prædicationem Ionæ, ſaluati ſunt: at † po- † ὕστερον δὲ.
ſtea qui venerunt, & peiora primis effecerunt, ſimul funditus perierunt, vt ait
Propheta Hieremias. Quare & nos, Deum laudibus celebremus: qui nobis per Hier. 7.16.
Niniuitas, figuram & arrhabonem præbuit: nam ſicut eos liberauit per Ionam:
ita & gentes per vnigenitum filium ſuum ſaluat; deletque † populum, ficum in- † καταργῇ.
fructuoſam, impedientem † gentes, ne fructibus pœnitentiæ ſaluentur in Christo † τὴν κωλύουσαν τὰ ἔθνη.
IESV Domino noſtro: Cui eſt gloria, & potentia, atque imperium, in infinita ſe-
B cula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

DE IONA PROPHETA *ſcribit quoque Ioſephus, antiquitat. libro 9. capite 11. nec non Epi-
phanius de vit. & interit. prophetar. cap. 16. & S. Ioannes Chryſoſtomus in Homilia de Iona prophe-
ta, quæ habetur circa finem primi Tomi Operum eiuſdem, incipitque:* Factum eſt verbum Domi-
ni ad Ionam, dicens: Surge, & vade in Niniuen ciuitatem magnam, *&c. ac Homilia 1. de pœnitentia
apud eumdem Tomo 5. vbi de Iona, eiuſq; prædicatione, & Niniuitarum pœnitentia agitur, multaq; cum
illa primi Tomi in Ionam Homilia iam citata, ſimilia, ac in haud paucis eadem, licet verbis commutatis
C adſeruntur. De quo, & in Homilia 5. ad populum Antiochen. quæ eſt exhortatoria ad populum, de forti-
ter ac generosè perferendis imminentibus minis: continetq; multa exempla eorum, quæ acciderunt Iob,
& Niniuitis, &c. Duplex quoque Græcè* εἰς τὸν Ἰωνᾶν προφήτην. *id eſt, in Ionam prophetam, inter Opera S.
Baſilij Epiſcopi Seleuciæ, reperitur Sermo: quorum vterque (nondum hucuſque, de quo conſtet, impreſſus)
habetur Romæ in Volum. Græco MS. Card. Sirleti, nunc Aſcanij Card. Columnn. n.* ϡοζ΄. *De quo, & S.
Fulgentius Sermonem habuit, qui incipit:* Cùm Ionas mitteretur Niniuitis interitum prædicare,
mox ei improba vanitas fugæ ingeſsit conſilium, *&c. Quin & de eodem, eiuſq; ſepultura apud Dio-
ſpolim, agit S. Hieronymus ad Chromat. in proœm. ſuper Ionam. De quo & Iſidorum vide, cap. 45. & Do-
rotheum c. 6. ac Zenonem Epiſcopum Veronenſem in Sermone 38. libro 2. Sermonum eiuſdem: nec non
ipſum Ephram alibi, ac præſertim in longiſſimo Sermone, aut potius tractatu de Pœnitentia, qui ſupra ha-
betur hoc eodem 3. Tomo, incipitque:* Pœnitentia fertilis eſt fructus, quia omni ex parte præclarum
D Deo opus affert, *&c.] vbi inter alia de Iona, & Niniuitarum pœnitentia pluribus agitur. De quibus
denique etiam inuenies in Concilio œcumenico Tridentino, vbi de Contritione, prima parte Pœnitentiæ
agitur, in hæc verba:* Hoc timore vtiliter concuſsi Niniuitæ, ad Ionæ prædicationem plenam ter-
roribus, pœnitentiam egerunt, & miſericordiam à Domino impetrârunt, *&c. vt eſt ibi in Seſs. 14.
capit. 4. conſonatq; capitul. quamobrem. de pœnitent. diſtinct. 1. vbi de Niniuitarum pœnitentia quoque
agitur.*

Conſtitutus eſt prædicator medicus inter gigantes: & ipſi velut pueri perterrefacti ſunt,
*&c.] Vult dicere Auctor quòd Ionas ſua prædicatione medicus fuerit inter gigantes, id eſt, inter gentiles
ac barbaros, homineſq; agreſtes atque terribiles, quales in magna atque ſuperba ciuitate Niniue erant:
& ipſi ad eius vocis prædicationem, puerorum inſtar vehementer deterriti ſint, &c. Quomodo autem ipſe
inter Niniuitas egerit medicum, non multò hic poſtea oſtendit, vbi ait:* Medicus erat miſſus, ad inciden-
E da illorum vulnera: & *ϛυπτικοῖς*, id eſt, acribus atque aſtringentibus medicamentis mundare
volens morbos, aperiendo oſtendebat ipſis eorum vulnera. Miſit enim Ionam diuina gratia in ci-
uitatem, non vt illam ſubuerteret, ſed curaret, *&c. De varijs porrò medicinis, quibus in eorum curati-
one vſus eſt, plura deinceps habes in ſequentibus.*

Et effecta eſt tota ciuitas velut corpus vnum, *&c.] Quia vnuſquiſque ad prædicationem Ionæ in
Niniue, non de ſe ſolùm ſaluando, ſed etiam de proximo pariter curando ſollicitus erat, vt omnes ſaluaren-
tur: hinc dicit effectam eſſe totam ciuitatem velut corpus vnum. Nullus enim inter eos (vt poſtea ſubdit)
precabatur vt ſolus ſaluaretur: verùm vt membra inter ſe, pro ſe mutuò deprecabantur. Rogabant quip-
pe iuſti pro peccatoribus, vt etiam illi ſecum ſaluarentur: & viciſſim peccatores ad Deum clamabant, vt
iuſtorum voces exaudiret, &c. Quare etiam poſtea ait,* quòd tota ciuitas, ſicut homo vnus, fuerit ap-
pellata, *& maximè per prophetam Ion. cap. 3. vbi dicit:* adhuc quadraginta (*& al.* tres) dies, & Nini-
ue ſubuertetur, *&c.] Propter vnanimitatem igitur, & commune deſiderium omnium ſaluari cupi-
entium, mutuamq; inter ſe ſalutem curantium, aſſerere hic videtur Auctor, quòd effecta ſit tota ciuitas
Niniue, velut corpus vnum: totaq; ciuitas, ſicut homo vnus, fuerit* κληθεῖσα, *id eſt, vocata ſiue appellata,*

 &c.]

&c.] In quam ſententiam, plura vide apud Chryſoſtomum in Homil. de Iona propheta, poſt med. Tomo 1. A
ac Homil. 1. de Pœnitentia, Tom. 5.

Siccine debilitatum eſt ſemen Nembrod ſtrenui gigantis, qui condidit eam? *&c.] Alia lectio habet:* Siccine elanguit ſemen Nembrod fortiſsimi gigantis, qui poſſedit eam, *&c.] Eſt enim ibi (κτήσαντος, id eſt, qui poſſedit) pro (κτίσαντος, id eſt, qui condidit ſiue fabricauit eam, ſcilicet Niniuen, &c.) quam lectionem tamquam veriorem ac meliorem, in textum hic inſeruimus. Fuit verò hic Nembroth, filius Chus, ac nepos Cham, pronepos autem Noë, primus gigantum poſt diluuium ſuper terram, (vt eſt Gen. 10. iuxta 70.) qui, ſicut in Homil. 29. in Geneſ. ait Chryſoſtomus, auum ſuum Cham imitatus, & abuſus naturæ priuilegijs, alium ſeruitutis modum adinuenit, & princeps atque rex fieri tentauit. Rex autem nondum erat, cum nondum eſſent ſubditi, Vbi vide (inquit Chryſoſtomus) habendi auiditatem, quid faciat? vide corporis robur non manens intra ſuos limites, & gloriæ appetentem naturam. neque enim, vt defenderet illos, imperare ſtudebat: ſed & ciuitates ædificabat, vt imperaret bellatoribus, &c. Quòd porrò hic Niniuen condidiſſe dicatur, explicatione ac conciliatione opus habere videtur, præſertim cùm in ſacra hiſtoria Geneſis cap. 10. expreſſè habeatur, quòd Aſſur ædificauerit Niniuen: & S.* B *Auguſtinus in lib. de ciuit. Dei, Niniuen affirmet à Nino conſtructam, ac dictam fuiſſe. Adhæc ergo quod attinet, pro conciliatione ſententiarum, dicimus primò ad ſaluandam hic mentem Auctoris, quòd Nembrod, ſiue Nebrod (vt Græcè hoc loco, & apud 70. legitur) libidine dominandi condiderit, id eſt, inter alias ciuitates quas moliebatur condere, iam inceperat Niniuen: cuius poſtea Aſſur ædificationem non ſolùm promouit, ſed & perfecit, vt vel ideo haud immeritò ipſe eam in ſacra Geneſis hiſtoria ædificaſſe legatur: quam quia Ninus Beli filius, & nepos ipſius Nembrod poſterius amplificaſſe fertur, etiam eam extruxiſſe ſecundùm Auguſtinum, nomenq́; illi impoſuiſſe perhibetur. Atque iſti cum ex ſemine quoque Nebrod ſeu Nembrod prodierint, rectè etiam ſecundùm noſtrum hic Auctorem, cenſeri atque intelligi poteſt, Nembrod in ſemine, vel ſeminibus ſuis, id eſt, in poſteris condidiſſe Niniuen, &c. In quam ſententiam, legi quoque haud incommodè hic al. poſſet:* Siccine infirmatum eſt ſemen Nembrod, quod (*ſcilicet* ſemen) condidit eam? *pro (qui, videlicet* Nembrod) condidit eam, *&c.] Quæ coniectura ſi eruditis placuerit, & mihi ſatisfactum in ea adinuenienda putabo. Plura autem de magna illius ciuitatis* C *conditore qui voluerit, legat S. Auguſtinum lib. 15. de ciuit. Dei, ac alibi. & S. Hieronymum in quæſtionibus, ſeu tradit. Hebraic. ſuper Geneſim. nec non S. Chryſoſt. Homilia ante citata 29. in caput Geneſ. 10. non longè à fine, alioſq́; in Geneſim Scriptores.*

Poſtea vbi habetur: Nam fidem haberi vult prædicationi, quam ipſe palam promulgauit nobis; & nos per eam oppugnemus ipſum, *&c] alia lectio hoc loco pro (πολεμήσομεν, id eſt, oppugnemus) habet πολεμοῦμεν, id eſt, oppugnamus. Sed in coniunctiuo hic potius legendum, πολεμήσομεν, id eſt, oppugnemus. Eſt enim optima ſententia: per fidem oppugnemus prophetam. nam ſi ei vaticinanti credentes, reſipiſcamus: vaticinium abrogabimus: ignoſcet enim Deus, atque ita non euertetur ciuitas, &c.*

Surgens itaque Rex, feſtinanter veſtem ſuam abiecit purpuream, ac ſacco ſe veſtiuit: abiecerunt & illi ſua indumenta, ſaccoſque geſtârunt, ac cum illo lugebant, *&c.] Concordant hæc de Regis & populi Niniuitarum pœnitentia, ſaccorumq́; pro veſtibus aſſumptione, cum ipſa Ionæ prophetia, vbi cap. 3. legimus, quòd Niniuitæ ad Ionæ prædicationem veſtiti ſint ſaccis, à maiore vſque ad minorem:* D *quodq́; ipſe Rex ſurrexerit è ſolio ſuo, & abiectis à ſe veſtibus ſuis, indutus ſit ſacco, &c. De quo, pluribus hic poſtea Auctor, & S. Baſilius Magnus, qui pulchrè in eamdem ſententiam alibi ſic ſcribit:* Rex ipſe Niniuitarum, ſplendorem ac gloriam ſuam in pudorem tranſmutauit: purpura enim, & corona, ac ſceptro depoſitis, ſacco ſe induit, & puluere caput ſuum conſperſit, thronoque alto ac ſublimi relicto, humiliter in terram ſe abiecit, ac humi conſedit: proprijſque ac regijs dimiſsis delicijs, vna cum populo lachrymas profudit, tamquam vnus è multis effectus, dum communem omnium Dominum iratum conſpexit, *&c] ita poſt alia Baſilius in Homil. 8. quæ eſt in Diuites auaros, ſuper illa verba Scripturæ:* In fame & ſqualore: *quando poſt ſiccitatem, Cæſareæ fames inualuit. cuius initium eſt:* Leo rugiet, & quis non timebit? *&c.] ac in eiuſdem Oratione 4. de Pœnitentia, quæ incipit:* Duplici timore, tui cauſſa afficior, *&c. reperiturq́; inter poſterius adiectas, vbi eadem repetuntur. De quibus, & Chryſoſtomum videre licebit in Homilia ſuperius allegata, De Iona propheta, in ſine Tomi primi, & Homilia 1. de Pœnitentia, Tom. 5.*

Niniuitæ, qui antea ſplendidè veſtiti incedebant, metu futurorum malorum velut Indi apparebât, *&c.] Dicit Niniuitas velut Indos apparuiſſe: nã ſicut Indi ferè colore ſunt ſqualido, fuſco, ac* E *ſubcinericio: ita & tunc Niniuitæ pœnitentiam agentes, abiecto ſplendido ſuo veſtitu, pallido ſacco ac cinericio ſunt vſi, & præ timore imminentium malorum valdè in facie mutati ſunt, factiq́; velut mortui, &c. Vnumq́; fuiſſe aſpectum tunc omnium, eumdemq́; amictum, Auctor poſterius oſtendit, vbi etiam dicit, quòd Rex & ſeruus tum nudis incedebant pedibus. ſiue vt alia ad verbum habet lectio, & Rex & ſeruus diſcalceati erant. q. d. in hoc ſimiles tunc erant Rex & ſeruus, quòd vterque in ſignum pœnitentiæ diſcalceatus, nudiſq́; pedibus eo tempore incederet, &c.*

Si tu ô Iona, parcis cucurbitæ, in qua non laboraſti, neque feciſti vt creſceret, quæ ſub matutinum tempus nata ſimiliter exaruit: quantò magis ego parcam Niniuæ? *&c.] Argumentum fit à minore ad maius: & ſumitur ex Ionæ prophetia cap. 4. vbi in vulg. eſt:* Et dixit Dominus ad Ionam: Tu doles ſuper hæderam in qua non laboraſti, neque feciſti vt creſceret, quæ ſub vna nocte nata eſt, & ſub vna nocte perijt: Et ego non parcam Niniuæ ciuitati magnæ, *&c.*

Digitized by Google

A gnæ,&c.] *at in edit. 70. paullo aliter ad verbum magis ſic:* Et dixit Dominus: Tu peperciſti ſuper cucurbita,pro qua non laboraſti ſuper eam, neque nutriſti eam, quæ nata eſt ſub noctem, & ſub noctem perijt: Ego autem non parcam ſuper Niniue ciuitate magna, &c.] *vbi inter alia illud* (ἣ ἐγενήθη ὑπὸ νύκτα, καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο, *id eſt, quæ ſub noctem nata eſt, & ſub noctem perijt*) *vt eſt apud Septuaginta, hic aliter apud Auctorem ſic legitur:* ἥτις ὑπὸ τὴν ἑωθινὴν φυεῖσα ὡσαύτως ἐξηράνθη, *id eſt,* quæ ſub matutinum nata,ſimiliter exaruit,&c. *hoc, vt puto, ſenſu: quæ vix nata noctu, mane deinde exaruit,&c.*] *Ceterùm non mirandum,ſi quid aliquando S. Ephræm mutet, aliterquè ſubinde legat, cum & alibi ſæpe, vt etiam hoc Sermone, vel ex inſtituto non tam verba citare, quàm potius ſenſum reddere, & amplam paraphraſin efficere videatur: ſicut & tota hæc eius in Ionam Oratio, nihil aliud quàm longa quædam totius prophetiæ Ionæ Paraphraſis eſſe cernitur.*

Et primùm quidem, qui pœnitentiam egerunt per prædicationem Ionæ, ſaluati ſunt: at poſtea qui venerunt,& peiora primis fecerunt,ſimul funditus perierunt,&c.] *Suffragari planè his*
B *videntur, quæ S. Hieronymus in Prologo ſuo ſuper Ionam prophetam adducit in hæc verba:* Scio quæ locutus eſt Ionas propheta de Niniue,quoniam ſubuertetur. Et reuera, quantum ad hiſtorias tam Hebræas quàm Græcas pertinet, & maximè Herodotum, legimus Niniuen regnante apud Hebræos Ioſia,& Aſtyage rege Medorum,fuiſſe ſubuerſam. Ex quo intelligimus, primo tempore ad Ionæ prædicationem acta pœnitentia,Niniuitas fuiſſe veniam conſecutos: poſtea verò in priſtinis vitijs perſeuerantes, Dei in ſe prouocaſſe ſententiam, &c,] *ita Hieronymus in Proœmio ſuo ſuper explanationem Ionæ prophetæ, ad Cromatium Epiſcopum. Colligiturq́; illud ipſum haud obſcurè etiam ex libro Tobiæ, cap. 14. vbi in editione Septuaginta ſic habetur: Magnopere autem ſenuit Tobias: & vocauit filium ſuum, & filios eius: & dixit ei: Fili, accipe filios tuos: ecce ſenui, & ad exeundum è vita ſum. Abi in Mediam fili, quoniam credidi, quæcumque locutus eſt Ionas propheta de Niniue, quia ſubuertetur: in Media autem erit pax magis, vſque ad tempus, &c.] idemq́; ingeminat ibidem paullo poſtea, vbi dicit: [Et nunc fili, diſcede à Niniue: quoniam omninò erunt, quæ locutus eſt propheta Ionas. Tu autem ſerua legem, & præcepta, & eſto amator miſericordiæ, & iuſtus: vt tibi bene ſit. Et ſepeli me honeſtè, & matrem tuam mecum, & non vltra maneatis in Niniue, &c.] paucisq́; interiectis ibidem, vbi poſtea ait:*
C *[Diſceſſit autem Tobias cum vxore ſua, & filijs ſuis in Ecbatana. Et ſenuit honorificè. & mortuus eſt annorum centum viginti ſeptem in Ecbatanis Mediæ. Et audiuit, priuſquam ipſe moreretur, perditionem Niniues, &c.] quò etiam veriſimile eſt hic Auctorem noſtrum reſpexiſſe, dum dicit eos, qui primùm per prædicationem Ionæ pœnitentiam egerunt, ſaluatos eſſe: at qui poſtea venerunt, & peiora primis fecerunt, ſimul funditus periſſe, &c.*

---

†EIVSDEM

S PATRIS EPHRAEM SYRI,

D

Sermo in ſanctum Heliam prophetam, & in Viduam Sareptanam.

†Repetitur in antiquiſſimo Græco MS. Bibliothecæ Sfortianæ, Romæ.

Eodem G. Voſſio Interprete & Scholiaſte.

SILENTIVM præbete mihi, ô Fratres, & inclinate aures: exponere vobis volo narrationem Sancti ac glorioſi HELIAE Prophetæ: qui zelum ardoris ſemper oſtendit, dum ſtuderet cunctos ad vnum ſolum Deum adorandum perducere: cæterùm vt cognouit populum multa ſceleſta atque illicita agentem, à Deo de-
E clinantem & idola adorantem, furore ac zelo repletus, aſpectu ſurſum ſublato, cælum lingua iaculans, verbo cælum penetrauit. & cum ſperaret atque confideret ſe populum ſic à dæmone ſeductum, poſſe adhuc ab errore auellere, vidit Helias populum multitudine idolorum depreſſum, & omnes pſeudoprophetas ex impijs illic congregatos: quare zelo ac furore multo in populum ſceleſtum percitus, verbo iuramenti prolato cælum ligauit, nubilaque concluſit, ne plueret. Miſericordem Deum in ſuam adduxit ſententiam, vt ſerui verba perficeret: volensque oſtendere peccatoribus fortitudinem atque potentiam optimi Domini, per ipſum eis iurauit, dicens: Viuit enim (inquit) Dominus, in cuius conſpectu ſto: ne veniat pluuia & ros ſuper terram, niſi per os ſermonum labiorum meorum. Miraculum enim nouum atque

Alludit ad 3. Reg. 17.

3 Reg. 17. Eccles 48.

3. Reg 17. Iacob. 5.

que inauditum accidit apud ipſum: nam miſericors Deus ſermone ſtatim ſer- A
ui zelum aduerſus eum qui iurauerat habentis, audito, confeſtim illius con-
tra ipſos in diuino zelo factum vaticinium adimpleuit. Concluſo autem cæ-
lo, & nubibus obſignatis, omnia à facie terræ areſacta ſunt: vitis exaruit, fru-
mentum non germinauit. omnis arbor fructifera ſuos abſcondit fructus, ter-
ra fructum non protulit, herba virens ſuper terram non eſt viſa, & omne ſi-
mul viride à facie terræ prorſus occultatum fuit, arboreſque in ea euanue-
3 Reg. 17. & Lucæ 4. runt, quum aquæ continuò Eliæ ſententia defeciſſent. Cernere enim tunc li-
cebat ſpectaculum graue, & naufragium acerbiſſimum ſuper terram, velut in
diebus Noë. Non enim ſolum homines moriebantur, ſed & iumenta, ac fe-
ra animantia, & volatilia. O zelores Helia, homines ab inimico deceptos,
Domino peccaſſe exiſtima; at infantes quid peccârunt? iumenta, & feræ, ac B
† ὅτι καὶ τούτους πάντας ἐξέδωκας τῷ θανάτῳ. volucres quid deliquerunt; quòd † etiam hos omnes morti addixiſti? ſaltem
horum innocentium miſerere, & da pluuiam ſuper terram. At feruidus Heli-
as nihil horum curabat: & qui opibus atque pecunijs abundabant, fame ac ſiti,
quum non cerneretur pluuia, peribant. Cæterùm vniuerſorum Dominus ſem-
per volens miſereri humani generis, omnia mouet atque molitur, vt Eliam ad
miſericordiam exhibendam, adducat. At quum non perſuaſit, vt iram commu-
taret; tunc ad viduam remittitur Elias, eamque miſerabilem ac pauperem
valde, vt pro neceſſarijs ipſam interpellaret. Aduentante autem eo iam illuc
† ξυλάρια. ac circumſpiciente, vidit viduam parua † ligna colligentem. Animaduerſa
igitur extrema eius inopia, pudebat quidem Eliam alloqui illam: ſimul tamen
cum rubore atque verecundia præcepto paruit, ac velut audaciam cum pudo-
3. Reg. 17. re iungens, illam his appellauit verbis: Cape mihi modicum aquæ, ô mulier, C
vt bibam: hanc enim ipſe ligauerat, ne rorem ſuum diffunderet ſuper terram.
Et vidua ad Heliam: O zelotes (inquit) quandoquidem iuramento linguæ tuæ
clauſiſti cælos, ne dent mihi pluuiam: quo pacto aquam à me requiris, quam lin-
gua tua cohibuiſti, ac etiamnum detines, exſiccans terram, & cuncta quæ in ea
ſunt ſepeliens? vnde igitur aquam ego tibi dabo? At ille ſtatim verbis viduæ
compunctus, motus in ſeipſo ex parte eſt miſericordia. Vidua verò vocem
Prophetæ audiens, pollicita eſt ſe præbituram ei aquam, quam expetiuerat.
3. Reg. 17. Quumque illa recederet, vt proferret, quid ad eam dixit Elias? Cape iam etiam
mihi (inquit) bucellam panis in manu tua, vt comedam. Quæ protinus ad vo-
Ibidem. cem Eliæ reſpondit, ac dixit: Viuit Dominus Deus; quia non eſt mihi ſubcineri-
tius panis, niſi quantum pugillus capere poteſt farinæ in hydria mea; & paullu-
† ἐν τῷ καψάκῃ. lùm ſimiliter olei in † lecytho: propterea parua hæc collegi ligna, vt faciam mi- D
hi ac filio meo, vt comedamus ac moriamur. Quibus auditis, Elias, & fame preſ-
ſus, ſecum de vinculis tantis ſoluendis cogitare cœpit. Audiens enim commiſe-
randa viduæ verba, illicò ad eam ſermonem miſerationibus plenum prolocutus
eſt, dicens: Ingredere, & fac ſicut dixiſti: verumtamen mihi primùm inde fac
3. Reg. 17. ſubcineritium, tibi ipſi autem ac filio tuo ſimiliter facies poſtea. Hæc quippe di-
† al. in lecytho. cit Dominus: Hydria farinæ non deficiet: neque oleum in † campſace minue-
tur, donec det Dominus pluuiam ſuper terram, & germinet ſicut prius eſcam
cunctis qui in ea ſunt. Quaſi autem præter voluntatem, ſcribebat ſolutionem
vinculorum cæli: nam & famis afflictio eum ad id agendum impulit. Subitò au-
tem ingreſſa mulier, ſtuduit perficere ſermonem, quem ipſe ad eam loquutus
3. Reg. 17. Iacob. 5. erat, cognoſcens in ſpiritu ipſum eſſe Prophetam Heliam, qui cælum verbo lin-
guæ ſuæ ligauerat: & ſimul etiam credidit exitum habitura, atque euentu ipſo E
omnia comprobanda, quæ vir iuſtus ad ipſam dixerat. Cæterùm Helias apud
viduam diuerſatus & paſtus, in priſtina ſeueritate permanſit. Immiſitque dein-
de Deus mortem filio viduæ, volens tandem ſic Heliam allicere ad imperandam
ſolutionem vinculorum,

Vidua verò quando vidit mortem filij ſui, accedens ad Prophetam cum la-
chrymis dixit ei: Hei mihi, ô Dei Propheta, ſuper omnes zelotes: hunc animo
meo dolorem contuliſti, & planctum luctumque incurabilem. Cur viuo ego
ſuper terram infelix ac miſera? nam filium quem habebam vnicum, morte
affeciſti: eumque tua cauſſa noui mortuum: antequam enim huc accede-
res, ſa-

A res, ſanus ac robuſtus erat filius meus. Inter grauem etiam famem ac ſitim incomparabilem, dum tu hac atque illac peregrinareris ſuper terram, ego & filius vitam vtcumque tolerabamus, ac ſuſtentabamur: at nunc quum velut nutritor ac ſuſtentator ad me viſus eſſes veniſſe, necator extitiſti filij, quem habebam vnicum. Fame iam ſedata, nimio luctu deficio: & quem mihi exiſtimabam fore adiutorem, illum habui proditorem. Te contubernalem ac hoſpitem excipiens, ſpoliata ſum filio: cumque nos in famē aleres, eum morti tradidiſti: & nutriendo, occidiſti quem habebam vnigenitum. In quo ſpes mihi repoſita erat, illo tu me priuaſti. Quem mihi habebam oculum, morte deleuiſti. Meam ego, te adueniente, conſolationem deperdo. Ad tuum occurſum, meo orbata ſum filio: te enim ad me accedente, filius meus mortuus eſt. Acerbo lapſu cecidi, filio priuata deſiderabili.
B Quæ enim mihi deinceps vtilitas ex abundantia farinæ & olei, ad ſatietatem ciborum, filio meo iam mortuo? Expediebat mihi magis, ſimul cum omnibus interire, & non in ſatietate priuari filio meo. Quis enim quæ dediſti, iam comedat? Quod etiam mihi lucrum fuerit, ſubcineritios habere panes ad ſatietatem: dum iam gloria vnigeniti mei filij, quem habebam, priuata ſum? Conficior lachrymis atque ſuſpirijs propter ipſum. Quàm vellem non vidiſſe ac cognouiſſe te, neque de tuo occurſu atque congreſſione, quidquam inaudiſſe: noluiſſem enim dilectiſſimo meo priuari filio. Cernere licebat viduam hanc amarè flentem atque illachrymantem, ad pedes Eliæ. Quum verò iſta audiret zelotes Elias, animo contriſtatus ad orationem feſtinauit: & ſtans, Deum obſecrauit, dicens; Solue Domine, vincula mortis ex filio viduæ, & reſuſcita eum. Adluſio ad 3. Reg. 17. Miſericors verò Deus ſua voce ad ipſum: Solue (inquit) tu cælum, quod lingua tua ligaſti: & tunc verbo vincu-
C la mortis ſoluam, quæ diſpenſatoriè tua cauſſa induxi. Reſpice ac vide Helia, quanta hominum multitudo interierit, ſenum ac iuuenum, infantium ſimul & matrum. Cerne lachrymas totius terrarum orbis: quo pacto lugentes ac flentes concidant, pluuiam depoſcentes. Propter vnam ſolam mulierem lachrymantem ob cauſſam ſui filij, videris velle eſſe miſericors: mundus verò lugens ac mœrens lachrymatur: tu id cernis, & omnia pateris interire. Noui quòd zelo accenſus, diſciplinam intuleris: Scio Helia, non eſſe tui ſimilem. Tunc ait Helias ad Dominum ſuum: Redde vitam puero: & cælum ſolue: ſolumque à lamentationibus viduæ me libera: vt non diutius plorans exagitet atque obtundat me. Vitæ autem reſtitutum iam puerum accipiens Helias, tradidit eum matri ſuæ; vidua verò ſuum ſuſcipiens filium, magno cum gaudio ait ad Heliam: Nunc cognoui te 3. Reg. 17.
verè hominem eſſe Dei, & verbum verum eſſe in ore tuo. Tunc ait Deus ad Heli- 3 Reg. 18.
D am: Vade, & dic Achaab, me pluuiam concedere terræ. Veniens autem Helias ad Achaab, dixit ei, quòd Dominus pluuiam daturus eſſet ſuper terram. Et congregans omnem populum Iſrael, iugulauit ſacerdotes ſacrificantes Baal. 3. Reg. 18 Quum verò omnes iam conuertiſſet ad credendum in Deum viuentem, aſſumptus eſt Helias in curru igneo, in magna † commotione, quaſi in cælum, demiſſa melote ſupra Eliſæum. † ἐν σεισμῷ μεγάλῳ. Deo noſtro ſit laus, honor, & gloria, in ſempiterna ſecula ſeculorum. AMEN. 4. Reg. 2.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

E *DE admirandis ELIAE Prophetæ geſtis atque miraculis, præter ea quæ in diuinis Scripturis habentur, etiam Ioſephus inter alios ſcribit, libro 8. Antiquit. cap. 7. ac ſequent. Epiphanius quoque Conſtantiæ Cypri Epiſcopus, de vita & interit. Prophet. c. 5. De quo & Baſilius Seleucius Epiſcopus pulchram Homiliam conſcripſit. Agitq́; de eodem prolixè ſatis Simeon Metaphraſtes, cuius de Magni Eliæ rebus geſtis, recitat Commentarium Lipomannus Tom. 6. & Surius Tomo 4. De quo etiam Iſidorus Epiſcopus Hiſpalenſis, in libro de Patribus veteris Teſtamenti. Aguntq́; de eodem Latinorum Martyrologia vigeſimo Iulij: & Græci eodem die commemorationem eiuſdem Prophetæ faciunt, illumq́; ſic colunt ac celebrant, vt à ſeruilibus operibus planè abſtineant. ſicut etiam patet ex Emmanuelis Imperat. conſtitutione apud Theodorum Balſam. in Nomoc. Photij. tit. 7. c. 11. De æde Eliæ, Dominicum, nuncupatam, extat.*

ta, extat Epigramma S. Gregorij Nazianzeni, inter eius Opera. Et de templo Eliæ per Baſilium Imper. reſtituto, meminit Cedrenus in comp. Hiſt. in Baſilio. De vidua porrò Vidua Sareptana, quæ Eliam pauit, pulchrè conſcripſit S. Ioannes Chryſoſtomus, in Sermone decollationis S. Ioannis Baptiſtæ, Tomo 2. & S. Ambroſius in lib. de Viduis, circa principium. A

Hæc quippè dicit Dominus: Hydria farinæ non deficiet, neque oleum in campſace minuetur, donec det Dominus pluuiam ſuper terram, *&c.*] *Ita hunc Scripturæ locum (qui eſt 3. Reg. 17.) noſter hic legit Auctor. vbi in lect. vulg. paullò aliter ſic: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur, vſque ad diem in qua Dominus daturus eſt pluuiam ſuper faciem terræ, &c.*] *nec diſcordat lectio apud LXX. vbi tamen (quod notandum eſt) Cyprianus libro de Opere, & eleemoſ. pro (lecytho) etiam Campſacen Latinè vſurpauit, & hunc locum ſic legit: Fidelia farris non deficiet, & campſaces olei non minuetur, &c.*

Poſtea vbi in fine huius Sermonis habetur: Ἀνελήφθη Ἠλίας ἐν πυρίνῳ ἅρματι, ὥσπερ εἰς τὸν οὐρανόν. *id eſt,* Aſſumptus eſt Helias in curru igneo, quaſi in cælum, *&c.*] *Optimè cum his quadrant, quæ S. Ioannes Chryſoſtomus in quodam Sermone de Aſcenſione Domini, nondum edito adducit in hæc verba: Agnouit Prophetam Heliam aſſumptum eſſe, ſed tamquam in cælum: tamquam, hoc eſt, non in cælum verum, &c.*] *Et in alio eiuſdem Chryſoſtomi Sermone, de eadem Aſcenſione, inter alia ſic:* Elias quando aſſumptus eſt, in curru igneo ſublatus eſt quaſi in cælum, nam ſeruus erat: Christus autem in ipſum cælum: quoniam Dominus erat, *&c.*] *ita & in alijs eiuſdem Chryſoſtomi de Aſcenſione Domini Sermonibus, quales adhuc quinque pulcherrimos habeo, nondum in lucem editos.* B

EIVSDEM C

S. PATRIS EPHRAEM SYRI IN MARGARITAM PRETIOſAM.

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voſſio.

AMo & exoſculor tuum Euangelium Domine, quia me eſurientem nutrit: & deſidero ſermones tuos; quia dum ſitio, fontis inſtar mihi fiunt. Nam quoſcumque volo, ad tua fercula conuoco; pluraque † relinquimus, quàm inuenimus. Cum multis comedo, & ſolus inuenior. Bibo cum multitudine, & ſoli mihi † tuam propinas gratiam. Quid igitur tibi retribuam; niſi meipſum in conſenſionem atque concordiam? Et hoc quidem volo, ſed nequeo: nam Adam pater meus, debitum † naturæ à me repetit. conor, & ipſe me impedio: quia ſolutionem quæſtionis, quæ in me eſt, non habeo. Alijs, quæ naturæ ſunt, recenſeo: & ipſe me prauis perturbationibus impedio. Video voluntatis † inſtitutum, & me errare: at non animaduerto. In aliorum verò reprehenſionibus, me ipſum accuſo. Sed quid? tacebo ne; vt non condemner? Et qua ratione meum erga te ſtudium, & amorem oſtendam? Loquar igitur, nec deſiſtam. Malo enim meipſum damnari, † modò tuus miniſter efficiar. Malo etiam mori: & vt tu glorificeris. Noui quòd haudquaquam condemnabor, abſtinens à reprehenſionibus in eos qui peccant: at non deſino id facere, vt te inſontem, nullaque peccati labe pollutum, demonſtrem. Cognoſcant gentiles, amoris vim atque potentiam; & Iudæi amicitiæ intelligant affectionem: quia abſque igne, & gladio, alijſque tormentis, mortem pro te eligo. fortaſſe hac credent † occaſione, quia propter te fero mortem viſibilem, atque ſenſibilem. Sed fortè dico, & non facio: vereor enim, ne, te abſente, vincar à natura. At mihi ſaltem perſuade, quia laborantem me adiuuas: & gentes in ſententiam meam adducam, à quibus ſupplicium tolero. Certiorem me fac, quòd mei patientis miſereatis: & iam nunc † profiteor. Iam D E

† al. relinquo, quàm inueneram.
† ſ. ex fonte tua propinas gratiæ.
† al. debiti naturæ me admonet.
† τὴν προαίρεσιν
† al. & ſolùm effici tuum miniſtrum.
† al. ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, id eſt, hoc argumento.
† ἐπαγγέλλομαι.

extuo

A exuo me, ad luctandum cum lictoribus & ſatellitibus idolorum. Iam enim gentilium tuba volentes ad bellum euocat, gentilitatisque tandem diſcurſitationem compellat; ac minæ ab † occidentalibus, ſupplicium in nos retorquent. Pertimeſco, quia peccatores odiſti: at rurſus gaudio perfundor, quòd pro ipſis ſis mortuus. Timore perculſus ſum, quia homines ſenſuales atque carnales abominaris: at ſolatio mihi eſt, quòd naturæ noſtræ † fragilitatem noueris. Noſti vt conditor, quod creaſti; & vt Iudex, exploratum habes quod condemnes: ac vt incarnatus, noſti quod cogitaſti. Tu enim eam mihi immaculatam dediſti; verùm pater meus Adam, multis hanc ſordibus contaminatam, debilitatamque reddidit: & nunc ego inuitus † obliquè feror. Naturæ corruptionem ipſe admiſcuit: & ecce ego cum tempeſtate † depugno, periculumque ſubeo. Miſerere B igitur mei, vt creator; & ignoſce mihi, vt iudex. Compatere infirmitati meæ, quippe † qui homo factus es. & ne me repellas, ô Domine, propter vitia atque pernicioſas affectiones meas: ſed impetum † voluntatis conſidera. neque ob ſordes me auerſeris: at operum ſedulitatem intuere. Et licet me ex parte ob cogitationum turpitudinem auerſatus fueris: verùm in planctus meos reſpice, & in conſcientiæ † compunctionem. Habeo propoſitum: at neſcio, an etiam vires. Quod habeo, promptè elargior: & ſi ipſe neceſſaria dare velis indigenti; mentem meam conſpicis, quodque ſim pauper, à dracone ſpoliatus. Imbecillus ſum præ corruptione: & quamuis edoctus ſim, tamen ſum rudis † & inſcius. nam à peccato in errorem impulſus, gratiam perdidi: & ob id, in inopiam ac mendicitatem incidi. Perdidi donum tuum: & ideo perfectam prudentiam, animique ſenſum non habeo. Perdidi † conſuetudinem tuam: & idcirco, quò vadam ignoro. Nihil ergo C habeo: & ſi quid habeo, tu mihi illud dediſti. natus inops, extrema † inopia laboro. Quòd ſi diues euaſero; tuum eſt totum iſtud munus, & quidem nunc, & omni tempore tuum erit: ſolumque gratiam tuam depoſco, confitens quòd per te † ſeruabor, ſi quidem ſeruabor. Noui quemdam diuitem in Scriptura: verùm prudens cùm eſſet, & te noſſet, pauperem ſeipſum diues ille appellauit. Paupertatem ille ſibi † adſcripſit, potentiam bonitatis tuæ reſpiciens. & quid ego dicam; aut quid cogitabo? Noſtis autem & vos hunc hominem: nam parabolam † illius, vobis Euangelium enarrauit. Dixitque propter ipſum: quia omnis Sanctorum labor, propter hominem ſuſceptus eſt. Ait autem ſic: Diues quidam theſaurum in agro abſconditum ſciens, vendidit omnia quæ habebat, & emit agrum illum. Aliuſque idem ob Margaritam pretioſam faciebat: quare vtriuſque diuerſitatem noſſe, & cuiuſque vim ſoluere atque interpretari oportet: nam duo D iſta vnum ſunt. Continet autem breuem † ſolutionis ſermonem, margaritæ ſententia, ideoque illam cum primis exponamus. Margarita igitur pretioſa è mari eſt, magnæ autem æſtimationis, eò quòd inuentu difficilis ſit: non tamen cibum præbet, ſed gloriam; neque potus oblectamentum affert, ſed claritatem nominis. Multæ quidem pecuniæ, pondus efficiunt: at illa, grauitatem ſubleuat. Parua cùm ſit, magna poteſt; & ad portandum † facilis eſt, facileque in † ſuum ſtatum reſtituitur: facilè abſconditur, ſed difficile inuenitur. Sic quoque eſt de cæleſti regno: ſic etiam de † Deo Verbo, quod paucis & perſpicuè magnam in ſe vim continet. Non proponitur ad manducandum: neque enim ad tempus dumtaxat durat. Sed nec pauperibus eſt eius vſus: verùm eorum, qui in cognitione atque ſcientia diuites euaſerunt, illius eſt perceptio. nullus quippe virtutis inops, E illo potiri poteſt: ſed perfectorum in rectè factis, eſt illius poſſeſſio. Reperiuntur ſæpe gradus in loco excelſo, per quos ad ſupremitatem quis conſcendit: & in Euangelio ſimiliter, eorum qui ad Deum accedunt, differentiæ ſunt. Et ſiquidem paupertate ſemper graueris; ſemper tibi panis, pro conſolatione paupertatis erit. Si autem infirmus ſis; holuſculo te † reficit: quod etiam ex iecinore, & ictero morbo laborantibus, vt vinum adhibetur: alijs loco piſcis proponitur; alijs frumentum, aliquibus falx putatoria, quibuſdam etiam ſecuris & enſis efficitur. alijs, ad † pellendum otium, flagella profert ex funiculis; paneſque hordeaceos † ruſticioribus apponit: virgis inertes caſtigat, & baculis fatigat atque exercet. Hæc, & his ſimilia pro gradibus habet Euangelium. Sunt autem iſta in parabolis dicta. Diuites quippe nouit virtutibus locupletatos: pauperes quoque

Græca hic de mendo ſuſpecta.

† ἐκ δυσμῶν.

† τὴν προπέτειαν .i. fragilitatem, ac propenſionē, ad malū ſcilic.

† ἄκων πεπλαγίζομαι.

† θαλασσομαχῶ.

† ὡς ἐνανθρωπήσας.

† τὴν ὁρμὴν τῆς προαιρέσεως.

† Hoc ideo dicit; quia is dicitur compungi, qui ſua peccata in conſcientia damnat.

† ἀδαής.

† συνομιλίαν.

† πένομαι ἰσχυρῶς.

† περιγενήσομαι.

Matth. 13.

† κατηγόρησε.

† al. nam parabolam de illo, Euangelium vobis exponit.

Matth. 13.

† al. interpretationis.

MARGARITAE PRETIOSAE DESCRIPTIO.

† εὔτακτος.

† ἐπανάστροφος.

† al. de diuino verbo, quod breuiter & apertè magnam in ſe efficaciam complectitur.

A SIMILI.

† ſcilicet ſacra Scriptura, ſiue Euangelium.

† εἰς χειραγωγίαν.

† χωρικωτέροις.

que imbecilles, ac virtutum inopia laborantes. Quemadmodum ergo ſanos & A
integros eos cognoſcit, qui in fide valent: ita & imbecilles, eos qui pietate ac
religione imperfecti ſunt. Gladio multos perimit, ab idolis reſcindens, & po-
puli impietatem auertens. † Cernis per illud in occulto: infert ignem ac lumen,
vt quod occulitur, in lucem proferat; & quod contra ſcientiam offertur, abſu-
mat. Cauterium adhibet iis, quibus lœthali morbo † depaſcuntur membra; ſe-
paratque à communitate Eccleſiæ, pernicioſas affectiones. Inter ægrotantes, eſt
medicus; & inter ſimpliciores, paſtor inuenitur: inter athletas, arbiter eſt ac † præ-
miorũ diſtributor; & inter aduerſarios, iudex incorruptus: inter iniuſtos, vindex
inuictus; & inter afflictos, pauperum curator, & viduarum prouiſor efficitur. ad-
uerſus tyrannos, rex eſt: & ad humiles, tamquam frater accedit. peregrinis, vt fa-
miliaribus occurrit; & inter orphanos, vt pater reperitur: ignoranterque male- B
dicentibus, vt idiotam ſe exhibet. Hæc autem omnia, vltra † ac ſponte præſtat; cùm
quod vult, hoc etiam poſſit: omnibusque vtilia conſulit. propterea multæ para-
bolæ, & differentes; ideo quoque variæ potentiæ: & in cunctis ipſe, non quidem
alius à ſe; ſed ſicut multarum † chordarum lyra, diuerſimodè omnibus ſua com-
moda excogitat. Noui hominem, eumdem medicum & fabrum, ferrarium & ædi-
um ſtructorem, œconomum & agricolam, inſpectorem & Doctorem, argentari-
um & figulum, & coquum, & † mercatorem, multasque alias artes callentem: ve-
rùm in nulla earum artium cùm verſaretur, naturam amittebat. Quomodo
igitur non multò magis Deus immutabilis erit; quamuis multa faciat, & diuer-
ſa velit? Hæc porrò dico, vt ne quis affirmet, ſicut in vna aliqua harum rerum,
ita per figuram hominem apparuiſſe. aliud enim natura, & aliud ſcientia: aliud-
que figura ſeu forma, & aliud hypoſtaſis. Non faber, & agricola, neque † luto ope- C
rans, & gubernator, curator & rerum neceſſariarum ſuppeditator, vnus his om-
nibus euadit: non ſecundùm quamlibet generationem, atque ſcientiam; ſed cùm
ſemel ſit in ijs effectus artifex, exercitatione deinde ac meditatione in ſingulis ſe
exercet. At qui natus eſt homo, vt rurſus perfectus homo † reddatur, non exer-
citatione conſequitur, ſed natura illum perficit. Filius igitur Dei, non per exer-
citationem didicit apparere hominibus: verùm per † naturam, aſſumpſit ho-
minem; vt fieret quod non erat, & inter homines verſatus eſt, vt homo. Aduer-
ſus Marcionem porrò hæreticum loquor, talia falsò apud ſuos hallucinantem:
& contra Manen diſſero, deteriora adhuc Marcione, de humanæ naturæ aſ-
ſumptione ſentientem. Ecce Margarita nobis proponitur. Dicant hæretici, vn-
de illa ſit, & quomodo fiat? In ea enim demonſtrationis † theſaurum habeo: & pro
ſcripturis, illam iniquis debitoribus oppono. Dicant, dicant nobis, quænam D
ſit Margaritæ generatio: oſtendantque nobis, figuram dumtaxat ei eſſe, & non
hypoſtaſin? Noui quid † dicant: ſed & ego aliquam aduerſus illos interro-
gationem faciam. Abſque corporum (inquiunt) coniunctione natus, ne-
quit eſſe homo. & ſiquidem natus eſſet vt Adam, haberet (aiunt) hypoſtaſin
hominis: cùm autem ex virgine ſit natus, ſine congreſſu viri; figuram ſolùm
hominis aſſumpſit. Silebo equidem, ô hæretici: at † habeo, qui vobis pro me
reſpondeat. Ego quieſco: nam vobis pro me Margarita ipſa loquitur. Ediſ-
ſere igitur quomodo nata ſis, ô Margarita? Tuam nobis expone naturam: &
hæreticos confunde. oſtende naturam tuam: & vanas, friuolasque opiniones
deſtrue. Conchæ loquantur generationem margaritæ: conceptionemque ipſius
recenſeant. Doctores hominum, qui ſe in cælo verſari putant, fiant qui ſub
aquis ſunt murices: & à rationis expertibus, imò & ab inanimatis erudiantur, E
qui cæleſtes naturas † permutando mercantur: & ab iis qui neque lege, neque
ritu vtuntur, qui leges † alijs præſcribunt, legem accipiant. Hæreſum enim
dedecus, probrumque non fero: quia rationem à diuina potentia repetunt, &
modum diuiniſſimæ illius actionis curioſè nimis inquirunt. Rationem † à Deo
repoſcunt, cùm ſint ipſi peccato debitores: animumque intendere conantur † in
ſationem & ortum ineffabilis naturæ; damnantque qui rei ſunt Iudicem, neſcien-
tes ipſi pro ſe reſpondere. Si incomprehenſibilia comprehenderitis; non iam am-
plius incomprehenſibilia erunt: & ſi quę diuina ſunt, intellexeritis; non amplius
erunt diuina, ſed communia quædam. Et ſi in ignotum Deum, vt Paulus ait, aciem
animi

Marginal notes:

† al. Cernit per illud occultè inferri ignem, &c.

† ἐπινέμονται.

† βραβευτής.

† ἑκὼν γίνεται.

† πολύχορδος.

A Minore.

† ἔμπορον

Ad Maiorem.

Contra Marcioniſtas.

† al. figulus.

† al. naſcatur.

† διὰ φύσεως. per naturam, id eſt, verè.

Contra Marcioniſtas hæreticos, & Manichæos.

† θησαυρὸν τῆς ἀποδείξεως.

MARGARITAE GENERATIO.

† al. quid dicturi ſint, aut dicere poſſint.

† al. habeo enim qui vobis, &c.

MARGARITAE GENERATIO.

† κολλυβίζοντες.

† al. qui leges alijs præſcribere audent

† λογοθετοῦσι.

† ἐπιστῆναι τῇ γεωργίᾳ τῆς ἀφράστου φύσεως.

Actor. 17.

Digitized by Google

A animi defixeritis; diuinam poteſtatem veſtra cognitione diſſoluitis. Refero igitur exemplum, cuius naturam reuelabit qui † poteſt; modumque per quandam ſimilitudinem intelligo, non tamen vim actionis reuelo. Margarita, lapis eſt ex carnibus genitus: quoniam ex † conchylijs prodit. Quis ergo non credat, etiam Deum ex corpore hominem eſſe generatum? Illam, non concharum coniunctio format, ſed fulguris & aquæ commixtio. Sic & Chriſtus in virgine conceptus eſt, citra aliquam voluptatem; dum Spiritus ſanctus ex eius maſſa aſſumptionem Deo conſtituit formauitque. Margarita, neque † vt murex generatur, neque vt ſpiritus in figura procedit. Et Chriſtus non permiſtus cum diuinitate, neque purus eſt homo, neque cum immiſta diuinitate † permiſtus: ſed neque in figura ſpiritali factus eſt. Margarita in hypoſtaſi generatur, & alium per † ſe lapidem
B non generat: Chriſtus quoque non eſt alius, niſi qui ex Patre ab æterno genitus eſt, & ex Maria Virgine in tempore natus. Non figuram dumtaxat dictus lapis habet, ſed etiam ſubſtantiam: ita quoque filius Dei in hypoſtaſi eſt natus, & non in figura. Duarum naturarum eſt particeps hic lapis pretioſus: vt oſtendat Chriſtum, cùm Verbum ſit Dei, ex Maria Virgine natum, non vnicam † particularem habuiſſe naturam; quoniam ne aliud quidem animal erat: ſed perfectam † habet duplicem naturam, ne duas perdat. Neque enim in vna ſola natura Deus ſuper terram eſt viſus: neque in altera ſola, homo in cælos aſcendit: verùm perfectus ex perfecto, homo ex homine, Deus ex Deo, ex Virgine Chriſtus. Non attributa † atque permiſta eſt caro diuinitati: neque diuinam naturam humana natura onerauit. non eſt † imminuta propter aſſumptionis nexum, ita vt perdiderit quod habebat, & quod non habebat fieret: ſed perfectum habet, quod erat;
C & perfectum ſimiliter habet, quod adſumpſit. Vnio non eſt facta confuſio: non enim corpus coniunctum erat corpori: at homo erat hic cum deitate. Vinum & aqua commiſta, perdunt naturam: at vinum & aurum, vtrumque † ſimul immiſtum, conſtituunt hypoſtaſin. Tegitur enim Deus aſſumptione, ſicut aurea vrna, manna: abſconditurque Deus Verbum in aſſumptione, velut in arca calathus. Quod intus † eſt, exterius efficitur; & quod foris, intus: vt & vnitas demonſtretur, & hypoſtaſis. Manna non eſt aſſumptio: at coniungitur vrnæ, non † vt induens diuinitatem, ſed vt margarita ex fulgetro aquæ diuinitatem habens. Intellige coruſcationis, & aquæ commiſtionem: & Chriſti parabolas admirare. Conſidera vilis atque abiectæ carnis miniſterium in Margarita: & credas reuera ex muliere natum eſſe Chriſtum. Murex, nec obolo quidem
D dignus, lapidem multis auri talentis pretioſiorem parit: ſic & Maria Deum, cui nulla comparari poteſt natura, genuit. Non affligitur dolore oſtreum, dum margaritam concipit; ſed ſolùm † aliquid ſibi acceſſiſſe ſentit: Et Maria citra omnem concupiſcentiam Chriſtum concepit, ſentiens ſolùm accedentem hypoſtaſin. Non corrumpitur murex, neque dum concipit, neque dum parit; perfectum enim parit lapidem ſine dolore: Et virgo, cùm ineffabiliter concepiſſet, abſque labore genuit. Non ſolùm concipitur Margarita; verùm etiam dum accreſcit, perdurat; atque etiam extra cochleam, ſuam poteſt hypoſtaſin oſtendere. cùm autem carne indigeat pro adminiculo hypoſtatico, naturamque † extenſam adhibeat ad perfectionem ſubſiſtentiæ, latet tamquam † in vtero, in ſinu cochleæ: & quaſi naturaliter ad ſubſtantiæ perfectionem † inſita eſt. augmentum quoque accipit, per vitalem naturam; & qualitatem ſibi conducentem parti-
E cipat. Natus etiam eſt filius ſimiliter ex carne, non ſeminatus: & filium † fructificauit natura, ſine viro ad generationem concurrente. O magna myſteria. O cæleſtia decreta: quia peperit natura non † proprium: & filius natus eſt, non ex viro procreatus. Virgo facta eſt mater, & natura fons; aluus † nutrix, & puella adiutrix ac ſocia. Aſſumptio ex vbertate naturæ, & generatio ex impletione atque fœcunditate determinata ipſi naturæ. Sola mulier abſque viro genuit: nam corruptionis expers erat qui generabatur. Virgoque peperit propter eum qui puritatis ac caſtitatis fons erat. voluptatis expers, procreationi filij ſeruiuit: nam vitiorum extirpatorem produxit. Quomodo igitur figuram tantummodò ſuſcepit; qui & naturam, & eſſentiam, & tempus generationis participauit? Quo pacto igitur homo prodijt, qui omnem creaturæ præbet experi-

† ἀνεάμιτος.
MARGARITAE GENERATIO.
† ἐκ τῶν ὀστρέων.
† al. neque murex. abſque (vt)
Contra Hæreticos.
† χιχραμίτος.
† al. ex ſe.
† μερικήν.
† τελείαν δὲ τὴν διπλῆν ἔχει φύσιν ἵνα μὴ τὰς δύο ἀπολέσῃ.
† οὐκ ἐπιμωρίσθη.
† i. nõ eſt minor facta propter aſſumptionis coadunationem.
† ἐπιμιγέντα ἑκάτερα.
† al. Intrinſecum efficitur extrinſecum, & extrinſecum fit intrinſecum.
† f. non vt quę ſcilic. vrna diuinitatem induat, &c.
† al. ſed ſolùm acceſſionis ſenſum habet.
† ὀρεκτήν.
† ὡς ἐν κόλπῳ.
† ἐνεκεντρίσθη.
† al. præbuit.
† τὸ μὴ ἴδιον:
† μήτρα τροφὸς, καὶ ἡ κόρη συνεργός.
CONTRA HAERETICOS.

experientiam, abſque corruptione ac partus dolore? Neque enim paſſa eſt Maria, A
vt mulier: neque partus dolorem ſenſit, vt virgo: neque aliena à genito erat: nam propter naturam quæ nutriuit, communicationem ſocietatemque habebat: & mater filij Dei erat, propter † aſſumptionis munus. Creuit in vtero Chriſtus, cùm vt Deus nullius indigens eſſet; & filius ex muliere natus, cùm filius eſſet Dei. Agnouit Mariam matrem, impertita atque ſubminiſtrata per eam humanitate diuinitati. Filius erat eius, † quæ ſuppeditauerat; quia non ſolùm fidei voluntatem atque electionem præbuit, verùm etiam naturam in aſſumptionem impertiuit. Si figuram dumtaxat, Verbum aſſumpſiſſet; quid natura fuiſſet opus? Si tamquam in ſpecie proceſſit; quæ mulieris neceſſitas? Si velut per canalem, ac fiſtulam deſcendit; cur conceptione indiguit? Cur in virgine tamquam in loco diuerſabatur, qui erat ex natura prodituros? Qui ſic natus eſt, vt qui de cælo delapſus in virgine habitaſſet; cur non illicò, terræ cælitus apparuit? Qui naturam B
humanam non aſſumpſerat; cur ſubitò inter homines ex † aere, ſe notum non reddebat? Si perfectam œconomiam habebat; quid ex virginali natura aſſumebat? Neque ſuperuacaneus eſt Deus, neque illuſor: at ſuperuacanea Maria, ſi Chriſtus in figura venit. Illuderet etiam Deus, generationem hominibus apparentem dumtaxat oſtendens. Sit iſta † neceſſitas, cauſſarum rationes damnans. Nam Chriſtum veritatem eſſe noui, & in Margarita eum ſuſpicio. Habeo porrò & aliud argumentum efficaciſſimum, de vera ipſius ſubſtantia, incrementum nimirum, vſque ad perfectam ætatem illius. Nam ſi figuram habebat Verbum, & veſtimentis indutum erat; oſtendite veſtium incrementum? Et ſi in figura Chriſtus aduenit; oſtendite † amictum in eo creſcentem, ac refulgentem; & non inueteraſcentem? Et ſi Chriſtus in figura, ex infante vſque ad C
ſtatum & conditionem perfecti viri, adoleuit: quomodo augmentum conceptioni teſtimonium præbet, & conceptio incrementum teſtatur? Neque enim illud citò factum eſt, neque † hæc tempus naturæ præbuit. Non ſunt figuræ, communicatio naturæ ſubſiſtentis: ſed veſtimenta, artis ſunt inuenta. Quis igitur naturæ vſus, dum ars famulatur Domino? Et quid opus fuiſſet conceptione muliebri; cùm † materia aerea non à viuis hominibus procedat, ſed in terra inueniatur? Virgo naturæ miniſtrauit diuinitatis: ac propterea naturam ei incorruptibilem præbuit Deus. Si actio quæcumque fuiſſet illud munus; etiam homo hanc efficere potuiſſet. Et ſi figura fuit illud miniſterium: ars igitur hominum, diuinitatem iuuiſſet. At ob promptam obedientiam, beata Virgo † mercedem accepit, vt ſine labore atque dolore fœtum geſtaret ac pareret. Produxit enim Deus virginis naturam labori atque moleſtiæ obnoxiam: & ipſa laboris † corru- D
ptioniſque eam expertem recepit. Donum infirmum obtulit, † validumque illud recuperauit. dedit vterum labori atque dolori ſubiectum; & eumdem integrum, illæſumque ipſa recepit. Medicus erat, qui natura eius vtebatur: ac propterea etiam ſanam illam reſtituit. Non erat homo, qui virginem pro filij generatione adhibere volebat, ſed Deus: atque ideo naturæ, quod non habebat, præſtitit: vt oſtenderet ſe non veniſſe ad dirumpendam naturam, ſed vt integram † atque incorruptam eam conſeruaret. Margarita erat, qui generabatur: ideoque † elapſus eſt, & abſque labore atque dolore natus. Neque aſper ac durus erat: neque terreus † ac luteus. neque vt humidus ac fluxus, effuſus. neque in multas partes diuiſus, velut materialis ac craſſus: ſed infans Deitatem perfectam continebat, quæ ſub natura ſimplici tegebatur: ac propterea vi † illius qui in ipſa erat, virgo inſtar cochleæ † naturaliter peperit, & vt mulier affecta eſt: E
nulla tamen ratione, rurſus natura, ſicut conchiliorum plicis ac ſinibus vſu venit, ad virginalem ſtatum recurrente. Non perdidit ſigillum natura virginis, Chriſto concepto: & ob id, neque eo genito reſerata eſt, vt partum in lucem ederet. neque verò rupta eſt, dum gigneret: nam neque rupta erat, dum conciperet. Cogor autem inhærere ſermoni, vt omnia commemorans, impijs oſtendam hæreticis, Chriſtum verè natum eſſe; ita vt homo verus, & non qui ſolùm videretur homo, prodierit. Nos quemadmodum concipimur, ſic etiam generamur. Corrumpitur enim matrix, dum concipit; laborat ac dolet, dum parit; perdit naturæ ſigillum, vt concipiat: propterea quoque dum parit, non modò

† διὰ τὴν χορηγίαν τῆς προσλήψεως

† τῇ λειτουργησάσῃ

Contra hæreticos Marcioniſtas, & Valentinianos.

† al. ex cælo.

† Locus in Græco obſcurus, & de mendo ſuſpectus.

† al. tunicam cum eo creſcentem, & quæ fulgens efficiatur, & non inueteraſcat?

† hæc, ſcil. conceptio.

† Locus in Græco intricatus, & perobſcurus.

† μισθὸν τὴν ἀπονίαν ἀπέλαβεν.

† ἄπονον αὐτὴν

† al. ex forte ac validum ipſum accepit.

† ἐξέμεσεν.

† ἐξώλισθεν.

† πηλός.

† ἐκ τῆς τοῦ ἐνόντος δυνάμεως.

† φυσικῶς i. naturaliter, hoc eſt, verè & realiter.

Contra Marcioniſtas negantes verum hominẽ aſſumptum.

Digitized by Google

A modò diducitur, verùm etiam ob naturæ imminutionem flacceſcit atque langueſcit; doloreque torquetur, † dum corruptionis quæ initio accidit, recordatur. quando porrò ſemen vbi proceſſit, ad maturitatem proſeminatæ carnis peruenit, dolores partus comparat. At non ſic Chriſtus: ſed ſine dolore genitus eſt: quoniam & ſine corruptione fuerat conceptus, in virgine carnem † accipiens, non à carne, ſed à Spiritu ſancto. propterea & ex virgine prodijt, Spiritu ſancto vterum aperiente, vt egrederetur homo qui naturæ opifex erat, & virgini virtutem in ſuum augmentum præbebat. Spiritus erat qui puerperam † thori maritalis neſciam in partu adiuuabat: quapropter neque quod natum eſt, ſigillum virginitatis commouit; neque virgo laborem ac dolorem in partu ſenſit. Vidi multos melius id recepiſſe, quod vtendum dederant; quoniam qui vtendum ſumpſerant, cùm eſſent opifices, rei datæ vitium corrigentes, eam ſanam & integram reddiderunt: B quanto magis Deus, non deterius id quod ſanum mutuatus eſt, ſed multò melius reddidit, quàm accepiſſet? propterea igitur corruptibilem mutuatus naturam, incorruptibilem reddidit. Eodemque artificio mechanici contraria præſtare poſſunt: aquas enim in vaſis, & per alas quaſdam vltrò aperiunt, & emittunt; & rurſus cùm volunt, claudunt latentes in vaſis vias. Nonne igitur Deus hominibus artificio præſtet, in dilatanda & coarctanda natura; ita vt nulla ex parte labefactetur eorum corporum mole, quæ per † medium prodeant? Reges, in quibus exaltantur ciuitatibus, priuilegia donant: at filius Dei, virginitatem virgini matri ſuæ conceſſit, quippe cùm poſſet. Quin & locorum poſſeſſores ac domini, fontes excogitant, & naturas aquarum emendant; & cæli temperiem meliorem, habituali † ſolertia reddunt: C At Chriſtus nonne multo amplius etiam ea, quæ videbantur naturæ permoleſta, correxit ac reparauit? aut quaſi vnus ex hominibus, ſic inemendata reliquit? Quemadmodum igitur ſolus ex Virgine natus eſt Chriſtus: ita etiam Mariam in partu virginem permanere conueniebat, matremque abſque dolore fieri. Ne igitur te propria excæcet natura, vt in Deitatem non credas: neque te, corpus tuum † perturbationibus atque affectionibus obnoxium, deprauet, vt humanam damnes naturam. Non enim aduenit Chriſtus, vt paſſionibus ſeruiret: ſed vt peccatum exterminaret. Non admiſit corpus, vt naturæ illuderet. Non fugit † aſſumptionem, vt honoraret figuram. Si per figuram aliquibus placet, dignum quid admiratione facere; multò ſanè amplius ipſe omnino per ipſam peregit naturam. Si figuram honorauit naturæ; præclarum ſanè quiddam eſt natura, à D diuinitate honore dignata. Et ſi ob correctionem venit in figura: nobilior ſanè natura, quàm figura. Si nihil conferre † nouerat figura: ſine ipſa vtique effeciſſet quod erat propoſitum. Quòd ſi nihil in figura perfecit; fruſtra ſanè ipſa inferebatur. Attendite † margarito, & nolite errare: non enim ceſſabo reprehendere, donec corrigam accuſatores. Cernite non eſſe figuram, ſed actionem: & naturæ † coadunationem ſuſpicite. Indiuiſibilis iſte pretioſus eſt lapis. neque enim aliquis aſſumptum hominem, ab aſſumente natura diuina ſeparare † poterit. Fulgur & aqua conſenſerunt in vnum: & duo ſe contraria complexa ſunt. Quo igitur pacto quod tenes, ignoras: & quod non tenes, curioſè inueſtigas? Ex igne fulgur, & quod ignitum eſt, illuſtrat atque inflammat. Conchæ ex aqua, & per aquam creſcunt. Quomodo ergo non comburit coruſcatio, cochleæ corpuſculum? Quomodo ſubſtantialiter † atque eſſentialiter tunc conue- E niunt aqua & ignis, ac ſeinuicem non perdunt atque corrumpunt? Non potes dicere: ſed cogeris credere, quod vides & tangis. Sit tibi pro teſtimonio, natura, quam edicere neſcis: quia filius Dei abſque ſemine naſcitur. Illic duo ſunt contraria, quorum eſſentialiter concordant hypoſtaſes, & in qualibet oſtenduntur natura. Veſtram enim anteuerto accuſationem: quòd ex vobis quoſdam dicentes nouerim: Deus ingenitus, Deus inuiſibilis, caro viſibilis; Deus † paſſionis ac perturbationis expers. Quomodo ergo inter tot contraria, coadunatio † atque conſenſio cum vna hypoſtaſi facta eſt? Habes margaritum, omnium quæ dicta ſunt, apertiſſimum explanatorem: nam ignis, deitatem ſignificat; & aqua aſſumptionem. Non aqua fulgetrum aſſumpſit, grauis quippe eſt naturæ, & ad ſublimiſſimum ignis locum non prodit: ſed fulgur † ſuperuolitans coniungitur

† al. nempe vt corruptionis; quæ initio accidit, admoneatur.
† σαρκὶ καταβλήσεως.
† λόχον ἐλέγχει
A MAIORE.
† ἐκ τῶν διὰ μέσου προϊόντων ὄγκων.
† ἐπινοίᾳ σχέσεως.
† ἐμπαθὲς σῶμα.
† τὴν πρόσληψιν.
† al. poterat.
† μαργαρίτῃ.
† πλοκήν.
† al. χωρίσαι τὴν πρόσληψιν i. ſeparabit aſſumptionem, &c.
CONCHARVM ORTVS.
† οὐσιωδῶς.
† al. Deus impaſſibilis.
† ὁμόνοια.
† ἐπιπτάμενος.

†[illegible]

gitur aquæ, & concha turbata vtrumque ſimul iunctum concludit. calorque cor- A
poris vnitus eſt rei † quæ aduenit; & firmitas plicaturarum quæ committuntur
ac coeunt, conſeruat ac retinet, ne diffluat humor, qui intus laborat. Natura
verò per coniunctionem, auget quod incluſum tenebat: progreſſuque tempo-

†al. ex aqua & igne margaritũ prodit.
Luc 1.
†vulg. Sanctum, vocabitur filius Dei.

ris aqua † & ignis in margaritam reſoluuntur. Dicit etiam Euangelium, ſic Spiri-
rum ſanctum ſuperueniſſe in virginem. Cur ita? vt ſcilicet virtutem acciperet
ſuſcipiendi Deum. Et virtus, inquit, altiſſimi obumbrabit tibi. Fulgetrum tuæ
inſidebit naturæ: quia quod ex te naſcetur ſanctum, † erit filius Dei. Non di-
xit, quod genitum fuerit, iterum gignetur. neque dixit, quod naſcetur ex virtu-
te, vel Spiritu ſancto: ſed, ex te: vt virginis naturam oſtenderet Deitati miniſtran-
tem, aſſumptionemque in ipſa, & ex ipſa, Deo Verbo coniunctam. Niſi enim di-
xiſſet, quod naſcetur ex te, fortaſſe figuram exiſtimatum fuiſſet Verbum aſ- B

NOTA.
ADVERSVS HAERETICOS.

ſumpſiſſe. Quædam tamen exemplaria ſupprimunt illa (ex te) vt hæreſibus
gratificentur. Tametſi non admittis, ô hæretice, hæc verba (ex te) tamen addi-
tio verbi, adhuc ſententiam conſeruat. ait enim: ideo & quod naſcetur, aſſum-
ptionis nexum ſignificans. Cæterùm conceptio naturam arguit, & figuram rei-
cit; archangelique locutio Deitatem teſtificatur. Ob nihil enim aliud, virgini
obumbrauit, quàm vt naſceretur homo. Potuiſſet quippe citius vniuerſæ appa-

†παραπλοκήν.
Margarita, vt duas naturas contineat.

ruiſſe terræ, niſi per veram humanæ naturæ † aſſumptionem ad homines accede-
re voluiſſet. Attende igitur ad Margaritam, & videbis eam duas continentem na-
turas. Speciosiſſima ſiquidem eſt propter Deitatem: at candida, ob aſſumptio-
nem. In candore ergo claritatem cernis: & in virtute inhabitantem potentiam

†λεῖος.

vides. dura quidem eſt, propter naturam humanam: † leuis autem ob conditi-
onem cæleſtem. aquatica propter terrenam naturam: ignita verò ob deitatis hy- C

Conſideratio Physica.
†ἐπὶ τὴν τοῦ προκειμένου πράγματος al. ad rei propoſitæ perceptionem.

poſtaſin. Cunctis eſt conſideratio phyſica: quia ſingulis velut in ſpeculo, quæ il-
lius ſunt, reſplendent. Specula quidem arte fiunt, ac propterea habent quan-
dam fallaciam, ad † rem propoſitam percipiendam: at Margarita naturalem con-
tinet gratiam, vtilitatemque innatam. Multa quoque ſunt alia, quæ ex duobus
aliquibus fiunt quid vnum: at non, ſicut Margarita, naſcuntur; neque ex igne
& aqua concipiuntur. Vide, ne quæras exempla in margaritis quibuslibet: non
enim omnes ſunt veræ, continentes in ſeſe cuncta perfectè quæ diximus: nam
magna illarum copia, potius terream habet partem. Multæ cochleæ in profun-

†ἐν σκοτεινοῖς

do morantur, quæ etiam veras producunt margaritas. Quæ autem in locis † oper-
tis ac denſis ſunt, quò ſol non penetrat, neque fulgetra; limo & cœno gaudent,

†καὶ διαφόρους σκιασμοὺς ἐσθίουσιν

ac diuerſis opacitatibus, † vmbroſiſque humoribus veſcuntur, & rarò bonas mar- D
garitas producunt. Habet porrò & aliam margarita cauſſam: nam ſi perfectum
non fuerit tempus generationis eius, velut intempeſtiua, lapidoſa reperitur; qua-
re & multæ ex ijs quæ in profundo ſunt, improbantur: & ſi arte non expolirentur,
non liceret inter eas inuenire pretioſam. Cæterùm multas eiuſmodi non reperi-
unt, verùm ex illis conchis eas colligunt atque decerpunt: perfectæ autem ideo
atque probatæ dicuntur, quia dum quaſi augmentum perficiunt, & ſubſtantiam in

†οὐκ ἀφαιροῦνται

vim naturæ tranſmittunt, non † auferuntur, verùm generantur: atque illæ valdè
quoque pretioſæ redduntur. Et vt diſcas animalia in mari etiam ex aqua conſtare;

Gen. 1.
†τοὺς μύακας.

legem reuolue, & Deum atteſtantem audies, quòd aquis imperauerit omnibus, vt
producerent etiam † mytulos & conchas: nam hæ quoque ex illorum ſunt gene-
re, quæ in aquis repunt. Et margarita ex immundis naſcitur animantibus: ipſeque
Chriſtus ex natura ſordibus obnoxia natus eſt, quæ purgationibus per viſitatio- E
nem ipſius indigebat. Quemadmodum autem fulgur vniuerſa explorat: ſic etiam
Deus. & ſicut occulta illuminat: ita quoque Chriſtus recondita naturæ luſtrat,
purgatque. Ideò virgine prius purificata, ſic natus eſt: vt oſtenderet, vbi Chriſtus

†al. operari.

eſt, ibi omnem puritatem † agere. Mundauit eam in ſancto præparans Spiritu:
& ſic ipſum virgo, ſuo concepit vtero, purificata. Mundauit eam in caſtitate
ac ſanctificatione: ideoque natus, virginem ipſam reliquit. Cochleæ oſtendant
atque declarent, non per fœmineum membrum concepiſſe virginem: nam il-

†Græc. πτυχαῖς.
†μεμερισμένως ἁπλοῦν ἔχουσαι τὸ σῶμα

læ duabus explicatis † commiſſuris, non carneam conſtitutionem præbent; ſed
† diuiſim ſolutum habentes corpus, repentè fulgetro replentur. Ita quoque bea-
tiſſima virgo, Deum Verbum toto ſuſcepit corpore, ſimplicitateque naturæ, &
non

Digitized by Google

A non curioſo ac redundanti motu, deitate impleta eſt: intellexitq; ex conditione humana, ſe aſſumptionem * ſuſcepiſſe. cognoſcebat conceptionem: at viri congreſſum *& conſuetudinem ignorabat. & intelligebat quidem inhabitatorem ſuum * latentem: ſed appetitum ſuperfluæ corruptelæ experta non erat. omniaque ad pudicitiam concurrebãt membra. proprij impetus & appetitus oblita. Etenim ad ortum Solis, cuncta redduntur ſplendida; apparensq; foris ſol, illuminat vniuerſa: quid agat in cubiculo, * totus ad vnum admotus? Accepit * Paulum Chriſtus, ex cælo eum illuminans, & ad pietatem transferens: fecitque lupum ouem, & perſecutorem Apoſtolum; crudelem miſericordem, & obedientem atque tractabilem, eum, qui olim inobediens atque intractabilis fuerat: & cur non multo magis, intus in Maria virgine cùm eſſet Deus Verbum, ipſam ab omni corruptio-

B ne atque mutatione alienam effecit? Pro arrhabone fidem accepit puellæ; & non amplius * propendens erat gratia: ſed dum iure optimo incorruptionis vim illi præbet, fides naturam adduxit; & hanc excipiens gratia, nõ amplius eſſe corruptibilem paſſa eſt: verùm ſibi ipſam adiunxit, ſicut Rex vas priuati alicuius hominis proprium faciens. atque ita facta eſt ſancta Maria, non iam mulier, ſed Virgo, & gratiæ plena: ſicut cibus iumentorum regius efficeretur ſi Rex illum * participaret, ex eoque veſceretur. Non dico immortalem illam fuiſſe, ſed quòd ab appetitu ſeducta euerſaque non fuerit: cumque gratiæ efficacia illuſtrata eſſet, rubiginem quã natura habebat, * adhærentẽ ferro, gratia mundauit, & illuſtrauit, conſeruauitque. Amo & exoſculor Euangelicum lapidem, quia cibus animæ meæ factus eſt. Suſpicio ac collaudo Margaritam: quia de Chriſto loquitur mihi narrationes myſticas atque arcanas. Adhibui parabolam: quia duplicem mihi cogni-

C tionem contulit. Cognoui in ipſa naturæ coniunctionem, & deitatis potentiam. Intelligo contrariarum rerum conſenſionem, ac permutationem naturalis conſtitutionis. Conſidero cælum cum terra ſimul vniri. Video duos angulos * atque amfractus in vnum coaluiſſe vinculum. Obſignauit gratia concordiam: neque inuenio, qua ratione cuiuſque * ſubſtantiam ſeparem. Intelligo vim differentem, & margaritæ circumferentiam. Abducit mentem meam, ne comprehendat quo pacto ſimul conuenerint, atque coniunctæ ſint. Aequa eſt vndiq; margarita: etenim Chriſtus inæqualitatem abſtulit; & velut artifex duas curuitates * ac flexus æquales reddens, in vnum conglutinauit; nemoque * eſt, qui ea ſeparare poſſit. Concharum commiſſuræ diſterminantur: at margaritæ termini * atque dimenſiones ſunt inſeparabiles. Illæ ſectionem admittunt: iſta verò * in-

D ſecabilis eſt: vt intelligas duas quidem legis tabulas; ſed & Euangelij rectitudinẽ, * ac ſphericam perfectamque figuram, atq; præſtantiam. Terrena quidem, lex continet: at Euangelium, cæleſtia. Ecce concha & margarita, quas ſimul coniunxit Chriſtus. Per gratiam ad generationem recurrens, & ſpiritalis Margaritæ naturam exquirens, agnoui virtutem, intellexi * cõnexionem, & naturam deprehendi. Volo rurſus conſiderare ſapientiſſimi artificis opificium. Intelligo igitur rerum omnium opificem, agricolam eſſe: & intelligo non ab eo agros hos terræ, ſed naturæ * campos coli, quos ſerat ac demetat. non tamen vindemiat, & ex magno torculari vectigal exigit. prius dat naturæ humanæ mutuum filium: & fœnus exigit, vniuerſam animæ libertatem. Et propter debitum, terreſtria paſcua ſibi vindicat: & breui commercio Dominus omnium efficitur, non ſolùm vt creator, verùm etiam vt * redemptor. Et non modò vt Deus, ſed etiã vt qui ſudoribus emit, tra-

E dit margaritam: ne & ipſum naturæ obolum deperdat. Elocat filiũ, vt & ſeruum ſubmittat. O immenſam, * & periculorum contemnentem liberalitatem. conchæ enim committit margaritam: & pro obolo lapidem pretioſum violari ſinit. Cernis mercatorẽ? Conſideras eum qui omnia vendit, vt margaritã emat? Cognoſcis diuitẽ: quomodo cuncta vendat, vt agrũ, & inuentũ in eo theſaurũ comparet? Hic enim cæleſtis eſt pater, qui per filium ſuum omnia emit humanæ cõditionis * frugigera: cunctas autẽ poſſeſſiones ſuas terrenas vendidit, vt * iugerũ quod ipſe * condiderat, & Adæ tradiderat, compararet: at hic eam, vanarũ rerum cupiditate, * vendidit. Emit verò agrum, non propter terræ vſum: ſed ob theſaurum in ea reconditũ. Quis igitur iſte eſt ager? corpus humanũ. Et quis theſaurus? anima, quæ in eo eſt. Siquidem propter animam, quam ad imaginem & ſimilitudinem ſuam

Ooo 4 ipſe

Marginal notes:

* ἧς προσείλαβε τὴν πρόσληψιν.
* συνουσίαν.
* τὸν κρυπτόμενον.

A MINORE.

* al. ſolus.
* ſ. Rapuit, ſeu aſſumpſit Paulũ Act. 9. 13. 22. 26. Galat. 1.

A MAIORE.

* προσκλιτικὸν.

Lucæ 1.
* al. ſi Rex eius particeps fieret, atq; eo veſceretur.

* συντιτνεύμενον for. leg. συντεθέμενον, vel potius συντεθειμένην .i. ſimul coniunctã, ſeu vnitam, &c.

* ἀγκῶνας.
Pſal. 117. & Epheſ. 2.
* ὑπόστασιν, hic accipere videtur, pro (οὐσίαν)

* ἀγκῶνας
* al. erit, qui.

* τὰ μέτρα.
* ἄτμητος.
* τὸ ὄρθιον, καὶ μετέβολον.

* πλοκὴν.

* νομοὺς
Græca hic de mẽdo ſuſpecta, & perobſcura.

* λυτρωτήν.

* ὢ ἐπιφοκιτῶν.

Matth. 13.
NOT.

* χρήσιμα.
* ἄρουραν.
* ἔκτισεν.
Agri, & theſauri nomine, quid intelligendum.

Loquitur de diabolo, qui nō reſtituiſſet humanum genus, ſi Deum latere in humanitate Chriſti cognouiſſet, &c.

ipſe fecit, vendidit omnia; & ad comparandam poſſeſſionem, miſit filium. Non A
igitur diuinitati vendidiſſet tyrannus; niſi illa tuliſſet, & obieciſſet humanitatem:
nouerat enim potentiam, ac timebat venditionem. ſed homini vendebat, ſciens
eius infirmitatem, cognoſcensque ſe quando vellet, rurſus per vim auferre poſſe
eius poſſeſſionem, atque theſaurum. Mittit ergo ſuum filium ad tyrannum, dicitque
ad ipſum: Trade illi poſſeſſiones reliquas, de quibus non eſt controuerſia,
quia meæ ſunt. Solus autem homo voluntate libera dominium meum facit ambiguum:
per confeſſionem tamen & negationem * theſaurum habet abſq; labore,
verùm quia ad gloriam meam pertinet, vt non perdam quod mihi ipſi ad obſequium
meũ ac miniſteriũ procreaui; da ipſi iumenta, & cuncta rationis expertia:
ſolũ autem hominẽ redde liberũ. Præbet igitur ei porcos in regione Geraſenorum:
emitque agrum cum theſauro, ac hominem ex dæmonis poteſtate redemit.
Porci, aſini, tauri, atque leones nullam præbent gloriam poſſidenti: homo B
autẽ magna tribuit: quia eius venatio non eſt ex cibis corruptibilibus, verùm ex
cæleſtibus theſauris, virtutibus inquam. Hic theſaurus eſt, & hic ager, cuius quidem
mercator eſt pater: at interpres * & mediator Chriſtus. Acceſſit vt hoſpes, &
coëmit tamquam mercator: auctoritatemq; exercuit velut Dominus: quoniam
ipſe & Pater vnũ ſunt, in deitate. Auctoritatẽ * & poteſtatẽ exhibuit in natura &
ratione aſſumptionis: porrò mediatoris functus eſt munere in actione, atque in
ijs quæ egit ac pertulit, & emit; potentia autẽ ſuperans, accepit agrum: & cùm eũ
tyrannus non cognoſceret, etiam theſaurum diuendidit. Aſſumpſit ſeruum Dominus,
hominem dico: ignorabatq; inimicus ſe etiã peculiũ vendidiſſe ipſi. potitus
enim homine Chriſtus, ſimul accepit etiã in ſeipſo cũcta quæ ſerui ſunt. Omnia
rationis expertia animantia mancipata Adamo erant: at inimicus ſibi ea vi- C
debatur vindicare; vt ſi quis corpus acciperet, etiam veſtes lucraretur. ita compos
Adami factus inimicus, illa quoq; ſimul cum Domino vendito abierant; quippe
quæ iam ſubiecta, naturale dominiũ agnoſcerẽt. Amiſit ergo tyrannus etiã hominem,
cum cunctis animalibus ratione carentibus. nam homo ſpõte illa Deo obtulerat:
ideoq; ad extremũ cunctas ſibi gentes cum Iudæis acquiſiuit. Coëmit agrũ
in Cruce Chriſtus, pro pretio ſuum ipſius præbens ſanguinem. Ager enim erat
terra: & theſaurus, qui in ea occulti latent ſancti. Accepit interim poſſeſſionem,
quæ conſpiciebatur: & quando voluit, etiam apprehendit pecuniam * quæ tegebatur.
In paſcua venit viuorũ: cõprehenſos verò etiã mortuos qui non apparebant,
extulit interim nõ accepto theſauro, vt illũ in reſurrectione accipiat. Profectusq;
eſt in ſua ad cælũ aſcenſione, cuſtodibus theſauro, & œconomis agro adhibitis:
vt quando iuſſerit, theſaurus per reſurrectionẽ præſentetur Regi. Theſau- D
rus ergo in teſta, velut * in vaſe ſeruatur: ager autẽ figuli, eſt tamquã officina, quẽadmodũ
Prophetæ dixit Dominus: Ingredere in agrum figuli. at cuius figuli; niſi
Dei? quoniã ipſe eſt, qui ex agro iſto reſurrectionem facit. Ergo vſque ad cõſummationem,
luteũ efficit agrũ in humanis corporibus: poſt ſeculi verò cõſummationem,
teſtacea efficit vaſa: ſanctorũ quidem per gratiã, at peccatorũ per gehennam
ignis. Modus ergo margaritæ iam patefactus eſt: non enim in agro defoſſa
remanſit, ſed illicò à mercatore excepta eſt. Atq; ipſe eſt * auctor crucis: ac propterea
etiã ſolus reſurrexit, quia & ſolus emerat, qui per mortem emit * margaritam:
quoniam in Cruce inimicũ profligauit, quo deuicto armaturã ipſius accepit,
& ſic eum ſpoliauit, atq; ideo ait: Poteſtatẽ habeo ponendi animam meam, & poteſtatem
habeo iterum ſumendi eam. quia poteſtatem habuit mortis, & antequã
moreretur ipſe, viſa eſt detineri margarita, non quidem ab hoſte, ſed à natura: & E
dum adhuc illa eſſet in terra, commercium & commutatio facta eſt, mercesque
mediatoris margarita facta eſt. Nam * ſtultus eum eſſe Dominũ ignorabat, quem
deſpuebat. propterea accepit mercedem Chriſtus, accepit & agrum, ac pretium
agri: ſimul enim ſequuta eſt natura rationis expers ducem, quem habuerat
ab initio. Habet ergo viuorum poteſtatem in agro. Habet & mortuorum
reſurrectionem, atque dominium in theſauro. Habet & aſſumptionem, in
margarita perpetuò * manſuram. Habet quoque * inuictam gratiam Spiritus
ſancti, vngentem Chriſti corpus ad certamen contra tyrannum. Hoc enim Pater
ad victoriam * proponebat, & præmium victori dabat. Verùm paullò altius,
& ab

* al. ex confeſſione ac negatione, theſaurũ habet, ac fruitionem, &c.

Matt. 8. Marc. 5. Lucæ 8.

* μεσίτης

* αὐθεντείαν ἐν τῇ φύσει τῆς προσλήψεως. quod deo licit: nam infinitam poteſtatẽ in aſſumẽda natura humana oſtendit in Vnitate perſonæ diuinæ, &c.

* τὸ κρυπτόμενον χρῆμα.

* καταγγίζεται.

Hierem. 18.

* αὐτός ἐστιν ὁ ἀρχὴ τοῦ σταυροῦ.

Ioann. 10.

* ſtultus, ſcilic. diabolus. nam Diabolus Chriſtum contempſit, exiſtimãs ipſum purum hominem.

* συνδιαιωνίζουσαν.

* ἀῤῥαγῆ

* ἐβράβευεν.

Digitized by Google

A & ab initio repetentes, cognoſcamus quæ dicta ſunt: vt quaſi ſummatim, intelli-
gamus ſingula ſicut oportet. Siquidem Deum Patrem, agricolam, & opificem, &
mercatorem, & figulum, mediatorem, ac creditorem, præmiorum * diſtributorē, (* βραβευτήν.)
& munificum noſtra appellauit oratio. Magnū ſanè Domini verbum, duobus
verbis tantam ſcientiæ vim concludens. Rurſusq; margarita ſit nobis * Euangeliū: (* hoc eſt, Euangel o tanquam conchylio continetur margarita pretioſa .i. Chriſtus, eiusq; myſteria, &c.)
quia ſimplici ac minuta littera tantam myſteriorum vim continet; & in vili atq;
abiecta chartula, cæleſtis continetur ſcientia. aſſeruntq; hęretici filium Dei, indi-
gnum cenſuiſſe aſſumere naturam humanam. Cælum Deus chartæ commiſit: &
filium, humanam ſumere naturam non permiſit? non propter æqualitatē dico:
ſed Patris erga nos * benignitatem demonſtro, qua ſe ita demiſit, & commercia no- (* τὸ φιλάνθρωπον.)
B biſcum iunxit. Non igitur in figura viſus eſt Chriſtus: non enim in figura vili ac
miſeranda, procederet diuinitas, vt in terra verſaretur. Naturam domini terræ,
aſſumpſit naturæ Dominus: vt dominium Adamo firmaret, quod per errorē ami- (Contra hæreticos, Chriſti negantes ſubſtantiam.)
ſerat. Quòd ſi in figura Chriſtus apparuit: etiam figura filius erat Dei. Cernis quo
pacto corruant hæretici, dum periculosè tentant Chriſti negare ſubſtantiam. Ve-
rùm eorum attende dementiam: nam linguam dumtaxat habēt, & non mentem;
loquuntur quæ volunt, & non intelligunt quæ conſequentium ſit intelligentia.
Etiam tibi * fœneratorem oſtēdam Deum, ô hæretice: & quomodo in virgine ex- (* al. creditorem)
coluerit margaritam. & commonſtrabo tibi præterea, quo pacto Agricola deita-
tem * præbuerit naturæ. Voloq; oſtendere mercatorem, quomodo ſocium mer- (* ἐλάτασιν τῇ φύσει τὴν θεότητα.)
caturæ Deum nactus, diues vno extiterit obulo: ita vt & debitū perſolueret, &
ex reſiduis agrum coëmeret, ipſumq; cælum ac Dei regnum in hæreditatem ſtabi-
C lem ſibi tribui promeruerit. Accepit natura mendica diuinitatem, & decertauit (* al. ἱδρύσατο τὴν ἁμαρτίαν. pro (ἱδρυμένην) .i. ſtabilitum, ac confirmatū peccatum eiecit ex mercatura.)
aduerſus tyrannum. communicauit cum patre: & tabificum * peccatum emptio-
ne ſua eraſit atque expunxit, anathematizans illud per gratiam. Illud enim affe-
ctibus ac paſſionibus hominem * titillabat: hæc autem Dei munere & ope illud
exterminabat. illud, voluptatis illecebris pelliciebat: hæc autem, caſtitate ac pu-
diciria ſimiliter extrudebat. Chriſtus tyranno naturam exhibuit; vt & ipſe huma- (* ἐγαργάλιζεν.)
nitati conſociaretur * ac copularetur perſuaſit. oſtēditque homini gratiam, ſi ad (* συναγκαλίζεσθαι.)
eam accederet; ac patris prouidentiam, qualis ac quanta eſſet: dolorem item in-
tellectualium poteſtatum, & aduerſus terrena inimicitiam. perſuaſit propitiati-
onem, ad reconciliationem mediator fuit, promiſit placationem; modumque
ſignificauit, quòd per crucem fieret: ac ſeruum, vt ad Dominum recurreret, ſub-
ornauit; filiusq; patrē recognoſceret. Et contrà tyrannū * propugnator effectus, (* πρόμαχος.)
D patri dominium confirmauit; & ſeruum reuera ab acerba tyrannide liberauit.
Audi etiam agricolæ artem: nam in vtraq; dignitate, modus diſpenſationis Chri-
ſto erga humanitatem extitit, bellumque aduerſus peccatum. Ne ergo admire- (Vide Scholia.)
ris varietatem interpretationis: nam Deus diuerſorum egregiorum operum fons
eſt, & quantam quis vim habet intelligendi: tantum ſe extendit, & ſimul inuenit
quoties quis intelligere poteſt. * Inſeuit naturæ diuinitatem, ac tamquam in rimā (* ἐνεκέντρισεν)
* quandam & ſciſſuram ſuum incluſit filium: vt qualitatem participans, naturā (* ἐν τινὶ θυρίδι.)
redderet communem in aſſumptione hominis. Fuit igitur Maria patri arbor, fi-
lio mater, hominibus fons * ſpiritus æterni, & pudicitiæ atq; incorruptionis præ- (* al. fons ſpiritualis.)
ceptum. Habet porrò pro vinculis hæc inſitio, prophetarum teſtimonia; & ocu-
lus * ſiue rimula, pro ſpatio habet naturæ * diſtinctionem. Agricola falcem ha- (ὁ θυρίς.) (* διαίρεσιν.)
bet, quæ mundat & expolit, virginis animo prius & corpore præparato, ac vir-
E tutem in ſe continet Spiritus ſancti: arborq; ad melioris naturæ ſuſceptionem fa-
cta, ſanctæ mulieris fidem habet. Ne * vacilles igitur ad ea quæ dicuntur: ſed fide († μὴ διστάσῃς οὖν πρὸς τὰ λεγόμενα.)
res inuiſibiles cernens, ne ſuſpectam habeas narrationē, ex te ipſo diſcens quinam
ſit rerum ſtatus atq; conditio, quæ ſub aſpectū non cadunt. Nam ſi in te non eſſet
anima; non cerneret oculus, nec auris audiret, neque guttur guſtaret, aut manus
operarentur. Itaque anima facit omnia, corpus autem cooperatur tantùm. Ita
etiam conſidera in ſtupendis operibus diuinam poteſtatem, occulta atque ineſ-
fabili quadam ratione cuncta dirigentem. Ego verò à terrenis quoque artibus
ac dignitatibus, Chriſti * ortum perſuadere volo. ideoque variè expono, non vt (* τὴν γέννησιν.)
ex multis, ſiue in vno aſſequar: verùm vt multa deſcribens atque adumbrans, va-
rio * artificio diuinitatem oſtendam, qua ratione ſingulis ætatibus proprio quo- (* ἐν πολυχρόῳ τὴν θεότητα.)
dam

dam modo ſeſe peccato oppoſuerit. Et in natiuitate quidẽ tali modo: aliter poſt A
natiuitatem; aliter in adoleſcentia, aliter viciſſim in ætate virili: ac ſuo deinceps
modo noſſe par eſt, qua ratione quolibet tempore ſe geſſerit, & accommodarit.
Cæterùm antedictis fidem habete. nam & ipſe ait Saluator: Ego ſum vitis, & vos
palmites, Pater autem meus agricola. Poſſum porrò etiam tibi ex eorum arte,
qui plantandi ſtudio ſunt dediti, confirmare antedicta: In amygdalis quippe, op-
timarum arborum germina inſerunt: alij etiam ramos cum * frondibus inſerũt,
& in vitibus ſimiliter faciunt. Cur ergo præter fidem ſit, ſi etiam Deus in ijs quæ
ſub aſpectum non cadunt, ſimili arte vtatur? ſiue in *Verbo, cùm aſſumptionem
inſeuit, ſiue in aſſumptione Deum. verumtamen non ex ſuperinducto ſemine,
quod abſit cogitare, virgo ſuam ipſius ſubſtantiam genuit: ſed ſine carnali mo-
tu concepit, atque inuiolata myſterium peregit: & non lapidibus aſcia vel ſecu- B
ri dolatis, humanoque quodam artificio politis, ſapientia ſibi domum ædifica-
uit. Non eſt auditus ferri ſonus in ædificio: neque enim vir in Maria miniſtrauit,
ſed virgo ipſa permanſit. Vt enim in templo Salomonis, politi per ſe ac dolati
iam lapides erant, non ibi ab hominibus præparati; ita etiam in Maria, aſſumptio
non virili opera facta eſt, ſed ex natura noſtra delecta, de caſtiſſima ac venerabi-
liſſima Virgine. E terra ſumpti fuerant lapides, & aucti: ſimiliter & aſſumptio
per * naturam, & diuinitas manſit immaculata propter incontaminatam naturã.
Abſque ferro conſummatum eſt templum: & ſine dolore atque corruptione
natus eſt Chriſtus. Sola illic terra miniſtrauit: ſicut etiam hic ſola Virgo conce-
pit. Non eſt ſciſſa petra, neque ſenſit lapidum percuſſionem terra: & virgo neque
mota eſt, neque ex carnali voluptate concepit. Non aliunde terra lapides acce-
ptos præbuit: verùm ipſa eos ſine labore atque experientia, ex ſeipſa ſuppedita- C
uit. Similiter quoque in Virgine, non * ſuperinductus quiſpiam aſſumptioni fu-
it: ſed ab ipſa aſſumptus extitit. nam alioquin nutrix fuiſſet, & non mater; cuſtos
depoſiti, & non fons præſtantiſſimæ procreationis. Euangelium, illam matrem
appellat, & non nutricem: & Ioſephum quoque patrem vocat, cùm nullam in
ea generatione partem haberet: non enim propter Chriſtum dicitur pater,
ſed propter virginem; vt non ex fornicatione putaretur peperiſſe, ſicut Iudæi
auſi ſunt dicere. Non appellatio naturã tribuit: nam & nos crebrò patres nun-
cupamus, non quidem genitores, verùm ſenio conſpicuos. Porrò ipſi Ioſeph na-
tura appellationem indidit, honoremque tempus præbuit: quoniam virginis &
Ioſeph ſponſorum * ac candidatorum arrhabones, vt hoc nomine vocaretur,
effecerunt. Poſſum autem etiam contra oſtendere patrem, qui nõ genuerit. Pal D
marum mares, qui dicuntur, dum obumbrãt fœminis, * fructuoſas illas efficiunt:
cùm tamen neq; illis miſceantur, neq; vllam ipſis ſubſtantiam prębeant. & ficulne-
arum quoq; nonnullæ fructum non ferunt, niſi ramis maribus obumbrentur.
Quemadmodum igitur iſta quamuis non generent, patres appellantur: ita & Io-
ſeph pater eſt dictus, licet maritus virginis * non eſſet. Magnum myſterium, ad
quod perſcrutandum oportet omnem vocare creaturam. Maior natura, * quàm
vt eam cogitatio ac mens aſſequi poſſit. Maius omni imaginatione atque opini-
one, quod factũ eſt. Cur ergo omnis ars rationalis non perſuadet, huiuſmodi ef-
ficacibus argumentis? Deus erat, quod factum eſt: & cuncta vt mancipia * præſto
ſint. Deus erat & homo, qui natus eſt: & omnis comparare debet creatura, vt ſuũ
admiretur creatorem; & obſtupeſcat, quemadmodũ omnia procreauit; & credat
ea, quæ ſecundùm naturam ſunt impoſſibilia, ei exiſtere poſſibilia: intelligatq; id
fieri, quod ipſe vult, neque indigere natura. Doceantur quoque gentiles, eum E
non per materiam cuncta feciſſe: ſed quia ipſe voluit. Perſuaſum ſit ijs abſq; ma-
teria factum eſſe mundum, & quæ in eo ſunt: Ecce enim ſine * coniugali natu-
ra conflauit * hominem, qui ſeculum continet inuiſibile, & viſibile. Solus tan-
tæ rei enarrandæ non ſufficio: loquantur igitur mecum, & quæ naturæ ſunt, & quę
artis, quæq; operationis intellectualis. Dicat cælum, quòd * ſtellam præbuit te-
ſtem, quam non accepit cum Sole & Luna. Teſtẽtur æthera in coruſcatione, quæ
in cochleas inſilit, exemplum eius qui naſciturus erat ex virgine. Proclamet
terra theſaurum abſconditum; & mare, margaritam non apparentem: agri-
cultura, & ars ædificatorem: ſtudium atque diligentia mercatorem: ſolertia
piſca-

Ioan. 15.

Confirmatio à plantis, & ab Amygdalis.

* ἐμφυλλίζουσι.

* per (τὸν λόγον) hîc intelligi personã ipſam Verbi, &c. at (τὴν πρόσληψιν) .i. aſſumptione, appellare videtur ipſam humanitatẽ aſſũptam, vſus abſtracto pro concreto.

* διὰ τῆς φύσεως.

3. Reg. 6.

Ibidem.

* οὐκ ἐπεισάχθη τῇ προσλήψει.

Lucę 2.

Ioſeph quomodo pater dicatur.

Appellatio quid efficiat ac præſtet.

* μνηστήρων.

Palmarum mares.

* ἐγκάρπους.

Ficulnearũ effectus.

* ſcilic. quoad maritalẽ thalamum.

* μείζων τῆς διανοίας ἡ φύσις.

* παρέστωσαν.

Gene. 1 & Pſal. 148.

* ἄνευ τῆς ζυγαδικῆς φύσεως.

* primum hominem intellige.

* De hac noua ſtella, quæ Magis in Oriente apparuit, vide plura in noſtris Scholijs.

A piſcatorem: Regum conſilium, & *militum acies: hominum contradictio, & ſa- *al. & ducum bel
pientum inuentio: aſtrologorum comprehenſio, & tyrannorum perturbatio: li acies.
aduerſariorum commotio, & peſſimorum ſacerdotum *maleuolentia: infanti- *κακόνοιά.
um confeſſio, & ruſticorum gaudium, paſtorumq; vaticinium. cuncta veniant * *ἡκέτωσαν.
atque concurrant ad Dei natale: vt vel ſic hæretici credant, Chriſtũ non in figura
apparuiſſe, ſed verè in humana natura ex virgine natum eſſe. Dicunt quoq; Iudæi, CONTRA IVDAEOS.
ſe non credere Deum cum hominibus conuerſatum eſſe, vt hominem. At quid
maius ô Iudæe, arca, an homo? Et in arca credis concluſum fuiſſe Deum: & ſuper
terram in humana ipſum veniſſe natura, non credis? Nos, inquiunt, nõ credimus
eum, ſi Deus erat, crucifixum fuiſſe. Sed cur in eo non es incredulus, quòd arca 1. Reg. 4.
quæ Deum continebat, ab alienigenis capta ſit? Nam ſicut illa videbatur ſuſtine-
B re ignominiam: ita etiam Deus Verbũ, quamuis impaſſibilis eſſet, per aſſumpti-
onem tamen iniurijs & contumelijs affectus eſt; dum ipſa ſcilicet aſſumptio cru-
cifigeretur. Et quemadmodum inter *alienigenas, arca ipſum Dagon deſtruxit *al. Philiſtæos.
atque ſubuertit: ita etiam in Cruce Chriſtus diabolum profligauit ac vicit; & 1. Reg. 5.
blaſphemos corripuit, cognitionemq; diuinæ ſuæ potentiæ infidelibus vel inuitis
præbuit. Non creditis Chriſtum tertia die reſurrexiſſe? cur ergo creditis Ionam,
poſt tres dies ſaluũ & integrũ è ventre ceti exijſſe? Non creditis, quòd virgo Deũ Ion. 2.
genuerit & hominem? cur ergo creditis templum illuſtre, ex lapidibus in ipſo nõ
dolatis factum; in cuius vniuerſa ſtructura ferrum non eſt adhibitũ? & fuit illud 3. Reg. 6.
omniũ ædificiorum, templorumq; pulcherrimum. Non fero Iudæorum debac-
chationem, atque *temulentiam: quia demonſtrationes tenent, & non credunt. *al. delitiũ atq; ſuperbiam.
Non fero hæreticorum dementiam: quia gentilibus atque paganis potius fidem
C præbent, quàm diuinis Scripturis. Si domus abſq; ferro fabricata non eſt, templũ Adluſio ad 3.
dico, ad Dei miniſterium etiam Chriſtus in figura venit. At ſi etiam nunc funda- Reg. 6. Domus autem cùm ædi-
menta eius ſubſiſtunt: nolite contendere, ſed credite. Ego verò etiam mori pro ficaretur, &c.
hac fide expeto. Conuenite *cum gentilibus ac barbaris, quod non opto: & faci-
te quod opto, pro Chriſto; vt ſcilicet, pro eo moriar. Ego quidem, quod ad me *q. d. Conueni-
attinet, mortem pertimeſco: verùm ſpes atque fiducia mea Chriſtus eſt. In me te cũ Tyrannis, & eorũ imita-
timeo: at in illo confido. in me refugio: at in illo ſubſiſto. in me confundor: at mini ſæuitiam in Chriſtianos,
in illo fiduciam capio. Ipſe enim eſt margarita: ego verò lutũ. ipſe theſaurus: ego (quod nõ opto)
autem cinis. ipſe eſt vita; at ego mors. ipſe iuſtitia; ego autem peccatum. ipſe vt ſcil. peccetis ſæuiendo: & fa-
veritas; at ego mendacium: quia ob vanitatis dilectionem, veritatem repudiaui. cite quod opto
Ipſe naturam mihi rectam conceſſit: ego verò eam, morboſis ac prauis meis af- pro Chriſto, vt ſcilicet pro eo
fectibus deſolaui atque deſtruxi. Ipſe mihi ſufficienter liberam *voluntatem do- moriar.
D nauit: ego autem illam mutilam reddidi, peccatis eam implicans atque inuol- *προαίρεσιν.
uens. Ipſe eſt, qui ad profunda maris deſcendit, margaritam per varia illinc peri-
cula eruens: ſimulq; *aderat diuinitas tentationibus, & aſſumptionem in cælos *συνὼν τε ἦν ἐν τοῖς πειρασμοῖς.
ſecum ſuſtulit. Ipſe eſt, qui ſæpe multumque in agro fodiebat; & in cruce labora-
bat, vt theſaurum ſanctorum quaſi in ſepulchro reconditum, inde ſibi ipſe ven-
dicaret. Adlaboremus porrò etiam nos: vt participes ipſius mercaturæ atq; nego-
tiationis euadamus. Ipſi gloria, in æterna ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

E *Multa in exemplari Græco huius Sermonis mutila deprehendimus atque mendoſa, quæ, quia ex aliorum Græcorum manuſcrip. Codic. (eo quòd non reperiantur) collatione corrigere nequiuerimus, probabilibus ſaltem coniecturis ea reſtituere, atque emendare, ac ſupplere in plerisque conati ſumus. Et quia multa quoque intellectu ſunt difficilia, ne in prauum ab impijs detorqueantur ſenſum, ſano illa intellectu vbique quantum potuimus explicare conati ſumus: & quæ videbantur obſcuriora, in multis dilucida reddidimus. Reliqua pius atque eruditus ſuppleat Lector, boniq; induſtriam atque laborem noſtrum conſulat: cui accuratiora hæc libenter ſuo tempore dabimus, vbi emendatius exemplar nacti fuerimus.*

Ad primum ergo quod attinet, vbi non longè à principio dicitur: Iam exuo me ad luctandũ cum lictoribus, ac ſatellitibus idolorum, *&c. Videtur S. Pater Ephræm ſecum coram Deo loqui, ſibiq; ipſi pericula perſecutionum obijcere. Et quia acturus eſt de rebus fidei Chriſtianæ, aut ſe pugnaturum in hac*

Digitized by Google

hac diſputatione atque tractatione contra hoſtes fidei, (cuiuſmodi inter alios erant Marcion, & Manes, eorumq́; aſſeclæ) à quibus prouocari ſe dicit ad hoc diſputationis bellum, &c. Siquidem hæretici quoque videntur eſſe lictores idolorum, & adminiſtri quodammodò. nam ferè hæreſis (vt alibi ait Epiphanius, & S. Auguſtinus, ipſeq́; Ephræm, & experientia ipſa docet) ad impietatem vergit: & ferè peruerſi atque obſtinati hæretici tandem planè fiunt ἄθεοι, ſicut & paſſim in non paucis videre licet. A

Quæ porrò hic poſtea adduntur: Iam enim gentilium tubâ volentes ad bellum euocat; ac minæ ab occidentalibus ſupplicium in nos retorquent, &c.] *in Græco intricata ſunt & obſcura, ac de mendo ſuſpecta, quare quem potuimus ſenſum eruimus ac dedimus. vbi tamen inter alia, (pro ἀπειλὴ, id eſt, minæ) non malè meo quidem iudicio hic legeretur (ἀπειλεῖ .i. minatur) vt ſit ſenſus: τῆς Ἑλλάδος δήμους, id eſt, Græciæ populos (hoc eſt, Orientis) ad fines tuendos conuocat, & minatur nobis ex Occidente perſecutionem atque ſupplicium, &c.*

Ac vt incarnatus, noſti quid cogitaſti, &c.] *Hoc ideo dicit, quantum colligi licet, quia cogitauerat Deus per incarnationis myſterium reſtituere amiſſam ſimilitudinem, ac reparare imaginem (vt ait S. Athanaſius de incarnatione Verbi) quam Adam ſuo peccato partim deleuerat, & partim inquinauerat, &c. Poſſet tamen & illud* (noſti) *hoc loco tranſitiuè ſumi atque exponi, pro (noſcere feciſti quid cogitaſti) vt ſit phraſis Scripturæ, quomodo Geneſ. 22. dicitur ad Abraham: Nunc cognoui, quod timeas Deum .i. cognoſcere feci, &c. ita & hic, quia per incarnationem cognoſcere fecit, quomodo ipſe cogitaret cogitationes pacis & non afflictionis, vt etiam eſt apud Hierem. cap. 29. vbi habetur: Ego enim ſcio cogitationes quas ego cogito ſuper vos, ait Dominus, cogitationes pacis, & non afflictionis, vt dem vobis finem & patientiam, &c.* B

Poſtea ibi: καὶ νῦν ἐγὼ ἄκων παραπλαγίζομαι, id eſt, & nunc ego inuitus obliquè feror, &c.] *Significare vult Auctor naturæ humanæ imbecillitatem, Dei gratia firmandam atque corroborandam. reſpicitq́; hic ad illud Pauli: Non quod volo bonum, hoc facio: ſed quod nolo malum, hoc ago, &c. ac ad illud: Sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, &c. illudq́;: Igitur ego ipſe mente ſeruio legi Dei: carne autem legi peccati, &c. vt eſt Rom. 7. Cuiuſmodi & illud eſt: Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua, &c. Gen. 8. quibus Scripturæ locis hæc & ſimilia Auctoris verba commodè explicantur, atque intelliguntur.* C

Ne me repellas, ô Domine, propter vitia atque pernicioſas affectiones meas: ſed impetum voluntatis conſidera, &c.] *vbi τὴν ὁρμὴν τῆς προαιρέσεως, id eſt, impetũ voluntatis, haud obſcurè appellat liberi arbitrij propenſionem ad virtutem, &c. quatenus eſt à Deo inſita, vnde ſyndereſis, & compunctio, &c. quæ omnia, rogat Deum, vt reſpicere dignetur; ac naturæ fragilitati ignoſcat, infirmitatiq́; humanæ (quippe qui homo propter hominum ſalutem factus eſt) compatiatur, &c.*

Nam à peccato in errorem impulſus, gratiam perdidi, &c.] *vbi alia lectio habet:* gratiam à te acceptam amiſi. *Et al.* gratiam meam perdidi, *&c. quæ, ſcilicet, mea erat, ſed à te accepta; & ideo in ſummam inopiam atque miſeriam dilapſus ſum, &c.*

Poſtea vbi in Græco eſt: εἰ δὲ ἀσθενὴς ὑπάρχεις, λαχάνῳ σε διατρέφει, id eſt, Si autem infirmus ſis, holuſculo te paſcit ac reficit, *ſcilic. ſacra Scriptura, ſiue Euangelium .i. ſe accommodat imbecillitati tuæ, nutriens ac paſcens te leuioribus, conuictuq́; facilior[illegible] alimentis: ſpiritalibus, inquam, animæ cibis, & ſalutaribus vitæ diſciplinis, &c. illud enim hic [illegible] atque oſtendere noſter vult Auctor.* D

Poſtea ibi: Cernis per illud in occulto: infert ignem ac lumen, vt quod occulitur, in lucem proferat, &c.] *vbi al. pro βλέπεις, id eſt, cernis, reperitur hic: βλέπει δὲ αὐτοῦ .i. Cernit per illud occultè inferri ignem, vt quod occultatum eſt, manifeſtetur; & quod contra ſcientiam allatum eſt, abſumatur, &c. ſed potius hic legendum atque interpungendum videtur, vt in priore lectione: βλέπεις δὲ αὐτοῦ ἐν κρυπτῷ: ἐπάγει τὸ πῦρ, id eſt, cernis per illud in occulto: infert ignem, &c. notaturq́; ibi alius ſacræ Scripturæ, ſiue Euangelij effectus.*

Noui hominem eumdem, medicum & fabrum, coquum & mercatorem, multasque alias callentem artes, & in nulla earum artium naturam amittebat: quomodo igitur non multo magis Deus immutabilis erit, &c.] *Argumentum fit à minore, & eſt eiuſmodi: Si homo, qui multas nouit artes, in nulla, dum ſe exercet, humanam naturam amittit: quanto magis Deus idem ſemper erit, quamuis pro variarum rerum diſpoſitione varios producat effectus, &c.* E

At qui natus eſt homo, vt rurſus perfectus homo reddatur, non exercitatione conſequitur, ſed natura illum perficit, &c.] *Differentiam haud obſcurè inſinuat inter ea quæ fiunt ab arte, & à natura. nam quæ ab arte, non acquiruntur per generationem: Homo verò acquirit eſſe per generationem; & poſtquam eſt natus homo, vt reddatur perfectus homo, non exercitatione conſequitur, ſed à natura perficitur. Nam ex principijs naturæ, homo hominem generat; non autem exercitatione, vt in artificibus accidit, &c. Sic quoque (inquit) Chriſtus Filius Dei, non per exercitationem didicit apparere hominibus: verùm propria virtute humanam naturam ſuſcepit, &c.*

Quod intus eſt, exterius efficitur: & quod foris, intus, &c.] *Res obſcura apparet, quæ tamen hunc admittere videtur ſenſum: Quod intus eſt .i. diuinitas Verbi, exterius fit. i. exterius obumbrat vir-*

Digitized by Google

A *virgineum. ſecundùm illud Lucæ 1. dictum: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit tibi, &c. Et quod foris, id eſt, natura humana, quæ tegebat Verbum, à Spiritu ſancto protegitur & obumbratur, &c. Quod idem & immediatè hic præcedentibus indicari videtur verbis, nimirum iſtis: Tegitur enim Deus aſſumptione, ſicut aurea vrna tegit manna; abſconditurq́; Deus Verbum in aſſumptione, velut in arca calathus, &c.*

Si figuram dumtaxat Verbum aſſumpſiſſet, quid natura fuiſſet opus? &c.] *Impiam illorum acriter confutat hæreſim, qui blaſphemo ore adſeuerare audebant Chriſtum non veram ſumpſiſſe carnem, ſed in figura dumtaxat ac ſpecie apparuiſſe, &c. cuiuſmodi fuerunt Marcion, & Manes, (quos nominatim hic perſtringit Auctor) nec non Saturninus, Cerdon, Priſcillianus, ac alij. Valentinus hæreticus veram quidem carnem in Chriſto agnoſcit, ſed ex cæleſti ac ſyderea materia per virginem tanquam per fiſtulam tranſmiſſam dixit, cuius quoque impietatem hoc loco detegit, confutatq́; Auctor, dicens:* Si velut per canalem ac fiſtulam deſcendit, cur conceptione indiguit? &c.] *Cæteri figuram*
B *tantummodò ac ſpeciem admittebant, quos hic pariter omnes pluribus validiſſimis rationibus atque argumentis confutat, & confundit noſter Ephrem.*

Quid opus fuiſſet conceptione muliebri, cùm materia aërea non à viuentibus hominibus procedat, ſed in terra inueniatur, &c.] *Contra eoſdem hic hæreticos diſputare videtur, qui falsò putabant atque affirmabant corpus aëreum à Chriſto Domino fuiſſe aſſumptum. Redarguit autem illos, ac dicit non fuiſſe opus muliebri conceptu, ſi corpus aſſumpſiſſet aëreum, ſicut interdum aſſumere ſolent Angeli: quia materia (inquit) aërea non à viuentibus procedit, ſed extra viuentes inuenitur, &c.*

Poſtea vbi habetur: δι' ὃ ἐκ τῆς τοῦ ἐνόντος δυνάμεως, *&c. id eſt,* propterea vi illius, qui in ipſa erat, virgo naturaliter peperit, & vt mulier affecta eſt; nulla tamen ratione rurſus natura, ſicut conchyliorum plicis accidit, recurrente, &c.] *Significare haud obſcurè hic videtur Auctor, hoc illi accidiſſe naturaliter, vt eadem via, eodemq́; modo, quo cæteri ſolent, fœtus egrederetur: illud verò ſupra naturam, vt non reſerata ſint clauſtra, & ideo non fuiſſe quoque deinde claudenda, cùm præſertim ianua quæ numquam fuit patefacta, ne occluſa quidem dici queat, &c. virtus enim Spiritus ſancti,*
C *qui ſuperuenerat, & in ea habitabat, effecit ne Chriſto egrediente ex vtero, clauſtra virginalia reſerarentur; ſicut & ex adiunctis Auctoris noſtri verbis clarius patet:* οὐκ ἀπεσφράγισε, *&c. id eſt,* non perdidit ſigillum natura virginis, Chriſto concepto; & ob id neque eo genito reſerata eſt, vt partū in lucem ederet, *&c. Cæterùm ne Auctor ſibi ipſi contrarius eſſe videatur, dum non multo poſt dicit:* propterea & ex virgine prodijt, Spiritu ſancto vterum aperiente, vt egrederetur homo qui naturæ opifex erat, *&c. dicimus ibi per allegoriam dici Spiritum ſanctum vterum aperuiſſe, quòd ſcilicet ab eo fœcunditatem ac vim concipiendi pariendiq́; acceperit. Sic enim Deus ſæpe dicitur in ſacra Scriptura aperire vterum ſiue vuluam, cùm videlicet dat liberos, & claudere dum eos negat, &c. vt eſt Geneſ. 20. 29. 30. ac 1. Reg. 1. alijsque pluribus in locis. Quo pacto etiã intelligendi videntur, Epiphanius hæreſi ſeptuageſima octaua. Item ſanctus Ioannes Chryſoſtomus, Gregorius Nyſſenus, & Amphilochius de occurſu Domini. nec non ſanctus Ambroſius libro ſecundo in Lucam, ac ſanctus Hieronymus libro ſecundo contra Pelag. vbi inter alia ad ſpecialem Saluatoris natiuitatem referendum cenſere vi-*
D *detur Hieronymus, vt ſic dicatur Chriſtus aperuiſſe clauſtra ipſius virginalis pudoris, vt tamen eadem iugiter clauſa permanſerint, &c. quomodo & hic ab Auctore dici, intelligique putandum eſt, vt cum ſuperiore conueniat ſententia, qua dicitur, naturam beatiſſimæ Virginis in partu reſeratam non fuiſſe, &c. Atque ſic accipienda quoque videntur illorum Patrum ſententia, qui paullo aliter de hoc myſterio loqui videntur, vt ita nimirum Chriſtus per ſacra virginei vteri clauſtra tranſierit, vt interim ea clauſa remanſerint, ſecundùm illud, quod prophetice ab Ezechiele (cap. quadrageſimoquarto) de porta illa Orientali dictum eſt: Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, &c.*

Longius poſtea, ibi: Ad ortum Solis, cuncta redduntur ſplendida, apparensque foris Sol illuminat vniuerſa: quid agat in cubiculo ſolus ad vnum admotus? *Argumentum fit à minori ad maius, & eſt tale: Si Sol oriens, cuncta colluſtrat: quanto magis ſi totus vni cubiculo oriretur atque applicaretur, ſiue admoueretur, illud totum ſua luce compleret? &c. Intelligiturq́; id de Chriſto Domino in vtero virginis incluſo. q. d. Si Sol cuncta illuminet, quid agat Chriſtus Sol iuſtitiæ in cubiculo vteri virginei clauſus, & quaſi in vnum coacto lumine? &c.*

E Non igitur diuinitati theſaurum vendidiſſet tyrannus, niſi illa tuliſſet & obieciſſet humanitatem, &c.] *Loquitur de Diabolo, qui non reſtituiſſet humanum genus, ſi Deum latere in humanitate Chriſti cognouiſſet: ſed oblatum ſibi Chriſtum vt hominem occidit, atque ita ius in cæteros homines perdidit, &c. ſicut etiam ſanctus Leo Papa magnus non vno in loco, & alij ſancti Patres loquuntur, pleniusque demonſtrant. Vide ſanctum Leonem in Sermone 2. de Natiuitate Domini. & de Paſſione Domini, Sermone 8. 9. 10. 11. 12. 18. ac alibi, vt etiam in Epiſtolis pluribus, ſicut legendo ex ijs perdiſcere licebit.*

Solus autem homo voluntate libera dominium meum facit ambiguum, &c.] *Modus loquendi eſt per quandam hyperbolen ſiue exceſſum. facit ambiguum, hoc eſt, videtur facere ambiguum, cùm ſcilicet libera voluntate à Deo accepta, ſubducit ſe quodammodo diuinæ poteſtati, quando non vult eius*

Digitized by Google

[A] *voluntati morem gerere, &c. vel, facit ambiguum dominium Dei homo, quod nimirum in ipſo eſt, per voluntatem liberam: quia per peccatum fit ſeruus peccati, & quodammodo ſe aufert à dominio Dei, & veluti conſtituit ſe ſub dominio diaboli, &c.*

Comprehenſos verò etiam mortuos qui non apparebant, extulit non accepto theſauro, vt illum in reſurrectione accipiat, &c.] *Vbi videtur loqui de theſauro perfecto ac toto non accepto: quia non accepit (inquit) corpora, quorum theſaurum in reſurrectione vniuerſali, quando cuncti cum corporibus ſimul reſurgent, accipiet, &c.*

Cęlum Deus chartæ commiſit, &c.] *hoc nimirum ſenſu: nam ſacra fidei myſteria, Euangeliſtæ ſcriptis mandârunt; vt ex charta, & papyraceis libris pendere quodammodo cœlum .i. beatitudo noſtra videatur, &c. Vel dicitur cœlum Deus chartæ commiſiſſe: quia commiſit Euangelio ſcripto, quod qui ſeruauerit, cœlum æternamquę beatitudinem aſſequetur.*

Naturam Domini terræ, aſſumpſit naturæ Dominus, &c.] *Vbi & ſi per Dominum terræ, tam primus parens Adam, quàm ſimpliciter homo intelligi poſſit: paullo tamen melius de homine in vniuerſum* [B] *accipi hic videtur, qui ex inſtitutione naturali Dominus eſt terræ, cui ideo à Deo dictum eſt, (Geneſ. 1.) dominamini, &c. Vide S. Baſilium in Hexam. homil. decima, & Chryſoſtom. in Gen. 1. homil. nona & decima.*

Et quantam quis vim habet intelligendi, tantùm ſe extendit, &c.] *Senſus ac ratio iſtorum hinc pendet: Nam cùm dixiſſet non eſſe mirandum varijs rationibus, & allegorijs declarari res diuinas; addit rationem: Deus enim ſeſe naturæ noſtræ accommodat, & varias pro cuiuſque viribus ad intelligendum ſimilitudines proponit; cumq́; ſit ipſe infinitus, non tot eſſe poſſunt varietates & facultates hominum ad intelligendum, quin ipſe plures habeat rationes, quibus obiecta facilia reddat ad percipiendum, ſingulis, &c.*

Fuit igitur Maria patri arbor, &c.] *Quomodo arbor dicatur, ipſemet S. Ephræm conſequenter explicat perſequendo rationem inſitionis. Inſeuit enim (inquit) velut in arbore ramum in Maria filiū, cùm* [C] *ex ipſa carnem ſumere voluit, &c. Vel, dicitur beata Virgo fuiſſe velut arbor Patris: quia per illam Pater dedit nobis fructum benedictum, qui eſt Chriſtus Dominus, &c. ac denique fuit arbor, de qua flos exiuit, iuxta illud Eſaiæ: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, &c. Eſai. 11. In qua virga (vt ait S. Leo) haud dubiè beata virgo Maria prædicta eſt, quæ de Ieſſe ac de Dauid ſtirpe progenita, & de Spiritu ſancto fœcundata, nouum florem carnis humanæ, vtero quidē materno, ſed partu eſt enixa virgineo, &c. ita S. Leo Sermone 4. de Natiuitate Domini.*

Dicat cælum, quòd ſtellam præbuit teſtem, quam non accepit cum Sole & Luna, &c.] *Patet ſignificari atque intelligi hic Stellam illam quæ nouiter ac miraculosè Magis in Oriēte apparuit. Quòd autem illa noua fuerit ſtella, Auctor indicat, dum dicit:* quam non accepit cum Sole & Luna, *&c. Suffragaturq́; non vno in loco huic ſententiæ S. Leo Papa Magnus, vt in Serm. 1. de Epiphania Domini. vbi ait: Tribus igitur Magis in regione Orientis Stella nouæ claritatis apparuit, &c. ac Serm. 3. de ead. ſollemnitate, vbi dicit: Ad creandam ergo promiſſam poſteritatem, hæredes in ſyderibus deſignati ortu* [D] *noui Syderis excitantur, &c. item Serm. 6. in eadem ſollennit. mox in principio, ibi: Illa hodie cordibus noſtris concipienda ſunt gaudia, quæ in trium Magorum fuêre pectoribus, quando Regem cœli & terræ ſigno & ductu noui Syderis incitati, quem crediderant promiſſum, adorauêre conſpicuum, &c. ita & S. Baſilius in Homilia de humana Chriſti generatione, vbi de hoc plura adducit, ac alij alibi.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

(Margin note: * al. S. Patris Ephræm Sermo de natura Dei minimè ſcrutanda.)

Aduerſus eos, qui Filij Dei naturam curioſè ſcrutari nituntur. [E]

REX cæleſtis, immortalis Dominus, & Deus omnipotens, Filius vnigenitus, dilectus Patris, qui per ineffabilem gratiam ſuam virtute diuina hominem ex limo terræ finxit, immenſæ ſuæ pietatis miſerationibus victus, propter ipſum hominem (quem ſanctæ & immaculatæ ipſius manus formauerant) deſcendit de cælis, vt ſaluaret, ac curaret omnes varijs morbis preſſos atque afflictos. Cunctos quippe pernicioſis languoribus infecerat callidi inimici verſutia, & machinatio: vnde & putredo ſubſecuta eſt grauis atque incurabilis, adeò vt nec Prophetæ, nec Sacerdotes exitiale ipſum vulnus ſanare valuerint. Quamobrem ſanctus vnigeni-

(Margin notes: Gen. 1. 2. Ibidem. Ioan. 1. 3. Rom. 5. Gene. 3. Heb. 1. 2. 4.)

Digitized by Google

A genitus Filius, cùm cerneret humanum genus in tantis malis iacere infirmum, voluntate æterni Patris è cælo deſcendit; & incarnatus in ſanctiſſimæ Virginis Lucæ 5.6.10. vtero, atque ex ea genitus, voluntariè proceſſit: vt gratia, & miſerationibus ſuis, Ioan.1.3.&c. omnes varijs infirmitatibus detentos ac feſſos curaret, cunctoſque morbos ſolo Rom 5.& verbo ſanaret. Et cùm iam omnes à fœtido vulnerum ſuorum pure ac tabe liberaſſet; ipſi contra, ægroti, poſt beneficium curationis * acceptum, dum optimo Heb.12. Lucæ 5. * al. acceptæ. Medico gratias pro cura ac ſanitate referre deberent, eouſque ingratitudinis proceſſerunt, vt incomprehenſibilem Medici naturam nefaria curioſitate rimari atque ſcrutari niterentur. O expaueſcendum miraculum. O inutiles ac reprobos, Prou.25.& Sap.Sirach 3. impioſque ſtultorum atque ingratorum mortalium conatus. Quis talia (quæſo) vmquam audiuit? aut quis vidit curata alicuius vulnera, quæ plurimis annis fuerant putrida; ipſum autem ſanatum, per ſummam vecordiam in medicum adhuc

B fuiſſe contumelioſum? Medici cæleſtis naturam atque ſubſtantiam curioſè perſcrutari vis, ô infelix? An quia propter te aſſumpſit formam tuam Medicus, vt ſanitatem tibi reſtitueret, ideone impia temeritate naturam ipſius rimari conaris? Hypophora elegans, & accommoda. Audi quæ ego immanitati, & impudentiæ tuæ dicturus ſum. Si ſcrutari perrexeris ſubſtantiam atque eſſentiam Medici; nullus impię curioſitati tuæ aditus, nullus tranſitus, nulluſque exitus patebit. Nam quicumque eiuſce inueſtigationis iter Pſal.62. 106. ingredi tẽtauerit, è veſtigio via ei omnis occludetur; & ante ſe nihil, niſi loca deLucæ 11. ſerta, & inuia conſpiciet, nullamq; prorſus manſionem, aut requiem habentia. Quando igitur in loco deſerto ac inuio, manſionem & requiem non inueneris; Ibidem. quid ages miſer? aut quò ſtulte perges? Cur horrenda deſerta ſectaris; in quibus (vt iam diximus) nulla eſt manſio, nulluſq; finis? Quorſum, improbe, vergis? Pe-

C lagus immenſum atque infinitum eſt, vnigeniti Filij diuina * natiuitas. Quàm ve- * al. natura. rò inſipiens es, ac temerarius; ſi tu cùm ſis gleba puſilla ex puluere terræ compacta, tam vaſtum atque profundum huius inueſtigationis pelagus penetrare te poſſe credas? Et quò tandem euades, miſer? quis vmquam quid tale conſpexit? vel Gen.1.2.3. & 1.Cor.15. quis audiuit, quòd modicus ac fragilis puluis in immenſum pelagus deſcenderit Ab abſurdo. ad perſcrutandum omnem maris profunditatem, qui leni ventorum flatu vbiq; diſpergitur, ſubſtantiam atq; virtutem non habens vel tenuiſſimo ventorũ flatui reſiſtendi? Et quemadmodum natura ſtipulæ vim ignis explorare tentans, ab eo A SIMILI. comburitur: ita & homo à diuinæ perſcrutatione naturæ abſumitur, atque con- Sap. Sirach 3. funditur. eſt enim ignis comburens, diuinæ naturæ perueſtigatio. Cur ergo teipſum, infelix, horrendis flammis comburendum tradis? Dic mihi, ô impudens ac

D temerarie, quomodo in mente tua ipſum effingere auſus ſis creaturæ totius Con- Pſalm 67. ditorem atque auctorem infinitum glorioſum, admirabilem, ac formidabilem: à Eſai.6. cuius aſpectu, omnis creatura, vt cera à facie ignis, liqueſcit? Creatura, inquam, Ezech.1.10. Matt.17.27. omnis viſibilis & inuiſibilis, eius ab aſpectu in momento & ictu oculi liqueſcit ac deficit: & tu veſane ac improbe, magnum atque glorioſum, terribilem & inæſtimabilem, tua impudentia atque temeritate comprehendiſſe te arbitraris? Ebrietate * captus videris, miſer, qui teipſum, & humilem ac vilem naturã tuam igno- * al. Ebrius mihi videris. ras; & quo pacto ipſe, ô puluis viliſſime, creatus ſis, planè te latet: qui ergo te Gene.2.3. ipſum neſcis; Dominum maieſtatis glorioſum & terribilem, qua fronte atque audacia ſcrutari pertentas? Attende, ô infelix ac calamitoſe, Magos illos, qui de Matth.2. longinquis partibus, ad adorandam nuper editi Regis infantiam aduenerant: Magorum exquomodo non illi Regem in purpura iacentem inuenerint; neq; diademate pelemplo, Diuinam à nobis maieſtatẽ lucentibus gemmis intexto, caput eius inſignitũ: ſed infantem vilibus inuolutũ curioſè non eſſe

E pannis, in præſepio repererunt: & continuò apertis theſauris ſuis, cum gaudio ſcrutandã, demonſtrat. cordis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Vbi cerne mihi excel- Pſalm.71. lentiſſimam Magorum fidem. offendunt in vili ac humili præſepio iacentem Matth.2. Regem cæleſtem ſanctum, nuper pro totius mundi ſalute in carne natum: repe- Lucę 2. riunt, inquam, in præſepio reclinatum, nec tamen vlterius inquirere pergunt. Et quid, obſecro, anguſto præſepio vilius? Inter tot porrò vilia atque abiecta, Ibidem. & ſi nullum Regis indicium Magi cernerent, nihil tamen de illius Maieſtate Matth.2. dubitabant, nihil pannorum vilitate mouebantur, neque Geniti naturam curi- NOT. oſè ſcrutabantur. At tu miſer & infelix, cùm ad dexteram Patris ſcias vnigeni- Epheſ.1. tum Filium, omni ſubnixum maieſtate Regem conſidere Patri, & cum ipſo lau-

Digitized by Google

dari atq; adorari, adhuc illũ temerè rimari & perſcrutari audes? Nõ vereris, miſer? A
nõ ſtulte, perhorreſcis? Qui te ipsũ ignoras, Creatorẽ ita temerè peruestigas? Quis
* al. audaciam? talem in te non deteſtetur * impudentiam? Deus, & Dominus vnigenitus Patris,
Heb. 1. 10. 12. in cælis ad dexteram ſedet Patris: Angeli & Archangeli, Cherubim quoque ac
Eſai. 6. & Ezech. 1. 10. Seraphim, cum metu & tremore ei adſtant, preſſis cum horrore deorſum reue-
Gene. 2. 3. renter obtutibus: puluis autem ac cinis in terra ſedens, ſummum illum ſcrutari
Eſai. 6. & Apoc. 4. præſumit opificẽ? Cherubim prope ſoliũ gloriæ conſiſtẽs, ſuam ſub alis ſuis cõte-
git faciem, neque tantam illam maieſtatem intueri ſuſtinet: homo verò terrenus
* γεώδης * ac luteus, qui ſeipſum, & mortis ſuæ tempus neſcit, Dominum cunctorum crea-
torem rimatur? Audi miſer, qui curioſè Dominũ tuum ſcrutaris: & admiranda
quædam te enũtiaturum polliceris de ipſius Deitate, de vnigenito dilecto Patris.
Qui ergo inuiſibilem Deitatem, glorioſam, & incomprehenſibilem, te contem- B
plari in illo ſecreto ſuo petulanter affirmas; pauca prius de creaturæ ratione no-
bis explica: & ſecundùm tuam ſapientiam atque intelligentiam, miniſtrorum ex-
Dan. 7. & Apocal. 5. pone ordines, qui iugiter coram Deo adſtant. Exhibe nobis, & exprime, ac in lu-
Pſal. 103. Heb. 1. cem profer naturam Angelorum, figuram Cherubim, Seraphim imaginem pro-
Ezech. 1. Heb. 1. priam, Gabrielis faciem, ignem Michaëlis verè flagrantem. Miniſtri autem Dei-
tatis, & Spiritus cùm ſint omnes, ignem quo pacto conſpiciunt? Lux quippe in
circuitu eſt. Quo itẽ ordine ac modo ſpiritũ ducit adminiſtratorius Spiritus? Fla-
grãtis ignis vbi ſunt oculi? vbi nares, ad requiem ſpiritus? Quęnam illorum ſunt
ſtaturæ? erectæne, in iuſtæ atque honeſtæ altitudinis ac proceritatis ſpeciẽ; an glo-
boſæ, atque rotundæ? Tractabilesne ſunt; an intractabiles? Hæc omnia recenſe,
homo temerarie, atque inſane: iſta expone, quæ nobis ſunt ignota; quænam ſcili-
Ezech. 10. cet, igneorum Spirituum ſint alæ, & qui flammantium pedes. Dic, vt illi igneos C
Eſai. 6. ſuos operiant axes, ſub igneis alis: & quo pacto inter igneas alas, ſuam velent faci-
em, non ſuſtinentes intendere aciem in ignem illum immortalem gloriæ Domi-
* al. Opificis. ni. Si iſta te ſuperant, homo ignare atque ingrate, neque inæſtimabilis * Domi-
ni creaturas eloqui vales: ipſum Creatorem qua temeritate circumſcribere co-
naris? Dices autem, miſer, rerum magnitudine ſuperatus: Inuiſibilis eſt natura
* al. in ſupernis. conditionis Angelicæ: apud * ſuperos commorantur Deitatis miniſtri. Sed dic
ſaltem, vel ipſa viſibilia: in quibus & ipſe ſuccumbes, ſcio. Ignis ſanè nobis in
vſum datus eſt, atque in miniſterium: hunc igitur temerè tibi ipſi in os inijciens,
Ezech. 1. 10. carbonem ignitum intrepidus comede, vt auditoribus omnibus, pariterque ſpe-
* λογοδαίδαλε ctatoribus perſuadeas, te ipſius quoque Domini opificis ſummi naturam probè
eloqui poſſe. At ſi id nequiueris; faceſſe hinc temerarie * garrule, & teipſum defle,
ac luge: nam fide ſancti Conditoris deſerta, quæ ſaluare omnes poteſt, qui ſaluari D
per eam deſiderant, in propriam perniciem arma ſumpſiſti; exacuenſque gladi-
* al. guttur. um, ſpontè illum in tuum ipſius * cor infixiſti: quin & derelicta Patris maieſtate
ac gloria, curioſus ſummi æternique opificis ſcrutator effectus es. Infelix profectò
Prouer. 25. Sap. Sirac. 3. ac miſer, & impudentiſſimus eſt, qui opificẽ ac conditorẽ ſuũ curioſè rimari atq;
Dan. 7. ſcrutari præſumit. Millia millium, & centies millies millena millia Angelorũ &
Eſa. 6. & Philipp. 2. Archangelorũ cum timore atq; horrore ipſum glorificãt, tremuliq; adorãt: & ho-
mines lutei, pleniq; peccatis, de Diuinitate intrepidè diſſerunt? Non illorũ con-
tremiſcit corpus, non perhorreſcit animus: ſed loquaciter ac temerariè de Chri-
ſto Dei Filio, qui pro nobis indignis peccatoribus paſſus eſt; deque vtraque ipſius
generatione, verba effutiunt: neque ſaltem, quòd in vehemẽtiſſima luce cœcutiãt,
ſentiunt: ſemper enim, vt lux clariſſima, & igneum Solis iubar exuperãs, reſplen- E
Per oculum cæci nati, ad Solẽ, eos coarguit, qui Diuinam naturam ſcrutantur. det glorioſa Saluatoris natiuitas. Cæterùm dic mihi rurſus, ô infelix: Si voluerit
cœcus quiſpiam, qui nunquam Solis radios adſpexerit, cum aliquo claris lumini-
bus prædito, de Sole iſto viſibili, eiuſque radijs loqui; contenderitque cœcus il-
lcà natiuitate, ſolem ipſum in ſublimi cæli regione extra ſuos radios, ſine luce
ſuum curſum peragere; quis fidem verbis cæci iſtius habere volet? Nonne poti-
us decebat, vt cœcus de lumine audiens ab alio oculis prædito, crederet, certáq;
fide teneret, Soli ſemper ſuos adeſſe radios, ipſumque ſua luce numquam deſti-
tui: cùm hæc præſertim (vt iam diximus) ab ijs, qui viderent ita eſſe certa, & in-
dubitata ratione probarentur? At ſi cœcus ille credere ijs quæ dicuntur, recu-
ſet; figuram Solis ſecum in corde infinitis cogitationibus effingit atque deſcri-
bit,

Digitized by Google

A bit, cùm formam veram inſignire nequeat, eò quòd ſplendentem Solem cum radijs ſuis, oculis corporeis nunquam intueri potuerit; & neque his quidem, qui ſolem inſpexiſſent, fidem præſtare voluit. Sic quoque nos cuncti, niſi ſanctis credere voluerimus Prophetis, & Apoſtolis de vnigenito Patris filio loquentibus, (quòd nimirum hominem Deus aſſumpſit, natusq; eſt ex Maria Virgine de Spiritu ſancto) cœco etiam peióres erimus. [Matt. 1. Lucæ 1.] Sancti quippe illi Prophetæ, & Apoſtoli conſpexerunt eum; [Prophetæ & Apoſtoli [illegible] differenter Chriſtũ conſpexerint.] illi quidem in Spiritu ſancto: iſti verò etiam viſione corporea. Nam alius quidem in Spiritu ſancto, Filij ad homines aduentum præuidit, atque * præſciuit: [* al. & præcinit.] alius autem conceptum, partumque Virginis expreſſit, ipſiusque apertè nomen * præſignauit, [* al. indicauit.] quod eſt Emmanuel, id eſt, nobiſcum Deus noſter. [Eſai. 7. & Mat. 1.] Alius, cùm matris adhuc eſſet incluſus vtero, ipſum ad ſe venientem Dominum, [Lucæ 1.] Spiritu afflatus ſancto agnouit, & intra materna viſcera magno exultauit cũ gau-

B dio, ac quaſi in occurſum mox contẽdere geſtiens, lætus exiliuit in vtero. Idemq; [Ibidem.] ipſe denuò immaculatum Dominum corporea vidit inſpectione, ac ipſum in Iordane flumine baptizauit. Illumque idem rurſus intuitus, cõfidenter exclamauit, ac dixit: Ecce Agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi, per gratiam ſuam. [Matt. 3. & Mar. 1. Lucæ 3. Ioan. 1.] Apoſtoli quoque corporeis eum oculis conſpexerunt, certiſſimeque nobis tradiderunt quæ ſibi verè explorata erant, vt, quòd reuera noſtrum corpus aſſumpſiſſet, multaque ſigna atque miracula edidiſſet, præſentibus, teſtibusque eius diſcipulis: [Acto. 1. 2. 13. &c.] quomodo item mortem in crucis patibulo ſubijſſet, ac tertia die à mortuis [1. Cor. 15. &] reſurrexiſſet; & deinde ad Patrem ſuum aſcendiſſet, conſeſſumque ad dexteram [1. Pet. 2. 3. &c.] eius accepiſſet. Quæ omnia ſancti Euangeliſtæ nobis veraciter fideliterq; in ſcriptis reliquerũt, ita vt nulla prorſus ex eorum verbis ac dictis enaſci poſſet dubita-

C tiò. Cæterùm nos, niſi his omnibus firmam fidẽ habere velimus, oculis profectò fidei inuenimur cœci; & quilibet noſtrum provt lubuerit, iuxta inſipientiæ ſuæ temeritatem ventilare conceptionem, natiuitatemque Dominicam incipit. [Diuinas litteras tutam nobis ad Deum ſternere viam.] Ecce paratam, ac tutam per diuinas litteras habemus viam: venite igitur, & fideliter incedamus per illam. Abſque enim fide, ſcire nemo valet ea omnia, quæ de Domino noſtro, & Redemptore mundi ſunt conſcripta. Quare & tu (ſi me audire velis) indubitanter credas, & iſta curioſè perſcrutari caueas. [Luc. 1. Ioan. 3. Rom. 3. Matth. 1. Lucæ 1. & Ioan. 1. 3. &c.] Audiſti chariſſime, quia Deus Pater vnigenitum filium ſuum ad ſalutem tuam in mundum miſit: firma itaq; ac indubitata fide crede. nam verax eſt ſanctus Deus. Audiſti item, quòd vnigenitus ipſe carnem aſſumpſit ex Sanctæ Virginis vtero, natusq; verè ex ea ſit, & de Spiritu ſancto cõceptus. Certiſſimum igitur id tuo in corde habeas; nihilq; penitus ex his, quæ de illo quotidie ſancta loquuntur Euangelia, in dubitationem

D vertas: verùm omnia, fide pleniſſima ſuſcipias, iugiter ipſa opera puris fidei oculis reſpiciens. Intuere quoque Dominum oculis cordis tui: cumq; tota fide amplectens, quocumque ierit, ſequere: & cum eo loca ſingula, magno cordis affectu perluſtra. Gaudeat tua anima, Dominum cernens per ſuam gratiã morbos omnes curantem, dæmonesq; ſolo verbo, ac poteſtate diuina expellentem. [Matt. 4. 8. 9. 11. Luc. 5. 6. 10. &c.] Ad nuptias item in Cana Galileæ, cum ipſo indiuiduus comes ingredere: & de vino benedictionis eius bibe. [Ioann. 2.] Imò verò intuere ſpeciem ac pulchritudinem Domini: & nuſquam à contemplatione ſancti vultus, atq; à ſuauiſſimo eius aſpectu aciem deflectas: præcede illum rurſus in locum deſertum: & cerne magnalia illius, dum panes in ſanctis manibus ipſius, ad * maximam paſcendam turbam multiplicantur. [Ioan. 6.] [* al. innumerabilem.] Perge mi frater, perge: & toto animi affectu Chriſtum, quocumque perrexerit, ſequere. Nam ſi ſic illum ſequaris, greſſibusq; veri amoris ac fidei comiteris, non

E accedet ad te malum, & malignus iuxta te haudquaquã appropinquabit. [Pſal. 109. Pſal. 51.] Sequere quoque illum, ad vltimam cœnam; in qua & diſcipulis ſuis ſancta tradidit myſteria: [Ioan. 13.] prudenterq; conſidera, quo pacto ibi pedes diſcipulorũ lauerit; [Ibidem.] atq; intra temetipſum alta puræ fidei conſideratione permotus, ac cum timore admirans dicito: Deus creator omniũ, qui per ſuam gratiam ex puluere finxit hominem, ipſe ſui figmenti ac plaſmatis pedes abluit. [Gene. 2. 3. Ioan. 13.] Iſta tecum, ô frater, perpendens, infinitam ipſius bonitatem adora, & glorifica. Quin & diligenter intuere, quomodo in manibus panem accipiens, benedixit ac fregit, in figuram immaculati corporis ſui; [Mat. 26. Mar. 14. Lucæ 22.] calicemq; in figuram pretioſi ſanguinis ſui, benedixit, deditque diſcipulis ſuis: [De hoc vide noſtra Scholia.] & eſto tu quoque Sacramentorum eius particeps. Atq; inde deſcendens, in impij atq; [Matt. 26. Ioã. 18.]

Digitized by Google

iniuſti Caiphæ atrium cum Domino tuo ingredere: & perſiſte cõſtanter, vt con- A
tumelias, quas ipſe pro te paſſus eſt, conſpicias; perfectuſq; amator Domini tui
Ibidem. inueniaris. Sequere vlterius illum: & ad Crucis locum adſiſte, tamquam fidelis
ſeruus Domino tuo. Intuere quo pacto ex ipſius latere ſanguis manauit & aqua,
Mat.27. Mar.15. Lucæ 23 & Ioann 19. in redemptionem animæ tuæ, frater: ac ſedulò quoq; attende, vbinam illum de
cruce depoſitum recondunt: primoq; manè cum mulieribus ad eius ſepulchrum
Matt.28. Mar 16. Luc. . & Ioann.20. perge, ac reuolutum ab eo lapidem cerne, & adſiſtentes illic Angelos vide. Audi
quid Angeli dicant mulieribus: Surrexit Dominus verè, ſicut dixit vobis. Hæc o-
Ibidem. mnia prudenter, perfectè, fideliter, atque indubitanter conſidera: & cuncta vera
NOT. eſſe ſicut geſta referuntur, firmiſſimè crede. Nam niſi fidei oculis iſta omnia clarè
perſpexeris; non poteris à terra in cælum eleuari, Chriſtique paſſiones ſpiritali-
1. Cor 5. Apoc. 5. ter contueri. Siquidem fidei oculus cùm in corde cuiuſpiam clarè ac liquidè, lu- B
cis inſtar effulſerit; purè quoque atq; ſyncerè Dei agnum contemplatur, qui pro
Matth. 26. & Ioann. 6. nobis occiſus ac immolatus eſt, donauitq; nobis corpus ſuum ſanctum & imma-
culatum, vt iugiter eo veſcamur: ſitq; ipſius nobis participatio in remiſſionẽ pec-
NOT. catorum. Hunc fidei oculum qui poſſidet, manifeſtè ac lucidè intuetur Dominũ:
& certa, pleniſſimaque fide ſanctiſſimum agni immaculati, vnigeniti Filij cæle-
ſtis Patris corpus manducat, ac ſanguinem bibit, haudquaquam curiosè diuinã,
Qui Filii Dei naturam ſcrutantur, curioſos potius quàm fideles eſſe. ſanctamq; fidem perſcrutans. Nam fides Dei eſt, quæ in nobis operatur, & futu-
ra proſpectat; fideſque ſemper appellatur, & non curioſitas. Credis chariſſime,
vnigenito Filio Chriſto Ieſu, quòd pro te ſuper terram ſit natus in carne: quid
ergo inſcrutabilia ſcrutaris, ac imperueſtigabilia veſtigas? Si enim iſta curio-
sè rimaris, non iam fidelis nuncupaberis, ſed curioſus. Eſto itaque fidelis, at- C
De veritate corporis Domini in Euchariſtia. que innocens. Participa immaculatum corpus, & ſanguinem Domini tui fide
pleniſſima; certus, quòd agnum ipſum integrè comedas. Ignis immortalis ſunt
myſteria Chriſti: caue ea temerè ſcruteris, ne in ipſorum participatione com-
Gene. 18. Heb. 13. buraris. Abraham Patriarcha cæleſtibus Angelis terrenos cibos appoſuit, il-
lique eos comederunt. Ingens ſanè miraculum eſt, cernere Spiritus incorpore-
os, in terra carnium cibos manducantes. Sed hoc profectò omnem excedit ad-
De præſentia corporis & ſanguinis Domini in Euchariſtia. mirationem, omnem mentem, omnemque ſermonem, quod nobis fecit vni-
genitus Filius Chriſtus Saluator noſter. Ignem quippe & ſpiritum manducan-
dum atque bibendum præſtitit nobis carne veſtitis, corpus videlicet ſuum, ac ſan-
guinem. Ego ſanè, fratres, cùm Chriſti Sacramenta intellectu meo non perci-
piam, ad vlteriora progredi non audeo, neq; arcana illa, ſacratiſſimaque myſte-
ria rurſus attingere: neque verò (ſi de his proteruè loqui voluero) Dei ſacramen- D
Prouerb. ta comprehendere potero: verùm imprudens, atque temerarius ero, & cum aë-
re inanibus irritiſque conatibus luctans; ſiquidem aërem ob tenuitatem ſuam
prorſus tenere nequeo. Illa etenim ſancta, & veneranda, atque tremenda my-
ſteria cunctas ingenij mei vires ſuperant. Potius ergo celebrabo ac glorificabo
Deum & Patrem, quòd per vnigenitum ac dilectum Filium ſuum, me indignũ
peccatorem, corde ſimplici in ſe credentem ſaluare dignatus eſt: quippe qui ſem-
NOT. per illicitas eiuſmodi curioſitates, omnemq; præſumptionem Deo diſplicentẽ
Gen. 2. 3. & 1. Cor. 15. fugi, odi, ac deteſtatus ſum. Mortalis ego ſum, & terrenus ex terra, effectuſq; per
gratiam ex humi natura. Agnoſco lubens* vilitatem conditionis meæ: & Crea-
* al. humilitatẽ. torem meum nullatenus ſcrutari volo. Terribilis eſt enim, & natura prorſus in-
comprehenſibilis. Quare benedicam, & adorabo excellentiſſimam poteſtatem
ac gloriam ipſius, in infinita ſecula ſeculorum. Amen. E

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Naturam Dei minimè rimandam atque ſcrutandam eſſe, varijs rationibus & Scripturæ auctoritatibus, exempliſque demonſtrat. Magorum inter alia exemplum primò adducit, quo id clarè efficaciterque oſtendit. Ab Angelorum natura, figura, conditione, ac ordine temerariam ſimilium curioſitatem confutat. ac poſtea per oculum cæci nati ad Solẽ, tales diuinæ naturæ perſcrutatores coarguit ac taxat: eoſq; qui naturã filij Dei curiosè ſcrutantur, potius curioſos habẽdos, quàm fideles dicen-

Digitized by Google

A *dicendos confirmat. Sacras litteras ſecuram nobis ad Deum parare viam, docet. Quomodo credere, ac quæ credere firma fide oporteat, oſtendit: tum quo pacto Chriſtum greſſibus fidei & amoris ſequi, fideiq́; oculis contemplari debeamus, nos inſtruit. Denique de vera & reali præſentia Corporis & ſanguinis Domini noſtri IESV CHRISTI in ſacra Euchariſtia, notatu digniſſima pro orthodoxæ fidei noſtræ confirmatione, & impiorum hæreticorum confuſione adducit.*

Aduerſus eos qui filij Dei naturam curioſè ſcrutari nituntur.] *Pro hoc Titulo, alia Inſcriptio reperitur eiuſmodi: Sermo S. Patris Ephræm, de natura Dei minimè ſcrutanda.] Et al. Eiuſdem Sermo, aduerſus Diuinæ maieſtatis ſcrutatores.] Ad hoc porrò Argumentum pertinent illa Scripturæ verba: Qui ſcrutator eſt Maieſtatis, opprimetur à gloria. Prouerb. 25. Et illa apud Eccleſiaſticum: Altiora te ne quæſieris: & fortiora te, ne ſcrutatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper, & in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. non eſt enim tibi neceſſarium, ea quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis. In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter: & in pluribus operibus eius*
B *non eris curioſus, &c. Eccleſiaſt. ſiue Sap. Sirach. 3. Huc quoque ſpectant, quæ S. Baſilius Magnus alibi adducit in hæc verba: Chriſti generatio propria ac præcipua diuinitatis eſt, quæ quidem ſilentio magis ac fide veneranda, quàm diſputatione aliqua noſtra ſeu curioſitate veſtiganda, &c. paulloq́ue poſtea, ibi: Dicere poſſum ex ſacris voluminibus, quòd ſplendor gloriæ & imago ex archetypo ſit: verumtamen quoniam nec ratio, nec cogitatio talibus renouationis verbis tuæ curioſitati ſatisfacit, ad ineffabilem, incomprehenſibilemq́ue gloriam confugio, & fateor indeprehenſum, ac verbis humanis inenarrabilē diuinæ generationis eſſe modū, &c. ita Baſilius in Sermone de humana Chriſti generationē, in die natali, ſeu Epiphaniæ, mox in principio, vbi plura conſequenter in hanc rem adducuntur. Quò referri etiam poteſt S. Gregorij Nazianzeni Oratio 34. (iuxta Billianam edit.) quæ eſt 2. de Theologia, vbi Dei naturam nec verbis explicari, nec mente comprehendi poſſe, oſtendit: & rationem, cur Deus intellectu humano comprehendi nequeat, reddit, &c. de quo & ibidem Nicetas Nazianzeni Scholiaſtes. Cuius Argumenti plura qui volet, apud S. Ioannem Chryſoſtomum reperiet, ac primò quidem in cap. Geneſ. 1. Homilia 2. ſuper illud: In principio fecit Deus cælum & terram, &c. vbi habet: Magna gratitudine*
C *accipiamus quæ dicuntur, ne progrediamur vltra, quàm fert menſura noſtræ tenuitas, neue curioſius quæ ſupra nos ſunt, indagemus: id quod veritatis hoſtibus accidit, qui proprijs voluerunt rationibus vniuerſa expendere, non cogitantes quòd impoſſibile ſit humanæ naturæ Dei opificium penitus ediſcere, &c.] ac eodem Tomo primo Operum eiuſdem Homilia 2. de verbis Eſaiæ: Vidi Dominum, &c. circa med. ibi: Dic iſtis qui curioſè ſcrutantur ineffabilem ac beatam naturam, his qui audent non audenda. Ipſa Seraphim ne demiſſionem quidem Dei ſuſtinuerunt intueri: & homo auſus eſt dicere, imò potius homo auſus eſt animo concipere, quòd naturam ipſam ſummam poſſit ad plenum, clareq́; videre? &c.] Quin & grauiter in eos inuehitur Chryſoſtomus, qui occulta Creatoris & creaturæ perſcrutantur, ſub finem Homiliæ 7. in Epiſtola ad Theſſal. 1. cap. 4. Sed longè pleniſſimè idem hoc perſequitur Argumentum Chryſoſtomus in ſuis de incomprehenſibili Dei natura contra impios Anomæos, Homilijs, quarum quinque à Theodoro Gaza Theſſalonicenſi traductas, in fine quinti Tomi Operum eiuſdem inuenire licebit: & præter has, adhuc alias eiuſdem generis contra eoſdem hæreticos, nondum quod ſciam Latinè redditas, in Biblioth. Vaticana, Cryptæferrat. Syrlet. num. ρο϶΄, quæ iam eſt Columnen. necnon in Sfortiana S. Floræ num. 9. vbi Græcè nouem diſtinctæ Homiliæ reperiuntur.*

D Attende Magos illos, qui è longinquis partibus ad adorandam nuper editi Regis infantiam aduenerant; quomodo illi non in purpura iacentem Regem inuenerint: ſed infantem vilibus inuolutum pannis in præſepio repererunt, *&c. paucisq́; interiectis ibidem:* Inter tot porrò vilia atque abiecta, & ſi nullum Regis indicium cernerent, nihil tamen de eius maieſtate dubitabant, nihil pannorum vilitate mouebantur, neque Geniti naturam curioſè ſcrutabantur, *&c.] Vbi Auctor pulcherrimo Magorum exemplo Diuinam à nobis maieſtatem haudquaquam curioſè ſcrutandam eſſe, efficaciter demonſtrat. Quod idem & ibi oſtendens Magnus Baſilius, etiam Magorum exemplo ad curioſos illos ſcrutatores coarguendos vtitur, dum ſic aduerſus tale genus hominum exclamat ac loquitur:* O Dei bonitatem altiſſimam. O abſurdam & prauam hominum ingratitudinem. Magi adoratum veniunt: & Chriſtiani curioſius quærunt, quomodo in carne Deus ſit, & quali carne; & an aſſumptus homo perfectus ſit, an imperfectus. Taceant curioſi, & in Eccleſia Dei ſuperuacanea veſtigare deſiſtant. Laudentur quæ nobis concredita ſunt: at de quibus ratio
E omnino non redditur, ne veſtigentur, *&c.] ita S. Baſilius ſub finem pulcherrimæ Homiliæ de humana Chriſti generatione, in die Natali, ſiue Epiphaniæ.*

Audi miſer, qui curioſè Dominum ſcrutaris: Admiranda quædam te enuntiaturum polliceris de ipſius Deitate, ac de vnigenito dilecto Patris?] *Vbi al. ſine interrogatione, ſic:* Auſculta miſer, qui ſcrutaris Dominum tuum; & miranda quædam te elocuturum de ipſius Deitate, de vnigenito dilecto patris, promittis. Qui ergo inuiſibilem Deitatem, *&c.] Sed ne ſententia hiulca videatur, ac non ſatis cum illo quod hic ſequitur* (Qui ergo, *&c.) cohærere: viſum eſt potius interrogationē inſiſtere, ac per eam iam dicta efferre: vel aliàs iſta, vſque ad* (Qui ergo, *&c.) hic prætermittere, ſicut al. prætermiſſa quoque reperiuntur. Verumtamen eruditus de his iudicet Lector, & quæ magis probabuntur, amplectatur atque ſequatur.*

Quin & diligenter intuere, quomodo Chriſtus in manibus panem accipiens, benedixit

Digitized by Google

àc fregit in figuram immaculati corporis ſui: càlicemque in figuram pretioſi ſanguinis ſui benedixit, deditque diſcipulis ſuis, &c.] Hic quamuis Doctor noſter Ephræm aſſerat panem & vinum à Chriſto benedicta fuiſſe in figuram corporis & ſanguinis ſui: non tamen inde colligi atque inferri licet, ſub pane & vino non contineri verè & realiter verum corpus & ſanguinem Domini noſtri. Species enim panis & vini conſecratæ quia Sacramentum ſunt, reuera ſunt ſigna corporis & ſanguinis Chriſti ſub ipſis verè & realiter contenti. Quibus accedit, quòd multa ſæpe in ſacra Scriptura vt exempla & figuræ proponuntur, quæ verè id ſunt, quod in figuris deſignantur: ſicut & pulcherrimè hoc ipſum alibi deduxit Innocentius Pontifex, haud immeritò inter alia quoſdam ridens, qui crederent in Euchariſtiæ Sacramento non eſſe Chriſti corporis & ſanguinis veritatem, ex eo, quòd non rarò myſterium id & imaginem, & exemplum vocari legimus. Quorum itaque errorem idem Innocentius Papa refellens: ſi, quia figura, inquit, eſt Sacramentum altaris, veritas eſſe negatur: ergo nec mors, nec reſurrectio Chriſti veritas eſt: ſiquidem eas imaginem, & ſimilitudinem eſſe tradit Apoſtolus: quin & Petrus, exemplum in ſua paſſione Chriſtum nobis reliquiſſe ſcribit, &c. Vide de hoc Innocentium, libro 4. Myſteriorum Euangelicæ legis, & alios alibi.

Eſto fidelis atque innocens. participa immaculatum corpus Domini tui fide pleniſſima. Ignis immortalis ſunt myſteria Chriſti, noli ea temerè perſcrutari, &c. ac paullo poſt: Ignem & ſpiritum manducandum atque bibendum præſtitit nobis, corpus ſcilicet ſuum, ac ſanguinem, &c.] Cùm Auctor alibi ſæpe (vt ſuis locis demonſtrauimus) teſtetur veritatem corporis & ſanguinis Domini in Euchariſtia, nuſquam tamen clarius & efficacius quàm hoc loco id facere videtur, ſeruitq; hic locus optimè contra Hæreticos, qui ad præſens Ephræm teſtimonium haudquaquam reſpondere, aut quid ei auſu temerario opponere poterunt. Nam altiſſimi myſterij inſcrutabilitas, & miraculum excedens omnem admirationem, omnemq; mentem atque ſermonem (quæ hic prædicat Ephræm) efficaciſſimè oſtendunt Euchariſtiam eſſe verum corpus Domini. Vtiturq; hic pulchra quadam antitheſi Auctor ad id magis confirmandum: ait enim valdè mirabile fuiſſe, quòd Angeli, qui ſunt incorporei, in corpore aſſumpto manducarint cibos corporeos, (vt eſt Geneſis 18.) at longè mirabilius eſſe, quòd nos homines corporei ac lutei ignem & ſpiritum comedamus, corpus nimirum cæleſte Chriſti, &c.] atqui hæc de veritate Corporis Domini in ſacra Euchariſtia ex noſtro Ephræm, qui ante mille trecentos quaſi annos in Eccleſia floruit. Cui in eadem veritate conſentiunt & reliqui orthodoxi Patres antiqui, qui ante & poſt Ephræm fuerunt, tam Græci quàm Latini: S. Ignatius in Epiſtola ad Romanos, & Epiſtola ad Smyrnenſes. Dionyſius Areopag. in lib. de Eccleſiaſtica Hierarch. cap. 3. 5. parte 3. Iuſtinus Martyr in Apologia 2. ad Antoninum Imperat. Irenæus lib. 4. contra hæreſes, cap. 34. Origenes Homil. 13. in Exod. explicans cap. 25. illius libri: & Homilia 5. in diuerſa loca Euangelij, agens de puero Centurionis. ac Homilia 7. in libr. Numeri, & Homilia 2. in Pſal. 37. &c. S. Athanaſius in Orat. de fide. vt etiam citat Theodoritus dial. 2. Cyrillus Hieroſolymit. in Catecheſi 4. ac 5. Myſtagog. S. Baſilius Ephræm noſtro contemporaneus, ac perquam familiaris, in 2. libro de Baptiſmo, cap. 2. & in libro de Spiritu ſancto, cap. 27. & in Regulis moralium ſentent. regul. 21. cap. 1. 2. 3. 4. ac alibi ſæpius. S. Gregorius Nyſſenus Baſilij frater, in lib. de vita Moyſis. & in Orat. catechet. cap. 36. 37. vbi multa expreſſe de veritate huius Sacramenti habet: citaturq; hic locus ab Euthymio in Panoplia, part. 2. tit. 21. S. Gregorius Nazianzenus in 2. Oratione de Paſchate, ac alibi. S. Epiphanius in Ancorato, circa med. & alibi. S. Ioannes Chryſoſtomus plurimis in locis, vt Homilia de Euchariſtia in Encenijs. & Homilia 60. ad populum Antiochen. quæ eſt contra indignè ſumentes diuina & ſancta myſteria. & Homil. 51. & 53. in Matth. & Homilia 24. in priorem ad Corinth. 10. item Homilia 3. in Epiſtol. ad Epheſ. cap. 1. & Homilia 3. de incomprehenſibili Dei natura, contra Anomæos, circa finem. & libro 3. ac 6. de Sacerdotio. alibiq; ſæpiſſimè. Item Theophilus Alexandrinus ſuper Euangelium S. Marci, exponens illa conſecrationis verba: Hoc eſt corpus meum. vbi pulchrè & efficaciter eamdem Euchariſtiæ veritatem probat ac docet. Quod idem facit & Cyrillus Alexandrinus, lib. 3. in Ioannem, cap. 37. declarans illud dictum Domini: Qui venit ad me, non eſuriet. &, Qui credit in me, non ſitiet vmquam, &c. item lib. 4. in Ioannem, cap. 9. & lib. 10. in Ioan. cap. 13. nec non in Epiſtola ad Neſtorium (vbi duodecim adiuncti reperiuntur anathematiſmi) quæ ab Epheſina Synodo, & alijs duabus approbata fuit. Proclus quoque Epiſcopus Conſtantinop. in lib. de traditione diuinæ Liturgiæ, validiſſimum pro confirmanda ſacræ Euchariſtiæ veritate, teſtimonium adfert. item Euſebius Emiſſenus, vel quiſquis Auctor fuerit, in elegantiſſimo Serm. de corpore Domini, cuius initium eſt: Magnitudo cæleſtium beneficiorum, &c. vbi multa rara atque præclara de veritate Euchariſtiæ in medium adducuntur. Heſichius item Hieroſolymæ presbyter, ac poſtea Epiſcopus (ad quem ſcripſit ipſe Gregorius Pont. lib. 9. regiſtri, in Epiſt. 40.) lib. 2. in Leuit. cap. 8. & lib. 6. cap. 22. &c. Ioannes quoque Damaſcenus lib. 4. Orthodoxæ fid. cap. 14. ac 84. Cui ſuffragatur & Epiphanius Damaſceni æqualis, in diſputatione cum Gregorio, quæ reperitur in VII. Synodo, Act. 6. Tom. 3. Theophylactus quoque de veritate corporis Chriſti (Chryſoſtomum in hoc imitatus) apertiſſimè ac copioſiſſimè ſcripſit, in cap. 26. Matth. declarans illa verba Domini: Hoc eſt corpus meum, &c. ac in cap. 14. Marci, & in cap. 6. Ioannis, & in cap. 10. ac 11. prioris ad Corinth. Oecumenius item in cap. 11. prioris ad Corinth. necnon Euthymius in cap. 26. Matth. ac in Panoplia eiuſd. tit. 21. vbi ex Patribus Nyſſeno, & Damaſceno pleniſſimè & efficaciſſimè tranſmut[illegible]nem panis in carnem Domini probat, oſtenditq;. Sed poſt citatos Græcos, etiam ad Latinos veniamus: ex quorum catalogo ac claſſe primùm ſe nobis offert Tertullianus,

Digitized by Google

A anus, qui in libro ſuo de Reſurrectione carnis, apertè dicit: Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur. Et lib. 2. ad vxorē, haudquaquam obſcurè indicat Euchariſtiam non eſſe panem materialem, licet id videatur eſſe gentilibus: ſed eſſe Chriſtum, &c. Idem in libro de Corona militis, tradit ſummam adhibendam cautionem, ne aliquid Euchariſtiæ in terram cadat, &c. item in lib. 3. & 4. contra Marcionem. & lib. de Pudicitia. & lib. de Oratione, vbi inter alia, illam petitionem Orationis Dominicæ declarat: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.] Succedit Cyprianus Epiſcopus Carthaginenſis, qui eamdem veritatem teſtatur atque tuetur in lib. 2. Epiſtolarum, epiſt. 3. quæ eſt ad Cæcilium. & in Sermone 5. qui eſt de Lapſis. & Serm. de Cœna Domini, qui Sermo & ſi illius non eſſe videatur, refertur tamen inter eius Opera, & cuiuſcumque ſit alterius, fatendum ſanè antiqui alicuius doctiſſimi & ſanctiſſimi eum eſſe Patris. Eamdem quoque Euchariſtiæ comprobat veritatem Hilarius grauis & antiquus Auctor, lib. 8. de Trinitate, explicans illa Domini verba: Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, &

B ego in eo, &c. item Optatus Mileuitanus in lib. 6. contra Parmenianum, & Gaudentius Epiſcopus, tract. 2. de Exodo, vbi multis oſtendit probatq́; veritatem Euchariſtiæ. Suffragaturq́; S. Ambroſius lib. 4. de Sacramentis, cap. 4. 5. 6. & in Decreto de conſecrat. diſtinct. 2. can. omnia. vbi pro eadem veritate, Ambroſii efficax teſtimonium allegatur. Idem quoque Ambroſius in Orat. præparatoria ad Miſſam, pluribusq́; aliis apud eum locis. Itidem & S. Auguſtinus in Serm. de corpore & ſanguine Domini. Idem de verbo Domini, in Lucam, Sermone 28. item in S. Luc. cap. 24. vbi de duobus Diſcipulis in Emaus euntibus, & de fractione panis agit: illumq́; panem, quem accipiens benedixit, fregit, diſtribuitq́; duobus diſcipulis illis, fuiſſe ſacram Euchariſtiam clarè oſtendit; confirmatq́; idem diſertis verbis in lib. 3. de conſen. Euangel. cap. 28. Idem Auguſtinus tract. 11. in Ioannem. & tract. 26. in Ioannem, ſuper illud: Panis quem ego dabo, caro mea eſt, &c. item tract. 27. & 31. in Ioannem. & Serm. 2. de verbis Apoſtoli. ac lib. 50. Homil. 26. & Sermone 2. de tempore, vbi inter alia dicit: Inuitati ſumus ad menſam, vbi non inuenitur cibus hominum, ſed panis proponitur Angelorum, &c. Idem in Pſalm. 33. Conc. 1. vbi exponens illum titulum Pſalmi, in quo ſcriptum continetur: Et ferebatur manibus ſuis, &c. ſic inter alia ibi addu-

C cit: Ferebatur (inquit) Chriſtus manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum, ait: Hoc eſt corpus meum, ferebat enim illud corpus in manibus ſuis, &c. Idemq́; ab eodem euidenter comprobatur Auguſtino, in libro de Salutaribus documentis, ad Iulianum comitem, capite 33. & in lib. 9. Confeſſion. cap. 13. & libr. 12. contra Fauſtum, cap. 10. ac 20. & libr. 1. de peccatorū meritis, cap. 24. ac lib. 1. contra Creſconiū, cap. 25. & lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 8. Idem in Epiſtola 23. quæ eſt ad Bonifacium. & in Epiſt. 44. ad Maximum. & Epiſt. 86. ad Caſulanum. ac Epiſt. 118. cap. 3. & Epiſt. ad Honoratum, cap. 27. alibiq́; ſæpiſſimè. Et poſt Auguſtinum, S. Hieronymus in Commentar. Matthæi, cap. 26. & in Comment. Pſal. 109. ac in Epiſtola ad Hedibiam, quæſt. 2. Idem in Commentar. 11. cap. prioris ad Corinth. & in Comment. 1. cap. ad Epheſ. &c. aliisq́; variis locis alibi. Confirmatq́; eandem veritatem S. Leo Papa Magnus in Serm. 7. ac 14. de Paſſione Domini. & Serm. 6. de ieiunio Septimi menſis. ac in Epiſt. 23. ad Clerum & populum Conſtantinop. ac alibi crebrius. & S. Gregorius Papa cognomine quoque Magnus, in Hom. 22. in Euangelia. & lib. 4. Dialog. cap. 58. &c. S. Remigius Epiſcopus Remenſis in Commentar. cap. 10. prioris ad Corinth. Haymo Epiſcopus Halberſtatenſis in Comment. ſuper 10. cap. primæ Corinth. in illud: Calix benedictionis, cui

D benedicimus, &c. Primaſius in cap. 10. Epiſt. ad Hebr. Paſchaſius Abbas Corbeienſis in libro quem ſcripſit de corpore Domini. & in Epiſt. ad Frudegardum. & in libello de inſtitutione Sacramenti. S. Anſelmus in cap. 11. primæ ad Corinth. ac Beda in eumdem ad Corinth. locum. S. Bernardus in vita S. Malachiæ. & in 2. Serm. de Cœna Domini. aliiſq́; alibi. Quibus omnibus accedunt Generalium Conciliorum decreta atque teſtimonia, & inter alia Concilii illius magni Lateranenſis ſub Innocentio tertio, vbi in ipſo ſtatim primo cap. Decretorum eiuſce Concilii, ſic eſt: Chriſti corpus, & ſanguis in Sacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continetur, &c. ac Concilii Generalis Viennenſ. ſub Clemente V. in quo extat Decretum inſigne, de ipſo feſto Corporis Domini: vbi plura expreſſa teſtimonia habentur de veritate Corporis Chriſti in Euchariſtia, ſicut etiam eſt in Clement. vnica, de Reliquiis, & venerat. Sanctorum, &c. nec non Generalium aliorum poſteriorum Conciliorum, nimirum Conſtantienſ. ſeſſ. 13. & Florentini, in Decreto de vnione Latinorum cum Græcis, & in Armenorū inſtructione. ac denique œcumenici Concilii Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. vbi de reali præſentia Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſanctiſſimo Euchariſtiæ

E Sacramento docetur: & cap. 2. 3. 4. ac 5. vbi de cultu & veneratione huic Sacramento exhibenda, agitur: quo eodem cap. 5. declarat etiam ſancta œcumenica Synodus, piè & religioſè admodum in Dei eccleſia inductū fuiſſe morem, vt quotannis feſtum Corporis Chriſti ſollemniter celebraretur, vtque in proceſſionibus reuerenter ac honorificè venerabile hoc Sacramentum per vias & loca publica circumferretur. ſicut etiam poſtea idem tradit Concilium can. 6. Et de huius ſolemnitatis inſtitutione, extat Conſtitutio primi illius Inſtitutoris (qui fuit Vrbanus Papa IV.) incipitq́;: Vrbanus Epiſcopus, ſeruus ſeruorū Dei, &c. ac altera Clementis V. in Concilio Viennenſi, cuius initium eſt: Si Dominum in ſanctis eius laudare iubemur, &c. In honorem verò tanti Sacramenti, eiuſq́; feſti, S. Thomas Aquinas iuſſu Vrbani IV. officium ordinauit, Miſſam videlicet, ac Horas canonicas; & Hymnum, Pange lingua, &c. Sermonemq́; compoſuit, qui in dicta Feſtiuitatis officio legitur.

EIVSDEM

†al.C V. Beatiſſimi, & Sanctiſſimi Patris noſtri Ephræm Syri Sermo, de Transfiguratione Domini & Dei, Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.

†EIVSDEM
S. PATRIS EPHRAEM SYRI
Sermo, in Transfigurationem Domini & Dei, & Saluatoris noſtri IESV CHRISTI.

Eodem G. Voſsio Interprete & Scholiaſte.

EX agro procedit meſſis cum lætitia, & ex vinea fructus eſculenti ac delicati: & ex Scriptura, doctrina viuifica atque ſalutaris. Ager vno tempore habet vindemiam; ex Scriptura verò ſemper ſcaturit doctrina ſalutaris. Ager quando demeſſus fuerit, ceſſat† ac vacat; & vitis iam vindemiata, vilis redditur atque abiecta: Scriptura autem quotidie licet metatur; ſpicæ tamen interpretum, in ea numquam deficiunt. quotidie etiam dum vindemiatur, botri eius, quæ† eſt in ipſa, ſpei, haudquaquam conſumuntur. Accedamus igitur ad agrum hunc, & viuificis †ſulcis eius perfruamur; ex eoque ſpicas vitæ metamus, verba nimirum Domini noſtri IESV Chriſti, qui ad ſuos dixit diſcipulos: Sunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in† gloria ſua. Et poſt dies ſex, aſſumpſit IESVS Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius in montem excelſum valdè: & transfiguratus eſt ante eos. Et reſplenduit facies eius ſicut Sol: veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut †nix. Viri etenim, quos dixit non guſtaturos mortem, donec videant figuram† & adumbrationem aduentus eius, ſunt hi tres Apoſtoli: [illegible]s aſſumptos duxit in montem, & oſtendit eis quo pacto venturus ſit in die nouiſſimo, in gloria diuinitatis, & in corpore humanitatis ſuæ. Duxit autem rurſus ipſos in montem: vt eis demonſtraret, quiſnam iſte ſit filius, & cuius. Quando enim illos interrogauit, dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? dixerunt ei: Alij quidem †Eliam; alij verò Hieremiam, aut vnum ex Prophetis. Ideo eos ſurſum duxit in montem, oſtenditque ſe non eſſe Heliam, ſed Deum Heliæ: neque rurſus Hieremiam, ſed qui ſanctificauit Hieremiam in vtero matris: neque vnum ex Prophetis, ſed Prophetarum Dominum, & qui miſerat eos. Et denuò oſtendit illis, ſe cæli & terræ Creatorem eſſe; ſeque viuorum & mortuorum eſſe Dominum: imperauit enim cælo, & Eliam deduxit: innuit terræ, & Moyſen ſuſcitauit: ipſoſque in montem Sina adduxit, vt eis oſtenderet ſe eſſe filium Dei, & ante ſecula ex Patre genitum, ac nouiſſimè ex Maria Virgine incarnatum; & (ſicut ipſe nouerat) ſine ſemine ineffabiliter natum, citra vllum virginitatis illius corruptionem. Vbi enim vult Deus, ſuperatur naturæ ordo. Habitauit namque in vtero Virginis Deus Verbum; & ignis diuinitatis ſuæ, non combuſſit membra corporis Virginei: quin & in habitaculo illa ſuo, per tempus nouem menſium eum ſeruauit. Habitauit in vtero Virginis, non reſpuens fœtorem naturæ: & ex ipſa prodijt Deus humana carne indutus, vt nos ſaluaret. Adduxit rurſus eos in montem ſeorſum; vt diuinitatis ſuæ gloriam ipſis oſtenderet, ſeque redemptorem eſſe Iſrael declararet, ſicut per Prophetas ſignificauit; & non ſcandalizentur in ipſo, dum voluntarias eius cernerent paſſiones, quas propter nos ſecundùm humanam naturam ſubiturus erat. Agnoſcebant enim ipſum vt hominem: ſed Deum eſſe ignorabant. Agnoſcebant ipſum filium Mariæ, & vt hominem cum eis in mundo conuerſantem. Indicauit ipſis in monte, ſe Dei eſſe filium, & Deum ipſum. Sciebant illum eſurijſſe & comediſſe, ſitiuiſſe & bibiſſe, laboraſſe & requieuiſſe, dormitaſſe & dormijſſe, timuiſse quoque & ſudaſse: quæ omnia diuinæ eius naturæ minimè conueniebant, ſed ſolùm humani-

†al otioſus & deſertus iacet.

†τὰ ἐν αὐτῷ ἐλπίς. †τῶν ἀλέχων.

Matth. 16.

†al. in regno ſuo.

Matth. 17.

†al. ſicut lux.

Matth 16. 17.

†al. locum perfectionis, & aduentus eius.

Matth. 16.

†vulg. Alij Ioannem Baptiſtam: alij autē Eliam, alij, &c.

Hierem. 1.

Matt. 17. Mar. 9. & Lucæ 9. Heb 1. 5. 7. &c.

Ioan. 1.

Matt. 17. Mar. 9. Lucæ 9. &c.

Ibidem.

A manitati; & propterea eos duxit in montem, vt Pater ſua voce appellet filium, Ibidem.
oſtendatque eis ipſum ſuum eſſe filium in veritate, & Deum. Duxit rurſus eos in montem, † vt oſtenderet ipſis regnum ſuum ante mortem ſuam, & potentiam † al. oſtenditque ipſis regnum ſuum, &c.
ac gloriam ſuam ante ignominiam: vt quando detentus fuerit & crucifixus à Iudæis, cognoſcant ipſum non fuiſſe ab eis crucifixum ob eius impotentiam; ſed quòd ſic ei ſponte propter gratiam ſuam, ad mundi ſalutem placuiſſet. Rurſusque in montem eos duxit, & gloriam Diuinitatis ſuæ ipſis ante reſurrectionem ſuam oſtendit: vt quando à mortuis in gloria naturæ ſuæ † diuinæ reſurrexerit, † al. diuinitatis.
ſciant ipſum non accepiſſe quaſi mercedem laboris ſui, gloriam, vt qui illa indigeret: ſed † eam ab æterno illum habuiſſe, cum Patre, & cum Spiritu ſancto eius; ſicut dixit iam ad voluntariam paſſionem veniens: Pater, glorifica † me gloria, quam habui antequam mundus hic eſſet apud te. † al. ſed illum à ſeculo habuiſſe eam, cum Patre & ſancto Spiritu. Ioan. 17. † al. clarifica me claritate, &c.
B Hanc igitur diuinitatis ſuæ gloriam, quæ erat obſcura & ignota humanitati ſuæ, demonſtrauit Apoſtolis ſuis in monte. Adſpiciebant enim faciem eius inſtar fulguris relucentem; & veſtimenta ipſius alba ſicut niuem. Matt. 17. Mar. 9. & Luc. 9.
Duos Soles in monte videbant diſcipuli, vnum ex conſuetudine in cælo reſplendentem, & alterum præter conſuetudinem: vnum qui eis lucebat, & vniuerſum mundum illuminabat in firmamento: & vnum, qui ipſis ſolis tunc reſplendebat, faciem nimirum IESV, inter ipſos. Duplicē Solem in monte cernebant Diſcipulorum oculi.
Veſtimenta autem ſua oſtendit eis alba inſtar lucis; quia ex toto corpore eius, gloria diuinitatis ſuæ ſcaturiebat; & ex omnibus membris ſuis, lux eius refulgebat. Veſtimētorum alborum myſterium.
Non enim vt Moyſi reſplenduit eius facies extrinſecus; verùm ex ipſo ſcaturiebat diuinitatis eius gloria, & in ipſo manebat. Exod. 34.
Ex ipſo oriebatur lux eius, & in ipſo † cogebatur. Neque enim in alienam abijt partem, & ipſum dimiſit: quia non † συνάχθη.
C venit ex † obliquo, & eum ornauit: neque etiam eam pro tempore vtendam accepit. ſed neque totam gloriæ † ſuæ abyſſum eis oſtendit: at quantum pupillæ oculorum ſuorum capere, ac cernere poterant. † al. ex alio obliquo ac latere. † al. diuinitatis ſuæ.
Et apparuerunt ipſis Moyſes & Elias, ſimul cum eo loquentes. Matt. 17. Mar. 9. & Lucæ 9.
Sermones autem ipſorum, quos cum eo loquebantur, tales erant: Gratias ei agebant, † quòd impleti ſui eſſent ſermones, & verba omnium cum ipſis Prophetarum. † al. quòd vera fuiſſent verba prophetarum in aduentu eius, &c.
Adorationem ei offerebant pro ſalute, quam in mundo fecerat generi humano: quodque myſterium prius ab ipſis deſcriptum, ipſe reipſa impleſſet. Perfuſi ergo ſunt gaudio Prophetæ, & Apoſtoli in ipſo aſcenſu montis. Lætati ſunt Prophetæ, cùm iam vidiſſent humanitatem eius, quam non nouerant. Lætati ſunt autem & Apoſtoli, vbi vidiſſent gloriam Diuinitatis ipſius, quam non cognouerant. Cumque audiſſent vocem Patris † filio teſtimonium ferentis, † al. de filio teſtimonium perhibentem.
D per ipſam cognouerunt fuiſſe aſſumptam ab eo humanitatem, quæ quidem adhuc obſcura erat apud eos: ipſiſque fidem fecit cum voce Patris, gloria corporis eius, quæ reſplendebat ex ea † quæ in ipſo vnita fuit, diuinitate immutabiliter, atque inconfusè. † ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ ἑνωθείσης ἀτρέπτως καὶ ἀσυγχύτως θεότητος.
Et ſigillatum fuit trium teſtimonium, in voce paterna, in Moyſe, & Helia: qui quidem ei aſſiſtebant velut ſerui, & alter alterum aſpiciebant, Prophetæ Apoſtolos, & Apoſtoli Prophetas. Cernebant ibi ſeinuicem principes veteris, principes noui. Vidit Moyſes ſanctus Simonem ſanctificatum. Vidit œconomus Patris, procuratorem filij. Ille quidem ſcidit mare, vt populus in medijs ambularet fluctibus: Hic verò tabernaculum excitauit, vt ædificaret Eccleſiam. Exod. 14.
Aſpexit virgo veteris teſtamenti, virginem noui, Elias nimirùm Ioannem. Qui aſcendit ſuper currum ignis, illum qui recubuit ſuper pectus flammæ. 4. Reg. 2. Ioan. 13. 21.
Factusque eſt mons in figuram eccleſiæ; & vniuit in † eo IESVS duo teſtamenta, quæ ſuſcepit Eccleſia: nobiſque indicauit ipſum datorem eſſe duorum. † al. in ſeipſo.
E Vnum accepit eius myſteria: alterum verò gloriam ſuorum factorum manifeſtam reddidit. Dixit itaque Simon: Domine bonum eſt † nobis, hic eſſe. Matth. 17. & Mar. 9. Lucæ 9. † al. nos.
Quid dicis, ô Simon? Si hic permanſerimus, quis verba adimplebit Prophetarum? quis verba obſignabit præconum? quis iuſtorum myſteria perficiet? Si hic manſerimus; illud: Foderunt manus meas, & pedes meos, in quonam adimplebitur? iſtud: Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem, cui accommodabitur? iſtud: Dederunt in cibum meum, fel; & in ſiti mea potauerunt me aceto, cui conueniet? illud: Inter mortuos liber, quis confirmabit? Pſal. 21. Matt. 27. Mar. 15. Ioan. 19. Pſal. 68. Pſal. 87.
Si hic remanſerimus; chirographum Adæ quis ſcindet? eiuſque debitum quis perſoluet? & gloriæ indumentum quis ipſi reſtituet?

Digitized by Google

A Angeli? Si non erat caro; quiſnam inuoluebatur faſcijs? Si non erat Deus; pa- Ibidem.
ſtores quemnam adorabant? Si non erat caro; Ioſeph quem circumcidit? Et ſi Ibid.
non erat Deus; ſtella in cælo in cuius honorem accurrebat? Si non erat caro; Matth. 2.
Maria quemnam lactauit? Et ſi non erat Deus; cui munera Magi offerebant? Ibidem.
Si non erat caro; Symeon in vlnis quem geſtauit? Et ſi non erat Deus; ad quem Lucæ 2.
dixit: dimitte me in † pace? Si non erat caro; Ioſeph quemnam accepit, & in †al. cum pace.
Aegyptum fugit? Et ſi non erat Deus; illud: Ex Aegypto vocaui filium meum, Matth. 2. &
in quonam adimpletum eſt? Si non erat caro; Ioannes quem baptizauit? Et ſi Oſee 11. Matth. 3.
non erat Deus; Pater è cælo, cui dixit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi Matth. 3. 17.
bene complacui? Si non erat caro; quis ieiunauit, & eſurijt in deſerto? Et ſi Matth. 4.
non erat Deus; Angeli deſcendentes, cui miniſtrabant? Si non erat caro; quis Ibid.
B inuitatus fuit ad nuptias in Cana Galilææ? Et ſi non erat Deus; aquam in vi- Ioan. 2.
num quis mutauit? Si non erat caro; panes in cuiuſnam poſiti erant manibus? Ioan. 6.
Et ſi non erat Deus; quinque millium hominum turbam, præter mulieres & Ibid.
pueros, in deſerto quinque panibus & duobus piſcibus, quis pauit atque ſatiauit?
Si non erat caro; in naue quis obdormiuit? Et ſi non erat Deus; ventos & ma- Lucæ 8.
re quis increpauit? Si non erat caro; Simon Phariſæus cum quo manducauit? Lucæ 7.
Et ſi non erat Deus; delicta peccatrici quis remiſit? Si non erat caro; ſupra pu-
teum fatigatus ex itinere quis ſedebat? Et ſi non erat Deus; aquam viuam Sa- Ioan. 4.
maritanæ quis dabat: eamque quòd quinque viros habuiſſet, quis redarguebat? Ibid.
Si non erat † caro; indumentum hominis quis geſtabat? Et ſi non erat Deus; †al. homo.
virtutes & miracula quis faciebat? Si non erat caro; in terram quis expuit, ac Ioan. 9.
lutum ex ſputo fecit? Et ſi non erat Deus; oculos cæcorum, ex luto quis ad- Ioan. 9.
C ſpicere coëgit? Si non erat caro; in Lazari monumento quis flebat? Et ſi non Ioan. 11.
erat Deus; mortuum iam quatriduanum ſolo iuſſu quis eiecit? Si non erat caro; Ibidem.
ſuper pullum quis ſedebat? Et ſi non erat Deus; cuinam cum gloria turbæ ob- Matth. 21.
uiam procedebant? Si non erat caro; Iudæi quem vinctum tenuerunt? Et ſi non Matth. 26. 27.
erat Deus; terræ quis imperauit, illoſque pronos humi deiecit? Si non erat caro; Ioan. 18.
alapis quis cædebatur? Et ſi non erat Deus; auriculam à Petro abſciſſam quis Matth. 26.
curauit, & in ſuum ipſi locum reſtituit? Si non erat caro; cuiuſnam facies ſpu- Marc. 14.
tis excepta eſt? Et ſi non erat Deus; Spiritum ſanctum in faciem Apoſtolorum Lucæ 22.
quis inſufflauit? Si non erat caro; quis coram Pilato in iudicio aſtabat? Et ſi Ioan. 18.
non erat Deus; vxorem Pilati in ſomnis quis perterrefaciebat? Si non erat caro; Ioan. 20. Matth. 27.
cuiuſnam veſtimenta milites exuerunt, & diuiſerunt? Et ſi non erat Deus; ſol Ibid.
D quo pacto in cruce obſcuratus fuit? Si non erat caro; in cruce ſuſpenſus quis Lucæ 23.
erat? Et ſi non erat Deus; terram à fundamentis quis mouit? Si non erat caro; Matth. 27. Ibidem.
cuiuſnam manus & pedes clauis confixi ſunt? Et ſi non erat Deus; quomodo Ioan. 19. 20.
velum templi ſciſſum eſt, petræ ruptæ, & ſepulchra aperta ſunt? Si non erat Matth. 27.
caro; quis clamauit: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me? Et ſi Ibidem.
non erat Deus; quiſnam dixit: Pater ignoſce illis: neſciunt enim quid faciunt? Lucæ 23.
Si non erat caro; in cruce cum latronibus quis pependit? Et ſi non erat Deus; Ibid.
quo pacto dixit latroni: Hodie mecum eris in paradiſo? Si non erat caro; fel & Ibid. Luc. 23.
acetum cui obtulerunt? Et ſi non erat Deus; infernus cuiuſnam audita voce Pſal. 68. Mat. 27.
contremuit? Si non erat caro; cuiuſnam latus lancea aperuit, ſanguiſque & a- Pſal. 23. Phil. 2. Ioan. 19.
E qua mox exiuit? Et ſi non erat Deus; inferorum portas quis confregit, vincula- Pſal. 106.
que dirupit? & cuiuſnam iuſſu, mortui † in monumentis concluſi, egreſſi ſunt? †al. mortui è ſepulchris exierunt! Matt. 27.
Si non erat caro; quemnam Apoſtoli in cœnaculo viderunt? Et ſi non erat De-
us; ianuis clauſis quo pacto intrauit? Si non erat caro; † cuiuſnam in manibus pla- Ioan. 20.
gas clauorum, & lanceæ in latere, Thomas contrectauit? Et ſi non erat Deus; †al. cuius, clauorum & lanceæ plagas, ſuis manib. Thomas contrectauit?
cuinam ipſe clamauit, dicens: Dominus meus, & Deus meus? Si non erat caro; in
mari Tyberiadis quis manducauit? Et ſi non erat Deus; cuiuſnam iuſſu imple-
tum piſcibus erat rete? Si non erat caro; Apoſtoli & Angeli quemnam conſpe- Ioan. 21.
xerunt in cælum aſſumi? Et ſi non erat Deus; cuinam cælum apertum fuit: & po- Marc 16. Act. 1. Matth 3. 17.
teſtates quemnam cum tremore adorarunt? & Pater cuinam dixit: Sede à dextris Pſal. 109. &
meis; & quæ ſequuntur? Si non erat Deus, & homo; falſa de cætero eſt noſtra ſa- Act. 2. Heb. 1.
lus, falſæ quoque Prophetarum ſunt voces. Sed vera locuti ſunt Prophetæ, & ab
omni mendacio alieniſſima fuerunt eorum teſtimonia. † Dixerunt enim ea, †al. Ea enim, quæ iuſſi fuerant, Spiritus ſanctus per ipſos loquebatur.

A Eiuſdem S. Patris noſtri Ephræm Syri Sermo in Transfigurationem Domini & Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.] *Pro hoc Titulo, alia inſcriptio in MS. Vatican. num. 785. ſic habet: Beatiſſimi & ſanctiſſimi Patris noſtri Ephram Syri Sermo in Transfigurationem Domini, & Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.*] *alia autem in alio ibidem MS. ſimpliciter magis ſic: Sancti Patris Ephræm, in Transfigurationem Saluatoris. & al. in Transfigurationem Chriſti Saluatoris. ac al. Eiuſdem Sermo in Transfigurationem Domini.*] *quomodo & in Sfortiano S. Floræ Græco Cod. num. 39. reperitur. Cæterùm in antiquo MS. Paſſionario Bibliotheca Vatic. num. 1119. pagina 84. & aliò adhuc vetuſtiore MS. S. Mariæ ad Martyres Romæ, vulgo Pantheon, hic S. Patris Ephræm Sermo præmiſſis verbis Euangelij ſic inſcribitur, atque inchoatur:* Lectio S. Euangelij ſecundùm Matthæum. In illo tempore: Aſſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & duxit illos in montem excelſum ſeorſum. Et reliqua. Homilia Sancti Ephræm. De regionibus meſsis gaudij, de vinea fructus ſuauitatis, &c.] *vt in antiquiſſima huius Sermonis translatione (neſcitur quo Interprete) erat. Atqui*
B *hinc conſtat non ſolùm in Oriente poſt lectionem Scripturarum, publicè in Eccleſijs (vt ait S. Hieronymus) fuiſſe S. Ephræm Syri ſcripta antiquitus recitata: ſed etiam in Occidente, & quidem in Baſilicis vrbis Romæ, Sermones quoſdam eiuſdem Patris Latinè traductos, poſt Scripturam olim fuiſſe lectos, ſicut de præſenti Transfigurationis Sermone clarum eſt, qui in Romano ac Vaticano Paſſionario, aut ſi mauis lectionario, ſeu Homiliario ante 500. annos manuſcripto, alioq; Eccleſiæ S. Mariæ ad Martyres vetuſtiore (vt dictum eſt) reperitur Transfigurationis ſolennitati applicatus, ac poſt eius diei Euangelium (quod eſt Matth. 17.) ritè ab Eccleſia vſurpatus ac lectus: quod vel ideò hic commemorare viſum eſt, vt cunctis pateat quantum S. Patris huius ſcriptis omni tempore tributum fuerit.*

Et poſt dies ſex, aſſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius in montem excelſum valdè, & transfiguratus eſt ante eos, &c.] *Verba ſunt Scripturæ Matth. 17. vbi tamen paullo aliter in vulg. ſic: Et poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelſum ſeorſum: & transfiguratus eſt ante eos. Et reſplenduit facies eius ſicut ſol: veſtimenta autem eius facta ſunt alba, ſicut nix, &c.*] *at apud Marcum, cap. 9. hic legitur: Et*
C *poſt dies ſex aſſumit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & ducit illos in montem excelſum ſeorſum ſolos, & transfiguratus eſt coram ipſis. Et veſtimenta eius facta ſunt ſplendentia & candida nimis velut nix, qualia fullo non poteſt ſuper terram candida facere, &c.*] *Cæterùm apud Lucam cap. 9. pro his reperitur: Factum eſt autem poſt hæc verba, ferè dies octo, & aſſumpſit Petrum, & Iacobum, & Ioannem: & aſcendit in montem vt oraret. Et facta eſt, dum oraret, ſpecies vultus eius, altera: & veſtitus eius albus & refulgens, &c.*] *Vbi inter alia, ne contradictionem ac diſſonantiam parere videatur, quòd hic Lucas* (poſt dies octo) *ponat, Matthæus autem ac Marcus* (poſt dies ſex) *conformiter hic legant, quomodo & noſter hoc loco Auctor: dicimus re bene conſiderata nullam verè in his diſſonantiam eſſe. Nam Lucas tum illam hic diem qua Chriſtus prædicta locutus eſt, quàm qua in montem eos adduxit, recenſuit: alij autem Euangeliſtæ inter medias dumtaxat dies connumerarunt. quomodo & has ſententias optimè conciliatas inuenimus apud S. Chryſoſtomum, in Homilia 57. ſuper caput Matthæi 17. vbi Transfigurationis myſterium exponitur: & apud S. Hieronymum in eumdem hunc locum, vbi eamdem cum Chryſoſtomo cauſſam iſtius allegat.*

D Et apparuerunt ipſis Moyſes & Elias, ſimul cum eo loquentes, &c.] *Hæc ex eodem loco Matth. 17. recenſet Auctor: vbi Marcus cap. 9. ante citato habet: Et apparuit illis Elias cum Moyſe, & erant loquentes cum Ieſu, &c. Lucas verò cap. 9. ſic: Et ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyſes & Elias viſi in maieſtate, &c.*] *Cauſſas porrò, cur Moyſen & Eliam in medium produxerit, plures aſſerit eſſe S. Chryſoſtomus: & primò quidem, quia turbæ dicebant Chriſtum eſſe Eliam, aut vnum ex Prophetis; Apoſtolis ſe cum eis oſtendit, vt ſeruorum & Domini differentiam cernerent. Deinde etiam quia de transgreſſione legis Iudæi aſſiduè Chriſtum accuſabant, & blaſphemum eum putabant, tamquam ſibi gloriam patris attribuentem; eos qui in vtroque fulſerunt, in medium adduxit. Etenim Moyſes legem dedit, & Elias gloriæ Dei zelator fuit: quare nec ei aſſiſterent, ſi Deo & legi ipſius contrarij eſſent. Et vt ſcirent, quòd vitæ ac mortis poteſtatem haberet, propterea & Moyſen qui mortuus erat, & Eliam qui nondum mortem obierat, in medium introducit. Alias cauſſas breuitatis cauſſa hic prætereo: quas ſi voles, in ſupra adducta Chryſoſtomi Homilia 57. in caput 17. Matthæi reperies, ac in Ora-*
E *tione alia eiuſdem Chryſoſtomi etiam de Transfiguratione Domini, quam prius inter alios Auctores allegauimus. nec non in ante citata Cyrilli Alexandrini Oratione de Transfiguratione Domini, vbi inſuper conſiderationes aliquot lectu digna ponuntur.*

Poſtea vbi apud Auctorem habetur: Cernebant ibi ſe inuicem principes veteris teſtamenti, principes noui, &c.] *in antiqua translatione incerti Interpretis, quædam adhuc alia his præmiſſa atque inſerta inueniuntur ſub hoc verborum tenore: Et in aduentu eorum, quod factum fuerat ante Ieſum didicerunt Apoſtoli. Quoniam Ieſus ſepeliuit Moyſen, & ipſe vocauit & eduxit Eliam. Non erat enim qui ſciret ſepulchrum Moyſi, niſi qui eum ſepelierat. neque aliquis ſciebat vbi eſſet Elias, niſi qui iuſſit, & aſſumpſit eum. Et non erat, qui potuiſſet eos reducere à mortuis, niſi omnium Dominus, qui habebat poteſtatem cæleſtium & infernorum. Et viderunt ſe principes inuicem, veteris & noui Teſtamenti: Moyſes ſcilicet Simonem ſanctificatum, &c.*] *Sed quia iſta non ſunt in noſtris Græcis, nec in translatione hic noſtra addere viſum fuit.*

Dixit itaque Simon: Domine bonum eſt nos hic eſſe: ſi vis, faciamus hic tria tabarnacula, *&c.*] *Vbi apud Marcum (cap.9.) legitur: Et reſpondens Petrus, ait Ieſu: Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe: faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Moyſi vnum, & Eliæ vnum. non enim ſciebat quid diceret: erant enim timore exterriti, &c.] Lucas verò (cap.9.) iſta ſic enarrat: Præceptor, bonũ eſt nos hic eſſe: & faciamus tria tabernacula, vnum tibi, & vnum Moyſi, & vnum Eliæ: neſciens quid diceret, &c.] Vbi Chryſoſtomus ponderans inter alia, illud (* neſciebat quid loqueretur*) haud obſcurè inſinuat ex quodam pauore, mentiſq́; confuſione ac perturbatione ſic Petrum tunc fuiſſe locutum, &c. ſicut pluribus ab eodem Chryſoſtomo id oſtenditur in allegata Homil. 57. in cap.17. Matth. & in Orat. de Transfiguratione Domini: vbi etiam Euangeliſtarum ſententiæ de his verbis Petri adducuntur, & conciliantur. De quibus etiam Cyrillum Alexandrinum loco ante citato, aliosq́; alibi vide: ſed maximè hac parte Sermonis ipſum Ephram, qui inter multa dicit, quòd Petrus adhuc tunc Chriſtum humano more attendebat, & cum Moyſe & Elia eum collocabat. ſiue (vt alia ibi habet lectio) adhuc Chriſtum tamquam hominem attendebat, & velut Moyſen & Eliam, ipſum putabat, &c.* A B

Adhuc autem illis loquentibus, ecce nubes lucida obumbrauit eos, *&c.*] *Vbi vulg. lectio Matth.17. habet in ſingulari: Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos, &c. quomodo etiam capite 9. legitur apud Lucam, in hæc verba: Hæc autem illo loquente, facta eſt nubes, & obumbrauit eos, &c.] quo pacto etiam loco ante citato hic legit Chryſoſtomus, cauſſamq́; reddit cur hic nubes apparuerit lucida, & non tenebroſa, vt alibi. Cùm enim Dominus comminatur (inquit) tunc nubem oſtendere ſolet tenebroſam, ſicut in Sina fecit: intrauit enim (vt habetur Exod.16.) in nubem, & in caliginem Moyſes; & velut vapor, ita ferebatur fumus. Quin & de minis eius Propheta (Pſal.17.) differens: Tenebroſa, inquit, aqua in nubibus aeris, &c. at hic quia non terrere, ſed docere volebat Dominus, nubes apparuit lucida: & vt crederent ab ipſo Deo vocem venire, è nube vox emittitur quæ lucidiſſima erat, &c.] ita inter alia ibi Chryſoſtomus.*

Sequitur poſtea: Admirantibuſque diſcipulis, ecce vox quæ à Patre prodijt, è nube audita eſt, dicens: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite, *&c.*] *Vbi alia apud Ephram lectio habet:* Et obſtupefactis diſcipulis, ecce vox è nube fertur, dicens: Hic eſt Filius meus dilectus, *&c. apud Matthæum autem loco citato ſic:* Et ecce vox de nube, dicens: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite, *&c.*] *Vbi Chryſoſtomus in Homilia, & Sermone antea citatis, notat quòd neque Moyſes, neque Elias locutus ſit, ſed Pater omnibus maior ac fide dignior magnam ex nube vocem emiſerit: vt ſcilicet diſcipuli credant, quòd à Deo hæc vox erat. Sed cur ex nube vocem emittebat? Sic enim ferè ſemper (inquit Chryſoſtomus) apparere ſolet Deus, ſicut ſcriptum eſt: Nubes & caligo in circuitu eius, &c. Et hoc eſt quod hic dicitur:* Et ecce vox de nube, *&c. Cæterùm ne aliqua fortè dubitatio ſuborireturr, de quonam vox illa emitteretur, & vt de Chriſto ſolùm id dictum intelligeretur, illis iam duobus, Moyſe nimirum & Elia remotis, vox fertur:* Hic eſt Filius meus dilectus, *&c.*] *per quod etiam (vt rectè hoc loco ait Auctor) docuit illos Pater impletam fuiſſe diſpenſationem Moyſis, & ideò iam Filium ab eis audiendum eſſe, &c. ſiue vt alia ibi noſtri Auctoris habet lectio: In hoc igitur verbo docuit ipſos Pater, quòd impleta eſſet diſpenſatio Moyſis & Eliæ, iuſſiq́; ſunt Ieſum audire, &c.* C

Poſtea vbi habetur: Clamauit verò Pater: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui; non ſeparatus à gloria diuinitatis Filij, *&c.*] *Quæ hinc ad finem vſque Sermonis ſequuntur, conformiter in manuſcriptis Græcis Vaticanis, aliiſq́; per nos collatis habentur, vt & in antiquo illo Paſſionario Vatic. num. 1119. & altero illo MS. S. Mariæ ad Martyres, vulg. ad rotundam (quorum antea meminimus) ſed deſunt in hac de Transfiguratione, Homilia ab incerto Interprete tranſlata, in quodam libro nonnullorum Sermonum S. Ephram, olim Coloniæ An. 1547. impreſſo: vbi horum loco, quædam exegetica eiuſdem quidem Argumenti, ſed non (vt videtur) Auctoris pro fine Homiliæ huius poſita inueniuntur: ſed cùm hæc noſtri Auctoris magni momenti ſint, & plurimum ad conuellendas ac deſtruendas impias hæreſes faciant, minimè ſunt hoc loco omittenda.* D

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI E

Sermo, De Paſſione SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI.

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voſſio.

ELOQVI pertimeſco, & linguæ inſtrumento aggredi vereor narrationem terrore plenam, de Chriſto Saluatore noſtro: cùm & reuera magnus ſit horror, de paſſione eius aliquid in medium proferre. Hodie namque traditus eſt Dominus noſter in manus peccatorum. Sed quamobrem eſt traditus Sanctus, cæleſtis Dominus, &

Digitized by Google

A nus, & omnis peccati expers? qui enim in nullo peccauerat, traditus eſt hodie. 1.Pet.2.
Adeſte, fratres, & diſcamus, quorſum Chriſtus Saluator noſter ſit traditus: prop-
ter nos impios eſt traditus. At quis non admiretur? quis eum non prædicet? Ser- Rom.5.
uis peccantibus traditur Dominus: vt ſcilicet propria morte, filios peccantes libe- Heb.9.
raret. Perditionis ac tenebrarum filij exierunt in tenebris ad comprehendendum Matth.26.
Solem, qui in momento temporis cunctos exurere potuiſſet. Cæterùm Dominus Marc.14.
hanc eorum cernens audaciam, & animum iracundum, ſpontè ſeipſum omni Luc.22. & Ioan.18.
cum manſuetudine atque benignitate in manus impiorum tradidit. Ligantesque
immaculatiſſimum Dominum ſcelerati illi, illuſerunt ei, qui nexibus inſolubili- Matth.27. &
bus ligauit fortem, & nos à peccatorum vinculis exſoluit. Texueruntque ei coro- Marc.15. Luc.23. Ioan.19.
nam ex ſpinis proprijs, quas vinea Iudæorum fructificauerat: illudentesque ei, Re-
B gem ſalutabant. Conſpuerunt perditi illi, in immaculatiſſimam faciem eius: ad Eſaiæ 50.
cuius adſpectum, omnes cælorum Poteſtates, Angelorumque ordines contremi- Matth.26.
ſcunt. Ecce iterum, cor meum dolore ac lachrymis occupatur, dum mecum con-
templor, quomodo quantaque lenitate Dominus contumelias & opprobria, Eſaiæ 53. &
verbera, ſputa, atque alapas à ſeruis ſuſtinuerit. Adeſte chariſſimi, & cognoſci- Apoc 8.
te miſerationum eius magnitudinem, tolerantiam, ac miſericordiam dulciſſi- Matth.26.27.
mi Domini. Seruum habuit inutilem in paradiſo voluptatis, qui vbi peccauit, tra- Gen.2.& 3.
ditus eſt tortoribus: hunc autem animo deficientem inter tormenta videns bo- Matth 18. PARABOLI-
nus Dominus, miſericordia in ſeruum motus eſt, & ſeipſum pro eo flagellan- CE DICTVM.
dum exhibuit. Volueram hîc mihi ſilentium imponere, præ nimio mentis ſtu-
pore: & rurſus contremui, ac timui, ne meo ſilentio repellerem gratiam Salua-
toris. Dicam tamen hæc vobis cum tremore, fratres: ſiquidem vniuerſa mihi con-
C tremiſcunt oſſa, dum iſta penitius mecum animo complector, examinoque.
Creator ipſe vniuerſorum Dominus Deus noſter, hodie tamquam aliquis ex reis
ſiſtitur ante Caipham, miniſtrorumque vnus ipſi impegit alapam. Tremor me Mat.26. Mar.14.
hæc omnia cogitantem, occupat. Seruus ſedebat, & Dominus adſtabat: & qui Lucæ 22. Ioã.18.
iniquitatibus abundabat, ſententiam aduerſus inſontem pronunciabat. Con-
tremuerunt cæli: inhorruerunt fundamenta orbis terrarum. Angeli & Archan-
geli omnes obſtupuerunt. Gabriel & Michael, vultum ſuum alis contexerunt. Eſa.6.
Cherubim in throno, ſub rota ſe abſconderunt. Seraphim in ſe mutuo alas in Ezech.1.10.
illa hora concuſſerunt, quando ille impietatis ac tenebrarum miniſter alapam
dedit Domino maieſtatis ac gloriæ. Sed quomodo ipſa terræ fundamenta tu- Matth.26.
lerunt illum motum ſuum, atque tremorem in illa hora, cùm tantis contume- Ioan.18.&c.
D lijs afficeretur Dominus? Cogito, & contremiſco, compungorque denuò, tan-
tam longanimitatem optimi Domini adſpiciens. Ecce enim renes mei, me lo-
quente tremunt, quoniam Creator, qui ex puluere terræ hominem per gra- Geneſ.1.
tiam finxerat, ab eodem iam puluere formator ipſe, alapa cæditur. Sed ne Mat.26. Mar.14.
ſimpliciter ac leuiter cuncta iſta quæ propter nos pertulit Chriſtus Saluator, au- Lucæ 22. Ioã.18.
diamus, nobis fratres, verendum eſt. Dic ergo ſerue miſer ac nequam, cur alapam
optimo impingis Domino? Omnes quidem ſerui dum libertate donantur, ala- Ibidem.
pam accipiunt, vt corruptibili libertate fruantur: ipſe verò, ô miſer, iniuſtè ipſum NOTA.
vniuerſorum liberatorem alapis cædis? Quid igitur à Caipha exſpectaſti: num-
quid alapæ huiuſce præmium? An ergo non audiſti, aut non didiciſti, quòd
IESVS ſit cæleſtis Dominus? Alapam quidem omnium Domino dediſti: ſed
per hoc ſeruus ſeruorum in perpetuum effectus es, opprobrium & abominatio
E omnium, æterno damnatus ſupplicio, in igne inexſtinguibili. Res admiratione
digniſſima eſt, fratres, videre Chriſti regis ac Domini noſtri clementiam: alapa
quippe à ſeruo percuſſus, prudentiſſimè cum omni manſuetudine, pietate, ac re- Ibidem.
uerentia reſpondit. Indignatur ſeruus: tolerat Dominus. ſeruus ita concitatur: A contrario.
Dominus in ſua benignitate permanet. Et quis iram, animique tumultuantis
perturbationem, iræ præſertim occaſione oblata, reprimat? at Dominus no-
ſter hæc omnia benignitate ſua ſuſtinuit. Quis igitur, ô Domine, manſuetudi-
nem tuam poterit enarrare? Adeſte hîc chariſſimi, in Chriſto dilecti, qui corde
compungimini, & in Chriſtum amore tangimini. Venite, atque diſcamus, quid
hodie acciderit in Sion ciuitate Dauid: & deſiderabile atque electum ſemen Ab- Matt.27. Mar.15.
rahæ quid egerit hodie? Immaculatum Dominum hac die morti tradidit. Chri- Lucæ 23. Ioã.19.

Digitized by Google

ſtus Saluator noſter hodie per manus impiorum, in ligno Crucis per ſummam A
iniuriam ſublatus eſt. Venite omnes, & lachrymis atque ſuſpirijs noſtrum cor-
Pſal. 23. pus abluamus: quoniam Dominus noſter, & Rex gloriæ, in mortem propter
Rom. 5. nos impios eſt traditus. Si quis fortè ex inopinato, de morte chariſſimi alicuius
ſui amici nuntium accipiat, vel etiam repentè ipſum dilectum ſuum ante oculos
mortuum videat; mox eius immutatur vultus, & venuſtas adſpectus obſcura-
Matt. 27. Mar. 15. tur. Sic quoque Sol lucidus ex ſublimi axe cæli, contumeliam Domini pen-
Lucæ 23. Ioã. 19. dentis in ligno crucis cernens, immutata facie, contraxit ſerenitatis ſuæ radios,
iniuriam Domini contueri non ſuſtinens, ſed luctu ſe ac tenebris induit. Rurſus,
Spiritus ipſe ſanctus, conſpiciens dilectum Filium Patris in ligno Crucis pen-
Ibidem. dentem, rupto mundiſſimo illo templi velo, quod à ſurſum erat vſque deor- B
ſum, in ſpecie columbæ continuò de templo exiuit. Omnis creatura timore
ac tremore perculſa eſt, quando Saluator noſter Rex cæleſtis paſſus eſt. Nos
Rom. 5. & Heb. 9. verò peccatores, etiam deſpicimus ſemper; propter quos & traditus eſt, qui
ſolus habet immortalitatem. Quin & ridemus quotidie, paſſionem & contu-
melias Saluatoris noſtri audientes. Singulis diebus delitias ſectamur, om-
Matth. 27. nemque curam in veſtium ornatu ponimus. Sol in cælo lucens, ob iniuriam
Marci 15. Domini, ſplendorem ſuum conuertit in tenebras: vt & nos, qui iſta videmus,
Lucæ 23. Ioan. 19. imitari ſtudeamus. Dominus in cruce propter te contumelijs afficitur: ipſe
verò, ô miſer, veſtium ſemper ornamenta ſectaris. Non tibi cor tremit? Non
† al. abſque peccato eſt. mens tua horreſcit, eiuſmodi audiens? Qui ſolus † immortalis eſt, propter te
1. Tim. 1. 6. impium, morti, contumelijs, & opprobrijs eſt traditus: ipſe autem vaga † ac
† περιέργως. diſtracta mente, hæc omnia excipis? Atqui decet gregem omnem ratione vten- C
tem, aſſiduè paſtorem ſuum obſeruare; ipſumque ſemper deſiderare, ac reuereri,
Superfluus veſtium ornatus reprehenditur, & deliciæ nimis taxantur. (cùm pro illo paſſus ſit, licet impaſſibilis, & immaculatus eſſet) & nequa-
quam inani ac ſuperfluo corruptibilium veſtium cultu delectari, aut etiam de-
licias atque epulas ſeculi quærere: quin omni potius exercitatione, ac vitæ ſan-
ctimonia contendendum eſt, vt creatori atque paſtori noſtro placeamus. Ne ſi-
mus imitatores Iudæorum, velut populus durus, incredulus, ſemperque bona ac
beneficia Dei repellens. Deus in altiſſimis, propter Abraham & teſtamentum
Exod. 16. ſuum, ab initio duritiem atque perfidiam tulit populi. Manna de cælo ad man-
Num. 11. Num. 20. ducandum dedit eis: ipſi verò cæleſti pane indigni, petierunt ſibi allia dari, ci-
Matth. 27. bos peſſimè olentes. Ex petra rurſus aquam produxit eis in deſerto: verùm ipſi
contra, pro his dederunt ei acetum, ſuſpendentes in Cruce. Adnitamur, fra-
† al. ne ſimiles Iudæorum reperiamur, &c. tres, ne † cum Iudæis, qui Dominum Creatorem ſuum crucifixerunt, repe-
riamur participes. Timeamus, ſemper præ oculis paſſionem Saluatoris haben- D
† παθήματα. tes: eiuſque † cruciatus aſſiduè meditemur. Propter nos ſiquidem paſſus eſt, im-
Eſaiæ 53. paſſibilis Dominus. propter nos crucifixus eſt, qui ſolus ſine peccato erat.
1. Cor. 15. 1. Pet. 2. Quid nos, fratres, pro his ei retribuemus? Attendamus ergo nobis: & paſſio-
nes eius aſpernari caueamus. Venite huc cuncti Eccleſiæ filij, qui pretioſo ac
† al. agni. ſancto ſanguine immaculati † Domini, redempti eſtis. Venite, paſſiones Do-
mini cum lachrymis atque ſingultibus meditemur: atque inter meditandum con-
Ibidem. tremiſcamus, & ad inuicem dicamus: Chriſtus Saluator noſter propter nos impi-
1. Pet. 2. os morti eſt traditus. Diſce atque perpende, frater, quid ſit, quod audiſti: Deus, qui
Lucæ 1. ſine peccato eſt, filius Dei altiſſimi, propter te traditus eſt. Aperi cor tuum,
& addiſce diligenter paſſiones eius, atque ita tacitus tecum loquere: Deus,
1. Pet. 2. in quem cadere nequit peccatum, hodie traditus eſt, hodie illuſus eſt, hodie
Matth. 26. 27. conſputatus eſt, hodie alapis cæſus, hodie flagellatus, hodie coronam ſpineam E
Marci 14. 15. geſtauit: hodie, inquam, cæleſtis Agnus crucifixus eſt. Contremiſcat cor tuum,
Lucæ 22. 23. Ioan. 18. 19. perhorreſcat anima tua. Diſtillent tibi iugiter lachrymæ, ex hac paſſionis Domini
meditatione: dulceſcunt namque lachrymæ huiuſmodi, illuminaturque anima
Pia & ſalubris admonitio. paſſiones Chriſti aſſiduè verſans. Eiuſmodi tua ſemper ſit meditatio. Lachrymare
per ſingulos dies, gratias agens Domino, pro tot, tantiſque, quæ tui ſolius gratia
paſſus eſt: vt in die aduentus eius, ſint tibi lachrymę tuę, gloria & exultatio coram
tribunali illo tremendo. Perfer tu quoque afflictiones, memoria recolens, quæ
† al. mitiſſimus. tua cauſſa pertulit pius ac † benigniſſimus Dominus. Perfer tentationes, gratias
ex animo referens. Beatus ſanè homo, qui ob oculos ſemper habet cæleſtẽ Domi-
num,

A num, ac paſſiones eius: ſeque ipſum crucifixit mundo, cum vniuerſis concupi- Galat.5.
ſcentijs eius, rebusq́; terrenis; qui factus eſt imitator Domini ſui. Hæc prudentia,
hæc cura, atque affectio eſt bonorum famulorum, cùm ſemper imitari ſtudẽt ſuos
* Dominos in operibus bonis. Contẽplaris, ô homo, immaculatiſſimũ Dominũ * al. Dominũ
in cruce ſuſpenſum: audesq́; ô impudens, & infelix homo, in delicijs ac riſu vni- ſuum
uerſum vitæ tuæ tempus, in terris tranſigere? An neſcis, ô miſer & impudẽs, quòd
de his omnibus negligentijs, atque deſpicientijs rationem abs te exiget, qui pro
te crucifixus eſt Dominus? Nunc quidem hæc dum audis, negligis; in * delicijs ri- * al. inter delicias quaſi contemnens ridet.
des; & omni cura vacuus, ac liber viuis: ſed veniet profectò dies illa terribilis, di-
es vltionis, vt ſine fine lugeas, exclamesque præ doloribus tuis in igne perenni.
neque prorſus ibi erit, qui reſpondeat, animæque tuæ miſereatur. Adoro te, Do-
B mine. Benedico ac laudo te, pie. Supplico tibi, ſancte. procido tibi, hominum Precatio efficaciſſima & ſaluberrima.
amator Deus; & glorifico te Chriſte: quòd tu, qui vnigena es, vniuerſorum Do-
minus, ſolus abſque peccato, pro me indigniſſimo peccatore in mortem es tradi- Philip.2.
tus, mortem autem crucis: vt ſcilicet, à peccatorum vinculis animam peccato-
ris liberares. Et quid tibi, pro his omnibus retribuam, Domine? Gloria tibi, be-
nigniſſime. Gloria tibi, miſericordiſſime. Gloria tibi, patientiſſime. Gloria ti-
bi, qui * cunctis peccata remittis. Gloria tibi, qui deſcendiſti, vt ſaluares animas * al. qui cuncta peccata dimittis.
noſtras. Gloria tibi, qui in Virginis vtero incarnatus es. Gloria tibi, qui nobis na-
tus es. Gloria tibi, qui noſtri cauſſa tentus es. Gloria tibi, qui vinctus es. Glo- Lucæ 2.
ria tibi, qui flagellatus es. Gloria tibi, qui conſputus es. Gloria tibi, qui illuſus es. Matth.26.27. Marc.14.15.
Gloria tibi, qui crucifixus es. Gloria tibi, qui ſepultus es. Gloria tibi, qui reſurre- Lucæ 22.23. Ioan.18 19.20.
C xiſti à mortuis. Gloria tibi, qui prædicatus es. Gloria tibi, cui * creditum eſt. Glo- 1.Timot.3.
ria tibi, qui in cælum aſſumptus es. Gloria tibi, qui magna cum gloria ad dexte- Marc.16. Col.3. Heb.1. Ioan.1.2.
ram Patris ſedes: & iterum venturus es in gloria Patris, ſanctorumque Angelo- * ἐπιστεύθη.
rum, ad iudicandam omnem animam, quæ te, ac ſanctas tuas paſſiones aſpernata
eſt, in hora illa formidabili atque tremenda, quando mouebuntur virtutes cæ- Matt.24. &
lorum: quando ſimul veniẽt Angeli & Archangeli, Cherubim & Seraphim, cum Lucæ 21.
metu atque tremore in conſpectu gloriæ tuæ: quando rurſus contremiſcent fun-
damenta terræ, & expaueſcet omnis Spiritus præ incomparabili gloria magnæ Eccleſ.16. Eſa.24.
maieſtatis tuæ. In illa hora, * gratia tua, obſecro, abſcondat me ſub alis ſuis: libe- Matth.24. * al. manus tua.
returq́; anima mea ab igne illo horribili, ſtridore dẽtium, tenebris exterioribus,
& fletu ſempiterno. Vt dicere poſſim, benedicens ac gratias tibi agens: Gloria ti- Matt.8.13.22.24.25. Lucæ 19.
bi Domine, qui ſecundùm multitudinem miſerationum magnæ pietatis tuæ, me 1.Pet.3.
peccatorem ſaluare dignatus es. Qui cum Patre, & Spiritu ſancto viuis & regnas,
D per infinita ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

I*Nuenitur & S. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandriæ pulcher Sermo in Sanctam Chriſti Paſſionem, Græcè in Biblioth. Vatic. & Sirleti Cardin. nu. 551. Aliusq́; eiuſdem Athanaſij Alexandrini Archiepiſcopi in eamdem Paſſionem Saluatoris noſtri Dei, Græcè extat Sermo, nondum quòd conſtet Latinè tranſlatus, in Bibliotheca Cryptæferratenſi, ſub lit. A. (qui tamen ab aliquibus Euſebio Epiſcopo Alexandrino tribuitur) cuius principium eſt:* Heſterni promiſsi mei debitum, dilectiſsimi, hodie adimplere volo, &c. *vbi inter alia etiam oſtenditur, quòd quo die Adam ex paradiſo eiectus fuit, eodẽ quoque Latronem in paradiſum fuiſſe ingreſſum, &c.] Cui & alius ibidem Sermo eiuſdem Athanaſij adiunctus eſt, etiam huc faciens, in proditionem Iudæ, qui incipit:* Crucis paſsiones, luctus quidem
E Iudæorum; at lætitia Eccleſiæ: illis ſiquidem calamitatem, nobis autem gaudium paſsio Chriſti peperit, *&c. Aliusq́; eiuſdem ibid. nondum editus, in Sanctam paraſceuen. cuius principium eſt:* Magnum quidem cæli opificium eſt, & viſibilis creaturę, *&c.] Sequiturq́; in eodẽ Græco Cod. manuſcrip. Cryptæferrat. Procli Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Sermo huc quoque pertinens, in eamdem ſanctam paraſceuen. qui incipit:* Tremenda hodiernæ aciei, ac prælij myſteria, *&c. ac alius poſtea in eodem MS. eiuſdem Procli Archiepiſcopi Sermo in paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſub litt. A. & H. Aliusq́; ibidem poſtea huc etiam ſpectans ponitur Sermo Euſebij Epiſcopi Alexandrini in proditionẽ Iudæ, ſic incipiens:* Huc adſis fili mi, & de proditione Iudę ſermonem tibi enarrabo, *&c. Cuius & alius adfertur Sermo, nondum, quod ſciatur, editus, in ſanctam Paraſceuen, in Græco MS. Sfortianæ Biblioth. num. 84. Et alius Græcè S. Ioannis Chryſoſtomi pulcher Sermo in ſanctam Paraſceuen, & in crucem, ac latronem, in MS. Codice Sirleti Card. num. 10. Eiuſdemq́; Chryſoſtomi Sermo adducitur*

aliis, nondum, quod conſtet, impreſſus, in voluntariam Domini paſſionem, & in carne crucifixionem, in A
alio Græco MS. eiuſdem Sirleti ſub num. 11. qui & in Sfortiano eſt cod. num. 84. & hactenus de Græcis
nondum, quod ſciatur, editis. Ex impreſſis porrò, ſeptem Chryſoſtomi extant Sermones, ſub finem quaſi
Tomi tertij Operum ipſius, de proditore, & myſterijs vltima cœnæ, ac paſſione Dominica: poſt quos, &
quædam Homiliæ huc etiam pertinentes, ibidem ſequuntur, de proditione Iudæ, de Latrone, itē de Cru-
ce & latrone; quibus paſſionis quoque Dominicæ myſterium reſeratur. De quo, & Homilias eius in cap.
26. ac 27. Matth. videre licet. & S. Gregorium Nazianzenum in Tragœdia, quæ inſcribitur, Chriſtus
patiens. at S. Athanaſium, in duplici Sermone inter opera eius edito, altero in paſſionem Saluatoris: al-
tero in paſſionem, & crucem Domini. interprete Petro Nannio, publico Latinæ linguæ olim in catholica
ac celebri Vniuerſitate Louanienſi, Profeſſore. Et inter Latinos Patres, S. Leonem Papam cognomine
Magnum vide, qui de Paſſione Domini habuit Sermones decem & nouem, qui in eius continentur
Operibus, noſtro ſtudio iam recens, ex variorum Manuſcriptorum collatione recognitis, auctis, atque
illuſtratis. Extat & inter opera S. Bernardi Abbatis Claraualles, deuotiſſimus Sermo de Paſſione Do- B
mini, cuius initium eſt: Ieſum Nazarenum à Iudęis innocēter condemnatum, à gentibus crucifi-
xum, Chriſtiani diuinis honoremus obſequijs, &c. *Poſtea ſequitur ibidem eiuſdem S. Bernardi li-*
bellus ſiue Tractatus de Paſſione Domini, ſuper illud Ioan. 15. Ego ſum vitis vera, &c. *in capita 46.*
diſtinctus. Poſt quem, etiam huc faciens, ſequitur rhythmica eiuſdem Oratio, ad vnumquodlibet mem-
brorum Chriſti patientis, & à Cruce pendentis, cuius ibi principium eſt: Salue mundi ſalutare. Sal-
ue, ſalue Ieſu chare, *&c. Poſtea ponitur Iubilus eiuſdem S. Bernardi, in commemorationem Domini-*
cæ paſſionis, qui & rhythmica conſtat modulatione, ac ſic incipit: Ieſu dulcis memoria, dans vera cor-
di gaudia, &c.] *Venerabilis quoque Beda meditationes paſſionis Chriſti, per ſeptem diei horas, ex-*
tant inter ipſius Opera, tom. 8. Et S. Anſelmi Cantuarienſis Archiepiſcopi Dialogus paſſionis Domi-
ni, habetur inter eiuſdem Anſelmi opera, tom. 3. vbi & ſalubris meditatio redemptionis generis huma-
ni poſtea ponitur. S. Bonauentura quoque officium de paſſione Domini reperitur in 2. parte ſuorum Ope-
rum, tom. 1. vbi etiam Philomena paſſionis Domini, aptata per ſeptem horas canonicas, continetur. ac po-
ſtea de ſeptem verbis Domini in cruce, per eumdem Bonauenturam pulchrè, pieq́; agitur.] *Qui Scrip-* C
turæ Noui Teſtamenti loca ſuper hoc paſſionis Dominicæ myſterio velit, apud quatuor Euangeliſtas re-
periet, Matth. 26. ac 27. Mar. 14. 15. Lucæ 22. 23. & Ioan. 18. 19. & vt veram illorum intelligentiam ha-
beat, varietatemq́; in illis rectè conciliet, Sanctos Eccleſiæ Doctores, Gregorium, Ambroſium, Augu-
ſtinum, Hieronymum, Chryſoſtomum, alioſq́; orthodoxos Patres tum Græcos quàm Latinos pro Inter-
pretibus adhibeat.

Vbi in textu huius, de Paſſione Domini, Sermonis, ſecundùm noſtram hanc è Græco Latinā tranſ-
lationem habetur: Spiritus ipſe ſanctus conſpiciens dilectum Filium Patris in ligno crucis pendē-
tem, rupto mundiſsimo illo templi velo, quod à ſurſum erat vſque deorſum, in ſpecie colum-
bæ continuo de templo exiuit, *&c.*] *in alio Græco mmſſ. exemplari, cum additione ſic legitur:* τὸ ὂν ἔν-
δον τοῦ ναοῦ, *id eſt, qui erat intus in templo, conſpiciens dilectum Filium Patris in cruce pendentem,*
&c. vt referatur πρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα, *id eſt, ad Spiritum ſanctum. & ſit ſenſus: Spiritus qui erat intus*
in templo, &c. verùm prior lectio Textus, quam hic ſequimur, plauſibilior, & hiſtoriæ Euangelicæ con-
formior eſſe videtur; paulloq́; etiam accommodatior, quàm ſit Camaldul. illa: Spiritus ſanctus ex tem- D
plo conſiderans dilectum Ieſum appenſum in ligno Crucis, rupto honeſto illo templi velo à ſummo vſq; de-
orſum, exiuit, &c. quæ noſtris hic Græcis minus reſpondet. Alluſio porrò in his fit ad illud Matt. 27. Et
ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo vſque deorſum, &c. Sed quòd hic dicit Auctor,
Spiritum ſanctum in ſpecie columbæ exiuiſſe è templo, id de ſuo explicationis gratia veriſimiliter adie-
cit, cùm ab Euangeliſtis expreſſum non ſit.

Poſtea vbi in noſtro habetur Textu: Neque prorſus erit qui reſpondeat, animęque tuæ miſerea-
tur. Adoro te, Domine. Benedico ac laudo te, pie. ſupplico tibi ſancte. procido tibi hominum
amator Deus, *&c. alia lectio paullò aliter ſic:* Nullusque omninò aderit qui reſpondeat, tuique mi-
ſereatur, aut miſeram animam tuam eripiat ac liberet. Adoro te Domine. Laudo te, optime. Sup-
plico tibi, ſanctiſsime. procido tibi, benigniſsime. *&c. Sed vtrobique lectio clara eſt ac bona, & pro-*
inde parum refert quomodo hic legatur.

Deinde vbi legitur: In illa hora, gratia tua, obſecro, abſcondat me ſub alis ſuis, liberetúrque ani- E
ma mea, *&c.*] *alia lectio habet:* In illa hora, quæſo, operiat me manus tua ſub alis tuis, & liberet
animam meam à ſempiterno igne, *&c. at alia lectio:* In illa hora, abſcōdat me manus tua ſub alis
ſuis, *&c. ponitúrq́;* ἡ χεὶρ σου. *i. manus tua, pro* ἡ χάρις σου. *i. gratia tua, &c. vt eſt in prima lectione;*
quæ in textu eſt, magisq́; hic probatur: non enim manui, ſed gratiæ alas tribuere ſolemus. vt ſæpius apud
noſtrum hunc Auctorem.

Denique vbi in fine Sermonis habetur: Vt dicere poſsim, benedicens ac gratias tibi agens: Glo-
ria tibi Domine, qui ſecundùm multitudinem miſerationum pietatis tuæ, me peccatorem ſalua-
re dignatus es. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuis & regnas, *&c.*] *alia lectio habet:* Vt benedicēs,
dicam: Gloria tibi Domine, qui me peccatorem ſaluare dignatus es, propter magnas immenſæ
pietatis

Digitized by Google

A pietatis tuæ miſerationes. Tibi honor & gloria, in ſempiterna ſecula. Amen. *[Cuius loco, al.* Gloria ei, cui ſecundùm multitudinem miſerationum pietatis ſuæ, placuit me peccatorem ſaluare.] *ſic q; concluditur, nec aliud quid amplius ibi additur.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI THRENI, id eſt, Lamentationes glorioſiſſimæ Virginis Matris MARIÆ, ſuper PASSIONE DOMINI.

* al. Eiuſdem Threnos, ſeu Lamẽtatio Beatiſſimæ Virginis Matris, quæ magna & ſancta Paraſceue dicitur.

B

STans iuxta Crucem pura & immaculata virgo, Saluatoremque in Ioan.19.
ea ſuſpenſum cernens, diriſſimas plagas perpendens, & clauos, querimonias, alapas, flagellaque proſpiciens, magno cum planctu, lamentiſque dolore plenis exclamabat dicens: Mi Fili dulciſſime, fili mi chariſſime, quo modo Crucem iſtã portas? Mi Fili, & mi Deus, quo pacto ſputa, clauos, & lanceam ſuffers? quo pacto colaphos, irriſiones, iniurias, ac contumelias pateris? quo pacto coronã ſpineã, veſtemque purpuream, ſpongiam, arundinem, fel & acetum ſuſtines? Quomodo in ligno
pendes mortuus, ac denudatus, mi Fili, qui cælum nubibus tegis? Quomodo ſi- Pſal.146.
C timtuliſti: qui vniuerſorum es conditor, quique maria & aquas omnes creaſti? Quomodo innocens, in medio flagitioſorum & impiorum moreris? Quid feciſti: aut in quo Hebræorum gentem, Fili mi, offendere potuiſti? Et cur ſcelerati ſi-
mul atque ingrati illi, te in ligno Crucis ſuſpenderũt? quorũ claudos, & languẽ- Matth.8. Mat.11.
tes plurimos ſanaſti, mortuos ad vitam reuocaſti, paralyticum conſolidaſti, mi Lucæ 5.6.7.14.
Fili benigniſſime: quiq; à natiuitate cœcũ illuminaſti Saluator optime; & viduæ Ioan.9.11. Matth.15.
filium vitę reddidiſti, ô vita vniuerſorum: qui Chananææ filiam ſeruaſti, & Cen- Matth.8.
turionis filium à morte liberaſti. Arena quantumcunque numeroſa, ſuam habet
menſuram: at tua, mi Fili. miracula omnem planè modum ſuperant. Lazarum à Ioan.11.
monumento ſuſcitaſti fœtidum: Lazare mi, inquiens, exi de ſepulchro foras: &
tua cum vox traxit ab inferis, & ad vitales * reuocaſti auras. At tu quomodo iam * al. reuocauit.
occideris, mi Fili dulciſſime, idemque magnanime Deus? Deficit mihi animus,
D dum te Cruci ſuffixum intueor, conclauatumq; ac plagis plenũ, amantiſſime Fili. O Iudæi impij, Chriſtique interfectores, in Deũ iniqui, & in Creatorem veſtrũ in-
grati. Nũquid in eremo ipſe vos manna aluit? Numquid per Moyſen, mare dire- Exod.16.
mit: & in terram promiſſionis vos traduxit? Verùm tu, popule nequam, & ab- Exod.14.15 & Ioſu.2.3.
negator Chriſti, pro beneficijs maleficia; pro bonis & cõmodis, mala atque con-
traria rependis: fel, pro manna; & pro aqua, acetũ reponens. potione enim ama- Matth. 27.
riſſima, te potauerunt iniquiſſimi illi, mi Fli. Quinque hominũ millia, quinq; pa- Marc.15.
uiſti panibus: & ipſam Iudæam tuis impleuiſti prædicationibus, dilectiſſime Fili. Luc.23. Ioã 19. Pſalm.68.
Sed vbi modo ſpecies atque pulchritudo tua, mi Fili? vbi tuus ille nunc decor? Ioan.6. Luc 9.
Et quomodo in Cruce iam exſtinctus es Fili mi, & Deus meus? Sol ſuum obſcu- Matth.27.
rauit lumen, & à ſe alius factus eſt. Lucida luna in tenebras verſa eſt: petræ ſciſſæ Marc.15.
ſunt, & monumenta aperta, ipſumque templi velum in duas partes diſciſſum eſt. Lucæ 23. Ioã.19.
E Creaturæ illæ ſuũ agnouerunt Creatorẽ, atq; opificem: & peruerſi iſti, ac miſeri Hebræi ſuas obturârunt aures, clauſeruntq; oculos, ne Solem nullo vnquã tempore occidentem adſpicerẽt, mi Fili. O Gabriel Archangele, & miniſter Dei. O
Gabriel Archangele, age iam, & tuere cauſſam. Vbi illud nunc Aue, ô Angele? Lucæ 1.
Vbi aue illud benedictũ, quod ad me dixiſti, ô nũtie? Vbi modo illa lætitia, ac be- Ibidem.
nedictio, quã dixiſti mihi: Benedicta tu in mulieribus? Quorſum verò dolorem, Ibid. Luc. 2.
& victimã, quã dilectiſſimi Filij mei nomine acceptura erã, nô patefeciſti: dũ magnum illud mihi gaudiũ, quod ab initio percepi, ſignificaſti? In continuis tribulationibus, atque gemitibus fui: ſemperq; immenſam Iudæorum inuidiam, & per-
uerſorũ erronũ ac tranſgreſſorũ ingratitudinẽ ſuſtinui. O Simeon admirãde: ecce Lucæ 2.

iam

iam gladius quo cor meũ traijciendũ prædixiſti. Ecce gladiũ: ecce vulnus, mi fili, A & Deus meus. Mors tua, cor meũ ſubijt: diſrupta ſunt mea viſcera: lumen meum obſcuratum eſt; pectusq́; meum dirus gladius pertranſijt. Tremendam tuam paſſionem intueor, fili mi, & Deus meus. Immeritam mortem tuam cerno: nec ſuccurrere queó. Vbi modo forma tua, ac decor, mi fili? Miſerere iam deſolatæ, atq; orbatæ matris, mi fili. Miſerere deiectæ ac derelictæ Mariæ, ô dulciſſime. Miſerere, pientiſſime fili: & me conſolare. Reſpice, mi fili, lachrymas meas: attende ſuſpiria mea, ac gemitus, & os tuum aperi. Solatium mihi præbe mi fili. Non enim habeo prorſus, vbi vel caput reclinem. Non alius mihi ſupereſt cognatus, pater vel mater, frater aut ſoror, qui animum mihi reddant. Tu mihi es pater, tu frater, B tu filius. Tu mihi vita, & ſpiritus, ſpes atq; protectio. Tu mea es conſolatio, & creatio. Tu Dominus meus, & Deus meus: tu creator, & opifex meus. Plangite iam mecũ, cunctæ diſcipulæ Domini: quæ dolores meos, & profundiſſima cordis mei vulnera adſpicitis. Tu mihi, iam Crux ſanctiſſima, lignumque benedictum decumbe: vt dilectiſſimi Filij mei, ac Dei mei plagas exoſculer, propriumq́; Filium ſalutem: vt Filij mei corpus amplectar, & os ſuauiſſimũ, oculosq; ac faciem, manus atque pedes, & cædem iniquiſſimam deoſculer. Decumbe, Crux veneranda, decumbe. Eximia, ô Crux, tua eſt gloria: magna tua gratia, immenſaque vis tua atque potentia. O lignum ſanctum, ac benedictum: in quo Deus tuus atq; Creator innocens, inſtar latronis & nocentis, expanſus eſt.

Math. 8. & Lucæ 9.

Pſalm. 30.

Mi Fili, Fili mi ſuauiſſime atque chariſſime, honoro tuas illas afflictiones: colo & adoro miſericordiam, & magnanimitatem tuam. Veneror lanceam, vulnus, C arundinem, clauos, ſpongiam, alapas, irriſiones atque opprobria, fel & acetum, ſputa, colaphos, & verbera, mi Fili dulciſſime. Sed quoniam cuncta illa, creaturæ tuæ gratia, perpeti placuit; ignominia tua, mi Fili, gloria cunctis facta eſt: tuaque mors toti mundo vita euaſit. Verùm enimuerò, reſurge quamprimùm, mi Fili, & Deus, ſicut prædixiſti mihi: vt totus mundus ſaluus fiat. Mortem atq; interitum tua morte protriuiſti ac conculcaſti: vt gaudiũ malus mihi humili matri tuæ affulgeat, mecumque lætentur cuncti dilecti tui: erubeſcãt autem, & confundantur quicumque tui inimici.

Honor ac reuerentia vt exhibeatur lanceæ Domini, arundini, clauis, ac ſpongiæ, reliquisq́; paſſionis Dominicæ inſtrumentis, contra hæreticos.

Sed te, iam nos, ô pura & immaculata, eademque benedicta Virgo, magni Filij tui, vniuerſorumque Dei mater inculpata, integra, & ſacroſanctiſſima, deſperantium atque reorum ſpes, collaudamus. Tibi, vt gratia pleniſſimæ benedicimus, D quæ Chriſtum genuiſti Deum & hominem: omnes tibi procidimus: omnes te inuocamus, & auxilium tuum imploramus. Eripe nos, ô Virgo ſancta, atque intemerata, à quacumque neceſſitate ingruente, & à cunctis tentationibus diaboli. Noſtra conciliatrix, & aduocata in hora mortis, atque iudicij eſto: nosq́; à futuro inexſtinguibili igne, & tenebris exterioribus libera: & Filij tui nos gloria dignare, ô Virgo, & mater dulciſſima, ac clementiſſima. Tu ſiquidẽ vnica apud Deum Chriſtianorum, ſpes noſtra es ſecuriſſima, & ſanctiſſima. Cui gloria & honor, decus atque imperium, in ſempiterna ſecula ſeculorum. AMEN.

Precatio Auctoris ad glorioſiſſimam Virginem Mariam.

Matt. 8. 13. 22. 25. Marc. 9. Lucæ 3.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

E

VAldè pathetica, & ad affectus piè mouendos efficax eſt hæc Oratio, & digna profectò quæ ſæpe à Chriſtianis attentè legatur, eorumq́; pectoribus, ad memoriam paſſionis Dominicæ bene debueq́; recolendã, inſculpatur. Cuius quoque generis atque argumenti eſſe videtur Tractatus S. Bernardi Abbatis Clarævallis, quem de lamentatione ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ compoſuit: qui inter Opera eius reperitur inter poſteriora adiecta, & ſic inchoatur: Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt poſsim flere per diem & noctem, *&c.*] *vbi Threni, ac lamentationes quoque variæ ſub perſona Virginis Matris plangentis paſſionem ac mortem dilectiſſimi Filij, ſicut & hic apud Ephræm, adducuntur, dignæ etiam quæ à pijs legantur, & cum hiſce Ephræmiticis noſtris conferantur. Quò etiam ſpectant, quæ S. Bonauentura in 2. parte tom. 1. de laudibus B. Mariæ Virginis, ac de corona, & compaſſione eiuſdem, in medium adducit. Reſpondetq́; planctus ille ſub perſona Virginis Matris ſtantis iuxta Crucem Domini, compoſitus, qui à deuotis in Eccleſia recitari ſolet, cum eiuſmodi principio:* Stabat mater doloroſa, iuxta Crucem lachrymoſa, dum pendebat filitis, *&c.*

Digitized by Google

A *&c. quæ Oratio tota rhythmica eſt, & threnetica, ac pathetica, vt etiam hæc noſtri Auctoris. Plura huc pertinentia, ab Interpretibus Euangelij S. Ioannis requirenda, ac præſertim ſuper locum cap.19. vbi de Sanctiſſima Matre iuxta crucem Domini ſtante, agitur. De qua, & S. Ambroſius in libro de Inſtitutione Virginis, cap.7. vbi inter alia dicit:* Stabat ante crucem Matèr, & fugientibus viris ſtabat intrepida, &c.

Ad Titulum, ſiue Inſcriptionem huius Orationis quòd attinet, ea alià atque alia inuenitur: nunc enim ſic: Eiuſdem S.Patris noſtri Ephræm Threni .i. lamentationes glorioſiſsimę Virginis Matris Mariæ, *&c. vt hic repoſuimus.*] *nunc verò al. ita:* Lamentatio Sanctiſsimæ Dei genitricis ſtantis iuxta crucem Domini. per eumdem S.Patrem Ephræm.] *Et nunc al.* Eiuſdem S. Patris Ephræm Syri Threnos, ſeu lamentatio Beatiſsimę Virginis matris: quæ & ſancta, ac magna Paraſceue dicitur] *& rectè quidem, quòd ſcilicet illi potiſſimùm diei propria ſit hæc pathetica, atque threnetica, id eſt, lamentatoria actio, ſiue Oratio, ob myſterium nimirum ſacratiſſimæ Paſſionis Dominicæ,*
B *cuius tunc præcipuè memoria à Chriſti fidelibus in Eccleſia ſolenniter recolitur.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI* Sermo, in pretioſam, & viuificam Crucem Domini.

* al. S. Patris noſtri Ephręm Sermo, de ſanctiſſima Cruce Benedic Pater:

Et, de ijs quæ poſt Crucem reuelanda ſunt, in formidabili illo Secundo Aduentu Domini noſtri IESV CHRISTI.

C

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerard. Voſſio.

OMnis celebritas Domini noſtri IESV CHRISTI, ſalus & redemptio, & gloria noſtra fidelium eſt. Exultationum autem gloria, eſt Crux: porrò celebritas celebritatum, quando paſcha noſtrum pro nobis immolatus eſt Chriſtus: aut potius, quando ex mortuis reſurrexit Chriſtus agnus Dei, qui tollit peccata mundi. [1.Cor.5. Marc.16. Ioan.1.] Hæc enim, domina & regina eſt dierum. Et reliquæ quidē dierum
D celebritates, ſanctæ ſunt, & inter ſe inuicem in gloria differunt; quoniam cunctæ fulgore diuinitatis illuſtrantur. has verò honorat, & celebrat omnis Chriſti fidelis, cui præſertim obſeruatio mandatorum Dei curæ eſt: at immundi, & peccatis atque ebrietatibus contaminati, etiam diebus feſtis atque ſolennibus, ſunt omnis celebritatis expertes. Celebritas bona ac pulchra, & Deo grata, eſt pœnitentia cum lachrymis, & à peccatis abſtinentia, Deique cognitio, atque æternorum bonorum deſiderium: & tunc in Domino peragitur, tunc Eccleſia gloriatur & exultat, & fideles conuocat, dicens: Congratulamini mihi: quoniam filius meus hic mortuus erat in peccatis, & reuixit per pœnitentiam. [Celebritas bona & Deo grata. Lucæ 15.] Celebritas pulchra, & Deo accepta, vbi Chriſtus celebratur: cōcelebratur autem Chriſtus, vbi cōgregati ſunt in nomine ipſius in caritate, ſine inimicitia & omni iniuriarum memoria. [Matth.18.] Concelebratur Chriſtus, vbi pauperes atque mendici curantur, vbi pupilli & [Chriſtus vbi, & quando concelebretur.]
E orphani conſolatione afficiuntur, vbi peregrini & hoſpites reficiuntur. Concelebratur Chriſtus, vbi Deus in Pſalmis & Hymnis, canticisq; ſpiritalibus honoratur. Qui igitur in ipſius congregati ſunt nomine: in medio illorum, promiſit Dominus ſe inuentum iri. [Ibidem.] Beati, qui hoc modo congregati ſunt: nam cùm Dominū in medio ipſorum habeant, nihil eis deeſſe poterit. Sic ergò feſtiuitates Dominicas honoremus: non panegyricè, ſed diuinè; non mundanè, ſed ſpiritaliter; nō more gentilium, ſed Chriſtianorum. [Feſtiuitates Dominicæ, vt honorandæ.] Non veſtibula * ac poſtes ædium noſtrarū coronemus. [* πρόθυρα.] non choræas ducamus. nō tibijs, & citharis auditum effœminemus. non mollibus veſtibus induamur. non cingulis vndiq; auro radiantibus cingamur. Non comeſſationibus, & ebrietatibus dediti ſimus. [Matt 11 Lucæ 7. Rom.13.] Neq; ob cibū & eſcam,

opus

Philip 3.
opus Dei, frater, diſſoluas: aut inſatiabilis ventris gratia, circa culinam occupa- A
tus, atque diſtractus, iniuriam diuino miniſterio inferas. Cæterùm hæc omnia il-
Dominica feſta, vt piè celebranda.
lis relinquamus, quorum Deus venter eſt, & gloria in confuſione ipſorum. Nos
verò parui pariter ac magni, viri & fœminæ, Chriſtiano more feſta Dominica ce-
lebremus, in Pſalmis & Hymnis, & canticis ſpiritalibus, melodijsq; Angelicis. Co-
ronemus portarum frontes, vt Chriſtiani: & non, vt gentiles atque pagani, lauris
aut floribus, alijsve herbarum generibus: quod quidem gentilium eſt, & Iudæo-
2. Cor. 5.
Apocal. 21.
rum. Vmbra enim legis præterijt. & ſicut Apoſtolum clamantem audimus: vete-
ra tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua: omnia autem ex Deo. Error idolorũ
deſtructus eſt, mors ſpoliata eſt, inferorum captiuitas reuocata eſt, imperium er-
Pſalm. 95.
* πολιτεύεται.
Galat. 6.
roris multorum deorum confractum eſt; homo liberatus eſt: Dominus regnauit
à ligno: creatura lætatur: Crux * dominatur; quam omnes adorant gentes, & B
populi, tribus, & linguæ: in qua, cum beato gloriemur Paulo dicente: Mihi autẽ
Viuificũ crucis ſignum in nobis vt depingendum.
abſit gloriari, niſi in Cruce Domini noſtri IESV Chriſti: per quem mihi mun-
dus crucifixus eſt, & ego mundo. Depingamus & inſculpamus in ianuis noſtris, &
in frontibus, & oculis, & in ore, ac pectore, & in omnibus membris noſtris viui-
ficum hoc ſignum. Hac ornemur, atque armemur inuincibili Chriſtianorum ar-
*al. ſpes fideliũ.
matura: quippe quæ victrix eſt mortis, ſpes * mundi, lux finium orbis terræ, reſe-
ratrix paradiſi, propulſatrix atque deſtructrix hæreſum, firmamentũ orthodoxæ
*al gloria Eccleſiæ.
fidei; magna, ſalutarisque cuſtodia, gloria * perpetua orthodoxorum Eccleſiæ.
Hanc igitur, ô Chriſtiane, armaturam ſingulis diebus ac noctibus, horis atq; mo-
*al. nõ vetetaris.
mentis circumferre omni in loco non *omittas. Nihil abſque ea peragas: ſed ſiue
NOT.
dormias, ſiue expergiſcaris, ſiue operi inſiſtas, ſiue comedas, ſiue bibas, ſiue iter
agas, ſiue per mare nauiges, ſiue flumen traijcias, ſiue quid aliud agas; omnia C
membra tua, ſalutari ac viuifico hoc crucis ſignaculo ſemper conſignes atque cõ-
Pſalm 90.
*vulg. ab incurſu.
Ibidem.
munias: & nunquam timebis à timore nocturno; aut à ſagitta volante per diem,
à negotio perambulante in tenebris, à * ruina, & dæmonio meridiano. Huius pro-
pugnaculo ſi adiutus fueris; non accedẽnt ad te mala, & flagellum non appropin-
quabit tabernaculo tuo. Nam hoc ſigno conſpecto, cunctæ mox aduerſariæ po-
*al. repreſſit.
*al. reduxit.
*al. ab Aquilõe & Auſtro.
teſtates perterrefactæ declinant, atque recedunt. Hoc idolorũ errorem * peſſum-
dedit. hoc orbem terrarum ſanctificauit. hoc tenebras depulit, & lucẽ *reſtituit.
Hoc gentes ab ortu Solis & occaſu, à * ſeptemtrione & meridie collegit, & in vnã
Eccleſiam, in vnam fidem, in vnum Baptiſma, in charitate coniunxit. Hoc, or-
thodoxorum inexpugnabiliſſimus murus eſt. Cuiuſmodi ergo os, aut qualis lin-
S. CRVCIS ENCOMIA MAXIMA.
gua dignè laudare poterit victricem hanc armaturã magni Regis Chriſti Dei no-
ſtri? Crux, ſpes Chriſtianorum. Crux, reſurrectio mortuorum. Crux, claudorum D
baculus. Crux, pauperum conſolatio. Crux, frænum diuitum. Crux, ſuperborum
euerſio. Crux, triumphus aduerſus dæmones. Crux, iuuenum pædagogus, Crux,
*al. indigentiũ luctum.
*al. gubernatrix.
*al pugnantiũ.
*al. perfectio.
Luc. 1.
inopum * abundantia, deſperatorum ſpes, nauigantium * gubernatio. Crux, flu-
ctuantium portus; * oppugnatorum murus. Crux, orphanorum ac pupillorum
pater, iuſtorum conſiliarius. Crux, afflictorum conſolatio, ac ſubleuamen. Crux,
infantium cuſtos, virorum caput, ſenum * corona. Crux, lumen eorum qui in
tenebris ſedent; & Regum magnificentia. Crux, ſeruorum libertas, imperitorũ
ſapientia, & barbarorum philoſophia. Crux, Prophetarum prædicatio, Apoſto-
*al. comes.
lorum * congregatio, & martyrum gloriatio. Crux, Virginum pudicitia, & Sacer-
*al. Eccleſiarũ.
dotum gaudium. Crux, * Eccleſiæ fundamentum, ac orbis terrarum ſecuritas;
1. Cor. 1.
templorum idolorum deſtructio, & Iudæorum ſcandalum. Crux, imbecillorum E
*al. medicus.
fortitudo ac firmitas, & ægrotorum *medicina. Crux, leproſorum purgatio, atq;
*al. pauperum panis.
paralyticorum erectio. Crux, cibus * eſurientium, & fons ſitientium. Crux, mo-
nachorum fiducia, & nudorum tegumentum. Hæc eſt, quæ in medio orbis terra-
Matt. 27. Mar. 15.
Lucæ 23. Ioã. 19.
Philip. 2.
Ephes. 4.
*al in hac pretioſa armatura
rum defixa in loco Caluariæ, mox optimum vitæ noſtræ racemum germinauit.
Hæc in medio terræ plantata, ſapientiſſimè fines mundi complexa eſt. In hac ex-
altatus Chriſtus Deus noſter, viciſſim captiuam duxit captiuitatem, quæ à tyran-
no apud inferos detinebatur. In * ea, Chriſtus voraciſſimum inferni diſrupit ven-
*πολυμήχανον.
trem: & * machinabundum, nimiſque patulum diaboli os obſtruxit. Quo con-
ſpecto, contremuit, & exhorruit mors: omneſq; quos à primo homine ad illud
vſque tempus ſub ſua ditione ac tyrannide vinctos tenuerat, liberos dimiſit. Hac
crucis

Digitized by Google

A crucis armatura muniti * ſancti Apoſtoli, omnem inimici potentiam conculcâ- *al. beati.
runt, cunctasque gentes ſuis ſagenis ad huius adorationem attraxerunt, * & con- Matth. 13. * al. ceperunt & collegerunt
gregârunt. Hac, thoracis loco, amicti milites Chriſti, ſancti Martyres, quaſcumq;
artes & adinuentiones, audaciámq; tyrannorum ſuperârunt, ac deſtruxerunt: & 1. Cor. 2.
audacter atque intrepidè Chriſtum crucifixum prædicârunt. Hanc ſancti baiulā-
tes Monachi, abdicato ſeculo, ingenti cum gaudio atque alacritate in ſolitudini-
bus, & montibus, ſpeluncis, & terræ cauernis ſibi manſiones habitationesque de-
legerunt. O ineffabilem atque immenſam benigniſſimi Dei bonitatem: qui tot,
& tanta * bona per Crucem generi humano donauit. Gloria ipſius benignitati, & *al. beneficia.
adoratio, atque imperium in ſempiterna ſecula. Amen.

DE IIS, QVAE POST CRVCEM EVENIENT.

Audiſtis Chariſſimi, & Chriſto dilecti fratres, quæ ac quanta ſit Crucis potētia:
B quantæ eius virtutes, quantaque bona. Hæc ſiquidem, boni inſtar gubernatoris,
præſentem hanc vitam noſtram gubernat, & in pace conſtituit, cuſtoditque. Hæc
futuram quoque nobis vitam æternam conciliat. Hæc rurſus in ſecundo aduen- *al. reuelanda erit.
tu Domini, prima in cælo * apparebit, tanquam pretioſum & venerabile magni
Regis Chriſti ſceptrum, ſecundùm verbum Domini dicentis: Et apparebit ſignū Matth. 24. Apoc. 1. 5. 6.
Filij hominis in cælo, cum multitudine exercitus Angelorum, vniuerſam terram Dan. 7. &c.
illuminans, à finibus vſque ad fines, ſuper claritatem Solis, & aduentum Domini
adnuntians. Et hæc quidem de Crûce, pro præſenti dicta ſufficiant. At quæ poſt Quæ poſt Crucem reuelanda erunt in die Iudicij, qualia futura ſint.
eam reuelanda erunt, cuiuſmodi? Excedūt ſanè iſta omnem ſermonem, omnem
mentem, omnem cogitationem, omnemque narrationem: & vniuerſum deter-
rent auditum. Hei mihi, fratres mei Chriſto dilecti: recordatus ſum horæ illius,
C & contremui. Et hic finem dicendi facere volebā præ timoris magnitudine; cùm
ea mecum animo perpenderem, quæ poſt Crucem tunc reuelanda erunt. Quis
enim iſta enarret? Quis exprimere audeat? quale os enuntiare ea ſufficiat? quæ
lingua eloqui queat? quæ vox explicare valeat? quæ deniq; auris illa audire po-
terit? quibus fieri incipientibus, etiam virtutes cælorum commouebuntur. Quis Matt. 24. Luc. 21.
non * horreat, & contremiſcat in hora illa? quando Rex * regum à throno glo- * al. côcutiatur. * al. Rex gloriæ.
riæ ſuæ exurgens, deſcendet viſitaturus cunctos habitatores orbis, rationem ab eis
exacturus, & ſingulis mercedem ſecundùm opera eorum redditurus: bonis qui- Rom. 2. 14.
dem ac dignis, bonam mercedem; at indignis ſupplicia retributurus, vt iuſtus Iu- Matth. 16. 25.
dex. Hæc igitur dum mente mecum reuoluo, timore corripiuntur omnia mem-
bra mea, diſſoluorque vndique: oculi mei, præ timore lachrymas fundunt; vox
me deficit, labia mea tamquam ſibi conglutinata hærent, lingua mea contremi-
D ſcit, & cogitationes meæ ſilentiū meditantur. Dolor * me ad dicendū, veſtræ vti- * al. Amor meus in vos, ac deſiderium, ob veſtram vtilitatēq; in verba me cōpellunt, &c.
litatis cauſſa, compellit: ſed timor me retinet, ſilentiúmque mihi imponit: ingens
quippe timor eſt atque immenſus. Talia enim magna, & tam horrenda admirabi-
lia, neque ab initio contigerunt creaturæ, neque vmquam in vniuerſis generatio-
nibus accident. Et nunc quidem ſæpe ſi repentè fulgur aliquod, vel tonitruum
clarius ac vaſtius contingat, omnem ſubitò ſui formidine perterret hominē: cun- Exemplum fulguris, atq; tonitrui vehementioris.
ctique horrore perculſi, in terram nos inclinamus. Et ſi tantilla, nobis adeò ma-
gnum horrorem incutiunt: quo pacto, obſecro, tunc ſuſtinebimus, quando tubæ
vocem de cælo audiemus, ſuper quoduis tonitruum horribiliter reſonantem, o- 1. Cor. 15.
mnesque qui à ſeculo obdormierunt, excitantem, iuſtos & iniuſtos. Tunc omnia
humanæ conditionis oſſa, ad ſonitum tubæ mox ex tumulis exilient; diſcurrētq; Ezech. 37. & 1. Cor. 15.
cum feſtinatione, artus ſuos, iūcturasque requirentia. cumque ipſi adſpexerimus
E omnem humanam naturam, ac ſpiritum in momento & ictu oculi reſurgentem,
quemlibet ex loco ſuo; congregarique omnes à finibus orbis terræ ad iudicium. Ioel. 2. 3. & 1. Cor. 15. ac 1. Theſſ. 4.
Solo enim iuſſu magni Regis, qui poteſtatem habet omnis carnis, è veſtigio cum
tremore ac ſtudio terra ſuos reddet defunctos, & infernus ſuos mortuos, ac mare Apoc. 20.
ſuos. quidquid item humanorum corporum vel beſtiæ dilaniârunt, vel piſces de-
uorârunt, vel aues diſcerpſerunt, ſubitò in priorem ſtatum remeabit: omnesq; in
ictu oculi reſurgent, & coram tribunali adſtabunt; & ne vnus quidē capillus ca-
pitis ipſis deerit. Quo pacto tunc, fratres mei chariſſimi, ſuſtinebimus? quādo ig- 1. Cor. 15. Lucæ 21.
neum viderimus fluuium ab ortu ſolis vſque ad occaſum cum furore emanantē, Daniel. 7.
ac inſtar ferocis aſperiq; maris, montes ac valles * deuorantē; terramq; omnem, ac * al. deuorantiq;
quæcumq; in ea ſunt, exurentem. Tunc chariſſimi mei, ab illo igne deficient flu-

uij, euaneſcent fontes, mare exſiccabitur, aër * turbabitur, aſtra è cælo decident, A
ſol deficiet, * luna vertetur in ſanguinem, cælum vt liber complicabitur. Tunc
Angeli emiſſi cum feſtinatione diſcurrent, congregaturi electos à quatuor ven-
tis, ab extremitate cælorum vſq; ad extremitate eorũ. Tunc cælũ videbimus no-
uum, & terram nouam, ſecundùm promiſſum eius: primum enim cælum, & pri-
ma terra recedent, atque euaneſcent. ſicut ſcriptum eſt: Quoniam ſicut operto-
rium mutabis eos, & mutabuntur: & iterum renouabis faciem terræ. Si porrò to-
lerare poteritis, dicam & quæ poſtea ſequentur: at ſi præ timore nequiueritis, ſer-
monem concludam: nam quæ poſt conſequentur, adhuc formidabiliora ſunt
iſtis. Quo pacto enim ſuſtinebimus, Chriſti amatores, quando adſpexerimus tre-
mendum ſolium paratum? quando viderimus ſignum Filij hominis in cælo * re-
ſplendens, ſicut ait Dominus: ſanctum, inquam, & immaculatum, ac pretioſum B
ſignum, cui ſponte clauis affixus pro nobis fuit ipſe Chriſtus Dominus? Tũc cun-
cti in ſublimi aſpicientes ſanctum & formidabile magni Regis apparere ſceptrũ,
cognoſcent, & in memoriam redibunt ſermonis illius Domini, dicentis: quia ſi-
gnum apparebit Filij hominis in cælo; certique inde erunt omnes, illicò poſtea
ipſum quoq; Regem * appariturũ. In illa hora vnuſquiſq; pauidus conſiderabit,
quo pacto obuiam tremendo occurret Regi, reuoluetq; mente cunctas actiones
ſuas. Deinde quilibet propria, ante faciem ſuam conſtituta videbit opera. Tunc
cuncti, qui miſericordiæ opera coluerunt, & verè pœnitentiam egerunt, quique
anguſtã & arctam ingreſſi ſunt viam, ſuamq; in ſolitudinibus, & montibus atque
ſpeluncis profeſſionem ad finem vſq; caſtè ac integrè ſeruârunt; hilares cõſpectu-
ri ſunt * opera ſua bona, quæ ante ſe præmiſerunt. Et miſericordes quidem, cõtu-
ebuntur ibi mendicos ac pauperes, quorum hîc ſunt miſerti, pro ipſis intercedẽ- C
tes, ipſorumq; bona opera coram Angelis & hominibus adnuntiantes. Qui verò
hîc lachrymas pro peccatis fuderũt, & labores atque moleſtias per pœnitentiam
ſubierũt; hilares ibi atq; alacres cum gloria adſtabunt, beatam ſpem exſpectantes,
& aduentum gloriæ magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. Et cur breuiter,
cum timore licet, maiora non refero? Quando ingentem illum atq; horribilem
clamorẽ audiemus, ex ſublimitate cælorum perſonantem atque dicentem: Ecce
ſponſus venit: Ecce Iudex adeſt: Ecce Rex apparet: Ecce ſupremus Iudicum Iu-
dex reuelatur: Ecce vniuerſorũ Deus aduenit, vt iudicet viuos & mortuos: Tũc,
ô Chriſti amatores, à voce clamoris illius contremiſcent fundamenta & renes
terræ, à finibus vſq; ad fines, & mare, omneſq; abyſſi. Tunc, fratres mei, anguſtia
& timor ac ſtupor, in omnem irruent hominem, ex clangore atque reſonãtia tu-
barum, & à metu exſpectationis eorũ, quæ vniuerſo superuenient orbi. Tunc vir- D
tutes mouebuntur cælorũ. Tunc Angelorũ præibũt exercitus, Archangelorumq;
concurrent chori. Cherubim quoq; ac Seraphim multis * oculis clara, in fortitu-
dine, metuq; proclamabunt: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth,
qui eſt, & qui erat, & qui venit omnipotens. Tunc omnis creatura in cælo, & in
terra, & ſubtus terram, cum timore atq; tremore, validè exclamabit: Benedictus
qui venit Rex, in nomine Domini. Tunc ſcindentur cæli, & reuelabitur Domi-
nus dominantiũ, & Rex regum, & Princeps principũ; immaculatus, & terribilis,
atq; glorioſus Deus noſter, inſtar fulguris horribilis, cum poteſtate & maieſtate
magna atq; incomparabili. quemadmodum & Ioannes prædicauit Theologus,
dicens: Ecce veniet cum nubibus cæli, & videbit eũ omnis oculus, & qui eum pu-
pugerũt, & plangent ſe ſuper eum omnes tribus terræ. Quo in ſtatu, putas, tunc E
anima inueniri optabit, vt ſuſtinere poſſit? quando cælum, & terra in fugam ver-
tentur, ſicut rurſus Theologus præſignauit, dicens: Vidi ſolium * candidum ma-
gnum, & ſedentem ſuper illud; à cuius conſpectu fugit cælum, & terra: & locus
non eſt inuentus * illius. Vidiſti terrorem eiuſmodi aliquando? Vidiſti res vſque-
adeò horrendas vnquam? Cælum & terra tunc fugere tentabunt: & quis poterit
ſubſiſtere? Noſque peccatores quonam profugiemus: quando thronos adſpicie-
mus poſitos, & Dominum omniũ ſeculorum, Deumq; noſtrum ſedentem? quã-
do innumerabiles Angelorum contuebimur exercitus in circuitu * throni gloriæ
circumſtantes cum timore. Tunc * prophetia implebitur Danielis, dicentis: Ego
Daniel aſpiciebã, donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit. Veſtimẽtum
eius

* al concutietur.
* al. & luna prӕteribit.
Marc 13.
Eſai. 14.
Apoc. 21.
Eſai 65. 66.
Pſalm. 101.
Pſalm. 103.
Matth. 24.
* al. apparerẽ.
Matth. 27.
Matth. 24. 27.
Eſai. 53.
Philipp. 2.
Matth. 24.
* al. reuelandũ.
Matth. 7. Luc. 13.
* al. præcepta, quæ promiſerunt, &c.
NOT.
Tit. 2.
Matth. 25.
Iacob. 5.
Lucæ 21.
Sap. Sirac. 16.
Matth. 24.
1 Cor. 15.
Matth. 24.
Lucæ 21 Mar. 13.
* πελυόμματε
Eſai 6. &
Apoc. 4.
Matt. 1. Marc 11.
Luc. 19. Ioan. 12.
1. Tim 6. &
Apoc. 17. 19.
Matth. 24. 25.
Apoc. 1.
Ibidem.
Apocal. 20.
* vulg. thronũ magnum candidum, &c.
* al. illis. & al. ab eis.
Danie 7.
* al. thronum.
* al. viſio Danielis Prophetæ.
Ibidem.

Digitized by Google

A eius candidũ vt nix, & capillus capitis eius ſicut lana munda. Thronus eius,* flam- *al. flammæ.
ma ignis: & rotæ eius ignis accenſus. Fluuius igneus, rapidusque egrediebatur à fa- Ibidem Dan.7.
cie eius: millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſſiſtebãt Apoc.5.20.
*ei: Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt. Magnus in hora illa horrenda atque tre- *al. coram ipſo.
menda pauor erit, fratres mei chariſſimi, ingénsque ſtupor ac terror, quando iu-
dicium illud, in quo nulla erit perſonarum acceptio, ſedebit: & libri illi formi- Rom. 2. Col.3.
dabiles aperientur, in quibus conſcripta reperientur opera noſtra, quæ fecimus Apoc.20.
in vita noſtra ſuper terram, & verba quæ locuti ſumus, actusque ac cogitationes Ibidem.
omnes, arbitrantes latere Deum ſcrutatorem renum ac cordium: vbi deſcripta Pſal.7. Hier.17.
erit humana quæcunque actio, ſiue bona ſiue mala, ſecundùm quod ſcriptum ha- Rom.8. Apoc.2.
bemus: Nam & capilli capitis noſtri, omnes numerati ſunt: cogitationes ſcilicet, Matth 10. & Lucæ 12.
B atq; intentiones cordis, de quibus rationem quoq; reddituri ſumus. O quàm mul-
tis indigemus lachrymis, ad horæ illius pauorem euadendum: & negligimus. O NOT.
quantopere plorabimus & ſuſpirabimus, vultũque percutiemus, ac nos ipſos diſ-
cerpemus: quando magna atq; præclara illa contuebimur dona, quæ à Rege glo-
riæ accepturi ſunt, qui bonũ hîc certamen decertãrũt. Quando noſtris contẽpla- 2.Tim.4.
bimur oculis ineffabile cælorũ regnũ: & ex alia rurſus parte videbimus ſupplicia
horrenda, tormentaq; expaueſcenda reuelari atq; apparere: medium verò horũ
adſiſtere vniuerſum humanũ genus, omnemque ſpiritũ, à primo formato Adam,
vſq; ad vltimũ omnium hominum; cunctosque cum timore in faciem prociden-
tes, atq; adorantes, ſecundùm illud Scripturæ: Viuo ego dicit Dominus: quia mihi Rom.14. Eſa.45.
curuabitur omne genu. Tunc & ſermo adimplebitur Apoſtoli, dicentis: In no-
mine IESV Chriſti, omne genu * flectetur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorũ: Philip.2. *al. flectatur.
C & omnis lingua * confitebitur, quia Dominus IESVS Chriſtus in gloria eſt Dei *vulg. confiteatur.
Patris. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

Reperiuntur Romæ in Biblioth. Vatic. plures aliorum quoque Sermones in pretioſam ac viuificam Crucem Domini, nondũ, de quo conſtet, è Græco Latinè redditi, cuiuſmodi inter alios ſunt in mſſ. Cod. ſub num. 436. S. Ioan. Chryſoſt. Ioſeph Archiepiſcop. Theſſalonicẽſis: (qui & in Sfort. eſt nu. 84.) Andreæ item Archiepiſcopi Cretæ Hieroſolymit. aliiq; alibi. Et Timothei presbyteri Antiochiæ, in ſanctam Crucem, ac transfigurationem Domini noſtri Sermo necdum traductus, in Biblioth. Cryptafer. ſub litt.
D *A. vbi alia adhuc habetur oratio Andreæ Archiepiſcopi Cretæ Hieroſolymit. in exaltationem pretioſæ ac ſanctæ Crucis Domini. & Chryſoſtomi alius in pretioſam Crucem, ac in latronem pulcher Sermo. Cuius plura quoque inueniũtur Encomia Græcè in Biblioth. Card. Syrlet. hodie Colum. ſub num. 11. ac alibi. Neque ſilentio prætereundus eſt Sermo, ſiue tractatus egregius Epiphanii Epiſcopi Cypri, de ſigno* ✠*, quæ apparuit Conſtantino Magno Imperatori, qui Græcè in Biblioth. Vatic. eſt, vt & Sfortiana S. Floræ, nu. 91. Ter autem Conſtantino apparuiſſe ex cælo Cruces, tradit poſt alios Nicephorus lib. 3. cap. 32. ac primũ quidem Romæ, dum contra Maxentium pugnaret. ſecundò, dum commiſſo cum Bizantiis prælio, trophæum de eis ſtatuit. & tertiò, cùm Iſtro ponte iuncto Scythas vltra illud flumen ſubegit. Et ad imitationẽ triplicis iſtius viſionis, tres quoque ex ære Cruces mox fieri curauit, eisq; ſacra hæc nomina impoſuit:* Ἰησοῦς χριστὸς νικᾷ. *i.* IESVS CHRISTVS VINCIT. *De quibus plura ibidem Nicephorus, ac alibi. Quin & de honore primùm Cruci per Conſtantinum delato, & apparitione illa Crucis admirabili, cuius præſidio ac ductu Maxentium tyrannum fugauit, pluribus inter antiquiores agit Euſebius in vita Conſtantini, lib. 1. cap. 22. 23. 24. ac alibi. & Zonaras in Conſtantino, vbi etiam de ſigno Crucis, quod media die Conſtantino in cælo apparuit, & ſcriptura circa crucem Romanis litteris formata (*IN HOC
E VINCE*) cum Euſebio in eamdem ſententiam ſcribit: & quomodo hanc iubens prægredi exercitum ſuum Conſtantinus Maxentium aggreſſus ſit, ac cum Maxentianis fortiter prælium commiſerit, eosq; ſuperarit. Extat & Epiſtola Cyrilli Hieroſolymorum Epiſcopi ad Conſtantium Imperatorem Conſtantini Magni filium, de* ✠ *ſigno, quod admirabiliter ſupra Hieroſolymam meridie in cælo apparuit. incipitq; hoc modo:* Imperatori religioſiſsimo, & pientiſsimo Conſtantio Auguſto Cyrillus Hieroſolymorũ Epiſcopus in Domino ſalutem. Hanc primam ex vrbe Hieroſolyma Epiſtolam ad te mitto, religioſiſsime Imperator, *&c. nonnullisq; interiectis poſtea ibi:* Quo quidem tempore, diuinæ pietatis amantiſsimus, & beatæ memoriæ Conſtantinus pater tuus imperabat, ſalutare Crucis ſignum Hieroſolymis inuentum fuit, diuina gratia ei viro, qui pietatis erat ſtudioſus, quique res ad pietatem ſpectantes diligenter exquirebat, occultam prius ſanctorum locorum notitiam aperiẽte.

Te autem imperante, religioſiſsime Domine, propter tuam in Deum pietatem, cæleſtia etiã miracula ſunt edita: ipſius, inquã, Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti vnigeniti Filij Dei trophæum contra mortis victoriam erectum, beata ſcilicet illa Crux multę lucis ſplendoribus effulgens Hieroſolymis apparuit. His enim ſanctis diebus ſanctæ Pentecoſtes, nonis Maij circa tertiam diei horam, ingentis magnitudinis CRVX, quæ tota ex luce conſtabat, ſupra ſanctiſsimum Golgothæ locum, vſque ad ſanctum montem Oliuarum extenſa in cælo apparuit, non vni aut duobus hominibus, ſed ab vniuerſa Vrbis illius multitudine manifeſtiſsimè viſa: neque vt aliquis putaret, repentè apparens ſtatim euanuit, ſed pluribus horis ſupra terram ſpectantium oculis viſa eſt, ſplendoris fulgore Solis radios vincens, *&c. ſequiturq́, pleriſq́, interiectis ibidem poſtea:* Nos igitur, qui vrbem Hieroſolymam incolimus, & miraculum valde magnum noſtris oculis adſpeximus atque comprehendimus, Deo ipſi vniuerſorum Regi, & vnigenito Dei Filio, vt decebat, gratias egimus, atque agemus: quem adoramus, & adorabimus, aſsiduaſque pro religioſo imperio tuo in ijs ſanctis locis preces ad illum ipſum mittimus, ac mittemus. Decuit autẽ huiuſmodi viſiones cæleſtes non ſilentio pręterire, ſed pietati tuę, recenti adhuc eius rei memoria, ſignificare: vt ad fidei, quæ in te eſt, bona fundamenta, earum rerum quæ nuper oſtenſæ ſunt, cognitionem adiungens, firmiorem in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum fiduciam aſſumas, ſimulque omni fortitudine conſueta vndique roboratus, vt Deum ipſum adiutorem habens, ſalutare Crucis trophæum, ac omni gloria ſublimius præferas: ſignum, inquam, illud, cuius figuram cælum ipſum hominibus oſtendens, maximè glorioſum eſſe docuit, *&c.*] *de quibus plura Cyrillus poſt Catecheſes. Et cùm Latini, feſtum inuentionis S. Crucis tertio Maij, & exaltationem S. Crucis 14. Septembris celebrent; Græci (ſicut ex ipſorum conſtat Menologijs) aliã adhuc de ſancta Cruce ſollennitatem celebrare conſueuerunt ad 16. Kalend. Iunij, qua recolitur memoria admirandæ illius apparitionis ſigni ✠ ſupra Hieroſolymam ipſo meridie in cælo factæ. de qua hîc ex Cyrillo hactenus. Cuius etiam Sozomenus hiſtoriam recenſet lib. 4. cap. 4. necnon Simeon Metaphraſtes, ac alij. In laudem præterea ſanctæ & viuificæ Crucis extant Orationes duæ perpulchræ apud S. Ioannem Chryſoſtomum, tom. 3. ſuorum operum. Qui & eiuſdem ✠ præconia alibi recitat in libro aduerſus Gentiles:* Quòd Chriſtus ſit Deus, *vbi dicit:* Neque ſic regia corona ornatur caput, vt Cruce, *&c. & in Homilia 55. in Matt. vbi habet:* Omnia quæ ad ſalutem noſtram conducunt, per crucem conſummantur: nam cùm regeneramur, crux Domini adeſt, *&c. ac Homilia 21. ad pop. Antiochen. ſub finẽ, ibi:* Ignoras quanta S. Crux perfecit? mortem diſſoluit, peccatum extinxit, orcum inanem reddidit, diaboli potentiam ſoluit, *&c.*] *Item Serm. 13. in Epiſt. ad Philipp. cap. 3. ibi:* Si Dominum tuum amas, mortem illius morere: diſce quanta ſit Crucis potentia, quæ te in tuto vitam collocet, *&c. De qua, etiam Sermo Damaſceni habetur, lib. 4. orthodoxæ fid. cap. 12. incipitq́,:* Sermo crucis ijs qui pereunt, ſtultitia eſt: nobis autem qui in ſalute reſpiramus, virtus Dei, *&c. Sophronius quoque Patriarcha, ſiue al. Epiſcopus Hieroſolymitanus elegantem ſermonem conſcripſit de veneratione & adoratione S. CRVCIS, eiuſq́, exaltatione, & in ſanctam Domini reſurrectionẽ. cuius initium eſt:* Crucis hoc panegyricum ſolenne eſt, quis gaudio non exultet? Reſurrectionis hæc prædicatio, quis igitur non applaudat? &c. *reperitur Græcè in Biblioth. Vatic. & in Regia Galliæ. itẽ in mſſ. Cod. Card. Sirleti, hodie Columnæ num. [illegible] 148. necnon Sfortiano S. Floræ num. 6[illegible] ibi & alius eiuſdem Argumenti inuenitur ſermo. quem Leo Imperator in honorem ſac[illegible] ſſ mæ Crucis, eiuſq́, exaltationem edidiſſe fertur. De cuius laudibus etiam pulchrè S. Martialis egit in Epiſtola ad Burdegalenſes, cap. 8. vbi inter alia ait:* Crucẽ Domini, in quem credidiſtis, ſemper in mente, in ore, in ſigno tenete, &c.

Sic ergo feſtiuitates Dominicas honoremus, non panegyricè ſed diuinè, non mundanè ſed ſpiritaliter, non more gentilium ſed Chriſtianorũ, *&c.*] *Similia planè alibi ſunt apud S. Ephræm, quaſi in principio Tomi primi, in breui tractatu cuius titulus eſt:* De feſtis diebus, & de dignitate Diuinorum myſteriorum. *ibi:* Feſtiuitates haſce Dominicas honorate, ſtudioſè contendite, celebrantes eas non panegyricè ſed diuinè, non mundanè ſed ſpiritaliter: non inſtar gentilium, ſed Chriſtianorum, *&c. de quibus ibi latius in noſtris Scholijs, concordatq́, optimè hiſce, quæ Sophronius Epiſcopus Hieroſolymitanus iam ante citatus in ſua in S. Crucem Oratione, paullò poſt mediũ, dàucit in hæc verba:* Feſtorum igitur vim myſticam non ignorãtes, vtpote quę nos & acceptorum beneficiorum admonent, & cur inſtituta ſint ipſa, declarant; ſic in ijs quoque celebrandis atque obſeruandis nos geramus ipſi, quemadmodum celebrari ſe, obſeruarique eadem poſtulant: non in cubilibus, & impudicitijs, non in contentionibus, non in rebus alijs denique, quorum numerum, ac nomina prudens ſupprimo, &c.

Poſtea vbi apud Auctorem hunc noſtrum habetur: Dominus regnauit à ligno, creatura lętatur: Crux dominatur, *&c.*, *haud obſcurè adluſio fit ad illud Pſalmi 95. vbi eſt:* Cõmoueatur à facie eius vniuerſa terra; dicite in gentibus, quia Dominus regnauit. Etenim correxit orbem terræ, qui nõ commouebitur, *&c. Sed apud S. Auguſtinum, & in Pſalterio veteri, & Romano ibi additur* (à ligno) *vt hîc apud Ephræm: quomodo etiã legitur à S. Cypriano, Iuſtino Martyre, Tertulliano & S. Leone Papa cognomine Magno in Sermone 4. de Paſſione Domini. ſicq́, in Hymno Eccleſiaſtico, qui Theodulpho auctori adſcribitur, & per hebdomadam Paſſionis ad Veſperas canitur:* Vexilla Regis prodeunt, fulget Crucis myſterium, *&c. ibi:* Impleta ſunt quę concinit Dauid fidelis carmine, dicens

A cens in nationibus: REGNAVIT A LIGNO DEVS.] *hæc ibi.*

Cuiuſmodi os, aut quæ lingua dignè laudare poterit victricem hanc armaturam Magni Regis Chriſti Dei noſtri? Crux, ſpes Chriſtianorum. Crux, reſurrectio mortuorum. Crux, baculus claudorum. Crux, pauperum conſolatio. Crux, diuitum refrenatio, &c.] *Magna & ampla hic conſequenter ſanctiſſima CRUCIS trophæa atque encomia adducit Auctor, lectu notatuq́; digniſſima: quibus ſi alia ſimilia in triumphum atque honorem ac laudem eiuſdem ſanctæ Crucis audire lubet, ea tibi ex vnius ſancti Chryſoſtomi fonte depromam, vnde eiuſmodi laudum præconia in hæc verba dulciter ſcaturiunt.*: Crux, ſpes Chriſtianorum. Crux, reſurrectio mortuorum. Crux, dux cœcorum. Crux, deſperatorum via. Crux, claudorum baculus. Crux, conſolatio pauperum. Crux, refrænatio diuitum. Crux, deſtructio ſuperborum. Crux, malè viuentium pœna. Crux, aduerſus dęmones triumphus. Crux, deuictio diaboli. Crux, adoleſcentum pędagogus. Crux, ſuſtentatio inopum. Crux, ſpes deſperatorum. Crux, nauigantium gubernator. Crux, periclitantium por-
B tus. Crux, obſeſſorum murus. Crux, pater orphanorum. Crux, defenſor viduarum. Crux, iuſtorum conſiliarius. Crux, tribulatorum requies. Crux, paruulorum cuſtos. Crux, virorum caput. Crux, ſenum finis. Crux, lumen in tenebris ſedentium. Crux, regum magnificentia. Crux, ſcutum perpetuum. Crux, inſenſatorum ſapientia. Crux, ſeruorum libertas. Crux, imperatorum philoſophia. Crux, Prophetarum prędictio. Crux, Apoſtolorum adnuntiatio. Crux, Martyrum gloriatio. Crux, Monachorum abſtinentia. Crux, Virginum caſtitas. Crux, gaudium Sacerdotũ. Crux, fundamentum Eccleſię. Crux, orbis terrę cautela. Crux, templorum gẽtilium deſtructio. Crux, idolorum repulſio. Crux, Iudęorum ſcandalum. Crux, impiorum perditio. Crux, languentium robur, & infirmorum medicina. Crux, leproſorum ęmundatio, & paralyticorum requies. Crux, eſurientium panis, & fons ſitientium. Crux, nudorum protectio, &c. *Hæc S. Chryſoſtomus in Homilia de Cruce Dominica, tomo tertio.*

Audiſtis chariſsimi, quę ac quanta ſit Crucis potentia, &c.] *Hæc pars quoniam in quibuſdam Græcis manuſcriptis ſeparatim cum proprio titulo inuenitur, ideo & diuiſim ſub finem primi Tomi E-*
C *phræm, ante Sermones de extremo Iudicio, vt ſunt in antiquo Græco manuſcripto Cryptaferrat. repoſuimus. Sed quia in tribus manuſcriptis Vaticanis, necnon Sirletanis, & Cretenſibus ſiue Candianis, aliisq́; hæc ſequentia conſequenter poſt ſuperiora de Cruce ponuntur, etiam coniunctim ea hic relinquere, ac legere viſum eſt.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

SERMO, *De ſanctiſſimæ Dei Genitricis Virgi- *al. De Beatiſſimæ ac glorioſiſſimæ Dei Matris laudibus.
D ## nis MARIÆ Laudibus.

INVIOLATA, integra, planeq́ue pura ac caſta Virgo Dei genitrix Maria, Regina omnium, ſpes deſperantium, Domina* noſtra *al. mea.
glorioſiſſima, eademq́; optima, ac præcellentiſſima: ſublimior cælitibus, candidior Solis radijs atque fulgoribus: honoratior Cherubim, & multis oculis* claris Spiritibus perſpicacior. Sanctior Sera- * πολυομμάτων *al. perſpicaciſſimis ſpiritibus.
phim, & incomparabiliter reliquis omnibus ſupernis exercitibus glorioſior. Vnica ſpes Patrum, gloria Prophetarum, præconium Apoſtolorum, honor Martyrum, lætitia Sanctorum, & lumen * probatiſſimorũ Abraham, Iſa- *al. optimorũ.
ac, & Iacob: decus Aaron, ſplendor Moyſis, & Gedeonis vellus: cœtus Hierarcha- Iudic. 6.
rum; omniumq́; Sanctorum, ac Virginum corona, ob immenſum fulgorem atq;
E ſplendorem inacceſſa. * Thuribulum aureum, lucerna clariſſima, vrna pulcher- * θυμιατήριον.
rima cæli manna geſtans: tabula ſcriptam legem mortalibus adferens, arca vera, Heb. 9. & Apoc. 8
charta diuiniſſima, princeps omnium prudentiſſima ac ſagaciſſima, & * lucifera * al. clariſſima.
Virgo: conſolatrix ſanctiſſima, & dux vniuerſorum, ſacratiſſima puella. O rube
ardens incombuſte, & prædium patens, viridanſq́; Aaronis virga. Virga enim ve- Exod. 3 Num. 17. &
rè extitiſti: & flos, Filius tuus. E radice quippe Dauid, ac Salomonis germinauit Heb. 9.
Chriſtus creator noſter, Deus & Dominus omnipotens, ac ſolus altiſſimus. Tu Deum genuiſti & hominem, Virgo ante partum, virgo in partu, & virgo poſt partum. Claues illas portæ orientalis ſemper clauſæ non excuſſit Deus creator tuus, Ezech. 44.
in virginali tuo vtero ſine ſemine carnem indutus; teque, ô clariſſima, talem Eſai. 22. Apoc. 3.

præſeruans, qualis ante partum fueras. Per te reconciliati ſumus Chriſto Deo no- A
ſtro, Filio tuo dulciſſimo. Tu peccatorum, & auxilio deſtitutorum vnica aduocata es, atque adiutrix. Tu portus * naufragantium tutiſſimus: tu mundi ſolatium. Tu orphanorum ſuſceptio: tu captiuorum redemptio atque liberatio: tu ægrotantium exultatio, mœſtorumque conſolatio, & omnium ſalus. Tu monachorum ac ſolitariorum ſtabilimentum, & ſpes ſecularium. Tu virginum gloria, corona, ac gaudium. Tu mundi lætitia, ô Domina princeps, atque regina præſtantiſſima, & perquàm benedicta, puella honoratiſſima, & dominarum domina puriſſima atque caſtiſſima. Sub tuum præſidium confugimus, ô ſancta Dei genitrix: ſub alis pietatis atque miſericordiæ tuæ, protege & cuſtodi nos. Miſerere noſtri, qui ſordibus peccatorum conſpurcati ſumus: qui ſceleribus atque delictis quamplurimis Creatorem Deum noſtrum, & iudicem vniuerſorum offendi- B
mus: ne aduerſus nos inſoleſcat, ac glorietur Satanas pernicioſiſſimus; ne in nos inſurgat deteſtandus inimicus noſter: ne ſeruos tuos à tui ſpe excidere * cognoſcamus; neue calumnietur nos * detrectantium lingua. Non nobis eſt alia, quàm in te fiducia, ô virgo ſinceriſſima. Ex vlnis ſiquidem maternis tibi, Domina noſtra, dediti ſumus miſeri, tuiq; clientes appellati: ne igitur à maligno Satana ad inferni portas abduci nos ſinas. Tu enim noſter es portus, ô Virgo intemerata, & præſes pia auxiliatrix. Sub tua denique tutela, & protectione toti ſumus: quare ad te vnicam confugimus, crebriſque te lachrymis, ô * beatiſſima mater, imploramus, tibique procidimus, ſuppliciter clamantes ac deprecantes, ne dulcis Filius tuus Saluator noſter & vitæ omnium dator, ob plurima quæ commiſimus ſcelera, è medio tollat nos, miſerabileſque animas noſtras, inſtar leonis diripiat; aut ſicut ficum * ſterilem, nos excidat. Cæterùm * obſecramus, vt ad Chriſtum ſecuri C
peruenire poſſimus, aulaſque illas beatorũ ſubire, vbi non ſunt lachrymæ, neque luctus, non vexatio, non moleſtia, non calamitas, non mors, non cruciatus, nõ locorum anguſtiæ: ſed lætitia inexhauſta, voluptas iuſtorum maxima, deliciæ infinitæ, exultatio & iubilatio, gloria & ſplendor. Reple deinceps os meum gratia dulcedinis tuæ, ô * Domina: & illumina mihi mentem, ô gratia plena. moue linguam meam, & labia, ad laudes tibi alacriter, lætoq; animo decantandas, & præſertim dulce illud melos angelicũ longè celebratiſſimũ, quod Angelus Gabriel in Nazareth, ſeruili habitu ad te Virginem, matremq; Dei mei integerrimam, clamãs cecinit: ſalutationem, inquam, maximè congruentẽ atq; decentem, & digniſſimã mundi ſalutẽ, cunctarumq; animarũ medelam atq; tutelam. Dignare me ſeruum tuum humilem laudare te, Virgo ſacrata, ac ſuauiter dicere: Aue præclarũ, & electum vas Dei. Aue Domina Maria, gratia plena. Aue inter mulieres, virgo bea- D
tiſſima. Aue ſtella * fulgidiſſima, ex qua Chriſtus proceſſit. Aue lux ſplendidiſſima, mater & virgo. Aue, quæ admirabiliter Regem omnium peperiſti. Aue, per quam clariſſimus Sol iuſtitiæ nobis illuxit. Aue Regina, ac Domina cunctis ſublimior. Aue canticum Cherubim ac Seraphim, & hymnodia Angelorum. Aue pax, gaudiũ, conſolatio, & ſalus mundi. Aue humani generis lætitia. Aue Patrum præconiũ, & decus Prophetarũ. Aue pulchritudo Martyrũ, & ſanctorum corona. Aue piorum gloria, & * laus in ſolitudine degentium. Aue præclariſſimũ cæleſtis hierarchię ornamentum. Aue pulchra hymnigraphorũ omniũ oratio. Aue præſtantiſſimum vniuerſi orbis terræ miraculum. Aue terrigenarum omnium oblectamentum. Aue paradiſe deliciarũ, totiuſq; amœnitatis, & immortalitatis. Aue lignum vitæ, gaudium, & voluptas. Aue lilium conualliũ, & * vallis fideliũ, mundique ſalus. Aue portus tranquilliſſime, & à fluctibus procelliſque agitatorum liberatrix deſideratiſſima. Aue periclitantiũ opitulatrix. Aue progenitoris illius E
Adam reſurrectio. Aue iucunda libertas. Aue omniũ parens. Aue * fons gratiæ, & totius cõſolationis. Aue peccatorũ refugiũ, atq; diuerſoriũ. Aue laborantium propitiatoriũ. Aue profugiũ in Hieroſolymis. Aue throne Creatoris * noſtri glorioſiſſime. Aue æui ſplẽdor illuſtriſſime, ac fulgentiſſime. Aue ſpes omniũ proborum, rebus aduerſis afflictorũ. Aue dulce conuerſorũ * ſolamen, atq; præſidium. Aue virorum pariter atque mulierum regina & patrona. Aue Dei & hominum mediatrix optima. Aue totius terrarũ orbis conciliatrix efficaciſſima. Aue domina noſtra, fœdus pacemq; fidelibus tuis impetrans, & * ſceptrum cunctis imperãs.
Aue

* al. procellis aduerſitatũ diuexatorũ, &c.

INVOCATIO PIA S. MARIÆ VIRG.

* al. videamus.

* al. os loquentium iniqua.

* al. ô celeberrima.

Matt. 21. Mar. 11.

* al. rogo atq; obſecro, &c.

Eſai 25.

Apoc. 7. 21.

* al. ô Maria.

Lucæ 1.

Ibid. Lucæ 1.

Ibidem.

* al. aue radix ſanctiſſima, ex qua, &c.

ENCOMIA PVLCHERRIMA.

* ὕμνος.

* al. vallum.

* al. flos.

* al. mei.

* al. refugium.

* σκῆπτρ.

Digitized by Google

A Aue gloria,& lætitia omnium ſacerdotum. Aue virgo, ſolitariorum ſolatium. Aue regina ſupernorum ciuium,& domina Angelorum. Aue porta cælorum,& ſcala,aſcenſuſque omnium. Aue portarum cæleſtis paradiſi reſeramentum. Aue noſtra conſolatrix: quæ mœrores ſedaſti,& oppreſſorum moleſtias leniiſti, cunctaſque oppreſsiones ſuſtuliſti. Aue clauis † regni cæleſtis. Aue portus tutiſsime,in hac vita nauigantium. Aue animæ noſtræ ſpes fida,& optima. Aue firma ſalus vniuerſorum Chriſtianorum,ad te ſyncerè ac verè recurrentium. Aue lumen luci-diſsimum,quo mundus illuſtratur. Aue mater alma Chriſti Filij Dei viui. Aue noſtra † omnium protectio inſignis,& gloria. Aue,quæ nullo ſpatio comprehenſum, tuo ſinu ac vlnis comprehendiſti. Aue,quæ Chriſtum vitę datorem educaſti: Chriſtum,inquam,miſericordiſsimum omnium creatorem, dulciſsimum Dominum
B † noſtrum IESVM, educatorem atque altorem totius mundi, benigniſsimum humani generis amatorem,& Patrem † cunctorum omnipotentem: Cui conuenit omnis honor,gloria,decus,& potentia in perpetuum; laus & iubilatio, atque magnificentia,vnà cum æterno Patre,& Sancto Spiritu: nunc & ſemper,& in infinita ſecula ſeculorum. AMEN.

† al. clauis cælorum, & regni Chriſti.

† al. noſtrorum genitorum protectio.

† al. meum.

† al. & Patrem meum omnipotentem.

Precibus & meritis Sanctiſsimæ Dei genitricis Mariæ ſemper Virginis, exercituumque omnium cæleſtium, & vniuerſi cœtus Angelorum, Cherubim & Seraphim, Prophetarum & Apoſtolorum, Martyrum & † Confeſſorum, Sanctorumque omnium interceſsionibus,ac beatorum ſupplicationibus, miſerere tuæ creaturæ,mi Deus clementiſsime: & à dextris tuis in hora tremendi iudicij,humi-
C les ſeruos tuos colloca. Neque,ô Domine, vitæ auctor ac dator,ad opera noſtra mala,quæ, † legem tuam tranſgrediendo, commiſimus, aſpexeris: ſed potius ad immenſam clementiam,& pietatem, atque miſericordiam tuam benignè reſpicias,obſecro,noſtrique miſerearis. AMEN.

† al. ac hierarchiarum.

† al. aduerſus legem tuam præuaricando, fecimus, &c.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

INVIOLATA, integra, planeque pura, ac caſta Virgo Dei genitrix Maria, regina omnium, *&c.*] *Conformia hiſce ab eodem noſtro Auctore adducuntur laudum Beatæ & immaculatæ Virginis Mariæ, Dei genitricis epitheta, etiam in proximè hic ſequente encomiaſtica eius Oratione, mox in principio, vbi ait:* Immaculata & intemerata, incorrupta, & prorſus pudica, atque
D ab omni peccato alieniſsima, virgo Dei ſponſa, ac Domina noſtra, quæ Deum & hominem mirifica conceptione tua genuiſti, *&c.*] *Quibuſcum rectè conſonant, quæ ab alijs antiquis orthodoxis Patribus in eamdem quaſi ſententiam afferuntur elogia, eidem quoque Sanctiſſimæ Virgini matri attributa: & primò quidem à S. Athanaſio, qui in Epiſt. ad Epictetũ, Beatam Mariã vocat Virginem impollutam, in qua nouum huiuſmodi conditum fuit, quale (inquit) in nulla alia fœmina, &c. ac in Sermone 4. contra Arianos, vbi ſæpè Deiparam Virginem appellat, pulcherrimiſq; eam epithetis exornat. Et Serm. in Euang. de eadem Sanctiſſima Deipara ſic: Quandoquidem (inquit) ipſe Rex eſt qui natus eſt ex Virgine, idemq; & Dominus & Deus: ea propter & mater quæ eum genuit, & regina, & Domina, & Deipara propriè ac verè cenſetur, &c. Subditq; poſtea dicens: Ad te clamamus, recordare noſtri, ô Sanctiſſima Virgo, quæ etiam à partu Virgo permanſiſti: & retribue nobis pro iſtis eloquijs, magna dona ex diuitijs tantarum gratiarum, &c. Quibus accedit, quòd S. Baſilius Magnus quinquies in ſua Liturgia, hæc verba vſurpet: Sanctiſſimæ & intemeratæ, dominatricis noſtræ, Dei*
E *genitricis, & ſemper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memorantes, nos ipſos, & ad inuicem, atque omnem vitam noſtram Chriſto Deo commendemus, &c.*] *Et ne hic S. Chryſoſtomi elogia prætereamus, qui & ipſe in Liturgia ſua aliquoties his vtitur verbis: Sanctiſſimæ, incontaminatæ, ſuper omnes benedictæ, glorioſæ Dominæ noſtræ Deiparæ, & ſemper Virginis Mariæ, cum omnibus Sanctis memoriam agentes, omnem vitam noſtram Chriſto Deo noſtro commendemus. Et poſtea: Verè dignum & iuſtum eſt glorificare te Deiparam, & ſemper Beatiſſimam, & penitus incontaminatam matrem Dei noſtri, &c.*] *Quæ vel ideò ex iam citatis adducere hic viſum fuit, vt quanta ſit epithetorum (quibus & alij Sancti Patres in celebranda glorioſiſſima Virgine Matre, vſi ſunt) cum hiſce noſtri Auctoris conformitas, ſaltem hinc haud obſcurè cuiuis conſtare poſſet.*

Adducitur deinde hic apud Auctorem in laudem eiuſdem Sanctiſſimæ Dei genitricis Virginis Mariæ, ſtatim in initio: Honoratior Cherubim, & multis oculis claris ſpiritibus perſpicacior, *&c.*] *vbi in antiqua tranſlatione incerti Interpretis conuerſum reperitur:* Honoratior Cherubim,

rubim,& Polyommatis, *id eſt*, multoculis Spiritibus, *&c. quod cùm ὑποσολικὸν & ſubobſcurum ſatis hoc loco genus Latinè loquendi & interpretandi videatur, putanimus accommodatius & expli-* A
catius hic reddi poſſe vti tranſtulimus ac repoſuimus: Et multis oculis, claris ſpiritibus perſpicacior, *id eſt, Spiritibus, qui clari ſunt multis oculis, &c. nam hoc per vot. (τὰ πολυόμματα,) hic ſignificatur; ſicut & in Sermone S. Ephræm, de ſancta & viuifica Cruce Domini, antea accipitur, transferturque: vt ſit alluſio ad verba Ezechielis 1. & Apocalypſis 4. vbi de illis, qui pleni erant oculis ante & retrò, agitur. quamquam tamen haud incommodè etiam hic verti, reddique illa ad ſenſum Auctoris poſſent:* Honoratior Cherubim, & perſpicaciſsimis ſpiritibus illuminatior.] *Vel, ſi ad verbum magis velis:* Honoratior Cherubim, & vario oculorum lumine claris ſpiritibus perſpicacior, *&c. Ex quibus tamen docto Lectori per me ſit liberum, amplecti ac ſequi quod magis probabitur.*

Inter reliqua poſtea Epitheta Beatiſſimæ Virgini matri ab Auctore attributa, ſubiungitur: Thuribulum aureum, lucerna clariſsima, vrna pulcherrima, *&c.*] *Vbi inter alia, pro (θυμιατή-* B
ριον χρυσοῦν, id eſt, thuribulum aureum) in antiqua iam dicti anonymi Interpretis traductione conuerſum reperio: (Acerra aurea, *&c.*) *Sed cùm illud vocabul. (Acerra) ancipitis ſit ſignificationis alia atque alia denotans, minusq; Scripturæ, ad quam hic fit alluſio, accommodatum, potius viſum eſt hic conceptis verbis ipſius Scripturæ vti, ſicut in ſacro Codice etiam Latinè expreſſa reperiuntur: nam clarè hic alludit Auctor ad locum Hebr. 9. vbi mox in principio, thuribuli aurei fit mentio; & ad Apocalypſ. 8. vbi quoque τὸ θυμιατήριον χρυσοῦν, id eſt, thuribulum aureum exprimitur, in hæc verba: Et alius Angelus venit, & ſtetit ante altare, habens thuribulum aureum; & data ſunt illi incenſa multa, &c. Sicq; reliqua deinceps laudum epitheta ex ſacra Scriptura per noſtrum Auctorem deſumpta & Deiparæ Virgini applicata, etiam inde quantum potuimus ob reuerentiam verborum ipſius Scripturæ, ſuis verbis exprimere conati ſumus: cùm minimè deceat verbis æquiuocis, & improprijs, minusq; claris in materia præſertim ſacra vti, vbi ipſa Scriptura (quæ citatur, vel ad quam alluditur) verba nobis clara ac propria ſuppeditat.*

C

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

Ad Sanctiſsimam Dei Genitricem, Oratio.

IMMACVLATA & intemerata, incorrupta & prorſus pudica, atque ab omni ſorde ac labe peccati alieniſſima, Virgo Dei Sponſa, ac Domina noſtra: quæ Deum & hominem mundo mirifica ac glorioſa conceptione tua peperiſti, Deumque Verbum hominibus D
miro modo conciliaſti; & rebellem humani noſtri generis naturam cæleſtibus conſociaſti: vnica ſpes deſperantium, oppreſſorum auxilium, & ad te recurrentium præſentaneum ſubleuamen, omniumque denique Chriſtianorum firmum præſidium: me † maximum peccatorem, enormibusque meis cogitationibus, verbis, ac factis effectum viliſſimum, atque adeò fallaces voluptatum illecebras animo planè ſeruili atque abiecto amplexatum, ne auerſeris, obſecro: quin potius, ſicut mitiſſimi ac clementiſſimi Dei mater es, ita me peccatorem benigniſſimè ſuſcipe, & meam ſordidiſſimam, † impurisque labijs meis expreſſam orationem clementer admitte: nec non dulcem quidem Filium tuum, meum autem Dominum ac Deum maternis pietatis tuæ viſceribus amanter libenterque exora: vt ipſe mihi quoque illa in- E
exhauſtæ miſericordiæ ſuæ viſcera reſerare dignetur: & poſtpoſitis innumerabilibus peccatis meis, ad ſalutarem me pœnitentiam conuertat, ſuaque me rectiùs complere mandata faciat. Adeſto mihi nunc, & ſemper, ô Virgo Dei genitrix, mater miſericordiæ, benigna & clemens, in præſenti quidem vitæ curſu feruens protectrix atque auxiliatrix, hoſtiles quoſcumque impetus à me auertens, & in via ſalutis me conſtituens; ac in extremo vitæ articulo miſeram meam animam conſeruans, & tenebroſos atque horrendos peſsimorum dæmonum aſpectus ab ea procul repellens: in tremendo autem die iudicij, ab æterna me damnatione liberans: & poſtremò, in numerum iuſtorum me referens; atque inacceſſæ tui Filij & Dei gloriæ me hæredem efficiens. Quod vtinam, per piam inter-

† al. ſceleſtiſſimum.

† al. indignisque.

INVOCAT BEATAM MARIAM VIRGINEM.

Digitized by Google

A interceſſionem tuam atque patrocinium, Domina mea, ſanctiſſima Dei mater,
mihi,& omnibus humiliter ad te recurrentibus, & ſpem totam in te figentibus
poſt hoc exilium concedatur gratia, miſeratione,& benignitate vnigeniti tui Fi-
lij, Domini Dei ac Saluatoris noſtri IESV Chriſti. Quem decet omnis gloria, ho-
nor, potentia,& adoratio, cum æterno eius Patre,& Sancto ac viuifico Spiritu:
nunc & ſemper,& in æterna ſecula ſeculorum. AMEN.

AVCTORES ALII, DE LAVDIBVS B. Mariæ Virginis.

B

*DE ſanctiſſimæ Dei Matris vita ac laudibus, plena ſunt monumenta orthodoxorum Patrum, tam
Græcorum quàm Latinorũ. Et vt à Græcis incipiam, S. Athanaſij pulcher in primis extat Ser-
mo in Euãgel. de ſanctiſſima noſtra Deipara, qui & aſſumptioni eius ſub finem applicatur, legiturq́;
in ſecundo nocturno Feſti Aſſumptionis, in Breuiario Romano. De qua, idem pluribus in locis ſupra citã-
tis. Quin & S. Gregorij Thaumaturgi tres quoque inueniuntur elegantiſſimæ Orationes in laudem beatiſ-
ſimæ Virginis Matris, quas Græcè habeo nondum editas, quæ & Annuntiationi eius conueniunt. Epi-
phanij item luculenta reperitur Oratio, quam de laudibus ſanctiſſimæ Mariæ Virginis habuit. Quem de
eadem etiam vide, libro 3. aduerſus hæreſes, contra Antidicomarianitas, hæreſi 78. ac alibi. Et, quem pri-
us nominare oportuiſſet ob antiquitatem, Irenæum Epiſcopum & Martyrem, contra hæreſes, libro 3. capite
33. vbi pluribus elogijs laudes & virtutes beatiſſimæ Dei Genitricis celebrat. vt & alibi haud rarò, ac li-*
C *bro 5. poſt med. De qua item Baſilius Magnus agit in Homilia de humana Christi generatione, quæ eſt
25. in ordine reliquarum. & in Commentar. in 8. caput Eſaiæ Prophetæ, poſt initium. ac in ſua Liturgia.
Et germanus eius frater Gregorius Epiſcopus Nyſſenus, in Oratione quam habuit in die Natiuitatis Do-
mini. item S. Cyrillus Epiſcopus Homilia 6. contra Neſtorium, Tomo 4. in initio, vbi habet:* Hilarem
video hodie cœtum fidelium omnium, qui conuenerunt promptis animis, à Sancta & Dei
matre Maria, ſemper Virgine conuocati, *&c. ac S. Gregorius Nazianzenus, in Tragœdia quam
inſcripſit: Chriſtus patiens. vbi in laudem B. Mariæ Virginis pulchra ab eo elogia adducuntur. De
qua, idem & in ſua prima Epiſtola ad Clidonium, & alibi. Cuius quoque fuſius laudes celebrat S. Ioannes
Monachus & presbyter Damaſcenus, in Sermone ſuo qui habetur libro 3. de Orthodoxa fide, cap. 12. in-
cipitq́ue:* Deiparam, Dei genitricem, Deique parentem, & propriè, & verè ſanctam Virginem
celebramus, *&c. item in libro 4. Orthodoxæ fidei apud eumdem, capite 15. & in Oratione eiuſdem
de dormitione ſanctiſſimæ Dominæ noſtræ Deiparæ, cuius initium eſt:* Nemo quidem hominum eſt, qui
D poſsit pro dignitate ſatis laudare ſacroſanctum diſceſſum Dei matris, *&c. vbi variæ laudum
eius præconia prolixè recenſentur. reperitur Græcè in Bibliothec. Vatican. Sirlet. & Sfort. num. 39. vbi
etiam Andreæ Hieroſolymit. Archiepiſcopi Cretæ Sermo Græcè habetur in eamdem obdormitionẽ matris
Dei, cum plurimis quoque eiuſdem encomijs. Extat & S. Patris Georgij Archiepiſcopi Nicomidiæ de
laudibus Beatæ Mariæ Virginis Sermo, qui & Præſentationis eius feſto conuenit, quando fuit oblata in
templo. Græcè inuenitur in Biblioth. Sfort. num. 85. item Euthymij Monachi encomium in laudes Sanctiſ-
ſimæ Dei genitricis, & in venerationem zonæ eius, & faſciarum Domini; necnon in anniuerſarium
diem dedicationis templi in honorem glorioſæ Virginis matris, &c. Græcè habetur in eadem Sfort. bi-
blioth. numero 39. Cæterùm omiſſis Græcis ad Latinos iam Patres tranſeo, inter quos S. Ambroſius Ar-
chiepiſcopus Mediolani, primus mihi occurrit, qui libro 2. de Virginibus, inter alia de laudibus S. Ma-
riæ Virginis ſic loquitur:* Sit vobis, ô ſanctæ Virgines, tamquam in imagine deſcripta virginitas,
vitaque Beatæ Mariæ: de qua, velut ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis.
Hinc ſumatis licet exempla viuendi: vbi tamquam in exemplari, magiſteria expreſſa pro-
bitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeatis, oſtendunt. Primus diſcendi
E ardor, nobilitas eſt magiſtri. Quid nobilius Dei matre? Quid ſplendidius ea, quam
ſplendor elegit? Quid caſtius ea, quæ corpus ſine corporis contagione generauit? *&c.*]
*Poſtquam autem conſequenter inſignes gratias, & virtutes beatiſſimæ Virginis in particulari recenſuit,
tandem pro concluſione idem Ambroſius addit, & dicit:* Talis enim fuit Maria, vt eius vnius vita,
omnium diſciplina ſit, *&c. Apud quem, plura de eadem vide in Epiſtola ad Siricium Papam, lib. 10.
Epiſt. 81. & in libro 1. Officiorum eiuſd. cap. 18. ac alibi. De qua, etiam S. Auguſtinus pluribus in lo-
cis, vt in Sermon. 6. 15. 18. de Tempore, & Sermone 35. de Sanctis. & in tracta. de Symbolo ad Catechu-
menos, lib. 2. capite 4. Tomo 9. & in Sermonibus de Annuntiatione, ac Aſſumptione beatæ Mariæ Virgi-
nis, vbi plurimas eius laudes commemorat, ſicut & alibi ſæpius. S. Hieronymus quoque de eiuſdem agit
laudibus, aduerſus Iouinianum, in Apologia ad Pammachium. & in Epiſtola ad Euſtochium, de cuſto-
dia virginitatis. & in Epiſtola ad Celantiam, de inſtitut. matris famil. item in Semone de Aſſumptione
eius, vbi inter multa dicit:* Talibus decebat virginem oppignerari muneribus, vt eſſet gratia ple-
na, quæ

na, quæ dedit cælis gloriam, terris Dominum pacemque refudit: fidem gentibus, finem vitijs, vitæ ordinem, moribus diſciplinam, *&c. paulloq; ibidem poſtea ſic:* Bene Maria gratia plena, quia cæteris per partes præſtatur gratia: Mariæ verò ſimul ſe tota infudit gratiæ plenitudo. Verè plena, per quam largo ſancti Spiritus imbre, ſuperfuſa eſt omnis creatura: & ideò, inquit: Benedicta tu in mulieribus, id eſt, plus benedicta quàm omnes mulieres: ac per hoc, quidquid infuſum eſt maledictionis per Euam, totum abſtulit benedictio Mariæ, *&c. De qua, etiam varijs in locis S. Leo Papa Magnus, vt in Sermonibus de Natiuitate Domini, ac pluribus ſuis Epiſtolis, vt in Epiſtola ſua dogmatica ad Flauianum Epiſcopum Conſtantinopolitanum de Incarnatione Domini, contra Eutychetis perfidiam ac hæreſim: quæ eſt decima in ordine. & in Epiſtola 13. quæ eſt ad Pulcheriam Auguſtam, ac alijs varijs. Et S. Gregorius Papa in expoſitione ſuper libros Regum, atque alibi. item S. Bernardus in pluribus de laude B. Mariæ Virginis Sermonibus, vt in illo de verbis Apocalypſ. 12.* Signum magnum apparuit in cælo: mulier amicta Sole, & Luna ſub pedibus eius, & in capite eius corona ſtellarum duodecim, *&c. ac in Sermone de aquæ ductu, qui incipit:* Fœcundæ Virginis, *&c. qui & natiuitati Mariæ ſeruit. & in Sermonibus de Aſſumptione eiuſdem, ac alibi incidenter ſæpiſſimè. Et ne celebritates Dei genitricis, Auctoresq; qui de illis conſcripſerunt, hic prætercam: celebratur inter alias Conceptio B. Mariæ Virginis, de qua inter alios ſcriptores Sermonem encomiaſticum fecit Leo Imperator, qui Græcè reperitur in Biblioth. Vatic. & in MS. Cod. Sfort. num. 65. vbi & alius in eamdem Conceptionem extat Georgij Epiſcopi Nicomidiæ Græcè Sermo. De qua, & S. Anſelmus in ſuo Commentario egregio de conceptu virginali, &c. De Natiuitatis ſanctiſſimæ Dei genitricis celebritate, in iam citato Græco MS. Cod. Sfort. numero 65. leguntur Sermones ſub nominibus Sanctorum Ioannis Chryſoſtomi, Procli Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, Ioannis Damaſceni, Andreæ Archiepiſcopi Cretenſis, Iacobi Monachi, & aliorum, quorum plerique nondum putantur Latinè conuerſi. Quin & in Sacramentario S. Gregorij (quod antiquiſſimum Romæ adſeruatur in Bibliotheca Vatic. manuſcrip.) de eadem ſolennitate ſpecialis ponitur Præfatio, cuius etiam S. Ildefonſus Epiſcopus meminit in libr. de Virg. & Ordo Roman. de diuinis offic. de eadem agens, ſic habet:* In Natiuitate S. Mariæ leguntur Homiliæ Sanctorum Patrum ad ipſam diem pertinentes, C *&c. De Præſentatione porrò beatæ Dei genitricis Virginis Mariæ in templo, reperiuntur Sermones S. Germani Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, cum eiuſmodi principio:* Ecce ruſſus dies feſtus, & celebris matris Domini, *&c. ac Georgij Archiepiſcopi Nicomidiæ, cum tali initio:* Pulchra nobis initia argumenti dicendi oſtendit hic dies feſtus, *&c. extant Græcè in Biblioth. Vatic. & Sfort. num. 19. & 85. De Annuntiatione quoque B. Mariæ Virginis tres inſignes Orationes Magnus Gregorius Thaumaturgus conſcripſit, quarum antea meminimus. De qua, & aliæ aliorum inueniuntur Orationes, Heſychij presbyteri, & Andreæ Cretæ Archiepiſcopi, & tres Abſalonis Abbatis, &c. De Purificatione B. Mariæ Virginis agit Nicephorus libro 17. Hiſt. cap. 28. Et Ioannes Diaconus in Hiſt. Miſcell. An. 15. Iuſtiniani Imperat. De qua, & tres S. Bernardi Sermones, ac totidem Abſalonis Abbatis extant. De Aſſumptionis denique celebritate plures Græcorum extant Sermones, S. Athanaſij, Ioannis Damaſceni, Andreæ Cretenſis, Metaphraſtis, & alij aliorum. Inter Latinos autem, S. Bernardi Sermones quinque, item Innocentij 3. Abſalonis Abbatis, Petri Damiani, Petri Chryſologi Serm. 140. 142. 143. Honorij* D *Auguſtodunenſis, necnon Guerrici Abbatis Igniacenſis de eadem Sermones quattuor, & alij aliorum. Quin & eiuſdem Aſſumptionis meminit quoque Dionyſius Areopagita de diuinis nominibus capite 3. & Gregorius Epiſcopus Turonenſis de Gloria Martyrum, libro 1. cap. 4. ac 9. item Nicephorus libro 2. capite 22. & libro 15. capite 14. ex antiqua maiorum traditione. Glycas item, ac Metaphraſtes, aliiq; plures de eadem. Et hæc ſunt quæ in honorem ac laudem, celebrationemq; ſanctiſſimæ Dei genitricis Virginis Mariæ hic occaſione encomiorum in eamdem S. Patris noſtri Ephrem, ex varijs orthodoxis Patribus in medium producere atque allegare viſum eſt. Et ſi quis plures adhuc alios Auctores antiquos noſſe velit, partim obiter & incidenter, & partim ex inſtituto de eius laudibus tractantes, videat S. Ignatium in Epiſt. ad Trallianos, ad Philipp. & ad Epheſ. Martialem in Epiſt. ad Tholoſanos: Iuſtinum Martyrem paſſim in Dialog. lib. de Trinitate. Quæſt. 66. & 136. ad orthodox. Clementem Alexandrin. libr. 7. Stromat. Tertullianum libro de carne Chriſti: Nazianzenum in ſupra allegata Tragœd. quæ inſcribitur, Chriſtus patiens. & denique S. Ildefonſum Epiſcopum Toletanum, in libro de Virginitate S. Mariæ contra Infideles. qui ob ſingularem vitæ integritatem, ſuſceptamq; defenſionem aduerſus hæreticos, Dei genitricis virginitatem impugnantes, ab eadem Virgine donatus candidiſſima veſte legitur, &c.* E

EIVSDEM

A

EIVSDEM

S.† PATRIS EPHRAEM SERMO In Mulierem peccatricem.

†al. Sancti & Beati Patris noſtri Ephræm Syri Sermo, in Peccatricem, & Phariſæum. Benedic Pater.

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voſſio.

INTER multos viros ſanctos ac dignos Dei †noſtri, qui piè atque religioſè laudant, prædicantque immaculatum Dominum, dignus
B & ego ſum habitus licet indignus, qui cum eis collaudem, celebremque gratia ac dono fidei, magnam Domini Dei noſtri, quæ ſuper humilia reſpicit, potentiam. Numquam enim gratia quemquam reijcit hominum, ſaluari cupientium. Nam quemadmodum fons ſine intermiſſione ſcaturiens atque effundens pura fluenta, varioſque † latices, numquam aliquem impedit affatim ex mundis ac limpidis ſuis aquis refici, ac quidem gratis cupientem: ſic & diuina gratia omnibus expoſita eſt ac patet ſemper ea frui volentibus, & vnicuique quantum voluerit. Quando enim Saluator in Euangelijs diuina ſua voce omnes inuitabat, dicens: Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat; non diſtinxit omninò pauperem à diuite, neque peccatorem à iuſto. Quapropter & ego, quamuis indignus, particeps eiuſdem factus ſum gratiæ, ad eam liberè collaudandam, audacterque etiam cum lachrymis deſiderandam: vt & ego
C remiſſionem peccatorum accipiam, ſicut mulier illa peccatrix, quæ intrepidè ingreſſa eſt in feruore animæ ad medicum † iucundum ac bonum, in domum conuiuij: vbi indultor debitorum recumbebat. Conſidero iſta, & maximam alacritatem capio, vt & ego impudentiſsimus in petitione reddar. Cerno enim feruoris † animæ illius magnitudinem atque exceſſum, & pulchræ illius mulieris honeſtam inuerecundiam. Adeſte igitur auſcultatores, Chriſto dilecti, atque perfecti; & † delicias ex hac pulchra narratione magnæ illius atque ſuſpiciendæ mulieris capite: quæ ſingulis nos horis ad diuinam hanc expoſitionem, conuiuiumque inuitat. Diuinum porrò hic dico, ſpectaculum illud, in quo mulier vnà cum Angelis & hominibus conuiuata eſt. Sed quomodo palam ingreſſa eſt,
D quæ prorſus vocata non erat? Et quo pacto † ſic ad diſcumbentem acceſsit, cuncta cordis ſui arcana enuntians, omniaque ipſi abſque ſono † & voce exponens? Vides eminentem animæ promptitudinem, & deſiderium? Quo pacto ſeipſam in ſua circummuniuit † atque corroborauit inuerecundia? Non ianitores, ac famulos domeſticos virilis atque generoſa mulier timuit, neque duram adſtantium increpationem; vnum hoc ſecum cogitans, dicenſque: † quòd ſi totam meam faciem quaſi ferream aut æream non reddidero; ſaluari ex turpi inundatione laſciuiæ meæ non potero. Ruſuſque quemadmodum exteriores oculos meos inhoneſtos exhibens prius neminem erubeſcebam, ſed à multis me rapi permittebam; ita & nunc, niſi internos cordis mei oculos cum multa auſteritate atque inuerecundia commutans, ingreſſa fuero; non potero occulti deſiderij mei compos fieri, neque etiam à ſordido impudicitiæ meæ profluuio purgari. Nunc igitur priori meo dedecori impudentiam hanc antepoſui. Nunc
E tempus eſt præcedentis turpitudinis acta, in honeſtam venuſtatem permutandi. Nunc tempus magni certaminis: vt à momentaneis & immundis liberer inquinationibus, per quas in profundo peccati inueterui. Nunc tempus reſipiſcendi, quærendique mihi luminis vitæ Auctorem: per quem gratia Angelica potiri poſsim, & contra, tenebroſæ noctis acerbum repellere nomen; per quam quæ minimè decent, peregi. Nunc me oportet bellum atque certamen aduerſus iniquum dæmonem ſuſcipere, proſeminantem in me zizaniorum immunditiem: vt ipſo in pugna deuicto, caſtitatis indumentum portem, & ſimul victoriæ præmium referam à clementiſsimo rege acceptum. Mortiferi vnguenti me deinceps obliuiſci oportet, cùm iam tempus me ad aliud hoc inuitet; & vt ad ve-

rum

†al. Domini noſtri.

Pſalm. 101. 112. 137.

AB EXEMPLO.

† νάματα.

Ioan. 7.

Lucæ 7.

†al. in iucundã ac delectabilem illam domum, vbi &c.

† al. feruentiſſimç animæ illius exceſſum.

†al. voluptatem.

Spectaculum diuinum.

†al. ad eum, qui ſic diſcumbebat, acceſſit?

†al. ſono vocis.

† περιτείχισε.

†al. ſi vultum meum ferri ac æris inſtar durũ inuerecundũq; non reddidero, ſaluari nequibo.

Vitæ anteactæ, cum poſteriori comparatio, & vtriuſque differentia.

†al. vt ipſius pugna ſuperata.

NOTA.

Digitized by Google

rum accedens medicum, æternumque vnguentum, vitam omnis peccati exper- A
tem recipiam. Hominibus, per abominandum hoc meum peccatum, complacui:
at tempore definito, etiam Deo ſancto, in corde puro & anima fideli, me per
ipſum purificatam placere oportet. Cognoſco enim hoc tempus, eorum qui
ſaluari cupiunt, eſſe: cùm † & Saluator ipſe præſto ſit. Contemnam igitur mo-
mentaneas irriſiones, atque conſputationes; & pudorem, conuitiaque domeſti-
corum pro nihilo putabo. Contendam ad † deſiderati abſconditam ſalutem: &
turbam imminentium mihi contumeliarum, gratia ſuperabit: quoniam hoc
tempus exiguum, honeſtæ eſt impudentiæ; pluriſque mihi faciendum eſt illo,
quando adhuc indecentem illam meam impudentiam exercebam. Tunc enim
impudenter in † biuijs conſiſtens, omnes ad opus abſurdum illicitumque aduoca-
bam: veſtimentiſque iucundis ac ſpecioſis ornata, cantileniſque turpibus adhibi-
tis, obuiam omnibus proceſſi. Capillos meos certo numero complicabam, & ſu- B
pra maxillas colluſtrans, ad deceptionem aliorum formabam: vt omnem adole-
ſcentem † compoſitum ac ſpecioſum ad meipſam pertraherem, ipſumque amato-
rem mihi haberem. Multos tunc cœno peccati paſcebam: & ego, multorum cauſ-
ſa, Deum ſalutis non agnoſcebam. At nunc tempus bonum eſt atque opportu-
num, & expectatæ à me ſalutis promptitudo iam adeſt. Nunc gaudium mœſtorum
appropinquauit. Nunc † variorum morborum infirmitas, ad viſitationem veri
medici peruenit. Laqueus diaboli iam planè effecta eram, animas captans atque
deprædans in iudicium æternum. Nunc conandum eſt mihi, vt celeriter vadam
ac curer, & bona pro malis commiſſis agam; incerta ſunt enim, & humanitatis at-
que benignitatis omnis expertia. Nunc hinc abiens, magno procidam Medico,
qui omnes ſuſcipit, & neminem ſpernit; qui gratis malè habentes curat, & magno
cum gaudio dimittit. qui omnia nouit, & vnum ſolum ignorat, mercedem C
medicinæ recipere neſcit: ſolam † autem fidem requirit, quæ peccatum abluit;
eamque ſolùm ad animæ purgationem ſcit exigere. Ingreſſa igitur, dicam ipſi:
Omnia, quæ corpore meo ad iuuenum deceptionem illicitè egi, in bonum com-
mutare poſthac volo: & pulchros meos capillorum † nexus in oblectationem ac
ſcandalum multorum renidentes, iam explicabo † & lintei loco adhibebo; pal-
pebraſque meas turpiter annuere ſolitas, cum pupillis oculorum, in fontes la-
chrymarum conuertam: & deinceps veſtigia ſanctiſſimi Medici vigilanter perſe-
quar, vt ipſi procidam, ac ab eo ſaluer. Audio quippe ipſum, non ſolum gratis be-
neficia in alios conferre: ſed etiam cogitationum cuiuſque † præſcium eſſe. Quid
igitur faciendo, aut quid † cogitando, vel potius prætexendo, ad benefactorem D
ingrediar? Quem adiutorem, ac ſocium huiuſmodi boni mei propoſiti, ad perfe-
ctam magis libertatem fiduciamque adhibebo: vt ad bonum meum ſcopum fi-
nemque perueniam? Quem deſiderati à me theſauri † proditorem, virum bonum
inuenire potero? Magnopere ſanè de hoc laboro atque conturbor: nequeoque
aliquem conſequi, qui meæ ſollicitudinis dux ſit ad ſalutem: propriam autem
conſcientiam magis in hoc ſatisfacturam mihi arbitror, quæ nullam in me exer-
cebit inuidiam. Ad hunc igitur ſcopum cum fiducia contendam: cogitoque par-
uum aliquod donum in manibus meis ſumere, & ſic ad eum pergere; cuiuſmodi
& me inuenturam confido, ipſique haud diſpliciturum illud meum munuſculum
exiſtimo: neque enim † oneroſum atque importunum eſſe videbitur, ſiue etiam
quoad cibum potumve quem ipſi parabo. Solam mentem componam meam, &
ſic ad ipſum ingrediar. Si verò me, donum illud adferentem auerſatus fuerit: ex eo
tunc cognoſcam, indignam me eſſe, quæ à peccatorum vinculis liberer, abſoluar- E
que. Hoc autem bonum propoſitum cùm haberet admirabilis illa mulier, tem-
pus obſeruabat, quo poſſet vehementiſſimum animæ ſuæ deſiderium explere, &
pedes Domini feruenter complecti atque exoſculari. Cognoſcens porrò, quòd
Simon vnus ex Phariſæis inuitaſſet Saluatorem, ſummoperè exultauit; & currens,
abijt magno animi ardore ad quemdam † pharmacopolam, vt alabaſtrũ vnguenti
coemeret; atque inter eundum aiebat intra ſe: vbinam reperire & accipere pote-
ro vnguentum ſelectum, ac tam magno & ſancto Medico dignum; vt illud liben-
ter prompteque vnà cum lachrymis meis ſuſcipiat? (hæc autem, neceſſarium eſt
ad audientium compunctionem hic dicere.) dabo largiſſimum pretium, vt ſolùm
optato

Margin notes:
† al. quoniam & qui ſaluare poteſt, adeſt.
† τοῦ ποθουμένου.
† ἐν ἀμφόδοις.
† εὐσταλῆ. al. comptum.
† al. pro (ποικίλων) hic eſt ποικίλη, vt legatur: Nunc diuerſi generis infirmitas, ad viſitandum verum Medicum acceſſit.
† Reſpicit hic ad illud Luc. 7. Fides tua te ſaluam fecit, &c.
† πλοκάμους.
† λέντιον καὶ χειρόμακτρον ποιήσω.
† προγνώστην.
† al. conſiderando.
† προδότην.
† φόρτικον.
Lucæ 7.
† al. aromatarium, ſiue vnguentarium.

Digitized by Google

A optato meo fine potiar: ipſumque vnguentarium indeſinenter † interpellabo, aut potius coniurabo in nomine Dei Sanctorum Patrum, in quem ipſi credunt: vt det mihi vnguentum electum ad honorem magni Medici, largo accepto à me pretio. Cùm autem ad quemdam iam aduentaret aromatariorum, dixit ad eum lætè ac hilarè: Pax tibi aromatarie; vnguentum ſelectum quæro, regale ac pretioſum, cui nullum vmquam inuentum fuerit ſimile: nam cui illud deferre debeo, maior eſt omnibus; & non eſt alius, qui cum illo conferri poſſit. Reſpondens autem aromatarius, dixit ad eam; O mulier, magnifica † atque ſuperba ſatis protuliſti verba: quis te non nouit in biuijs ciuitatis † magnam amatorum habere frequentiam? Et cui ex his omnibus planè cupis deferre vnguentum hoc regale, atque electum? Quidnam ille præbere tibi poterit pro vnguento, quod tanto vis comparare pretio?

B Noui tuos amatores: ſed non adeò quis ex ipſis ſufficiens ac potens eſt, vt æquiualens tibi donum retribuere poſſit. Vnguentum, quod coëmere quæris, & vni ex ipſis offerre, etiam ego tibi vendere volo; diſcere tamen ex te priùs cuperem, cui illud tanto ſtudio atque † tumultu deferas. Numquid regiæ progeniei atque familiæ eſt tuus ille amator: aut alicuius ex primatibus filius? vel etiam præſtans atque excellens quiſpiam ſtirpis Dauidicæ: quo quidem Rege maior in Iſrael non reperitur alius? Anne ex illius eſt genere iuuenis ille tuus amicus, ô mulier? volo enim ego ex te audire, (ſiquidem largum vnguenti iſtius pretium, ipſumque tuum ſtudium in ecſtaſim ac ſtuporem animi me rapiunt) quiſnam ſit ille talis tuus amicus? Tunc admiranda illa mulier animo conturbata, reſpondit aromatario dicens: Deum Patrem time, ô homo, & alabaſtrum vnguenti mihi præbe, vt citò aſſequar quod efficere contendo. Adiuro

C te per Deum: qui tantam dedit potentiam in manu Moyſis, vt virga ſua diuideret mare, & firmaret aquas vt petram duriſſimam, traduceretque populum in ſicco puluere. Adiuro te, ô adoleſcens, per ſancta oſſa, quæ tulit Moyſes in ventre maris ſecum: dico autem reliquias præmiorum † relatoris Ioſeph, qui aſpidem in ſpelunca deuicerat: & per virgam Aaron, quæ in momento temporis germinauit † nuces in tabernaculo teſtimonij, in medio aliarum virgarum: in voce ſancta, quæ locuta fuerat Moyſi in flamma † ardenti, & rubo qui non abſumebatur. Per Deum: qui ſplendorem dedit in facie Moyſis in monte, & gloriam oſtendit inacceſſibilem. Adiuro te, per arcam ſanctam, quæ firmauit alueos fluminis Iordanis in defectione perfecta. Adiuro te, adoleſcens, per virtutem ſanctam, quæ in ictu oculi ſeptem effregit muros ciuitatis Iericho. Per manus

D quoque ſanctas Ieſu filij Naue, extenſas ad eum qui in ſublimitate aëris apparuerat, & ſolo verbo curſum elementorum firmârat, ita vt † vnus dies duraret duobus. Si porrò quæcumque tibi recenſui, nomen inquam Dei, & Sanctorum omnium qui grati acceptique ei fuerunt, religioſè colis & veneraris; præbe mihi deinceps vnguentum, & cape quodcumque volueris pretium à me alabaſtri: ſolum pretioſum atque electum mihi porrige; & me iam dimitte, vt citò videam magnum & deſideratum meum amatorem immaculatum. Rurſuſque vnguentarius mulieri reſpondit: Conſpicio largitatem pretij alabaſtri; ſed quid, inquit, obeſſe poterit, ô mulier, ſi & mihi de amatore illo tuo dixeris, quem nunc tanto talique amore ac deſiderio tibi acquiſiuiſti? nam & me deſiderio haud exiguo, mulier, videndi ipſum affeciſti: & quod petis vnguentum, tibi dare nequeo, niſi

E mihi quiſnam ille ſit, recenſueris. Quid me ita vrges & cogis, inquit mulier, ſic inquam accuratè perquirendo, quæ † diſcere non licet? Vides quo pacto flagret anima mea, & inardeſcat cor meum: quando tandem ipſum adſpiciam, vt gaudio me repleat? Vereor, ne fortè tempus mei deſiderij prætereat, & ſimilem illi non reperiam aliâs vmquam: non enim temporibus ſuper terram concluditur: neque † fraudulentorum medicorum noſtri temporis eſt inſtar; aut medicamenta aliqua terrena parat: ſed ſolo verbo, opera ac facta confirmat; & in vniuerſa ſecula, medicina ipſius valida permanet. Tempus numero annorum definitum habet degendi ac conuerſandi ſuper terram; & per omnia ſecula inuiſibilis exiſtit: nam ciuitas ipſius, inuiſibilis eſt; & regnum eius abſque ſucceſſione manet. Reliquum eſt, vt me dimittas, & dignam tuam mercedem recipias: vt non auctor grauiſſimi mihi fias doloris, & in nihilum mihi recidant, quæ exſpe-

Marginalia: † al. condemnabo. — Colloquium Mulieris peccatricis cum Aromatario. — † ὑπέρογκα. — † al. copioſam amatorum habere multitudinem? — † al. animi perturbatione. — Exod. 14. 15. — Geneſ. 50. & Exod. 13. Ioſ. 24. — † ἀθλοφόρου. — Gen. 39. — Num. 17. — † vulg. amygdala. — Exod. 3. — † al. in flamma ignis, & rubo nõ ardenti. — Ibid. & Act. 7. — Ioſu. 3. 4. — Ioſu. 6. — Ioſu. 5. & 10. — † al. ex duobus diebus vnus fieret, de quo Ioſue 10. — † al. dicere. — † ψευδοτεχνῶν. — Matth. 8. & Lucæ 5. 7. &c. — Lucæ 1. — Daniel. 7.

†ἐρᾶν

ſtando ſperaui. Si enim † latentem cordis mei noſſes amorem; iam dudum abſque A alia interrogatione præbuiſſes mihi donum, iuſto atque decenti pretio accepto. Ideo ne me vlterius retardes: fortè enim & tibi profuerit; futurumque confido, vt & tu pari modò incitatus, in illius deſiderium atque amorem rapiaris. Talis quippe eſt & tam præſtans ac bonus, qui in eo eſt amor: accedentes enim ad ipſum, magno cum gaudio remittit; & in ſecula ſeculorum, amicos † ardentiſſimo charitatis amore complectitur. Ad hæc verò, etiam cum ſuperæleſtibus Angelis, paris cos honoris facit. Time Deum puriſſimum & immaculatiſſimum, ô homo, & me iam bono reſponſo recrea. Per Deum te ſanctum adiuro, qui Abraham vocauit, & Iſaac glorificauit; ſimiliterque Iacob Iſrael denominauit, & Patriarcham in duodecim tribubus poſuit. Per Deum, qui Annæ Samuelem dedit, cum dolore oranti, & in afflictione cordis. Per Deum iuſtum, qui confeſtim † caſtam Suſannam ex ſæuiſsimis lupis liberauit: crede mihi ac morem gere, adoleſcens, & alabaſtrum da ſolum, regale atque electum, ſicut iam ante dixi. Si enim ſcires, ô homo, flammam cordis mei, ipſe ſanè feſtinares hinc me dimittere. Rurſus autem pharmacopola ad eam: Interrogare, inquit, te volo de alabaſtro, me auſculta, ô mulier. Multis me coniuraſti, & † condemnaſti, vt tradam tibi vnguentum; & ego te frequens rogaui, vt diceres, quiſnam iſte talis ſit; & dicere mihi noluiſti. Numquid omnibus ſuperior atque ſublimior ille eſt hominibus: & non eſt eo ſuper terram ſpecioſior alius, quòd ita pulchritudine illius vulnerata ſis, vt vnguentum electum † ſpecioſo illi deferre velis? Numquid, vt prius dixi, ex progenie eſt Dauidis Regis iuſti; aut magni Abraham amici Altiſsimi? Dic iam ergo mihi, quis ille ſit: quòd tanto ſtudio, atque deſiderio tenearis videndi pulchritudinem eius? Tunc admirabilis ait mulier: Quid ita me cogis recenſe- C re tibi arcana mea? Non vt tecum diſputarem, ſed vnguentum abs te compararem, veni: quocirca ne moram mihi nectas, vt non auctor æterni mihi doloris ſias, tali tantoque theſauro orbatæ. Ad quam denuò vnguentarius: Niſi, inquit, aliqua labores inuidia; patefacito mihi illum tuum benefactorem; vt & ego promptè libenterque eum amplectens, præbeam tibi quod à me depoſcis regale vnguentum: quin etiã me tam bonæ exſpectationis tuæ, vt puto, adiutorem ſociumque inuenies. Cernens igitur mulier magnam † adoleſcentis inquiſitionem verborum ad ipſam factorum, vehementer ſtudium atque diligentiam † viri admirata eſt, quòd tanto deſiderio cognoſcere illum contendebat. Et deinceps reſpondit, ac dixit: Neminem (vt arbitror) in ciuitate latent, quæ ego admiſi, quacumque me ipſam hora fornicationibus polluens, & alios ad eamdẽ immunditiem alliciens, atque ineſcans. Vidi autem repentè ſanctum illum, qui in terris apparuit, Medi- D cum & Saluatorem: & anima mea illicò † immaculata pulchritudine eius capta eſt. conſpexi quippe † oculis meis medicamenta horribilia, & ſigna incomparabilia, maximamque in ipſo compaſsionem atque indulgentiam. Peccatores recipit, ad publicanos accedit; leproſos non reſpuit, impios non repellit: ſed omnes pariter ſuis commiſerationibus ſuſcipit, non ſuccenſens vllis ad ipſum accedentibus. Hæc autem cernens, obſtupui, & ad meipſam dixi: Quomodo viuam ego miſera & infelix, niſi ad ipſum acceſſero? nam & laſciuia atque impudicitia, putredo maxima. Quare teipſam negligis? nam aliud tempus eiuſmodi inuenire numquam poteris, neque alium talem medicum adeò benignum. Ego † perſuaſiſsimum mihi habeo, quòd Deus is ſit qui apparuit, magnam auctoritatem ac poteſtatem habens. Verbo omnia iubet: verbo cunctos ſanat, & peccata condonat, magna E cum poteſtate atque auctoritate. Tempus cùm eiuſmodi iam inuenerim, medicumque talem, obtorpeſcere non debeo, nec me ſanitatem propriam negligere oportet. Propterea feſtino tradere optimo indultori tabulam † ac ſyngrapham debitorum: quia ſupra menſuram & modum peccaui; & nequeo coniectura conſequi atque exprimere impudicitiam, ac laſciuiam meam. Cæterùm ad multitudinem viſcerum pietatis ac miſericordiæ ipſius comparata, velut guttæ atque ſtillicidia ſunt omnia mea peccata: certoque noui, quòd ſi ſolùm ad eum acceſſero, mundabor ab omnibus peccatis meis, expellens à me quodcumque opus abſurdum atque illicitum: quoniam cæleſtis eſt, & ſanctus atque immaculatus. Ecce adoleſcẽs, omnia tibi occulta cordis mei percenſui, præbe mihi deinceps vnguentum;

†φιλήματι

Gen. 12. 15. 17. 22. Gen. 26. 27. Gen. 32. 35. &c. 1. Reg. 1.

† al. agnam Suſannam. Dan. 13.

†κατέκρινας.

† al. decori ac pulchritudini eius offerre cupias?

† al. viri.

† al. illius.

† al. immaculatà illius pulchritudine eſt capta.

† al. in oculis ipſius.

Lucæ 5. 7. 15. Matt. 8. 11. 26. & Lucæ 4. 7. 17.

† al. certum teneo, credoque Deum illum eſſe qui apparuit, &c.

Matth. 8 & Luc. 5. 7. &c.

†γραμματεῖον.

Lucæ 5. 7.

A tum: iam enim multo me tempore detines ac impedis; & dicere compellis, cuinam vnguentum hoc deferam. Quæ omnia aromatarius audiens, cum gaudio cordis ad mulierem dixit: Gratias tibi ago, ô mulier fideliſſima, quòd bonum animi tui inſtitutum atque propoſitum reuelaueris mihi. magnum repentè acquiſiuiſti tibi amatorem cæleſtem, qui verbo ſolo omnes ſanctificat ac mundat: diuinum planè opus, & omni laude plenum. Matth.8.& Luc. 5.7. Rem valdè vtilem vis agere, ô mulier, cunctis generationibus. Maxima hæc reuera eſt ſalus, tibi autem ipſi prima, & omnibus peccatoribus. Filia tu es Patrum, & conſanguinea Sanctorum eorum, qui rectè in Deum ſanctum crediderunt. Paruum tibi ego conſilium ſuggeram, quod bono velim animo citra omnem reprehenſionem accipias.
B Noſti & ipſa clarè, quòd Phariſæi improbi ſint, & ei contrarij ac repugnantes: quoniam Deus magnus eſt, & amator hominum benigniſſimus, ſua pietate ac miſericordia peccata dimittens. Si te igitur illic ingredientem conſpexerint, occludent tibi ianuam, & contumelijs indeſinenter te excipient: ipſa verò audiens, ne animo percellaris omninò; ſed mente eſto quauis petra ſolidior ac firmior. Nam ſi in operibus mundanis fuiſti impudens: quanto magis hic pro tua ſalute inuerecundam te præbere debes. Futurum quippe eſt, vt omnes, liberi & ſerui, ianitores, atque miniſtri grauiter te ibi increpent: at tu † cuncta contemnens, audacter ad ipſum Sanctum magna cum humilitate ingredere, ſicut ipſamet prius dixiſti: †al. cunctos. ac veſtigia immaculati Domini cum deſiderio circumplectere, & beata eris. Ecce enim audiui in domo Simonis vnius ex Phariſæis ipſum eſſe hodie: vade ergo in pace, & cum gaudio ad eum ingredere, ac hilarè alacriterque accede; † & Lucæ 7.
C ipſe munus tuum ſuſcipiet. Ecce vnguentum regale, electum, pretioſum & Saluatore dignum tradidi tibi, ô mulier fideliſſima: vade ergo, & pro me ora. †al. vt munus ipſe tuum ſuſcipiat. Sumpto itaque vnguenti alabaſtro, mulier læta abijt, & intra ſe orans dixit: Quis dabit mihi oſtium apertum; vt ſtatim ingreſſa, ad ſancti Medici mei veſtigia accedam? ipſumque iam amplexa, non dimittam donec † debitorum ab eo remiſſionem accepero. †al. delictorum meorum veniam ab eo impetraro. Precabor autem alacriter Dominum, qui omnium noſtrum nouit occulta: & priuſquam illi appropinquauero, me nouit. Sed cur ego vado conſpectura ipſum in domo Simonis, vt † hominem exiſtentem? Dan 13. Pſal. 7. Lucæ 7. 8. &c. Tu vides Domine, animæ meæ cogitationem; & quamobrem ego mihi coemerim alabaſtrum vnguenti, noſti mi Domine: †ὡς ἄνθρωπον ὄντα. nimirum vt ingreſſa, prouolutaque veſtigijs ſanctiſſimæ diuinitatis tuæ, ſaluer. Noui enim quòd Deus ſis ſanctus, & propria miſericordia ſalues cunctos. nam in plateis dumtaxat te vidi, & credidi quòd omnia poſſis. Hoc porrò mihi Saluator concede ac præſta, vt accedens,
D ſine † impedimento ingrediar, vbi ipſe recumbit. Et dum ipſa hæc diceret, peruenit ad domum vbi Chriſtus recumbebat, inuenitque portam domus opportunè apertam; & ingreſſa eſt, ſtatimque à tergo ad eum acceſſit, ac ſanctiſsimos pedes ipſius tetigit: †ἀκωλύτως. & al. ἀκολούθως, id eſt, congruenter. & inclinans caput ſimul cum corde, multis ſuſpirijs, lachrymarumque riuis rigabat pedes eius cum gaudio; vehementiſsimoque deſiderio eos deoſculabatur, quos & capillis capitis ſui abſterſit, ac oleo ſtudioſè inunxit. Lucæ 7. Dicebatque intra ſe: Ecce (inquiens) ſolus ipſe noſti, quomodo ego auſa ſim iſtud agere. Ibidem. non ignara Domine, † vitiorum meorum, auſa ſum ad te immaculatiſsimum accedere: at ſaluari cupiens procidi tibi, inſtar publicanorum & peccatorum. †al. improbitatis meæ. Luc. 5. 7. 15. Suſcipe igitur Domine, lachrymarum mearum riuos. ſuſcipe Domine, deſiderium animæ meæ. Audacia mea pro obſecratione ſit mihi: & impudentia
E mea in orationem, ac vnguentum meum in propitiationem fiat, & contritio cordis mei in illuminationem. A pueritia audiui, Deum ex Virgine † naſciturum: ὅτι τεχθήσεται. & cupiens accuratius addiſcere, ego perquirebam quo pacto poſſet qui carnis † expers eſt, incarnari? †ἄσαρκος. Et reſpondentes parentes mei, dicebant eam traditionem à maioribus de eo manaſſe, quòd Deus ſanctus ex Virgine in humana carne naſceretur ſuper terram: quod quidem & ego intellexi, cùm adhuc iuuencula eſſem. Ecce iam cerno oculis veritatis, Deum magnum & ſanctum in carne noſtra apparuiſſe, vt ſaluet nos. Non te video, Domine, ſicut videt Phariſæus, qui te ad prandium inuitauit: Luc. 7. at video Deum magnum opificem † atque creatorem, qui verbo vniuerſa conſtituit. †δημιουργόν. Agnicula ſum ouilis tui errabunda: conuerte me in mandram ac caulam tuam Domine. De † te enim, vel vnico ac ſolo bono dici poteſt: †al. Ipſe enim vel ſolus bonus diceris, qui congregas, &c.

poteſt: qui congregas aberrantes in caulam atque ouile tuum. Columba tua A
ſum ego, benigniſſime, rapta ab accipitre callidiſſimo, atque ſæuiſſimo. Flagrat anima mea, magno ſanctitatis tuæ immaculatæ amore vulnerata. Peſſimum fœtorem iniquitatum mearum expuli gratiæ tuæ beneficio. Pro vnguento, Domine, cicatrices grauium delictorum meorum, lachrymarum ablutione emunda. Gratia tua os mihi aperuit, ad iſta ex corde coram te recenſenda: vt forma atque figura pulchra reddar cunctis peccatoribus, quos ipſe ſaluaturus veniſti, benigniſſime. Solo corde mulier peccatrix orauit Creatorem, qui ad
1.Reg.16. ſola corda hominum reſpicit: & pro vnguento ſuo, vnguentum vitæ recepit; pro corruptibili, incorruptibile ac permanens. Non erat comparandum vnguentum illud, quantumuis fragrantiſſimum, cum vnguento verbi Domini. B
Ibid.Lucæ 7. Obtulit illa vnguentum bonum cum charitate: & debitorum atque peccatorum
Dan.13.Pſal 138 veniam accepit. Siquidem Saluator Deus, qui futurorum præſcius eſt, exploratum animæ ipſius habebat deſiderium: † neque in occulto remanere permiſit
†al.non quidē occulta pandēs delicta, quæ, &c. delicta, quæ antea peregerat admiranda mulier; ſed prius debita, poſtea verò charitatem eius prædicauit, dum diceret ad diſcipulos: Quid moleſti eſtis
Matth.26. & Marc.14. ac Ioan.12. huic mulieri? opus enim bonum operata eſt in me. nam ſemper pauperes habetis vobiſcum: me autem non ſemper habebitis. Mittens enim hæc vnguen-
†vulg. in corpus meum. tum hoc in † caput meum, ad ſepeliendum me fecit. Amen dico vobis: vbicumque prædicatum fuerit hoc Euangelium in toto mundo, dicetur & quòd hæc fecit in memoriam eius. Hæc ego mente mecum perpendens, chariſſimi, ſummoperè de illa obſtupefactus ſum, vt, quomodo ingreſſa ſit; quomodo ſine timore ad ipſum acceſſerit coram omnibus ſimul adſtantibus. quomodo antè conſpectum omnium conuiuarum ibi diſcumbentium fleuerit. quomodo ita li-
Lucæ 7. berè atque audacter capillos ſuos explicuit. quomodo pedes ipſius inuerecundè C
irrigauit. & quo pacto nullus omninò eam inde expulerit: nulluſque prorſus indignatus ac ſtomachatus in eam fuerit; ſed perquàm ſuauis potius atque iucun-
†lrrui. dus ipſis fletus illius erat, & cunctis gemitus eius dulcis. Muti enim † & obſtupefacti nouitate rerum, quæ cernebantur, erant. nouum ſiquidem & inauditum mira-
Ibid. Lucæ 7. culum erat, quod in conuiuio illo apparebat, mulierem ſcilicet non vocatam il-
†ἐπὶ στήθους. luc ingreſſam eſſe, & retrò menſam comparuiſſe, & capitis capillos ſuper † pectus geſtaſſe: & quòd manibus alabaſtrum vnguenti teneret, ac Domino aſſiſteret: & non eſſet qui eam interrogaret, cur huc intraſti? aut diceret, quid hic quæris, ô mulier? neque ex diſcumbentibus quidem illis, atque comedentibus: ſed erat omni-
†Θέαμα παράδοξον bus dulce ac ſuaue miraculum, & ſpectaculum † admiratione digniſſimum, iu- D
cundiſſimumque. Cuius vtinam mulieris admirandæ & nos imitatores redda-
†al. vt à ſanctiſſimo & miſericordiſſimo Deo, &c mur; & confitentes peccatorum ſordes, lachrymis eas cum illa expurgemus: † & à Sanctiſſimo Deo benignitatem atque clementiam conſequamur. Quoniam ipſi gloria, in ſempiterna ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

De hac Peccatrice agit Origenes in Matth. tractat. 35. ſed ex profeſſo magis in luculenta ac celebri illa Homilia quam de Magdalena conſcripſit, vbi inter alia clarè oſtendit vnam eamdemque fuiſſe mulierem, quæ in domo Simonis vnxit pedes Ieſu, cum Maria ſorore Marthæ, ac Magdalena, quæ cum vnguento ad ſepulchrum Domini acceſſit, &c. De qua, & S. Ioannes Chryſoſtomus in Matth. Homilia 81. ex cap. 26. & in Ioannem Homilia 61. ſed plenius in eiuſdem Sermone hic adiecto, & numquam ante hac edito, in Peccatricem & Phariſæum. cuius initium eſt: Semper quidem Deus, vt benignus ac bonus, tempus ad pœnitentiam peccatoribus conceſsit, &c.] *item S. Ambroſius in Luc. 7. & in lib. de Salom. capite 5. ac alibi. & S. Auguſtinus de conſenſu Euangeliſtarum libro 12. cap. 79. ac libro 50. Homiliarum, Homilia 23. Tom. 10. in illud Euang. Lucæ 7.* Rogabat Ieſum quidam Phariſæus, vt manducaret cum illo: Et ingreſſus domum Phariſæi, diſcubuit, *&c. item S. Hieronymus in Matth. 26. & in Epiſt. 148. ad Marcellam, ac alibi. & S. Gregorius Papa in Homil. 25. in Euangelium Ioannis, cap. 20. vbi incipit:* Maria Magdalena, quæ fuerat in ciuitate peccatrix, amando veritatem, E

lauit

Digitized by Google

A lauit lachrymis maculas criminis: & vox veritatis impleta eſt,quæ dicit: Dimiſſa ſunt ei peccata multa,quoniam dilexit multum,*&c. ac Homilia 33.& in regiſt.epiſt.186.&c. item Beda in Lucam 5.ac 7.& denique S.Bernardus in Sermone ſuo de S.Maria Magdalena. cuius initium eſt:* Hodie miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi, & multitudo miſerationum Domini in peccatricem fœminam refuſa eſt, *&c.*

S. PATRIS EPHRAEM Sermo in peccatricem, *&c.*] *Sermo hic in pluribus manuſcript.Vaticanis & alijs reperitur, cum alio atque alio titulo ſiue Inſcriptione, nimirum:* Eiuſdem S. Patris Ephræm Sermo in mulierem peccatricem. Benedic Pater.] *Cuius loco, al.ſimpliciter ſic:* S. Patris Ephræm Sermo in peccatricem.] *abſque alia additione. In alio autem Græco MS. Vatic. talis præmittitur Inſcriptio:* Sancti & Beati Patris noſtri Ephræm Syri Sermo in meretricem, & in Phariſæum.] *At in antiq.MS.Cryptæfer.Græco Codice ſub litt. A.titulus adhibetur eiuſmodi:* Sancti E-
B phræm Sermo in peccatricem,& in vnguentum.] *Et in tanta varietate,Lectori delectus relinquitur, cùm omnes probentur,& in re non diſſentiant.*

Poſtea in corpore Textus longiuſculè poſt medium, vbi habetur: Cæterùm ad multitudinem viſcerum pietatis ac miſericordiæ ipſius comparata, velut guttæ atque ſtillicidia ſunt omnia peccata, *&c.*] *alia lectio per interrogationem ſic effertur: Verùm quid ad infinitam eius miſericordiam comparata,ſunt omnia peccata mea, niſi gutta atque ſtillicidia? &c. & rectè quidem, cùm hic (τι) ſit interrogatio, quæ figura (vt notant Rhetores) vim habet inſtandi, neque omittenda abſque neceſſitate.*

Poſterius circa finem Sermonis, ibi: Quid moleſti eſtis huic mulieri? Opus enim bonum operata eſt in me: mittens enim hæc vnguentum hoc in caput meum, ad ſepeliendum me fecit, *&c.*] *Hæc verba & ſi non tunc dixerit Chriſtus, quando primùm ad pedes acceſſit Peccatrix in*
C *domo Simonis Phariſæi: ſed aliàs cùm eſſet in Bethania in domo Simonis leproſi, ibiq́; illa fregit alabaſtrum vnguenti pretioſi, quod & effudit ſuper caput ipſius recumbentis,&c.vt eſt Matth. 26. quia tamen ad maiorem hic mulieris iſtius pietatem ac deuotionem, dilectionemquè in Chriſtum demonſtrandam illa faciunt, haudquaquam otioſè ac fruſtra hoc loco ab Auctore noſtro adiecta putanda ſunt: colligiturq́; ex ijs ſatis efficaciter atque dilucidè Chriſtum ab eadem muliere ſæpius alijs atque alijs locis & temporibus vnctum fuiſſe. Quod & Origenes pulchrè confirmat in Matth. tracta.35.vbi inter alia teſtatur, complures, qui ante ſua tempora vixerunt, ſcriptores Eccleſiaſticos vnam duntaxat, eandemq́; extitiſſe mulierem, quæ ſæpius Ieſum vnxerit, eſſe profeſſos: neque aliquem dicit fuiſſe, qui de pluribus ſententiam adſtruere ſit auſus, &c. adeò vt qui contrarium hodie tenent, pluresq́; Magdalenas fuiſſe affirmant, ſuas rationes non aliunde quàm ex Apocryphorum ſomnijs deducere videantur. Et licet ipſe aliquando Origenes tres, vel quattuor inter ſe diſtinctas fœminas, quæ Ieſum vnxerint, poſuiſſe di-*
D *catur, eumq́; in hoc ex Græcis Theophilactus in Marc.14. & Euthymius in Matth.26. ſecuti putentur: idem tamen Origenes ſanioris iudicij effectus, longè diuerſam à iam dicta affirmat ſententiam, nempe vnam eandemq́; fuiſſe mulierem, quæ in domo Simonis vnxit pedes Ieſu, cum Maria ſorore Marthæ, ac Magdalena, quæ ad ſepulchrum cum vnguento acceſſit, &c. ſicut ipſe id plenius in inſigni illa ac celebri Homilia de Magdalena profitetur. Quibus denique pro maiore iam dictorum robore, ac confirmatione ſententiæ noſtri Auctoris, ſubſcribit in ſuo de S.Maria Magdalena Sermone S.Bernardus, quaſi circa med. in hæc verba:* Eſt enim vnguentum bonum, quod Maria pedibus Saluatoris infudit: eſt & melius, quod eadem ſuper caput recumbentis effudit: eſt & optimum, quod & ipſa præparauit toti corpori Chriſti. primum vnguentum, contritionis eſt, de recordatione peccatorum, de ſpiritu contrito & contribulato deſcendens, *&c.* ſecundum vnguentum, eſt deuotionis de recordatione beneficiorum Dei. Vnxit quippe Maria ſanctum Domini verticem, profectò iam electa, iam familiaris effecta, *&c. ac poſtea:* Porrò ſi duo præmiſſa vnguenta tantæ dignitatis ſunt, vt alterum pedibus, alterum complaceat capiti dominantis; illud tertium quod opti-
E mum eſt & ſuperexcellens, vbinam inuenire poterimus? Eſt ergo tertium vnguentum pietatis, quod eſt ſuper omnia aromata morbis omnibus & periculis ſalutare, *&c.* de ipſa namque ſic legitur: Maria Magdalena, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Ieſum, *&c. concluditq́; idem Bernardus poſtea in hæc verba dicens:* Felix Maria vnxit pedes Ieſu: felicior eadem vnxit caput Auctoris: feliciſsima, quæ rorem vnguentarium toti corpori Chriſti præparauit, *&c. quibus quid clarius?*

†al. Sermo S. Patris noſtri Ioannis Chryſoſtomi in eandem peccatricem, Domine Benedic.

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Sermo, in Peccatricem & Phariſæum. A

Eodem Interprete & Scholiaſte G. Voßio.

SEMPER quidem Deus vt benignus ac bonus, tempus ad pœni-
tentiam peccatoribus conceſſit: ſed propria ſegnitie ſuam ipſius B
animam deperdit negligens. Nam dum vana atque terrena & mo-
Geneſ. 9. Ioã. 8 Rom. 6. & 2. Pet. 2.
mentanea amat, cæleſtibus & æternis bonis deſtituitur. Et qui con-
ſtitutus eſt rex & Dominus omnium à creatore & Deo, homo, ſer-
uus peccati propter mundanas concupiſcentias efficitur. Quamob-
Pſalm 81.
rem & Dauid de ijs qui talia faciunt, dicit: Neſcierunt, neque intellexe-
runt: in tenebris ambulant. Et Chriſtus peccatores ſignificans ac taxans,
Ioan 3.
ait: Non veniunt ad lucem, ne redarguantur eorum opera. Omnis enim
†al. malè.
qui † mala agit, odit lucem. Rurſusque ait: Dum lucem habetis, ambulate
Ioan 12.
ad lucem; vt non vos tenebræ comprehendant. Et denuò: Ego (inquit) ve-
Ioan. 3 10.
ni in mundum, non vt pereant, ſed vt vitam habeant. Et iterum: Non ve-
Ioan. 3.
ni vt iudicem mundum, ſed vt ſaluem illum. Ac rurſus: Animam meam
Ioan. 10.
pono pro ouibus meis. Quæ verba tamquam aromata audiens mulier pecca- C
trix vbique prædicari, & omnibus dignis odorem vitæ præbere; mala ſua ope-
ra ſecum reputans, ſtatim obliuioni illa tradidit, deplorans infamiam ac turpi-
tudinem ſuam, & mala inde ſecutura conſiderans: magna quippe tribulatio &
1. Cor. 6. 10 & 2 Pet. 2. & Iudæ 1.
anguſtia ac dolor fornicarijs illic erit. Atque ab iſtis ſibi peccatrix hæc metuens,
vitam in melius commutauit, ac pœnitentiam egit: & non amplius peccatrix
remanſit, ſed illicò quauis virgine caſtior verecundiorque euaſit. Seorſum enim
ſedens, iudicium ſibi conſtituit, & ſeipſam coarguens intra ſe dicebat: Hei mi-
hi, hei mihi peccatrici, laſciuæ atque impudicæ; quouſque à malis, & peccatis
non recedo? quouſque Dei miſericordiam mecum non reputo: & quomodo
propter me inſtar ouis oberrantem, cunctas vias circumiuerit Dominus? Nam
Pſalm 17. Lucæ 7. Pſalm. 135.
mei cauſſa cælos inclinauit, & deſcendit, propter me, apud peccatorem Phariſæ-
um conuiuatur, qui dat eſcam omni carni: ad peccatorem acceſſit, qui omnis D
peccati eſt expers. Menſæ terrenæ particeps fit, qui cunctos nutrit. In terra
Pſalm 17.
diſcumbit, qui fertur ſuper Cherubim. Accumbit, & cunctis peccatoribus chi-
†al. remittit atque condonat.
rographum ſuorum peccatorum † donat. Quid manes, atque exſpectas? Con-
Matth. 6. & Mar. 2
fide, ô anima mea; audacter accede: non enim venit vt iuſtos ſaluaret, ſed
peccatores ad pœnitentiam vocaret. Hæc, ipſa ſecum dicente, ſtatim † bona in-
†al bonus ac gratus veniæ obtentæ odor.
dulgentiæ atque remiſſionis fragrantia ſuper peccatricem ex menſa Chriſti ve-
nit. Et quæ aliquando fuerat laſciua atque impudica, nunc facta eſt modeſta
ac caſta: quæ quondam fera, nunc autem ouis: olim peccati ſerua, at nunc per
pœnitentiam libera: olim meretrix, nunc verò honeſta atque pudica. Et ſanè
cùm auxilium perſenſiſſet, alacri mox animo venit ad redemptorem: cernensque
Matth 15. Ibidem.
in menſa Dominum, non quæſiuit ſicut Chananæa micas; ſed ipſum panem vitæ
amplexa eſt. Chananæa enim pro filia à dæmonio vexata interpellabat, & dum
ſeipſam canis nomine appellari audiret, micas de menſa cadentes petijt. Hæc E
Lucæ 7.
verò non filiam dæmonio vexatam habebat; ſed totum corpus laſciuiæ atque
impudicitiæ dæmoniacæ deditum. Verùm Chananæa prorſus fortiter clama-
Matth. 15. & Mar 7.
bat: Miſerere mei, fili Dauid; filia mea malè à dæmonio torquetur. At pecca-
Pſalm. 7.
trix hæc, non clamorem edebat: ſed conſiderans, quòd ipſe omnia vt Deus noſ-
ſet, ſilens ore, corde cum cordis inſpectore ad ſcrutatore loquebatur; & plorans,
Lucæ 7.
deoſculabatur pedes, atque ita Dominum ad ſui compaſſionem indulgentiam-
que induxit. Cæterùm vellem, fratres, ſapientis huius fœminæ mentem inda-
gare, & qua ratione illam Dominus exceperit, cognoſcere; & quomodo ani-
mæ tene-

Digitized by Google

A mæ tenebris circũfuſæ Chriſtus illuxerit. Etenim verè vaticinatus eſt Dauid: Spe-
cioſus forma præ filijs hominum Dominus: & non ſolùm ſpecioſus, ſed & ſpecio- Pſalm.44.
ſorum amator. Siquidem hanc, priuſquam ad ipſum ingrederetur, cognoſcebat
* bono ac pulchro animæ propoſito decoratam eſſe. Sed ſi videatur, etiam dictũ * al. caſti ac ſan-
Euangelij audiamus: Accũbente quippe Chriſto in domo Phariſæi, mulier quæ- cti animi habẽ-
dam in ciuitate peccatrix audiuit atque intellexit: quæ & accepto ſecum vnguen- re propoſitum. Lucæ 7.
to pretioſo, ingreſſa vnxit ipſius pedes, ac lachrymis rigauit, capilliſq; capitis abſ-
terſit. Magnum profectò ſtudium, atq; diligentia mulieris, magnus ſalutis curſus:
magnum animæ, voluntatiſque à periculo liberari cupientis propoſitum. Audi-
uit, & feſtinauit, adiecit * ac impulit cogitationem ad pœnitentiam, hæc apud ſe * ὤθησε.
dicens: O anima peccatrix, atque infeliciſſima, quem exſpectas, & quid attendis?
Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies ſalutis. Ecce, purus atque imma- 1.Cor.6.
B culatus, quem quæris, aduenit. Ecce adeſt, qui tollit ac delet, abſtergitq; peccata. Ioann.1.
Adeſt iam vnguentum, quouſque in cœno atque fœtore cunctaris? ad ipſum abi-
to: nam & ipſe propter te venit. Dimitte cuncta vana præterita; & concupiſce,
quæ nunc ſe offerunt, ſpecioſa: illa enim abominabilia ſunt, hæc verò deſidera-
bilia, & æterna. Deteſtare mentem, atque volũtatem antiquam: & iam eum, qui
vnguenta creauit, inunge. Inueniſti amatorem, ſuper omnes quos prius amicos
habuiſti. Illos quippe amans, multis teipſam peccatis * coinquinaſti: hunc verò * ἐμόλυνας.
ſi amaueris; etiam peccata priora, quæ ex illis acquiſiuiſti, ipſe tibi indulgebit atq;
remittet. Hæc, ſecũ ipſa conſiderans atq; expendens, domũ ſubit, & dicit: Ab anti-
quis recedo malis, & recenti bono placeo atq; adhæreo. Inſufflo * & abrenuntio * ἐμφυσῶ καὶ ἀποτάσσομαι.
cuiuis malo, & cum bono deinceps pactum ineo. Prophetam quippe Dauidem
C dicentem audiui: Accedite ad eum, & illuminamini. ipſumq; etiam Dominum Pſalm.33.
aſſerentem: Appropinquate mihi, & appropinquabo vobis. Et ego appropinqua- Iacob.4.
bo Deo: ſed vereor ego peccatrix accedere ad eum, qui omnis peccati eſt expers, 1.Pet.2.
cœnum ego ac limus ad ipſum vnguentum: at habeo arrhabonem miſericor-
diæ, ipſius vocem dicentem: Venite ad me, omnes peccatores. Non improperat Matth.11.
mihi. neque dicit mihi: Recede hinc à me, peccatrix. Quamdiu hactenus in te-
nebris degiſti, & modò viſura venis me iuſtitiæ Solem? Sed quid moras nectam,
& attendam? Accipiam vnguentum, & ibo ad ipſum; faciamque Phariſæi domũ Lucæ 7.
* illuminatricem; ac lachrymarum fluentis lauacrum * atque piſcinam mihi pa- * φωτιστήριον.
rabo, & alabaſtrum vnguenti pro baltheo atque ſignaculo ſumam fidelium, in * κολυμβήθραν.
* fronte: pœnitentiæque remedio mea expiabo peccata; & ſalubri verbo ipſius, * κατὰ μέτωπον.
laqueos diaboli effugiam. Nihil mihi * deſperãdum eſt. Noui in veteri teſtamen- * ἀπελπιστέον.
D to * Raac meretricem in porta ciuitatis miſericordiã ſui peccati obtinuiſſe: verùm * al. Raab.
ipſa exploratores filiorum Iſrael ſuſcipiens, pro hoſpitalitatis mercede vitam re- Ioſu. 2.
cepit. Qui enim ſeruauit illam Ieſus filius Naue, figuram veri IESV referebat, Heb. 11. & Iacob 2.
bona meretrici pro opere bono donans, retribuenſq;. Si igitur tunc nomen IE- Ioſue 2.
SV, ſalutem & remiſſionem peccatorum præbuit: nũc verus IESVS virgo ipſe, A MINORE AD MAIVS.
& ex Virgine, peccatricem hoſpitio excipientem, & vnguento pedes vngentem
repellet; nec peccata ei cõdonabit? Atqui ibi * Raab à ſe dimiſit exploratores: ego * al. Raac.
verò retinere eum conor, quem deſideraui: non quidem vt illa, exploratores
multos; ſed hunc tanquam Epiſcopum omnium animarum hominum. Ecce iam,
ſicut ante dixi, tempus aduenit, quod videre concupiui. Illuxit mihi dies & Sol
iuſtitiæ, annuſq; acceptabilis à Domino, & magna à Deo viſitatio. Verè enim vi-
ſitauit nos Oriens ex alto, * illuminare his qui in tenebris & in vmbra mortis ſe- Lucæ 1.
E dent. In domo Simonis diuerſatur Dominus, ad ipſum proficiſcar: ſed quid fa- * i. ad illuminandum.
ciam? Flebone quemadmodum Anna ſuam deplorauit ſterilitatem? at exiſtima- Lucæ 7.
bit me Simon velut temulentam, ſicut olim Heli ſacerdos etiã reputabat Annam. 1.Reg.1.
Cæterùm corde meo in precibus ad pedes Chriſti perſiſtã, illudq; cum lachrymis Ibidem.
faciam. Auxiliata autem eſt fides peccatricis puro atque ſyncero eius propoſito; Lucæ 7.
venitq; ad venditorem vnguenti, & dicere cœpit ipſi: Quoniã magnus mihi ami- Ibidem.
cus præ cunctis filijs hominum aduenit, ſi egregium * ac præſtantiſſimum aliquod * ἔνδοξον.
vnguentum habeas, da mihi: vt pro dignitate offeram ei, qui meritò à me ama-
tur, quique cor meum ac renes incendit atque inflammauit: de pretio autem nõ
ſit tibi curæ. Si oportuerit me cuncta etiã vſque ad corpus & oſſa vendere, & dare

Digitized by Google

A omnia nouit; & quæ ac quanta debeam, callet, & à quibus quotque temporibus
ego rea ſim ac debitrix. Ideo cùm videret illum omnia noſſe, nihilque malorũ
ab ipſa admiſſorum eſſe quod eum lateret, cum ſilentio ad illum acceſſit ſuſpirãs
ac lachrymans: & corde cuncta ſua debita confitens, Deum placatum, reconci-
liatumque ſibi reddidit. Tace ergo & tu Phariſæe, vt tibi quoque Dominus tua
debita remittat. Ne tu culpæ * obnoxius cùm ſis, ream condemnes. Ne tu vilis & *al. reus.
abiectus cùm ſis, humilem * abiectamque deprimas: ſed quieſcas, ac conticeſcas. * ἐξουδενωμένην
Neque enim tuis, neque illius ego rebus indigeo: verùm vtriſque condonatu-
rus debitum veni. Duorum quippe debitorum ſum creditor benigniſſimus; nec Pulchra & ac-
ſolùm vobis, ſed & omnibus non habentibus vnde reddant, ſi modò debitũ con- commoda Cre-
feſſi fuerint; & me, vt per pœnitentiæ chirographum eis condonem, rogauerint. ditoris expoſi-tio.
B Si quis ergo debitorem ſe nouerit; veniat & accedat dono ac gratia baptiſmi pœ-
nitentiæ: & per eam, ſuo debito liberabitur. Ite igitur, ecce iam debita vobis re- Cohortatio ad
miſſa, iam omni obligatione liberi eſtis, gratia liberati. Ne igitur aliud vobis chi- auditores.
rographum inſeratis priore proſciſſo. Cæterùm Domine mi IESV Chriſte, quo- PRECATIO.
niam quæ debeo tibi, non habeo, nec reddere valeo; (multis enim iniquitatibus
meis, totam * ſummam ſimul & lucrum malè conſumpſi,) ideo obſecro, ne re- * κεφάλαιον σὺν
quiras à me quam tribuiſti mihi animæ ſummam, & corporis vſuram ac lucrum: τῷ τόκῳ.
ſed pondere atque grauitate debitorum meorum me ſubleua, vt benigniſſimus. Lucæ 7.
& dic quoque mihi, ſicut peccatrici: Remittuntur tibi peccata multa. Tu enim 1. Pet. 2.
ſolus abſque peccato es, & bonus atque benignus, qui & peccata remittis. * Tibiq; Lucæ 18.
debetur gloria, honor, & potentia, ſimul cum Patre, & ſancto Spiritu, in æterna *al. Teq; decet gloria, nunc &
C ſecula ſeculorum. Amen. ſemper, & in ſecula ſeculorũ: Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

Reperitur hic Sermo Græcè ſub nomine S. Ioannis Chryſoſtomi in varijs illuſtrioribus Bibliothec. nimirum Vaticana, Cryptaferrat. Sirletana, ac iam Columnen. Sfortiana S. Floræ itẽ Antonij Card. Caraſa, ex cuius MS. Codice eum Græcè deſcriptum habemus, necnon Veneta S. Marci, & Regia Galliæ, &c. vt dubitare de Auctore non debeamus, cuius non ſolùm nomen, ſed & ſpiritum ac phraſim refert. Viſum autem eſt conſultò eumdem hic Sermonem, poſt alterum Ephræmiticum in Peccatricem & Phariſæum, edere: tum quòd eiuſdem cum illo ſit argumenti; tum quòd ante hac Latinè (quod ſciatur) non prodierit, quæ etiam ratio me ad illius recentem traductionem permouit: tum verò quòd in MS. Vatic. & Cryptafer. ſub lit. A. immediatè poſt alterum illum S. Patris Ephræm ſubijciatur; quarè
D *& nos hîc opportunè eumdem addidimus, alteriq; ſubiecimus, quòd ad illius quoque illuſtrationem plurimum faciat.*

Atque ab iſtis ſibi Peccatrix hæc metuens, vitam in melius commutauit, & non amplius peccatrix remanſit, ſed illicò quauis virgine caſtior euaſit, *&c.*] *Vbi alia lectio paullò aliter ſic:* Atque hinc à futuris malis mulier peccatrix, ob vitam præteritam in ſordibus peccatorum tranſactam, ſibi metuens; de reſipiſcendo, ac melius deinceps in gratia Dei viuendo, ſeriò mentem adiecit: & non amplius in peccatis perſtitit, ſed ita mox ſe geſſit, vt virgines honeſtate ſuperaret, &c. *Suffragaturq; ſententia S. Gregorij Papæ in homil. ſic de eadem Peccatrice loquentis:* Quot in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta. conuertit ad virtutum numerum, numerum criminum, vt totum Deo ſeruiret in patientia, quidquid ex ſe Deum contempſerat in culpa. Sic igitur meretrix effecta eſt honeſtior virginibus, &c. *ita ibi S. Gregorius cognomine Magnus.*

Inueniſti amatorem ſuper omnes, quos prius amicos habuiſti: Illos quippe amans, multis teipſam peccatis coinquinaſti, *&c.*] *Differentiam ponit inter amorem Dei, & ſeculi; carnalem item, & ſpiritalem: quantumq; damni ac mali ex carnali ac improbo amore naſcatur; ſicut contra, quantum*
E *boni animæ ex Dei amore, atque ſpiritali proueniat, exemplo hic Peccatricis pœnitentiam agentis optimè oſtendit. Quod porrò hic dicitur:* multis te ipſam peccatis coinquinaſti, *&c. Græcè eſt* ἐκοίνωσας, *& non* ἐκίνησας, *vt mendosè in alio hic exemplari habetur. nam* κοινόω *.i. communico, etiam Hebraicè more ponitur pro (inquino) vt hoc loco, & in ſacris litteris ſæpius, quod Iudæi animalia quædam immunda, à quorum eſu abſtinebant, communia vocarent, &c. vt in Act.* ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου *.i. quæ Deus purificauit, tu commune atque immundum ne dixeris, &c. Act. 10.*

Paullò poſtea ſequitur: Accipiam vnguentum, & ibo ad ipſum, faciamque Phariſæi domum illuminatricem; ac lachrymarum fluentis, lauacrum atque piſcinam mihi parabo, & alabaſtrum vnguenti pro ſignaculo ſumam fidelium in fronte, *&c.*] *Vbi quod dicit (*φωτιστήριον,*) nos illuminatricem vertimus, nec conuenientiori vocabulo vim rei hic explicare potuimus. fuit enim hoc nomen*

olim

olim apud SS. Patres ac præſertim Græcos nomen penè proprium, idem ſignificans quod βαπτιστήριον. nam & φωτισμὸν, baptiſmum appellant, propter lumen fidei quo colluſtramur in baptiſmo; ſecundùm illud Pauli, ad Heb. 10. Rememoramini priſtinos dies, quibus illuminati magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum, &c. quibus Apoſtoli verbis tempus ſignificari baptiſmi, haud obſcurè in tract. de Baptiſmo etiam indicat Catechiſmus Concilij Trident. ad parochos. Et quia mulier hæc peccatrix, ſiue Magdalena contritione ac lachrymis ſe veluti baptiſmo quodam conſperſit, ideo haud immeritò locum hic appellat φωτιστήριον: atque ideo etiam rectè addit deinde κολυμβήθραν .i. piſcinam, &c. ac σφραγῖδα .i. ſignaculũ. nam & in Baptiſmo adhibetur hæc metaphora, quòd nimirũ veluti ſigno aliquo oues Chriſti efficiamur, & charactere notemur ac diſtinguamur à cæteris gentibus baptiſmi Sacramento non ablutis, &c. De quo, plura Magnus Baſilius in exhortation. ad Baptiſmum. ac S. Gregorius Nazianzenus in Orat. in ſacrũ Baptiſma, & Nicetas in eandem orat. & S. Ioannes Chryſoſtomus in Homilia 4. ad Baptizandos, tomo 5. quæ incipit: O quàm dulcis iſta fratrum cateruа conuenit, *&c. vbi multa & diuerſa nomina, atque appellationes Baptiſmi, à S. Chryſoſtomo in medium adducuntur, & ſuis rationibus atque auctoritatibus explicantur, quæ pro noſtro hic inſtituto optimè ſeruiunt, quadrantque.*

EIVSDEM

BEATI EPHRAEM SYRI

Encomium, in ſanctum ac Magnum Baſilium.

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerardo Voſſio.

Ex antiquiſſimo MS. Codic. Græco monaſt. Cryptæferrat.

Adluſio ad cap. 12. Tobiæ.

PRæbete mihi aures, Fratres chariſſimi, & pulcherrimam vobis narrationem exponam. Siquidem Regum conſilia arcana tenere, pulchrum: at Dei myſteria reuelare bonũ eſt, qui propter ſuos famulos fideles, corroborare ſolet imbecillos: quorum primus ego ſum. Deſideriũ itaq; mihi inceſſit, attingendi res quæ ad curãdam infelicem meam animã faciunt. Telam ego hodie volo exordiri ex pulcherrima lana rationalis ouis. Veſtem cupio varijs * diſtinctã coloribus pertexere, ex vellere * ſpiritalis atque optabilis linguæ. Arietẽ enim aliquando vidi, cui pulchra erat pellis, & cornua ratione prædita diuinitus loquentia: ad quem ego propius cum multa anxietate accedens, paruum * filum ex ipſo ſenſim abſtuli. Inuaſit autem me timor intolerabilis, quòd cùm ſatis prudens atque intelligens nõ eſſem, talia tentare ſim auſus. Vultis igitur vobis palam dici, quis ac qualis iſte ſit aries, qui tantis ac tam elegantibus, varijsq; coloribus exornatus eſt? Sapiens hic eſt & fidelis Baſilius, Cappadocenſiũ Epiſcopus: qui in ciuitate Cæſarea, ſalutaria vniuerſo terrarum orbi præſcripſit dogmata. Baſilius etenim verè greſſus eſt virtutum, liber laudũ, vita miraculorum: qui in carne gradiens, ſpiritu incedebat; cõmunemq; cũ alijs in terra vitã degens, ſuperna contẽplabatur: beryllĩũ * plectrũ myſticæ citharæ, regionẽ ſanctorũ Angelorũ oblectans: certus agnus matricis vitę, Spiritus ſancti * agrum ac hortum illuſtrans; deſiderio atque amore exultans, ac florem ex ima radice pretioſiſſimæ Crucis decerpens: præſepe ſacrorum dogmatum: lingua verborum: præmium rectarum atq; vtiliũ cogitationum, demergẽs ſeipſum in profundũ Scripturarũ, & præclaram inde margaritam exhauriens: racemus ornatus diuinæ vitis, cælitus diuinam dulcedinem enuntians: membrana pulchra diuinæ ſapientiæ, quæ de cælo diuinas elementorum impreſſiones accepit: optimus * regni ſuperni campus, qui Deo fructus producit iuſtitiæ: collis varijs ornatus floribus myſtici roſeti, cuius odor in ipſum cælum redolet ac ſpirat. qui clamat in Domino grata cãtica: & accipit in cælis coronas, quæ facilè * ac perlibẽter admittũtur. qui intelligit gratiã; & inſtar Iacob gratiarũ actionem reddit Saluatori vniuerſorum: Spiritus, inquiẽs, Domini, qui fecit me, & Spiritus omnipotentis: confirmãs ſcilicet, quòd per Spiritum ſanctum cunctis Ieſum Chriſtum prædicaret. Adhuc orationi attexere cupio, quæ ad encomia pertinent: vt quaſi * epulis & cõmemoratione iuſti, precibus noſtris cognitionem inueniamus atq; compunctionẽ. Oportet igitur radium ſpiritus reſumere, & ſententiarum filum com-

* ποικιλτικήν.
* νεῦσιν.
* κρόκην. al. ſubtegmen, tramam, lanam.
Arieti Baſilius comparatur.
S. Baſilij laudũ præconia, & epitheta varia.
* βηρύλλιον πλῆκτρον i. plectrũ pretioſum ex beryllo lapide conſtans, &c.
* .i. Eccleſiam.
* βέλτιστον χωρίον
* εὐπρόσδεκτα.
Gene 28. 31. 35.
Eſa. 61. 66.
* al. oblectatione & recordatione iuſti.

A comparare, atque ita huiuſmodi opus efficere, velut in * ſtamina tramam conij- * ἐν τοῖς στήμοσιν ... ὑφάσματα
ciens. Si quis enim filum hoc diligenter neuerit; ſtolam immortalitatis, deſiderã-
tibus ipſam præbebit. Tales ſunt primitiæ myſtici * alũni, talia vectigalia fructuſq; * al. gregis.
ſanctæ poſſeſſionis. ſic aſſiduè abundabat doctrina eos induens qui cum eo verſa- Baſilius, vt ſpiritalis aries fuerit armenti Chriſti.
bantur, ſpiritalis aries armenti Chriſti, in miſerationibus efflorescens illuſtris Ec-
cleſiæ: tonſura quidem ſua pauperes refouens, cornibus verò diuites fodiens; atq;
in ipſis penetralibus dies noctesq; conſiſtens, ab alto gratiam accepit, vnde quo-
tidie florenti ſermone immutabilem mundum animabus renouabat, cunctis ve-
rò ſeſe accommodans, varietate ſua non ſuperabatur. Cùm enim in floribus in-
corruptibilibus vegetaretur, cùm ſanctis nutriretur florum caliculis, cùm ſem-
per in Scripturas incũberet, ac regulis Apoſtolicis vacaret, ſacriſq; tibijs decan-
B taret, ideo & fluminis inſtar fluebat eius oratio, & iuſtitia velut fluctus maris. Ibi
* ſugebat diuinas cogitationes, inde verò guſtabat verba æterna: ibi deguſtabat * ἐνεθήλαζε.
* ſplendidas epulas, inde autem reſonabat amabilia verba. Non enim auſterus, * al. immortales.
aut vulgaris erat ei cibus: ſed aut roſa, ac liliũ, crocus, & cinnamomũ huiuſmodi Allegoriæ pulchræ, & accommodæ.
paſcua obſeruabat myſtico germine tãquam balſamo cibum imbuens: propterea
& præclara illius erant vellera, quæ eſſent ad diuinorũ dogmatum * texturam ac- * ὕφην.
commodata. Et quid pluribus de hoc ariete agere opus eſt; vbi ſermo factus eſt
vas perfectũ, vas autẽ non qualecumq;, ſed quale Petrus vidit, quattuor initijs ſub- Act. 10.
mitti de cælo. cæterùm illud ad terram deſcendens, volatilia cæli, & quadrupedia Ibidem.
terræ ſe continere oſtendit: at Baſilius in cælum aſcenſum inueniẽs, oracula no-
bis demonſtrauit * inclyta & admirabilia. Atque illud quidem vas ad modicum * κλεινά.
C tẽpus apparuit, & * conformata eſt ſpecies eius, reuelataq; vni ſoli: hic autẽ multo * ἀνεπλάσθη.
tempore in altum ſublatus, gratiam Spiritus ſubminiſtrauit multis. Per illud, Pe-
trus è cælo audiuit: quæ ego purificaui, tu quoque participa. De hoc autem, dictũ Alludit ad verba Act. 10. Quod Deus purificauit, &c.
eſt omnibus: quem ego ſanctificaui, & vos honorate. Quis igitur non laudaret,
quem Pater glorificauit: aut quis eum non honoraret, quem Filius ſanctificauit;
aut quis illũ non beatũ prædicaret, quem ſapiens atq; intelligens, & * venerandus * αἰδέσιμος.
Spiritus beatificauit? Papæ; quomodo complacuit ſibi conſiliũ potentioris in eo
habitare, & incedere. Requieſcam enim, inquit Dominus, ſuper manſuetum & Eſai. 66.
contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos. Sic ipſius gratia mentem pro-
luit, * atque inundauit. Illa quippe veneranda & perennia fluenta eiuſmodi ſunt, * ἐπεκλύσατο.
quæ illos etiã qui ſuis peccatis inquinati ſunt, ita cõpoſitos & ornatos reddant, vt
eos etiã qui baptizati ſunt. Vbi ergo Dominus miſerendi occaſione ſe offerẽte in
D quadã ciuitate, miſericordia motus eſt ſuper me, illic vocem ad me dicentem au- Viſio S. Ephræm.
diui: Surge, ô Ephræm, & comede cogitationes * atq; ſententias. Cui reſpondẽs, * νοήματα.
dixi in magna anxietate: Vnde ego, Domine, comedam? Et ait ad me: Ecce in do-
mo mea, vas ſplendidũ eſt ac magnificũ, quod tibi ſuppeditabit cibũ. Super dictis
autem, multũ admiratus, exurgens perueni ad templũ Altiſſimi: & cùm ſenſim ad Eadem ſunt apud Amphilochium.
veſtibulum aſcendiſſem, & præ deſiderio in introitũ proſpexiſſem, vidi in Sanctis
ſanctorũ vas electionis coram armento ouiũ præclarè extẽſum, verbiſq; maieſta-
te plenis exornatũ atq; diſtinctũ, omniumq́ue oculos in illud defixos. Vidi tem-
plum ab eo, ſpiritu vegetatũ, eiuſque in viduas ac orphanos potiſſimum com-
miſerationem. Vidi ibi apud eum, fluminis inſtar lachrymarum fluenta, & vel-
lus vitæ cunctis quaſi aureos * radios diffundens: ipſum autẽ Paſtorẽ pennis ſpiri- * χρυσαυγεῖς.
tus ſurſum pro nobis preces ſuſtollentẽ, filumq; orationis deducentẽ. Vidi ab ipſo
eccleſiã ornatã, & dilectã aptiſſimè compoſitã. Proſpexi ab ipſo manare doctrinã
E Pauli, legem Euangeliorũ, & timorẽ myſteriorũ. Proſpexi ibi vtilẽ ac ſalutarẽ ſer-
monem, ad ipſum vſq; cælum fideliter ſe attollentem: atq; (vt rem paucis com-
plectar) vniuerſum illum cætum ſplendoribus gratiæ renidentem. His verò cun-
ctis ita religioſè ex electo vaſe Regni efflorecentibus laudaui ſapientem, & be-
nignum Dominum, qui ſic ipſum glorificantes glorificat. Peracto autem audito-
rio, Spiritu ſancto reuelante, me adeſſe cognouit: qui meam vilitatem accerſen-
dam curans, per Interpretem interrogabat me, dicens: Tune es Ephræm, qui præ- Verba Baſilij ad Ephræm.
clarè collũ inclinatũ iugo ſalutaris verbi ſubieciſti? Et reſpondens, dixi: Ego ſum
Ephræm, qui meipſum à cæleſti curſu ſequeſtraui. cumq; me apprehẽdiſſet, ſancto Baſilius, S. Ephræm oſculatur aduenientem.
ſuo oſculo conſalutauit; inſtruxitq; menſam epulis ſapientis ac ſanctæ & fidelis
animæ

Digitized by Google

animæ ipſius, non quidem corruptibilibus conditam ferculis, ſed immortalibus A
refertam ſententijs. Dicebat enim, quibus rectè * factis poſſimus nobis conciliare Dominum, quo pacto peccatorum prohibeamus inſultus, quo pacto etiam paſſionũ occludamus ingreſſum, quo pacto Apoſtolicæ virtutis poſſeſſionem capiamus: & quo pacto incorruptum placabimus Iudicem. Lugensq; exclamaui, ac dixi: Tu pater, remiſſum ac ſegnem cuſtodi. Tu me in rectam ſemitam dirige. Tu, cor meum lapideum compunge. Ad te enim, ſpirituum * Deus abiecit me: vt animam meam cures. Tu, animæ meæ nauem expedi * atque perduc ad aquam requietis. Hic mihi præclari Magiſtri ſtudium diligenter attende, vnde meam virtutem comprehendit, formam cõplexus eſt, & (vt eo verbo vtar) * virgam corporis: euellensq; indolem irrationabilium paſſionum, detraxit ſiliquas meas ac * tabem oculorum. Subtrahensq; mihi viriditatem ac immaturitatẽ ſermonis, B
æmulatione me cepit, demerſitque me in pocula doctrinæ ſuæ. Tunc ſenſum * ac cogitationem concepit venter meus, pariendi quadraginta Martyrum laudes. omnem enim rationem ac modum tolerantiæ ipſorum meis infudit auribus vir ille egregius: quemadmodum ſcilicet, mortẽ ſibi pro Chriſto delegerint; quantaque pericula deſpexerint, vt ipſum lucrifacerent: tum quot numero Sancti fuerint, reliquaq; pietatis eorum cõmemorabat certamina. Quòd ergo ad eiuſmodi inſignem effectum, nos dignos cenſuerit fidelis Pontifex, vt triumphantium * iſtorum virorum de tam illuſtri martyrij ſui reportata victoria, in alia oratione laudes deſcriptas relinqueremus; eſt quòd ſanctum hunc Chriſti, eiuſdem cum illis admirationis, pariſque honoris virum, beatum prædicemus atque felicem. Nam quemadmodũ Sancti iſti, viriliter Licinio reſtiterunt tyranno, & Doci præſidi: ita & Sanctus hic ſe oppoſuit Valenti, & Ario, ac audaci præfecto. Verùm C
illi ſpinas errorum euellerunt: hic autem hæreticæ inſaniæ tribulos. Illi ſepta Licinij ſoluerunt: hic Valentis edicta euertit. Illi iuſſa * Docis præſidis peſſumdederunt: hic Arij propugnacula confudit. Illi, præfecti temeritatẽ diremerũt: at hic, Modeſti præfecti inſaniam perfregit. Horum ſiquidẽ certamine exſtimulatus, inſtar Phinees, linguas contra Deum fornicantes perfodit: vnde & multo magis calicem bibere deſiderabat, & ſtatuere trophæum per Martyrium ſtudebat. Martyres, propter fidem in Chriſtum, quamcumque in ſe pariter tribulationem tolerantes, fortiter ſuſtinebant: at Baſilius, ob ſpem in Chriſtum, tentationum procellas viriliter pertulit. Illi ſuis veſtibus ſpoliati, mẽbra verberibus ſubiecerunt: Hic vilem atque detritam veſtem colli, ipſumque corpus ſuum cum primis exuere feſtinabat. Illi in * lacu tyrannum in ſua impietate errabundũ ad ſe pertraxerunt, atque honore dignati ſunt: Hic verò in piſcina infideles baptizans, conciliauit illis regnum cælorum. Illi in aquis deſiderio inflammati, lumẽ D
cum coronis ſuper capita ſua conſpexerunt: at hic dogmatibus Sanctiſſimæ Trinitatis incenſus, præmiũ certaminis aduerſum infames, retulit. O quanta improbus machinatus eſt Belial, vt Baſilium à ſuperno Regno ſepararet. Irritauit quippe Reges, Principes, ac populos: Baſilius autem, baſis ac fundamentũ euaſit fidelium. Excitauit omnes procellas ſuas: verùm ignitum Sapientem ne vlla quidem ex parte turbauit. Excitauit tempeſtates per ſuos miniſtros hæreticos: & gubernationis ars magis in Sancto hoc enituit. Aduerſus Eccleſiã excitauit * fluctus maximos: ſed nauem fidei Baſilij ſubmergere nequiuit. Verbis hæreticis impugnauit eum: ſed confeſtim diuinis dogmatibus, in ipſum retorquebatur impetus. Aduerſus eum armauit Arium inſtar Goliath: & tribus ab ipſo lapidibus E
fidei, quaſi funda * miſſis, petebatur. Peruerſa ventorum procella concuſſit turrem ipſius: (venti enim erant ſermones impiorum) at hunc à ſententia non dimouerunt: muniebatur ſiquidem tribus inexpugnabilibus muris immaculatiſſimæ Trinitatis. Emiſit dæmon ſagittas impietatis, * quæ deorum multitudinem inducit: & mox recta ac vera de vnius Dei religione, ſententia fugabatur. Aggrediebantur eum caſtra latrantium canum: & ipſe virga Crucis vulnerabat illos. Pelle rurſus ouina tegebantur lupi: & protinus illorum redarguebat hypocriſim. Feſtinabat iniquus ipſum turbare ſpiritus: & ſubitò iuſtitia viri ſancti vincebatur. Contendebant fictè imitari infideles fidem atque doctrinam illius: & illicò perfida, atque iniqua eorum ſententia detecta eſt. Captabant eius liberta-

tem;

Margin notes:

* ἀνεπαγλακ.
* al. Deus Patrum.
* καλάγαγε
Apoſtrophe ad auditorem.
* τὰς ῥάβδον.
* τὴν φθίσιν.
* φρόνημα
Inſtitutũ Encomij 40 Martyrum, vnde.
Adluſio fit ad Orationem, in 40. Martyres.
Comparatio inter S. Baſilium, & SS 40. Martyres.
* τοῦ ἀνθύπ.
al. Agricolai.
Num. 25.
Pſalm. 105.
Martyrum 40 cum S. Baſilio comparatio.
* ἐν τῇ λίμνῃ.
* κύματα.
* ἀκοντιζόμενοι adludit ad fundam Dauidicã, de qua 1. Reg. 17.
* πολυθεΐας, καὶ μοναρχίας nomine, quid hic denotetur.

A tem; ſtatimq; apparebat illorum * ſtultitia. Cùm autem & aduerſarij nouerint in veneratione atque honore habere virtutem, animiq; fortitudinem: dum graui morbo detineretur filius Tyranni, rogabant Sanctum hunc virum, vt pro eo Deum deprecaretur. Cumque * is hanc conditionem proponeret: ſi eum, inquit, mihi ita tradideris, vt eum ad immaculatã fidẽ traducã, & ab omni doctrinę Arianæ impietate liberem, curabo ego ipſum. Tyrannus * verò cùm eſſet aſſenſus, ſubitò Baſilius pro Imperatore terreno, apud cæleſtem, ſe mediatorem interpoſuit: accepit eius promiſſum, & illi ſanitatem filij mox attulit. Vt autem puerum ſanitati reſtitutum viderent ſerpentes, rurſus leuis Imperatoris mentem deprauârũt; eiusq; filio accepto, baptizârunt illum aqua: non tamen ſpiritu: docebant enim * reijcere Filium Dei, intus * irretientes eum, & foris induentes. Foris ille Chri-
B ſtum induebat, & intus abſcindebat: ideoque non multo poſt, ſpiritum miſeri illius atque infelicis peremit, ingratam illius mentem * declarans. Atque iſta rebus ſtupendis Heliæ non inferiora, ſignisq; Eliſæi non minora Baſilius edidit. Quemadmodum enim illi mortuos ad vitam reuocârunt: ſic & fidelis Baſilius oratione moriturum iam puerũ, à periculo abripuit. Et ſicut rurſus Petrus Ananiam & Saphiram fraudantes de pretio agri, enecauit: ita & Baſilius locum Petri obtinens, eiusq; pariter auctoritatem * libertatemq; participãs, ſua ipſius promiſſione fraudantem Valentem redarguit, eiusq; filium morte multauit: vnde ad ſummam animi deiectionem atque anxietatem redegit miſeros illos, ac Imperatorem ipſum infidelem. Et quis dignè enarrare poterit * imbres miraculorum, quæ oſtendit Beatus ac fidelis Baſilius rebus ipſis? Cùm autem impoſſibile
C ſit narratione complecti tanta illius viri rectè facta; omnibus prætermiſſis, vnum tamen commemorantes, oſtendamus etiam quomodo rationis ac ſenſus expertia ſimul cum viro iſto pugnauerint. Nam cùm omnem mouerent lapidem genimina viperarum, quò iuſtum è medio tollerent, aſſiduè præſertim illius verbis ſimul ac miraculis tamquam telis quibuſdam vulnerati; acceſſerunt poſtulantes è medio eum tolli, atque exterminari: grauis enim, inquiunt, ille nobis eſt etiam * aſpectu, ſiquidem valde noſtris aduerſatur ſermonibus; propterea impoſſibile eſt, ô Imperator, noſtram fidem progreſſum capere, iſto ſuperſtite. Imperator autem illorum * adductus ſermonibus, incubuit ad voluntatem eijciendi Baſilium in exilium: cæterùm calamus ſtatim, nolens iniquo ſubſeruire cõſilio, vltro confractus eſt, inſipientem illum erudiens, quàm enorme facinus patrare niteretur in ſeruum Chriſti, vnam diuinitatem Patris & Filij, & Spiritus ſancti prædicantem, eosque qui ſecus ſentirent aut dicerent, tamquam canes rabidos ſapienter
D reprehendentem. Cùm autem non intelligeret Tyrannus, vt qui inanimato calamo inſenſibilior erat, ac filius erroris, ſecundum quoque arripuit, ad ſubſcribendum ſententiæ exilij, & ad voluntatem ſuam iniquam perficiendam: quẽ etiam vidit confringi, nolentemque communicare malo, quod ipſe facere enitebatur. Quid ſtudes, ô Imperator, in peregrinam eijcere regionem, eum, qui inhabitatorem continet vniuerſa implentem? Cur * circumuenire atque opprimere tentas eum, qui * à nemine capi, expugnariue poteſt? Quamobrem ciuitate pellis ciuem cæleſtem, & domeſticum Dei? Nam ſi & tertium calamum ſumpſeris; etiam cõfringi eum videbis, nolentemq; parere ac cooperari tibi, ſicut etiam reipſa compertum eſt. Tunc perſpicuè coram omnibus, præconis voce victoria pronũtiata eſt, & illuſtre trophæum inuicti militis Chriſti erectum. Tres calami, conſub-
E ſtantialitatem Trinitatis prædicanti, patrocinati ſunt. Manus ad ſententiam proferendam accelerabat: & calami illam iniuſtam demonſtrarũt. Manus ad improbum exilij decretum ſcribendum feſtinabat: & calami inanem feſtinationem ac ſtudium retardabant. Et ſicut virga Moyſis confudit omnes incantatores, & reliquos veneficos Aegypti: ita & calami ſubitò conſilium impiorum, ac filiorum tenebrarum deſtruxerunt. Quomodo te beatificabimus, ô Pater Baſili: qui doctrinę ſtimulo errorem pungis, & abigis? qui * ſoluis atque diſcedis ſagaciter cum apibus, & florida ac iucũda loca diuinitus inſpiratarum Scripturarum inhabitas: vnde nobis flores decerpis propheticos, rorem Apoſtolicum, vitamque Euangelicam, qui ſemper virtutum aluearibus inſides, & ex ijs diuinam nobis * crepidinẽ paras. qui mel diuinæ & immaculatæ fidei ſapienter in Spiritu ſancto operaris. qui

Margin notes:

* al. ὅτε ἀφθονοῦντι leg. ἀφρονοῦντι, ſtultitia.
* τοῦ δὲ προςάντος.
* κἀκείνου δὲ εὐθυμίως
* ἀθετεῖν
* περιβάλλοντες. al. implicantes.
* al. redarguens.
Actor. 5.
* παρρησίας.
* ὄμβρους τῶν θαυμάτων, hic dicit, ob multitudinem ſcilicet ac magnitudinem miraculorum, quibus claruit Baſilius.
* καὶ βλεπόμενος.
* al. deceptus.
Calamus miraculosè confractus.
NOT.
* ἀναλίσκειν.
* τὸν παντὶ ἀνάλωτον.
Trium calamorũ myſtica ſignificatio.
Exod. 7. &.
* ὁ ἐκπλέων. Metaphora à nauigantibus ducta, quando terra ſoluunt.
* κρηπῖδα.

*σφηκῶν. al. fucos. Pſalm. 118.

improbas dèſpicere * veſpas, & fidem in ipſum cælum facere, nos doces. qui cum A
Dauide clamas: Dulcia eloquia tua gutturi meo ſunt, ſuper mel ori meo. O fidelis Baſili, velut Abel acceptus es, & ſicut Noë ſaluatus, tamquam Abrahã, amicus Dei vocatus. vt Iſaac, pro victima Deo oblatus. inſtar Iacob, tentationes fortiter pertuliſti: & ſicut Ioſeph, magnificè glorificatus es. vt Moyſes, Pharaonẽ poſteriorem virga Crucis demerſiſti, mare paſſionum ſecans. vt Aaron, ſummus Sacerdos Domini fuiſti. vt Ieſus filius Naue, inimicos in fugam vertiſti. vt Phinces * æmulator, gratia dignus habitus. vt Eſaias, ſpiritali igne mundatus. vt Ezechiel, ſedentẽ ſuper Cherubim ſpectaſti. Vt Daniel, ora leonũ obturaſti: & ſicut tres pueri, aduerſariorũ flammam rectè conculcaſti. Inſtar Petri, prædicaſti. inſtar Pauli, docuiſti. Inſtar Thomæ, Filium Dei paſſum confeſſus es. Inſtar Matthæi, Marci, Lucæ, & Ioãnis, de rebus diuinis diſſeruiſti. Inſtar Apoſtolorũ, iniquos erudiſti, impios B
conuertiſti, & Deo gratus fuiſti. Deprecare pro me admodum miſerabili, & reuoca me tuis interceſſionibus Pater: fortis imbellem, ſedulus pigrũ, alacris inertem, ſapiens inſipientẽ. Qui theſaurizaſti tibi theſaurũ omniũ virtutũ, me omnis boni operis inopem reducito. Te enim magnificat Pater miſericordiarũ, ac te beatificat Filius Dei, & templum ſanctum te renouat Spiritus ipſe ſanctus. Cui conuenit gloria, potentia, & magnificentia, in infinita ſecula ſeculorum. Amen.

APOSTROPHE AD S. BASILIVM.

*al. zelator.

Adluſio fit ad Eccleſiaſtic. 49. Dan. 3.

S. Ephræm petit iuuari precibus S. Baſilij.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

DE hoc eodem BASILIO ſancto, eiuſq; laudibus luculentiſſimè quoque dixerunt atque ſcripſerunt Gregorius Nyſſenus germanus ipſius frater, & Amphilochius Iconienſis, præſules. Poſt quos & ſuam in eumdem Sanctum, monodiam exarauit S. Gregorius Nazianzenus Epiſcopus, elegantiſſimam ſcilicet, pulcherrimam, longiſſimamq; Orationem Encomiaſticam, qua egregiè accurateq; vitam, actioneſq; Magni Baſilij deſcribit, miruſq; ipſum in cælum laudibus effert. ac de eo quidem ipſe ſuam monodiam exordiens, mox in principio ſic ſcribit: Ego autem & ſi poſtremus omnium ad hoc officium venerim, cùm & Gregorius Nyſſenus, & Amphilochius Iconiẽſis Antiſtites, ac nõnulli alij de eo luculentiſsimè dixerint, veniam iure precabor ab eo primùm de quo agimus. Nam & ipſe dum viueret, me ſæpe meaque ſcripta, ſi quid erraſſem, emendare ſolebat: neque id me pudet, quando eius virtutem pro lege ferè omnes habuerunt, *&c.*] *Plura de eodem particularia reperies apud eumdem Nazianzen. in Oratione, quam habuit in funere Patris. & in pluribus Epiſt. 22. 23. 24. ad diuerſos. & 29. ad Euſebium Epiſcop. Samoſatenſem, cùm ad electionem Baſilij conueniſſet. & in Epitaphio in S. Baſilium. Ac in catalogo ſcript. Eccleſiaſt. apud S. Hieron. in Baſil. item in collectaneis* C
Suidæ. ac apud Philoſtorgium, necnon Theodoritum lib. 4. cap. 19. &c. D

Siquidem Regum conſilia arcana tenere, pulchrum: at Dei myſteria reuelare, bonũ eſt, *&c.*] *Adluſio fit ad illa Tob. 12. verba:* Benedicite Deum cæli, & coram omnibus viuentibus confitemini ei, quia fecit vobiſcum miſericordiam ſuam. Etenim Sacramentum Regis abſcondere, bonũ eſt: opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum eſt, *&c.*] *Siue vt in edit. LXX. legitur:* Myſterium Regis bonum eſt occultare: opera autem Dei reuelare honorificè.] *quod opportunè hic allegat Auctor, quia intendit reuelare ac prædicare myſteria atque magnalia Dei, in fideli & dilecto ſeruo eius Sancto ac Magno Baſilio: cuius deinceps vitam, doctrinam, moreſq; ſanctos deſcribit, & laudum ipſius præconia celebrat.*

Baſilius verè greſſus eſt virtutum, liber laudum, ac vita miraculorum, *&c.*] *Vbi quàm aptè & accommodè S. Baſilius à noſtro Auctore hic dicatur* ἡ βάσις τῶν ἀρετῶν *i. greſſus virtutum, &* ἔλεγχος τῶν ἐπαίνων *i. liber laudum, &c. ipſemet ſubſequenter mox explicat dicens:* qui in carne gradiens, ſpiritu incedebat; communemque cum alijs in terra vitam degens, ſuperna contemplabatur, *&c. quibus accedit, quòd & ipſe modum ac rationem gradiendi & incedendi per viam virtutum alijs* E
in ſua ipſius vita tamquam in virtutum ſpeculo præmuniebat ac demonſtrabat: vt hinc non immeritò & ipſe verarum quoque laudum liber dicatur, tum quòd in ipſo tamquam in libro aliquo omnium virtutum laudes contineantur atque legantur: tum etiã quòd virtutibus laus debeatur, ſicut rectè quoque alibi hoc ipſum Ariſtoteles ſuis confirmat verbis dicens: ὁ μὲν γὰρ ἔπαινος, τῆς ἀρετῆς ἐστι, *id eſt, laus enim virtutis eſt, &c. quòd ſcilicet per eam homo ornetur atque laudetur. Quàm verò omnibus virtutũ numeris Baſilius hic noſter expletus fuerit, varijſq; laudum præconijs, miraculiſq; effulſerit, conſequenter hic in eius Encomio per S. Ephræm deſcripto, eluceſcit.*

Tunc ſenſum ac cogitationem concepit venter meus pariendi quadraginta Martyrum laudes: omnem enim modum tolerantiæ ipſorum meis infudit auribus vir ille egregius, *&c.*] *Adludit haud obſcurè ad ſuum in quadraginta Martyres Encomium, quod partim ex inſtructione, & partim ſuaſu atque impulſu Magni Baſilij (qui prior de illorum laudibus egerat) plenè deſcribendum celebran-*

Digitized by Google

A *brandumq́; in ſe ſuſceperat: ſicut & ipſe conſequenter hic de S. Baſilio & ſeipſo teſtatur apertius, dicens:* Quòd ergo ad eiuſmodi præclarum opus nos dignos cenſuerit fidelis Pontifex, vt triumphantium iſtorum virorum, de tam illuſtri martyrij ſui reportata victoria, in alia Oratione laudes deſcriptas relinqueremus, eſt quòd Sanctum hunc Chriſti virum beatum prædicemus, *&c.*] *Vbi diſertis verbis affirmat S. Baſilium ipſi occaſionem præbuiſſe conſcribendi Orationẽ in laudes Quadraginta inſignium Martyrum; quem & hic conſequenter Sermonem ab eodem Auctore noſtro compoſitum ſubiecimus: in cuius ſtatim principio Auctor huius ſui de illis inſtituti atque promiſſi meminit, dum ait:* Non enim oblitus ſum mei promiſsi, quo vobis de egregijs pollicitus ſum triumphatoribus, quando ea quę Sancti ac fidelis ſunt Baſilij, electi viri Dei enarrabam, *&c.*] *Loquitur autem ibi clarè de hac ſua in S. Baſilium encomiaſtica Oratione.*

Illi in lacu, Tyrannum in ſua impietate errabundum ad ſe pertraxerunt, &c.] *Loquitur de 40. Martyribus, qui carceris cuſtodem prius cum cæteris perſecutoribus ſæuientem, ac Licinio tyranno ad-*
B *hærentem, ex infideli fidelem reddiderunt, atque vt cum ipſis* ἐν τῇ λίμνῃ *.i. in ſtagno, quod pro manibus ciuitatis erat, corona per martyrium potiretur, effecerunt: de quo, plura vide apud S. Baſilium, & hunc noſtrum Auctorem in Orat. in quadraginta Martyres.*

Poſtea vbi eſt: Emiſit ſagittas impietatis, quæ deorum multitudinem inducit, *&c.*] *Vbi* τῆς πολυθείας *nomine, ſignificatur apertè (vt apparet) impietas gentium, quæ multos deos eſſe putabant:* τῆς μοναρχίας *verò, recta & vera vnius Dei religio atque ſententia. vt hic ſit ſenſus: Emiſit ſagittas (ſcilicet dæmon) impietatis, quæ deorum pluralitatem inducit, & confeſtim vera de vnius Dei religione ſententia, per S. Baſilium fugabatur, &c. oſtenditur autem varia Baſilij contra quoſcunque hoſtes victoria.*

EIVSDEM

C
S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Encomium in Sanctos Quadraginta Martyres.

IMAGINEM Sanctorum Martyrum deſcribere cupio, & ſi, cùm non illuſtribus illorũ conſtantiã poſſim exornare coloribus, cõſidero & reformido Dauidem, ne ad me loquatur: Dicit tibi Dominus per me, peccator, quare tu enarras iuſtitias meas? Cupio illorum narrando perſequi fortitudinem, & cõtremiſco; cùm omnis boni operis ſim inops. Magnum ac glorioſum pelagus laudũ patientiæ illorũ * traijcere deſidero: & inſtar inexperti alicuius gubernatoris perhorreſco, ne illorum laudibus celebrandis ſuccumbam. Sanctorũ exercitũ prædicare dum quæro, vertigine laborare incipio, armis iuſtitiæ deſtitutus. In prata illorum
D ingredi cõpellor, & floribus virtutũ bene redolere: ad paradiſum autẽ SS. Martyrum properans, fructibus laudũ capiendis non ſufficio. Currã ad enarrãda victoriæ eorũ brauia: ſed quo pacto? cùm debilis ſim atq; peccator. Quoniam igitur indignus ſum atque infirmus, tacendo priuabo ne vos hac vtilitate: aut potius miſerationibus ac viſceribus pietatis Chriſti confiſus, dicere aggrediar Martyrum encomia? Arbitror autem hoc magis expedire, celebrare ſcilicet laudibus ſanctos Dei Martyres, quàm defodere talentum, & condemnari: præſertim cùm debitor ſim charitati veſtræ, cum fœnore mutuũ rependere. Non enim oblitus ſum mei promiſſi, quo vobis de egregijs pollicitus ſum victoribus, quando ea quæ Sancti ac fidelis ſunt Baſilij, electi viri Dei enarrabã. Subuenite ergo mihi, Sancti, veſtris interceſſionibus; & vos dilecti, ſanctis veſtris precibus: vt Chriſtus ſua gratia linguã
E meam ad dicendum moueat, os ad enarrandum, cor ad intelligentiã, animum ad compunctionẽ, mentem ad illuminationem, eorundemq́; imitationem: vos autem ad ſobrietatem, æmulationem, & auſcultationem, deſideriũ ac vigilantiã, ſtudium atq; continentiã. nam ad hoc præclarũ munus obeundũ, nos vocandos cenſuit fidelis * Põtifex. Sed tempus deinceps eſt ſermonem ad ipſa Athletarũ ſepta admouendi, fratres dilectiſſimi: tempus melius iter aggrediendi, tempus duplicandi lucra talenti. Dixit autẽ * ille in legione quadam quadraginta Martyres piè atque religioſè vixiſſe, qui ſtatim oſtenderũt initio glorioſum ſe efficere chorum, atque honore digniſſimũ: quin & prophetica imagine hiſtoriã nobis propoſuit enarrandã, de ſanctis hiſce Martyribus. Nam Moyſes quadraginta dies ieiunans, in monte Sina legem accepit: At hi iuxta illũ numerũ corpora ad cædem deſti-

Pſalm. 49.
* διαπερᾶσαι.
Matth. 25.
Adludit ad ſuã in magnum Baſilium orationem.
De S. Baſilio loquitur.
* ſcilic. S. Baſilius.
Exod. 24. 34. Deut. 9. 16.

Exod 32. & Deut.9

deſtinantes, vitam æternam adepti ſunt. Et ille quidem populũ inſanientem perſpiciens, tabulas in monte cum indignatione confregit: hi verò, dæmones rabidos deſpicientes, inconcuſſam ſuam fidem ſeruârunt. Iterumq; manſuetus Moyſes tabulas apprehendens, ſic tandem cunctis Hebræis legem ſanxit: Iſti autem in vno Crucifixi ſignaculo, Chriſtum in ſe quaſi legis loco omnibus præſcripſerunt. Et quid mirum eſt, ſi & Eliæ virtutem his inueniamus adæquari? nam in fortitudine cibi vnius, Elias Theſbites per dies quadraginta ad montem Choreb peruenit: at hi corpore Chriſti guſtato, quadraginta pariter ad cælos peruenerunt. Apparuit huic * Deus per iter currenti, dicens: multa adhuc tibi reſtat via, ô Elia. Innotuit quoque iſtis Deus, confirmans intellectũ eorũ, ac dicens: præclarum eſt veſtrum ſtudiũ ad pietatem directũ. Reliquit Zelotes caprinam ſuam pellem ſuper Eliſæum, & aſcendit curru: largitus etiam eſt ſuam pacem Saluator ſuper quadraginta iſtos; & aſſumpſit eos in gloria. Sicut igitur numerus quadraginta dierũ, omnem Noë tempore ſuſtulit laſciuiam: ita & numerus quadraginta Martyrum, iniquam tunc Tyranni inſaniam repulit, eiecitque. Venit columba portans ramũ in ſignum ſerenitatis, Iuſto: abierunt Sancti iſti perferentes labores, & præmia victoriæ offerentes Deo. Accepit arca irrationales victimas, multaſque ex eis in ſacrificium dedit: accepit caminus ſancta corpora, & vniuerſa Domino in ſacrificium adduxit, iuxta quod etiam diuinitus inſpirata nobis teſtatur Scriptura: quoniam omne ſacrificium igne conſumetur. Sed dicat iam nobis voraciſſima fornax, quomodo Sanctorum rurſus contubernalis euaſit? & quo pacto ab Oriente ad partem * Aquilonarem traiecit, quærẽs eiuſmodi ſegetem? & non in Chaldæorum terra perſtiterit, quæ res varias depaſcit; ſtupam, ac ſulphur, bitumen, atque ſarmentum proferens. Quo pacto à Babylone in Sebaſten iam re transferens, accendiſti faculam? Imò verò, inquit, in terra Aſſyriorum habitabam, procul à Romanorum finibus, & vlterius: verùm audiui in regione Boreali quadraginta glebas aureas repertas, & veni igne probatura & illuſtratura illas: vt eaſdẽ probatas artifici ſuo reddam. Nam vbi Domini reperitur opificium, illuc meam transfero * aëris potentiam. officinam enim me fecit Deus, ad ſeparandũ bonos de medio improborũ. In afflictionem namque conſtitutus ſum eorum, qui oderunt Deum; & in indignationem exiſto illorũ, qui non diligunt eum. Cognoſco ſanctos, & ignoro inutiles: abominor impios, & complector pios. Non aduro Sanctos, vt exiſtimant inſipientes: neque lædo fideles, ſicut conſiderant gentiles. Duos ignes poſſideo, & in duobus ego operor; vnum ad mortem, & alterum ad vitam. Inualuit Licinius, & Nabuchodonoſor; plus autẽ Nabuchodonoſor cum miniſtris ſuis: ſiquidem ille Sidrach, Miſach, & Abdenago cum tiaris viuos in fornacem atque ardorem ignis iniecit. Hic autem Sanctos abſque indumentis fractos, omnes ad me emiſit. Et cùm arbitrentur, inquit, iniqui Tyranni, quòd ignem pernicioſum habeam aduerſus fideles, non ſecum reputant, quo pacto vtriſque tamquam ancilla obediens, myſticè miniſtratura venerim. Quos enim accepi viuos, emiſi viuos: & quos tuli mortuos, ad vitam incendi. neque illorũ ſancta inquinaui corpora: neq; horum venerandas minui reliquias. Non ſacrificârũt illi imagini aureæ: neque iſti ignominioſis Idolorum formis. Illos * flamma tamquam ros illuſtres reddidit: hos verò fluminis fluentum purificando illuſtrauit. Tres illic accipiens, hic quattuor effeci, vt quadraginta decadas texerẽt; & quattuor duces * atque promotores quartæ decadis, ante tempora non pauca myſticè deſignaui. Hæc verò effingebam per virtutem illius qui aſtitit Azariæ, & ijs qui cum eo erant in fornace, qui eſt Deus verus, per Prophetam loquens: quoniam ſi in igne conſtiteris, flamma non nocebit tibi. Cernis quantum certamen effecerit memoria præclaræ fortitudinis ſtrenuorum Chriſti pugilum? Volebam ergo rurſum trutinare hic ſermonem, vt pietatis modum perdiſcam. Nam quemadmodum qui numero quadraginta erant, habebant * ſignacula quòd ſtrenui atque inuicti eſſent: ſic & perſpicuè interiora cordis eorũ, Crucifixi figura inſignita erant. Quid enim? & ſi corruptibili corpore coram Rege mortali conſiſtebant; ſpiritu tamen ac mente, immortali Regi ſeruiebant: & omnes Tyranni * immoderationem tenentes, crucem ſignifera figura in mente geſtabant. Non valuit caligo intolerandæ impietatis amorem præclaræ pietatis obſcurare. Non aboleuit

dolus

Marginal notes (left margin, in order): Exod 34 & Deut.10. — 3.Reg.19. — Ibidem. — * al. Angelus Domini. — 4.Reg.2. — Gene.7. & 8. — Gene 8. — Ibidem. — Leuit.6. — * al. Borealem. — Loquitur hic cum fornace. — Fornax ignis fingitur loquẽs. — * f. ignis. — Duplex ignis. — Dan.3. — Fornax Martyrum inducitur loquens. — Adludit ad tres pueros, & hos 40 Martyres. — * al. Illos ex flãma tamquã ros illuſtres ef feci, &c. — * προαγίται. — Ibid. Dan.3. — Eſai.43. — * al. oſtendebãt ſtrenuorum atque inuictorum pugilum ſigna. — * al ſæuitiam ſcientes.

Right-margin section letters: A, B, C, D, E.

A dolus amorem pacis:vt neque rurſus odiũ,charitatis curſum.nõ exſtinxit obſcuri-
tas impiæ idololatriæ,lãpadem illã cognitionis Dei. Non fregit metus illorũ qui
caſtris præerãt,zelũ,neq; ſtudium ad cælũ contendentium. non perturbauit error
luctã virtutis: neq; ipſa pugna verã orationẽ. Inuiſibiliter ſuper terrã ijdem intra
ſe pro ſua dignitate iuuentutem tranſigebant. Foris ſcuto atq; thorace induebantur:
intus Sãctiſſimæ Trinitatis fide armabantur. foris pharetras corpori admouebant:
intus autẽ animæ cuſtodẽ ſapientiam adhibebãt. Foris ſagittas ac tela manibus
circumgeſtabant: intus gloriam & honorẽ Deo deferebant. cùm enim dicantur
Deo eſſe occulta omnia manifeſta, multo magis erunt nota quæ ſunt hominibus
aperta. Foris * hominibus gladium intentabant: intus verò enſem Spiritus
ſancti adhibebant. Alius quidem repellebat ſenſibilẽ barbarũ: alius verò intelli-
B gibilem tyrannum exterminabat. Alius in acie cõtra aduerſarium ſtabat: & alius
aduerſus principatus & poteſtates inuiſibiles pugnabat. Ille hoſtis iugulũ petebat:
hic improbi aduerſarij capita amputabat. Ille inimicorũ inſidias retundebat: hic
verò Beliar fraudes præuidebat. Ille depopulantiũ hoſtiũ ſuperbiã reprimebat: hic
autẽ dæmonũ cuneos * ac copias proculcabat. Licebat enim nouũ & inauditum
in vno certamine videre ſpectaculũ, ac duo * fortitudinis documenta. Idq; profectò
apertè declarat & loquitur, in prælijs quoq; fortes & inſuperabiles eos fuiſſe:
non quidẽ in prælio quaſi vnico cõflictu; nam duplex erat pugna, & duplex prælium:
vnde victoriã vtrimq; reportãtes, iuſtitiæ corona * cincti ſunt. Præclara igitur
perſpicere licet, fratres chariſſimi, iſtius hiſtoriæ ornamẽta. Quadraginta enim
C numero erant * perſonæ, & omnibus diuina prouidẽtia diuerſi aſpectus, ac nominum
appellationes: ſed æqualis inter eos cognominationis pulchritudo. Non expunxit
immarceſſibilẽ ipſorũ pulchritudinem infidelitatis ſqualor, neque erroris
peſtilentia. Non diſſecuit ac ſeparauit eos telum impiorũ, neq; coinquinauit ipſos
ſagitta acuta: quin & indiuiſibilẽ, atq; robuſtã Athletarũ aciem erga Saluatorem
Chriſtum reddidit. O ſingularis ſanctorũ, ac fideliũ conſeſſus. O chorus aërius, &
ſors cæleſtis. O vinculum cõpactum, & nexus indiſſolubilis. O ſplendidum ſympoſium,
& tremenda neceſſitudinis * coniunctio. O via indiuiſa, & concilium ineffabile.
O exercitus incomprehenſibilis, ac ſenatus irreprehenſibilis. O gens ſancta,
& populus electus: hæredes vitæ, atque reſurrectionis: aſtra lucidiſſima, ac lucernæ
inexſtinguibiles: incolæ glorioſi amœniſſimi paradiſi; digni ſponſali thalamo,
& cæleſti vocatione; digni nuptiali conuiuio æternæ lucis. Qui potiora ſibi
mutuo conſtituerunt, vt ſequerentur ſceptrum Regni: qui admouentes manum
aratro, nequaquã reſpexerũt retrorſum: qui reſpuentes honorẽ rerũ præſentium,
D elegerũt ſibi gloriã futurorũ: qui pariter in occiſionem * aſſociati, cõcorditer ad
vitã cõmigrârunt. celebritas ſacra, quæ inter primos fructus charitatis Chriſti relata
eſt. Chorus munitiſſimus eſt, quadraginta militũ turris: quam ſapientiſſimus
ædificauit artifex. acies ſancta, à Deo * erepta ex ore ſecũdi illius Pharaonis. Nam
ſicut Iannes & Mambres, ac Pharao reſtiterunt Moyſi, & exẽplo * propoſiti ſunt:
ita etiam præfectus ille, ac ſathanas, Sanctis hiſce reſiſtentes, citiſſimè vt nequiſſimi
conuicti ſunt. Quo pacto enim quadraginta expugnare potuiſſet, qui ab vno
miriſſimo cõfuſus eſt in Aegypto? Nam ſi Moyſes & Aaron, quos genuerat Abraham,
ita mendacij ſemina ſunt vlti: nonne multò magis qui ex Spiritu ſancto nati
ſunt, erroris dogmata redarguere poterant? Exiſtimabãt principes poſſe ſe ſuis
venenatis verbis ſanctorum Martyrũ perrumpere conſtantiam; quemadmodum
E venefici draconteis ſe putabant ineſcare virgis ſeruum prudentem: verùm ſicut à
vera Moyſis virga, veneficorum baculi conſumpti ſunt; ita ab incõcuſſa Sanctorũ
fide, Iudicum verba ſuperata. Vnde enim Iſrael cõfirmabatur? perſpicuum, quòd
per Moyſen, Aaron, & Mariam. Et Sancti iſti vnde magis corroborabantur? planè
trium exemplo, qui omnibus duces ſunt ad imitandum propoſiti. Denuntiatum
quippe erat, tres ex ijs eſſe, qui verbo doctrinæ omnes ornarent, repræſentantes &
in eo Chriſtũ caput Martyrum: eò quòd libenter admonitiones ſuſciperent, &
in charitate ſibi mutuò parerent, quodq; ad omne opus bonũ obedientes eſſent.
Cernitur vnus illis adeſſe, qui dicebat: quo pacto aduerſarios ſuperauimus? cùm
hos quidem * imminentes, gladio interfecerimus: illos autẽ inter ſe conſpirantes
repulerimus. Sed nõ eſt ita mirabile iſtud, quòd ſenſibilis belli inſultus deſtruxe-

Matt.10. Mar.4.

* al. Exteriori homini inimico gladium intentabant: interiori autẽ hoſti enſem Spiritus ſancti.

* σίφη.

* δύο ἀνδραγαθίας.

* ἀναδήματι.

* al. facies.

* συγγενείας.

Lucæ 9.

* al. congregati.

* al. liberata.

2. Tim 3.

* ὑπογραμμὸς τεθείκασι.

Num. 12. 16.

Exod 7. 8.

Ibidem.

Quadraginta Martyres exemplo Trium puerorum confirmati.

* al. inuadẽtes.

rimus: ſicut multò admirabilius fuerit, tentationũ huius ſeculi & inuiſibilis inimici machinamenta viciſſe. hæc quippe veriſſima eſt palæſtra. hæc ſtrenuitas eſt, & valida fortitudo. hoc certamen eſt glorioſum, & * vexillũ tremendum. hæc victoria eſt atq; potẽtia, & gloria æterna. hæc regio noſtra, atq; corona: hæc fama, & honor, ac laus in Deũ. Dicamus igitur quaſi ſemper & omni tẽpore ad miſericordiſſimũ Dominũ: Deus in nomine tuo ſalua nos. & mox emittet auxiliũ ſuũ ab alto, addetq; vires animabus noſtris. Hoc etenim Daniel proclamãs in lacu, etiam ferarũ agreſtiũ fauces effugit. Huius quoq; Propheta meminit Ionas, in ventrẽ ceti: & ab omni interitu ſaluata eſt vita eius. Ex medio ardẽtis ignis, ſanctiſſimũ hoc nomen tres pueros liberauit: quod idem & nos ab errore eximere poterit, & ab * elatione victoriæ alacritatẽ noſtrã continere. Sicut ergo in momẽtanea hic militia cum hoſtibus cõgreſſi ſumus: ita etiã ad perennẽ dignitatem cõiungamur. & ſicut ad ſummos hic * honoris gradus aſſequendos, feſtinauimus atq; cõtendimus pro omni ſecuritate nos galea induere: ita quoq; animabus noſtris, pro galea ſpẽ ſalutis aſſumamus. Ne igitur locũ noſtrũ diuidat inimicus: neve ſuperbiam aduerſus nos ſtatuat ſeductor. ne ſanctorũ athletarũ deprædetur numerũ: neq; in Deum ſperantium corda territet; eiuſmodi * commeatu Dominus ſanctus, paſſionis ac Martyrij ſui ſocios vbiq; inſtruit. Et alij quidem hoc atq; huiuſmodi viaticum cuſtodiebant, die noctuq; oratione inungentes. alij verò ad illorũ temporum tribunalia ducti, pro omni clero ad Iudicem dicebant: Deum diligimus, te autẽ odio habemus: nobis verò cùm ſis odio, noli diligere nos. Sume igitur zonas noſtras, accipe & corpora: nobis enim nihil optabilius eſt Chriſto. Conſidera porrò hinc ſyncerum deſiderium. perſpice deſiderium ac zelum perfecti amoris: Tolle, tolle corpus noſtrum acclamabant: nihil enim nobis, aiebant, Chriſto eſt optabilius. Quid enim, inquiunt, aſſentaris mentibus noſtris? optabant enim adſpicere verbum cæleſte. Quid ſimulacrorum * inſania nos conaris attrahere? transfiguratus enim eſt Chriſtus in cordibus noſtris. Quid effringere atq; deſtruere tentas fundamenta noſtra: quæ vtiq; ſupra firmam fidei petram firmata ſunt? Quid noui teſtamenti athletas * tentas: quorũ mens ad Altiſſimi miniſterium exercitata eſt? Quid porrò ſurreptitiam, ac falſi nominis conſuetudinem connectis aduerſus rectitudinem, nequiſſime? Munerum promiſſa * prædicis nobis: ſed oleũ ab impijs non ſuſcipimus. agreſtis aſſentator appares in verbis, ſed lenitatem * ſermonis noſtri non confundes. latenter nos omnes perdere cupis: ſed ſeruos Chriſti ſubuertere nunquam poteris. Confundantur igitur ora impudentiſſima loquentium iniquitatem aduerſus Deum: nam Domini eſt victoria, ac potentia, gloria, & honor in ſecula ſeculorum. His atque ſimilibus * ſuperantes generoſi illi pugiles, ad ſupracæleſtem properabant Dominum. Verè igitur fortia horum fuerunt certamina: verè magna fidelium atq; inſignium victorum iſtorũ præmia. nam qua aliâs ratione in tanta perſecutionis perturbatione manſueti remanſiſſent, & inſidias * minimè cũraſſent? Et quamuis in oculis hominũ viſi ſunt * mortui: finis tamen eorum non ſine honore. Tyrannum fregerunt: errorẽ exſtinxerunt, & victoriã retulerũt. præparauerunt pedes ad ſanctè incedendum, in præparationem Euangelij. cinxerunt robore lumbos ad aſcendendum in ſupernam ciuitatem Hieruſalem. Cùm enim lampades ex igne ſpirituali, atq; illud viuificum oleum ſecum geſtarent, his ignis ille fulſit in ſtagno; Sicut enim Iſraeli colũna ignis fuit in mari: ita hic ignis ſanctos Martyres ſaluauit ex medio caliginoſi erroris dæmonum. Hic ipſis cælitus de nocte apparuit, dum algore corpus obrigeſceret. Non reliquit eos diuinus ignis nunc retro, nunc ante apparens. nõ * deſeruit eos nubes, cæleſti dono ſuper illos die noctuq; extenſa. non reliquit eos gratia ſupernæ potentiæ, mentem eorũ in aquis conſolans. Et in exitu quidem filiorũ Iacob, creatura * viſibilis exultauit: at in Sanctorum Martyrum redẽptione, cunctæ inuiſibiles poteſtates exultãrunt. In illis, montes exultauerunt ſicut arietes: In his, Angeli gauiſi ſunt, & ſpirituum Deus. Plura igitur ac maiora, vt exiſtimo, in egregijs iſtis ac ſtrenuis victoribus reluxerunt miracula, quàm in illis veteris teſtamenti. Ibi ſiquidem mare conuerſum eſt in aridam, ne Iſrael pertranſiens ſubmergeretur: hic verò Martyres intra aquas quaſi in thalamo ſuo diuerſantes, non ſunt ſubmerſi. Ibi, oſſa Ioſeph ad Hebræos ſimul * ferebãtur: at hic, corpus Chriſti ſimul cõtinebat Sanctos. Ibi, virga

Aaron

Margin notes: * al. trophæum. — NOT. — Dan. 6. 14. — Ionæ 2. — Dan. 3. — * ἐξ ἐπάρσεως τῆς νίκης. — * ἐπὶ τὰς σαρκικὰς κορυφὰς — * al. ſubſidio. — * εἰδωλομανίᾳ — * al. diuexas. — * al. addicis. — * al. manſuetũ ſermonem noſtrum. — * παραινέσαντες — * ἀνεπιβούλευτοι — Sap. 3. — * vulg mori. — Epheſ. 6. — Martyres vt in ſtagno illuminati ſint. — * al. non extulit, ſed protexit eos. &c. — * Adludit ad illud: Lætata eſt Aegyptus in profectione eorum, &c. Pſalm. 104. — Pſalm. 113. — Exod. 14. & Pſalm. 113. — Gene. 50. Exo. 13 & Ioſu. 24. — * συνήρετο.

Section letters in right margin: A, B, C, D, E

A Aaron conſequebatur populum: hic autem, brachium Domini conſeruabat fideles. Ibi, cymbalorum ſonus in medio vndarum: hic, vox Domini in aquis. Ibi, columna ignis apparebat in millibus: hic, crux Chriſti reſplendebat in Martyribus. Ibi Moyſes & Aaron, ac Maria præerant: at hic, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus. Vides quanta admiratione plena, longeque mari rubro præſtantiora, per fortes illos athletas in ſtagno acciderint? Gloria & adoratio, atque magnificentia ei, qui ipſos in iſtis certaminibus confirmauit. Tunc amarè fleuit, qui iuxta paluſtrem herbam † butomon, papyrum, & arundinem, deliteſcit ſerpens. Tunc corde diſſecabatur, quòd accedere nequiret, ac funditus glorioſum illorum exercitum ſuccendere. Tunc ſtridebat in conflictu oppreſſus, qui aduerſus Sanctos illos, fines orbis turbauerat. Nam qui Iordanem vnico obtu- B tu de medio † tollit, vnica adſperſione Trinitatis præfocabat eum. qui obumbrabatur ramis ac ſurculis, nudus ac perditus lacerque periit, qui arctabat puppim ſuam ſicut cypreſſum, inſtar paſſeris illuſus eſt à ſeruis Dei. Theſaurorum pretioſorum receptaculum erat ſinus ſtagni: & ſacrilegum nequaquam ſecum admittebat. Sibilabat draco, terrorem iis, qui coram erant, incutere tentans: & tamen ſupinus vnà mox ferebatur. repebat pectore ac ventre; & ad aquarum ſtagni ductus non peruenit. Quare ne conturbaret Martyres Chriſti inimicus, Angeli † ſpatium ſtagni cuſtodiebant: hinc quidem Gabriel, illinc verò Michael: & ab alto, Chriſtus vniuerſorum inſpector, qui protinus ſuper ipſos demonſtrauit coronas, vt numerum deficientem expleret; vtque dignus loco indigni referat dignitatem ac meritum Sanctorum in luce: & veniat corona eius, † qui locum ſibi aſſignatum deſeruerat, ſuper caput eius qui Chriſtum deſiderauerat, & (quod etiã C dicere oportet) clanculum Sanctorũ choro adhæſerat. Qui enim cum ipſis fuerat, ab illis pellebatur: & qui ad eos acceſſit, contrarius ipſis fuerat. Qui ad calorẽ confugit, charitate refrixit: & qui frigore tremebat, deſiderio atque amore incenſus eſt. Quin & opportunum hic fuerit referre, chariſsimi, quomodo Iudas ex numero atque collegio Apoſtolorum exierit, & Matthias eius loco ingreſſus ſit: quo pacto item Paulus, qui aliquando ſpirarat minas atque furorem in diſcipulos Domini, factus ſit ipſius diſcipulus. quomodo etiã hic, qui antea perſequebatur prædicatores Chriſti, ipſe Chriſtum Dominũ in ſtagno poſtea inuocauerit: circumfulſitque eum lux de cælo, media nocte, quemadmodũ Paulum tẽpore meridiei. Illius ſquamas detraxit Ananias: huius autem malitiam ſuſtulit Sanctorum exercitus. Ille, D dum perſequutorem agit, vulneratus eſt, & ſanatus: hic autem cùm venatur, captus eſt & ſaluatus, vt quartam decadem ſanctus ipſe cum ſanctis expleret. Quales igitur imagines conferre ſuffecero, cum inuicta illa inſignium athletarum victoria? & quibus figuris aſſimilare potero hiſtoriæ iſtius mutuas † ſimilitudines? Dicam, plura & maiora horum victorum egregiorum tempore, quàm Ieſu Naue, accidiſſe miracula. Ibi ſiquidem quadraginta millia bellatorum in Iericho, errorem ſuſtulerunt ex Iſrael: hic autem quadraginta Martyrum numerus, quæcumque de terra ſculptilia deleuit. Traiecerunt illi fluenta Iordani, occideruntque Sion cum potentia eius: ſubierunt & iſti ſtagneas aquas, ac Sathanam cum miniſtris ipſius dedecorârunt. In † petrinis tunc gladiis circumcidit Ieſus Hebræos, in tentoriis conquieſcens: at in ſanctis largitionibus Chriſtus fideles coronauit athletas, abripiens eos cum luce. Admirabilis erat arca in Ior- E dane: ſed magis ſuſpiciendi hi Sancti in medio aquarum. Iucunda etiam fuit lex, ac virga, & tabulæ: delectabiliora verò in cunctis ſunt oſſa ſanctorum Martyrum. Pretioſum quoque fuit manna, & vrna aurea: at multo his amplius, ſanguis ſanctus. Sicut Leuitæ ex Iordane tulerunt lapides, vt miraculum poſteris dicerent: ita in memoriale, coram Chriſto iacent eædem paſſiones fortiſſimorum pugilum. Sic exornatum eſt teſtamentum nouum pretioſo ſanguine electorum Dei virorum. ita Eccleſia armaturis ſpiritus corroborata eſt, & è terra ad cælos euecta. ita quoque germina ac fructus membrorũ Martyrum, animas fidelium enutriunt; & frumentum electum Deo euadunt, ſeminati ſuper campum ſtagni: & quæcumque dici poſſunt ad germinationem opportuna atque vtilia, piè in corporibus ſuis ſuſcipientes, † gelu, frigus, atque rigorem; deinde etiam ſuperna † virtute calorem, donec ſpica animæ ad ſuperna limina vitæ æter-

Exod. 7. 8. 14. Exod. 15. Exod. 13. 14. Exod. 7. 14. 15. † παρὰ τὴν βούτομον. Exod. 14. & Ioſu. 3. 4. 5. † hoc eſt, ſolo nutu exſiccat. † ταλαιπ. † τοῦ λειποτάκτου. al. qui ac ſtatione ac acie deceſſerat. Antitheſes ſententioſæ. AB EXEMPLIS. Actor. 9. Ibidem. † ἀντιστοιχοῦντα. Conferuntur trophæa 40. Martyrum, cum veteris teſtamenti rebus geſtis. Ioſu. 1. 4. 7. Ioſu. 5. † al. lapideis cultris. Ioſu. 3. 4. 6. Heb. 9. Ibidem. Ioſu. 4. † τὸ κρύος. † al. ſupernè natu.

Digitized by Google

† τῆς πάλαι εὐτυχίας. — næ deportata eſt. O amabiles ſurculi charitatis † atque concordiæ Pauli: quomo- A
do varijs diſtinctam coloribus Lunam obſcurârunt. O veri fructus agriculturæ
† al. ſanctæ. — Petri: quo pacto rabidam obmuteſcere fecerunt locuſtam. O rami † ſancti plan-
tationis Chriſti: quo pacto cuncta corruptionis pericula ſuperârunt. Radices
egerunt in profunditate charitatis: & ſic vehementem fregerunt impetum ven-
torum. Statuerunt etiam amoris carbones acutos, & bruchi ora palo ſuffixe-
runt. granum abſconderunt in † receptaculis ſpiritus; & ſerpentem vulnerârunt
virga arundinea; ac deinde cuncti pariter ſalui atque impolluti, ad dignitatem
† δέκα ἁγνῶν ἀμν. — decem † agnarum commigrârunt. Ipſi eximiam pulchritudinem cæleſtis ſuæ
Matth. 13. — meſſis Deo obtulerunt, & Euangelicis ſermonibus irrigati, centeſimum fructum
† al. in terra condiderunt. — produxerunt: ideoque etiam tyrannica demeſſi falce, manipulos ſalutis in † ter-
ram repoſuerunt. plauſtris verò inde tamquam frumentum, ad latiſſimum Eccle- B
ſiæ adytum vecti ſunt, vt pſalmodijs fideliter impinguati, miſericordiam petenti-
† al. ſtillantem. — bus tribuant. Quis igitur vmquam vidit tales admirandos manipulos † ſtillantes
ſanguinem, & coronas? Quis germina vidit eiuſmodi muneribus conſpicua:
aut corpora, medicamenta hominibus præbentia? Quis porrò linum adſpexit
meſſis tempore demeſſum, & à meſſoribus vegetatum? Vt enim vnum adhuc
ſpirantem cernerent infelices tortores, non aſſumpſerunt eum cum reliquis Mar-
Virile atque præclarum piæ matris facinus. — tyribus: ſtulto igitur conſilio vſi, vnum ex numero ſurripere voluerunt. Cæterùm
diligens colona mater eius, in humeris ipſum tollens, coniunxit reliquis manipu-
lis, vt ad ſpiritalem ſimul aream peruenirent, & ad cumulum * ſpiritalis vocatio-
† ἐν λικμητῆρι λικμῷ. i. in vanno. — nis; vtque in † ventilabro intelligibilis ſpiritus, ipſe citiùs è terra in cælos referatur:
tur: vt qui ſuper terram filium lucis cognouit, introducatur in viuentem ciuita-
tem Hieruſalem, fiatque ſanctus panis cum cæteris in perenni menſa cælorum.
† κατὰ τὴν λεωφόρον. — Sic reputabat ſecum fidelis ac ſancta mater, filium geſtans via † regia. Sic ſuas ſuf- C
fulciebat ceruices, ipſumque ad cæleſtia regna dirigebat. Sic fide contemplabatur
† al. cruentatū. — onus † accumulatum, & ſuum filium iam eruditum. Nam ſi iniqui ac fraudulenti
illi, inquit, operarij permiſerunt mihi fructum meum, & non aggregârunt ſibi;
Vox conſtantis à que intrepidæ matris, in martyrio filij. — ego ne germen dolorum partus mei deſpiciam? Imò verò ipſum colligam, &
Chriſto offeram, vt in immortalitate recipiam eum, quando venerit qui pro
ipſis crucifixus eſt. Non diſſoluor, neque ſuccumbo tali oneri: quoniam mu-
liebrem indulgentiam repudiaui. montes omnis moleſtiæ, & horoſcopia fœ-
minarum diffregi, virilis facta ſum atque robuſta: iter pulcherrimum chariſſi-
mi filij mei amplector, ac ſequor. Nouem menſes ipſum in vtero portaui: vt
deſcendens, continentis ac terræ latitudinem videat. parumper iterum humeris D
† al. αἱμαγμένον. i. cruentatum. ab αἱμάσσω i. cruento, intelligendo hic maſſam illã in aluo cruentã, ſcilic. embrionem. — eum geſtabo: vt aſcendens, cælorum pulchritudinem intueatur. In vtero † con-
cluſum circumgeſtabam eum, donec cum omnibus alijs eum mundo peperiſ-
ſem: cruentatumque rurſus ipſum collo impono, quouſque cum Angelorum
multitudine choræas ducat. Semel eum ex vtero in mundum produxi, venit-
que mortali & caduco amictus corpore: poſtremò autem iam humeris eum al-
tiſſimo & immortali Domino offero, illumque de cætero, loco rerum omnium
† al. de filio meo — habebo. Ecce enim magnus mentem meam ſtupor inuadit; quippe quæ † filium
meum etiam nunc tãto ante proſpicio: & ecce præcurrit mihi, & iuueneſcit. reſu-
pinus mihi puer iacere videtur fractus, ſeſeque in cælum ipſum erigere: vulneri-
bus & cicatricibus notatus eſt vndique, ſtolaque valde glorioſa circumamictus ap-
paret: ſilet ore, & ſpiritu Deum laudat: pennas habet plantas, & ad excelſa pertin-
git. Vox cælitus eum cum martyrij conſortibus inuitat, dicens: Venite, ingredimi-
ni in thalamum lucis. Propterea ſuper his omnibus gaudebo, dicamque ad filium E
Vox matris ad filium Martyrē. — meum: Beatus es, fili dilecte: qualem repentè dignitatem tua pulchritudine
attigiſti ac conſecutus es? qualem nunc hæreditatem tua inuenit iuuentus; diui-
numque conuiuium tua obtinuit vita? Beatæ tuæ ſunt manus, fili chariſſime: quo-
niam inuiſibiles diuitias contrectârunt. Beati tui pedes, dilectiſſime: quoniam
à cæno denſiſſimo iam extracti ſunt. Quoties ego animo mecum reuolui, dicens:
Vnde filio meo nuptias parabo? paupercula ego ſum, & ipſe ignobilis. quo pacto
ergo nos quiſpiam in affinitatem ſecum admittet? quomodo opes acquiram: aut
generis ſplendorem in noſtram vtilitatem ſe inclinantem? Iſta mecum expen-
debam, & non noueram quòd ineffabili modo apud Dominum conſtitutus
† adſtabas.

Digitized by Google

A † adſtabas. Neque cognoueram, fili, quòd oculis intellectus aſcendiſſes, ac ſpiritu ſupernis virtutibus adhæſiſſes. neſciebam quòd corporis paſſiones extinxiſſes & incorporeorum locum omnis paſſionis expertem acquiſiuiſſes. Vnde præclarus in te Rebeccæ quadrat arrhabo, dilecte fili, propter quam, Abraham ſeruum ſuum miſit: at propter te, ſuum vnigenitum Deus. Illa, in fonte † donaria accepit: tu autem in ſtagno immaculatas coronas. Illa, per aquam inaures tulit: ſed tu per ſanguinem gratiam ſpiritus. Non ita puellam decebat tunc accuratus ille ornatus: vt te hodie, propter Chriſtum ſuſcepta vulnera. Non ſic aurum tunc ornauit puellam iuuenculam: quantum te iam martyrij huius flagella. Non ſic obuiam iuuenculæ proceſſit Iſaac in † agro: vt tibi in occurſum venit ipſe Dei filius.

B Non in terram Chananæorum, habitaturus pergis; ſed in ſanctam ciuitatem progenitorum: non vt Abraham ſolum ibi ſpectes, ſed & Deum ipſum patris tui Abraham. Non ergo cognationem ac domum dumtaxat odiſti: ſed & mundum vniuerſum, vt Chriſtum tibi lucrifacias. Ipſe tibi dotes † adſcribit in cælis. Ipſe tuam infantiam illuſtrat, capitique tuo coronam imponit, ac reſidere magnificè facit in ſplendore lucis. Cognoſcebas, fili, me iam diu viduitatem cum extrema paupertate amplexam eſſe: & ideo ſic contendiſti ad patrem orphanorum, & iudicem viduarum confugere. Ideo animam tuam potius elegiſti: vt eam puram & immaculatam Domino gloriæ traderes. ideo fidelium te domicilium vadis conſtituturus in vitam æternam. Suſpicio te, & glorifico Dominum, quòd ita repentè in tantam tranſilieris altitudinem. Ecce tibi ipſi diuitias adinueniſti integras: quas non theſauriſarunt tibi parentes tui antea. Ecce dignitatem inueniſti

C firmam atque infractam: quam non dedit tibi Rex aliquis terrenus. Ecce inueniſti fratres ibi omni ex parte † germanos: quos tibi non peperit pauperrima mater. In iucundum comitatum teipſum retuliſti: & cum fidelibus viatoribus ad Chriſtum modò proficiſceris. pulchram hinc regionem deſideraſti atque amaſti: pulchram dico, & celebrem atque inſignem. Iſtis adhæreſce nunc, & in perpetuum. cum iſtis etiam ad dexteram Patris conſiſte. Paullulum iam hic in plauſtro conquieſce: vt decem ciuitatibus in cælis imperes. Admiſceatur ſanguis tuus pretioſo aliorum ſanguini: vt nomen tuum libro inſcribatur vitæ. Surſum † voluatur rota à reliquis tuis: vt rotas throni Altiſſimi adſpicias. Vnico adhuc momento † recumbe cum ipſis: vt ad cæleſtem manſionem cum ijs peruenias. In ſenſibilem nunc ignem cum eis proficiſcere: vt vero cum ipſis lumine mox induaris. In fornacem vnà cum illis congredere: vt aurum cum ipſis purum egrediaris. Noui quippe ex quali procella erepti ſitis, & in quem modò portum transferimini. Noui vos eiuſdem vocationis

D ſocios factos eſſe, & ad cæleſtem Patrem contendere. Noui vos ad regionem illam capiendam currere: vbi exulat dolor, luctus, ac gemitus. vbi non regnat anguſtia, neque corporis corruptio: non inuidia conſumens, non inimicus inſidiator. vbi non eſt malitia, atque adeò ne vllæ quidem tenebræ: ſed lux † veritatis, & ſplendor decoris. vbi optimus ordo eſt, & beneficentia: vbi ſalus vera, & immortalitas. Cur me non ſimul vobiſcum impius Tyrannus ſupplicijs † affecit? Quare non hanc felicem oppetij mortem, fili, & eſſem beata? Quamobrem ad ſplendidum hoc conuiuium & ego non diſcubui: vt delicias eſſem nacta? An quia nuda ſum, atque peccatrix? an quia miſeranda ſum, & valdè miſerabilis? Verùm non his de cauſſis, vobiſcum non venio: nam qui vocauit vos, pauperum † amator eſt: ſed quòd inter vos, plures non admittatis. Eſtis enim Deo vna quadragenaria cohors: quia eſtis

E deni ac deni ad conuiuium euocati Euangeliorum. & quia in numero quattuor facierum animalium iuſſi † eſtis offerre diuinum currum; omniq; tempore illud, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, Rex gloriæ, dicere. Quoniam ergo talibus dignatus es, mi fili, Chriſtum Saluatorem pro me ora, quando ad vos dicturus eſt; Venite, poſſidete regnum meum, quod præparaui vobis. Recordare mei, fili, cum conſortibus tuis, & mercedem à Patre luminum depoſce mihi: vt ſicut corpus tuum in me animam egit, ac ſpiritum duxit: ita aſpirent mihi cælitus, Chriſti miſerationes. Et ſicuti laceras veſtes meas ſanguis tuus tinxit: ita miſericordiæ Domini, ab alto me irrigent. Et vt tecum veni ad milliare hoc vnum: ſic ad iſtas tecum Sanctorum manſiones perueniam; vt & ego vnà cum ijs Deum prædicem, dicamque quòd non eſt ſanctus, ſicut Dominus Deus noſter?

† al. ἔνδα erat.
Gen. 24.
† ὁρμάσματα. al. monilia.
Ibidem.
† ἐν πεδίῳ.
† προικὸς γράφει.
Viduitas & paupertas in matre Martyris.
† πάντη γνησίους.
Lucæ 19.
† ἐπιλυθῇ.
† ἀνακλίθητι.
Apoc. 21.
† al. vera.
† ἐτιμωρήσατο.
† φιλόπτωχος.
Ezech. 1. 10.
† προσάγειν ἐτάχθητε.
Eſa. 6. Apoc. 4.
Matth. 25.
Iacob. 1.
1. Reg. 2.

Digitized by Google

Lucæ 1. ſter: quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ, & erexit cornu omnium ſeruorum A ſuorum: inimicos confudit, ac pauperes ſaluauit: ipſique ſemper conuenit gloria, & in perpetuum. Ecce quàm myſticam atque arcanam enarrauit tragœdiam †διέπλασεν. apta hæc & vocalis hirundo. En quomodo † effinxit, vt dicitur, aluearis fiſtulas, ad mel conſeruandum, apis iſta ſapientiſſima. En, quantam Scripturarum materi- †περίπολιν ἐκ-θολόωσιν am † florum inſtar collegit, & vndique melle circumdedit. Idcirco veſpæ, ſtimu- †οὐκ ἐκάκωσαν. lo malitiæ non perturbârunt † atque infecerunt fidei ipſius dulcedinem. neque rurſus locum inuenerunt, vbi ſpiritalis mellis pulchritudinem reuelent, ac comedant. Ideoque pia mater tamquam prudens regina fœtum ad ramum vitæ pro- †κηροπηγίαν. ferre cupiens, ipſum † ceroma cum mellificio integrum ſeruans, orationum alimentis munita, opus non fictum ſuperis exhibuit, in myſticam illam cœnam do- †τῇ ἰδέᾳ. num remittens, quod ſuauitate † ac dulcedine guſtus etiam lætificat Angelos. B Quid igitur pro his retribuemus optimæ mulieri? Quid ad iſta dicemus, chariſſimi? ita enim illa amorem ſuum ac deſiderium in Chriſtum demonſtrauit, laudibuſque ipſum celebrauit, vt dicendo vix aſſequi queamus: quare & ex multis pauca ſaltem attuliſſe ei hic encomia ſuffecerit. Siquidem & ex ipſis iam diligenter enarratis, diſcimus hanc fidelem, valdeque Deo deuotam fuiſſe: quoniam quæ ſurſum ſunt ſapiebat, regnique penetralia inſpiciebat, ac immortalitatis præmia apprehendebat. Sanguinum fontes, & corporum vulnera, diuitias perfectas †ἡγουμένη. † arbitrata, mortem filij in immortalitatem iam verſam cernebat, mentis oculis proſpiciens. Dicebat enim: nunc magis me recreas, amantiſſime fili, nuncque te †σῶον. melius educare queo, quàm cùm te ſaluum † atque incolumem produxi ex vtero. Sed quo pacto fieri iſta poſſunt, ô ſancta, fidelis, atque beata? Vides cerebrum con- †ἀποπηδήσαντα fractum. vides pupillas oculorum † exſilientes. vides illis ora contuſa; vides la- C bia in duas partes diuiſa, ipſaſque verborum ſcintillas exſtinctas. & (vt vno verbo dicam) cernis vniuerſam altitudinem corporis, attractione ac pondere verberum mutilatam: & dicis, nunc me viuam magis reddis, amantiſſime fili? Imò verò, inquit, & optimè poſſum, ac valeo. Sed quo pacto, & in quo, ac qua medicina? ego autem amplius dico: quo pacto, & in quo, ac quali gratia? Profe- ram Ezechielem Prophetam in medium, qui euangelizabit ei, quod ad te di- Ezech. 37. xit Dominus, ô adoleſcens: Ecce ego intromittam in oſſa tua ſpiritum, & ſtabunt ſuper pedes ſuos, & viuent in perpetuum. deinde Paulum adducam affir- 1. Theſſ. 4. mantem atque dicentem: Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini: quoniam ipſe Dominus deſcendet de cælo, & reſuſcitabit te in vitam æternam. poſtea ip- Matth. 10. & ſum quoque Dominum, diuina ſua voce ediſſerentem: Qui perdiderit animam Ioan 12. ſuam propter me, in vitam æternam cuſtodiet eam. In iſtis tribus ſignis certis D ac veris, apparuit mihi dilectiſſimus meus filius: & propterea non contemplor illum vt mortuum, ſed tamquam viuentem, atque ſuperſtitem, & permanentem in ſecula. Ideo & me oportebat manifeſtari Tyranno, quòd mater eius ſim: deſiderio enim deſiderauit anima mea videre ipſum bibentem calicem iſtum: & †al. ſuauitate. ecce eum ebibit multa cum † facilitate, & abijt in gloriam, referens mercedem Matth. 15. ſuam. O mulier, magna eſt fides tua: verè, inquam, magna & celebris. magna †ἔπαθλα. fortitudinis tuæ † præmia, ac valida pietatis tuæ brauia. Radix tua ſancta, & Rom. 11. ramus tuus ſanctus, & ſanctitas tua permanebit in æternum. Reliquiſti hominibus nomen gratum, atque amabile: & inueniſti inter Angelos laudem ſempiternam. Vt ſuauis odor agri, in conſpectu agricolæ: ſic bona fragrantia tua coram Ange- †ἐν ἰσοκλινεῖ ἀέρι lis. Vt arbores fructiferæ in bona † temperie aëris: ita oratio tua in conſpectu E Saluatoris. Inſtar Sarræ benedicta es, & inſtar Liæ ſanctificata. Tamquam Rebecca, Gen 17. 29. Gen. 24 29. & Rachel, pulchritudinis flore glorificata es. Velut Ruth conuerſa ad Dominum, Ruth 2. 4. Luc. 10. Ioan. 11. directa es. Sicut Martha & Maria, à Chriſto dilecta es. Vt Anna, & Salome, in pre- 1. Reg 1. 2. &c. cibus exaudita es. In libro vitæ tuum inſcriptum eſt nomen: & inter filios lucis, †ἀνθ' ὧν. memoria operis tui. Iurauit enim Dominus bonitate ſua: propterea † quòd opus hoc feciſti propter me, choro Angelorum adſcribam te, in requiem meam. Vnde à te depoſco, ô ſancta atque fidelis, & beata, ora pro me Sanctos, dicens: Intercedite, ô triumphatores Chriſti, pro minimo ac miſerabili Ephræm: vt miſericordiam inueniam, Chriſtique gratia ſaluus fiam. Quoniam ipſi conuenit gloria, & imperium, in ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHO-

Digitized by Google

A

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

DE Sanctis hiſce quadraginta Martyribus, pulchrum quoque inter alios deſcripſit Encomium Sanctus ac Magnus Athanaſius, quod nondum (de quo conſtet) impreſſum Romæ in Bibliothecâ quondam Cardinalis Sirleti, hodie Aſcanij Card. Columnæ inuenitur Græcè, num. σλζ'. *Extat in eoſdem Sanctos quadraginta Martyres etiam Sermo encomiaſticus inter opera S. Baſilij Magni: vbi licet luculenter encomia atque trophæa horum inſignium Martyrum deſcribantur, fuſius tamen ac plenius meo iudicio hic quàm ibi: ſicut Lector ex vtriuſque perlectione atque collatione (ad quam, hiſtoriæ exactioris cognoſcendæ cauſſa, eum inuito cohortorq́;) melius cognoſcet, decernetq́;. De quibus etiam ampliſ-* B *ſimum Encomium à ſe ſcriptum reliquit Gregorius Nyſſenus S. Baſilij frater, ſcriptor quoque inſignis. eſt Græcè in manuſ. Græco Cod. Card. Sirleti, ſub num.* ιδ'. *extatq́; inter Opera eiuſdem Nyſſeni Latinè edita, & reperitur Tom. 2. Vitarum Sanctorum Patrum apud Lipoman. Quorum quoque acta ex antiquis monumentis collegit ac edidit Simeon Metaphraſtes, quæ habentur apud Surium Tomo 2. & Lipoman. Tomo 7. De quibus inter Latinos etiam copioſè egit S. Gaudentius Epiſcopus Brixienſis, in Sermone quem habuit de dedicatione Baſilicæ eorumdem Sanctorum quadraginta Martyrum.*

Non enim oblitus ſum mei promiſsi, quo vobis de egregijs pollicitus ſum victoribus, quando ea, quę Sancti ſunt Baſilij, electi viri Dei enarrabam, *&c.*] *Alludit ad ea, quæ de quadraginta Martyribus promiſit ac dixit in Oratione ſua encomiaſtica in Sanctum ac Magnum Baſilium ſupra, vbi inter alia habet: Tunc ſenſum ac cogitationem concepit venter meus pariendi Quadraginta Martyrum laudes. omnem enim rationem ac modum tolerantiæ ipſorum meis infudit auribus vir ille egregius: quemadmodum ſcilicet mortem ſibi pro Chriſto elegerint, quantaq́; pericula deſpexerint, vt ipſum ſibi lucrifacerent: tum quot numero Sancti fuerint, reliquaq́; pietatis eorum commemorabat cer-* C *tamina. Quòd ergo ad eiuſmodi inſignem effectum nos dignos cenſuerit fidelis Pontifex, vt triumphantium iſtorum virorum de tam illuſtri reportata victoria, in alia Oratione (hanc de 40. Martyribus intelligens) laudes deſcriptas relinqueremus: eſt quòd Sanctum hunc Chriſti, eiuſdem cum illis admirationis, pariſq́; honoris virum beatum prædicemus, &c.*] *Ad quæ hic verba proximè præcedentis in S. Baſilium Orationis, ſuam alluſionem facit, ſeq́; de 40. hiſce ſanctis Martyribus, Baſilio adhortatore atque inſtructore Encomium iſtud concepiſſe & inſtituiſſe, palam ibi fatetur: vbi & conſequenter inſignem comparationem inter ipſum Baſilium, & Sanctos 40. Martyres facit.*

Quo pacto à Babylone in Sebaſten te transferens, accendiſti faculam? Imò verò, inquit, in terra Aſſyriorum habitabam procul à Romanorum finibus, ſed audiui in regione Boreali 40. glebas aureas repertas, & veni igne probatum illas, *&c.*] *Sermonem cum fornace hic inſtituit, eamq́; duplicem notat: vnam, quæ iuſſu Nabuchodonoſor Regis intenſa erat in Babylone ad cruciandos Tres pueros, eo quòd ſtatuam auream ab eo erectam adorare nollent, de qua agitur Dan. 3. & hoc loco* D *alluſinè apud S. Ephræm. Altera fornax quæ notatur, eſt ea quæ apud Sebaſten ciuitatem Armeniæ minoris (de qua hic agitur) ſub Licinio tyranno, ac præſide Agricolao inſtructa atque accenſa erat, ad Sanctorum quadraginta Martyrum corpora, poſt mortem varijs antea tormentis illatam, concremanda: eoq́; hic fit alluſio, dum ſub fornacis nomine dicitur:* Audiui in regione Boreali quadraginta glebas aureas (*id eſt, quadraginta militum Chriſtianorum corpora martyrio affecta*) repertas, & veni ignè probatura & illuſtratura illas, *&c.*] *Quòd porrò Sancti illi 40. Martyres apud Sebaſten Armeniæ paſſi ſint, cum noſtro Auctore conueniunt omnes, qui de eorum Martyrio ac laudibus ſcripſerunt: conſentiuntq́; pariter in hoc Græcorum Menologia, & Latinorum Martyrologia, eodem etiam die 9. Martij, feſtum illorum atque memoriam celebrantia. Quin & Gaudentius Brixianus Epiſcopus in ſuo de dedicatione Eccleſiæ in honorem ipſorum Sermone, eumdem martyrij locum confitetur, ipſosq́; paſſos eſſe in Sebaſte ciuitate metropolitana minoris Armeniæ, diſertis verbis affirmat.*

Quid enim? & ſi corruptibili corpore coram Rege mortali conſiſtebant, ſpiritu tamen ac E mente immortali Regi ſeruiebant; & omnes Tyranni immoderationem tenentes, crucem ſignifera figura in mente geſtabant, *&c.*] *Hæc de 40. illis ſtrenuis militibus dici, accipienda: qui & ſi terreno ac mortali Regi militarent: ſpiritu tamen ac mente, cæleſti atque immortali Regi Chriſto adhærebant: & cùm immoderatum iam animum, tyrannidemq́; Licinij Imperatoris in Chriſtianos tenerent ac noſſent, relicto eius ſigno militari Crucem Chriſti, quam pectore ſemper geſtauerant, palam amplexi ſunt, & ſe Chriſtianos profeſſi, &c. quod hic indicare videtur Auctor. Cui etiam ſententiæ S. Baſilius adſtipulari apparet in ſua in 40. Martyres Homilia, vbi de illis narrat, quòd in tantam Imperatoris dignationem venerant, vt ob bellorum experientiam & animi fortitudinem primas apud eum tenerent. Sed vbi iniquo præconio atque edicto iam omnibus denuntiauit, ne quis Chriſtum profiteretur, propoſitis etiam cunctis pœnarum generibus in Chriſtianæ fidei profeſſores: Tunc (inquit Baſilius) hi quadraginta inuicti & generoſi Chriſti milites, cùm Præfectus litteras Imperatoris oſtendiſſet, & obedientiam requireret, libera voce audacter ac fortiter minas omnes contemnendo, in medium procedentes, ſeſe Chriſtianos eſſe profeſſi ſunt, &c.*] *Hæc ibi de iſtis S. Baſilius.*

Quadra-

Quadraginta enim numero erant perſonæ ac facies, & omnibus diuina prouidentia diuerſi aſpectus, ac nominum appellationes: ſed æqualis inter eos cognominationis pulchritudo, *&c.*] A *Hic & ſi Græca de mendo ſuſpecta videantur, tamen ex vi & circumſtantijs verborum, eam admittere ſententiam ſatis accommodam videntur, quàm hoc loco in noſtra tranſlatione expreſſimus. Nam ſicut quadraginta ipſis facies erant diſtinctæ, ſiue diuerſi aſpectus: ita diſtincta quoque ſingulis nomina, quia alijs atque alijs nominibus appellabantur: ſed æqualiter tamen omnes vna communi pulchra denominatione vocabantur Chriſtiani, quod hic indicatur. Ipſis porrò diuerſa fuiſſe nomina, ex eorumdem enumeratione conſtabit. recenſentur autem ſigillatim ab Euodio, & Metaphraſte quadraginta numero iſta:* Domitianus, Euodius (*al.* Eunoicus) Siſinnius, Eradius; (*al.* Heraclius) Alexander, Ioannes, Claudius, Athanaſius, Valens, Helianus, Meliton, Hècditius, Acacius, Viuianus, Heluius, Theodolus, Cyrillus, Flauius, Seuerianus, Cyrion, Valerius, Chudion, Sacerdon, Priſcus, Eutychus, Smaragdus, Philoctimon, Aerius, Michallius, Lyſimachus, Domnus, Theophilus, Euthycius, Xantius, Angias, Leontius, Iſychius, Caius, Gorgonius, & Candidus.] *De quibus Metaphraſtes 9. Martij, & Euodius in eorum Martyrio, quod Romæ Græcè reperitur in Vaticano, & in MS. Codice Bibliothecæ S. Floræ, numero 84. & 114. vbi paſſio Quadraginta Martyrum ponitur cum proprijs eorum nominibus.* B *Quòd verò in æquali ac communi etiam omnes nominis appellatione conuenerint, dictique pariter eadem nuncupatione ſint Chriſtiani, pulchrè S. Baſilius in eorumdem demonſtrat encomio, vbi de illis ſic ait: Horum enim quilibet in medium procedens: En, ait, Chriſtianus ſum: & ſicut qui in ſtadijs ad certamen prodeunt, dicunt ſua nomina. & in locum pugnæ deſcribuntur: ſic & hi tunc nobilitatis, generiſq́; ac dignitatis propriæ obliti, tantùm Saluatoris ſui profeſſi ſunt nomen, quod omnes ordine fecerunt. Ex quo facta eſt omnium vna appellatio. non enim talem ac talem, ſed Chriſtianos ſe omnes clamârunt, &c.*

QVADRAGINTA MARTYRVM NOMINA.

Quare ne conturbaret Chriſti Martyres inimicus, Angeli ſpatium ſtagni cuſtodiebant, *&c.*] *De rigenti illo ſtagno hæc intelligenda, in quo nudi ſub dio expoſiti Sancti Martyres, gelu ac frigore immenſo nocte illa horrendè cruciabantur: ſed vt patienter atque conſtanter tormentum illud perferrent ad coronam, ab Angelis Dei ſtagnum cuſtodientibus confortabantur, &c. quod hoc loco vult Auctor.* C *Stagnum porrò illud non in media ciuitate erat, ſicut plerique perperam ex lectione colligunt Baſiliana, ſed* πρὸ τῆς πόλεως, *id eſt, ante ciuitatem, vt in Græcorum eſt Menologio 9. Martij. ſiue* παρὰ, *& al.* κατὰ τὴν Σεβαστείαν, *id eſt, iuxta, ſeu prope, ſecus, vel apud Sebaſtiam, vt in diuerſis antiquis Græcis ac Latinis eorumdem Martyrij actis legitur: ſiue, pro mœnibus ciuitatis, vt in antiqua Latina Sermonis S. Baſilij in Quadraginta Martyres reperitur tranſlatione. Quare & meritò emendandus locus Homiliæ eiuſdem S. Baſilij in hoſce ſanctos 40. Martyres, vbi habetur:* Iuſsit omnes nudos ſub dio in media ciuitate congelando mori, *&c. legendumq́; ibi omnino videtur:* Iuſsit omnes denudatos ſub dio in medio ſtagno gelu conſtrictos mori, *&c. ſicut etiam Græcè ad verbum in longè antiquiſſimo MS. Græco exemplari Baſiliano Cryptæferrat. ſub littera M. legitur:* Ἐκέλευσε πάντας γυμνωθέντας ὑπὸ τὸ αἴθριον ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ πηγνυμένους ἀποθανεῖν, *&c.*] *quæ optima & veriſſima eſt lectio, varijsq́; auctoritatibus comprobata. Et ne quis hic nobis opponat multitudinem Exemplarium huius Homiliæ, continentium alteram lectionem:* ἐκέλευσε πάντας ἐν μέσῃ τῇ πόλει πηγνυμένους ἀποθανεῖν, *id eſt, iuſſit omnes in media ciuitate congelando mori, &c. Dicam in hoc, ſicut mihi in re ſimili ſuperioribus annis, dum in recognitione Librorum S. Bernardi de Conſid. verſarer, occaſione certi cuiuſdam loci, de quo dubium natum tunc erat, docto ac maturo iudicio dicebat eruditiſſimus Cardinalis Toletus, ſcilicet, non ſemper ad firmandam aliquam lectionem attendendum eſſe ad multitudinem exemplarium vnius rei: cùm ſæpe pluris faciendum ſit vnum ſolum antiquum exemplar in Scriptura, vel auctoritate aliorum Sanctorum Patrum fundatum, quàm viginti aut etiam quinquaginta exemplaria vnius rei, fundamentum non habentia, teſtimonijsq́; aliorum bonorum Scriptorum deſtituta. Iam hic mihi dicant, qui de multitudine textuum vnius rei adeò ſibi blandiuntur, quinam poſt S. Baſilium Auctores vmquam ſcripſerint, dixerintue ſic Sanctos illos Quadraginta milites in media ciuitate martyrium paſſos eſſe, &c. vel qui abſolutè negauerint, illos in ſtagno apud Sebaſtiam martyrium ſubiiſſe? Si Auctores habeant, allegent nobis obſecro illos: quòd ſi non ſuppetant, eò quòd nullos inueniant, neque vlli ſint: illam de media ciuitate lectionem corruptam ac deprauatam, hanc verò noſtram (de ſtagno, & quòd in ſtagno ſancti illi Martyres paſſi ſint) in vetuſtiſſimo Græco exemplari Cryptæferratenſi antè citato contentam, adeoq́; multis auctoritatibus ſuffultam, veram & germanam* E *agnoſcant, eiq́; ſubſcribant, neceſſe eſt. Cui etiam lectioni, ac veritati poſt tot à Sancto noſtro Ephræm producta teſtimonia, ſuffragantur antiquiſſima Acta Martyrij horum Sanctorum 40. militum, quæ Græcè & Latinè in Bibliotheca Vaticana ſub num. 908. & 1119. (vt & in alijs Bibliothecis pluribus) reperiuntur, & ſic Græcè inchoâtur:* Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους τοῦ Λικινίου βασιλέως, ἦν διωγμὸς μέγας τῶν χριστιανῶν, *&c. id eſt, Temporibus Licinij Regis, erat magna perſecutio Chriſtianorum, &c. vbi quaſi circa mediũ, diſertis verbis de illis ſic habetur:* Τότε ἐκέλευσεν ὁ ἡγεμὼν δεθέντας αὐτοὺς, καὶ σχοινισθέντας εἰς τοὺς τραχήλους ἀχθῆναι πάντας εἰς τὴν λίμνην, *&c. id eſt,* Tũc Præfectus iuſsit eos vinctos, & funibus ad collũ conſtrictos abduci omnes in ſtagnum, *&c. de quibus ibi poſtea copioſius. Sed quoniam in peruetuſto Latino Paſſionario Vatic. num. 1119 (vt & in alijs Bibliothecis antiquis) eadem Latinè tranſlata inueniuntur, carptim inde quæ ad inſtitutum hic noſtrum faciunt, decerpere, & in medium adducere viſum eſt. incipit autem ibi Latinè paſſio ac martyrium eorumdem, hoc modo:* Temporibus Licinij Imperatoris feruebat ingens

Digitized by Google

A gens perſecutio Chriſtianorum, *&c.*] *vbi poſtea non longè à medio de hiſce ſic narratur :* Stantes autem Martyres in medio populi, aiunt ad Principes: Cur moras patimini ? Facite quod facturi eſtis. Tunc Agricolaus furibundus præcepit eos funibus collotenus ligari, & ad ſtagnum protrahi, quod ſecus Sebaſtiam plurimis redundabat aquis, ibidemque illos proijci nudos, *&c.*] *paulloq́; ibidem poſt de illis apertius ſic dicitur ;* Mox autem miniſtri iuſſa complentes, miſerunt Sanctos in medium ſtagni, *&c.*] *quibus quid clarius & accommodatius pro lectione noſtra Baſiliana prius adducta, & pro veritate ſtagni, in quo martyrium paſſi ſunt, dici proferriq́; poſſit, non video. Poſtea verò vbi in eodem antiquiſſimo Paſſionario, amplius de illo qui ab eis in cruciatibus defecerat, & de Ianitore ſiue clauiculario in illius locum immiſſo agitur, ſic de illis refertur :* Proh dolor, vnus eorum amiſſo charitatis igne, nequaquam tolerans ad balneum fugit, tactusque calore ſtatim liquefactus ſpiritum exhalauit. Cernentes autem milites Chriſti ſic ſuum perijſſe collegam, toto conuerſi ad Dominum corde, vna voce cœperunt dicere : Non in fluminibus iraſcaris nobis Domine, neque in fluminibus furor tuus ſæuiat, *&c.*] *pluribusq́; interiectis, poſtea de illis ac Ianitore ſiue clauiculario ibi-*
B *dem ſic agitur :* Iſtis talia ſupplicantibus, lapſa eſt ſuper eos de cælo lux magna, & quaſi per æſtiuum ſolem ſic diſſoluta penitus niue incaluit aqua. Tunc clauicularius cæteris cuſtodibus ſomno depreſsis vigilabat ſolus, ſecumque reuoluens qualiter ille vnus calore lauacri reſolutus, & iſti omnes in tanto algore ſoſpites eſſent, apertis diuinitus oculis, aſpexit ſuper eos lucem, & curioſè intentus vidit per eamdem lucem deſcendere triginta nouem coronas ſuper eos. Mox ipſe pertractans non illum qui fugit dignum cæleſti fuiſſe diademate, repentè ſuſcitatis cuſtodibus, & abiectis indumentis, ante illos proſiliens clamabat, & ego Chriſtianus ſum. Hæc dicens, proiecit ſe in lacum inter medios Sanctos, *&c.*] *ita in antiquiſſimo ac digniſſimo illo Paſſionario MS. Vatic. numero 1119. de Sanctis quadraginta Martyribus. continetur autem ibi vniuerſus proceſſus eorumdem Martyrij copioſè pleneq́; deſcriptus, dignus qui legatur, & ab omnibus cognoſcatur : vbi inter multa, valdè apertè, fusè ac copioſè Sanctos illos in rigenti ſtagno apud Sebaſtiam martyrium ſubiiſſe, narratur & demonſtratur. Et ne quis vulgaria, paruiq́; momenti illa Martyrum Acta exiſtimet, præmittitur ibi Prologus in initio ab ipſo Latino antiquiſſimo Interprete, qui è Græco fonte primus ea Latinè reddidit, in hunc*
C *modum :*

INCIPIT PROLOGVS IN PASSIONEM SANCTORVM QVADRAGINTA, MENSE MARTIO DIE IX. Martyrium Quadraginta Sanctorum ſcripturus, adiutorem inuoco Spiritum ſanctum, *&c.*] *adduq́; ibi poſtea in hoc ſuo Prologo Interpres, cuius id iuſſu fecerit, ſic dicens :* Dominus enim Ioannes ſpiritalis noſter Pater, Abbas quoque monaſterij Sancti Seuerini, cùm me infelicisſimum Ioannem Diaconum ſeruum Sancti Ianuarij Martyris non meis meritis vnicè diligeret, & crederet ſuis iuſsis in nullo me ire ſiniſtrum : cœpit ſæpiſsimè coram me deuotionem referre, quam erga prædictos Martyres haberet. Tandemque hilariter mihi præcepit, vt paſsionem eorum Latinè transferrem, *&c.* quare affectum tanti Patris implere curaui, *&c.*] *Hæc inter alia notatu digna, ibi in Prologo habentur: quæ propter fidem antiquitatis, vt omnibus pateant, conſultò hic addere viſum fuit. Conſonantq́; his antiquis Vaticanis monumẽtis Paſſionaria ac Lectionaria etiam aliarum Bibliothecarum Vrbis, ex quibus vnum*
D *inſigne & peruetuſtum in magno MS. volumine Latino 700. annorum (vt volunt aliqui) ſi non pluriũ, in folio maiore reperitur in Bibliotheca Statiana, hodie Patrum Congregationis Oratorij Romæ, vbi hæc ipſa iam producta Acta cum vniuerſo Martyrij proceſſu quaſi ad verbum ex Græco translata etiam habentur, & de Sãctis illis Quadraginta, quòd in ſtagno Martyrium ſint paſſi, pag. 33. inter alia iiſdem verbis vt ſupra ſic refertur:* Tunc Agricolaus furibundus præcepit eos funibus collotenus ligari, & ad ſtagnum protrahi, quod ſecus Sebaſtiam plurimis redundabat aquis, ibidemque illos proijci nudos, *&c. pauciſq́; interiectis poſtea de iiſdem ſic :* Mox autem miniſtri iuſſa complentes, miſerunt Sanctos in medium ſtagni, *&c.*] *de quibus ibi plura in ſequentibus. Adſcribuntur autem illa anonyma Acta à doctis Euodio, Sancti ac Magni Baſilij diſcipulo, & in Epiſcopatu eius ſucceſſori : ſub cuius etiam nomine in Bibliotheca Sfortiana Græcè reperiuntur. Tria quoque inſignia Lectionaria antiqua manuſcripta haud parui facienda extant in Archiuio Canonicorum Baſilicæ S. Petri de Vrbe, quorum*
E *olim vſus in choro eiuſdem fuit Eccleſiæ : quæ per nouem Lectiones diſtincta, pariformiter etiam continent nono Martij Sanctos quadraginta Martyres apud Sebaſtiam in ſtagno paſſos eſſe. Ita in antiquo ibi ad longum habetur MS. Volumine ſiue Lectionario, quaſi ſexcentorum (vt apparet) annorum, in folio maiore, litt. B. pag. 129. ita ſimiliter in alio ibi MS. vetuſto Lectionario quingentorum plus minus annorum, in folio ſignato litt. E. pag. 212. vbi Martyrium horum Sanctorum Quadraginta etiam ad longum ponitur per nouem Lectiones diſtinctas, habeturq́; ibidem Lectione quinta de iiſdem ſic :* Poſt hæc Agricolaus furibundus præcepit eos collotenus ligari, & ad ſtagnum gelu conſtrictum protrahi, ibidemque illos proijci nudos, *&c.*] *vbi in ſequentibus ibidem in eumdem ſenſum plura, & quidem cum antea adductis, planè conformia. His accedit Tertium eiuſdem Baſilicæ atque Archiuij S. Petri de Vrbe aliud MS. Lectionarium in folio minore, charta pergamenæa, ſignatum litt. H. pag. 50. vbi pro confirmatione eiuſdem, ſic quoque Lectione ibi prima legitur :* Apud Sebaſten Armeniæ minoris, Sanctorum quadraginta militum, tempore Licinij Regis ſub Præſide Agricolao, qui poſt vincula & carceres creberrimos, poſt cæſas lapidibus facies, miſsi ſunt in ſtagnum, vt gelu conſtricta corpora eorum nocte diſrum-

perentur,&c.] *Quæ propter antiquitatem,& reuerentiam illius Baſilicæ,ex Archiuio eiuſdem hic lubens produxi. In Paſſionario quoque Græco Bibliothecæ Sitianæ prius citatæ, manuſcripto vetuſtiſſimo, idem Martyrium Sanctorum Quadraginta militum habetur, & quòd in ſtagno apud Sebaſtiam paſſi ſunt,pluribus in locis ibidem aſſeritur. incipit autem illud ibi ſic:* Εἶχε μὲν τὰ ῥωμαίων σκῆπτρα Λικίνιος ὁ βασιλεὺς τῶν πάλαι παρανομώτατός τε καὶ δυσσεβέστατος, *&c.*]*continetuŕq; idem planè in Græco etiam MS. Bibliothecæ Cardin. Sirleti,hodie Cardinalis Columnæ,numero 237. cum tali Inſcriptione:* Μηνὶ Μαρτίῳ θ΄. Ἄθλησις τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τεσσαράκοντα Μαρτύρων, *id eſt,* Menſe Martio, 9. Certamen Sanctorum & glorioſorum quadraginta Martyrum.] *Vbi longius à principio de illis inter alia ſic habetur:* Ταῦτα ὁ ἡγεμὼν ἀκούσας, κελεύει σχοινίοις αὐτοὺς τῶν τραχήλων ἀποδεθέντας, ὁμοῦ πάντας ἐπὶ τὴν λίμνην ἀπάγεσθαι· ἔστι δὲ κατὰ τὴν Σεβάστειαν λίμνη ὕδατι πολλῷ πλήθουσα, *&c. id eſt,* Hæc audiens Præfectus,(*quòd ſcilicet,Sancti illi Quadraginta milites planè nollent dijs ſacrificare*) iubet eos funibus collotenus conſtrictos,ſimul omnes abduci in ſtagnum. Eſt autem apud Sebaſtiam ſtagnum, in quo eſt magna aquæ copia,*&c.*] *pluribuśq; in eamdem ibi ſententiam interiectis,poſtea de cuſtode ſiue Ianitore etiam agens, qui in locum deſertoris,in ſtagnum deſcenderat, de eo ſic ſcribit:* B παραχρῆμα οὖν διεγείρας τοὺς σὺν αὐτῷ φύλακας, ῥίπτει τὰ ἱμάτια, καὶ τῇ λίμνῃ ἐφάλλεται, μέγα κράζων, χριστιανός εἰμι, *&c. id eſt,* Statim igitur expergefaciens cuſtodes qui cum ipſo erant, proijcit à ſe veſtes,& inſilit in ſtagnum,proclamans: Chriſtianus ſum, *&c. Longiusq; ibidem de eodem poſtea, in eumdem quoque ſenſum,ſic:* ἐκεῖνος δὲ τὰ ἱμάτια ῥίψας εὐθὺς, εἰσεπήδησεν εἰς τὴν λίμνην, κράζων, χριστιανός εἰμι, *&c. id eſt,* Ille autẽ(*ſcilicet ianitor*) mox proiectis veſtibus,inſilijt in ſtagnũ,clamãs,Chriſtianus ſum,*&c.*] *Plura inde ad confirmationem eiuſdem noſtri inſtituti producere poſſem quæ breuitatis cauſſa prætereo: quare ad alia aliorum etiam teſtimonia tranſeo, & quæ in ipſo antiquiſſimo Græcorum Menologio de his ipſis Quadraginta Martyribus,in ſtagno apud Sebaſtiam paſſis,reperiuntur,in medium profero. habetur autem inter alia clariſſimè de ijs,* μηνὶ Μαρτίῳ θ΄. *id eſt,menſe Martio,die nona,ſic:* Ῥίπτοντες περιβόλαια πάντα, βαίνοντες ἀτρόμως εἰς λίμνην, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον οἱ ἅγιοι Μάρτυρες: Διὰ παράδεισον ὃν ἀπωλέσαμεν, ἱμάτιον φθαρτὸν, σήμερον μὴ ἀντισχώμεθα. καταφρονήσωμεν κρύους λυομένου, καὶ σάρκα μισήσωμεν, ἵνα τοὺς στεφάνους τῆς νίκης ἀναδησώμεθα. *hoc eſt:* Proijcientes à ſe veſtimenta omnia, intrepidéque in ſtagnum deſcendentes, ad inuicem Sancti Martyres dicebant: Propter paradiſum quem amiſimus, C corruptibilem veſtem hodie ne retineamus: Frigus quod diſſoluitur,pro nihilo ducamus,& carnem oderimus: vt coronis victoriæ exornemur, *&c.*] *Sequiturq; poſtea ibi ſic:* Βλέποντες, ὡς τρυφὰς τὰς βασάνους, τρέχοντες πρὸς λίμνην κρυώδη, ὡς πρὸς θάλψιν, ἔλεγον οἱ ἅγιοι Μάρτυρες: Μὴ ὑποστείλωμεν ὥραν χειμέριον, ἵνα τὴν φοβερὰν γέενναν τοῦ πυρὸς φύγωμεν. καιέσθω ὁ ποῦς, ἵνα χορεύῃ αἰώνια· ἡ δὲ χεὶρ ῥείτω, ἵνα ὑψοῦται πρὸς τὸν κύριον, *&c. id eſt:* Et cùm intuerentur velut delitias,tormenta,currentes ad rigens ſtagnum,tamquam ad oblectamentum, dicebant Sancti Martyres: Non reformidemus tempus hybernum,vt formidabilem gehennam ignis effugiamus. Incendatur frigore pes,vt tripudiet in æternum: diffluat autem manus,vt attollatur ad Dominum,*&c.*] *Ecce antea apertè dicitur, quomodo abiectis ſuis veſtibus intrepidè in ſtagnum deſcenderint: hic verò,quo pacto ad rigentem lacum, velut ad oblectamentum Sancti cucurrerint,&c. In reliquis ex Menologio hic adductis alluſio fit ad verba S. Baſilij in eius Sermone in quadraginta Martyres contenta, cùm inde carptim pleraque Menologij verba deſumpta ſint,& ad ſenſum eiuſdem Baſilij accommodata: vt valdè etiam credibile ſit,ea quæ hic de Sanctorum iſtorum in ſtagno martyrio dicuntur, ad ſenſum quoque dici ipſius Baſilij,cui Auctor Menologij ſe conformare (vt patet) in hiſce voluit.* D *Additurq; poſtea in Menologio,* τῷ αὐτῷ μηνὶ Μαρτίῳ θ΄. *id eſt,eodem Menſe Martio die 9. de tempore & loco ac genere eorumdem Martyrij inter alia claris verbis ſic:* Ἔπειτα ἐν ὥρᾳ χειμερινῇ, γυμνοὶ διανυκτερεύειν κατεδικάσθησαν, μέσον τῆς λίμνης, τῆς πρὸ τῆς πόλεως, *&c. id eſt,* Deinde cùm hyems eſſet, nudi pernoctare condemnati ſunt in medio ſtagni, quod ante ciuitatem erat,*&c.*] *Quibus omnibus quid apertius? quæ etiam per Troparia, aliaq; poſtea in eodem Menologio ſubiecta,confirmantur amplius.*

Quòd ſi Sanctorum etiam Patrum teſtimonijs,ad comprobandum Sanctos hoſce quadraginta milites in ſtagno Martyrium paſſos eſſe,opus fuerit; ea quoque perlibenter hic pro multorum ſatisfactione producemus: ex quibus,primus in medium prodit ipſe S. Baſilius,qui in ſuo in Sanctos quadraginta Martyres Encomio,inter alia de horum perſecutore, ac genere Martyrij ſic enarrat: Ἐκέλευσε πάντας γυμνωθέντας ὑπὸ τὸ αἴθριον ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ πηγνυμένους ἀποθανεῖν, *&c. id eſt, Iuſſit omnes denudatos ſub dio in medio ſtagno congelatos mori,&c.*] *Sicut in longè antiquiſſimo Græco MS. exemplari Cryptæferratæ, ſub lit. M. ad verbum legitur, eamq; lectionem* γνήσιον *ac veram eſſe, multis hic antea comprobauimus, &* E *multas pro ea Auctoritates aliorum eſſe demonſtrauimus.*

Confirmat hanc eandem veritatem Sanctus Pater noſter EPHRÆM SYRVS, *qui S. Baſilio non ſolùm fuit* σύγχρονος, *id eſt, contemporaneus, ſed & amiciſſimus, ac ſenſus illius callentiſſimus, (vt etiam de ipſo S. Gregorius Nyſſenus, Magni Baſilij frater, in eius Vita teſtis eſt) eiuſq; hortatu atque inſtructione laudes ac geſta horum Sanctorum Quadraginta Martyrum (ſicut de ſe hic ipſe fatetur) deſcripſit: & tam in ſuo in S. Baſilium Encomio, quam in hoſce quadraginta Martyres Sermone (quorum vtrumque in hoc tertio Tomo coniunximus) adeò luculenter & efficaciter, frequenterq; illos in ſtagno & aquis Martyrium paſſos eſſe teſtatur, vt vix alijs aliorum in hoc teſtimonijs opus ſit.*

Succedit S. Gregorius Nyſſenus, qui etſi ſtagnum, in quo Martyres illi paſſi ſunt, non nominet:

rem

A rem tamen ipſam ita apertè indicat, vt non poſſit apertius, vbi de illorum Martyrio in ſecundo ſuo in illos Sermone inter alia ſic recenſet: Imperat Tyrannus, vt gelu Athletæ excruciati extinguantur, &c. ac poſtea de iiſdem ibidem ſic: Vnanimiter vniuerſi hoc occupato loco, qui publicis tunc balneis vacabat, quaſi & ipſi lauacro corpora ablutturi eſſent, haud cunctanter tunicarum amictum deponebant, &c. paulloq; inferius de illis amplius ſic dicit: Defluebant digiti gelu paullatim, carptimque exciſi, &c.] Quæ omnia in aquis accidiſſe, quis eruditus verba hæc expendens dubitet?

IOANNES MONACHUS, aliàs Damaſcenus dictus, Stagni quoque, in quo Sancti quadraginta Martyres paſſi ſunt, ſæpius meminit. ſicut ex antiquis Græcorum Menologiis ac Breuiariis nona Martii clariſſimum eſt: vbi cum ex Ioanne Monacho Lectiones atque Troparia citentur, alius Ioannes Monachus, teſtibus etiam ipſis Græcis eruditis, quàm Damaſcenus (qui fuit Monachus Ordinis S. Baſilii) intelligi nequit: quòd nullus alius ex antiquis eius nominis fuerit, qui Troparia pro Eccleſiis Græcorum ſcripſerit. Quibus accedit, quòd & ipſe in ſuis ſcriptis atque Sermonibus ſe modeſtiæ cauſſa, & ob reuerentiam Monaſtici inſtituti, Monachum libenter appellare ſoleat, ſicut in pleriſq; antiquis eius
B Græcis man. ſcript. obſeruaui.

SIMEON Metaphraſtes eorumdem quoque martyrium prolixè deſcribens, illos etiam in ſtagno apud Sebaſtiam paſſos eſſe diſertis verbis affirmat, vbi in ſuo de illis Commentario ſic ait: Tunc Præfectus imperauit, vt funibus omnes vincti in lacum traherentur. Eſt enim apud Sebaſtiam ſtagnum, in quo eſt magna aquæ copia. & quo tempore Sancti martyrio cruciabantur, vehemens erat frigoris vis. Nudi igitur in medio lacu ſunt conſtituti, cùm hyems eſſet & diei hora acerbiſſima, iam enim veſper appetebat, &c.] quibus quid clarius?

NICEPHORVS quoque lib. 14. cap. 10. de Euſebia quadam deuota fœmina ſcribit, quòd extra muros Conſtantinopolitanæ ciuitatis domicilium & hortulum habebat, vbi reliquias Quadraginta militum, qui in lacu apud Sebaſtiam certamen pro Chriſto obierunt, adſeruauit, &c.] hæc ibi.

S. GREGORIVS Turonenſis inter Latinos etiam rem eamdem confirmat, dum libro primo de Gloria Martyrum, cap. 96. pluribus teſtatur Sanctos hoſce Martyres in lacu martyrium paſſos eſſe.

MOMBRITIVS eamdem quoque veritatem tuetur, ſicut in Paſſione eorumdem Martyrum
C per eum deſcripta videre licet, vbi illos in medio ſtagni, quod circa Sebaſten (vt ipſe ſcribit) erat, poſitos, paſſosq; demonſtrat.

Ita de iiſdem etiam planè ſentit ac ſcribit PETRVS de Natalibus, & alii plurimi, quos hic recenſere foret longius.

Tranſeo ad MARTYROLOGIA, quæ pariformiter omnia, nullo penitus diſcrepante, comperio ſemper tenuiſſe ac tradidiſſe Sanctos hoſce Quadraginta Martyres in ſtagno apud Sebaſtiam glorioſum martyrii certamen pro Chriſto ſubiiſſe, ſicut de iis palam eſt.

BEDA Venerabilis (qui ante nongentos annos floruit) ita omninò pro eadem veritate in ſuo Martyrologio in hæc verba ſcribit: VII. ID. MART. In Sebaſte in Armenia minore 40. militum, tempore Licinii Regis, ſub Præſide Agricolao, qui poſt vincula & carceres creberrimos, poſt cæſas lapidibus facies, miſſi ſunt in ſtagnum, vbi gelu conſtricta corpora eorum nocte diſrumpebantur, & manè crurifragio martyrium conſummauerunt, &c.] & iſta ad verbum ex antiquiſſimo
D MS. Martyrologio veri Bedæ (quod Romæ in Bibliotheca Achillis Statii, hodie Patrum Congregationis Oratorii adſeruatur) deſumpſimus.

VSVARDVS (qui ſuum hortatu Caroli Magni Martyrologium conſcripſit) idem de hiſce poſt Bedam planè teſtatum reliquit.

Poſt quem, etiam ADO Epiſcopus Treuerenſis (qui ante quingentos annos ſub Gregorio Septimo floruit) eamdem in ſuo quoque Martyrologio ſententiam ſequitur & tuetur. Pro quorum omnium confirmatione ac robore ſuffragatur nobis denique Martyrologium Romanum, eamdem cum aliis Martyrologiis in hiſce veritatem ſuſtinens, & affirmans. Ita & de his ipſis, quòd ἐν τῇ λίμνῃ, id eſt, in ſtagno Quadraginta Martyres paſſi ſint, tenent (vt ante dictum eſt) Græcorum Menologia, quorum vſus ante mille annos fuit in Eccleſia. Ita quoq; in omnibus Officiis, Minæis, atque Tropariis Monachorum antiquiſſimi inſtituti S. Baſilii, nona Martii reperitur. Ita & in picturis Eccleſiarum non ſolùm Orientalium, ſed & Occidentalium hi Sancti Martyres in ſtagno nudi depicti viſuntur: ſicut etiam Romæ in Eccleſia 40. Martyrum in
E regione Tranſtyberina, in Eccleſia item S. Stephani in Monte Celio, & in Eccleſia S. Vitalis videre licet.

Probatur poſtremò eadem veritas amplius à Cõſenſione, & in hoc vnione omnium nationum ac populorum. Ita enim hactenus tenent, ac ſemper tenuerunt non ſolùm Latini, ſed & Græci, Syri, Chaldæi, Maronitæ, Armeni, & quicunque Orientales alii. Quòd ſi Orientalibus iſta affirmantibus fides non habeatur: credatur antiquiſſimis ipſorum Eccleſiaſticis Officiis ac Libris. credatur antiquiſſimis Græcorum non ſolùm Patribus per nos antè citatis, ſed & ipſorum Minæis, Tropariis, ac Breuiariis. Credatur Syrorum, & Chaldæorum monumentis ita quoque de his atteſtantibus. Credatur Maronitis Chaldæorum Officium legentibus atque ſequentibus, vbi apud eos in parte Quadrageſimali idem continetur & aſſeritur. Credatur non ſolùm Armeniæ populis idem de Sanctis hiſce, quòd in ſtagno apud ipſos paſſi ſint, adſeuerantibus: ſed & eorum antiquis Paſſionariis atque Hymnariis idem prorſus continentibus. Credatur denique antiquiſſimæ in his traditioni Eccleſiæ, cui contradicere non licet.

A

Reperitur in duplici antiquiſſimo MS. Greco Cod. Cryptaferrat. vnde tranſcripſimus, & Latinè reddidimus.

EIVSDEM
S. PATRIS EPHRAEM SYRI
Encomium, in omnes Sanctos Martyres Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui in toto mundo Martyrium ſunt paſſi.

†ἐμπίπτει.

†al. creaturarumque.

†al. ipſorum.

†al. ſunt, imitentur incorporeos, & cæleſtia ſapiant.

1. Tim. 2.

Coloſſ. 3.

†vulg. in dextera Dei ſedens.

Rom. 8. & Galat. 5.

†διστάζειν.

ILLVSTRIS & peramabilis eſt ſemper Angelis atque hominibus memoria Sanctorum; vt & nos pari zelo atque feruore decertemus, & ad eorum imitationem, Deum diligamus. Igne namque ardentius † incidit in corda, ſuadetque vt contemnamus vanum hunc mundum, & omnia quæ in eo delectabilia apparent, ac iucunda; omnemque vitæ iſtius conſuetudinem noxiam, & parentum amorem, ac fratrum beneuolentiam, coniugem & liberos, † poſſeſſionumque nimiam curam atque ſollicitudinem: quin & in ſublime mentem † noſtram erigit, cogitationemque à cunctis rebus terrenis eleuat, & choros cum Angelis ducere facit, atque hinc throno Altiſſimi adſiſtere: & dum adhuc in corpore † ſumus, vt imitemur incorporeos; & in terra incedentes, cæleſtia ſapiamus. Sic enim & Paulus vas electionis, prædicator fidei, & Doctor gentium, omnes cohortatur, ſcribens, vt quæ ſurſum ſunt ſapiant, vbi Chriſtus eſt à † dextris Dei. Quicumque igitur toto pectore ad Deum accedunt, & omnem curam atque ſollicitudinem in eum proijciunt; non amplius propriæ indulgere debent voluntati, neque carnis voluptates deinceps ſequi, corporeiſque perturbationibus ineſcari, ac decipi. Nam qui in Deum credit, non debet hæſitare † ac dubitare, tamquam penuria aliqua laboraturus in ſuo miniſterio. qui enim modicæ eſt fidei, incredulus inuenitur, non firmam in Deum fidem habens. Sic quippe ſancti Martyres toto ſe corde ac animo tradiderunt Deo, vt deinceps & ipſam mortem, & cunctas inimicas Tyrannorum inſidias contemnerent; parati ad perferenda verbera, & tormentorum neceſſitates, diuerſoſque totius corporis cruciatus. Terga in lororum dederunt ſectiones, & in varias † fibrarum atque medullarum conciſiones. Ideoq; impij Tyrannorum miniſtri, quòd ſanguinarij † & parricidæ eſſent, arreptos Sanctos flagris diuellebant, vnguibus autem latera acriter dilacerabant. poſtea plumbatis dorſa ipſorum atroci animo crudeliter contundebant: pectoris verò iuncturam acutis † veruculis, infrementes atque rugientes truculentarum ferarum inſtar, † diſſindebant; & eorum axillis globos ignitos admouentes, magna eas crudelitate adurebant. Crura ac femora cum neruis, enſibus præcidebant: venarum autem fiſtulas cultris diſcindebant; & membrum vel vnum ſine tormento atque ſupplicio non relinquebāt. Quin & oſſa ipſorum immaniter confringebant: atque ideo virtutem à Deo accipiebant, vt cunctas fortiter paſſiones ſuſtinerent: & quaſi ſenſus doloris expertes, ſeſe ad quaſcumque inſidias gerebant, & tamquam in alienis corporibus paterentur, imò & † principibus ipſis atque iudicibus audacter inſultabant, & ad maiorem eos iram excitabant, dicentes: *Si grauiora habetis tormenta, admouete nobis: hæc enim nullius momenti ſunt.* Quare etiam illi magis incenſi, iraque efferueſcentes, velut immaniſſimæ feræ aduerſus ipſos rugiebant: vocatiſque lictoribus, vehementius ſancta fortium pugilum corpora cædenda, dilacerandaque curabant. Illi verò viciſſim ad Præfectos, ac Iudices: vbi ſunt (inquiebant) ſuppliciorum veſtrorum minæ? nam ignis veſter frigidus apparet, ac tormenta inefficacia, percuſſores imbecilles; & gladij veſtri, ligna marcida. nihil quod noſtræ reſpondeat promptitudini atque alacritati, habetis: ad plura & maiora toleranda parati conſiſtimus. Quapropter mortui, tamquam viui operantur: ægrotos ſanant, dæmones expellunt, omnemque tyrannidis ipſorum nequitiam virtute Chriſti in fugam agunt. Semper enim ſanctis

B C D E

SS. Martyrum prompta ad patiendum pro Chriſto voluntas.

†ἰνῶν, καὶ μυελῶν.

†αἱμοχαρεῖς καὶ φονώδεις.

Varia SS. Martyrū tormenta.

†ὀβελίσκοις.

†ἐσχίζον.

SS. Martyrum virtus atque conſtantia.

†al. tyrannis.

Tyrannorum minas, atque tormenta non reformidarunt ſancti Martyres.

Miracula ſanctorum Martyrum.

Digitized by Google

ctis Reliquijs gratia adeſt Spiritus ſancti, quæ cuncta in eis miracula edit; *Reliquię Sanctorum.*
A quoniam viriliter Chriſtum coram hominibus in magna patientia confeſſi ſunt: quare & ipſe eos coram Patre, & Angelis ſuis prædicauit, promiſitque eis bona illa, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis mortalis venerunt: & in quæ Angeli proſpicere deſiderant. *Eſaiæ 64. & 1.Cor.2. 1.Pet.1.* Et quid amplius hic ſermone perſequi atque explicare volumus? Cohæredes ipſe ſibi eos effecit. hæreditas autem Chriſti quænam ſit, vt ego exiſtimo, nemo ignorat: *Hæreditas Chriſti quænam ſit, & cuiuſmodi poſſeſſiones eius.* Cæli cælorum, & omnia quæ in eis ſunt: lux inacceſſibilis, thronus gloriæ, fons manſuetorum: & omnis paradiſus, cum cunctis quæ in ea ſunt arboribus, fructuque ſuauiſſimo. hæ Chriſti regis ſunt poſſeſſiones, & aliæ præterea infinitæ: quarum etiam ignotæ ſunt nobis appellationes: quoniam hominum
B conſpectui non patent. Feliciſſimi ſunt omnes Sancti ob hæreditatem illam cæleſtem qua perfruentur, perpetuamque conuerſationem cum Chriſto: *Sanctorum felicitas.* in quo lumen reſplendet, quod eſt ſuper omne lumen: cuius inexplicabilis gloria ſubſtantiæ, & imperueſtigabilis magnificentiæ, & inſcrutabilis manifeſtatio diſpenſationis myſterij incarnationis ſuper terram. Perfecta figura atque imago eius, qui genuit ipſum: *Heb.1. Coloſſ.1.* & fons vitæ, omniumque opifex. Immobile cõfeſſorum fundamentum, certantium corona, & vincentium remunerator: Deus fortis, & princeps pacis: *Eſaiæ 9. 1.Cor.15.* inferorum ſpoliator, & mortuorum † viuificator. *†al. reſuſcitator.* Ipſe ſanctos Martyres corroborauit, ad Tyrannorum crudelia conſilia ſuperanda. Ipſe omni genere armaturæ ſuos milites ad hoc bellum inſtruxit, circummuniens eos vndique ſcuto fidei, & charitatis thorace, mentiſque ac voluntatis firmitate: *Sancti Martyres vt à Chriſto corroborentur, ac muniantur.* accingens eos gladio Spiritus, quo hoſtis caput amputârunt, templa idolorum funditus euer-
C terunt, ſtatuas vt puluerem minutiſſimum confregerunt; delubra atque altaria immundorum ſacrificiorum, iniquorumque libaminum diruerunt. & execrabiles ipſorum Sacerdotes ſimul cum æditüis igne comburendos curauit Chriſtus; fallaciumque ſimulachrorum dæmones ab eis depellens, gehennæ tradidit. Cernentes porrò iſta glorioſi Martyres, ſic agi virtute Chriſti; maiorem alacritatem pro nomine † ipſius patiendi ſumpſerunt, *†al. pro nomine potentię ipſius.* manuque propria deinceps idola deiecerunt, conterentes in terra cunctas abominationes: & vbicumque ſimulachrum conſtitutum inueniebant, lapidibus † confringentes *†κατακλάσαντες.* in lutum proijciebant, ad extremam ignominiam atque deriſionem eorum qui colebant & adorabant ea. dicebantq; ad iniquos Principes, ac tyrannos: Ecce ſimulachra veſtra † ſenſus expertia, *†al. ſtolida ac ſtupida.* muta, ſurda, & infirma, cæca, & immobilia, quæ vos colitis: vos, inquam, qui ratione præditi eſtis, *Galat.4.* & quos Deus † ſecundùm propriam honorauit imaginem: *†al. ſua ipſius honorauit imagine.* vt
D eius potentiam agnoſceretis, ipſique cum timore ac tremore ſeruiretis; & quæ grata atque accepta ei eſſent, quotidie faceretis. *Coloſſ.1.3.* Ipſe enim Deus eſt abſque principio, & terribilis, fortis & potens, glorioſus & inuiſibilis. omittentes porrò adorare Creatorem veſtrum, creaturam potius colitis in exacerbationem ipſius. *Rom.1.* Solem ad illuminationem fecit diei; *Geneſ.1. & Pſal.135.* vt lucem & calorem eius percipientes, Creatorem illius ſemper glorificaretis, qui eius vobis vſum præbuit, atque oblectamentum: vos autem tamquam cæci relicto Creatore, creaturam potius ipſius coluiſtis. *Rom.1.* Lunam ſimiliter propter vos creauit ſapiens opifex, vt præluceret nocti: *Gen.1. & Pſ.135.* vos verò velut inſipientes, etiam hanc pro Deo reputantes, † ipſi cultum attribuiſtis. *†al. in ea cultum diuinum poſuiſtis.* Cæterùm miſericors Deus patienter tolerans, expectat ſemper conuerſionem omnium: cùm nolit mortem peccatoris, ſed conuerſionem *Ezech.18.33.*
E ipſius præſtoletur. ſemperque clamat, dicẽs: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis peccatis; *Matth.11.* quique grauati eſtis ponderibus oneroſiſsimis illicitarum actionum, ac voluptatum carnalium: & ego in delicijs æternis vos reficiam; concedens vobis remiſsionem peccatorum, & vt filij regni mei efficiamini, ac cum omnibus pariter electis meis reficiamini. In hanc ſententiam, ad conuerſionem Sancti Martyres cunctos impios hortabantur, ſi fortè ſaluari vellent: *Salubres SS. Martyrum admonitiones.* at cõtra, inſipientiſsimi illi ſubſannabant eos, maledictis impiè inceſſentes ac proſcindentes eorum admonitiones: quoniam in maleuolam ac dæmoniacam animam non introibit ſapientia atque intellectus. *Sap.1. at aliter in vulg.* Cuncti verò Sancti omnia dicebant, & faciebant in conuerſionem ipſorum. & quidem flagellati atque percuſsi, implebant dictum ſui Domini: Diligite inimicos, & eos qui oderunt vos: vt ſimiles red- *Matth.5. & Lucæ 6.*

damini Patri veſtro qui in cælis eſt, obliuioni iniurias acceptas tradentes, & om- A
nium miſerentes. Beati ergo ſunt hi Chriſti pugiles, qui lucem & vitam modò æ-
ternam participant: fidei columnæ, & charitatis vincula: viua fundamenta, & qui
omnia nunc continent: filij caſtæ † ac venerandæ Chriſti Eccleſiæ; turres graues
Sion, quæ in cælis eſt. Hi nunc ſponſam Saluatoris exhilarant. hi decorem eius ex-
ornant. hi ornatu atque elegantia quadam † ſpiritali ipſam illuſtrant: & ſicut
reginam † circumornatam veſtitu deaurato, varijs eam virtutibus adornant.
Huius porrò ſponſor † ac paranymphus diuinus Paulus, ſapiens architectus: qui
antea quidem expugnabat, ac depopulabatur ipſam, æmulationem habens legis,
ſed non ſecundùm ſcientiam. Saulus enim cùm adhuc diceretur, omnia æmula-
tione & perturbatione, magnaque confuſione replebat: trahensque ac flagris cæ-
dens eos qui Chriſtum colebant, vinctos omnes in carceralem cuſtodiam trade- B
bat, minas & cædem incomparabilem ſpirans aduerſum eos, qui prædicationem
adnuntiare volebant: & in externis ciuitatibus ſummoperè elaborans, diligen-
terque inueſtigans, ſi quis fortè inueniretur Chriſtum nominans: ita quippe odio
vel in ipſum nomen exarſerat, quod omnibus hominibus dulce eſt ac expeten-
dum, genusque humanum ab errore ſaluat. Vehementer autem ſæuiens in Ver-
bi diſcipulos, † euolat cum Epiſtolis Pontificum: vt ſi quos inueniret Chriſtum
nominantes, viros pariter ac mulieres, alligatos traderet cruciandos Præſidi ac
Iudici, mortiſque pœna multarentur. E cælo autem vocatus à benigniſſimo Do-
mino, cohibitus † eſt & retardatus à curſu quem peſſimè currebat: Saule enim,
Saule, inquit, quid me perſequeris, ignorans potentiam regni mei? inhibe, at-
que omitte deinceps importunam æmulationem; & deſine perſequi eos qui me
adorant. Saulus autem oculis corporis excæcatus, vi immenſæ lucis, quæ ad C
ipſum loquebatur in nube lucida, ſtupefactus iacebat in terra: apertiſque oculis
ſuis, neminem eorum videbat qui comitabantur cum ipſo. Accipiens enim ſer-
monem, ſicut piſcis hamum, è profundo ſurſum tractus, vtiliter excæcatus eſt:
† largaque vita Iudaicorum inſtitutorum ac rituum abdicata, exinde ſecutus eſt
Chriſtum. Et in piſcinam dulcium fluentorum immiſſus, reſpexit ad vocatio-
nem ſuam: ac Paulus † mutato nomine vocatus, † requiem præbuit Chriſti di-
ſcipulis; & prædicator ſecurus, & columna firma fidei effectus, affirmauit ſem-
per ipſum eſſe Chriſtum: qui paullò etiam poſtea propriam tradidit animam,
præ nimia ſua dilectione. Sic enim tota mente Chriſtum amauit atque deſide-
rauit, vt ſeipſum totum pro ipſo periculis traderet. volensque demonſtrare amo-
rem deſiderij quo in eum ferebatur, ita omnibus ſcribebat, dicens: Quis nos
ſeparabit à charitate eius, qui vocauit nos, Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an D
perſecutio? an fames? an nuditas corporis? an periculum? an gladius? Re-
cenſuitque dicens: neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque alti-
tudo, neque profundum, neque aliqua creatura alia ſeparare † me poterit à chari-
tate Dei, quæ eſt in Chriſto IESV Domino † vniuerſorum. Quis, obſecro, di-
cere nunc poterit ſe ita diligere eum, qui deſiderauit nos, & ſaluauit mundum?
Quis ſic toto animo præſentem contemnit vitam, vt ab omnibus facilè recedat?
Quis ita paſſiones atque affectiones omnes ſuperat, vt vanæ gloriæ vincula diſ-
fugiat? Quis rurſus ita planè renuntiauit omnibus rebus, vt omnibus relictis
crucem portet? † ſecundùm illud, quod Dominus dicit in Euangelio: Si quis
venit ad me, & non renuntiat omnibus quæ poſſidet; non poteſt eſſe meus di-
ſcipulus. Quamuis enim vel modicum quid ex † ſacrificio ſibi ipſe ſumat atque E
retineat, etiam ſic peccat: non enim prorſus cunctis ſuis renuntiauit: at in diſ-
fidentia † & hæſitatione acceſſit. Oportet igitur talem, penitus abnegare ſe-
ipſum; & ſuſcepta Cruce ſequi Chriſtum. Sicut enim qui corpore affixus eſt
cruci, nequit ſecum portare quidquam: ita & qui ſeipſum crucifixit ijs, quæ in
mundo ſunt; nihil earum quæ in hac vita ſunt rerum, attrahere ſibi debet: vt
non ſimilis reddatur Ananiæ & vxori eius, qui ea quæ Dei erant, ſurripuerant.
Sic enim per omnia ſeipſum ab huius vitæ rebus ſeparauit Apoſtolus Paulus, vt
diceret ac ſcriberet: Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo: & omnia vt ſter-
cora arbitror, vt Chriſtum lucrifaciam, quem & dilexi. Hunc glorioſi imitati
Martyres, ſeipſos cuicumque obtulerunt tormento atque ſupplicio; reſpicien-
tes in

SS. Martyrum felicitas.
† τῆς σεμνῆς.
† ναὸς.
Pſal. 44.
† al. circũamictam, & vulg. circumdatam.
† νυμφαγωγὸς
Galat. 1.
Rom. 10.
Act. 8 9. 22.
Ibidem.
Ibidem.
Lucæ 1. 2.
† πειρᾶται
Actor. 9. 22.
† ἀνεσχέθη
Actor. 9.
Ibidem.
Ibidem.
† al. & vitę Iudaicę deceptione liberatus, &c.
Act. 13.
† μετακληθεὶς
† Ludit in nomine Pauli, nã παῦλος ἀπὸ τῆς παύλης, id eſt, requie, παρὰ τὸ παύω, &c.
Rom. 8.
Ibid.
† al. nos.
† vulg. Domino noſtro.
Matth. 10. 16.
† al. dicente in Euangelijs Domino.
Lucæ 14.
† ἐκ τῆς θυσίας
† δυσπιστίᾳ καὶ δισταγμῷ.
Matth. 10. 16.
Pulchrum à ſimili Exemplũ.
Actor 5.
Galat. 6.
Philip. 3.

Digitized by Google

A tes in ipſum ſapientem magiſtrum, belli huius principem atque victorem: qui factus eſt dux omnibus cupientibus inuenire æternæ vitæ fructum atque oblectamentum. Et quia promptè alacriterque magna cum patientia mortem perpeſſi ſunt, ecce beati prædicantur, in infinita ſecula ſeculorum. SS. Martyrum certamina, & præmia.

Quapropter velimus nolimus debemus cuncti Sanctorum encomia atq; certamina celebrare: quippe qui virili animo ſtrenuè decertârunt, vt Deum placatum redderent; proprioque ſanguine propitiatorium nobis omnibus facti, in holocauſta ſeipſos pro nobis obtulerunt, velut agni innocentes, atque irreprehenſibiles, & immaculati, primitiæ pro omni populo facti: ſuaſque ipſi animas in ſacrificium gratum & acceptum multa cum fragrantia Deo offerentes, habebant pro Dan. 3.
exemplo ſtrenuos illos Tres pueros, legis cuſtodes, & Dei præcones: Quibuſcum
B & nos Saluatorem mundi collaudemus. Quoniam ipſi gloria, & potentia, atque Imperium, in ſempiterna ſecula ſeculorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

HVnc S. Patris Ephram in omnes Sanctos Chriſti Martyres Sermonem, ſiue encomium ex Biblioth. Græca Cryptæferratenſi accepimus, vbi in triplici Græco man. ſcrip. Cod. ſub litt. A. M. & HH. reperitur: ex quorum collatione eum, emendatum magis reddidimus, & Latinè, vt hic iam prodit, tranſtulimus. In quo Auctor laudes atque virtutes omnium ſanctorum Martyrum mirificè celebrat, & eorum certamina, perſecutioneſq; à Tyrannis, quas paſſi ſunt, nec non flagella atque tormenta varia à carnificibus illata, inuictam quoque ipſorum patientiam atque conſtantiam, victoriam denique
C *& coronam graphicè pleneq; deſcribit, quod idem & in alio hic immediatè ſequenti etiam de Martyribus Sermone longè pulcherrimo præſtat.*

Impij Tyrannorũ miniſtri, quòd ſanguinarij & parricidæ eſſent, arreptos Sanctos flagris diuellebant, vnguibus autem latera acriter dilacerabant: poſtea plumbatis dorſa ipſorum crudeliter contundebant,] *&c. Varia hic Tormentorum genera recenſet, quibus crudeliter Sancti Martyres excarnificabantur: de quibus & in proximè hinc ſequẽti ſermone ac fortè copioſius. Et vt de plumbatis, quarum hic fit mentio, aliquid dicam: erant Plumbata (quæ Græc. μολυβδωταὶ) genus tormentorum, quaſi flagellum ex funiculis, in quorum ſummitatibus pilæ ſiue glandes plumbeæ impactæ erant, quibus terga, ac colla damnatorum hominum, atque Martyrum verberabantur: quarum formam in antiquis quibuſdam Martyrum picturis Romæ adhuc hodie in S. Laurentio extramuros, alijſq; Baſilicis videre licet. De quibus Prudentius ſic in Periſteph. hym. 10. in Roman. Mart. his verſibus:*

Tundatur tergum crebris ictibus,
Plumboque ceruix verberata extuberet. *Et paullò ibidem poſt:*
D Pulſatus ergo Martyr illa grandine, &c. *Cæterùm licet eiuſmodi plumbatarum verbera non eſſent ad inferendam mortem, (quoniam ciuilium legum interdicto, verberare reum vſque ad mortem cautum erat) complures tamen inter plumbatarum ictus, reddidiſſe ſpiritum inueniuntur. ſicut & S. Ambroſius haud obſcurè teſtatur in Epiſt. 17. lib. 2. edit. Rom. vbi habet:* Quid reſpondebo poſtea, ſi compertum fuerit data hinc auctoritate, aliquos Chriſtianorum aut gladio, aut fuſtibus, aut plumbatis necatos, *&c.] Sed de his plura CARD. BARONIVS in ſuis Notationibus in Martyrolog. Rom. octauo Idus Iunij, in Artemio Martyre.*

Longiuſculè poſtea apud noſtrum hic Auctorem, vbi de Sanctis Martyribus dicitur: Hi nũc ſponſam Saluatoris exhilarant: & ſicut Reginam circumornatam veſtitu deaurato varijs eam virtutibus adornant, *&c.] alterius manuſ. Cod. lectio paullò aliter cum additamento ſic habet: Hi nũc Chriſti Eccleſiam exornant, & ſicut Reginam forma ſpecioſam, quæ & aſtitit ei à dextris reſplendens, circũornata veſtitu deaurato variarum virtutum, præclarorumq; operum proprij Domini, ſplendore ſpiritus ſemper coruſcans, ac ſupra claritatem veſtis Solis præfulgens, & per excellentiam infinitam, multipliciter omnem humanam cogitationem amplius quàm dici poteſt, excedẽs, &c.]* E *Sed prior lectio hic accommodatior ac clarior eſt, magiſq; probatur.*

Huius porrò ſponſor ac paranymphus, diuinus Paulus ſapiens architectus, *&c.] Vbi alia ſic habet lectio:* Huius verò ſponſor ac pronubus eſt magnus & admirandus Apoſtolus Paulus, *&c.] Cauſſam porrò, cur Paulus ſubinde à Sanctis Patribus ſponſor, ac paranymphus ſponſæ appelletur, reddidimus alibi in noſtris Scholijs in Theodoriti Orat. de Charitate (quam in vtraque ſimul lingua aliàs Romæ edidimus) ſuper illa ibi verba:* Huius etiam pulchritudinis amore captus illius ſponſor, ac paranymphus diuinus Paulus, *&c.] diximuſq; inter alia ibi, adluſionem in iſtis fieri ad verba ipſius Apoſt. 2. Cor. 11. vbi ait:* Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto, *&c. & ad primum cap. prioris ad Corinth. vbi de coniugibus, viduis, atque virginibus agit, & quomodo ſinguli in ſuo ſtatu viuere debeant, oſtendit. Ex quibus cur προμνήςωρ, καὶ νυμφοςόλος, καὶ νυμφαγωγὸς, id*

Digitized by Google

eſt, ſponſor, paranymphus, ac pronubus à Theodorito, Ephræm, & alijs orthodoxis Patribus interdum S. Apoſtolus Paulus vocetur, haud difficile erit colligere. A

EIVSDEM

* al. Encomium in omnes Sanctos Chriſti Martyres, per vniuerſum mūdum Martyriū paſſos.

S. PATRIS EPHRAEM SYRI
Sermo alius, de Laudibus Sanctorum Chriſti Martyrum.

IMperitus & inſipiens, horridus atque incultus pictor, venuſtiſſimam ſpectatoribus imaginem proponere deſiderat, eamque illuſtrem ac ſplendidam omnibus exhibere, Sanctorum, inquam, Martyrum glorioſum certamen atque coronam. Verùm cùm dignos illa imagine colores non habeat, nec adſit manus, quæ in ea effigie perfectè delineanda atque exprimenda ſufficere valeat: quomodo, obſecro, præſumet rudis aliquis atque ignarus imaginem eiuſmodi omnem virium ſuarum excedentem modum, vel aptis exornare coloribus, vel ſpectatoribus ad inſpiciendum contemplandumque proponere? Quandoquidē autem ſuæ non inſcius imperitiæ, neque ſuæ immemor eſt humilitatis artifex huiuſmodi, ſupplex in precibus proſternitur, rogans ac obſecrans Dominū vniuerſorum Regem Chriſtū: vt qui ſanctis ſuis Martyribus inter certamina atque preſſuras donauit vires, addiditq; animum, quo varias callidi inimici artes atq; verſutias C vincerent, & coronam incorruptibilem ac immarceſſibilem ſibi * raperent; ipſe benigniſſimus Deus, pius, ac ſanctus inſipienti atque inerti ac rudi opifici * ſapientiam & intelligentiā, virtutemq; largiatur, quibus præſtantiſſimā digniſſimamq; imaginē valeat erigere, & glorioſa SS. Martyrum certamina atq; trophæa cunctis poſthac generationibus ſpectanda, ſuſpiciendaq; proponere: vt omnes hinc poſteri raram illorū patientiam, præclaramq; conſtantiā addiſcant, conſiderentque. Verè etenim * firmiſſimi, cōſtantiſſimiq; fuerunt propoſiti, omniq; laude digniſſimi. Nam cùm ſæuiſſimæ perſecutionis * feruor Chriſtiano gregi ſtrages atq; calamitates maximas inferret, plurimiq; timore perculſi, ac fide infirmi ad certamē venire * non auderent; Chriſtumque Dei Filium intrepidè confiteri, tormentorū metu detrectarent: generoſiſſimi atq; fortiſſimi iſti Chriſti milites inſtaurârunt aciem, & cōmiſſo prælio fortiter hoſtē fuderūt, victoriāq; retulerunt. Fide quippe D integra atq; perfecta ſuos accincti lumbos, impauidi Chriſtū Dominū, ſummaque animi conſtantia confitebantur: contra verò, qui terrore atq; pauore victi, terga inimico dederant, cæleſti ſeipſos regno abdicârunt & priuârunt. Miſeri ſanè illi atq; infelices, quos tepor atq; ignauia, tanta felicitate ac gloria reddidit indignos.

* al. pararent.

* al. ſenſum & intellectum, atque virtutem præſtet, &c.

* al. generoſiſſimi.

* al. furor.

* al. venire recuſarent.

Stabant igitur in magna conſtantia tempore certaminis, validiſſimi pugiles Dei, pœnas quaſcumque ingenti alacritate animi, pro nomine vnigeniti Filij Dei, ac Saluatoris noſtri Chriſti, perferētes. Quàm autem in pugna ſtrenui, quantaq; laude fortitudinis præditi illi fuerint, vel hinc conſtare vnicuique poteſt, ꝙ ſubiecta oculis expaueſcenda tormenta aduerſum ſe parata, non ſolùm nihil reformidârunt, ſed & maiori conſtantia decertantes, omnia perferendo fortiter ſuperârūt. Adſpiciebant ardentē rogū, ignitas ſartagines, & ollas efferueſcentes: quæ ardore E atq; feruore nimio guttas picis, & adipis longius à ſe eiaculabantur. Intuebantur quoq; ferratas & aculeatas rotas, inter ignium globos, nimia velocitate verſari ac circūuolui. Cernebant vngulas ferreas, & laminas candentes, fuſtes, vectes, aculeos, terebra, vincula, cōpedes atq; cathenas; omnemq; planè artem ac machinam, quam veritatis inimicus contra Martyres & cōfeſſores Domini Saluatoris adinuenire potuit: omnia quippe tormentorū genera Martyribus in conſpectū callidus ac improbus hoſtis adduxit, vt terrorem eis incuteret, & in formidinem Sanctos verteret; aſpectuq; ipſo, ac ſuppliciorū perterrefactione, lingua eorū non amplius confiteri Dominū IESVM, metu præpedita tentaret atque præſumeret. Quid porrò fideliſſimi illi, promptiſſimiq; athletæ Chriſti, inter eiuſmodi ante oculos propo-

Sanctorū Chriſti Martyrum ſumma conſtātia, & fortitudo in tormentis.

Tormentorum, quibus ſancti Martyres cruciabantur, varietas.

Digitized by Google

A propoſita, horribilia,inauditaq; tormentorum genera? Fortiores atq; alacriores
effecti, maiore fiducia atq; conſtantia animi, citra vllam hæſitationem intrepidè
coram Iudicum ac præfectorum tribunalibus Chriſtum Dominũ Saluatorẽ con-
fitebantur. Non enim rogus ardens,non ſtridens flamma, non ignitæ ſartagines,
non ollæ feruentes atq; ebullientes,non expauefcendæ aculeatarum rotarũ verti-
gines, non candentes laminæ,non ferratarũ vngularũ dentes,non reliqua ſuppli-
cia,non vincula, non compedes,non immenſa catenarũ pondera,non Tyranno-
rum minæ,non principum fremitus, non omnia machinamenta diaboli, mini-
ſtrorumque eius,deterruerunt animoſiſſimos ac fortiſſimos Chriſti milites; non
pietatem abnegare impulerunt,neq; à charitate Dei & Saluatoris noſtri eos abdu-
B xerũt: at contra, hi *clypeo fidei muniti, vniuerſas inimici machinas euerterunt *al.baltheo fi-
& proculcârunt; nihilq; omnino ipſos à ſancto firmoq; propoſito deterrere, atq; dei præcincti.
auellere potuit. Perſpexiſti bonorũ, & fideliũ ſeruorum fortitudinẽ? Perſpexiſti
pugilum Chriſti conſtantiã, ac gloriam? Perſpexiſti ſummam athletarũ alacrita-
tem, tota fide regnum cæleſte quærentium, Chriſtumq; regem ſuum omni pieta-
tis affectu atq; deuotione *concupiſcentium? Vidiſti perfectam athletarum fidẽ, *al.ambientiũ.
verè perfectorum? Vidiſti in beatiſſimis Martyrũ pectoribus charitatem flagran-
tem, qua, res cunctas terrenas contempſerunt, vt Deum ſuum conſpicerẽt,quem
adeò ardenter dilexerunt? Vidiſti propenſum Chriſti affectum, quo pacto è ter-
ra extollat cunctos legitimè exaltari deſiderantes? Adſpexiſti geſtientem atq; ex- * al. paradiſum
ultantem paradiſum * ob inuictos Chriſti milites cum gaudio in æterna luce ac amplecti atque
pace ſuſceptos? Huc age iam,chariſſime frater, & mente reuolue atque conſidera fouere ſui olim
C glorioſos Sanctorum Martyrum triumphos. Intuere oculis cordis rarã atque ex- cupidos pugiles
imiam cæleſtium pugilum fidem, inuiolabilemq; deuotionis ac pietatis eorum Chriſti,in æter-
affectum. Non enim valuit immenſa pœnarum vis animos iuſtorum flectere,aut na iam requiẽ
à ſententia dimouere: nec mors ipſa tantæ charitatis ardorem vllatenus potuit ac luce gau-
exſtinguere. Cæſi quippe,magno cum gaudio verberum ictus tamquam ſummas dentes.
delicias excipiebãt; ſerenoq; ac hilari vultu gratias Deo, quod meruiſſent pro ipſius Actor.5.
nomine pati, referebãt. Quibus igitur vos encomijs celebrem, ô perfecti pugiles
Chriſti? aut quo vos nomine appellem, viri inclyti, ac ter quaterq; beati? Quiſ-
nam magnæ veſtræ fidei laudes explicet? Obſtupuit namq; ſummorum oratorũ
eloquentia, & Philoſophorum ſapientia, dum adeò mirabilia in Chriſti ſeruis
fieri cernerent. Tyrannis atque Iudicibus verba defecerunt, ſanctorum Chriſti
Martyrum fidem atque conſtantiam, alacritatemq; cum incredibili tolerantia
D atque perſeuerantia intuentibus. Nam cùm lictorum manus, eorum membra
torquerent, viſceraque nudarent; non triſti eos facie adſpexerunt, neque inter
tormenta gemitum ediderunt: verùm hilariore ac lætiore vultu gaudia interna
teſtati ſunt, quippe quibus illi cruciatus pro conſolatione erant ac requie; carni-
ficesq; ijs potius obſequi, quàm ſæuire videbantur. Quam ergo nos, quæſo dile-
ctiſſimi fratres, in die extremi Iudicij excuſationem apud Deum habebimus: qui
abſque vlla perſecutionis atrocitate, tormentorumq; vi,charitatem Dei,vitamq;
noſtram vſque adeò negleximus, ac tam profundo torporis atq; deſidiæ ſomno de-
merſi ſumus? Ecce, ſancti Martyres miris modis exagitati, afflicti, tentati, verberati, Heb.11.
exquiſitisq; tormentis cruciati, Deum toto corde ac tota mente ſemper dilexe-
runt. Nullis tentationibus, aut minis, ſupplicijsque licet grauiſſimis atq; atrociſſi-
mis flecti quiuit tanta eorum conſtantia: nulliſq; prorſus perſecutorũ terroribus
diuinæ dilectionis feruor in ſacris ipſorum pectoribus exſtingui vmquã potuit: *al.Et nos in
E Nos* verò etiam in requie, atq; delicijs diligere benigniſſimum Deũ ac Dominũ otio atq; delici-
noſtrum detrectamus. Sed quidnam acturi, quidve dicturi ſumus in die illa hor- js cõſtituti, cle-
renda: quando beatiſſimi illi Chriſti Martyres iuxta ſolium gloriæ, magna cum mentiſſimum
gloria atque fiducia adſtantes, oſtendent vulnerum ſuorum, atrociumq; cruciatu- Deũ ac Domi-
um ac verberum cicatrices in ſuis corporibus relucentes, ac Solis ſplendorem ſua num noſtrum
claritate ſuperantes? Nos, inquam, chariſſimi fratres, quid obſecro, tũc ibi oſten- diligere recu-
ſuri ſumus? quas illic virtutes præferemus? Num charitatẽ erga Deum, & proxi- ſamus?
mum? num integram, inuiolabilemque fidem? num voluntariam paupertatem, NOT.
ac terrenorum omniũ nuditatẽ? num fortè quietem, atq; tranquillitatem? num
eleemoſynas? num commiſerationis affectũ? numquid ſpiritum manſuetudinis?
num-

numquid orationes mundas? numquid compunctionem ſalutarem? num vigi- A
lias? num lachrymas? num veram pœnitentiam atque reſipiſcentiam? Felix pro-
fectò atque beatus erit, quem iſta ibi comitabuntur; Martyrumque tunc reuera
futurus illic eſt ſocius, neque à cæleſti illo plenoque luminis thalamo repelle-
tur: verùm eamdem coram Chriſto Domino, & Angelis eius habiturus eſt fidu-
ciam, hiſce bonorum operum meritis fretus, gloriamque Martyribus haud in-
Inuocatio Sanctorum Chriſti Martyrum. feriorem. Obteſtamur igitur vos, ô ſanctiſſimi Martyres, qui pro Domino Salua-
tore, eiuſque amore, ſpontè ac promptè atrociſſima tormēta ſubijſtis, quamob-
* al. iam Chriſto coniuncti eſtis. rem etiam familiarius iam * ei coniuncti eſtis: vt pro nobis miſeris peccatoribus
negligentiæ ſqualore obſitis Dominum deprecemini, vt diuinam ſuam in nos in-
fundat gratiam, quæ corda noſtra ſanctæ charitatis radio iugiter illuſtret atq; il-
luminet, quo ipſum toto corde totaque mente diligere valeamus. Vos etenim B
verè nunc beati ac glorioſi eſtis, quos Angeli pariter & homines vna voce atque
conſenſu felices & beatos prædicant: ſiquidem preſſuræ tempore, cùm tormen-
torum in vobis dolor augeretur, vos mentis oculis gaudia paradiſi parata con-
templabamini, ſic vobiſcum reputantes atque dicentes: Multiplicentur iam hic
* al. corona augeatur, ac gloria. pœnæ corporis: vt in paradiſo illic voluptatis, * requies propagetur ac gloria.
Cumque in altum valde. fluctuum montes, moleſque vndarum per tormenta
paſſionum ſeſe attollerent; repromiſſa vobis à Deo beatitudo continenter ante
oculos verſabatur, affirmans atque teſtificans perfectè credentibus, Deum men-
tiri nullatenus poſſe, qui hæc ipſa promiſerat. Quandoquidem ergo futura ac
ſempiterna illa bona iugiter ante oculos mentis veſtræ defixa tenebatis, certoq;
credebatis vos eis ſine fine perfruituros; ideo, beatiſſimi, moueri, flectique haud C
quaquam potuit veſtra conſtantia. Læta quippe ac iocunda vobis fuit futurorum
exſpectatio, quæ vos ita animauit atque corroborauit, vt ſingulis horis noua vo-
bis atque acriora admoueri cuperetis ſupplicia, neque vllis ſatiari tormentis po-
tueritis. Adſpexit vos crudelis arbiter ſecuros, ac fiducia plenos, & planè intre-
pidos in certamine perſiſtentes: nullamque cruciatuum atrocitatē, nullos ver-
berum ictus, nullaſque carnificum manus prorſus reformidantes. Vidit quoque
confractas ſuæ improbitatis atq; inſaniæ vires: quare vehementer obſtupuit, & in-
doluit. Quādo verò pœnas quaſcumq;, ô validiſſimi pugiles Dei, incredibili virtu-
te ſuperaſtis; opinabatur demens ac furibundus Iudex, terrore ferri ſe robur con-
ſtātiæ veſtræ poſſe infringere, vobiſq; horrorē incutere: vt ſaltem formidine pœnę
ac mortis, Chriſtū abnegaretis, quē totis viſceribus ſemper deſideraſtis atq; ama-
ſtis, cuiq; in veſtris pectoribus, vt in puriſſimo gratiſſimoq; domicillo inhabitare D
placuit. Ignorabat ſiquidem inſanus ille, fore, quòd ſuo gladio (quo immenſos
ſanguinis riuos ex Sanctorū iugulo fuderat) ſibi ipſi in primis necem pararet: vt
vel ipſis pij, innocentiſq; cruoris vndis ipſemet miſerè ſuffocaretur infelix. Dice-
bat autem ad milites ſuos, iam victus atq; confuſus: Reformido ac pertimeſco
hunc ſanguinem, qui de interemptorum pro IESV Nazareni nomine, ceruici-
bus diffluit: ſe quippe inuicem ad mortem fortiter pro ipſius confeſſione ſub-
* al. tanti. eundam cohortantur, & animant. Terrorem mihi incutit * tanta ipſorum ſan-
guinis effuſio: nec ad momentū quidem temporis corā tanta diſcipulorū Chriſti
cōſenſione, tantaq; in fide concordia, cōſiſtere amplius valeo. Pœnitet me nunc
facti mei, mallemq; me aduerſus ipſos non cōcitaſſe Principū animos: nam ecce
vndiq; eorū ſanguis me cōturbat atq; exagitat. En ſanguinis effuſi odor iam meas
diſſoluit vires, nequeoq; prorſus illuc oculorū intēdere aciē, vbi oſſa diſcipulorū
* [illegible] al. inhumata. IESV inſepulta * iacent. Hæc ſunt, ô fortiſſimi milites Chriſti, præclara victoriæ E
veſtræ inſignia. Iſta, ô probatiſſimi athletæ, perfectiq; diuini prælij pugiles, veſtræ
fidei, veſtręq; fortitudinis præmia. Iſta, veſtrę victorię trophæa: hæc corona, ac glo-
riatio veſtra. Mors iſta veſtra, vitā vobis peperit ſempiternā. Intuiti ſunt ſapientes
huius ſeculi, immenſam ſtragē veſtrā: & in ſtuporē tota ſapiētia illorū conuerſa
eſt. attonitiq; ad ſe inuicem aiebant: Verè magnus & potens eſt Deus Chriſtiano-
rum; in quem ipſius diſcipuli ita firmiter crediderunt, vt nullis minis, nulliſque
tormentis ab eius fide diuelli, amoueriq; potuerint. Frequenter autem & lictores
atq; tortores ipſi, tāta beatorum Martyrum permoti conſtantia, Chriſtū veneran-
ter adorârunt: & patientia atq; tolerantia maximè eorundem, exhortationibuſq;
(quibus

Digitized by Google

A (quibus ſeinuicem in ipſo certaminis ardore ad tormenta quæcumque ſubeunda
animabant) prouocati, in Dei timore ac fide perfecti euaſerunt. Cõſpexiſtis, fra-
tres, diuinæ conſenſionis eminentiam. Vidiſtis chariſſimi, immenſam charitatem
Dei, ſua membra inter dolores atque * agones mirificè corroborãtem. Siquidem * al. & paſſiões.
Sãcti illi ſeinuicem in ipſo certaminis feruore, ad fortiter tolerãdos pro nomine
ac fide Chriſti cruciatus, cohortabantur, puſillanimesq; conſolabantur; ita vt &
ipſi illorum ſerui, vnà cum Dominis, in ſancto Martyrij agone atque certamine
coronam referrent: dum nos interim mali atque peruerſi, ob immanitatẽ nequi-
tiæ noſtræ, inuicem inuidemus, inuicem mordemus, & comedimus. Huc igitur Galat. 5.
iam age, & ſanctorum te Martyrum diſcipulum præbe. Nam ſi te illis in * diſcipu- * al. in diſcipli-nam tradideris.
B lum dederis: erunt & ipſi viciſſim tibi magiſtri optimi; addiſcesq; ab ijs paſſiones
quaſcumq; ſuperare, ac nullatenus * locum eis dare: diſces quoq; ab eiſdem perfe- * al. eis cedere, atq; ſuccũbere.
ctam fidem, dilectionem Dei, ac ingentem commiſerationis affectum, futuro- Hebr. 11.
rumq; bonorum deſiderium: nam ardentem hi rogum ac flammam virtute Dei,
fideque perfecta exſtinxerunt, atque vicerunt: quare & tu ſemper prauæ ac noxię
concupiſcentiæ flammas in teipſo reſtingue, ac vince. Varia illi tormenta ſupe-
rãrunt, ſpe, quæ eſt in Chriſtũ, ſuffulti: quocirca & tu turpes cũctas paſſiones caſta
piaq; mente atque cogitatione ſuperare contẽde. Vicerunt illi Tyrannos ſua mo- Ibidem.
deſtia, atque longanimitate: vince igitur & tu tyrannidem iracundiæ, iiſdem * in- * al. eadem munitus armatura.
ſtructus armis. Illi palam Martyres fuerunt: at tu in ſecreto ſaltem, Martyrẽ per-
fectum te præbe. Illi in aperto certamen conſummãrunt: perfice tu quoq; certa-
men in occulto; vt in die retributionis, corona cum ipſis doneris, ac in cæleſti re-
C gno * ſocius gloriæ illorum inueniaris, ſimulq; ſempiterno gaudio perfruaris. * al. particeps.
Nunc ergo, ô beatiſſimi viri, & glorioſi Martyres Dei, me miſerum peccatorẽ ve-
ſtris precibus adiuuate: vt in hora illa tremenda miſericordiam cõſequar, quan- 1. Cor. 4.
do manifeſtabuntur occulta * cordium. Velut pincerna aliquis inutilis atq; * im- * al. hominum. * al. impolitus.
peritus, vobis hodie, ô Sanctiſſimi Chriſti Martyres, effectus ſum. nam de vino in-
clyti veſtri certaminis, filijs ac fratribus fidei veſtræ poculum tradidi: & de præ-
clara victoriæ veſtræ menſa, omni ferculorum atque epularum genere inſtructa,
patres, ac fratres, cognatos, affineſq; veſtros quotidie mẽſam ipſam frequentãtes,
toto animi affectu ac deſiderio recreare ſtudui. Ecce enim pſallunt, Deumq; cum
exultatione ac iubilo glorificant, qui ſacratiſſima virtutis veſtræ capita coronis
incorruptibilibus atque cæleſtibus decorauit: ingentiq; cum gaudio ſacras certa-
minis veſtri Reliquias circumſtant, benedici optantes, ſecumq; referrę ſancta ani-
mæ & corporis remedia deſiderantes. Omnibus igitur benedictionem impertia- Sanctarũ Reliquiarum veneratio.
D mini, vt boni diſcipuli, fideleſque miniſtri benigniſſimi Domini, & Saluatoris
noſtri. Ego quoque quantumuis imbecillus ac debilis, accepto veſtris meritis atq;
interceſſionibus robore, tota animi deuotione ante ſanctas veſtras Reliquias de-
cantaui hymnum laudis veſtræ ac gloriæ. Quare obſecro, pro me vili ac miſero NOT.
peccatore Ephræm, ante thronum diuinæ maieſtatis * adſiſtite: vt precibus veſtris * al. intercedite.
ſalutem conſequi merear, & vobiſcum ſempiterna felicitate perfrui, gratia & be-
nignitate, atque miſericordia Domini ac Saluatoris noſtri IESV Chriſti: Cui ſit
cum Patre, & Spiritu Sancto laus, honor, virtus, & gloria, in infinita ſeculorum
ſecula. AMEN.

E SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

Pvlcherrimi & elegantiſſimi, lectuq; digniſſimi ſunt hi duo ſimul iuncti Ephræmitici, in laudẽ omniũ Sanctorum Chriſti Martyrum, Sermones: quibus & ſi vix abſolutius quid, magiſq; ad mouendos affectus accommodatum dari poſſit, alios tamen etiam Auctores in gratiam eorum qui Scriptorum varietate delectantur, in eodem genere Argumenti, vt in alijs ſoleo, lubens citabo. Et primò quidem, ex Græcis occurrit mihi copioſiſſimus in Sanctos Chriſti Martyres Sermo encomiaſticus Aſterij Epiſcopi Amaſiæ nondum è Græco Latinè conuerſus, quẽ ex antiquo Græco MS. Codic. Antonij Card. Carafæ tranſcriptum aliquando accepi. incipitq;: Licet, vt videtur, etiam à vehementer infenſis & implacabilibus inimicis lucrum capere interdum vel maximum, *&c. vbi multa valde pathetica ac*

pia

Digitized by Google

pia in laudem Sanctorum Martyrum ad finem vſque Sermonis adducuntur. In quo Cod. & aliud S. Io- A
annis Chryſoſtomi luculentum Encomium in omnes Sanctos Martyres, nondum editum habetur. cuius
initium eſt: Nondum ſeptem dierum præterijt numerus, ex quo ſacram Pentecoſtes celebritatẽ
peregimus: & rurſus nos Sanctorum Martyrum occupat chorus, aut potius Martyrum exercitus
atque acies, *&c. qui Sermo Chryſoſtomi etiam in Græco MS. Vatic. nu. 381. ac 827. & Card. Sirleti, ac*
Sfort. num. 11. & 84. immediatè poſt Sermon Pentecoſten (qui incipit: Rurſus feſtiuitas, & rurſus ce-
lebritas, *&c.) inuenitur, dignus ſanè qui Latinè traducatur atque edatur. quemadmodum & alius eiuſ-*
dem Chryſoſtomi ſermo etiam in ſanctos Martyres & Apoſtolos nondum traductus, qui in antiquiſſi-
mo Græco MS. Cryptæferrat. extat ſub lit. A. immediatè poſt Encomium Ephræm in ſanctos Marty-
res, ſubiectus, cum eiuſmodi principio: Sol ab alto reſplendet videntibus, & ſermo de Martyribus
lumen præbet audientibus: & quemadmodum cælum ornatur aſtris; ita & Eccleſiæ, ſanctorũ
exornantur corporibus, *&c. Oratio pulchra eſt, & quæ ferè tota in laudatione Sanctorum Martyrum*
conſumitur: agitur autem & de Apoſtolis in initio, atque ideo etiam al. de Apoſtolis & Martyribus, ſi- B
ue in Apoſtolos & Martyres oratio inſcribitur. Extat quoque in eadem Biblioth. Cryptæfer. Heſichij preſ-
byteri Hieroſolymitani Græcè in ſanctos Martyres encomium nondum editum, ſub litt. oo. *Et hactenus*
de Græcis Encomijs necdum euulgatis, quæ citaui atque recenſui, vt à doctis cognoſcantur, ipſiq́; ad eorũ
è Græco tranſlationem ac publicationem excitentur. Ex impreſſis, reperiuntur præterea duo S. Chryſo-
ſtomi Sermones, tom. 3. etiam de Sanctis Martyribus, quorũ prior incipit: Nemo eſt qui neſciat Mar-
tyrum glorias ad id diuino conſilio, à Dei populo frequentari; niſi, vt & illis debitus honor di-
cetur, & nobis virtutis exempla monſtrentur, *&c. poſterior ibidẽ Sermo eſt de Martyribus, quòd aut*
imitandi ſunt, aut non laudandi, inchoaturq́;: Qui ſanctorum merita, religioſa caritate miratur, &
iuſtorum glorias frequenti laude eloquitur; etiam mores eorum ſanctos atque iuſtitiam imite-
tur neceſſe eſt, *&c.] Sed iam ad Latinos Patres tranſeo, ex quibus S. Cyprianus in laudem Sanctorum*
Martyrum, multa præclara adducit in quadam ſua Epiſtola lib. 2. vbi Martyres ſic alloquitur: Quibus
ego vos laudibus prædicem, fortiſsimi Martyres? robur pectoris veſtri, perſeuerãtiam fidei quo C
præconio vocis exornem? Toleraſtis vſque ad conſummationem gloriæ duriſsimam quæſtio-
nem, nec ceſsiſtis ſupplicijs, ſed vobis potius ſupplicia ceſſerunt, &c. *ita in pulcherrima epiſt. ad*
Martyres & Confeſſores, vbi de his plura, ac alibi apud eumdem. Huc faciunt & plures S. Auguſtini
Sermones de Sanctis, ac de pluribus Martyribus inter ipſius opera editi, quorum etiam aliqui per octa-
uam omnium Sanctorum in Eccleſijs leguntur. Quibus accedit & ille, qui ſub nomine eiuſdem Auguſti-
ni, in communi plurimorum Martyrũ recitatur in Breuiario Romano in 2. nocturno, incipitq́;: Quo-
tieſcunque, fratres chariſsimi, Sanctorum Martyrum ſolennia celebramus, ita ipſis interceden-
tibus expectemus à Domino conſequi temporalia beneficia, vt ipſos Martyres imitando, accipe-
re mereamur æterna, *&c.] habetur inter Sermones S. Auguſtini de Sanctis, 47. ſed in eo deſunt haud*
pauca Sanctis Martyribus propria, quæ ego ex antiquo MS. Cod. Card. Sirleti reſtitui atque ſuppleui,
integrè eumdem Deo volente poſt Sermones S. Leonis Papæ (vbi quoque in quibuſdã editionibus quaſi
illius proprius adiectus reperitur, ſed an rectè dubito) in mea Leonina recognitione, vita comite editu-
rus. Huc quoque ſpectant alij nonnulli Sermones de Martyribus, qui ſub nomine S. Auguſtini reperiun-
tur nondum (vt putatur) typis excuſi, in antiq. Cod. man. ſcrip. Eccleſiæ S. Mariæ ad Martyres Romæ, D
vulgo rotundæ. vt, quem Auguſtinus habuiſſe dicitur de Maſſa candida, qui incipit: Dilectiſsimi
fratres, *&c. vbi & alius additur, qui inchoatur:* Delectat videre campos ſegetũ, *&c. quamuis tamen*
ille ab alijs Fulgentio potius adſcribatur, inter cuius etiam Opera reperitur, cum tit. de Martyribus,
eodemq́; exordio. ac tertius alius Sermo, cuius initium eſt: Sancta feſtiuitas, *&c. de quibus & in quo-*
dam vetuſto man. ſcrip. Sirlet.

Perſpexiſti bonorum, & fidelium ſeruorum fortitudinem? Perſpexiſti pugilum Chriſti con-
ſtantiam, ac gloriam? *&c.] Vbi abſque interrog. al. ſic:* Vides fideliũ ſeruorum robur. vides inſigni-
um pugilum Chriſti conſtantiam, ac gloriam. vides alacritatem incredibilem cæleſte regnum to-
ta fide quærentium, Chriſtumque regem ſuum omni pietatis affectu ambientium. vides fidem
perfectam athletarum verè perfectorum, &c. *] Sed priori per interrogationem (quæ inſtandi vim*
habet) lectioni hic potius inſiſtimus, quam & Ambroſius Camald. in eiuſdem Sermonis traductione
ſequutus eſt.

Longius poſtea, ſub finem Serm. ibi: Ecce pſallunt, ac Deum cum iubilo glorificant; ingentique
cum gaudio ſacri certaminis veſtri reliquias circumſtant, benedici optantes, *&c. pauloq́; ibid. poſt:* E
Ego quoque quantumuis imbecillus ac debilis, tota animi deuotione ante ſanctas veſtras Reli-
quias decãtaui hymnũ laudis veſtræ ac gloriæ, *&c.] Quid, quantumq́; ipſe Ephræm ac alij (quorum hic*
meminit) Reliquijs ac venerationi Sanctorum Chriſti Martyrũ tribuerint, vel ex præſenti hoc loco abun-
dè colligere licet: qui haud parum etiam ob venerandam antiquitatem, contra hæreticos ſanctis Reli-
quijs oblatrantes ſeruit. Quò etiam faciunt, quæ Aſterius Amaſiæ Epiſcopus in Sermone de Martyri-
bus ante allegato, quaſi circa med. in honorem atque defenſionem ſanctarum Reliquiarum Chriſti Mar-
tyrum, contra Eunomianos, aliosq́; hæreticos in medium adducit. Contra quos hæreticos etiã pro San-
ctorum Reliquijs S. Auguſtinus alibi ſic ſentit ac loquitur: Sanctorum corpora, & præcipuè beatorum
Martyrum Reliquias, ac ſi Chriſti membra, & ſynceriſſimè honoranda, & Baſilicas eorum nominibus ap-
pella-

Digitized by Google

A *pellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo, & deuotione fideliſſima adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiam venerit, non Chriſtianus, ſed Eunomianus, & Vigilantianus creditur, &c. ita Auguſtin. in lib. de diffinitionibus orthodoxæ fidei, & Eccleſiaſticis dogmatibus, cap. 73. In quam ſententiam & S. Hieronymus in Epiſtola ad Riparium presbyterum, aduerſus Vigilãtium ſic ſcribit: Honoramus reliquias Martyrũ, vt eum, cuius ſunt Martyres, adoremus; &c. Et S. Athanaſius allegatus actione 3. Septimæ Synodi, ait: Martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medentur, cæcis viſum reſtituunt, lepras emundant, tentationes ac mœrores ſoluunt, &c. ita quoque S. Baſilius in Homil. ſuper Pſalm. 115. poſt med. & S. Chryſoſtom. homil. 66. ad pop. Antioch. & in homil. de natiuitate ſeptem Machabæorum, pluribusq́; alijs apud eum locis. Et Damaſcenus lib. 4. orthodoxæ fidei cap. 16. Prudentius in Periſteph. hym. 11. ac alibi. Et denique Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. in Decreto de inuocatione, veneratione, & Reliquijs Sanctorum, &c.*

B

EIVSDEM *

S. PATRIS EPHRAEM SYRI, IN VITAM BEATI ABRAMII.

*al. Vita Beati Abrahæ Eremitæ Syri, & neptis eius Mariæ peccatricis, per S. Ephræm Syrum ſcripta.

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerardo Voſſio.

FRATRES mei dilecti, enarrare vobis volo pulchrã, perfectamq́; vitæ rationem admirandi viri Abramij: quam quidem ipſe ſic inchoauit atq; perfecit, vt poſt cõſummationem promeritus ſit gloriam ſempiternam. C Cæterùm vereor teſtimonium illuſtre atque admirabile texere imaginis eius * Deo acceptæ virtutis. Ecce enim vita ac cõuerſatio quidem viri bona & perfecta eſt: at ego infirmus & imperitus. ſiquidem imago virtutis eius luculenta & admiranda eſt: colores verò quibus ea mihi depingenda eſt, valde triſtes ſunt ac horridi. Verumtamen quamuis imbecillus ſim & imperitus ſermone, perfectionemq́; illius dignè cõprehendere nequeam; tentabo tamen vel ex parte enarrare qualiſcumq; ſim, atque diſſerere, licet inſufficiens, de vita ac moribus eiuſdem viri, * Abramij nimirum ſecundi: quippe qui noſtris extitit temporibus, & Angelicam cæleſtemq́; vitam in terris duxit; poſſeditque patientiam, duriſſimi adamantis inſtar, per quam meruit cæleſtem conſequi * gratiam. Et quoniam à iuuentute ſua caſtũ pudicumqúe ſe exhibuit, templum Spiritus ſancti effectus eſt, & vas ſanctum: * vt in eo, qui vo- D cauerat ipſum Deus, ſuum hoſpitium domiciliumque teneret.

*τῆς θεοφιλοῦς ἀρετῆς αὐτοῦ.

*al. Abrahæ poſterioris.

*al gloriam.

*al. in quo ſibi domiciliũ habitationemq́; elegit Deus.

NARRATIO EORVM QVAE IN VITA GESSIT.

Hic igitur beatus Abramius parentes habuit admodum diuites: qui cùm ſupra modum humanæ affectionis atque naturæ, ipſum diligerent; deſponſârunt ei puellam adhuc puero, exſpectantes vt ſic ad dignitatem aliquam ſecularem promoueretur. At hic longè aliter ſentiens, ab ipſa mox ætate iuuenili Eccleſias frequẽtare cœpit: & ſi quando ſacras ibi Scripturas legi audiret, lubens aures accommodabat, & ſtudioſè in ijs ſe exercebat, & meditabatur. Cæterùm parentes eius, iam tempus nuptiarum appropinquare cenſentes, compellebant ipſum quantumuis reluctantem matrimonij vinculis obſtringi: quibus cùm ille antea obſiſteret, cõiugiumque detrectaret, tandem tamen nimium ab ijs moleſtatus, pudoriſq́; verecundia victus, acquieſcere ac conſentire omnino cogitur. Celebratis ergo die E * ſeptimo nuptijs, ipſoque iam in thalamo cum ſponſa ſedente, ſubitò tamquã lux quædam in corde ipſius, diuina gratia refulſit: quam, veluti ducem aliquem ſui voti ac deſiderij nactus atque ſecutus, illicò domo exſiliens, è ciuitate egreſſus eſt. Duobus autem quaſi milliaribus procul inde cellulam quamdam vacuam inuenit; in quam * ingrediens, ſuum ibi domicilium fixit, cum gaudio & lætitia cordis ſui glorificãs Deum: de quo facto eius, maximo correpti ſunt ſtupore tam parentes quàm vicini & cognati ipſius. Qui egreſſi, vbique beatum illum requirebant: eumque poſt decem & ſeptem dies in iam dicta cella preces ad Deũ fundentem inuenerunt, ad cuius ipſi aſpectum valde obſtupuerunt. Beatus autem ad eos: quid (inquit) admiramini? Deum potius benigniſſimum ſuſpicite, qui me à cœno iniquitatum mearum eripuit: & pro me orate, vt in finem vſque vitæ,

ABRAMIVS à parentibus ad matrimonium compellitur.

*al. (die ſeptimo) hic deeſt.

*al. ingreſſus, magno ibi cum gaudio habitabat, lætoq; corde Deum glorificabat.

iugum hoc ſuauiſſimum, quod me licet indignum ſubire voluit Dominus, valeam ſuſtinere, vitamque meam beneplacitam ſecundùm ipſius voluntatem per omnia inſtituere. Cui, cùm omnes verba eius audientes, reſpondiſſent, Amen: hortatus ac deprecatus eſt ipſos, ne ſæpius ei moleſtiam prætextu viſitationis inferrent. Quibus iam inde recedentibus, ipſe oſtium ſuæ cellulæ obſtruxit, ſeipſumque intus recluſit, minima dumtaxat feneſtella relicta, per quam tempore debito cibum neceſſarium acciperet. Illuſtrataque eſt mens eius diuinà gratia, qua indies in optimo vitæ inſtituto proficiebat: continentiamque magnam poſſidebat, ac vigilijs &, orationibus, planctui, & humilitati, atque charitati vacabat. Cumque vbiuis locorum, ſanctitatis fama de eo percrebreſceret; cuncti audientes, vndique ad eum viſendum, & vt ab eo ſpiritaliter iuuarentur atque ædificarentur, confluebant. Datus quoque eidem à Deo eſt ſermo ſapientiæ & intelligentiæ: eratq; opinio ac fama de ipſo inter * vicinos, lucidiſſimi luminaris inſtar refulgens. Accidit autem poſt * decem annos à tempore renuntiationis ſuæ, parentes eius ex hac vita migrare: à quibus, quòd * multæ pecuniæ, opesq; ipſi relictæ eſſent, rogauit amicum quemdam ſibi fidum ac charum, vt vniuerſa quæ ipſi obtigerant, in pauperes & orphanos diſtribueret: ne per ea ab orationibus auocaretur, impediretur que. Quibus ſic actis, ſecuro animo tranquillaque mente remanſit. Illud quippe beato viro erat curæ, vt mentem nullis rebus terrenis obſtrictam haberet: atque ideo nihil ſuper terram præter ſagum vnum, & tunicam vnam cilicinam quam geſtabat, vnumquè exiguum * catinum ex quo edere ac bibere conſueuerat, poſſidebat. Cum his verò omnibus, humilitatem ſupra modum, & charitatem erga omnes parem ſibi vindicabat. Non diuites pauperibus in honore præferebat, nec Principem ſubdito, nobilemve ignobili: verùm omnes æqualiter citra acceptionem perſonarum diligebat, ac honorabat. Neque interdum quemquam durius procaciusquè increpabat: ſed erat ſermo ipſius ſale charitatis & manſuetudinis conditus. Nam quis pulcherrimas eius reſponſiones audiens, ſatiari aliquando dulcedine eloquiorum ipſius potuit? aut quis vultum eius venerabilem, aſpectumquè Angelicum quandoque intuens, non magis accenſus fuit ad ſæpius eum videndum? Toto porrò tempore renuntiationis ſuæ, canonem ſeu regulam ſemel arreptam nunquam mutauit: ſed quinquaginta annorum ſpatio in vitæ religioſæ inſtituto alacriter ſe exercuit: propter nimium autem amorem ac deſiderium quo in Chriſtum erat, omne temporis illius æuum quaſi dies paucos reputabat, nullaq; ſatietate religioſi inſtituti ſui capi vmquam poterat. Erat verò non longè à ciuitate illa vicus valde magnus ac ſpatioſus, in quo cuncti pariter pagani admodum atroces à minimo vſque ad maximum degebant; quos nullus planè ab idololatria auertere poterat: ſed omnes, qui id tentabant, re infecta ac citra vllum ſalutis ipſorum fructum ab iis recedebant; nullatenusque afflictionis moleſtiam, qua ab ijs premebantur, perferre poterant: quoniam non ſolùm illi non admoneri ſe ſuæ ſalutis patiebantur, ſed & perſecutiones in eos, à quibus admonebantur, mouebant, ſeditionesq; concitabant. Et cùm turba nihilominus Monachorum ſemel atque iterum illos adire, & cum ijs agere tentaſſent; nihil omnino ſuper eorum conuerſione profecerunt. Vna ergo die Epiſcopus ſedens cum clericis ſuis, beatiſſimi huius viri memor, dixit ad eos: Talem ego virum cunctis temporibus meis non noui, nec vidi, ita in omni bono opere perfectum, omnibusque exornatum virtutibus, in quibus * acquieſcit Deus, ſicut nunc habetur * domnus Abraamius. Clerici autem reſpondentes, verè illum Dei famulum, monachumque perfectum eſſe affirmabant. Ad quos Epiſcopus: Volo (inquit) eum in hoc paganorum vico ordinare presbyterum: magna ſiquidem patientia & charitate ſua illos ad Deum conuertere poterit. Et conſurgens è veſtigio, vnà cum clero ad cellulam Sancti viri contendit: quò cùm pariter perueniſſent, eumque ſalutaſſent, cœpit mox Epiſcopus de gentilibus vici iſtius cum illo agere, ipſumque hortari atq; rogare, vt iſthuc ob ſalutē eorum proficiſceretur. Quo ille audito, vehementer contriſtatus ait ad Epiſcopum: Permitte mihi, obſecro Pater ſancte, vt meas iniquitates ac peccata deplangam: neque eiuſmodi negotium mihi homini vili & infirmo imponas. Ad quem denuò Epiſcopus: Dei (inquit) beneficio ac gratia idoneus es; quare nolim te in hac ſancta

Conſanguineorum, atque affinium, & familiarium crebras viſitationes deuectat.

* al. inter parentes.

* al. duodecim.

* al. magna vis auri, ſubſtantiæque relicta ei eſſet.

Paupertas voluntaria.

* καύχιον.

S. ABRAMIVS parem erga omnes charitatem exhibebat.

Canonem ac regulam ſui inſtituti numquā mutauit.

Vicus, in quo atroces habitabant Pagani, valde in ſua idololatria obſtinati.

* οἷστισιν ἀγαπᾷ ὁ Θεός

* al. beatus Abrahamius.

Epiſcopus cum clero ad cellulā Abramij contendit.

Epiſcopi cum B. Abramio collocutio.

A B C D E

A ĉta obedientia cunctabundum fieri. Cui vir beatus iterum reſpondit, dicens: Rogo ſanctitatem tuam, vt paruitatis ac vilitatis meæ miſereatur, meque propria deflere mala permittat. Et ad eum Epiſcopus: Ecce (inquit) omnia reliquiſti, & mundum ac quæcumque in eo ſunt odiſti, teque ipſum mundo crucifixiſti: verumtamen licet hæc cuncta rectè perfeceris, obedientia tamen adhuc cares. Quæ cùm ille audiret, fleuit amarè, & dixit: Quis ſum ego, canis mortuus? & quæ eſt vita mea, quòd talia de me *iudicaſti? Cui rurſus ait Epiſcopus: Ecce hîc reſides, tuam dumtaxat ſalutem curas: illic verò diuina adiuuante gratia plurimos ſaluare, & ad Deum conuertere poteris. Perpende igitur tecum, vnde ampliorem conſequi mercedem poſſis, hincne, an inde: vtrum ſi teipſum ſolum ſaluaueris, an ſi plures alios tecum ad ſalutem adduxeris? Beatus autem ille vir Dei tunc

*al. cogitaſti?

NOT.

B plorans, dixit: Fiat voluntas Dei; attamen propter obedientiam, hinc quò iniunxeris, proficiſcar. Eductumque iam illum ex ſua cellula, in ciuitatem ſubitò introduxit, ibique per impoſitionem manus eum presbyterum ordinauit: ac protinus ad vicum Paganorum cum gaudio comitantibus clericis, deducendum curauit. Quò dum beatus Abramius ſe conferret, precabatur in via Deum, dicens: Benigniſſime ac optime Domine, reſpice imbecillitatem meam, & gratiam tuam in auxilium meum mitte, vt nomen ſanctum tuum glorificetur. Perueniens verò ad vicum conſpexit cunctos ibi idololatriæ inſania vehemēter eſſe detentos; quare ſuſpirans fleuit amarè, ſublatiſque in cælum oculis, dixit: Tu Domine, qui ſolus abſque omni peccato es, quique ſolus es miſericors, & ſolus clemens atque benignus, ne deſpicias opera manuum tuarum. feſtinanterq; miſit nuntium verſus

Epiſcopus S. Abramium ordinat presbyterū, & ad conuerſionem Paganorū deſtinat.

Precatio Abramij ad Deum.

C ciuitatem, ad quemdam chariſſimum ſibi amicum, vt pecunias ex patrimonio ſuo relictas ei mitteret; quas cùm accepiſſet, intra paucos dies exſtruxit Eccleſiam, in qua aſſiduè preces Deo offerebat, & ſic multis cum lachrymis orabat, atque dicebat: Congrega, ô Domine, populum tuum diſperſum, & introduc eum in hoc templum tuum; oculoſque mentis ipſorum illumina, vt repudiata ſimulachrorum cultura, te ſolum verum Deum cognoſcant. Qua expleta precatione, confeſtim ab Eccleſia egreſſus contendit ad templum gentilium: vbi abominationes eorum deſtruxit, & aras cum ſimulachris, proprijs manibus detraxit, atque euertit. Quod factum cernentes pagani illi, tamquam feræ agreſtes in eum irruerunt, multiſque verberibus laceratum, ex vico fugârunt: Ipſe verò clam illuc nocte reuerſus iterum in Eccleſiam ſe recepit, vbi conquieſcens nec plagarum ſuarū lacerationem curans, cum fletu ac gemitu pro illis, tantummodò vt ſalui fierent, deprecabatur Dominum. Manè autem iam facto, aduentātes pagani repererunt ibi

S. Abramius ex patrimonii ſui pecuniis Eccleſiam exſtruxit.

Pro Barbarorū orat conuerſione: eorumque aras, & ſimulachra euertit.

D hominem Dei orantem: vnde magno perculſi ſtupore, quaſi *ſtupidi euaſerunt. Quare etiam ad Eccleſiam quotidie veniebant, non quidem orandi gratia: ſed vt pulchritudinem ædificij, & ornamentum Eccleſiæ ſuis oculis contemplantes, recrearentur. Cœpit itaque quadam die vir Sanctus rogare eos, vt verum Deū agnoſcerent. Illi verò atrociores effecti, baculis eum tamquam lapidem aliquem exanimem percuſſerunt; & poſtea adhuc, pedibus eius fune ligatis, extra vicum traxerunt, lapidibuſq; obruerunt: mortuum autem illum exiſtimantes receſſerunt, ſemiuiuo eo ibi relicto. Media verò nocte ad ſeipſum reuerſus, ingemiſcens fleuit vehementer, & dixit: Cur deſpexiſti humilitatem meam, ô Domine; & quare faciem tuam à me auertis? Et quamobrem animam meam repellis: & opera manuum tuarum contemnis? Et nunc igitur benigniſſime Domine, reſpice ſuper ſeruos tuos, & concede eis vt cognoſcant te: quoniā tu ſolus es Dominus, & præter te non eſt alius Deus. Poſt orationem verò ſurgens intrauit in vicum, ingreſ-

* muti.

Barbarorum in S. Abramium atrocitas, & furor.

Precatio S. Abramij ad Deū.

E ſuſque Eccleſiam, pſalmos decantabat Domino. Facto autem diluculo, rurſus aduentantes conſpexerunt eum ibi: & obſtupefacti, atque in inſaniam verſi, vt truculenti & omnis miſericordiæ expertes, diris illum tormentis crudeliter confecerunt; & iterū ſicut prius, funibus alligatum extra vicum traxerunt. Iſta autem cùm per triennium pateretur, veri adamantis inſtar fortiter perdurabat: neque tot tantiſque tribulationibus, atque neceſſitatibus vnquam ceſſit: ſed cùm percuteretur, & contumelijs afficeretur, cùm traheretur, cùm affligeretur atque opprimeretur, cùm lapidibus obrueretur, cùm fame & ſiti conficeretur; in omnibus tamen his, quæ ipſi accidebant, numquam auerſatus eſt illos, neque indignatus ac commotus

S. Abramij patientia, atque cōſtantia admiranda.

eſt, numquam aliqua puſillanimitate eſt fractus, vel tædio fatigatus: verùm cùm A
duriſſima quæque ab eis ſuſtineret, magis magiſq; eius in ipſos charitas augebatur: & quaſi rogum * ardentem, iracundiam eorum, ſua modeſtia ac manſuetudine reſtinguebat: modò enim eos obſecrabat, modò modeſtè admonebat, modò dulcium verborum blandimentis ipſos deliniebat: & quidem ſeniores, vt patres rogabat: iuuenes autem, vt fratres; & pueros, vt filios: licet interim ex aduerſo ipſe ab eis irrideretur ac ſubſannaretur, multiſq; iniurijs atque opprobrijs afficeretur. Vna porrò dierum, incolæ vici illius ſimul congregati à minimo vſque ad maximum, vehementerque obſtupefacti, dicere cœperunt ad inuicem: Videtis, inquientes, adeò magnam patientiam viri, ineffabilemque ipſius in nos amorem & charitatem: quoniam in tantis tribulationibus ac malis per nos ei illatis, nequaquã hinc abſceſſit, neq; verbũ aliquod malum cuiquã noſtrûm dixit; neq; alienior à nobis eſt factus: verùm magno cum gaudio hæc omnia patientiſſimè ſuſtinuit. B
Niſi * ſanè eſſet Deus viuus cum eo, ſicut dicit, & regnum, & paradiſus, ſupplicium, & retributio; nõ hæc vtiq; perferret à nobis: quin & deos noſtros omnes ipſe ſolus confregit atque euertit, & in nullo eum offendere vel lædere potuerũt. Verè ſeruus Dei hic eſt, & quæcunque ab eo fuerunt dicta, diuina ſunt ac vera. Venite igitur, credamus in Deum, qui ab ipſo prædicatur. Quæ cùm inter ſe loquerentur, omnes pariter ad ipſum in Eccleſiam contenderunt, clamantes, & dicentes: Gloria cæleſti Deo, qui huc famulum ſuum miſit, vt nos ab errore liberaret atque ſaluaret. Beatus autem vir Dei iſta conſpiciens, gauiſus eſt gaudio magno, & facies ipſius vt flos * pulcherrimus apparuit: aperienſq; os ſuum, dixit ad eos: Patres chariſſimi, fratres, ac filij, benedicti vos qui huc intraſtis in nomine Domini: C
venite vnanimiter demus gloriam Deo, qui oculos mentis veſtræ illuminauit, vt ipſum agnoſceretis; & ſignaculum vitæ accipite, vt ab idolorum immunditie purificemini: totoque corde ac animo credite, quòd vnus ſit Deus * creator cæli & terræ, & omnium quæ in eis ſunt, omnis principij expers, incomprehenſibilis, inenarrabilis, inſeparabilis, inalterabilis, omni fine carens, dator luminis, amator ac redemptor hominum, magnus & admirabilis, terribilis & fortis, ſuauis atque benignus: & in Filium eius credite vnigenitum, * qui eſt potentia Patris, & ſapientia gloriæ eius, ac ſplendor, per quem & omnia facta ſunt: & in ſanctum eius Spiritũ, ipſi * conſubſtantialem, qui ſimul cum eo regnat in immenſa ac infinita ſecula, omniaque viuificat: vt credentes, vitam æternam * adipiſcamini. Reſpondentes autem cuncti dixerunt: Ita ſanè pater noſter, ita dux vitæ noſtræ; ita fiet, ſicut aſſeris, & nos doces: ita credimus, & ſic ſentimus. Et illicò Beatus ſanctum baptiſma D
arripiens, baptizauit eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, à minimo vſque ad maximum, ad mille vſque animas. Per ſingulos autem dies, ſacras Scripturas eis legebat, differebatque cum ipſis de fide, iuſtitia, & charitate; de mortuorum reſurrectione, & de tremendo iudicio, de regno Dei, de delicijs paradiſi, & de gehennæ ſupplicijs. Quemadmodũ autem terra bona ac bene elaborata percipit ſemen bonũ, affertq; fructũ, aliud quidẽ centeſimũ, aliud verò ſexageſimũ, & aliud trigeſimũ: ita * & illi magna alacritate verba eius ſuſcipiẽtes, libentiſſimeq; doctrinam ipſius audientes, vberrimos inde fructus referebant. In conſpectu autem ipſorum velut Angelus Dei videbatur, & quaſi firma ac pulchra quædam ædificij ligatura: ſic quippe charitatis & amoris vinculo omnis anima colligata cum eo erat, totaque ipſorum mens conſolatione fidei ac doctrinæ eius illuminata. Totum porrò annum egit apud eos vir beatus, poſtquam fidem ſuſceperũt, docens ac prædicans eis indeſinenter dies noctesq; verbum Dei. Cæterùm vbi iam E
ſtudium eorum erga Deum, & fidei firmitatem perſpexit; magnam quoque in ipſum charitatem, curam, honorem, ac reuerentiam; veritusque ne illorum occaſione cogeretur religioſæ vitę diſciplinam relaxare atque diſſoluere; & ne quocunque modo mens eius terrenarum rerum curis adſtringeretur, conſurgens noctu, ſic Deum precatus eſt: Tu qui ſolus abſque peccato es Deus, qui ſolus ſanctus, qui in Sanctis requieſcis, qui ſolus miſericors, & benignus Dominus, qui è tenebris populũ hunc tuũ reuocaſti, & in admirabili lumine cognitionis tuæ firmaſti: quique eos ab aduerſarij vinculis abſoluiſti, & à ſimulachrorum erroribus conuertiſti, eiſque in te fidem tribuiſti; obſecro, in finem vſque conſerua
cos

Margin notes:

* al. incendium aliquod, ac flammam.

Barbari admirati ſunt ſummam in Abramio patientiã & charitatem.

* al. Vnde niſi eſſet (vt affirmat) Deus viuus, quem prædicat, & regnũ, & paradiſus, &c.

* καλλίχροον ἄνθος.

Barbarorum per S. Abramium conuerſio.

* al. (ποιητής .i. creator) hic deeſt.

* al. quæ eſt potentia Patris.

* ὁμοούσιον

* al. habeant.

S. Abramius in fideles cõuertit, & baptizauit.

Matth. 13 & Marc. 4 Luc 8.

* al ſic & iſti verba eius libẽter audientes, atque in timore Dei proficientes, largiſſimos fructus afferebant, &c.

Pia S. Abramij pro populo ad fidem cõuerſo precatio.

Digitized by Google

A eos Domine, & ſuccurre gregi tuo, quem benignitate tua poſſidere voluiſti; eosque omnipotenti gratia tua communias, & ſemper corda ipſorum illumines: vt ea, quæ grata atque accepta tibi ſunt, perficientes, æternam vitam conſequi mereantur. ac mihi quoque infirmo auxilium impertias, & non reputetur mihi hæc * res in iudicium atque peccatum: quoniam deſiderio ſequendi te, flagro. Et completa oratione abiens, ter crucis ſignaculo vicum ſignauit, ac latenter in alium locum receſſit, & quibus potuit latebris ſe occultauit. Manè autem facto, pro ſolito ſuo ad Eccleſiam turbæ conuenerunt, ſed quòd eum ibi non inueniſſent, obſtupuerunt: vnde quaſi oues errantes, diuerſa loca obibant, paſtorē ſuum perquirentes, magnoque cum timore ac planctu nomen eius inclamantes.

* al. hic diſceſſus meus ab illis, in peccatū: quia te ſolum diſidero, ac ſequi appeto.

S. Abramij diſceſſus, & ad ſuam cellam reditus.

Cùm autem diutius perquirendo, eum inuenire nequiuiſſent, nimium contriſtati, è veſtigio ad Epiſcopum pergunt, & quod eis acciderat, denuntiant. B Qui cùm hoc audiſſet, ipſe quoque mœrore deiectus, confeſtim cum diligentia plures ad requirendum beatum virum emiſit, * maximè propter lachrymas, & conſolationem gregis ipſius. Cumque vbique tamquam lapis aliquis pretioſus quæreretur, & minimè reperiretur, illique qui ad eum perquirendum deſtinati erant, iam re infecta rediſſent; Epiſcopus cum toto clero ſuo ad memoratum vicum conceſſit, & conſolatorium vitæ ſermonem ad eos habuit, magnumq; dolorem, quem de viri Dei diſceſſu conceperant, leniuit. Et quia omnes in fide ac charitate Chriſti iam optimè confirmatos deprehēdit, * viros ex eis magis probatos elegit, quos presbyteros, & diaconos, ac lectores deſignauit. Audiens verò beatus Abramius de acceſſu atque incremento cleri, illorumque ſtatu, admodum gauiſus eſt, & Deum glorificans, dixit: Quid retribuam tibi, benigniſſime Domine Deus meus, pro omnibus quæ retribuiſti mihi? Adoro, & glorifico ſalutarem diſpenſatio- C nem tuam: ſicque orans atque exultans, ad priſtinam ſuam cellam reuertit.

* al. præſertim ob conſolationē gregis eius, quòd cerneret eos lamentabiliter contriſtari.

* al. ex ipſis presbyteros, & diaconos, lectoresque conſtituit.

S Abramius Deo gratias agit.

Fecit autem alteram paruam cellam * extrinſecus, & ſemetipſum magno cum gaudio atque lætitia cordis ſui concluſit in interiore, obſtructis foribus. Quo intellecto, inhabitatores vici illius aduentantes ad beatum Abramium, gauiſi ſunt gaudio magno, quòd eum tamquam reuera vitæ ducem inueniſſent, accedebantque ad ipſum quaſi ad patrem, vt docerentur, & illuminarentur: & quia ſupra quàm dici poſſit, eius vitæ inſtituto ædificabantur; pro maxima gratia ducebant, ſi ſaltem eum videre, & verba ab ipſo ſalutis audire * concederetur. O miraculum, fratres chariſſimi, verè laudibus & gloria plenum, eſt hic vir talis: quippe qui in tantis tribulationibus atque anguſtijs, quas in ſæpe dicto caſtello ac vico ſuſtinuit, numquam religioſæ vitæ ſuæ regulam infregit, neque ab ea ad dexteram vel ſiniſtram declinauit. D Gloria & magnificentia Domino Deo noſtro, qui talem ei patientiam præſtitit: qua & alios potuit conuertere, & ſui inſtituti gratiam ſeruare.

* al intrinſecus, intra priorem, & ſeipſum intus concluſit.

* al. poſſent.

Prou. 4.

Videns igitur Satanas, qui ab initio * honeſtatis ac virtutis hoſtis fuit, quòd in tantis afflictionibus, quas illo in vico aduerſus eum excitauerat, non valuiſſet virum Dei lædere, neque in ſegnitiem atque pigritiam eum trahere, neque in aliquo mentem eius à bono propoſito abducere; at ſicut aurum in fornace, ita ipſe inter preſſuras magis reſplendeſceret, ampliusque ad multorum ſalutem in patientia, & in Chriſtum charitate atque alacritate proficeret: vehementer honeſtatis inimicus aduerſus beatum Abramium exacerbatus, acriterque efferatus, venit ad eum magno cum phantaſmate; vt ſaltem ſic terrorem ipſi incutiens, facilius fallere atque decipere eum poſſet. Cùm igitur media nocte Sanctus ſtaret ac pſalleret, repentè lux * magna in cella eius re- E fulſit, & vox quaſi multitudinis cuiuſdā audita eſt, dicens: Beatus es domne Abrami, verè, inquam, beatus es: quoniam nullus in cunctis rectè factis inuentus eſt, ſicut tu; nulluſq; ita omnes voluntates meas perfecit, vt tu. Subitò autem vir beatus dolum maligni cognoſcens, exaltauit vocem ſuam, & dixit: Tenebræ tuæ tecum ſint in perditionem, ô plene dolo atque fallacia; homo enim peccator ſum ego: quia tamen charitatem Dei mei habeo, & ſpem in ipſum, atque auxilium; in nullo ego te, tuaſq; inſidias pertimeſco, neque plurima tua phantaſmata ac ſpectra terrorem mihi incutiunt. Pro muro ſiquidem munitiſſimo atq; tutiſſimo, eſt mihi nomen Domini mei & Saluatoris IESV Chriſti, quem dilexi ac diligo: in quo te nomine increpo, immundiſſime canis, ac miſerabiliſſime.

* al. virtutis ac ſalutis hominū hoſtis fuit.

Prou. 17. 27.

Tētationes dæmonis aduerſus S. Abramium.

* al. lux ingens tamquam Solis reſplenduit.

Satanæ fallacijs vt reſtiterit, cumque à ſe repulerit.

Nomen IESV, pro muro munitiſſimo eſt cōtra quaſcumque diaboli inſidias.

Quæ cùm ipſe diceret, illicò inſtar fumi à conſpectu eius euanuit. Beatus autem Dei famulus multa cum alacritate tranquillo* animo benedicebat Deo, tamquam qui nullum prorſus phantaſma conſpexiſſet. Rurſus verò paucos poſt dies orante eo noctu, tenens ſecurim Satanas, cœpit cellam eius euertere. cumque iam eam videretur perforaſſe, magna exclamauit voce, dicens: Feſtinate celeriter, ô amici mei, feſtinate, & introeuntes citò eum ſuffocate. Beatus autem vir Dei, contra ad illum: Omnes (inquit) gentes circundederunt me, & in nomine Domini vltus ſum * eos. Ille verò protinus hac voce audita, euanuit; cella interim ſancti viri integra atque illæſa permanente. Iterumque paucis interlabentibus diebus alijs, dum media nocte Pſalmodiæ vacaret, conſpiciens* ſtoream, ſuper quam pſallens conſiſtebat, vehementi flamma comburi; ignem intrepidus conculcans, aiebat: Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem: omnemq; potentiam inimici, in nomine Domini noſtri IESV CHRISTI mihi auxiliantis, ſuperabo. Diffugiens autem Satanas, exclamauit ac dixit: Ego te deuincam, improbe, arteſque inueniam quibus te conteram, qui me iam deſpectui habes. Quadam igitur die, cùm vir beatus, ſicut conſueuerat, cibum ſumeret; ingreditur in cellam ad eum inimicus dæmon, in forma ac habitu adoleſcentis; & propius accedens, * catinum eius nitebatur euertere: at ille cognoſcens, manu illud retinebat, nihilque eum curans, intrepidus comedebat. Tuncque exſiliens cacodæmon, ad aliam mox illuſionem ſe conuertit: & ecce quaſi candelabrum coram eo ſtatuens, ardentemq; deſuper candelam imponens, magna voce pſallere incepit, ac dicere: Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Cumque plura ex eo Pſalmo verba decantâſſet; nihil vir beatus ipſi reſpondit, donec cibum ſolitum ſumpſiſſet. Qui vbi iam comedit, ac è menſa ſurrexit, ſigno ſe Crucis muniens, ait ad ipſum: Canis immunde, & ter miſerande, inſulſiſſime, & timidiſſime; ſi noſti quòd beati ſint, cur igitur moleſtas eos atque perturbas? etenim verè beati ſunt omnes, qui toto corde Deum diligunt. Cui reſpondens diabolus, dixit: Ideo moleſtias eis ingero, vt eos ſuperem, ipſoſque ab omni opere bono impediam. At beatus ad eum: Non (inquit) bene tibi ſit, execrande ac maledicte dæmon, quòd tu quempiam timentium Deum impedire ac ſuperare coneris, niſi fortè eos qui tui ſunt ſimiles, & propria voluntate à Deo recedunt: quos facilè vincis ac decipis, quoniã Deus in eis non eſt. Ab ijs verò qui diligunt Deũ, inſtar fumi à vento rapti deficis, atq; euaneſcis. Vna ſiquidem eorum oratio lachrymis permixta, ſic te perſequitur ac deijcit, ſicut puluis à turbine agitatus diſpergitur. Viuit Deus meus, qui eſt benedictus in ſecula, ipſe gloria & exultatio mea: quare non te reformido, etiam ſi toto tempore tuo hic conſtiteris, nihilique te facio, canis impure: ſic autem te cõtemno, quomodo ſi vnus catulus ab aliquo contritus ſperneretur. Quæ cùm vir beatus diceret, ſubitò ille iterum euanuit. Denuò poſt * aliquot dies, cùm pſalmodiam ſuam nocturnam perfeciſſet, venit ad eum inimicus cum alio phantaſmate copioſæ cuiuſdam turbæ ac multitudinis hominum, qui quaſi ex coniectis in cellam funibus ſe inuicem conſtringere ac trahere videbantur, & inter ſeſe dicere: proijcite hominem illum in foueam. Quos beatus vir conſpiciens, ait: Circundederunt me ſicut apes fauum, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Domini vltus ſum eos. Et tunc exclamans Satanas, dixit: Hei mihi, hei mihi: quid deinceps tibi faciam, ignoro. Ecce enim in cunctis me viciſti ac ſuperaſti; & vniuerſis viribus meis deſpectis, me vndique conculcaſti: verumtamen nec ſic quidem aliquando à te recedam, donec ſuperans, humilem te mihi ſubiectumque reddidero. Ad quem vir beatus: Anathema (inquit) tibi ſit, & cunctis viribus tuis, ſceleſtiſſime atque impuriſſime dæmon: gloria autem & honor, atque adoratio Domino noſtro, ſoli ſancto ac ſapienti Deo; qui te nobis ſeruis atq; amatoribus ſuis conculcandum tradidit, & ideo verſutias tuas omnes ſubſannamus, & ſpernimus; quare agnoſce infeliciſſime atque infirmiſſime Satan, quòd nos neq; te, neque vllas tuas pertimeſcimus * phantaſias. Per multum verò temporis, quamuis varijs tentationibus, & imaginationibus, atque inſaniæ machinis beatum virum oppugnâſſet: nequaquam tamen potuit vel timorem aliquem

menti

Margin notes (left): * ἀταράχως. — Alia Satanæ tẽtatio atque illuſio. — Pſalm 117. — * al in eos. — * ψάθιον. al ψιάθιον .i. tegeticulam. — Pſalm. 90. — Alia dæmonis tentatio. — * χαίνιον. — Alia illuſio. — Pſalm. 118. — S. Abramius vt dæmonẽ ſigno Crucis à ſe repulerit. — B. ABRAMIVS ſua reſponſione dæmonem confundit, profligat, exterminatq;. — * al poſt quinque dies. — Alia illuſio dæmonis, & eiuſdem repulſio. — Pſalm. 117. iuxta LXX. — * al. illuſiones.

Margin letters (right): A — B — C — D — E

Digitized by Google

A menti ac cogitationi eius incutere: quin potius ad maiorem alacritatem, & in Deum charitatem, ipſum excitabat. Cùm enim Deum toto corde ac animo diligeret, ſuamque vitam ac conuerſationem ſecundùm eius voluntatem inſtitueret, affluenter diuinam gratiam promeruit: ideoque in nullo eum lædere diabolus valuit. Patienter enim atque perſeueranter pulſauerat, vt ei theſaurus Chriſti gratiæ panderetur: cuius cùm iam ingreſſus patefactus eſſet, tres ſibi inde lapides pretioſos elegit, fidem, ſpem, & charitatem; quibus & reliquæ in eo virtutes exornabantur. Texens quoque pretioſiſſimam ex bonis operibus coronam, Regi regum, à quo munus acceperat, obtulit. Quis namque ſic toto ex corde Deum dilexit: & proximum, vt ſeipſum? Aut quis ita laborantibus compatiebatur, & miſericordiæ viſcera oſtendebat? Quem etiam aliquando B monachum intelligens bonæ conuerſationis eſſe; non pro eo precatus eſt Dominum, vt à quocumque diaboli laqueo liber conſeruaretur, curſumque vitæ ſuæ irreprehenſibiliter conſummaret? Aut quem peccatorem, vel impium quandoque audiens; non confeſtim pro eo, vt ſaluaretur, Deum obſecrabat? Per omne porrò tempus † conuerſationis ſuæ, numquam à regula ſui inſtituti deflexit: neque vmquam iiſdem temporibus dies illum aliqua ſine lachrymis præterijt. Non facile ſua labia, in riſum ſoluebat: ſed ne † ſubridebat quidem. Non appropinquauit corpori eius oleum; neque faciem ſuam, aut pedes aqua vmquam abluit. ſic autem ſe in ſui inſtituti certamine exhibebat atque gerebat, quaſi quotidie moriturus eſſet. O ſtupendum atque glorioſum, in hoc viro miraculum, fratres: quippe qui in admiranda illa ſua abſtinentia ac continentia, aſſiduiſque vigilijs, ac lachrymarum fluentis; humicubationibus quoque, & C corporis emaceratione, numquam remiſſior aut imbecillior factus eſt, neque ſegnitie vel tædio aliquo fatigatus: ſed veluti eſuriens quiſpiam aut ſitiens, ſic mens eius (quæ diuinæ gratiæ præſidio nutriebatur) numquam ſui inſtituti dulcedine poterat ſatiari. Erat verò aſpectus eius, tamquam flos roſæ; & corpus eius quaſi nihil abſtinentiæ egiſſet, ſanum validumque apparebat: diuina enim ipſe gratia ſuſtentabatur in omnibus, & iocunditate ſpiritalis lætitiæ fruebatur. Qui & in hora obdormitionis ſuæ ita ſpecioſo vultu cernebatur, quaſi † Angelorum comitatu ſtipatus fuiſſet. Sed & alia in eo admiranda Dei gratia viſa eſt, quòd totis quinquaginta abſtinentiæ ſuæ annis veſtem cilicinam, qua indutus fuerat, numquam mutauerit: quæque ita perſeueranter ad finem vſque vitæ ipſi ſeruiuit, vt etiam alij participes eiuſdem illius veſtis poſtea fuerint, quæ ei prius iam inueterata vſui fuerat.

Deut. 6. 11. &c.

Tribus lapidibus pretioſis; vt refulſerit S. Abramius.

Matth. 22. & Marc. 12.

† al. religioſæ vitæ ſuæ.

NOTA.

† αἰτὶ μειδιάματι.

NOTA.

Aſpectus Abramij ſerenus, & corpus validum apparebat.

† al. quaſi qui nequaquam vitæ ſuę tempus in abſtinentia tranſegiſſet.

D Volo porrò chariſſimi, etiam aliam rem admiratione digniſſimam, quam in ſenectute ſua Beatus vir geſſit, charitati veſtræ enarrare: eſt enim intelligentibus ac ſpiritalibus viris verè admirabile, & plenum vtilitatis atque compunctionis exemplum. Habuit beatus Abramius fratrem vnicum, quo defuncto, filia vnica eius ſeptem annorum relinquitur. Quam quidem dum parentibus orbatam noti atque amici ipſius cernerent, protinus ad patruum eius adducunt. Ipſe verò, quia in interiore ſua cella recluſus degebat, eam in exteriore collocari iuſſit. Erat autem perexigua in medio vtriuſque cellulæ feneſtra, per quam edocebat eam pſalterium, & reliquas Scripturas. Cum ipſo quippe in diuinis laudibus vigilabat, pſalmoſque concinebat: & ſicut ille, ita & ipſa abſtinentiam colebat. alacriterque in arrepto pietatis inſtituto proficiens, cunctas animi virtutes com-E plere nitebatur, atque perficere. Vir etenim beatus frequenter pro ea obſecrabat Deum, vt mentem in eum defixam retineret; neque rerum terrenarum curis implicaretur, eò quòd pater eius ex hac vita migrans, magnam vim pecuniarum ipſi reliquiſſet: quas illicò vir Dei diſtribui mandauit pauperibus & orphanis. Ipſa quoque aſſiduè ſuum interpellabat patruum, dicens: Pater, rogo atque obſecro ſanctitatem tuam, quatenus pro me depreceris Dominum, vt ab abſurdis ac prauis liberer cogitationibus; cunctiſque inimici inſidijs, & diuerſis laqueis diaboli eripiar. ſicque alacriter ſe exercens, ſeruabat regulam inſtituti ſui. Exultabat autem † vir beatus, quòd ita feliciter eam in optimo vitæ inſtituto, ac in manſuetudine, & inſigni erga Deum charitate cerneret proficientem.

DE MARIAE NEPTIS B. ABRAMII VITA: EIVSQ. LAPSV, ET RESIPISCENTIA.

† al. eius patruus.

Viginti enim annis cum eo in abſtinentia degens, velut columba caſtiſſima

Digitized by Google

Maria neptis viginti annos ſuo patruo in omni caſtitate, & abſtinentia conuixit.

& immaculata Chriſti agna, ei conuixit. Quo annorum tempore expleto, cernens eam fraudulentus ac callidus ſerpens in virtutibus ſolitariæ vitæ excellere, ac cæleſtia dumtaxat contemplari, vehementi inuidiæ igne tabeſcebat, & inſidias tendebat, vt illam irretiret: ac ſic ſaltem beato viro mœſtitiam anxietatemque incuteret, mentemque ipſius, ob moleſtiam de ea conceptam, aliquantulum à Deo auelleret, atque ſepararet. Et quemadmodum in primis parentibus, liuore incenſa maligna ac callida beſtia ſerpentem pro inſtrumento ad decipiendum apto inuenit; vt eos qui in felicitate demorabantur, terram ſpinoſam atque laborioſam incolere curaret: ita & hic aliquamdiu explorans, inuenit ſibi vas ad perditionem præparatum. Erat enim quidam nomine dumtaxat monachus, qui ſtudioſè admodum prætextu ædificationis atque colloquij ad beatum virum concedere ſolebat: ſed & beatam illam per feneſtellam adſpiciens miſer mente excæcatus, cum ea potius colloqui cupiebat: inſidiaſque ipſi multo tempore tendebat, quaſi ad vnum vſque annum, donec tandem inuenta opportunitate eam penitus à beata veri paradiſi conuerſatione alienam reddidiſſet. Siquidem à ſerpente iam ſeducta atque decepta, ianuam cellæ ſuæ aperuit, & egreſſa eſt: fraude enim maligni draconis, ab eminenti piæ atque religioſæ vitæ ſtatu, puriſſimaque virginitate elapſa eſt. Et ſicut primi parentes, vbi de fructu ligni, quod eſt in medio paradiſi, guſtaſſent, cognouerunt ſe eſſe nudos: ita & iſta, poſtquam peccatum admiſit, corde expaueſcens in tenebroſam deſperationis caliginem ſe coniecit: conſcindenſque cilicinam veſtem, qua erat induta, pectus ſuum tundebat, & faciem manibus verberabat, cupiens ſeipſam nimio dolore præfocare, mortique tradere. Aiebat enim intra ſe plangens: Ego deinceps mortuam me ſentio: dies enim religioſæ exercitationis meæ fructumque continentiæ, & laborem lachrymarum, vigiliarum atque orationum planè perdidi: Deum meum exacerbaui, & meipſam occidi, ſanctumque patruum meum amariſſimo mœrore affeci, & diabolo ludibrio facta ſum. quid eſt quòd deinceps ego miſera atque infelix viuam? Hei mihi, quid feci? Hei mihi, quid fieri mihi paſſa ſum? Hei mihi, vnde excidi? Quomodo mens mea obſcurata eſt? Quomodo à maligno decepta † ſum? Non intelligo, quomodo elapſa ſim: quomodo contaminata ſum, ignoro. Cuiuſmodi † nebula obtexit cor meum: vt quid egerim, conſiderare nequeam? Vbi abſcondar? quò me vertam? aut in quam foueam meipſam præcipitabo? Vbi ſunt monita beati mei patrui? Vbi doctrina ſocij & amici eius Ephræm? † quando dicere mihi ſolebat: Attende tibi ipſi: & animam tuam incorruptibili atque immortali ſponſo tuo immaculatam conſerua: nam ſponſus tuus ſanctus eſt, & zelator. Hei mihi, quid agam? non amplius in cælum reſpicere audeo: nam apud Deum pariter & homines, me iam mortuam eſſe cognoſco: neque feneſtram illam fixis intueri oculis deinceps valeo. Quomodo enim ego peccatrix & immunda, rurſus cum Sancto illo viro loqui tentabo? Et ſi id auſa fuero, nonne ignis per feneſtram erumpens illicò me comburet? Satius igitur fuerit, me hinc aliò abire, vbi nullus ſit qui me agnoſcat: quoniam ſemel iam mortua ſum, nec vltra mihi ſpes ſalutis eſt reliqua. Conſurgens ergo è veſtigio, perrexit in aliam ciuitatem, priſtinoque habitu mutato, ſe ibi in quodam † diuerſorio conſtituit. Quæ ruina dum huic fœminæ accidiſſet, viſio per ſomnium talis beato viro oſtenditur: Conſpexit ſiquidem draconem ingentem atque horribilem, aſpectuque ipſo fœtidiſſimum, & in fortitudine ſibilantem, qui quaſi ex loco ſuo egreſſus, deuenit vſque ad cellam eius, ibique columbam repertam deuorauit, & rurſus ad ſuum locum ac foueam remeauit. Expergefactus autem vir beatus, contriſtatus eſt vehementer, fleuitque amarè, veritus ne perſecutionem aliquam Satanas aduerſus Dei Eccleſiam concitaſſet, ac multos à veritatis fide auertiſſet: aut ne ſchiſma aliquod, vel hæreſis in ſancta Dei Eccleſia exſurrexiſſet. Quare in genua prouolutus, Deum precatus eſt, dicens: Benigniſſime Deus, qui ſolus vniuerſorum es præſcius, tu ſolus noſti quid magna hæc ſibi velit viſio. Denuò autem poſt alios duos dies, eumdem vidit draconem prodeuntem ex antro ac loco ſuo, & in cellam ad ipſum ingredientem, caputque ſuum ſub pedibus eius poſuiſſe, ac diruptum fuiſſe: columbam verò illam, quam deglutiuerat, adhuc viuam in ventre

Margin notes:
Gen 3. Ibidem.
Varij improborum prætextus, inſidiæ & impoſturæ.
Ibid. Gen 3.
Præuaricatio ac lapſus neptis S. Abramij.
Compunctoria, & lamentatoria peccatricis verba.
† ἐπλάγην.
† al. nubecula.
† al. qua mihi dicebat: Attende tibi.
† al. ſtabulo.
Viſio horribilis S. Abramio apparuit.

Digitized by Google

A ventre † eius abſque læſione repertam. Protinus autem à ſomno experrectus, ſemel atque iterum Mariam neptem ſuam (exiſtimans adhuc in cellula eam adeſſe) vocabat, & dicebat: Euigila, ô filia, cur pigreſcis atque torpeſcis? hodie enim duo ſunt dies, ex quibus os tuum ad laudandum & glorificandum Deum non aperuiſti. Sed cùm reſponſum ab ea nullum acciperet, totoque biduo eam non amplius pſallentem more ſolito audiret; intellexit ſuam quam conſpexerat viſionem, ad illam ſine dubio pertinere: quare ſuſpirans fleuit amarè, profundensque lachrymas, ait: Hei mihi, agnam meam lupus crudelis rapuit, & filia mea captiua effecta eſt. Extollensque vocem ſuam, dixit: Chriſte Saluator mundi, conuerte † ad me agnam meam Mariam, eamque in ouile vitæ reſtitue: vt non ſenectus mea cum mœrore ad inferos deſcendat. neque deſpicias deprecationem meam, Domine: ſed velocius gratiam tuam emitte, vt de ore draconis

† al. in ventre ipſius repertam, extenſaq; manu ſua viuam eam recepiſſe. Protinus autem, &c.

Viſionis manifeſtatio, atque explicatio.

† al. conuerte agnā tuā Mariam in ouile vitæ: vt non ſenectus mea cū dolore de hoc mūdo recedat.

B eam incolumem euellas. Duo itaque dies illi, qui per viſionem ei reuelati ſunt, duorum annorum curriculo terminantur, quibus diſſolutè viuendo neptis eius foris, quaſi in ventre ſæuiſſimi draconis, egit: at ſanctus vir, per omne tempus die noctuque numquam, pro ea Deum obſecrando, animum ſuum relaxauit. Duobus porrò interlapſis iam annis, cùm vbi eſſet, & quomodo ſe gereret certò intellexiſſet, rogabat quemdam † ſibi notum atque familiarem, vt illucuſque pergeret, & cuncta de ea diligenter exploraret, locumque ac vitam eius notaret atque obſeruaret. Abiens igitur ille qui miſſus erat, omnia certò compertoque cognouit: & reuera ei, quomodo ipſam vidiſſet, & qualem vitam degeret, renuntiauit, locumque deſignauit. Ipſe verò certior de ea factus, planeque edoctus, illam ipſam eſſe; curauit ſibi habitum militarem deferri, cum

† al. quoſdam ex ſibi notis ac charis, vt aliquē illuc mitterent, qui accuratè omnia de illa cognoſceret, &c.

C equo ad ſedendum. Apertoque iam cellæ ſuæ oſtio egreditur, & habitu militari induitur, ac galerum † longum atque profundum capiti ſuo, quo facies velaretur, impoſuit: ſed & ſolidum vnum ſecum ferens, equumque aſcendens, concitus abijt. Quemadmodum enim explorator aliquis patriam vel ciuitatem quampiam explorare cupiens, habitum loci illius, ne facilè ab incolis agnoſcatur, aſſumit: ſic quoque beatus iſte Abramius in alieno peregrinabatur habitu, vt inuiſibilem inimicum in fugam verteret. Verè igitur admiratione dignus eſt egregius hic ſecundus Abraam. Siquidem primus Abraham ad Regum prælium exiens, percutiensque illos, Loth nepotem ſuum reuocauit: & hic ſimiliter ſecundus Abraam contra diabolum ad bellum perrexit, † eoque ſuperato Mariam neptem ſuam ſecum reduxit. Poſtquam ergo ad locum appuliſſet, in hoſpitium diuertit, vbi ſollicitis curis huc illucque circumſpiciens, vt eam videret

† al. calamanchum.

A ſimili pulchrum exemplum.

Abramij ſecūdi cū primo apta comparatio. Gen. 14.

† al. vt eo deuicto, neptē ſuam Mariam maiorē cum triumpho ſecum reduceret.

D adnitebatur. Deinde cùm iam multa hora præterijſſet, videndique ipſam occaſio non tribueretur, ſubridens dixit ad hoſpitem: Audiui, ô amice, quòd hîc pulchram habeas puellam, quam, ſi permitteres, libenter peruiderem. Hoſpes autem cùm ætatis eius cerneret canitiem, ipſum † coarguit; & deinde ſic ei reſpondit: Eſt, inquit, hîc quædam, & quidem ſupra modum ſpecioſa, erat quippe Maria hæc penè vltra quàm natura fert, formæ pulchritudine decora. Cumque ſenex nomen puellæ requireret, Mariam nuncupari ille reſpondit. Tunc hilari vultu, obſecro, inquit, mihi accerſas illam; vt hodie cum ea epulari poſſim atque exhilarari: valde enim vel ex auditu, amore eius captus ſum. Quæ cùm vocata iam adeſſet; atque in laſciuo ornatu, habituque meretricio ſanctus eam patruus conſpexiſſet, parum abfuit quin ingentem ipſe vim lachrymarum profunde-

† κατέγνω αὐτοῦ. al. cum condēnauit, tamquā malo amore puellæ captum.

E ret: quas tamen ſapienti ac forti conſilio repreſſit; ne, ſi fortè illum fœmina agnouiſſet, fugæ conſilium illicò captaſſet. Reſidentibus ergo illis, atque bibentibus, cœpit cum ea loqui vir beatus, tamquam amator quiſpiam inextinguibili amoris igne flagrans: (ſic enim Sanctus ille fortiter ſe diabolo opponens, captiuam eam accepit, & in Chriſti thalamum reſtituit.) Illo autem cum illa colloquente, ipſa conſurgens, & complexa collum eius, oſculis eum excipiebat. Cumque iam inter oſculandum, odorata eſſet eius corpus ſuauiſſimo Angelici inſtituti odore fragrare, recordata eſt dierum ſuorum priorum, quibus vitam in ſumma abſtinentia peregerat: quare tamquam aliquo ſpiculo in corde percuſſa, vehementer ingemuit, & in lachrymas prorumpens, dixit: † Væ mihi, væ mihi miſeræ ſoli. Hoſpes autem iſta animaduertens, ait ad eam; Quid eſt domna Maria,

Colloquiū Abramij cum ſua nepte peccatrice.

Corpus Abramij optimis odoribus fragrās.

† al. Heu me, heu me infelicem ſolam.

Maria, quòd ita grauiter ingemiſcas? Duorum annorum iam ſpatio hîc degis, A
& numquam talia tua ſuſpiria, aut verba audiui: nunc autem quid ſolito tri-
† al. Beata (inquit) eſſem, ſi ante triennium defuncta eſſem.
ſtius tibi acciderit, velim mihi recenſeas? Ad quem, illa: † Vtinam, inquit, an-
te triennium mortua eſſem, & felicem me putarem. Confeſtimque beatus
ſenex, ne auſterior videretur, quaſi cum quadam ſerenitate ad illam ait: Mo-
dò me præſente, cùm hilaritati indulgendum eſſet, tu peccata tua in memori-
am reuocare incipis? O admirabilem diuinæ diſpenſationis clementiam. Pu-
taſne puellam non dixiſſe in corde ſuo: quomodo aſpectus viri iſtius, formam
mei refert patrui? Cæterùm qui ſolus benigniſſimus, & ſapientiſſimus eſt De-
us, ita diſpenſauit, ne ipſa illum agnoſceret, timoreque perculſa fortaſſe aufu-
Solidus pro cœna ſoluitur.
geret. Proferens itaque beatus ſenex mox ſolidum, dedit eum hoſpiti, dicens
ipſi: Para nobis, ô amice, bonam cœnam, vt cum hac puella hodie epulari ac læ- B
tari liceat: longo enim itineris interuallo, amore illius huc adueni. O verè ſe-
cundùm Deum ſapientiam. O verè intellectum ſpiritalem. O aſtutam ſupplan-
tationem diaboli, & reconciliationem animæ. O prudentiam draconi exitia-
Quinquaginta annorum abſtinentia.
lem, & animæ illuminatricem. Qui totis quinquaginta ſuæ religioſæ exercita-
tionis, atque abſtinentiæ annis panem non guſtauerat; nunc carnes intrepidè, vt
animam à diabolo captam reuocaret, comedit. Chorus Sanctorum Angelorum
† ἀδιακρισίας. f. indiſcretione. † ἐμπειρίας.
ſuper hac beati iſtius † inconſideratione, aut potius magnanimitate, atque ſapi-
enti conſilio † ſolertiaque vehementer obſtupuit; quòd ita alacriter & ſine vl-
la hæſitatione ibi comedit & bibit, recitans & ipſe dictum illud Euangelicum:
Lucæ 15.
Hodie epulari & gaudere oportet, quia hæc filia mea mortua erat, & reuixit;
perierat, & inuenta eſt. O ſapientia ſapientum, & intellectus intelligentium.
O ſtupendum miraculum, & negotium ſuſpiciendum. O dignam admiratio- C
† al. inconſiderationem. † al. conſideratione.
ne † indiſcretionem, & quauis accurata † diſcretione eminentiorem: quæ ex
venenatis draconis dentibus, animam deuoratam eripuit atque ſaluauit. Poſt-
quam igitur iam ſimul epulati ſunt, prouocabat eum puella, vt ad cubandum
in cubiculum introirent. At ille, intremus, inquit; ingreſſusque videt lectum
altum ſtratum, aſcendensque alacriter conſedit ſuper eum. Quo pacto te ap-
† al. perfectiſſime Chriſti athleta. † al. diſcretū, an indiſcretum?
pellem, aut quomodo te nominem, ô † perfecte Chriſti vir, equidem ignoro:
Continentem ne te dicam, an incontinentem? † conſideratum, an inconſidera-
tum? ſapientem, an inſipientem? qui per annos quinquaginta conuerſationis
tuæ, ſuper vnam tegeticulam dormiuiſti; nunc quanta cum alacritate ad ſeden-
† al. ad laudem & gloriã Chriſti feciſti.
dum ſuper lectum aſcendiſti? Cæterùm hæc omnia ad † gloriam & laudem D
venerabiliſſimi inſtituti tui feciſti: manſionum quippe iter prolixum arripui-
ſti, carnes manducaſti ac vinum bibiſti, & in hoſpitium diuertiſti, vt animam
† ὀλιγόψυχοι
perditam ſaluares: at nos quia † puſillanimes ſumus, ſi ſaltem verbum vtile
cum proximo loqui volumus, ſubitò importunè cuncta diſcernimus. Confiden-
te itaque ipſo ſuper lectum, ait ad eum puella: Veni ac permitte Domine, vt
calceamenta tibi extraham. Ille verò ad eam: obſera ac muni, inquit, bene
oſtium; & tunc vt ea abſtrahas, permittam. Nitebatur autem illa prius diſcal-
ceare ipſum: ſed cùm id ille non pateretur, tunc foribus diligenter obſeratis
venit ad eum. Senior autem ad illam: Domna, inquit, Maria, accede ad me,
cumque acceſſit ad ipſum, tenuit eam firmiter per manum, ita vt non poſſet
† καμαλαύκιον al. calamancem, id eſt, pileum. † al. patruus.
eum effugere. Tollens quoque † camalaucion, ceu galerum è capite ſuo, &
in lachrymas prorumpens, dixit ad eam: Filia mea Maria, numquid me agno- E
Abramius ſuam compellat, compunctamque reddit neptem Mariam.
ſcis? nonne ego ſum † pater tuus Abramius? numquid tibi notus ſum? Nonne
ego ſum, qui te educaui? quid tibi nunc accidit, ô filia mea? Vbi eſt habitus il-
le angelicus, quem antea habuiſti, ô filiã chariſſima? Vbi continentia? vbi lachry-
mæ? vbi vigiliæ, quæ cum tanto dolore animi & cordis contritione erant? vbi
humicubationes, & aſſiduæ genuflexiones? Quo pacto à cæli celſitudine in hoc
perditionis barathrum præcipitata es, ô filia mea? Cur non indicaſti mihi, quan-
S. Abramius vt amicus Ephrem fuerit, ipſeque illius meminerit.
do procella ab inferis inuaſit te? & ego ſanè cum dilectiſſimo Ephræm, cla-
maſſem ad eum, qui poteſt ex morte ſaluare. Quare tamquam omnino tuam
ſalutem deſperans, ita te diabolo tradidiſti? Quamobrem ſic me deſeruiſti, &
in hunc mœrorem intolerabilem deduxiſti? Quis autem inter homines, abſque
Eſa 73. & 1. Pet. 2.
peccato eſt, niſi ſolus Deus? Illa verò quaſi tota perterrefacta, abijciebat ani-
mum,

Digitized by Google

A mum, nec vultum attollere poterat: verùm lapidis inſtar immobilis, & velut amens in manibus eius remanſit, confuſione pariter atque timore oppleta. At beatus Senex iterum cum lachrymis appellabat eam, dicens: Non mihi loqueris, filia mea Maria? nonne tua cauſſa, mœſtus huc adueni? Super me ſit hoc peccatum, ô filia. Ego pro te in die iudicij, Deo reſpondebo. Ego pro hoc tuo peccato pœnitentiam agam. Sicque ad mediam vſque noctem, eam conſolabatur & ſalubriter admonebat. Illa autem cùm parumper fiduciam accepiſſet, ſic ad eum locuta eſt: Si, inquiens, in te reſpicere, ob confuſionem vultus mei, nequeo: quo pacto ſanctum atque immaculatum nomen Dei mei, dum ita † cœno immunditiæ contaminata ſum, inuocare audebo? Et beatus vir B ad eam: Super me ſit, inquit, iniquitas tua, ô filia: ex meis manibus Deus peccatum hoc tuum requiret; tantummodò tu me auſculta, & veni, concedamus pariter in locum noſtrum. Ecce enim & chariſſimus noſter Ephræm vices tuas dolet ac plangit, & ſedulò pro te Dominum deprecatur. Quare ſenectutis meæ miſerere, & caniciei meæ compatere, filia mea dilecta, obſecro: & iam conſurgens, me ſequere. Illa verò ad eum: Si † pœnitentiam (inquit) adhuc agere poſſum, meamque ſatisfactionem ſuſcepturus ſit Deus; ecce vt iubes, tecum veniam. procido autem ac ſupplico ſanctitati tuæ, ſanctaque veſtigia tua exoſculor, quòd ita pietatis tuæ viſcera in me demonſtraueris, & huc vt ex laqueo diaboli me eriperes, adueneris. ponensque caput ſuum ad pedes eius, tota plangebat nocte, dicens: Quid † retribuam tibi Domine Deus meus, pro his omnibus quæ tribuiſti mihi? Diluculo autem iam facto, dicebat ad eam beatus ſenex: Exſurge filia, & hinc rectà ad cellam noſtram abeamus. Quæ reſpondens, aiebat ad ipſum: Habeo hic aliquantulum auri, ac paucas veſtes, & quid de ijs à me fieri C iubes? Reſpondensque ei vir beatus, dixit: Relinque illa hic: nam omnia iſta, pars maligni ſunt. Et ſurgentes confeſtim exierunt: illamque equo imponens, † trahebat, lætus præcedens. Et ſicut paſtor quando ouem perditam reperit, cum gaudio eam ſuper humeros ſuos tollit: ita beatus hic Abramius, gaudens in corde ſuo iter cum hac nepte ſua peragebat. Cumque ad † proprium iam locum perueniſſet, illam quidem in interiore cella, in qua ſuam prius habitationem tenuerat, recluſit: ipſe verò in exteriore permanſit. Vbi illa cilicio induta, in ſumma humilitate animi, & planctu ac lachrymis multis perſiſtebat; & ſe ipſam vigilijs aſſiduis, arctiſſimisque abſtinentiæ laboribus conficiebat, alacriter pœnitentiæ ſcopum perſequens, & audacter Deo procidens, ſupplicanſque.

† al. immũditiã cœni huius fœdata ſum, &c.

Ephræm vt hic ſui ipſius, ſub perſona Abramij meminerit.

† al. Si pœnitẽtiam meam ſuſcipiet Deus, ecce iam venio.

† al. Quid tibi, mi Domine, prò his omnibus retribuam?

Res malè partæ, vt portio maligni ſint.

† al. ducebat.

Lucæ 15.

† al. ad ſuam manſionem.

Mariæ conuerſio, & ad cellã cum ſuo Patruo reuerſio.

D Verè enim hæc ſyncera ac vera erat pœnitentia; verè medicina, & reparatio animæ iſta. Per eiuſmodi certamen, cunctos oporteret confiteri ac gratias agere Deo. Quis enim ita lapideo ac duro eſt corde, qui cùm flebilem ac lamentabilem eius vocem audiat, ipſe quoque non compungatur ad laudandum, glorificandumque Deum? Siquidem noſtra reſipiſcentia cum eius pœnitentia comparata, vmbra dumtaxat quædam & imaginatio eſt. Tali namque ſtudio, & patientia, atque ſollicitudine indeſinenter recurrebat ad Deum, petens ſibi ignoſci quod peccauerat; vt etiam ſignum diuinitus, an accepta eius pœnitentia fuiſſet, depoſceret. Benigniſſimus † itaque ac clementiſſimus Deus, qui neminem vult perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti, ſic condignam ſatisfactionem eius, preceſque recepit: vt etiam dona curationum ipſi ad rei certitudinem conceſſerit. Vixit porrò beatus Abramius alios adhuc annos decem; cernenſque ſynceram ac veram illius pœnitentiam, & inſignem animi alacritatem, glori-E ficabat & magnificabat Deum: & ſic in bona ſenectute quieuit verè ſanctus ac ſeruus Dei, curſumque vitæ conſummauit, cùm eſſet annorum ſeptuaginta. Ex quibus quinquaginta in ſolitario vitæ inſtituto, magna cum alacritate, & certamine atque abſtinentia admirabili, in humilitate, & charitate non ficta peregit, perſonarum † acceptionem non reſpiciens, ſicut apud plurimos fieri eſt ſolitum, vt vnum quidem honore præferant, alium verò contemnant. Et tanto quidem temporis interuallo numquam prorſus in ſuo inſtituto obtorpuit, ſegniuſque egit. neque vmquam regulam optimæ ac religioſiſſimæ vitæ ſuæ mutauit: ſed ita ſemper conſtitutus erat, quaſi quotidie moriturus.

Verç pœnitẽtiæ exemplum ac ſpeculum.

NOTA.

† al. V. C. Benigniſſimus itaq; Deus dona curationum ei ad certitudinẽ acceptæ pœnitẽtiæ ipſius conceſſit.

S. ABRAMII AETAS, ET SOLITARIÆ EIVS VITAE DIVTVRNITAS

† al. perſonam hominis non accipiens.

Hæc fuit vita, atque conuerſatio beati Abramij. hæc Deo † acceptiſſima vitæ ipſius

† [illegible]

Sap Sirac. 27.

ipſius ratio. iſta patientiæ ac tolerantiæ eius certamina. Et ſicut caprea ex laqueis, A
ita ille ex corruptibili ac mortali hac vita exceſſit : neque prorſus vmquam, cogitationem mentemque ſuam in bono propoſito firmatam atque corroboratam, retrorſum conuerti permiſit. Atqui hi agones, & ſudores Beati huius viri fuerunt : quos quidem hic nunc ita conſcripſimus, ob conſolationem atque deuotionem omnium, qui vitam conſequi æternam volunt, ad laudem & gloriam Dei: à quo, cunctis affluenter, quæcumque opportuna ſunt atque vtilia, ſuppeditantur. Reliquas porrò virtutes eius † alibi deſcripſimus.

Agones & labores S. Abramij.

† ἐν ἄλλοις (in alio Libro, ſiue Sermone) ſed is non reperitur.

Vixit quoque beata illa Maria, alios annos quinque poſt mortem patrui ſui: atque ita ſupra modum piè alacriterque reſiduum illud vitæ inſtituebat, vt dies noctesque integras non ceſſarit cum planctu ac lachrymis deprecari Deum : adeò vt etiam ſæpe † per locum illum prætereuntes, vocemque eiulatus ipſius audientes, commiſeratione moti gradum ſiſterent, fletumque ſuum cum eius fletu coniungerent, ac propria peccata deplangerent. Gratia & benignitate Domini noſtri IESV CHRISTI: Cui gloria, & potentia, nunc & ſemper, & in æterna ſecula ſeculorum. AMEN. B

† al. plerique noctu iuxta locum illum per tranſeuntes.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

VNiuerſa vitæ acta Beati ABRAMII Eremitæ Syri, pulchrè ac luculenter hic Auctor noſter deſcribit: illiuſque neptis Mariæ lapſum, & reſipiſcentiam atque pœnitentiã poſtea enarrat, & tandem ſingulare compũctionis exemplum cunctis proponit. De quo B. Abramio (lubet enim hic Græcam nominis Inſcriptionem περὶ τοῦ μακαρίου Ἀβραμίου, ſequi) etiam Sozomenus agit, lib. 3. cap. 15. ac Nicephorus lib. 9. cap. 16. aliique plures, celebraturque memoria eiuſdem in Martyrologio Rom. 16. Martij, ſub fin. hiſce verbis: In Syria Sancti Abrahæ eremitæ, cuius res geſtas beatus Ephræm conſcripſit, *&c.*] *De quo & Græci in Menolog. 29. Octobris. Cuius quoque Metaphraſtes geſta copiosè recenſet, quæ ponit Lipomannus Tom. 6. & Surius Tom. 2. eadem die.* C

Tentabo vel ex parte enarrare de vita ac moribus eiuſdem viri, Abramij nimirum ſecundi, *&c. Dicit Abramij, ſiue Abrahami ſecundi, reſpectu primi Abraham, ſcilicet Patriarchæ: quocũ hunc noſtrum Abramium in plerisque confert, ac præſertim vbi longius poſtea de vtroque ſic enarrat.:* Verè igitur admiratione dignus eſt egregius hic ſecundus Abraham. Siquidẽ primus Abraham ad Regum prælium exiens, percutiensque illos, Loth nepotem ſuum reuocauit.: & hic ſimiliter poſterior Abraham contra diabolum ad bellum perrexit, eoque ſuperato, Mariam neptem ſuam ſecum reduxit, *&c.*] *hæc ibi de comparatione vtriuſque.*

Toto porrò tempore renuntiationis, canonem ſemel arreptum numquam mutauit: ſed quinquaginta annorum ſpatio, in vitæ religioſæ inſtituto ſe exercuit, *&c.*] *Vbi alia lectio ſic: Toto autem tempore monaſticæ conuerſationis, canonem ac regulam ſui inſtituti numquam prætermiſit: ſed totos quinquaginta annos cum omni alacritate in ſuo religioſæ vitæ inſtituto permanſit, &c. Idem autem de eo, etiam confirmatur ab Auctore, hoc ipſo Sermone longius poſtea, vbi habet :* Sed & alia in eo admiranda Dei gratia viſa eſt, quòd totis quinquaginta abſtinentiæ ſuæ annis veſtem cilicinam, qua indutus fuerat, numquam mutauerit : quæque ita perſeueranter ad finem vſque vitæ ipſi ſeruiuit, vt etiam alij participes illius fuerint, *&c.*] *Significat autem haud obſcurè ibi, hoc fuiſſe miraculum, quòd idem cilicium ab illo totos quinquaginta annos geſtatum, & nunquam mutatum, adhuc alijs poſt eius mortem vſui fuerit, &c. Et de hoc eius vitæ rigore, longoque quinquaginta annorum, cum omni patientia & abſtinentia in ſolitariæ vitæ inſtituto, certamine, etiam poſterius ſub finem Sermonis agitur, vbi in hæc verba de B. Abramio dicitur:* Curſum vitæ conſummauit, cùm eſſet annorum ſeptuaginta. Ex quibus, quinquaginta in ſolitario vitæ inſtituto peregit. Et tanto quidem temporis interuallo, numquam prorſus in ſuo inſtituto obtorpuit: neque vnquam regulam optimæ ac religioſæ vitæ ſuæ mutauit, ſed ita ſemper conſtitutus erat, quaſi quotidie moriturus, *&c.*] *Seruitque hic Abramius pro ſingulari atque notabili exemplo Sanctorum illorum Patrum, de quibus generatim alibi refert Auctor, quòd ad quinquaginta & vltra annos, ſuum non mutarint canonem ac regulam inſtituti, &c. vt habetur in Sermone ipſius Parænetico de ſecundo aduentu Domini, ac de pœnitentia & reſipiſcentia, in fine Tomi 2. & in longiſſimo eiuſdem aſcetico Serm. de Vita religioſa atque monaſtica, hoc eodem Tom. 3. ſupra, cuius initium eſt:* Labor & dolor ad loquendum me compellunt, *&c. ac in noſtris vtrobique Scholijs.* D E

Poſtea vbi habetur : Et nunc igitur benigniſsime Domine, reſpice ſuper ſeruos tuos, & concede eis vt cognoſcant te, *&c.*] *alia lectio habet :* reſpice ſuper ſeruum tuum (*ſcilic. Abramium*) & exaudi orationem meam, vireſque mihi adde : ac ſeruos tuos à vinculis Diaboli abſolue; & concede

Digitized by Google

A cede ipſis, vt agnoſcant te creatorem, *&c.*] *quæ quidem lectio, quòd ad vtrumlibet (ipſum ſcilicet & populum illum) coniunctim referatur, etiam hic probatur, ac placet.*

Poſtea ibi: Totoque corde ac animo credite, quòd vnus ſit Deus creator cæli & terræ, *&c.*] *vbi al.* ποιητὸς *mendosè hic ponitur, pro* ποιητὴς. *i. creator. Et al. abſque illo etiam legitur:* Deus cæli & terræ, *&c. quæ quoque hic non improbatur lectio: eſt enim vſitata etiam Scripturæ formula, ſicut & in illo patet Neem. 2.* Et oraui Deum cæli, & dixi ad regem, *&c. ac ibidem poſtea:* Dixitque ad eos: Deus cæli ipſe nos iuuat, & nos ſerui eius ſumus, *&c.*] *& in illo Act. 17.* Hic cæli & terræ cùm ſit Dominus, *&c. alijsq́; in locis ſæpius.*

Longè deinde poſterius, vbi de Abramio habetur: Non facilè ſua labia in riſum ſoluebat: ſed ne ſubridebat quidem, *&c. in Græco al. mendosè hic habetur,* μήτε μέχρι δ' αἵματος. *i. neque vſque ad ſanguinem, &c. pro quo, omninò hic legendum videtur:* μήτε μειδιάματι. *ſed quia* μείδιαμα *vix vno vocabulo Latinè reddi poteſt. (eſt enim actus ille placidè ac leniter ſubridendi) viſum conſultò eſt hic vertere*
B (ſed ne ſubridebat quidem, *&c.*) *vt in textu repoſuimus.*

Ad finem denique vitæ S. Abramij, & conuerſionis neptis eius Mariæ, adiecta adhuc reperiuntur loco cuiuſdam Appendicis ex Simeone Metaphraſte apud Lipoman. ſequentia: Hei mihi, chariſsimi, quoniam hi quidem obdormierunt, & ad Deum omni cum fiducia perrexerunt: quorum mens nullis planè rebus terrenis conſtricta tenebatur, ſed in ſola Domini charitate defixa. Ego verò imparatus propria voluntate remanſi; & ecce præoccupat me hyems, & magna me tempeſtas nudum, omnique virtutum ac bonorum operum indumento ſpoliatum deprehendit. In memetipſo ſanè dilectiſsimi, admiror, quo pacto quotidie pecco, & quotidie reſipiſco. In horas ædifico, & in horas conſtructa euerto. Veſperi dico, cras pœnitentiam agam: manè autem facto, alijs diſtractus totum diem tranſigo, *&c.*] *Reliqua qui velit, apud Lipoman. Tomo 2. poſt vitam S. Abramij, conſequenter adiecta inueniet: quæ quod ex varijs potius alijs locis S. Patris noſtri Ephram à Metaphraſte huc congeſta videantur, & alibi ſparſim apud Auctorem habeantur, hic ſuperuacanea omninò cenſentur: cùm neque in Græcis Ephræm exemplaribus Vaticanis, alijsve hoc loco reperiantur: nec quid-*
C *quam ad Vitam B. Abramij, quam hic ex ipſo fonte Ephræm damus, faciant, ſicut etiam Lectori rem examinanti melius conſtabit. Quem & huius hic admonendum putauimus, aliam in B. Abramium, eſſe traductionem Latinam, & quidem incerto Interprete apud Lipoman. & aliam apud Surium: quarum vtraque quòd in multis à Græco noſtro MS. Vatic. diſſideat, & haud pauca Metaphraſtis admixta habeat, nouam hanc tranſlationem vnà cum Scholijs, dare operæpretium duximus.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

De Sancto IVLIANO Monacho, &
D † Anachoreta.

† al. Exercitatore.

OPTIMVS hic atque fortiſſimus inter pietatis pugiles, ſeruus adhuc ſub Dominis ſecularibus cùm eſſet, antea quidem, ſicut ipſe nobis poſtea enarrauit, vitam in multa intemperantia † atque laſciuia peregerat, tandem autem ad agnitionem veritatis deueniens, optimè vitam ſuam traduxit: at multa à proprijs Dominis in ciuitate † Heliopoli apud Libanum paſſus eſt, quippe qui cum idololatrarum furore atque inſania participabant. Cæterùm defuncto iam eius hero, vitæ priori renuntians, effectus eſt monachus: Dominum autem Deum tota anima ac corde diligebat, ita vt in omni penè virtutum genere ſe exercuerit, perfeceritque.
E Magnam enim poſſedit compunctionem, & humilitatem eximiam: non tamen vt quidam poſt vitæ abdicationem atque ſeceſſum facere ſolent, qui negligentiæ ac otio contemptionique mandatorum Dei ſeſe tradiderunt, lumbisque ſuis haud quaquam per continentiam ac pudicitiam præcinctis, in abyſſum malorum ſuas ipſi animas defixerunt; ita vt aliqui nec de rebus quidem ad ſuum inſtitutum, ſalutemque pertinentibus inſtrui ſe ſinant: ſed eas etiam reſpuere propter ſuas concupiſcentias non dubitârunt; ſoloque pietatis atque religionis habitu amicti, ſeipſos domicilium phalangis dæmonum effecerunt. Negligens quoque in ijs, quibus reſidebam locis, quidam erat Monachus, qui filium valde paruum habebat, & hunc tamquam inobedientem atque immorigerum in ſacrificium dæmoni propter ſuam auaritiam offerre non verebatur: verùm diuino auxilio

† ἀσωτίᾳ.

† al. Heliopoli, quæ eſt ciuitas montis Libani.

Locus in Græco de mendo ſuſpectus.

De quodã, qui proprium filiũ dæmoni ex auaritia obtulerat.

aſſumptus præſeruatuſque eſt puer. Cùm enim deduxiſſet eum miſer & ignauus homo in quemdam ſubterraneum locum, vbi multum auri † putabatur reconditum ab ijs qui ſacra † ſepulchra parabant: dæmon conſpecto crucis ſigno, quo puer amictus ac conſignatus erat, non eſt auſus ei nocere: nam cum analabo adduxerat eum vir ille, quem patrem hic appellare piget pudetque. Sic igitur re explorata & ex euentu cognita, ſurgens abſtulit à puero analabum. Rurſuſque vox ex locis abditis † atque ſecretioribus audita eſt, quòd cùm omninò conſecratus is ſit Deo, fruſtra mali quid contra ipſum tentari. Puer igitur admirabiliter liberatus ac conſeruatus, enarrauit quæ ſucceſſerant omnia, ſimulque quomodo à Domino noſtro IESV Chriſto aſſumptus, protectuſque eſſet. Celebris quippe de eo increbuerat ſermo ac rumor: ita vt etiam concilium à ſanctis Patribus, occaſione rei quæ acciderat, colligeretur. Hæc porrò, fratres, nobis parat negligentia atque deſpicientia Synaxis, diuiniſque officij: & quòd non continenter, vigilanterque pijs precibus inſiſtamus. Siquidem pſalmodia, & oratio cum humili cogitatione, mentem à vetitis atque illicitis paſſionibus † ſubleuant, & animam ad deſiderium cæleſtium bonorum magis corroborant. Quemadmodum autem colloquium cum Deo per puram orationem, humilitatem producit animæ: ſic ſermocinatio atque confabulatio cum Regibus, ſuperbiam ijs, qui non valdè à validiore ac præſtantiore timore incenſi ſunt, generat. Camini igitur & fornacis inſtar, eſt frequens cum Rege conuerſatio, probos ac reprobos eos qui cum ijs agunt, declarans. At qui Dominum ſemper præ oculis habent, meliore timore muniti, † immoderatas rerum earum quæ videntur, affectiones facilius expellunt fugantque. Beatus ideo ille, qui abdicata vita ſeculari, in cœtu virorum ſanctorum conuerſatur, & ſub obedientia ſpiritalium Patrum; ſuamque in pura conſcientia vitam traducit; quoniam non confundetur in reſurrectione iuſtorum. Væ autem illi, qui cum viris impijs coniungitur, atque inobedientibus: quoniam dies amaros talis videbit. Complacentia † enim ſui, & ſingularitas, propriaque voluntas, hominem vaſtant ac perdunt; & ſpiritalibus cum fructibus, gratijſque ſpoliant; cum diſcretione autem atque iudicio cuncta facere, beatum eſt. Beatus verò Iulianus mortificans in ſe mundanas concupiſcentias, quantum monaſtica viuendi exigebat ratio, in ſua reſidebat cella: propè autem eiuſdem cellam, etiam mea cella ſita erat: nam eiuſdem eramus congregationis ambo. Accedebat igitur is ad cellam meam, & ego viciſſim ibam ad ipſum: proficiebam enim ex colloquio ac conuerſatione viri; mirabarque cùm viderem tantam in homine barbaro cognitionem, quippe ex partibus occidentalibus oriundo: glorificabamque Deum, qui non vult quemquam perire, ſed omnibus per pœnitentiam ignoſcere. & illius dicti Euangelici recordatus ſum: Amen dico vobis, quòd multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob in regno cælorum: filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores; ibi erit fletus, & ſtridor dentium. Suſpiranſque dixi: Libera nos, Domine, à tenebris exterioribus, & fletu illo, ac ſtridore dentium. & memento noſtri, in beneplacito populi tui: viſita nos in ſalutari tuo; ad videndum in bonitate electorum tuorum: ad lætandum in lætitia gentis tuæ: vt lauderis cum hæreditate tua. Memento noſtri Domine, ſicut meminiſti latronis, cùm veneris in regnum tuum; & corpora noſtra ex monumentis cum gloria reſuſcita, dignoſque nos raptu iuſtorum redde in nubibus: vt & nos vel modicam hæreditatem montis ſancti tui, precibus Sanctorum tuorum, accipiamus. AMEN.

Beatus ergo Iulianus, corpore quidem erat robuſtus, ſed nimio labore atque exercitatione conficiebatur, Patrum veſtigijs inſiſtendo: illiteratus autem cùm eſſet, addiſcere conabatur. Hic pietatem atque religionem colens, cellam habebat in qua per † ſe quietam atque tranquillam vitam ducebat, & cubile tenebat: ſed cùm illi non ſufficeret anguſtia cubiculi, intus ſibi illud in modum ſepulchri ædificauit; anguſtiſſimum quoque eius ingreſſum reddens, per quem cùm introiret, in eo velut in monumento aliquo orabat, lugens ac plorans. Operabatur autem † & proprijs manibus carbaſa ac vela nauium. Compunctionem porrò & planctum amabat, ſi quis etiam alius; ita vt prætereuntes cellam ipſius, vo-

Marginalia (left margin): † al. dicebatur. — † ἱεροτάφοι. — NOTA. — ANALABVM — † ἀδύτων. — Concilium occaſione rei miraculoſæ congregatum. — † al. recreant. — SIMILIA, ET DISSIMILIA. — † al. inordinatas. — Vitæ monaſticæ ac religioſæ commendatio. — † αὐθάδεια, καὶ μονία. — S. IVLIANI VITA, AC MORES. — IVLIANVS, vt barbarus, & occidentalis. — Ezech. 18. 33. & 2. Pet. 3. — Matth. 8. & Lucæ 13. — Ibidem. — Ibid. — Pſal. 105. — Ibidem. — Lucæ 23. — 1. Theſſ. 4. — B. Iuliani conditio, ac forma. — † καθ' ἑαυτήν. — † ἐργοχειρῶν.

Section letters (right margin): A — B — C — D — E

Digitized by Google

A ſius, vocem ploratus eius audirent. Eiulabat enim, ſicut ſolent qui filium aut filiolam ſepeliunt vnigenam, reuocantque eum cantu: ſua quippe peccata ipſe ſibi ante oculos conſtituens, anxiè dies noctesque deflebat; ipſaſque noctes breuiſſimo ſomno tranſigebat: cura ſiquidem retributionis, ipſum ſeriò excitabat. Quàm multas porrò tentationes atque tribulationes ſuſtinuerit propter negligentiores fratres, dici non poteſt: cunctas verò eas, per humilitatem & patientiam, abſque detrimentio præteribat. Valde quoque erat pacificus, temperans ac continens, tolerans & conſtans, manſuetus & clemens, pius atque religioſus, & voluntariæ paupertatis amator. Qui enim cum pecunijs in eremo reſidet, omni in loco ingemiſcet ac contremiſcet, & ad extremum inuentio ac præ-

B da † maleficis erit: qui verò inopia laborat, inſidijs carebit. Quin & impiger, & ad opera † extraordinaria promptus & expeditus hic vir beatus erat, & à maledicentia conuitioque omni alienus: humilis quoque in ſermone, in opere, in veſtitu, in ingreſſu atque inceſſu. neque enim vt ego, & mei ſimiles pigri, in negligentia ſuos percurrit dies: ſed in omni compunctione dies vitæ ſuæ perfecit. Et quemadmodum qui carcerali detinentur cuſtodia, dum coram tribunali Iudicis producendi ſunt, præ timore & angore plorant: ſic & beatus Iulianus aſſiduè tremendi tribunalis Chriſti recordabatur: quare & continenter flebat, iudicium futurum cogitans. Vbi autem compunctio, & lachrymæ, & humilitas; ibi nequaquam inſtabilitas, & quæcumque res peruerſa, ac improba regnat: ſed optimus ordo viget ac diſciplina, & omnis res bona. Vbi verò iſta non adſunt, multum à ſcopo, qui quæritur, aberratur. Euitabat is quoque colloquia atque commercia mulierum, occaſiones omnes inanium voluptatum amputans.

C Quando verò pulſus ad Synaxim audiebatur, ante omnes alios fratres occurrere contendebat. Sic verò in Synaxe conſiſtebat abſque vlla oculorum diſtractione, quaſi iam ipſi tribunali Domini noſtri IESV Chriſti aſſiſteret. Quodam autem die ad ipſum dixi: Quis, obſecro, hoſce libros corrumpit? quippe in quibus, vbi ſcriptum erat Deus, aut Dominus, aut IESVS Chriſtus, vel Saluator, litterarum elementa deleta reperiuntur? Beatus verò ad me: Nihil, inquit, à te penitus abſcondam. Fornicatrix mulier ad Saluatorem accedens, lachrymis pedes ipſius rigauit, & capillis capitis ſui abſterſit, & ego vbicumque nomen Dei mei ſcriptum comperio, lachrymis meis rigo; vt & ego remiſſionem ab eo peccatorum accipiam. Ego verò gratioſè ad eum dixi: Deus, qui benignus eſt & miſericors, bonum illud tuum ſuſcipiat propoſitum; verumtamen

D libris parcas, obſecro. At ille dixit: Non irrigatur cor meum, niſi plorem coram Domino Deo meo. Ardenter porrò in religione ſe geſſit, atque exercuit, vltra viginti quinque annos: & interea moritur in Domino, in obedientia, & perſecutione quam paſſus eſt, dignus æterna factus beatitudine. Beati enim (inquit Chriſtus in Euangelio) pauperes Spiritu: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. Meis ſanè oculis excidunt lachrymæ, ſuper diſiunctione ac ſeparatione viri iſtius. Narrauit Beatus hic cuidam aliquando fratri, dicens: Frater quidam in interiorem ingredi vult eremum, vt ibi viros contemplatiuos inueſtiget: conſilium igitur mihi ſuggere propter Dominum, expeditne vt cum ipſo iſthuc vadam, an non? Frater autem ſciens operarium eum eſſe, dixit ad ipſum: Satius eſt quietam vitam ducere, & in quiete perfectio-

E nem quærere. nam de paruis & leuibus atque inſtabilibus rebus inquirere, & illarum cauſſa eremum circumire, minimè neceſſarium eſt. Dixitque viciſſim Beatus: Quid eſt perfectio? & quæ ſunt res illæ exiguæ, & inſtabiles? Ad quem frater: Perfectio eſt cuiusvis ſermonis, & omnis actionis finis. nam ſcriptum eſt: Finis verbi, omne auſculta: Deum time, & mandata eius obſerua. Quæ enim accidunt vnicuique noſtrum in hoc ſeculo, ſiue triſtia ac grauia, ſiue bona & læta, finem habent; quapropter etiam à tempore conſumuntur atque delentur: at quæ poſt vitæ huius exitum remanent, æterna ſunt & immortalia. Diem ergo iudicij, & retributionis in mente habeamus: vt voluntas noſtra perfecta ſit in Domino. Nam ſicut duobus aliquibus accidit in longinquam regionem peregrinantibus, quorum alter tædio itineris affectus incipiat interrogare

[Marginal notes: NOTA. — NOTA. — Virtutes, quibus S. Iulianus claruit. — † al. inſidiatoribus atque latronibus. — † παρέργα. — A SIMILI. — B. Iulianus extremi Iudicij ſemper memor. — Synaxis obſeruatio. — RES NOTATV DIGNISSIMA. — Lucæ 7. — NOTA. — Matth 5. & Lucæ 6. — Ibidem. — Narrata ex ordine vita Sancti huius, elicit ex eo deinceps documenta. — PERFECTIO QVID SIT. — Eccl. 12. ſed aliter in vulg. & apud S. Hieronymum. — Diei Iudicij recordatio. — EXEMPLVM A SIMILI.]

aduentantes, quidnam ſibi obuiam reperturi ſint quod viam indicet? illi autem A
reſponderint, viam aſperam. Et rurſus is interroget, poſt aſperam viam, quid-
nam? illi verò poſtea terram reuireſcentem, dixerint eis apparituram. Cæte-
rùm itineris eius comes, cernens ipſum ita enixè ac ſtudioſè de via percontari,
ait ad eum: Deſine, ô comes, adeò curioſè de via inquirere, quam pertranſituri
Humana vita viæ eſt ſimilis. ſumus, inſtar velociſſimi curſoris. Nam viæ ſimilis eſt humana vita: & ideo
magis conſideranda nobis ſunt, non quæ in itinere occurrunt; ſed quæ poſt
viam confectam, nobis euentura ſunt. Quæramus ergo, quomodo in requie
nos oporteat verſari ac demorari in regione illa, in qua perperuò habitaturi ſi-
mus poſt huius vitæ, viæque finem; vbi nimirum, requies nobis in illo erit ſecu-
lo: tum etiam vbi portio noſtra ibi futura ſit, in profundo an in excelſo, in requie
Grauis & ſalubris admonitio. an in doloribus, in tenebris aut in luce, in igne aut in refrigerio? Iſta ſpiritus no- B
ſter ſcarificet ac perueſtiget, & os loquatur. Ab eiuſmodi cura atque ſollicitudine
non recedat cor noſtrum, quamdiu in caduca ac momentanea hac verſamur
vita: illoſque qui à tali nos cogitatione ac cura auertere & impedire volunt, tam-
†al permittitur. quam deceptores & perditores noſtros contemnamus. Nō enim † licet cuiquam,
poſt ſuam hinc eò emigrationem, iteratò ad hanc vitam redire. Solliciti igitur
†al. comparebimus. ſimus, ô filij, quomodo cum fiducia coram Rege gloriæ, † apparere poterimus:
& nos ipſos benignitati eius commendare ſtudeamus: vt noſtræ infirmitati ſuc-
†περιβολῆς currat, & tunc maximè quando omni humano † amictu auxilioque deſtituti repe-
riemur: omnibus ſiquidem prorſus hic relictis, nos illuc abire oportebit. Si ergo
non ſemper futurum iudicium hic in mente habuerimus: nihil nobis rerum oc-
3 Reg 12.21. Eccleſ. 47. cultarum & incertarum, atque obſcuratum proderit declaratio. Audiuit olim Ie-
roboam filius Nabath, qui peccauerat in Iſrael, ſuperuenturam ipſi iram à Do- C
4. Reg 5. mino: & ſuper malo ſuo pœnitentiam non egit. Reprehenſus quoque eſt Gie-
†al quare & in turpi lepra à ſuo Domino eſt relictus. zi ſuper delictis ſuis occultis; & mores ſuos deprauatos non emendauit: † nam
alioqui non eſſet à magiſtro in turpi lepra relictus. Nam qui Naaman princi-
pem militiæ Regis Syriæ, in verbo Domini ab eiuſmodi morbo purgauerat;
†al. ſeruum. longè faciliùs ipſi fuiſſet, proprium † diſcipulum à tali calamitate liberare. Hæc
igitur mente reuoluentes, & præſentis vitæ fugacitatem breuitatemque conſide-
†al. obtorpeſcentem. rantes; mentem noſtram † obdormiſcentem, in beneplacito timoris Dei exci-
temus ad obſeruationem legis Domini, & ad exercitium cuſtodiamque bonorum
†al curſu. operum: nam vita noſtra quouis leuior atque celerior eſt † curſore. Quando
NOTA. enim in magna hic æſtimatione fuerimus, & regnauerimus in hac vita; quod
2. Tim. 4. autem geſſerimus, non fuerit ex eius voluntate, qui iudicaturus veniet, viuos & D
mortuos: nihil ſanè nobis illuc abituris proderit gloria momentaneæ vitæ hu-
†τρυφεροὶ γινόμενοι ius. Ploremus igitur, qui caducarum iam rerum affluentia † inſoleſcimus: ne
fortè ob negligentiam vitæ hic peractæ, ſub indignatione ibi reperiamur Regis
Matth. 8. 22. 25 gloriæ, & in tenebras mittamur exteriores. Non conceditur illuc abeuntibus,
vt à tormentis liberentur. Non permittitur illic ob peccata concluſis, vt ex vin-
Eſa. 66. & Marc 9. culis illis indiſſolubilibus dimittantur. Ibi enim ignis eſt inexſtinguibilis, &
vermis numquam moriens, & profundum inferni tenebroſum; vlulatus & plo-
†ἐξαίσιος. Matth. 13. 25. Luc. 13. 16. ratus ingens † atque incredibilis, & ſtridor dentium. Non habent finem dolores,
ac mala iſtorum intoleranda. Non eſt poſt mortem ibi vlla liberatio: neque conſi-
lij alicuius excogitatio, neque remedium, vel artificium euadendi acerbiſſima ea
tormentorum genera: quæ fugere nunc licet, ſi vocem Domini & Dei noſtri E
Deſunt hic in Græco MS. nonnulla. audierimus. . . . . qui ſupra modum . . . . . per ſeipſum .
. . omnium hominum ſalutem . . . . . . vt in ipſo, à tormentis
illis liberati, bona promereamur. Neceſſarium igitur fuerit, ſermones ac
præcepta Domini, omni cum humilitate atque modeſtia animi ſeruare: nam
obſeruatio mandatorum Dei, ipſa eſt perfectio. Et qui præceptorum Dei ſe-
ctatores ac imitatores facti ſunt, hi fortiter perfectionis ſemitam ingrediuntur,
exſpectantes ipſum in rectitudine cordis: quotidieque glorioſum eius aduentum
Matth. 16 25. Rom. 2. 14. contueri ſibi videntur, ac ipſum in throno maieſtatis ſuæ ſedentem: quando
iuſtos ſegregabit à peccatoribus, & reddet vnicuique ſecundùm opera ſua.
Seruemus igitur, ô filij, charitatem ſyncerè ac verè; & in ipſa virtutes excolen-
Matth 25. tes, digni reddamur qui à dextris vnigeniti Filij Dei illic ſtatuamur: & gau-
debit

Digitized by Google

A debit cor noſtrum, gaudiumque noſtrum nemo tollet à nobis. Frater porrò, qui Ioan. 16.
accuratè monita ſuſceperit, fortiter atq; cõſtanter in tranquillitate perſiſtet, grati-
as agens Domino noſtro IESV CHRISTO: Cui gloria, & honor, decus atque
imperium, in infinita ſeculorum ſecula. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

B HVius S. Iuliani Monachi atque Anachoretæ, ſicut & præſentis de eo S. Patris Ephræm encomij,
meminit Martyrologium Romanum nono die Iunij, ſub fin. vbi de eo habet: Edeſſæ in Syria, S.
Iuliani Monachi, cuius præclara geſta ſanctus Ephrem Diaconus ſcripſit.] De quo, plura Sozo-
menus in Hiſtor. lib. 3. cap. 13. & Nicephorus Hiſt. lib. 9. cap. 15. &c. Quorum etiam teſtimonio conſtat, illius
geſta à S. Ephræm Syro ſcriptis eſſe mandata, ſicut ex præſenti quoque eius ſcripto, quod Latinè nunc pri-
mùm damus, cunctis conſpicuum eſt. Fuit autem præter hunc Iulianum, & alius in Syria S. Iulianus Sa-
ba ſenior, qui Valentis Imperatoris tempore fidem Catholicam Antiochiæ ferè collapſam, virtute miracu-
lorum erexit. De quo S. Ioannes Chryſoſtomus in Homil. 21. in Epiſt. S. Pauli ad Epheſ. & Theodorit. lib.
Sanct. Patr. cap. 2. & Hiſt. lib. 3. cap. 19. & lib. 4. cap. 25. &c. ac Martyrologium Rom. 14. Ianuarij. Alius
autem ab hoc, eſt Iulianus ille Saba, de quo agitur in Martyrolog. 18. Octobris, in hæc verba: In Meſo-
potamia ad ripam Euphratis, Sancti Iuliani Eremitæ, &c. De quo, & in Græcorum Menologio, eadem
die Octob. Et iſta, ne fiat æquiuocatio in nomine Iuliani, hic in medium producere viſum fuit, vt in omni-
bus Lectori ſatisfiat.

C Adducitur primum in hoc noſtri Auctoris Sermone, ſiue encomio: Multa à proprijs Domi-
nis in ciuitate Heliopoli apud Libanum paſſus eſt: quippe qui cum idololatrarum furore atque
inſania participabant, &c.] Vbi notandum inter alia, Heliopolim apud Scriptores, inueniri tripli-
cem: vnam Heliopolim, ciuitatem Ægypti, inter Alexandriam & Coptum, quæ & à Græcis alio nomi-
ne Thebe dicta eſt, de qua Herodotus libro 2. Alia verò eſt Heliopolis in Cilicia, Chryſippi Stoici patria,
vt auctor eſt Suidas. Tertia porrò Heliopolis, ciuitas eſt montis Libani, de qua hoc loco Auctor diſertis
verbis agit. Cuius quoque mentio fit in Martyrologio Romano, 29. Martij, vbi habetur: Heliopoli a-
pud Libanum, S. Cyrilli Diaconi & Martyris, cuius iecur diſciſſo ventre auulſum gentiles fera-
liter depaſti ſunt, &c.] item in Hiſt. Eccleſiaſt. Tripart. libro 6. cap. 15. ibi: In Heliopoli, quæ eſt cir-
ca Libanum, erat quidam Diaconus nomine Cyrillus. Is imperante Conſtantio, accenſus zelo
diuino, multa idola quæ ibi adorabantur contriuit, igneque cremauit. Cuius facti memores vi-
ri nefandi, non ſolùm peremerunt eum, ſed etiam ſecantes ventrem, ex eius iecore comederunt,
dignaſque mox ſua temeritate pœnas dederunt, &c. Item in Hiſt. Tripart. ex Theodorito: vnde & de
Heliopoli iuxta Libanum, & ſumma Heliopolitarum barbarie, atque ſæuitie, & idololatria, res tota fit cla-
D rior, & ſententia hic noſtri Auctoris de impietate atque inſania barbaræ iſtius gentis magis confirmatur.
Plura de his, in eadem poſtea referuntur hiſtoria Eccleſiaſt. Tripart. libro 7. cap. 40. ex Epiſtola Petri A-
lexandrini, quæ eſt de Paganorum impijs geſtis aduerſus Chriſtianos: vbi Heliopolitarum paganorum
inter alia, furor, & odium in Chriſtianos, necnon idololatria, magnaq; barbaries, atque crudelitas plenius
deſcribitur.

Dæmon conſpecto crucis ✠ ſigno, quo puer amictus erat, non eſt auſus ei nocere: nam
cum Analabo adduxerat eum vir ille, &c.] Vbi cerne mihi Crucis potentiam, quam improbus ſem-
per horret, fugitq; Dæmon, eamq; in Analabo hic repræſentatam. Siquidem Analabus (vt docet S. Do-
rotheus Abbas) in modum Crucis ponitur ſuper humeros: ſignificat enim ſymbolum crucis, quam no-
ſtris humeris iugiter geſtare debemus, iuxta id quod dicitur: Tolle crucem tuam, & ſequere me, &c. De
quo, plura apud Doroth. in Serm. de Obedientia, & ſubmiſſione propriæ voluntatis. & Caſſianus libro 1.
de habitu Monach. cap. 6. & in noſtris Ephræmiticis Scholijs, in cap. 88. centum capitum de Humilitate
E comparanda, Tomo 2. ac alibi.

Sic igitur re cognita, ſurgens abſtulit à puero Analabum: rurſuſque vox ex locis abditis au-
dita eſt, quòd, &c.] vbi al. ſic: Qui cùm ita ſe fruſtratum ſuo ſcopo ac fine cerneret, abſtulit à puero Ana-
labum, in quo Crux apparebat. Et vox iterum ex adytis facta eſt, fruſtra aliquid mali tentari aduerſus
eum, poſtquam prorſus iam Deo conſecratus atque dicatus eſt, &c. Sicq; puer miraculosè à Dæmone libe-
ratus, & præſeruatus eſt.

Poſtea vbi eſt: Quis obſecro, hoſce libros corrupit? quippe in quibus vbi ſcriptum erat, De-
us, aut Dominus, aut IESVS CHRISTVS, aut Saluator, &c.] Hæc ad S. Iulianum ipſe
Ephræm, vbi al. verbis aliquantulum mutatis, ſed in eamdem ſententiam, ſic: Quis quæſo, eos qui
hic ſunt, contaminat libros? vbi enim ſcriptum continebatur nomen Dei, aut Domini, aut Ieſu
Chriſti, vel Saluatoris, deletæ ſunt litteræ, &c.] Id porrò quomodo acciderit, Auctor ex eiuſdem beati
Iuliani reuelatione, conſequenter hic enarrat: & res ſanè notatu digna eſt.

Digitized by Google

Poſterius ibi: Nam ſcriptum eſt: Finis verbi, omne auſculta: Deum time,& mandata eius A
obſerua,*&c.*] *Locus Scripturæ,eſt Eccl.12.vbi paullò aliter in vulg.ſic habetur:* Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time,& mandata eius obſerua: hoc eſt enim omnis homo, *&c.*] *at apud S.Hieronym.*Finis ſermonis verbi vniuerſi,auditu perfacilis eſt,*&c.*] *Græca autem editio 70. hic conformis eſt cum Lectione noſtri Auctoris, niſi quòd ibi addatur,vt in vulg.* (hoc eſt enim omnis homo) *at hic apud Auctorem,non item.*

Nam ſicut duobus aliquibus accidit in longinquam regionem peregrinantibus,*&c.*] *Similitudinis iſtius vis hæc breuiter eſſe videtur: Sicut viatores non debent quærere quid ſit in via: ſed qua ratione peruenire poſſint ad terminum,ſiue ad locum deſtinatum: ita Monachi non de rebus huius ſeculi,aut mutatione loci debent eſſe ſolliciti: ſed de futura cæleſti patria ſeriò cogitare,crebroq; inquirere,&c. ſicut hoc loco pulchrè Auctor, ac alibi ſæpius idem oſtendit,inculcatq;.*

B

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Sermo, † In Patres, qui temporibus ſuis conſummati ſunt.

† al. De Sanctis quibuſdam Patribus tempore ſuo defunctis,& de Compunctione.

COR mihi dolet: compatimini mihi, fratres, ſerui Chriſti benedicti. Venite, & audite. Anima mea dolore affligitur: dolent renes mei, & deficiunt pedes. Vbi iam ſunt lachrymæ? & vbi compunctio: vt ſuſpirijs,ac lachrymis corpus meum abluam? Quis me in locum tranſtulit inhabitabilem? vbi nulla omninò auditur vox C
filiorum hominum. vbi ſerenitas eſt, atque tranquillitas. vbi tumultus abeſt † præcidens atque intercipiens lachrymas: confuſioque † viciſſim deeſt,impediens planctum ac luctum. Exaltanſque vocem meam, plorauí ad Deum,multas acerbas lachrymas fundens. & inter ſuſpiria dixi: Sana me Domine,& ſanabor: nimio enim dolore cor meum angitur; & gemitus eius non ſinunt me, vel ad momentum temporis requiem capere. Conſpicio enim Domine, quòd Sanctos tuos tamquam aurum electum,ex vaniſſimo hoc ſeculo in æternæ vitæ † requiem aſſumas. Quemadmodum enim ſapiens atque intelligens Agricola, prudenter celeriterque fructus colligit † ematureſcentes,ne damnum ab aduerſitate aliqua ingruente patiantur,atque lædantur: ſic & tu Saluator electos congregas ſanctè ac † iuſtè mortuos. Et nos interim adeò pigri, & in inſtituta viuendi D
ratione ſegnes, in duritie noſtra perſiſtimus: & fructus noſter ſemper immaturus remanet abſque bono animi propoſito, vt pulchrè ematureſcere nequeat in operibus bonis, & ſanctè pieque recondatur in horrea vitæ. Non enim lachrymas fructus ille noſter continet, vt ijs irroretur ac matureſcat. non compunctionem habet,vt ex lachrymarum afflatu reuireſcat atque floreſcat: ſed neque humilitatem,vt æſtum ingentem amœna deſuper adumbratione coerceat: non voluntariam paupertatem, quæ illum ab aduerſarijs opprimi haud quaquam permittat. Nec charitatem Dei habet,radicem ſcilicet,fortem ac validam, quæ fructum ſuſtineat. nec contemptum continet rerum terrenarum. nec vigilias: neque ſenſum vigilantem, & attentum in precibus. Cæterùm vice iſtarum pulcherrimarum optimarumque virtutum,contraria planè habere deprehenditur: iram E
nimirum grauem, atque furorem fructus † decutientem, vt ad nihil iam proſint. Immodica rerum copia atque poſſeſſio, deorſum incuruat eum. Angor enim ac tædium animi ingens, & reliqua eiuſmodi mala, atque calamitates, qua tandem ratione ſinant fructum piè matureſcere, vt Domino ſuo, cæleſti inquam Agricolæ vſui eſſe poſſit? Hei mihi,hei mihi,ô anima; eloquere iam, & lachrymas effunde: quæ Patribus † probatiſſimis, & Monachis atque religioſis ſanctiſſimis, ita citò orbata es. Vbi nunc tales ſunt Patres? vbi perfecti? vbi ſancti? vbi recti, ac iuſti? vbi vigiles? vbi ſobrij? Vbi modò ſunt humiles? vbi mites? vbi quietis ſtudioſi? vbi temperantes ac continentes? vbi pij atque religioſi? vbi pauperes voluntarij? vbi corde compuncti? Et vbi modò grati illi acceptiq;

† ἀντικόπτων.
† al. neque viciſſim confuſio adeſt,quæ conciliet ac paret planctum.

† al. tabernacula.
† ὡριμάζοντας, al. vernantes, atque maturos.
† al. piè.

† κολαφίζοντα.

† al. perfectiſſimis.

A ptiq; Deo: qui quidẽ in pura atq; ſyncera precatione coram Deo aſſiſtebant, tanquam Angeli illuminati, madefacientes atq; rigantes propemodũ terram imbribus dulciũ *lachrymarum, quas ſancta eorum profundebat compunctio? Vbi iam ſunt amici illi Dei, charitate pleni: qui nihil prorſus corruptibile ſuper terram poſſidentes, ſed crucem ſuam iugiter tollentes, ſequebantur Saluatorem; cautè per anguſtam viam incedentes, ſibiq; prouidè attendentes, ne in præcipitia inciderent, neq; oberrarent in deſerto inuio, & inaquoſo, atq; caliginoſo: ſed per viam rectam veritatis, & obſeruationis mandatorũ Dei pergerent, pleni ſemper lumine mandatorũ Christi; alacriter atq; ardenter in bono vitæ inſtituto ambulãtes, Deoq; inſeruientes, ac volũtariè in hoc ſeculo vaniſſimo afflicti? Propterea enim Deus vehementer eos diligẽs, in portũ vitæ collegit ipſos, & in gaudiũ ſempiternum: vt ibi exultent, illicq; triũphent in paradiſo deliciarũ, cæleſtiq; thalamo, im-

*al. dulcium lachrymarum, & compunctionis. Matth. 10. 16. Matth. 7. Pſalm. 62.

B mortali Sponſo coniuncti. Maximo quippe cum gaudio hinc migrârũt, profecti ad Deũ ſanctum, habentes ſecum paratas lampades ſuas. Nõ eſt in nobis modò inſignis illorũ virtus: neq; in nobis iam eſt illorum exercitatio. Non eſt nũc in nobis illorum temperantia atq; continentia. Non eſt in nobis modò illorũ conditio, & bona inſtitutio. non eſt in nobis nunc illorũ pietas atq; religio. Non eſt inter nos iam illorũ manſuetudo. non eſt inter nos illorum compunctio. non eſt inter nos modò illorum voluntaria paupertas. Non ſunt inter nos iam illorum vigiliæ. non eſt in nobis nunc illa in Deũ charitas atq; dilectio. non eſt in nobis modò illa Christi *cõmiſeratio. non eſt iam in nobis illa membrorũ compaſſio. Sed cuncti *iam facti ſumus agreſtes atque feroces, immites & atroces; nec ferre prorſus nos inuicem poſſumus. Sagittæ ignitæ, ſunt linguæ noſtræ in alterutrum, ſin-

Matth. 23. & Lucæ 12.

* εὐσπλαγχνία.

*al. Sed cuncti ferè hodie ſumus truculenti, atque immiſericordes, &c.

C gulis horis. Cuncti modò honorem quærimus. Cuncti vanam gloriã captamus. Cuncti hic requiem *anxiam ſectamur. Cuncti auaritiæ ſtudemus. Cuncti relaxati ſedemus, ac molles. Cuncti occupati ſumus in ſecularibus negotijs. Cuncti diſtractionibus inuoluti. Cuncti inertiam ſequimur. & omnes ſomnolẽti ſumus, omnes peruerſi. Ad nugas expediti, ac va'ili. Ad preces fundendas pigrl. Ad vagandum alacres. Ad quieſcendum cũctabundi. Ad delicias parati ac prompti. Ad temperantiam & continentiam triſtes atque difficiles. Ad charitatem frigidi: & ad iracundiam feruidi. Ad bona ſegnes: & ad mala præcipites. Quis igitur ſuper his non lamentetur ac lugeat? & quis ex nobis non deploret cõditionem atque affectionem noſtrã, omni torpore ac negligẽtia plenam? Patres illi, qui nos præceſſerunt, vtiles Domino fuerũt; ſeq; ipſos, ac alios optimis vitæ exemplis ſeruârunt. Non ita remiſſi erant ac deſides. Non duplicẽ, ſed ſimplicem & vnicã curã,

*al. anxiè.

Antitheta efficacia atque accommoda.

D atque cogitationem habebant perfecti illi, quo pacto nimirum Deo *ſolùm placere, & ſaluari poſſent. Præclarum cunctis ſpectatoribus propoſiti erant ſpeculum. Vnus ex ipſis, pro multis hominibus Deum exorare poterat. Duo rurſus ex eis, coram Deo aſſiſtere valebant in precibus ſanctis; & placare confidenter ac piè benigniſſimum Deum, etiam pro pluribus hominum millibus. Hei mihi, hei mihi, ô anima: in quæ tempora incidimus? Hei mihi, chariſſimi: in quæ malorum volutabra nos deuenimus? Ignorantiæ tenebris ſponte obcæcamur. Nam quia non vigilat animæ noſtræ oculus, ob nimiam cæcitatem, rerumque diſtractionem, ideo imbecilles ſumus atque inualidi: neque propoſitam nobis *tribulationem & anguſtiam intueri poſſumus. Ecce nunc Sancti, & Iuſti, ex hac rerũ procella in tranquilliſſimum vitæ portum colliguntur: ne conſpiciant preſſuras & ſcandala, quæ propter peccata nobis ſuperueniunt. Illi eliguntur: & nos dor-

*al. Deo placere abſque (ſolùm.)

Temporũ ſuorum conditionem deplorat.

*al. vexationẽ.

NOT.

E mitamus. Illi colliguntur: & nos ſomno detenti ſumus. Illi rapiuntur: & nos ad vaniſſimum ſeculum pertrahimur. Illi confidenter ad Deum ſuum vadunt: & nos in terra licenter viuimus, & *intumeſcimus. Aduentus Domini præ foribus eſt: & nos dubitamus. Tuba cæleſtis iam parata eſt ſonitum dare ad mandatum Domini, & voce horribili cõmouere vniuerſa: vt mortuos excitet, & vnuſquiſque ſecundùm opus ſuum recipiat. Virtutes cæleſtes paratæ aſſiſtunt in ordinibus atque agminibus ſuis; vt cum timore *procedant corã Sponſo veniente in gloria ac maieſtate in nubibus cælorum, ad iudicandos viuos & mortuos: & nos increduli ſumus. Quid ergo de nobis in illa fiet hora tremẽda, fratres dilectiſſimi? Quo pacto illic pro ſalutis noſtrę negligẽtia rationẽ reddituri ſumus: niſi hic

*al. & varijs inanibus curis diſtrahimur.

1 Cor. 15.

1. Theſſ. 4.

Rom. 2. Luc. 21.

*al. præcedant ante faciẽ ſponſi venientis, &c.

modò ſolliciti fuerim⁹,& abiecto pernicioſo pudore peccata noſtra defleuerim⁹, A
debitã pœnitentiã agentes in magna humilitate cordis,& manſuetudine animæ? Quomodo in tribulatione illa extremæ vltionis ſinguli lamentabimur? quando inter anguſtias,quiſq; noſtrũ pœnitẽs ac lugens,cum amariſſimis lachrymis dicet: Væ mihi peccatori: quid repente accidit mihi? Quo pacto præterijt vitæ meæ tẽpus in negligẽtia atq; deſidia? Ignoro prorſus miſer,quo pacto *ſurreptũ mihi ſit vitæ ſpatiũ,in vanitate ac leuitate tranſactũ? Vbi ſunt iam illi dies quieti atq; tranquilli, quos ego in diſtractionibus euagationibusq́; conſumpſi, vt pœnitentiam in cilicio & cinere agam? At nihil tunc verba iſta proderũt. Quãdo item adſpiciemus Sanctos in gloria aduolãtes cum luce in nubibus aëris,in occurſum Chriſti regis gloriæ: nos autem ipſos in magna cõſtitutos tribulatione cernemus atq; anguſtia: quis,putas,confuſionẽ illã,diramq́; exprobrationem ſuſtinere tunc valebit? Sobrij igitur ſimus, & vigilemus, fratres: vigilemus,inquã, & reſipiſcamus, B
chariſſimi. Euigilemus, ô amici Dei. Expergiſcamur ſerui Chriſti,& filij à Deo Patre dilecti. Redeamus ad nos ipſos: & paullulũ cogitationes noſtras à vaniſſimo hoc ſeculo colligamus. Procidamus Deo cum multis lachrymis. Obſecremus cũ fidenter, cum affectu & gemitibus cordis: vt nos liberet ab igne illo inexſtinguibili,& ſupplició amariſſimo. Ne (quæſo) ab ipſo ſeparemur dulciſſimo Domino, qui dilexit nos; & ſemetipſum pro nobis dedit in *Crucem. Vos cunctos deprecor, cunctos obteſtor, ac ſupplex rogo ego indignus, pariterq́; peccator: vt pro me inerte ac deſide lachrymas iugiter fundatis in orationibus veſtris, ac precibus mundis; vt ego quoq; vobiſcũ cõpungi & lachymari merear, illumineturq́; parumper excœcatum cor meũ, & requiram Deũ *Saluatorẽ ſanctũ: vt modicum mihi alacritatis largiatur,quo ſtudioſè diligenterq́; pœnitentiã agere poſſim,do- C
nec tempus eſt *acceptabile pœnitentiæ: ac vobiſcũ,fratres,ſaluari queam & ego, vita quantumuis indignus. Ita obſecro,chariſſimi, ſuſcipite deprecationem peccatoris Ephræm, fratris veſtri negligentis, atq; inertis. Demusq́; operam cuncti pariter, vt Deum ſanctum placare,nobisq́; propitium reddere valeamus, quàm diu tempus ſuppetit. Ecce enim in ianuis Dominus iam adeſt: vt conſummationem vaniſſimi huius ſeculi faciat. Ipſi gloria, in ſeculorum ſecula. Amen.

*al. deficiat me totum vitæ ſpatium,&c.

1. Theſſ. 4.

Apoc. 6.

Epheſ. 5.

*al. in mortem.

*al. Deum patrem Sanctum.

2. Cor. 6.

*al. tempus eſt ſuſcipiendi lachrymas.

Gal. 6. Iacob. 5.

SCHOLIA, ET VARIÆ LEctiones.

P*Atrum antiquorum ſanctam conſummationem, & ex hac vita emigrationem hoc Sermone recenſet: eorumq́; vitam rectam atque perfectam in exemplum cunctis Monachis atque religioſis adducit,& ob oculos conſtituit. Corruptos quoque ſeculi ſui mores deplangit; & quo pacto homines in gratiam cum Deo redire poſſint, oſtendit: ſalubriaq́; animæ remedia plura proponit.* D

Sermo in Patres, qui temporibus ſuis conſummati ſunt.] *Loco huius Tituli, alia Inſcriptio hic habet:* Eiuſdem Sermo ad Monachos, De Sanctis quibuſdam Patribus, qui tempore illo ex hac vita migrauerant. *Et al.* In Sanctos quoſdam Patres temporibus illis defunctos, ac de Compunctione, *&c.*] *In quibus, & ſi vix differentia ſit, placuit tamen participium hic paſſiuum (τελειωθέντων) retinere, eiusque vim (per eos, qui conſummati ſunt) exprimere; quomodo etiam antiqui loqui ſolent Patres, ac præſertim Monachi de ijs, qui in Chriſto obdormierunt; ſicut rectè quoque alibi admonet S. Ioannes Chryſoſtomus in homil. 59. ad populum Antioch. vbi de Monachorum priſcorum vita agens, ſic loquitur:* Et ſi nuntiatum fuerit, quòd aliquis eorũ mortuus ſit, multum vbique tunc lętitiæ, voluptatisque plurimum: quin verò nec vllus audet dicere, ille mortuus eſt: ſed ille conſummatus eſt, *&c.*] *Sicq́; in eamdem ſententiã, idem Chryſoſtom. in Homil. 14. in Epiſt. ad Timot. 1. cap. 5.* E
in morali exhort. vbi de iiſdem habet: Denique vbi quiſquam inter eos nuntiatus fuerit mortuus, magna oritur exultatio, ingensq́; voluptas omnium. Imò ne mortuum quidem aliquis appellare præſumit, ſed conſummatum. Inde gratiarum actio ſequitur, &c.] *ita ibi, alijsq́; in locis apud Chryſoſtomum, quem hic libenter in illo loquendi modo, ſecuti ſumus.*

Angor enim ac tædiũ animi ingens, & reliqua eiuſmodi mala atque calamitates, qua tandem ratione ſinant fructum piè matureſcere; vt Domino ſuo, cæleſti Agricolæ vſui eſſe poſsit? *&c.*] *pro quò, al. abſque interrog. ſic:* Tædium atque anxietas animi, & quæcumque calamitates alię non ſinunt fructum ſanctè matureſcere, vt vſui eſſe Domino ſuo queat.] *Et al.* Angor animi, & huiuſmodi cætera, fructum non ſinunt matureſcere, vt Domino ſuo in vſum eſſe poſsit, cæleſti ſcilicet agricolæ.] *vt eſt in verſione Camald. quam in hoc Sermone non ſequimur, quia in pluribus à Græco noſtro exemplari variat, vt etiam hoc loco, vbi in noſtro Cod. eſt (πῶς) quod interrogat, ibi verò nõ item:*

ne an-

A *ne autem lateat ſententia, videntur iſta hic melius & efficacius interrogatiuè efferri, quomodo etiam in nonnullis alijs Græcis mnſſ. per nos collatis habentur.*

Poſtea vbi habetur: Cuncti honorem quærimus. Cuncti vanam gloriam captamus. Cũcti hîc requiem anxiam ſectamur. Cuncti auaritiæ ſtudemus. Cuncti relaxati ſedemus, ac molles, *&c.*] *alia lectio habet:* Cuncti ambitioſi ſumus. Cuncti vanæ gloriæ cupidi. Cuncti requiem quærimus noxiam. Cuncti multa habendi ſtudio, atque deſiderio tenemur. Cuncti girouagi ſumus, & animis diſtracti. Cuncti remiſsiores facti. Cuncti otioſi: & cuncti ſomnolenti, cunctique peruerſi, *&c.*] *Quibus haud diſſimilia in re ac ſenſu alibi quoque adducit noſter Auctor in Serm. aduerſus eos qui vitioſè viuunt, & honores affectant. tom. 1. & in Sermone Aſcetico, de Vita religioſa atque monaſtica. ac al. de vera atque perfecta vita hominis religioſi. hoc eodem tom. 3. ſupra, vbi deprauatos multorum mores inter alia taxat. & deplorat: ſicut & hoc præſenti Sermone.*

Hei mihi, hei mihi, ô anima, in quæ tempora incidimus? Hei mihi, chariſsimi, in quę malorum volutabra deuenimus? *&c.*] *Vbi alia habet lectio:* Hei mihi fratres: hei mihi, ad quæ
B deuenimus tempora? Hei mihi, dilectiſsimi, in quæ malitię incidimus barathra? *& al.* in cuiuſmodi malorum deuecti ſumus præcipitia, *&c.*] *vbi tamen videndum, anne pro* (ἰλὺν .ι. *volutabrum, ſiue lutum, ac cœnum) vt in Græco hic noſtro eſt exemplari, quod ſequimur, fort. legendum ſit,* ἰλιάδα. *dicitur enim per prouerbium ſiue adagium,* ἰλιὰς κακῶν .ι. *Ilias malorum, pro ingenti malo, ſiue calamitate. Vnde Cicero ad Attic lib. 8. dicit: Non poſſum enim ſecus vaticinari; tanta impendet malorum Ilias, &c. Vnde & Ilias Homeri, dicta putatur, quòd in illo eius Opere nullum non mali genus recenſeatur, vt in illud Commentatores tradunt: & res in eo contenta declarant.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI,

C
Sermo alius, in Sanctos Patres, qui tempore illo defuncti, in ſancta pace requieuerant.

Sermo pulcherrimus, & nunquam ante hac editus.

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerardo Voßio.

IN hoc die primo atque inſigni, myſteria vnigeniti Filij Dei glorioſè canentes, proclamemus in hymnis, in eius Eccleſia, quæ eſt Chriſti ſponſa, prædicantes præmia Sanctorum Patrum, laudesq́; habitatorum eremi celebrantes. Enarremus certamina eorum,
D qui relictis ciuitatibus, magno amore ac deſiderio voluerunt *loca inhabitare deſerta, ad vtilitatem omnium qui eos audirent. *al Eremum inhabitare. Et licet quis abſens ſit, reperiatur tamen ijs tamquã præſens adſcriptus, particepsque orationũ Sanctorũ illorũ Patrũ effectus: vt ſaluetur is *qui dicit, precibus auditorum. *Aliquid hîc in Græco videtur deeſſe. Non abſunt à nobis ſancti Patres: quoniã amor & deſideriũ, atq; affectio eorum ſemper nobiſcũ eſt. Non ſeparemus ipſos, tamquã peregrinos atq; externos à nobis: quoniã ſemper pro noſtris deprecãtur peccatis. Non enim ſunt viles atq; abiecti, ſicut ſunt glorioſi ac celebres. neq; verò etiã minimi, vti ſunt honorabiles. neq; item rudes atq; indocti: nam doctores cunctorũ ſunt hominum, in operibus bonis: ipſi autẽ à proprio edocentur Domino. Errãtes in montibus, vt feræ paſcũtur. Perfecti ſunt, & pleni iuſtitia: quoniã membra ſunt Eccleſiæ. Non ſe ipſos ab *al ſancti luminis ouili ſegregãt: quoniã filij ſunt ſanctæ *illuminationis. Non ſoluunt legẽ: cùm *Sacerdotiũ ſeruent, & præcepta cuſtodiant. *τὴν ἱερωσύνην. Non reſiſtunt legi: cùm ſint fide feruidi.
E Quando porrò honorandi Sacerdotes ſanctæ aſſiſtunt menſæ, ad ſacrificium offerendum: ipſi primi manibus ſuis extenſis, cum fide ſuſcipiunt corpus Domini, qui ſemper cum illis eſt. Columbarum inſtar, in ſublime volitant, ſuaq́; tabernacula in cruce defigunt. In locis deſertis, velut oues oberrant: & ſtatim vt vocem Hebr. 11. Paſtoris audiunt, optimum Dominum agnoſcunt. Ioan. 10. Mercatores ſunt hi, exeuntes ad bonam inquirendam margaritam. Matth. 13. Athletę ac pugiles pietatis, iſti ſunt probati Præbete mihi aures, obſecro, & attendite: vt enarrare vobis poſſim inſtitutũ vitæ Patrum, qui in deſerto habitant. Intẽdite cogitationem in medium vaſtæ ſolitudinis;

NOT.

Digitized by Google

* al. videbitis. tudinis: & ibi miraculum magnum, ac gloriam * conſpiciemus. Pergamus cele- A
riter eò, ac formas deſcribamus bonas & admirabiles optimæ vitæ illorum rati-
onis atque inſtituti. Amor quippe eorum ac deſiderium, me plurimum compel-
lit & vrget ad abeundum: vt ex ipſorum theſauris aliquid accipiam. Vita ipſorũ,
terrorem mihi incutit: vt occultè mihi ad eos accedendum ſit, hoc autẽ ipſis de-
* al. eſt ad momentum duntaxat. betur, quòd eos ego adeam, * quamuis ad breuiſſimum temporis ſpatium. Quan-
do ipſi genua flexerint ad preces Deo fundendas; poterunt me ex debili ac
flaccido, firmum reddere ac ſtabilem. Quando manus extenſas in cælum eleua-
rint; dirigetur mea oratio, vt fideliter laudes prædicem. Quando ipſi Deo ſup-
plicant; tunc mea mens ac cogitatio adſtat, & gaudet ob eorum manſuetudinem:
ſimiliterque lingua mea adeſt illorum rectè factis, & inſtitutam viuendi rationẽ
contemplatur. Vnam ſaltem lachrymarum nebulam, ſi quis ex eis pro meis pec- B
catis effuderit; cõfeſtim exauditur. Ipſi Chriſto ſimiles ſunt Sancti illi: & ab ipſo
* al. comparârunt ſibi domos Eremi. *poſſeſſionem domorum, quæ in Eremo ſunt, acceperunt. Numquam enim pro-
hibet acceptionem bonorum theſaurorum illis, qui nona aut decima hora ad-
Matth. 20. ueniunt: ſed primùm, vt optimus Dominus, mercedẽ tribuit operario illi, qui vn-
Ibidem. decima hora promptè alacriterq; in vinea operatus erat. Apertus eſt theſaurus,
& diuitiæ diſtribuũtur volentibus accedere: vt ornentur gloria, quam ipſi habent
ſemper ſtola gloriæ amicti atq; ornati; vtq; formas pulchras & glorioſas recipiãt,
imitatoresq; vitæ illorũ efficiantur. Si quis rurſus abire contendat, vt ſtola, quam
ipſi cõtinent, veſtiatur atq; ornetur; mox diuitijs eorum locupletatur. Quòd ſi ali-
* al. petentibus. quis apud eos manſerit; ſubitò incipit donare poſtulata * deprecantibus: ſicut
ipſi omnibus depoſcentibus largiuntur, cunctisq; præbent quæcumq; poſſident. C
Adeuntes ergo, pulchram ab ijs largitionẽ accipiamus, precum ſimul & delicia-
rum. Accipiamus charitatem ipſorũ, quæ gloria & honorificẽtia lapidem pretio-
ſum, & ſmaragdũ inæſtimabilẽ excedit: & pro margaritis ac lapidibus pretioſis,
ſmaragdisq; honorificis, fidẽ ipſorũ accipiamus. Glorioſa virtus atq; potentia, per
Heb. 11. quã ipſi errãt in montibus & collibus, in ſpeluncis atq; cauernis, vim & potentiam
mihi prębeat, confirmetq; linguã meam, ne deficiat ab enarratione optimi vitæ il-
lorum inſtituti, neve prorſus relinquat præclarum eorum certamen. In altum
igitur ducentes, proijciamus à nobis arma Satanæ: & vehementer cor noſtrũ ex-
purgantes, alasq; columbæ nobis ipſi facientes, expedito volatu peruenire contẽ-
damus, vt eorum ſpectemus inſtructionẽ, qui relictis ciuitatibus, earumq; tumul-
* loca deſerta. tibus, potius montes & * ſolitudinem inhabitare deſiderârunt. Abeuntes hinc,
intueamur ipſorum domos atque habitationes: & quo pacto ibi reſideant, velut D
mortui in ſepulchris. Abeuntes illuc, videamus eorum delicias: quibus perfru-
untur ipſi iugiter cum lætitia atque oblectatione in medio montium. Abeuntes,
conſpiciamus eos qui mundum oderunt; & vitam potius in deſerto tranſigere
deſiderârunt. Hinc eò pergentes, cernamus illorum corpora: & quomodo ſuis
ipſi capillis ſeipſos veſtierunt atque ornârunt. Proficiſcentes eò, adſpiciamus
ſaccos atque cilicia illorum: quæ ipſi cum gaudio geſtantes, Deum glorificant.
Diſcedentes hinc, contemplemur illorum faciem atque aſpectum: & quo pacto
* σκυθρωπῇ. ſua ipſi vultus * auſteritate etiã exhilarârunt animas. Hinc profecti, adſpiciamus
cum ipſis Angelos magna lætitia ac delectatione canentes atq; pſallentes. Hinc
profecti, adſpiciamus ipſorum calices ac pocula lachrymis eorũ permiſta. Hinc
profecti, videamus illorũ menſas herbis agreſtibus ſemper plenas. Venite, adſpi-
ciamus illorũ lapides, quos ſuis ipſi capitibus iugiter ſupponunt. Hinc profecti,
capiamus ex capillis Sanctorũ: vt mitem atq; benignũ nobis habeamus Dominũ. E
Si latro eos viderit; confeſtim procidẽs adorat: quoniã cruce ſemper amicti ſunt
* al. eorum ſaccos atque cilicia aſpexerint. atq; ornati. Si immania & fera animalia * eos inſpexerint: illicò ab ipſis recedunt,
tamquam maximum miraculum cernentia. Omne ſerpentis genus ipſi ſuis con-
culcant pedibus: quoniam fide iuſtitiæ ſuccincti ſunt, ac calceati. Quãdo autem
eos adſpexerit Satanas; confeſtim exhorreſcit, & cum dolore exclamat, proti-
nusq; recedit: quoniã infinitos perfregit laqueos, illos inſequens, & in nullo pror-
ſus iuſtis illis nocere valuit. Neq; enim erant remiſſi ac ſegnes, ſicut nos ſtulti atq;
dementes: at fortiter cuncti hoſtẽ debellabant, donec tandem penitus Satanam
ſub pedibus ſuis contriuiſſent: ideoq; impetum atq; inſultum ipſius ſpreuerunt, &
quaſ-

Digitized by Google

A quaſcunque machinationes eius nō reformidârunt. Si diuitias eis oſtenderit; eas nihili faciunt: ſed illas veluti petras ac ſaxa contemnunt: nam veras in cælis diuitias cum Angelis habent. Fames ipſos non affligit: nam pane vitæ, Christo repleti ſunt, ex cælis ſanctis deſcendente. Neque ſitis eos adurit: quia in ſua ſemper anima habent, ſimiliter & in lingua Christum fontem viuum. Nequit vel vnā ipſorum turbare cogitationem improbus Satan: quoniā ſuper * firmum ac ſolidum fundamentum conſiſtunt. In ſpeluncis & rupibus habitant, tamquam in * cubiculis. Montes porrò & colles, quos in circuitu habent, non ſecus quàm muros excelſos, amant atque requirunt. Menſa ipſis eſt omnis terra, & montes: cœna autem ac prandium, herbæ ſylueſtres atque agreſtes. Præcipuus ipſorum potus, eſt aqua ex riuis: vinum autem ſimiliter, ex cauernis ac foraminibus petrarum. Ec-

Ioan. 6.

* al. ſuper petrā fundamentalē.

* ἐν κουβουκλίῳ.

B cleſias habent ſuas ipſi linguas, per quas iugiter ſuas preces peragunt. Duodecim * horas, quas dies continet, ipſi in precibus ad Dominum ſuum fundendis impēdunt. Gloria, quam in montibus & ſpeluncis concinunt, eſt ſacrificium acceptabile, quod Deo offerunt. Ipſi ſibi ſunt Sacerdotes, & noſtros ſuis orationibus morbos curant ac ſanant: nam deprecatores atque interceſſores noſtri perpetuò ſunt apud Dominum. Non ſapiunt alta; neque primas cathedras requirunt: gloria quippe eis eſt humilitas, & per eam imitatores fieri ſtudent ipſius Chriſti, qui cùm diues eſſet, propter nos miſeros factus eſt pauper. Non ſibi requiem aliquam in mundo tribuunt: quoniam ibi * ſolatium atque refectionem recipiunt. Reddamur & nos ſimiles illis qui in montibus habitant, & pariter optimi vitæ illorum inſtituti participes. Oberrant hi cum beſtijs, ferarum inſtar: & tamquam volucres, ſimiliter in montibus volitant. Velut cerui, cum feris animantibus pa-

* al. Per duodecim horas dieī, ipſis continua ad Deum eſt oratio.

2. Cor. 8.

* al. recreatione ſpiritali reficiuntur.

C ſcuntur. menſa autem eorum ſemper parata eſt: nam gramina & herbas ſemper hi comedunt. Tamquam lucernæ ipſi reſplendent, errantes in montibus: & cuncti eorum lumine illuminantur, qui magno amore ac deſiderio ad eos accedūt. Muri firmi ac ſtabilis inſtar, ſunt Patres in deſerto: atque ideo in pace cuſtodiunt locum in quo habitant. Quandocumque autem vel vnus aliquis aliunde ex Patribus occurrerit, omnis deinceps finitima ipſis regio pace perfunditur. Collibus velut columbæ aliquæ inſident: & ſicut aquilæ in montibus excelſis. Non tantum ex triclinijs ac laquearibus, voluptatis capiunt Principes: quantum Sancti illi gloriantur exultantque in montibus atque ſpeluncis. Et regibus quidem fortè ſua nimis anguſta ſunt palatia: ipſis verò etiam ſpatioſæ ſunt cauernæ, atque foramina terræ. Magis ſancti illi Patres veſtibus ſuis gloriantur cilicinis, quàm alij veſtibus quibus induuntur purpureis. Diſſoluitur atque deſtruitur purpura:

NOT.

D ſed ſaccus atque cilicium, propter ſanctorum Patrum patientiam, magno eſt in pretio. Abominationi quippe illis eſt ſuperbia, & valde magnā humilitatem amplectuntur. oderunt omnem vaniſſimi ſeculi gloriam: & ecce ab omnibus hominibus, ob humilitatem magnamq; manſuetudinem eorum, æſtimantur & honorantur. Neq; tali tantaq; perfruuntur Reges * quiete, quantam Patres in eremo poſſident: quoniam Chriſtus, ipſorum exultatio eſt ac gloriatio. Ferarum inſtar, herbis in eremo paſcuntur: quoniam iucunditatem Paradiſi excipiunt. Cùm autē defatigati iam fuerint, errantes in montibus, tamquā in delicijs ſeſe in terra componunt. Poſtquam verò dormierint, mox ſtudioſè ſurgunt, & velut tubæ Chriſtū deſideratum collaudant ac celebrant. Exercitus porrò Angelorum ſemper ipſis adſunt: qui & * communiunt eos, & cuſtodiunt ſemper. Gratia Domini ſemper cum eis eſt, nec ſinit eis inimicum occultari. Vbi genu flexerint, lutum ante ſe fa-

* al. requie atq; conſolatione.

* al. proſequunt eos.

E ciunt, & riuos ex proprijs manantes lachrymis. Poſtquam verò diuinas laudes concluſerint, ſurgit * Dominus ad miniſtrandum ſeruis ſuis. Manè iam facto, ſtatim velut alis eleuatis per vniuerſum volant orbem. Nō eſt illuſtris habitatio, vel domus ſanctorum Patrum in Edem, ſeu ad Orientē. Vbi ſol eis occumbit, ibi pernoctant. Vbi ſol ipſis oritur, ibi commorantur. De * monumento ac ſepulchro ſibi exſtruendo, non ſunt ſolliciti: nam mundo crucifixi, mortui ſunt in amore ac deſiderio Chriſti. Vbi enim interdū aliqui ipſorum ieiunium abſoluerunt, illic eodē in loco ipſis monumentū conſtruitur. Multi ex eis ſunt, qui precibus intēti, placidè atq; māſuetè coram Domino requieuerunt. Alij ſimiliter in petris ac ſaxis firmati, ſuas proprio Domino animas tradiderunt. Alius ſimpliciter in monte deambu-

* Indicat à Deo illis parari Angelorum miniſterio cibos, ſicut paſſim de plurimis legimus in vitis SS. Patrum.

* μνῆμα οὐ φροντίζουσι.

Moriendi varia genera & rationes recēſentur.

*τάφῳ καὶ θάπτω. al. in tumulum, & ſepulturam.

ambulans mortuus eſt: factusq; eſt locus ei ſimul in * ſepulturam & ſepulchrum. A Alius rurſus ſignans ſe Crucis ſigno, atque ſeipſum in ſepulchro componens, quòd mortem aduenisse intelligeret, ſe ipſe quodammodò ſepeliuit, gratia ſui confirmatus Domini. Alius porrò herbas depaſcens Domini, obdormiſcensq; in ſua ipſius menſa exſpirauit. Alius autem rurſum in diuinis conſtitutus laudibus, à ſui flatus voce abreptus eſt. Alius dum in monte Pſalmis & diuinis precibus recitandis vacat; venit ab inferis mors, quæ ipſius preces obſignat, terminatque. Vocem exſpectant, quæ ipſos excitet; & inſtar florum ſuauem odorem ſpirantium eſſloreſcant. Quando terra ſuos iuſſa erit educere mortuos, ſubitò germinant pullulantque velut lilia eſſloreſcentia. Et tunc Dominus pro magnis eorum laboribus, quos ipſi amore Chriſti pertulerunt, vitam æternam eis largitur: & pro capillis ipſorum, coronam nexus atque ornamenti honorifici. Et pro cilicijs ipſorum, quibus rigidam ac duram vitam duxerunt, ſtolam ac veſtem glo- B riosam nuptiarum præbet eis. Pro herbis autem, & exigua aqua, Chriſtus eis cibus ſimul & potus efficitur. Pro terræ cauernis, in quibus ipſi habitârunt, magnũ eis Chriſtus paradiſum tribuit. Et quia tribulationibus atque anguſtijs in hoc mũdo premi & affligi deſiderârunt, ideo magnum ipſe gaudium eis concedit ac præſtat. Nequeo oratione conſequi, atque declarare magnam lætitiam, in quam intrabunt cuncti Sancti, qui in hoc ſeculo volũtariè afflicti, nefarijs ac turpibus paſſionibus fortiter reſtiterunt, deuictoq; hoſte præcepta Dei altiſſimi ſeruauerũt. Ideo quoque Angeli Sanctos felices atque beatos prædicant, & ad eos dicunt: Beati eſtis vos, qui Chriſti amore ac deſiderio benè prudenterque magna cum veſtra patientia ſcapham veſtram in terra tutò in mandatis Chriſti optimi Domini direxiſtis: quapropter ad tranquillum iam portum perueniſtis, & Chriſtum C recepiſtis, quem tantopere deſideraſtis atque amaſtis. Nũc verò gratulamur vobis, ô beati: quoniam laqueos inimici effugiſtis, & ad Chriſtum qui vos coronauit perueniſtis, factique hæredes æterni regni ipſius modò eſtis. Cui gloria, in ſempiterna ſecula. AMEN.

PRAEMIA SANCTORVM CHRISTI ATHLETARVM.

*al. Eiuſdem Sermonis aliud METRVM.

*al. Ex eodem, tetraſyllabus Sermo.

*κατὰ κράτος.

Ex eodem Sermone * Tetraſyllaba Oratio. ſiue, Aliud Metrum.

DEuictus porrò per * vim ſceleſtus Diabolus, ſedens deplorabat, & cum eiulatu dicebat: Væ mihi calamitoſo: quid paſſus ſum infelix, ac miſer? Quo pacto ſuperatus abſceſſi? huius verò infamiæ, mihi ipſe ſum auctor & cauſa: qui diu bellum cum ipſis ſuſcepi, atq; conſerui. D Victus enim ex prima & ſecunda incurſione atque conflictu, ſubitò me intelligere oportebat quòd Chriſtus cum ipſis adeſſet. At nunc mea cum Sanctis illis admirabilibus contentione ac pugna, mercedem eorũ ingenti * mea cum ignominia auxi, varijs ipſe vulneribus in capite læſus. Nam dum laqueos ipſis necterem, quibus eos caperem atque conſtringerem, ipſi ijs arreptis caput mihi confregerunt, ſagittas meas acutas, quas aduerſus eos torquebam, ipſi acceperunt, & me ijs occiderunt. Ego diuerſis eos paſſionibus ac perturbationibus oppugnabam: ipſi verò virtute atque potentia crucis me in fugam verterunt. Meritò igitur hæc patior inſipientiſſimus ego, probatos eos certatores ac pugiles etiam inuitus repræſentans. Oportebat quippe me, qui à Chriſto patiebar, reprimi; ac noſſe, quomodo omnis mea potentia ab * ipſo deſtructa eſt, atque ſublata. Omnia enim tunc egi, vt ipſe crucifigeretur: & mors illius, morti me tra- E didit. Idem rurſus in Martyribus eius ſimiliter paſſus ſum: & probro atque infamiæ, & ludibrio cunctis ſum effectus. Commoui * Reges in ipſos; & paraui tormenta, vt ijs viſis perhorreſcerent, & Chriſtum abnegarent: at illi non ſolùm nõ ſunt deterriti varietate ſuppliciorum ac tormentorum; verùm etiam ad mortem vſque, ſemper Chriſtum conſtanter ſunt confeſſi. Sic quoque nunc eos bellis ſuperare volens, victus ab eis magna cum infamia receſſi. Nõ poſſum amplius ferre opprobrium, quod ſuſtinui: qui dum magna iactitarem, à vilibus atque abiectis hominibus fortitudo & potentia mea omnis ſublata eſt. Quid agam deinceps; aut qua me ratione defendam, neſcio. Simplices & indocti coronam victo-

*al. in meã ignominiam auxi. Victus autẽ, cum dedecore ab ijs receſſi, &c.

*al. à Chriſto.

*al. pro ἐκίνησα. eſt ἐνίκησα. i. Deuici Reges, &c. ſed prior lectio hic potius ſentit.

A riæ acceperunt: ego verò infelix ac miſer ignominiam retuli. obſcuratus ſum, & animo perculſus atq; conſternatus: defecit omnis fortitudo mea. Quid ergo faciam miſer, & quid agam, non video. Ab his ſtrenuis profugiens athletis, ad amicos abibo meos, qui in ſuo propoſito ac vitæ inſtituto inertes ſunt, ac negligentes: vbi non erit mihi labor; neque rurſus machinamentis opus. Nam vincula ab eis accipiens, iiſmet ipſos conſtringam. Ligans porrò eos vinculis, quibus ipſi delectantur, ſubditos * & addictos deinceps eos habebo veluti ſeruos, ſpontè libenterque voluntatem meam ſemper facientes: vt ſaltem ipſis deuictis, parumper ad meipſum reuertar; & de eis, tamquam ſtrenuus certator ac victor, * glorier. Et licet ipſi, malo viuendi inſtituto in barathrum corruant; attamen ego in eorum perditione gaudeo: gaudens autem in viam perditionis eos deduco: vt ſocios in igne inexſtinguibili eoſdem mihi habeam.

* ὑποχειρίους.

* al. gloriabor.

Marc. 9.

B

Eiuſdem * Sermo Heptaſyllabus, ſiue Metrum aliud.

* al. Eiuſdem heptaſyllaba Oratio.

COgnita igitur, fratres, infirmitate * ipſius, attendamus nobis ipſis, Sanctos imitando Patres. Si enim viam ingreſſi fuerimus, per quã ipſi ambulârunt; inueniemus in ea Dominũ IESVM, viæ ducẽ & adiutorem nobis factum. Cùm autem inimicus viderit Chriſtũ nobiſcũ verſantẽ, lucem verã; prorſus non audebit in nos reſpicere: nam lumen quod in nobis eſt, oculos ipſius præſtinguit. Sicut igitur etiã antedixi, fratres Chriſti * amantes, ſtudeamus purgare corda noſtra, vt in noſtrũ auxiliũ gratiã * Spiritus nobis cõciliemus: & non amplius præualeat aduerſum nos inimicus. Vires enim ſemper ei addimus ſtulti, quando ſanctis mandatis * aſpernandis, longè à Deo recedimus. Nudatos autem nos gratia, in ſuam ipſius viam deducit fraudulentus inimicus. Obſecro igitur vos, chariſſimi, & rogo ſemper, fugiamus hoſtem improbum, proculque ab eo recedamus. Diſſoluamus quoq; vincula, quæ nos libero * voluntatis noſtræ arbitrio ligârunt. Confugiamus ad Chriſtũ, portantes leue ac ſuaue iugum pietatis atq; miſericordiæ ipſius: vt in bona mandatorum Chriſti via ambulantes, peruenire mereamur ad ſanctam ciuitatem, quam Deus præparauit diligentibus ſe. Ipſi conuenit honor, & gloria, atque magnificentia, Patri, & Filio, & Spiritui ſancto: nunc & ſemper, & in omnia ſecula ſeculorum. Amen.

* al. inimici.

C

* φιλόχριστοι.

* al. Saluatoris.

* διὰ τὴν ἀθέτησιν.

* τῇ προαιρέσει.

D

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SERMO alius in Sanctos Patres, qui tempore illo defuncti, in pace requieuerant.] *Concordat quidem hæc Inſcriptio cum ſuperioris ſermonis titulo: qui eſt de Patribus illis, qui ſuo tempore conſummati ſunt. ſiue vt al. eſt: qui illis temporibus in Chriſto obdormierãt. ſed non ſolùm in illis hic occupatur Auctor, quibus illic: verùm ad vlteriora hoc Sermone ſe extendit: & laudes Sanctorũ Patrum habitatorum eremi, eorumq; inſtituta ac varia certamina penitius perſequitur; vitæq; eremiticæ conditionem, atq; perfectionem exponit. Diuerſa quoq; inter eos morientiũ genera recenſet, ac magna eorum certaminum atque laborum præmia poſt hanc vitam manentia commemorat, gaudiaq; æterna cunctis Chriſti athletis, qui legitimè in hoc breui vitæ curriculo certauerint, propoſita eſſe oſtendit. Reperitur porrò Græcè hic Sermo (numquam ante hac, de quo conſtet, Latinè traductus) in varijs manſſ. Græcis Vatican. num. 298. 300. 827. alibiq; ibidem ſæpius. & in Sforziano magno Volum. num. 1. ac Sirlet. num. β. al. 2. & alibi. nec non Veneta S. Marci, pluribusq; Bibliothecis alijs, & quidem ſub nomine Ephræm, vt de Auctore dubitari non debeat.*

E

In hoc die primo atque inſigni proclamemus in hymnis, in eius Eccleſia, quæ eſt Chriſti ſponſa, &c.] *Solennis aliquis certus indicatur dies: quis autem ille fuerit, hic ab Auctore non exprimitur; ſicut neque* Eccleſia, *cuius hoc loco meminit: quam tamen alicui ſanctæ Virgini fuiſſe dicatam, ipſe haud obſcurè inſinuat, dicens:* proclamemus in hymnis, in eius Eccleſia, quæ eſt Chriſti ſponſa, prædicantes, &c.] *vnde etiam liquet, hunc ſermonem in illa* Eccleſia *fuiſſe habitum.*

Enarremus certamina eorum, qui relictis ciuitatibus, magno deſiderio voluerunt loca inhabitare deſerta, &c.] *πρότασις hæc eſt, ſiue propoſitio dicendorum: nam tota penè Oratio in narratione ac celebratione Patrum in eremo degentium, ac vitæ eremiticæ atque monaſticæ laudatione conſumitur.*

Cuius quoque argumenti eſt Sermo S. Baſilij Magni, de laudibus Eremi, ſiue ſolitaria vita, qui incipit:
Liber de ſingularis vitæ meritis pauca perſtringere, &c. Et huc pertinent, quæ S. Ioannes Chryſoſto-
mus de Monachorum priſcorum vita habet in varijs ad populũ Antiochen. homilijs, videlic. homil. 56.
57. 58. & 59. vbi multa huc facientia ab eo adducuntur: ſicut etiam alibi incidenter tom. 2. in cap.
Matth. 16. homil. 56. vbi dicit: Quare illos monachos, qui eremum inhabitant, & aliorum mul-
torum cauſſa, & maximè propter hæc verba, & laudo & admiror, &c.] ac in Epiſt. 1. ad Timot. cap.
5. in Morali digreſſione, vbi habetur: Studioſior ad orationis opus accurre ſollicitè, & Sanctos vi-
ros inquire, qui reuera ſancti ſunt, qui in ſolitudinibus ſedent, &c.] De quibus & alibi obiter
apud eumdem S. Chryſoſtomum, in Homilia 2. ſuper Epiſt. ad Rom. cap. 1. circa med. vbi ſic enarrat: Mi-
hi verò hic tempus præſens ne examinaueris, per quod Dei gratia multi fidelium ordines, & per
vicos, & per vrbes, & in ipſa eremo inhabitant: verùm memoriæ tuę obuerſetur tempus illud,
quando & diſcipuli magiſtros cõtuebantur, & à fratribus fratres ex alia ciuitate profecti conſpi-
ciebantur, &c.] Pro quo, in pluribus, etiam poſterioribus Operũ S. Ioannis Chryſoſtomi editionib. Venet. B
1573. & 1583. alijsq́ ſic perperam impreſſum reperitur: Mihi verò hic tẽpus præſens ne examinaue-
ris, quo Dei gratia multi fideliũ ordines, & per vicos, & per vrbes, & in ipſa eremo inhabitant:
(tum autem & pietas omnis & religio profligata eſt) verùm memoriæ tuæ obuerſetur tempus il-
lud, quando, &c.] Quis etenim pius & eruditus, hic non videt, illud (tum autem & pietas omnis
& religio profligata eſt) ab homine nefario & hæretico in textũ Chryſoſtomi, ad irriſionem monachiſ-
mi eſſe inſertũ? cum & nihil minus in antiquis Chryſoſt. manuſc. Græc. reperiatur, ſed bene contrarium,
ſicut patet in antiquiſſimo MS. Græco Vatic. nu. 370. vbi in Homil. 7. ſiue 3. (& al. 8. ſeu 2.) ſuper cap. 1. ad
Roman. hic locus reſtituitur, & legitur: καὶ πᾶσα ἀσέβεια ἐξελήλαται. i. & omnis impietas profligata
eſt, &c.] Similéq́ ferè habetur in Sermone Chryſoſtomi de S. Philogonio, tomo 3. circa med. ibi: Hæc
omnes audiant & monachi qui montium occupârunt cacumina, quique modis omnibus ſeipſos
mundo crucifixerunt, &c.] E quorũ verborũ regione, ad marginem à temerario quoque aliquo ibi ad-
iectum, & impreſſum paſſim reperitur: (Nunc in aulis regnant quidam.) quod cùm etiam ad irriſionẽ C
appoſitũ videatur, omninò expungendũ ac tollendum eſt. In quibus, alijsq́ ſimilibus optandum ſanè eſſet,
magis lynceos eſſe Catholicos librorum cenſores, & maximè in Operibus ſanctorũ Patrũ, ne ita corrum-
pantur atque inficiantur ab impijs: & vt loca, in quibus talia venena inueniuntur aſperſa, ſuæ integri-
tati reſtituenda curent. De quibus, & alibi in noſtris Ephræmiticis Scholijs, Lectores cautos reddidi-
mus: ac præſertim in Scholio 2. Tomi operum S. Ephræm, ſuper caput 87. centum capitum de Humilitate
comparanda. vbi inter alia, in Quinto tomo operum Chryſoſtomi, perperam hactenus tam in generali In-
dice argumentorum, quàm in Titulo ac frontiſpicio prolixi Serm. (qui eſt inter poſteriores) impreſſum
eſſe oſtendimus: Quòd regulares fœminę viris cohabitent.] cùm omninò ibi legendum ſit: ὅτι οὐκ
συνοικῶσιν. i. quòd non cohabitent. ſicut ibidem tam ex fide antiquorum Græcorum manuſſ. codicũ Chry-
ſoſtomianorum, quàm ex contentis atque tractatis in eodem Sermone per nos plenius demonſtratum eſt:
quare in vltima edit. Pariſienſi 1581. & Venet. 1573. ac 1583. alijsq́ anterioribus hic error planè corrigen-
dus eſt: legendumq́, vt in Græco: Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent.] Reſtituendaq́,
ſimiliter in iiſdem editionibus corruptiſſima lectio, quæ eodem Chryſoſtomi Tomo 5. in Homilia 9. de Pœni- D
tentia, habetur in hæc verba: Peccaſti, Eccleſiam egredere, atque tuũ dele peccatũ, &c.] vbi omninò
corrigendum & legendum eſſe (Eccleſiam ingredere) cuiuis viro catholico docto ex antecedentibus &
conſequentibus ibidem Chryſoſtomi verbis clariſſimum eſt. Nam & antea & poſtea in eadem Homilia
ſæpius eodem verbo (ingredere) Chryſoſtomus vtitur: ante quidem ibi: Peccator es? eleemoſynam in-
gredere, &c. item, orationem ingredere, &c. adducendo plures ibidem pœnitentiæ vias, quas quis
pro delendis peccatis ingredi poterit. Quomodo etiam deinde dicit: Peccaſti? Eccleſiam ingredere,
atque tuum dele peccatum, &c.] nuſquam autem in tota illa Homilia vtitur verbo (egredere) ſed
ſemper (ingredere) oſtendere ſcilicet volens varias pœnitentiæ vias, quas ingredi oporteat. Et ſic paullò
poſt illum locum ibidem clariſſimè: Quamuis in nouiſſimo vitæ die peccaueris: ingredere, & pœni-
tentiam age: medicinę locus eſt hic, non iudicij, &c.] Eademq́, alijs verbis idem S. Chryſoſtomus
dicit & inculcat ſupra in Homilia 3. de Pœnitentia non longè à principio, ibi: Arca quidem animalia
ſuſcepit, & animalia conſeruauit: Eccleſia verò animalia ſuſcipiens, eadem transformauit: vtpu-
ta, Accipiter illuc introiuit, & accipiter exiuit. Introiuit hic quis accipiter, & columba exit: in-
troiuit lupus, & ouis egreditur, &c.] Sicq́ pleriſque interiectis ibidem poſtea, vbi ait: Admonui ſę- E
penumerò theatra non aſcendere. Audiſti, & non obtemperâſti: Theatrum aſcendiſti, meoque
verbo aduerſatus es: Non te pudeat Eccleſiam ingredi ſecundò, & audire. Dicis, audiui, neque
cuſtodiui: quomodo poſſum iterum ingredi & audire? &c. paulloq́ ibidem poſt, in hac verba per-
ſpicuè: Quomodo audeam Eccleſiam introire? quomodo audeam iterum? magis autem ingre-
dere; quoniam quidem non obſeruaſti, quo iterum audiens, obſerues, &c. nonnulliſq́ interpoſitis
ibidem poſtea, vbi habet: Non confundaris Eccleſiam ingredi ſecundò: pudeat te peccantem, non
te pudeat pœnitentem, &c. quibus omnibus quid clarius? vt dubium nullum ſit, quin hic prorſus le-
gendum ſit: Eccleſiam ingredere, &c.] & ſic corrigendum in omnibus Chryſoſtomi editionibus, vbi
manifeſtus hic error irrepſit.

ADVERTANT CATHOLICI LIBRORVM CENSORES, CORRECTORES, LECTORES, ET IMPRESSORES.

* ita in edit. Pariſien. 1581. & Veneta 1583. alijsque.

NOT.

EIVS-

Digitized by Google

A

EIVSDEM*

S. PATRIS EPHRAEM *SYRI

Sermo, in eos, qui in Chriſto obdormierunt. Et, de vanitate huius vitæ atque incertitudine. & de Morte: varijſque morientium generibus. Ac de diuerſis mortibus repentinis, &c.

B

Eodem Jnterprete & Scholiaſte Gerard. Voßio.

QVID ita hodie chariſſimi, ſeriò ſeduloq; ſimul hîc congregati ſumus? Meritò ſanè: nam conuocârunt nos omnes vno conſenſu, qui ad Chriſtũ ex nobis antea ſunt vocati, Fratres: ideoq; alacriter ad Chriſti laudes celebrãdas conuenimus. Excitârunt quippe nos, qui in carne nos reliquerunt, ad celebrãdos eos in terris, qui cum Angelis Deũ glorificant in cælis, chorosq; cum ſupernis illis choris hilares agunt; & menſam nobis ſpiritalem apponunt, cùm ſint ipſi delicijs paradiſi ſatiati: vinumq; compunctionis nobis proponunt, qui ibi omni conſolati-
C one pleni ſunt: & lumina accendunt, qui ipſi ſua corda illuminant, & ad lucem *inacceſſibilem contendunt. Abſtraxerunt enim à nobis Sanctos, qui ipſi apud Dominum ſancti ſunt: & emigrârunt à nobis, qui bene ſancteque ad Dominum profecti ſunt. Reliquerunt nos orphanos, & ad propriam patriam abierunt. Reliquerunt corruptionem, & ad immortalitatem conceſſerunt: mundo *occubuerunt, & apud Chriſtum exorti *ſunt. E terra exierunt, & iam ſupernam Hieruſalem inhabitant. Vitæ præſentis vanitatem reliquerunt, & ad ſupernam beatitudinem peruenerunt. Inanes ſeculi tumultus dimiſerunt, & ad loca *tranquilla perrexerunt. Ex mundi huius procellis ac fluctibus exceſſerunt, & ad tranquilliſſimos portus appulerunt. Caliginoſam iſtius vitæ vmbram deſeruerunt, & ad Solem iuſtitiæ ſurſum cucurrerũt: & cùm adeſſent nobis, non erant nobiſcum; ſed mentem ad Deum eleuatam habebant: & cùm in terra adhuc
D eſſent, vitæ *inſtitutum in cælis tenebant. Et in carne cùm viuerent, non erant in carne: non enim permanentẽ hîc ciuitatem habebant; ſed ſolùm futuram atq; cæleſtem inquirebant. Non hîc propriam patriã habebant: ſed ſupernam manſionem ſibi patriã ducebant. Non hîc fluxas atq; caducas opes poſſidebant: ſed cęleſtes diuitias expetebant. Peregrini & aduenæ hîc erant, ſicut omnes Patres eorum: peregrini, inquam, huius mundi, & omniũ quæ in mundo ſunt: ſemperque animas ſuas diſponebant atq; ornabant, ſuperna conſiderantes, ſuperna meditantes, ſuperna ſapientes, & pulchritudinem quæ illic eſt deſiderantes; manſionesq; ac tabernacula, quæ ibi ſunt, requirentes: ſupernos choros, ſupernas hymnodias, & feſta quæ ibi celebrantur, ſempiterna bona, ac perpetua Dei dona, animo complectentes. Ad illa reſpiciebant, ad illa currebant, ad illa properabant: quare &
E cõprehenderunt. currebant, ideo & conſecuti ſunt: feſtinârunt, & ideo in patriã, ſupernumq; thalamũ intrârunt: ieiunârunt, & ideo iam exhilarãtur. Non neglexerunt, ideoq; modò gloriantur & exultant: ſapienter egerunt, quoniam caducã hanc vitam contempſerunt. Exierunt, & *viam ſuam bonam, Deoq; acceptã confecerunt: egreſſi ſunt, & in regionem ſanctam æternamq; peregrinati ſunt: exceſſerunt repente, & velut caſtæ columbæ euolârunt. Immaculati auolârunt, vt turtures ſolitariæ puriſſimæ. euolârunt ex nobis, tamquam hirundines ſuauem vocem edentes. Ex noſtro ſegregati ſunt ouili, quaſi agni puri ac ſancti. Ex mandra ac caula noſtra tranſmigrârunt: & meſtæ ſunt oues. Noſtrum reliquerunt nidũ; & pullorum inſtar clamamus. Separatum à nobis eſt membrum, & reliqua dolẽt mẽbra. In lachrymas prorũpamus, quòd pulchra illa noſtra deſtituti ſimus diſpo-

*al. Beati Ephræm Sermo in eos, qui in Chriſto obdormierunt recitatus Sabbato in depoſitione Tyri.

*al. numquam occaſuram.

*ἰδιῶται.
*ἐντολῶν.

*al. omnis perturbationis expertia.

*al. cæleſte vitæ inſtitutum ducebant.

Heb. 13.

Pſalm. 38.

*al. & bonum vitę curſum cõſummârunt. al. & per bonũ vitæ tramitem hinc emigrârunt.

1. Cor 12.

Cuius quoque argumenti eſt Sermo S. Baſilij Magni, de laudibus Eremi, ſiue ſolitariæ vitæ, qui incipit: Libet de ſingularis vitæ meritis pauca perſtringere, &c. Et huc pertinent, quæ S. Ioannes Chryſoſtomus de Monachorum priſcorum vita habet in varijs ad populũ Antiochen. homilijs, videlic. homil. 56. 57. 58. & 59. vbi multa huc facientia ab eo adducuntur: ſicut etiam alibi incidenter tom. 2. in cap. Matth. 16. homil. 56. vbi dicit: Quare illos monachos, qui eremum inhabitant, & aliorum multorum cauſſa, & maximè propter hæc verba, & laudo & admiror, &c.] ac in Epiſt. 1. ad Timot. cap. 5. in Morali digreſſione, vbi habetur: Studioſior ad orationis opus accurre ſollicitè, & Sanctos viros inquire, qui reuera ſancti ſunt, qui in ſolitudinibus ſedent, &c.] De quibus & alibi obiter apud eumdem S. Chryſoſtomum, in Homilia 2. ſuper Epiſt. ad Rom. cap. 1. circa med. vbi ſic enarrat: Mihi verò hic tempus præſens ne examinaueris, per quod Dei gratia multi fidelium ordines, & per vicos, & per vrbes, & in ipſa eremo inhabitant: verùm memoriæ tuę obuerſetur tempus illud, quando & diſcipuli magiſtros cõtuebantur, & à fratribus fratres ex alia ciuitate profecti conſpiciebantur, &c.] Pro quo, in pluribus, etiam poſterioribus Operũ S. Ioannis Chryſoſtomi editionib. Venet. B
1573. & 1583. alijsq́; ſic perperam impreſſum reperitur: Mihi verò hic tẽpus præſens ne examinaueris, quo Dei gratia multi fideliũ ordines, & per vicos, & per vrbes, & in ipſa eremo inhabitant: (tum autem & pietas omnis & religio profligata eſt) verùm memoriæ tuæ obuerſetur tempus illud, quando, &c.] Quis etenim pius & eruditus, hic non videt, illud (tum autem & pietas omnis & religio profligata eſt) ab homine nefario & hæretico in textũ Chryſoſtomi, ad irriſionem monachiſmi eſſe inſertũ? cùm & nihil minus in antiquis Chryſoſt. manuſc. Græc. reperiatur, ſed bene contrarium, ſicut patet in antiquiſſimo MS. Græco Vatic. nu. 370. vbi in Homil. γ. ſiue 3. (& al. β. ſeu 2.) ſuper cap. 1. ad Roman. hic locus reſtituitur, & legitur: καὶ πᾶσα ἀσέβεια ἐξελήλαται .i. & omnis impietas profligata eſt, &c.] Simileq́; ferè habetur in Sermone Chryſoſtomi de S. Philogonio, tomo 3. circa med. ibi: Hæc omnes audiant & monachi qui montium occupârunt cacumina, quique modis omnibus ſeipſos mundo crucifixerunt, &c.] E quorũ verborũ regione, ad marginem à temerario quoque aliquo ibi adiectum, & impreſſum paſſim reperitur: (Nunc in aulis regnant quidani.) quod cùm etiam ad irriſionẽ C
appoſitũ videatur, omninò expungendũ ac tollendum eſt. In quibus, alijsq́; ſimilibus optandum ſanè eſſet, magis lynceos eſſe Catholicos librorum cenſores, & maximè in Operibus ſanctorũ Patrũ, ne ita corrumpantur atque inficiantur ab impijs: & vt loca, in quibus talia venena inueniuntur aſperſa, ſuæ integritati reſtituenda curent. De quibus, & alibi in noſtris Ephræmiticis Scholijs, Lectores cautos reddidimus: ac præſertim in Scholio 2. Tomi operum S. Ephræm, ſuper caput 87. centum capitum de Humilitate comparanda. vbi inter alia, in Quinto tomo operum Chryſoſtomi, perperam hactenus tam in generali Indice argumentorum, quàm in Titulo ac frontiſpicio prolixi Serm. (qui eſt inter poſteriores) impreſſum eſſe oſtendimus: Quòd regulares fœminę viris cohabitent.] cùm omninò ibi legendum ſit: ὅτι οὐχ συνοικῶσιν .i. quòd non cohabitent. ſicut ibidem tam ex fide antiquorum Græcorum manuſſ. codicũ Chryſoſtomianorum, quàm ex contentis atque tractatis in eodem Sermone per nos plenus demonſtratum eſt: quare in vltima edit. Pariſienſi 1581. & Venet. 1573. ac 1583. alijsq́; anterioribus hic error planè corrigendus eſt: legendumq́; vt in Græco: Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent.] Reſtituendaq́; ſimiliter in iiſdem editionibus corruptiſſima lectio, quæ eodem Chryſoſtomi Tomo 5. in Homilia 9. de Pœnitentia, habetur in hæc verba: Peccaſti, Eccleſiam egredere, atque tuũ dele peccatũ, &c.] vbi omninò corrigendum & legendum eſſe (Eccleſiam ingredere) cuiuis viro catholico docto ex antecedentibus & conſequentibus ibidem Chryſoſtomi verbis clariſſimum eſt. Nam & antea & poſtea in eadem Homilia ſæpius eodem verbo (ingredere) Chryſoſtomus vtitur: ante quidem ibi: Peccator es? eleemoſynam ingredere, &c. item, orationem ingredere, &c. adducendo plures ibidem pœnitentiæ vias, quas quis pro delendis peccatis ingredi poterit. Quomodo etiam deinde dicit: Peccaſti? Eccleſiam ingredere, atque tuum dele peccatum, &c.] nuſquam autem in tota illa Homilia vtitur verbo (egredere) ſed ſemper (ingredere) oſtendere ſcilicet volens varias pœnitentiæ vias, quas ingredi oporteat. Et ſic paullò poſt illum locum ibidem clariſſimè: Quamuis in nouiſsimo vitæ die peccaueris: ingredere, & pœnitentiam age: medicinę locus eſt hic, non iudicij, &c.] Eademq́; alijs verbis idem S. Chryſoſtomus dicit & inculcat ſupra in Homilia 3. de Pœnitentia non longè à principio, ibi: Arca quidem animalia ſuſcepit, & animalia conſeruauit: Eccleſia verò animalia ſuſcipiens, eadem transformauit: vtputa, Accipiter illuc introiuit, & accipiter exiuit. Introiuit hîc quis accipiter, & columba exit: introiuit lupus, & ouis egreditur, &c.] Sicq́; pleriſque interiectis ibidem poſtea, vbi ait: Admonui ſępenumerò theatra non aſcendere. Audiſti, & non obtemperâſti: Theatrum aſcendiſti, meoque E
verbo aduerſatus es: Non te pudeat Eccleſiam ingredi ſecundò, & audire. Dicis, audiui, neque cuſtodiui: quomodo poſſum iterum ingredi & audire? &c. paulloq́; ibidem poſt, in hæc verba perſpicuè: Quomodo audeam Eccleſiam introire? quomodo audeam iterum? magis autem ingredere; quoniam quidem non obſeruaſti, quo iterum audiens, obſerues, &c. nonnullisq́; interpoſitis ibidem poſtea, vbi habet: Non confundaris Eccleſiam ingredi ſecundò: pudeat te peccantem, non te pudeat pœnitentem, &c. quibus omnibus quid clarius? vt dubium nullum ſit, quin hic prorſus legendum ſit: Eccleſiam ingredere, &c.] & ſic corrigendum in omnibus Chryſoſtomi editionibus, vbi manifeſtus hic error irrepſit.

ADVERTANT CATHOLICI LIBRORVM CENSORES, CORRECTORES, LECTORES, ET IMPRESSORES.

* ita in edit. Pariſien. 1581. & Veneta 1583. alijsque.

NOT.

EIVS-

A

EIVSDEM*

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

Sermo, in eos, qui in Chriſto obdormierunt. Et, de vanitate huius vitæ atque incertitudine. & de Morte: varijſque morientium generibus. Ac de diuerſis mortibus repentinis, &c.

*al. Beati Ephræm Sermo in eos, qui in Chriſto obdormierunt recitatus Sabbato in depoſitione Tyri.

B

Eodem Interprete & Scholiaſte Gerard. Voßio.

QVID ita hodie chariſſimi, ſeriò ſeduloq́; ſimul hîc congregati ſumus? Meritò ſanè: nam conuocârunt nos omnes vno conſenſu, qui ad Chriſtũ ex nobis antea ſunt vocati, Fratres: ideoq́; alacriter ad Chriſti laudes celebrãdas conuenimus. Excitârunt quippe nos, qui in carne nos reliquerunt, ad celebrãdos eos in terris, qui cum Angelis Deũ glorificant in cælis, chorosq́; cum ſupernis illis choris hilares agunt; & menſam nobis ſpiritalem apponunt, cùm ſint ipſi delicijs paradiſi ſatiati: vinumq́; compunctionis nobis proponunt, qui ibi omni conſolati-
C oneplenii ſunt: & lumina accendunt, qui ipſi ſua corda illuminant, & ad lucem *inacceſſibilem contendunt. Abſtraxerunt enim à nobis Sanctos, qui ipſi apud Dominum ſancti ſunt: & emigrârunt à nobis, qui bene ſancteque ad Dominum profecti ſunt. Reliquerunt nos orphanos, & ad propriam patriam abierunt. Reliquerunt corruptionem, & ad immortalitatem conceſſerunt: mundo *occubuerunt, & apud Chriſtum exorti *ſunt. E terra exierunt, & iam ſupernam Hieruſalem inhabitant. Vitæ præſentis vanitatem reliquerunt, & ad ſupernam beatitudinem peruenerunt. Inanes ſeculi tumultus dimiſerunt, & ad loca *tranquilla perrexerunt. Ex mundi huius procellis ac fluctibus exceſſerunt, & ad tranquilliſſimos portus appulerunt. Caliginoſam iſtius vitæ vmbram deſeruerunt, & ad Solem iuſtitiæ ſurſum cucurrerũt: & cùm adeſſent nobis, non erant nobiſcum; ſed mentem ad Deum eleuatam habebant: & cùm in terra adhuc
D eſſent, vitæ *inſtitutum in cælis tenebant. Et in carne cùm viuerent, non erant in carne: non enim permanentẽ hîc ciuitatem habebant; ſed ſolùm futuram atq; cæleſtem inquirebant. Non hîc propriam patriã habebant: ſed ſupernam manſionem ſibi patriã ducebant. Non hîc fluxas atq; caducas opes poſſidebant: ſed cęleſtes diuitias expetebant. Peregrini & aduenæ hic erant, ſicut omnes Patres eorum: peregrini, inquam, huius mundi, & omniũ quæ in mundo ſunt: ſemperq́ue animas ſuas diſponebant atq; ornabant, ſuperna conſiderantes, ſuperna meditantes, ſuperna ſapientes, & pulchritudinem quæ illic eſt deſiderantes; manſionesq́; ac tabernacula, quæ ibi ſunt, requirentes: ſupernos choros, ſupernas hymnodias, & feſta quæ ibi celebrantur, ſempiterna bona, ac perpetua Dei dona, animo complectentes. Ad illa reſpiciebant, ad illa currebant, ad illa properabant: quare &
E cõprehenderunt. currebant, ideo & conſecuti ſunt: feſtinârunt, & ideo in patriã, ſupernumq́; thalamũ intrârunt: ieiunârunt, & ideo iam exhilarãtur. Non neglexerunt, ideoq́; modò gloriantur & exultant: ſapienter egerunt, quoniam caducã hanc vitam contempſerunt. Exierunt, & *viam ſuam bonam, Deoq́; acceptã confecerunt: egreſſi ſunt, & in regionem ſanctam æternamq́; peregrinati ſunt: exceſſerunt repentè, & velut caſtæ columbæ euolârunt. Immaculati auolârunt, vt turtures ſolitariæ puriſſimæ. euolârunt ex nobis, tamquam hirundines ſuauem vocem edentes. Ex noſtro ſegregati ſunt ouili, quaſi agni puri ac ſancti. Ex mandra ac caula noſtra tranſmigrârunt: & meſtæ ſunt oues. Noſtrum reliquerunt nidũ; & pullorum inſtar clamamus. Separatum à nobis eſt membrum, & reliqua dolẽt mẽbra. In lachrymas prorũpamus, quòd pulchra illa noſtra deſtituti ſimus diſpo-

*al. numquam occaſuram.

*ἔδυσαν.

*ἐπιτελῶν.

*al. omnis perturbationis expertia.

*al. cæleſte vitæ inſtitutum ducebant.

Heb. 13.

Pſalm. 38.

*al. & bonum vitę curſum cõſummârunt. al. & per bonũ vitæ tramitem hinc emigrârunt.

1. Cor 12.

* χαρακτῆρας.

ſitione. Suſpiremus, q̃ pulchras noſtras iam non intueamur * figuras. Lugeamus, A
quòd & nos hinc citò abituri ſimus. Doleamus, quòd ita repentè hinc abripimur.
Triſtemur, quando virtutis noſtræ recordati fuerimus. Cõtriſtemur, quando oculos
noſtros circumuerterimus, & charitatẽ noſtrã non adſpexerimus. Lachrymas

* ὁμοφύλων.

effundamus: quoniam & animalia ſuper aliorũ * eiuſdem ſecum generis ſeparatione
lachrymantur. Lugeamus; quoniã & boues, ſuos cõpares requirentes, mugiunt:
quoniã & hirundines abreptis ſibi pullis clamitãt: quoniã & agni nuper nati,

* al. à matribus.

à * fratribus ſeparati vociferantur. Et quamuis nobis hinc vtile acciderit, triſtitia
tamen affecti ſumus. Quod expetendum nobis erat, graue atq; moleſtũ nobis factum
eſt. Pretioſa in conſpectu Domini, mors Sanctorũ eius: at mors peccatorum

Pſal. 115.
Pſalm. 33.
Pſalm. 48.
* vulg. calcanei mei.

peſſima. Et propterea dicebat Propheta: Cur timebo in die mala? iniquitas * animæ
meæ circũdabit me. Veniet enim dies & hora, fratres: veniet (inquam) omninò & B
non præteribit, quãdo relinquet homo omnia, & omnes: & ſolus abibit, derelictus,
abiectus, nudus, omni auxilio deſtitutus, abſque tutore, & ſine vllo comi-

Salubris admonitio, & ſæpius mente perpendenda.

tatu, imparatus, & loquendi audacia deſtitutus: ſiquidem in negligẽtia præoccupatus
fuerit, in die quam non nouit, & hora quam non exſpectat; interea dum genio
indulget, dum theſauros ſibi parat, dum delicijs vacat, dum ſecũdis rebus vtitur,
dum abſq; cura atq; ſollicitudine viuit. Veniet enim repẽtè hora vna, & cũcta

* al. cuncta vana atq; inania deſinent.
al. & cuncta in vanitates ſe ſoluentur.

ceſſabunt: parua febris, & cunctæ * vanitates in nihilum recidẽt: vna nox profunda,
& tenebroſa, atq; ærumnoſa; & abducetur tamquam iudicatus ac condemnatus, ad
pœnam quò lictores eum abducent. Multis ſanè tunc opus tibi erit ductoribus, ó
homo: multis adiutoribus, multis orationibus, multiſq; ſocijs in hora ſe-

* al. arcanum.

parationis animæ à corpore. Magnus tunc erit timor ac tremor, magnũ * myſterium:
magna tunc corporis in illo mundo futura eſt calamitas. Nam ſi, cùm ex

A MINORE AD MAIVS.

vna regione in aliam tranſimus ſuper terram, aliquibus viæ ducibus ac directoribus C
indigemus: quanto magis, quando in infinita tranſeundũ hinc erit ſecula, vnde
nullus redijt? Multis tibi, rurſus dico, adiutoribus in illa hora opus erit. Noſtra
illa erit hora, & non aliorũ, noſtraq; via: noſtra, inquam, hora, & quidẽ tremenda

* γέφυρα
* πέρασμα

hora: noſter * pons, & tranſitũ non habens: omnium finis, & omniũ terror: * extremum
graue atque difficile, ſed per quod omnes tranſimus: arcta & anguſta via,
ſed per quam omnes iter facimus. Amarum ſanè ac dirum eſt tale poculum: ſed
cuncti illud, & non aliud bibimus. Magnum & occultum eſt mortis arcanum: &
nullus enarrare illud poteſt. Horrenda & formidabilia ſunt, quæ tunc anima

MORIENTIVM CALAMITATES, ANGVSTIÆ, TERRORES, AC PERTVRBATIONES VARIÆ, MORTISQVE SIGNA PLVRIMA.

ſubibit: ſed nemo noſtrum ea nouit, niſi ſolùm qui illuc permeârunt; niſi ſoli,
qui illuc præceſſerunt: niſi ſoli, qui ibi periculũ eorum fecerunt. Non vides apud
fratres morientes, animamq; agentes, quibus aſſidemus, quàm terribilia tunc eis
accidere cernantur? quo pacto corripiantur? quomodo perturbentur, & quo pa- D
cto ſuſpirent? Non aſpicis eos ſudoribus frigidos & amarulentos, inſtar meſſorũ
in agro: quomodo oculos huc illucq; retorqueant? quomodo alij dentibus ſtrideant:
quomodo obtorpeſcant & expaueſcant, tumultuarieq; agant? Et quo pacto
multi etiam capillos ſuos euellant? quo pacto ex lecto exiliant, fugere volentes,
licet nequeant; videntq; ea, quæ numquam prius viderunt; & audiũt à poteſtatibus,
quæ numquam antea audierunt: & patiuntur, quæ numquã aliâs paſſi
ſunt; quærentes, qui eos redimat, & nemo eſt qui liberet; requirentes ſocios, &
nemo adeſt qui ipſos comitetur; requirentes aduocatos ac patronos, & nemo qui
auſit? Quos adſpicientes, tunc contremiſcimus, & plangimus: tenenteſq; eorum
manus, ſalutamus atque complectimur, lachrymis irrigantes. Sudorem vultus detergimus,
& oculos eorum ſiccamus: linguam æſtuantem, aqua madefacimus atq; E
refrigeramus. Aurem noſtram ori eorum admouemus, vt tenues ſaltem atq; ſubtiles
ipſorum voces exaudiamus. Deinde interrogamus, dicentes: quomodo teipſum

* al. ſentis?

nunc * intueris? Noli timere: benignus eſt Deus. Iſta & ſimilia ad eos dicimus,
& lachrymis pectora irrigamus: & cor noſtrum, talia loquẽtes, accendimus.
Non eſt tunc apud nos amor improbus. Non eſt tunc apud nos pecuniarum ſollicitudo.
Non eſt nobis tunc ciborum cura: ſed magnum & formidandum mortis

* al. arcanum.

intuentes * myſterium, cõtremiſcimus; noſtraq; capita mouemus, & triſtem aſpectum
exhibemus, & nos ipſos miſeros ducimus atque deflemus: & væ ſupra væ
amarulentum dicimus. quando ad nos qui recedit, quiq; omnibus nobis coniunctus

Digitized by Google

A ctus eſt, omnes ſalutans, dicit: Valete fratres boni, & pro me in iſta hora attentè diligenterq; ad orandum euigilate. In viam namq; longinquã nunc abeo, quam ante hac numquam ingreſſus ſum; & in regionem mihi peregrinam, vnde nullus rediit; & in terram tenebroſam, vbi ignoro quid mihi occurret; & in profundũ infernum, vnde nemo reuertit. Valete fratres mei chariſſimi, valete: mihi enim deinceps, nõ amplius eſt frater. Valete amici: nõ enim amplius ego veſter amicus, ſed peregrinus. Valete amici. Vale pulcher * comitatus: at nõ amplius meus comitatus: quare lamento ac lugeo. Valete conſanguinei mei, atque affines; valete, valete: adhuc modicũ, & huc ſequemini: modicum, & poſt nos venietis. Expectabimus vos ibi, expectabimus vos; vt veniatis ad nos: non enim nos amplius ad vos veniemus: non amplius in hac vita intuebimur vos. Si quid nouimus, nouimus: & ſi quid egimus, recipiemus. Ecce hinc abducor, & ad vos non amplius reuertor.

Voces patheticæ ac lamentabiles. Iob 3. 10. & Pſalm. 87.

* ſυνοδία.

PATHETICA VALDE SVNT ISTA.

B Nunc ſi quid boni egi, hoc ipſum & mihi lucrifeci: & ſi quid mihi præmiſi, illud ipſum etiam ibi occurret mihi. Si quid verò hîc theſauriſaui, quid mihi modò proderit? Si cuius porrò hic miſertus ſum, etiam hac hora miſericordiã conſequar. Si quem protexero, etiam nũc protegar. Si quem ſaluauero, hac hora occurret mihi: quoniam anguſta mihi & grauis eſt præſens hora exitus animæ meæ à corpore: ſuper omnem horam anguſta, & dolore plena eſt mihi pręſens hora: imparatus enim præoccupatus ſum. Caliginoſa mihi præſens nox eſt: ſine fructu enim aridus ac ſiccus exciſus ſum. Grauis & moleſta mihi præſens via: quoniam nullũ bonũ eſt mihi viaticũ. Quare amarè atq; acerbè deplorate me, & ſuccurrite mihi. Miſeremini mei, & adiuuate. cõpatimini, & deprecemini pro me; vt ibi miſericordiam inueniam. non requiro multũ: quoniam in multis peccaui.

Matth. 3. 7.

C Quorſum igitur cereos accenditis mihi, fratres: non enim ego lampadem animæ meæ accendi? Cur me veſtibus ſplendidis induitis? nõ enim in meipſo ſplendida indumenta habeo. Quorſum verò aqua corpus meũ depurgatis? non enim meipſum aquæ per lachrymas admiſcui. Quorſum porrò etiam in tumulis atque ſepulchris me cum Sanctis deponitis: quorũ vitam & mores non peregi? Quomodo meipſum decepi? Quomodo mihi ipſi illuſi, dicens: Iuuenis ſum, adhuc perfruar rebus ſeculi; vacabo delicijs mundi, colam animalẽ hanc vitã atq; præſentem; tandem aliquando pœnitentiã agam: benignus enim eſt Deus, & omninò mihi veniã concedet. Hęc quotidie cogitans, vitã ipſe meã valde malè conſumpſi. Edocebar quippe, & non attendebam: admonebar, & deridebã: audiebam Scripturas, & tamquam non audiens, agebam: audiebam de iudicio, & ſubſannabam: audiebam de morte, & velut immortalis vitam traducebã; quaſiq; æternus, contemnebam:

Magnæ humilitatis hæc ſunt verba, iis ſimilia, quæ in Ephræm adducuntur Teſtamento, poſtea.

Conſideratione digniſſima.

Antitheſes graues.

D & ecce, imparatus præoccupatus ſum; & nullus eſt qui adiuuet: ecce impœnitens anticipatus ſum, & nemo qui redimat. Ecce rogo, & nemo qui exaudiat. Ecce iudicor * atq; cõdemnor, & nemo qui ſaluet. Nam quoties apud meipſum reſipiſcere conſtituebã, & denuò peiora peragebam? quoties Deo procidi, & rurſus eum ſpreui? Quoties ipſe mei miſertus eſt, & iterum ipſum exacerbaui? & ecce miſerabilis hinc iam abeo. Quàm multa ipſe mihi bona conceſſit: & ego mala peregi? Hæc & ſimilia moribundo homine ad nos præſentes ediſſerente, repentè conſtringitur ei lingua, immutantur oculi, concutitur mens, ſilet os, impediturque vox, quando dominicæ copiæ atque ſatellites aduenerint: quando formidabiles exercitus inuaſerint, atque apprehenderint: quando diuini * nuntij atque emiſſarij animam ex corpore migrare iuſſerint: quando inexorabiles apparitores, in iudicium nos trahentes detulerint: quos miſerabilis tunc ſpe-

* καταδικάζομαι

NOTA.

* ὑπὸ Θεοῦ ἐκπεμπόμενοι.

E ctans homo, etiam ſi Rex ſit, etiam ſi * magiſtratum ac præfecturam gerat, etiam ſi Tyrannus ſit, etiam ſi Imperator ac monarcha fuerit, omninò commouetur; & ſicut domus à terræ motu, concutitur: totus contremiſcit, velut folium à vento raptum: totus turbatur, tãquam paſſerculus à venatore: totuſq; pauidus & attonitus redditur, videns horribiles ante ſe * exercitus; videns formas peregrinas, & * validas: videns figuras ac ſpecies atroces: videns facies ſeueras & auſteras; vidẽs ordinẽ atq; comitatũ, quem nunquã antea conſpexerat. cogitanſq; apud ſe tunc dicit: Benedictus qui ſolus immortalis eſt, ſolus Rex æternus. Quid eſt, obſecro, cum his collatum regnum terrenum? quid eſt momentaneus hominũ principatus? quid eſt vana, & inhumana illa noſtra poteſtas? Ecce verè exercitus cæleſtes.

* al. etiam ſi dynaſta ſit.

Iob 14.

* al. ſatellites.

* al. truculẽtas.

CONSIDERATIONE DIGNA.

Ecce poteſtatum poteſtates æternæ. Ecce figuræ formidabiles illius, qui ſolus tre- A
mendus eſt. Ecce miniſtri fortes illius, qui ſolus fortis eſt. Ecce potentatus eius,
qui ſolus potens eſt. Ecce fortes, Dei fortis. Ecce formæ terribiles atque horren-

* al. ad præſentiam poteſtatũ atque ſatellitũ attonitus, mente excedit.

dæ. Iſta tunc, qui abripitur, ſolus videt: nos verò nõ intuetur amplius: ſed ad præ-
ſentes * poteſtates ſtupefactus, extra ſe rapitur. Fortaſſe tamẽ etiã preces quaſdam
apud ſeipſum recitat, ſuſurrans, ſicut lingua poteſt. Ex quib⁹ verbis, ac modis, figu-
risq́;, præſentes frequẽter & audimus & conſideramus eũ Dominicas ſpectaſſe po-
teſtates: quare omnes tremebũdi exhorreſcimus, & nobis mutuò annuimus, dicẽ-
tes: Quieſcite atq; tacete iam, & decũbenti deinceps moleſtiam ne exhibearis, tu-
multumq́; omnem cõprimite. Silentiũ ſeruate, & ad ipſum poſthac ne loquami-

Coram morientibus vt ſe aſtantes gerere debeant.

ni: à clamoribus & vociferationibus abſtinete; vt ei tumultus, turbasq́; nõ concite-
tis. Orate, vt cum pace anima exeat: rogate, vt locũ quietis accipiat. Supplicate, vt B
Angelos benignos habeat: precemini, vt mitem atq; beneuolũ Iudicem inueni-
at. Bonos odores incendite, atq; offerte: nam Angelicam præſentiam conſpexit.
Orate: nam in magna nunc agonia cõſtitutus eſt. Conſiderate eodem modo vos
quoq;, atq; orate. Adſpicite, & myſterij atq; ſecreti huius ne obliuiſcamini. Fixis

HOMO QVID SIT.

oculis intuemini, & de iſta maximè hora eſtote ſolliciti. Quid enim eſt homo? ni-
hil. quid homo? vermis. quid homo? cinis ac puluis. quid homo? ſomniũ. quid
homo? vmbra. Ecce iam tranſiuit: ecce aſcendit. Ecce præterijt: ecce ceſſauit. Ec-
ce requieuit, & defunctus eſt. Ecce deſijt, & finem accepit magnus ille & inuictus

NOTANDA.

Leo, tyrannus fortis, potens atq; elatus Qui cunctis formidabilis erat, nunc iacet
quauis oue mitior atq; manſuetior. Receſſit, abijt, & præterijt, qui apparebat: qui
natus, quaſi non natus. Qui magnus videbatur ſuper multos, factus eſt tanquam

ἵνα ἀπέλθωσιν οἱ ἀπαγόμενοι. (?)
Pſalm. 145.

nullus. qui alios tenebat, detentus eſt. qui ligabat, iam vinculis conſtrictus eſt: & C
ecce abducitur ad locum, quò abducere ſatellites ſolent. In illa die peribunt o-
mnes ſermocinationes, ac cogitationes eius: in illa die, quando diuini exactores
in medium prodierint excepturi animam, ex aëre ſuperuenientes; in quo princi-

Ephes 6.
* λογοθέται.

patus conſiſtunt ac poteſtates, mundique rectores aduerſariarum copiarũ, acerbi
illi noſtri accuſatores, ſæui tributorum exactores, * calculatores, atque cenſores;
occurrentes, & rationem exigẽtes; examinantes, & hominis peccata, ac peccato-

Daniel. 7. & Apoc. 20. 21.

rum chirographa præferentes, quæ in iuuentute, & quæ in ſenectute; quæ ſponte,
quæq́; imprudenter; quæ operibus, & quæ cogitationibus acciderunt. Magnus ibi
tunc timor: magnus infelicis animæ tremor. Inexplicabilis neceſſitas, quã tunc

* al. inſimulante atque calumniante.

ſubit ac ſuſtinet ab immenſa infinitorũ hoſtium multitudine ipſam * calumnijs
proſcindente, ne ad cælum aſcendat; ne in regionem viuorum ingrediatur; ne in
lumine viuentium inhabitet: cæterùm ſancti Angeli, excipientes animam ſecum D

* al. iuſta homini defuncto perſoluentes.

in cælum abducunt. Tunc nos * mortale curantes corpus, & tanquam peregrinũ
atq; alienum ex propria domo ad ſepulturam efferẽtes, magnum aliud & formi-

SALVBRIS CONSIDERATIO.

dandum myſterium cernimus; conſideramusque ibi paruos & magnos, Reges &
plebeios, Tyrannos ac ſeruos, cunctosque alios in vnum cinerem ac puluerem
redactos; & in vnum fœtorem ac putredinem, vermemq́; reſolutos: & ſicut eſt

* al ſicut iuuenis, ita & ſenex, &c.

hic æthiops, ita & ibi qui olim fuit formoſus: ſicut * ſenex, ita & iunior in putre-
dinem verſus; ſicut debilis, ita quoque fortis & inuictus. omnes, vt ab initio, in

Gene. 3.

vnum puluerem cineremq; redacti: quemadmodum & ex Scriptura auditis; Ter-

Ibidem.

ra es, & in terram reuerteris; Et, terra es, iterumque puluis efficieris. Quos ſæpe
dum liquefactos ac putrefactos in ſepulchro iacentes conſpicimus, digito nobis

CONSIDERANDA, ET MENTE PERPENDENDA.

inuicem demonſtramus, dicentes: Ecce hic talis, & ille talis Hic eſt ille Rex: & hic
eſt ille talis tyrannus. Hic eſt ille Imperator: & hic eſt illius talis nepos: & iſta filia E
illius talis. Hæc eſt, quæ olim adeò pulchra apparebat puella: & hic, qui antea ira
comptus atq; ornatus incedebat iuuenis. Hæc & eiuſmodi frequẽter in ſepulchris
cum ſuſpirio ac gemitu dicimus, & illachrymamus, videntes ibi reuera magnum
& tremendum myſterium; videntes omnem ibi ætatem mortuam. videntes om-

CONSIDERATIONES SALVBERRIMÆ.

nem ibi corporum venuſtatem immutatam: videntes omnem faciei pulchritu-
dinem ibi euanuiſſe: videntes omnem iucundum aſpectũ ibi exſtinctũ: videntes
omne facundũ os ibi obſtructum: videntes omnẽ linguã velocem ibi conticuiſſe:
videntes omnẽ dentiũ pulchritudinem ibi diſperſam; & omnẽ capillorum nexum
ibi computruiſſe. videntes omnem ætatis decorem ibi contritũ: videntes omnem
prin-

Digitized by Google

A principatus ac magiſtratus poteſtatem ibi ceſſaſſe: omnemque Tyrannidem, & iactantiam ibi deſijſſe; & omnem iuuentutis ſuperbiam, atque deſpicientiam ibi deſolatam: videntes omnem vanum hominum laborem illuc recidiſſe, ibi ceſſaſſe, & ibi finitum eſſe. Loquimur ibi, & nemo eſt qui audiat: plangimus, & nemo qui attendat. Nominatim ibi iacentes † compellamus, dicentes: quonam abijſtis, fratres noſtri? Vbi iam degitis? vbi eſtis? quomodo nos ita repentè dereliquiſtis? Vocem nobis edite, ſicut edebatis olim: loquimini nobis, reſpondete nobis. Nos, inquiunt, qui ex humanis exceſſimus, illi ſumus, quorum cuiusque anima in locis ſibi congruentibus verſatur, vt quæque eſt commerita: hic autem, qui veſtros ante oculos in ſepulchro cernitur puluis: iſte, quem conſpicitis, cinis. hic fœtor; iſta putrefacta oſſa: immundi hi vermes, corpora illorum ſunt adoleſcentulorum & puellarum, quos † concupiſcebatis olim. Hic cinis, illa eſt caro, quam complectebamini: & quam inſatiabiliter oſculari ſolebatis. hæc putredo, illa eſt facies, quam dies noctesque inexplebili voluptate deoſculabamini. Hæc tabes, & fluxio immunda, illa eſt caro, inter cuius complexus ſæpe peccabatis. Ideo videte, ac planè credite, qui adhuc carne in vita vana verſamini; certoque ſcitote, quòd dum in lecto inter complexus veſtrarum coniugum, puellarumque iacetis, vos cinerem lutumque tunc complecti: ſcitote, inquam, dum cuncta earum membra circumplectimini, vos tunc fœtorem & putredinem amplecti. Diſcite, quando earum amore ac deſiderio adeò flagratis; vos tunc vermes, & cinerem, tetrumque odorem concupiſcere. Nolite ſeduci, ô iuuenes, & iuuenculæ inſipientes. Nolite decipi in vana iuuentutis veſtræ pulchritudine: nam & nos, qui veſtros ante oculos putridi iacemus mortui, in vita olim ſicut vos apparuimus, & accuratè ornati, odoramentisque inuncti fuimus. deſiderauimus, & oblectamentum cepimus, atque in bonis dies noſtros duximus: & ecce, vt videtis, in cœnum ac cinerem, & puluerem, fœtoremque grauem, vniuerſa illa iam † reciderunt. Quocirca deinceps ne vos ipſos fallatis: ſed à nobis, qui vos præceſſimus, & in ſepulchro nunc ſumus, edocti, reſipiſcite: & firmiter credite apud inferos iudicium eſſe, & ſine fine ſupplicium, & tenebras omnis lucis expertes, & gehennam inconſolabilem, vermemque non dormientem, & fletum abſque ſilentio, & ſtridorem inceſſabilem, & tribulationem atque anguſtiam incurabilem; eſſeque citra perſonarum acceptionem Iudicem, & miniſtros nemini ignoſcentes, luctumque ibi amarum ac ſempiternum. Hæc, quamuis non verbis, rebus ſanè ipſis ad nos, fratres noſtri qui illuc præceſſerunt, loquuntur, ac nos docent: quorum ſicut memoriam facimus, ita & † ab illis aliquid deſideremus addiſcere, vel audire, aut noſſe: veluti, vbinam ſint; vel quomodo ſe habeant eorum animæ: vtrumne apud ſuperos; an apud inferos exiſtant? Anne intueantur nos modò: aut ipſi eos aliquando adhuc conſpecturi ſimus? numquid amplectemur ipſos ibi: vel, † an omninò eos amplius agnituri ſimus? Cæterùm nemo iſta nouit: nullus enim illinc vmquam redijt; nullusque nobis de ijs, qui ibi verſantur, vbi ſint, indicauit: nam ea † ſeiunxit à nobis Deus: verùm abſcondit, & operuit atque obumbrauit res illas à nobis, donec & nos hinc profecti, ad ea quæ ibi ſunt peruenerimus. quando ex mortuis reſurgemus omnes, & adſtabimus, & confitebimur: ratioque omnium à nobis exigetur in illo magno ac tremendo, in illo formidabili & inexplicabili Iudicis tribunali. quando ex cælo veniet, vniuerſum iudicaturus orbem terrarum, ab ortu ſolis vſque ad occidentem, quando voces horribiliſſimarum illarum tubarum reſonabunt. quando timore ac tremore omnis ſub cælo creatura commouebitur atque turbabitur. quando ſepulchra aperientur, & omnis caro nuda atque detecta exurget. quando omne os obſtruetur, & omnis ſpiritus confitebitur, & exquiretur: fluuiusque igneus ante Iudicem decurret. De quo ait Daniel: Aſpiciebam, donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit: Thronus eius, flamma ignis: rotæ eius, ignis flagrans. flumen ignis trahebat in conſpectu eius. Millia millium miniſtrabant ei: & dena millia denum millium † adſiſtebant ei. Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt. Atqui illa dies eſt ac hora, de qua etiam Dauid: Cur timebo, inquit, in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me. Diei illi maledixit Iob, dicens: Maledicat ei, qui maledicit diem illam: qui habet magnum cetum opprimere, hoc eſt, diabolum.

Marginal notes: † al. inclamamus. — NOTA. — † al. quorum amore ac deſiderio flagrabatis olim. — CONTRA CARNALES, AC LVXVRIOSOS. — NOTA. — Iob. 21. — † [illegible] — Matth. 8. 22. 25. Marc. 9. & Eſaiæ 66. Lucæ 13. 16. Rom. 2. Col. 3. Matth. 8. 13. 22. 25. — † al. de illis. — † al. vel in ſumma, an adhuc eos illic agnoſcemus. — † [illegible] — 1. Cor. 4. 15. & 2. Cor. 5. Rom. 2. 14. ac 2. Tim. 4. Matth. 24. 25. 1. Cor. 15. & 1. Theſſ. 4. Lucæ 21. Ioan. 5. &c. — Daniel 7. at paullò aliter in vulg. & 70. — † al. circumſtabant ipſum. Pſalm. 48. Iob. 3. ſed aliter vulg.

Malach. 3. lum. De illa die, etiam alius quidam clamat Propheta: Ecce venit, dicit Domi- A
†al. aduentus. nus Sabaoth: & quis ſuſtinebit diem † introitus eius? quando Deus manifeſtè ve-
Pſalm. 49 niet: Deus noſter, & non ſilebit. Ignis ante conſpectum eius † præcedet, & in
†vulg. exardeſcet. circuitu eius tempeſtas valida. Aduocabit cælum ſurſum, & terram diſcernere
Ibidem. populum ſuum; omnemque carnem, ad tremendum illud † tribunal: vbi non
†al. iudicium. erit paruus & magnus, ſeruus & liber. Vbi non erit Rex, & ſubditus: ſed æ-
qualiter omnes iudicio obnoxij, omnes vincti, omnes nudi, derelicti, treme-
bundi, plorantes, turbati, anxij atque ſolliciti erunt, quid ſinguli ipſorum dicturi
†al. phantaſiæ atque imaginationes? ſint, quidve iudici de malè actis reſponſuri. Vbi tunc ibi Regum † imagines? vbi
Tyrannorum iactantia? vbi inſipientum ſuperbia? vbi iuuentutis mollities?
vbi ſuperfluus atque laſciuus veſtium ornatus? Vbi tunc qui principibus aſſi-
ſtebant, & à latere diſcurrebant famuli? vbi comptæ atque ornatæ tunc filiæ? vbi B
†χρυσοχάλινοι. aurum? vbi argentum? vbi auro † infrænati equi? vbi vnguenta? vbi ſuffitus?
vbi aromata? vbi quæ fruſtra perduntur alia? Vbi tunc epulæ atque deliciæ? vbi
Eſaiæ 5. 24. 28. quæ dies noctesque fieri ſolent conuiuia? vbi qui cum tympanis & ſaltationibus
Antitheſes graues, & ad terrorem incutiendũ peccatoribus, accommodæ. vinum bibunt, & delitijs indulgent: Deum verò, & pauperes deſpiciunt? Nihil
horum ibi erit: ſed amarum væ, væ. Non amplius ibi locus erit diteſcendi: ſed
pertimeſcendi. Non tempus ibi erit proſperitatis: ſed excuſationis atque de-
fenſionis. non erit ibi ornatus ac claritas, ſed obſcuritas. Non erit ibi locus tri-
pudiandi: ſed lugendi atque plorandi. non erit ibi iuuentutis ſimulachrum: ſed
apud inferos exilium. Non erit ibi propitiatio, atque commiſeratio: ſed timor
ingens. nulla in die illa formidabili atq; terribili erit conſolatio: ſed iuſta & accu-
rata retributio. Bonum in illa tunc hora tibi ſubueniet auxilium, ſi pauperibus
Opera miſericordiæ, quantũ boni præſtent exhibentibus ea. atque mendicis hic compaſſus fueris. Boni pro te apud Chriſtum tunc erunt ad- C
uocati: qui hic egeni à te enutriti, & miſericordiam conſecuti, protecti, ac con-
ſeruati fuerint. Boni & præſtantes pro te ibi conſolatores aderunt fratres Chri-
ſti, pauperes, orphani atque pupilli, viduæ, aduenæ ac peregrini, inopes, debiles,
claudi, cæci, captiui, derelicti: quique in tormentis, & ſolitudinibus, in carceri-
bus, in exilijs, in infirmitatibus, alijsque calamitatibus conſtituti, per te hic
ſaluati fuerint, & miſericordiam conſecuti. Magni hi tunc patroni tibi iſthic
erunt: magni defenſores: magni fautores atque auxiliatores, exhibentes tunc
Matth 5. 25. Chriſto quæcumque ipſis hic dederis; quemadmodum ipſos paueris, quomodo
ipſos refeceris, & quo pacto ipſis deſeruieris. Boni tibi hi fratres iſthic redden-
A SIMILI, ET A MINORE. tur: ſicut ſunt fratres Chriſti. Si enim vnus aliquis frater Regis, plurimum ſæ-
pe patrocinando ac deprecando poteſt apud proprium fratrem Regem: quanto
magis, vbi fratrum interpellat, flectitque multitudo? Quòd porrò, fratres Chri- D
Pauperes, vt Chriſti fratres appellentur. ſtus denominaturus ſit pauperes, in tremenda illa iudicij hora; ipſummet ad iu-
Matth. 25. ſtos, qui à dextris ſtabunt, dicentem auſculta: Quandiu feciſtis vni ex his, inquit,
fratribus meis minimis, mihi feciſtis. hoc autem dicens, omnes oſtendit digito
ibi præſentes, & ad pedes ſuos conſiſtentes. Quis porrò dignus, quis ita felix in il-
la erit hora, quando cuncti exhorreſcent ac contremiſcent Angeli, & homines:
vt tunc nominari mereatur frater Chriſti? Quàm multis tibi iſtud theſauris erit
potius? quàm multis opibus; quàm multis coronis vox eiuſmodi excelſior at-
que præſtantior? Quinam igitur illi tales erunt: vt beatos prædicemus, & collau-
demus ipſos? Qui, obſecro, erunt illi: vt & nos imitemur eos? qui quidem in
die ac hora illa horribilis atque tremendi iudicij cum fiducia & ſecuritate, intre-
†al. verum ac intimum. pidique ad Chriſtum tamquam ad patrem ſuum, & amicum † ſynceriſſimum in-
gredientur; certò ſcientes, ſe velut filios, & amicos veros ab ipſo ſuſceptum iri: E
quippe qui ei verè atque legitimè inſeruierint, & mandata ipſius obſeruauerint?
Quis, inquam, erit ille adeò beatus; quem quidem cernens Chriſtus in throno ſe-
dens, ad ipſum ingredientem, lætus excipiat? obuiamque ipſi procedat hilari fa-
cie, & aſpectu arridente: atque appellatione læta, & benigna allocutione hunc
apprehenſum amplectatur, & tamquam ex longinqua peregrinatione venientem
Matth. 25. amicum, ſeu filium deoſculetur; talibusque eum verbis compellet: Bene veniſti,
ô amice bone, & fidelis: bene veniſti, educator & altor meus, hoſpes meus, & pro-
tector meus; gratiam habeo bonæ menti & voluntati tuæ, & non ſum oblitus
charitatis tuæ. Memini, quanta mihi bona præſtiteris. Noui, quoties me refeceris.

Recor-

Digitized by Google

A Recordor, quo pacto me in domo tua curaueris. Quæ dum ad eum ait Chri-
ſtus, tenet ipſum manu coram omni illa magna celebritate, coram Angelis &
Archangelis, & omni principatu ac poteſtate, coram omnibus iuſtis, & Pro-
phetis, & Apoſtolis, ac Sanctis: ſtatuenſque hunc in medio, ſimul prædicat, &
oſtendit eum omnibus, ac dicit: Hic homo eſurientem me aliquando conſpe- Matth 25.
xit, & pauit: ſitientem, & potauit; frigeſcentem, & cooperuit me; hoſpitem,
& ſuſcepit me: infirmum me vidit, & miniſtrauit, geſtauit, & in domum ſu-
am introduxit: pedes mihi lauit, vulnera mea abſterſit, ſuper lectum ſuum me
collocauit, portas domus ſuæ mihi aperuit, cum gaudio mihi occurrit: ex ani- Ibidem.
mo me refecit; in neceſſitate me reſpexit, & liberauit: in carceribus me inuenit,
& redemit. propterea & ego dico ipſi: Euge ſerue bone, & fidelis; quia ſuper Matth.25. &
B pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini tui: per- Lucæ 19.
fruere delitijs paradiſi mei: ingredere in regnum Domini tui: ingredere in vi-
tam æternam. Neque verò iſta dumtaxat, tunc dicet Chriſtus ijs qui complacue-
runt & ſeruierunt ipſi: ſed & faciet ipſos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit eis. Luc.12.
Vt igitur nos quoque tali perfruamur voce, & gloria atque honore; curramus hic
nunc dilectiſſimi, feſtinemus, præoccupemus, vt non anticipemur; rapiamus,
ne repentè abripiamur: introeamus, ne foris remaneamus. Demus, inquam,
operam chariſſimi; properemus, præripiamus, anteuertamus: negligentiam
atque pigritiam, in qua adhuc torpeſcimus, expellamus: vanos timores atque
dilationes remoueamus, & è medio tollamus: ſpem inanem, nos dies noctes-
que ſubſannantem, abijciamus. Ne deinceps in errorem impellamus, ſeducamus-
que nos ipſos. Ne nos, ipſi irrideamus. ne poſt hac nobis hoſtis illudat improbus.
C Ne nos in hodiernum, vel craſtinum diem impura relaxet cogitatio: quoniam
multi dum multa ſecum ſtatuerent, ad craſtinum non peruenerunt: at ſubitò ra- NOTA.
pti ſunt, ſicut paſſerculi ab accipitre; & velut agni à lupo, & quaſi captiuus à la-
trone, nec loqui prorſus valentes, nec teſtamentum condere, neque vocem
vllam edere. Alij enim veſperi cubitum ſani concedentes, ad manè non perue- DE VARIIS
nerunt. Alij ad menſam accumbentes, exſpirârunt. Alij inter ambulandum & DIVERSORVM MOR-
ludendum, repentè ſunt mortui. Alij in balneo morientes, idem lauacrum pro TIBVS RE-
epitaphio ac ſepultura habuerunt. Alij verò dum nuptias celebrarent, in ipſo PENTINIS.
thalamo nuptiali ſubitò atque inopinatè abrepti ſunt: & eadem ſibi veſtimenta
pro nuptijs † parârunt, atque pro funere: ſucceſſeruntque, in locum tibicinum, la- † ἐπιγάμια καὶ ἐπιτάφια
D mentantes; & in locum ſaltantium atque tripudiantium, lugentes atque ploran-
tes. Et iſta omnia nouimus ac ſcimus: quodque grauius eſt, ſponte interim & ſci-
enter peccamus, nobiſque ipſi illudimus. Et propterea nullam à Deo veniam
conſequimur: quia non ex ignorantia, ſed ſcientes erramus. Scripturas quidem
ſacras audimus, & collaudamus: ſed quæ dicuntur, non facimus. Quare hortor,
& obſecro, vt non ſolùm auditores ſimus doctrinæ: ſed & factores. Si quis er- Rom.2. &
go, poſt iam dicta audita, deprauatam fornicandi conſuetudinem, quam habe- Iacob 1.
bat, præciderit; bonus hic reuera auditor fuerit. Si quis præteritarum iniuria-
rum memoria, quam in proximum tenebat, depoſita, ei reconcilietur: hic bo-
nus auditor. Si quis præſentibus iam verbis atque rationibus compunctus, mi- Sap.Sirac.20. &
ſericors & ad impartiendum facilis euaſerit; bonus profectò hic auditor; vt non Matt.5. Luc.12.
in iudicium hæc & ſimilis cuiquam lectio fiat; dum audimus quidem, at non
E facimus. Niſi enim mors fratris tui ad ſaniorem te mentem reduxerit: nul- NOTA.
lus te iuuare poterit. Niſi dum mortuum cernis, reſipiſcas: quando tandem
conuerteris? niſique ex iam dictis compunctus fueris; numquam à peccato
recedes. Hanc, chariſſimi, diuinorum eloquiorum menſam, qui ad Chriſtum Anacæphalioſim dictorum.
præceſſerunt Fratres, nobis exſtruxerunt atque propoſuerunt. Hæc viuifica ac ſa- cum ætiologia
lutaria nobis fercula ipſi parârunt. Hoc nobis doctrinæ vinum miſcuerunt. Hanc opportunè adhibet, ac oratio-
nobis lætitiam, deliciaſque in ſalutem ſubminiſtrârunt: vt hæc ipſa meditan- nem totā con-
tes, dies nocteſque, ac ſingulis horis in Eccleſia, in foro, in domo, in menſa, in cludit.
prætorijs, in lectis, in balneis, in conuiuijs, in concilijs atque conſeſſibus, valea-
mus ab improba & vana peccandi conſuetudine deſiſtere, & animam noſtram ad
pœnitentiam conuertere; & deinceps à malo declinare, & Chriſtum Dominum Pſal.33. &
placatum nobis reddere, Regnumque cælorum conſequi: gratia & miſerationi- 1.Pet.3.
bus, at-

Digitized by Google

bus, atque benignitate Domini, & Saluatoris noſtri IESV CHRISTI. Quo- A
niam ipſi gloria & potentia, nunc & ſemper, & in infinita ſecula ſeculorum.
AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LE-ctiones.

SErmo hic de illis potiſſimùm inſtitutus eſt, qui piè in Chriſto Domino obdormierunt, & alios ad cælum præceſſerunt. Multa inſuper alia conſideratione digniſſima, variaſq́; ſalutares conſiderationes,
& admonitiones continet. Homines vitioſè viuentes, & voluptatibus carnis deditos, delicijſq́; indul- B
gentes redarguit. Homo quid ſit, quæque humanæ vitæ breuitas, & incertitudo, atque miſeria oſtendit. Operum bonorum in hac vita præſtitorum fructus exponit. De ijs, quæ in morte, & poſt mortem accidunt, agit: & vnicuique nouiſſima ante oculos ponit. Varias morientium conditiones, calamitates, anguſtias, terrores, ac perturbationes, ſignaq́; recenſet: & coram morientibus vt ſe gerere circumſtantes debeant, commonſtrat. Subitanea mortis genera plurima enarrat: & quomodo omni tempore paratos nos eſſe conueniat, vt quandocumque Dominus venerit, vigilantes nos ſemper inueniat, ſalubriter docet. De frequenti Mortis & extremi Iudicij recordatione, cunctos admonet: & pauperes, vt Chriſti fratres in tremenda illa Iudicij hora appellabuntur, explicat. pulcherrimumq́; ſpeculum humanæ vitæ ac mortis vtiliter cunctis hominibus proponit. Et denique dictorum anacephalæoſim cum apta ætiologia opportunè adhibet, & ſic vniuerſa concludit.

Quid ita hodie, chariſsimi, ſeriò ſeduloque ſimul hic congregati ſumus? meritò ſanè: nam
conuocârunt nos omnes vno conſenſu, qui, &c.] *Pro quo, abſque interrogatione, al. ſic:* Seriò ac
meritò hodie, chariſsimi, ſimul conuenimus: conuocârunt enim nos cunctos vnanimes, qui ad C
Chriſtum ex nobis euocati ſunt, fratres, &c., *ac al.* Meritò hodierna die, fratres dilectiſsimi, ſtudioſè pariter congregati ſumus: nam conuocârunt nos vnanimiter, qui ad Chriſtum ex nobis præceſſerunt Fratres, &c.] *Vbi omnes quidem lectiones bonæ ſunt atque perſpicuæ: ſed quòd illa per interrogationem, maiorem hic emphaſim ac energiam habere videatur, placuit eam præ alijs hoc loco in Textum inſerere.*

Non vides apud fratres morientes, animamque agentes, quàm terribilia tunc eis accidere cernantur? quo pacto corripiantur? quomodo oculos huc illucque retorqueant? quo pacto ex lecto exiliant, fugere volentes, &c.] *Signa huiuſmodi in hominibus moribundis apparere plerumque ſolent: ea autem vnde accidant, inſinuare alibi videtur S. Ioannes Chryſoſtomus, vbi de illis ſic loquitur:* Idcirco terribiles viſiones narrare ſolent morituri, quarum ſpeciem nullo modo ferentes, & lectulos plerumque ipſos magno iacentes impetu concutiunt; &
toruis eos, qui adſunt, oculis adſpiciunt: vel, quia vi à corpore reſcinditur anima: vel, quia D
ſpirituum ſpeciem ferre non poſſunt. Si enim terribiles timemus homines; quid faciemus, cùm minaces Angeli, & reſcindentes animam à corpore virtutes ac poteſtates nos inuadunt: cùm à corpore anima tracta, multa in caſſum deflet? &c.] *ita S. Chryſoſtomus ſub finem Homiliæ 54. in caput Matthæi decimumquintum, vbi de terribilibus illis viſionibus, quæ accidere ſolent morituris, hæc adducuntur. Plura de Mortis ſignis videre qui volet, inter naturales Plinium legat, libro ſeptimo natural. Hiſtor. cap. 51. vbi varia ſigna mortis recenſet, dicens: Iam ſigna lethalia:* In furoris morbo, riſum: ſapientiæ ægritudine, fimbriarum curam, & ſtragulæ veſtis plicaturas, à ſomno mouentium neglectum, profundi humoris è corpore effluuium: in oculorum quidem, & narium aſpectu indubitata maximè, etiam ſupino aſsiduo cubitu: ac venarum inæquali, aut formicante percuſſu: *(hoc eſt, arteriarum ſeſe attollentium & demittentium, ita vt veluti formicæ currentes ſentiantur in pulſu, qui ideo omnium maximè lethalis perhibetur.)* Et alia quoque Hippo-
crati principi medicinæ, obſeruata ſint. Et cùm innumerabilia ſint mortis ſigna, ſalutis, ſecurita- E
tiſque nulla ſunt, &c.] *ita ibi Plinius.*

Quorſum verò aqua corpus meum depurgatis: non enim meipſum aquæ per lachrymas admiſcui? &c.] *Sunt hæc per modeſtiam, ſub perſona hominis iam vita defuncti, dicta verba: ex quibus antiquiſſimum in Eccleſia receptum vſum lauandi defunctorum corpora, antequam ſepulturæ traderentur, contra impios hæreticos colligere licet. Quem etiam, non Ephræm dumtaxat ætate, ſed multo antea, etiam ipſius Chriſti & Apoſtolorum temporibus obſeruatum fuiſſe, tradit alibi optimè S. Ioannes Chryſoſtomus, vt in Homilia 84. in Ioannem, vbi aſſerit quòd Ioſeph ab Arimathia, & Nicodemus lauerint corpus Domini noſtri, antequam deponeretur in monumento, &c. Quin & Actor. 9. de vidua Tabitha defuncta, ſcriptum habetur:* Quam cùm lauiſſent, poſuerunt eam in cœnaculo, &c.] *In quem locum Chryſoſtomus, Homilia 21. ſuper Acta, ſcribens, dicit:* Omnia curârunt, quæ ſolent apud mortuum fieri, &c.

Quid

Digitized by Google

A Quid eſt Homo? nihil. quid homo? vermis. quid homo? cinis ac puluis. Quid homo? ſomnium. quid homo? vmbra, *&c.*] *Similia de Homine adducit S. Baſilius Magnus in Oratione de Morte, vbi ſic hominem alloquitur:* Mortalem te, quæſo, recordare: Terra quippe es, & in terram rurſus diſſolueris. Circumſpice illos, qui ante te ſimilibus ſe ſplendoribus efferebant. Vbinam ſunt illi, qui ciuilibus dignitatibus ornati erant? vbi Duces? vbi Oratores? vbi Principes? vbi poteſtates? vbi Tyranni? Nonne omnia, puluis? nonne fabula? Nonne in paucis oſsibus memoria vitæ ipſorum conſeruatur? *&c. longiuſque poſtea ibidem ſic:* Vnde memoria repete Conditoris noſtri decretum, quo omnes, qui ex terra orimur, in terram rurſum conuerti iubemur: nec quiſquam adeò eſt magnus, qui diſſolutionem effugere, & æterna illa ſententia ſuperior eſſe poſsit, *&c. hactenus Baſilius.*] *Huc quoque faciunt, quæ alibi Auctor noſter in hac adducit verba:* Quando videris hominum corpora ſtudioſè compta atque ornata ad turpem amorem excitandum, caue ea admireris. neque pellis paullò poſt
B in cinerem diſſoluendæ color te decipiat: ſed tecum ipſe ingemiſcendo, pſalle: Memento, inquiens, Domine, quòd puluis ſumus. homo ſicut fœnum: dies eius, tamquam flos agri, ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet: & non cognoſcet amplius locum ſuum. Miſericordia autem Domini ab æterno, & vſque in æternum ſuper timentes eum, *&c.*] *quæ Scripturæ verba ad humanæ conditionis vilitatem atque miſeriam oſtendendam, ex Pſalmo 102. citantur ab Ephrem noſtro in Tractatu de recta viuendi ratione, cap. 43. Tomo 1. Suffragantur que ante dictis, quæ idem recitat in Cantico ſuo ſpirituali in laudem doctrinæ, & ſapientiæ, in principio Tomi ſecundi, vbi ſic habet:*

Cogita in tuo hunc in mundum ingreſſu, & ex illo quoque egreſſu,
Cur ſis factus homo: & quia ex nihilo factus es, & iterum reuerteris in nihilum, *&c.*

Ceterùm iſta omnia magis amplificat, locisque Scripturæ illuſtrat Auctor in poſtea hic ſequentibus, lectu ac conſideratione ſanè digniſſimis, & ad mortificationem atque compunctionem vniuſcuiuſque noſtrum
C *maximè facientibus, plurimumque conducentibus.*

Longius poſtea, vbi habetur: Diei illi maledixit Iob, dicens: Maledicat ei, qui maledicit diem illam: qui habet magnum cetum opprimere, hoc eſt, Diabolum, *&c.*] *Locus qui citatur, eſt Iob tertio, vbi in vulg. aliter ſic:* Maledicant ei, qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.] *Lectio autem Septuaginta per omnia hic conformis eſt illi, quæ hic ab Auctore adducitur; niſi quòd ibi, poſt verba* (qui habet magnum cetum opprimere.) *non addatur* (hoc eſt, diabolum.) *quod S. Ephram iſto loco explicationis gratia adiecit. Vbi etiam S. Ambroſius in Luc. cap. 4. legit:* Qui habet, *&c. Aquila autem, vt in vulg.* qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.] *Et Symmach.* qui habent ſuſcitare Leuiathan. *quomodo etiam Complut. niſi quòd habet.* Lebiathan.] *At Theodotio legit:* οἱ ἕτοιμοι ἐξυπνίσαι δράκοντα, *id eſt,* qui prompti ſunt expergefacere draconem, *&c. De quo Scripturæ loco, eiuſque lectione, atque expoſitione, plura vide apud*
D *S. Gregorium Magnum in expoſitione morali libro 4. capite 12. in tertium cap. B. Iob. vbi hæc verba citat, ac legit, vt ſunt in Lat. vulg.* Maledicant ei, qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.] *additque ibi in tranſlatione veteri ita non dici, ſed ſic:* Maledicat eam, qui maledixit diem, qui capturus eſt grandem cetum, *&c. Quibus* (*inquit ibi Gregorius*) *verbis apertè oſtenditur, quòd à Sancto viro in fine mundi ventura Antichriſti perditio prauidetur. Malignus namque ſpiritus, qui per meritum nox eſt, diem ſe in mundi fine ſimulat, cùm ſe quaſi Deum hominibus oſtentat, cùm claritatem ſibi diuinitatis fallaciter tribuit: & ſe, ſupra omne, quod Deus vel dicitur, vel colitur, extollit. Noctem igitur maledicit, qui maledicit diem: quia ille nunc eius malitiam deſtruit, qui illuſtratione aduentus ſui tunc etiam potentiam eius fortitudinis exſtinguit. Vnde & bene ſubiungitur:* Qui capturus eſt grandem cetum, *&c.*] *Sequiturque ibi apud eumdem ſic: Sed quod tranſlatione veteri de Auctore omnium dicitur, hoc tranſlatione hac, quæ ad nos ex Hebræo eſt, Arabicoque ſermone deriuata, de electis eius Angelis memoratur. De his namque dicitur:* Maledicant ei, qui maledicunt diei.] *Diem ſe quippe iſte ſuperbiens Spiritus oſtentare etiam Angelicis Poteſtatibus voluit, cùm ſe ſuper ceteros quaſi in potentia diuinitatis extollens, tot poſt ſe ad interitum legiones traxit.*
E *Sed hi nimirum, qui in Auctore ſuo, humili corde perſtiterunt, cùm errori eius noctem ineſſe conſpicerent, diem claritatis illius de ſemetipſis humilia ſentiendo calcauerunt: qui nunc nobis doli eius tenebras indicant, & quàm ſit illius deſpicienda ficta claritas, demonſtrant. Dicatur ergo de tenebroſa nocte, quæ humanæ infirmitatis oculos clauſit:* Maledicant ei, qui maledicunt diei.] *id eſt, illi electi ſpiritus erroris eius tenebras damnandas denuntient, qui magnitudinem claritatis illius iam ab exordio fictam vident, &c. De reliquis, plura ibidem conſequenter apud eumdem Gregorium capite 13. in idem cap. 3. Iob.*

Multi dum multa ſecum ſtatuerent, ad craſtinum non peruenerunt: at ſubitò rapti ſunt, nec loqui prorſus valentes, nec teſtamentum condere: neque vocem vllam edere. Alij enim veſperi cubitum ſani concedentes, ad manè non peruenerunt. Alij ad menſam accumbentes, ex-

tes,ex-

tes, exſpirârunt, *&c.*] *Iſta de varijs diuerſorum mortibus repentinis adducuntur hic ab Auctore, vt* A
ſi non virtutis amore, ſaltem ſimilium terrore atque exemplo homines peccatores ad ſanam mentem re-
uocentur, at ſuæ ſalutis memores reddantur. Quibuſcum optimè quoque quadrant, quæ in Oratione de
Morte, Magnus Baſilius in medium adfert, vbi ait : Perpende, obſecro, plurimos violentis pericu-
lorum incurſibus eſſe raptos : quibus ne vocem quidem emittere, ob mali irruentis atrocita-
tem, permiſſum eſt. Quid igitur exſpectas tempus, quo incertum eſt, num cogitationum etiam
tuarum dominus ſis futurus ? *&c.*] *Quæ ſanè crebrò perpendenda ſunt, ſicut & illa, quæ in eadem*
Oratione paullo ſuperius idē Baſilius in hæc adducit verba : Vna nox, vna febris, aut pleuritis, aut pul-
monis morbus, eum, qui ne commoueri quidem poſſe videbatur, ſubitò rapit, omnique ſimul ſu-
pellectile repentè ſpoliat : atque ſic eius gloria & maieſtas, ſomnij inſtar demonſtrata eſt,
&c.] *Similia etiam ſunt apud S. Ephræm in Tractatu de Beatitudinibus, ſecundo loco poſitis, Tomo 1.*
vbi dicit : Nemo noſtrum, diem ac horam ſeparationis animæ à corpore exploratam habet.
Nobis enim ſuper terram abſque omni ſollicitudine ambulantibus, & delitijs ac voluptatibus B
ſeruientibus, repentè mandatum formidabile à Domino emittitur ſeparationis animæ à corpo-
re: migratque peccator die ac hora non exſpectata, animam plenam peccatis habens, nec ijs ex-
cuſationem reperiens, *&c. paucisq; interiectis poſtea. quaſi circa medium ibi :* Venit ex inſperato
mors, & hominem reperit peccatorem ac diuitem ſibi multos adhuc annos computantem, ſum-
mamque pecuniarum ſuarum in digitis ſupputantem : & mors repentè omnem eius computum
vnà cum diuitijs atque ſollicitudinibus deſtruit, *&c.*] *Sicq; apud eumdem in Paræneſi 47. Tomo*
2. ad Monachum acedia deditum, non longè à fine, ibi : Cogitemus, frater chariſsime, nos pere-
grinos & aduenas eſſe in hoc ſeculo : nam multi qui manè ſurrexerunt, non peruenerunt ad ve-
ſperam : alij autem, qui cubitum veſperi conceſſerunt, non peruenerunt ad diluculum. Dicen-
tem audi : Homo vanitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut vmbra prætereunt, *&c.*] *Et hoc Tomo*
3. ſupra, in Sermone Aſcetico, de Vita religioſa atque monaſtica. vbi inter alia habetur : Expergiſcere,
& ſurge à ſomno : examina cogitationes tuas, & redi in teipſum, atque conſidera quia iam clau-
ditur dies, & nox adeſt. Sed & hoc nunc, frater, intellige, quòd qui heri nobiſcum erant fratres
noſtri, & nobis loquebantur, hodie nobiſcum eſſe deſierunt. Ecce cognoſce, atque perpende, C
quæ heſterni atque hodierni ſunt diei : & vide, quomodo heſternus quidem dies, quaſi flos ma-
tutinus præterijt; hodiernus autem, velut vmbra pomeridiana, *&c.*] *De quibus, & in eiuſdem*
Sermone proximè hic præcedente, in Sanctos Patres, qui tempore illo defuncti in pace requieuerant,
qui incipit : In hoc die primo atque inſigni, *&c. vbi non longè à fine, varia morientium genera adfe-*
runtur. Et apud S. Gregorium Nazianzenum in Oratione 40. vltimæ editionis in ſanctum Baptiſma.
cuius principium eſt : Quoniam heri ſplendidum diem luminum celebrauimus, *&c. vbi varij*
quoque caſus mortem afferentes recenſentur. Huc quoque pertinent, quæ S. Ioannes Chryſoſtomus ha-
bet in duplici Homilia, altera de Vanitate rerum præſentium, & de exitu animæ à corpore, ac de futuro
Iudicio : altera, de fruitione futurorum, & de exiguitate præſentium : quarum vtraque (nondum, vt
putatur, edita) Græcè reperitur in Bibliotheca Sfortiana S. Floræ, numero 109. Cui accedit Athanaſij
Alexandrini Sermo de natura corporis, & animæ : ac de ſeparatione animæ à corpore. in eadem Biblio-
theca numero 77. Et Andreæ Epiſcopi Cretæ Hieroſolymitani Sermo, de Vita humana, & de mortuis.]
in eadem Bibliotheca numero 19. qui idem Græcè habetur in Bibliotheca Cardinalis Sirleti, hodie Car- D
dinalis Columnæ, numero ϱξγʹ. & Cryptaferratæ. lit. Δ. dignus ſanè qui cum alijs in vtraque lingua edatur.
Et huc referuntur, quæ Cyrillus Alexandrinus copioſè adducit in pulchra Oratione ſua, de exitu animæ;
ac de ſecundo Domini aduentu. quæ incipit : Metuo mortem, quoniam acerba mihi eſt, *&c. ac Ioan-*
nes Climacus, de memoria mort. grad. 6. Et S. Bernardus in Sermone de primordijs, medijs, & nouiſſimis
noſtris. ac alibi ſæpius. Nec prætereunda ſunt, quæ in hanc rem pulchrè Seneca in varijs ſuis ſcribit Epi-
ſtolis, nimirum Epiſt. 12. 24. ac 25. vbi inter alia habet: Nihil æquè tibi proficiet ad temperantiam omni-
um rerum, quàm frequens cogitatio breuis æui, & huius incerti. Quidquid facies, reſpice ad mortem, &c.
item in Epiſt. 29. 30. 55. 57. 66. & 67. vbi de incertitudine vitæ humanæ, ac de mortibus repentinis ſic ſcri-
bit : Quorumdam vitam mors in medio flore præcidit : aliorum interrupit ipſa principia : alius inter cœ-
nandum diſſolutus eſt: alterius continuata mors ſomno eſt: alium concubitus exſtinxit, &c.] necnon in
Epiſt. 68. 71. 72. 75. 78. 79. 88. &c. vbi multa huc facientia adducuntur. Particularium porrò varia exem-
pla de diuerſis mortibus repentinis legere qui volet, inter naturales apud Plinium inueniet, libro 7. E
naturalis hiſtoriæ, cap. 53. per totum : vbi, qui in rebus proſperis ac lætis, nec non
aduerſis & calamitoſis ſubitanea morte perierunt, plurimi in
quouis ſtatu ab eo ſigillatim enumeran-
tur. Sed de his, hic
ſatis.

EIVSDEM

Digitized by Google

A

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI TESTAMENTVM.

Eodem Interprete & Scholiaſte Doct. G. Voſſio.

EGO Ephræm morior. Notum igitur cunctis ſit, ô viri Edeſſeni. B Teſtamentum quippe vobis relinquo, † ſymbolum monumenti doctrinæ veritatis, ex illa, quæ mihi gratia & dono conceſſa fuit: vt in ſanctarum orationum commemorationibus, mei memoriam faciatis, ac vos præſertim qui ſcitis & cognoſcitis me. Hei mihi; quoniam laquei mortis præuenerunt me. Hei mihi: quoniam dies vitæ meæ defecerunt me: & veſtimentum corporis † detritum eſt; ac tela perfecta iam eſt, & omninò ſublata. Defecit oleum terreſtris lucernæ: & qui demerſuri ſunt ſcapham, modò appropinquârunt. Nam mercenarius cùm eſſem, meos impleui annos: & incola ſuper terram, cùm iam tempus meum perfecerim, hinc abeo ac migro. Vtrimque circumdederunt me lictores atque ſatellites, ſeueri exactores; ad ſubijciendum ceruices meas tamquam hominis malefactoris, grauiſſimo ſupplicio. Quid igitur? † plorem ne? At non eſt, qui attendat. C † clamem ne? at vbi eſt, qui me exaudiat? Hei mihi; ab increpatione iudicij exſpectatio mihi grauis. Nam quando aſtitero ante horrendum Domini tribunal, & ibi dijudicabunt me vtrimque circumdantes, qui nouerunt me; valdè confundi incipiam, cùm & reuera horribilis ibi futura ſit confuſio: & væ tunc ibi confuſo. Domine IESV Chriſte, ne intres in iudicium cum ſeruo tuo; & ne des alteri iudicium meum: ſed ante glorioſum tuum tribunal, fac vt dignè aſtare poſſim. Nam quem Dominus iudicat, miſericordiam promeretur: cùm & hoc, inquam, à ſapientibus atque intelligentibus, ſanctiſque Apoſtolis audierim; quòd ſcilicet, quicumque Regem conſpexerit, quamuis etiam peccator fuerit, talis † venia dignus cenſebitur, & non morietur. Væ autem mihi, fratres, ab eo quod conſtrinxit & coarctauit me. Plorate & vlulate ſuper D contritione mea: appropinquârunt enim iam cuſtodijs atque excubijs, qui ex ſpelunca me eijciant, & in regione † homines ab hoc ſeculo mortalium recipiente conſtituant. Oſee Propheta vehementer me ſonora ſua voce terret, dum obiurgans inclamat, & dicit mihi: Canicies effloruit Ephræm, & ipſe non eſt reueritus. Ac rurſus: Ephræm vitula furore agitata, docta diligere † contentionem. Et iterum: Ephræm tamquam auis auolauit. Quòd ſi quis de Ephræm, qui fuit filius Ioſeph, dicat Prophetam iſta dicere: at certè ita ego ſentio, quòd, quando eo modo lamentabatur Propheta, non diſtinxit alterum Ephræm ab altero. Quin & Dauid denuò † viciſſim me admonet, dicens: Ephræm fortitudo capitis mei. Et iterum: Coram Ephræm, Beniamin, & Manaſſe. At non arrogantia aliqua elatus, iſta dico: neque ea ad me accedet: etenim teſtis meE arum cogitationum atque verborum, eſt Dominus. Et nunc volo, fratres mei, commonefacere & adhortari vos, firmiterque conſtabilire, vt poſt meum exitum ac tranſitum, aſſiduè † memoriam mei in veſtris precibus faciatis. Accedentes autem nunc claudite mihi oculos, & manus veſtras ſuper eos imponite. Deficit enim in me ſpiritus, iam me deficiente: & ea quæ ad me pertinent, modò finem habent, & verus terminus aduenit. Veſtram enim vitam in me ponatis, licet, & meam in vobis; ex hoc lectulo, quo detentus ſum, non amplius deſcendam: nam omni ex parte langueo atque diſſoluor, & ferre nequeo; doloreſque me graues conficiunt. Memoriam porrò vobis omnibus relinquam, ac ſpeculum immaculatum: vt impigrè ſemper in illud inſpicientes, omneque ſtudium adhibentes, perpetuò eam imitari atque exprimere veſtris moribus diligenter conemini. In tota vita mea, nemini prorſus maledixi: & cum nullo fideli vmquam

† al. ſymbola monumenti documenta, ex illa quæ mihi dono conceſſa fuit gratia, &c.

† [illegible]

† al. plorabo ne?

al. clamabo ne?

PRECATIO.

† al. hic tamquam miſericordia dignus, à morte liberabitur.

† al. quæ homines à mortali hoc ſeculo ad ſe recipit, &c.

Oſee 7. 10.

† al. tritucam.

Oſee 9.

† al. alibi.

Pſalm. 59.

Pſalm. 79.

Petit pro ſe defuncto orari.

† al. horum memoriam faciatis, & mei aſſiduè in veſtris orationibus recordemini, &c.

S. Ephræm nemini maledixit.

contendi. Siquidem cum Apoſtatis omnibus docens, eoſque obiurgans ac admo- A
nens cunctis diebus meis, non obtorpui in Sanctorum ſententijs atque conſilijs.
AB EXEMPLO. Noſtis enim & ipſi fratres, quòd ſi quis paterfamiliâs canem habeat, qui ouile ac
gregem ouium negligat: vel lupum adſpiciat in ouium ſepta irruentem, pecoraque
que diſperdentem, ac minimè adlatret, aut ipſum etiam inſequatur; omninò hunc
tamquam inutilem cædit, & procul à domo ſua repellit.

Scitis igitur, fratres, virum ſapientem odio neminem perſequi. ſi quem ta-
men oderit, inſipientem odit: Inſipiens verò neminem diligit; & ſi quem dilexe-
rit, ſui ſimilem diligit. Cæterùm vos fratres, nolite mirari ſuper aliquibus qui obe-
† al. defecerunt. dientiæ diſciplinam complexi, à me † receſſerunt: nam & inter duodecim Apoſto-
los, vnus erat proditor Iudas Iſcariotes. Noſtis verò quòd etiam in vinea, præter
† παρὰ ἀρχὴν ſ. præter intentionem. † imperium rubus germinare conſueuit: & inter roſas ſpinæ quoque naſcuntur, B
ac decerpuntur. Firmamentum porrò fidei in vobis corroborari optarem, tam-
quam in veris ac legitimis, concordibuſque fratribus meis; certiores vos per iuſ-
iurandum, de immutabili ac firma fide mea reddens.

† al. de indiſſolubili, ac vnica fide. Cupio enim vos optimè in ſententia confirmari de † incomprehenſibili, &
vnica principe fidelium fide: Iuroque vobis per eum, qui in natura ignis in mon-
Exod. 19. tem Sina deſcendit: & per eum, qui in aquæ effuſione de petra duriſſima locu-
Exod. 17. tus eſt: & per os illud, quod ad exemplum noſtrum dixit in Cruce: Eloi, Eloi,
Matth. 27. & Marc. 15. lamazabachtani? & omnes finium terræ renes, tremore correpti ac coarctati
Matth. 26. & 27. Marc. 14. 15. ſunt: & per illum, qui à proditore Iuda, in Iudæa venditus fuit, & flagellatus,
Luc. 22. 23. & Ioan. 18. 19. ac paſſus in medio Hieruſalem: & per Maieſtatem eius, qui ab impijs ſe con-
ſputari æquo animo tulit: & per potentiam eius, qui manu hominis impij ac
† al. diuinæ maieſtatis. ſcelerati, alapis ſe cædi permiſit: & per ignem illum trinonymum † ſanctiſſi- C
mæ Trinitatis: & per infinitam illam, ac ſolam, vnamque Dei potentiam: & per
† τοῦ νοεροῦ πυρός. tres intelligibilis † ignis ſubſiſtentias, quæ ſunt, altitudo, & voluntas vna, &
† καὶ τὸ αὐτό. al. & identitas. vnum † atque idem; in nulla vmquam re ab vniuerſali fide, neque à catholica
& Apoſtolica Dei Eccleſia ſeparatus fui: neque vmquam de Dei potentia dubi-
taui. Si porrò in mente mea Deum Patrem amplius quàm ipſius Filium magni-
ficauerim; ne conſeruetur in me miſeratio pietatis. Et ſi ex Deo Spiritum ſan-
ctum imminui; longè ab eius aſpectu, tenebroſus reddar. Et niſi, quemad-
modum confiteor à principio, ita & nunc dico atque profiteor; in tenebras ex-
teriores, ſemperque caliginoſas mittar. Et ſi fictè ac ſimulatè, hæc loquor; in
† al. ſit portio mea. igne gehennæ mea † portio cum impijs computetur. Sin verò & aſſentatoriè iſta
† al. Per veram veſtram vitam, qui mecum patienter permanſiſtis, &c. occultè ſubſemino; non mei in iudicio miſereatur Dominus. Per † veſtram
autem vitam, qui verè mecum perſeueraſtis diſcipuli: & per veram ipſius vitam D
immutabilem Filij Dei; marſupium Ephræm numquam habuit: non baculus ei
fuit, non pera, neque argentum vel aurum, aut aliam aliquam poſſeſſionem ſu-
per terram aliquando acquiſiui, vel poſſedi. Bonum ſiquidem magiſtrum in ſacris
Matth. 10. Euangelijs dicentem ad ſuos diſcipulos audiui: Nihil ſuper terram poſſideatis.
neque enim inordinato affectu aliquid eiuſmodi vmquam habui. Accedentes
igitur, fratres mei, pacem in fine præbete mihi, & dimittite me: quoniam defici-
ens abeo, atque è vita recedo. Reminiſcamini autem mei vilis & abiecti, in ſan-
ctis veſtris precibus, cunctiſque deprecationibus: nam in vanitate & peccatis
† al. curſum vitæ meæ perfeci. † vitam meam compleui atque tranſegi. Cum timore autem ac reuerentia ad-
iuro vos, ô viri ſancti, & incolæ ciuitatis Edeſſæ; & per immutabilem immor-
talis Dei fidem: ne obliuiſcamini præceptorum, & exhortationum, atque con-
ſiliorum paruitatis meæ. neque reſpuatis, tamquam parui facientes ac contem- E
nentes verba mea: nam ex diuina hæc profecta ac dicta ſunt gratia. Et ne ſi-
† al. in domo Domini poni ſub altari. natis me in domo † Dei poni, aut ſub altari. Si quis verò fallacibus rationi-
bus auſus fuerit ſub altari me collocare; ſupernum ac cæleſte altare talis
† al. in templo ſancto Domini. & al. in ſanctuario templi Domini. numquam videat: non enim decet vermem putredine ſcatentem, in † tem-
plo & ſanctuario Domini reponi. Sed neque alio in loco templi Dei permit-
tatis me poni: non enim dignus cenſendus eſt templo gloriæ † regni cælorum,
† al. & regni cælorum. al. & regno cæleſti. qui contumaciter ac peruicaciter iſtud egerit, & in templo Domini me depo-
ſuerit. Neque enim homini peccatori atque indigno prodeſt vana gloria, &
cui præſertim ea non congruit. Nudi quippe cuncti mortales nati ſumus; & ſi-
militer

Digitized by Google

A militer reſurgentes, nudi quoque apparebimus: omneſque ante Chriſti tribunal Matth.16.25.
aſtantes, rationem ibi cunctorum quæ in vita geſſerimus, reddemus. Quorſum Rom 2 14.
igitur honore me afficitis: qui meipſum actionum appellatione non honoraui?
Nam qui ſeipſum bonis operibus, probatiſque actionibus non honorauerit, quælibet hominum vita tali adhibita exiſtimationi, quam re ipſa non eſt conſecutus, † nihil prodeſſe ipſi poterit. Omne verò corpus ſub cælo creatum, etiam †al. quo pacto fieri poteſt, vt alicui proſit?
eſſe corruptibile, fratres, ſecundùm illud quod ſcriptum habetur, à † Deo audiſtis. Propterea & flens dico, fratres, quoniam ſicut audiui, & vos cognouiſtis, †al per Deum auditis. Ideo ploro, & dico: nam ſicut percepiſtis, diſſoluitur, &c.
diſſoluitur & corrumpitur hoc templum manufactum; & ſuſcitatur templum
ſpiritale, non corporale ac tranſitorium, quod ſecundùm deſideria carnis corrumpitur:
B ſed ipſum corporale, ſpiritale atque incorruptibile ſuſcitatur, vt amplius ad corruptionem non reuertatur; quando nimirùm tuba illa Chriſti reſonans, à ſomno excitabit cunctos à ſeculo dormientes. Non enim propter lapidea templa iudicium erit. neque lapides Deus iudicabit: ſed templa, quæ ſunt 1. Cor. 15.
in corpore, † quæque naturam humanam in templis iam dictis continent. Vnumquemque autem dico hominem, ſecundùm proprias actiones, iudicabit Deus: †al. hoc eſt, naturam humanã. 1. Cor 3.
& ſecundùm cuiuſque certamen atque laborem, etiam præmium pro meritis Galat. 6.
reddet. Attendite, fratres mei chariſſimi, & viſcera deſiderata: ne † pannos †al ne veſtes meas viles pro Reliquijs, &c.
meos velut Reliquias, monumenti gratia tollatis. Nam memoriæ præceptum
Saluatoris noſtri Dei habetis, quod ab ipſomet acceptum didiciſtis, vt eius reditum exſpectetis. Cur enim † præter cætera, laborem & onus graue atque in- †al. præ cæteris.
tolerandum mihi † imponitis; ne quando in inquiſitionis iudicium veniam: (non †al. cumulatus.
enim ſum melior hominibus à ſeculo ſanctis) & pœnæ atque ſupplicio propter
vos ſubijciar? reprehendenſque meam † dementiam Dominus, ad me dicat: O †al. imprudentiam atque ſtultitiam.
C Ephræm, plus in te, quàm in me homines crediderunt: nam ſi à † te monumenta
ſibi ſumere velint, fortaſſe in mandatorum obſeruationes quas ipſis tradidi, non †al. ex te.
crediderunt: & ideo tua magis, quàm mea memoria delectantur. Præterea
vos † adhortor obteſtorque, ô viſcera mea deſiderata, ſiquidem Chriſti doctri- †al. vos admoneo, obſecroque fratres.
nam retinetis; ne me cum † Sanctis ponatis: nam peccator ego ſum, & minimus;
& propter inſipientiam ac ſtultitiam meam ipſis appropinquare metuo. Si enim †al. inter Sanctos collocetis.
lignum ſarmentitium atque aridum, admoueatur igni; totum combuſtum ab
ipſo conſumetur. Non autem iſta dico, quòd ſocietatem & coniunctionem illorum reſpuam: ſed infinitam atque immenſam peccatorum meorum multitudinem inſpiciens, exhorreſco, & contremiſco. Prophetam enim dicentem au-
D dio, quòd quidem Noe, & Iob, & Daniel ſi ſteterint, nequaquam liberabunt filios Ezech. 14.
ſuos ac filias. Et rurſus: frater fratrem non redimit, numquid liberabit homo Pſal. 48.
hominem? Sic quoque Giezi, non liberabitur à ſua lepra. 4. Reg. 5.

Ne quis ex vobis ſolenni pompa ad oſtentationem me circumferat: ſed humeris tollentes me, & curſim comitantes, funuſque curantes, ſepelite me tamquam opprobrium deſpectum atque abiectum: quoniam in doloribus dies vitæ meæ præterierunt. Ne quis etiam veſtrum, fratres, præconijs me celebret, ac
laudet: vilis enim & abiectus ſum coram † Deo, meiſque operibus planè confu- †al. Domino.
ſus. Et valdè contremiſco, qui coram † Domino ſum, inſtar illorum, qui præ †al. à Deo.
pudore † loqui non audent. Quis enim veſtrum oſtendet debita mea; niſi cun- † ἀπαῤῥησιάστως
cti meam imperitiam ſtultitiamque conſpuatis? Et quæ communicatio vitij, cum
virtute? aut quid peccatori, vt appropinquet iuſto? Quæ autem communica- 2. Cor. 6.
E tio luci ad tenebras? Nam ſi actionum mearum odorem ſenſeritis; omnes pro-
fectò fugam capietis, meque † inhumatum relinquetis, non ferentes fœtorem al abſque ſepultura.
peccatorum meorum. Qui verò me † veſtimento ſplendido amictum depoſuerit; †al. mecum ſplendidum veſtitum depoſuerit.
in tenebras exteriores proijcietur. Si quis autem myrrha me condierit; huius
pars in ardentem fornacem, & in gehennæ ignem erit. Verùm in mea me tunica & pallio deponite, quibus quotidie vtebar atque induebar. Siquidem pec- In ſua tunica ſepeliri cupit.
catori, & vermi putredine pleno cultus minimè conuenit: ſed neque lætitia afficit; neque exornat peccatores qui ſunt ſuper terram, viuentium gloria. Peccator enim ego ſum, ſicut dixi. Ne † quis ergo beatum me prædicet: nam Deo †Nemo igitur veſtrum me beatum appellet.
meo cunctæ actiones meæ notæ ſunt, omneſque nequitiæ ac prauitates, quas in
inſipientia mea geſſi. Etenim inquinatus ſum ob iniquitates meas, & abiectus

Digitized by Google

ſum propter ſcelera mea. Quæ enim à me non eſt admiſſa iniquitas? aut quòd in me non reſidet peccatum? quoniam cunctæ iniquitates & peccata aſſiduè in meo mortali regnârunt corpore. Cæterùm quicumque patrum, & filiorum, ac fratrum, diſcipulorumque officio fungimini, viri qui inhabitatis Edeſſam, ferte fructus iuſtitiæ veſtræ, quicumque mecum quodlibet pro † indelebili veſtra memoria ſtatuiſtis ponere: vt ego ipſe pretio his conſtituto, ac pretioſo ex ijs vaſe aliquo comparato, dignos operarios fructuoſo veſtro propoſito conducam: dico autem pauperes, & orphanos, & viduas, & egenos, & peregrinos, & nudos, & famelicos, & cunctos labore ærumnaque confectos: vt veſtrum ſalutis monumentum reddatur perfectum in regione viuentium. Vobis enim continget in ſalutem, & mihi voluntaria merces computabitur † conſilium. Alia quippe eſt merces, quæ operibus: & alia, quæ verbis tribuitur. Maior autem eſt, fratres, qui dat, quàm qui accipit: ſicut & ab ipſo Domino per Spiritum ſanctum audiſtis. Quemadmodum igitur quilibet veſtrum pro ſuæ voluntatis inſtituto voluerit, ita & animum expleatis: † habeo autem veſtram gratiam, fratres, & abundo. Adiuro porrò vos, per Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, chariſſimi, vt cuncta pauperibus diſtribuantur: ſatis enim ſuperque mihi veſtra eſt charitas; quoniam omnibus viribus ac modis me honoraſtis: & quamuis ego indignus ſim, attamen qui honoratus eſt Deus, ipſe ſuperabundantem vobis mercedem † retribuat. Et ſicut ſapientem præceptorem dicentem audiſtis: Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Ipſe enim Chriſtus munus veſtrum perfectum accipiet: quoniam in ſpe † propter nomen ipſius, me eiuſmodi honore affeciſtis. Suſcipiatur igitur munus veſtrum, quemadmodum illud iuſti Noe, & illud antiqui patris noſtri Abraham ſuſceptum eſt. Et benedicta veſtra † ſit ciuitas, in qua habitatis. Ipſa enim ſapientum eſt ciuitas, & mater, Edeſſa: quæ quidem etiam palam atque manifeſtè ex ore Chriſti Domini benedicta eſt per ſuos diſcipulos, noſtros verò Apoſtolos. Nam quando Rex Abagarus, qui hanc ciuitatem exſtruxit, rogabat, exciperet eum qui peregrinus in terris apparuerat, Saluatorem inquam vniuerſorum, & Dominum Chriſtum, dicebat: Omnia audiui, quæ à te facta ſunt, & quæcumque à reprobis & aſpernantibus te Iudæis paſſus es. Veni igitur huc, & nobiſcum habita: habeo enim mihi ciuitatem hanc exiguam, quæ tibi & mihi ſufficiet. Cuius etiam fidem admiratus Dominus, mittens eò per † nuntios, perpetuò ciuitati illi benedixit, firmans ipſius fundamenta: benedictioque illa inhabitans in ea permanebit, donec Sanctus è cælo apparebit IESVS Chriſtus Filius Dei, & DEVS ex Deo. Nemo igitur veſtrum à propoſito deficiens, infructuoſus recedat. Nam qui aliquid afferre decreuerit, & illud † deſeruerit, iniuſti Ananiæ † mortem patiatur: qui quidem ſanctiſſimum Dei ſpiritum tentare voluit, Apoſtolos verò latere; & reprehenſus cecidit ante pedes ipſorum.

Hæc porrò me adhuc loquente, vir quidam ex illic adſtantibus, valdè illuſtris, ab immundo correptus ſpiritu, è veſtigio ad lectum cecidit; & vociferans, † volutabatur. Ipſe autem dixi ad illum: O homo, quid à te factum ſit, edicito? Et in verbi præcepto, mox ſurgens ille reſpondit: Attuleram (inquit) hoc neſcio quod pretioſum indumentum, vt tecum deponeretur: at nos † damnaſti, vetans ornatiore te cultu ſepeliri. quare cœpi mecum ipſe ita reputare: Si nullo modo hiſce veſtibus indui velit, quid neceſſe eſt omninò veſtem hanc proferre, ac prodere? quòd ſi dari egentibus imperet; cùm alijs rebus atque pecunijs abundemus, indigentibus diſtribuemus quantum opus erit.

Reſpondens autem, dixi ad eum: Vade, & quod decreuiſti, perfice. Cumque pro eo oraſſem, ac manus ſuper ipſum impoſuiſſem; ſanatus eſt, & ab immundo ſpiritu liberatus. Et denuò dixi: Admoneo & interdico, ne quiſquam cereum mihi in exitu meo accendat: ne ita æterno igne † conſumatur. Quid enim homini proderit gloria corruptibilis ignis, qui à proprio igne comburetur? nam quando formidabiliſſimus ille ignis apparebit; in eo, qui obnoxius illi erit, conſumetur. Satis ergo mihi ſit mei ipſius dolor: neque alia à vobis mihi pœna ſuperinducatur. † Deſinat ac ceſſet in me, fratres, quoniam defecerunt in dolore dies mei: & ille me circumdedit laqueus, quem non præuideram: venitque inqui-

Marginal notes:

† al. in ſempiternam nominis veſtri memoriam, &c.

NOTA.

† al. propter conſilium.

Actor. 20.

† al. recipio autem.

† al. dabit.

Matth. 10.

† al. in nomine ipſius.

Gen. 8. 22.

† al. erit.

EDESSA.

Abagarus rex vt Chriſtum ad ſuam ciuitatem Edeſſam piè inuitârit.

† al. per Angelos æternos ciuitati illi benedixit.

† al. ſpreuerit.

† al. ſortem ſuſtineat.

Actor. 5.

† al. [illegible] i. adiattabat.

† al. corripuiſti

Miraculum hominis à dæmone liberati.

† al. conſumamini.

† al. Plorate, ô fratres, ſuper me, quoniam, &c.

Section letters (right margin): A, B, C, D, E

A inquiſitor meus.& laqueis† truculenter me diuexantes,abducunt feſtinanter ad pœnam, tamquam ſatellites: trahuntque me in terram mortuorum, & in regionem quam non noui. Rogo atque obſecro te,Saluator,Dux,& Creator meus: ne me affligens,miſerum reddas; & conterens, me dolore afficias, atque† condemnes.Si enim dignè,ea quæ à me geſta ſunt, perſcrutatus fueris; vndique ruina me circumdabit.Nam quando hæc omnia mea opera commemoro; intolerabilis timor ac tremor ſuper me cadens,conterit me: & graui quodam horrore conficior, propter retributionum atque pœnarum exſpectationem,quæ in illo cernuntur ſeculo; tremoreque corripior,& ferre nequeo. Et palam dentes mei concutiunt ac perturbant me,illic propter horribilem Iudicij ſententiam ſtridentes atque dolentes. Oro vos quoque, dilectiſſimi, ne cum aromatibus me ſepeliatis. B Non enim inſipienti ac ſtulto conueniunt† delitiæ: ſed neque gloria decet inglorium; neque alius boni odoris fumus eum, qui† putredo eſt, & puluis terræ. At date vaporationem fumi boni odoris in domo Domini; & me orationibus potius veſtris comitamini, & aromata Deo offerte: me verò fletibus ſepelite, in doloribus conceptum: & pro† ſuaui odore, aromatibusque pellucentibus, veſtris me orationibus atque deprecationibus adiuuate,obſecro,ſemper mei in ipſis memoriam facientes.Quid enim mortuo proderit ſuauis odor, iam ſenſu carenti? Veſtra porrò incenſa adolete in domo† Dei,ad gloriam & laudem ipſius: quoniam & ipſe ibi inhabitat.

†al truculentis.

PRECATIO.

†al κατακλάσῃς, id eſt, verberes.

†al.honores.

†al. qui putredo terræ eſt,& puluis ac cinis, &c.

†al & pro ſuaui odore aromatum, veſtris me adiuuate precibus,&c.

†al.Domini.

Cur porrò corpus corruptioni obnoxium, illuſtri & inuſitata veſte inuoluis; quæ quidem iſtud haud quaquam incorruptum retinebit? quare potius terreſtre corpus matri ipſius terræ relinquito:quoniam ex ea ſine† ſpiritu ipſum ſumC ptum eſt,& non conſentanea eſt ipſi vana gloria. Virum autem inclytum ac glorioſum decent diuitiæ: at pauperi humilitas conuenit: & generoſos quidem decet regnum; infimis verò, militiæ conuenit conſolatio, † diſcernens conſolationis gratiam. Neque in veſtris monumentis me vſquam depoſueritis: non enim loculi veſtrorum monumentorum ex captiuitatibus meis me redimeent. Cauſſam verò ac rationem habeo,vt cum Deo meo habitem, inter peregrinos & aduenas: quandoquidem & ego aduena ſum & peregrinus,ſicut & illi. Cum ijs ergo† quieſcere me faciatis: quoniam omnis caro,fratres mei, ei adhæret, cuius eſt particeps: & quilibet homo ſuo gaudet† ſimili atque conſorte. In cœmeterio igitur, vbi contriti iacent corde,ibi me deponite ac tumulate: vt quando Filius Dei veD nerit,& reſurgere illos fecerit,atque reformârit; cum eis me ſanet, reſuſcitetque. Reſpice,Domine,ad humilitatem †,& ſupplicationem meam; & rogo te, vt miſerearis mei,dignumque me facias,vnigenite Fili Dei: neque pro rebus à me in vita geſtis,retribuas mihi. Nam ſi iniquitates obſeruaueris, Domine, Domine quis ſuſtinebit? Et ſi ſecundùm maieſtatem tuam reddideris nobis; quis in iudicio tuo miſericordia dignus cenſebitur? Omne enim os, inquit Scriptura, obturabitur: & totus mundus ſubditus fiet Deo.Non autem hæc adfero,tamquam gratiam ſpernens: nam ea loquor, quæ ſcripta ſunt, clementiſſime † Chriſte. Quæ enim vtilitas in ſanguine meo, ſi in ignem ardentem miſſus fuero? Age igitur iugiter mecum, ſecundùm conſuetudinem miſerationum tuarum: & in eo gratia tuæ cognoſcetur pietatis,atque clementiæ. At licet iudicium vniuerſæ terræ feceris, ſicut gratia tua declarat ac poſtulat; non ſaluabitur vnus ex millibus: & ex decem E millibus non redimentur duo.

Simile eſt in vita S.Pauli primi eremitæ, apud S. Hieron.

†ἄπνουν.

†al. agnoſcens.

†al.me ſepelite.

In cœmeterio ſepeliri cupit.

†al.ad humilitatem ſupplicationis meæ.

Pſal.129.

Rom.3.

†al patientiſſime Domine.

Quid igitur? Ego enim † humilis atque abiectus Ephræm, præ dolore deficiens† loquor.Si ergo aliquis perſuadere volens,dicat mortalium iudicium non fieri: ſed æquabuntur,inquiens,iniuſti & peccatores iuſtis & probis, atque veridicis; & humiles ac boni improbis & † impijs? Non poſſunt iſta ſic inter ſe adæquari: nam impoſſibile eſt lucem conſumi,atque offuſcari à tenebris. Quomodo enim fieri poteſt,vt iuſtus Abel,fratricidæ & iniuſto Caim adæquetur? Aut qua ratione id facilè fieri poteſt,vt in eodem iuſti & iniuſti commorentur loco? Vociferantes enim,diras atque intolerabiles edent voces miſeri,& infelices reprobi. Rogo & obſecro te Saluator,& totius bonitatis filium IESVM Chriſtum Dominum noſtrum; non vt adæques peccatores iuſtis: ſed vt miſerationes tuas extendere digneris ſuper me,& ſuper † humiles conſortes meos.

†al. miſer & infelix.

†al. loquar?

†al. ſuperbis.

Gen. 4.

†al. & ſuper pauperes meos.

Quòd igitur prius à me dictum eſt, iterum dicam, & ab eo non recedam, mi Domine. Quoniam niſi miſerationes tuas præclaras ſuper nos extenderis; nemo noſtrum adſpiciet vitam. Vnum enim Deum eſſe bonum, teſtantur omnes mortales. Non autem quia peccator ego ſum, hæc dico: vſitatum quippe eſt ſacræ Scripturæ, ea quæ à me nunc dicta ſunt, paſſim referre. Quieſce ac deſine, ô Ephræm, dicit mihi Angelus apprehenſor meus, & redargutor. non enim continua tua ſuſpiria tibi proderunt: quandoquidem acerbi ſatellites, qui ad te miſſi ſunt, non mitigantur donis. Et duriter † reſpondens, ad me dixit: Os tuum obſtrue deinceps: non enim conſortes tui perditi ſunt. Inter hominum quippe generationes, peccator cunctos arbitratur ſibi eſſe ſimiles: & qui cæcus eſt, ſimiliter ſibi ipſi ſimiles exiſtimat ſuos propinquos atque vicinos. A

†al. loquens.

Accedite ad me igitur, ô fratres mei, & extendentes componite me: nam ſpiritus meus penitus defecit. Et comitamini me in pſalmis, atque orationibus veſtris: & aſſiduè pro mea paruitate, † oblationes facere dignemini: & quando diem trigeſimum compleuero, mei memoriam faciatis. Mortui enim, in precationibus atque oblationibus, commemorationis ſanctorum viuentium beneficio afficiuntur. Et videte in rebus etiam creatis ſingulis aliquid ſimile: veluti, germen vitis, racemusque acerbus in agro, & vinum expreſſum in dolijs eſt, atque in ædibus. Quando igitur racemus in vite maturuerit, tunc vinum agitabitur, ac de ſua quodammodò natura recedet, quamuis immotum domi eſſe videatur. Similiter etiam de cepa intelligite: cùm enim in domo fuerit aliqua arida, & aliqua in agro ſata; eodem tempore quo hæc ſuam viriditatem explicat, etiam illa domi arida germinat. Si igitur creaturarum fœtus ſic inter ſeſe conſentiunt: quanto magis mortui in † viuentium commemorationibus atque oblationibus recreabuntur? Quòd ſi mihi ſcitè reſpondeas, hæc naturam rerum creatarum ſequi: intelliges te eſſe primitias quaſdam creaturarum Dei. Quòd ſi adhuc non te ſimile conuincit, niſi teſtimonium quoque adduxero; audi patienter quæ ſcripta ſunt: & ſi volueris, prudenter etiam intelliges, quæ dicuntur. B C

†προσφορὰς.

DIEM TRIGESIMVM DEPOSITIONIS SVAE, CELEBRARI PETIT: ET PRO SE DEFVNCTO ORARI.

A SIMILI.

†al. in memorijs veſtrarum oblationum recreabuntur, côſentientque?

Seruus Dei Moyſes, in benedictionibus, nonne Ruben ad tertiam vſque generationem benedixit? Si ergo non redimuntur mortui: qua de cauſſa Ruben vſque ad tertiam generationem benedixit Moyſes? Et ſi non eſt reſurrectionis memoria; audi quid clamet Apoſtolus Paulus, dicens: Si omninò mortui non reſurgunt, cur & baptizantur pro mortuis? Qui enim erant ſub lege, ad exſpectationem reſurrectionis in myſterio detinebantur concluſi, in eam fidem quæ reuelanda erat. Sicut legiſtis, quòd in oblationibus ſacrificiorum, Sacerdotes † in lege mundabant etiam eos qui ſuis iniquitatibus in bello vulnerati erant: pleni enim operibus iniquitatis, & ijs quæ ſcripta ſunt, tenebantur. Quanto autem magis noui teſtamenti Sacerdotes Chriſti, delere meritò poterunt debita eorum qui decedunt in ſanctis oblationibus & precationibus linguarum ſuarum? Cùm verò ad memoriam mei faciendam acceſſeritis; videte fratres, ne quiſquam in ſancta peccet: ſed attentè, & reuerenter atque humiliter, & ſanctè ac purè inuigilate. non quòd grauiorem damnationem promereatur peccatum ex lubricitate carnis commiſſum, ſupra cætera † ipſi inſita: ſunt enim alia peccata longè † illo grauiora atque deteriora. Miſerabile tamen hoc mihi impendere videtur, quòd fortè occaſione honoris atque memoriæ, ob † inordinatas veſtras actiones, rationem pro vobis reddam Deo meo. Fortaſſe enim in iudicio iſtud mihi obijciet, dicens: O Ephræm, horum omnium tu cauſſa fuiſti & auctor: quippe qui, huiuſmodi † homines laſciuos congregaueris. Scriptum eſt enim: Fornicatores, & adulteros iudicabit Deus. Et quid † dicemus ad hoc, fratres mei chariſſimi? Quod paullò ante dixi timore correptus, etiam nunc dicam, quòd ſcilicet quem Deus iudicabit, remiſsè atque indulgenter cum illo agi cenſendum eſt. Dum iudicamur enim, inquit Apoſtolus, à Domino corripimur, ne cum hoc mundo iudicemur. Nam ſicut modicum fermentum totam maſſam corrumpit: ita otium cogitationis malorum diffuſum, totum corpus comburit. Et ſicut ferri rubigo ipſum conſumit: ita quoque ab hominibus commiſſum peccatum repugnat grauioribus ipſorum † membris: & iam ab eis perpetratum, conſumit atque corrumpit eos, qui viam ipſius adimpleuerunt. At qui ipſum non D E

Deut 33.

1. Cor 15.

Galat. 3.

†al. qui erant Sacerdotes in lege, etiam peccatores in bello vulneratos mũdabant, &c.

†συμφυτοῦ αὐτῷ.

†al. his iniquitatibus.

†ἀταξιῶν ἕνεκα ὑμῶν.

†ἀσελγεῖς ἀνθρώπους.

Heb. 13.

†al. Et quid dicemus amplius, fratres dilectiſſimi?

1. Cor. 11.

1. Cor. 5. & Galat. 5.

†μέλεσι.

perpetra-

Digitized by Google

A perpetrauit, eſt tamquam ad vnum diem permanens * viator in aliquo diuerſo- * παρόδιος. & al. παροδίτου.
rio, vnde poſt abit. Sic longiori tempore apud ipſum commoratum exilium, tan- procum, al. pet-
dem ſeſe in fugã proripiet. Præterit enim mortale hoc corpus, & induit immor- per. παράδει-
tale atque cæleſte: & cùm interierit, tunc efficaciter incorruptibile reſurget, om- σος. i. paradi-
nis corruptionis expers. Ecce etiam clariſſima & iucundiſſima Eccleſiæ lucerna ſus) hic legitur.
Paulus, ante* voces has noſtræ imbecillitatis vſurpat, aut etiam confirmat, cùm * προαναφωνεῖ.
ait: Quod ſeminatur in corruptione, ſurget in incorruptione. Sed enim huc agi- 1. Cor. 15.
te diſcipuli mei: quod reliquum eſt, ſitis benedicti in fortitudine boni paſto-
ris, ſanctiq; magiſtri, I E S V Chriſti Domini noſtri, qui eſt Deus ex Deo. Et quam-
uis non ſim ego ſicut Noë: vos tamen benedicti ſitis, vt Sem & Iaphet. Et licet non Geneſ. 9.
B ſim vt Melchiſedech: vos tamen efficiamini, vt Abraham. Et ſi non ſim ego velu- Geneſ. 14.
ti Iſaac: vos tamen accedentes ſitis benedicti, vt Iacob. Et tametſi non ſim vt Moy- Geneſ. 27.
ſes: vos ſitis, vt Ieſus filius Naue. Et ſi non ſim ego, vt Elias: ſuſcipite me vos dupli- Deut. 31.
ci ſpiritu, ſicut Eliſæus Propheta petijt. 4 Reg. 2.

Incipiam autem & apud vos, mei diſcipuli, vobis bene precari. Amba * vir ad- * al. Abba vir
mirabilis, Chriſtus magnificet monumentum tuum ſuper terram: fiatq; perſona al. Abram, &
tua prope Angelos maieſtatis Dei: & ſimilis reddaris magno Moyſi; vt omnes al Ambaner,
adſpicientes te, intelligant te ſeruum eſſe Dei electum. Et tu Abraam, quia * ve- vir admirabi-
niens adhæſiſti mihi, exaudiat te Deus Abraham in orationibus & deprecationi- lis, &c.
bus tuis: & priuſquam os tuum aperias, impleat illud ſapiẽtia & intellectu. quem- * al. lubens ad-
admodum alibi ait Propheta: Dilata os tuum, & implebo illud. hæſiſti mihi. Pſal. 80.

Symeon, tibi dico, exaudiat te Deus, quando rogaueris eum in orationibus tu-
C is: & in ſupernam ciuitatem ingrediaris. Impleatur ipſius Eccleſia, ſicut poculum
* miſtum populorum, non credentium in ſaluationem. Veniant ſponſæ in con- * al. miſtura po-
ſpectum tuum, & incluſæ in doctrina tua. Quarum quidem ſponſæ, ſunt matres: pulorũ deſide-
recluſæ autem tanquam ſub iugo * aduerſarij, detinebantur. Veniens * autem rantiũ ſaluari.
Chriſtus has liberauit, audientes à te parabolas prudentiæ, vt doctrinam vitæ * τοῦ ἐναντίου.
Spiritus ſancti ex te perciperent, & ſalutem à te animarum conſequerentur. Et ſic- * al pro quibus
ut ſapiens medicus in * parabola indigentium: ita in poſſeſſione percurrat au- Chriſtus has li-
ditus tuus. Maras vir Galilæus, manſuetus, & * ſimplex, humilis, & rectus: man- berauit. Audi-
ſuetus, inquam, non natura, ſed libera voluntate, tamquam in ſpe Dei decertans: entq; ex te para-
in meis adiuuiſti me perturbationibus. Ipſe igitur Deus mercedem tuam inter pi- bolas, &c.
os tibi reddat, quam cum Sanctis omnibus accipies. * al. in caſtris. * al. pro [illegible]. eſt [illegible], i. di-ues, abundans.

Zenobius, vir * Giſdrazæus, quod interpetatur venatorius vir, & exercitatus, ac * al. γῆς ἐργάτ.
potens, validusq; bellator: fiat ſermo tuus inſtar ignis, & iniquorum conſumat al. Sigalæus.
D multitudinem. Et ſicut flamma ſyluas condenſas pertranſiens, ita tua ipſos delin- al. Gizaræus.
gat diſciplina: & erudiaris omni cognitione Dei. Et ſicut Dauid, illuſtris, vincen-
do ſceleratum Goliath, declaratus eſt: ita & tu per cõtemplationis exceſſum atq; 1. Reg. 17.
exſtaſim, errantium animas vinces. Induere armaturam Sanctorum, & galeam
* ſpem ſalutis, firmamentum ſanctorum Apoſtolorum: quæ quidem Sanctorum * al. ſcutum
armatura, eſt Spiritus ipſe ſanctus: & galea ipſorum fortitudinis, eſt * digitus Dei. ſalutare.
Sit tibi comes, & auxiliator ſemper ipſe pius & miſericors Dominus: qui num- * al. columna.
quam in vlla re deficiet.

Væ tibi * Paullona: cuius mater, ex mulieribus maledicta. Væ ventri, qui te * [illegible]
peperit: quoniam perditionis omnium hæreſum particeps factus es, & prædonũ
* ianua ingrederis: opera enim tua, omni nequitia atque flagitio plena ſunt. De- * al. & prædonũ
E nudatus, proiectus es à gratia: & tamquam Iudas Iſcariotes proditor factus; & ex omnem prædã
cunctis tuis ſtudijs confuſus. * Columna enim huius, ſedes eſt, quam tu dereli- cogis.
quiſti. Horribile verò prodigium ipſe in tuo oſtendet corpore, qui cælum ſuſti- * al. Columna
net, & in quo omnis creaturæ natura conſtituta eſt atque firmata: quoniam quę- enim ſedis hu-
libet in ipſo creatura fundata eſt, mare & plenitudo eius. Confiſus quippe es in ius, quam tu
arundine fracta, derelinquens Chriſti baculum, atque armaturam; quæ infirmos deſeruiſti, pro-
conſolidat, & omnem paſſionem ac morbum tum animi tum corporis curat, ſa- digium oſten-
natque. Arouandran * vir effrœnis atque rebellis, quia voluiſti congregationes det in corpore tuo.
Chriſti Eccleſiarum à Spiritu ſancto congregatas demoliri atque exterminare; ex * Ἀρουανδράρ.
ea, quæ ſub cælo eſt, deleatur memoria tua; & non inueniatur in libro viuentiũ: al. Ἀρουανδάρ.
quoniam dereliquiſti vinum vitæ, * Chriſti nimirum ſanguinẽ, & panem cæleſtẽ, & al. Ἀρουάδαρ. * al. Dei.

hoc eſt, corpus Chriſti, ac Saluatoris noſtri: & comediſti cibum victimarum con- A
*al. fæcem.
taminatarum, & bibiſti * vinum peccatorum, fel turbidum. Verbum Dei, ac Filius Patris, in quem os tuum impium maledicta conieciт ac blaſphemauit, acuta atq; ſubtili inquiſitione exquirat à te exprobrationem atque contumeliam in ſe factã:
Hæreticorum catalogus.
ſimiliterque ex omnibus hæreticis, Arianis inquam, & Manichæis, Catharis, & Ophitis, Marcioniſtis, & Eunomianis, & Euchitis, atq; Cauchitis; Paullianis, & Valentinianis, Vitalianis, & impuris Borborianis: reliquiſq; omnibus nefarijs, qui *ligna venerantur, & lapides, Solem item ac Lunam. cuiuſmodi etiam ſunt Augures, & Aſtronomi, qui diuerſimodè ſeparati ſunt aduerſus ſanctam maieſtatem puræ & immaculatæ Trinitatis, Patris, & Filij, & ſancti atque viuifici Spiritus.
* al. qui lignis ſacrificant atq; lapidibus, Soli item ac lunæ, &c.

Benedictus, qui catholicam ipſius elegit Eccleſiam, veluti ſanctã agnam, quam lupus corruptor non contriuit; & immaculatam columbam, quam non eſt aſſecutus qui eam perſequebatur, vt elideret atque deleret aſtutus ac * callidus venator accipiter. Nam poculum in manu Domini eſt, vini fæculenti: & ex eo bibũt B
* κακοτεχνία.
Pſalm. 74.
cuncti Apoſtatæ Chriſti, diuiſores ſanctæ, & * omni principio carentis, Trinitatis: & veritatis hoſtes, Iudæorum inquam genus, cùm bibiſſent, euomuerunt, crudeliterque impetum aduerſus Saluatorem noſtrum IESVM Chriſtum fecerunt. & nihil mirũ: nam rabidus canis furore atq; inſania percitus, etiã propriũ mordet Dominũ: quemadmodũ & Iudæi fecerũt, & adhuc * faciunt; ac quaſi rabie quadã agitati, ſuũ diffamãt & blaſphemant Dominũ. Nos verò * glorificemus ſuperexaltatũ Deũ vniuerſorũ: cui appropinquare nequeũt Apoſtatarũ * poſteri. Si enim ipſis fuiſſet aliqua opinandi ratio, ꝙ etiã peccatores in cælũ aſcendere poſſent; omninò diſſentientes etiã ibi diſcordiã ſeminaſſent, in domo inquã pietatis, in cæleſtibus tabernaculis: quomodo antiquis tẽporibus, horũ maiores in * terra Chaldæa per turris ædificationẽ omni ſtudio in cælum aſcendere contendebant, & delapſi ceciderunt à gratia repulſi, inaniter ac fruſtra iniquè agentes: atq; ideo etiam C
* al. μονάρχȣ i. quæ ſola ſuperat, & regnat, ac dominatur, &c
* al. patiuntur.
* al. glorificabimus.
* ἐπίγονοι.
* al. in Chaldeæ turris ædificatione.
Gene. 11.
confuſæ, & disiunctiſſima ſeparatione diuiſæ ſunt omniũ ipſorũ linguæ. Si igitur illos, qui iſtud mali conati ſunt, adeò vehemens inuaſit calamitas, cùm vellent aſcendere in * locum atq; regionem ſupercæleſtiũ Sanctorum, ac vigilantiũ diuerſorium; & merces eorũ ita apertè in ipſorũ capita recidit: quomodo non magis condemnabuntur, & ſupplicio digni cenſebuntur, qui Apoſtaſiæ ſeparationem diſſeminare cogitant in cordibus mortaliũ, aduerſus Deũ Patrem, & vnigenitum ipſius Filiũ, & Spiritũ ſanctũ? Meis igitur præceptis, atq; doctrinæ ſedulò operam dantes vt mei diſcipuli, à Catholica ne deſciſcatis fide; quam & ipſe à teneris annis acceptam, immobilem atq; inconcuſſam ſeruaui; neq; ab illa in aliquo dubio ac ſchiſmate, deflectatis. Si quis verò dubitauerit, aut contra Deũ, ſanctamq; eius Eccleſiã impingens ac diffluens, ſeparatus fuerit; ſpirans adhuc & viuus in infernum detrudatur: & particeps hæreditatis maledictionis Caim reddatur, gemenſq; D
* al. in chorum ſanctorum cæleſtium, &c.
A Catholica fide non recedẽdum, admonet.
Gen. 4.
ac tremens ſit ſuper terram. Et quicumque Patre Filium minorem fecerit; inhumatus & abſq; ſepultura ipſe etiam viuus in terram pariter deſcendat. Si quis verò aduerſus Spiritum ſanctum diſſenſerit; talis in iudicio miſericordiã nõ obtineat. Et ſi quis aduerſus Catholicam Eccleſiam ſeſe extulerit; leproſus fiat, inſtar dementis ac ſtulti Giezi. Quicumq; porrò rectam intelligentiæ fidem dereliquerit; conſtringatur iniquitatis funiculo proditoris Iudæ. Quam enim ego accepi fidem, * hanc à ſanctis didici Apoſtolis: ipſique cùm eam à Deo percepiſſent, omni creaturæ prædicãrunt. Intolerabilis ergo, & euitanda ſummopere iniquitas eſt, in Deum blaſphemia: cuius vos eſcam atque illecebras fugite apertè, ô mei diſcipuli. Siquidem in Deum vniuerſorum, apoſtaſiam is prædicat; qui * blaſphemat, & fundamẽtum verbi fidei emouet. Noſque graui ſeruitute * oppreſſi à moroſa carne, erigere nos facile nequimus. E
CONTRA IMPIOS HÆRETICOS.
4. Reg. 5.
* al. eã ab Apoſtolis ſanctis tenere didici.
* al. blaſphemijs efficitur.
* δουλαγωγούμενοι ὑπὸ τῆς ὑπούλου σαρκός

Ne ergo peccatis peccata cumulemus. Exſpectationem autem habeo ſpei in hoc, & conſolationem dilectionis coram Domino, quòd nullatenus Dominum in tota vita mea maledictis inceſſerim: & ſermo * ſtultus non prodijt ex labijs meis. Eos enim qui oderunt te Domine, perfectè odio habui: & inimicos tuos prorſus abominatus ſum. Verborum meorum memoriam, fratres mei, veſtris inſculpite cordibus: nam & eorum ab initio auctor mihi extitit Deus. Et hæc vobis in Deum ſit * exercitatio: vt ſcilicet, vigilias aſſiduas, pſalmodiaſque, ac ieiunia,
* al. inſipientiæ.
Pſalm 138.
* γύμνασμα

Digitized by Google

A ieiunia, & fidem diligatis: & ſemper Dominum * omnium, & Saluatorem noſtrum IESVM Chriſtum ſperetis atque exſpectetis. *al. vniuerſorum.

Habere nos præterea cum charitate oportet etiam hoſpitum ac peregrinorũ ſuſcipiendorum curam. Nam qui peregrinum ſuſcipit, planè is * Deum ipſum ſuſcipit. Videte ergo, ne quis peregrinum talem dicat: ſed quilibet potius veſtrũ, eum vt proprium appellet membrum. Et circa fidem maximè eſtote conſtantes, cauentes vobis ab aduerſarijs, iniquitatis inquam operatoribus, & vaniloquis, & ſeductoribus. Quod quidem etiam Apoſtolus dicere atq; docere non neglexit, vbi ſic loquitur: Scitote quòd poſt diſceſſionem meam intrabunt ad vos lupi * graues, non parcentes gregi; loquentes peruerſa, vt * auellant diſcipulos poſt ſe. Et alibi in Euangelio, dicit Dominus: Qui veniunt ad * vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ipſi ſunt lupi rapaces: verba quidem, inquit, dulcia habentes, B cor autem plenum felle & amaritudine. Et veſte quidem induti ſunt lugubri, cùm ſint ipſi diſcipuli ab initio, inuidentis nobis Diaboli: quapropter & illius ſunt * zizaniorum ſemina. Omni igitur ſtudio atq; diligẽtia vobis cauentes, fugite iſtorum conſuetudinẽ. Clarũ autẽ vobis huius do exemplũ, chariſſimi, de pagano ac ruſtico: qui, ſi cõſiſtens inueniatur in loco regio, licet etiã nihil mali atq; abſurdi viſus fuerit perpetraſſe; nihilominus velut temerarius dedecore afficietur, & in iudiciũ adductus examinabitur ſecũdùm leges, tãquam peregrinus nimirum talis loci.

Hoſpitalitas commendatur. *al. Chriſtum. Actor. 20. * vulg. rapaces. * vulg. abducãt. Matth. 7. * al. intrabunt. Matth. 7. 13. * al. Zizania abſq; (ſemina.) Ab exemplo alicuius ruſtici.

Ne igitur ſimul cum illis ſedeatis in concilio vanitatis eorũ, & ne inueſtigetis ſemitam cogitationis ipſorum. Parum * enim intereſt, an cum dæmone quis habitet, an cum viro Apoſtata, & deſertore iniquo: adiuratus enim dæmon, præ timore aufugiet; cùm ibi permanere nequeat, vbi Chriſtus aduerſus ipſum nominatur.

Hæretici vt vitandi. *al nihil enim intereſt.

C Tu porrò ô homo cùm foris in Chriſti corpore ſis; ſi intus quoq; in ſpiritu ipſius es, perfectus homo * Dei es. Quoniam vir qui non accepit baptiſma, ſimilis eſt domui cuidam præparatæ Regi, quam nullatenus Rex habitauit. At ſi iniquũ & infidelem adiuraueris; dupliciter hic ſua malitia vtetur: neque quidquam de ſua inſania remittet. Adiurari autem magis poſſunt impuri dæmones, quàm perſuaderi iniquitatis filij. Siquidem dæmones Filium Dei confitentes, dicunt: Tu es Chriſtus Filius Dei. At principes & prædicatores Apoſtaſiæ, Iudæi * inquam, & Pauliani, impij & Chriſtum oppugnantes pertinaciter contendunt, referuntq; ipſum nõ eſſe Filium Dei. Et vide effrænatos atque acerbos eorum mores. Auctor ac princeps Apoſtaſiæ ipſorum, exclamat, & dicit: Quid nobis, & tibi, IESV Fili Dei? Et ipſi aſſiduè negant. Si ergo fieri poteſt, vt ſterilis ſalix in loco arido & ſicco germinet: fieri quoq; poterit, vt aliquando Apoſtata erudiatur. Nam elatæ mentis D conſilia & ſenſus humiliabuntur, ſicut prophetæ videtur Eſaiæ, prædicãti: Omnis mons & collis humiliabitur, & erunt praua in directa, & aſpera in vias planas.

* al. Chriſti es. Matt. 4. Luc. 4. * al. Pauliani cum Iudæis, impij & oppugnatores Chriſti. Matt. 8. Lucæ 8. A SIMILI. Eſai. 40.

Si igitur Salix ſterilis in aſpreto quandoq; germinabit; etiam propheticus nobis ſermo confirmabitur: & plura atque maiora ijs, euenient. Et * accedent prædones & iniuſti ad diſcendam veritatem. Sicut autem coruus nequit vnquã fieri albus: & ſi hic inalbuerit, etiam malus efficietur bonus; & accedens, quod bonum eſt addiſcet. Contigit verò interdum, vt hyberno tempore, decidente niue, coruus * aliquamdiu albus viſus fuerit, licet aliàs ſua natura is obſcurus ac niger eſſet: ſimulatq; enim ſeſe ad volandũ incitauit, totamq; à ſe niuem excuſſit, eodem quo antea colore videntibus apparuit. Similes quoq; huic ſunt peccatores: quippe qui, cùm ad breue tempus compuncti oſtenderint * temporarios pœnitentiæ fructus, futuri iudicij verba formidantes, eò quòd in tempore atq; propoſito compunctionis eorum ſtabiles non permãſerint, paullò poſtea quaſi omnium obliti, iterum ad priſtinum vitiorum locum abripiuntur. E

* al. Et accedent ſponte iniuſti ad cognoſcendam viam veritatis. * al quandoque. SIMILIA. * al. temporaneæ.

Audite inſtituta atque præcepta mea, ô diſcipuli mei, * eaque ſemper memoria tenete: neq; à via veritatis * recedatis: neque traditiones & admonitiones meas declinetis. Cùm autem bella audieritis, & tumultus in creatura; ſcitote quòd in ianuis adſit finis: & ſpem ideo veſtram firmiter conſtanterque retinete. Scriptum enim eſt, fore vt cuncta fiant, quæ in Scriptura dicta ſunt. Nam cælum (inquit) & terra pertranſibunt: iota autem vnum, aut vnus apex de lege præterire non poterunt: quemadmodum Dominus & magiſter noſter per ſemetipſum iurauit & dixit. Noſtis autem ipſum veracem eſſe, & numquam mentiri. Vt ergo ad-

* al & mei ſemper memineritis * al excidatis. Matth. 24. & Lucæ 21. Ibidem & Matth. 5. Ibidem.

ſtare

* δικαιοκρισίας

ſtare queamus incorrupto & immutabili iuſtiſſimæ * ſententiæ Iudici; demus ſe- A
riò operam, vt noſmetipſos per bona opera perfectos atque integros in patientia aſſiduè reddamus.

Sequentia non ab Ephræm in ſuo Teſtamento relata, ſed a diſcipulis poſt ipſius obitum verbis Teſtamenti attexta ſunt.

*al. fac quæ decreuiſti.

Interea verò dum iſta cum lachrymis Sanctus ac beatus vir præciperet atque mandaret, & totius ciuitatis multitudo circumſtaret ac fleret, mulier quædā nomine Lamprotate, magni Ariſtidis filia, ſemota hinc inde virorum & mulierum turba, procidit ante pedes eius, & dixit: Per Deum tuum, quem à iuuentute tua, vſque ad ſenectutem dilexiſti, permitte mihi ancillæ tuæ, vt exiguum loculum, ſicut præcipiendo adiuraſti nos, facere poſſim, in quo venerabiles Reliquias tuas recondam. Ille autem ſuſcepto atque probato propoſiti illius feruore, dixit ad illam: Mulier, vade: fac * quemadmodum tecum propoſuiſti: & alias hoc facere volentes, ne impedieris. Ex marmore autem, caue monumentum B
mihi feceris: nihil enim mihi vana gloria proderit.

*al. grauiſſimū
* ἐν δίφροις
*al. pium ac fas eſt.

Adluſio fit ad Euam.

1. Cor 11.

Matth. 7. Luc 6.

Ez. ch. 18.

Mandatum porrò hoc * breuiſſimum tibi impono, quod, vide vt ſerues: Ne prorſus * in lecticis ſedeas. neque enim pium * eſt ac ſanctum, neque licitum, vt homo ad geſtamen mulieris ſuas ceruices reclinet; & ſatellites ſuis humeris circumferant eam, quæ nobis interitus ac mortis cauſſa fuit: ſiquidem Chriſtum ad cuius adorationem accedis, ipſum iugo ſubijcis. An non legiſti, vel audiſti, quòd omnis viri caput ſit Chriſtus? Et cùm quidpiam alicui metiris; memento reſurrectionis vniuerſalis, & actionum noſtrarum retributionem ibi nobis futuram à Deo. Nam in qua quis menſura emenſus fuerit, eadē remetietur illi. Quin & ipſum fortè Deum audiſti dicentem: Vnumquemque ſecundùm vias veſtras, & iuxta ſtudia veſtra, iudicabo vos, domus Iſrael: viuo ego, dicit Dominus.

*al, & in æterno gehennæ igne cum iniquis cōputetur portio mea.

Tunc iurauit puella coram circumſtante populo, dicens: Per Deum, cui conſtanter à iuuentute tua vſque ad ſenectutem inſeruiſti, in poſterum non ingredi- C
ar lecticam: & non ſubibit homo amplius geſtaturus lecticā meam. Quòd ſi mentita fuero; veniat in eadem hora, romphæa reſolutionis atq; euerſionis in iuuentute mea: & * in futuro igne, portio mea cum impijs computabitur. & ſi mandata tua tranſgreſſa fuero; in exemplum proponar, coram tota Dei Eccleſia.

*al. libro viuentium, in regno cæleſti inſcribet.

Beatus autem vir reſpondens, ad illam dixit: O filia, priuſquā deficiam ac moriar, benedicam tibi ſecundùm propoſitum atq; deſiderium tuum. Non deficiat ex ſemine tuo, Sanctorum doctrina vſque in ſecula. Cùm venerit Chriſtus ad mutandum cælum & terram, ipſe memoriam tuam in libro * vitæ inſcribet in regno cælorum. Et pax Dei, quæ Sanctos ſertis coronat immaculatis, in vocatione præmium tibi largiatur, ſecundùm cor tuum. Quoniam Deo & Patri conuenit gloria, & vnigenito Filio adoratio, & Spiritui ſancto maieſtas atque magnificentia, ante omnia ſecula, & nunc & ſemper: & in generationum generationes, per D
infinita ſecula ſeculorum. Amen.

*al. emiſit Spiritum.

Et hæc, ac plura his alia dicens, * animam Deo reddidit. Defunctusque eſt Beatus in Domino, in optimo vitæ ſtatu: & factum eſt ipſius corpori, ſicut ſuis ipſe mandauerat diſcipulis, ad gloriam Dei omnipotentis. Amen.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES.

SAnctus Pater hic noſter Ephræm. poſt vitam bene beateq; peractam, & ad extremum ſeniū productam, ac poſtquam ſe (vt in eius eſt Vita) exemplum diuinæ virtutis exhibuiſſet, plurimosq; ſanctæ doctrinæ Sermones expoſuiſſet, ac declamaſſet, preſcius ſuæ mortis præſens hoc ad diſcipulos & quoſcumque Monachos, atque Chriſtianos compoſuit Teſtamentum, de futuris vnumquemque admonens, & ſalutaribus vitæ preceptis ſingulos inſtruens: Hæreſes & Apoſtaſias nefarias deteſtans, & errantes ad viam rectam reducens: quæquè ad ſalutem cuiuſque neceſſaria ſunt, proponens, & cunctos in viam ſalutis dirigens: malos à prauis inſtitutis reuocans, & bonos in bono vitæ inſtituto confirmans, variaq; vitæ ac morum precepta cunctis pro optimo Teſtamento relinquens. Hæc legata ſunt pia religioſiſſimi Patris noſtri Ephræm, hæ diuitiæ, iſti opum eius theſauri, iſta eius bona, ſaluberrima nimirum vitæ morumq; documenta: quæ non ſolùm ſuis diſcipulis ac monachis, ſed etiam alijs probis ſecularibus, aut verius cunctis Chriſtianis ſaluari cupientibus ex teſtamento legauit, & commendauit. Reliqua ex ipſius Teſtamenti (quod hic omnibus legendum proponitur) verbis, melius pleniusq; conſtabunt. E

Ex ijs

A Ex iſtiſque circa verba Textus notanda & illuſtranda potiſſimùm occurrunt, primum eſt illud Oſeæ Prophetæ, quod ab Auctore in hoc ſuo Teſtamento adducitur in hæc ſequentia verba: Canities effloruit Ephræm, & ipſe non eſt reueritus, &c.] pro quo, al. ſic legitur: Cani effloruerunt Ephræm, & ipſe ignorauit, &c. vt eſt in Græca Romana editione LXX. At in vulg. habetur: Cani effuſi ſunt in Ephræm, ipſe autem ignorauit, &c. Locus eſt Oſeæ 7. cap. Similiſq; notanda occurrit lectionis varietas in ſequentibus hic eiuſdem Prophetæ verbis: Ephræm vitula furore agitata, docta diligere contentionem, &c. concordatq; lectio editionis LXX. niſi quòd illud (furore agitata) ibi deſit. quod etiam à vulg. Oſeæ 10. abeſt, vbi al. legitur: Ephræm vitula docta diligere trituram, &c. vt etiam hunc locum legit S. Gregorius Papa cognomine Magnus in morali expoſitione lib. 20. in trigeſimum caput Iob, cap. 16. illiuſq; explicationem ac rationem reddit talem: Vitula enim trituræ laboribus aſſueta, relaxata plerumque ad eumdem laboris vſum etiam non compulſa reuertitur, &c. Et ſicut alibi in Ezechielem lib. 1. homil. 10. eumdem hunc Oſeæ locum adducens, commutatis verbis idem dicit Gregorius: Vitula etenim in trituræ areæ aſſueta. etiam ſi relaxatur à labore, ſponte redit, &c. Quò etiam reſpe-
B xiſſe videtur S. Bernardus ſuper Cantica, Serm. 9. vbi eumdem Prophetæ locum citat, & dicit: Cæterùm quod in his omnibus eſt, totum conſtat de conſuetudine, de dulcedine nihil. Quid niſi, iuxta Prophetam, vitula Ephræm ſum, docta diligere trituram? &c. Sicq; idem S. Bernardus libro 1. de Cõſiderat. ad Eugenium Papam tertium, cap. 1. iuxta noſtram diſtinct. vbi habet: Attritæ frontis es, & inſtar vitulæ Ephraim, doctus diligere trituram. &c. ſiue vt alia ibi lectio habet: dirigere trituram, &c.] De qua varietate, pluribus ibidem in noſtris Scholijs: quibus & allegatum locum, & omnes pariter quinque eiuſdem de Conſideratione libros illuſtrauimus.

Et nunc volo, fratres mei, commonefacere & rogare vos: vt poſt meum exitum ac trãſitum, aſsiduè memoriam mei in veſtris precibus faciatis, &c.] Ecce, S. Pater Ephræm per verba Teſtamenti ſui petit pro ſe defuncto orari per viuos: & hoc non ſemel, ſed pluribus vicibus, diuerſiſque locis in hoc ſuo Teſtamento petit, ac repetit, magnum ſcilicet ſuum in illo deſiderium explicans, & quid quantumq; viuorum ſuffragia pro defunctis valeant, oſtendens. Sed quid ad hæc nobis impij reſpondebunt Hæreti-
C ci, dicentes pro mortuis orandum non eſſe; viuorumq; ſuffragijs eos haud quaquam iuuari poſſe? In quorum confuſionem, non ſolùm hic noſter Ephræm affirmat pro mortuis orandum: ſed etiam pro ſeipſo defuncto aſſiduè orari, ac ſacrificia offerri, ſeriò enixeq; crebris votis depoſcit, efflagitatq; ſicut vbi dicit: Reminiſcamini mei vilis & abiecti in ſanctis veſtris precibus, cunctiſque deprecationibus: nam in vanitate & peccatis vitam meam tranſegi, &c. Longiuſq; hic poſtea, vbi habet: Oro vos quoq; dilectiſsimi, ne cum aromatibus me ſepeliatis: at date vaporationem fumi boni odoris in domo Domini, & me orationibus potius veſtris comitamini, & aromata Deo offerte, &c. Sequiturque ibidem: & pro ſuaui odore, aromatibuſque pellucentibus, veſtris me orationibus atque deprecationibus adiuuate, obſecro, ſemper mei in ipſis memoriam facientes, &c. Longiuſq; poſtea, vbi ait: Comitamini me in Pſalmis atq; orationibus veſtris, & aſsiduè pro mea paruitate ſacrificia & oblationes facere dignemini. Et quando diem trigeſimum compleuero, mei memoriam faciatis. Mortui enim in precationibus atque oblationibus commemorationis ſanctorum viuẽtium, be-

ORANDVM ESSE PRO FIDELIBVS DEFVNCTIS.

D neficio afficiuntur, &c.] Hæc inter alia in hoc ſuo Teſtamento adducit Ephræm, quibus hæretici impugnantes viuorum ſuffragia pro mortuis fieri ſolita, reſpondere prorſus non poterunt. Suffragaturque hîc noſtro Auctori S. Ioannes Chryſoſtomus, qui in ſua Liturgia ſeu Miſſa ad hunc modum commemorationem defunctorum facit, ac dicit: Memento, Deus, omnium qui dormierunt in ſpe reſurrectionis ac vitæ æternæ: & requieſcere eos facito, vbi videtur lumen vultus tui, &c. In eamdemq; ſententiam ab eodem Chryſoſtomo in homilia 69. ad populum Antiochen. ſic ſcribitur: Non temerè ab Apoſtolis hæc ſancita fuerunt, vt in tremendis myſterijs, defunctorum agatur memoria: ſciunt enim illis multum contingere lucrum, vtilitatem multam, &c. quæ eadem ab eodem repetuntur Chryſoſtomo, Sermone 3. in Epiſt. ad Philip. cap. 1. in morali digreſſione. Idemq; efficaciter ab eodem confirmatur & in Hom. 41. in priorẽ Epiſt. ad Corinth. vbi de hoc pluribus. Sicut etiam à S. Gregorio Nazianz. in fine Orationis ſuæ funebris in morte fratris Cæſarij, ac alibi. & à S. Athanaſio ad Antiochum principem, quæſt. 34. item Epiphanio, lib. 3. aduerſus hæreſes, tomo 1. contra hæreſim 75. Et Ioanne Damaſceno in ſermone pro eis qui in fide deceſſerũt. & in Serm. quem fecit ad demonſtrandũ, quantũ bona opera viuorum,
E proſint defunctis, &c. Quòd ſi Latinorũ quoque auctoritatem requiris; lege inter alios Tertullianũ in lib. de corona militis, vbi ait: Oblationes pro defunctis, pro natalitijs annua die facimus, &c. ac in ſuo libro de Monogamia, vbi habet: Vxor pro anima viri oret, & refrigerium interim poſtulet ei, & offerat annuis diebus dormitionis eius, &c.] item S. Ambroſiũ, in Oratione funebri ſuper obitu Valentiniani Imperat. & Gratiani, vbi non ſolùm pro defunctis illis orat, ſed & alios ad idem agendũ incitat. Et in funebri Oratione, quam habuit in obitu Imperatoris Theodoſij, vbi inter alia ſic dicit, ac orat: Da requiem, Domine, perfectam ſeruo tuo Theodoſio, requiem illam quam præparaſti ſanctis tuis, &c. ac de eodem ibidem poſtea: Dilexi, & ideo proſequor eum vſque ad regionem viuorũ: nec deſeram, donec fletu ac precibus inducam virum, quò ſua merita vocant in montem Domini ſanctum, &c. item in Oratione funebri ſuper morte fratris ſui Satyri, vbi multum pro anima eius orat, & alios ad precandum pro eadem hortatur: quod idem & alibi ſæpe pro alijs facit. Quod etiam Chriſtianæ pietatis officium vehementer commendat S. Auguſtinus in ſuo libro quem inſcripſit, de cura

AVCTORITATES GRAVISSIMÆ.

pro

pro mortuis gerenda, ad Paulinum. & in lib. 9. Confeſſ. vbi de pia matre ſua Monica refert, quòd ex hoc A
ſeculo migratura rogauerit ipſum, vt ad altare Domini, memor eius aſſiduè eſſet, &c. De quo etiam pietatis officio pro defunctis præſtando, pluribus in locis alij Sancti Patres agunt, Cyprianus, Hieronymus, Gregorius, Bernardus, & reliqui: ad quos, Lectorem qui plura in hanc partem videre volet, vt ſim breuior, remitto.

Et vos fratres, nolite mirari ſuper aliquibus, qui obedientiæ diſciplinam complexi, receſſerunt à me, &c.] *Hæc propter eos dicit, qui excuſſo obedientiæ iugo, ab ipſo defecerunt, & orthodoxa relicta fide ad impias hæreſes deflexerunt: cuiuſmodi inter alios fuerunt, Paulonas, & Aronandran, ſiue Thouadar, atque Aranad, & al. Anarad, &c. De quibus hic longius poſtea, vbi dirum væ illis, & omnibus alijs Hæreticis, quos ibidem recenſet, imprecatur: ſicut contra, bene ominatur atque precatur omnibus ijs, qui in recta ſecum fide conſtantes permanſerunt. De illis porrò qui ab ipſo defecerant, & ad impias hæreſes declinârant, etiam ſcribit Sozomenus in hiſtoria Eccleſiaſtica libro 3. cap. 15. & Nicephorus Calliſtus libro 9. cap. 16. & alij alibi.* B

Poſtea, vbi in Teſtamento Ephram habetur: Et ne ſinatis me in domo Dei poni, aut ſub altari: non enim decet vermem putredine ſcatentem in templo & ſanctuario Domini reponi, &c.] *pro eo al. legitur:* Et non permiſeritis me in domo Domini poni ſub altari: non enim fas eſt, me vermem putredine plenum in templo ſancto Domini reponi. *& al.* in ſanctuario templi Domini ſepeliri, &c.] *Sunt autem hæc per magnam Sancti viri humilitatem dicta, vt quiuis videt, ſicut & alia plura poſt ſequentia, videlic. ne cereum ei accendant: ne veſtes eius pro reliquijs tollant: ne ex marmore ipſi monumentum faciant: ne cum ſuaui ipſum odore ſepeliant, &c. ſicut & prius vetuit ſe cum myrrha recondi, (& al. condiri) atque in Eccleſia inhumari: cùm inter peregrinos & aduenas cupiat in cœmeterio ſepeliri, ſicut poſtea clarè dicit, mentemq́; ſuam explicat.*

ABAGARI REGIS EXEMPLUM.

Nam quando Rex Abagarus, qui ciuitatem Edeſſam exſtruxit, rogabat, exciperet eum, qui peregrinus in terris apparuerat, Saluatorem, inquam, vniuerſorum, ac Dominum Chriſtum, dicebat: Omnia audiui, quę à te facta ſunt, & quęcumque à Iudęis paſſus es: veni igitur huc, & nobiſcum habita, &c.] *Iſta al. cum præcedentibus ſic iunguntur, atque leguntur:* Ipſa enim ſapientum eſt ciuitas, & mater Edeſſa: quę etiam palam ex ore Chriſti benedicta eſt per ſuos diſcipulos, noſtros autem Apoſtolos; quando Rex Abagarus, qui eam ædificauit, ſalutem dixit Saluatori vniuerſorum Chriſto Domino, cùm miſiſſet ad eum, dicens: Quoniam audiui de te, & de ijs omnibus quę à te facta ſunt, quæque ab impijs Iudæis paſſus es, &c. *quæ etiam lectio, & interpungendi ratio placet. Legitur autem pro* (Abagarus) *hic etiam Augarus, & Abgarus, & Agabarus, in alijs atque alijs manuſſ. Græcis: quomodo etiam diuerſimodè hic Rex nominari reperitur à Scriptoribus de eo tractantibus; licet tamen communius ac ſæpius (Abagarus) ſcribi, diciq́; ſoleat. Miſſionis porrò eius, atque Epiſtolæ ad Chriſtum directæ (qua ipſum ad ciuitatem Edeſſam inuitabat) etiam meminit Euſebius Pamphili, lib. 1. hiſt. Eccleſ. cap. 15. vbi exemplar Epiſtolæ Regis Abagari ad Chriſtum ex Syrorum lingua tranſlatæ ponitur: & viciſſim exemplum reſcripti ab Ieſu per Ananiam curſorem ad Abagarum directi, adducitur. Quas quidem duas Epiſtolas ibi per Euſebium citatas, ac poſitas, etiam ab antiquioribus citra dubitationem aliquam fuiſſe receptas, clarè teſtatur epiſtola Darij Comitis ad S. Auguſtinum, in qua earumdem argumentum enarrat: & ex illis, ad perſuadendum S. Auguſtino, vt ſua ſcripta ad ſe mittat, exemplum adducit. De quibus, vide Auguſt. epiſt. 269. iuxta edit. Louan. item Euagrium lib. 4. cap. 26. & Card. Baronij Annal. tomo 1. in Abagaro. vbi quoque has ipſe Epiſtolas citat, & ad longum ex Euſebio ponit, aliaq́; huc ſpectantia affert. vt etiam in Tomo 7. Annal. in Coſrhoe Edeſſam inuadente, ex Procopio, & Euagrio, &c. ad quæ loca videnda, lectorem remittimus.*

ABAGARI VARIA APPELLATIO.

NOT.

C

D

Poſtea, vbi apud Auctorem reperitur: Et denuò dixit: Admoneo & interdico, ne quiſquam cereum mihi in exitu meo accendat, &c.] *in alio Græco manuſſ. exemplari legitur:* Et rurſus admonens dixit: Si cereum quis mihi in exitu meo accenderit, ipſe in æterno illo igne conſumatur, &c.] *Hæc verò non ex aliquo contemptu cereorum (in exitu ex hac vita, & in funeralibus, atque officijs mortuorum, accendi & piè adhiberi ſolitorum) dixit, abſit: ſed ex magna & incredibili humilitate, reſpectu ſui ipſius, quòd nimirum ſeipſum indignum reputet; ſicut & paullo hic poſtea ſe vetat cum ſuaui odore ſepeliri, & ex marmore ſibi monimentum fieri, ſeq́; (vt antea dixit) in Eccleſia inhumari, myrrhaq́; condiri, &c.] Vſum porrò cereorum, & thedarum, atque aliorum luminarium, in funeralibus, & fidelium defunctorum officijs adhiberi ſolitorum, non eſſe nouiter inuentum: ſed antiquiſſimis Chriſtianorum temporibus introductum, teſtantur inter alios S. Gregorius Nazianzenus, in 2. Oratione ſua in Iulianum Apoſtat. vbi de ſepultura Conſtantis Imperatoris agit. Et Ioannes Damaſcenus in hiſtoria de Balaam, & Ioſaphat: vbi de illorum ſepulturis mentionem facit. & S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ matris, ad Euſtochium virginem. ac S. Ioannes Chryſoſtomus, in Homilia 70. ad populum Antiochen. cuius titulus eſt:* Quòd pro defunctis non ſit lugendum, ſed orandum. *Prodeſſe porrò iſta animabus Chriſtifidelium, haud obſcurè Damaſcenus oſtendit in ſuo quem habuit Sermone, pro eis qui in fide deceſſerunt. vbi inter alia ait:* Oleum, & cera pro defuncto holocauſtum eſt: incruentæ autem hoſtiæ, id eſt, Euchariſtiæ oblatio, propitiatio eſt. Quod verò in pauperes collocatur beneficium, omnis bonę retributionis eſt augmentum, &c.

VSUS LUMINARIUM IN FUNERALIBUS, ET DEFUNCTORUM OFFICIIS, ANTIQUISSIMUS.

E

Et

A Et generoſos quidē decet regnum: infimis verò, militiæ conuenit conſolatio, *&c.] Vbi per τὴν τοῦ ϛρατοῦ παρηγορίαν .i. per militiã conſolationem, &c. forte ſignificare vult, infima ſortis hominibus ad conſolandam ignobilitatem, ſatis videri debere, ſi in album militum referantur. militia enim eſt vita hominis ſuper terram. At olim apud Romanos & Græcos non quibuslibet militare fas erat, (vt norunt qui in antiquis Hiſtorijs verſati ſunt,) & milites ferè eo ipſo erant in honore, &c.*

In cœmeterio igitur, vbi contriti iacent corde, me deponite, ac tumulate, *&c.] Vbi alia lectio habet:* Et quilibet homo ſuo gaudet conſorte, in cœmeterio (inquam) vbi iacent contriti corde; ibi me ſepelite, *&c.] Eſt autem Cœmeterium, Græcè κοιμητήριον, vox notæ ſignificationis, illum apud Chriſtianos denotans locum, in quem Chriſti fidelium corpora inhumanda paſſim inferuntur, inde (vt apparet) deducto vocabulo, quòd ſicut ſacra littera, ſanctiq; Patres obitum iuſtorum ſæpe ſomnum dicere conſueuerunt: ita locum illum ſacrum, vbi communiter fideles ſepelirentur, ac requieſcerent, cœmeterium .i. dormitorium, à verbo κοιμάω, hoc eſt, dormio, rectè appellandum cenſuerunt. Cupit ergo S. Pa-* COEMETERIORVM RATIO, VSVS, ET ANTIQVITAS.
B *ter Ephram in cœmeterio .i. in communi fidelium dormitorio inter aduenas & peregrinos ſepeliri, atque quieſcere. cauſſamq; hic iſtius ſuæ petitionis reddit: tum, quia omnis caro (inquit) ei adhæret, cuius eſt particeps; & quilibet homo ſuo gaudet ſimili, atque conſorte: tum, vt cum alijs iuſtis ibi ſepultis, in vniuerſali carnis reſurrectione ſimul reſurgere valeat, &c. Et hinc duo notare licet, magnam ſcilicet humilitatem viri: & antiquiſſimum cœmeteriorum, inter Chriſtianos pro ſepeliendis Chriſtifidelibus vſum.* NOT.

Poſtea vbi Auctor habet: At licet iudicium vniuerſæ terræ feceris, ſicut gratia tua declarat ac poſtulat; non ſaluabitur vnus ex millibus, *&c.] alia lectio ſic:* Et licet vniuerſam terram ex gratia & miſericordia iudicaueris; vix tamen vnus ex mille ſaluabitur, *&c.] Quibus verbis apertè ſignificare videtur, etiam ſi iudicium ſecundùm miſericordiam & gratiam fieret, tamen vix vnum de mille ſaluandum: quanto pauciores ergo (inquit) ſaluabuntur, ſi ex ſola iuſtitia iudicium fiat? &c. vnde ſententia, & vis comparationis clara eſt.*

C Rogo & obſecro te, Saluator, ac bonitatis Filium Ieſum Dominum noſtrum, non vt adęques peccatores iuſtis: ſed vt miſerationes tuas ſuper me extendas, *&c.] Pro quo, alia ſic habet lectio:* Precor te, Saluator, non vt adæques peccatores, & iuſtos, te, inquam, obſecro, ô totius bonitatis Fili: *(& al.* te obteſtor, totius bonitatis Filium Ieſum Dominum noſtrum) ſed vt miſerationes tuas extendere ſuper me digneris, ac ſuper pauperes meos. *(& al.)* ſuper humiles conſortes meos, *&c.] Vocat autem hîc ſuos conſortes, diſcipulos ac ſequaces ſuos, qui in eodem ſancto vitæ inſtituto ſecum vixerant, ac Chriſto Domino ſeruierant, &c.*

Et videte in rebus etiam creatis ſingulis aliquid ſimile, veluti, germen vitis, racemuſque acerbus in agro, & vinum expreſſum in dolijs eſt, atque in ędibus, *&c.] Vult hîc oſtendere Auctor, fidelium defunctorum animas iuuari precibus ac ſacrificijs viuorum, ex conſenſione atque communione Sanctorum mutua: affertq; ſimile ex rebus naturalibus. Nam vinum quod eſt in dolijs, quaſi ſentiat vuas in vite maturas, ferè ſolet (inquit) aceſcere, vt veluti nouo vino locum cedat. Cepa quoque quãuis extra terram in ædibus ſub tecto deliteſcat, tamen germinat eodem tempore, quo cepa in agro ſata;* SIMILIA NOTANDA.
D *quaſi ſentiat, id quod cæteræ cepæ in agris agunt ac ſub dio, ſibi quoque agendum pro viribus in tecto, &c. Si igitur iſta in rebus naturalibus ſic accidunt: quanto magis (inquit Ephram) mortui in viuentium commemorationibus atque oblationibus recreabuntur. & vt alia ibi habet lectio: in memorijs veſtrarum oblationum recreabuntur, conſentientq;, &c.] probatq; hæc eadem conſequenter teſtimonijs atque exemplis ſacræ Scripturæ validiſſimis, & huc maximè facientibus.*

Poſtea ibi: At qui peccatum non perpetrauit, eſt veluti ad vnum diem permanens viator, *&c.] Vbi pro (μονήμερος παρόδιος .i. ad vnum diem permanens viator) al. mendosè hic reperitur, μονήμερος παράδεισος .i. quaſi ad vnum diem permanens paradiſus, &c. vt alius ante me Teſtamenti S. Ephram Interpres hunc locum legit ac tranſtulit: quàm autem rectè & accommodatè, iudicent quicumque eruditi. Ego verò hic non (παράδεισος .i. paradiſus) ſed (παρόδιος, ſiue παροδίτης .i. viator) contendo omninò legendum: quomodo etiam in omnibus antiquis Græcis manuſſ. Vaticanis, & alijs collatis conformiter inuenitur, ac legitur.*

E *Paullo ibidem poſterius, vbi eſt:* Incipiam autem & apud vos, mei diſcipuli, vobis bene precari. Amba, vir admirabilis, Chriſtus magnificet monimentum tuum, &c. *] alia ſecus ſic habet lectio:* Veniam autem & ad vos iam veſtri cauſſa, ô mei diſcipuli, *&c. ac al.* Incipiam autem pro vobis apud vos agere, vobiſque benedicere, ô diſcipuli mei. Amba, vir admirabilis, *&c. ac al.* Abba. *& al.* Abraam, vir ſuſpiciende. *& al.* Ambaner vir admirabilis, Chriſtus tuum in terra nomen magnificet, fiatque, *&c. vbi tamen* (Amba, *vel* Abba) *legendum potius arbitror, quomodo etiam in pluribus Græcis manuſſ. hic reperi: & voce Syra atque Chaldæa ac Ægyptiaca, & Coptica, hæc pro eodem accipi ſolent. Quibus accedit, quòd & Alexandrini Patriarchæ ſe in omnibus ferè ſuis ad ſummum Pontif. miſſionibus atque Epiſtolis, Amba nuncupare ſolent: ſicut etiam ex poſtremis ipſorum ad Gregorium Papam XIII. Sixtum V. & Clementem VIII. legationis litteris, optimè liquet omnibus: vbi pater Patriarcha Amba Ioannes, & pater Patriarcha Amba Gabriel nominantur, &c.* AMBA. NOTA.

Zenobius, vir Giſdraſæus, quod interpretatur venatorius vir, & exercitatus, ac potens validusque bellator, *&c.*] *vbi al.* Zenobius vir Gizaræus, *& al.* zigaræus, quod eſt, vir exercitatus, & fortis bellator, *&c. ac al.* quod interpretatur, vir agilis atque expeditus, & potens ex fortibus pugil, *&c. vt pro (κυνηγικὸς .i. venatorius) κινηγικὸς .i. agilis & expeditus legatur, à verbo κινέω, .i. moueo, agito, &c. quæ ne confunderentur, nos vtramque lectionem in noſtra Latina tranſlatione coniunctim expreſſimus. quamquam tamen in pleriſque Græcis exemplaribus hic pro* (Zenobius Giſdrazęus, *& al.* zigarçus) *etiam* Ζηνόβιος ἀνὴρ γησδρᾶς. *i.* Zenobius vir geſdras, *legatur, fort. qui ex terra profugit, ſiue qui terram ac patriam reliquit, &c. niſi tamen quis illud per patronymicum ſic malit legi:* Zenobius vir Geſdraſæus, *&c. ſicut paullo antea, ibi:* Maras vir Galilæus, *&c. Sed de iſtis penitius iudicent eruditiores, & præſertim Syri, atque Chaldæi.* A

Væ tibi Paullona, cuius mater ex mulieribus maledicta, *&c.*] *Sicut antea præcipuos quoſdam ex ſuis enumerauit diſcipulos, qui ſecum in pio Religioſæ vitæ inſtituto ad finem vſque perſeuerârunt,* B *eiſq; ideo bene precatus eſt: ita iam hic recenſet nonnullos mente deprauatos, qui excuſſo obedientiæ iugo, ab ipſo defecerant, orthodoxaq́ue fide relicta ad impias hæreſes declinârant, quare & dirum eis Væ lamentabiliter imprecatur: cuiuſmodi fuerunt, Paullonas, & (de quo poſtea agit) Arouandran, ſiue Arouandan, & al. Aranad, ſiue Anarad, &c. quorum etiam Sozomenus alibi in S. Ephræm geſtis ac laudibus coniunctim meminit, & diſcipulorum quorundam eius præcipuorum nomina recenſet:* Ex quibus *(inquit)* illuſtriſsimi fuerunt, Abbas Zenobius, Abraam, Merus *(al.* Maras) & Symeon: de quibus tum Syri, tum quotquot doctrinę Syriacæ diligenter operam nauant, magnoperè gloriantur. *Adiungitq; ibidem eos, qui à pia doctrina deſciuerunt, dicens:* Pari ratione etiam Paullonã, & Aranad, propter eloquentiam laudant illi quidem; tamen eos à pia doctrina per errorem deſciuiſſe memorant, *&c. ita Sozomenus in hiſt. Eccleſ. lib. 3. cap. 15. Suffragaturq; Nicephorus Calliſtus, de Ephræm diſcipulis in eamdem planè ſententiam ſic ſcribens:* Multi quoque eidem fuêre diſcipuli, qui inſtitutionem & philoſophiam eius ſunt æmulati, in quibus celebriores erant, Abbas Zenobius, Abraham, Maran, & Symeon, apud Syros ingenti gloria viri, & quibuſcum præterea hunc C vitę modum illi communicauêre. In locis verò eiſdem, facundia maximè pręſtantes, Paullonas, & Anarad *(al.* Aranad*)* extiterunt: qui deinde lapſi, ſana exciderunt fidei doctrina, *&c.*] *Hæc de Ephræm diſcipulis Nicephorus libro 9. cap. 16. hiſt. Eccleſ. Addit porrò iam dictis diſcipulis adhuc alium S. Patris Ephræm diſcipulum Gennadius, etiam in tranſuerſum à doctrina Magiſtri actũ, nimirum Paulinum. de quo ita ſcribit:* Paulinus presbyter, diſcipulus beati Ephræm diaconi, homo acris valde ingenij, & in diuinis doctus valde Scripturis: ſed viuente magiſtro clarus in doctoribus Eccleſiaſticis fuit, & maximè ex tempore declamator. Poſt illius autem obitum, amore primatus & nominis, ſeparans ſe ab Eccleſia, ſcripſit contraria fidei multa. Huic, moriturus beatus Ephræm aſtanti ſibi dixiſſe fertur: Vide, Pauline, ne te ſubmittas cogitationibus tuis, & eleueris: ſed cùm te ad purum comprehendiſſe Deum putaueris, crede nec intellexiſſe. Præſenſerat enim illum ex ſtudijs vel ſermonibus noua inueſtigare, & in immenſum intellectum hęreſeon tendere: vnde & frequenter Bardeſanem nouellum eum vocabat, *&c.*] *ita de illo Gennadius in libro de viris illuſtribus cap. 3.* D *Cuius tamen Paulini in ſuo hic Teſtamento ipſe Ephræm non meminit: fortè quòd meliora de illo ſperaret, licet ſecius poſt obitum ſuum de illo acciderit, quando Magiſtri iugo ac fræno liberatus, iam virus, quod mente dudum conceperat, euomere liberius cœpit.*

Columna enim huius, ſedes eſt, quam tu dereliquiſti. Horribile verò prodigium, ipſe in tuo oſtendet corpore, qui cælum ſuſtinet, *&c.*] *Vbi in alio manuſ. Græco Cod. hæc paullo aliter ſic coniunctim leguntur:* Columna enim ſolij huius, quam tu dereliquiſti, prodigium horrendum *(& al.* finem horribilem) oſtendet in corpore tuo, quę cęlum ſuſtinet, & in qua nititur vniuerſę creaturæ natura, *&c.*] *probaturq; lectio: vt ſic omnia referantur ad nomen (στῦλος .i. columna) & per eam hic metaphoricè intelligatur Chriſtus, eiuſq; orthodoxa fides, à qua Paullonas (de quo hic loquitur) impiè defecerat, & perditionis omnium hæreſum particeps (vt ait Ephræm) factus eſt, &c.*

Verbum Dei, ac Filius Patris, in quem os tuum blaſphemauit, ſubtili inquiſitione exquirat à te exprobrationem in ſe factam: ſimiliterq́ue ab omnibus Hæreticis, Arrianis inquam, & Manichęis, Catharis, & Ophitis, *&c.*] *Hæc propter Arouandran, alium ex diſcipulis ſuis ex ſancta obedientia, orthodoxaq; fide in peſſimam hæreſim elapſum, (qui & Ἀρουανδὰν, & al. Βουάλαρ, Syriacè inuenitur nominari) dolenter refert hîc S. Ephræm:* E *cui, propter impias eius in Chriſtum Dominum blaſphemias, dirum quoque Væ imprecatur; ſicut & alijs impijs Hæreticis, Arianis inquam & Manichæis, Catharis & Ophitis, &c. quorum hîc nomina inter alia recenſet: ex quibus quia quædam fortè minus vulgo iam trita ſunt, ac nota, de illis ſaltem aliquid opportunè dicendum hîc nobis ex probatis Auctoribus erit; ac primò quidem de* CATHARIS, *ſiue* CATHARORVM hęreſi: *per quos,* NOVATIANI hęretici *intelliguntur, qui ab Eccleſia ſeparati, ſuperbo nomine ſeipſos καθαροὺς .i. mundos appellabãt, vt teſtis eſt Euſebius Cæſarienſis, lib. 6. hiſt. Eccleſ. cap. 34. & S. Gregorius Nazianzenus in tertia Oratione de Pace. ac S. Baſilius Magnus in canon. epiſt. 1. ad Amphilochium Iconij Epiſcopum, quæ incipit:* Stulto qui ſapientiam interrogauerit, ſapientia reputabitur, *&c. vbi de Catharis hæreticis agitur. & in Commentario Balſamonis Patriarchæ Antiocheni ibidem addito; in quo de illis ſic habetur:*

Digitized by Google

A tur: Nouatiani, qui & Cathari dicti ſunt, à Nouato quodam Romano, qui bigamos abhorrebat, & pœnitentiam non admittebat, &c.] confirmaturq́, illudipſum à S. Hieronymo, in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſt. vbi de iſtis ſic ſcribit: Nouatianus Romanæ vrbis presbyter, Nouatianorum, quod Græcè dicitur καθαρὸν, dogma conſtituit, nolens apoſtatas ſuſcipere pœnitentes, &c.] De quibus plura qui volet, apud Epiphanium reperiet, in lib. 2. aduerſus Hæreſes, hæreſ. 59. & Theodorit. in libro hæreticarum fabularum, in Nouato, ac apud alios alibi.

Sequuntur apud noſtrum Auctorem hîc OPHITAE, quaſi ſerpentini, ἀπὸ τοῦ ὄφιος .i. à ſerpente, ſic dicti: quòd ſerpentem nutrirent, cui diuinum honorem tribuebant. Contra quos Hæreticos pluribus agit Epiphanius, hæreſ. 37. & in Anacephalæoſi, ſeu ſumma Operis à ſe conſcripti contra octoginta hæreſes, ad finem adiecta: vbi Ophitas hæreticos appellat, qui ſerpentem venerabantur, & hunc Chriſtum putabãt: habebant autem ſerpentem hunc in ciſta quadam ſeu ſcrinio, &c. De quibus etiam Theodoritus in libro
B citato, quo Hæreticorum fabulas ac nugas reprehendit, vbi de Sethianis, ſiue Ophianis, & al. Ophitis agit. MARCIONISTARVM hæreſis, dicta atque deducta eſt à Marcione hæretico nefario ac impio: qui cum magiſtro ſuo Cerdone delirare ac inſanire primùm incepit, dicens inter alia Chriſti Patrem non fuiſſe Deum creatorem, qui per Filium mundum fecerat: & Chriſtum non fuiſſe verum hominem, ſed dumtaxat apparentem, & neque incarnatum, neque paſſum, &c. Quos eius errores, atque blaſphemias alias plures recitat & confutat Irenæus lib. 1. aduerſus hæreſes, cap. 29. & lib. 3. cap. 3. ac 11. & Tertullianus libris quinque aduerſus eum ſcriptis, quibus inter alia, ortũ, patriam, lapſum, ſuperbiã, luxuriã, hypocriſim, mortemq́, eius graphicè depinxit. vt etiam in libro de carne Chriſti, & libro de præſcriptionibus. ac alibi. item Euſebius Cæſarienſ. libro 4. hiſt. Eccleſ. cap. 10. 11. 14. 18. 22. 23. 24. 25. &c. ac lib. 5. cap. 8. quibus etiam in locis nonnullos alios præclaros Eccleſiæ proceres citat, qui aduerſus immanem hanc belluam ſumma doctrina atque induſtria ſuis ſcriptis decertârunt: cuiuſmodi fuerunt, Iuſtinus Martyr, Dionyſius Corinthius, Theophilus Antiochenus, Modeſtus, Melito, Apolinarius, & alij, quos ibi Euſebius commemorat. Ab hoc porrò Marcione, dicti ſunt Marcioniſtæ hæretici, (quorum hîc à noſtro Auctore
C fit mentio) de quibus plura Epiphanius libro primo aduerſus Hæreſes, hæreſ. 42. vbi contra Marcionem ac Marcioniſtas agit, erroreſq́, illorum varios confutat. item Theodoritus lib. 1. hæretic. fabular. in Marcione. & S. Ephræm noſter Syrus hoc eodem Tomo 3. ſupra, in Serm. de Margarita pretioſa. & Serm. in Transfigurationem Domini: vbi acerrimè in Marcioniſtas incarnationem Filij Dei oppugnantes atque negantes, exclamat & inuehitur. His, ex Irenæo, alijſq́, de iſtorum hæreticorum impio Magiſtro addam, quòd cùm peſſimus Marcion aliquando Romæ Polycarpo obuiam factus eſſet, interrogaretq́, an ſe agnoſceret? Agnoſco, reſpondit ei Polycarpus, & cognoſco primogenitum Satanæ, &c.] ita de illo Irenæus libro 3. contra hæreſes, cap. 3. & Euſebius libro 4. hiſt. Eccleſ. cap. 14. ac S. Hieronymus in catalogo Scriptorum Eccleſiaſt. in Polycarpo. EVCHITARVM error ac hæreſis narratur ab Epiphanio in Hæreſi octuageſima: ac in eiuſdem Anacephalæoſi. & à Theodorito in lib. hæreticarum fabularum, in Meſſalianis, ſiue Euchitis. De quibus Meſſalianis (qui Græcè Εὐχῖται .i. orantes dicuntur) etiam agit S. Hieronymus in ſuo Proœmio in Dialogos aduerſus Pelagianos, tomo 2. Epiſtolarum. tractaturq́, de eiſdem in hiſtoria Eccleſ. tripart. lib. 7. cap. 11. & refertur ibi inter alia, quòd Euchitarum, ſeu Meſſalianorum hæreſis ea tempeſtate ſit exorta: quæ, inter alia, negabat gratiam in Baptiſmo conferri: ſed ſolã
D ſtudioſam orationem inhabitantem dæmonem effugare aiebat, &c. de quibus ibi copioſius. PAVLIANI hæretici (de quibus hîc conſequenter Auctor) à Paulo Samoſateno ſic dicti: de quo Euſebius Pamphili Epiſcopus Cæſarienſis lib. 7. hiſt. Eccleſ. cap. 23. ſub finem ita enarrat: Xyſto Romanæ Eccleſiæ per annos vndecim Sacerdotio procurato, ſuccedit Dionyſius. Et Demetriano apud Antiochiam defuncto, Paulus de Samoſata ſacerdotium ſuſcepit: qui Paulus abiecta ſatis & indigna de CHRISTO ſentiens, traditionem doctrinæ Eccleſiaſticę corrumpebat, dicens eum communis naturæ hominem dumtaxat fuiſſe, &c. Conciliumq́, Antiochiæ iteratis vicibus congregatum fuiſſe aduerſus dictum Paulum Samoſatenum hæreticum, (cui, & S. Gregorius Thaumaturgus ad confutandum eumdẽ, interfuit) narratur ſequenti ibidem apud Euſebium cap. 24. & 25. illumq́, conuictum, & cum ſua hæreſi damnatum, atque depoſitum in vltimo contra eum habito ibidem Concilio fuiſſe, refertur conſequenter ibidem ab Euſebio cap. 26. & in adiunctis eidem capiti Epiſtolis. De quo Paulo Samoſateno, eiuſq́, hæreſi, plura videre licebit apud S. Athanaſium in lib. de Synod. & Epiphanium hæreſ. 65. per tot. ac in Anacephalæoſi eiuſ. nec non apud Theodorit. in lib. hæretic. fabularum, in Paulo Samoſat. & Photino, tomo
E 2. ſub finem. item S. Hieronym. in catal. Scriptorum Eccleſ. in Malchione diſertiſſimo Antiochenæ Eccleſiæ presbytero, qui aduerſus dictum Paulum eiuſdem Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopum acriter diſputauit, eiuſq́, hæreſim redarguit. Cuius quoque errorem, ac Iudaiſmum impium alibi S. Ioannes Chryſoſtomus confutat, ac præſertim homilia in Pſalmum 8. vbi habet: Sed aduerſus Iudæos quidem ſufficiunt, & hęc, & quæ ante dicta ſunt. Sed quoniã, qui illorum dogmata æmulantur, Pauli Samoſateni aſſeclæ, dicunt Chriſtum fuiſſe ab eo tempore, ex quo ex Maria proceſsit; illos etiã rogemus: quomodo, ſi ab eo dumtaxat tempore erat Chriſtus, cælum fabricatus eſt? &c.] ac apud eumdem Chryſoſt. in Homil. ſuper Pſalm. 109. vbi dicitur: Quòd ſi alius nobis rurſus emergat Iudæus, Chriſtiani perſonam ſuſcipiens, Paulus inquam Samoſatenus; poteſt quidem etiam aduerſus eum dici de nouo. Quid is ergo dicit? Homo eſt, inquit, tantummodò, & ex quo ex Maria natus eſt, ex

illo tempore ſolùm habet eſſentiam. Quid ergo, dic quęſo, dices, ad illud: Ex vtero ante Luciferum genui te? *&c.*] *Quibuscum faciunt, ac optimè quoque quadrant, quæ Auctor noſter pluribus interiectis hic poſtea in hæc adducit verba*: Dęmones Filium Dei confitentes, dicũt: Tu es Chriſtus Filius Dei at Principes & prędicatores Apoſtaſię, Iudæi, inquam, & Pauliani, impij, & Chriſtum oppugnantes (*ac al.* Pauliani cum Iudæis, impij & oppugnatores Chriſti) pertinaciter contendũt, referuntque ipſum non eſſe Filium Dei, *&c.*] *atque iſta de Paulo illo impio, eiusq́; aſſeclis, ac diſcipulis Paulianis, ſiue Paulianiſtis hactenus.* VALENTINIANA *hæreſis à Valentino impio hæretico deriuata: vnde & Valentiniani hæretici, dicti ſunt eius ſectatores: qui inter alia, veram quidē in Chriſto carnem agnoſcebant, ſed non de corpore eam Virginis aſſumptam, verùm ex cœleſti ac ſyderea materia per Virginem tamquam per fiſtulam, tranſmiſſam illam impiè affirmabant, &c. Quorum in hoc errorem grauiter arguit atque refutat Auctor noſter in ſuo Sermone ante citato, de Margarita pretioſa, ac alibi. & ante ipſum Irenæus lib.1. contra hæreſes, cap.1. & lib.3. cap.18. 31. & 32. item Tertullian. in libro de carne Chriſti. & S. Baſilius Magnus in Epiſt.65. ad Sozopolitanos, &c. aliiq́; alibi. Plura de multiplici Valentiniana hæreſi videre licebit apud Euſebium Cæſar. libro 4. hiſt. Eccleſ. cap.10. 11. 14. 22 & Epiphanium libro 1. contra hæreſes, hæreſ.31. quæ eſt contra Valentinianos: vbi varia eorum hæreſis, dogmatumq́; inconſtantia refertur. vt etiam apud Theodoritum libro 1. hæreticarum fabular. in Valentino, &c.*

VITALIANI *porrò hæretici, ſic à Vitale Antiocheno Apollinariſtarum Epiſcopo vocati ſunt. De quo, S. Hieronymus in epiſtola 57. ad Papam Damaſum, ſic:* Non noui Vitalem, Meletium reſpuo. quicumque tecum non colligit, ſpargit, *&c. Et in epiſt.58. ad eumdem, ibi:* Si quis cathedræ Petri iungitur, meus eſt. Meletius, Vitalis, atque Paulinus, tibi hærere ſe dicunt: poſſem credere, ſi hoc vnus aſſereret. nunc aut duo mentiuntur, aut omnes, *&c.* BORBORIANI *denique hæretici (qui hic vltimo nominantur loco)* ἀπὸ τοῦ βορβόρου *.i. à cœno, ac limo, atque fœtore ſic dicti ſunt, quòd fœdiſſimas atque turpiſſimas libidines ſuis immiſcerent ſacris, &c. vt non immeritò hic ab Auctore impuriſſimi dicantur; ab impuritate nimirum, ac vitæ turpitudine, cui ſeſe dediderunt. Quos deſcribit, ac taxat inter alios, Epiphanius libro primo aduerſus hæreſes, hæreſ.26. vbi & Gnoſtici appellantur, & Socratitæ, & Coddiani: de quibus poſtea & in Anacephalæoſi apud eumdem. nec non Theodorit. in libro hæreticarum fabularum, vbi de Barbelianis, ſiue Borborianis agit; rationemq́; cur ſic dicti ſint, reddit, ac nefariam vitæ illorum turpitudinem detegit, damnatq́;. ſicut & ab Epiphanio loco iam citato, aliiſquè Scriptoribus alibi haud infrequenter factum eſt. Sed iſta de Hæreticis illis ab Auctore in ſuo Teſtamento inter alios nominatis, minusq́; paſſim notis hic adduxiſſe ſat ſit. De alijs porrò hæreticorum ſectis atque Hæreſiarchis, alia qui volet, apud S. Ioannem Chryſoſtomum in Sermone de Pſeudoprophetis, & falſis Doctoribus, impijsq́; hæreticis, &c. nunc primùm per nos Latinè edito, & hic opportunè adiecto, noſtriſq́; in eundem Scholijs, plenius reperiet, præſertim vbi de Montano, Manichæo, Baſilide, Ario, & Eunomio, alijsq́; hæreſiarchis tractatur: quorum ſicut hæreſis fuit execranda, vitaq́; impia, ac perditio manifeſta: ita contra, illorum, qui in vnitate Catholicæ fidei atque religionis fideliter Chriſto Domino ſeruierint, vita eſt benedicta ſalusquè certa: quemadmodum tam Chryſoſtomus in iam allegato poſtremo ſuo, antequam ex hac vita migraret, Sermone, quàm S. Pater noſter Ephræm in hac vltima ſua Oratione Teſtamentaria, æquè oſtendunt; ſaluberrimaquè plurima vitæ ac morum præcepta vtrobique cunctis proponunt, & pro pia ac ſalutari memoria relinquunt.*

Teſtamenti S.Patris Ephræm Syri, & totius Tomi Operum illius Tertij, ac poſtremi: noſtrorumque in illum Scholiorum FINIS.

A SANCTI PATRIS NOSTRI

IOANNIS CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOP.

Sermo, de Pſeudoprophetis, & falſis Doctoribus: & de impijs Hæreticis. Et de ſignis futuris in conſummatione huius ſeculi: paullò antequam Sanctus è vita migraret.

Sermò pulcherrimus, & nunc primùm in lucem editus.

B

Interprete & Scholiaſte Doct. Gerardo Voßio.

LVGVBRIS oratio hæc eſt, cùm etiam ſit poſtrema, ſicut mi-
hi innotuit: ſed tamen & magno gaudio plena. Lugubris qui-
dem: quia non amplius loquar vobiſcum. multo autem gaudio
referta: quoniam tempus reſolutionis meæ inſtat, vt ſim cum
Chriſto. Et ſicut dixit Dominus: Non amplius loquar vobiſcum. Ioann. 14.
Verumtamen adhuc ſemel ego loquar in dolore cordis, de fal-
ſi * nominis Prophetis, & de falſis Doctoribus, Impijsq; hæreti- * al. de falſis Prophetis.
cis. De quibus aiebat Apoſtolus: Mali autem homines, & ſeductores proficient 2. Tim. 3.
C in peius; errantes, & in errorẽ inducentes. De quibus etiam frequenter vos com-
moneſeci: ſimiliterque iam commonefaciam de conſummatione huius ſeculi.
Multos quippe ſermones feci gratia Chriſti, ſicut etiam vos noſtis, pietatis ſtudi-
oſi, * Deique amantes: & ferè in ſingulis vos commoneſeci ſermonibus. ſiqui- * φιλόθεοι.
dem memores ſitis eorum quæ heri, & ſemper à me dicta ſunt vobis: ac ſcio vos
meminiſſe, & maximè qui diligentes eſtis, & ſacris * libris dediti, Chriſtoq; deuo- * al. & ſacrorũ librorum lectioni addicti.
ti. Nam qui ſacrorum ſtudioſus eſt librorum, iure etiam dici poterit amator Chri-
ſti. ſecundùm quod dictum eſt à Domino: Qui diligit me, ſermones meos ſeruat. Ioan. 14.
Et, qui diligit me, diligetur à Patre meo. Talis enim indelebilem in corde ſuo
continet Dei memoriam: ſemperque ſacros ſuis manibus retinens libros, nõ ob-
liuiſcetur horribilium illorum librorum, de quibus ſcriptum eſt: Iudicium ſe- Dan. 7.
dit, & libri aperti ſunt. Vides, quantum ſit lucrum ſcrutari ſcripturas, quẽadmo- Ioan. 5. 7. &c.
D dum ſæpe audiſtis? Quid eſt autem id, quod vobis dico? nihil reliquiſſe, neq; re- SACRÆ SCRIPTVRÆ TESTIMONIA.
ticuiſſe vtilium nobis ſacram Scripturam, ſiue per Prophetas, ſiue per Apoſto-
los, ac per ipſum etiam vniuerſorum Dominum. Et per Eſaiam quidem Prophe-
tam dicit: Clama in fortitudine, & non parcas: & quaſi tuba, exalta vocem tu- Eſai 58. ſecundum LXX.
am. Et iterum: Super montem excelſum aſcende tu, qui euangelizas Sion. Dicitq; Eſai 40.
Dauid: Laboraui clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ. Quin & Ioannes The- Pſalm. 68.
ologus in ſua Catholica ait Epiſtola: Videte voſmetipſos. Et Paulus: Videte, quo- 2. Ioann. 1.
modo ambuletis. At Dominus: Ego palam locutus ſum mundo, & in occulto Epheſ. 5. Ioann. 18.
locutus ſum nihil. Vides, quanta contentione ac ſtudio, qualique loquendi li-
bertate clamet, & nemo eſt qui intelligat? Rurſusq; beatus Paulus: Videte ca- Philip. 3.
nes; videte malos operarios. Videte, quomodo cautè ambuletis: quoniam mul- Epheſ. 5.
E ti ſeductores * ingreſſi ſunt in mundum. Plurimaque alia ſunt in * diuinis Scri- 1. Ioan. 4. * al. egreſſi.
pturis veteris & noui teſtamenti, quæ clamant, & nos ex torpore atque ſegnitie * al. ex diuina ſcriptura.
noſtra excitant: at nos interea contrariũ facimus. quemadmodum & Propheta
ait Eſaias: Auribus ſuis grauiter audierunt, & oculos ſuos * clauſerunt; ne vide- Eſaiæ 6. * ἐκάμμυσαν.
ant & intelligant. O quàm multas quotidie Scripturas audimus, nec intelligimus:
quare & inexcuſabiles in die Iudicij erimus, quando iudicium ſedebit, & libri Dan. 7.
aperientur: quæ quidem nunc audientes, irridemus, & non ſuſcipimus: ac pro-
pterea abiecti ſumus atque depreſſi hodie in omni terra, ob peccata noſtra. Sed
nemo ſperantium in Dominum, deſperet: nullusque animũ deſpondeat, proſpi-
ciens eum qui dixit: Semper vobiſcum ſum. Confidite igitur: non enim fame in- Matt. 28.

Digitized by Google

terficiet Dominus animas luſtorum. Verùm ad inſtitutum reuertamur: de conſummatione quippe ſeculi eſt Sermo, & de pſeudoprophetis, falſiſq; magiſtris, & impijs hæreticis. Quid ergo primùm dicere aggrediar? de conſummatione noſtra; an impiorum hæreticorum prophana inſectabor dogmata? Sed magno opus eſt certamine, longaque oratione, ad impura iſtorum detegenda deſtruendaque dogmata. Verumtamen quod ad * rem noſtram pertinet, neceſſarium eſt ex ſacris oſtendere Scripturis, hos vt inimicos Dei, & lupos * Chriſti ouilis, qui vbiq; oues ipſius diripiunt: quare & meritò lupi ſunt vocati à Prophetis, & ab ipſo Domino, beatiſq; Apoſtolis: & non ſolùm lupi, ſed & impij, & inimici, & inſidiatores, & blaſphemi, & fures & latrones, & falſi doctores, & pſeudoprophetæ, & improbi, & Antichriſti, & ſcandala, & filij hoſtis maligni, & oppugnatores Spiritus ſancti, blaſphemantes Spiritum gratiæ: quibus non remittetur, neque in hoc præſenti ſeculo, neque in futuro. Oportet igitur primùm circa iſta occupari, & tunc de ſeculi conſummatione loqui: quandoquidem in nos deuenerunt fines ſeculorum, ſicut ait Apoſtolus. Et exorta ſunt tempora difficilia, atque periculoſa: & multiplicata eſt iniquitas, multorumque refrixit charitas. & ſeductores iam multi, & qui ſeducuntur, plures. Age igitur, aperiamus ſacros libros, in quibus viam reperientes veritatis, incedamus per eam, recurrentes ad montes ſanctos, Prophetas dico, & Apoſtolos: vt non ſeducamur, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad * circumuentionem erroris. Cæterùm ne cunctemur: ſed cum Sanctis aſcendamus diſcipulis in montem beatum; & Paſtorem noſtrum audiamus dicentem: Videte, ne ſeducamini: Videte, ne quis vos ſeducat. Videte vbique. Et Ioannes ſimilia dicens: Videte, inquit, ne perdatis quæ operati eſtis. Et Paulus: Videte canes. Mihi verò lachrymæ oboriũtur, dum quoſdam ex noſtra Eccleſia dicẽtes audio, non dici hæc in diuinis Scripturis: idq; non ſolùm à laicis, verùm etiam ab illis qui videntur eſſe Paſtores, & locum Apoſtolorum obtinent, & Prophetarum; ſed non mores. Ad quos * opportunè licet dicere: Væ vobis, duces cœci, & indocti, atque * inconſtantes: qui veſtium ornatu delectamini, & non lectione ſacrorum librorum. qui relicto verbo Dei, inſeruitis ventri: quorum Deus venter eſt, & gloria. Quomodo euadetis, tanta ſalute neglecta? Vnde porrò incipiemus? ab eo qui dicit: Ego ſum principium, & finis. Intelligite ſuam quiſque mentem, omni cura ſeculari depoſita. Videte, inquit Dominus, ne ſeducamini. Multi enim venient, in nomine meo dicentes: Ego ſum Chriſtus, & multos ſeducent. Et iterum: Attendite vobis ipſis à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces: ſed à fructibus, inquit, eorum cognoſcetis eos. hoc eſt, ex ſermonibus, & ex * falſa prophetia. Omnis enim arbor ex proprio fructu cognoſcitur: ſic quoque vos ex fructibus eorum cognoſcentes ipſos, nolite recipere eos in domũ, nec aue ipſis dixeritis. Audite, ô Paſtores, voces Archipaſtoris. audite, & attẽdite vobis, & vniuerſo gregi veſtro. Videte canes, videte fures. Nam qui non intrat per oſtiũ in ouile ouium, ſed aſcẽdit aliunde: ille fur eſt, & latro. Rurſuſq; ad ipſos: Vos ex patre, inquit, diabolo eſtis. Et denuò: Væ vobis, qui clauditis regnum cælorum ante homines. ipſi enim non intratis: nec introeuntes ſinitis intrare. O ineffabilẽ Dei benignitatem. O inexplicabilem indulgentiam. O incomparabilem eius bonitatem. Quid ſummo illi Paſtori reſpondebimus? O paſtores, & compaſtores: (ecce enim pauca ex multis dicimus) quo pacto vbique, vt nos tueatur * ac muniat Dominus, per immaculata clamat Euangelia: quin & per Prophetas diuino Spiritu plenos, ac per diſcipulos Theologos ſimilia loquitur: quippe in quibus omnib9; prout vult, ediſſerit. Teſtiſq; mihi ſit Paulus, dicens: An experimentũ eius quæritis, qui in me loquitur Chriſtus? Dic & tu, ô beate Petre, quem beatum prædicauit Deus noſter Chriſtus IESVS. dic, inquã, nobis de ſeductoribus, & impoſtorib9 * futuris gregis Chriſti: quem tradidit & concredidit tibi Princeps paſtorum, & Epiſcopus animarum noſtrarum? Hic igitur Petrus dicit: Et in vobis erunt magiſtri mendaces, qui introducent ſectas perditionis; & eum qui emit * nos, Dominum negant, ſuperinducentes ſibi celerem perditionem. Et multi ſequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blaſphemabitur: quorum * iudicium non ceſſat, & perditio eorum non dormitat: filij maledictionis, derelinquentes viam rectam. Iſta

Petrus

PROPOSITIO DICENDORVM.

* περὶ τὸ παρόν

* al. & lupos ipſius ouilis, qui vbique ab eius ouibus eijciuntur, &c.

Matth. 7. & Ioan. 10.

1. Ioan. 2.

Matth. 12.

1. Cor. 10.

2. Tim. 3.

Matth. 24. & Lucæ 21.

Epheſ. 4.

* al. ad deceptiones erroris.

Matth. 24. & Marc. 13. Luc. 21.

2. Ioan. 1.

Philip. 3.

* al. opportunũ eſt dicere.

Matth. 15.

* ἀστήρικτοι.

Rom. 16. Phil. 3.

Hebr. 2.

Apoc. 1. 2. 21.

Matth. 24. & Lucæ 21.

Matth. 7.

Ibidem.

* al. à pſeudoprophetis.

Matth. 7. & Luc. 6.

2. Ioan. 1.

Act. 20 Phil. 3

Ioan. 10.

Ioã 8. & 1. Ioã 3.

Matth. 23.

* ἀσφαλιζόμενος.

2. Cor 13.

Matth. 16.

* al. venturis ad decipiendum gregẽ Chriſti.

2 Pet 2.

* al. eos.

Ibid. 2. Pet. 2.

* vulg. quibus iudicium iam olim nõ ceſſat.

2. Pet. 2.

A

B

C

D

E

A Petrus loquutus eſt: Petrus, inquam, qui claues regni cælorum tenet, qui † fluctus maris pedibus traiecit: qui Romæ Simonem Magum diſrupit atque confregit. Ioannes autem dixit: Manifeſta ſunt opera diaboli, & filij eius. Vides, vt in omnibus iſtis Chriſtus loquatur? Iacobus ait: Si quis videatur horum amicus eſſe, inimicus Dei conſtituitur. Audite ergo, omnes, qui cum hæreticis † comeditis, ſententiam dolore plenam: quoniam Chriſti inimici eſtis. Neque enim qui cum inimicis Regis amicitiam init, poterit Regis eſſe amicus: ſed ne vita quidem dignus habetur; at cum inimicis perditur, & deteriora exſpectat. Dixit quoque Iudas Iacobi: Subintroierunt quidam homines (qui olim præſcripti ſunt in hoc iudicium) impij, Dei noſtri gratiam transferentes in luxuriam, & ſolum Dominatorem & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum negantes. Huc B † ades iam Paule, vas electionis: dic nobis deinceps de ijs, ſecundùm gratiam à Deo tibi conceſſam: dic, inquam, nobis de inſtanti ſeculo maligno, atque periculoſo? Patefacito nobis lupos occultos, Paule, os † Chriſti: ediſſere nobis de ijs, qui aſpernantur atque reijciunt verbum Dei? Ego noui, inquit, quia intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi † graues in vos, non parcentes gregi. Cernis Apoſtolorum pariter & Prophetarum conſenſionem? Vides vbique Theologos cum Magiſtro aduerſus impios hæreticos, concordes? Audite igitur, qui † cum ijs verſamini: vt à ventura ſuper eos, fugiatis ira. Qui cum his vnà in cibo potuque commaculamini: quomodo ad diuina ac tremenda Chriſti audetis accedere myſteria? An non beatum Paulum clamantem audiſtis: quòd non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum? Exite ergo de medio ipſorum, & ſeparamini: & immundum ne tetigeritis. Numquid vobis adhuc perC ſuaſimus: aut in vanum laboramus? attamen propter eos qui volunt, & dant operam vt audiant ac faciant, non † ſuperſedebimus. Audite igitur verba Pauli: & nolite iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim ſocietas luci ad tenebras? Et quidem beati iſti Theologi, hæc & plura hiſce, de impijs atque infidelibus locuti ſunt hæreticis. Neceſſarium porrò fuerit, etiam Prophetas in medium producere. Et quidem Dauid ait: Eos, qui oderant te Domine, odio habui: & ſuper inimicos tuos tabeſcebam. & reliqua. Aitque ſapiens Salomon: Fili, ne te ſeducant viri † peruerſi: neque ambules in via cum ipſis. Et Eſaias Propheta, aut potius ipſe Dominus per Prophetam dicit: Filios † genui, & exaltaui; ipſi autem ſpreuerunt me. Numquid ſufficiunt iſta? aut in medium etiam proferre oportebit cunctos alios Prophetas ſimilia dicentes? At ſanè ſufficiunt & iſta his, qui audire ac morigerari cupiunt. Nam qui ijs, quæ hactenus dicta ſunt, non D attendit; ne ſi plura quidem adducantur, obtemperabit. Audite ergo, qui rectam fidem ſententiamque tenetis: & hæreticis ne conſenſeritis. Audite, paſtores, ac contremiſcite: & ne ſileatis: ſed verbum Dei prædicate. Nolite locum dare diabolo. Imitamini beatum Petrum Apoſtolum: quomodo in Vrbe Roma, ſceleſtiſſimo Simone Mago blaſphemante, atque dicente, ipſum eſſe virtutem Dei; nec ad horam quidem tacuit, diſtulitúe: ſed eum reprehendens, & mendacem, ac latronem, & impium demonſtrans, diſruptum ipſum perdidit. Sic igitur & vos facite, & nolite communicare operibus † infructuoſis tenebrarum: magis autem & redarguite. quemadmodum etiam Apoſtoli fecerunt. Et Propheta † Dauid, de talibus multos aggreſſus eſt labores, multoſque reprehendens ac increpans, & Deum interpellans aduerſus ipſos, dicebat: Quouſque peccatores, Domine: quouſque peccatores gloriabuntur? Diſperge illos in virtute tua. Rurſusque obſecrat, ac preces Domino offert, vt ipſe per ſemet deſcendens, E ſatisfaciat petitioni ſuæ, ſic clamans ac dicens: Domine, inclina cælos, & deſcende. Et, Domine, ne moreris. Et quid ad hæc benigniſſimus Deus: qui cunctos homines cupit ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire? Non aures obturauit, neque preces Sanctorum deſpexit: ſed cælos inclinauit, & deſcendit: omniaque ad ſalutem generis noſtri adminiſtrauit, ac diſpenſauit. Deinde volens demonſtrare, † futuros Antiſtites atque paſtores Eccleſiarum, ſic perſequi debere hæreticos; fecit flagellum ex funiculis: & ingreſſus in templum, omnes vendentes & ementes ex ſacro loco eiecit, ac profligauit. perſecutusque eos eſt, dicens: Domus mea, domus orationis eſt: vos autem feciſtis eam ſpeluncam

Matth. 16. Matth. 14. † al. qui contrà fluctus maris pedibus ambulauit. 1. Ioan. 3. Iacob. 4. at ſecus in vulg. † al. conuiciſamini. NOTA. Iud. in Epiſt. ſua catholica. † δεῦρο λοιπόν. Act. 9. † al. os Domini. Act. 20. † vulg. rapaces. † οἱ ἀγάπας ποιοῦντες. al. cibum ſumitis. 1. Cor. 10. 2. Cor. 6. Ibidem. † al. ſuperſedebimus verbis Pauli. Audite igitur, & nolite cum infidelibus iugum ducere. Pſal. 118. Prou. 4. 24. † al. impij. Eſaiæ 1. † vul. enutriui. Epheſ. 4. Simon Magus Romæ à S. Petro deuictus eſt. † al. immundis. Epheſ. 5. † al. θεοπάτωρ. i. Deipater Dauid. Pſalm. 93. Pſalm. 56. Pſalm. 143. Pſalm. 69. 1. Tim. 2. Pſalm. 17. † al. eos, qui præfici volunt Eccleſijs, ſic perſequi oportere hæreticos, fecit, &c. Matth. 21.

Digitized by Google

Iſaiæ 56. Matth. 23. luncam latronum. Poſtea expulſis inde omnibus, etiam deſolationem ipſorum A
atque exterminationem prædixit, dicens: Ecce relinquetur domus veſtra deſerta; quod etiam accidit. Vbi enim ſunt, qui olim Eccleſiam Dei oppugnârunt, Reges, & potentes, atque huius ſeculi ſapientes? Nonne diſperſi ſunt, & perierunt; redactique ſunt in nihilum? Vbi ſuperbia, & audacia atque rebellio Iudæorum? Vbi Simon Magus, in hæreſi primus: diſcipulus & præcurſor Antichriſti? Vbi malus huius fœtus, & eius inſaniæ atque laſciuiæ ſucceſſor, Montanus? Vbi Marcion? Vbi Valentinus? Vbi Manes? Vbi Baſilides? Vbi iam Nero? Vbi Valens? Vbi alij Reges, atque potentes? Vbi Iulianus tranſgreſſor? Vbi porrò Arius? Vbi Eunomius, & reliqui hæreſiarchæ? Vbi cuncti, qui reſtiterunt veritati? Nonne omnes perierunt? Diſperſi quippe ſunt propter ipſorum blaſphemiam, & abacti ſunt veluti lupi rapaces. Inuenerunt enim Antagoniſtas, & ſtrenuos bellatores, vereque paſtores tunc Eccleſiarum præpoſitos, viros B
beatos. Cæterùm magnam cerno differentiam eorum qui tunc Paſtores erant, ab ijs qui nunc ſunt. Illi, ſtrenui bellatores erant: at hi, † fugitiui. Illi, certatores ac pugiles: at hi, delicijs dediti. Illi, librorum & dogmatum cultores: iſti verò, ornatus veſtium, ac ridicularum rerum amatores. Iſti, velut mercenarij, relinquunt oues, & fugiunt: at illi animam ſuam pro ouibus poſuerunt, imitantes Paſtorem bonum Dominum noſtrum IESVM Chriſtum. O felices atque beatos illos viros, quorum nomina ſunt in libro vitæ: quos horruerunt dæmones, & reformidârunt hæretici: per quos, obſtructum eſt os loquentium iniqua. Eloquar nunc igitur & ego ſimilia Prophetæ Dauid, qui lugens ac plorans dicebat: Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ, Domine? Dicam autem & ego illachrymans: Vbi beatus ille chorus eſt Epiſcoporum, & Doctorum: qui C
tamquam luminaria in mundo reſplenduerunt, verbum vitæ continentes? Quid porrò vetat & hoſce in medium producere, ſaltem ex multis paucos: nam & iſtorum dumtaxat meminiſſe ſalutiferum eſt animæ? Vbi Euodius ille bonus odor Eccleſiæ; & Sanctorum Apoſtolorum ſucceſſor, atque imitator? Vbi Ignatius, Dei domicilium? Vbi Dionyſius Areopagita, volucris cæli? Vbi Hippolytus ſuauiſſimus, & beneuolentiſſimus? Vbi Baſilius Magnus, & par fermè Apoſtolis? Vbi Athanaſius ſanctus, & virtutibus diues? Vbi Gregorius † alter Theologus, & inuictus Chriſti miles? Et, qui commune cum ipſo nomen habet † alius; Vbi SYRVS ille EPHRAEM Magnus, obtorpeſcentium excitator, afflictorum conſolator: iuuenum diſciplina, inſtructor, atque exhortator: Monachorum ſpeculum: Dux pœnitentium: framea ac ſpiculum aduerſus hæreticos: virtutum receptaculum, & Spiritus ſancti habitaculum atque diuerſorium? Vides quantum ſit interſtitium, quantaque differentia illorum Beatorum ac ſanctorum virorum, ab his qui nunc ſunt? Illi, potentes opere & ſermone D
erant: At iſti, in iumentis & equis, ac mulis, & coquis, menſiſque ſplendidis ſtudium ponunt. Deinde ſi quis eos fortè de ſacris libris interroget; reſpondent, dicuntque: Pauperes ſumus, & facultas libros comparandi non eſt nobis. Poſtea verò prodeunt, non vt pauperes: ſed † veſtimentis politis ac nitidis amicti; marſupiaque plena, ac colla ſibi parantes, tamquam † ſaginati aliqui tauri: diſcipulorum autem multitudinem attrahunt, aut potius coquorum. quin & ex opum affluentia † ſubintroductas tenent, prætextu ancillarum. O malam opulentiam. O acerbam auaritiam. Non auditis Chriſtum dicentem: Beati pauperes ſpiritu? Reſipiſcite igitur tandem. Verbum Dei prædicate: & proijcite à vobis omnem curam ſecularem. Videte accuratè, quomodo ambuletis. Cernite canes. Attendite ijs quæ dicta ſunt, obſecro. Volo enim demonſtrare, ac † planum vobis facere ex ſacris Scripturis, non omnes qui dicuntur Chriſtiani, eos eſſe Chriſtianos: ſed ſolo ipſos nomine vocari, & nuda nominis appellatione ſeduci ac decipi. Verbo quidem Chriſtiani ſunt multi: † moribus autem ac vita admodum pauci. Habitu quidem apparent Chriſti diſcipuli: at viuendi ratione, impij & crudeles. Quemadmodum enim puella aut virgo, donec ſuam ſeruat virginitatem, iure ac meritò virgo vocatur, & eſt; at poſtquam ab aliquo decepta eſt atque corrupta, virginitatemque perdidit, non amplius eſt virgo: Ita & qui dicitur Chriſtianus, ſi ſua cum Deo pacta tranſgreſſus ſit, & promiſſa conculcârit,

Margin notes: SIMON MAGVS IN HÆRESI PRIMVS. — Hæreticorum euerſio. — Antagoniſtæ hæreticorum. — † φυγάδες. al. transfugæ. — Ioan. 10. — Ibidem. — Pſalm. 62. — Pſalm. 88. — EVODIVS. IGNATIVS. DIONYSIVS AR. OP. HIPPOLYTVS. BASILIVS MAGN. ATHANASIVS. — † Nazianzenum intellige. — † Nyſſenus ſcilicet. — S. EPHRAEM SYRI ENCOMIA. — NOTA. — † ἱμάτια ἐκλεκτά φοροῦντες. — † παράσιτοι. — † ἐπεισάκτους. — Matth. 5. — Matth. 7. — † πληροφορῆσαι. — † al. moribus autem proditores. Verbo pij atque religioſi, & miſericordes; at moribus impij, & abſque miſericordia.

A culcârit,& Dei verbum reiecerit,gentiliumque opera fecerit; nihil ſanè ipſi Chri- AB EXEM-
ſtianum dici profuerit. Intelligite igitur,omnes chariſſimi,quomodo paucis ver- PLO ET SI-
bis, cunctis illis abrenuntiamus, terribilia & horroris plena verba pronuntian- MILI.
tes: Renuntio Satanæ, & cunctis operibus eius: & coniungor Chriſto. Vide,quid ABRENVNTIATIONIS VIS
dixiſti: & cui abrenuntiaſti? Satanæ, & cunctis ipſius operibus. Conſidera ergo QVANTA.
rurſus,ó homo, cui pactus ſis; & cui adhæſeris? non Angelo, neque Archange-
lo,non Regi alicui terreno,non Principi ac duci huius ſeculi: ſed Regi regum,& PACTA CVM
Principi principum: Illi (inquam) pactus es,& ſpopondiſti, ac te coniunxiſti co- CHRISTO.
ram multis teſtibus,Angelis & Archangelis. Cæterùm in manu ipſius es tu,& cun-
cti ſermones tui. Deinceps ipſum ex cælis venientem exſpecta,afferentemque † tra- †γραμματεῖον.
ctionum tuarum codicem,& verba oris tui: vt coram Angelis reciteтur atque ho-
B minibus. O neceſſitatem magnam. O formidabilem exſpectationem, & futuri iu-
dicij, & illius diſcuſſionis atque examinis. Quid faciemus, quando aſtiterimus
coram tribunali Chriſti, nudi † atque retecti: & libri aperti fuerint, omniaque †τετραχηλισμένοι.
noſtra occulta publicabuntur,& acta & cogitata, & offenſiones atque ſermones Dan. 7. Apo. 20.
palam reuelabuntur? Hei mihi, hei mihi: quomodo nobis ipſi nocemus, nec Rom 2.14.
intelligimus. Sed quid Iudici illi terribili, ac perſonarum reſpectum non ha- Rom 2.
benti reſpondebimus? † quòd adeò licenter peccare non ceſſamus, † quodque †ἐπιστρῶν.
eius benignitatem,qua nos dignatus eſt,non agnoſcimus: cùm ſimus obdurati,&
(vt ita dicam) inſenſibiles, & obcæcati. Quouſque tandem in peccatis, & laſci-
uijs atque impudicitijs,& † iniuſtitijs, cunctiſque inimici inſultibus perſiſtimus? †al. in iniquitatibus.
Admodum enim breui ac citò dies noſtri pertranſibunt: horrendumque erit in- Hebr. 10.
cidere in manus Dei viuentis. Vide igitur, frater, & cuſtodi te ſaltem deinceps à
C turpiſſimis actionibus atque peccatis,& à rebus gentilium,doctrinaque hæretico- NOTA.
rum,ac omni conſuetudine peruerſa: vt non ploremus ac lugeamus in nouiſſi-
mis noſtris,quando nihil proderit: & horum omnium † ratio reddenda erit. Suf †λόγος ἀπολογίας.
ficiunt ſanè iſta volentibus ſaluari, & ad agnitionem veritatis venire. Quando
porrò loqui incipio de conſummatione ſeculi,& de ſecundo Chriſti aduentu, DE CON-
horrore corripior,& obſtupeſco: nam & cuncta opera Domini admirabilia ſunt, SVMMATIONE SECVLI.
& magna,atque tremenda,& glorioſa: at conſummationis, & ſecundi ipſius ad-
uentus myſterium, omnem ſermonem ac mentem, cogitationemque excedit.
Audiſtis frequenter ab † Euangelio dici, quòd ſedente IESV ſuper montem O- †al. Euãgeliſta.
liueti,acceſſerunt ad eum diſcipuli ſecretò, dicentes: Dic nobis,quod ſignum ad- Matt. 24. Mar. 13. & Lucæ 21.
uentus tui, & conſummationis ſeculi? Vides ſapientiam, & intellectum atque Ibidem.
D prudentiam diſcipulorum? quomodo cùm magnum quid interrogare cupie-
bant, non omnes ſimul congrediebantur; ſed ſecretò ac ſeorſim accedebant, & NOTA.
dicebant: Dic nobis, Domine, hoc, & illud: dic nobis optime. Dic nobis, cordi- Ibidem.
um ſcrutator,qui cuncta noſti priuſquam fiant: quod ſignum aduentus tui erit: vt Daniel 13.
& nos glorioſum ad ventum tuum doceamus cunctas gentes? Quibus Dominus Matth. 24.
reſpondens,dixit: Videte, ne ſeducamini: multi enim venient in nomine meo Lucæ 21.
dicentes: Ego ſum Chriſtus. Videte autem, ne quis vos ſeducat: quoniam tem- Ibidem.
pus propè eſt; & nunc inſtat, cunctique videbimus. Deinde prædixit ſequen- Ibidem.
tia, bella & ſeditiones; & quomodo gens conſurget in gentem, & regnum ad-
uerſus regnum: quæ nunc cernentes non intelligimus. Tunc, inquit,ſcandaliza- Matth. 24.
buntur multi: & inuicem tradent. Et vbi, obſecro, hodie non regnat proditio? Lucæ 21.
E Nonne omnes aduerſus inuicem inſurrexerunt? Omnes fermè proditores facti
ſunt,& ſe inuicem oderunt. Gens inſurrexit in gentem, & regnum aduerſus reg-
num: principes contra ſui ſimiles: Epiſcopi contra Epiſcopos,& preſbyteri in
preſbyteros,ac laici aduerſus laicos. Et quoniam abundabit † iniquitas,refrigeſcet Ibidem. †al. abundauit.
multorum charitas. Et prædicabitur Euangelium hoc in vniuerſo orbe, in teſti- Ibidem.
monium cunctis gentibus: & tunc veniet conſummatio, ac finis. Atqui conſi-
deramus non eſſe locum ſub cælo, vbi non ſit prædicatum Euangelium: quare
reſtat nunc, vt exſpectes finem. Quando igitur multos videris pſeudoprophe-
tas; Domini memineris dicentis: Surgent enim pſeudoChriſti, & pſeudopro- Matth 24.
phetæ. Quando pios, & ſapientes,atque fideles conſpexeris depreſſos: homines NOTA.
autem ſceleſtos,& ſuperbos, proditores, & fornicatores,alioſque tales † promo- †προχειριζομένους.
ueri; recordare Apoſtoli dicentis: Mali autem homines,& ſeductores proficient

in peius,

Digitized by Google

2.Tim 3. in peius: errantes, & in errorem mittentes. Quando ſanctam Scripturam im- A
probatam atque reiectam videris ab iis, qui videntur eſſe Chriſtiani: & eos, qui
loquuntur verbum Dei, odio haberi; in memoriam reuoca illud dictum Do-
Ioan 15. mini: Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit. Quando
ſumptuoſa conſpexeris prandia, ac cœnas, & delicias, impoſturas, tumultus,
Lucæ 6. & inconditas voces; reminiſcere Domini dicentis: Væ vobis, qui ſaturati eſtis:
quia eſurietis. Væ vobis, qui ridetis nunc: quia lugebitis, & flebitis. Quando
tripudiantes videris, & ludicris rebus intentos, canticaque dæmoniaca recitan-
Pſalm. 81. tes; tunc ingemiſce, ac lachrymare. & Dauidis recordare, dicentis: Neſcierunt,
Eſaiæ 5 ſecundum 70. neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Et Eſaiæ Prophetæ, dum dicit: Væ
qui ſurgunt manè, & ſiceram ſequuntur; qui exſpectant veſperam. Nam cum
Ibidem. cithara, & pſalterio, & tympanis, & tibiis vinum bibunt: opera autem Do- B
mini non reſpiciunt, & opera manuum eius non conſiderant. Sed quid ad iſta
Pſalm. 4. dicunt homines graui corde, quærentes mendacium? Non eſt, inquiunt, ma-
† μετεωρίζεσθαι lum, relaxari † animo, ac diſtrahi. Nam quid detrimenti affert cithara, reli-
quaque inſtrumenta muſica? O extremam dementiam. O improbam diaboli
Deut. 32. excogitationem, atque conſilium. Generatio praua & adultera, hæccine † red-
† al. reddis. ditis Domino? Vbique immaculatus præcepit Dominus, ne omninò Chriſtia-
nus vanis diſtrahatur; neque ludicris ſe rebus dedat: & tu dicis, quid noce-
Eſaiæ 5. bunt iſta? Væ, qui dicunt amarum dulce, & dulce amarum. Væ, qui ponunt
Ibidem. tenebras lucem, & lucem tenebras. Dicant nobis † imperiti illi atque inſolen-
† ἀπαίδευτοι al. immorigerati. tes, ex quanam Scriptura oſtendere poſſint, Chriſtiano licere eas formas aſſu-
mere? Qui Sanctorum libri tale quid vmquam tradiderunt? Quæ Euangelia, ſic
Matt. 24. Luc. 21. turpiter atque indecorè agere Chriſtianos docuerunt? Nemo vos ſeducat. Vni- C
† al veſtrum. uſcuiuſque enim † noſtrum ſcripta ſunt pacta, & promiſſa; & Diaboli abrenunti-
† al cū Chriſto atio, & cum † Deo facta coniunctio: & quæcumque opera noſtra, & actiones, &
† ἔτι μικρὸν ſermones, & cogitationes, & diſtractiones, & riſus atque cachinni. Non † ita mul-
Matth. 25. to poſt aderit Chriſtus cum poteſtate, & gloria magna, & ſedebit in throno terri-
Rom. 2. 14. bili, vniuerſumque iudicabit mundum: & cuncti aſtabimus coram tribunali ipſi-
us, nudi atque retecti Deinceps igitur quid vis frater; mentirine illi? at non eſt id
poſſibile: nam in manu eius, tu, & ſermones tui. Sed fortè vis occultari? verùm
† al. Sed hoc eſt impoſſibile. † nequaquam poteris: quoniam in manu ipſius ſunt fines terræ. Quò igitur confu-
Pſalm. 94. gies: & vbi à facie Dei abſconderis? Si aſcenderis in cælum, ipſe ibi eſt: ſi deſcen-
Pſalm. 138. & deris in abyſſum, ibi adeſt. Quid igitur agemus, fratres? Anguſtiæ nobis ſunt vn-
Amos 9. Rom. 2. dique. latere non licet: ipſe enim nouit occulta cordis. fugere non conceditur:
Deut. 32. & non enim eſt, inquit, qui ex manibus meis eripiat. cælari erit impoſſibile: ipſe D
Sap. 16. Tob 13. enim gyrum ac ambitum continet vniuerſæ terræ. Excuſatio ibi non eſt, neque
ſubſidium, neque conſilium. Propterea à finibus orbis terrarum vſque ad fines, di-
† al. dicit. uina Scriptura & admonet, & † reprehendit, & exhortatur, & proteſtatur, & com-
Ioan. 15. minatur. Ideoque Dominus noſter IESVS Chriſtus ait: Si non veniſſem, & lo-
cutus eis fuiſſem, peccatum non haberent: nunc autem excuſationem non ha-
bent de peccato ſuo. Audiſtis, fratres mei chariſſimi, neminem reuera excuſatio-
nem habere. anguſtiæ nobis ſunt vndique. Sed reſpondet Auditor, dicens: Sa-
† al. triſtitia affeciſti. tis nos tuo tetigiſti ſermone ac perſtrinxiſti, & † triſtia demonſtraſti, & de tormen-
tis commonefeciſti, & ſupplicia deſcripſiſti, & abundè nos perculiſti ac perterre-
Rom. 2. 14. feciſti; ſcioque reuera ita eſſe, & noui vnumquemque noſtrum rationem Deo
Galat. 6. redditurum, meſſurumque quod ſeminauit, & proprium onus portaturum: at
quoniam hæc nobis denuntiaſti, & in medium adduxiſti, terroremque incuſſiſti; E
præmonſtra quoque deinceps nobis modum ac rationem acquirendæ ſalutis:
præbe etiam plagæ medicinam. Sicut percenſuiſti horribilia, & triſtia atque
lugubria: ita etiam gratioſa ac læta ediſſere. Ecce ſaluari cupio: quid agam?
quo pacto ſaluari potero? qua ratione vtar? ad quem confugiam? In multis
† ἑκουσίως, καὶ ἀκουσίως. enim peccaui, & factis, & verbis, mente ac cogitatione, volens † & imprudens,
noctu dieque, ac quacumque hora. Quid igitur faciam? quomodo ſaluabor?
† Refugium tuū beatus Dauid oſtendit, dicēs; Deus, &c. Pſalm. 45. ad quem mihi confugiendum erit? Ego tibi, ad quem confugias, dicam. † Bea-
tus Dauid, ad quem confugere oporteat, demonſtrauit, dicens: Deus noſter,
refugium & virtus. Hunc & Ioannes omnium Prophetarum maximus oſtendit,
dum

Digitized by Google

A. dum ait: Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Hunc quoque Angelus ma- Ioan 1.
nifeſtauit, dicens: Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. Matth. 1.
Ad hunc confugias, & tu chariſſime, qui dixit: Non veni vocare iuſtos, ſed pec- Matth 9. &
catores ad pœnitentiam. Qui dixit: Non opus habent, qui ſani ſunt, medico: Marc. 2. Luc. 5.
ſed qui malè habent. Qui dixit: Pœnitentiam agite: appropinquauit enim re- Matth. 3.
gnum cælorum. Qui ait: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis: & Matth. 11.
ego vos reficiam. Qui dixit: Poteſtatem habet filius hominis ſuper terram di- Matth. 9.
mittendi peccata. Qui ait: Omnem venientem ad me non eijciam foras. Qui Ioan. 6.
per Prophetam dixit: Viuo ego, quia nolo mortem peccatoris: ſed conuerſio- Ezech 18. 33.
nem eius exſpecto, vt conuertatur & viuat. Qui ait: Gaudium maius erit in
cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem Lucæ 15.
B iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Ad hunc itaque, pœnitentiam agens, & la-
chrymans confugito. Cæterùm dimitte, quæ retines: & verè, totóque corde ac
animo, chariſſime, pœnitentiam agito. Et ne animum deſpondeas, neque de te
ipſo deſperes: cùm ſalutaria medicamenta habeas. Cur hoc vel illud cauſſaris: &
inutiles excuſationes prætexis? In cælo gaudium erit, te pœnitentiam agente: Ibidem.
& tu obtorpeſcis, atque pigreſcis? Angeli exultant: & tu dormitas? Propter te
aduenit medicus animarum noſtrarum: & tu vulnus occultas? Ipſe clamat:
Conuertimini ad me, filij hominum: & tu non eniteris? Ipſe clamat: Non veni Pſalm. 89. & Ez-ch. 18. 33.
vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam: & tu negligenter agis? O incom- Matth. 9 Mar. 2.
parabilem † Dei benignitatem. Non venit vocare iuſtos: ſed peccatores ad †al Domini.
pœnitentiam. Tu autem chariſſime, vide ne in ſermone iſto relaxeris, dum in- Matth 9. & Marc. 2.
effabilem ipſius benignitatem audis. Non enim nudam dumtaxat vocationem
C dixit: ſed adiecit iſtud, ad pœnitentiam. non ad res † ridiculas: ſed ad pœniten- †al. ad cachinnos.
tiam, & lachrymas. non ad verba otioſa: ſed ad glorificandum Deum. non ad
prandia opipera ac cœnas, & ebrietatem: ſed ad ieiunium, vigilias, atque oratio-
nes. Non vocauit ad choreas, citharizationes, & prophana † ac diabolica canti- †καταλίγματα.
ca: ſed ad luctum, & tribulationem atque anguſtiam, dicens: Beati, qui lugent Matth. 5.
nunc, videlicet peccata ſua. Incipe ergo pœnitentiam agere, frater, eóque
magis, quòd multæ viæ ſalutis te adiuuent atque confortent; quemadmodum
ſcriptum eſt: & multi modi ac rationes ſalutis. Quo ergo volueris modo, ſalua-
ri poteris, ſolùm † ſaluare. Si habeas vnde; eleemoſynas † eroga: ſin verò non †σώθητι.
habeas; non requirit abs te Deus. Non habes panem? non habes veſtimentum? †ἵλεων Gr.
D ſed neque aurum? Genua inflecte, percute pectus, educ lachrymas, ingemiſce, NOTA.
lachrymare, manus tuas ad cælum extende, oculos ad Dominum attolle; ieiuna,
& vigila: hæc quippe omnis habet homo, & negare non poteſt. Iſta offerre
ſtudeas Deo, omni tempore. Sed & hæc cum ſtudio atque diligentia, & diſcre-
tione facere oportet: vt non inutiliter curras, & in vanum labores. Quare has
virtutes dum exerces, & Deo pœnitentiam offers; ſerua diligenter, & ſcrutare
teipſum: ne fortè inimicitias aduerſus aliquem habeas, & vniuerſus labor tu-
us reddatur inanis. ſed ſicut ait Apoſtolus: Cum metu & tremore veſtram ſalu- Philip 2.
tem operantes. ſeruantesque Chriſti præceptum, quod dicit: Si dimiſeritis ho- Matth 6.
minibus peccata eorum: dimittet & vobis Pater veſter cæleſtis delicta veſtra.
Quòd ſi igitur ad Deum acceſſeris; in toto corde interpella eum: & non cum
deriſione, ac vaga diſtractaque mente. Serua hoc ipſius præceptum: & dimit Marc 11.
E te, ſi quid habes aduerſus aliquem. Si enim velis tibi dimitti peccata propria: Matth. 6.
remitte & tu proximo tuo. Quòd ſi tu non dimiſeris errata fratris tui: neque
tua tibi remittet Dominus. Paratus eſto chariſſime: & quotidie mortem exſpe-
cta, & eum qui tuam repetet animam. Ne hodie pœnitentiam agas, & cras obli-
uiſcaris. Ne hodie plangas, & cras ridiculè tripudies. Ne hodie ieiunes, & cras
ebrius prodeas. Ne hodie vigilijs te dedas, & cras ſupinum ac deſidem te præbeas:
ſed veram atque legitimam pœnitentiam oſtendas, vt coroneris. Ne † adulteres †μὴ νοθεύσῃς.
virtutem. Ne fugias laborem: vt non † priueris corona. Oderis quodcumque ſe- †al. deperdas coronam.
culi iſtius gaudium, ac gloriam. Inuiſa tibi ſit via lata, ac ſpatioſa. Oderis deli- Matth. 7.
cias. odio perſequere impunitatem atque licentiam. Oderis iniuſtitiam & ini-
quitatem. & cum Propheta dicito: Iniquitatem odio habui, & abominatus Pſalm 118.
ſum: legem autem tuam dilexi. Da igitur operam chariſſime, vt ſemper inue- Ibidem.
niatis

niaris paratus: & cùm venerit qui animam tuam repetat, te paratum in pœni- A
†al. fideiubeo. tentia comperiat. Et ego †polliceor tibi, fore, vt te nequaquam ab iis, qui ſal-
Luc. 12. & Matth. 24. 25. uantur, ſegreget. Serua ſemper Domini præceptum, quod dicit: Parati eſto-
te: quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Audi & Apoſtolum cla-
1. Theſſ. 5. mantem: Sine intermiſſione orate: hoc eſt, in omni tempore; & noctu, & die,
& quacumque hora: & dum intentus es operi, & iter facis, & curas gregem, &
agrum colis, & dormis. Ne diem exſpectes dominicum, aut feſtum, aut loco-
† τὸ θεῖον. rum differentiam: non enim circumſcribitur numen † diuinum: nam in manu
Pſalm. 94. ipſius ſunt omnes fines terræ. Propterea Dauid Propheta per ſingulos dies ac no-
ctes orans, non exſpectabat locorum differentiam: ſed lachrymans, dicebat, ſuam
Pſalm. 102. ipſius admonens animam: In omni loco dominationis eius, benedic anima mea
Domino. Et tu igitur frater, ne exſpectes diem vel horam: ſed etiam cùm do- B
mi es, ora; & in via, & dum cubas, & cùm ſurgis, & in quocunque loco. Ora
autem vigilanter, ac diligenter; non opes poſtulans, non honorem ac gloriam,
†al. non ſanitatem. non † proſperitatem, neque aliud quid mundi iſtius momentanei, atque inutilis.
Hæc enim omnia corruptibilia ſunt, & in corruptionem deſinunt: ſiue diuitias
† [illegible] † ſummas dixeris, ſiue gloriam humanam præilluſtrem; ſiue quid aliud eorum
quæ ſunt ſuper terram, quibus efferri ſolent homines. Cæterùm ora pro ſalute
tua ſola. ora pro neceſſitatibus proximorum tuorum. ora verò cum humilita-
te, cum lachrymis, cum contritione: & continenter pulſa, ſiue potius indeſi-
Matth. 7. & Lucæ 11. nenter atque aſſiduè. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: &
pulſanti aperietur. Omnem quoque concupiſcentiam abnega mundanam, atque
Tit. 2. impietatem: & ſobriè, ac iuſtè, & piè viuas in hoc ſeculo breui, exſpectans bea-
tam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris noſtri IESV Chriſti. C
EPILOGVS CVM ADHORTATIONE. Recordamini mei ſemper, fratres: & retinete traditiones, quas accepiſtis à San-
ctis patribus, & beatis viris, Prophetis, & Apoſtolis, & vniuerſorum Domino. Pro
exemplo autem afflictionis, & longanimitatis, habetis Prophetas: tolerantiæ,
Exempla virtutum. Iob: pudicitiæ, Ioſeph: diſcretionis, Daniel: charitatis, Dominum noſtrum IE-
† Θεοπάτορα Dauid, typus & exemplum pœnitentiæ. SVM Chriſtum, qui ſeipſum pro nobis dedit: pœnitentiæ, † Deipatrem Da-
uid: nam hic typus & forma nobis pœnitentiæ factus eſt, admonens nos, & co-
hortans, ac dicens: Venite filij, audite me: & ego oſtendam vobis diuitias pœ-
nitentiæ: quoniam & ego aliquando offendi, & prolapſus ſum: at per pœni-
tentiam reſurrexi. cognoſcensque benignitatem Domini, noui quomodo pœ-
† ὑπτίαις. nitentiam agentes ſupinis † manibus ſuſcipit: nam Dominum meum mentiri,
Pſalm. 88. impoſſibile eſt. Ipſum enim dicentem audiui: Quæ procedunt per † labia mea,
†vulg. de labiis meis non faciam irrita. nequaquam aſpernabor. Cælum & terra pertranſibunt: verba autem mea non
Matth. 24. præteribunt. Semel iuraui in ſancto meo: viuo ego, quia nolo mortem pecca- D
Ezech. 18. 33. toris. Audiſtis contra ſeipſum iuraſſe benigniſſimum Dominum? Idcirco om-
Matth. 24. 25. nes adhortatur: Venite, inquit, filij mei: & dum tempus habetis, accelerate: an-
Apoc. 16. tequam veniat dies Domini magna, & illuſtris. Præparemus hic iam nos ipſos,
Pſalm. 94. fratres: præoccupemus faciem eius in confeſſione. Venite, adoremus & proci-
†al. quia ipſe eſt Deus noſter. Ipſe fecit nos, &c. damus ipſi: & ploremus coram Domino, qui fecit nos. † Ipſe enim eſt Deus
pœnitentium: Ipſe nos pœnitentes ſuſcipiet. Ipſi gloria, in infinita ſecula ſe-
culorum. AMEN.

SCHOLIA, ET VARIÆ LECTIONES. E

SErmonem hunc S. Ioanne Chryſoſtomo digniſſimum, vel ideo Sermonibus S. Patris noſtri Ephram, poſt eius Teſtamentum, coronidis loco ſubijcere viſum eſt: tum quòd laudes Auctoris noſtri Ephram haud vulgares in eo contineantur ac celebrentur, vt & aliorum quorumdam antiquorum SS. Patrum, de quibus ibidem honorifica fit mentio: tum, quòd multa in eo communia cum doctrina S. Patris Ephram, & præſertim Teſtamenti illius, aduerſus peſtiferos Hæreticos, corruptosq́ ſeculi mores tractentur. & denique quòd poſtremus hic illius Sancti Sermo fuerit, ſicut & illa Teſtamentaria Ephram oratio nouiſſima extitit: & quia ante hac numquam excuſus fuit, illum ideo à nobis traductum iam excudendum, & hoc

A *& hoc loco tamquam valdè opportuno (ne deperdatur) reponendum omninò cenſuimus. Reperitur autem Gracè in varijs antiquis man. ſcript. Codicibus: Vaticanis, num. 880. 391. &c. ac Card. Sirleti, numero* τνδ. *254. & S. Floræ, num. 19. ac in Regia Bibliotheca Galliæ, alijsq́; vbique ſub nomine S. Chryſoſtomi, à quo putatur factus ac conſcriptus, (ſed non publicè recitatus) dum ſcilicet in exilio æger verſaretur; & quidem paullò ante ſuam mortem: vt hic quoque in ipſo Sermonis titulo habetur.*

Audite igitur, qui cum hæreticis verſamini, vt à ventura ſuper eos fugiatis ira, &c.] *Vbi alia lectio habet:* qui cum hæreticis cibum ſumitis, *&c. & al.* qui cum ijs charitatem facitis, *&c. quæ omnia hic ab Auctore per illud (*οἱ ἀγάπας ποιοῦντες*) exprimuntur, & pro iiſdem accipiuntur. Erat enim phraſis priſcorum Chriſtianorum, cùm alij alios conuiuio excipiebant, vt dicerent ſimul charitatem facere, pro eo quod eſt, ſimul cibum ſumere, &c. qui loquendi vſus etiam hodie in Italia, ac plerisque alijs Prouincijs, ac linguis retinetur. eſtq́; phraſis illa dicendi noſtro Patri Ephræm etiam familiariſſima, vt* B *non vno in loco apud eum in noſtris Scholijs oſtendimus. Cum hæreticis porrò vetamur etiam cibum ſumere: & idcirco adiecit hic Auctor:* οἱ τούτοις συμμιαινόμενοι, *&c. id eſt, qui cum his vnà in cibo potuq́; commaculamini, &c. ſicut quoque efficaciter hoc ipſum ſæpius alibi noſter oſtendit Ephræm, & præſertim in Reſponſione ad Interrogat.* Quomodo de Hæreticis ſcriptum legimus: Eos, qui oderunt te Domine, oderam, *&c. Cuius ibi reſponſio ſic incipit:* Hæreticos tamquam blaſphemos, & Dei inimicos Scriptura non homines, ſed canes, & lupos, & porcos, & Antichriſtos appellat, *&c. Tomo 1. vbi de Hæreticis omninò fugiendis agitur: quod & hic conſequenter intendit Auctor, nonnullosq́; ex præcipuis recenſet, vt peſtis inſtar vitentur.*

Vbi Simon Magus in hæreſi primus? vbi malus huius fœtus, & laſciuiæ ſucceſſor Montanus? vbi Marcion? vbi Valentinianus? vbi Manes? vbi Arrius? &c.] *Hæreticorum peſſimorum catalogum recenſet, de quibus hic obiter aliquid (vt amplius eorum impietas detegatur, prodaturq́; virus) dicendum erit: & primò quidem de* SIMONE MAGO, *cuius vita impia & ingenium frau-* C *dulentum ſic in Actis Apoſtolorum capite octauo deſcribitur:* Vir autem quidam nomine Simon, qui antè fuerat in ciuitate Magus ſeducens gentem Samariæ, dicens ſe eſſe aliquem magnum, *&c.* Attendebant autem in eum, eo quòd multo tempore magicis ſuis dementaſſet eos, *&c. paucisq́; interiectis ibidem poſtea, de eodem ſic:* Cùm vidiſſet autem Simon, quia per impoſitionem manus Apoſtolorum daretur Spiritus ſanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc poteſtatem, vt cuicumque impoſuero manus, accipiat Spiritum ſanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam donum Dei exiſtimâſti pecunia poſſideri, *&c.] quibus haud obſcurè verbis, Simonis iſtius malitia, atque magia, & hæreſis breuiter detegitur, perſtringiturq́;. Cuius quoque nequitias, & magicas artes atque impoſturas non multo poſt Apoſtolorum tempora exortus B. Iuſtinus prodidit in ſuo Apologetico, quem pro fide noſtra ad Antoninum ſcripſit, cuius verba ad longum contra Simonem Magum, eiusq́; impia ſcelera citat Euſebius Cæſarienſis li-* D *bro 2. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 12. vbi de illo pluribus. Conformia verò Iuſtini ſcriptis de Mago illo etiam Irenæus Apoſtolorum temporibus vicinus ſcribit in primo aduerſus hæreſes libro, ac præſertim cap. vigeſimo, vbi, quis, ac qualis iſte fuerit Simon, quamq́ue impura eius vita, ac impia doctrina extiterit, plenius recenſet. ac poſt eum Epiphanius libro primo aduerſus hæreſes, hæreſi vigeſima prima per totum, quæ eſt contra Simonianos. incipitq́;:* Simonis Magi prima eſt hæreſis, *&c. vbi de eius præſtigijs, impiaq́; doctrina, ac flagitioſa vita, funeſtoq́ue interitu copioſè agitur. De quibus etiam Tertullianus cap. decimo tertio Apologet. Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. ſexta. Theodoritus libro primo hæreticarum fabularum in Simone Mago. item Egeſippus (qui tempore Aniceti vixit) in vita Apoſtolorum Petri & Pauli, quæ habetur libro tertio eiuſdem de excidio Hieroſolymit. cap. ſecundo, vbi de Simonis Magi impoſturis, atque flagitijs, artibusq́ue magicis per S. Petrum detectis, & de vltima eius ruina ac morte probroſa tractat. De quibus, & S. Maximus Epiſcopus Taurinenſis in Sermone primo de natali eorumdem Apoſtolorum Petri & Pauli, circa finem, vbi glorioſa Petri aduerſus Magum hunc victoria, triumphusq́; refertur. Suffragaturq́; Nicephorus libro ſecundo Hiſtor. Eccleſiaſt. capit. 27. 36. ac 37. & libro ter-* E *tio cap. 5. 6. &c. ac S. Gregorius Turonenſis libro primo Hiſtor. in vit. Petri. & Metaphraſtes in ſuo Hypomnemate ſiue Commentario de certaminibus & laboribus, peregrinationibus, atque conſummatione Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli: vbi huius quoque improbi Magi fallax animus, & vita impia detegitur, ac mors tragica, exitusq́; funeſtiſſimus (qualem ferè ſimile genus hominum ſortiri ſolet) exponitur. Quòd porrò Simon Magus in hæreſi (vt noſter hic loquitur Auctor) omnium fuerit primus, alijq́; hæretici ſuum ab illo initium duxerint, teſtes id affirmant plures omni exceptione maiores, S. Clemens in Apoſtolicis ſuis Conſtitutionibus, libro ſexto cap. 7. ac 9. & libro ſecundo & tertio Recognit. Irenæus libro primo cap. vigeſimo, vbi de illo ſic habetur:* Habent & vocabula à principe impijſſimæ ſententiæ, Simone, dicti Simoniani, à quibus falſi nominis ſcientia accepit initia, ſicut ex ipſis aſſertionibus eorum licet addiſcere, *&c. Euſebius Cæſarienſis libro ſecundo Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. duodecimo, vbi dicit:* Caput igitur totius prauitatis, & principium omnis hæreſis à Simone cœpiſſe accepimus, *&c. Epiphanius libro primo contra hæreſes, hæreſi 21. vbi in ipſo mox initio idipſum affirmat, dicens:* Simonis Magi prima eſt hæreſis, quæ poſt Chriſtum incepit, *&c. Idemq́; ſuo corroborat teſtimonio Theo-*

Digitized by Google

doritus loco iam ante citato, in Simone Mago, aliiſq; alibi. MONTANVS (*de quo hic conſequenter* A
apud Auctorem) hæreſiarcha quoque poſt Simonem Magum peſſimus, natione Phrygius: qui nomina-
bat ſe paraclitum in Phrygia, ac multos ſeducebat, & eamdem regionem cum vicinis regionibus nequi-
ter corrumpebat, ac variis erroribus inficiebat. Priſcam, & Maximillam, clariſſimas mulieres adeò de-
mentauit atque ſeduxit, vt relictis propriis viris ſequerentur ipſum, & ſe eius inſpiratione propheteſſas di-
cerent, &c. De quo, inter alios Euſebius Cæſarienſis libro 5. Hiſtor. Eccleſ. cap. 14. 15. & 18. & poſt Euſebi-
um Epiphanius libro 2. aduerſus hæreſes, hæreſ. 48. item Theodoritus libro hæreticarum fabularum, vbi de
Montaniſtarum hæreſi agit, quæ initium habuit ab hoc Montano. Cuius quoque varios errores validiſſimis
rationibus confutauit Apollinarius Epiſcopus Hierapol. vt de eo teſtatur Euſebius Cæſarienſis libro 4.
Hiſt. Eccleſiaſt. cap. 27. & libro 5. cap. 15. ac 16. & Apollonius quidam Eccleſiaſticus ſcriptor libellum ad-
uerſus eiuſdem impia dogmata, vitæq; improbitatem edidit, vt idem teſtis eſt Euſebius libro eodem 5. cap.
18. vbi de illius inſania, vitaq; improba, pluribus.

MANES, *hæreſiarcha quoque ſceleſtiſſimus, gente Perſa, homo callidus ac diabolicus, vita &*
moribus barbarus, & Chriſti Eccleſiæ atque doctrinæ hoſtis infeſtiſſimus: à quo, Manichæorum hæreſis di- B
cta atque deducta eſt. Aduerſus quem, Euſebius Cæſarienſ. libro 7. Hiſt. Eccleſ. cap. 27. ſic ſcribit: Eo tem-
pore MANES quidam ſecundùm nomen ſuum (ἀπὸ τῆς μανίας) inſaniens, & inſtinctu dæ-
monis agitatus, inuiſam & execrabilem omnibus hęreſim docet. Hic autem Manes gente Perſes,
vita & moribus barbarus fuit, tam acer ingenio, vt inſanire, vel dæmone adimpleri videre-
tur. Chriſtique ſe nunc gerere formam conabatur oſtendere, nunc ipſum paracletum ſe eſſe
prædicabat: & elatus in inſania, ad ſimilitudinem Chriſti, duodecim diſcipulos eligens, ad præ-
dicandum mittebat, dogmata ſtulta & impia à diuerſis hæreticis, qui iam prius exſtincti fuerant,
mutuata diſſeminans, & noſtro orbi Perſica venena propinans. Ex hoc ergo Manichæorum hæ-
reſis vſque in hodiernum diem diffunditur, eo tempore exorta, quo Felix in vrbe Roma Eccle-
ſiæ præerat, *&c. hæc ibi Euſebius. Additq; S. Auguſtinus contempſiſſe Manen præcepta decalogi,*
quippe qui non vnum ſolùm Deum coleret, ſed Deorum agmina, &c. ita de illo S. Auguſtinus contra Fau- C
ſtum, libro decimo quinto cap. 7. Cuius hæreſes in eodem libro oppugnat idem Auguſtinus cap. quinto,
ſexto, ac variis aliis in locis ſæpe. De quo, plura Epiphanius libro 2. contra hæreſes, hæreſ. 66. quæ eſt con-
tra Manen, eiuſq; ſectatores Manichæos. & Theodoritus libro primo hæretic. fabularum in MANE,
aliiſq; alibi. BASILIDES, *nefarius quoque hæreſiarcha (cuius conſequenter hic fit mentio) multa*
mala mundo peperit, multoſq; plurimis in locis tabifica atque peſtifera ſua hæreſi inficit. Quem alibi S.
Hieronymus, luxuriæ & turpiſſimorum complexuum magiſtrum appellat, eumq; poſt tot annos ita in Io-
uinianum, quaſi in Euphorbum transformatum eſſe ſcribit, vt Latina quoque lingua ſuam hæreſim habe-
ret, &c. ita inter alia de eo S. Hieronymus libro ſecundo aduerſus Iouinianum, qui extinctam iam Baſili-
dis hæreſim ſuis ſcriptis renocare conatus erat, ſicut in priore ſuo aduerſus eumdem Iouinianum libro
idem S. Hieronymus clarius oſtendit. A BASILIDE *dicti ſunt ſectatores eius Baſilidiani, aduerſus*
quos copioſè ſcribit Epiphanius libro primo contra hæreſes, hæreſi vigeſimaquarta, quam quartam a Chri-
ſti aduentu hæreſim ponit. Similiterq; Theodoritus libro primo fabularum hæreticarum, in BASILI-
DE. *Et ante hos, Irenæus libro primo aduerſus hæreſes, cap. vigeſimo tertio, vbi inter multa de eo narra-* D
tur, quòd negauerit Chriſtum fuiſſe paſſum, ſed Simonem quemdam Cyrenæum pro eo crucifixum ac paſ-
ſum extitiſſe affirmabat, &c. idemq; de eo refertur in eamdem cum Irenæo ſententiam ab Epiphanio in
loco iam citato. Quos, & alios eius, diſcipulorumq; errores acerrimè quoque ante Irenæum impugnauit
S. Ignatius & ipſe Martyr, in Epiſtol. ad Trallian. Tarſen. Philipp. Philadelph. Polycarp. &c. item
Clemens Alexandrinus libro quarto & quinto Stromat. à quo inter alia ibi ſcribitur, non ſolùm plures
Deos Baſilidem ſuis deliriis conſtituiſſe, ſed etiam ex diabolis Deos effinxiſſe, &c. Illum porrò Alexan-
dria ortum, in Ægypto autem errorum ſuorum ſcholas inſtituiſſe Adriano imperante, ſimulq; Caſtorem
Agrippam ſcriptorem præſtantiſſimum Baſilidis errores detexiſſe, hæreſimq; confutaſſe, tradit Euſebius
lib. 4. Hiſt. Eccleſ. cap. 7. & 8. ſed de illo hic ſatis.

ARIVS, *hæreſiarcha inter alios fuit peſtilentiſſimus, vniuerſæq; Eccleſiæ hoſtis infeſtiſſimus, &*
orthodoxæ religionis turbator ſeditioſiſſimus, qui (vt de eo ſcribit Epiphanius) diabolica operatione ac E
ſpiritu afflatus, effrenique ore impudenter ductus, extollere linguam ſuam contra proprium Dominum au-
ſus eſt, & creaturam vocare eum, qui omnia creauit, Verbum ex Patre ſine tempore & abſque principio
genitum, &c. De quo, ad Euſebii Hiſtoriam, libro decimo Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. primo Ruffinus Aquile-
ienſis ſic: Presbyter quidam apud Alexandriam Arius nomine, vir ſpecie & forma magis quàm
virtute religioſus, ſed gloriæ, laudiſque ac nouitatis improbè cupidus, praua quædam de fide
Chriſti proferre, & quæ antea in quæſtionem numquam venerant, cœpit: nam abſcindere
ac ſeparare ab illa æterna, & ineffabili Dei Patris ſubſtantia vel natura Filium conabatur.
quæ res plurimos in Eccleſia conturbabat, *&c. Sed quàm dignas ſuis blaſphemiis pœnas is lue-*
rit, quamque funeſtum vitæ exitum ſortitus ſit, idem quoque Auctor poſtea eodem libro cap. decimo
tertio enarrat, dicens: Arius ad eccleſiam pergens, Epiſcoporum & populorum frequentia con-
ſtipatus, humanæ neceſsitatis cauſſa ad publicum locum declinat: vbi cùm ſederet, inteſtina
eius atque omnia viſcera in ſeceſſus cuniculum defluxêre: ita tali in loco dignam mortem bla-
ſphemia

Digitized by Google

A ſphemia ac fœtida morte exſoluit, *&c.*] *Damnatus autem eſt ipſe cum vniuerſa ſua hereſi, in Generali Concilio Nicano 318. Patrum. Ab impio hoc* ARIO, *dicta eſt hereſis Ariana, & Ariani heretici, ſectatores eius atque diſcipuli: de quorum varijs blaſphemijs multa videre licet apud Epiphanium lib 2. contra hereſes, hereſ. 69. qua eſt contra Arianos. ac Theodorit. lib. 4. hereticarum fabularum, in* ARIO. *& ante hos, apud S. Hilarium Pictauenſem Epiſcopum, qui libros duodecim (teſte S. Hieronymo in Catalogo) ſcripſit de Trinitate contra Arianos. Aduerſus quos, etiam extant quatuor inſignes Orationes S. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini, & alia aliorum alibi.*

EVNOMIVS *hereſiarcha vltimo hic loco ab Auctore nominatur, de quo inter alios S. Hieronymus in Catalogo Scriptorum Eccleſiaſt. ſic ſcribit:* Eunomius, Arianæ partis, Cyzicenus Epiſcopus, in apertã hære... prorumpens blaſphemiam, vt, quod illi tegunt, iſte publicè fateretur, vſque hodie viuere dicitur in Cappadocia, & multa contra Eccleſiam ſcribere. Reſponderunt ei B Apollinarius, Didymus, Baſilius Cæſarienſis, Gregorius Nazianzenus, & Gregorius Nyſſenus, *&c.] hac de illo ibi S. Hieronymus. Ab hoc, Eunomiana hereſis dicta atque deducta eſt, & Eunomiani heretici appellati: contra quos copioſè agit S. Baſilius libris quinque, qui inter eius extant Opera. ac S. Gregorius Nazianzenus Orationibus quinque, quas de Theologia inſcripſit, etiam contra Eunomianos. & Epiphanius lib. 3. hereſum, hereſ. 76. que eſt contra Anomianos. item Theodoritus lib. 4. hereticarum fabularum, in Eunomio, atque Aetio. Et S. Ioannes Chryſoſtomus in Serm. contra Anomaos. Tom. 5. & conſequenter ibid. in Serm. aduerſus hereticos. cuius initium eſt:* Eſt lapis quidam, quem Chryſaconion vocant, *&c.] Atque iſta de Hereſiarchis illis impijs (quorum à noſtro Auctore in preſenti hoc vltimo ſuo contra hereticos Sermone fit mentio) pro oblata occaſione hic ad maiorem illorum, & omnium aliorum Hereticorum confuſionem ex veris Auctoribus adducere, fuſiuſq; aliquantulum ſic extendere atque explicare viſum fuit.*

Sequitur pleriſq; interiectis poſtea apud Auctorem: Vbi Euodius bonus odor Eccleſiæ, & C Sanctorum Apoſtolorum ſucceſſor atque imitator? Vbi Ignatius Dei domicilium? *&c.] Poſtquam Auctor hereticos quoſdam precipuos, qui Eccleſia Dei vehementer obfuerunt, perſtrinxit, & deprauatos quorumdam hominum, etiam Paſtorum atq; Epiſcoporum nonnullorum ſui temporis mores tetigit, opportunè hic eos qui verbo & exemplo Eccleſiam Dei maximè adiuuerunt, & illuſtrârunt, recenſet: cuiuſmodi poſt Apoſtolos Eccleſia lumina fuerunt, Euodius, Ignatius, Dionyſius Areopagita, &c quos hic Auctor commemorat. Et vt de* EVODIO *aliquid dicamus, fuit is (ipſo S. Ignatio teſte) primus à S. Petro Apoſtolo ordinatus Epiſcopus Antiochena Eccleſia, vt non ſine cauſſa etiam hic ab Auctore Sanctorum Apoſtolorum, aut ſi mauis, S. Apoſtoli, ſcilicet Petri, dicatur ſucceſſor. De quo, S. Ignatius in Epiſtola 12. ad Antiochenos ſic ſcribit:* Mementote EVODII beatiſsimi Patris veſtri, qui primus poſt Apoſtolos gubernacula Eccleſiæ veſtræ ſortitus eſt, *&c.] Primus ſiquidem S. Petrus, ſecundus Euodius, & tertius Ignatius Antiochenam rexerunt Eccleſiam: ſicut etiam haud obſcurè idem confirmatur ab Euſebio in Chronic. & Hiſt. lib. 3. cap. 16. nec non à S. Hieronymo de Scriptoribus Eccleſiaſt. in* D *Ignatio, &c.*

Vbi GREGORIVS alter Theologus; & qui commune cum ipſo nomen habet, alius? *&c.] Hac de Gregorio Nazianzeno, & Nyſſeno qui etiam dictus eſt Gregorius, intelligenda omninò videntur. Vocatur autem Nazianzenus hic, & à S. Baſilio in ſuis ad eum Epiſtolis, alijſq; Patribus communiter Theologus, tum ob ſingularem diuinarum rerum doctrinam: tum etiam, propter inſignes illas quinque (vt alij volunt) Orationes, quas de Theologia contra Eunomianos, alioſq; hereticos ſumma cum laude ac fructu habuit. Dicitur porrò hic ab Auctore alter Theologus, reſpectu credo S. Ioannis Apoſtoli & Euangeliſta, quem à noſtro Ephram, alijſq; orthodoxis Patribus antiquis communiter Theologi cognomine appellari oſtendimus hoc eodem Tomo tertio ſupra, in noſtro Scholio in Sermonem compunctorium, qui incipit:* Venite dilectiſsimi *&c. ad verba illa:* Audi quid dicat Theologus Ioannes: Nolite diligere mundum, *&c. vbi & cauſſam eiuſce appellationis reddidimus, & plures in eam rem Patres orthodoxos citauimus.*

E Vbi SYRVS ille EPHRÆM Magnus, obtorpeſcentium excitator, & afflictorum conſolator, *&c.] Inſigne & rarum atque preclarum iſtud eſt laudum S. Patris noſtri Ephram Syri encomium, varijs pulcherrimis preconiorum epithetis plenum: quod vel ſolum precipuam mihi cauſſam prebuit hunc digniſſimum S. Ioannis Chryſoſtomi Sermonem poſtremum, è Graco Latinè reddendi, & loco coronidis hic poſt Ephram opera ponendi, eiuſq; vltima Teſtamentaria Orationi mox ſubijciendi; vt eo veluti ſigillo aliquo ſolido Tertium & vltimum hunc S. Patris noſtri* EPHRÆM TOMVM *obſignemus, noſtroſq; in illum labores ad honorem Dei & vtilitatem totius Eccleſia ſua ſancta ſuſceptos, tandem ſemel concludamus, ac feliciter terminemus.*

FINIS.

AD MAIOREM FIDEM, ET AVCTORI-tatem,

Vt omnibus de antiquitate manuſcriptorum Codic. Græc. conſtet, ex quibus hæc & alia S. Patris noſtri Ephræm Syri monumenta deſumpſimus, tranſtulimus, ac in certum aliquem ordinem redegimus: viſum eſt, quæ in calce antiquiſsimi vnius MS. Codic. Græc. Biblioth. Cryptæ Ferrat. Operum eiuſdem S. Patris Ephræm reperimus, hic addere atque ſubijcere. nimirum iſta:

ΕΓΡΑΦΘΗ Ο ΟΣΙΟΤΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ, ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΤΟΥ ΙΩΝΑ ΤΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΕΤΕΙ ΚΥΡΙΟΥ ΦΛΑ. ΚΑΤ. ΕΠΙΤΑΓΗΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΟΣ ΝΙΚΩΝΟΣ, ΟΥ ΤΑΙΣ ΙΚΕΣΙΑΙΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΟΡΩΝ, ΚΑΙ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΔΩΗ ΗΜΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΕΡΙΔΑ, ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΝ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΥ. ΑΜΗΝ.

Quæ eadem Latinè à nobis ſic ſunt reddita:

DESCRIPTVS EST SANCTISSIMVS ET BEATVS EPHRAIM, MANV IONÆ PECCATORIS, ANNO DOMINI QVINGENTESIMO TRIGESIMO PRIMO. IVSSV SANCTISSIMI, SPIRITALISQVE PATRIS NOSTRI NICONIS: CVIVS, ET OMNIVM RELIGIOSORVM ATQVE SANCTORVM PATRVM SVPPLICATIONIBVS LARGIATVR NOBIS DOMINVS PARTEM, AC SORTEM CVM OMNIBVS SANCTIS SVIS. AMEN.

Ecce hîc habes Nomen Scriptoris, & eius cuius mandato ac iuſſu Opus ſcriptum eſt, & tempus atque annum, quando: Ex quibus mira relucet antiquitas, & fides atque auctoritas Scriptorum ac Oper. maior.

ALIVD

Digitized by Google

ALIVD ANTIQVITATIS MONV-mentum poſt Ephræm opera adiectum, Ex antiquiſsimo Gręco Ephræm Volumine Conſtantinopolitano.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΣΧΑΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΟΝ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ ΤΟΥ ΑΝΑΧΩΡΗΤΟΥ· ΟΣΤΙΣ ΗΣΚΗΣΕΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΕ-ΚΛΗΜΕΝΗΣ ΤΩ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ· ΗΚΜΑΣΕ ΔΕ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΥΑΛΕΝΤΟΣ, ΥΦ' ΟΥ ΚΑΙ ΕΤΕΛΕΙΩΘΗ.

HOC EST.

FINIS POSTREMI LIBRI SANCTI ET DIVINO SPIRITV PLENI PATRIS NOSTRI EPHRÆM SYRI ANACHORETÆ: QVI EXERCITATOREM EGIT IN DIEBVS MAGNI CONSTANTINI, ET PRIMI IMPERATORIS MAGNÆ CIVITATIS, QVÆ AB EIVS NOMINE APPELLATA EST CONSTANTINOPOLIS, ET ROMA NOVA. FLORVIT AVTEM VSQVE AD IMPERIVM VALENTIS, SVB QVO ET DECESSIT.

ALIVD ANTIQVITATIS MONV-mentum, Ex vetuſtiſsimo Græco MS. Cryptaferrat. vbi poſt Teſtamentum S. Ephræm, ſequens Encomiaſticum reperitur:

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙΣ ΛΟΓΟΙΣ ΗΡΔΕΥΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ
ΕΦΡΑΙΜ Ο ΚΛΕΙΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΘΕΙΟΙΣ
ΟΥ ΤΑ ΠΟΝΗΜΑΤΑ ΟΣ ΣΥΛΛΕΞΑΙ ΘΕΛΗΣΗ
ΟΥΧ ΟΙΟΣΤ' ΕΣΤΑΙ, ΚΑΙ ΓΑΡ ΑΠΕΙΡΩΣ ΕΧΕΙ.
ΑΛΛ' Ω ΦΩΤΙΣΤΑ ΤΟΥ ΝΟΥ, ΚΑΙ ΔΟΤΕΡ ΛΟΓΟΥ
ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ, ΘΕΕ ΚΑΙ ΣΩΤΕΡ ΦΩΤΩΝ· ΑΥΤΟΥ
ΠΡΟΣΕΥΧΑΙΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ΔΩΣ ΗΜΙΝ ΠΟΙΕΙΝ, ΑΠΕΡ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΜΕΝ·
ΙΝΑ ΜΗ ΔΙΠΛΩΣ ΕΚΕΙ ΤΙΜΩΡΗΘΩΜΕΝ.
ΜΝΗΣΘΗΤΙ ΚΥΡΙΕ ΤΟΥ ΓΡΑΨΑΝΤΟΣ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΙΩΝΑ.

Quæ eadem Latino Rhythmo ſic reddi poſſunt:

SPIRITALIBVS SERMONIBVS IRRIGAVIT MVNDVM
EPHRÆM INCLYTVS AC CELEBRIS, ET MAGNVS IN DIVINIS;
CVIVS QVI LABORES SIMVL COLLIGERE VOLVERIT,
REM IS IMPOSSIBILEM TENTABIT, CVM SINT INFINITI.
SED O MENTIS ILLVMINATOR, ET VERBI ATQVE SERMONIS DATOR
IESV CHRISTE, DEVS ET SALVATOR HOMINVM:
IPSIVS PRECIBVS, ET OMNIVM SANCTORVM,
CONCEDE NOBIS FACERE, QVÆ ET MEDITAMVR:
VT NON DVPLICITER TORMENTIS IBI PVNIAMVR.
MEMINERIS DOMINE HORVM SCRIPTORIS IONÆ PECCATORIS.

Adiecta hæc ſunt Græcè ad calcem Operum S. Ephræm Syri à Iona hîc nominato, qui ante mille & amplius annos in Oriente colligere & manuſcribere ea cœpit, iuſſu ſpiritalis Patris Niconis.

EGO GERARDVS VOSSIVS, al. Voskens, honeſtis ac Catholicis parentibus ex legitimo matrimonio, Patre Gulielmo, & matre Iohanna Voskens natus, oppido Borchloon, quod primarium eſt totius Comitatus Loſſenſis, diœceſis Leodienſ. patria Teutonic. &c. operum omnium S. Patris Ephræm Syri Interpres & Scholiaſtes, pro poſteritatis beneficio atque memoria, præcipua quædam elucubrationum mearum monumenta Eccleſiaſtica ROMAE diuerſis temporibus edita, breuiter hic (exemplo S. Hieronymi ſua in fine Catalogi ſcripta cõmemorantis) adnotanda ac recenſenda ordine temporum, vt prodierunt, duxi. Anno itaque 1580. Romæ à me ſunt edita S. Ioannis Chryſoſtomi monumenta quædam Græcè & Latinè de laudibus Principum Apoſtolorum Petri & Pauli, eorũdemq; glorioſo Martyrio. ac de duodecim ſimul Apoſtolis, vnà cum meis Scholijs, & duplici Apoſtrophe ad finem adiecta, vna, ad ipſam Vrbem ROMAM: altera ad SS. Apoſtolos Petrum & Paulum, tutelares vrbis Romæ patronos. Anno 1581. prodijt nobile Theodoriti Epiſcopi Cyri monumentum de Charitate, Græcè & Latinè, vnà cum noſtris Scholijs, & varijs lectionibus. Anno 1586. Gregorij Papæ IX. geſta ac monumenta quædam inſignia prius non edita, de vnione Græcorum cum Eccleſia Latina, vnà cum Argumentis ac Scholijs noſtris in lucẽ edidimus: quibus Acta Canonizationũ quatuor eiuſdem Pont. acceſſerunt. Anno poſtea 1589. editus à nobis eſt Tomus primus operũ omnium S. Patris noſtri Ephræm Syri, cũ Latina noſtra è Græco traductione, ac Scholijs, in folio. Anno 1593. pari modo Secundus eiuſdem S. Patris Ephræm Tomus noſtro ſudore ac ſtudio ex Typographia Vaticana prodijt. Anno 1594. S. Bernardi libros quinque de Conſideratione, in capita diſtinctos, & ex pluribus antiquis mmſſ. recognitos, vnà cum Argumentis ac Scholijs dedimus. Anno denique 1597. præſentem Tomum Tertium, ac poſtremum Operum omnium S. Patris noſtri Ephræm Syri, tandem (Laus Deo) Romæ abſolutum, ex Vaticana Typographia edidimus: anno nimirum ætatis noſtræ 50. & vrbicæ manſionis 25. Succedent, Deo propitio, ac vita comite, Opera Sancti Gregorij, Epiſcopi Neocæſarienſis, cognomento Thaumaturgi, Patris antiquiſsimi & celeberrimi, recenter per nos collecta, & partim tranſlata, notiſq; exornata: Et poſtea Opera omnia Sancti Leonis Papæ primi, ac verè Magni, in multis quoque noſtro ſtudio atque labore recognita, aucta, & illuſtrata. Hæc noſtra Romana ſunt monumenta, Deo, & Eccleſiæ ſuæ ſanctæ conſecrata.

CATA-

Digitized by Google

CATALOGVS LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ A S. PATRE EPHRAEM HISCE SVORVM OPERVM

rum tribus Tomis citantur, & obiter explicantur, vel aliter atque aliter leguntur, crebriusq; repetuntur, &c.

Ex Geneſi.

Cap. 5.
ENOCH ducentis annis placuit Deo, poſtquam genuit Mathuſalé, &c. 440.b e & ſeq.

6. Videns autem Dominus Deus, quòd multa malitia hominum eſſet in terra, & vnuſquiſqu: cogitaret in corde ſuo ſuper maligna cunctis diebus, pœnituit, &c. 623.b 624.a

ibi. Noe autem vir iuſtus, perfectus exiſtens in generatione ſua: Deo placuit Noe. 484.a 623.c

8. Requieuitq; arca Noe in monte Ararat. 2.c 4.a

13. Homines Sodomitæ peſſimi erant, & peccatores coram Domino nimis 112.b

ibi. Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & peccatum eorũ aggrauatum eſt nimis ibid.

18. Num cælare potero Abraham puerum meum, quæ ego faciam? Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus eſt, & peccata eorum magna valdè. 630.a 631.c

19. Veneruntque duo Angeli Sodomam veſperi, & ſuſcepit eos Loth: & viri ciuitatis Sodomitæ circumdederunt domum à puero vſque ad ſenem, &c. 630.a 631.d e

ibi. Egreſſus itaque Loth, locutus eſt ad generos ſuos, qui acceperant filias eius, &c. 630.c 632.a

22. Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Iſaac; & offer eum in holocauſtum, &c. 625.c 628.e

ibi. Ego & Iſaac, dixit Abraham pueris ſuis, poſtquam in montem aſcenderimus, reuertemur ad vos, &c. 652.b

ibi. Abraham, Abraham: ne inijcias manum tuam in Iſaac; neque facias illi quidquam. nunc cognoui quòd timeas Deum, &c. 627.c 629.ab 676.b

ibi. Ecce aries colligatus in planta Sabec, accipe & offer illum pro Iſaac. 627.c 629.bc

ibi. In ſemine enim tuo benedicentur tribus omnis terræ 2.d 4.b

24. Bibe Domine mi, & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant, &c. 159.b

29. Iacob quatuordecim annos inſeruiuit propter Rachel, Laban Syro; in calore diei, & gelu noctis, &c. 351.c

35. Mortua eſt autem Rachel, & ſepulta eſt in via Hippodromi, &c. 635.644.e & ſeq.

37. Erat Ioſeph ſeptendecim annorum, dum oues paſcebat cum fratribus ſuis, &c. 351.c 352.b c

ibi. Ioſeph accuſauit fratres ſuos apud patrem crimine peſſimo 633.d 644.d e

39. Igitur Ioſeph ductus eſt in Ægyptum, emitque eum Phutiphar eunuchus Pharaonis, &c. 637.a 645.b

ibi. Et conſtituit eum ſuper domum ſuam; & omnia quæcumque ſibi erant, dedit per manum Ioſeph, &c. 637.b 645 c

40. Poſthæc peccârunt Regi Pharaoni præpoſitus pincernarum, & præpoſitus piſtorum; iuſſitque eos Rex iratus in carcerem conijci, &c. 639.a b.646.c d

42. Acceptis ergo mandatis, decem filij Iacob deſcenderunt in Ægyptum, vt alimenta ſibi compararent, &c. 640.d e 647.b c

43. Ioſeph vt conſpexit fratrem ſuum Beniamin, commota ſunt viſcera eius ſuper ipſum, &c. 641.b 647.d

45. Dixit ad fratres ſuos: Ego ſum Ioſeph frater veſter, &c. 643.b 647.e

Ex Exodo.

2. Fugiens autem Moyſes à conſpectu Pharaonis, moratus eſt in terra Madian, &c. 159.c 161.b

ibi. Erant autem Sacerdoti Madian ſeptem filię, paſcentes oues Iothor patris ſui, &c. 159.c

21. Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, &c. 450.b 464.de

32. Feceruntque filij Leui iuxta ſermonem Moyſi, cecideruntque ex populo in die illa, quaſi tria millia hominum, *vel, vt legit Hieronymus,*

ronymus: quaſi viginti tria millia hominũ. 8.c 324.e 326.e
33. Et mittam præcurſorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum,&c. 472.e 478.b

Ex Leuitico.

6. Omne ſacrificium igne conſumetur 728.b
11. Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum 117.a 150.d 285.c
13. Quicumque tactus fuerit lepra, veſtimenta eius diſſuta ſint,& caput reuelatum, &c. 302.b
14. Si ſacerdos ingreſſus viderit lepram domus: omnia quæ in ipſa ſunt, immunda erunt. 607.d
15. Cautos & abſtinentes facietis filios Iſrael, &c. 411.e 412.e
19. Non oderis omnem hominem 184.c
20. Quicumque dormierit cum maſculo, coitu fœmineo, vterque operatus eſt nefas, morte moriantur ambo,&c. 114.b
26. Immittam pauorem in corda veſtra, & fugietis nemine perſequente,&c. 562.e

Ex Numeris.

1. Cenſus habebatur populi ſecluſis mulieribus ac pueris,&c. 89.c 91.e
12. Erat Moyſes vir mitiſsimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra 89.d
ibi. Maria ſoror Moyſis correpta eſt lepra 95.b 98.c
25. Ceſſauitque plaga à filijs Iſrael,& occiſi ſunt viginti quattuor millia hominum,&c. 324.e 326.e

Ex Deuteronomio.

15. Si venundatus tibi fuerit Hebræus, aut Hebræa; ſeruiet tibi ſex annis: & ſeptimo dimittes eum liberum abs te, &c. 450.b 464.d.e
23. Melius erat non vouere, quàm cùm voueris, non reddere 5.c
32. Attende cælum,& loquar, & audiat terra verba oris mei. Exſpectetur ſicut pluuia doctrina mea,& deſcendant velut ros eloquia mea 211.c

Ex Ioſue.

3. In hoc ſcietis, quòd Dominus Deus viuẽs in medio veſtri eſt, & diſperdet in conſpectu Chananæum,&c. 472.e 478.c
7.22. Achar filius Charmi peccauit, auferendo aliquid de anathemate, &c. 8.a

Ex lib. Iudicum.

7.& 9. A me videbitis,& ſic facietis 271.c 274.a.b
15. Qui enim percuſſerat mille viros in maxilla aſini,&c. 121.b 232.c 233.b
16. Dalida virum proprium detonſo eius capite vinctum in manus tradidit Philiſtinorum 121.a

Ex 1. Regum.

2. Filij Heli, filij perditi neſcientes Dominum, &c. 6.d
ibi. Et erat Heli ſenex valde,& audiebat quæ faciebant filij ſui filijs Iſrael,&c. *pulchra & efficax expoſitio* 6.c 9.
ibi. Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo, ad Dominum, &c. 424.a 425.e
ibi. Sed tantùm glorificantes me, glorificabo:& qui contemnunt me, ignominia afficientur 415.b 417.a b 430.e
3. Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertiò: qui conſurgens abijt ad Heli,&c. 295.e 296.b
ibi. Suſcitabo aduerſum Heli omnia, quæ locutus ſum,& ſuper domum eius 7.d 9.a
10. Ecce Saul abſconditus eſt in vaſis 530.d 538.d
16. Homo videt in faciem, Deus autem intuetur cor 287.a
17. Dauid arietem ex ore vrſi eruit 564.a

Ex 2. Regum.

1. Mœrore conficior tua cauſſa, ô Ionatha; & vos filiæ Hieruſalem Saulẽ deplorate 204.c
16. Sinite eum ſic maledicere; ſi fortè reſpiciat Dominus humilitatem,& afflictionem meam,&c. 391.d
24. Et addidit furor Domini iraſci contra Iſrael,&c. 86.e 88.a

Ex 3. Regum.

6. Et templum ex lapidibus per ſe politis ac dolatis ędificatũ eſt: & malleus & ſecuris,& omne ferramentum non ſunt audita in ædificio,&c. 674.b c.675.b
17. Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto: ne veniat pluuia & ros ſuper terram, niſi per os ſermonum labiorum meorum 661.c
ibi. Surgens Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c. 415.c 417.b c
ibi. Cape mihi modicum aquæ, vt bibam 662.c
ibi. Cape etiam mihi buccellam panis in manu tua, vt comedam ibid.
ibi. Viuit Dominus Deus: quia non eſt mihi ſubcineritius panis, niſi quantum pugillus capere poteſt farinæ in hydria mea; & paullulum ſimiliter olei, in lecytho,&c. ibid.
ibi. Ingredere,& fac ſicut dixiſti,&c. Hæc dicit Dominus: Hydria farinæ non deficiet, neque oleum in campſace minuetur, donec det Dominus pluuiam ſuper terram, & germinet ſicut prius eſcã cunctis qui in ea ſunt ibid.d 664.a
ibi. Nunc cognoui te verè hominem eſſe Dei, & verbum verum eſſe in ore tuo 663.c
18. Vade,& dic Achaab, me pluuiam concedere terræ ibid.d
19. Timuit ergo Elias,& fugit in deſertum, viã quadraginta dierum,&c. 120.b

ibi. Elias

Digitized by Google

ibid. Elias ambulauit in fortitudine cibi vnius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, vſque ad montem Choreb 728.a
21. In loco, in quo Rex Achaab fudit ſanguiné iuſti Nabothe inſontis, ibi canes linxerunt ſanguinem impij Achaab, &c. 148.d 149.d

Ex 4. Regum.

1. Deus Accaron, muſca Baal, &c. 490.e
6. Eliſæus dixit: Noli timere, plures enim nobiſcum ſunt, quàm cum illis 157.e 160.e
ibid. Et ecce mons plenus equorum, & currus ignis in circuitu Eliſæi, &c. 157.e 161.a
ibid. Ecce hoc malum à Domino, quid amplius expectabo à Domino? 648 c 649.d
20. Ezechias conuertit faciem ſuam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obſecro Domine, meméto quæſo, quomodo ambulauerim coram te, &c. 304.d 305. c d
ibid. Fiat pax & iuſtitia, in diebus meis 328.e 329.d

Ex 1. Paralipomen.

21. Peccaui nimis, vt hoc facerem, &c. 87.a 88.b
ibid. Obſecro aufer iniquitatem ſerui tui, quia inſipienter egi, &c. ibid.

Ex 2. Paralipomen.

19. Non eſt apud Deum iniuſtitia 262. b 266.a
36. Inſuſtentabilis eſt Domine ira comminationis tuæ ſuper peccatores, &c. 190.b

Ex Tobia.

3. Iuſtus es Domine, & iudicia tua recta. 408.b
12. Regum conſilia arcana tenere, bonum eſt: opera autem Dei reuelare, honorificũ 722. c 726.d
14. Abi in Mediam fili, quoniam credidi, quæcunque locutus eſt Ionas Propheta de Niniue, quia ſubuertetur, &c. 661.b c
ibid. Et nunc fili diſcede à Niniue: quoniam omnino erunt, quæ locutus eſt Propheta Ionas, &c. ibid.
ibid. Et audiuit, priuſquam ipſe moreretur, perditionem Niniues, &c. ibid.

Ex Iob.

1. Offerebat Iob ſacrificia pro filijs ſuis, ne quid fortè mali cogitauerint in cordibus ſuis, &c. 8.d 606.d 615.b
ibid. Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita & factum eſt 205.a
2. Et dixit Dominus diabolo: Vnde tu aduenis? Tunc dixit diabolus in conſpectu Domini: poſtquam peragraui eam quæ ſub cælo, & obambulaui vniuerſam, adſum 515.d
3. Maledicat ei, qui maledicit diem illam: qui habet magnum cetum opprimere, &c. 779.e 783.c d e
7. Militia eſt vita hominis ſuper terram 73.a
9. Quis durus factus ante eum permanſit? qui in vetuſtatem perducit montes, & ignorant: qui euertit eos in ira, &c. 405.d 409.b
ibid. Qui commouet terram de loco ſuo, & columnæ eius concutiuntur, &c. 85.d
12. Apud ipſum eſt potentiá, & fortitudo: ipſi ſcientia & intellectus. Qui ducit conſiliarios captiuos, iudices autem terræ in ſtuporem rapit, &c. 389.e 390.b c
26. Qui extendit Aquilonem ſuper vacuum, & appendit terram ſuper nihilum. Qui ligat aquas in nubibus ſuis, vt non erumpát pariter deorſum 85.d
41. Feruere facit abyſſum, tamquã officinam ærariam: putat autem mare, tamquam vas vnguentarium, &c. 572.a 585.b
ibid. Ipſe autem Rex omnium, quæ in aquis ſunt 573.d

Ex Pſalmis.

1.118. In lege Domini meditare die ac nocte, &c. 277.d 278.e & ſeq 493 e
6. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum: lachrymis meis ſtratum meum rigabo 562.c 574.c 592.a
7. Conuertetur dolor eius in caput eius, &c. 300.e
13. Qui deuorant populum meum in eſca panis, Dominum non inuocauerunt 515.b
17. Et cum peruerſo peruerteris, &c. 450.e 465.a
ibid. Et in Deo meo tranſgrediar murum. 581.b
26. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum, &c. 158.a 162.a b 167.e
30. In te Domine ſperaui, ne confundar, &c. 387.c. 388.d
ibid. Dominus retribuet abundanter facientibus ſuperbiam, &c. 356.d 357 a
33. Diuerte à malo, & fac bonum; inquire pacem, & perſequere eam, &c. 406.e 409.d e
35. Aſtitit omni viç non bonæ, malitiam autem non odiuit, &c. 385.c 386.b
ibid. Iudicia Dei, abyſſus multa 261.e
36. Noli æmulari in malignantibus; neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam &c. 288.d 290.a 458.d
38. Lachrymas meas ne ſileas 142.c
ibid. Aduena & peregrinus ſum in terra, &c. 330.b e 456.c
41. Sitiuit anima mea ad Deum fortem viuum 23.a d
ibid. & 42. Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me, &c. 456.b 466.c
47.95. Magnus Deus noſter, & laudabilis valdè, &c. 320.b

Digitized by Google

48. Cur timebo in die mala? iniquitas animæ meæ circumdabit me 193.a 776.a 779.e

49. Ignis ante conſpectum eius præcedet, &c. Aduocabit cælum ſurſum, & terram, etc. 780.a

50. Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam, etc. 164. a b 249. e

51. Quid glorìaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die? etc. 405.b 409.b

54. Procul receſsit fugiens, & manſit in ſolitudine v.c 468.b 469.a

63. Sagittæ paruulorum, factæ ſunt plagæ eorum, & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum 387.b 388.b c

65. Tranſiuimus per ignem & aqu m: & eduxiſti nos in refrigerium 491.d 492.e

68. Veni in profundum maris, & tempeſtas demerſit me 249 c

ibid. Salua me de luto fecis, vt non infigar, &c. 438.b

72. Quàm bonus Deus Iſrael, his qui recto ſunt corde, *&c. pulchrè exponitur* 22.c 23. c

ibid. Si dicebam: narrabo ſic, ecce nationem filiorum reprobaui. Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc: labor eſt ante me 22.d

ibid. Quia inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt ibid.e

ibid. Qui elongant ſe à te, peribunt: perdiſti omnes, qui fornicantur abs te, etc. 405.b

75. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt, &c. 365.c 368.b

88. Quæ procedunt per labia mea, nequaquam aſpernabor 808.c

90. Altiſsimum poſuiſti refugium meum, non accedent ad te mala. Quoniam Angelis ſuis mandauit de te, etc. 386. c 387. e & ſeq.

91. Inſurgentibus in me malignantibus, audiet auris mea 32.c

94. Præoccupemus faciem eius in confeſsione, & in Pſalmis iubilemus e , etc. 108.a 193.e

95. Dominus regnauit à ligno, etc. 700.a 704.e

96. Ignis præibit ante faciem eius 618.a

102 In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino 14.c 808.a

110. Initium ſapientiæ timor Domini: intellectus autem bonus omnibus facientibus eum 509.d 533.d e

111. Beatus vir, qui timet Dominum, etc. 26.b

ibid. Exortum eſt in tenebris lumen rectis corde 324.b

ibid. Bonus vir, qui miſeretur & commodat, diſponet ſermones ſuos in iudicio, etc. 209. a 213.c

ibid. Ab auditione mala non timebit ibidem.

ibid. Paratum cor eius ſperare in Domino ibidem.

ibid. Non commouebitur donec deſpiciat inimicos ſuos ibid.

114. Conuertere anima in requiem tuam, etc. 403.e 404.c d

ibid. Placebo in conſpectu Domini, in regione viuorum, &c. 403.e 404.c d

115. Quid retribuemus Domino, pro omnibus quæ retribuit nobis 208.a

117. Omnes gentes circumdederunt me, & in nomine Domini vltus ſum eos. Circumdantes circumdederunt me, etc. 312.c 313.b c d

ibid. Circumdederunt me ſicut apes fauum, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis, etc. 754. d

118. Beati, qui exquirunt teſtimonia eius: quia in toto corde exquirent ipſum 360.b

ibid. In quo corriget adoleſcentior viam ſuam? in cuſtodiendo ſermones tuos 514. d

ibid. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi, &c. 365.b 366.a b

ibid. Iuraui & ſtatui cuſtodire mandata tua, & omnia iudicia iuſtitiæ tuæ 300.e 301.b c

127. Labores palmarum tuarum manducabis, &c. 349.b 350.a

138. Et omnes vias meas præuidiſti, quia non eſt dolus, etc. 461.a 467.e

ibid. Quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ſumpſero pennas meas diluculo, etc. 328.b 329.c 461.a

139. Virum iniuſtum mala venabuntur, in interitum. cognoui quòd faciet Dominus iudicium inopum, & cauſam pauperum, &c. 408.d

140. Singulariter ſum ego, donec tranſeam. 325.e

142. Non intres in iudicium cum ſeruo tuo Domine 193.d

144. Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, &c. 8.d 112.c

ibid. Voluntatem timentium ſe faciet, & ſaluos faciet eos xv.d

147. Mittit cryſtallum, ſicut buccellas: ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Emittet verbum ſuum, & liquefaciet ea, &c. 209.d 213.c d

Ex Prouerbijs.

1.9. Initium ſapientiæ, timor Domini: intellectus autem bonus omnibus facientibus eũ. Pietas autem in Deum, principium ſenſus 509.d 533.d e

2. Non comprehenditur ſub annis vitæ, &c. 380.b 381.a

ibid. Væ ijs, qui derelinquunt vias rectas: vt ambulent in vijs tenebrarum, &c. non enim apprehenduntur ſub anno vitæ. Nam ſi per ſemitas bonas ambulaſſent, etiam ſemitas iuſtitiæ planas inueniſſent. Qui recti ſunt & boni, inhabitatores erunt terræ, & ſimplices remanebunt in ea, &c. 410.c d 412.b c d

3. Fili,

Digitized by Google

3. Fili,noli negligere diſciplinam Domini:neque fatigeris dum ab eo argueris,etc. 514.c 536.d e
4. Fili,apprehende diſciplinam meam: ne dimittas eam, ſed ſerua eam tibi ad vitam tuam,etc. 415.d 417.c d
ibi.Ne declines ad dexteram,neque ad ſiniſtrã, etc. 410.d
5. Mel diſtillat à labijs mulieris fornicariæ,quæ ad tempus impinguat fauces tuas,etc. 312.d 313.d
ibi.Fauus diſtillans labia meretricis 116.b
ibi.Quæ ad tempus nitidũ guttur efficit, poſtea verò bile amarius inuenies,& acutius ancipiti gladio ibid. & 117.b
ibi.Nouiſsima verò illius amara, quaſi abſynthium,& acuta quaſi gladius biceps,&c. 108.e 110.c
ibi.Cur deteſtatus ſum diſciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum, &c. 303.d
ibi.Funibus peccatorũm ſuorum vnuſquiſque conſtringitur 189.c
6. Cor peruerſum machinatur mala omni tempore 111.b 115.b
ibi.Sic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui,non erit mundus cùm tetigerit eam,&c. 111.d
7. Serua mandata mea,& viues; & legem meam quaſi pupillam oculi tui. liga eam in digitis,ſcribe eam in corde tuo ibid.
ibi.Aſperſi cubile meum myrrha,& aloe,&cinnamomo,&c. ibid.e
ibi.Laqueis,quæ à labijs ſunt, pertraxit eũ, &c. 418.d
ibi Et ignorat, quòd ad vincula ſtultus trahatur,donec transfigat ſagitta iecur eius, &c. 112.a
9. Da ſapienti occaſionem, & ſapientior erit: notifica iuſto,& addet ad recipiendum 510.e
ibi.Fili ſi ſapiens tibi fueris, ſapiens eris & proximo: ſin autem malus,etc. 324.d 326.c 514.a
ibi.In profundis inferni conuiuæ illius 243.e
10. Memoria iuſti cum laudibus,nomen autem impiorum exſtinguitur 314.b 315.a
11. Quibus deeſt gubernatio,vt folia decidunt: ſalus autem in multis conſilijs 513.a 530 c 538.c
12. Viæ inſipientium rectæ coram ipſis: qui autem ſapiens eſt, amplectatur conſilia 397.c
ibi.Viæ eorum,qui reminiſcuntur iniuriarum, in morte ſunt 530.b
13. Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum 272.a 274.c
14. In magna gente gloria Regis: deficiente autem populo,contritio & exitium Principis 512.e
ibi. Vir longanimus,multa prudentia gubernatur 28.c
ibi.& 17. Qui irridet hominem, exprobrat factori eius 100.e 103.c
15. Infernus,& perditio manifeſta apud Dominum: quomodo non corda hominum? 510.d
16.17.Melior eſt buccella panis in ſale,cum quiete ac tranquillitate, quàm menſa pretioſis inſtructa dapibus,cum diſtractionibus & curis 167.a 168.b
17. Qui aliorum lætatur ruina, non erit innocens: ille autem, cuius viſcera commouentur,benedictionem conſequetur 511.b
18.Impius,cùm in profundum malorum venerit,contemnit 60.b
ibi.Qui verbo reſpondet,priuſquam audiat, temeritas eſt ipſi,& improperium 512.a
ibi.Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi munita atque excelſa ciuitas,etc. 68.e 71.c 376.b
19. Non decent ſtultum delitiæ 515.b
20.Pondus magnum, & puſillum, & menſuræ duplices immunda ſunt apud Dominum,& vtraque,& qui facit ea 511.b 534.e & ſeq.
ibi.Ignauus etiam conuitijs exceptus, nõ confunditur 521.a
ibi.Plagæ atque liuores, & contritiones occurrent improbis 319.c
22.Noli eſſe ſodalis viro furioſo, neque cum amico iracundo cohabites; ne fortè diſcas vias eius,etc. 415.d 417.d e
23. Fili ſi ſapiẽs fueris, lætificabis & cor meum. 331.b d
24.Si ceciderit inimicus tuus, ne læteris malis illius: & in ſupplantatione eius ne extollaris: quoniam,etc. 512.a 535.d e
ibi.iuxta LXX.Talis eſt & via mulieris adulteræ,quæ comedit, & tergens os ſuum,dicit: Non ſum operata malũ,etc. *quæ ſunt in vulg. cap.30.* 285.a 286.b
26.Tamquam canis ad proprium reuerſus vomitum 69.b 113.c
ibi.Sus lota in volutabro luti 113.c
27.Laudet te vicinus,& non os tuum: alienus, & non labia tua 523.e
28.Fugit impius, nemine perſequente: iuſtus autem tamquam leo confidens, abſque terrore erit 435.c 439.a b
ibi.Qui auertit aures ſuas, ne audiat ſermones Altiſsimi: etiam ipſe Deus precationem eius execratur 517.e
ibi.Beatus vir, qui veretur omnia per metum: durus autem corde incidet in mala 523.d

Ex Eccleſiaſte.

1. Omnia vanitas,& præſumptio ſpiritus 607.b.615.c d
3. Tempus tacendi,& tempus loquendi 334.d 335.e
4. Melior eſt puer ſapiens,Rege ſene inſipiente 267.c 269.d
6. Ne dederis ſomnum oculis tuis; nec dormitent palpebræ tuæ, vt ſalueris,&c. 300.a 301.a b
7. In die bono aſpice bonum, & cuſtodi innocenti-

centiam,etc. 491.d
ibi.Noli eſſe iuſtus multum : neque plus ſapias,quàm neceſſe ſit,ne obſtupeſcas 271.d 274.b
10. In pigritia manuum ſtillabit domus : & quando voluerit, in ea manens ab ipſa fugiet 519 a
12. Finis verbi,omne auſculta,etc. 763.e 766.a

Ex Canticis Canticorum.

1. Pulchræ ſunt genæ tuæ ſicut turturis 469.c
2. Capite vobis vulpes paruulas,etc. 162.a

Ex Sapientia.

4. Cani ſunt ſenſus hominis ; & ætas ſenectutis,vita immaculata,etc. 320.d e 323.b
ibi.Venient in computationem peccatorum ſuorum timidi,& traducent illos ex aduerſo iniquitates ipſorum,etc. 320.e & ſeq. 323.b
5. Tunc ſtabit iuſtus in magna conſtantia, etc. 321.a 323.c
ibi.Æſtimauerunt luſum eſſe vitam noſtram, etc. 437.d
ibi.Spes impij tamquam puluis eſt, quæ à vento tollitur ; & tamquam ſpuma gracilis, quæ à procella diſpergitur, & tamquam fumus qui à vento diffuſus eſt,etc. 321.b 323.c d 407.d 410.a b
ibid. Et accipiet armaturam zelus, & armabit creaturam ad vltionem inimicorum. Induet thoracem iuſtitiæ, etc. 157 d
ibi.Contra illos ſtabit ſpiritus virtutis,& tamquam turbo venti ventilabit illos ibid.e
6. Potentes potenter tormenta patientur 186.e 406.c

Ex Eccleſiaſtico.

1. Momentum furoris,ruina illius 480.e
ibi.Non teipſum exaltes, ne fortè cadas ; & adducas animæ tuæ inhonorationem 389.b 390.a b
2. Fili,accedens ad ſeruitutem Dei, dirige cor tuum,& ſuſtine 154.a 157.b
ibi.Reſpicite in veteres generationes,& videte, &c. 387 b 388.d
3. Qui honorat patrem ſuum,iocundabitur in filijs,& in die orationis ſuæ exaudietur, &c. 518.a 537.e
ibi.Obductioni ſuperbiæ non eſt ſanatio : frutex enim peccati radicauit in illo 518.b
4. Ne acceptor ſis perſonæ contra animam tuam,&c. 116.b 117.b 427.b
ibi.Ne confundaris in caſu tuo : eſt enim confuſio adducens peccatum,& eſt cõfuſio gloria & gratia 514.c 527.a
6.Non te extollas in cogitatione animæ tuę: ne abripiatur velut Taurus anima tua,&c. 379.d 380.d e
11. Ante mortem ne beatifices quemquam, &c 509.e 534.a b
13. Venatio leonum,onagri in eremo 338.b 341.e
16. Non dicas : à Deo abſcondar, & ex ſummo quis mei memorabitur ? &c. 447.b 464.b c
22. Quis dabit ori meo cuſtodiam,& ſuper labia mea ſignaculum verſutum, &c. 521.a
23. Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem, &c. 446.e 464.a
25. Commorari leoni & draconi placebit, quàm habitare cum muliere nequam 120.b
ibi.Breuis omnis malitia, ſuper malitiam mulieris 121.e
32. Principem ſeu Ducem te conſtituerunt ? ne extollaris animo : eſto autem inter illos, ſicut vnus ex ipſis 512.e 536.b
36. Vbi non eſt ſepes, diripietur poſſeſsio : & vbi non eſt patientia, ingemiſcet errans 522.a

Ex Eſaia.

1. Filios genui,& exaltaui: ipſi autem ſpreuerunt me 803.c
ibi.Si fuerint peccata veſtra vt phœniceũ,quaſi niuem dealbabo: & ſi fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo 395.c e
5. Væ his,qui conſurgunt manè, & ſiceram ſequuntur, qui exſpectant veſperam : vinum enim comburet eos,&c. 595.a 598.c 806.a
ibi.Væ ijs,qui trahunt peccata ſua quaſi funiculo longo, & quaſi iugi vitulæ, iniquitates 321.e & ſeq 323 e
ibi.Væ his,qui dicunt malum bonum,& bonũ malum: qui ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem,&c. 595.a 598.b 806.b
6. Auribus ſuis grauiter audierunt, & oculos ſuos clauſerunt,ne videãt & intelligãt 801.e
7. Niſi credideritis,non intelligetis 6.b
10. In fortitudine faciam,& in ſapientia intellectus auferam terminos gentium,& fortitudinem eorum deprędabor,&c 91.b 92.a
11 Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet 678.c
13 Ecce Dominus veniet diſperdere vniuerſam terram,& peccatores perdere ex ea 192.b 197.b
14. In cælum conſcendam,ſuper aſtra cæli exaltabo ſolium meum,&c. 91.b
ibi.Verumtamen ad infernũ detraheris,in profundum terræ, &c. ibid.
22.Comedamus & bibamus; cras enim moriemur 302.b
26.Aperite portas, ingrediatur populus, &c. 328.e
ibi.Reſurgent mortui , & expergiſcentur qui in monumentis ſunt 211. c 214.d 217. e
29.Propinquus es labijs eorum, & procul à renibus eorum 517.e
30. Beati omnes qui immanent in ipſo : quia populus ſanctus habitabit in Sion 212.a 214. a

ibid.Et

Digitized by Google

ibi.Et erit lux lunæ,ſicut lux ſolis: & lux ſolis erit ſeptempliciter,&c. 575.e
31. Beatus qui habet ſemen in Sion,& domeſticos in Hieruſalem. 360.a 361.b
35. Tunc ſaliet ſicut ceruus, claudus: & aperta erit lingua mutorum xv.e
40. Omnis mons & collis humiliabitur, & erunt praua in directa,&c. 793.d
ibi.Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis,vt flos fœni: exaruit fœnum,& flos eius decidit,&c. 203.a 344.e 345.d
42. De vertice montium, vocem ſuam daturi ſunt homines,&c. 1.c
43. Dic tu primùm peccata tua, vt iuſtificeris. 580.d 581.d
49. Et poſuit os meum quaſi gladium acutum; in vmbra manus protexit me,&c. 157.e 161.a
50. Deus aperuit mihi aurem: ego autem inobedientem me non præbeo,nec contradico. Dorſum meum dedi in flagella, & maxillas meas in colaphos,&c. 411.a
51. Populus meus, cuius nomen meum in cordibus veſtris,&c. Iuſtitia autem tua in ſeculum manebit; & ſalus tua in generationum generationes 410.e 412.d e
52. Væ his, per quos nomen meum blaſphematur inter gentes 107.e 179.b
53. Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt:& quaſi agnus coram tondente ſe,ſine voce,ſic non aperuit os ſuum, &c. 499.b
54. Recede ab iniquo,& non timebis,&c. 294.b
56. Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum,& nomen ſempiternum,quod nõ delebitur 618.e
58. Clama in fortitudine, & non parcas, &c. 801.d
61. Vos autem vocabimini Sacerdotes Chriſti, miniſtri Dei omnes 565.b 584.d
66. Cælum mihi ſedes: terra autem ſcabellum pedum meorum 312.c
ibi.Super quem reſpiciam, & requieſcam ego, niſi ſuper manſuetum,&tranquillum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos,&c. 3.d 26.c 31.d 317.c 318.e 408.d 723.c
ibi.Vermis eorum non morietur,& ignis eorum non exſtinguetur 114.d 214.c 243.c d

Ex Hieremia.

1. Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipſis,&c. 387.d 388.e
5. Equi furentes in fœminas,& emiſſarij facti ſunt: vnuſquiſque ad vxorem proximi ſui hinniebat 411.c
9. Quis dabit capiti meo aquam longè immenſam atque inenarrabilem,& oculis meis perpetuos fontes, &c. 131.c 132.e 147.b 532.b.539.b
10.& 51. Qui educit ventos de theſauris ſuis,&c. 330.b e
15. Domine omnipotens, non ſedi cum conſilio vanitatis ludentium 317.b c 318.d
ibi.Si ſeparaueris pretioſum à vili, ſi pretioſum ex indigno eduxeris,quaſi os meum eris,&c. 57.e 360.a
18. Ingredere in agrum figuli,&c. 672.d
23. Numquid non cælum & terrã ego impleo, dicit Dominus? 565.e

Ex Threnis.

3. Bonum eſt viro,cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua 427.c
4. Facies Sacerdotum non ſuſceperunt,neque ſenum miſerti ſunt 648.b 649.c d
5. Principes manu ſuſpenſi ſunt: & pueri in ligno infirmati ſunt,&c. ibid.

Ex Ezechiele.

14. Etiamſi Noe,Iob,& Daniel orauerint,non impetrabunt,&c. 604.e 787.d
16. Iuſtificata eſt Sodoma à Hieruſalem, &c. 581.e
18.33. Vnumquemque veſtrum ſecundùm viam ſuam iudicabo,dicit Dominus Adonai 357.e 794.b
ibi.Viuo ego, dicit Dominus, quia nolo mortem peccatoris & impij, ſed vt conuertatur & viuat 67.a 68.d 807.a 808.d
ibi.Iuſtitia iuſti non liberabit eum,in quacumque die errauerit: & iniquitas impij non nocebit ei,in quacumque die conuerſus fuerit ab iniquitate ſua 326.b 327.a b
34. O paſtores Iſrael,numquid paſcunt paſtores ſemetipſos,&c. 51.e 52.d
37. Et facta eſt ſuper me manus Domini: & eduxit me in ſpiritu Dominus, & poſuit me in medio campi,qui erat plenus oſſibus humanis,&c. 210.e 213.d
ibi.Factus eſt autem ſonitus prophetante me, & ecce commotio: & acceſſerunt oſſa ad oſſa,&c. 211.a 213.d
ibi.Ipſi dicunt: aruerunt oſſa noſtra,& abſciſſi ſumus,&c. 211.b 213.e
44. Porta hæc clauſa erit,& nõ aperietur 677 d

Ex Daniele.

1. Et conſtituit eis Rex annonam per ſingulos dies de cibis ſuis,& de vino vnde bibebat ipſe: vt enutriti tribus annis, poſtea ſtarent in conſpectu Regis 648.c d
ibi.Diſponit Amelſad,quem conſtituerat princeps eunuchorum ſuper Danielem, Ananiam,Miſaelem,& Aſariam,&c. 648.e 649.d e
ibi.Pueris autem his dedit Deus ſcientiam & diſciplinam in omni litteratura, &c. 648.e 649.e & ſeq.
7. Ego Daniel adſpiciebam donec throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit. Thronus eius flamma ignis.mille millia adſiſtebãt ei. Fluuius decurrebat ante ipſum: millia millium miniſtrabãt ei,centena millia circum-

ſtabant ipſum 230.b 244.b 495.e 498.b 618.a 702.e & ſeq.779.e
ibi.Iudicium ſedit,& libri aperti ſunt 801.c e 805.b

Ex Oſee.

6. Miſericordiam volo,& non ſacrificium,&c. 381.d
7. Canicies effloruit, & ipſe non eſt reueritus 785.d 795.a
9. Ephræm tamquam auis auolauit 785.d
10. Ephræm vitula furore agitata, docta diligere contentionem 785.d 795.a b
ibi.Seminate vobis in iuſtitia, vindemiate fructum vitæ,&c. 161.e 167.e
13. Abſorpta eſt mors in victoria. vbi eſt mors victoria tua? 211.d
14. Quis ſapiens,& intelliget hæc? 621.b

Ex Ioele.

2. Dies illa, dies tenebrarum & caliginis: dies nubis & nebulæ, dies tubæ & clangoris. 248.e
ibi.Nolite ſcindere veſtimenta veſtra: ſed corda veſtra ſcindite 574.c

Ex Amos.

5. Væ deſiderantibus diem Domini 557.b
ibi.Tenebræ dies Domini,& non lux 583.d
9. Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum,ades,&c. 328.b 461.a

Ex Iona.

1. Et facta eſt tempeſtas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri: & timuerũt nautæ, & clamauerunt vnuſquiſque ad Deum ſuum,&c. 456.a 466.a b
2. Cetus Ionam Prophetam deglutiuit. cuius caput ad montium ſciſſuras deſcendit,& extrema abyſſus ipſum vallauit 45.d
ibi.Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, & exaudiuit me: de ventre inferi clamoris mei, audiſti vocem meam, &c.456.a b
3. Adhuc tres dies, & Niniue ſubuertetur 571.a b 585.a
ibi.Et veſtiti ſunt ſaccis à maiore vſque ad minorem,ſurrexitque Rex de ſolio ſuo, & abiecto à ſe veſtimento, indutus eſt ſacco, &c. 652.e 654.c 660.c d
ibi.Miſertus eſt Deus ſuper malitia, quam locutus fuerat,vt faceret eis,& non fecit 24.c
4. Et dixit Dominus ad Ionam: Tu pepercisti cucurbitæ,pro qua non laboraſti,neque feciſti vt creſceret,quæ ſub matutinum nata, ſimiliter exaruit,&c. 657.d 660.e & ſeq.

Ex Michæa.

7. Væ mihi, quia perijt pius de terra, & rectus in hominibus non eſt.omnes in ſanguinem iudicantur, vnuſquiſque proximum ſuum tribulatione tribulat,ad malum manus ſuas præparantes 317.c 318.e
ibi.Ab ea quæ dormit in ſinu tuo, cuſtodi clauſtra oris tui 121.c

Ex Habacuc.

1. Videte contemptores,& admiramini, & diſperdimini 92.c
2. Veniens veniet,& non tardabit 532.a 549.e
ibi.Væ ei,qui multiplicat ſibi,quæ non ſunt ſua: vſquequo & aggrauat torquem ſuam grauiter,&c. 513.d 536.c
ibi.Vę,qui potum dat amico ſuo,mittens fel ſuum & inebrians,vt aſpiciat nuditatem eius 52.d 59.c
ibi.Væ, qui propinat proximo ſubuerſionem turbidam,&c. 382.b 383.c 455.d
3. Domine audiui auditionem tuam,& timui. Domine conſideraui opera tua, & expaui, &c. 423.e 425.c d

Ex Sophonia.

1. Viſitabo eos,qui veſtes gerunt alienas 611.e

Ex Zacharia.

2. Qui vos tetigerit, tamquam qui tangit pupillam oculi eius 59.b
8. Veritatem & iudicium pacificum iudicate in portis veſtris 616.e & ſeq.
14. Nõ erit ibi nox,neque dies: ſed veſperi erit lux 575.e

Ex Malachia.

3. Ecce venit,dicit Dominus Sabaoth:& quis ſuſtinebit diem introitus eius? aut quis ſtabit in conſpectu ipſius, ad videndum eum? 192.b 494.d 497.e & ſeq.780.a
ibi.Inualuerunt ſuper me verba veſtra, dicit Dominus. & dixiſtis: In quo locuti ſumus contra te? 568.c
4. Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & terribilis,& conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres 228.a

Ex Matthæo.

3 Omnis arbor,quę non facit fructum bonum, excidetur, &c. 397.c
4. Non in pane ſolùm viuit homo,&c. 594.c
ibi.Et oſtendit ei omnia regna mundi 569.e
5. Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam: quoniam ipſi ſaturabuntur 619.e
ibi.Neque accendunt lucernam,& ponũt eam ſub modio,ſed ſuper candelabrum,vt luceat omnibus qui in domo ſunt,&c. j.b
ibi.Qui fecerit & docuerit,hic magnus vocabitur in regno cælorum 357.e 359.a b
ibi.Qui viderit mulierem ad concupiſcendum, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo 121.c 232.b 233.a 569.d

ibi.Ite-

ibi.Iterum audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Non periurabis: reddes autem Domino iuramenta tua,&c. 423.a 424.d e
ibi.Sit ſermo veſter,Eſt,eſt·Non,non,&c. 268.c 342.c
6. Neſciat tua ſiniſtra,quid faciat dextera 575.b
ibi Quærite primùm regnum Dei, & iuſtitiam eius,&c. 596.c
7. Nolite iudicare,vt non iudicemini 350.b d 358.a 514.e
ibi.Hypocrita, eijce primùm trabem de oculo: & tunc videbis eijcere feſtucã de oculo fratris tui 414.c.416.e
ibi.Nolite ſancta proijcere canibus:neque margaritas ante porcos 568.b
ibi.Contendite intrare per anguſtam portam, quæ ducit ad vitam 192.c.485.c
ibi.Lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad perditionem,&c. 164.e 168 a 192.e
ibi.Attendite à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces 315.d 321.e 793.a 802.c
9. Non veni vocare iuſtos : ſed peccatores ad pœnitentiam 807.a b
ibi.Nemo immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus,&c. 355.c 356.a
10. Veſtri autem & capilli capitis omnes numerati ſunt 606.d 703.a
11. Venite ad me omnes,qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos 167.a 194.c e 591.a b e 741.e 807.a
13. Exijt qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum, &c. 141.d 594.a
ibi. Alia ceciderunt in terram bonã;& dabunt fructum,aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimum 173.c 176.d 212.c
ibi.& 25 Habenti dabitur,& abundabit : ei autem qui non habet,& quod videtur habere, auferetur ab eo 385.b d e 386.a
ibi.Simile eſt regnum cælorũ theſauro abſcondito in agro, &c. 665.c 671.e & ſeq. 675.c d
ibi.Simile eſt regnum cælorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas : inuenta autem vna pretioſã margarita,abijt,& vẽdidit omnia quæ habuit,& emit eam ibid.
16. Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam 2.c
ibi.Sunt de hic ſtantibus,qui non guſtabunt mortem,donec videant,&c. 686.c
17. Et poſt dies ſex, aſſumpſit Ieſus Petrum,& Iacobum, & Ioannem in montem excelſum valde,& transfiguratus eſt ante eos 686.c 691.b c
ibi.Et apparuerunt ipſis Moyſes, & Elias ſimul cum eo loquentes,&c. 687.c 691.d
ibi.Domine, bonum eſt nos hic eſſe : Si vis, faciamus hic tria tabernacula,&c. 687.e 692.a
ibi. Adhuc autem illis loquentibus, ecce nubes lucida obumbrauit eos,&c. 688.a 692.b
ibi.Et ecce vox è nube, dicens; Hic eſt Filius meus dilectus,&c. 688.b c d 692.e
19. Si vis perfectus eſſe, vade & vende quæ habes,& da pauperibus : & habebis theſaurum in cælis,&c. 462.d e
20. Qui cupit inter vos magnus fieri, ſit veſter miniſter : & ſi quis vult inter vos primus eſſe,ſit omnium ſeruus 363.e 364.e
23. Omnia ſua opera faciunt, vt videantur ab hominibus : dilatant enim phylacteria, & magnificant ſuas fimbrias,&c. 343.e
24. Dic nobis Domine,quod ſignum aduentus tui,& conſummationis ſeculi? 805.c
ibi.Et apparebit ſignum Filij hominis in cælo 228.d 701.b 702.b
ibi.Duo erunt in agro, quorum vnus aſſumetur,& alter relinquetur,&c. *pulchra & efficax declaratio* 18.a b c
ibi.Et diuidet eum,partemque eius cum hypocritis ponet 611.e
25. Serue male & piger,oportuit te committere pecuniam meam nummularijs, &c. 307.c
ibi.Cùm venerit Filius hominis in maieſtate ſua,&c. 20.a
ibi.Statuet oues à dextris : hœdos autem à ſiniſtris 20.a 189.b 577.e
ibi.Venite benedicti Patris mei, percipite regnum , quod paratum eſt vobis ab origine mundi 620.d
ibi.Quamdiu feciſtis vni ex his fratribus meis minimis, mihi feciſtis 780.d
26. Quid moleſti eſtis huic mulieri? opus enim bonum operata eſt in me,&c. 716.b 717.b
27. Os ſuum aperiens, acetum cum felle guſtauit,&c. 100.a 103.c
ibi.Velum templi ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo vſque deorſum,&c. 696.d
28. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos,& docentes ſeruare omnia, quæcumque mandaui vobis 109.c

Ex Marco.

2. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores, &c. 591.b 807.a b
4. Exijt ſeminans ad ſeminandum 594.a
5. Annos duodecim medici laborantes, non potuerunt curare mulierem profluuio ſanguinis laborantem,&c. 63.d 65.e
11. Domus mea,domus orationis eſt,&c. 803.e
12. Vidua pauper plus omnibus miſit,qui miſerunt in gazophylacium 566.e
13. Orandum,vt non fiat fuga noſtra in hyeme, vel Sabbato,&c. 491.b

Ex Luca.

1. Et virtus Altiſsimi obumbrabit tibi : ideo & quod naſcetur ex te ſanctum, erit filius Dei 670.a
2. Simeon homo iuſtus & timoratus,&c. 297.a
ibi.Et erat ſubditus illis,&c. 295.e 296.d
4. Non in ſolo pane viuit homo. 142.a
6. Hypocrita,eijce primùm trabem de oculo tuo,& tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui 515.a

Digitized by Google

7. Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, vt cognouit quòd Ieſus accubuiſſet in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum vnguenti: & ſtans retro ſecus pedes eius, lachrymis cœpit rigare pedes, &c. 715. d e & ſeq. 719. a 763. c
ibi. Duo debitores erant cuidam fœneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta, &c. 580. b 720. d
9. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum 350. c 351. b 468. e
10. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea 167. a
11. Perambulauit per loca inaquoſa immundus ſpiritus, &c. 487. d e
12. Reſpicite volatilia cæli, quoniam neque ſeminant, neque metunt 80. d 85. a
ibi. Ille quidem multis vapulabit, ille verò paucis 189. e 243. b d 245. b
14. Si quis venit ad me, & non renuntiat omnibus quæ poſsidet, &c. 742. d
15. Gaudium maius erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, &c. 566. e 807. a b
ibi. Ibo ad patrem meũ, & dicam ei: Pater, peccaui in cælum, & coram te, &c. 382. a 563. a b c
16. Quæ apud homines alta ſunt, abominabilia ſunt coram Deo 355. d 356. b
ibi. Diues induebatur byſſo & purpura, & epulabatur, &c. 407. a b c 409. e & ſeq.
17. Væ illi, per quem ſcandala veniunt: vtilius eſt illi, ſi lapis molaris imponatur circa collum eius, &c. 406. e 409. d
19. Amen dico vobis: quia & ſi hi tacuerint, etiam lapides clamabunt, &c. 324. d
23. Hodie mecum eris in paradiſo 578. c 586. c

Ex Ioanne.

1. Et Verbum caro factum eſt, &c. 690. a
ibi. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mũdi 681. b 699. c 807. a
2. Soluite templum hoc, & in tribus diebus ſuſcitabo illud 570. e
3. Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi dixero vobis cæleſtia, credetis? 604. b
ibi. Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportet filium hominis, &c. 569. b
7. Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat 711. b
8. Deſiderauit Abraham videre diem meum, & vidit, & gauiſus eſt 628. a
10. Poteſtatem habeo ponendi animam: & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam 672. d
12. Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei 364. a e
ibi. Sermo quem locutus ſum, ille iudicabit eũ in nouiſsimo die 590. e
13. In hoc cognoſcent omnes, quòd mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis ad inuicem 408. c
14. In domo Patris mei manſiones multæ ſunt, &c. 19. d 20. b
ibi. Nunc princeps mundi huius venit, & in me non habet quidquam 242. d
15. Ego ſum vitis, & vos palmites: Pater autem meus agricola, &c. 542. c 607. a 674. a
ibi. Omnem palmitem in me non ferenté fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat 353. a
16 Triſtitia veſtra conuertetur in gaudium 397. e 398. a
17. Pater, glorifica me gloria, quam habui antequam mundus hic eſſet apud te. 687. a

Ex Actis Apoſt.

1. Præuaricatus eſt Iudas, abiens in locum ſuum 11. d
4. Si iuſtum eſt non loqui quæ nouimus, aut non facere, quæ didicimus, vos iudicate 77. e 79. e
7. Cælum mihi ſedes: terra autem ſcabellum pedum meorum 312. c
8. Tamquam ouis ad occiſionem ductus eſt: & ſicut agnus coram tondente ſe, ſine voce, ſic non aperuit os ſuum 499 b
9. Saule Saule, quid me perſequeris? 742. b
10. Vidit cælum apertum, & deſcendens vas quoddam, quatuor initijs ſubmitti de cælo in terram, &c. 723. b c
ibi. Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris ibid.
12. Herodes quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percuſsit eum, & conſumptus à vermibus, &c. 314. b 315. b
16. Media autem nocte, Paulus & Silas orantes, laudabant Deum 366. a
20. Ego ſcio quòd poſt diſceſsionem meam intrabunt in vos lupi graues, nõ parcentes gregi, &c. 793. a 803. b
27. Ne timeas Paule, Cæſari te oportet aſsiſtere, & ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum 448. c

Ex Epiſt. ad Romanos.

1. Coluerunt, & ſeruierunt creaturæ potius, quàm Creatori 741 d
ibi. Digni ſunt morte, non ſolùm qui mala faciunt: ſed etiam qui conſentiunt facientibus 608. a
2. Secundùm duritiam tuam, & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis, & iuſti Iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundùm opera eius 182. d 184. b 424. a
ibi. Quando iudicabit Deus occulta hominum, ſecundùm Euangelium meum 182. d 184. b 192. b 216. e
ibi. Per præuaricationem legis, Deum inhonoras, &c. 180. a 183. d
ibi. Nomen Dei per vos blaſphematur inter gentes

Digitized by Google

gentes 179.b c d
6. Quicunq; in Chriſto bapt zati ſunt, in morte ipſius baptizati ſunt 582.d
7. Ego autem carnalis venditus ſum ſub peccato 609.a 616.a
ibi. Non enim quod volo bonum, hoc ago: ſed quod odi malum, illud facio 608.b 615.d e 665.a 676.b c
8. Sapientia carnis, inimicitia eſt in Deum 523.e
ibi Non ſunt condignæ paſsiones huius temporis, ad futuram gloriam, quæ &c. 308.d
ibi. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? tribulatio, an anguſtia? &c. 458.a 742.c d
11. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei incomprehenſibilis 1.d e
14. Non blaſphemetur bonum noſtrum 526 e

Ex 1. ad Corinth.

1.4. Multi potentes, omnes ſapientes, ſecundùm carnem, &c. 107.c 110.b 180.c 183.d e
2. Loqui volo, non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, &c. 334.c 335.b d
3. Qui ſuperædificat ſuper fundamentũ ligna, fœnum, ſtipulam, detrimẽtum patietur, &c. 570. c
4. & 11. Imitatores mei eſtote fratres, ſicut & ego Chriſti 181.a 182.b d
6. An neſcitis quòd Sancti hunc mundum iudicabunt? &c. 405.d
ibi. Fugite fornicationem, &c. 324.e
7. Melius eſt nubere quàm vri.] *quomodo ac de quibus intelligendum* 4.d e 5.a b c
ibi. Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo, &c. 419.c 422.c
9. Illi qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium 171.a 172. d 182.d
10. Nolite idololatræ fieri, &c. 107.b 181.b 216.d
ib. Fidelis Deus eſt, qui non patietur nos tentari, ſupra id quod poſſumus, &c. 154.c d
ibi. Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum 803.b
ibi. Sine offenſione eſtote Iudæis, & gentibus, & Eccleſiæ Dei 525.c
11. Qui comederit & biberit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit &c. 9.d 235.a
12. Si totum corpus auditus, vbi odoratus? &c. 94.a
ibi. & 13. Et adhuc excellentiorem vobis viam demonſtro. Si linguis hominum loquar, & Angelorum, &c. 381.c 383.b 428.e & ſeq.
13. Et ſi habuero omnem intelligentiam, ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt 11.c
ibi. Charitas non eſt ambitioſa, &c. 381.c d 383.b
14. Si neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor Barbarus, & qui loquitur mecum mihi Barbarus 334.c 335.e
ibi Orabo ſpiritu, orabo & mente 582.a
15. Non ſum dignus vocari Apoſtolus, &c. 3.e
ibi. Chriſtus prædicatur, quòd reſurrexit à mortuis 214.b
ibi. Chriſtus reſurrexit à mortuis, primitiæ dormientium, &c. ibid.
ibi. Vnuſquiſque in ſuo reſurget ordine 186.a
ibi. Primitiæ Chriſtus: deinde hi qui ſunt Chriſti. poſtea finis, &c. 577.d 579.b
ibi. Comedamus & bibamus, cras enim moriemur 302.b
ibi. Seminatur in corruptione, ſurget in incorruptione: ſeminatur in ignominia, ſurget in gloria, &c. 204.a 791.a
ibi. Omnes quidem non obdormiemus, ſed omnes immutabimur] *varia lectio notatur, & conciliatur* 214.e 218.c
ibi. In momento, in ictu oculi, in nouiſsima tuba.] *lectionis varietas expenditur, & ſententia explicatur* 214 e 218.d
ibi. Cùm autem corruptum hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, &c. 211.d 213.e

Ex 2. ad Corinth.

1. Et ſpes noſtra firma eſt pro vobis, ſcientes quòd ſicut ſocij paſsionum eſtis, ſic eritis & conſolationis, &c. 434.b 619.d
2. Iuuenilia deſideria fuge 528.e
4. In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur, &c. 320. c 322. e & ſeq.
6. In omnibus exhibentes noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, &c. 434.b
ibi. Per arma iuſtitiæ, quæ ſunt à dextris & à ſiniſtris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, &c. 81.e
ibi. Nolite iugum ducere cum infidelibus, &c. 803.c
ibi. Exite de medio ipſorum, & ſeparamini: & immundum ne tetigeritis 803.b
8. Vt & illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſupplementum, vt fiat æqualitas, ſicut ſcriptum eſt: Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit 372. d e 373.d
10. Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt: ſed quem Deus commendat 520.c
11. Deſpondi enim vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto 743.e
ibi. In laboribus abundantius, in plagis ſupra modum, &c. 89.e 92.a

Ex Epiſtola ad Galatas.

1. Et ſi nos, aut Angelus de cælo euangelizauerit vobis, præter id, quod accepiſtis, anathema ſit 328.a

2. Non

2. Non abijcio gratiam Dei,&c. 250.d 251.d

4. Filioli mei,quos iterum parturio,donec formetur Chriſtus in vobis 583.a

5. Caro reſiſtit ſpiritui,& ſpiritus carni: vt non quæ velint,faciant 488.e

6. Conſiderans teipſum, ne & tu tenteris 326.b

ibi. Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis,&c. 374.d

ibi. Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe,cùm nihil ſit,ipſe ſe ſeducit: Opus ergo ſuum probet vnuſquiſque,&c. 89.a

ibi. Nolite errare: Deus non irridetur. Quæ enim ſeminauerit homo, hæc & metet. Qui ſeminat in carne, &c. 21.c 141.d 151.e 216.d 217.b 594.a 598.a

ibi. Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti: per quem mihi mundus crucifixus eſt,& ego mundo 700.b 742.e

Ex Epiſt. ad Epheſios.

4. Vnus Chriſtus,vna fides,&c. 24.d

ibi. Hoc igitur dico,& teſtificor in Domino: vt iam non ambuletis, ſicut & gentes ambulant,in vanitate ſenſus ſui,&c. 592.b

ibi. Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem vtilitatis, &c. 181.e 319.e

5. Videte quomodo cautè & ſapienter ambuletis,redimentes tempus,&c. 344.e 345.e 801.d

ibi. Nolite fieri imprudentes,ſed intelligentes quæ ſit voluntas Dei,&c. 419.b

6. Induite vos armaturam Dei,vt poſsitis ſtare aduerſus inſidias Diaboli,&c. 157.e

ibi. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem: ſed aduerſus principes, & poteſtates,aduerſus mundi rectores tenebrarum harum,contra ſpiritalia nequitiæ in cæleſtibus 308.c 620.e

Ex Epiſt. ad Philippenſes.

1. Bonum eſt mihi mori magis, quàm viuere 619.c

2. Humiliauit ſemetipſum,factus obediens vſque ad mortem,&c. 295.e 339.e 342.a 454.e

ibi. In nomine Ieſu Chriſti omne genu flectetur,& omnis lingua confitebitur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris 230.d 703.b

3. Videte canes,videte malos operarios 801.d 802.c d

ibi. Imitatores mei eſtote fratres,&c. 181.a

Ex Epiſt. ad Coloſſenſ.

1. Deus nos tranſtulit de poteſtate tenebrarum in regnum Filij ſui,in lumine,&c. 562.c 573.e

2. Exſpolians principatus & poteſtates in cruce, traduxit palam, triumphans illos in ſemetipſo 156.c 393.d e 394.d

3. Cùm ergo Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria 50.c

ibi. Mortificate membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, &c. 489.c d e & ſeq. 492.e

4. Sermo veſter ſemper in gratia ſit ſale conditus, &c. 452.e 465.d

Ex 1. ad Theſſalonicenſes.

4. Hæc eſt voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis vos à fornicatione,&c. 460.e

ibi. Non vocauit nos Deus in immunditiam, ſed in ſanctificationem 112.d

ibi. Quoniam ipſe Dominus in iuſſu,& in voce Archangeli è cælis deſcendet, & in ſono tubæ: & mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi. Deinde nos qui viuimus, &c. 215.b 577.d 578.d e

ibi. Quia nos qui viuimus, qui reſidui ſumus, non præueniemus eos qui dormierunt 578.b

5. Conſolamini inuicem, & ædificate alterutrum 197.d

ibi. Sine intermiſsione orate 14.d 595.c 808.a

ibi. Omnia probantes, quod bonum eſt tenete, &c. 376.a

Ex 2 ad Theſſalonicenſes.

2. Niſi venerit diſceſsio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis,etc. 219.220.224.227.

ibi. Mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio: vt iudicentur omnes qui non crediderunt veritati 577.c

3. Subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè 300.d

ibi. Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro, per Epiſtolam hunc notate,etc. 458.e

Ex 1. ad Timotheum.

4. Teipſum ad pietatem exerce: nam corporalis exercitatio ad modicum vtilis eſt, pietas autem ad omnia 365.d.366.d

6. Nihil intulimus in hunc mundum, manifeſtum quòd neque auferre quid poſſumus 208. 209.

ibi. Habentes alimenta,& quibus tegamur, his contenti ſimus,etc. 513.c

ibi. Radix omnium malorum eſt cupiditas 435.c 513.c 568.c

Ex 2. ad Timotheum.

2. Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus,etc. 362.d

ibi. In magna domo non ſolùm ſunt vaſa aurea & argentea: ſed & lignea, & fictilia: & quædam in honorem, & quædam in contumeliam,

meliam,&c. 324.a b
ibi.Seruum Domini non oportet litigare 530.a
3. Habentes ſpeciem quidem pietatis,virtutem autem eius abnegantes 111 a
ibi.Mali autem homines,& ſeductores proficient in peius,errantes,& in errorem inducentes 801.b 805.c & ſeq.
4. Bonum certamen certaui, curſum conſummaui,fidem ſeruaui,&c. 5.c

Ex Epiſt. ad Titum.

1. Deprauata enim eſt illorum mens, & conſcientia 314.b 315.a b

Ex Epiſt. ad Hebræos.

4. Viuus eſt ſermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, &c. 607 a
6. Impoſsibile eſt, eos qui ſemel illuminati ſunt,rurſus renouari ad pœnitentiam 582.d e 589.a b
9. Statutum eſt omnibus hominibus ſemel mori: poſt hoc autem iudicium 198.d 579.d
11. Sine fide impoſsibile eſt placere Deo 378.d
ibi.Ludibria & verbera experti ſunt, lapidati ſunt,ſecti ſunt,&c. 495.d 619 b
ibi.Circumierunt in melotis,ac pellibus caprinis,in ſolitudinibus,&c. 611.c 618.b 619.b
12. Quòd ſi extra diſciplinam eſtis, cuius participes facti ſunt omnes: ergo adulterini, & non filij eſtis 154.a 155.b 402.d
ibi.Adhuc ſemel: & ego mouebo non ſolùm terram,ſed & cælum,&c. 578.a
13. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacere eis, &c. 360.a d 361.b

Ex Epiſt. Iacobi.

1. Vir duplicis animi, inſtabilis eſt in omnibus vijs ſuis 378.e
ibi.Nam concupiſcentia cùm conceperit, parit peccatum : peccatum verò cùm conſummatum fuerit,generat mortem 309.e 411.c
2. Iudicium ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam. 531.b
3. Si quis ſapiens, & eruditus eſt inter vos: oſtendat ex bona conuerſatione ſua,operationes ſuas,&c. 328.e 329.d
ibi.Quę autem de ſurſum eſt ſapientia,primùm quidem pudica eſt,&c.diſcreta,abſque ſimulatione,&c. 328.e 329.e
4. Si quis videatur horum amicus eſſe,inimicus Dei conſtituitur 12.c 803.a
ibi.Riſus veſter in luctum conuertetur, &c. 104.c 107.b
ibi.Scienti bonum facere,& non facienti, peccatum eſt illi 307.b 583.e 608.a
5. Confitemini alterutrum peccata veſtra; & orate pro inuicem,vt ſanemini 68.e

Ex 1. Epiſt. Petri.

1. Omnis caro vt fœnum, & omnis gloria hominis vt flos fœni,&c. *de quo & Eſaiæ 40. ſupra* 203.a 344.e 345.d 363.e
2. Vos autem genus electum,regale ſacerdotium,gens ſancta, &c. 565.b 584.d
ibi.Sed ſi benefacientes,& patientes ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis,&c. 358.a
4. Si exprobramini in nomine Chriſti,beati eritis,&c. 414.c 417.a
5. Paſcite qui in vobis eſt,gregem Dei; prouidentes non coactè,ſed ſpontaneè,ſecundùm Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntariè: neque vt dominantes in clero,ſed formæ facti gregis,&c. 434.e
ibi. Adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus, omnes autem inuicem humilitatem inſinuate, &c. 397.d 399.a

Ex 2. Epiſt. Petri.

2. Et in vobis erunt magiſtri mendaces, qui introducent ſectas perditionis: quorum iudicium non ceſſat,&c. 802.e
ibi.Aſpectu enim & auditu iuſtus erat, habitans inter eos,qui quotidie animam iuſtam iniquis operibus cruciabant,&c. 350.b 351.a
ibi.Nouit Dominus pios de tentatione eripere, iniquos verò in diem iudicij reſeruare cruciandos. *Et quæ ſequuntur reliqua,ad finem vſque cap. 2. Pet. 2.* 113.a
ibi.Audaces,ſibi placentes, ſectas non metuunt introducere,blaſphemantes,&c. 425.c
ibi.Superba enim vanitatis loquentes, ineſcant in deſiderijs carnis luxuriæ eos, qui paullulum effugiunt,&c. 415.e
ibi.A quo quis ſuperatus eſt, huius & ſeruus efficitur 74.e
3. Vnus dies apud Dominum,ſicut mille anni, &c. 577.a
ibi.Non tardat Dominus promiſsionem, ſicut quidam tarditatem exiſtimant,&c. 494.d 498.a

Ex 1. Epiſtol. Ioannis.

1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, mentimur, & veritatem non facimus,&c. 592.a
2. Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem,Ieſum Chriſtum: & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris,&c. 584 a 589.e
ibi.Nolite diligere mundum,neque ea quæ in mundo ſunt: Si quis diligit mundum, non eſt charitas Patris in eo: Nam concupiſcentia carnis, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt, &c. 171.e 172.e 216.c 591.d 597.b c d

ibi.Ar.

ibi. Antichriſti facti ſunt multi 184.d
3. Qui odit fratrem ſuum, homicida eſt, &c. 11.b 28.a 185.b
ibi. Si cor noſtrum non reprehenderit nos; fiduciam habemus ad Deum, &c. 328.a
4. Deum nemo vidit vnquam 566.c
5. Omnis qui natus eſt ex Deo, non peccat: ſed generatio Dei conſeruat eum, & malignus non tangit eum 523.b 525.a

Ex 2. Epiſt. Ioannis.

Omnis qui recedit, & non permanet in doctrina Dei, Deum non habet 107.c

Ex 3. Epiſt. Ioannis.

Maius gaudium non habeo, quàm vt audiam filios meos in veritate ambulantes 513.a

Ex Epiſt. Iudæ Apoſtoli.

Iudas Ieſu Chriſti ſeruus, frater autem Iacobi, ijs qui ſunt in Deo Patre dilectis, & Chriſto Ieſu conſeruatis, & vocatis, &c.] *tota Epiſtola Iudæ Apoſt. Catholica, ab Auctore adducitur, & appoſitè ſuo inſtituto accommodatur, varijs quoque ad marginem lectionibus adnotatis* 113.c 114.
Subintroierunt quidam homines (qui olim præſcripti ſunt in hoc iudicium) impij, Dei noſtri gratiam transferentes in luxuriã, &c. 803.a
Dominationem ſpernunt, maieſtatem autem blaſphemant, &c. 425.c

Ex Apocalypſi Ioannis.

11. Dabo duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis ſexaginta, amicti ſaccis, &c.] *Locus exponitur, & qui ſint duo illi teſtes, demonſtratur* 227.c 228.a
20 Et regnabunt cum eo mille annis 576.d e & ſeq.
ibi. Et cùm conſummati fuerint mille anni, ſoluetur Satanas, &c. 577.b c
ibi. Vidi ſolium candidum ac magnum, & ſedentem ſuper illud, à cuius conſpectu fugit cælum & terra: & locus non eſt inuentus illius 230.a 702.e
ibi. Iudicium ſedit, & libri aperti ſunt, &c. 230.b 244.b 245.b
22. Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim: & folia ligni ad ſanitatem gentium, &c. 576.d 586.d

FINIS CATALOGI LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ.

PROVERBIA PRAECIPVA IN HISCE TRIBVS TOMIS AB AVCTORE SCITE ET APPOSITE VSVRpata, optimeque applicata.

Abſurdum eſt fame illum conſici, qui cibum alijs impertitur 599.a
Actum agere 205.a
Ad dexteram vel ſiniſtrã declinare 753.c
Ad negotiandum vocatus es; ne deperdas margaritam, ne theſaurum tuum deprædetur inimicus, ne nauis cum onere demergatur: & vacuus reuertaris ad propria 322.b
Ad portum appellere 630.a 775.c
Aduerſarijs terga dare 403.b
Aerem verberare 182.d
Alij in prætorio, alij ſub caminis verſantur 321.c 323.d e
Alta ſapere, & primas cathedras petere 771.b
Antequam ſciamus remigare, volumus gubernare 530.d
Aquam in dolium pertuſum infundere 17.c 201.a
Araneæ telam texere 42.c 336.d
Arbor ex ſuo fructu cognoſcitur 470.d 802.d
A ſcopo aberrare 763.b
Canis ad ſuum reuerſus vomitum 375.c 437.d
Canis rabidus etiam proprium mordet Dominum 792.b
Cani fornicatio ſimilis 325.c 326.e 327.a
Charitatem cum omnibus habe, & ab omnibus abſtine 327.c
Concordia diſcors 460.c 467.d
Cor

Digitized by Google

Cor peruerſum machinatur mala omni tempore. *Prouerb.6.* 111.b 115.b
Cui nō placet miniſtrare Domino vni, ſeruiet multis. 515.c
Cum aëre luctari. 682.d
Cum oue lupum recludere 519.d 525.a
De harena reſticulas nectere 302. c e
De ſtatione, ac acie decedere 731.b
Diſce operans, vt ne diſcas mendicans. 316.b d
Etiam in vinea rubus germinat, & inter roſas ſpinæ creſcunt. 786.b
Etſi dolia confracta ſint, vinumque deperditum; vinea tamen adhuc ſupereſt 395. b
Ex inuidia ſæpe calumnia ſtruitur. 530.a
Foramen exiguum aqua reperit, hiatumque magnum producit 420.b
Fornax aurum probat atque argentum. Timor autem Dei cogitationes hominum 509 c
Frater adiutus à fratre, quaſi alta atque munita ciuitas. *Prouer.* 18. 68.c 71.c
Fuge ſcorpionem, cuius noſti ſtimulum 24.a
Fuge ſerpentem, cuius exploratam habes perniciem ibid.
Ignis ignem non extinguit 391.b
Ignorat quæ ſua ſit dextera, quæve ſiniſtra 93. c
Ilias malorum 769.b
Impius cùm in profundum malorum venerit, contemnit. *Prouer.*18. 60.b
In ipſo adhuc veſtibulo hærere 42.d
In medio laqueorū incedere 131.b 132.c
In portu reſidere 249.c
In quo vocatus es opere, firma anchoras, ac funes: ne in pelagus tua nauis impellatur 291.a 292.d
In ſtamina tramam conijcere 723.a
Inſtaurare aciem. 744.c
In virtutis ac religionis ſtadio claudicandum non eſt 60.a
in vtramuis aurem dormire 632.b
κλώθειν τὰ ἀσύγκλωστα, id eſt, nere quæ neri nequeunt 303.a
Lacte non indigent, qui gregem paſcunt 79.a
Lapidi miſericordiam perſuades v.b
Leoni inſidiari qui vult, firmiter apprehendat oportet 72.b 73.b
Ligone ſpinas euelle, & funda rapaces repelle. 472. d
Lucrum non captandum, quod animæ noceat 513.c
Ludere in vtraque re 516.d
Margaritæ ante porcos non proijciendæ 568.b
Melius eſt nomen bonum, quàm diuitiæ multæ 523.a
Mercedem in marſupiū pertuſum proijcere. 325.c
Miraculum poſteris dicere 731.c
Modicum fermentum totam corrumpit maſſam 325.c
Munera qui reſpicit, ad iuſtitiam non reſpicit 475.a
Naufragium pati in portu 41.c 418.c
Nauis abſque gubernaculis, gubernatore in prora ſedente 599.b
Ne fugias laborem, vt nō deperdas coronam, &c. 807.c
Nemo abſq; certamine coronatur 551.d
Nemo ante obitum beatus 509.c 534.a b
Nemo finitis nundinis mercaturam exercet 203.d
Nemo ita imprudens, vt cùm fontem ſibi propinquū habeat, longinquo ex lacu aquam inutilem hauriat. 575.d
Nemo poſt certamina accedens coronatur 203.d
Nemo ſic eſt fatuus vt lucernam ad videndum accēdat orto iam ſole 575.d
Neque nimis prolixus, neque nimis breuis 574.c
Ne quid nimis 551.b
Nequit currere puer, inſtar perfecti & adulti viri 359.d e
Nequit inexpertus, ſicut exercitatus arcum ac telum tenere 359.d
Ne veſtimentum ſupra crurā 116.c 117.c
Noli anchoram alligare anchoræ 41.c
Non gloriandum de craſtino 512.a 531.b
Non idem ſemper ſpirat ventus 514.c
Non laudem conſequitur, qui confecto iam bello aduentat 203.d
Nullus ita demens, vt frumento relicto, zizanijs inſideat 575.c
Nunquid argento bonus comparatur ſermo? 331.b d
Occupato lucro, fugienda damna. 525.b
Omnem mouere lapidem 725.c
Paſſer paſſerem in laqueum allicit 520.d
Plagæ medicinam præbere 806.c
Poſt formicam, apes 491.d 492.c
Poſt laborem, requies. 491.c
Poſt medium curſum deficere, & in medio, quod aiunt, ſtadio à curſu deſiſtere 171.a 172.d
Præbe Deo non tua, vt tibi det quæ ſunt ſua. 575.b
Qui carnē ſuam delicatè nutrit, con-

Digitized by Google

cupiſcentias malas paſcit. 518.d
Quî fieri poteſt, vt in prunis quis deambulet,& plantas pedum non comburat? *Prouer.*26. 118.c
Qui fontem habent, gutta non indigẽt 79.a
Qui in certamine feriunt, etiam feriuntur, non vitantes ſcamma 149.a
Qui inimicitias & contentiones amat, ſimilis eſt ei, qui aſſiduè manum ſuã in foramen aſpidum immittit 512.c
Qui irridet hominẽ, exprobrat factori. *Prouer.*14.17. 100.c 103.c
Qui margaritam poſſident, de obolo acquirendo non laborant,&c. 79.b
Qui mel conficiũt, eos mellis ſaporem explorare non eſt neceſsè 79.a
Qui panem frangunt, micis non habent opus 79.a
Qui ſecundò in eundem impegerit lapidem, cœcus eſt, aut mẽte captus 24.a
Qui ſermones multiplicat, contentiones & odia ſibi accumulat 514.c
Qui ſobrius eſt ac vigilans, ſpoliabit, & non deſpoliabitur 522.d
Quis numo è marſupio extracto, marſupium abijcit? 149.a
Quis ſegnior eo, qui cùm ſitibundus apud fontem ſedeat, manus tamen non extendit, vt aquã ſumat, ſitimq; reſtinguat? 530.c
Quis vnquam mercator relictis nundinis, collectas reliquias ac merces in mare proijcit? 149.a
Redire ad vomitum 568.a b
Repellere aliquem à ſtadio 386.d
Sæpè licet pugil ceciderit, tandẽ adhuc coronam reportat 420.e
Sagittæ ignitæ, linguę in alterutrũ 767.b
Satis diues es, ſi vitam obtines 149.a
Satius eſt ſubridendo iram reprimere, quàm aſperè efferari 521.a
Scapham in portum dirigere 772.b
Sentinam exhaurire 312.b
Sepulchris dealbatis ſimiles 514.a
Si ædificare nolis, ædificata ne deſtruas 517.e
Si cuncti honorari volumus, quis honorem exhibebit? 512.e
Si cuncti mandare & imperare volumus, quis ſubditus erit, aut obediet? ibid.d.
Si plantare nolis, plantata ne euellas, &c. 517.e
Simile aduerſus ſimile 473.a
Similis capreæ ſpiculo transfixæ, quæ cùm venatorum euaſerit manus, ſagittam tamen ſecum in iecore geſtat. *Prou.*6.7. 232. b
Similis ſuo gaudet ſimili. 789.c
Somnolentia Paſtorum, luporum eſt gaudium 513.c
Sponſa poſt arrhabonem euertitur, ac ſpoliatur 59.d
Stadium fugere 351.c 352.b
Stadium omnibus apertum 232.a 432.c
Sus lota in volutabro luti *Prouerb.*26. 24.d 113.c 437.d
Tamquam ad vnum diem permanẽs in diuerſorio viator 791.a
Tamquam canis ad proprium reuerſus vomitum. *Prou.*26. 24.d 69.b 113.c
Tempore niuis perueſtigatur fera 520.a
Tempus tacendi, & tempus loquendi 334.d 335.c
Totam ſummam ſimul & lucrum conſumere 721.b
Venabulũ venatori quadrat, & ſcutum militi 516.c
Verſari in portu 419.a
Xenia ac munera excæcant oculos ſapientum 338.c 341.c

FINIS PRAECIPVORVM PROVERBIORVM.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
ATQVE SENTENTIARVM
MAGIS MEMORABILIVM,

Quæ in hiſce tribus Tomis

OPERVM S. PATRIS NOSTRI
EPHRAEM SYRI CONTINENTVR,
ATQVE TRACTANTVR.

A

AAronis ſacerdotium, & ſacrificium cuiuſmodi 2.c 3.a

Abagarus Rex, vt Chriſtum ad ciuitatem ſuam Edeſſam piè inuitarit 788.c 796.b c d eius ad Chriſtum miſſionis teſtimonia ibid. eius nominis variæ appellationes 796.c

Abbatis Ammonis capita Parænetica nouendecim 499.& ſeqq. Abbatis Ephram conuerſio 261.& ſeqq.264.& ſeq.

Abelis ſacrificij,& Cain diſcrimen 2.c Abeli cõparatur S Ephram viij.e

Abraam,vnius ex diſcipulis Ephram 791.b

Abrahã cur immolationis filij myſterium tacuerit,nec illud reuelarit 652.ab vt circa immolationis myſterium ore plus prophetarit,quàm corde ſciret ibid. vt diem vidit Domini 628.a vt Sacerdos & Propheta 627.d magnam animi fortitudinem oſtendit 626.e & ſeq. Abrahæ ardens voluntas, & ſumma in Deum charitas atque dilectio 627.c d encomium Abrahami & Iſaac 624.e & ſeqq. ſacrificium atque oblatio, eiusq; myſterium & benedictiones 2 d 3.c tentatio & obedientia 625.b c d cum eo confertur S. Ephram ix. a de Abraham & Iſaac plures Auctores 628.b

Abramius ſiue Abraham Eremita Syrus, vt ad matrimonium compulſus 749.d vitam ſolitariam elegit ibid.e crebras ſuorum viſitationes detrectat 759.a bona ſua hæreditaria pauperibus diſtribuit ibid.b parem erga omnes charitatem exhibebat ibid.b.c Regulam ſui inſtituti nunquam mutauit ibid.c ab Epiſcopo viſitatur, Presbyter ordinatur, & ad conuerſionem Barbarorum deſtinatur 751.b vt ex patrimonij ſui pecunijs Eccleſiam exſtruxerit ibid.c aras, & ſimulachra gentilium euertit ibid. a Barbaris crudeliter tractatus ibid. d e & ſeq. infideles conuertit, baptizauit, & in fide confirmauit 752. c d ad cellam redit 753.a Dæmonum tentationibus fortiter reſtitit ibid. d e & ſeq. Virtutibus & bonis operibus, vt refulſerit 755.a b amicus fuit B. Ephram 758.e 759.b quomodo Mariam neptem à lapſu reuocarit, & ad cellam reduxerit 758.d e & ſeq. Abramij abſtinentia diuturnitas 759.d e 760.d e ætas ibid. agones atque labores 760.a aſpectus ſerenitas 755.c collatio cum Abrahamo Patriarcha 757.c 760.c conſtantia admiranda 751.e corpus ſuauiſſimo odore fragrans 757.e corporis robur 755.c patientia 751.e in religioſa vita inſtituto perſeuerantia 753.c 755.b c precationes ad Deum 751. b d 752.e viſio horribilis 756.e vita 749. & ſeqq.

Abrenuntiatio in ſacro Baptiſmo facta, vt à nobis in die Iudicij requiretur 188.ab quanti ſit momenti, & quàm longè pateat 187.d eius effectus, ac finis quiſnam 545.b c d 592. b c 805.a vis quanta 805.a de ea qui præter Ephram conſcripſerint alij 195.d & ſeq.

abrenuntio tibi Sathana, & coniungor tibi Chriſte, quanta efficaciæ vox ſit ibid.

abſtinentia S. Ephram vj.d

acedia ſpiritus, vt repellendus 372. & ſeq.447.b 449.b 452.e & ſeq.454.b 456.b

Achaab & Ieſabelis paradigma, ac typus proponitur 148.d 149.d

Achar, ſiue Achan filius Charmi 8.a vt lapidibus obrutus ſit cum ſuis 324.d 326.c

Achillis Statij Bibliotheca 737.d 738.a 739.d

acta exteriora, vt mentem interiorem deſignent 543.a

Adam, duo vt dicantur 572.d Adami pulchra conſiderationes 547.c 557.e 672.c Adæ maledictio vt exterminata 1.d ab Adam vſque ad tempus præſens, omne interpoſitum æuum inſtar vmbræ præterijt 207.a 249.d ab Adam, ad hæc vſque tempora, qui & quot homines, ac quando omnes vixerint, ſoli Deo notum. 317.d 319.b

aditus inuiſibili hoſti vt præcludendus 325.a

adiurandi formula 713.c 714.a 786.b 788.b

admonitio ſaluberrima ad Monachos 469.a admonitiones ſanctorum virorum amplectendæ 523.c 527.d
Ado Treuirenſis Epiſcopus quando floruit 739.d
aduẽtus Domini ad iudiciũ, cuiuſmodi 239.c & ſeq. idẽ formidabilis atq; horribilis 231.d 238.c 239 c
aduerſariorum contentiones vitandæ 268.b
aduerſitates quæcunque amore Chriſti fortiter ferendæ 153.154.
Ægrotorum viſitatio commendatur 620.d
Ægyptiacæ mulieris inſidiæ in caſtum Ioſeph 43.c d 273.e
æmulatio & inuidia vt à ſe mutuo dependent 35.b
afflictio non eſt addenda afflicto 530.a d
Ἀγάπην ποιεῖν, quid ſit 803.b 809.a b
Agar ancilla Sarræ profuga, ad Dominam ſuam redire iuſſa 298.e 299.b
agẽtes & cõſentientes pari lege plectuntur 607.d
de Agone ſiue luctamine ſpiritali 483.d e & ſeqq.
agri & theſauri nomine quid in Euang. intelligatur 671.e & ſeq. quid in illo Matth. 24. intelligendum: Duo erunt in agro, &c. 18.a b c agrorum ſterilitas 662.a
Agricolaus Præſes ſub quo 40. Martyres paſſi 737.a d e
Agricolæ boni commendatio 443.e cum Monacho comparatio 555.a prudentis comparatio 766.c nomen vt Deo competat 542.c 607.a 671.d 673.a d 674.a agricolarum induſtria atque ſedulitas 119.b c
Ἀχειρότευκτος, & ἀκατάχειρος quidnam 561.c
Ἀκολουθία quid interdum denotet 276.a 278.e
alearum & tabularum luſores conſtitutionibus Apoſtolicis excommunicantur 187.e 190.b 196.c
alienigenæ vocabulo, vt intelligatur Philiſtæus 287.b 289.d e
allegoriæ frequẽtes, eæq; ſententioſæ 148.c 149.a 159.a
Ἀλλόφυλοι, cur dicti ſint Philiſtæi 289.d e
alphabeto virtus heroica comparatur 553.b
altaris myſteria tremenda ac veneranda 367.a c d
altè non ſapiendum 356.c e
Alypij exemplum memorabile 110.a 115.b
amba, & Abbas, pro eodem 791.b 797.e
ambitionis vitium grauiter taxatur 92.c & ſeqq. 96.& ſeq. 530.d 538.d
amicitia & dilectio vt ſeruanda 300.e 467.d carnalis fugienda 344.e 467.d 460.c carnalis proles variæ, earumq; deteſtatio 527.a
Amma Sarra 505.d
Ammon Abbas quis fuerit, & quo tẽpore vixerit, & de eo qui ſcripſerint 503.a b c Ammonis animã in cælũ deferri cõſpexit S. Antonius ibid.c d
amor proprius reprehenditur & deſcribitur 363.d 364.b c vitandus eſt 52.e amoris Dei & ſeculi differentia 719.b 721.d e
Amphibia quomodo impura cẽſeãtur 573.d 585.d e
Amphilochij Epiſcopi cõparatio inter S. Baſilium & S. Ephræm, elegans xiiij.d e & ſeq.
amphitheatrorum mala, turpitudines, atque pericula 109.e & ſeq.
Amuleta quæ dicantur, & de eorum prohibitione 190.e 197.a b
Anachoretæ quinam, & vnde dicti 280.b 282.a
Analabum quid ſit 467.c d 521.c 538.a 762.a pro ſcapulari 467.c d eius antiquitas & vſus 538.a 765 d e ſymbolum ac forma 467.c d 765.d e
Anarad, & Aranad pro eodem 798.b c
Angeli in noſtra vigilantia exultant 485.d angelorum caſtra, vt multitudo Monachorum 444.c officium 468 c
anguſta via, quæ ducit ad vitam, ingreſſus atque inceſſus cuiuſmodi 192.d anguſtæ & latæ viæ differentia 361.e & ſeq. 363.a b 495 d
anima, vt carnalis reddatur, & ſpiritalis 488.e & ſeq. vt ciuitati abſque muris ſimilis 315.e & ſeq. quo pacto Deum inueniat 61.b & ſeq. quomodo afflicta ad Deum recurrat 62.d & ſeq. 65.d quomodo Deo coniungatur 235.a inſtar vineæ excolenda, & munienda 162.a vt fouenda & cuſtodienda 304.c d vt paſcenda & nutrienda 594.c d ab inimico captæ perdici ſimilis 41.c 46.e animæ pulchritudo, vt in exteriore etiam homine reſplendeat 528.d à corpore ſeparatio, cuiuſmodi 173.e ſalus ſeriò curanda 294.a 304.c d 619.e animæ vt bonorum operum viaticum dandum 267.e ad animam negligentem Threnos 248.c & ſeq. anima nihil nobilius, ac pretioſius 594.c ſuper ea planctus 245.d & ſeq animarum deceptores fugiendi 284.d 286.c 407.d 410.b animas fidelium defunctorum iuuari precibus ac ſacrificijs viuentiũ 790.b c 795.b c & ſeq. incautas vt Diabolus illaqueet, atq; præcipitet 305.b c
animi diſtractiones variæ 474.a ſui timorem Auctor explicat 66.& ſeqq. de animi promptitudine ad omne opus bonum 354.
anniuerſarius dies obitus S. Ephræm, pulchro Encomio decoratus ij.b xj.c
anonyma quædã S. Patris Ephræm Vita xij.c & ſeq.
Antichriſtus varijs ab Auctore appellatur nominibus 220.& ſeqq. 226.d à Iudæis honorabitur, & excipietur 222.c 227.c vbi & quo pacto ſignũ ſuũ imprimat 221.b Antichriſti natiuitas qualis futura 222.b 226.d regnũ, aut potius tyrãnis quã diu durabit 225.b 228 b malitia, crudelitas, impietas, tyrannis ac perſecutio, præſtigiæ, arteſq; magicæ, ſigna & prodigia fallacia 219.a & ſeqq. 222.& ſeqq. 227.d fraudibus & machinamentis reſiſtendum 221.b de Antichriſto & cõſummatione ſeculi 218.e & ſeq. de Antichriſto Scriptores plures citantur 225.d e & ſeq.
Antidoton Sanctorum Martyrum 151.b
Antitheſes variæ, eæq; venuſtiſſimæ, & appoſitiſſimæ 277.a 413.c d 430.c d 493.c d 496.e
S. Antonij apophthegmata 504.b c d & ſeq. 506.d geſta atque præconia 272.d virtutes raræ atque eximiæ 327.c d vitam à S. Athanaſio conſcriptam, teſtatur ipſe Ephræm 327.b c 329.b
Apis & columbæ ſimilitudo pulchra 491.c d apis pulchra conſideratio 549.a 560.b c
Apollinarij hæretici extrema confuſio viij.b
Apologia ad Fratrẽ quemdã cõtradicentẽ 6.et ſeq.
Apophthegmata SS. & antiquorũ Patrũ 504.b & ſeqq. apophthegmata quæ dicantur 506.c
Apoſtaſiæ auctores quinam 793.c
Apoſtatæ & hæretici notantur atque taxãtur 437.c 791.d e & ſeq.

Apoſto-

Digitized by Google

Apoſtolorum & Prophetarum aduerſus hæreticos conſenſio 803.a b c
apoſtrophe S. Ephræm ad S. Baſilium 726.a *ad omnes Chriſtianos* 182.a *cum Precatione ad Deum* 317.e *ad Deum, pijs affectibus plena, valdeq́; efficax* 234.c *ad omnes ſanctos Martyres* 746 a & *ſeq. ad Paulum Apoſtolum planè pulchra ac pia* 181.d e & *ſeq. ad pœnitentem* 570.a 579.d *ad pœnitentiæ contemptores & impios hæreticos* 582. *pia matris ad filium Martyrem* 732.e *Pœnitentiæ ad Deum* 572 a b
apparitiones in ſomnijs Ephræm factæ 261.d 263.c 264.c
Ἀφθαρσία *quid ſit* 488.c 492 d
aquila vt virtus heroica ſit ſimilis 553.b c
Ararat mons qualis & vbi 2.c 4.a 320.a
arbori floridæ vt aſſimiletur religioſus 276.e *ab arboribus comparatio elegans* 233.d e 238.b c
arcana ſua familiariter detegentes, vt tractandi & conſolandi 326.a
arca Noe 541.e
arcui quomodo comparetur oratio 480.e & *ſeq.*
argumentum Interpretis in Abraham & Iſaac 624.c d
arietis in planta Sabec erecti myſterium 626.d e 627.c 629.c *arieti S. Baſilius comparatur* 722. d e & *ſeq.*
Arius Hæreſiarcha peſtilentiſſimus, vnde Ariani dicti, & hæreſis Ariana 804. a 810.d e & *ſeq. Arij doctrina impia, vita improba, & mors admodum horrenda* 810.d e *Ariana hæreſis à quibus confutata* 811.a
arma contra Diabolum efficacia 88.d e & *ſeq.* 96.b c 102.c d
armamentaria quæ dicantur, & quo pacto diuinæ eis comparentur Scripturæ 157.d 160.e
armatura ſpiritalis deſcribitur 479.c & *ſeqq.* 483. d e & *ſeq.*
Arouandran vir effrenis atque rebellis, & hæreticus impius 791.e & *ſeq.* 798.d e *eius nominis varia lectio* ibid.
ars cabidia 383.e 384.d *arte quæ fiunt, vt differant ab ijs quæ fiunt natura* 666.b c 676.e
Ἀρχιοινοχόος, *id eſt, princeps pincernarum* 639.d 646.d
Arſenius vt ſaluti animæ ſuæ conſuleret, relicto palatio Theodoſiano in eremum conceſſit 504.e 507.b c *Arſenij Abbatis apophthegmata* 504. e 507.b c
Aſceticus ſermo quisnam 533.c *Aſceticus & exhortatorius Sermo ad Fratres* 487. & *ſeqq. Aſceticus ſermo ad imitationem Prouerbiorum* 509. & *ſeqq.* 533.
Ἀσκητὴς & ἀσκητικὸς, *quid denotent* 308.e
aſſenſum prauis cogitationibus præbere, peſſimum eſt 374.b
S. Athanaſius ab Auctore citatur, ab eoq́; vitam S. Antonij verè eſſe conſcriptam, oſtenditur 327. b 329 b c
athletæ ac pugiles Chriſti variè ab hoſte impugnantur 395.a *athletarum Chriſti variâ certamina & præmia* 171.c d 172.a e 193.c 413.d e 772.a b *aduerſus Satanam victoria* 772.c d e
attendendum in quibus 312.c *ſibi ipſi* 307. & *ſeqq.* 332. & *ſeq. in dictum,* Attende tibi ipſi, *capita duodecim* 308. & *ſeqq.*
auaritia morbus reprehenditur 197 d e & *ſeqq.* 372.b 373.c 383.e 452.b 468.c d e 469.c d 513.c 516 b 522.a *auaro contra ſe denſum lutum aggrauare, quid ſit* 513.d 536.c d
auctores omnium temporum, de laudibus Beatæ Mariæ Virginis 707.d e 709. & *ſeq. varij de laudibus ſanctorum Martyrum* 747.e & *ſeq.*
auctoritates quorundam SS. Patrum de S. Ephræm Syro xvj. & *ſeqq. omnium temporũ grauiſſimæ, quibus veritas Sacramenti Euchariſtiæ cõprobatur* 684. & *ſeq. auctoritatibus grauiſſimis oſtẽditur orandum eſſe pro defunctis* 795. b c. & *ſeq.*
auditio iudicij extremi horribilis 269.a
aues ſupernatantes aquis vt immundæ 573.d 585.d e
aurum cum menſura poſſidendum, & doctrina abſque menſura 267.c
Αὐθεντία, ϗ μονία, *id eſt, complacentia ſui, & ſingularitas* 762.c

B

Babyloniorum dubitatio, anne ex morbo aliquo Leones in lacu non attigiſſent Danielem, &c. 46.b. 47.c
baculus Præfecti quis ſit, & quàm neceſſarius 291.c d 293.b
balneorum, & infernalis flammæ comparatio quædam 124.c
baltheo comparatur Charitas 480.a
baptiſmi plura nomina, atque appellationes 722.a
barbarorum in S. Abramium atrocitas 751.d *barbarorum per S. Abramium conuerſio* 752.e
Bardeſanes nouellus, cur dictus ab Ephræm Paulinus 798.c
Barrabas draconi aſſimilatur 569.a
baſilica S. Petri Romæ antiquitas & dignitas 737. d e & *ſeq.*
Baſilides peſſimus Hæreſiarcha, vnde Baſilidiani hæretici appellati 804. a 810. c d *eius hæreſis à quibus Scriptoribus confutata* 810.c d
baſiliſci cum Dæmone comparatio 64.c
Baſilij Imperatoris iuſſu deſcriptæ ſunt vitæ Sanctorum, vnà cum ſuis Iconibus in Oriente xiiij.c xx.a
S. Baſilius Magnus eruditionis cauſſa Ephræm cum primis ſuſpiciebat xj. e xvj.c xvij.e xx.e *accerſendum curat Ephræm, quem & benignè complectitur* xiij.c d xv.b c *conſecrat Ephræm Presbyterum* xvj.a xix.e xxj.d *Ephræmio auctor fuit, vt 40. Martyrum laudes ſcriberet* 724. b 726.e & *ſeq. cum Patribus veteris Teſtamenti confertur* 726.a *cur greſſus virtutum, & liber laudum dicatur* 726.d e *vt ſpiritalis aries armẽti Chriſti* 723.a *de turture quæ ſcripſit* 469. b *contra Monachos proprietarios quæ ibid.* d *S. Baſilij Magni encomium* 722.b & *ſeqq. cum S. Ephræm comparatio* xiiij.e & *ſeq. cum 40. Martyribus* 724.c d *miracula maxima* 725. *certamina atq́; victoria* 724. c d e & *ſeq. cum*

 S.Ephræm

S.Ephram congreſſus atque colloquium 723.e & ſeq. ✠ *Baſilij locus corruptus reſtituitur 736.c 738.d S.Baſilium Magnum qui non cognôrunt, etiam ipſum Ephram ignorant ij.b xj. d e de Baſilio plures Auctores citantur 726.c*
Βαυκάλιον, *quid ſit 449.e*
beatitudo in quibus conſiſtat 594.d e beatitudinis laudes iuſtis repoſita 209. 236.d e beatitudinum Regulæ multiplices, eæq; pulchræ, & perutiles 168.d e & ſeqq. vſque 177. de beatitudinibus & miſerijs 177. & ſeq.
beatus vt nemo ante mortem prædicandus 509.e 534.a b beatorum loca cuiuſmodi 20.d e & ſeq. 194.e & ſeq.
Beda Venerabilis quando floruit 739.c eius Martyrologium MS. ibid.d
bellum, fames, & peſtis, ad noſtram correptionem, & emendationem permittuntur 87.d 88.a contra Diabolum ſuſcipiendum 280.e & ſeq. 286.e & ſeq. 288.a b oculorum 400.c d militum hic breue, ſed Monachi pugna vſque ad mortem extenditur 72.b c & ſeq. 174.e inter Regem Iſrael, & Regem Syriæ 51.c bellorum diuerſitas 287.
de S.Benedicto pulchra lectuq; digna narratio 505. c & ſeq.
benefaciendum vt ſit omnibus 268 c
beneficia Dei in nos quanta 544.c & ſeq. infinita 63.64.
benignitatis laudes & commoda 30.c d
S.Bernardi libri de Conſiderat. citantur 538.e 795. b à quo recogniti 736.d
Βηρύλλιον πλῆκτρον *722.d*
blaſphemia, & blaſphemi notantur atque taxantur 179.423.b c d 425.b 792.d
bona voluntas commendatur 268.e bonum ſermonem vt ſcrutari debeat Monachus 338.a b 341. d bonorum operum exercitium laudatur 268.d e 276.e & ſeq. bonorum atque iuſtorum præmia, & malorum atque iniuſtorum ſupplicia 185.d e & ſeq. 189. & ſeqq. 192. & ſeqq. 195.225.c 229.d & ſeq. 231.d e & ſeq. 233.d e & ſeqq. bonorum virorum exempla inter malos, & malorum inter bonos 397.a b
Borboriani hæretici vnde dicti, & à quibus confutati 792.a 800.b c cur impuri ab Ephram appellati 800.b
Βρεγχάριοι *qui dicantur 434.c 438.e & ſeq.*

C

CAdauerum in ſepulchris exempla, atque conſiderationes 778.d e & ſeq.
cælum vt Deus chartæ commiſiſſe dicatur 675.a 678.a cælorum regnum quomodo acquiratur 485.c regni gaudia 618.c d e 621.a b
Cæſaream Cappadociæ Ephram ad S.Baſilium venit v.e xj.d xiij.c xv.a
Cain, vt ſeptem ſupplicijs puniri meruerit 574.e
calamorum trium miraculoſa confractio 725.c d e
calumnia vt ex inuidia ſtruatur 530.a iniuſta punitur 262.c 263.e & ſeq.
cani vt ſimilis dicatur fornicatio 325.c 326.e & ſeq.
Canon Monaſticus ſeruandus 280.b c e 282.b
canticum ſpiritale S.Patris Ephram, in laudem doctrinæ & ſapientiæ, recens ex Chaldæo ac Syro Latinè redditum 267. & ſeqq. cantica ſpiritalia commendãtur 336.d 338.d 339.e laſciua, & diabolica damnantur 13.e
capita centum de Humilitate comparanda 446. c & ſeqq.
carminum tricies centenas myriadas conſcripſiſſe Ephram dicitur xviij.a xxj.a
caro vt refrænanda 477.b vt ſpiritui reddatur ſimilis 488.d e & ſeq. carnis pugna 312.400.e & ſeq. carnales ac luxurioſi taxantur 779.b vitandi ſunt 321.e & ſeq. carnaliũ operum finis, pernicies & mors 305.c 324.e & ſeq. 332.c d
caſtitas vt rectè cuſtodienda 303.c 357.c d 358.d e 459.a b palmæ arbori comparatur 125.d ſanctificatio appellatur 125.a caſtitatis encomium 125.d e & ſeq. 527.e 528.b caſtitatis, continentiæ & virginitatis differentia & conuenientia 125.126.
catalegmata quæ dicantur, & vnde 180.e 184.a
catalogus virtutum Sancti Patris Ephram vj.d e & ſeq. viij.d e & ſeq.
cataracta vt impetum aquarum impediat 516.c
catechetica, & nouthetica Parænesis 443.c & ſeqq.
Cathari, ſiue Catharorum hæreſis 792.a 798.e & ſeq.
Catholica fides nullatenus deſerenda 792.c Catholica Chriſti Eccleſiæ commendatio 792.a
cauſſæ vertiginis plures 386.c d 388.a b cur alij citius, alij tardius moriantur, nõ inueſtigandæ 204. e & ſeq.
cauſtica medicamenta cuiuſmodi 144.b 147.d
celebritas Deo grata quæ ſit 699.d
cellæ S.Ephram & B.Iuliani vicinitas 762.c cellæ alienæ nimia frequentatio reprehenditur 517.a 522.e 526.c 530.b cellam, ſiue cubiculum alterius ingredi non licet, niſi prius ad oſtium pulſes 513.d ex cella in cellam non oberrandum 491.c 293.a 382.c 406.a 522.e
cepæ. & vini natura, atque comparatio 790.b 797.c d
cereum dum ſibi defuncto accendi vetat Ephram, vt illud accipiendum 777.c 788.e 796.d e cereorum pro defunctis in Eccleſia vſus longè antiquiſſimus 796.d e
certamen bonum in ſtadio huius vitæ decertandum 354.a d e 483.d e 485.b c d e 619. certamina Sancti Ephram contra hæreticos iij.b c vij.d e xvij.c d xviij.b xix.d varia athletarum Chriſti 171.c d 172.e 483.d e
Chananæus quomodo paullatim dicatur delendus 472.e 478.b
charitas vt baltheo aſſimiletur 480.a b columna omnium virtutum 459.e quomodo dicatur non eſſe ambitioſa, ſecundùm Apoſtolum 381.d 383. b ſali comparatur, diciturq; caput & ſal omnium virtutum 11.b 12.a omnium virtutum excelſiſſima 185.b charitatis effectus varij 566 b encomia varia 10.e & ſeqq. 27.b c d 52.e 235. d e & ſeq.

Digitized by Google

de & ſeq. 428. d e & ſeq. 431. a 459. e 480. a b
charitatem facere, quid ſit 809. a b
choreæ atque tripudia damnantur 107. b d 108. 109. e 180. 181. & ſeq.
Chriſtianum oportere longanimem eſſe, & iniuriarum immemorem 390. d e & ſeqq. Chriſtiani qui verè dicendi, & qui non 804. e olim vt ad metalla damnabantur 330. a d Chriſtianorum gloria in quibus poſita 16. b c d 180. & ſeq. perſecutio & afflictio maxima 219. & ſeq. 222. & ſeqq.
Chriſtus verè incarnatus, & ex Maria Virgine natus, contra impios hæreticos 666. & ſeqq. cur in terram venerit 678. e quando & vbi celebretur 699. d e vt nobis imitandus 436. b vt à Magdalena ſepius vnctus 716. e 717. c d cur ſe tradi permiſerit 693. a 694. a d vt dicatur panem in figuram corporis ſui benedixiſſe, & Calicem in figuram pretioſi Sanguinis ſui, exponitur 681. e 684. a vt agrum cum theſauro in cruce emerit 672. c e 675. d Chriſti erga nos benignitas, dignatio atque clementia 485. e & ſeq. 544. e 618. c exemplo patientiam docemur, & fortiter aduerſa perferre 393. c d e 403. e 404. b 499. b c cum Iſaac comparatio 626. d e pro nobis paſſi, & è mortuis reſurgentis pulchra hypotypoſis 491. e Chriſtum eſſe verum Deum & hominem 688. e & ſeqq. vt greſſibus fidei & amoris ſequi, ac fidei oculis contemplari iugiter oporteat 681. d e & ſeq. ad Chriſtum vt ſemper confugiendum 806. e & ſeq. à Chriſto dicti Chriſtiani 541. c 804. e
Chryſoſtomi locus deprauatè hactenus impreſſus, corrigitur & reſtituitur 466. e & ſeq. ✠ loca quædam ab hæreticis deprauata, hic à Scholiaſte emendantur 774.
Χωνεία, & χωνεύειν, quidnam 567. b
cibus vt animæ & corpori præbendus 594. b c Dei & Diaboli quantum differant 487. e & ſeq. cum gratiarum actione ſumendus 280. e 283. b
cicatrices peccatorum quænam 588. illæ vt communiter in pœnitentibus remaneant ibid.
cilicium Abramius annis 50. geſtauit 760. d e
ciuitas à bonis commendatur rectoribus 295. b regni cæleſtis qualis, & quomodo ad eam contendendum 542. a b c
clauium poteſtas 589. b c
Cæcus à natiuitate illuminatur 234. e
cœmeterium quid ſit, & vnde dictum 797. a cœmeteriorum ratio, vſus, & antiquitas ibid. a b
cœnobij libri vt tractandi 517. a cœnobitarum vita ac mores cuiuſmodi 281. b c 282. b e & ſeq. cœnobitica & Eremitica vita differentia 280. b 281. b e 374. & ſeqq.
Cogitata non aliter ac facta cenſentur 102. a 103. d e cogitatio frequens de noſtro in hunc mundum ingreſſu, & de egreſſu ex eodem, id eſt, de morte ſalutaris 269. a ſuperbia atque arrogantia, & praua concupiſcentia, vt reprimenda 514. b 519. b c 529. c 569. d cogitationes permittere intus ingredi, & tunc bellum cum illis ſuſcipere, quid ſit 431. d e & ſeq. improba ac ſordida reprehenduntur 484. c 605. e 606. d e 607. c vt repellenda 272. e & ſeq. 276. d e & ſeq. 288. e & ſeq. 322. b 325. a b 352. e & ſeq. 431. c d e & ſeq. 460 e & ſeq. 461. e & ſeq. fugienda 319. e 322. b 325. b 328. c d 352. d e aliena curioſius non peruestiganda, & propria non cuiuis aperienda 321. d e cogitationibus improbis atque moroſis vt reſiſtendum 61. d e 102. a 103. d e 118. e & ſeq. 133. d 139. b 519. b c 606. d 615. a cogitationibus vt interdum aliqui grauius peccent, quàm alij operibus 610. c d e
collocutiones de rebus turpibus fugiendæ 319. e 322. a 344. c
colloquium Dei cum anima S. Ephræm 66 c d colloquij cum Deo, & Rege terreno, differentia 762 b
colobiũ quid ſit, & quis illius vſus 459. c 467. a b c
columbam candidam in humeris Baſilij concionantis conſpexit Ephræm v. e xj. d xiij. d
commemoratio S. Ephræm quando in Eccleſia xj. c xix. d e
commercia atque conſilia improborum cauenda 284. 286. a 301. d e 314. 321. e & ſeq. 458. e 476. a
communicandum vt ſit dignè 272. e 274. e de Communione ſanctiſſima 235. a
communis menſa in Cœnobijs ac Monaſterijs tenendum 280. e
comparationes Ephræm cum Patribus veteris Teſtamenti viij. e & ſeq.
complacentia ſui mala ac noxia 762. c
de Compunctione 133. b & ſeqq. 136. & ſeqq. vſque 153.
concharum ortus 669. d e concharum & margaritæ differentia 671. c d
Concilium miraculi occaſione congregatum 762. a
concordare ſibi ſoli, ab alijs diſcordare eſt 282. d
concordiæ commendatio 531. a b
concupiſcentia quid ſit, & quæ, ac quanta illius vis 332. c d vt corda filiorum Iſrael à Deo altiſſimo declinare fecit, &c. 411. c praua vitanda ac ſuperanda 232. a b concupiſcentia improba mala ac damna maxima 411. c d 569. c d e flamma vt reprimenda 332. d e concupiſcentiæ carnali vt reſiſtendum 288. 332. d e concupiſcentijs prauis non indulgendum 518. d e 519. c 522. d 569. d e à concupiſcentijs carnalibus abſtinendum 115. d e & ſeq. 484. b c
confeſſarijs bona & vtilis proponitur inſtructio 326. a
confeſſio S. Ephræm, & ſui ipſius reprehenſio 599. & ſeqq.
coniugatorum, & eorum qui ſine vxore ſunt ac continentiam ſeruant differentia 419. c 422. c d
conſcientia veſperi & manè examinanda 548. c 559. d e conſcientiæ bonæ partes 563. d e reprehenſio 545. c d ſtimuli 332. d 562. d e 620. a verba grauia 130. e conſcientiam qui Deo non ſeruat, quomodo homini promiſſa ſeruabit? 53. c in conſcientia pura ad Deum recurrendum 421. a
conſenſus, vt pro factis iudicentur 607. c d e conſentire malis cogitationibus pernitioſum eſt 374. c
conſiliarij voluntatis noſtræ ſacra Scriptura 543. e

conſilium impiorum deteſtandum 300.c d 301.c
conſilia ſapientum amplectenda 268.b
conſolator ſpiritalis à ſenſuali quid differat 396.a b 398.c
conſolatoria verba, ad luctum mitigandum in morte charorum 206.
Conſtantini Magni temporibus Sanctus Ephram vixit xij.c xiij.c xix.e Conſtantino Magno vt ter cruces ex cælo apparuerint 703.d e
Conſtantinopolitanæ vrbis mortalitas ac peſtis 86.d e Conſtantinopolitanum Conciliũ primum quando celebratum 218.c
conſtitutio Vrbani Papæ IV. & Clementis V. de celebratione Feſti Corporis Chriſti 685.e
conſuetudo, altera natura 332.d praua quid mali operetur 463.c 468.a conſuetudines bonæ, vel malæ, vt nobis à voluntate inſerantur 543.e & ſeq.
conſummati vt dicantur Sancti, & non mortui 768.d e conſummatio ſeculi 162. & ſeqq. conſummationis ſeculi indicia ac ſigna 805.c d e de conſummatione ſeculi 219. & ſeqq.
contemptus humanæ laudis ac gloriæ in Ephram vij.b
contentiones cum alijs fugiendæ 354.b
continentia ac caſtitas Ammonis, eiuſq; coniugis admiranda 503.b continentia atque temperantiæ laudes 37.c d e & ſeq. 484.e
contumelia, ac maledicentiæ damna 36.c d e contumelioſi taxantur, & pro contumelijs contumeliam non eſſe rependendam oſtenditur 391.a 392.d e 452.e 495.c d
conuenticula fugienda 523.c
conuerſandum bene, & ſapienter 268 e 300.d conuerſatio cum fœminis periculoſa 458.c d 466.d e ſeniũ amanda & amplectenda 268.a conuerſationes noxiæ vt vitandæ 117.e & ſeq. 486.a
conuerſio S. Ephram 261. & ſeqq. 264 & ſeq.
conuiuia & commercia inutilia vitanda 476.d e non frequentanda 520.e 526.d
cordis ſpeculo, vt contemplari Dominum oporteat 291.c 292.e
corona quibus athletis ac certaminibus debeatur 324.c d 444.a 485.e
corpus noſtrum quomodo templum Spiritus ſit Sancti, & vt cuſtodiendum 158.d e corpori quatenus medendum 80.e & ſeq 82. & ſeqq. corpus exhibere vt oporteat hoſtiam viuentem 360.a 361 a Corporis & Sanguinis Domini veritas in Euchariſtia oſtenditur 681.e 682.c 684. & ſeq. corpora defunctorum vt lauari ſolita 782.e
corruptio peccati in quibus conſiſtat 490.b c
corruptos ſeculi mores Auctor deflet 767.b c d
coruorum, & peccatorum comparatio 793.d
credere in Filium Dei quantum boni operetur 509.b c
creditoris, & debitorum duorum appellatione, quinam in Euang. intelligendi 720.d e & ſeq.
crepitus & palpitatio pedum in animalibus cernitur morientibus 262.e 265.e & ſeq.
Crux vt appelletur humilitas 391.c vt ſcuto ſimilis 480.d vt miraculoſè ſupra Hieruſalem ex cælo apparuerit 703.e & ſeq. crucis ac paſſionis Chriſti myſterium, vis atq; potentia 387.b 411.d 512.c pulcherrima encomia 699.c d 700. & ſeq. 703.d e & ſeq. 705.a b Crucis apparitio in ſecundo aduentu Domini 228.d 230.e & ſeq. 701.b ſanctiſſima laudes à pluribus auctoribus celebrata 703.c d e & ſeq. duplex myſterium 569.b ſignum vt nobis depingendum 700.b ſigno Dæmon pellitur 762.a 765.d e Cruci vt honorem Conſtantinus primùm detulerit, & tres ex ære cruces fieri curauerit 703.d e vt ſe Monachus ſiſtere debeat 339.c 342.a poſt Crucem quæ reuelanda erunt in die Iudicij, cuiuſmodi futura ſint 701.b & ſeq.
Cuculli ſymbolum, vſus, & antiquitas 521.c 538.a b c
cultus & ornatus veſtium in Monachis reprehenditur 310.a 311.c d e Deo placens quis ſit 61.d
cura atque ſollicitudo noſtra de quibus eſſe debeat 764.a b nimia in nutriendo & veſtiendo corpore reprehenditur 80.c d e & ſeqq. 83. & ſeqq. 159.d e 239.d animarum non appetenda 51.d e 58.d paſtori aliꝰ quã ſollicitudine adminiſtranda 357.b & ſeqq. 406.c d
curioſitas taxatur 526.a c nimia vitanda 474.e 476.b 478.d e curioſos potius eſſe, quàm fideles, qui diuinam ſcrutantur naturam 682.c
cuſtodia Diuinorum præceptorũ ſaluberrima 509.d oculorum habenda 400.d e & ſeqq.
Cyrillus Diaconus, quàm graue martyrium Heliopoli paſſus 765.e

D

DÆmonis & Apoſtatæ, atque hæretici comparatio 793 b c à Dæmone vt fugiendum, & ad Chriſtum ſemper confugiendũ 773.c Dæmoniacis illuſionibus quàm fortiter reſtiterit S. Abramius 753.d e & ſeq. Dæmones vt lupis rapacibus ſimiles 353.b e Dæmonum variæ inſidiæ, præſtigiæ, & impoſturæ 490.d e & ſeq. Dæmonibus etiã humilitas eſt formidabilis 343.d 344.a b
Dalida viperæ comparatur 232.c 233.b Dalida, ſiue Dalila malitia erga proprium virum 121.a
damnatorum pudor, atque confuſio 243.a 245.a b
Danielis & Trium puerorum geſta 648. & ſeq. probatio, ac tribulatio, patientia atque conſtantia 351.d 352.c
Dauid vt arietem ex ore vrſi eruit 564 a quomodo amicum Ionatham lugens, etiam inimicum Saulẽ deplorarit, ſed diuerſa ratione 204.c typus & exemplum pœnitentiæ 808.c Dauidis admiranda longanimitas ac manſuetudo in perferenda iniquitate ac contumelia Semei 391.d e 392.e & ſeq. pœnitentia maxima 581.a b 585.e 588.e
deceptores, & ſeductores ſtudioſè cauendi 436.e
defunctorum in ſua Liturgia memoriam facit Chryſoſtomus 795.d corpora lauantur 777.c 782.e
depoſitum quid ſit 346.a e & ſeq.
deſidioſi ac pigri taxantur 291.b 471.e & ſeqq.

contra

Digitized by Google

contra Deſperationis ſpiritum 50.a b 58.c d 135.d e & ſeq.138.a 148.c & ſeq.193.e & ſeq.248.c d 255.c

detractionis vitium graue & deteſtabile 98.e & ſeqq.103.a b 486.a reprehenditur 515.b 522.c 543.b 567.e 568.c

Deus animarum noſtrarum ſponſus 468.c ad pœnitentiam, & ad gaudia cæleſtia nos cunctos inuitat 194.c & ſeq. nouit quid cuique expediat 204.e & ſeqq. non ſolùm actiones hominum, ſed & cogitationes intuetur 419.d e 421.a ſemper in mente habendus, atque laudandus 485.a 494.a in quibus hominibus habitet, & in quibus non 541.b c vt per Incarnationis myſterium cogitauerat reparare genus humanum 665.a 676.b vt variè per hominum paſcatur pœnitentiam 565.e vt vbique ſit, & apud omnes ibid. & ſeq. vt variis modis videatur 566.b c e in Lege vt non ſolùm idola demoliri iuſſerit, & aras atque delubra: ſed & cineres incenſorum lapidum atque lignorum extra caſtra eiici, &c. 573.c 585.b c d vt multifariam ſe naturæ noſtræ capacitati accommodet 602.b c 614.c 673.d 678.b vt in omni tribulatione atque anguſtia inuocandus 730.a Dei miſeratio quanta 485.e 556.c d prouidentia 601.d e 604.b c e recordatio quid proſit, eiuſq; non meminiſſe quantum homini obſit 305.b Deo vt libenter & promptè atque hilariter ſeruiendum 310.a Deum ſuper omnia diligendum, at prædicandum 544.a & ſeq. ad Deum pulcherrima & efficaciſſima oratio 621.d e & ſeq. coram Deo Ephræm ſecum videtur loqui 664.d e & ſeq. 675.e vt verſandum ſit 476.e de Deo pulcherrima conſideratio, ac diſputatio 602.b & ſeqq. in Deo ſolo vt verè confidendum, & ad eum ſemper recurrendum 268.c 420.e & ſeq.

Diabolus vt non reſtituiſſet humanum genus, ſi Deum latere in humanitate Chriſti cognouiſſet 672.a e 677.e à Chriſti athletis vt ſuperetur 772.c d peſſimus fœnerator 608.c d e vocatur aduerſarius, hominum inimicus, corruptor, & alienus, hoſtis iuſtitiæ, &c. 330.c 486.a cur leo dicatur cruentus 334.d 335.e & ſeq. à quibus conculcetur & repellatur 330.c 331.a Diaboli concitationes, fallaciæ, atque inſidiæ variæ 473.a b c 490.c d verſutia atque nequitia quia in variis ſe prodit, etiam variè eidem reſiſtendum 88.d e 96.b c 102.c d 144.d 240.e & ſeq. ſuggeſtionibus & machinamentis impiis vt occurrendum 164.c d e & ſeq. Diabolo quomodo reſiſtendum ſuadenti peccatum carnis 123.b & ſeq. vt reſiſtendum toto cordis affectu 287.d e 369.d e & ſeq. 371.e & ſeqq.

Dictum illud, Attende tibi ipſi, variis in locis ab Auctore noſtro, aliiſque tractatum inuenitur. 333.b

dies præſens à die præcedente & ſubſequẽte vt differat 784.a b c Extremi Iudicii, cur defenſionis dies dicatur 177.c 178.c 242.b diei Iudicii recordatio 596.a b 763.b e 767.e & ſeq. de die illa Threni ſeu Lamentat. 247.c & ſeqq.

differentia inter τὸν θυμὸν, & ὀξυχολίαν, ac τὴν ὀργὴν 517.d e 537.c d vitæ Monaſticæ & Secularis 441.b & ſeq.

difficultates vitæ Monaſticæ 471.d e 473.c d

dignitas diuinorum myſteriorum, & qua reuerentia ad ea ſit accedendum 9.c d e 10.b 169.b 172.c

dilatari vt ſuperbi dicantur 512.d

dilectionis Chriſti commoda 527.b e

diligentiæ & ſedulitatis commendatio, & negligentiæ vituperatio 267.b

diluuii generalis conſideratio 541.d e

Dina memorandum exemplum adducitur 114.e

diſcipulo quæ magis addiſcenda ſint 267.d diſcipuli S. Patris Ephræm qui fuerint xviii.a xxi.a 791.b c d 798.a b c

diſcretio commendatur 551.a b 569.d diſcretionis interpretatio 520.b

diſpenſatores vt rerum ac diuitiarum ſumus, & non domini 208.e & ſeq.

diſtractiones animi variæ 379.d 474.a

diues ille in Euangelio, qui cuncta vendidit vt agrum, & inuentum in eo theſaurum compararet, quis ſit 671.e & ſeq. 673.b c 675.d diuitis Epulonis deſcriptio, eiuſq; poſt mortem tormenta 363.e 364.d 407.a b c 409.a e & ſeq. diuitis cuiuſdam pulchra Parabola, eiuſq; explicatio 370.371.c d diuitum auarorum in morte diſtractiones anxietateſq; variæ 198.e & ſeq. diuitiarum nimia cupiditas reprehenditur 198.e & ſeq. 202. & ſeq. 468.c d e 469.c d

diuina gratia quid operetur, quantumq; eius ſtudio teneri debeamus 76.d e & ſeq. eius pulcherrimum encomium 76.d e & ſeqq. 79. Diuinæ omnipotentiæ vt cuncta ſubiaceant, pulchra conſideratio 209.d e & ſeq. Diuinam Maieſtatem curioſè non eſſe ſcrutandam 678.e & ſeqq. Diuinorum præceptorum obſeruatio commendatur 764.e Diuinas litteras tutam nobis ad Deum ſternere viam 681.e

Docendi optima ratio quæ ſit 359.b

Doctorem qualem eſſe oporteat 357.d e 359.a b oportet re ipſa atque exemplo hortatorem ad virtutem eſſe 52.c 58.d e

doctrinæ & Sapientiæ encomium 267. & ſeqq.

dolori ac luctui quomodo indulgendum 205. & ſeqq.

Dominus vt Auctor omnium bonorum ſemper agnoſcendus 411.b 412.e

dormitationi in Pſalmodiis vt reſiſtendum 368.a dormitationum tria genera 367.e 368.e & ſeq.

drachma vnius cum tribulatione præſentis vitæ comparatio 347.b c e

Draco in Apocal. vt ligari & ſolui dicatur 577.b c

Dubia pro dubiis vt referenda 475.e

E

EBrietatis vitium taxatur 267.c 291.d 293.b 430.b 483.c & ſeq. 513.b 516.a 518.c 521.d 523.b 527.c 530.b damna maxima 17.b c 128.a b 130.a 484.b

Eccleſiæ laudabilis conſuetudo 9.a Catholicæ & Apoſtolicæ commendatio 786.c 792.a c

Edeſſa patria S. Ephram, vt benedicta 788.c Edeſſenæ ciuitatis conditor Abagarus ibid. Edeſſam reuiſit Ephram, & qua de cauſſa v.d xij.e

Effectus multiplices ſacerdotij 1.c d & ſeqq.

Ἐγκεντρίζειν, & ἐμφυλλίζειν vt differant 673.d

Elias Thesbites, Propheta ad Achaab Regem à Deo mittitur 663.d ad Sareptanam viduam 662.b viduæ miniſterio alitur ibid.d e excitat puerum mortuum 663.c aſſumitur per turbinem quaſi in cælum 663.d 664.b cum Enoch in fine mundi mittetur ad prædicandum contra Antichriſtum, & deſtruendam eius falſam doctrinam 224.c 227.e quare & quomodo ad alienigenas confugerit 474.a eius colloquium cum Sareptana vidua 662.c d Feſtum à Græcis celebratur 663 e orationis efficacia 661.e templa 663.e 664.a zelus 661.d e & ſeq. de eo qui ſcripſerint 663.e

Emmanuel 681.a Emmanuelis Imp. conſtitutio in Eliæ Prophetæ feſto ab operibus ſeruilibus abſtinendum 663.e

Encomium in S. Baſilium Magnum 722.c & ſeq. in Sanctos quadraginta Martyres 727.c & ſeq. duplex in omnes Chriſti Martyres 740. & ſeqq. 744. & ſeqq. in Pſalmos 13.c & ſeq. 108.a b

Enoch ducentis annis, & al. trecentis annis legitur placuiſſe Deo, &c. 440.b e & ſeq.

Enſi bicipiti comparatur dilectio Spiritus 75.a

Ἐπαίνεσις, ϗ ἐπαινετὺς 552.a

S. Ephram B. Abramij amicus 758.e 759.b Apollinarij hæretici libros glutine piſcis ingenioſè coniunxit viij.a Arrio, Sabellio, Apollinario, Anomio, Nouato, &c. peſſimis hæreticis quàm ſtrennè ſeſe oppoſuerit ij.b c vij.d e & ſeq. ad S. Baſilium Magnum conceſſit v.e xj.d S. Baſilij precibus iuuari petit 726.b Baſilio contemporaneus & ſenſus illius callentiſſimus 738.e Baſilio ſuum exponit deſiderium, vt ſcilicet loqui poſſit Græcè xv.d ſui fit compos voti, & loquitur Græcè ibid.e à S. Baſilio Presbyter ordinatur xvj.a xix.e xxj.d bonus eſſe, quàm haberi potius optabat j.d à quibus potiſſimum celebretur ij.e & ſeq. ex æquo cum ijs, qui Epiſcopatu, doctrina, & vitæ ſanctitate clari ſunt, celebratur xix.a Conſtantini Magni temporibus vixit, ſub Valente autem deceſſit xij.c xiiij.c xix.e a dæmone hominem liberat x.c 788.e Deum in neceſſitate ſua atque anguſtia inuocat 268.c apud Deum iuuari precibus petit 768.b c coram Deo vt ſecum videatur loqui 662.d e & ſeq. 675.e Diuinam prouidentiam agnoſcit, & prædicat 599.b 601.d 604.a b e 606.d 613.d e Eccleſiæ Euphrates, & fertilis Dei vitis ij.b Epiſcopatum fugit xviij d ex magna humilitate ſuum genus atque cõditionem extenuat 605.b c & ſeq. 608. & ſeq. 612. & ſeq. hæreticos & hæreſes deteſtabatur 791.d e & ſeq. illis dumtaxat incognitus, qui Sanctum Baſilium ignorant ij b xj.d e infirmos fameq; oppreſſos curat xvij a b xviij.e & ſeq. xxj.c d Sanctorũ Chriſti Martyrum patrocinium efflagitat 747.c d Martyribus vt ſanguine iunctus 605.b Monaſticam ſibi vitam proponit, eremum petit, & fit Monachus 264.d 265 a 266.c ab inhoneſtis tentatur mulieribus iiij.a xiij xviij.c quomodo neminem in vita ſua offendiſſe dicatur 261.b c 265.d e Patribus veteris Teſtamenti confitetur viij.e & ſeq. ſua præcepta ſemper obſeruari à ſuis cupit 793.e ſeipſum reprehendit & peccata confitetur 261.d e 262.a b e 599. & ſeqq. ſuos in fide confirmat 785.a 792.c 793.a ſuos ad pia bonorum operum exercitia hortatur 792.e & ſeq. ſuis ante mortem diſcipulis benedixit 791.b c d in fine vitæ ſuæ condidit Teſtamentum xiij.a 785. & ſeq. omni virtutum genere clarus viij.d ix.c d e petit pro ſe defuncto orari 785.e 786.d 789.b 790.b 795.b c pompam in ſe funebrem vetat 787.d in ſua tunica ſepeliri cupit 787.e in cœmeterio 789.c 797.a b trigeſimum depoſitionis ſuæ diem celebrari petit 790.b defunctus eſt in optimo vitæ ſtatu, & factum eſt ipſius corpori, vt ſuis mandauerat diſcipulis 794.d

S. Ephram & Baſilij comparatio xiiij.e & ſeq. Cantic. in laudem Doctrinæ & Sapientiæ 267. & ſeqq. Confeſſio & ad Deum precatio 250.b & ſeq. conuerſio 261. & ſeqq. 264. & ſeq. encomium j. viij.d e & ſeq. fama per totum orbem celeberrima ij.b fama vt per Baſilium aucta ſit, & Baſilij viciſſim per Ephram ij.b & ſeqq. innocentia 261.e 265.a lachrymæ & ſuſpiria perpetua iiij.e 620.d laudes a S. Chryſoſtomo celebratæ 804.c miracula quædam x.c xj.a modeſtia ſingularis & admiranda j.d e vij.b 68.e & ſeqq. 71. 237.c d 23°.d 470.b c d mors, aut potius tranſitus x.a b c d xiiij.a xvij.b xix.a xxj.c pia & compunctoria ad Deum oratio 621. & ſeq. paupertas voluntaria 786.d ſcripta longè vtiliſſima aduerſus hæreticos iij.c xvij.d non ſolùm in Orientalibus, ſed & Occidentalibus Eccleſijs olim lecta 601.b nonnulla citantur v.b viſio in ſomnijs 261.d e 263.c 264.c viſiones variæ vj.b xij.c d 723.d vita j. & ſeqq. xij.c & ſeq. xvj.e & ſeqq. xix. & ſeqq. ei quodam die diluculo Edeſſa cum duobus ſocijs egredienti quid acciderit 133.b 135.a eum Græcè calluiſſe euidenter oſtenditur 302.e 327.b 329.b

Epigrammata aliquot in hanc S. Patris Ephram editionem xxij. & ſeqq.

Epiſcopi & Paſtores vt perſequi debeant hæreticos 803.e quomodo in die Iudicij de ouibus ac ſubditis ſuæ curæ cõmiſſis interrogabuntur 188.c d ijs quanta erit reddenda ratio pro animabus ſibi commiſſis in die Iudicij 496.b

Epiſtola Cyrilli Hieroſolymorum Epiſcopi, de ✠ ſigno, quod miraculosè ſupra Hieroſolymam meridie in cælo apparuit 703.e & ſeq. Darij Comitis ad S. Auguſtinum 796.d S. Patris Ephram ad Ioannem Monachum de Patientia atque tolerantia 271. & ſeqq. 274. S. Iacobi Apoſtoli, ſæpius honorificè à S. Ephram citatur, vereq; eſſe Iacobi conuincitur 3 8.e 329.d e Iudæ Apoſtoli Catholica integra ab Auctore adducitur 113.c d e Epiſtolæ Abagari regis ad Chriſtum teſtimonia 796.c d

Epitheta laudum Beatæ Mariæ Virginis pulcherrima

Digitized by Google

rima 705.d e & ſeqq.
Eremitarum olim habitus 611.c d 616.b c d Eremitica vita enarratio atque laudatio 769.d e & ſeqq.773.d e & ſeq.Eremi, & faſtus ſeculi differentia 771.c d Eremi laudes à varijs celebratæ 774.a Eremi ac ſolitudinis cultoribus quæ virtutes neceſſariæ 281.a b
Eſau cur reprobatus ſit 580.c d 610.b 611.a
Eſdræ tempore quo pacto templum ædificabant, & dextras contra hoſtes præparabant 472. c 478.a b
Eua vt ſeducta ſit 579.e & ſeq.
Euangelij commoda & effectus varij 665.e & ſeq. Euangelio vt contineatur Margarita pretioſa 673.a
Eucharíſtiæ Sacramentum apertè contra hæreticos aſſeritur 272.e 274.e 286.c 289.c d 367.a c veritas omni genere Teſtium comprobatur 684. & ſeq.
Euchitarum hæreſis 792.a 799.c
ad Eulogium Monachum Parænesis 430. & ſeqq.
Eunomiani & Vigilantiani taxantur 748. e & ſeq.
Eunomius hæreſiarcha,vnde Eunomiani,& Eunomiana hæreſis dicta 804.a 811.a b
Euodius S.Baſilij Magni diſcipulus, & in Epiſcopatu ſucceſſor 737.d
Euodius S.Petri in Antiochena Eccleſia ſucceſſor & imitator 804.c 811.b c
Ἐξάλειπτρον,id eſt,vas vnguentarium 572.a
Exaltatio vt crux appelletur 569.b
Examinis conſcientiæ forma 548.c d e 559. d e
Excitandi de nocte mos ad Synaxim atque Pſalmodiam 365.a 366.a b
Excitationem animæ qualem eſſe ad Deum oportet 365.& ſeq.
Excæcatio ex peccato peſſimum Diaboli vinculum 562.c
Exemplaris cuiuſnam ad firmandam aliquam lectionem maior auctoritas 736.d
Exemplum cuiuſdam in columna conſtituti 387.a b fratris cuiuſdam delapſi atque relapſi in morbum 514.c d de Filio quodam vnico, qui poſt renuntiationem ad ſeculum redire voluit,eiuſq; euentus 59.c & ſeq. humilitatis memorabile 343.c d 344.a b Naaman Syri lepra liberati, & Giezi eadem illius lepra percuſſi 298.e 299.c d pœnitentiæ,ex Euangelio 563. Exemplo Iob vt rectè conſulatur filijs 606.d 615.b SS.Martyrum etiã Barbari ſæpe cõuerſi 746.e Exẽpla & ſimilia quædã pulcherrima 154.d e à diſſimili, & ab abſurdo,contra impios hæreticos 302.e d 303.a plura eorum,qui in magna aliqua neceſſitate periculoue conſtituti,votis ſe obſtrinxerunt 264.d 266.d e tolerantiæ ac perſeuerantiæ 351.c d
Expoſitio efficax illius Matth.24.& Luc.17. Duo erunt in agro &c.18.a illius Lucæ 12.Ille quidem vapulabit multis, ille verò paucis 243. b & ſeqq.optima & grauiſſima illius Apoſtoli: Melius eſt nubere, quàm vri,contra hæreticos 4.d e & ſeq. illius Rom. 2. Per præuaricationem legis,Deum inhonoras 180.a 183.d Pſalmi 72.pulchrè & eleganter accommodata 22.& ſeq.
Exprobratio fugienda 476.a
Extremi Iudicij deſcriptio 701.762. frequens cogitatio atque commemoratio ſaluberrima 596.a b 763.b e 764.a b 767.e & ſeq.
Εὐλαβὴς, & εὐλάβεια quid ſignificent 430.b 432.e & ſeq.
Ευσχημοσύνη,& ἀσχημοσύνη,quid differant 467. a b

F

FAcies vt lachrymis abluenda 552 e
Facultates noſtræ vt Deo offerendæ 575.c
fama Ephram vt per Baſilium aucta ſit,& Baſilij viciſſim per Ephram ij.b xj.d e Fama proximi non detrahendum 515 b
famem curauit S.Ephram, & ſua grana occultantes acerrimè reprehendit xvij. a b xviij.e & ſeq.xxj.b c
faſtus & luxus mundanus taxatur 780.a b 783.a b omnis humanus vt amputandus 290.c 292.b e 328.d 355.b c e 363.d e
Felicitatis & aduerſitatis tempore quomodo nos gerere debeamus 462.b c 474.d e 478.c
feſti dies quo pacto celebrandi 9.c & ſeq. feſtiuitates Dominicæ vt honorandæ ac celebrandæ 699. e & ſeq.904.d e feſtum Corporis Chriſti quando & à quo inſtitutum 685.e S.Ephram ſecundùm Menologium Græcum celebratur 28.Ianuarij, at iuxta Martyrologium Latinum 1.Februar. xj.c xix.e
Fici parabola proponitur 438.a
fictè reſipiſcentes reprehenduntur 570.b c 574. a b c d 580.c d
ficulnearum effectus 674.d
fidelem in modico & multo eſſe quid ſit 80.a
fidelium defunctorum animas iuuari precibus ac ſacrificijs piorum viuentium 790.b c 797.c d
fides in ſacris litteris,& apud SS.Patres quomodo variè accipiatur 82.d e & ſeq. Sanctæ & conſubſtantialis Trinitatis, rebus omnibus anteponenda 43.c vt grano ſinapis aſſimiletur 479.d opera fidei correſpondentia vt requirat 57. a b Fidei commoda atque encomia 479.d e pulchra profeſſio de Chriſto vero Deo & homine 690.a b c oculis vt Chriſtum iugiter contemplari oporteat 681.d e & ſeq. fide pleniſſima vt verum corpus & ſanguinem Domini in Euchariſtia participare oporteat 682. c de Fide 80. 81. & ſeqq.
figulorum & Fabrorum vigilantia atque labores 368.b 369.c
filij cuiuſdam in patrem obedientis, & alterius inobedientis ac refractarij exemplum 300.c 301.c d prodigi parabola adducitur,& commodè applicatur 249.b c d 563.a b e filiorum Iſrael naufragium 42.d 47.b filijs vt rectè exemplo Iob conſulendum 606.d 615 b
finis in omni actione vt reſpiciendus 343.b finem in perpetuis

Digitized by Google

perpetuis tormentis infernalibus ſtatuentes reprehenduntur, eorumq́; errores confutantur 243. b c & ſeq. 245. b
Fletus Eſau fictus & execrabilis 580. c d
Fœmina vt in conſilium non adhibenda 626. a 628. e & ſeq. fœminæ regulares viris non cohabitent 466. d e & ſeq.
fœneratoris, & duorum debitorum nomine qui in Euangelio intelligendi 720. d e & ſeq.
Fornax Martyrum inducitur loquens 728. c d fornacis Trium puerorum, & 40. Martyrum collatio 728. d c 735. c d fornaci pœnitentia comparatur 567. a
fornicatio cani ſimilis quo pacto 325. c 326. e & ſeq. fornicationis dæmon in quonam profligetur 400. e & ſeq. mater eſt impudentia 419. a ſpiritui vt reſiſtendum 523. d e 528. b 529. a 567. e vitium deteſtabile 324. e & ſeq.
fortitudo animi atque conſtantia SS. Martyrum 744. d
Frangi atque deficere non licere 352. d e & ſeq
Frater à mala conuerſatione vt reuocandus 458. e 462. d quomodo corripiendus, & quando 501. c d quidam ad ſeculum redire volens, per alium in officio & obedientia dexterè continetur 298. c & ſeq. fratris inordinatè viuentis conſortium relinquendum 327. e & ſeq. cuiuſdam lapſus deſcribitur atque reſipiſcentia 418. 422. a cuiuſdam in morbum lapſi atque relapſi exemplum 514. c d ad Fratrem quemdam elapſum 115. d e & ſeqq. de Fratre quodam, qui cùm vellet ſuperbiæ cogitationem ſuperare, lebeti ſuccenſæ manum ſubyciebat 448. b Fratres poſtliminio reuertentes vt tractandi atque recipiendi 381. b & ſeqq. 515. c 537. a b Fratribus quo pacto conuerſandum 460. d
Fratria quid ſit 404. e 405. e 409. a
Frenum Monachi ieiunium 338. c 340. a
Fronti vt ſignaculum Crucis imprimendum 342. d 343. a
Fructus duplicis nomine quid intelligendum 579. e fructus bonorum operum atque virtutum vt comparandi & cuſtodiendi 276. e & ſeq.
Fugienda quænam ſint Monachis, ac tacenda, & omittenda 281. c
Fulguris & tonitrui vehementioris exemplum 701. d
Fundamentum rectæ vitæ bonum ſolidumq́; ponendum 348. a b d
Futurum iudicium proponitur 405. c d 406. a 493. & ſeqq. 496. & ſeq.

G

GAlea quomodo Spes ſimilis 479. e & ſeq.
Garrientes & confabulantes tempore Diuini officij taxantur 430. d
Gaſtrimargia vitium taxatur 137. a 138. b 485. b
S. Gaudentius Quadraginta Martyres celebrat 735. b d
Gaudia & felicitates cæleſtis regni 194. c d e & ſeq. 618. c d e 621. a b vitæ æternæ appetenda 542. a b 596. c d quomodo acquirantur 485. c Gaudij & luctus ſiue tribulationis tempore, quales nos eſſe oporteat 462. b e
Gehennæ horror atque ſupplicium cuiuſmodi, & vnde cognoſcatur 124. c d 163. d e & ſeq.
Gemitus ſine voce 562. b
Gentilium errores vitandi 86. d e & ſeq. leges vt puniant 607. d ſapientia à Chriſtianorum ſapientia quantum differat 335. c d
Geruntij Abbatis Apophthegm. 505. a
Giezi miniſter Prophetæ Eliſæi ſua inobedientia atque mendacij iuſtas pœnas luit 298. e 299. c d 324. c 326. c 397. a vt ob peccata occulta punitus 764. c
Gigantes vt diluuio deleti 325. a
Gladius inimici eſt iracundia 480. e
Gloria Chriſtianorum quæ ſit 16. b c d 180. d e hominis tamquam flos fœni 344. e 345. d e multiplex vt Domino tribuatur 695. b c viri religioſi ac Monachi in quibus conſiſtat 516. a b 518. e Gloria æterna acquirendæ ratio 415. b 417. a b Gloriam qui accipit, quomodo maior dicatur eo, qui eam defert atque glorificat 470. c 477. d
Γνωσιμαχεῖν quid ſit 608. b 615. d
Gnoſtici hæretici quinam 800. c
Gomorrhæorum & Sodomorum ciuitates euerſæ 325. a
Gradus in cælum quinam 305. d
Γραμματεῖον 714. e 805. a
Gratia diuina in anima noſtra horto regio quomodo ſimilis 67. d e ſemper imploranda 552. a 558. b gratiæ diuinæ efficacia, præſtantia, vis, effectusq́; varij 67. d e 134. a b 138. c d 250. c d e & ſeq. 486. c d 552. a b 556. d e 711. b effectus in Ioſeph elucеſcit & demonſtratur 77. & ſeq. ampliſſimum encomium 76. d e & ſeqq. 79. 486. c d in nos promptitudo ac largitas 134. a b 138. c & ſeq. 175. e & ſeq. 255. e & ſeq. Gratiarum actio pro meritis ac beneficijs paſſionis Dominicæ 259. e & ſeq. donis non ſuperbiendum 523. a Gratias Deo agendi, ante & poſt cibum ſumptum ratio 280. e 283. b
Gratis panem ſuum comedere ſecundùm Apoſtolum quis dicatur 177. c d 178. d
S. Gregorius Nazianzenus cur Theologus dictus 804. c 811. d reſpectu cuius hic dicatur alter Theologus 811. d eius & S. Ephram Syri ſententiæ conciliantur 581. a 587. e & ſeq. de turture carmen 469. b
S. Gregorius Nyſſæ Epiſcopus ex varijs S. Ephram ſcriptis compoſuit illius vitam iij. a b iiij. xj. e 738. e eius in ſanctum Patrem noſtrum Ephram Syrum ampliſſimum Encomium j. ij. iij. & ſeq. cauſſam ſui iſtius reddit Encomij Nyſſenus x. e & ſeq.
Gregorius Papa VII. 739. d
Gregorij Papæ XIII. commendatio atque laudatio 269. c
S. Gregorius Turonenſis citatur 739. b
Gubernandi regula optima quæ ſit 359. d e & ſeq. 360. e & ſeq.
Gula vitium taxatur 476. d 531. a 569. e 594. c

Digitized by Google

594.c 694.b c

H

Habitatores eremi vt Regibus feliciores 771. c d
Habitus atque amictus vt folijs ſit ſimilis,& fructus ipſi operi 324.b Monaſticus à ſeculari vt differat 303.b e & ſeq.612. a b 616. c d ſolus Monaſticus non ſufficit 543.b vita mala quantum noceat 273.d Habitus diſtinctione vt etiam gradus diſtinguatur 611. e Habitu ſancto quando olim Monachi induebantur 454. c 466.a
Hæreditas atque poſſeſſiones Chriſti quænam 641. a b
Hæreſis vt plerumque ad atheiſmum vergat 676.a Simonis Magi vt omnium prima 809. e ea à quibus detecta & confutata ibidem c d
Hæretici & Apoſtatæ perſtringuntur 791. d e & ſeq. quibus adſimilentur, & cuiuſmodi nominibus appellentur 184. d e 812.809. b immortalitatem animarum negantes, taxantur & confutantur 314. a b d e carnales reprehenduntur & confunduntur 5.a d Incarnationem Chriſti impugnantes, confutantur 627.d e & ſeq.666.& ſeqq.669. 673.b c 677.a vt idolorum lictores & adminiſtri 676. a dicentes pro mortuis orandum non eſſe, confunduntur 795.b c & ſeq. Scripturas ad impia figmenta detorquent 302.c 303.a Scripturæ ſanctæ teſtimonijs impugnantur & conuincuntur 802.& ſeq. Hæreticorum catalogus 792.a 698.e & ſeqq.804.a 809.b c & ſeqq. conſortia vitanda 301. d e 793. b c euerſio 804.a
Harmonij praue opiniones verſuumque eiuſdem modulationes vt à S. Ephram obſcuratæ ac deſtructæ fuerint xvij.c xviij.b xix d xxj.a
Haruſpices taxantur 107. d 110. b c 180.c 183.e
Hebraico idiomate vt Ioſeph in Ægypto ſuos allocutus ſit fratres, poſtquam antea per interpretem cum eis egiſſet 643.b 647.e
in Heliam Prophetam Sermo 661.d e & ſeqq. vide Elias.
Heli filij peſſimi erant 6.& ſeqq in filios indulgentia taxatur 6. b c hiſtoria à pluribus tractata 8.e & ſeq.
Heliopolis ciuitas montis Libani 761.d triplex inuenitur 765.c Heliopolitarum paganorum barbaries,& crudelitas ibid.c d
Herodes quia gloriam non dedit Deo, miſerrimè perijt 314.b 315.b c
Heroica ſeu conſummata virtus quibus ſit ſimilis 555.& ſeq.558.b c
Hiemis & Sabbathi appellatione quid intelligatur in Euangelio 491.b c
Hieroboam vt peccato ſuo iram Dei prouocarit 764. b c
S. Hieronymus magnificè celebrat Ephram Syrum xvj.e
Hieruſalem à Nabuchodonoſor capta 648.b Hieruſalem ſpiritualis mater noſtra nos ad ſe inuitat 485.c d
Hippodromi locus 635.a 644.e & ſeq.
Hippolyti ſententia de Antichriſto reprehenditur & confutatur 227.a
Hiſtoria Tripartita Eccleſiaſt. celebrat S. Ephram xix.c d
Homilia Origenis de Magdalena 716. e 717.d
Homo quid ſit 778.b 783.a b ex anima conſiſtit & corpore 594.c quomodo ex anima conſtituitur & corpore, ac de nutrimento partis vtriuſque 142 a b quomodo dominium Dei facere videatur ambiguum 672.a 677.e & ſeq. ex nihilo factus, quomodo iterum reuertetur in nihilum 269.a in nobis internus quiſnam 325.e in hac vita Viatori comparatur 201.d e & ſeq. vt in vita prædicari nequeat beatus: ſed poſt mortem 509.e 534.a b Homines carnales & ſpiritales vt internoſcantur 488.d e vani & mundani reprehenduntur 202.b & ſeq.
Honor verè eſt homini cuncta ſecundùm Deum agere 527.c Honor ac reuerentia vt exhibeatur lanceæ Domini, arundini, clauis, ac ſpongiæ contra hæreticos 698.c
Hora Iudicij quàm tremenda ſit,& luctuoſa 192.a Horæ illius ſeriò meminiſſe ſæpius oportet, quando totius vitæ reddenda nobis erit ratio 318. a Horæ mortis incertitudo 776.b c recordatio ſalutaris 415.a
Hoſpitalitatis commendatio 793. a Hoſpitalitatem qualem eſſe deceat 418. e 451.d 474.d
Hoſtis maligni piratæ atque prædones cuiuſmodi 127. b Hoſtium inuiſibilium in nos tela, atque inſidiæ 327.d aduerſus hoſtes inuiſibiles arma atque antidota præſtantiſſima 96.b c
Humanæ miſeriæ conſiderationes 777.c d & ſeq. Humana natura quàm varijs miſerijs ſit obnoxia 571.d e 595.c 598.c d 777.e Humanarum rerum inſtabilitas atque fugacitas 269. a 290.c 292 b c 344.e 345.d Humanæ ſalutis myſteria 681.c & ſeq. Humana vita viæ eſt ſimilis 201.e 764.a Humanæ vitæ breuitas & incertitudo 776.b c
Humeralium ac palliorum vſus, olim apud Monachos quiſnam 459.c 467.a b c
Humiditas vt animæ cauſſa ſit deſideriorum carnis 487.d 488.e 492.d
Humiliare pro comprimere 418 c 422.b
Humilis quiſnam 285.c d e
Humilitas laqueis Diaboli obijcienda 40.d in quos exhibenda & quomodo 430.d e 500.a b vt calceamento comparetur 480.b c in S. Ephram admiranda 66.b pulchra & præclara poſſeſſio 55.c Humilitatis commendatio 267.d 285.c d e 295. d e 338. c 343. c d 355. b c e 356.c 389. a b e & ſeq. 391.c e 393. a 521.b 524.c vis atque potentia aduerſus dæmones 504. d 507. a b Humilitatem vt quis comparare ſibi poſſit, capita centum 446. c & ſeqq.
Hymni ad nocturnas Dei laudes excitãtes 366.b c

Digitized by Google

Hypocriſis taxatur 42.c 47.b *Hypocriſis nomine viros bonos inſimulantes atque taxentes reprehenduntur* 414.b c 416.e & ſeq.
Hypomniſticum quid, & vnde dictum 275. 278.b c d *pro commentario* 293.e *Hypomniſtica epiſtola & orationes quænam* 278.d e

I

IAcobo Patriarcha comparatur S. Pater Ephræm ix.b
Idololatra ludentes quomodo ab Apoſtolo denominentur 181.b c *idololatrarum conuerſio* 752.b c d *reprehenſiones* 741.c d *idololatriæ partes quænam* 567.e *idolorum demolitiones* 741.b c 751.c
ieiunium Monachi frænum 338.c 340.a *Quadrageſimæ contra hæreticos efficaciſſimè probatur* 268.e 270.c d *ieiunij encomium* 17.a b c d 484.d 655.a b c
IESV nomine vt repellantur dæmones 753.e 754.b
ignis ante conſpectum Chriſti tempore Iudicij vt præcurret 229.b 230.b 231.b *Ignis vis duplex notatur* 242.e & ſeq.
Ilias malorum quidnam 769.b
immiſericordes taxantur 213.d 381.d
impatientiæ vitium 29.e & ſeq.
imperare recuſat vir ſapiens, non autem obtemperare 512.e 535.e & ſeq.
impiorum poſt mortem pœnitentia inutilis 484.c 620.a *pœna in inferno perpendenda* 617.d
improbitatis ſeu malitiæ damna 32.c d e
impudentia fornicationis mater 419.a 430.c
contra impudicos, & qui alios ad impudicitiam pelliciunt 110.e & ſeqq.
aduerſus impudicum aſpectum mulierum remedium efficax 121.e & ſeqq.
impugnationes variæ illorum qui ſub obedientia viuunt 373.e & ſeqq. 376. & ſeq.
impunitas atque licentia nimia reprehenditur. 414.d
incontinens atque intemperans, à quocumque alio vitio facile ſuperatur 38.c *incontinentiæ vitium copioſè deſcriptum* 38.c & ſeq.
incudis & veri Chriſtiani pulchra ſimilitudo 81.e & ſeq 85.b 156.c
indicium ſeriò pœnitentis quodnam 574.a
indigentibus ſubueniendum 513.b
inextinguibilis inferni flamma quanta ſit 436.a b c 437.a 620.c
in inferno nulla redemptio 620.a
infidelitas mater omnis operis mali 378.d
infirmiores vt à fortioribus adiuuãdi 444.a 445.b c *infirmorum viſitationes cõmendantur* 620.d *quales eſſe debeant* 451.e 465.b c d *infirmis fratribus vt ſuccurrendum* 515.c
ingratitudo erga Deum reprehenditur 207.d e
inhonorare Deum qui dicantur 180.
initium renuntiationis Monachi, eſt timere Deum 336.c *ſapientia timor Domini* 509.d 533.d e
iniuriarum memoria vt deleatur 526.b 530.b
iniuſta calumnia detegitur, & punitur 262.c 263.e & ſeq.
innocentes aliqui videntur mundo. qui tamen Deo diſplicent 263.d e 266.a b
inobedientes taxantur 295.e *inobedientiæ deteſtatio* 34.c & ſeq. *pœna* x.b
inſidiæ ab impudicis mulieribus S. Patri Ephræm ſtructæ, & quo pacto iiſdem reſtiterit iiij.d v.d e xiij.xviij.c
inſitiõis vis, atq; metaphora indicatur 673.d 674.a
intemperantia reprehenditur 281.a
interpres S. Patris Ephræm à Baſilio ordinatur Diaconus: Ephræm verò Presbyter xvj.a
interrogationes & reſponſiones Chriſtianæ, atque perutiles 179.180. & ſeqq. 184. & ſeqq.
inuaſio hoſtis inuiſibilis in tranſgreſſores 377.d e & ſeq.
inuidia taxatur 35.e & ſeq. 452.c 513.a 530.a
inuitatio ad ſalutem capeſſendam iucunda, atque ſalutaris 194.c & ſeq.
inuocatio B. Mariæ Virginis 698.d 706.a b 708.d e & ſeq. *ſanctorum Chriſti Martyrum* 746.a 747.c
S. Ioannes Baptiſta, Monachis forma & exemplum 337.b 341.a b c
Ioannes Caſſianus de auaritia quæ ſcripſit 469.d
Ioannis Colobij apophthegm. & quis ille Colobius fuerit 505.b 507.d e
S. Ioannis Chryſoſtomi locus perperam hactenus Latinè impreſſus notatur & reſtituitur 466.e & ſeq. ✠ *loca quædam corrupta reſtituuntur* 774.b c d
Ioannes Damaſcenus dictus Monachus 739.a
Ioãnes Diaconus ſeruus S. Ianuarij Martyris ſcripſit acta 40. *Martyrum* 737.c
Ioannis Eremitæ Ægyptij prophetiæ donum 585.e & ſeq.
S. Ioannes Euangeliſta cur Theologus ſit dictus 591.d 597.b c d 702.d e 801.d 811.d
Ioannes S. Seuerini Abbas 737.c
Iob patientia maxima 120.e & ſeq. 198.b
Ionas Propheta filius Amathi, ſua prædicatione Niniuen deterruit, & ad pœnitentiam permouit 650. & ſeqq. *vt medicus fuit inter gigantes* 650.e 651.a 659 d e *Iona & Niniuitarũ hiſtoria* 650. & ſeqq. *oratio in ventre Ceti exaudita eſt à Domino* 45.d *de Iona & Niniuitis plures citantur Auctores* 659.b c d
Ioſeph Patriarcha Chriſti aduentus typus atque figura 632.d *veram Chriſti figuram quàm accuratè in ſe expreſſerit* ibid d e & ſeq. *diuina gratia mirabiliter reſplenduit* 77. & ſeq. *vt fratres ſuos apud patrem accuſarit* 633.d e 644.d e *vt in lacum à fratribus coniectus* 634.d e *vt à fratribus venditus* 632.e 633.c 635.a *vt à Madianitis in Ægypto venditus ſit Petephræ, ſiue Phutiphari* 637.a 645.b *vt à muliere Ægyptia tentatus, & ab ea liberatus ſit* 637.c d e & ſeq. 645.d e & ſeq. *patientiæ & innocẽtiæ exemplum* 460.a *pudicitiæ exemplum* 357.c d 358.e 632.d 633.a 637.c d e & ſeq. 646.a b *ſomnia interpretatur* 639.c & ſeq. *Ægypto præficitur & honoratur* 640.b 646.e *à fratribus adoratur* 633.b c 641.b *viſo Beniamin fratre minimo cõmouetur* 641.c *vt ſe fratribus pateſecerit,*

Digitized by Google

teſecerit, & lingua eos propria allocutus ſit 643. b 647.c Ioſeph Patriarchæ Encomium ampliſſimum 632.c d & ſeqq. 635. & ſeqq. exempli vt rectè ſint curanda negotia 531.d hiſtoria à varijs Scriptoribus illuſtratur 643. e & ſeq. in hiſtoria plura à S. Patre noſtro Ephræm exprimuntur, quàm in ſacro Codice legantur 644. c 645. a oratio ad fratres in ipſum ſæuientes 634.b c d venditi oratio apud ſepulchrum matris ſuæ Rachel 635.b c patientia in tentationibus probata 131.e veſtis ſanguine contaminata patri mittitur, & dolorem ei auget 636. b c d e Ioſeph Patriarcha comparatur S. Ephræm ix.b Ioſeph caſtum decipere conabatur Ægyptia, & vt ipſe eidem reſtiterit 43.d 232.c

Ioſeph ſponſus Mariæ quomodo dicatur pater. 674.c

Iræ & iracundiæ differentia 517.d e 537.c d contra iram qui ſcripſerint 31.b

iracundia quid ſit 525.e vt reprimenda, ac mitiganda 393.d e 460.d 476.b 480.e 521.a 525.c 526.b 527.b iracundiæ dãna 30. e & ſeq.

S. Irenæi locus contra hæreticos citatur, & explicatur 302.c d e & ſeq. Irenæum ſua Græco ſcripſiſſe ſermone apertè conuincitur. 302.e

irriſores, & irriſiones taxantur 100.d 486.a

Iſaac vt Typum & figuram geſſerit Chriſti Domini 624.e 626.de

Iudæorum incredulitas circa Incarnationis myſterium confunditur 675.a b ſumma impietas oſtenditur 568 d e & ſeq. aduerſus Iudæos 101. d 222.c 227.c d

Iudæ Apoſt. Epiſtola Catholica ad longum ab Auctore citata 113.c d e

Iudas proditor cur pœnitentiæ locum non inuenerit 610.b e

Iudicari praſtat vt inſipientem, quàm vt ſapientem iudicio condemnari 476.a

iudicis perſonam gerens, velut conſiliarium ſe præbeat 475.e

Iudicium extremum plurimis antiqui & noui Teſtamenti locis efficaciſſimè demonſtratur 494. c d & ſeqq. iudicij extremi auditio horribilis eſt 269.a 485.b 617.e & ſeq. timendi commonitio 242.b 244.a 245.a b 485 a 618.a b dies varijs Scripturis prædicitur 192. a b c de illius dies neceſſitatibus atque anguſtijs 185.d e & ſeq. 216.e & ſeq. 229.b & ſeq. 240.e 243.e & ſeq. 245.e & ſeq. 620.b c horror & pauor 547.a b d 590.d e & ſeq. 592.b 596.b 617. e 701.b c & ſeqq 779.d e & ſeq. 785.c propinquitas 233.c & ſeq. 236.c 239.a e & ſeq. 241.a recordatio ſaluberrima 436.a b 437.a de Iudicio extremo atque vniuerſali 162.c 228.c & ſeqq. 231. 232.e & ſeqq. 239. & ſeqq 242. & ſeqq. 617.d e & ſeqq. de eodem aliquot inſignes Sermones 231 c & ſeq. 233.c & ſeq. 238.e & ſeq. 242. & ſeq. Threni ſiue lamentationes 245. d & ſeq. 247.c. & ſeqq. in Iudicio vniuerſali quo pacto inquiretur quiſque ſecundum proprium virtutem 186.e & ſeq. 619.a qualia ſinguli eò ſecum deferent 233.e & ſeq 238.b

iudicia Dei iuſta 263.c e 266.a b temeraria vitanda 344.d 345.d 526.d iudiciorum ſpectacula à populo frequentari ſolita 264.a 266.c

Iuliani Eremitæ eiuſdem nominis plures 765.b

S. Iulianus Eremita Syrus ex partibus Orientalibus oriundus 762.c extremi Iudicij ſemper memor 763 b in vita religioſa quamdiu vixerit ibid.d eius vita ac mores 762.c conditio, forma, exercitium, & planctus ibid.e encomiũ 761.d e & ſeqq. cũ S. Ephræm familiaritas 762.c libri cur et vnde cõmaculati 763.c d præcipuæ virtutes 763.a

Iuramentum duplex adſeritur, & vtriuſque differentia ponitur 424.c d e & ſeq. iuramenta quæ non teneant 300.c d 301.a b c vitanda ſunt 268. b d 300 a 301 a b c iuramentorum abuſus taxatur 516.a iurandum non eſſe, nec blaſphemandum 423. & ſeqq. iuriſiurandi quanta vis 101.d e

iuſtorum & iniuſtorum comparatio, ac diſtinctio 407.d e & ſeq.

iuueni temerario non fidendum, vt neque ſeni indecentia ac mala agenti 512.c iuuenes inter ſenes vt ſe gerere debeant 267 d

K

Καβιδὸς, & καβίδια 383.e 384.d

Κακοδοξία, καὶ δυσπιστία, vt differant 568.a

Κακοήθης, & κακοήθεια 440.d e

Κακοθελὴς, & καλοθελὴς quid differant 491.c

Καμαλαύκιον 757.c 758 d

Καταλέγματα 807.c

Κατανυκτικὸς. ſiue cõpunctorius Sermo 590. 596.e

Καλανώτιον, & κολόβιον quid differant 459 c 467. a b c

Καυκάλιον 449.e

Καυστικὰ καὶ σηπτικὰ φάρμακα quæ ſint 317 a 318 b c

Κοινόω Hebraico more pro inquino 721.e

Κολυμβήθρα quidnam 719.c. 722.a

Κόσμια, καὶ περιθέματα quænam 592.a 597.e

Κτῆνος ἄλαλον 499.c

L

LAbore manuum Apoſtolus Paulus viuebat 177.d 178.d e Labores noſtri vt ad Deum ſemper referendi 440.c d 441.a

laborum & certaminum præmia 491.d e & ſeq.

laborum exercitium commendatur 531.b

lachrymæ ac gemitus S. Patris Ephræm iiij.e 70 a b c 133.c 246. & ſeqq. fictæ reprehenduntur 574. c d 585.e lachrymarum tria genera 532.b vis atq; potentia maxima 138.d e 141.b 142.b & ſeq.

lamẽtatio glorioſiſſimæ Virginis Matris, quæ & ſancta ac magna Paraſceue dicitur 697. & ſeq.

lapis Euangelicus quiſnam 671.b

Lamprotatæ magni Ariſtidis filia monitis Ephræm paruit, & ab eo benedicta eſt 794.a b c eius zelus, & pius erga Ephræm affectus ibid.

lapſis citò reſurgendum eſſe 305.c d lapſus cuiuſdã fratris, eiuſq; pœnitentia 418. 421.e & ſeq. in lapſu non perſeuerandum 420.e

laquei hoſtis deceptionibus pleni 40.c. 130.d

Lata & ſpatioſa via quæ ſit 164.e 168.a b *eius ingreſſus atque exceſſus qualis* 192.e & ſeq.

Latronis in cruce pulchra comparatio 564.a

Lauandi defunctorum corpora vſus antiquiſſimus 782.e

Laus quando verè homini tribuenda 509. e 534. a b *Laudes S. Patris Ephram* j. c e ij. b c iij. a xij. c d e xiiij. e xvj. & ſeqq. *Beatæ Mariæ Virginis* 705. d e & ſeqq. 708. & ſeqq. *omnium Sanctorum Chriſti Martyrum* 740. & ſeqq. 744. & ſeqq. *mundana à Sanctis aliena* ij. c *Laudum B. Mariæ Virginis varij Auctores citantur* 709. & ſeq.

Lazari & diuitis epulonis pulchra comparatio atque conſideratio 407. a b c 409. e & ſeq. *paupertas, patientia, & præmium* 308. d

Lebitonarium quid ſit 467. a b c

Lectio catenæ ex auro contextæ ſimilis eſſe debet 399. b e *Lectionis fructus quomodo capiendus* 42. c 47. a b 166. a

Lectionis Sacræ Scripturæ vtilitas 165. a *Lectionem à parte ſiniſtra cur velit inchoandam Auctor* 399. c 400. a *ad Lectionem præparatoria oratio* 166. a b 257. a *Legenti coram fratribus vt neceſſaria attentio* 399. b c d & ſeq.

Lectionaria varia manuſcripta vrbis Romæ citantur 737. d e

Legis Domini meditatio bona & ſalutaris 493. e

Legis & Euangelij differentia 671. d

de Lenitate animi 30. b c

Leo cruentus cur dicatur Diabolus 334. d 335. e & ſeq. *vt terrori eſt onagris, ita Monachus aduerſari debet concupiſcentijs carnalibus* 338. b 341. d e *Leoni virtus heroica, conſummataq; ſimilis* 533. d e

Leonis Imperatoris Sermo in laudem ſanctiſſimæ Crucis 704. d

Leporis & ſuis comparatio 568. b

Libero arbitrio Deus hominem donauit 57. d

Libidinis nefandæ exaggeratio, & grauis reprehenſio 273. b c *Libidinoſorum bellum cuiuſmodi* 287. b *hominum conſuetudo vitanda* 301. d e & ſeq. 321. e & ſeq. *contra Libidinoſos, & eos qui alios nequiter ad luxuriam alliciunt* 110. d e & ſeqq. 114. e & ſeq.

Libri vt iuuenibus ſtudioſis ſint menſa atque deliciæ 268. a b *Apollinarij hæretici glutine piſcis ingenioſè conſtricti* viij. a *qui in extremo aperientur iudicio, cuiuſmodi* 230. c ✠ *Librorum cenſores & impreſſores ſui officij admonentur* 774. b c *diligens lectio vt neceſſaria* 267. e *ſacrorum lectio vtiliſſima* 801. c

Licentia nimia fugienda 322. c

Licinij tyranni & Nabuchodonoſor collatio 728. d *perſecutio* 736. e

Ligare & ſoluere peccata quid ſit 151. a

Ligonis myſtica ſignificatio 304. c d

Lingua citharæ comparatur 132. a b 133. a *vt cohibenda* 567. e *à iuramentis, blaſphemijs, atque conuitijs vt coercenda* 267. e *ignea S. Baſilij* xv. b. *Linguæ & oris ſigna atque effectus* 543. b *de Linguæ morbo, alijsq; vitijs* 97. e & ſeqq. 103.

Locus adducitur ad probandam antiquitatem ieiunij Quadrageſimalis efficaciſſimus 268. e 270. c d εὐκανόνιστος, *id eſt, optimis regulis directus, commendatur* 510. a 530. c 538. c ✠ *S. Baſilij deprauatus corrigitur* 736. c d *Iob* 3. (Maledicat ei, qui maledicit diem illam, *&c.*) *vt à S. Gregorio Magno legatur, & exponatur* 783. d e *Oſee* 10. (Ephrem vitula docta diligere trituram) *vt à S. Gregorio, & Bernardo explicetur* 795. a b *Loca atq; ſententia S. Gregorij Nazianz. & Ephrem Syri conciliantur* 581. a 587. e & ſeqq. *quædam obſcuriora Auctoris de Pœnitentia explicantur* 583. c 588. e 589. a b c d ✠ *quatuor Chryſoſtomi corrupta reſtituuntur* 774. *Loca Beatorum* 20. d e & ſeq. 194. c & ſeq. 212. e 240. a 248. b *Locorum commutatio frequens reprehenditur* 378. d e & ſeqq.

Longanimitatis commoda atque præconia 28. c d 390. d e & ſeq. 392.

Loquendum & tacendum vbi, & quando. 502. d e

Loth fides & conſtantia exemplum 350. b c e & ſeq. 397. a 575. a *quomodo vino victus* 128. b 484. a *eius encomium* 629. e & ſeqq.

Louanienſis Vniuerſitas laudatur 696. a

Lubricitas lubricanti periculoſa 112. c 115. e

Lucrum ſectari non licet, quod animæ detrimentum afferet 513. e

de Luctamine ſpiritali 127. e 483. d e & ſeqq.

Luctus moderandus in morte charorum 204. e & ſeq.

Ludicris rebus abſtinendum Chriſtianis 107. & ſeq. 109. e & ſeq.

Ludorum Circenſium turpitudines 109. e & ſeq. 115. a b

Lugendum potius, quàm ridendum 104. & ſeq. 106. b c

Luminarium vſus in funeralibus, & defunctorum officijs antiquiſſimus 796. d e

Lupi fraus & calliditas 473. b

Luſores alearum taxantur, & pœnis ſubijciuntur 187. e *aduerſus Luſus & choreas qui ſcripſerint* 109. e 196. c d

Luxus & faſtus mundanus perſtringitur 485. b 780. a b *veſtium taxatur* 515. e 52·. c d *Luxurioſorum reprehenſio & admonitio* 779. b

M

MAcarij Abbatis narratio memoratu digna 272. a b c 274. c d

Machabæorum mater commendatur 206. b

Machinamenta cacodæmonis varia 473. a b

Madianitarum peccatum, & punitio 324. e 326. e

Magdalena vt ter vnxerit Ieſum 716. e 717. c d

Magnificè nimis de ſeipſo non ſentiendum 280. e 282. d 363. d e & ſeq.

Magorum trium exemplo Diuinam à nobis Maieſtatem curioſè non eſſe ſcrutandam 679. d e 682. e 683. d

Maiores minoribus exemplo bonæ vitæ eſſe debent 357. d e

Μαλάκια *quid ſit* 434. c 438. e & ſeq.

Maledicentibus & obtrectantibus non adhibenda fides 530. a *contra maledicentiam & maledicos* 37. a b 98. e 103. a b 486. a

Malitia

Digitized by Google

Malitiæ ſiue improbitatis deteſtatio 32.c d e *malitia vt pigritia coniungatur* 307.c
malum, antequam radices agat, euellendum 519.c *malorum fuga in S. Ephram* vj.a
Manaſſes poſt pœnitentiam vt veniam ſit conſecutus 610.c 616.a b
mandatum Domini nequaquam differendum 203. e & *ſeq. mandata Dei ſeruanda atque perficienda ſedulò* 330.b c
Manes Hæreſiarcha peſſimus, vnde Manichæi hæretici dicti 804.a 810.b c *Manichæorum hæreſis taxatur, & confutatur* 666.c d 677 a 810.b c
Manifeſtatio occulti criminis 263. e & *ſeq.*
manſiones beatæ, quæ & quales 19. d e & *ſeq.*
manſioni vt ſimilis ſit hæc vita 546.a
manſuetudinis encomia 31. d e & *ſeq.* 402.d e & *ſeqq.* 527. d
manuale opus commendatur 349. 371. e & *ſeqq. manualia antiquorum Monachorum exercitia varia* 434.c d e 438. d e & *ſeq.*
Maras vir Galilæus 791.c
Marcioniſtæ à Marcione Hæreſiarcha dicti 799. b c *Marcioniſtarum hæreſis confutatur, qui negabant verum hominem in Chriſto aſſumptum, ſed ſolùm in figura apparuiſſe aiebant* 666. b c d 667. a b e 668.a b e 677.a *aduerſus illorum hæreſes & errores qui ſcripſerint* 799.b c
Margarita pretioſæ deſcriptio 664.d e & *ſeqq. generatio* 666.d e & *ſeq.* 670. d *generatio vt pulchrè myſterio Incarnationis Domini adaptetur* 667. a b c d 668. b d 669.d e & *ſeqq. duplex natura* 670.b *margaritarum plura genera* ibid.c d
S. Maria Virgo Dei Genitrix vt Patri arbor fuerit 673. d 678. b c *S. Maria & Sarra comparatio* 624. e & *ſeq. Encomia ampliſſima* 705. d e & *ſeqq.* 708. & *ſeqq. de laudibus plurimi Auctores citantur* 709.b & *ſeq.*
Maria Propheteſſa ob vnum maledicentiæ verbum in Moyſen prolatum, lepra eſt percuſſa 3.b 95.b 98.c
Maria neptis B. Abramij vita, lapſus, conuerſio, reſipiſcentia, ad cellam reuerſio, & ſyncera ac vera pœnitentia 755. d e & *ſeqq.* 758. & *ſeq.*
maris, & in eo nauigantium pulchra comparationes 78.d e
Maronitæ Chaldæorum officium legunt 739.e
SS. Martyres vt à Chriſto corroborentur 741.b *SS. Martyrum in Chriſtum amor* 745.a d *caput ac Dux ipſe Chriſtus* 743.a *omnium ſimul encomium* 740. & *ſeqq. poſt mortem felicitas* 742.a *laudes à varijs (qui citantur) Auctoribus celebratæ* 747.e & *ſeq. memoria ſalutaris* 330.a *ad patiendum pro Chriſto promptitudo* 740.c *varia tormenta* 740.c d 743.c d 744.d e *in tormentis conſtantia* 740.d 744.d 77 .d
Martyrologium Romanum 739.d
Martyrologiorum Auctores 739.c d e
matris pia conſtantia in martyrio filij 732. b c d
medicamenti humani ac diuini comparatio 144.b 147.d
medicinas corporales quatenus Deus conceſſerit 81.a b 83. & *ſeq.*
medicorum duorum Hiſtoria memorabilis 86. d e
meditatio ac contemplatio Auctoris notanda 133. b c & *ſeqq. iudicij extremi aſſidua bona & ſalutaris* 436.a b c 437.a 495.b c
Μεδίαμα *quid ſit* 755.b 761.a
melius eſt cuncta ſecundùm Deum agere, & laudari ac probari in Domino, quàm conuerſari malè &c. 411.a b 412.e
mellis & lactis ſignificatio myſtica 340.a
membra noſtra vt à peccatis vindicanda atque ſeruanda 332. b c 333 c 490. a b *propria vt curioſè non inſpicienda* 477.b 478.e & *ſeq.*
mendacium fugiendum 33.c d e 268. c d 475.d
Menologium antiq. Græc. commemorationem S. Patris Ephræm celebrat xiij.c xix.e & *ſeq. quæ de SS. 40. Martyribus habeat* 738.b c d *Menologiorum antiquitas* 739.d
menſa tempore Monachis ſilentium ſeruandum 430.c 433.a b *Menſæ vt quis accumbere, & ſe gerere in ea debeat* 515. b 523. e 529. b c *menſa communi cum alijs fratribus vt contentus eſſe debeat Religioſus* 518.e *menſarum oblectatio non quærenda* 467 d
mens noſtra in bono confirmanda 350. b e *ad cæleſtia erigenda* 305.c d *infirma & ligno nuper plantato ſimilis* 234.e *quomodo vtiliter occupanda* 290. b c. 305. c *mentis attentio in oratione neceſſaria* 129.b *euagatio atque diſtractio in Diuinis officijs reprehenditur* 61.d 62.c 444.e 445.e & *ſeq.*
menſura temperantiæ vt ſeruanda 281.a 283.c
Μεσαυλα *quæ dicantur* 354.c 355.a
Meſſaliani hæretici, al. Εὐχῖται 799.c d
ad Metalla multi ex Sanctis olim damnati, ac relegati 330.a d 351.d
Μετάνοιαν βάλλειν *quid ſit* 398.c d 456.e 466.c d
Metri vocabulo quid Auctor intelligat, vbi dicit: Aliud metrum. *item:* In primum metrum, *&c.* 220.c 221.d 223.c 226.b c
Militum huius ſeculi exemplum, & ab ijs comparatio à minore 294.b
millenariorum error taxatur 576.d e
miraculum hominis à dæmone per Ephræm liberati 788.d e *miracula quædam S. Patris Ephræm* x. b xj.a *Sanctorum Chriſti Martyrum* 740.e & *ſeq. miraculorum S. Baſilij multitudo & magnitudo* 725.b c
miſeratio Dei quanta 485.e 556.c d 662.b 663.c
in ſcrico di e commendat o 512.d 521.c 525.d 531.b

opera commendantur 620.d quantum proſint 780.c d e & ſeq. pro miſericordia à Deo impetranda, precatio 257.b c d

miſeriæ huius vitæ quàm variæ 595.c 598.c d de miſeriis, & damnis animæ 177.d e

Miſſæ ſacrificium aſſeritur 272.e 274.e 286.e 289.c d

Μνησικακία, id eſt, iniuriarum memoria reprehenditur 516.b 522.b 524.c 525.e 526.b 530.b

in Modico & multo fidelis, & infidelis quis dicatur 80.a b

Mombritius citatur 739.

Momentanea & caduca non ſuſpicienda 50.d

momentaneus motus oculi quanta ſit celeritatis 218.a 229.a

Monachus quid ſit, & cui ſimilis 531.e agro & agricolæ comparatur 443.d e 555. a turturi 468.b & ſeq. quomodo attendere ſibiipſi debeat 413.b & ſeq. occultè comedens, & abſtinentiam ſimulans aranea telam texit 42.c 47 b vt publicam dicatur facere domum ſuam 337.a 340.b & ſeq. à rebus ſecularibus debet eſſe alienus 426.b 428.b c 468.b c d e monachi certamen, donec emigret ad Dominum, durat 72.b 73.a b variæ comparationes 555. & ſeq. gloria in quibus conſiſtat 516.a b 556.a b Monacho auaritiæ & diuitiis ſtudere turpe eſt 468.c d e 469.c d quæ vitanda ſint atque cauenda, quæq; amplectenda 468.b c d 471.d e & ſeq. 520.d e & ſeq. cultus & ornatus veſtium vitandus 310.a 311.c d e non licet, neque expedit ſocietatem habere cum fœminis 458.c d 466.d e ad Monachum acedia deditum, qui tentabatur vt rediret ad ſeculum 434. & ſeqq. 438.d e & ſeq. ad Monachum elapſum, & de Pœnitentia 418. ſeqq. Monachi ambitioſi taxantur 93.a b c & ſeqq. vnde dicti 471.a 477.e & ſeq. antiquitus ſuis manibus operabantur 349.a d e & ſeq. nouitii vt gubernandi 359.d e & ſeq. proprietarii taxantur 469.d Monachorum multitudo ac congregatio quid ſit 444.b c rudimenta ac fundamenta 336.e & ſeqq. 339. & ſeq. vita vt Angelis ſit ſimilis 468.c 470.e Monachos ſolos diuini certaminis conditionem noſſe, quomodo dicat Auctor 471.a 477.e & ſeq. ad Monachos admonitio ſaluberrima 469 a in Monachis ac Religioſis vita irregularis & incompoſita acriter reprehenditur 92.c & ſeqq. 115.e & ſeqq.

Monaſtica viuendi ratio antiquorum Patrum exemplariſſima 539.c 541.a 558.b c d 767.773.e & ſeq. Monaſticæ & ſecularis vitæ comparatio 325.c d differentia 441.b & ſeq. Monaſticus habitus à ſeculari in quo differat 303.b e & ſeq.

Μονήμερος παρόδιος 791 a 797.d

Mons Ararat 2.c 4.a Mons, in quo Transfiguratus eſt Chriſtus, quis fuerit: & cur in montem ſeorſum diſcipulos duxerit 686.d e & ſeq.

Montani Hæreſiarchæ vita atque doctrina impia, & hæreſis execranda 804.a 810.a

morbi incurabiles, niſi cauteriatis & acerbis medicamentis adhibitis, non eradicantur 317.a 318.b c

mores & impoſturæ hæreticorum fugienda 314.c 315.c d moribus bonis vt adſueſaciendum ſit 267.d

moriendi varia genera 771.e & ſeq. 781.e

morientium piè in Domino felicitas 775. ſtatus 776.c d coram morientibus vt ſe gerere debeant adſtantes 778.b

mors S. Ephræm laudatur x.a b c d Herodis teterrima 314.b 315.b c inexſpectata venit 174.a c mortis calamitates & horrores 776.d 782.c d pulchra conſideratio 140.c 174.c d 198.d e & ſeqq. hora tremenda 415.a horæ incertitudo 437.d e 439.d memoria ob oculos ponenda 53.a e 55.d memoriam quomodo aliam iuſti, aliam iniuſti retineant 198.d e aſſidua recordatio ſaluberrima 596.c 776.a b 781.e ſigna varia 776.d 782.c d de morte eiuſq; recordatione orationes duæ 197.d & ſeqq. 200.e & ſeqq. qui alii Auctores ſcripſerint 200.b c mortes variorum repentinæ 781.c 783.e & ſeq. de mortali homine quomodo etiam mortaliter ſentiendum 205.b c

morticinia peccati quæ ſint 573.c

mortificanda membra quæ ſunt ſuper terram 489.c. 492.e

Moyſes fugit conſpectum Pharaonis ix.b 159.c 161.b c in montem Syna ad Deum aſcendit, legemq; accepit 2.e cur æneum ac fuſilem ſerpentem fecerit 568.b vt animalia quæ ſub aquis ſunt, in tenebris eſſe dixerit 573.d cum Elia cur in Transfiguratione Domini apparuerit 687.c 691.d Moyſeos exemplum memorabile 207.b Moyſi vt Ephræm ſimilis ix.b c d

Mulieris Ægyptiacæ in caſtum Ioſeph inſidiæ 637.c & ſeq. improbæ elegans deſcriptio 121.d e peccatricis deſcriptio 711. & ſeqq. 718. & ſeqq. eius cum aromatario colloquium 713. & ſeqq. 719.e & ſeq. cum Chananæa comparatio 718.d e hanc vnam & eamdem fuiſſe, quæ ſæpius vnxit Ieſum 716.e & ſeq. de Muliere duodecim annos ſanguinis profluuio laborante 63.d 65.e Mulierum aſpectus vt cauendus 232.b c periculoſus eſt 400.c d e & ſeqq. 503.a commercia vt fugienda 316.a 344.e 418.b c d. 419.a 458.c d 466.d e 476.d 522.d aduerſus mulieres improbas 120.b & ſeqq.

multiloquium taxatur 523.b 525.b

mundani faſtus deſcriptio, atque reprehenſio 203.b c

Mundus pelago, & portus Religioni ſimilis 291 a 292.d e ſtammati & palæſtra 483.d mundi fugacitas & inſtabilitas 268.d 270.b 485.b 619.a mundo quomodo renuntiandum 42.c d 81.c d e

munera qui reſpicit, ad iuſtitiam non reſpicit 475.a munerum atque donorum corruptela 338.e 341.e

murmura

murmura, & murmuratores taxantur 34. c & *ſeq.* 98. c & *ſeq.* 137.b 354.b 514. a 522.c
myſteria tremenda altaris, cur dicantur προκείμενα, *id eſt, propoſita, &c.* 367. a c d *myſteriorum diuinorum participatio* 272.e 274.e

N

NAaman Syrus vt lepra liberatus 299.c d *Nabuchodonoſor Rex Aſſyriorum Hieroſolymam occupauit* 648.b *vt Tres pueros tractarit* ibid. & ſeq.
Narratio Auctoris de ſua conuerſione 261. & ſeqq. *de Fratre quodam alium Fratrem admonente* 328.a *de quodam Fratre conſilium à Sene captante* 321.c
naſcimur ea lege, vt moriamur 205.c & *ſeq.*
natiuitas quomodo magis deploranda, quàm ex hac vita emigratio 204.a *Chriſti veri Meſſiæ quantum à natiuitate Antichriſti differat* 221.e & *ſeq.* 226.d e
natura vt mortificanda 489.d e *naturæ & conſuetudinis effectus* 543.d *diuinæ & humanæ in vna hypoſtaſi vnio* 688.d e & *ſeq* 690.b *naturam Dei curioſè non eſſe ſcrutandam* 678.e & *ſeqq.* 681. & *ſeqq.*
naufragi in fide notantur atque taxantur 301.e & *ſeq. naufragium magnum eſt peccatum* 288.c *animæ magnum, vbi Regulæ & rectæ vitæ inſtituta non vigent* 451.c
nautis comparantur Monachi 471.a
Neceſſitas illa felix, quæ ad meliora compellit 264.c 266.c d e
negligentia multorum malorum cauſſa 198 a *taxatur* 518.e 519.a d 520.e 522.c 523.c 525.d 528.a 530.e 531 b 545.e 546.e 548.e 549.c 551.d e 556.e & *ſeq.* 590.c e 591.d e 773.a 781.b *negligentiæ mala ac damna* 267.b 304.e 369.d e & *ſeq.* 413.b & *ſeqq.* 416. 457.e 472.e *negligentium damna, ac de temporis ratione non habita, querela* 185.e 191.b c d 240.a e
negotia vt curanda atque præſtanda 531.d *negotiandum bene, donec præſentis lucis nundinæ celebrantur ac durant* 443.c
Nembrod primus gigantum poſt diluuium vt Niniuen condidiſſe dicatur 653.c 660.a b
Nicephorus celebrat S. Patrem Ephræm, eademque cum Sozomeno adducit xx.d e & *ſeq. citatur* 739.b
Niniue ciuitas vt totum denotet mundum, & Niniuitæ omnem humanam naturam 572.c 585. *vt corpori vni & homini vni comparetur* 651.d 659.e *mater gigantum* 653.c *prædicatione Ionæ terretur, & conuertitur* 650. & *ſeqq. vt ad prædicationem Ionæ ſaluata: at poſterius in priores ſcelerũ enormitates relapſa, perdita ſit* 659. a 661.a b c *Niniues ciuitatis conditor quiſnam* 653.c 660.a b
Niniuitæ, qui ad prædicationem Ionæ pœnitentiam egerunt, ſaluati ſunt: at qui poſtea venerunt, & peiora primis egerunt, funditus (vt hic ait Ephræm) perierunt 659. a 661. a b *vt Indis ſimiles* 654.c 660.e *Niniuitarum pœnitentia* 573.b 650. & *ſeqq. Rex vt in ſacco & cinere pœnitentiam egerit* 652.e 654.c 660.c d
Noctium phantaſmata vt eludebat Ephræm vj.e *nocturno tempore, ad Diuinas laudes atq; Pſalmodias ſurgendi mos inter Monachos ac Religioſos antiquiſſimus* 365.a b 366.a b c
Noe vt à vino ſuperatus 128.a b 484.a *Noe laudatio* 484.a 623. *ſacrificium cuiuſmodi* 2.d *Noe comparatur S. Ephræm* ix.a *ſub Noe diluuium figura exſtitit inexſtinguibilis ignis, qui tempore iudicij vniuerſa occupabit* 231.e & *ſeq.*
Nominis Chriſtiani profeſſio ibidem b *nomina Quadraginta Martyrum recenſentur* 736.a *non ex nominibus res, ſed ex rebus nomina cenſenda* 77.e
Nothorum vocabulo qui intelligendi 477.a 478.e
Noualia quæ dicantur 141.e 143.d 472.c 594.b 598.b
Nouatianus hæreticus quiſnam 799.a *Nouatiani hæretici ſe* καθαρούς *vocabant* 798.e *Nouatianorum hæreſis pœnitentiam impugnans confutatur* 580.e & *ſeqq.* 583.a b 587.b c d 588.a 589.a d
Nouiſſima hora vt ſemper reſpicienda 494. *Nouiſſimorum recordatio ſaluberrima* 527.e & *ſeq.*
Nouitij laborem fugientes taxantur 371. & *ſeqq. Nouitijs Monachis non ſtatim ſanctus olim habitus dabatur* 454.c 466.a
Nubere melius quàm vri, quo pacto intelligendum 4.d & *ſeq.*
Nubis lucidæ & tenebroſæ in Scriptura myſterium 692.b c
Nudo aliquo amictu, ſiue cum ſolo colobio abſque humerali ſeu pallio prodire olim Monachis non licebat 459.c 467.a b c
Numerus omnium hominum, qui ab Adam ad hæc vſque noſtra tempora vixerunt, ſoli Deo notus 317.d 319.a b
Nuptiæ regni cæleſtis quam præparationem requirant 542.e 546.d
Nutrimentum animæ cuiuſmodi 142.a b

O

OBedientia prompta in S. Ephræm v.d *Obedientiæ commendatio, & inobedientiæ reprehenſio* 34. & *ſeq.* 52.c 295.d e & *ſeq.* 298.d e & *ſeq* 359.d e & *ſeq.* 373.e & *ſeqq.* 376. 521.d e 531. a 532. a *fructus eſt longanimitas* 446.d
Obitus memoria habenda, quando corpus obrigeſcens reponendum erit ſuper ſtoream 432.b 433.d e *ante obitum vt nemo prædicandus beatus* 509.c 534.a b
obmurmurationes taxantur 354.b
Oculus cæci nati ad Solem vt ſe habeat 680.d e & *ſeq. oculi huc illucq; non retorquendi, ſed cuſtodiendi* 48.d e 56.a 158.d 400.c d & *ſeqq.* 502.e & *ſeq.* 515.a e & *ſeq.* 517.c 519.b *oculis Dei omnia aperta ſunt ac patent* 419.d e

460.e & ſeq. 502.a b c
Ocyus excitſſo ſomno noctu ad Pſalmodiam ac diuinas laudes conſurgendum 365. & ſeq
Ode in quotidie peccantes, & quotidie pœnitentes 23.e & ſeq.
Odium in proximum quàm graue malum 185.b c odio quanam habenda 807.e
Oeconomi boni, fidelis, atque prudentis conditiones 522.b 525.d
Οἰνοφλυγία, id eſt, vinolentia, ac temulentia. 527.a
Omnium Sanctorum Chriſti Martyrũ Encomium 740.& ſeqq. 744. & ſeqq.
Ομόνοια, atque vnio trium in diuino myſterio notatur 1.e & ſeq.
Onagris quomodo Leo dicatur eſſe formidini 338.b 341.d e
Operis inſtar eſt cogitatio 102. a 103. d e Operis penſum quando reddebatur 454.b 465. d e de opere manuum 349.447.a b
Opera bona in cælum præmittenda 546.a 777.b fructuoſis comparantur plantis 237. c SS. Patrum ab impiorum erroribus vindicanda & emendanda 774.c
Operum bonorum laus & gloria, atque præmium 75.c 105.a b 178.a 229 d 233 d e 238.a 620. d carnalium damna ac mala 305.c miſericordiæ præmia 780. c & ſeq. noſtrorum granis in die iudicij erit inquiſitio 231.e 233. d e 244.a Operandum bene dum tempus habemus 288.c
Ophitarum hæreſis 792.a 799.a
Opiniones & ſimulachra huius ſeculi comparantur vmbræ 406.e & ſeq.
Orandum eſſe pro fidelibus defunctis 795. b c & ſeq.
Orare ſine intermiſſione quid ſit 808.a
Oratio cum Deo confabulatio 484. d cum ieiunio iuncta & eleemoſyna commendatur 381. d noſtra Diuinæ ſubijcienda voluntati 482.
Oratio S. Patris Ephræm valde pia & efficax 621. d e & ſeq. alia ſaluberrima 695.b c alia ad Sanctiſſimam Dei Genitricem Mariam 708.c & ſeq. alia ad eandem 698. c d alia ſalutaris ex Scripturis 448.a b alia efficax & pœnitenti perutilis 421 b c d
Orationis bonæ conditiones 41.a 480.e & ſeqq. 484.d e & ſeq. 511. d e 535. c d encomia & laudationes 14.d e & ſeq. 129.a b 165 a b 480. e & ſeqq. laudes à pluribus deſcriptæ 15. d reuerentia 61.d 62 b c 129.b Orationis tempore vt quis ſe gerere debeat 328.d 444.e 445.e & ſeq. 517.e 555.e & ſeq. 807.d e orationi, operi, & meditationi vt vacandum 450.a 457.c in oratione quænam petenda, & quæ non 808.b Orationes pro ſe defuncto fieri petit Ephræm 785.e 786.d 789 b 790.b 795.b c
Oratorij Congregationis Patrum Romæ Bibliotheca 737.d 739.d
Ordinatè in omnibus vt verſandum 267.d
Ordo manſionum æternarum duplex 19. d e & ſeq.
Ordines vniuerſi Chriſtianorum commouebuntur, & reſurgent ad iudicium 185.e & ſeq. 193.c d
Oris noſtri ſigna, atque effectus 543.b
Ορθρίζειν, καὶ ὀψίζειν, quid ſignificent 372.b
Oſſium regalium, aliorumq́; potentatuum ab infimorum oſſibus nulla poſt mortem differentia 210.c
Oſtentationis cauſſa nihil agendum 459. c 474.e 475.d
Oſtium pulſandum, antequam quis ingrediatur 513.d
Otij reprehenſio atque vituperatio 267.b
Otioſus ſermo quiſnam, & in quibus conſiſtat 612. c
Oza, quòd arcam Dei contigiſſet, quid paſſus 3. d

P

PActa cum Deo inita omnino ſeruanda, eorumq́; memoria habenda 324.e 326.d 550. b c 351. a b 592.b 805.a
Palæſtinis parabolici ſermones familiares 311.c
Paleſtræ ſeculum hoc præſens quomodo dicatur ſimile 127.e
Palladius celebrat Ephræm Syrum xvij a b
Palladius quidam ſuæ auaritiæ, negligentiæ, atque inobedientiæ pœnas luit 383.e & ſeq. 469.c
Palmæ arbori caſtitas comparatur 125.c de
Palmarum mares vt palmas fœminas fœcundent 674. d
Panoplia ſiue armatura ſpiritalis deſcribitur 479. b & ſeqq.
parabola quid ſit, & vnde dicta, eiusq́; acceptiones variæ, &c. 310. b & ſeq. cuiuſdam Adoleſcentis, qui ſibi tres virgines deſponſarat 401. b c fici 438. a aduerſus ſordidas cogitationes 353. a b patrisfamilias, duos habentis ſeruos, & tria iuga boum 385. a b lectu digniſſima contra pigros & immorigeros 370. a b c d alia vtilis ac memoratu lectuq́; digna 309. d e & ſeq. theſauri in agro abſconditi, & margaritæ pretioſæ 665.c d 671.e & ſeq. vitis & ſeminis 141. d e 542. c d Parabolæ margaritæ duplex cognitio 671.e
Paradiſus in Edem vt fuerit viij. d regio quietis Sanctorum eſt 576. c 586. c Paradiſo vt Monachorum multitudo ſimilis 444. b 445. c
Parænetica capita quæ dicantur, & cur ſic appellata 503.d e
Παρακαταθήκη quid ſit, & vnde dicatur 346. e & ſeq.
Parentes vt honorandi & obſeruandi 267.c 518.a 537.e
Πάρεργον, pro extraordinario aliquo opere 452.a 458.b
Πάροδιος, καὶ παροδίτης 791.a 797.d
Partus virginei, & ſtructuræ templi Salomonis comparatio 674. b Partum virgineum impugnantes hæretici confunduntur 627.e
Parua delicta non ſpernenda 280. c 282.c

Digitized by Google

Paſſionarium Latinum Vaticanum citatur 736. e *& ſeq. eius antiquitas & dignitas* 737. b

Paſſiones animi citò euellendæ 472. e *& ſeq.* 477. a 487. b 492. b c *quomodo ſedandæ* 132. d e *Paſſionum animi damna ac pericula* 130. c *medicus quisnam* 527. d *de Paſſionibus ac perturbationibus animi* 130 b *& ſeqq.* 394. e *& ſeq.* 487.

Paſſionis Domini deſcriptio 692. e *& ſeqq.* 695. *& ſeq. Paſſionem Domini iugi meditatione voluendam* 694. d e

Paſtoris Abbatis Apophthegmata 505. c d 508. b c

Paſtoris erga oues vigilantia 525. a

Paſtores, atque alij præpoſiti de quibus in vltimo Iudicio requirentur 186. c 196. d *Paſtorum munus, & qualitates requiſitæ* 52. b c *anteriorum temporum, & poſteriorum differentia* 804. b c d *ſomnolentia luporum eſt gaudium* 513. e 525. a 527. c

Patientia ac tolerantia Domini 156. c *Monachi ad mortem vſque durare debet* 339. d 343. b 350. c 351. *Sanctorum qualis, ac quanta* 116. d 153. e 171. b 206. a b

Patientia bona, & Impatientia damna 29. b *& ſeq. commendatio, & ad eam exhortatio* 393. b c *& ſeq.* 440. b *virtus quomodo exerceatur* 153. c *& ſeq.* 157. a b

de Patiẽtia Sermones aliquot 150. e *& ſeqq.* 153. c *& ſeqq.* 157. c *& ſeqq. de eadem & Conſummatione ſeculi* 161. d *& ſeqq.*

Patres vt interdum dicantur etiam qui non genuerunt 674. c d

SS. Patrum veſtigijs vt inſiſtendum 484. d e 551. a b 556. e 558. b c d 773. b *ſuo tempore conſummatorum Auctor obitum deplangit* 766. b *& ſeqq.* 769. c *& ſeqq. cur conſummati dicantur, & non mortui* 768. d e *in Eremo degentium Encomia* 769. c d *& ſeqq. contra Satanam victoria* 770. e 772. c d *Patribus veteris Teſtamenti confertur Ephram* viij. e *& ſeq.*

Pauliani hæretici à Paulo Samoſateno ſic dicti 799. d e *& ſeq. Paulianorum hæreſis à quibus confutata* ibid.

Paulinus vt à doctrina S. Ephram defecerit 798. c d

Paullonas vt à magiſtro ſuo Ephram, & à recta fide defecerit 791. d e 798. a b

S. Paulus Apoſtolus prædicator gratiæ, auſpex Eccleſiæ, os Chriſti, &c. j. e 2. c *vt ex lupo factus ſit ouis* 609. d e 671. a *quomodo illuminatus & conuerſus* 671. a 742. a b c *quomodo nos velit imitatores ſuos fieri* 181. d e *& ſeq. vt ſponſor ac paranymphus dicatur* 742. a 743. e *vt ſub Nerene mortuus, & in ſuburbijs Vrbis Romæ ſepultus* 178. b 586. d e

S. Pauli in Chriſtum amor 742. c d e *nomen vt immutatum* 742. c

S. Paulo confertur S. Pater Ephram ix. e *ad S. Paulum pulchra Apoſtrophe* 181. d

Pauper reuera quisnam 480. c *pauper Monachus cæleſtis ciuis* 468. d

Pauperes vt Chriſti fratres dicantur 780. d *pauperum vt habenda ratio* 788. a *de pauperibus amandis* 15. e *& ſeq.*

Paupertas voluntaria 469. a 485. c 750. b 786. d

Pax & reconciliatio cum proximo commendatur 530. a *cum omnibus habenda* 486. a

Paxamacium quid ſit 305. b 306. d e *an vox Latina, an Græca* 306. e

in Peccantes quotidie, & rarò pœnitentes 23. e *& ſeq.*

Peccatores excuſationem atque prætextum in peccatis quærentes, reprehenduntur 623. b d e *peccatorum conſuetudo peſſima* 608. e *videntium Sanctos in gaudio ſera pœnitentia* 484. c *poſt hanc vitam ſupplicia perpendenda* 617. d

Peccatricis & Phariſæi comparatio 715. e 720. c d e

Peccatum antequam committatur, animo prius horrendum Chriſti tribunal reuoluendum, tormentaq́; inferni 242. b 244. e *& ſeq. fugiendum* 522. d 524. e 531. b *præter hæreſim, quodnam cæteris grauius* 185. b *irremiſſibile cuiuſmodi* 184. e *& ſeq. vt mortificandum* 490. a 492. e

Peccati conſuetudo perículoſa 40. c 608. e *quod ſit animæ tantùm ab eo quod ſit corpore ſimul & animæ, diſtinctio* 580. b 587. a b *occulti manifeſtatio & punitio* 261. e *& ſeq.* 263. e *& ſeq. proprij accuſatio atque confeſſio* 261. b d 262. d e

Peccatum qui admittit, grauius bellum habet, quàm qui ſe continet, & illud non admittit 419. b c

Peccata quomodo ſine teſtibus in extremo Iudicio patebunt 233. d e 238. b *ſua Auctor confitetur, & ſeipſum reprehendit* 68. e *& ſeqq. temporis occaſione non excuſantur* 351. c *& ſeq. non ſolùm grauiora, ſed & leuiora nobis vitanda* 39. b e *non dumtaxat vitanda, ſed & peccatorum occaſiones amputãda* 110. e *& ſeqq.* 114. e *& ſeq.*

Peccatorum ſicut varia ſunt genera, ita varij tormentorum modi in Inferno 189. e *& ſeq.* 196. d e 496. d 498. d

Pedes animæ ſunt intellectuales oculi 561. e

Pedum crepitus atque ſupploſio, in animalibus morientibus quid denotet, & vnde fiat 262. e 265. e *& ſeq.*

Penſum operis reddi quando ſolitum 454. b 465. e

Petephres, aliàs Petephres, & al. Phutiphar 637. a 645. b c 647. a

Perdici comparatur anima ab inimico capta 41. e 46. e *& ſeq.*

Peregrinari ab aliquo, μεταφοριξῶς quid ſit. 342. d e

Perfectio quid ſit 763. e *de perfectione, qua præditum eſſe decet Monachum* 470. *& ſeqq.*

Perfectus vir quisnam 510. a *perfecti ſecundum Deum, & perfecti ſecundùm Diabolum qui dicantur* 487. e *& ſeq.*

Perfidia mala plura 525. e 528. a

Petius

Digitized by Google

Periurij damna ac pœna 101.e
Perſeuerandum in bono vſque ad finem 339.d e 343.b 350.c 351. 439.e & ſeq.
cum Peruerſis vt verſandum ſit 450.e & ſeq. 465.a b
Peſtis contagio vnde, & ex qua cauſſa 88.d e & ſeqq.
Petalographi, & plaſtographi quinam: & vnde dicti 183.a 184.c
S. Petrus Apoſtolus dictus Cephas 2.c Simonem Magum Romæ vicit 803.d S. Petri Baſilica Romæ antiquitas 737.d e & ſeq. negatio, eiuſq; pœnitentia, & venia 583.b 610.d
Petrus de Natalibus 739.c
Phariſæorum ſimulata iuſtitia 611. ſcelera atque homicidia 488.b
Philargyria taxatur 468.d e 469.d
Φιλαυτια taxatur, & quid ea ſit exponitur 363.d e 364.b c
Philiſtæi cur ἀλλόφυλοι, id eſt, alienigenæ dicti. 289 d e
Philoſophus diuinus quiſnam 75.d
Phylacteria taxantur 107.d 110 b c 180.c 183.e
Φωτιστήριον quid ſit 719.c 721.e
Pietatis commendatio, & ad eam adhortatio 71.e & ſeq. pietatis pugiles vt ſe ad pietatem omneq; opus bonum exercere debeant 365.d 366.d ad pietatis certamen exercens Sermo 73.d e & ſeqq. 76. piorum conſolatio maxima 444.a
Pigritia murmurationi coniunctiſſima 34.d
Pigri noctu ad Diuinas laudes euigilare diſcant 365.a b c 366.a b c notantur, & reprehenduntur 267.b 303.d e 369.d e & ſeqq. 372. & ſeq. 447.b 485.b
Πιπτίγερα, & πιπτίγερ ἐστιν, quid ſit 284.b 286.b
Piſcatorum excubiæ atque vigiliæ nocturnæ 368.a
ad Plagam quamcumque peccati, optimum nobis pœnitentia conceſſum eſt remedium 150.c
planctus B. Mariæ Virginis matris ſuper Paſſione Domini 697. & ſeq.
plantandi ſtudium 674.a
planta Sabec 2 d 4.b
Plinius plurimos in quouis ſtatu repentina morte extinctos recenſet 784.d e
plumbatæ, tormentorum genus 740.d 743.c d
pœnarum Inferni æternitas 764.d 779.c
pœnitentia verè & ex animo facienda 570.a b c d 573.e & ſeq. 807.e Niniuitarum maxima 573.a b 650.d e & ſeq.
pœnitentiæ & peccati plura antitheta 561.d ad Deum Apoſtrophe 572.b deſcriptio atque Encomium 561. & ſeqq. 564. & ſeqq. 567. & ſeqq 584. Exempla efficaciſſima 24.a 149.b 195.b præſtantia, & efficacia, atque effectus 563.c d & ſeq. 567.a b 570.d e 571.c 573.a 580.e & ſeq. Euangelicæ & Moſaicæ comparatio 564.d e
pœnitentiam agere, quid interdum denotet 456.e 466.c d ad pœnitentiam inuitat nos Deus, & ad vitam 194.c d e & ſeq. de pœnitentia Sermones 144. 148. 150. qui alij Auctores tractârint 152.e & ſeq.
Πολυθεΐας, καὶ τῆς μοναρχίας nomine quid intelligendum 727.b
Πολυόμματα 702.d 705.d 708.a
pompa huius ſeculi non ſuſpicienda 328.d
portæ alicuius vrbis comparatio cum aliquo negligente & cæcutiente 395.a d
portus vitæ æterna 542.e 559.b c portui ſereno ac tranquillo locus bonis regulis directus comparatur 530.c 538.e
poſtulanda à Deo potiſſimum quænam 481.b c
potentia Regis terreni, ad cæleſtem comparata, eſt planè nulla 150.b
in Poteſtate noſtra ſitum quid ſit, & quid non ſit 325.e
Præceptoris boni commendatio 267.b
præceptorum Chriſti cuſtodia ſaluberrima 509.d 525.c d 528.a præceptis diuinis ſeriò inſiſtendum 75.e
præcingere vt quis ſe debet virtutibus 362 b 363.b c
præfecti baculus quiſnam, & vt ſit neceſſarius 291.c 293.a b prudentis officium 514.b 525.a præfectorum & ſubditorum officia 359.d e & ſeqq. præfectis vt morigerandum 450.c 452 d præfectos quales erga ſubditos eſſe conueniat 450.d 451.c
præmia Iuſtorum 547.c 772.a b
præpoſitorum atq; Paſtorum ſtatus cuiuſmodi 357.b & ſeqq. 360.
precationes ad Deum variæ S. Patris Ephræm admodum inſignes, & efficaces, cunctiſq; vtiliſſimæ 134.c 241.b 247.a b 249.e & ſeqq. 252. & ſeqq. 255. & ſeqq. 258. & ſeqq. 485.d e 532.d e 550.d e 554.c d e 556.c 557.c & ſeq. 621.c & ſeq. 695.b c 698.c d 721.b 751.b d 752.e 753.a c 785.c 789.a d 790.a
precationibus ferè ſuos concludit ſermones S. Pater Ephræm 134.c d e 135.b c 241.b e & ſeq.
precatiuncula pro ſalutaribus obtinendis 482.e & ſeq.
precibus diuinis vt inſiſtendum 511.d 535.c d
Presbyteratus laudes 1. & ſeqq. 4.a ordinem S. Ephræm à S. Baſilio accepit xvj.a xix.e xxj.d
primogenituræ myſteria maxima 101.c d e
principium & finis fidelium fides, ſpes, & charitas 528.a
Principum peregrinantium mos 549.b
priſcorum Monachorum vitæ rigor, & perfectio 539.c d & ſeq. 541.a 558.b c d e 760.d e
profunditas atque ſublimitas Sacerdotij 1.c 2.a
prologus in quatuor Adhort. de Virtute 279.c d e in illud: Attende tibi ipſi 307. in capita decem de Virtute 293.e & ſeq. in Parœneſes quinquaginta 334. & ſeq.
prologi vis & ratio copiosè explicatur 294.d e

enim

Digitized by Google

tum Præfatione ac Proœmio cõuenientia oſtenditur ibid.
proœmiorum vſus ibid. e
propheta & Apoſtoli vt differenter Chriſtum viderint 681.a
prophetiæ dono vt multi in Eccleſia conſpicui fuerint 585.e & ſeq.
proprietarij taxantur 372.b 373.c d
proſperitatis tempore non ſuperbiendum, & in aduerſis non deſperandum 462.c 474.d e 475.d 478.c
prouerbia quæ dicantur, & vnde dicta. 533.a b c
prouerbiorum Sermo cur primus in hoc Tomo ante alios ſit poſitus 533.d
prouidentiam diuinam vt S. Ephræm agnouerit, & prædicauerit 601.d e 604.a b e 613.d e
proximo vt indulgendum 291.c
prudentiæ propriæ non innitendum 272.a
pſalmodiæ, & orationis tempore vt quis ſe gerere debeat 555.e & ſeq. in Pſalmodijs alacritas, & promptitudo atque vigilantia neceſſaria 49.b
pſalmorum Encomium 13.c & ſeq. 108.b 595.c
Πτῶμα quid denotet, & vnde dictum 433.d
publicanus vt iuſtificatus 581.e publicani & Phariſæi comparatio ibid. d e
pueritiæ ratio quæ habenda 267.e & ſeq.
pugilum ſecularis & ſpiritalis militiæ differentia 273.a b
pugna carnis deſcribitur 312. & ſeq.
pulſus ſignum ad Synaxim, diuinaq́; officia 372.b
purgatorium affirmatur 20.b c 91.a 441.e & ſeq.
puſillanimes vt conſolandi 396. 398.c d

Q.

QVadragenarij numeri celebritas 727.e & ſeq.
quadraginta dierum Ieiunium celebratur, efficaciſſimeq́ue contra hæreticos probatur 268.e 270.c d
Quadraginta Martyres vna denominatione dicti Chriſtiani 736.a ab Angelis confortati 736. exemplo Trium puerorum confirmati 729.e in ſtagno vt illuminati 730.d 737.b eorum præclara ac fortia certamina 728.e & ſeq. 730.c d cum Moyſe, & Elia, ac Noe comparatio 727.e & ſeq. Eccleſia Romæ 739.e Encomium 727.c & ſeqq. laudes à pluribus deſcriptæ 735.a b e laudes Ephræm ſcripſit hortatu S. Baſilij 724.b 726.e & ſeq. 727.d 735.b c 738.e Martyrium apud Sebaſten Armeniæ 728.c 735.d Martyrij locus 736.b c & ſeqq. miracula atque tropæa cum rebus admirabilibus veteris Teſtamenti conferuntur 730.e & ſeq. nomina 729.b 736.a ſtagnum, in quo paſſi vbi ſitum 736.b c & ſeqq.
✠ quatuor loca Chryſoſtomi ab hæreticis vitiata, à Scholiaſte corriguntur 674.
quatuor mala quæ difficulter curantur 519.c
quatuor ſunt, quæ gloriam & exiſtimationem augent 518.b
quietis ac ſilentij præclarum Encomium 166. d e
& ſeq. 414. a b
quinquagenarius, vt Prophetam Eliam ſubmiſſione atque humilitate ſua placârit 358.b 359.e
quinquaginta annorum in Abramio abſtinentia. 750.c 755.c 758.b 759.e 760.d

R

RAab meretrix vt veniam obtinuerit 719.d
Rachelis ſepultura ad locum Hippodromi 635.a b 644.e & ſeq.
Radix omnium malorum eſt cupiditas 513.e
Rami vitiorum vt amputandi 567.e & ſeq.
rarò ſacrificantes taxantur 564.d
✠ realis præſentia Corporis & Sanguinis Domini in Euchariſtia, infinitis penè Auctoritatibus oſtenditur 684. & ſeq.
Rebecca pulchra comparatio 733.a ſedulitas proponitur, & animi ipſius virtus commendatur 159.b c
rebus abſentibus vt peccatum committatur 569.c d momentaneis huius vitæ non adhærendum 22. & ſeq. 202.b & ſeq. 209.b c 245.d e 247.d in rebus aduerſis, & proſperis vt quis prudenter ſe gerere debeat 207. & ſeq.
Recolligere ſe, & redire ad ſeipſum vt quis debeat 419.e & ſeq.
recordatio Dei quid quantumq́; proſit 305.b recordatio mortis, vide de Morte.
rectæ vitæ ac viæ inſiſtendum, & à peruerſa declinandum 320.c d
recta viuendi ratio plurimis capitibus explicata 40.b & ſeqq.
rectus legendi modus, coram fratribus ſeruandus, quiſnam 399.b & ſeq.
Regis Aſſyriorum verba ſuperbia plena 91.b 92.b pij & impij, fidelis & infidelis, prudentis & imprudentis conditiones 511.a b
Regem gloriæ ſibi patronum & amicum faciat, qui veram gloriam conſequi velit 415.a b 417.a b
regnorum, quæ ante Romanum imperium fuerũt, deſtructio 559.b
regula legitima & Apoſtolica rectè obſeruanda 280.b c e 282.b optima gubernandi quæ ſit 359.d e & ſeq. vna certa ac ſalutaris eligenda atque ſeruanda, exemplo Sanctorum, & antiquorum Patrum 493.d 497.c d e 540.e 558.d e
regulares fœminæ viris non cohabitent 466.d e
relaxationes prauæ concupiſcentiæ deteſtandæ atque vitandæ 332.d 333.c d
religionis rudimenta proponuntur 336.c & ſeqq.
religioſi non ſe iactitent de nobilitate generis ſui 348.b e ad Religioſos parænesis 95.b c d
religioſæ atque monaſticæ vitæ deſcriptio 539. & ſeqq. 558.b c d commendatio. ibid. et 762.b c
reliquiæ Sanctorum, earumq́; contactus, et veneratio commendatur, ac defenditur 204.b 741.a 747.c d 748.e et ſeq.
remedium efficax, aduerſus impudicum aſpectum mulierum 122.a d e et ſeq.
remedia aduerſus tentationes diabolicas 73.d e
remedia atque curationes Saluatoris noſtri omnem æſtimationem excedunt pretij 138.d 141.a

remor-

Remorſus conſcientiæ 562. d e

Renuntiatio quid ſit, et quomodo ad mortem vſque duret 308. c 309. a b monachi in tentationibus probatur 339. d 350. b c 352. b vera cuiuſmodi 61. c 62. b

Renuntiationis ſuæ vt ſemper monachus recordari debeat 350 c 351. a b poſt renuntiationem vitæ mundanæ in religionis ſtadio claudicandum non eſſe 60. a vide Abrenuntiatio.

Repentinæ multorum mortes 781. c 783 e et ſeq.

Reprehenſio ſui ipſius atque confeſſio 68. e et ſeqq. 130. e et ſeqq. 135. e et ſeq. 151. d e et ſeq. 261. b d e 262. a e 263. c 599. et ſeq. 602. et ſeqq. 613.

Reprehenſionem qui lubens accipit, etiam alios amanter reprehendit 475. c

Repudiari vt inexpertum præſtat, quàm vt expertum ſæpe cauſſas agere 476. a

Res malè partæ vt portio maligni ſint 759 c nullius momenti ſæpè magnorum ſunt malorum cauſſa 472 b

Rerum humanarum fugacitas, inſtabilitas, & viciſſitudo 290. c 406. e et ſeq. 409. e et ſeq.

Reſipiſcendum à peccatis, et minimè deſperandum 305. d 493. 500. c verè. et non fictè: perfectè & non imperfectè 568. a b c 570. b c 574. a 580. c d 807. e & ſeq. omninò ante vitæ huius finem 406. d 408. b c

Reſipiſcentes vt cum amore tractandi 381. b & ſeqq.

Reſiſtentes atque rebelles taxantur 404. e & ſeq. 408. e & ſeq.

Reſponſum mulieris memorabile v. e xiij. a xviij. c

Reſponſa qualia eſſe oporteat 331. b d

Reſurrectio mortuorum luculenter probatur 208. e & ſeqq. 211. & ſeqq. 214. & ſeqq. 229. prima & ſecunda quænam 577. c d e & ſeq. vniuerſalis quomodo vna 577. d e & ſeq. 579. a d Reſurrectionis vniuerſalis conditio ac ſtatus 547. b 590. d 591. b c 592. e & ſeq. Reſurrectionem mortuorum negantes, vel impugnantes, acerrimè reprehenduntur, & confunduntur 214. b & ſeq. variæ olim ſectæ impugnârunt 214. c 217. d Exſpecto reſurrectionem mortuorum, &c. verba ſunt Symboli in primo Conſtantinopolitan. Concil. generali fundata 214. e 218. b c de vniuerſali Reſurrectione 617. d e & ſeqq. de reſurrectione mortuorum qui alij præter Ephram conſcripſerint 213. a b 217. d e

de Retributione diuina Threni, ſiue Lamentationes 245. d e & ſeq.

Reus vt in obiecto & imputato crimine interdum reperiatur innocens, qui tamen in alijs occultis ſubinde culpa non vacat 261. e 262. a c d 263. d e

ἐν ῥιπῇ ϗ ἐν ῥοπῇ, quid differant 218 d

Ῥιψοκίνδυνος, quid ſit 671. c

Riſus taxatur 430. c Ridendum non eſſe, ſed lugendum potius atque plorandum in hac vita 104. & ſeqq.

Rixæ & contentiones fugiendæ 314. b

Romanæ editiones Interpretis plures 814.

Romano Imperio impleto vt finis mundi aderit 541. e 558. e & ſeq.

Rota tormentum 264. b

Ruben vt Moyſes ad tertium vſque generationem benedixerit 790. e

S

SAbec vox Hebraica quid ſignificet, atque interpretatur 2. d 4. b 626. d e 627. c 629. b c.

Sacerdos quæ peccata poſſit ac debeat ſoluere, & quæ non 580. e & ſeq. 587. b c d

Sacerdotes quinam 565. a b 584. c d e Dei honorandi & colendi 3. a 510. e 534. d e Sacerdotum bonorum præmia, & malorum pœna 3. b c noua & veteris legis differentia 790. c d

Sacerdotibus & ſapientibus reuerentia debetur, & inter eos humiliter ſentiendum 474. c

Sacerdotium, magnus gradus 511. a 534. d e internum, & externum quodnam 584. d e Sacerdotij dignitas atque præſtantia à varijs Scriptoribus celebratur 3. e & ſeq. Encomium ampliſſimum 1. & ſeqq. ſacerdotalis ſe muneri ingerentes acriter reprehenduntur 3. c d

* Sacramenti Euchariſtiæ veritas omni genere teſtimoniorum defenditur. 683. d e & ſeqq.

Sacrificij veteris & noui Teſtamenti differentia 272. e & ſeq.

Salicis ſterilis, & hominis peccatoris collatio 793. c

Sali comparatur charitas 11. b c

Sampſon à muliere quomodo circumuentus 120. c 121. a b 232. c 233. b Sampſonis potentia, & poſtea impotentia 553. e

Samuel vt ab infantia conſecratus fuerit Deo. 7. b c

Samuelis humilitas, obedientia, ac vigilantia 358. a 359. c 367. e 369. c 397. a viſiones ac promptum miniſterium 7. c d

Samueli comparatur S. Ephram ix. d

Sanctificationis nomine vt continentia ac caſtitas intelligatur 124. a 125. a b 126. d 128. d 158. d 288. a 289. e & ſeq. 303. b 324. e 343. c 460. e

Sanctorum certamina in hac vita cuiuſmodi 273. b 287. c 595. d e 617. d e 618. b conſtantia 619. b exercitia, labores, vigiliæ, atque preſſura deſcribuntur 489. b c 618. b 619. b poſt hanc vitam felicitas 484. c 741. c 742. a 772. a b feſtiuitates quo pacto celebrandæ 9. e & ſeq. vita nobis proponenda & imitanda 484. d e 618. b 619.

Sapiens Monachus quiſnam 339. c 341. e & ſeq.

Sapienter ſemper & vbique conuerſandum 267. c

Sapientia vera eſt, cuncta ſecundùm Deum agere 522. b

Sapientia

Digitized by Google

Sapientiæ & doctrinæ encomium 267. & ſeqq.
Sareptanæ viduæ cum Elia Propheta colloquium 662. c d e expoſtulatio ibid. e & ſeq. filius ab Elia excitatur à mortuis 663. c in Sareptanam viduam Sermo 661. d e & ſeqq. de ea qui ſcripſerint 664. a
Sarræ Abb. Apophthegm. 505. d e
Satanas vt à Chriſti athletis vincatur, & confundatur 770. e & ſeq. 772. c d e & ſeq.
Saul vt in vaſis occultatus fuerit 530. d 538. d ob peccatum idololatriæ reprehenſus 610. c 616. a b
Scamma quid ſit, & vnde dicatur 149. a d e 317. d 463. a 483. e
ſcandala, & ſcandaloſi taxantur 518. a vitanda cum occaſionibus 59. b & ſeqq. 118. d e 460. b 525. b
Scripta S. Ephram demonſtrationibus plena iij. d à Gregorio Nyſſeno citantur v. b c vtiliſſima contra hæreticos iij. c
Scortum reſipiſcit iiij. d xiij. c
Scripturæ ſacræ conſolationes 207. a laudes 164. c theſauris multa ac varia ſalutis inſunt adminicula 158. a 161. a b vtilitates & commoda 164. c & ſeq. 207. a 544. a b 801. d e
Scrutinium cuiuſmodi fiet in die Iudicij 186. e & ſeq.
Scyphus Ioſeph qualis, & quis eius vſus 641. e 642. e
Sebaſte ciuitas Armeniæ minoris 728. c 735. c d
Secularis & Monaſtica vita comparatio 325. c d
Secularium, & eorum qui ſeculo renuntiârunt differentia 419. b c d 422. c d 441. b & ſeq.
Seculi præſentis & futuri ſtatus, atque differentia 575. 596. c d
Secundus Aduentus Domini verificatur atque probatur pleniſſimè 493. & ſeqq. 496. & ſeq.
Securitas nimia, vt periculoſa & damnoſa 630. e & ſeq. 632. a b
Seditioſi refrænandi 530. a
Segnioribus vt ſit conuerſandum 322. c
per τὴν Σείραν, ſiue τὰς σειρὰς, quid ſignificetur 506. d
Semei in Regem innocentem maledicus, ſibi ipſe perniciem conciliauit 100. e & ſeq. 103. d eius iniquitas ac contumelia in Dauidem 391. d 392. e & ſeq.
Semen Dei quale ſit, & quid operetur 488 c 492. d ſementis comparatio, vis, atque potentia 472. c d ſeminis parabola proponitur, & elucidatur 141. d e
Senibus honor deferendus 510. e 513. d 514. b 516. b 517. b 522. c
Senioribus quæ reuerentia à Iunioribus debeatur 267. c d 268. a
Senſus exteriores quo pacto muniendi & cuſtodiendi 158. d e 325. a 502. e
Seǹis vt quis præeſſe debeat 477. b
Sep illa vltima in die Iudicij quàm ſit futura ı, & ſupra modum luctuoſa 189. & ſeqq. 496.
Sep die vt orandum, exemplo Dauidis .
Sepı S. Pauli vbi fuerit 578. b
Serſceticus & exhortatorius, ad Fratres & ſeqq. Aſceticus ad imitationem Prorum 509. & ſeqq. 532. quare ſic d 533. a b in eos, qui in Chriſto obdormit: & de vita ac morte vniuſcuiuſque 77 ſeqq. S. Ioannis Chryſoſtomi poſtremnunc primùm editus, & pro ſigillo Tom ad finem opportunè adiectus 801. & ſe808. & ſeqq. otioſus quis ſit, & in quibuſcetur 612. b c d Parænetieus, in illuAttende tibi ipſi 332. & ſeq. turpis reprditur 525. d
Sermartificium non ſpectandum 279. d efficaa S. Ephram vij. c d ſpiritalis præſtantia & acia 334. c 335. c d
Serm Aſcetici quinam 308. e & ſeq. noſtrinuicem quales eſſe debeant, & de quibus rei 331.
Serpe ænei, ac fuſilis ſuſpenſi myſterium explicat 568. b c d & ſeq.
Serui officium erga dominum 530. c
Sigillhriſtianiſmi quomodo diſcutietur in vltime Iudicij 186. c d
Signum pulſus ad Diuina officia 372. b
Signucis in cælo tempore vltimi Iudicij appar 228. d e & ſeqq.
Signa moribundis apparere ſolita 782. c d extrem Iudicium præcedentia 547. a b eorumerror & horror 495. e & ſeq. 498.
SimeonMetaphraſtes 739. b
Simeonius ex diſcipulis S. Ephram 791. b
Simon Magus vt in hæreſi primus 804. a 809. e & ſ. Romæ à S. Petro deuictus 803. d eius Magia, & doctrina impia detecta, & confuſa 809. b c & ſeq. vita improba, & ingenium fraudulentum ibid.
Sineſij Eſtola aduerſus Andronicum 303. a
Siniſtra parte cur legenti inchoandum ſit 399. c 400. a
per Σχόλας quid Auctor intelligat 125. c 126. c
Sobrietati ſtudendum, & ad Diuinas laudes noctu enigilandum 367. e & ſeq.
Societas nproborum cauenda 268. b 284. 286. a 301. d 314. 321. e & ſeq. 458. e
Sodomitæ canibus comparantur 327. a
Sodomitarum hiſtoria vt indelebilis ac horrore plena 73. c enormiſſimi peccati punitio 630. & ſeq. contra Sodomitas, & vitia carnalia 112. b & ſeqq
Sol vt ſuis radijs, ſuaque luce numquam deſtituatur 680. e Soles duos vt diſcipuli viderint in Transfiguratione Domini 687. b
Solennitates B. Mariæ Virginis, & Auctores qui de il-

de illis ſcripſerunt ... b c d
Sollicitudo ... rerum terrenarum taxa... 521. a b ... b c
Solliciti ... de bonis æternis, quàm ... terrenis eſſe debemus 80. & ſe... 4. e & ſeq.
Solitudinis fructus in viris Sanctis v.c
Somnys fallacibus fides non tribuenda 521.b
Somnolenti taxantur, & ad vigiliam ex...antur 365.c 367.e & ſeq.
Somnus ſi plus quàm hymnus diligatur, Monachi mors eſt 337.d ...1.c d
Sozomeni ampliſſimum de S. Ephram teſtimonium xvij.e & ſeqq.
Spectaculum ac ſtadium vt vita noſtra ab Apoſtolo appelletur 471.e
Spectacula tormentorum, & vltimorum ſupliciorum, vt à populo olim frequentabantur 264. a 266. c Spectaculorum quatuor improb...ur genera 109 & ſeq.
Speculi vſus atque effectus 55... 670.c
de Spe, eiuſq; eius laudibus 4... e & ſeq.
Spiritualis vita amplectenda 304.c ſpiritualia corporalibus præferenda 468.c
Spiritus ſanctus quo ſenſu dicatur B. Virgini vterum aperuiſſe ...7. b c d
Spiritus ſuperbiæ vt execrandus, & repellendus 347.b &c. 348.b e 355.b c 356. ... 450. b 458.c
Stadium fugere quid ſit 351.c 352.b
Stagnum, in quo paſſi ſunt Quadraginta Martyres quale, & vbi fuerit 736.b ... & ſeqq. 739.
Statiana Bibliotheca 737.d 738.a 739.d
Stellam, quæ miraculosè Magis apparuit, noniter creatam fuiſſe 674. 678.c d
S. Stephani Eccleſia in Monte C... Romæ 739.e
S. Stephanus Iunior quis fuerit 378.b c
Sterilitatis deſcriptio 662.a
Stibium quid ſit 63... 645.d e
Stibia & tincturæ in ornanda facie reprehenduntur 592.a b 59...e & ſeq.
Storea quid ſit, eiuſque vſus 432... 433. d e 434.d
Studium Ephram in explicandis Scripturis iiij.b c
Στύψις, ſiue conſtrictio quidnam 573.e
Subitanea mortis genera 781. c 783. e & ſeq.
Suggeſtiones cacodæmonis ſubdolæ 322.b
Suggeſtionibus & tentationibus Dæmonum vt reſiſtendum 165.c 369 d e & ſeq.3...1. & ſeqq. 374. & ſeqq. 377. d e & ſeq 397. d e 418. 441.b 459.b 460.e 461.e & ſeq.
Superbia altiſſimæ arbori, ſed putridæ ſimilis 40.b latibulo Draconis quomodo ſimilis 297. c 298. b c mater eſſe inobedientiæ oſtenditur 458. c Superbiæ & ambitionis ſpiritus vt reprimendus 291. d 293. c 347. b &c. 389. & ſeq. 450.b c 457. d vitium damnum ... 40.b d 88.d & ſeq. 210.c 458.c 514. b 516. b d e 518.c 521.d 524.c 525.b d 527.a 529. c 530.c in eiuſdem euerſionem atque deſtructionem 88.d e & ſeqq. 91.d e
Superbi vt dilatari dicantur 512.d
Suppliciorum æternorum ſibi finem ſtatuentes reprehenduntur & confutantur 243.c d 245.b
Suſanna inſidias atque calumnias à ſenibus Babylonicis paſſa 273.e
Suſanna caſtitatis exemplum 357.d 358. e & ſeq.
Suſurrones & detractores taxantur 340.a 513.c d
Σuχάμηα, id eſt, mora 456.d 466.c
Symbolum quod paſſim in Eccleſia recitatur ac canitur, in Concilio Conſtantinopolitano primo fundatum eſt, receptumq; à Concilijs poſterioribus 218.b c
Synaxis ſacra commendatur 168.e 169. b 172 c 235. a b
Synaxis atque Pſalmodia debitè frequentanda, & ante finem non derelinquenda 367. a b d 511.d 531.c 535.b c
Synaxis nomen quid denotet, & plures acceptiones atque ſignificationes 271.c 272.d 274.b 280.c 297. c e & ſeq. 365. b 366. c d 375. d 382.b 383.d 430.c 433. b c 451. e 535. b c 762.b obſeruatio 535. b c 762.b tempore vt quis ſe gerere debeat 367. a b d 430. d 433. b c 459 d ad Synaxim orationis vt feſtinandum 365.b 366.
Syria à Perſis vaſtata 540.c
Syris, & præſertim Palæſtinis Parabolæ familiares 311.c

T

Tacendum quando & vbi 267.d 502.d e
Tedij atque ignauiæ ſpiritui vt reſiſtendum 514.d
Tegeticula, ſeu Storea quid ſit 432. b 433. d e
Temerarium & illicitum iuramentum quod ſit 424.d e & ſeq.
Temeraria iuramenta reprehenduntur 299. e & ſeq. 301.b c
Temeritatis mala maxima 435. c d e 437.b
Temperantia & abſtinentia vt moderanda 281.a 283.e quàm latè pateat, & quanti valeat 37.c & ſeq.
Temperantiæ commendatio 304.e & ſeq. 523.b 531. a
Templum Spiritus ſancti, quomodo corpus noſtrum dicatur 126.e & ſeqq. 158.d
Templi Salomonis ædificium cum partu Virgineo vt comparetur 674. b c 675.b
Tempus quacumque in re vt partiendum 267.d
Temporis bona habenda ratio 293. e 354. a d e Temporis occaſione non eſſe indulgendum negligentiæ 351. a d & ſeq.

Temporum

Digitized by Google

Temporum mutationibus, rerumq́ue viciſſitudinibus quomodo maniter delectamur 200.e *ſuorum conditionem deplorat Auctor* 767.d
Tentari à dextris, & à ſiniſtris quid ſit 81.e
Tentationes quomodo non ad malum, ſed ad bonum inferri Deus permittat 491.b c *cacodæmonis multiplices* 386.d e *& ſeq.* 400.d *& ſeq.* 402. d e *& ſeq.* 418. 460.e 461.e *& ſeq.*
Tentationum expers probari nequit 151.d *. Tentationum tempore ad Deum recurrendum* 62.d *& ſeq.* 65.d 82.a
Tentationibus dæmoniacis varijs exagitatus S. Abramius, fortiter iiſdem reſtitit 753. d e *& ſeq.*
Terminus ieiunij & orationis Monachi quinam 338.e
Ternarij numeri myſterium 571.a b 585.a
de Terræ motu, eiusq́; cauſſis 85.c *& ſeq.* 540.b c *ſterilitate* 662.a
Terrena res cæleſtibus nequaquam conferenda 74. d e 210. a b
Terrenarum rerum, opumq́; fugacitas, & incertitudo 202.b *& ſeq.* 210.b c
Teſtamentum quid, & vnde dictum 346. a e *& ſeq.*
Teſtamentum S. Ephram 785. *& ſeqq. in vltimo vitæ conditum* xiiij. a d *eius ſumma* 794. e *verba citantur* j. d iij. e *& ſeq.* vij. a x.c xj.b xij.a b
Teſtimonia SS. Patrum de S. Ephram xvj. *& ſeqq.* xix. *& ſeqq.*
Θαλασσομαχοῦντες 416.a
Theodoriti Cypri Epiſcopi teſtimonium de S. Ephram xvij.c d xix.c d
Theologiæ nomine quid intelligendum 304. b 306. a b
Theſaurus diuinæ miſericordiæ vberrimo fonti ſimilis 68.a
Tholus quid ſit, & quis Tholus interior ſit, & quis exterior 361.d 363. a
Thonadar, al. Arouandran dictus 791. e 798.d e
Threni ſiue lamentationes ſuper tremenda die Iudicij 245. d 247. e e 248. c *B. Mariæ Virginis ſuper Paſſione Domini* 697. *& ſeq.*
Θυμιατήριον, *pro thuribulo* 708.b
Θύρεος, *vt metaphoricè pro rimula, & ſciſſura, ſiue oculo, in quem ſurculus immittitur, accipiatur* 673. d
Timenti Dominum viro adhærendum eſt 486.a 527.b
Timor Domini παιδευτήριον τῆς ψυχῆς, *id eſt, ſchola animæ* 510.b *gladio ancipiti comparatur* 162. c 168.a
Timoris Dei Encomium ampliſſimum 267.c 410. d 426. c 509. *& ſeqq.* 533. *& ſeqq. de Timore Dei, & iis qui illo carent* 26. b *& ſeq.*
Timorem animi Auctor exponit 66.b *& ſeq.*
Tobiæ exemplum 575.a
Τόκοι τῶν κεφαλαίων, *id eſt, ſummæ totius vſuræ cuiuſmodi* 575.d 586.b c
Toleti Cardinalis laus 736.d
T vehementioris fragor & horror 435.e
T. Inferni quàm grauia & intoleranda 36. a b c *eorum varia genera ac lo- e & ſeq.* 243. d e 496.d 498.d *va- li, ſicut peccatorum varia ſunt genera ſeq.* 196.d e 243.d e *perpetuitas & a- s* 764. d 779.c
Torum varietas, quibus cruciabantur San- artyres 740.c d 743.c d 744.e *&*
Trationis Domini myſterium deſcribitur ſeqq. 689. *& ſeq. de ea varij citamur es* 690.d e
Tr potius quàm mors emigratio Ephram ex a x. d
Tr atio frequens loci in locum non appeten- e 378.d e *& ſeqq.*
Trees vt Conſtantino ex cælo apparuerint Tres intelligibilis ignis ſubſiſtentiæ qua- n 86. c *Tres lapides pretioſi quinam Tres pueri exemplum SS. Marty- r* 743. a
Triatati ſeruanda inſtrumenta perquàm ac- cida, nimirum, Temperantia ventris, ntio linguæ, & oculorum frænum 459. a *ria genera vanitatem augentia* 518.b *Tichrymarum genera* 532.b
Triulamorum miraculosè fractorum ſignifica. 725. e
Triunrum ſpatium variè varijs applicatum 571 c
Triunrorum geſta 648. *& ſeq. cum Quadragin Martyribus collatio* 728. d e 735.
Tribunes & flagella nobis à Deo quomodo immit ur 86. e *& ſeqq.*
Tribulnum fructus atque effectus in Sanctis relu 131.d 154.b *& ſeq. earum duo genera* 316.c d *Tribulationum ac tentationumpore vt quis ſe gerere debeat* 387. b c 393. *& ſeq.* 402. e *& ſeq.* 404.c 435.e *& ſe* 456.a b 461. e *& ſeq. pro tribulationibus patio* 256.d
Trinitamyſterium 571.b 576.b
Tripaſſan genus tormenti 263.a 266.b
Tripudiuanam Chriſtianis licita, atque conueniens 180.d e *& ſeq.* 183.e *& ſeq. Tripudiorum ala ac damna* 108.b *& ſeq.*
Tritico aſſimilentur boni, zizanijs autem mali 344. 445.c
Tropari Monachorum 738.d 739. d
Tuba & acra Scripturæ comparatio 164. c *horribiliſſimus ac clangor in vltimo die Iudicij* 162. 210. d 225. c 229. a 244. b 245. e 496. 498. c *Tuba ſignum edente, exercitus præparatur ad bellum* 509.e
Turris Babel deſtructio 604. e 614. e 792.b
Turturis atura & proprietates 468.b 469. a b c
Typus Abaab & Ieſabel 148.d 149.d
Tyrannorum erga Chriſti Martyres crudelitas 740. de *minas atque tormenta Martyres Chriſti ſpernebant* ibid.

Digitized by Google

V

VAle illud vltimū in die Iudicij,atq; in morte quàm valde luctuoſum 191.d 777.a b c
Valentinianorum hæreticorum impietas & ineptiæ reprehenduntur 303.a hæreſis à Valentino dicta, & à varijs confutata 800.a b conuellitur 668.a b 677.a 792.a 800.a b
vanæ gloriæ deteſtatio 780.a b 786.e
vanitas vt rerum humanarum dicatur eſſe hæres 575.c
vanitatis effectus mali 569.c 575.c
vas contumeliæ, & vas electionis quis dicatur 324.a
ventri non indulgendum 267.c 485.b
verba bene ac ſapienter proferenda 267.d 268.e Diuinæ prædicationis libenter audienda 269.a ſe habent in modum foliorum, opus autem inſtar fructus 470.d Teſtamenti S. Ephræm j.d iij.e & ſeq. vij.a xij.a b
verecundiæ commendatio 525.b
veritas Sacramenti Euchariſtiæ plurimis grauiſſimis auctoritatibus oſtenditur 683.d e & ſeq.
veritatis acceptio pro iuſtitia 612.d 616.d e & ſeq. commendatio & encomia 33.a b 263.c
verni temporis quædam deſcriptio 250 d 252.a
verſutia atque calliditas diaboli in varijs ſeſe prodit 88.d 102.b c d
vertigo quid ſit, & vnde proueniat 386.d 388.a b
veſperi & manè examinanda quotidie conſcientia 543.c d 559.d e & ſeq.
veſtigijs Sanctorum vt inſiſtendum 275.c
veſtimentum ſupra crura non attollendum 116.c 117.c d veſtimentorum alborum myſterium 687.b contra veſtimentorum ſuperfluitates, ornamenta, atque odoramenta 116.c 117.c
veſtis nuptialis quid denotet 319.c d 320.b c
veſtium luxus atque ornatus taxatur 485.b 515.e 516.d 521.d 528.d 694.c ornatu non gloriandum 57.a
vetuſtatis monumenta 812. & ſeq.
via cur lata, & ſpatioſa quæ ad perditionem deducit 164.e 168.a b 192 e viæ anguſtæ & latæ comparatio elegans 192.d e differentia 595.a b d e & ſeq. ingreſſus, atque inceſſus varij deſcribuntur 361.e & ſeq. 416.a 434.a 495.d via ac vitæ recta inſiſtendum, & à peruerſa declinandum 320.c d 321.d viæ ac rationes animam ſaluandi multæ 807.c d à dextris & à ſiniſtris quænam 410.c d e 434.b c duæ ex Euangelio proponuntur: vna ſalutis, & altera perditionis 367.e & ſeq. 363.a b 416.a 434.a b c 495.d ad regnum cæleſte ducentes quæ ſint 175.c d 192.c & ſeq. 485.c
viatoris magnanimi exemplum 297.b
viciſſitudo & inſtabilitas rerum humanarum 290.c
vicus paganorum barbarorum 750.c d
videndi curioſitas reprehenditur etiam in proprio corpore 477.b 478.e & ſeq.
videre non vis aliquem te reſpicientem, neque tu quemquam reſpexeris 530.b
viduitas coniugio præferenda 469 b
vigilandum, & bene operandum omni tempore 532.b c 546.c d 554.e & ſeq. 768.a b
vigilantiæ, ac ſedulitatis commoda maxima 198.b
vigiliæ S. Patris Ephræm vj.e
vini immodicè ſumpti damna 128.a b 130.a 483.e & ſeq.
virginitatis laudes 126.e & ſeq. 129.d e 276.d e 336.e & ſeq. 337.e qui alij de eadem conſcripſerint 129.d e & ſeq.
virgo etiam ſola ſe nudare non debet 477.b 478.e & ſeq.
virile piæ matris facinus, in martyrio ſui filij 732.b
vir ſapiens imperare recuſat; non autem obtemperare 512.e 535.& ſeq. viro laus eſt vita bona 522.e
virtus operibus prædicanda 43.a non in otio atque torpore, ſed in patientia cognoſcitur 54.b regali purpuræ ſimilis 455.a
virtutis heroicæ ac conſummatæ commendatio atque præſtantia 199.e & ſeq. 552.e & ſeqq. 558.c multiplex comparatio 553. virtuti inimica ſegnities 297.a
virtutes armatura Chriſtiani 483.d quibus reſplenduit S. Ephræm iij.a e & ſeq. bonæ vt nobis inſerantur à voluntate 543.e
virtutum exempla 808.c occurſus atque congratulatio in emigratione ex hoc ſeculo S. Ephræm x.c d
virtutibus vt laus debeatur 726.e ſtudendum 291.b c de virtutibus & vitijs per oppoſit. 25.b & ſeqq. 28. & ſeqq. 31. & ſeqq. 34. & ſeqq. 37. & ſeqq
viſio horribilis B. Abramio apparuit, eiuſq; manifeſtatio 756.d e & ſeq.
viſiones S. Ephræm vj.b xij.c d xix.e 261.d 263.c 264.c 723.d horribiles morientiū 776.c d 782 c d
viſitationes infirmorum quales eſſe conueniat 451.e 465.b c d
Vita S. Antonij ab Athanaſio conſcripta 327 b c 329.b S. Patris Ephræm j. & ſeq. xij.c & ſeq. xiiij.e & ſeq. xvij. & ſeqq. Eremitica & cœnobitica 280.b 281.e & ſeq. S. Ioannis Baptiſtæ Monachorum forma atque exemplum 337.b c 341.a b c iuſtorum poſt obitum incipit 456.c licentioſa cauenda 362.a Monachorum vt Angelis ſimilis 470.e 471.c noſtra quouis curſore fugacior 764.c vt ſpectaculum & ſtadium appelletur, ſecundùm Apoſtolum 471.c vapor eſt, & ad modicum parens 150.d præſens quænam in ſe contineat 595.c 598.c d fugitiua eſt, & exulis inſtar. 150.e 153.a 200.e et ſeq. in ſeculo tranſacta Eremiticæ ac Cœnobiticæ opponitur 156.a 393.b c 394.c vera quænam 579.b c
vitæ auſteritas quanta in priſcis Monachis & Eremitis extiterit 171.a b d. 172.e 193.c beatæ deſcriptio 194.c d e & ſeq. bonæ ac religioſæ commendatio 284.e & ſeq. 304.c Eremiticæ encomia 769.c d & ſeqq. humanæ breuitas & incertitudo 545.e & ſeq. 764.a c 776.b Monaſticæ ac Cœnobiticæ exercitia, à ſecularis vitæ exercitamentis atque incommodis quid differant 434.c d e inſtituta, fructus, & com-

Digitized by Google

& commoda 470.e. & ſeq. præſentis calamitates & miſeria 18.e et ſeq. 22. & ſeq. fugacitas, inſtabilitas atque incertitudo 201. & ſeqq. 249. d
vitam noſtram emendandi ratio 781.e de vita ſpirituali cap. m 96. 47.d & ſeqq. qui alij tractârint ac ſcripſerint 58. a b c
Vitaliani heretici à Vitale Antiocheno dicti 792. a 800. b
S. Vitalis Eccleſia Romæ 739. e
vitis vera quanam 542.c
vitium pro vitioſo habitu. ſeu habituali inclinatione ad malum 580. a 586. e & ſeq.
vitia per virtutes ſuperanda 414.d 441. d e
vitiorum veſtigia vt exterminanda 567. e & ſeq.
vivendi recta ratio capitibus 91. proponitur 40.b & ſeqq. 46
vnctionis Extremæ Sacramentum qua reverentia adminiſtrandum 56. a b 59.a
vnguento triplici vt Chriſtum Magdalena inunxerit 717. d e
vocationis vniuſcuiuſque habenda ratio 530.d 532.a 538.d
vocationi noſtræ ſatiſfaciendum, & in ea perſiſtendum 331. a b c
volumen aperiendum ſoli Ephræm concreditum vj. b c xij. d e
volumina Apollinarij hæretici ab Ephræm ingenioſè conglutinata viij. a elaboratiſſima S. Pater Ephræm poſteris reliquit iij. c. d
voluntas Dei & voluntas Diaboli quantum differant 487. e & ſeq. 491. b c noſtra vt Agricolæ ſimilis 543. e voluntatis bonæ commendatio 268. e noſtræ conſiliarij ſacra ſunt Scripturæ 543. e & ſeq. voluntati Dei tota voluntas & actio noſtra ſubmittenda & conformanda 501. a e & ſeq. 504.c 506. e voluntatem vt debet habere fundatam, qui ſyncerè cupit placere Deo 81. e 85. a b
voluptas non corpore ſolùm, ſed & mente vincenda 232. a carnalis deteſtanda & fugienda 418. era qua, & in quo 163.e
vota Deo ſtimplenda, & ſervanda 281. d 283. d e
vox Chriſti in extremo Iudicio 234. b
Vrbanus Papa inſtitutor ſolennitatis Feſti Corporis 685. e
vrbis vniuſlatione, vt totum humanum genus condatur 573. a
Vſuardus u Caroli Magni Martyrologium con't 739. d
vſus luminis in funeralibus, & defunctorum officijs, vſſimus 796. e
vcor Lothi columnam ſalis converſa 350.c 440. a

X

XAs vnus ex quadraginta Martyribus 736. a b
Xeniaque muneribus excæcantur ſapientes 338. e 341. e
ξενισμα τῶν ἀδελφῶν, pro congregatione fratrum 463. a
Xyſtus Papa annos ſedit vndecim 799. d
Xyſto ſucc Dionyſius ibid.

Z

ZAus telonius, vt ſaluatus 24. a
Z. & labores Ephræm pro fide viij. c
Z. & amor Sanctorum Martyrum in Chriſtu 730. b c
Zenobius Giſdrazæus 791. e. 798.a varia eius nomis appellatio, & ſignificatio 798. a
Zizaniorum nomine qui intelligendi 542. d 793. b
Zizanijs aſſimilentur mali, tritico autem boni 344 345. e
Zona ſymbolum & vſus 538. a b
Zonara teſtimonium de ✠ ſigno, quod Conſtantino è o media die apparuit 703. d

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ... ROMA ...

ERRATA prœli ſic corrigito.

pag. 205. lin. 25. quòd non vxorem viduam &c. lege quò non vxorem viduam, varijs ærumnis expoſitam, aut quæ paullò poſt alij ſe vo coniunens, priores liberos negligat atque deſpiciat. pag. 301. lin. 31. Miletiuano lege Meuitano pag. 328.b in marg. udend um lege ſtudendum pag. 492. lin. 33. humilitatem lege huriditatem. pag. 532. lin. 22. n quam lege inquam pag. 592. a in marg. Pſal. 5. lege 7. pag. 35. lin. 11. ſepulta, lege ſepultura. & ſic de nonnullis alijs minutioribus, quæ calmo corrigi poſſunt.

Digitized by Google

COLONIÆ EXCVDEBAT
ARNOLDVS QVENTELIVS ANNO M. DCIII.